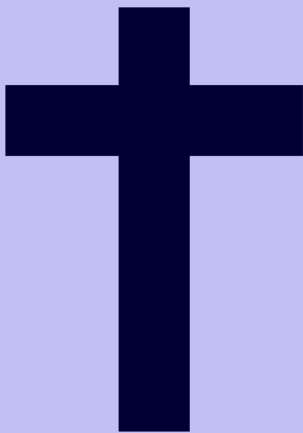

Deftera Lfida
Dzratawi

New Testament in Hdi

Deftera Lfiḍa Dzratawi

New Testament in Hdi

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Hdi

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Hdi

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
f257b780-c0dd-5cce-9b20-430484439898

Contents

Mata	1
Markus	58
Lukwa	94
Yuhwana	150
Slna gwal ghunay	189
La Ruma	240
1 Kwarent	265
2 Kwarent	287
Galat	302
Afisu	311
Filip	320
Kwalus	326
1 Tesalunik	332
2 Tesalunik	337
1 Timute	340
2 Timute	347
Titus	352
Filimuj	355
Hebru	357
Yakubu	376
1 Piyer	383
2 Piyer	390
1 Yuhwana	394
2 Yuhwana	401
3 Yuhwana	402
Yuda	403
Suna Yuhwana	405

Gwada ta sabi da Mata

Mndara dzidztha Yesu

Luk 3:23-38

¹ Wya ka tva saba mndara taɗ ma Yesu Kristi zivra Dawuda. Dawuda guli ná, zivra Abraham ya. ² Abraham ta yata Izak, Izak ta yata Yakubu, Yakubu ta yata Yuda nda zwanamani. ³ Yuda ta yata i Peres nda Zara (Tamar na ma taɗ,) Peres ta yata Isrum, Isrum ta yata Aram, ⁴ Aram ta yata Aminadap, Aminadap ta yata Nasuɗ, Nasuɗ ta yata Salmuɗ, ⁵ Salmuɗ ta yata Buwaz (Rahab na mani,) Buwaz ta yata Ubet (Rut na mani,) Ubet ta yata Yesay, ⁶ Yesay ta yata Dawuda.

Ka yata mgham Dawuda ta Salumuɗ (si markwa Uriya na mani,) ⁷ Salumuɗ ta yata Rubuwam, Rubuwam ta yata Abiya, Abiya ta yata Asa, ⁸ Asa ta yata Yusafat, Yusafat ta yata Yuram, Yuram ta yata Uziyas, ⁹ Uziyas ta yata Yuwatam, Yuwatam ta yata Akaz, Akaz ta yata Izekiyas, ¹⁰ Izekiyas ta yata Manasa, Manasa ta yata Amuɗ, Amuɗ ta yata Yuziyas, ¹¹ Yuziyas ta yata Yukwaniyas nda zwanamani. Ta tsa fitik ya, hlaghata lu ta la Isra'ila ta hadika Babila.

¹² Tahula hlaghata lu ta haɗ ta hadika Babila, ka yata Yukwaniyas ta Salatiyel, Salatiyel ta yata Zwarubabel, ¹³ Zwarubabel ta yata Abiyuda, Abiyuda ta yata Iliyakim, Iliyakim ta yata Azura, ¹⁴ Azura ta yata Saduka, Saduka ta yata Akim, Akim ta yata Iliyuda, ¹⁵ Iliyuda ta yata Iliyazar, Iliyazar ta yata Matanɗ, Matanɗ ta yata Yakubu, ¹⁶ Yakubu ta yata Yusufu ta nzakway ka za'ala Mari. Tsa Mari ya ta yata Yesu ta hgə lu ka Kristi*.

¹⁷ Zlrafta ta Abraham ka sagha ta Dawuda ná, ghwanɗɗə fwaɗ da mida. Zlrafta ta Dawuda ka lagha ta fitika hlaghatá la Isra'ila ta hadika Babila guli ná, ghwanɗɗə fwaɗ da mida. Zlrafta ta fitika hlaghatá la Isra'ila ta hadika Babila ka sagha ta Kristi guli ná, ghwanɗɗə fwaɗ da mida.

Yakwa Yesu

Luk 2:1-7

¹⁸ Wya ka lu yata Yesu Kristi. Mari mani ma Yesu ná, Yusufu ta dzugway. Ta kul kluvta haɗ ta vgha, ka zlghanavata Sulkum nda ghuɓa ta huɗi ta Mari. ¹⁹ Tsa zwanɗa midzani Yusufu ya ná, haɗma mndu ya. Va a ta pghanaghatá hula ta makumidzani wa. Ka kumə tsi ta zlanavata tsa makwa ya ma kdek ma kdek. ²⁰ Tata ndanay ndanay tsatsi ta zlanavata, ka lagha duhwala Mgham Lazglafta da sunani. «Yusufu zivra Dawuda, ma zlaɗ ka ta kla Mari ha nzakway ka markwa ghuni. Tsa huɗi zlghaf tsi ya ná, Sulkum nda ghuɓa ta zlghanavata. ²¹ Zwanɗa zgun dza'a tsi yata, ha tsanaftá gha ta hgani ka Yesu†, kabga tsatsi dza'a mbanafá mnduhani ma dmakuha taɗ,» ka'a nda tsi.

²² Inda tsaya ná, magu maga ha dzanaghatá ghəɗa skwi ya mnigini Mgham Lazglafta nda ma wa anabi kazlay:

²³ «Wya dza'a zlghafzlgha daghala makwa ta kul snanɗa zgun ta huɗi, ha yatani ta zwanɗa zgun,

* **1:16** Kristi na: Manda mnay Mgham tfanagha Lazglafta ta wi ka'a ya. † **1:21** Yesu: Manda mnay kazlay: Lazglafta ta mba mndu ka'a ya.

ɲa tsanaftá hɣani ka Emanuwel,» manda mnay kazlay: Kawadaga Lazglafta nda amu[‡] kə'a ya.

²⁴ Sli'avata Yusufu, ka snatá tsi ta tsa gwada mnana duhwala Mgham Lazglafta ya. Ka klaftá tsi ta Mari ɲa nzakway ka markwa taɲ. ²⁵ Walaɲ a Yusufu ta ksantá tsa makwa ya wa. Tahula dɣatani zlra tsi ta ksantá. Ka tsanaftá tsi ta hga tsa zwanj ya ka Yesu.

2

Sli'agafɬa gwal ma mndəra luwa da vla glaku ɲa Yesu

¹ Ma luwa Batlehem ta hadika Zudiya yatá lu ta Yesu, ma fitika gay Hiridus ta mghamani hada. Tahula yata, ka sli'aftá gwal nda sna ta skwi ta ghəɲa tekwatsa daga ma mndəra luwa ka safi da luwa Ursalima. ² Ka dawantá həɲ: «Ga tsa zwanj yaga lu ka lfiɬ Mghama la Yahuda ya na? Nda nɣa ɲni ta tekwatsani ta zlagapta daga ma mndəra luwa kəl ɲni ka safi da tsəlbu ta kəmani.»

³ Snaɲta mgham Hiridus ta tsa gwada ya, tsibak ma vghani. Mantsaya inda gwal ma luwa Ursalima guli. ⁴ Ka tskanatá tsi ta inda gwal mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha. Ka dawu tsi da həɲ: «Ga tsa vli dza'a yata lu ta Kristi* ya na?» ka'a nda həɲ. ⁵ Ka həɲ nda tsi mantsa: «Ma luwa Batlehem ta hadika Zudiya dza'a yatá lu, kabga wya ka anabi vindafta:

⁶ «Kagha luwa Batlehem ta hadika Yahuda.

Hta a nzakwa gha mataba luwaha ya ta hadika Yahuda wu, kabga ga ghuni dza'a saba Mgham dza'a nɣa mnduha da la Isra'ila,†» ka'a.

⁷ Ka hgafɬa mgham Hiridus ta tsa gwal nda sna ta skwi ta ghəɲa tekwatsa ya ma kdek ma kdek, ka dawantá tsi da həɲ: «Yawu zlagapta tsa tekwatsa ya na?» ka'a. ⁸ Ka ghunaftá tsi ta həɲ da Batlehem, ka'a mantsa: «Lawala, ka zbapta kuni dina ta gwada ta tsa zwanj ya. Ka slafsla kuni tida katsi, ka vrakta kuni da mniyata ɲa dza'a vərda i'i guli da tsəlbu ta kəmani,» ka'a.

⁹ Kɬakwa taɲ ta snamtá tsa gwada mgham ya, ka sli'aftá həɲ ka dza'a. Ka nghəɲlantá həɲ ta tsa tekwatsa si nɣan həɲ daga ma mndəra luwa ya kay ta mbada ta kəma taɲ. Bhadaghatani da tsa vli nda tsa zwanj ya, ka sladata tsi.

¹⁰ Nɣhay taɲ ta sladata tsa tekwatsa ya, ka tuta ɲudufa taɲ da rfu katakata.

¹¹ Ka lamə həɲ da həga. Ka slanaghatá həɲ ta tsa zwanj ya nda Mari ta nzakway ka mani. Ka tsəlbatá həɲ ta kəma tsa zwanj ya, ka vlantá həɲ ta glaku. Ka palanaptá həɲ ta zlibiha taɲ, ka mbəhatá həɲ nda slan, nda urdi ɲa dray nda dra, nda mandaɣaya urdi. ¹² Tahula tsa ka mnanatá Lazglafta ta həɲ nda ma suni kazlay: Yahayaha həɲ da vradaghata nda da Hiridus kə'a. Ka sli'aftá həɲ ka vraghata da luwa taɲ nda ta sana tvi.

Kɬikɲtá Yesu da luwa Masar

¹³ Tahula laghwa taɲ, ka lagha sana duhwala Mgham Lazglafta da suna Yusufu. Ka'a nda tsi mantsa: «Sli'afslí'a, kla ta na zwanj na nda mani ka hwayaghata ka nda həɲ ta hadika Masar, ka nzata ka hada. I'i dza'a mnaghata kada vrakta ka. Ya dza'a zbay Hiridus ta na zwanj na ɲa dzata,» ka'a.

¹⁴ Ka sli'aftá Yusufu, ka hlafɬa tsi ta i tsa zwanj ya nda mani girviɬik ka laghwi ta hadika Masar. ¹⁵ Ka nzatá tsi hada ha ka sagha fitika mta ta mgham

‡ 1:23 Nɣha ta Isaya 7:14 nda 8:8, 10.

* 2:4 Kristi na: Tsaya Mgham tɬanagha Lazglafta ta wi.

† 2:6 Nɣha ta Mika 5:1, Yuhwana 7:42.

Hiridus. Mantsa kə'a maguta ŋa dzanaghatá ghəŋa gwada mna Mgham Lazglafta nda ma wa anabi, ka'a mantsa: «Ma hadika Masar‡ hgagapta yu ta zwanja da,» kə'a ya.

Pslatá zwani ma luwa Batlehem

¹⁶ Kə'a ka Hiridus ná, hidaku hidanagha tsa gwal nda snatá skwi ta ghəŋa tekwatsa ya. Ka kuzlanafatá tsi ta ŋuduf. Tsaw mnanamna tsa gwal nda sna ta skwi ta ghəŋa tekwatsa ya kay ta fitika zlagapta tsa tekwatsa ya, kal tsi ka mnay: Lawa pslihatá inda zwana zgwana yaga lu hadahada ha ka klaftá imi his ma luwa Batlehem, nda ya ma inda vli ta wanafta kə'a. ¹⁷ Ma tsa fitik ya dzatá ghəŋa gwada ya mna anabi Irmiya. Ka'a mantsa:

¹⁸ «Ta snaku hlawi ma Rama.

Ta snaku lili nda ŋada ghəŋ.

Rahila ya ta tawa zwanani,

va a ta lbanatá ŋuduf wu kabga rwurwa həŋŋ,» ka'a.

Sli'afra ma luwa Masar ka vru da luwa Nazaret

¹⁹ Manda mtatá mgham Hiridus, ka læglagha duhwala Mgham Lazglafta da suna Yusufu ma hadika Masar. ²⁰ Ka'a mantsa: «Sli'afsl'i'a, ka kla ka ta na zwanj na nda mani, ka dza'a ka ta hadika Isra'ila kabga nda rwa tsa gwal ta zba dzatá na zwanj na ya,» ka'a.

²¹ Ka sli'afatá Yusufu, ka hlaftá tsi ta i tsa zwanj ya nda mani, ka laghwi ta hadika la Isra'ila. ²² Ama snanani kazlay: Zwanja Hiridus ta nzakway ka Arkilayus ta ga mgham ta hadika Zudiya kə'a, ka zlanafatá tsi ta dza'a da hada. Tahula mnananŋa Mgham Lazglafta nda ma suni, ka mbədaghatá tsi ta vgha ta hadika Galili. ²³ Ka laghu tsi nzata ma sana luwa ta hgu lu ka Nazaret. Nda nza mantsaya ŋa dzanaghatá ghəŋa gwada ya mana la anabiha, ka həŋ mantsa: «Mnda la Nazaret dza'a hga lu,» ka həŋ.

3

«Mbədanafwa nzakwa ghuni» ka Yuhwana

Mak 1:1-8, Luk 3:1-18, Yuh 1:19-28

¹ Ma tsa fitik ya, ka zlagaptá Yuhwana mnda maga batem ma mtak ta hadika Zudiya, ka'a mantsa: ² «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni, kabga ndusa ga mghama Lazglafta ka sagma,» ka'a.

³ Ka anabi Isaya mnuta mantsa:

«Mamu sana mndu ta gugudaku ma mtak. Ka'a mantsa:

“Payanawa tva Mgham Lazglafta, ka lele'anata kuni ndədap,*” ka'a.

⁴ Gatá lguta swida ŋalibwa ta sudə Yuhwana ta vgha nda hbatá banava huta misti. Hi'i nda zuduma mtak skwa zayni. ⁵ Ka sli'adaghatá gwal ta sli'afra ma luwa Ursalima, nda inda gwal ta hadika Zudiya, nda inda gwal ta hadikha ta wanafta ghwa Zurden, ka lagha da tsi. ⁶ Ka manigintá həŋ ta dmakuha tanj, ka maganaftá tsi ta batem ta həŋ ma ghwa Zurden.

⁷ Nghay Yuhwana ta ndəghadaghatá la Farisa nda la Sadukiya ta sli'adaghatá da tsi, ŋa maganaftani ta batem ta həŋ ná, ka'a nda həŋ mantsa: «Mndəra la mupuhwa! Waya ta mnaghunatá hwayapta ma tsa basatá ŋudufa Lazglafta dza'a sagma ya na? ⁸ Ka maga kuni tama ta slna dza'a maranŋá mbədata nzakwa ghuni. ⁹ Ma fa kuni ta ndana ghuni kazlay: Abraham na Da ŋni kə'a. Ka yu ta mnaghunata na: lavinjlava Lazglafta ta mbədanafatá na

palaha na ɲa nzakwa taɲ ka zwana Abraham. ¹⁰ Nda ghada fata wa slpaɗa mista fuha ɲa ratsiɲta nda slrəɲ nda slrəɲ. Inda fu kul zdaku yakwani, dza'a tsɲtsa lu ka vzamta ma vu. ¹¹ I'i ná, nda imi ta magaghunafta yu ta batem ɲa maraɲtá ta mbədata nzakwa ghuni. Ama tsa mndu ta sagha nda hula da ya ná, mal ɲani glaku ka ɲa da. Slaghu a yu dər ɲa hlaptá 6a6ah ma səlani wa. Tsatsi ná, dza'a magaghunafmaga ta batem nda Sulkum nda ghu6a nda ya nda vu. ¹² Mamu kuwatavihi ma dzvani ta wa blikwi ɲa vihaptá hyani, ɲa dganatá sabatbat nda hənzila hya ɲa pghamtani ta hyani ma guvur. Ama ɲa driɲtani ta sabatbat, nda vu kul had ta mtavata dekdek,» ka'a.

Maganaftá batem ta Yesu

Mak 1:9-11, Luk 3:21-22

¹³ Ka sli'aftá Yesu ta hadika Galili, ka lagha ta wa ghwa Zurdeɲ slanaghatá Yuhwana ɲa maganaftani ta batem. ¹⁴ Ka Yuhwana nda tsi mantsa: «Nawanawa mantsa a tsa wu! I'i ta kuma magidifta kagha ta batem guli ná, da i'i ta sagha kagha guli?» ka'a. ¹⁵ «Maga maga mantsa ya ndanana karaku, kabga mantsa ya dza'a magata u ta inda skwi ya kumaɲ Lazglafta,» ka Yesu nda tsi. Gi dzəglamə a Yuhwana ta wi mida wa. ¹⁶ Kɗakwa lu ta maganaftá batem ta Yesu, ka sabə tsi ma imi. Ka gi gunatá luwa buwaɲ, ka nghə tsi ta Sulkuma Lazglafta ta saha manda ghərbu' ta ghəɲani. ¹⁷ «Nanana zwanja da ya dɗu yu, ya ta zdigihata katakata,» ka sana lwi snagata daga ta luwa.

4

Dzəghaɲta halaway ta Yesu ma mtak

Mak 1:12-13, Luk 4:1-13

¹ Tahula tsa, ka klaghatá Sulkuma Lazglafta ta Yesu da mtak ɲa dzəghay halaway. ² Tahula magatani ta fitik fwaɗ mbsak nda rvidik tani nda fitik tani ta suma*, ka kuzlanafatá maya. ³ Ka gavanavatá halaway, ka'a nda tsi mantsa: «Ka si Zwanja Lazglafta ka katsi ná, mnanamna ta na palaha na ka mbədavafata həɲ ka skwa zay,» ka'a nda tsi. ⁴ Ka Yesu mantsa: «Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta na: “nda skwa zay kwenkweɲ yeya a ta nzata mndu nda hafu wu, ama nda inda gwada ta sabi ma wa Lazglafta,†”» ka'a.

⁵ Ka klaghatá halaway ta Yesu da Ursalima luwa ya nda ghu6a. Ka kladaftá tsi ta bɗəma həga Lazglafta. ⁶ Ka halaway nda tsi mantsa: «Ka si Zwanja Lazglafta ka katsi ná, vzadavza ta vgha ta hadik. Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta na: “dza'a ghunafghuna Lazglafta ta duhwalhani ɲa tsu'aftá kagha ma dzva taɲ ɲa kwala səla gha da grunɲá pala‡,» ka'a nda tsi. ⁷ Ka Yesu guli mantsa: «Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta guli na: “Ma dzəghə ka ta Mgham Lazglafta§ gha kə'a,» ka'a nda tsi.

⁸ Tahula tsa, ka kləglaghatá halaway ta bɗəma sana ghwa nda slra, ka maranatá za mgham ma ghəɲa hadik nda gadghəlani tani. ⁹ Ka'a nda tsi mantsa: «Ka tsələba tsələba ka ma ghuva da ka vlihatá glaku, ta vlaghavla yu ta inda taɲ demdem,» ka'a. ¹⁰ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Halaway! Laghula gha ta vata i'i. “Na Mghama gha Lazglafta dza'a vla ka ta glaku, da tsatsi turtukwani dza'a skwa ka ta htsiɲ*,» ka lu vindafta ma deftera Lazglafta,

* 4:2 Suma: Tsaya fitik ya dza'a kurata mndu ta zlanatá za skwa zay nda sa skwa say ka vaghay nda hanay ma fitik ya dza'a kura mndu ta klafta ka magay. † 4:4 Ngha ta Vrafta ta zlahu 8:3. ‡ 4:6 Ngha ta Zabura 91:11-12. § 4:7 Ngha ta Vrafta ta zlahu 8:16 * 4:10 Ngha ta Vrafta ta zlahu 8:13

ka'a nda tsi. ¹¹ Mnatani ta tsaya, ka zlanavatá halaway. Ka sli'adaghatá duhwalha Lazglafta, ka vlanťá hən ta skwa zay.

Zlrafta Yesu ta mna Lfida Gwada ma luwa Galili

Mak 1:14-15, Luk 4:14-15

¹² Manda snanťa Yesu kazlay: Wa'a hbam hba lu ta Yuhwana ma gamak ka'a, ka sli'aftá tsi ka laghwi ta hadika Galili. ¹³ Ka zlanatá tsi ta luwa Nazaret. Ka laghwi da nzata ma luwa Kafarnahum ta nzakway ta wa drəfa Galili, ma kwakwara luwa Zabulun nda Naftali. ¹⁴ Mantsa ya magata tsi ŋa dzanaghatá ghənja gwada ya mnə anabi Isaya:

¹⁵ «Kaghumi kwakwara Zabulun nda Naftali

ta nzakway ta wa drəf tvə sana 6la ghwa Zurden,

nda kagha hadika Galili ta nzaku gwal kul had ka la Yahuda mida ya,

¹⁶ dza'a nda ngha gwal ta nzaku ma grusl ta mghama tsuwadak. Lanagha la tsuwadak ta gwal ta nzaku ma luwa zlatanagha sulkuma mtaku ta hən†,» ka'a. ¹⁷ Daga ma tsa fitik ya zlrafta Yesu ta mna gwada, ka'a mantsa: «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni! Ndusa ga mghama Lazglafta ka sagha!» ka'a.

Hgafťa Yesu ta tanťanja duhwalhani

Mak 1:16-20, Luk 5:1-11

¹⁸ Ta wawakwani Yesu ta wa drəfa Galili, ka nghanťá tsi ta zwanamaha his, i Simun ta hgu lu ka Piyer ya nda zwanamani Andre. Ta wda kadənja tan hən da drəf ŋa tuma klipi kabga tuma klipi slna tan. ¹⁹ «Mbədwa mista da ŋa naghunafťa da ka gwal hlaktá mnduha,» ka Yesu nda hən. ²⁰ Ka gi zlanavatá hən ta kadənja tan ka laghu mistani.

²¹ Mbədapta tan dau', ka nghanťá tsi ta zwanamaha his guli, i Yakubu nda Yuhwana zwana Zebedi. Kawadaga hən nda da tan Zebedi ma kwambalu ta paya kadənja tan. Ka hgafťa Yesu ta hən. ²² Ka zlanavatá hən ta tsa kwambala tan ya nda da tan tani, ka laghwi mista Yesu.

Taghay Yesu ta skwi, nda mbambayni ta mnduha

²³ Ka rə Yesu ta inda hadika Galili, ka tagha skwi ŋa mnduha ma həgaha tagha skwa la Yahuda, ka mna Lfida Gwada ta ghənja ga mghama Lazglafta, ka mbamba mnduha ma inda danwaha tan, nda inda ya ta raghwa hən. ²⁴ Ka tuta gwada wdid ta ghənja Yesu ta inda hadika Siri. Ka hlədanaghatá lu ta inda gwal danwa, nda gwal ta ŋra danwaha kavghakavgha, nda gwal nda ksa da halaway, nda gwal nda ksa da seteni, nda gwal nda rwa səla tan. Ka mbambə Yesu ta hən. ²⁵ Ka sli'i dəmga mistani, gwal ta sli'afťa ta hadika Galili, nda gwal ta sli'afťa ta kwakwara Dekapwalus, nda ya ma luwa Ursalima, nda ya ta hadika Zudiya, nda gwal nda ta sana 6la ghwa Zurden.

5

Vərdá zdaku sura 5 ka labə ta 7

Luk 6:20-23

¹ Nghay Yesu ta sli'adaghatá dəmga da tsi, ka sli'aftá tsi ka lafi ta kudunur ka nzata. Ka sli'adaghatá duhwalhani tavatani. ² Ka zlraftá tsi ta tagha skwi ŋa tan, ka'a mantsa:

³ «Rfu da gwal nda sna ta pda tan ma

Sulkum, kabga ŋa tan ga mghama Lazglafta.

⁴ Rfu da gwal ta taw ndanana, kabga dza'a

† 4:16 Ngha ta Isaya 8:23–9:1

l6ana l6a Lazglafta ta ɲudufa taɲ.

⁵ Rfu da gwal leɓtekwa ghəɲa taɲ, kabga dza'a vɔɔɲvɔɔ Lazglafta ta hadik ya tanaf tsi ta imi ta sləməɲ ta həɲ.

⁶ Rfu da gwal ta dzə maya nda ndala maga skwi ta kumə Lazglafta ta həɲ, kabga dza'a baghaku həɲ.

⁷ Rfu da gwal ta tawa hidahida ta mndu kabga dza'a taway Lazglafta ta hidahida ta həɲ.

⁸ Rfu da gwal hezle' a ɲudufa taɲ, kabga dza'a nghanɲnɲha həɲ ta Lazglafta.

⁹ Rfu da gwal ta sləga zdaku mataba mnduha, kabga zwana ɗa kuni ka Lazglafta dza'azlay nda həɲ.

¹⁰ Rfu da gwal ta gə lu ta iri ɲa taɲ ta ghəɲa magay taɲ ta skwi tɗukwa, kabga ɲa taɲ ga mghama Lazglafta.

¹¹ Rfu da kaghuni, ka ta rarazay lu ta kaghuni, ka ta gay lu ta iri ɲa ghuni, ka ta vazay lu ta rutsak ta kaghuni ta ghəɲa gwada ta i'i.

¹² Rfawarfa ta rfu, ka nzata kuni wadaha, kabga mamu nisala ghuni dagala ta kzla kaghuni ta luwa. Manda va tsaya ganapta lu tiri ta anabiha ta tinlaghutá kaghuni.»

Nzaku ka slughul nda tsuwadaka ghəɲa hadik

Mak 9:50, Luk 14:34-35

¹³ «Kaghuni slughula ghəɲa hadik. Ka sabsa nəmaku ma slughul ná, waka lu dza'a nəmglanafta na? Ta had hayhayani wu, ta ghəɲa pghidinɲa ɲa dinlay mnduha yeya.

¹⁴ «Kaghuni tsuwadaka ghəɲa hadik. Had luwa ta bafta lu ta ghwá ta difaghuta wa. ¹⁵ Had lu ta tsamtá vu ma pitirla ka dzuɓamta ma tughuba wa. Ta vli tskala ta fagata lu ɲa tsuwadəkayni ta inda gwal ma tsa həga ya. ¹⁶ Manda tsaya dza'a tsuwadəkakwa tsuwadaka ghuni ta kama mnduha, kada nghanɲta həɲ ta ɲərma slna ta magə kuni, ɲa zləzlvay taɲ ta da ghuni ta luwa.»

ɲlanafɲa Yesu ta inda zlahu

¹⁷ «Ma fa kuni ta ghəɲ kazlay: Sa da hərdinɲta zlahu Musa nda tagha skwa la anabi yu kə'a. Sa da hərdinɲta a yu wu, sa da ɲlanafɲa yu. ¹⁸ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Ka ta teke'a luwa nda hadik katsi, had sana skwi dər ned, dər ndəhed dza'a wudanaghuta lu mataba zlahu Musa, ha ka laghani ta fitika kdavakta inda skwi wa.

¹⁹ «Tsaya tama, dər wa ta kwalaghutá snatá dər ya kwitikw mataba tsa zlahuha ya, ka tagha magay manda tsa ɲani ya ɲa sanlaha ná, dza'a nzakway tsa mndu ya ka sagəɲ gudzekw ma ga mghama Lazglafta. Ama ka snasna mndu ta tsa zlahu ya, ka tagha magay manda tsa ɲani ya ɲa sanlaha guli ná, ka mndu dagala tsa mndu ya dza'azlay ma ga mghama Lazglafta.

²⁰ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Ka malaghumala a kaghuni ta snatá zlahu ka gwal tagha zlahu ɲa mnduha nda la Farisa wu katsi ná, had kuni dza'a walanɲta lami da ga mghama Lazglafta wa.»

Tagha skwi ta ghəɲa basa ɲuduf

21 «Nda sna kuni ta skwi mnana lu ta dzidziha mu ghalya kazlay: Yaha ka walaŋta dzatá mndu* kə'a. Dər wa mndu ta dzatá mndu ná, dza'a klay lu da guma kə'a. 22 Ama ka i'i ta mnaghunata ná, dər wa ta ɓasanavatá ɲuɗuf ta zwanamani ka mukumani a tsi ka tsi, dza'a klay lu ta tsa mndu ya da guma. Dər wa mndu dza'a mnay nda zwanamani ka mukumani a tsi kazlay: Ghwadak kə'a ná, dza'a klay lu ta tsa mndu ya ta kəma guyatá ghəŋa gwal tsa guma. Dər wa mndu dza'a mnay nda zwanamani ka mukumani a tsi kazlay: Rgha kə'a, nda ra tsa mndu ya ŋa vzaghata da duda vu.

23 «Tsaya tama, ka kladagha kla ka ta skwi ŋa vlay ta gwir ŋa Lazglafta, ka havaktá ka hada ta gwada ya ta kul dzraku mataba ghuni nda zwanama gha katsi, 24 zlanzla ta tsa skwa gha ya hada tavata tsa gwir ya, ka vraghuta ka dzrafta nda tsi karaku, kada vrakta ka vlanťa tsa skwa gha ya ta Lazglafta.

25 «Ka mamu skwi mataba ghuni nda mndu katsi, ta kul lagha kuni da vla guma nda tsi ya, ŋawaŋa ka dzrafta kuni ma kɗaku tsi kladagghata da vla guma, da klaftá mndu ta tsa guma ta kagha ka vlanťa la sludzi, da vzaghatá lu ta kagha da gamak. 26 Kahwathwata ka yu ta mnaghata, had'ka dza'a sabi hada kata kɗiŋ a ka ta planatá kɗavakta penani wa.»

Tagha skwi ta ghəŋa hliri

27 «Nda sna kuni ta skwi mna lu kazlay: Yaha ka da hliri† kə'a. 28 Ama ka i'i ta mnaghunata ná, mndu ta nghafta nda ira mbəzleh ta markwa sani ma mndu ná, nda ghada klutani ta tsa marakw ya ma ɲuɗufani. 29 Ka ira gha nda ga zeghwi ta kla kagha da ga dmaku katsi, tsakwasliŋ tsakwasla ka wuɗidinjta ka di'ij. Dər pɗata ka ta fawaya gha turtuk ka ya da vzamta lu ta kagha tsuhtsuh da duda vu. 30 Ala, ka dzva zeghwa gha ta kla kagha da maga dmaku ya, tsinjtsa ka wuɗidinjta ka di'ij, dər pɗata ka ta fawaya gha turtuk ka ya da vzamta lu ta kagha tsuhtsuh da duda vu.»

Tagha skwi ta ghəŋa ghzla marakw

Mat 19:9, Mak 10:11-12, Luk 16:18

31 «Ka lu mnata guli na: “Ka ghzliŋghzla mndu ta markwa taŋ katsi, vindanaftani ta delewera ghzlatani‡.” 32 Ama ka i'i ta mnaghunata na: Ka ghzliŋghzla mndu ta markwa taŋ, ka ta ghəŋa hliri a tsi wu katsi, famfa ta tsa marakw ya da hliri. Ka klaflka mndu ta marakw ghzliŋ lu guli, hliri ta hlə tsa mndu ya,» ka'a.

Gwada ta ghəŋa waɗu

33 «Nda sna kuni ta skwi mnana lu ta dzidziha ghalya na: Yaha ka da walaŋta waɗu kə'a. Manda va tsa waɗana ka ta Mgham§ Lazglafta gha ya ná, manda va tsaya ká ka magata. 34 Ama ka i'i ta mnaghunata na: Yaha kuni walaŋta waɗutá vli, dər nda luwa, kabga vla nzakwa Lazglafta ya. 35 Dər nda hadik, kabga vla fa səlani ya. Dər nda luwa Ursalima, kabga luwa Mgham dagala ya. 36 Yaha ka da waɗu nda ghəŋa gha, kabga laviŋ a ka ta mbədanafta ka ɲusliŋ dər ka ŋra ta ya dər turtuk ma swida gha wa. 37 Gwada ya ŋa sabi ma wa ghuni ná, ka aŋi tsi, aŋi. Ka mantsa a tsi wu, mantsa a wa. Inda ya dza'a sganaghata lu ta ghəŋa tsaya ná, sagha da halaway.»

Gwada ta ghəŋa planamtá mndu ta ŋaslu nda ŋaslu *Luk 6:29-30*

* 5:21 Ngha ta Sabi 20:13 nda Vrafta ta Zlahu 5:17. † 5:27 Ngha ta Sabi 20:14 nda Vrafta ta Zlahu 5:18. ‡ 5:31 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 24:1. § 5:33 Ngha ta Zlahu 19:12, Mbsak 30:3 Vrafta ta Zlahu 23:22-24.

38 «Nda sna kuni ta mnata lu kazlay: Nda iri dza'a plamta lu ta iri, nda sli'inj dza'a plamta lu ta sli'inj* kə'a. 39 Ama ka i'i ta mnaghunata ná, ka magamaga mndu ta ghwadaka skwi, yaha kuni da vranamta. Katək ná, ka dzughusdza mndu ma lagəŋa gha nda ga zeghwí, mbədanambəda guli ta lagəŋa gha nda ga zlaḅa. 40 Ka kurakura mndu ta wlatá kagha kabga ŋa klugudughustá dawra gha, fanavafa guli ta lguta huda gha. 41 Ka pgha ta i'i tkwe' ka meli turtuk ka mndu nda kagha ya, pghafpgha gha ka meli his. 42 Ka dawəŋdawa mndu ta skwi da kagha vlanjvla gha. Ka laghala mndu da 6la nzawa da kagha, ma sdanaf ka.»

Gwada ta ghəŋa dva ghuma

Luk 6:27-28,32-36

43 «Nda sna kuni ta skwi mna lu kazlay: Dvuḍva ta zwanjama gha†, ghuma gha katsi husaghata kə'a. 44 Ama ka i'i ta mnaghunata: Dvuwadva ta ghuma ghuni, magawa du'a ta ghəŋa gwal ta giri ŋa ghuni. 45 Tsaya dza'a kəl kuni ka nzakway ka vərda zwana Da ghuni ya ta luwa, kabga tsatsi ta sli'aganaptá fitik ta ghəŋa gwal kul zdaku ghəŋa tanj, nda ya ta ghəŋa gwal zda ghəŋa tanj. Ta nzagazna ta imi ta ghəŋa tdukwa mnduha, nda ya ta ghəŋa ghwadaka mnduha. 46 Ka gwal ta dvutá kaghuni yeya ka kuni laghu dvuta katsi, mndəra wati nisəla ta dza'a kuni mutsəgəla na? Dər gwal tska dzumna guli ná, mantsa ya a ta maga hən guli ra? 47 Ka ŋa zwanjama gha yeya ta ga kaghuni ta zgu katsi ná, ndaw malaghuta kaghuni tama? Mantsa ya a ta maga gwal kul snəŋta Lazglafta guli ra? 48 Nzawanza ka vərda mndu manda va nzakwa Da ghuni ta luwa ka vərda mndu‡ ya.»

6

Tva vla skwi ŋa pduha

1 «Dasuwa ka kuni ta magə kuni ta skwi tdukwa, yaha kuni da magay ŋa ghubaku ta wa ira mnduha. Ka mantsa tsi ná, mutsafta a kuni ta nisəla ghuni da Da ghuni ta nzakway ta luwa wa.

2 «Ta vlə ka ta skwi ŋa pdu ya, ma ghubu ka ta ghəŋa gha ta ghəŋani, manda ya ta magə gwal ta maga madgwirmaḍgwir ma həga tagha skwa la Yahuda, nda ya ta pazlala, ŋa ghubaku da mnduha ya. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mutsu mutsa hən ta nisəla tanj. 3 Ama kagha, ta mbəhu ka ta pdu ya, ma snəŋ dzva zlaḅa gha ta skwi ta magə dzva zeghwa gha. 4 Tsaya dza'a kəl tsa mbəha gha ya ka nzakway ka skwi nda difa. Dza'a plaghampila Da gha Lazglafta ta ngha skwi ta magə ka ma difa ya.»

Tva maga du'a

Luk 11:2-4

5 «Ta ndəbu kuni ta dzvu, ma nza kuni manda ŋa gwal ta maga madgwirmaḍgwir zdəgana maga du'a ta hən ta sladu ta sladu ma həga tagha skwa la Yahuda, nda ya ta wa madəḍga tvi* ŋa nghanjta mnduha ta hən ya. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mutsu mutsa hən ta nisəla tanj. 6 Ama kagha, ka ta maga du'a ka, laghula da dzuguva gha, ka hafta ka ta tgha gha ka ndəba ka ta dzvu. Dza'a plaghampila Da gha ta nzakway ta nghay ma difa ya.

* 5:38 Ngha ta Sabi 21:23-25 nda Zlahu 24:19-20, nda Vrafta ta Zlahu 19:21. † 5:43 Ngha ta Zlahu 19:18, nda Vrafta ta Zlahu 23:3-6. ‡ 5:48 Ngha ta Zlahu 19:2, Vrafta ta Zlahu 18:13. * 6:5 Ngha ta Lukwa 18:10-14.

⁷ «Ta ndəbu kuni ta dzvu ya, ma gda kuni ta vrafta ta gwada turtuk, manda ŋa gwal kul sanṭa Lazglafta ta ndanay kazlay: Vrafta ta gwada dza'a kəl Lazglafta ka tsu'anjnafta kə'a ya. ⁸ Ma taghə kuni ta skala tan, kabga nda sna Da ghuni ta skwi ta kumə kuni ma kdaku kaghuni ka daway da tsi.»

Da ta luwa

⁹ Wya ka kuni da maga du'a tama:
«Da ŋni ta nzakway ta luwa, ka snavasna hga gha nda ghuḅa.

¹⁰ Ka saghasa fitika ga mghama gha, ka maga ka ta skwi ta kumə ka ta hadik, manda ya ta magaku ta luwa.

¹¹ Vlaŋnavla ta skwa zay prək zay ŋni gita.

¹² Plaŋnapla ta dmakuha ŋni, manda ya ta plinista anŋni ta dmakwa gwal ta maganŋna.

¹³ Ma zlaŋna ka tawa skwi dza'a dzəghaŋnata. Klapkla ta anŋni ma dzva halaway, [kabga ŋa gha ga mgham, nda mbraku, nda glaku, ŋa kḗkedzen. Amin!]

¹⁴ «Ka plinispla kuni ta dmakwa mnduha ta magaghunata katsi, Da ghuni ta nzakway ta luwa ná, dza'a plighunispla ta ŋa ghuni guli. ¹⁵ Ama ka had kaghuni ta plinistá dmakwa mnduha ta magaghunata wu katsi, had Da ghuni dza'a plighunistá dmakuha kaghuni guli wa.»

Tva maga suma

¹⁶ «Ka ta suma kuni, ma pslaf kuni ta kuma manda ya ta magə ghwadaka mnduha. Ta pslafpsla həŋ ta kuma, kabga ŋa nghay mnduha kazlay: Ta suma həŋ kə'a. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mutsumutsa həŋ ta nisəla tan nda tsaya. ¹⁷ Kagha, ka ta suma ka, masamma ta rdí ma ghəŋa gha ka payanata ka, mbazinj ka ta kuma gha guli. ¹⁸ Tsaya dza'a kwal mnduha tsatsafta ta suma ka kə'a. Ta ghəŋa Da gha hada ta nzaku ma dífa yeya nda nga. Dza'a plaghampła tsa Da gha nda nga ta skwi ta magə ka ma dífa ya. Psawapsa ta mutsaftá gadghəl da Lazglafta.»

Skwa gadghəl ta hadik nda ya da Lazglafta

Luk 12:33-34

¹⁹ «Ma tskana kuni ta gadghəla ghuni ta hadik ma vli ya ta zuta zahar, ta ksuta mbəzlar, nda ya ma vli ta zraghata ghaliha guli. ²⁰ Ama tskawa tska ta gadghəla ghuni ta luwa ma vli dza'a kwal zahar zuta, dza'a kwal mbəzlar ksuta, nda ya dza'a kwal ghaliha zraghata. ²¹ Ma vli hada gadghəla gha ya, hada ŋudufa gha guli.»

Nzaku ma tsuwadək

Luk 11:34-36

²² «Iri ná, manda pitirla vgha gha nzakwani. Ka tsidíd ira gha, tsuwadək inda vgha gha. ²³ Ama ka nda badza ira gha, ma grum inda vgha gha. Ka si ma grum nzakwa tsa tsuwadək ma kagha ya katsi, kighkigh dza'a tđikuta tsa grum ya tama!»

Zba'awazba mataba i Lazglafta nda tsemi

Luk 16:13

²⁴ «Had mndu dza'a laviŋta gwafta ksanatá slna ta mghamha his, ta magay-magay ŋa ya, ta magaymagay ŋa ya, ma va tsa fitik turtuk ya wa. Nda husanṭa sani, ta dvtutá tsi ta sani. Nda ndi'a nzakwani nda sani, ta wudinjá tsi ta sani.

Laviŋ a kuni ta gwaftá maga slna ŋa Lazglafta, ta magaymagay kuni ŋa tseɗi wa.»

Zbawazba ta ga mghama Lazglafta karaku

Luk 12:22-31

²⁵ «Tsayá ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Ma thə kuni ta he', a nu dza'a mu zay? Nu dza'a mu say? A nu dza'a mu suɗay ta vgha na kə'a? Malaghumala a hafu ta skwa zay ra? Ari malaghumala a wa a vgha ta lgut na? ²⁶ Nghawangha ta ɗyak ta ndaraku ta luwa 6a. Had hən ta sləgu wu, tska a hən ta skwi ta vwah wu, had hən ta tskanata skwi ma guvur guli wa. Da ghuni ta luwa ta zuŋtá skwi ta hən. Malaghumala a kaghuni piw ka hahən wu ra?

²⁷ «Wayá mataba ghuni ma mnayni ta he', dza'a slranaghata dau' ta fitika hafani na? ²⁸ Ala, kabgawu ta kəl kuni ka mna he' ta ghəŋa lgut tama 6a? Nghawangha ta vzlizla ta magaku ma vwah 6a. Had sana slna ta magata hən wu, had hən ta ga lgut wa. ²⁹ Kulam nda tsa, ka yu ta mnaghunata na: Dər Salumuŋ nda va tsa nzakwani ka gadghəl† ya tani ná, ta fava a ta lgut ta klaftá ɗinakwa ya dər turtuk ma tsa vzlizlaha ya wa. ³⁰ Ka si mantsa ya ta suɗanavata Lazglafta ta lgut ɗina ta kuzuŋ gita, gamahtsimani ŋa vzamta da vu ya ní, kaghuni yeya dza'a kwal tsi suɗavaghunata tama rki? Kay! Nda hta zlg hay nda ŋuɗufa ghuni.

³¹ «Ma walaŋ kuni ta mna he' tama, ma mnə kuni kazlay: A nu dza'a ŋni zay? A nu dza'a ŋni say? A nu dza'a ŋni suɗay ta vgha na kə'a. ³² Inda tsaha ya ná, gwal kul snaŋtá Lazglafta ta psay. Nda sna Da ghuni ta luwa ta skwiha ta raku ka ŋa ghuni. ³³ Zbawazba ta ga mghama Lazglafta nda maga skwi tɗukwa ta wa irani karaku, dza'a vlaghunavla lu ta inda tsa skwiha ya ta ghəŋani.

³⁴ «Ma mnə kuni kazlay: He', waka yu da magay gamahtsimani na kə'a. Prək gamahtsimani ka ndananatá ghəŋani, prək dər wati ma vaghu nda ɗaŋwani.»

7

Ma tsə kuni ta guma ta ghəŋa mndu

Luk 6:37-38,41-42

¹ «Ma tsə kuni ta guma ta ghəŋa mndu, da tsaghunaghatá lu ta guma ta kaghuni guli. ² Dza'a tsaghunagha tsa Lazglafta ta guma, manda va tsa ta tsə kaghuni ta ghəŋa sanlaha ya. Nda tsa ɗaram ta kəl kaghuni ka gray ŋa sanlaha ya, nda va tsaya dza'a gra lu ŋa kaghuni guli. ³ Kabgawu ta kəl kagha ka lagwi da ngha slimbitsa udzu ma ira zwanjama gha, kul nghanja kagha ta dughuslani ma ŋa gha iri na? ⁴ Ari, waka kagha dza'a mnay nda zwanjama gha "Yaha ka kləgaghata yu ta slimbitsa udzu ta ira gha kə'a," wya dughuslani ma ŋa gha na? ⁵ Tsa maɗgwirmaɗgwira gha ya. Tiŋəl ká ka kliŋtá dughusl ma ira gha karaku, kada nghanja ka ta vli ŋa kliŋtá slimbitsa udzu ma ira zwanjama gha.»

⁶ «Ma vlə kuni ta skwi nda ghu6a ŋa kriha, da mbəɗavatá tsi valafta ta kaghuni ka patsaghunata. Ma vza kuni ta mizidikwa ghuni ta kəma ghuvazu da ɗiŋlanaptá tsi, ka mbəɗavata da hi'ida kaghuni.»

Mndu ta zbay ta mutsay

Luk 11:9-13

† 6:29 Ngha ta 1 Mghamha 10.

⁷ «Dawawadawa dza'a vlaghunavla lu. Zbawazba dza'a mutsay kuni. Gawaga ta zgu dza'a gunaghunaguna lu ta watgha. ⁸ Dər wati ma mndu ta dawanta, ta mutsay. Dər wati ma mndu ta zbanja, ta slafsla tida. Ta gunanaguna lu ta watgha ta mndu ta gatá zgu. ⁹ Waya ma kaghuni dza'a klaftá pala ka vlanja zwanani dawanər tsi ta skwa zay na? ¹⁰ Ari, ka klipi dawan tsa zwan ya, ka klaftani ta nahadik ka vlanja na? ¹¹ Ka si kaghuni ta nzakway ka ghwadaka mnduha, nda sna kuni ta klaftá nərma skwiha ka vlanja zwana ghuni ya ní, Da ghuni ta luwa yeya dza'a kwal kul snanja klaftá skwiha dinadina, ka vlanja gwal ta dawanta da tsi rki?»

Hbatá ghəja zlahu

¹² «Inda skwi má ta kumə kaghuni ta magaghunata mnduha ya, maganawamaga kaghuni guli ta hahəj, kabga tsaya klatá ghəja zlahu Musa, nda gwada la anabi*.»

Tvaha his

Luk 13:24

¹³ «Lamwa la nda ta watgha slrehwa, kabga watgha bughwa ná, bla a labə tida wa ta kla mndu da vla zadaku. Nda ndəgha gwal ta dza'a nda tida. ¹⁴ Watgha slrehwa ná, nda bla ka lu ta labə tida, ta kla mndu da hafu. Sira a gwal ta mutsa labə tida guli wa.»

Ghwadaka anabiha

Luk 6:43-44

¹⁵ «Dasuwa ka kuni nda anabiha ta tsakalawi ta sli'amta da taba ghuni manda tuwak, ama ma juɖufa tan ta sidi hən manda kramtak mtak. ¹⁶ Ta slna tan dza'a tsatsafta kuni ta hən. Ta dagay lu ta yakwa fwa inabi ta teki ra? Ari, ta dagay a lu ta yakwa ghuraf ta hlu'a na? ¹⁷ Inda fu zda ná, zda yakwani. Ala, ka zda a fu ná, zda a yakwani guli wa. ¹⁸ Had fu zda ta lavinja yaftá yakwa fu kul zdaku wa. Manda tsaya guli ná, had fu kul zdaku ta yaftá yakwa fu zda guli wa. ¹⁹ Inda fu kul zdaku yakwani, ta tsinjtsa lu ka vzamta ma vu. ²⁰ Tsaya tama, ta yakwa tan ta tsatsafta lu ta hən.»

Vərda duhwalha Yesu

Luk 13:25-27

²¹ «Inda gwal ta mnay kazlay: Mghama da, Mghama da! kə'a a dza'a lami da ga mghama da wa. Ba mndu ya ta maga skwi ta kumə Da da ta nzakway ta luwa kwenkwen dza'a lami. ²² Nda ndgha gwal dza'a mnay nja da badu tsa kazlay: Mghama da, Mghama da! Anni a si ta kla lwa Lazglafta nda hga gha kay ra? Anni a si ta ghazla ghwadaka sulkum nda hga gha kay ra? Anni a si ta maga ndəghata mazəmzəmha nda hga gha kay guli ra kə'a. ²³ Ka yu dza'azlay nda hən banluwa na: "Ta walan a yu ta snanja kaghuni wu. Laghwala ta vata i, kaghuni gwal maga ghwadaka skwiha†.»

Həgaha his

Luk 6:47-49

²⁴ «Mantsa tama, dər wati ma mndu ta snanjanə gwada ta mnə yu na, ka ksa slna nda tsi, dza'a nzakway tsa mndu ya ka gragra nda sana mndu nda hidá ta baftá həgani ta kutumba. ²⁵ Ka sagha imi, ka lagha zala vlundud dista tsa həga ya. Zlu a wu, kabga thaf ta kutumba lu. ²⁶ Dər wati ma mndu ta snanjanə gwada ta mnə yu na, ka kwalaghutá tsi ta ksa slna nda tsi, ka gragra tsa mndu ya guli nda sana mndu ka rgha ta baftá həgani ta wutak. ²⁷ Ka sagha

* 7:12 Ngha ta la Ruma. 13:8-10. † 7:23 Ngha ta Zabura 6:9.

imi, ka lagha zala vlunduf dista tsa hęga, ka saf falak guk grunġa, ka zlutá tsi tesne',» ka'a.

Taghay Yesu ta skwi nda sgit

²⁸ Manda kdinġa Yesu ta mna tsa gwadaha ya, ka ndęrmim mnduha katakata ta tsa tagha skwani ya, ²⁹ kabga nda sgit ma tsa nani tagha skwi ya, nza a manda tsa nja gwal tagha zlahu nja tanj ya wa.

8

Mbanafta Yesu ta mndu nda rđa mndu tida

Mak 10:40-45

¹ Manda saha Yesu ta ghwá, ka sli'aftá ndghata dęmga mistani. ² Ka lagha sana mndu nda rđa mndu tida zľambata ma ghuvani, ka'a mantsa: «Mghama đa, ka ta kumay ka, laviġlava ka ta mbidifta,» ka'a. ³ Ka fadapť Yesu ta dzvani ka ksanġa, ka'a nda tsi mantsa: «Ta kumay yu, mbafimba gha,» ka'a. Gi hadahada ka mbaftá tsa mndu ya. ⁴ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Yahayaha ka mnananť mndu! La ka dza'a ka da marananť vgha gha ta mnda dra skwi nja Lazgľafta, ka plata ka ta ghęj nda skwi manda ya mna zlahu Musa, kada snanġa mnduha nda mba* ka kę'a,» ka'a nda tsi.

Mbanafta Yesu ta kwalva mghama sludza la Ruma

Luk 7:1-10, Yuh 4:43-54

⁵ Ta lamę Yesu da luwa Kafarnahum, ka lagha sana mghama sludza la Ruma ndęba dzvu da tsi. ⁶ Ka'a nda tsi mantsa: «Mghama đa, wa'a kwalva đa ta hani mintgha gęzęmbla' a ta ghuya đanġa katakata,» ka'a. ⁷ «Ta dza'a yu da mbanafť,» ka Yesu nda tsi. ⁸ «Mghama đa! Ra a yu ka lagha gha da ini wa. Ka sabsa gwada te' ma wa gha ná, dza'a mbaku kwalva đa. ⁹ I' guli ná, mista maliha nziġta yu, mamu sludziha mista i' guli. "Ka la!" ka yu nda sani, gi sli'ani. Ka "saghasa!" ka yu nda sani, gi saghani. Ka "maga ta ya!" ka yu nda kwalva đa, gi magayni,» ka tsa mghama sludzi ya.

¹⁰ Snanata Yesu ta tsa gwada mghama sludzi ya, ka laghu tsi ndęrmimay. Ka'a nda tsa gwal mistani ya mantsa: «Kahwathwata ká yu ta mnaghunata, dęr mataba la Isra'ila, ta slaf a yu ta mndęrga zľghay nda nđufuđa mndu manda nana wa. ¹¹ Ka yu ta mnaghunata ná, nda ndgha gwal zľghay nda nđuf mndęrga nana dza'a sli'agaghata daga ma mndęra luwa nda ya mista luwa†, ka nzata ka za skwi kawadaga nda i Abraham nda Izak nda Yakubu ma ga mghama Lazgľafta. ¹² Ama gwal má dza'a nzakway ka zwana za hęga ga mghama Lazgľafta ya, dza'a hlafhla lu ta hęj ka pghidinġa da grum ma bli, ma vli nja taw nda hpada sli'ij,» ka'a.

¹³ Ka Yesu nda tsa mghama sludzi ya mantsa: «La dzagha gha! Dza'a magamaga lu manda ya zľghaf ka,» ka'a. Gi ma va tsa fitik ya ka mbaftá tsa kwalvani ya.

Mbanafta Yesu ta midza Piyer

Mak 1:29-34, Luk 4:38-41

¹⁴ Ka sli'aftá Yesu ka lagha da Piyer, ka slanaghatá tsi ta midza Piyer ta hani ta 6asa nđufidar. ¹⁵ Ka ksanġa tsi ta dzvu, ka mbaftá tsi da tsa nđufidar ya. Ka sli'aftá tsi ka maganatá skwa zay.

¹⁶ Gahawani, ka hľadaghatá lu ta ndghata gwal nda ksa da ghwadaka sulkumha. Ka ghazľiginġa tsi ta tsa ghwadaka sulkumha ya nda gwada ma

* **8:4** Ngha ta Zlahu 14:2-23. † **8:11** Mndęra luwa: Tsaya tva safa fitik. Mista luwa: Tsaya tva đadakwa fitik.

wani. Ka mbambanaftá tsi ta inda gwal kul dughwanaku. ¹⁷ Mantsa ya magata tsi ña dzanaghatá ghəŋa gwada ya mna anabi Isaya kazlay: «Tsatsi ka ghəŋani ta hlaghutá dafwaha mu, ka mbambamafta ma kwala mu kul dughwanaku‡ ka'a ya.»

*Mamay mnduha ta dza'a mista Yesu
Luk 9:57-62*

¹⁸ Nghanata Yesu ta dəmgá ta wanafta ná, «mbadma ta a ɓlu a,» ka'a. ¹⁹ Ka lagha sana mnda vinda zlahu slanaghata, ka'a nda tsi mantsa: «Maləma dá! Ta dza'a mista gha yu dər dza'a diga ka,» ka'a. ²⁰ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Gərhanha ná, mamu ghurumha tan. Dyakha ta ndaraku ta luwa guli, mamu həgaha tan. Ama Zwanja mndu ná, haɗ dər vli ña fadatani ta ghəŋani wu,» ka'a.

²¹ Ka sani mataba duhwalhani mantsa: «Mghama dá! Zlihazla ka dza'a yu da padamta da dá karaku,» ka'a. ²² Ka Yesu nda tsi mantsa: «Mbadá kagha mista dá! Zlanzla ta gwal nda rwa ka pada həŋ ta mbliha tan,» ka'a.

*Lbanata Yesu ta falak ta drəf
Mak 4:35-41, Luk 8:22-25*

²³ Ka sli'aftá Yesu ka lami da kwambalu, ka laghu duhwalhani mistani. ²⁴ Tata ndəru həŋ ta drəf, ka sli'avafá mghama falak, ka kapatsa'uwaku imi, ka sli'i da kwambalu. Ma tsa fitik ya, ta hanutá hanani Yesu. ²⁵ Ka sli'aftá duhwalhani ka lagha sli'anafta. Ka həŋ nda tsi mantsa: «Mghama dá, kata ta amu, dza'a rwaku mu!» ka həŋ. ²⁶ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nu ta kəl kuni ka zləŋ. Kay! Nda hta zlgəŋ nda ɲudufa ghuni,» ka'a. Ka sli'aftá tsi ka davanaghatá falak nda drəf, ka nzatá vli tɓekw. ²⁷ Ka ndərmim tsa mnduha ya katakata. «Wa na mndu na ta snə^S dər falak nda drəf tani ta gwadani katək na?» ka həŋ.

*Mbanafta Yesu ta sana mnduha his nda ghwadaka sulkum ma həŋ
Mak 5:1-10, Luk 8:26-39*

²⁸ Bhadapta tan ta tsa sana ɓla drəf ta hadika Gadaraniya ya, ka sli'agaptá sana mnduha his ma kulu kasu halaway, ka lagha həŋ da guyay. Ta zləŋay lu ta həŋ katakata, lavin ja mndu ta walanja labə nda tvə tsa wa. ²⁹ Ka gi dzə həŋ ta lawlaw. Ka həŋ mantsa: «Nya mataba mu nda kagha ni Zwanja Lazglafta? Sagha da ghuyanaftá ka ta kul magaku fitikani ra?» ka həŋ.

³⁰ Tsaw manda a nda həŋ, mamu sana bra ghuvazu* dagala ta nghə lu. ³¹ Ka ndəbu tsa halawayha ya ta dzvu da Yesu. Ka həŋ mantsa: «Ka ta ghzla aŋni ka ná, ghuna ta aŋni da a bra ghuvazuha a,» ka həŋ. ³² Ka'a nda həŋ mantsa: «Lawala!» ka'a. Ka sli'agaptá həŋ ka sli'amta da tsa ghuvazuha ya. Ka vazagatá tsa bra ghuvazuha ya ta vgha ta vata vli, ka rkaghata da drəf, ka zadamta həŋ mida.

³³ Ka sli'afata tsa gwal si ta ngha həŋ ya nda hwaya, ka laghwi da luwa da mna inda skwi ta maguta, nda ya ta slanaghatá tsa mnduha kasu halaway ya. ³⁴ Ka sli'agaptá mnduha ma luwa nekwnekw da guya Yesu. Na tsa gi nghanja tan ta Yesu ya, «kdəkkdək, sli'apsli'a ma hadika ŋni,» ka həŋ nda tsi.

‡ 8:17 Ngha ta Isaya 53:4. § 8:27 Ngha ta Zabura 65:8, 89:10, 107:23-32. * 8:30 Ngha ta Markus 5:11.

9

*Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rwa səlani**Mak 2:1-12, Luk 5:17-26*

¹ Ka sli'af'tá Yesu ka lami da kwambalu, ka vrəglaghuta nda ta drəf, ka bhadaghatá tsi da luwani*. ² Ka tsukwadaghatá sana mnduha da tsi ta kativinj ta sana mndu nda rwa səlani. Nghanata Yesu ta zlg'hay nda r'udufa tanj, ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya mantsa: «Sagəŋ! N'avanja gha, nda pla dmakwa gha!» ka'a.

³ Ka sanlaha ma gwal tagha zlahu ŋa mnduha ma ghəŋa tanj mantsa: «Na mndu na ná, ta kwarakwara ta ghəŋa Lazglafta†,» ka həŋ. ⁴ Nghadapta Yesu ta skwi ta ndanu həŋ, ka'a mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ndana tsa ghwadaka ndanu ya na? ⁵ Mal blakwa mnay kazlay: Nda pla dmakwa gha kə'a re, ari, mal mnay kazlay: Sli'af'sli'a gha ka mbadaka ta mbada kə'a na? ⁶ Ala, kada grafta kuni mamu Zwanja mndu nda mbrakwa plinjá dmakwa mnduha ta na ghəŋa hadik na kə'a,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya mantsa: «Sli'af'sli'a gha, kla ta kativinj gha ka dza'a ka dzagha gha,» ka'a.

⁷ Gi brahwat sli'af'sli'a tsa mndu ya ka laghwi tsi dzaghani. ⁸ Nghanata dəmgá ta tsaya, ka ksutá tsi ta həŋ ka zləŋ. Ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta ta vlanj mndərga tsa mbraku ya ta mnduha.

*Hgaf'ta Yesu ta Mata ŋa dza'a mistani**Mak 2:13-17, Luk 5:27-32*

⁹ Manda sli'af'ta Yesu ka zluŋtá tsa vli ya, ka nghan'tá tsi ta sana mndu ta hgə lu ka Mata, ta nzaku ma həga tska dzumna. «Mbadá mista dá!» ka'a nda tsi. Ka sli'af'ta Mata ka laghwi mistani.

¹⁰ Tahula tsa, ka nzatá Yesu ka za skwa zay ga Mata. Ka sli'adaghatá ndəghata gwal ta tska dzumna, nda sanlaha ma ghwadaka mnduha nzata ka za skwa zay nda tsi, kawadaga nda duhwalhani. ¹¹ Nghay la Farisa ta tsa zay tanj ta skwa zay kawadaga ya, ka həŋ nda duhwalhani mantsa: «Kabgawu ta kəl Mghama ghuni ka za skwa zay kawadaga nda gwal tska dzumna, nda ya nda ghwadaka mnduha‡ na?» ka həŋ.

¹² Slew lami da slaməŋa Yesu, ka'a mantsa: «Had' mnduha dughwana dughwana ta zba duhtur wa, gwal kul dughwanaku yeya ta zbay. ¹³ Lawa tsatsa klatá ghəŋa gwada ya mnə Lazglafta kazlay: Tawa hid'ahidá skwi ta zdigihata pla ghəŋ nda rini§ a wu kə'a ya. Sagha a yu haga gwal tdukwatdukwa wa, gwal dmaku ŋa i'i ta sagha da hagay,» ka'a.

*Gwada Yesu ta ghəŋa suma**Mak 2:18-22, Luk 5:33-39*

¹⁴ Ka sli'af'tá duhwalha Yuhwana mnda maga batem ka lagha dawanja da Yesu, ka həŋ mantsa: «Kabgawu ta kwal ŋa gha duhwalha suma, ya wya ta suma anj'ni nda la Farisa tazlay na?» ka həŋ. ¹⁵ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Dza'a lavinlava gwal haganj lu da vla kla makwa ta nzata zuzu'uva, ka ta kawadaga zwanja midzi nda həŋ ra? Dza'a saghasa fitik ŋa kləgadanaghutá həŋ ta zwanja midzi. Ma tsa fitik ya dza'a suma həŋ ta suma.»

¹⁶ «Had' mndu ta tsa'atá lfida lgut ka tsamtá halata lgut nda tsi wa. Ka mantsa tsi, dza'a sganaghasga tsa lfidani ya ta mdukwinjta tsa halatani ya. ¹⁷ Had' lu guli ta pghamtá ima inabi ta ka nuni da halata zliba huta wa. Ka mantsa tsi, dza'a tuta tsa zliba huta ya, ŋa mbuzuta ima inabi, lpay lu ma

* **9:1** Ka Markus 2:1 na: Kafarnahum tsa luwani ya. Ngha ta Mata 4:13. † **9:3** Ngha ta Zlahu 24:16.

‡ **9:11** Ngha ta aya 10-11 nda Lukwa 15:1-2. § **9:13** Ngha ta Huseya 6:6.

zliba huta guli. Ima inabi ta ka nuni ná, ma zliba huta ta ka lfidani ta pghamta lu. Tsaya dza'a kəl həj his his ka nzata dina.»

Vranamta Yesu ta hafu da sana zwanja makwa

Mak 5:21-43, Luk 8:40-56

¹⁸ Tata mna tsa gwada ya Yesu ŋa taŋ mantsa, ka lagha sana mali mataba la Yahuda zləmbata ma ghuvani. Ka'a nda tsi mantsa: «Ta nzdava a makwa da manda saba hafu mida wa, sawi fanaghatá dzva gha ta ghəjani ka mbafta tsi,» ka'a. ¹⁹ Ka sli'aftá Yesu kawadaga nda duhwalhani, ka dza'a mista tsa mali mataba la Yahuda ya.

²⁰ Ka sli'aftá sana marakw ta magay vakwani ghwanpda his ta paghaku, ka lagha tsi ksanťá wa lguta Yesu nda ga muhul hul. ²¹ Tsaw ka tsa marakw ya ma ghəjani na: «Dər wa lgutani yeya ksan yu tađá ná, dza'a mbaku yu,» ka'a. ²² Ka mbəđavatá Yesu, ka nghanavatá tsi. Ka'a nda tsi mantsa: «Ŋavanja gha makwa da! Zlgħay nda ŋudufa gha ta mbagħafta,» ka'a. Gi hadahada ka mbaftá tsa marakw ya.

²³ Ka bhadaghatá Yesu da tsa mali mataba la Yahuda ya, ka slanaghatá tsi ta gwal ta vya sinlak, nda gwal ta vaza vgha. ²⁴ Ka'a nda həj mantsa: «Laghwala, ta mta a na makwa na wu, hani ta hani tsi,» ka'a. Ka ghubasu həj. ²⁵ Manda mbiginťa lu ta mnduha dzibil, ka lami Yesu da həga. Ka ksafťá tsi ta tsa zwanja makwa ya ta dzvu, ka sli'aftá tsa makwa ya. ²⁶ Ka tutá tsa skwi ta magata ya wdid ma luwa.

Mbanafťa Yesu ta ghulpata mnduha his

²⁷ Manda sli'afťa Yesu ma tsa vli ya ka sli'i, ka sli'aftá sana ghulpa ta mnduha his mistani nda hagaku. «Zwanja Dawuda! Tawa ta hidahida ta anji!» ka həj.

²⁸ Ka lamə Yesu da həga, ka lagha həj slanaghata. Ka Yesu nda həj mantsa: «Grafgra kuni kazlay: Dza'a lavinlawa yu ta mbaghunafťa kə'a ra?» ka'a nda həj. «Anji Mghama da,» ka həj nda tsi. ²⁹ Ka kasanťá tsi ta iriha taŋ. «Manda va tsa zlgħafta ghuni nda ŋuduf ya ná, ka magamaga tsi manda va tsa,» ka'a nda həj. ³⁰ Ka mbaftá tsa iriha taŋ ya. «Yahayaha kuni walaŋta mnanatá mndu!» ka Yesu ka ŋdanđá nda həj. ³¹ Na tsa saba tsa gwal nda ghulpa ya, ka laghu həj da ta gwada ta Yesu ma inda tsa hadik ya.

Mbanafťa Yesu ta sana rgha

³² Ta mbəđ hul tsa mnduha si nda ghulpa ya, ta kladaghatá lu da Yesu ta sana mndu tsin ghwadaka sulkum ka rgha. ³³ Ka ghzliginťá Yesu ta tsa ghwadaka sulkum ya mida. Ka zlraftá tsa mndu si ka rgha ya ta gwada tsalen. «Ka yawu ka yawu, ta ngha a lu ta mndərga skwi manda na ma Isra'ila wu,» ka dəmgə ka ndərmimay. ³⁴ «Mghama ghwadaka sulkum ta vlanťá mbraku ta Yesu ta kəl tsi ka ghazla ghwadaka sulkumha*,» ka la Farisa nda ŋa taŋ.

Tawata Yesu ta hidahida ta dəmgə

³⁵ Ka rə Yesu ta vli ma inda luwa dagaladagala nda zwana luwa tani. Ka tataghə tsi ta skwi ŋa mnduha ma həgaha tagħa skwa la Yahuda. Ka mnə tsi ta lfidá Gwada ta ga mghama Lazglafta, ka mbamba mnduha ma inda đanwaha, nda inda ya ta ragħwa mndu. ³⁶ Kə'a ka Yesu waftá dəmgə ná, ka ksanťá tsi ka hidahida, kabga nda hərfa həj, ta hađ mbraku ma həj wu, nda nza həj manda tuwakħa kul hađ mndu ŋa nghay†. ³⁷ Ka'a nda duhwalhani

* 9:34 Ngha ta 12:24. † 9:36 Ngha ta Mbsak 27:17, nda 1 Mghamha 22:17.

mantsa: «Dagala skwi ña tskay ta vwah, slaghu a gwal ña tskay wa. ³⁸ Ndəbawa ndəba ta dzvu da mnda vwah ka ghuna tsi ta gwal ksa slna, ña tskanata skwi ta vwah,» ka'a.

10

Hga duhwalha Yesu ghwanpɔɔ his

Mak 3:13-19, Luk 6:12-16

¹ Ka hagaftá Yesu ta duhwalhani ghwanpɔɔ his. Ka valantá tsi ta mbrakwa ghazla ghwadaka sulkum, nda mbamba mnduha ma inda danwaha, nda ya ma inda danwaha ta raghwa mndu nda raghwa ta həŋ. ² Wya hga tsa gwal ghwanpɔɔ his ya: Tanɔanani, Simunɔ ta hɔə lu ka Piyer, nda Andre ta nzakway ka zwanamani, nda Yakubu zwanja Zebedi, nda Yuhwana ta nzakway ka Zwanamani, ³ nda Filip, nda Bartelemi, nda Tuma, nda Mata mnda tska dzumna, nda Yakubu zwanja Alfe, nda Tade, ⁴ nda Simunɔ mnda la Kananit, nda Zudas Iskaryut ta skwaptá Yesu ya.

Ghunafɔta Yesu ta duhwalhani ghwanpɔɔ his

Mak 6:7-13, Luk 9:1-6

⁵ Tsa gwal ghwanpɔɔ his ya ghwanagha Yesu da luwa. Ka'a nda həŋ ma kɔaku tsi ka ghuna həŋ mantsa: «Yaha kuni dza'a da mndu kul nzakway ka la Yahuda. Yaha kuni lami da luwa la Samari. ⁶ Lawa tvə la Isra'ila, hahəŋ ná, nda nza həŋ manda tuwak nda zadá. ⁷ Lawa ka mna kuni ña tanɔ kazlay: Ndusagagha ndusa ga mghama Lazglafta, kə'a. ⁸ Ka mbamba kuni ta gwal kul duhwanaku, ka sli'aganapta kuni ta gwal nda rwa, ka mbambanafɔta kuni ta gwal nda ksa da rdá mndu, ka ghazliŋta kuni ta ghwadaka sulkumha. Zlgħaf ka mbalay kaghuni ka vla kaghuni guli ka mbalay. ⁹ Yaha kuni klaftá dər dasu, dər tseɔi, dər skwi ña da manaka tseɔi ma zliɔa ghuni. ¹⁰ Yaha kuni klaftá dər zliɔa mbuluh. Turtuktuk ka kuni da klaftá lɔgut. Yaha kuni klaftá ɔaɔah, dər dafa, kabga nda ra ka mutsay mnda slna ta skwa zayni*.

¹¹ «Ka lamla kuni da luwa dagala, dər da zwanja luwa a tsi, zbawazba ta mndu ya nda fa vghani ña tsu'aftá kaghuni. Ka nzata kuni ga tsa mndu ya ha ka sagha fitika sli'afɔta ghuni. ¹² Ta lamə kuni da hɔə ga mndu ya, «ka nza zɔɔakwa Lazglafta nda kaghuni†,» ka kuni dazlay. ¹³ Ka nda fa vgha gwal ma tsa hɔə ya ña tsu'a zɔɔaku katsi, dza'a nzaku tsa zɔɔakwa ghuni ya ta ghəŋa tanɔ. Ala, ka fa a vgha tanɔ wu katsi, ka vragaghuvra tsa zɔɔakwa ghuni ya da kaghuni. ¹⁴ Ka kwalaghukwala lu ta tsu'aftá kaghuni snaghuna a lu ta gwada ghuni wu katsi, sli'apwa sli'a ma tsa hɔə ya, ka ma tsa luwa ya a tsi, ka tukwiŋta kuni ta rgitik ta sala ghuni. ¹⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, baɔu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha ná, ta dərɔdər ña luwa Suduma nda Gwamura dza'a nzakwa tsi ka ña mnduha ma tsa luwa ya.»

Skwi dza'a slanaghatá duhwalha Yesu

Mak 13:9-13, Luk 21:12-17

¹⁶ «Wana yu ta ghuna kaghuni manda tuwakha da taba kramtak mtakha. Ka nzata kuni nda hiɔa manda nahadik, manda ghərɔbu' kul had gwada ta ghəŋani ya ká kuni da nzata guli. ¹⁷ Dasuwa ká kuni, dza'a hlay mnduha ta kaghuni da vla guma. Dza'a sləvay həŋ ta kaghuni nda gaslərbaha ma hɔə tagha skwa tanɔ. ¹⁸ Dza'a hlay lu ta kaghuni, kabga gwada ta i'i ta kama jumna nda ya ta kəma mghamha. Ña nzakwa ghuni ka masləmtsəka dá ta kəma tanɔ,

* **10:10** Ngha ta 1 La Kwareŋt. 9:14, nda 1 Timute. 5:18. † **10:12** Ka nza zɔɔaku nda kaghuni: Tsaya ga zgwa la Yahuda ta lagha həŋ da mndu.

nda ya ta kəma sanlaha ma mndəra mnduha. ¹⁹ Ka hlafhla lu ta kaghuni ka hladağhata ta kəma guma katsi, yaha kuni da ndana skwi ŋa mnay ghuni, nda ya ka kuni dza'a da gwaday. Dza'a vlaghunavla Lazglafta ta gwada ya ŋa gwaday ghuni ma va tsa fitik ya. ²⁰ Tsa gwada dza'a kuni gwaday ya ná, kaghuni a dza'a gwaday wu, Sulkuma Da ghuni dza'a gwaday nda ma kaghuni.

²¹ «Zwanjamani dza'a vlatá zwanjamani ŋa dzata. Dani dza'a vlatá zwanjani ŋa dzata. Dza'a ndəranava ndəra zwana taŋ ta dadaha taŋ, ŋa vlatá həŋ ŋa pslata. ²² Dza'a husanhusa kuni ta inda mnduha ta ghəŋa gwada ta i'i. Ama mndu dza'a kđanakta ná, dza'a mbaku. ²³ Ka ta giri lu ŋa ghuni ma sana luwa katsi, ka hwaya kuni da sana luwa. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma kđaku kuni ka ranafá inda luwaha la Isra'ila ná, dza'a vragaghavra Zwanj mndu.

²⁴ «Malaghumala a mndu ta taghə lu ta skwi ŋani, ka mndu ta taghanatá skwi wa. Malaghumala a kwalva ta danjahəgani guli wa. ²⁵ Lavinjlava mndu ta taghanata lu ta skwi ta nzakway ka guram nda mndu ta taghanatá skwi. Lavinjlava kwalva ta nzakway ka guram nda danjahəgani guli. Ka si halaway, ka lu ta hga danjahəga ya ní, kighkigh ká lu dza'a hga gwal ma tsa həga ya tama?»

Faftá ghəŋ ta Yesu

Luk 12:2-7

²⁶ «Yaha kuni da zləŋa həŋ. Had skwi bukwana lu dza'a kwal kul sabi ta daŋi wa. Had skwi dífana lu dza'a kwal lu tsatsafta guli wa. ²⁷ Skwi mnaghuna yu ma grum ya ná, mnawa mna banluwa. Skwi mnaghuna lu ma sləməŋ ma sləməŋ ya guli ná, gugudawa gugudá ta wa lilwa. ²⁸ Ma zləŋ kuni ta gwal ta dzatá slu'uvgha ta kwal kul laviŋta dzatá hafu. Lazglafta ta laviŋta zadanatá‡ slu'uvgha nda hafu tani ma həga vu ya ŋa zləŋay katək. ²⁹ Had lu ta skwaptá tiyti his ta kwaβu ra? Kulam nda tsa ná, had ya dər turtuk ma həŋ dza'a zadavaghuta kul dvaftá Da ghuni wa. ³⁰ Nduk nda swidi ma ghəŋa ghuni tani ná, mbədaf mbəda Lazglafta demdem. ³¹ Yaha kuni da zləŋ, mal kaghuni sgitani ka ndəghata tiytiha.

³² «Tsaya tama, ka ŋa Yesu i'i ka mndu ta kəma inda mndu katsi ná, i'i guli ná, ŋa da na mndu na wu, ka yu dza'azlay ta kəma Da da ta nzakway ta luwa.

³³ Ala, ka ŋa Yesu a\$ i'i wu, ka mndu ta kəma mnduha ya guli ná, i'i guli ná, ŋa da a na mndu na wu, ka yu dza'azlay ta kəma Da da ta nzakway ta luwa.»

Zđaku a klagagha Yesu wa

Luk 12:51-53, 14:26-27

³⁴ «Yaha kaghuni da ndanay kazlay: Zđaku klagagha i'i da ghəŋa hadik kə'a. Kafay klagagha yu. ³⁵ Saghasa yu da dganatá i zwanj nda dani, ta i makwa nda mani, ta i ghwa'ali nda midzani. ³⁶ Gwal ma həga ga mndu dza'a nzakway ka ghuma mndu ma va tsa həga* ya.»

Vlatá ghəŋ manda ŋa Yesu

³⁷ «Ka malaghumala dvafta mndu ta dani ka mani a tsi ka i'i ná, ta nza a tsa mndu ya ka ŋa da wa. Ka malaghumala dvafta mndu ta zwanjani ka makwani a tsi ka i'i ná, ta nza a tsa mndu ya ka ŋa da guli wa. ³⁸ Ka kla a mndu ta udza zləŋayni ka dza'a mista da wu ná, ta nza a tsa mndu ya ka ŋa da wa. ³⁹ Ka ta nzula hafa da yu ka mndu katsi ná, dza'a zadinžada tsa mndu ya ta tsa hafani

‡ 10:28 Ngha ta Yakubu 4:12. § 10:33 Ngha ta 2 Timute. 2:12. * 10:36 Ta ghəŋa aya 35-36, ngha ta Miika 7:6.

ya. Mndu ta zadĩntá hafani ta gwada ta i'i guli ná, dza'a mutsay tsa mndu ya ta tsa hafani ya guli.»

Mndu ta tsu'aftá duhwalha Yesu ná, Yesu tsu'af tsi

Mak 9:41

⁴⁰ «Ka tsu'af tsu'a mndu ta kaghuni, i'i tsaya tsu'af tsi. Mndu ta tsu'aftá i'i guli, mndu ta ghunagatá i'i tsaya tsu'af tsi guli. ⁴¹ Mndu ta tsu'aftá anabi kabga nzakwani ka anabi ná, dza'a mutsay ta nisəla manda ya ta vlə lu ŋa anabi. Mndu ta tsu'aftá mndu tdukwa, kabga nzakwani ka mndu tdukwa ná, dza'a mutsay ta nisəla manda ya ta vlə lu ŋa mndu tdukwa. ⁴² Mndu ta tanaftá dər leghwa imi ləŋləŋa yeya tsi ŋa say ta sani turtuk mataba tsa zwaniha ya, kabga nzakwani ka duhwala dá ná, kahwathwata ka yu ta mnaghunata, hađ nisəla tsa mndu ya dza'a zwađuta wa.»

11

Ghunaf ta Yuhwana ta mnduha

Luk 7:18-35

¹ Manda kdakwa Yesu ta tsa tagha skwiha ŋa tsa duhwalhani ghwanpda his ya ná, ka sli'aftá tsi hada ka laghi da ra luwaha ma tsa hadik ya ŋa tagha skwiha, nda ya ŋa mna Lfida Gwada.

Dawutá vla Yuhwana mnda maga batem

² Ma tsa fitik ya, ma gamak na Yuhwana mnda maga batem. Ka snantá tsi ta mna gwada ta Kristi nda slnaha ta magə tsi. Ka ghunaf ta tsi ta sanlaha ma duhwalhani ³ da dawan ta da Yesu kazlay: Kaha Kristi dza'a sagha ya re, ari ka kzla ŋni ta sana mndu a na ka'a. ⁴ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Lawa mnanatá Yuhwana ta skwi ya snan kuni nda skwi ya nghan kuni. ⁵ Nda nghan gwal si nda ghulpa ta vli. Ta mbađa gwal si nda raghwa səla tan. Nda mbamba gwal si nda rdá mndu ta həŋ. Nda sna gwal si ka matghəm ta sləməŋ. Sli'agapsli'a gwal si ta rwuta. Mnanamna lu ta Lfida Gwada ta gwal ka pdu*. ⁶ Rfu da mndu ya kul kwalaghutá zlg haftá i'i,» ka'a.

Gwada Yesu ta ghəŋa Yuhwana

⁷ Ta sli'i duhwalha Yuhwana ka vru, ka mnə Yesu ŋa dəmgə ta gwada ta Yuhwana, ka'a mantsa: «Nahgani laghu kuni da nghan ma mtak na? Gagadək ta vyə falak rki laghu kuni da nghan na? ⁸ Nahgani laghu kuni da nghan 6a? Mndu ta sudavata lgut nda bla rki laghu kuni da nghan? Ya wya gwal ta sudavata lgut nda bla nda bla ta həŋ ná, ma həga ga mghamha həŋ. ⁹ Nu va skwi laghu kuni da nghan tama? Anabi rki laghu kuni da nghan? Mantsa nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, malaghumala tsa mndu ya ta anabi. ¹⁰ Tsatsi tsa mndu mnə deftera Lazglafta ta gwada ta ghəŋani kazlay: Wya yu ta tinlaghutá ghunaf ta mnda dá ka kaha ŋa payaghatá tvi† ka'a ya. ¹¹ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata na: Mataba inda mndu ya yaga marakw nda ya ná, hađ mndu ya ta zlagapta ka malaghutá Yuhwana mnda maga batem wa. Tsaw tama ná, mndu ya ta htuta katakata ma ga mghama Lazglafta ná, malaghumala ta tsatsi. ¹² Daga ta fitika Yuhwana mnda maga batem, ha ka sagha ta gitana, ta hwisay lu nda mbraku ta ga mghama Lazglafta. Ta zbay tsa gwal ta hwisay nda mbraku ya ta zlu'atá tsa ga mghama Lazglafta ya guli. ¹³ Inda la anabi nda deftera Musa tani, mnumna həŋ ta gwada ta ghəŋa tsa ga mghama Lazglafta ya, ha ka sagha

* 11:5 Nghan ta Isaya 35:5-6, 61:1. † 11:10 Nghan ta Malatsi 3:1.

ta fitika zlagapta Yuhwana. ¹⁴ Kata kumay kuni ta snaṅta katsi ná, Yuhwana tsa Iliya dza'a vragaghata ya. ¹⁵ Ka mamu mndu nda sləmənja snay ka sna tsi.

¹⁶ «Nda wa dza'a gra yu ta mnduha ta na zamana na na? Manda tskatá vgha zwani ta luma ta tsgha lwi ṅa graha taṅ ¹⁷ kazlay: Vyanafha ṅni ta sinlak ná, skala a kuni wu, fanafha ṅni ta laha ta ṅada ghəṅ, tawa a kuni wu kə'a ya həṅ. ¹⁸ Saghaha Yuhwana, za a ta skwi wu, sa a ta skwi wu, "a' nda halaway ma ghəṅani!" ka mnduha nda tsi. ¹⁹ Saghaha Zwanja mndu, ta zay ta skwi, ta say ta skwi, "a' mamblahawa ya, dagala sasakwani, a' gra gwal tska dzumna, nda gwal dmaku ya," ka həṅ nda tsi. Kulam nda tsa, ta nghaku difla Lazglafta ma slnahani.»

Sana luwaha ta kwalaghutá zlgħaftá Yesu

Luk 10:13-15

²⁰ Tahula tsa tama, ka tsukunustá tsi nda gwaḍa ta luwaha ya maga tsi katakata ta mazəmzəmhani mida, kabga kwalaghuta taṅ ta mbəḍanaftá nzakwa taṅ. Ka'a mantsa: ²¹ «Daṅwa ṅa gha luwa Kwarizij! Daṅwa ṅa gha luwa Betsayda! Ka má tsa mazəmzəm magə lu ma luwa gha ya, má maga ma luwa Tir, nda luwa Siduṅ lu katsi ná, má gitagita a ta mbəḍanaftá həṅ ta nzakwa taṅ ka pghavatá buhu nda hutidif ta vgha* wa. ²² Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Baḍu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəṅa mnduha ná, ta dərdər ṅa luwa Tir nda luwa Siduṅ dza'a nzakwa tsi ka ṅa ghuni.

²³ «Kagha guli Kafarnahum! Dza'a kapay Lazglafta ta i'i ta luwa ka kagha ta gray ra? Bukwa a gha tsa! Dza'a vradaghavra lu tdəm da vla gwal nda rwa. Ka má tsa mazəmzəm maga lu ma luwa gha ya, má maga ma luwa Suduma lu katsi ná, má ta teke'a luwa Saduma gita na§. ²⁴ Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Baḍu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəṅa mnduha ná, ta dərdər ṅa luwa Suduma dza'a nzakwa tsi ka ṅa gha kə'a.»

Snanamta Yesu ta Dani ta gwal ka zwanani

Luk 10:21-22

²⁵ Ma va tsa fitik ya, ka Yesu mantsa: «Ta rfay yu ta kagha Da, Mghama luwa nda hadik tani, kabga difana difa ka ta na skwiha na da gwal nda difil ma ghəṅa taṅ, nda gwal nda sna ta skwi*, ka maranata ka ta zwani. ²⁶ Manda va tsa nzakwani Da, ta rfay yu ta kagha, ma zdakwa gha nzakwa tsi mantsa.

²⁷ «Da da ta vliha ta inda skwi. Had' sana mndu nda sna ta Zwanj wa, ba Da yeya nda sna. Had' sana mndu nda sna ta Da guli wa, ba Zwanj yeya nda sna, nda mndu ta kumə Zwanj ta maranata,» ka'a.

Sagha da Yesu ṅa mutsa mbi'a vgha

²⁸ «Saghawasa da i'i inda kaghuni gwal nda hərfa da ndəgaku ka mbi'aghunapta yu ta vgha. ²⁹ Zba a yu ta nzaghunaghata wa. Klawakla ta ndəgaku ya ta klə yu, ka tagha kuni ta skwi da i'i, mantsa ya dza'a kəl kuni ka mutsaftá mbi'a vgha. ³⁰ Manda va tsaya nzakwani, skwi ya dza'a faghunaghata yu ná, ndəgaghunata a wa. Kafkafani nzakwani,» ka'a.

12

Zwanja mndu Mgham ta ghəṅa sabat

Mak 2:23-28, Luk 6:1-5

† **11:21** Kwarizij, Betsayda, Tir, Siduṅ; Ngha ta Isaya 23:1-18, nda Izekiyel 26, nda Yuwel 4:4-8, Amus 1:9-10. § **11:23** Ngha ta Isaya 14:13-15, Suduma Ngha ta Zlrafta 19:24-28. * **11:25** Ngha ta 1 La Kwarent 1:17-29.

1 Ma va tsa fitik ya, bađu fitika sabat, ka labə i Yesu nda duhwalhani nda ma vwaha hya. Ka kuzlanafá maya ta duhwalhani. Ka bala'atá hən ta ghəŋa alkama* ŋa dghaday. 2 Nghay la Farisa ta tsa skwi ta magə hən ya ná, ka hən nda Yesu mantsa: «Ngha ta duhwalha gha 6a! Wa'a hən ta maga skwi kul raku ka magay bađu sabat†,» ka hən nda tsi. 3 Ka Yesu nda hən mantsa: «Ta dzaŋaf a kaghuni ta skwi ya maga Dawuda kuzlanafər maya, nda gwal kawadaga nda tsatsi tani ra? 4 Ka lama hən da həga Lazglafta ka zuta hən ta skwa zay fana lu ta Lazglafta. Had sana mndu ta za tsa skwa zay ya, dər Dawuda, dər tsa gwal kawadaga nda tsi ya mazlay wu, ba gwal dra skwi ŋa Lazglafta‡ yeya ta zay. 5 Ari ta dzaŋaf a kuni ma deftera zlahu kazlay: Bađu sabat ná, ta zluŋzla gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta zlahu sabat ta magə hən ta slna ma həga Lazglafta, ksaf a ta hən ka dmaku§ wu kə'a na? 6 Tsaw ka yu ta mnaghunata ná, mamu sana skwi hadna ta malaghutá həga Lazglafta. 7 Ka má nda sna kuni ta klatá ghəŋa skwi mnə lu kazlay: Tawa hidahida skwi ta zdigihata pla ghəŋ nda rini* a wu kə'a ya ná, má had kuni dza'a mnay kazlay: Magamaga hən ta dmaku, kə'a nda tsa gwal kul had dmakwa tar ya wa. 8 Zwaŋa mndu ná, tsatsi mgham ta ghəŋa fitika sabat,» ka'a.

Mbanafta Yesu ta mndu nda mta dzvani
Mak 3:1-6, Luk 6:6-11

9 Ka sli'afá Yesu ka zlaná tsa vli ya, ka laghwi da həga tagha skwa la Yahuda. 10 Hada, mamu sana mndu nda mta dzvani. Ka mnduha dawanəta da Yesu mantsa: «Vlavla zlahu mu ta tvi ŋa mbanaftá mndu bađu sabat re, ari ki na?» ka hən nda tsi ŋa mutsaftá rutsak tida. 11 Ka'a nda hən mantsa: «Waya mataba ghuni, ka dədəghatá kdakwa tuwakani turtuktuk da gudzuvruŋ bađu sabat, dza'a kwal kul kliginá tsa tuwakani ya na? 12 Malaghumala a mndu ka tuwak ra? Tsaya tama ná, pyaf a lu ta mndu ka maga zdaku bađu sabat wa,» ka'a. 13 Ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani ya mantsa: «Tdap dzva gha,» ka'a. Ka tdaptá tsi, gi yəmad vrvavfva tsa dzvani ya manda va tsa sanani ya.

14 Ka gi gazlagaptá la Farisa, ka laghwi dzrəku ŋa zba tvi ŋa zadiná Yesu.

Yesu ná, kwalva ya zbap Lazglafta ya

15 Tsatsafta Yesu ta tsa ndana tar ya, ka sli'afá tsi ma tsa vli ya, ka laghwi. Ka sli'afá dəmgə guli ka laghwi mistani, ka mba mbə tsi ta inda gwal ma danwa. 16 Ka zlahanaghatá tsi ta hən ka ndanəda kazlay: Yahayaha kuni da mnihata kə'a. 17 Kal tsi ka mnay mantsa ya ná, nda nza ŋa dzanaghatá ghəŋa gwada ya mna anabi Isaya kazlay:

18 Wya kwalva da ya zbap yu, ya dvu yu, ya ta zdigihata katakata, dza'a fanaghafa yu ta Sulkuma da, dza'a mnanamna ta inda mndəra mndu kazlay: Tudukwa guma da kə'a.

19 Zbəta a ta zlərdəwi wa. Dzata a ta lawlaw wa. Had mndu dza'a snanəta ta gugudaku ta pazlala wa.

20 Had dza'a kdəgliná 6lanaptá sulam nda ghada nətani wa. Had dza'a kdinəta mtəgliná pitirla ta mtaku mtaku guli wa. Mantsa ya dza'a maga tsi ha ka vlanətani ta za ghwa ta skwi tdukwa.

21 Ŋa fafta mndəra mnduha ta ghəŋa tar ta hgani† kə'a ya.

* 12:1 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 23:26. † 12:2 Ngha ta Sabi 34:21. ‡ 12:4 Ngha ta 1 Samuyel 21:2-7, nda Zlahu 24:9. § 12:5 Ngha ta Mbsak 28:9-10. * 12:7 Huseya 6:6, nda Mata 9:13. † 12:21 Ngha ta Isaya 42:1-4.

Ghziḡta Yesu ta ghwadaka sulkumha

Mak 3:22-30, Luk 11:14-23

²² Ka kladaghatá lu da Yesu ta sana mndu ksu ghwadaka sulkum ta ghulpiḡta, ka tsiḡta ka rgha guli. Ka mbanafá tsi. Ka gwadé tsa mndu ya ta gwadé tsalen, ka nghaná tsi ta vli tsidid guli. ²³ «Zlah zwaná Dawuda a na mndu na wu re?» ka mnduha ka ndærmimay.

²⁴ Na snaḡta la Farisa ta tsa skwi ya, ka hæḡ mantsa: «Nda mbrakwa halaway[‡] ta nzakway ka mghama ghwadaka sulkumha ya ta ghazla tsi ta ghwadaka sulkumha,» ka hæḡ.

²⁵ Tsaw nda sna Yesu ta skwi ta ndanu hæḡ. Ka'a nda hæḡ mantsa: «Ka ta lmuvuslma va tsa ga mgham turtuk ya ta lmu katsi ná, sladglata a tsa ga mgham ya wa. Ka ta lmuvustalmu gwal ma luwa turtuk, ka gwal ma hæga turtuk a tsi guli ta lmu ná, had' ya dza'a sladglata ma hæḡ guli wa. ²⁶ Ka si ta ghzlay halaway ta halaway katsi ná, dgavapdga tsa halaway ya nda tsa tama. Waka ga mghamani dza'a sladglata tama na? ²⁷ Ka si nda mbrakwa Halaway ta ghzla yu ta ghwadaka sulkum ya ní, nda mbrakwa wa ta ghazla zwana ghuni guli? Tsaya tama, værdá hahæḡ dza'a tsaghunatá gumani. ²⁸ Ala, ka si nda Sulkuma Lazglafta ta ghzla yu ta ghwadaka sulkumha katsi, bhavaghunaþha ga mghama Lazglafta nda tsa tama.

²⁹ «Ari, waka mndu dza'a laviḡtá lami da hæga ga mndu nda mbra ka hlugudunḡta huzlani ta kul habafá tsi ta tsa mndu nda mbra ya na? Tahula tsaya dza'a kæl tsi ka hlugudunḡta huzlani.

³⁰ «Mndu kul had' mista dá ná, ghuma dá tsa mndu ya. Mndu kul had' ta katihata nda tskanata guli ná, kwizidiḡta ḡa tsa mndu ya ta kwizay. ³¹ Tsaya ta kæl yu ka mnaghunata kazlay: Inda dmaku ta gæ mndu, nda rutsak ya ta pghæ tsi ta Lazglafta ná, dza'a plinispla lu ta hæḡ. Ama mndu ta vzaftá rutsak ta Sulkum nda ghuþa ná, had' lu dza'a plinistá dmakwani wa. ³² Ka vzafvza mndu ta rutsak ta Zwaná mndu katsi, dza'a plinispla lu ta dmakwani. Ama mndu ta vzaftá rutsak ta Sulkum nda ghuþa ná, had' lu dza'a walanḡta plinistá dmakwani, dæḡ ta na zamana na, dæḡ ta zamana dza'a sagha wa.»

Fu nda yakwani

Luk 6:43-45

³³ «Ka si zða ya fu ya, ka lu ná, zða yakwani. Ka si zða a ya fu ya wu, ka lu ná, zða a yakwani guli wa, kabga ta yakwani ta tsatsafta lu ta fu. ³⁴ Mndæra la mupuha na! Waka kuni si má dza'a mnagaptá skwi dina, kaghuni la ghwadak na! Ka nu ndæghatá skwi ma ḡudufa mndu ta mnigiḡta wubisima mndu. ³⁵ Næḡma mndu ná, ma tsa næḡma skwiha ma ḡudufani ya ta kligista tsi ta skwi dina. Ghwadaka mndu guli ná, ma tsa ghwadaka skwiha ma ḡudufani ya ta kligista tsi ta ghwadaka skwi. ³⁶ Ka yu ta mnaghunata ná, nda wa tanḡ dza'a mnægiḡta mnduha badu guma ta inda ḡaslu ya bræfægiḡ hæḡ. ³⁷ Nda gwadá ma wa gha dza'a tsaghaghata lu ta guma. Ka ḡa kwala dmakwa gha kul had' tsi, ka ḡa nzakwa dmakwa gha mamu a tsi.»

Zlghawa Yesu ḡa gwal ta dawamazæmæm

Mak 8:11-12, Luk 11:29-32

³⁸ Ka sanlaha ma gwal tagha zlahu ḡa mnduha, nda sanlaha ma la Farisa guli, nda Yesu mantsa: «Mghama dá, ta kumay ḡni ta magata gha ta mazæmæm ḡa grafta ḡni kazlay: Sa daga da Lazglafta ka kæ'a,» ka hæḡ.

³⁹ Ka Yesu nda hæḡ mantsa: «Ghwadak mnduha ta na fitik na. Had' hæḡ ta zlæḡa Lazglafta wa. Ta dawamazæmæm hæḡ. Had' sana mazæmæm dza'a

[‡] 12:24 Ngha ta 10:25.

maganata lu ta həŋ, ka tsa ŋa anabi Yunusa ya a tsi wa. ⁴⁰ Manda va ya maga anabi Yunusa ta vaghu hkən nda rvidik hkən ma huḍa mghama klipi[§] ya, manda va tsaya guli dza'a magata Zwaŋa mndu ta vaghu hkən nda rvidik hkən ma hadik. ⁴¹ Ghalya guli, gwal ma luwa Niniva ná, snasna həŋ ta gwada anabi Yunusa*, ka mbədanafá həŋ ta nzakwa taŋ. Wana mamu mndu ta malaghutá anabi Yunusa hadna. Baḍu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha, "ŋa ghuni dmaku," ka gwal ma luwa Niniva dza'a sli'afá mnay ŋa mnduha ta na fitik na. ⁴² Ghalya, ka sli'afá sana marakw ta ga mgham ma vli di'irj nda ga sud†, ka lagha da sna difla Salumuŋ. Wana mamu mndu hadna ta malaghutá Salumuŋ nda difil. Baḍu tsay dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha, "ŋa ghuni dmaku," ka tsa marakw ya dza'a mnanatá mnduha ta na fitik na.»

Vradamta ghwadaka sulkum da mndu

Luk 11:24-26

⁴³ «Ka sabsa ghwadaka sulkum ma mndu katsi, ŋa dza'ani da ra vli tuhwayaŋ tuhwayaŋa ka zba vli ŋa mbi'a vghani. Ka trid mutsaf a tsi ta tsa vli ŋa mbi'a vghani ya wu katsi, ⁴⁴ "ka vra yu da tsa həga da sabə yu mida ya gra," ka'a dza'azlay, ŋa sli'afani ka vradaghata. Ka ta vradaghatá tsi nda tsukwa vli mida, nda paya dina katsi, ⁴⁵ yawwa da! kə'a dza'azlay ŋa vraghutani, ŋa hlanaktani ta sanlaha ma ghwadaka sulkumha ndəfáŋ ta malaghutá tsatsi nda sidi. Ŋa lama taŋ da tsa həga ya ka nzamta mida. Mantsa tama, dza'a nzakway badzatá nzakwa tsi mndu ya ka malaghutá nzakwani taŋtaŋ. Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi nda na mnduha ta na ghwadaka fitik na,» ka'a.

Vərdaka mnduha Yesu

Mak 3:31-35, Luk 8:19-21

⁴⁶ Tata gwada tsa gwada ya Yesu nda dəmga ná, ka bhadaghatá i mani nda zwanamani, ka nzaghutá həŋ ma bli, ka zbə həŋ ta gwadganata. ⁴⁷ Ka sana mndu nda tsi mantsa: «Wa'a i ma gha nda zwanama gha ma bli ta zba gwadgaghata,» ka'a nda tsi. ⁴⁸ Ka Yesu nda tsa mndu ta mnay ŋani ya mantsa: «I wa i ma da nda zwanama da na?» ka'a nda tsi. ⁴⁹ Ka fadapá tsi ta dzvu tvə duhwalhani, ka'a mantsa: «Wana i ma da nda zwanama da. ⁵⁰ Dər wati ma mndu ta maga skwi ya kumaŋ Da da ta nzakway ta luwa ná, tsa mndu ya ta nzakway ka zwanama da, nda mukuma da, nda ma da,» ka'a.

13

Gwada ta wutsa hulfa

Mak 4:1-9, Luk 8:4-8

¹ Baḍu wa tsa fitik ya, ka sabi Yesu ma həga* ka laghwi nzata ta wa drəf. ² Ka tskadaghatá dəmga ŋərbiŋl ta vgha ta vatani. Ka sli'afá tsi ka laghwi nzagapta ma kwambalu ta nzatá inda mnduha ta wa ghwa. ³ Ka mnə tsi ta ndəghata skwiha ŋa taŋ ka mahdihdi, ka'a mantsa: «Mbaḍa sana mndu ka sli'afá ka laghwi da wutsa hulfani. ⁴ Tata wutsay wutsay, ka rkatá sanlaha ma hulfa ta tvi, ka sli'aktá dyakha ka daguta. ⁵ Ka rkatá sanlaha ta kluluh ma vli kul slaghutá hadik, ka gi dyafá tsi misimmisim kabga sira a hadik ta ghəŋani wa. ⁶ Na safa fitik dzafá tida ka zlghutá tsi həw ka ghwaluta,

§ 12:40 Ngha ta Yunusa 2:1. * 12:41 Yunusa 1-4. † 12:42 Ngha ta 1 Mghama 10:1-10. * 13:1 Ngha ta Markus 3:1.

kabga slaghu a slrəŋ mistani wa. ⁷ Ka rkamtá sanlaha ma teki, ka glanaghatá teki ka raghwana. ⁸ Ka rkatá sanlaha ta gənək, ka dyaftá tsahaya ka glaftá tsi ka pghaftá ghəŋ ka zwaŋ dze'dze', ɓərzləzla ghəŋa sanlaha, selega ghəŋa sanlaha, midída ghəŋa sanlaha.» ⁹ Ka sganaghatá Yesu, ka'a mantsa: «Mndu nda sləmənja snay ka sna tsi,» ka'a.

Kabgawu ta kəl Yesu ka gra gwada nda gra na?

Mak 4:10-12, Luk 8:9-10

¹⁰ Ka gavanavatá duhwalhani, ka həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl ka ka mna gwada ŋa taŋ ka mahdihi katək na?» ka həŋ. ¹¹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kaghuni ná, vlaghunavla lu ta snaŋtá varda dífatá ga mghama Lazglafta, ama vlaŋ a lu ta hahəŋ wa. ¹² Ŋa mndu mamu skwi da tsi ta sganaghata lu, ŋa sgutani da tsi. Ama mndu ya kul haɗ skwi da tsi ná, dza'a kləgadanaghu kla lu ta va tsa ki'a da tsi ya. ¹³ Tsaya ta kəl yu ka mnyay ka mahdihi ŋa taŋ, kabga dər nghanja həŋ, nghanja a həŋ wa. Dər snaŋha həŋ nda sləmənja taŋ katək, sna a həŋ wu, graf a həŋ guli wa†.

¹⁴ «Ta ghəŋa taŋ dəɗafta tsa gwada Lazglafta ta mnyay nda ma wa anabi Isaya‡ kazlay:

“Dər dza'a nda sna kuni nda sləmənja ghuni,
grafta a kuni wa.

Dər dza'a nda nghanja kuni nda ira ghuni,
nghanja a kuni wu kə'a ya.

¹⁵ Təŋu təŋa ghəŋa na mnduha na.

Dərzlaf dərzla həŋ ta sləmənja taŋ,

hafha həŋ ta ira taŋ,

kabga va a həŋ ta nghanja wa,

yaha həŋ da snaŋta nda sləmənja taŋ,

yaha həŋ da grafta ma ŋuɗufa taŋ,

yaha həŋ da mbəɗanaftá nzakwa taŋ,

da mbanaftá yu ta həŋ§.”

¹⁶ «Kaghuni ná, nda tfawi ta ghəŋa kaghuni, kabga nda nghanja ira ghuni ta vli, nda sna sləmənja ghuni ta sləmənja. ¹⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Nda ndəgha la anabi nda gwal tɗukwatɗukwa nzakwa taŋ si ta dvanja nghanja na skwi nghanja kaghuni na, lay nghanja a həŋ wa. Si ta kumay həŋ ta snaŋtá na skwi snaŋ kaghuni ná, sew sna* a həŋ wa,» kə'a ya.

Klatá ghəŋa tsa gwada ta wutsa hulfa ya

Mak 4:13-20, Luk 8:11-15

¹⁸ «Snawasna tama ta klatá ghəŋa gwada ta ghəŋa tsa mndu ta wutsa hulfa ya. ¹⁹ Tsa tvi rkaf hulfa tida ya ná, gwal ta snaŋtá gwada ta ga mghama Lazglafta kul grafta həŋ ya, həŋ. Ka sagha halaway zlu'ugudunustá həŋ ta tsa skwi wutsam lu ma ŋuɗufa taŋ ya. ²⁰ Tsa kluluh rkaf hulfa tida ya ná, tsaya mndu ta snaŋtá gwada ta ga mghama Lazglafta, gi ka tsu'aftá tsi nda rfu. ²¹ Tsaw tama, haɗ slrəŋ mistani wu, nzɗava a wa. Ka gi grungra ghuya dərwa, ka giri a tsi kabga tsa gwada ya, gi zləmbutani. ²² Tsa vli ma teki rkam hulfa mida ya guli ná, tsaya gwal ta snaŋtá gwada Lazglafta, ka laghu həŋ da ndana skwiha ma ghəŋa haɗik, nda skwa gadghəl, nda raghwana tsa skwiha ya ta tsa gwada ya ma həŋ, ka niŋtá həŋ ka ksubaŋ. ²³ Tsa gənək rkaf hulfa

† 13:13 Nghanja ta Markus 4:12. ‡ 13:14 Nghanja ta Isaya 6:9-10. § 13:15 Nghanja ta Isaya 6:9-10.

* 13:17 Nghanja ta 1 Piyer 1:10, 12.

tida ya guli ná, tsaya gwal ta snan̄tá gwada Lazglafta ka snatá hən̄, ka magaftá hən̄: Ghəmbəts ghəmbəts sanlaha, salala sanlaha, midida sanlaha.»

Ghwadaka kuzur

²⁴ Ka'a nda hən̄ nda sana mahdihdi mantša: «Ka guram ga mghama Lazglafta nda sana mndu ta sləgamtá vərda hulfa hya ma vwahani. ²⁵ Girvidik, sli'aghuslia lamndu da vlə hani, ka lagha ghumani da sləginistá rira distani ka laghwani. ²⁶ Manda dyafta tsa hulfa ya ka pghaftá ghən̄, ka zlagaptá rira guli. ²⁷ Ka lagha kwalvaha tsa dan̄həga ya mnay ɲani, ka hən̄ mantša: "Mghama dá! vərda hulfa a sləgam kagha ma vwaha gha kay ra? Lamə ndiga rira dida na?" ka hən̄. ²⁸ Ka'a nda hən̄ mantša: "Ghuma dá ta magatá tsa," ka'a. Ka tsa kwalvaha ya nda tsi mantša: "Ta dvay ka ka dza'a ɲni rətiɲta rki na?" ka hən̄. Ka'a nda hən̄ mantša: ²⁹ "Zlan̄wazla, ma lə kuni da rətay, yaha kuni da gaɲiɲta nda vərda hya. ³⁰ Zlan̄wa hən̄ ka glakwa hən̄ ka skwa turuk hani ka sagha fitika ts kay ta vwah. Tskapwa tska karaku ta rira, ka habafta kuni ɲa driɲta nda vu. Vərda hya ya, ka tskidimta kuni da guvura da, ka yu dza'azlay nda gwal tska skwi ta vwah," ka'a.

Hya kramasa

Mak 4:30-32, Luk 13:18-19

³¹ Ka'a nda hən̄ nda sana mahdihdi kay guli mantša: «Ga Mghama Lazglafta ná, ka guram nda hya kramasa klaf mndu ka sləgamta ma vwahani. ³² Ndərzikwa tsatsi mataba inda hulfa, ama ka dyaf dya tsi ka glafta, mal tsatsi mataba hulfa nidaliha. Ta nuna gdiz ka fu, ɲa sli'adaghata dyakha da baba həga tan̄ ta zligamahani.»

Is

Luk 13:20-21

³³ Ka'a nda hən̄ nda sana mahdihdi guli mantša: «Ka guram ga mghama Lazglafta nda is ta klafta marakw ka laɲanamta ma kuratá darama hupu hkən̄ ɲa ɲlaftá tsa hupu ya demdem,» ka'a.

Mahdihda Yesu ɲa mnigijta skwi nda difa

Mak 4:33-34

³⁴ Ka mahdihdi mnanata Yesu ta inda tsa skwiha ya ta dəmga. Had sana skwi mnanan̄ tsi ta hən̄ kul had ka mahdihdi wa, ³⁵ kada nzakwa dzatá ghəɲa gwada anabi ta mnay kazlay: «Ka mahdihdi dza'a gwada yu ta gwada nda hən̄. Dza'a mnigijmna yu ta skwiha nda difa daga ka ya wu zlaftá ghəɲa hadik† ka'a ya».

Klatá ghəɲa gwada ta ghwadaka kuzur

³⁶ Mbadá Yesu ka zliɲtá dəmga, ka sli'aftá tsi ka laghu da həga. Ka gavanavatá duhwalhani, ka hən̄ nda tsi mantša: «Pslan̄nap psla ta klatá ghəɲa tsa mahdihdi ta ghəɲa rira ya,» ka hən̄. ³⁷ Ka'a nda hən̄ mantša: «Tsa mndu ta sləgamtá vərda hulfa hya ya ná, Zwan̄a mndu ya. ³⁸ Vwah ya guli ná, ghəɲa hadik tsa. Vərda hulfa hya ya guli ná, gwal ta nzakway ka ɲa ga mghama Lazglafta ya. Rira ya guli ná, gwal ta nzakway ka ɲa halaway ya. ³⁹ Tsa ghuma ta sləgamta ya guli ná, halaway ya. Tsa tska skwi ta vwah ya, tsaya kdakwa ghəɲa hadik. Tsa gwal tska skwi ta vwah ya guli, tsaya duhwalha Lazglafta. ⁴⁰ Manda va tsa tskaptá rira ɲa driɲta nda vu ya, manda va tsaya dza'a nzakwa tsi badu kdavakta ghəɲa hadik guli. ⁴¹ Dza'a ghumaga

† 13:35 Ngha ta Zabura 78:2.

ghuna Zwanja mndu ta duhwalhani na talaptá inda gwal ta pghamtá mndu da ga dmaku, nda gwal ta maga ghwadaka skwi, na hlinjtá hən di'inj nda ga mghamani, ⁴² ka pghamtá hən da duda vu. Na wahay tanj ta wahu, ka hpada sli'inja[‡] tanj hada. ⁴³ Ama gwal ta nzakway tdukwa ta wa ira Lazglafta ya, manda fitik dza'a wudakwa hahən ma ga mghama Da[§] tanj. Ka mamu mndu nda sləmənja snay, ka sna tsi.»

Gadghəl ma difa

⁴⁴ «Ka guram ga Mgham Lazglafta nda gadghəl ta difa ma sana vwah. Ka lagha sana mndu dukwafta tida. Ka difglanata tsa mndu ya guli. Ka laghu tsi nda rfu da dzawinjta inda skwani ka skwata tsa vwah ya.»

Mizidikw nda bla dzvani

⁴⁵ «Ka guram ga mghama Lazglafta nda sana mnda tsakala ta psa mizidikwha nda bla dzvani. ⁴⁶ Ka mutsafta tsi ta tsa mizidikw ya turtuk nda bla dzvani ya. Ka laghu tsi dzawinjta inda skwani ka skwata tsa mizidikw ya.»

Kadən

⁴⁷ «Ka guram ga mghama Lazglafta nda kadən ta wudadata lu da drəf na tumagaftani ta inda mndərga klipiha kavghakavgha. ⁴⁸ Ndəghafta tsa kadən ya, na tdagafata ta wa sgam. Tahula tsa, na nzata ka dagaptá ya dīnadina, ka pghamta ma tughuba, na pghinjta ghwadakhani. ⁴⁹ Mantsa ya dza'a nzakwa tsi ma kdakwa ghənja hadik. Dza'a sli'aga sli'a duhwalha Lazglafta na galapta tanj ta ghwadaka mnduha mataba tdukwani, ⁵⁰ na pghaghata tanj ta hən da duda vu, na wahay tanj ta wahu ka hpada sli'inja* tanj hada.»

Lfida gadghəl nda halatani

⁵¹ Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Lamla inda tsa skwiha ya da sləmənja ghuni rki na?» ka'a nda hən. «Anj!» ka hən zlgħanafta wani. ⁵² Ka'a nda hən guli mantsa: «Tsaya tama ná, ka nuna mnda tagha zlahu ka duhwala ga mghama Lazglafta ná, ka guram nda danjahəga ta mutsa skwa gadghəlani ma skwiha ka lfid ka lfid, nda ya ma skwiha nda kda fitikani, dza'a gra lu,» ka'a.

Kwalaghuta la Nazaret ta zlgħaftá Yesu

Mak 6:1-6, Luk 4:16-20

⁵³ Tahula kdīnta Yesu ta mana tsa mahdihdiha ya, ka sli'afata tsi hada ka laghwi. ⁵⁴ Ka bhadaghata tsi da luwa Nazaret† ta nzakway ka luwa ta glakwani. Ka taghə tsi ta skwiha na mnduha ma həga tagha skwa tanj. Ka ndarmim hən, ka hən mantsa: «Wa ta vlanjtá mndərga na ma mazəmzəm? ⁵⁵ Zwanja tsa mndu ta fidi ya a tsi kay ra? Mari a mani‡ kay guli ra? I Yakubu, nda Yusufu, nda Simun, nda Yuda a zwanamani kay ra? ⁵⁶ Mataba amu a ta nzakwa kwaghamani kay guli ra? Tsaw wa ta vlanjtá na difil na, nda na mbraku na tama ba?» ka hən. ⁵⁷ Tsahaya skwi ta pyafta hən ka zlgħafta Yesu. Ka Yesu nda hən tama mantsa: «Ma luwani, nda ya ma həga[§] ga tanj yeya ta hertətata lu ta anabi. Ama ma hamata vli ná, ta vlanjva lu ta glaku,» ka'a.

‡ 13:42 Ngha ta Mata 8:12 § 13:43 Ngha ta Daniyel 12:3. * 13:50 Ngha ta Mata 8:12. † 13:54 Nazaret: Luwa ta glakwa Yesu. Ngha ta 2:23, nda Lukwa 4:16. ‡ 13:55 Ngha ta Yuhwana 6:42. § 13:57 Ngha ta Lukwa 4:24, nda Yuhwana 4:44.

58 Ki'a yeya mazəmzəm magarj Yesu ma luwa Nazaret, kabga zlghaf a mnduha nda n̄uduf wa.

14

Mtakwa Yuhwana mnda maga batem

Mak 6:14-29, Luk 9:7-9

1 Ma tsa fitik ya, ka snanaghatá gwada ta Yesu ta Hiridus ta nzakway ka n̄umna ta hadika Galili. Ka'a nda kwalvahani mantsa: ² «Yuhwana mnda maga batem ya ta sli'agapta ma mtaku, tsaya kəl tsi ka mutsaftá mbrakwa maga mazəmzəm,» ka'a.

³ Tsaw si mnamna Hiridus kazlay: Ksidifwa ksa ta Yuhwana kə'a. Ka ksaftá lu, ka habafta, ka vzamta ma gamak ta ghəja gwada ta Hiridiya markwa zwanamani Filip*, ⁴ kabga ka Yuhwana nda Hiridus na: «Ra'a ka klafta gha ka markwa† ghuni wu,» ka'a. ⁵ Si ka zbə Hiridus ta tva dzata, ama ka zlənaftá tsi ta dəmga, kabga ka anabi klafta mnduha ta Yuhwana.

⁶ Ka sagha fitik ya ta grafta nda fitik ya kəl lu ka yatá Hiridus. Ka lagha makwa tsa Hiridiya ya kay da skalu ta kəma gwal hagadagha lu da vla skala havaktá tsa fitika yakwani ya. Ka zdanaftá tsi ta n̄uduf ta Hiridus. ⁷ Ka'a mantsa: «Dər nahgani dawanj ka da i'i ná, ta vlaghavla yu,» ka'a wadanatá tsa makwa ya. ⁸ Ka mnanaftá mani ta hidaku. Ka tsa makwa ya mantsa: «Tsidiftsa ta kwamblen nda va nana ta ghəja Yuhwana mnda maga batem,» ka'a.

⁹ Su'anak ka mgham nzata. Ama kabga ghadaghada ta wadanata, hada tsa gwal hagadagha lu ya kay guli, ka'a mantsa: «Lawala da tsagaghata ka vlanja kuni,» ka'a. ¹⁰ Ka ghunaftá tsi ta mnduha da tsagaghata ghəja Yuhwana ma gamak. ¹¹ Ka klaktá lu ta ghəja Yuhwana ta kwamblen, ka vlanjá tsa zwanja makwa ya, ka klanjá tsi ta mani. ¹² Ka lagha duhwalha Yuhwana da klaghatá mblani ka laghwi da padamta. Ka sli'aftá hən̄j ka laghwi mnanatá Yesu.

Zunjta Yesu ta skwa zay ta mnduha dambu' hutaf

Mak 6:30-44, Luk 9:10-17, Yuh 6:1-14

¹³ Manda snan̄ta Yesu ta tsa gwada ya, ka sli'aftá tsi hada nda kwambalu, n̄a laghwi nzakta kətsau' ta wa mazawa. Ka sninjá dəmga, ka sli'aftá hən̄j nda səla ka laghwi da zbin̄ta. ¹⁴ Ta sabi Yesu ma kwambalu, kə'a kə'a ná, tizlik mnduha. Ka ksanjá hən̄j ta Yesu ka hidahida, ka mbambanaftá tsi ta gwal kul dughwanaku guli.

¹⁵ Gahawu, ka gavadaghata duhwalhani tavata Yesu. Ka hən̄j nda tsi mantsa: «Ta wa mazawa na vli na, laghula fitik guli, vrin̄vra ta na mnduha na ka dza'a hən̄j da luwaha da zba skwi n̄a zay tan̄j,» ka hən̄j. ¹⁶ Ka Yesu nda hən̄j mantsa: «Zban̄j a hahəji ta sli'i wa, vlan̄javla kaghuni ta skwa zay ta hən̄j, ka za hən̄j,» ka'a. ¹⁷ «Buradi hutaf nda tsulhwa klipi his yeya da amu,» ka hən̄j nda tsi. ¹⁸ «Hligidighawa hla,» ka'a.

¹⁹ «Nzawanza nda nza ta kuzun̄j,» ka'a nda mnduha. Ka nzatá mnduha rpa'. Ka hlaftá tsi ta tsa buradiha hutaf nda tsulhwa klipi his ya, ka nghadaftá tsi nda ta luwa, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka balanaptá tsi ta tsa buradi ya, ka valan̄já duhwalhani n̄a d̄gay n̄a dəmga. ²⁰ Ka zə inda mnduha. Ka babaghutá hən̄j. Ka tsakaftá lu ta padakwani‡ ma vəl zay tan̄j ka ghwanak

* 14:3 Ngha ta Markus 6:17. † 14:4 Ngha ta Zlahu 18:16, nda 20:21. ‡ 14:20 Ngha ta 2 Mghamha 4:42-44.

ghwanjɔdɛ his. ²¹ Tsa gwal si ta zay ya ná, ta magay hɛj ta dɛmbu' hutaf, mbɛda a lu ta mi'aha nda zwani wa.

Mbaday Yesu ta mbadá ta drɛf

Mak 6:45-52, Yuh 6:15-21

²² Gi tahula tsa, ka mblaftá Yesu ta duhwalhani ka lami da kwambalu ɲa dza'a ta sana 6lu, ta nzaghutá tsatsi ɲa vɛɛɲtá tsa dɛmga ya. ²³ Manda vɛɛɲtani ta hɛj, ka sli'afta tsi ka laghwí nzata ta ghwá ɲa maga du'a. Ta kuzutá rvidik tukzum ná, ta hada turtukwani. ²⁴ Ta tsa luwa ya ná, ma takataka drɛf na kwambalu ta takada wuda nda gamtsa'uwakwa imi, ta vray vray falak guli. ²⁵ Ta tsughbura sɛrdɛk tama, ka sli'aftá Yesu ka mbadá ta drɛf ka dza'a tvɛ duhwalhani. ²⁶ Nghay duhwalhani ta mbadani ta drɛf ná, ka ksafá zɛɲj ta hɛj. «Aya halalay!» ka hɛj ka wahu nda zɛɲj nda zɛɲj. ²⁷ Gi ka Yesu nda hɛj mantsa: «Ma wahu kuni! I'i ya, ma zɛɲj kuni ta zɛɲj!» ka'a.

²⁸ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Mghama dá, ka si kagha tsi ná, mnamna ka laba yu ta ghɛɲa na imi na da kagha,» ka'a. ²⁹ «Saghasa!» ka'a nda tsi. Ka sabɛ Piyer ma kwambalu, ka mbadá ta imi ka dza'a nda da Yesu. ³⁰ Ama nghayni ná, dagala falak, ka ksafá zɛɲj. Gi sɛlikw zɛɛɲtani ta dɛdaku da huda imi tsa. «Mghama dá, kata ta i'i!» ka'a wahata. ³¹ Ka gi fadapá Yesu ta dzvu ka ɲanata. «Nda hta zɛɲghay nda ɲudufa gha, kabgawu kɛl ka ka dga ghɛɲ na?» ka'a nda tsi. ³² Ka sli'aftá hɛj ka lami da kwambalu, ka lɔata tsa falak ya. ³³ «Kagha ná, vɛrdá Zwanja Lazglafta ka,» ka tsa gwal ma kwambalu ya sli'adaghata da tsɛlɔu ma ghuvá Yesu.

Mbambanafa Yesu ta gwal kul dúghwanaku ta hadika Genazaret

Mak 6:53-56

³⁴ Tahula tsughwadapta tanj ta drɛf, ka ɔhadaghata hɛj ta hadika Genazaret[§]. ³⁵ Tsɛmafta gwal ma tsa vli ya ta Yesu, ka tsaghaghatá hɛj ta lwi da inda luwaha ta wanafá hɛj. Ka hlɛganaghatá lu ta inda gwal kul dúghwanaku. ³⁶ Ka ndɛbɛ hɛj ta dzvu da tsi: «Zlanɛzla ta tvi ta hɛj ka ksɛɲta hɛj ta wa lguta gha kwenkwen,» ka hɛj nda tsi. Inda tsa gwal ta kasanja ya, ka mbambafá hɛj.

15

Gwadá ta nzakwa la Yahuda ta dzidza tanj

Mak 7:1-13

¹ Tahula tsa, ka sli'aftá la Farisa nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha daga ma luwa Ursalima, ka lagha da Yesu. Ka hɛj mantsa: ² «Kabgawu ta kɛl duhwalha gha ka kwal kul sna taghatá nzaku daga ta dzidzi, kul had hɛj ta mbazinjá dzvu kada za skwa zay^{*} wu na?» ka hɛj nda tsi. ³ Ka'a nda hɛj mantsa: «A ki kaghuni kaghuni, kabgawu ta kwal kaghuni sna zlahá Lazglafta, ka laghwí da sna ɲa ghuni ɲa ghuni na? ⁴ Ya wya ka Lazglafta mnata na: «Vla ta glaku ɲa i da gha nda ma gha,» ka'a. Ka'a mnata guli na: «Mndu ta razanaftá dani ka mani a tsi ná, dzatá[†] tsa mndu ya,» ka'a. ⁵ Ama ká kaghuni ta taghay ɲa mnduha na: Lavinj[‡]lava ka ta mnay ɲa da gha ka ma gha a tsi kazlay: Si ta kumay yu ta vlaghatá skwí ɲa kataghata mndani ná, tsaw dza'a vɛɲtá Lazglafta yu kɛ'a. Nza a tkwe' ka vɛɲtá gha ta glaku ta da gha nda tsa tama wa. ⁶ Mantsa ya zadánata kuni ta gwadá Lazglafta ka mbɛdapta nda ɲa ghuni.

§ 14:34 Ngha ta Markus 6:53. * 15:2 Ngha ta Lukwa 11:38. † 15:4 Ngha ta Sabi 20:12, Vrafta ta zlahu 5:16, Sabi 21:17, Zlahu 20:9.

⁷ Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Nda tvani tsa klatá lwa Lazglafta klak Isaya ta ghəŋa ghuni ta mnay kazlay:

⁸ Ta wi ta wi ta vla tsəna mnduha na ta glaku ŋa da, ama ma ŋudufa tan ná, di'inj həŋ nda i'i.

⁹ Ka bətbət ta tsəlba həŋ ta tsəlbu ŋa da, gwada Lazglafta ya ka həŋ ta tagha zlahá mnduha ŋa mnduha[‡] ka'a ya.

Skwi ya ta ŋriŋtá mndu

Mak 7:14-23

¹⁰ Ka hɣadaghatá Yesu ta dəmga da tsi, ka'a nda həŋ mantsa: «Fawafa ta sləməŋ ka sna kuni. ¹¹ Skwi ta lami nda la nda ma wubisim a ta ŋriŋtá mndu wu, ama skwi ta sabi nda sa ma wa mndu ta ŋriŋtá mndu,» ka'a.

¹² Na snaŋta duhwalhani ta tsa gwada ya ka gavadaghatá həŋ. Ka həŋ nda tsi mantsa: «Nda sna kagha kazlay: Kuzlanj kuzla tsa gwada gha ya ta la Farisa kə'a re?» ka həŋ. ¹³ Ka'a mantsa: «Inda fu ya kul ŋəbata Da da ná, dza'a tdiŋtdá lu. ¹⁴ Zlanjwazla ta həŋ, la ghulpata mndu ta pgha ghulpata mnduha həŋ. Ka lagha ghulpata mndu ka pgha ghulpata mndu ná, dza'a rkagharka həŋ his his da ghurum,» ka'a.

¹⁵ «Tsislanjnap tsisla ta tsa mahdihdi ya,» ka Piyer nda tsi. ¹⁶ Ka Yesu mantsa: «Had mahizl ma ghəŋa kaghuni guli katək ra? ¹⁷ Ta sna a kaghuni kazlay: Inda skwi ta lami nda la nda ma wubisim ta dza'a da huđi, ŋa dza'a thidiŋta ma dra kə'a ra? ¹⁸ Ama skwi ta sabi nda sa nda ma wubisim ná, ma ŋuduf ta saba tsi. Tsaya skwi ta ŋriŋtá mndu. ¹⁹ Tazlay ná, ma ŋudufa mndu ta sli'agapta ghwadaka ndanuha manda: Psla mndu, hliri, sli'injli'in, ghali, tsanavata gwada ta mndu, vza rutsak ta mndu. ²⁰ Tsahaya skwi ta ŋriŋtá mndu. Had za skwa zay kul mbazaku dzvu ta ŋriŋtá mndu wu,» ka'a.

Zlghay nda ŋudufa sana marakw

Mak 7:24-30

²¹ Tahula tsa ka sli'afra Yesu ma tsa vli ya ka laghwi ta hadika Tir nda ya nda ta hadika Sidun. ²² Ka lagha sana marakw, makwa ta Kan'ana ta nzakway ta tsa hadik ya da wahu da tsi. «Zwanja Dawuda, tawatá hidahida ta i'i Mghama da. Halawata ta ksuta makwa da, ta ghuya danwa ŋani katakata,» ka'a. ²³ Ka kwalaghuta tsi ta zlghanaftawi dər te'. «Vriŋj na marakw ta wahu mista mu na ba!» ka duhwalhani gavadaghata mnay ŋani ka ŋdanđá. ²⁴ Ka'a mantsa: «Ghunaga ŋa la Isra'ila[§] nda zadá manda tuwak lu ta i'i, ŋa sanlaha a wu,» ka'a. ²⁵ Ama ka lagha tsa marakw ya tsəlba ma ghuvani: «Mghama da, kata ta i'i,» ka'a. ²⁶ Ka Yesu mantsa: «Ra a ka klaftá skwa zay zwani ka vzanatá zwana kriha wu,» ka'a. ²⁷ «Mantsa ya nzakwani Mghama da, tsaw ta dagay zwana kriha ta wiwisa skwa zay ta rkagata ma vəl zay danjahəga tan,» ka'a. ²⁸ Gi ka Yesu nda tsi mantsa: «Dagala zlghay nda ŋudufa gha makwa da, ka magamaga tsa skwi ya, manda ya kumanj ka,» ka'a. Gi ta tsa luwa ya, ka mbaftá tsa makwani ya.

Mbambanafta Yesu ta ndəghata gwal danwa

²⁹ Tahula tsa, ka sli'afra Yesu ma tsa vli ya ka laghwi nda ta wa drəfa Galili. Ka laf tsi da nzata ta sana kudunur. ³⁰ Ka sli'adaghata ndəghata dəmga slanaghata. Ka hladanaghata həŋ nda gwal ta dzəgidi, nda gwal nda ghulpa, nda gwal nda rwa səla tan, nda gwal ka rgha, nda ndəghata sanlaha ma danwaha, ka pghata ta kəmani. Ka mbambanaftá tsi ta həŋ. ³¹ Ka ndrəmmim

[‡] 15:9 Ngha ta Isaya 29:13. [§] 15:24 Ngha ta 10:5-6.

tša dǎmga ya ta gwal si ka rgha ta gwaǎa, ta mbambatá gwal si ka buǎudun fawaya tan, ta gwal nda rwa sǎla tan ta mbada, ta gwal si nda ghulpa ta ngha vli. Ka hǎn mantsa: «Ŋa Lazglafta la Isra'ila na glaku,» ka hǎn.

Zunja Yesu ta skwa zay ta mnduha dǎmbu' fwaǎ
Mak 8:1-10

³² Tahula tša guli, ka hganǎtá Yesu ta duhwalhani. Ka'a nda hǎn mantsa: «Ta kshhata ka hidahida na dǎmga na, kabga mahkǎna fitika tan na kawadaga nda i'i, had skwi ǎan hǎn wa. Va a yu ta vrinǎtá hǎn nda maya nda maya guli wu, da htuta mbrakwa tan ta tvi ta vru dzagha,» ka'a.

³³ Ka duhwalhani nda tsi mantsa: «Ga dza'a mutsa mu ta skwa zay hadna ma na mtak na Ŋa zunǎtá ndǎghata dǎmga mandana na?» ka hǎn. ³⁴ «Kidaghi buradi da kaghuni na?» ka Yesu nda hǎn. «Ndǎfǎn hǎn, mamu zwana klipi ki'a guli,» ka hǎn nda tsi.

³⁵ Ka'a nda tša ndǎghata dǎmga ya mantsa: «Nzawanza nda nza ta hadik,» ka'a. ³⁶ Ka hlaftá tsi ta tša buradi ndǎfǎn nda tša klipiha ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghǎnani. Ka ǎalanaptá tsi ka vlanǎtá duhwalhani. Ka daganaftá hahǎn guli ta tša ndǎghata dǎmga ya. ³⁷ Ka zǎ inda tan, ka baghawtá hǎn. Ka tskaftá lu ta pǎakwani ka ghwanak ndǎfǎn. ³⁸ Dǎmbu' fwaǎ na tša mnduha ta za tša skwi ya, mbǎǎaf a lu ta mi'aha nda zwani wa.

³⁹ Tahula vrinǎtani ta tša dǎmga ya dzagha tan, ka lamǎ tsi da kwambalu ka laghwi ta hadika Magadanj*.

16

Yesu kawadaga nda la Farisa nda ya nda la Sadukiya
Mak 8:11-13, Luk 12:54-56

¹ Ka sli'adaghatá la Farisa nda la Sadukiya slanaghatá Yesu. «Maranmara ta ŋizla ya ta saha daga ta luwa,» ka hǎn ǎawanǎ da tsi Ŋa dzǎghay. ² Ka Yesu nda hǎn mantsa: «Nghay ghuni ta dvata vli laghar vli ta fitik hawu ya na: "Ka mandaha dza'a nzakwa vli mahtsim," ka kuni ta mnay. ³ Nghay ghuni ta ŋra ta vli ma mndǎra luwa gasǎrdǎk ya guli na: "Dza'a ghubugwa vli gita," ka kuni ta mnay. Nda sna kuni ta dganatá skwiha ya ta magaku ta luwa, ama sna a kuni ta dganatá ŋizla skwiha ya ta magaku nda fitikani wa. ⁴ Ghwadak mnduha ta na fitik na, zlǎŋa a hǎn ta Lazglafta wa. Mazǎmzǎm yeya ta ǎawu hǎn. Had sana mazǎmzǎm dza'a maganata lu ta hǎn ka ŋa anabi Yunusa* a tsi wu,» ka'a nda hǎn. Ka sli'aftá tsi ka zlanǎta hǎn ka laghwani.

Trapta duhwalha Yesu ta havapta ka skwi ta magǎ Yesu
Mak 8:14-21

⁵ Ta tsughwadapta duhwalha Yesu ta drǎf ná, zanap za hǎn ta klaftá skwa zay. ⁶ «Dasuwa ka kuni! Nghawa ghǎŋa ghuni da isa la Farisa nda la Sadukiya,» ka Yesu nda hǎn. ⁷ «Tsǎna kwala mu kul klaftá skwa zay na ya kǎl tsi ka mnay mantsa,» ka duhwalhani ta ndanay ma ghǎŋa tan.

⁸ Ka Yesu nda hǎn snarǎr tsi ta tša ndana tan ya mantsa: «Slagha a zlghay nda ŋuduf da kaghuni wa. Kabgawu ta kǎl kuni ka ndanay kazlay: Hadu skwa zay da amu wu kǎ'a na? ⁹ Ta sna a kuni ra? Had kuni ta havakta ka buradi zunus lu ta mnduha dǎmbu' hutaf kay ra? Kidaghi ta tughuba tsakafat† kuni ta pǎakwani na? ¹⁰ Had kuni ta havaktá ka buradi ndǎfǎn zunus lu

* **15:39** Sna a lu ta tša luwa ya wa. Magdala ya ka sanlaha ta gray. * **16:4** Ngha ta 12:15-21. † **16:9** Ngha ta 14:15-21.

ta mnduha dambu' fwaɗ kay guli ra? Kidaghi ta tughuba tsakafta‡ kuni ta padakwani guli na? ¹¹ Ma mnaghunata da kazlay: Dasuwa ka kuni nda isa la Farisa nda Sadukiya ka'a ná, waka kaghuni kwal kul snaɗta kazlay: Ta ghɛɗa buradi a ta gwada yu wu ka'a na?» ka'a. ¹² Ka tsatsaftá duhwalhani kazlay: Ta ghɛɗa is ta maga lu ma buradi a mna Yesu ta magay tan ta dasuwa wu, ama ta ghɛɗa tagha skwa la Farisa nda la Sadukiya dza'a maga hɛɗ ta dasuwa.

Yesu ná, Kristi ya

Mak 8:27-30, Luk 9:18-21

¹³ Bhadaghata Yesu ta hadika Sezare Filip, ka dawantá tsi da duhwalhani: «Wa ya ka mnduha ta mnay ta Zwanja mndu na?» ka'a nda hɛɗ. ¹⁴ «Yuhwana mnda maga batem ya, ka sanlaha ta mnay. Iliya ya, ka sanlaha. Irmiya ya, ka sanlaha. Sana anabi ya, ka sanlaha,» ka hɛɗ nda tsi. ¹⁵ «A ki kaghuni! Wa ya ka kaghuni ta mnay?» ka'a nda hɛɗ. ¹⁶ «Kagha ná, Kristi ka, Zwanja Lazglafta ya ta vla hafu ka,» ka Piyer nda tsi.

¹⁷ Ka Yesu nda tsi tama mantsa: «Simunɗ zwanja Zunas, nda tfawi ta ghɛɗa kagha, kabga mnda sɛla a ta mnaghatá tsa gwada ya wu, Da da ta nzakway ta luwa ya. ¹⁸ Ka i'i ta mnaghatá kagha na: Piyer^S ka. Ta tsa pala ya dza'a bafta yu ta Igliza* da. Had'sana skwi dza'a laviɗtá mbrakwa mtaku ta maganavata wa. ¹⁹ Dza'a vlaghavla yu ta kramtak tgha ga mghama Lazglafta. Inda skwi dza'a ka da hbafta ta ghɛɗa hadik ná, nda hba ta luwa guli. Inda skwi dza'a ka da plinjta ta ghɛɗa hadik guli ná, dza'a plinjpla lu ta luwa† guli. ²⁰ Yaha kuni da walaɗta mnanantá dɛr wati ma mndu kazlay: Kristi yu ka'a,» ka Yesu zlahanaghatá duhwalhani ta ghɛɗani.

Mnanɗa Yesu ta gwada ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mak 8:31–9:1, Luk 9:22-27

²¹ Daga ma tsa fitik ya zrafta Yesu ta tsalinistá duhwalhani kazlay: «Dza'a dza'a yu da luwa Ursalima, dza'a ghuyɗipghuya la galata mndu, nda la mali ta ghɛɗa gwal dra skwi ɗa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ɗa mnduha ta danɗa katakata. ɗa dzata tan ta i'i. Baɗu mahkɛn ya, ɗa sli'agapta da ma mtaku nda hafu,» ka'a. ²² Lagha Piyer ka ksaghutá Yesu nda ghɛɗani ta slɛrpa vli, ka dvanaghata: «Ka klinjka Lazglafta ta tsaya Mghama da. Ma walaɗ tsaya ta slaghaghata,» ka'a. ²³ «Laghula gha tavata i'i, halaway na. Tuthun ta fɛ ka ɗa. Manda ɗa Lazglafta a ta ndana ka ta ndanu wu, manda ɗa mnda sɛla ta ndana ka,» ka Yesu mbɛɗavata nda Piyer.

Gwada ta ghɛɗa nzula hafu

²⁴ Ka Yesu nda duhwalhani tama mantsa: «Ka ta kumay mndu ta dza'a mista da ná, vzintani ta ghɛɗani ka klayni ta udza zlɛɗayni, ka dza'ani mista da. ²⁵ Mndu ta kuma nzulanatá hafani ná, dza'a zadɗzadɗa tsa mndu ya ta hafani. Ama mndu dza'a zadɗzadɗa hafani ta ghɛɗa gwada ta i'i ná, dza'a mbanafmba ta hafani guli. ²⁶ Tsa lagha mndu ka mutsaftá na ghɛɗa hadik na demdem ka ɗani, ka nda zadɗa hafani ní, nu dza'a ghzlanata tsi na? Ari mamu a skwi dza'a laviɗta mndu ta varatá hafani nda tsi na? ²⁷ Wya dza'a sasa Zwanja mndu kawadaga nda duhwalhani ma glakwa Dani, ɗa dganaftani ta nisala inda mndu taɓta magatá slnani‡ ma mndu. ²⁸ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata

‡ 16:10 Ngha ta 15:32-38. § 16:18 Piyer: Tsaya ta hgɛ lu ka Pala. * 16:18 Igliz: Tsaya Igliz. Ngha ta la Afisus 2:20. † 16:19 Ngha ta 18:18, nda Yuhwana 20:23. ‡ 16:27 Ngha ta Zabura 62:13, Ruma 2:6.

ná, had sanlaha mataba na gwal hadna na dza'a rwuta kul nghanjá hən ta sagha Zwanja mndu ma ga mghamani wa.»

17

Nghanja i Piyer, nda Yakubu, nda Yuhwana ta Yesu ma glakwa Lazglafta Mak 9:2-13, Luk 9:28-36

¹ Tahula fitik mku', ka hlaftá Yesu ta i Piyer nda Yakubu nda zwanjamani Yuhwana nda ghəŋa tan, ka laghu hən ta sana ghwá nda slra. ² Ka mbədaŋaftá Yesu ta wa ira tan, ka wudaku kumani manda fitik. Ka navaftá lgutani tilil ka ŋusliŋ manda slker. ³ Ka gi zlagaptá i Musa nda Iliya ta wa ira tan ka ghwa yiva nda tsi. ⁴ Gi ka Piyer nda Yesu mantsa: «Mghama dá! Dina ka nzata mu hadna. Kata kumay ka, dza'a magafmaga yu ta dumbiha hkən hadna: Pal ŋa gha, pal ŋa Musa, pal ŋa Iliya,» ka'a.

⁵ Tata tsa gwađa ya Piyer, gi ka saha kusay ka ŋusliŋ tilil bukwamtá hən. Gi ka snanťá lu ta sana lwi ta gwadagapta ma tsa kusay ya: «Nana na Zwanja da ya dŋu yu katakata Tsatsi zhap yu, ta rfu yu ta ghəŋani. Snawasna ta gwaďani,» ka'a.

⁶ Na gi snanťa tsa duhwalha ya ta tsa lwi ya, gi ka zləmbatá hən zlzulum-bruh ta hadik. Ka ksutá zləŋ ta hən katakata. ⁷ Ka gavadaghatá Yesu tavata hən, ka ksantá hən. Ka'a mantsa: «sli'afwa sli'a, ma zləŋ kuni ta zləŋ!» ka'a nda hən. ⁸ Kə'a ka hən nghagafata ná, Yesu turtukwani yeya nghan hən hada.

⁹ Ta vragatá hən ta tsa ghwá ya tama, ka zlahanaghatá Yesu ta hən: «Ya-hayaha kuni mnananťá dər wati ma mndu ta skwi ya nghan kuni, ha ka sagha fitika sli'agapta Zwanja mndu nda hafu ma mtaku,» ka'a. ¹⁰ Ka duhwalhani dawanťa da tsi mantsa: «Kabgawu kəl gwal tagha zlahu ŋa mnduha ka mnay kazlay: Tinəl Iliya dza'a sagha karaku* kə'a katək na?» ka hən. ¹¹ «Manda va tsaya nzakwani, tinəl Iliya dza'a sagha ŋa payanató inda skwi karaku. ¹² Ama ka yu ta mnaghunata ná, ghadaghada Iliya ta sagha. Tsaw tama tsatsaf a mnduha wu, ka ghuyanaptá hən ta dənwa manda ya kuman hən. Manda va tsaya dza'a ghuyanapta hən ta dənwa ta Zwanja mndu guli,» ka'a nda hən. ¹³ Mantsa ya tama, ka graftá tsa duhwalha ya kazlay: Ta gwađa ta ghəŋa Yuhwana mnda maga batem ta tsa gwađa ya kə'a.

Mbanafata Yesu ta sana zwanj ksu seteni

Mak 9:14-29, Luk 9:37-43

¹⁴ Ndsadaghatá tan tavata dəmga, ka gi ndadaghatá sana mndu tsəlbata ma ghuya Yesu, ¹⁵ ka'a mantsa: «Mghama dá! Tawatá hidahida ta zwanja da ksu seteni†, ta ghuya dənwa ŋani katakata. Da vu kə'a ta dədamta bađu ma sani, da imi bađu ma sani. ¹⁶ Si ka kləganaghatá yu ta duhwalha ná, ka traptá hən ta mbanafata,» ka'a. ¹⁷ Ka Yesu mantsa: «Kaghuni mnduha ta na fitik na, had zlgħay nda ŋuduf da kaghuni wa. Ta maga ghwadaka skwi kuni. Ha ŋa yawu dza'a gďavata yu tavata kaghuni na? Klagidighawa tsa zwanj ya da hadna,» ka'a. ¹⁸ Ka kladanaghatá lu. Ka davanaghatá Yesu ta tsa seteni ya katakata. Ka saghu tsi ma tsa zwanj ya, gi ka mbaftá tsa zwanj ya hadahada.

¹⁹ Ma nzata duhwalhani kawadaga nda Yesu ndaghəŋa tan, ka gavadaghatá hən da dawanťa da tsi: «Kabgawu kəl anŋi ka traptá ghzliginťa tsa seteni ya katək na?» ka hən. ²⁰ «Hta ta zlgħay nda ŋudufa ghuni ta magay,» ka Yesu nda hən. «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, ka mamu zlgħay nda ŋuduf ki'a da kaghuni manda hya kramasa‡ katsi ná, lavinjlava kuni ta

* 17:10 Ngha ta Malatsi 3:23. † 17:15 Ngha ta 4:24. ‡ 17:20 Ngha ta 13:32.

mnanatá ya ghwá ya kazlay: Sli'afslí'a hadna ka dza'a ka da hada a kə'a na, dza'a sli'afslí'a. Had sana skwi dza'a trəgadaghunaghuta wa. ²¹ [Ama mndərga tsa ghwadaka sulkum ya ná, ba nda maga du'a kawadaga nda suma ta ghzligintá lu,]» ka'a nda hən.

Mnəglan̄ta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mak 9:30-32, Luk 9:42-45

²² Ma sana fitik ya tskavatá duhwalha Yesu ma Galili. Ka Yesu nda hən mantsa: «Dza'a vlavla lu ta Zwan̄a mndu ma dzva mnduha. ²³ N̄a dzata tan̄, badu mahkəna fitik n̄a sli'agaptani nda hafu ma mtaku,» ka'a. Ka nzata duhwalhani sasu'anak katakata ta ghən̄ani.

Plata i Yesu nda Piyer ta dzəmna

²⁴ Manda 6hadaghata tan̄ da luwa Kafarnahum, ka gwal tska dzumna həga Lazglafta nda Piyer mantsa: «Ta plər pla a wa'a Mghama ghuni ta dzumna həga[§] Lazglafta katək na?» ka hən̄ nda tsi. ²⁵ «Ta play,» ka'a.

Ka sli'af̄tá tsi ka lami da həga. Gi ka Yesu nda Piyer mantsa: «Simun̄, kinawu ndana kagha ta ghən̄a tsa gwada tan̄ ya na? I wa ran̄ pla dzumna nda dzumna luma n̄a mghama ta na ghən̄a hadik na na? Zwana hadik re, ari la matbay a na?» ka'a nda tsi. ²⁶ «La matbay ya,» ka Piyer. Ka Yesu mantsa: «Nza a tkwe' ta zwana hadik ka play tan̄ nda tsa tama wa. ²⁷ Dər má mantsa tsi ná, yaha mu da nzakway ka skwa tuthun n̄a tan̄. La da drəf, ka vzadata ka ta n̄alum. Tsa tan̄tan̄a klipi dza'a ka da ksaf̄ta ya, ka gunan̄ta ka ta wani, dza'a slanaghasla ka ta tseda dzumna mndu his. Ka klafta ka, ka vlan̄ta ka ta hən̄ n̄a platá n̄a u,» ka'a nda tsi.

18

Fatá ghən̄ manda zwan̄ kwitikw

Mak 9:33-37, Luk 9:46-48

¹ Ma tsa fitik ya, ka gavanavatá duhwalhani ta Yesu, ka hən̄ mantsa: «Wa ta nzakway ka mali ma ga mghama Lazglafta na?» ka hən̄. ² Ka hgaktá Yesu ta sana zwan̄ kwitikw ka sladanata ta kəma tan̄. ³ Ka'a mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka mbədanaf a kuni ta nzakwa ghuni, ka nuta ghuni manda zwani kwitikw kwitikw wu katsi ná, had kuni dza'a lami da ga mghama Lazglafta wa. ⁴ Tsaya tama ná, mndu ta hanaganatá ghən̄ani manda na zwan̄ kwitikw na ná, tsaya mndu ka mali ma ga mghama Lazglafta. ⁵ Dər wati ma mndu ta tsu'af̄tá zwan̄ manda na zwan̄ wana tsi na ta ghən̄a gwada ta i'i ná, vərda i'i tsu'af̄ tsi.»

Dasuwa ka lu da zləmbin̄tá lu ta mndu

Mak 9:42-48, Luk 17:1-2

⁶ «Ala, ka zləmbin̄zləmba mndu ta sani turtuk ma tsa zwan̄iha ta zlghaftá i'i ya katsi, ta dər ya má hbidim lu ta dughura buna ma n̄urzun̄ ka vzaghata da drəf. ⁷ Dan̄wa n̄a ghən̄a hadik ta nzakway ta zlazlambin̄tá mndu! An̄ mndani, nda nza tkwe' ka nzakwa skwiha ta zlambin̄tá mndu. Ama dan̄wa n̄a mndu ya ta sagha tsa zləmbaku ya nda da tsatsi.

⁸ «Ka nda nza dzva gha, ka səla gha a tsi ka skwi ta famtá kagha da ga dmaku katsi ná, tsin̄tsa gha ka wudin̄ta ka di'in̄. Ta dər lama ka da hafu n̄a kdekedzən̄ nda səla gha slun̄ turtuk, ka dzva gha slun̄ turtuk a tsi, ka ya da klafta lu ta kagha nda səlahā gha yipa' ka dzvuha gha yəmad a tsi, ka vzamtá kagha da

həga vu ɲa kɛkɛdzɛɲ. ⁹ Ka ira gha ta famtá kagha da ga dmaku katsi ná, tsakwasliɲ tsakwasla gha ka wudidɪɲta ka di'ɪɲ. Ta dər lama ka da həga hafu ɲa kɛkɛdzɛɲ nda ira gha guzliɲ turtuk, ka ya da klafta lu ta kagha nda iriha gha his his ka vzaghamta da həga vu.»

Tuwak nda zada

Luk 15:3-7

¹⁰ «Dasuwa ka kuni da hərtətátá kuni ta ya dər turtuk mataba tsəna zwaniha na. Ka yu ta mnaghunata ná, duhwalha Lazglafta ta gɛ́ata ta ngha kuma Da dá ta nzakway ta luwa ta ngha həɲ. [¹¹ Sa da mbanaftá gwal ya si nda zada na Zwanja mndu*.]

¹² «Kinawu ka kaghuni ta ndanay na? Ka dər mək ka tuwaka mndu, tsa zadavaghuta ya turtuk katsi ná, had ta zlanjta tsaha təmbay mbsak təmbay mida ya ta ghwá, ka laghu da psa tsa turtuk ta zwaduta ya ra? ¹³ Ka yu ta mnaghunata ná, ka slafsla tsi tida ná, dza'a rfay ta rfu katakata ta ghəɲani ka malaghuta ta ghəɲa tsaha təmbay mbsak təmbay mida kul zwaduta ya. ¹⁴ Manda va tsaya guli ná, va a Da ghuni ta nzakway ta luwa ta zadavaghuta ya dər turtuk ma tsa zwaniha ya wa.»

Tva nzaku nda zwanjama ta gaghata dmaku

¹⁵ «Ka gaghaga zwanjama gha ta dmaku ná, la slanaghata ka dzranja kaghuni histaghuni. Ka snaghasna tsi katsi, katafkata ka ta zwanjama gha. ¹⁶ Ala, ka kwalaghukwala tsi ta snaghata katsi, klafkla ta mndu turtuk ka his a tsi kawadaga nda kagha, ka vradaghata ka da slanaghata, “ɲa da graftá tsa gwada ya ma wa mnduha his ka hkən† a tsi.” ¹⁷ Ka kwalaghukwala tsi ta snanatá tsaha ya guli katsi, mnanamna ta Igliz. Ka kwalaghukwala tsi ta snatá ɲa Igliz katsi guli, ngha ta tsa mndu ya manda mndu kul snanjta Lazglafta, ka mnda tska dzumna a tsi.

¹⁸ «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, inda skwi ya dza'a kwalaghuta kuni ta hadik ná, dza'a kwalaghukwala lu guli ta luwa. Inda skwi ya dza'a hbanata kuni ta hadik ná, dza'a hbafhba lu guli ta luwa‡.

Guya ghəɲ ka maga du'a

¹⁹ «Ka yu ta mnaghunata guli na: Ka dzrafdzra mnduha his mataba ghuni ta wi, ɲa dáwa dər wati ma skwi tsi katsi, dza'a tsu'anaf tsu'a Da dá ta luwa ta həɲ. ²⁰ Ma vli ya guyava mnduha his ka hkən a tsi ma hga dá ná, mataba tan yu,» ka'a.

Gwada ta kwal kul pla dmakwa mndu

²¹ Ka sli'aftá Piyer ka gavadaghata dawanja da Yesu, ka'a mantsa: «Mghama dá! Ka ta giha ga zwanjama dá ta dmaku ní, kidaghi səla dza'a planata yu ta dmakwani na? Ndəfáɲ səla rki dza'a planata yu na?» ka'a nda tsi. ²² Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ndəfáɲ səla yeya a ta mnaghata yu wu, ndəfáɲ mbsak, ndəfáɲ mbsak, ndəfáɲ səla. ²³ Tsaya dza'a kəl lu ka gra ga mghama Lazglafta nda sana mgham ta kuma mbədaftá skwa gadghalani ma dzva gwal ta ksanatá slna ya. ²⁴ Ma nzatani ka mbəday, ka klanaktá lu ta sani ya nda dməɲa mlenwi mlenwiha tse di a tsi. ²⁵ Had skwa tsa mndu ya ɲa plata wa. Ka tsa mgham ya mantsa: Skwapwaskwa ta tsa mndu ya, nda markwa tan tani, nda zwanani tani, nda inda skwi ta nzakway ka ɲani tani, ɲa pla tsa dməɲa ya, ka'a. ²⁶ Ka zləmbatá tsa kwalva ya ta hadik ka tsələbata ta kəmani, ka'a mantsa:

* **18:11** Ngha ta Lukwa 19:10. † **18:16** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 19:15. ‡ **18:18** Ngha ta 16:19, nda Yuhwana 20:23.

“Wya dzvu, ksa ta ɲuɖuf, dza'a plagha pla yu demdem,” ka'a. ²⁷ Ksanja tsa kwalvani ya ka hidahida katakata ta tsa danahagani ya, ka zlanantá tsi ta tsa dməɲ ya ka zliɲta.

²⁸ «Saba tsa kwalva ya manda zliɲtá, ka guyatá tsi nda sana grani ya si ta ksə həɲ ta slna kawadaga, nda dməɲani da tsi ka suley dərɲək. Ka valaftá tsi tida, ka ksanaftá ɲurzlun. “Plihapla ta skwa da gita gita!” ka'a nda tsi. ²⁹ Ka zləmbatá tsa grani ya ta hadik, ka ndəba dzvu da tsi. Ka'a mantsa: “Wya dzvu, ksa ta ɲuɖuf dza'a plagha pla yu,” ka'a nda tsi. ³⁰ “Ya! Dva a yu wu, plihata gitagita,” ka'a. Ka laghu tsi hamtá tsa grani ya ma gamak ka kzla planatani ta tsa dməɲani ya. ³¹ Nghay sanlaha ma tsa kwalvaha ya ta tsa skwi maga tsi ya ná, ka kuzlanaftá tsi ta həɲ ta ɲuɖuf katakata. Ka laghu həɲ rusanaftá danahəga taɲ ta inda skwi ta maguta. ³² Ka hgadaghta tsa danahəgani ya, ka'a nda tsi mantsa: “Ghwadaka kwalva ka, zlaghanzla yu ta inda dməɲa da ta kagha kabga ndəbata gha ta dzvu da i'i ná, ³³ had'kagha guli má dza'a tawa hidahida ta gra gha, manda ya tawa yu ta hidahida ta kagha ya ra?” ka'a. ³⁴ Huf safi ta ɲuɖufa danahəgani, ka laghu tsi hamta ma gamak, ka kzla planatani ta inda dməɲani da tsi.

³⁵ «Dər wa tsi ma kaghuni kul had' ta planatá dmakwa zwanamani ma hyaha ɲuɖufani§ wu katsi ná, manda va tsaya dza'a maga Da da ya ta luwa nda kaghuni,» ka'a.

19

Tagha skwi ta ghəɲa ghzla marakw *Mak 10:1-12*

¹ Manda kɔɲta Yesu ta tsa gwaɗa ya, ka sli'aftá tsi ta hadika Galili ka laghwi ta hadika Zudiya ta ɓla ghwa Zurdeɲ. ² Ka sli'afta dəmga rutut mistani. Ka mbambə tsi ta mnduha.

³ Ka gavadaghatá la Farisa da tsi, kabga ta kumay həɲ ta tsanamtá mat-savada. Ka həɲ nda tsi mantsa: «Lavinlava mndu ta ghzliɲtá markwa taɲ, ka magamaga tsi ta dər wati ma skwi tsi ra?» ka həɲ. ⁴ Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Ta dzaɲa a kuni ta skwi ya nda vinda ma defteri nda ghuɓa ra? “Ma zrafta inda skwi ná, zlagigiy zlaga Lazglafta ta i zgun nda marakw*.”

⁵ Ka Lazglafta mantsa: “Tsaya dza'a kəl zgun ka zlanjta i dani nda mani, ka laghwi da ndi'aftá vgha nda markwa taɲ, ɲa nzakway tsa hahəɲ his ya ka mndu turtuk†.” Mantsa ya tama, ⁶ nzəgla a həɲ ka mnduha his wa, ama ka mndu turtuk nzakwa taɲ. Yaha mndu tama da dganatá skwi ya ndi'anaf Lazglafta,» ka'a. ⁷ Ka la Farisa nda tsi mantsa: «Kabgawu tama kəl Musa ka mɲay kazlay: Ka ta ghzlay mndu ta markwa taɲ katsi ná, vindanaftani ta ɗelewera ghzliɲtani‡ kə'a ɓa?» ka həɲ nda tsi. ⁸ Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Təɲa ta ghəɲa ghuni kəl Musa ka vlaghunatá tva ghzliɲtá marakw. Ma zraftani ná, mantsa ya a nzakwani wa. ⁹ Ama ka i'i ta mnaghunata ná, yaha mndu walanjta ghzliɲtá markwa taɲ, ka taghəɲa hliri§ a tsi. Nzakwani ná, ka ghzliɲghzla mndu ta markwa taɲ, ka klaftani ta sani katsi ná, ta hliri tsa mndu ya nda tsa.»

¹⁰ Ka duhwalhani nda Yesu mantsa: «Ka si mantsa ya ta magakwa skwi mataba i marakw nda zə'al katsi ná, dər kwal kul klay,» ka həɲ. ¹¹ Ka Yesu

§ 18:35 Ngha ta 6:15. * 19:4 Ngha ta Zrafta 1:27 nda 5:2. † 19:5 Zrafta 2:24. ‡ 19:7 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 24:1. Nda Mata 5:31. § 19:9 Ngha ta 5:32.

nda hən mantsa: «Inda mndu a dza'a laviñtá ñaftá tsa gwada ya wa, ba gwal ya vlan Lazglafta ta mbrakwa ñafta kasi'i, ¹² kabga mamu gwal ya yaga lu ka kuñititk, mamu gwal ya pslaf mnduha nda psla, mamu gwal ta kwalaghutá klay, kabga gwada ta ga mghama Lazglafta guli. Mndu ya dza'a laviñtá ñaftá tsa gwada ya, ka ña tsi,» ka'a.

Fanaghata Yesu ta dzvu ta ghəña zwani

Mak 10:13-16, Luk 18:16-17

¹³ Tahula tsa, ka hladaghatá mnduha ta zwani kwitikw kwitikw da Yesu, ña fanaghatani ta dzvu ta hən ka maga du'a ta ghəña tan. Ama ka pyə duhwalha Yesu ta mnduha. ¹⁴ Ka Yesu nda tsa duhwalha ya mantsa: «Zlanwazla ta zwani ka sagha hən da i'i, ma pyə kuni ta hən, kabga ña gwal ta gara vgha nda hahən* na ga mghama Lazglafta,» ka'a. ¹⁵ Ka fafanaghatá Yesu ta dzvu ta ghəña tsa zwaniha ya. Tahula tsa, ka sli'aftá tsi ma tsa vli ya, ka laghwi.

Sana duhwal ka gadghəl

Mak 10:17-31, Luk 18:18-30

¹⁶ Va gi ka lagha sana mndu da Yesu, ka'a mantsa: «Maləma dá, nahgani skwi dza'a yu magata dina, ña nzakwa dá nda hafu ña kdėkedzən kawadaga nda Lazglafta na?» ka'a. ¹⁷ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kabgawu kəl ka ka dawihata ta ghəña nərma skwi na? Turtuktuk nərma ta nzakway ka Lazglafta. Ka ta kumay ka ta nzakwa gha nda hafu ña kdėkedzən kawadaga nda Lazglafta katsi ná, snata gha ta zlahuhani,» ka'a. ¹⁸ «Wati zlahuha ya na?» Ka tsa mndu ya. Ka Yesu mantsa: «Yaha ka da dzatá mndu, yaha ka da hliri, yaha ka da ghali, yaha ka da tsanavatá gwada ta mndu, ¹⁹ vla ta glaku ña i da gha nda ma gha, dvuđva ta mnda səla manda va ghəña gha†,» ka'a. ²⁰ Ka tsa duhwal ya nda tsi mantsa: «Snasna yu ta inda tsaha ya demdem, nu ta pdákwani ña magəgəlda da na?» ka'a. ²¹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ka ta kumay ka ta nzakwa gha hem‡ katsi ná, la ka dzawința ka ta inda skwa gha, ka daganaftha ka ta tshedani ta gwal ka pdu. Dza'a mutsay ka ta gadghəl ta luwa, tahula tsa ka sagha ka, ka dza'a ka mista dá,» ka'a. ²² Na snanța tsa duhwal ya ta tsa gwada ya, ka basaftá tsi ta ñuduf ka sli'aftha ka laghwi, kabga gadghəl ya.

²³ Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, nda bla katakata ka lama mndu ta fafta ghəñani ta gadghəl da ga mghama Lazglafta. ²⁴ Ka yu ta vrəglința mnaghunata na: Ta dər laba ñalibwa nda ta ghuruma lipir, ka lama mndu ta faftá ghəñani ta gadghəl da ga mghama Lazglafta,» ka'a. ²⁵ Na snanța duhwalhani ta tsa gwada ya, ka ndərau' hən katakata, ka hən mantsa: «Ka si mantsa tsi, wa dza'a laviñta mutsaftá mbaku tama?» ka hən. ²⁶ Ka nghanavatá Yesu ta hən, ka'a mantsa: «Skwi nda bla da mnduha ya ná, bla a da Lazglafta wa,» ka'a.

²⁷ Gi tsau' ka piyer tsu'aghutá gwada, ka'a nda Yesu mantsa: «A'a! Ya wana añni, zlanavazla añni ta inda skwi, ka dza'a mista gha ya ní, kinawu kə'a dza'a magaku nda añni tama?» ka'a. ²⁸ Ka Yesu nda hən mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma mbədavaftha§ inda skwi dza'azlay ná, dza'a nzafta ta dughurukwa glakwani na Zwanja mndu. Kaghuni gwal ta dza'a mista dá ya guli, dza'a nzanaftha ta dughurukha ghwanjpdə his kaghuni, ña tsa guma ta ghəña mndəra la Isra'ila ghwanjpdə his guli. ²⁹ Dər wati ma mndu ta zlanavatá

* **19:14** Ngha ta 18:3-5. † **19:19** Ngha ta Sabi 20:12-16, Vrafta ta zlahu 5:16-20, Zlahu 19:18.

‡ **19:21** Ngha ta 5:48. § **19:28** Ngha ta Daniyel 7:14.

həgani, ka zwanamani a tsi, ka kwaghamani a tsi, ka dani a tsi, ka mani a tsi, ka zwanani a tsi, ka vwahani a tsi, ta ghəŋa gwada ta i'i ná, dza'a mutsay həŋ ta dərməkātani, ka malaghuta a tsi, ŋa mutsay taŋ ta hafu ŋa kdēkedzen guli ta ghəŋani. ³⁰ Ama nda ndəgha gwal ta nzakway taŋtaŋ, dza'a nzakway nda hul. Nda ndəgha gwal ta nzakway nda hul guli, dza'a nzakway taŋtaŋ.» ka'a.

20

Gwada ta ghəŋa kwalvaha ma vwaha inabi

¹ «Wya skwi ŋa gray nda ga mghama Lazglafta. Ka tsavagaptá sana zə'ala həga ma həgani, wrək sərdək, da zba gwal ŋa ksanatá slna ma vwaha inabani.

² Ka dzraftá tsi nda tsa gwal ksa slna ya ta planatá həŋ ka tseda vagha mndu* turtuk, ta vagha taŋ. Ka ghunaghatá tsi ta həŋ da vwaha inabi. ³ Ka sli'iglaftá tsi wər ta nzemndi təmbay gavzlazlan, ka nghəlaŋtá tsi ta gwal ksa slna ta nzaku bətbət. ⁴ Ka'a nda həŋ mantsa: "Lawa kaghuni guli da ksa slna ma vwaha inaba da, dza'a plaghuna pla yu ta tseda ghuni manda ya ta raku," ka'a nda həŋ. ⁵ Ka sli'aftá tsa gwal ksa slna ya ka laghwi da tsa vwaha inabi ya. Ka sli'iglaftá tsi guli wər fitik ma ghəŋ vli, mantsa guli ta fitik hawu, ka magata manda va tsaya guli. ⁶ Ka sli'iglaftá tsi guli beeghwa fitik, ka slanaghatá tsi guli ta sanlaha ma gwal ksa slna ta nzaku. Ka'a nda həŋ mantsa: "Nya kəl kuni ka vaghay ta nzaku kul laghwi maga slna na?" ka'a nda həŋ. ⁷ Ka həŋ nda tsi mantsa: "Had mndu ta klaftá aŋni ŋa maga slna wa," ka həŋ. Ka'a nda həŋ mantsa: "Lawa kaghuni guli da maga slna ma vwaha da," ka'a.

⁸ «Gahawu tama, "hagakhaga ta tsa gwal ta ksa slna ya, ka planata ka ta nisəla taŋ ka zrafta ka nda tsa gwal ka kwanahani ya, ŋa kdīŋta gha nda gwal taŋtaŋ," ka tsa dani ma vwaha inabi ya nda kwalvani. ⁹ Ka lagha tsa gwal ta zraftá ksa slna beeghwa fitik ya. Ka vlanťá lu ta tseda vagha mndu turtuk turtuk ta həŋ. ¹⁰ Ka lagha gwal ta zraftá ksa slna taŋtaŋ. "Mali dza'a aŋni zlgəy" ka hahəŋ si ta gray. Ama ka vlanťá lu ta tseda vagha mndu turtuk turtuk ta həŋ. ¹¹ Ta zlgə həŋ ya, ta dza'a nda ŋuŋuraku həŋ ta ghəŋa tsa danəhəga ya. ¹² Ka həŋ mantsa: "Beeghwa fitik ta sagha nanaha na, awa† turtuktuk kwəŋkwəŋ maga həŋ ta ksa slna ná, waka kagha planatá həŋ guram nda ŋa aŋni na? Aŋni, hərfu hərfa ŋni ta ksa slna tles fitik, ka vaghay ta maga slna ta fitik," ka həŋ. ¹³ Ka'a nda həŋ mantsa: "Gra da, nənəp a yu ta kagha wa. Ta tseda vagha mndu turtuk a dzrafta u nda kagha kay ra? ¹⁴ Zlgə ta nisəla gha, ka sli'a ka. Manda va ya kumaŋ yu vlanťá yu ta tsa mndu ta sagha nda hul ya, manda va ŋa gha. ¹⁵ Lavinlava yu ta maga skwi manda ya kumaŋ yu nda tseda da, mantsa a kasi'i wa? Ari zdəgagha a wa a na skwi dīna maga yu na ta wa ira gha na?" ka'a. ¹⁶ Tsaya tama ná, dza'a nzakway gwal nda hul, ka gwal taŋtaŋ. ŋa nzakwa gwal taŋtaŋ, ka gwal nda hul,» ka Yesu sganaghata.

Mahkəna mnanťa Yesu ta gwada ta mtakwani nda sli'agaptani

Mak 10:32-34, Luk 18:31-34

¹⁷ Ka sli'aftá Yesu ka ŋlu ka dza'a da luwa Ursalima. Ta mbaďa həŋ ta tvi, ka ksaghutá tsi ta tsa gwal ghwanpďə his ya, ka'a nda həŋ mantsa: ¹⁸ «Ndanana, wana mu ta ŋlu ka dza'a da luwa Ursalima. Dza'a ksafksa lu ta Zwanə mndu, ka vlanťá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu

* **20:2** Ngha ta Mata 5:26. † **20:12** Awa: Tsaya fitik maga mndu ta maga slna.

ɲa mnduha, ɲa tsanaghata taɲ ta guma dzata. ¹⁹ Dza'a vɻaɲvɻa hɛɲ ta gwal kul haɖ ka la Yahuda, ɲa gagay tsaha ya, ɲa slɛvay taɲ nda krupi, ɲa zlɛɲafta taɲ ta udza zlɛɲay. Baɖu mahkɛna fitik, ɲa sli'agaptani nda hafu ma mtaku,» ka'a.

Dawutá vla mani ma i Yakubu nda Yuhwana

Mak 10:35-45

²⁰ Tahula tsa, ka lagha mani ma zwana Zebedi nda zwanani. Ka tsɛɛbata tsi ta kɛmani ɲa ɖawa skwi da tsi. ²¹ «Nu ta kumɛ ka na?» ka Yesu nda tsi. «Wana na zwana ɖa his na, sagha fitika ga mghama gha ya ná, ka mnata ka, ɲa nzata na zwana ɖa na, nda ga zeghwa gha ya, nda ga zlaɛa gha ya, ka yu,» ka'a nda tsi. ²² «Sna a kuni ta skwi ta ɖawu kuni wa. Dza'a laviɲlava kuni ta sa leghwa tsa ghuya ɖaɲwa dza'a yu ghuyay ya ra?» ka Yesu. «Dza'a say ɲni!» ka hɛɲ nda tsi. ²³ Ka Yesu‡ nda hɛɲ mantsa: «Mantsa nzakwani, dza'a say kuni ta tsa leghwa ghuya ɖaɲwa ɖa ya, ama ta ghɛɲa gwada ta nzaku nda ga zeghwi nda ya nda ga zlaɛa ná, i'i a dza'a mna tsaya wa. Da ɖa dza'a vɻaɲta tsa vli ya ta gwal ya payanaf tsi ta hɛɲ,» ka'a.

²⁴ Snaɲta tsa pɖakwa duhwalha ghwaɲ ya ta tsa gwada ya, ka basanavatá hɛɲ ta ɲuɖuf ta tsa zwanamaha his ya. ²⁵ Ka hagadaghatá Yesu ta hɛɲ, ka'a nda hɛɲ mantsa: «Nda sna kuni ná, ta gay mghamha ta ghɛɲa mnduha ta má mgham mghama taɲ ta ghɛɲa taɲ. Gwal dagaladagala guli, ta maray hahɛɲ ta mbrakwa taɲ ta ghɛɲa taɲ. ²⁶ Ama mantsa ya a nzakwani mataba kaghuni wa. Katɛk ná, ka ta kumay sani ta nzakway ka mali mataba ghuni ná, nzatani ka kwalva ghuni. ²⁷ Ala, ka ɖar wa ta kuma nzakway ka mnda kla kɛma mataba ghuni ya, nzatani ka vu'a ghuni. ²⁸ Manda wa tsaya ná, sa a Zwaɲa mndu ɲa maganata lu ta slna wa. Ama sasa ɲa maganatá slna ta mnduha, ɲa vlatani ta hafani ɲa mbanaftá ndɛghata mnduha§,» ka'a.

Mbambanafta Yesu ta ghulpata mnduha his

Mak 10:46-52

²⁹ Ta sabá i Yesu nda duhwalhani ma luwa Yeriku, ka sli'aftá ɖamga rutut mistani. ³⁰ Ta nzaku ghulpata mnduha his ta wa tvi. Ka snaɲta hɛɲ ta labla Yesu nda ta tsa kɛ'a, ka dzatá hɛɲ ta lawlaw. «Mgham, Zwaɲa Dawuda! Tawa ta hidahida ta aɲni,» ka hɛɲ. ³¹ «Hafwa wa ghuni!» Ka tsa ɖamga ya, ka dava hɛɲ. Ama ka sganaghatá tsa ghulpata mnduha ya ta dza lawlaw. «Mgham, Zwaɲa Dawuda! Tawa ta hidahida ta aɲni,» ka hɛɲ. ³² Ka sladavatá Yesu, ka hgadaghatá tsi ta hɛɲ. «Nahgani ta kumɛ kuni ta magaghunata ɖa na?» ka'a nda hɛɲ. ³³ «Mghama ɖa, gwananɲagwana ta iriha ɲni!» ka hɛɲ nda tsi. ³⁴ Ka ksantá hɛɲ ta Yesu ka hidahida. Ka kasantá tsi ta iriha taɲ. Ka gi nghanɲta hɛɲ ta vli nzidid. Ka laghu hɛɲ mista Yesu.

21

Lama Yesu da luwa Ursalima

Mak 11:1-11, Luk 19:28-40, Yuh 12:12-19

¹ Ta ghwaɲ a i Yesu nda duhwalhani ka ɓhadaghata da luwa Ursalima wu, ndusa hɛɲ nda luwa Beslaze tavata ghwa Zaytun*, ka ghunaftá Yesu ta gwal his mataba duhwalhani. ² Ka'a nda hɛɲ mantsa: «Lawala ɖa a luwa ta kɛma ghuni a. Ka ɓhadaghaɓha kuni, dza'a gi slanaghasla kuni hada ta hbatá mana kɖih nda zwaɲani. Ka pligidaghata kuni ta hɛɲ. ³ Ka mamu

‡ 20:23 Nga ta Slna gwal ghunay 12:2.

§ 20:28 Nga ta 26:28, nda 1 Timute. 2:6.

* 21:1 Nga ta Markus 11:1.

mndu ta gwadgaghunata ta ghənjani katsi ná, “Mgham ta kumay,” ka kuni da zlgahanáftá wani. Dza’a gi zlaghunanjla həj.»

⁴ Kəl tsaya ka nzakway mantša ná, nda nza kabga ŋa dzanaghatá ghəjə gwada ya mna anabi Zakari kazlay:

⁵ «Mnanawamna ta gwal ma luwa Siyuna, wa’a mghama gha ta sagha da kagha, leʔtekw nzakwani katakata, ta sagha ta kdih, ta vuvu’ukwa kdih, ta nzakway ka zwanja kdih†,» ka’a.

⁶ Ka sli’aftá tsa duhwalha ya ka laghwi magata manda ya mnanaf Yesu ta həj. ⁷ Ka hlaktá həj ta tsa mana kdih ya nda zwanjani, ka pghaftá həj ta lgutha taŋ ta həj, ka lafi Yesu nzafta tida. ⁸ Ka zlazlatə ndəghata mnduha ta lgutha taŋ ta tvi. Sluhwa ŋa sanlaha ta patsay ka pghay ta tvi‡ guli. ⁹ Ka hlə gwal ta kəma Yesu nda gwal nda hulani tani ta wi, ka həj mantša: «Ŋa Zwanja Dawuda glaku, ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ta sagha ma hga Mgham Lazglafta! Ŋa Lazglafta ta luwa§ glaku!» ka həj.

¹⁰ Manda 6hadamta Yesu da luwa Ursalima, ka kəutá mnduha. «Wa na mndu na tama?» ka həj. ¹¹ Ka tsa dəmga mistani ya mantša: «Anabi Yesu ta sabi ma luwa Nazaret ta hadika Galili ya,» ka həj.

Lama Yesu da həga Lazglafta

Mak 11:15-19, Luk 19:45-48, Yuh 2:13-22

¹² Ka lami Yesu da həga Lazglafta. Ka ghzliginjá tsi ta inda gwal ta tsakala nda gwal ta skway tani ma tsa həga Lazglafta ya. Ka zlambidinjá tsi ta tabəla gwal mbədu, nda vla nzakwa gwal ta dzawaptá ghərbu’. ¹³ Ka’a nda həj mantša: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Həga dá ná, həga maga du’a ya kə’a, ka ninjá kaghuni ka galigha la gənda*.»

¹⁴ Ka gavadaghatá gwal nda ghulpa nda gwal nda raghwa səla taŋ tavatani ma tsa həga Lazglafta ya. Ka mbambanáftá tsi ta həj. ¹⁵ Nghay la mali ta ghəjə gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta tsa mandərmima skwi ta magə Yesu, nda tsa hlawa zwani ma həga Lazglafta kazlay: «Ŋa Zwanja Dawuda glaku!» kə’a ya ná, ka kuzlanáftá tsi ta həj ta ŋuduf. ¹⁶ Ka həj nda Yesu mantša: «Nda sna ka ta na skwi ta mnə həj na ra?» ka həj. «Anji! Nda sna yu,» ka Yesu nda həj. «Ta walaŋ a kuni ta dzanáftá tsa gwadaha ya ma deftera Lazglafta ra? Ka’a na: “Kagha ta payáftá zlazlva kagha nda ma wa zwani nda ya nda ma wa zwana vzi’uwa, manda ya kumaŋ ka†.» ka’a.

¹⁷ Ka sli’aftá Yesu ka zlanjá həj ka saghwi ma tsa luwa ya, ka laghwi da luwa Betani ka hani tsi hada.

Ksi’afta Yesu ta sana ghuraf

Mak 11:12-14,20-24

¹⁸ Gasərdək ta vru Yesu ka dza’a da tsa luwa dagala ya, ka kuzlanáftá maya. ¹⁹ Ka nghanjá tsi ta fwa sana ghuraf ta wa tvi. Ka lagha tsi distani. Kə’a kə’a ná, sluhwa yeya dze’dze’ tida. «Had ka dza’a walglanja yəglafta wu,» ka’a nda tsi. Gi hadahada dzun ghwalatá tsa fu ya tsa. ²⁰ Kə’a ká tsa duhwalhani ya nghanata ghwalatá tsa fu ya ná, ka ndərmimi həj nda ndərmima. Ka həj mantša: «Waka na ghuraf na gi ghwaluta hadahada kay ka na?» ka həj. ²¹ Ka Yesu nda həj mantša: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka zlghafzlgaha

† 21:5 Ngha ta Zakari 9:9. ‡ 21:8 Ngha ta 2 Mghamha 9:13. § 21:9 Ngha ta Zabura 118:25-26, Zabura 118:25. * 21:13 Ngha ta Isaya 56:7 nda Irmiya 7:11. † 21:16 Ngha ta Zabura 8:3.

kuni ta Lazglafta nda ɲuɖuf dgaŋ a kuni ta ghəŋ dekdək wu ka tsi ná, skwi magana lu ta na ghuraf na yeya a dza'a kuni magay wa: "Ama, sli'afsi'a hada ka vzamta ka ta vgha da drəf," ka kuni dza'azlay nda ya ghwá ya ná, dza'a magaku manda va tsaya. ²² Inɖa skwi dza'a ɖawanɗa kuni nda zlgħay nda ɲuɖuf nda ma maga du'a ná, dza'a mutsay kuni,» ka'a.

Wa ta vɓanɗa mbrakwa maga skwiha manda na?

Mak 11:27-33, Luk 20:1-8

²³ Ka lamə Yesu da həga Lazglafta ka taghə tsi ta skwi ɲa mnduha. Ka gavadaghata la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda la galata mndu da ɖawanɗa da tsi. «Mutsu ga kagha ta na mbraku ta kəl kagha ka maga na skwiha na na? Wa ta vɓaghata na mbraku na?» ka həŋ. ²⁴ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Mamu skwi turtuktuk dza'a ɖawanɗa yu da kaghuni guli. Ka zlgħidifzlgħa kuni ta wani katsi, dza'a mnaghunamna yu ta vli ta mutsu yu ta na mbraku ta kəl yu ka maga na skwiha na. ²⁵ Wa ta ghunafta Yuhwana ɲa maga batem‡ na? Lazglafta re, ari mnduha a na?» ka'a nda həŋ. Ka laghu heŋ da dzray mataba hahəŋ hahəŋ.

Ka həŋ mantsa: «"Ka Lazglafta ta ghunafta Yuhwana ka mu," nu kwal kuni kul zlgħafta 6a? ka'a dza'azlay nda amu. ²⁶ Ala, ka "mnduha ta ghunafta" ka mu guli, ta zɓəŋay mu ta mnduha guli, kabga klafkla həŋ demdem kazlay: Anabi Yuhwana kə'a.» ²⁷ Ka həŋ nda Yesu tama mantsa: «Sna a aŋni ka wa ta ghunafta wu,» ka həŋ. Ka Yesu nda həŋ guli mantsa: «I'i guli ná, had' yu ta mnaghunata ka wa ta vlihata na mbraku ta kəl yu ka maga na skwiha na wu,» ka'a.

Gwada ta ghəŋa zwanaha his

²⁸ Ka Yesu nda həŋ guli mantsa: «Kinawu ka kaghuni ta ndanay na? Mamu sana mndu his zwanani. Ka'a nda sani tanɗan mantsa: "La ka dza'a ka da maga slna ma vwaha inaba u sagəŋ," ka'a nda tsi. ²⁹ "La a yu wu," ka'a. Tahula tsa, ka ndanglaptá tsi ka sli'afɗa ka lagħwi da vwah. ³⁰ Ka mnanatá dani ta tsa sana zwan' ya manda va tsaya guli. "Ara, ta dza'a yu da," ka'a. Tahula tsa, ka kwalaghuta tsi. ³¹ Wati mataba tsa zwanaha his ya, ta magata skwi ya kumə da tan ná?» ka Yesu nda həŋ. «Tsa tanɗan ya ya,» ka həŋ. Ka Yesu nda heŋ tama mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, dza'a tinlagħutinɗa gwal tska dzumna nda mi'a hliri ta lami da ga mghama Lazglafta ka kaghuni. ³² Wya sagħasa Yuhwana mnda maga batem da kaghuni, ka maraghunata tsi ta tvi tɖukwa, ka kwalaghutá kuni ta zlgħafta. Ama ka zlgħaftá gwal ta tska dzumna nda mi'a hliri. Kulam nda va tsa nghanɗa ghuni ya tani, mbəɖanaf a kuni ta nzakwa ghuni ka zlgħafta wa,» ka Yesu nda həŋ.

Mahdihi ta ghəŋa gwal ta hva vwaha inabi

Mak 12:1-12, Luk 20:9-19

³³ «Ka mnaghunamna yu ta sana mahdihi 6a: Mamu sana mndu ta ɲaɓaftá fwa inabiha ma vwahani. Ka ɲamtá tsi ma muhul. Ka laptá tsi ta ghurum ɲa ɖitsa yakwani. Ka baghatá tsi ta vli ɲa nzagata ka nghanɗ. Tahula tsa, ka fanamtá tsi ma dzvu ka haya ta gwal hva. Ka sli'afɗa tsi ka lagħwi dista luwa. ³⁴ Magatá fitika ɖaga yakwani, ka ghunafta tsi ta kwalvahani da tsa gwal hva ma tsa vwah ya, ɲa mutsanafɗa tan' ta ɲani ma ɖagata yakwa tsa inabi ya. ³⁵ Ama, ka valaftá tsa gwal hva tsa vwaha inabi ya ta tsa kwalvaha ya. Ka ɖgaptá həŋ nda ɖga ta sani ka dzata həŋ nda dza ta sani. Ka zɓərtatá

‡ 21:25 Ngha ta 3:6. § 21:33 Ngha ta Isaya 5:1-2.

həŋ nda zlərtsa ta sani. ³⁶ Ka ghunglaftá tsi ta sanlaha ma kwalvahani ka malaghuta mbsaka tsaha taŋtaŋ ya. Ka maganató tsa gwal hva tsa vwah ya ta hahəŋ guli manava ŋa tsahaya. ³⁷ Kđavaktani, ka ghunədanaptá tsi ta həŋ ta vərđa ŋani ma zwaŋ nda mnay kazlay: Dza'a vlayŋvla həŋ ta glaku ta zwaŋa da kə'a. ³⁸ Na ngray tsa gwal hva fwa inabi ya ta lagha tsa zwaŋ ya, ka həŋ mataba taŋ mantsa: "Wana tsa mndu dza'a za həga ya kay. Sawa, ka dzata mu! Ŋa zay mu ta həgani," ka həŋ. ³⁹ Ka valaftá həŋ tida. Ka tshidinjta di'ij nda tsa vwah ya, ka dzata.

⁴⁰ «Badu da saghar tsa dani ma inabi ya ní, kinawu kə'a dza'a magay nda tsa gwal hva tsa vwaha inabi ya na?» ka Yesu nda həŋ. ⁴¹ «Dza'a pslapsla ta tsa ghwadakha ya, ksantə a həŋ ka hidahida wa. Ŋa klaftani ta tsa vwaha inabani ya ka fanamta ma dzvu ka haya ta sanlaha ma gwal hva. Ŋa vlay tsahaya ŋani nda fitikani ta ŋani mataba dagata yakwa tsa fwa inabi ya,» ka həŋ.

⁴² Ka Yesu nda həŋ guli mantsa: «Ta walaŋ a kuni ta dzaŋafta skwi vindaf lu ma defteri ra?

"Tsa pala wudidinj gwal ba həga ya, tsaya ta nuta ka vərđa palaka tughwa həga. Tsaya ná, Lazglafta ta đvaftá nzakwani mantsa. Nda nza ka mazəmzəm ta wa ira amu *."

⁴³ «Tsaya kəl yu ka mnay ŋa ghuni kazlay: Dza'a klaghukla lu ta ga mghama Lazglafta da kaghuni ŋa vlayntá mndəra mnduha dza'a snanató gwadani đina kə'a ya. ⁴⁴ [Tsa mndu dza'a zləmbafta ta tsa pala ya, dza'a hurbə hurbə. Ala, ka tsa pala ya ta zləmbanaghatá mndu katsi, dza'a hu'anap hu'a† ŋərdək ta tsa mndu ya.]»

⁴⁵ Na snanata la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la Farisa ta tsa mahdihda Yesu ya, ka graftá həŋ kazlay: Ta ghəŋa taŋ ta gwadá tsi ta tsa gwadá ya, kə'a. ⁴⁶ Ka zbə həŋ ta ksafťa Yesu. Ama ka zləŋaftá həŋ ta dəmga, kabga klafkla dəmga ta Yesu ka anabi.

22

Mahdihdi ta ghəŋa kla makwa *Luk 14:15-24*

¹ Ka Yesu mnəglataná həŋ nda mahdihdi mantsa: ² «Ka guram ga mghama Lazglafta nda sana mgham ta payaftá skwa zay ma klay zwaŋani ta makwa. ³ Ka ghwanafťa tsi ta kwalvahani ŋa hagaktá gwal hagan tsi ŋa za tsa skwa zay ya, ama ka kwalaghuta tsahaya ta sagha. ⁴ Ka ghunglafta tsi ta sanlaha ma kwalvaha ŋa dza'a "mnanató tsa gwal hagan tsi ya nda mnay kazlay: Ndanana ná, ndusa skway zay kə'a. Pslapsla yu ta slaha da, nda rina fisika da nda uwasla nda uwasla, nda paya inda skwi, saghawasa da za skwa zay ma vla kla makwa," ka'a nda həŋ. ⁵ Ndanəŋ a tsa gwal hagan lu ya wa. Ta laghu ya da vwahani, ta laghu ya da tsakalani, ⁶ ta valafta sanlaha ta tsa kwalvaha ya ka ganaptá iri ta həŋ, ka pslatá həŋ. ⁷ Ka kuzlanafťa tsi ta ŋuduf ta mgham, ka ghunadaptá tsi ta sludzihani zadanató ta tsa gwal ta pslatá tsa mnduha ya ka driŋťa luwa taŋ. ⁸ Tahula tsa, ka'a nda kwalvahani mantsa: "Wana nda paya skwa zaya kla makwa. Tsa gwal si hagan lu ya, raŋ ta həŋ a zay wa. ⁹ Lawala ta madədga tviha, ka hagakta kuni ta inda mndu dza'a guyunťa kuni da na vla za skwa zay na," ka'a nda həŋ. ¹⁰ Ka sli'afťa tsa kwalvahani ya ka laghwi ta tvi. Ka tsakaktá həŋ ta inda mndu ya guyun həŋ. Nda ghwadaka

* **21:42** Ngha ta Zabura 118:22-23. † **21:44** Ngha ta Lukwa 20:18.

mnduha tani, nda n̄ərma mnduha tani, ka ndəghanaftá h̄əga ma tsa vla kla makwa ya.

¹¹ «Ka lamə mgham da nghanaghatá tsa gwal hagak lu ya. Ka nghan̄tá tsi ta sana mndu kul had̄ l̄guta kla makwa tida. ¹² Ka'a nda tsi mantsa: "Ari gra! Waka kagha sami da na h̄əga na kul had̄ l̄guta kla makwa ta kagha na?" ka'a nda tsi. Sew, sna a tsa mndu ya ta skwi n̄a mnay wa. ¹³ Ka mgham nda kwalvahani mantsa: "Habafwa haba ta dzvuhani nda s̄əlahani, ka klafta kuni ka wud̄id̄in̄ta dzibil da grum, ka tawa tsi ta taw, ka hpada sli'ijani* hada," ka'a. ¹⁴ Tsaya tama ná, dagala hagatani, ama ki'a yeya dagatani,» ka Yesu sganaghata.

Nda ra ka pla dzumna n̄a mgham Sezar ra?

Mak 12:13-17, Luk 20:20-26

¹⁵ Mbadaka la Farisa ka tskavata ka dzrafta ka h̄əŋ dza'a ksaftá Yesu nda gwada dza'a sabi ma wani. ¹⁶ Ka ghunaftá h̄əŋ ta sanlaha ma duhwalha tan̄ kawadaga nda mnduha Hiridus slanaghatá Yesu. Bhadaghata tan̄, ka h̄əŋ nda Yesu mantsa: «Mghama dá, nda sna n̄ni kazlay: Ta mnay kagha ta kahwathwata kə'a. Skwi ta kumə Lazglafta ta magay mu ta taghə kagha kahwathwata n̄a mnduha. Had̄ kagha ta zl̄əŋa ira mndu wu, kabga gala a kagha nda gala ta mndu wa. ¹⁷ Mn̄an̄namna ta n̄a gha ma ndanu. Nda ra re, ari ra a wa'a ka pla dzumna n̄a mgham Sezar na?» ka h̄əŋ.

¹⁸ Tsaw nda sna Yesu ta tsa ghwadaka ndana tan̄ ya. Ka'a nda h̄əŋ mantsa: «Tsa madgwirmadgwira ghuni ya. Kabgawu ta kəl kuni ka dzəgha i'i na? ¹⁹ Marihawa tsa kwaβu ta kəl lu ka pla dzumna ya,» ka'a. Ka klanaktá lu ta tsa kwaβu† ya. ²⁰ Ka'a nda h̄əŋ mantsa: «Ŋa wa na fwatu nda hgu ta na kwaβu na ná,» ka'a. ²¹ «Ŋa mgham Sezar ya,» ka h̄əŋ. «Ka mantsa tsi ya ní, vlar̄wawla ta mgham Sezar ta ya ta nzakway ka n̄a mgham Sezar. Vlar̄wawla guli ta Lazglafta ta ya nzakway ka n̄a Lazglafta,» ka'a. ²² Snaŋta tan̄ ta tsa gwada ya, ka ndərmim h̄əŋ nda ndərmima. Ka zlanavatá h̄əŋ ta Yesu ka laghwa tan̄.

Gwada ta sli'agapta ma mtaku nda hafu

Mak 12:18-27, Luk 20:27-40

²³ Bađu va tsaya, ka laghala Sadukiya, tsa gwal ta mnay kazlay: Had̄ lu dza'a sli'agapta ma mtaku wu kə'a ya slanaghata Yesu. ²⁴ Ka h̄əŋ nda Yesu mantsa: «Mghama dá, ka Musa na: "Ka mtumta mndu ta kul yatá tsi ta zwan̄ katsi, klay zwan̄amani ta tsa wadgani ya ka markwa tan̄ n̄a yanatani ta zivir ta tsa zwan̄amani ta mtuta‡ ya," ka'a. ²⁵ Tsaw mamu sana mndu da an̄ni ndəf̄an̄ zwanani. Ka klaftá mali ta marakw, ka mtuta tsi ta yana a lu ta zwan̄ wa. Ka wunanaghatá sagan̄ani ta tsa marakw ya. ²⁶ Ka mtutá tsa mahisa zwan̄ ya guli, ya a ta zwan̄ wa. Ka klafta ma hkən, ha ka klafta mandəf̄an̄, had̄ ya ta yatá zwan̄ ma h̄əŋ nda tsi wa. ²⁷ Tahula rwuta tan̄ demdem, ka mtuta tsa marakw ya guli. ²⁸ Bađu sli'agapta dza'a sli'agapta gwal nda rwa ma mtaku nda hafu ní, wati dza'a nzakway ka zə'al tsa marakw ya mataba tsa zwan̄iha ndəf̄an̄ ya, ya wya klukla h̄əŋ demdem ka marakw na?» ka h̄əŋ. ²⁹ Ka Yesu nda h̄əŋ mantsa: «Ta nanay kuni ta ghəŋa ghuni, kabga sna a kuni ta skwi nda vinda ma defteri nda ghuβa wa. Sna a kuni guli ta mbrakwa Lazglafta wa. ³⁰ Bađu sli'agapta dza'a sli'agapta lu ma mtaku ná, had̄ lu dza'a klagəltá vgha n̄a nzakway ka marakw nda zə'al wa. Dza'a nzakway lu ta nzaku tavata Lazglafta manda duhwalha Lazglafta. ³¹ Gwada ta ghəŋa sli'agapta

* **22:13** Ngha ta Mata 8:12. † **22:19** Ngha ta Mata 20:2. ‡ **22:24** Ngha ta Zlrafta 38:8, nda Vrafta ta Zlahu 25:5-6.

ma mtaku ná, ta dzanaf a kuni ma defteri ta tsa gwađa Lazglafta ta manay kazlay: ³² I'i Lazglafta Abraham, i'i Lazglafta Izak, i'i Lazglafta Yakubu^š kə'a ya ra? Lazglafta ná, Lazglafta gwal nda rwa a wu, Lazglafta gwal nda hafu ya,» ka'a. ³³ Snaŋta mnduha ta tsa tagha skwani ya, ka ndərmim həŋ nda ndərmima katakata.

Wati mali mataba zlahuha na?

Mak 12:28-34, Luk 10:25-28

³⁴ Na snaŋta la Farisa kazlay: Hanafha Yesu ta wi ta la Sadukiya kə'a, ka tskavatá həŋ. ³⁵ Lagha sani mataba taŋ ta nzakway ka mndu ta tagha zlahu ŋa mnduha, ka kuma tsanamtá matsavada ta Yesu. Ka'a nda tsi mantša: ³⁶ «Mghama dá! Wati mali mataba zlahuha na?» ka'a nda tsi. ³⁷ Ka Yesu nda tsi mantša: «“Dvuđva ta Mgham Lazglafta gha nda hyahya ŋuđufa gha, nda inda hafa gha, nda inda ndana* gha.” ³⁸ Tsahaya mali mida, tsahaya taŋtaŋa zlahu guli. ³⁹ Mamu mahisani manda tsaya guli: “Dvuđva ta sləvda gha manda va ghəŋa gha†” kə'a. ⁴⁰ Inda zlahu Musa, nda inda skwi ta taghə la anabi ná, ta tsa zlahuha‡ his ya sladafta həŋ,» ka'a.

Daway ta ghəŋa i Kristi nda Dawuda

Mak 12:35-37, Luk 20:41-44

⁴¹ Mbadaka la Farisa ka tskavata hada tavata Yesu. Ka Yesu nda həŋ mantša: ⁴² «Kinawu ka kaghuni ta ndanay ta ghəŋa Kristi na? Zwaŋa wa ya na?» ka'a. «Zivra Dawuda ya,» ka həŋ nda tsi. ⁴³ Ka Yesu nda həŋ guli mantša: «Waka Dawuda mnay nda ma mbrakwa Sulkum nda ghuđa kazlay: Mgham kə'a 6a? Ya wya ka Dawuda na:

⁴⁴ “Ka Mgham nda Mghama dá na:
Sawi nzata nda ga zeghwa da,

ha ka nanafda da ta ghumaha gha ka skwa ta diŋlay səla gha^š”, ka'a.

⁴⁵ «Ka si “Mghama dá”, ka Dawuda ta hgay ya ní, waka Kristi dza'a nzakway ka zivrani tama?» ka'a.

⁴⁶ Triđ, traptra dər wa ta zlghanaftá wi. Daga bađu tsa, hađ mndu ta walgaŋta dawutá vli da tsi wa.

23

Nzakwa la mali ta ghəŋa dina la Yahuda

Mak 12:38-39, Luk 11:43,46, 20:45-46

¹ Tahula tsa, ka Yesu nda dəmga nda ya nda duhwalhani tani mantša: ² «Dzanaganaghatá gwal tagha zlahu, nda la Farisa na tsislanaptá zlahu Musa ta mnduha. ³ Tsaya tama ná, nda ra ka snanata ghuni ta həŋ, ka magay ghuni ta inda skwi ta mnaghunata həŋ. Nziya nza tsi ná, yaha kuni da magay manda ya ta magə hahəŋ, kabga had hahəŋ ta magay manda va ya ta mnata həŋ wa. ⁴ Ta hbafhba həŋ ta huzla ndəgaku ka fanaghatá mnduha, ama va a hahəŋ ta ksaŋta dər nda wa ndəfiŋa dzva taŋ wa. ⁵ Inda slna ta magə həŋ ná, ta magay həŋ ŋa nghan wa ira mnduha. Mantša ya ná, 6ərləzləla ka hahəŋ ta mbaghaftá ŋa taŋ ayaha ta funta ta wa bizlbizla kuma, nda ya ta dzvu. Zutut ka həŋ ta zlaŋtá dzva lguta* taŋ. ⁶ Vli nda paya ta kəma ŋa taŋ ta zbay ŋa nzakwa taŋ ma fitika za skwa zay ta badawa. Vli nda paya ta kəma guli ta zbə həŋ ŋa nzakwa taŋ ma həga tagha skwa la Yahuda. ⁷ Ta kumay həŋ

š 22:32 Ngha ta Sabi 3:6, 15-16. * 22:37 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:5. † 22:39 Ngha ta Zlahu 19:18. ‡ 22:40 Ngha ta 7:12. § 22:44 Ngha ta Zabura 110:1. * 23:5 Ngha ta Mbsak 15:38-41.

ta ganaghata mnduha ta zgu ta hən ma vla tsakata vgha mnduha, ka hga hən ka “maləm.”⁸ Ama kaghuni ya, ma đvaf kuni ta hga kaghuni ka maləm. Turtuktuk Maləma ghuni. Kaghuni ná, la zwanama kuni.⁹ Ma hga kuni ta mnda səla ta ghəŋa hadik ka “Da” kabga turtuktuk Da ghuni ta nzakway ta luwa.¹⁰ Ma đvaf kuni ta hga kaghuni ka “mali,” kabga turtuktuk Mala ghuni ta nzakway ka Kristi.¹¹ Ka kwalva ghuni ká mali mataba ghuni nzakway.¹² Inda mndu ta kapanaftá ghəŋani ná, dza’a dzaganadza lu. Inda mndu ta hanaganatá ghəŋani guli ná, dza’a kapanafkapa lu,» ka’a.

Đaŋwa ŋa gwal tagha zlahu nda la Farisa

Mak 12:40, Luk 11:39-52, 20:45-47

¹³ «Đaŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya. Mbadá ka kuni ka hanaftá tgha ga mghama Lazglafta ta mnduha. Lamə a vərđa kaghuni wu, zlanəŋ a kuni ta tvi ta gwal ta kuma lami guli wa.

¹⁴ «Đaŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya. Kaghuni ta hluguduntá skwa mi’a wadgu. Ka va slriŋta maga du’a ŋa nghay wa ira mnduha. Tsaya tama dza’a kəl lu ka tsaghunaghatá guma ka malaghutá mbraku†.

¹⁵ «Đaŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya. Ta wawaku kuni ka ra vli ta drəf nda ya ta hadik ŋa mutsafaftá dər mndu turtuk ŋa da dina ghuni. Ka mutsafmutsa kuni, ŋa niŋta ghuni ka mnda nzakway ma duda vu ka malaghutá ŋa ghuni mantsa ya his.

¹⁶ «Đaŋwa ŋa ghuni gwal nda ghulpa ta kla gwal nda ghulpa. Ka kuni ta mnay tazlay na: “Ka wadawadá mndu ta wadu nda həga Lazglafta ná, bla a tsaya wa. Ama ka wadawadá mndu ta wadu nda dasu ma həga Lazglafta katsi ná, nda nza tkwe’ ka magatani ta skwi wada tsi ŋa magay ya, ka kuni.”

¹⁷ La rghaha, gwal nda ghulpa! Wati mali mida? Mal dasu re, ari mal həga Lazglafta ta nanaftá dasu ka skwi nda ghuḅa ya a ka na? ¹⁸ Ka kuni guli ná, “ka wadawadá mndu ta wadu nda gwir ná, bla a tsaya wa. Ama ka wadawadá mndu ta wadu nda skwi ya vlan tsi ta Lazglafta ta gwir ná, nda nza tkwe’ ka magatani ta tsa skwi wada tsi ŋa magay ya,” ka kuni. ¹⁹ Ghulpata mnduha! Wati mali mida. Skwi ya kəl lu ka mbəhata nda tsi re, ari gwir ta nanaftá skwa mbəhu ka skwi nda ghuḅa ya a ná? ²⁰ Wya tsi, mndu ta wada ta wadu nda gwir ná, wadawadá ta wadu nda skwi tida tani. ²¹ Mndu ta wada ta wadu nda həga Lazglafta ná, wadawadá ta wadu nda Lazglafta ta nzaku mida ya tani. ²² Mndu ta wada ta wadu nda luwa ná, wadawadá ta wadu nda dughurukwa nzaku Lazglafta, nda Lazglafta ta nzaku‡ tida ya tani.

²³ «Đaŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Ta ŋavaŋa kuni ka vla zaka nidali§, ka zluŋta mali ma skwi ma zlahu ta nzakway ka nzaku tdukwa, nda maga zdaku, nda nzaku ka nərma. Tsahaya skwi ma ŋa magay nda kwal kul zanaptá sanlaha ma skwiha. ²⁴ Gwal ta kla gwal nda ghulpa kuni! Ta dızapđiza kuni ta imi ŋa klinja miyaun mida, ka laghwa ghuni da ndutá ŋalibwa.

²⁵ «Đaŋwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Hula leghwa ta sa imi nda hliba ŋa ghuni ta laghwi da mbaziŋta, ama ma hudani, nda ndəgha nda skwa ghala ghuni nda

† 23:14 Ngha ta Markus 12:40. ‡ 23:22 Ngha ta Isaya 66:1, nda Mata 5:34. § 23:23 Ngha ta Zlahu 27:30, nda Vrafta ta Zlahu 14:22.

ya nda skwiha zla' uwa kuni. ²⁶ La Farisa ghulpata mnduha! Tiṅəl ma ka kuni ghuḅiṅtá huḁa leghwa nda hliba, kada nzakwa hulani nda ghuḁa.

²⁷ «Daṅwa ṅa ghuni gwal tagha zlahu ṅa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Manda kulu ḅap lu ka ṅusliṅ nzakwa ghuni. Ká ka nda ḁinakwani nda ta hulani, ama nda ma huḁani ná, tskata ghudzifa gwal nda rwa, nda ya nda rwata ṅəḁak yeya mida. ²⁸ Manda va tsaya kaghuni guli. Ta nghadaghatá mnduha ta kaghuni ná, manda skwi tḁukwa nzakwa ghuni. Ama ta ghəṅa madgwirmadgwir, nda kwal kul sna gwada da Lazglafta yeya ma kaghuni.

²⁹ «Daṅwa ṅa ghuni gwal tagha zlahu ṅa mnduha, nda la Farisa. Tsa madgwirmadgwira ghuni ya! Ta baba kulu kuni ṅa la anabi, ta pgha rka kuni ta kula gwal ta snanata gwada Lazglafta. ³⁰ Ka kuni ta mnay ná, «ka má si mamu aṅni ta fitika dzidziha ṅni ná, ma gwafta a aṅni ta wi nda həṅ ka pslatá la anabi wu, ka kuni.» ³¹ Ma tsa mnay ta mnə kuni mantsa ya ná, maraṅmara kuni kazlay: Zivra tsa gwal ta zadánatá la anabi ya kuni kə'a. ³² Dina tsa, lawa ta kama ta kəma nda maga tsa ghwadaka slna zlráf dzidziha ghuni ya! ³³ Nahadikha! Mndəra la mupuha! Had wa ghuni ṅa ndapta ma tsa guma nda yu ya wa. ³⁴ Tsaya tama ná, dza'a ghunaghunafghuna yu ta la anabi, nda gwal nda difil da həṅ, nda gwal tagha zlahu. Dza'a pslata nda psla kuni ta sanlaha, dza'a zleṅafta nda zleṅa kuni ta sanlaha, dza'a sləvapta nda sləva kuni ta sanlaha ma haga tagha skwa ghuni, dza'a zbiṅzba kuni ta həṅ ma inda luwaha, ka giri ṅa taj. ³⁵ Tsaya tama, ta ghəṅa ghuni dza'a vrafta usa gwal tḁukwa psla kuni. Zlräfta ta Abel mndu tḁukwa, ha ka sagha ta dzata dza kuni ta Zakari zwanja Baraki, ya dza lu ma takataka vli nda ghuḁa ma həga Lazglafta nda gwir* ya. ³⁶ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a vrafta ta ghəṅa gwal ta na fitik na inda tsaya,» ka'a.

Gwada Yesu ta ghəṅa Ursalima

Luk 13:34-35

³⁷ «Aya Ursalima! Aya Ursalima! Kagha ta pslatá la anabi, kagha ta pslata nda pala ta gwal ghunadaggha Lazglafta. Nda kdá fitika zbanṅa ḁa ta tskanata zwana gha manda mana ghatalakw ta tskanata nduḁukhani ma zlabakhani ya, ama ka kwalaghuta kuni. ³⁸ Ndana tama, zlaghunanzla lu ta həga ghuni ka kufik†. ³⁹ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had kuni dza'a nghəlanṅa i'i wa, ha ṅa mnay ghuni dazlay kazlay: Tfawi ta ghəṅa mndu ta sagha ma hga Mgham‡ Lazglafta kə'a,» ka'a.

24

Gwada ta ghəṅa tasiṅtá həga Lazglafta

Mak 13:1-2, Luk 21:5-6

¹ Mbadá Yesu ka sabi ma həga Lazglafta, ka sli'i. Ka lagha duhwalhani tavatani ṅa maranata batá həga Lazglafta. ² Ka Yesu nda həṅ mantsa: «Nda ngha kuni ta inda ya nzakwani ya ki'e? Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a tasiṅtasa lu ta indani demdem. Had nzugwatá pala sani ta sani, dza'a pḁata wa,» ka'a.

Ma kdaku kdakwa ghəṅa hadik ka sagha

Mak 13:3-13, Luk 21:7-19

* 23:35 Ngha ta Zlräfta 4:8, nda 2 Krunik 24:20-22. † 23:38 Ngha ta Irmiya 22:5. ‡ 23:39 Ngha ta Zabura 118:26.

³ Ka sli'aftá Yesu ka laghwi nzata ta ghwá Zaytuñ. Ka lagha duhwalhani slanaghata. Ka nzata hən̄ nda ghə̄ŋa tañ kawadaga nda tsi. Ka dawantá hən̄ da tsi: «Mnə̄ŋnamna ka yawu dza'a magakwa tsa skwi ya. Kinawu ka ŋni dza'a sən̄antá fitik dza'a kəl ka ka sagha, nda fitika kďakwa ghə̄ŋa hadik na?» ka hən̄. ⁴ Ka Yesu nda hən̄ mantsa: «Dasuwa ka kuni, yaha lu da nanaghunafta. ⁵ Wya nda ndəgha mnduha dza'a klafta hga da ka sagha: "Ti Kristi," ka hən̄ dza'azlay ŋa nanaghata tañ ta ndəghata mnduha. ⁶ Dza'a nda sna kuni ta gwaďa ta wulu ma vliha ndusa ndusa nda ya ma vliha di'ij di'ij. Dasuwa ka kuni, yaha ŋudufa ghuni tďu, kabga nda nza tkwe' ka magakwa inda tsa skwiha ya. Ama tsaya a kďakwa ghə̄ŋa hadik wa. ⁷ Dza'a vulay sana luwa ta wulu nda sana luwa. Dza'a vulay sana mgham ta wulu nda sana mgham. Dza'a slasla maya ma sana vliha. Dza'a gigdavafgigdá hadik. ⁸ Inda tsa skwiha dza'a magaku ya ná, dza'a nzakway manda zlrakwa 6asa yaku.

Skwi dza'a slanaghatá duhwalha Yesu

Mak 13:14-23, Luk 21:20-24

⁹ «Dza'a vlavla lu ta kaghuni ma dzvu ŋa mnduha, ŋa gaghunaptá iri. Dza'a pslapsla lu ta kaghuni guli. Dza'a husanhusa kuni ta inda mndəra mnduha ta ghə̄ŋa hadik kabga gwaďa ta i'i. ¹⁰ Ta ghə̄ŋa tsaya tama, nda ndəgha gwal dza'a zlanavatá zlgħay nda ŋudufa tañ. Dza'a skwapskwa sani ta sani, ta husantá sani ta sani. ¹¹ Nda ndəgha ghwaďaka anabiha dza'a sagha ŋa nanaghata tañ ta ndəghata mnduha guli. ¹² Ta dza'a sgaku nda sga maga ghwaďaka skwi, dza'a vyaku nda vya đvu ma ŋudufa ndəghata sanlaha ma gwal zlgħay nda ŋuduf. ¹³ Ama mndu ta su'afta ha ka lagha ta kďavaktani, dza'a mbaku. ¹⁴ Dza'a mnay lu ŋa mnduha ta ghə̄ŋa hadik demdem ta tsa Lfidá Gwaďa ta ghə̄ŋa ga mghama Lazglafta ya, ŋa sən̄anta gwal kul sən̄antá Lazglafta. Tahula tsaya tama, ŋa sagha fitika gwaďa ta kďakwa ghə̄ŋa hadik.

Dza'a ghuyay mnduha ta ďanwa

Mak 13:14-23, Luk 21:20-24

¹⁵ «Tsaya tama, ka nda nga kuni ta sana "ghwaďaka manzakďaway ta vla mbida" manda ya mnə̄ anabi Daniyel*, fa lu ma vli nda ghu6a ya, đina ka sən̄anta mndu ta dzanjay.

¹⁶ «Ma tsa fitik ya, ka hwaya gwal ta hadika Zudiya ta hwaya ta ghwá. ¹⁷ Ka ta ghə̄ŋa həga nda dədəma mndu, yaha ləglami nda ma həga da hla huzla mida, ka hwaya tsi ta hwaya. ¹⁸ Ka ma vwah mndu, yaha da vrəgalta dzagha da hla lguthani. ¹⁹ Đanwa tañ ŋa mi'aha nda huďi nda ya nda mi'aha nda zwanj ta ghuva tañ ma tsa fitik ya. ²⁰ Ka ndə6a kuni ta dzvu yaha tsa fitika hwaya ghuni ya da nzakway ma fitika mazlam, nda ya badu sabat, ²¹ kabga dagala ghuya ďanwa dza'a slaku ma tsa fitik ya. Ta walaŋ a mndərga ghuya ďanwa manda tsaya ta slata ka yawu fata ghə̄ŋa hadik wa. Had mndəra tsaya dza'a sləglata† guli wa. ²² Ka má had ka Lazglafta ta htanaktá tsa fitik ya wu, ma had mndu dza'a ndapta wa. Ama kabga gwal ya zabap tsi, ka htanaktá tsi ta tsa fitik ya.

²³ «Ka ka mndu nda kaghuni mantsa: "A! Wana Kristi hadna." "A! Wa a hada a," ka'a ná, yaha kuni da tsu'afta. ²⁴ Ya dza'a sli'agaghasli'a ghwaďaka krista nda ghwaďaka anabiha, ŋa magay tañ ta skwa mandərmimiha nda mazəmzəma katakata ŋa nana mndu, ka ta magaku tsi, nda gwal ďagap Lazglafta tani. ²⁵ Wya mnaghunamna yu ta tseke'luwa.

* 24:15 Ngha ta Daniyel 9:27 nda 11:31 nda 12:11. † 24:21 Ngha ta Daniyel 12:1.

²⁶ «Ka ka lu nda kaghuni mantša: “A! Wa a Kristi ta wa mtak kə’a,” yaha kuni da dza’a. “A! Wana difaghuta hadna kə’a,” yaha kuni da zlgħafta. ²⁷ Sagħa dza’a sagħa Zwanja mndu ná, dza’a sagħa manda wudakwa luwa nda ma mndəra luwa, ka ranaftá vli kutsuk ma mndəra luwa ya, dza’a nzakwa tsi. ²⁸ Ma vli dər ga mbła skwi ya ná, hada dza’a tska gugzlum ta vgha.

Dza’a vragavra Zwanja mndu

Mak 13:24-27, Luk 21:25-28

²⁹ «Gi tahula fitika tsa ghuya danja ya, gi tdiƙ dza’a nzata fitik, haď tili dza’a tsuwaďakgəltá vli wu, dza’a rkaga rka tekwatsa ta luwa, dza’a gigdavafgigda[‡] skwiha nda mbra nda mbra ta luwa. ³⁰ Ma tsaya tama dza’a ngha lu ta saha zwanja mndu ta luwa ŋa wahay mnduha ta ghəŋa haďik ka wahu, ŋa nghay tanj ta Zwanja mndu ta saha ta luwa ma ghwayak nda inda mbrakwani, nda inda glakwani[§]. ³¹ Ŋa ghunaftani ta duhwalha Lazglafta ŋa vyata tanj ta duli ta taw katakata, ŋa tsakakta tanj ta gwal ya daƣap tsi ta slərpa luwa fwad, sli’aftani ta mndəra luwa dikw dista luwa*.»

Tagħa skwi ta ghəŋa ghuraf

Mak 13:28-31, Luk 21:29-33

³² «Mamu skwi ŋa tagħay ghuni ma nzakwa ghuraf. Ka nda sta ghuraf ta ɗakuɗaku sluhwa tida katsi, nda sna kuni kazlay: Ndusa duwiŋ tama kə’a. ³³ Manda va tsaya guli ná, ka nda ngha kuni ta inda tsa skwiha ya, grafwa gra kazlay: Ndusa Zwanja mndu, manda skwi ta watgha nzakwani kə’a. ³⁴ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ta sagħa tsa skwiha ya ná, rwuta a ta mnduha ta na fitik na demdem wa. ³⁵ Dza’a lula luwa nda haďik, ama gwaďa ɗa ná, walaŋta a ta luta wa.»

Nzawanza hzleŋa

Mak 13:32-37, Luk 17:26-30,34-36

³⁶ «Tsa gwaďa ta ghəŋa fitik ya dza’a magaku tsa skwiha ya, nda ya ka ta wati luwa tsi ya ná, haď mndu nda sna wa. Dər duhwalha Lazglafta, dər Zwanj, sna a wa. Da turtukwani yeya nda sna. ³⁷ Ma tsa fitik dza’a sagħa Zwanja mndu ya ná, manda va skwi ta luta ma fitika Nuhu ya dza’a magakwa tsi. ³⁸ Manda va ya ma tsa fitik ma kɗaku tsa ima mabuďbuď ya dza’a nzakwa tsi, lagħula mnduha da hamtá ghəŋ ma za skwi, nda ya ma sasaku. Lagħula həŋ da hamtá ghəŋ ma kla makwa, nda valaŋtá kwagħa tanj ŋa zə’al, ha ka sagħa fitik kəl Nuhu ka lamə da kwambalu[†]. ³⁹ Haď sana skwi ndanaŋ həŋ wu, ha ka sagħa ima mabuďbuď hlagħatá həŋ demdem[‡]. Baďu tsa fitik dza’a sagħa Zwanja mndu ya ná, manda va tsaya dza’a magakwa tsi. ⁴⁰ Ma tsa fitik ya, ta maga slna mnduha his ma vwah, ŋa klanaghutá sani ka zlanavata sani. ⁴¹ Mi’aha his ta hu’u ta buna, ŋa klanaghuta sani ka zlanavata sani. ⁴² Ka si mantša tsi, nzawanza hzleŋa, kabga sna a kuni ta tsa fitik dza’a kəl mghama ghuni ka sagħa ya wa. ⁴³ Wya skwi ɗina ŋa snaŋta ghuni: Ka má nda sna danjahəga ta fitik má dza’a lamə ghali da həgani ná, má dza’a nzanza hzleŋa, má zlanata a ta ghali ka lamani da həgani wa. ⁴⁴ Tsaya tama ná, nzawanza kaghuni guli nda payatá vgha, kabga ma tsa fitik kul faftá kuni ta ghəŋ ya, dza’a sagħa Zwanja mndu.

[‡] 24:29 Ngha ta Isaya 13:10, nda 34:4, Izekiyel 32:7, Yuwel 2:10, 3:4. § 24:30 Ngha ta Daniyel 7:13.

* 24:31 Ngha ta Vrafta ta Zlaha 30:4, Zakari 2:10, Nehemi 1:9. † 24:38 Ngha ta Zlrafta 6:9–7:6.

[‡] 24:39 Ngha ta Zlrafta 7:7-24.

*Njërma kwalva ya nda hida**Luk 12:41-48*

⁴⁵ «Wa na njërma kwalva nda hida fanam danjahëgani ma dzvu ta inda gwal ksanata slna, ña nghaptani ka hëj ka dgayni ta skwa zay ña tanj nda fitikani na na? ⁴⁶ Rfu ña tsa kwalva dza'a sagha danjahëgani slanaghata ta magaymagay ta tsa slna ya. ⁴⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a fanamfa danjahëgani ta inda gadghëlani ma dzvu. ⁴⁸ Ala, ka ghwadaka kwalva tsi, "saghata a danjahëga da misimmisim wu" ka'a dza'azlay ma ghëjani, ⁴⁹ ña lijtani ta psla grahani ta ksë hëj slna ka skwa turtuk. Ña laghwani zazakwani, ka sasakwani kawadaga nda gwal ghwayaku. ⁵⁰ Nda sagha danjahëgani slanaghata dluk ma fitik lu faftá tsi ta ghëj, nda ya ka ta wati luwa tsi, sna a wa. ⁵¹ Dza'a dgapdga danjahëgani, ña tsanaghatani ta guma kawadaga nda la ghwadak, ña taway tsa kwalva ya ta taw, ka hpada sli'ijani[§] hada,» ka'a.

25*Gwada ta ghëja ku'aha ghwanj*

¹ «Ma tsa fitik ya, dza'a gray lu ta ga mghama Lazglafta nda sana ku'aha ghwanj ta klaftá pitirla tanj ka dza'a da gëma zwanja midzi. ² Mataba tanj, hutaf gwal kul hidaku, hutaf gwal nda hida. ³ Ta klafta tsa ku'aha kul hidaku ya ta pitirla tanj ná, tana a hëj ta rdí ña sgay da tsa pitirla tanj ya wa. ⁴ Ama tsa ku'aha nda hida ya, tana'atá hahëj ta rdí ma hwarak ña sgay da ña tanj. ⁵ Ka gërdatá zwanja midzi ka sagha misimmisim. Ka zunjur hani ta hëj, ka pslatá hani ta hëj demdem.

⁶ «Ma takala tama, ka gugudatá lu: "Wa'a zwanja midzi kay ta sagha! Lawala da gmay," ka lu. ⁷ Ka sli'avatá tsa ku'aha ya demdem ta hani, ka sganaghatá vu ma pitirla tanj. ⁸ Ka tsa ku'aha kul hidaku ya nda tsaha nda hida ya mantsa: "Tanjafwata ta na rda ghuni na, wana na ña ñni ma pitirla na ta mtaku," ka hëj. ⁹ Ka tsaha nda hida ya mantsa: "Kay! Slaghwa a ka dgay mu wa, lawala da gwal ta dzawapta, ka skwakta kuni ta ña ghuni," ka hëj. ¹⁰ Ta laghu hahëj da skwa rdí ya ná, ta bhagaghatá zwanja midzi. Ka lamë tsaha nda hba vgha tanj ya kawadaga nda tsi da hëga kla makwa, ka hawutá lu ta tgha. ¹¹ Bats nzda tama, ka vraktá tsa ku'aha ya. Ka hëj mantsa: "Mghama da, mghama da! Gunanaguna ta watgha," ka hëj. ¹² Ka'a nda hëj mantsa: "Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, sna a yu ta kaghuni wu,» ka'a. ¹³ Ka Yesu sganaghata mantsa: «Nzawanza hzlenja, kabga sna a kuni ta tsa fitik ya, ka ta wati luwa tsi wu,» ka'a.

*Gwada Yesu ta ghëja kwalvaha hkën**Luk 19:11-27*

¹⁴ «Manda va tsaya ná, dza'a gray lu ta ga mghama Lazglafta nda sana mndu ma sli'ani dista luwa, ka hagamta tsi ta kwalvahani, ka dganafatá tsi ta gadghëlani ta hëj ma dzvu. ¹⁵ Ka klaftá tsi ta talanj* hutaf, ka vlanjtá sani. His kë'a klafta ka vlanjtá sani. Pal kë'a klafta guli ka vlanjtá mahkënani. Taëta mbrakwa tanj kë'a dganafatá hëj. Ka sli'afatá tsi ka laghwi. ¹⁶ Ka gi sli'afatá tsa ta zlghaftá talanj hutaf ya da tsakala nda tsi, ka zanaghatá tsi ta ndeli ka talanj hutaf guli. ¹⁷ Ka sli'afatá tsa ta zlghaftá talanj his ya guli ka laghwi da tsakala,

§ 24:51 Ngha ta Mata 8:12. * 25:15 Talanj: Tsaya tsesdi ta klaftá zlibi hutaf.

ka zanağhatá tsi ta ndeli ka talan̄ his guli. ¹⁸ Tsa ta zlgħaftá talan̄ turtuk ya, ka laghu tsi da lapta ghurum ma hadik, ka difanatá tsa tseda danahagani ya.

¹⁹ «Nzdavanzdá lu katakata tama, ka vraktá danahaga tsa kwalvaha ya dzagha. Ka daw tsi da hən̄ ta skwi maga hən̄ nda tsa tsedani ya. ²⁰ Ka lagha tsa ta zlgħafta talan̄ hutaf ya, ka kladanaghata nda talan̄ hutaf guli. Ka'a mantsa: "Mghama da, talan̄ hutaf vliha ka, wana zanağhata yu ta ndeli ka talan̄ hutaf guli," ka'a. ²¹ Ka danahagani nda tsi mantsa: "Dina tsa, nərma kwalva ka! Manda va tsa nzakwa gha ka nərma mndu ma skwi kwitikw ya, ta vlaghavla yu ta skwi dagala. Saghusa gha da rfu kawadaga nda i'i," ka'a. ²² Ka lagha tsa ta zlgħaftá talan̄ his ya guli, ka kladanaghata nda sana talan̄ his. Ka'a mantsa: "Mghama da, talan̄ his vliha ka, wana zanağhata yu ta ndeli ka talan̄ his guli," ka'a. ²³ Ka danahagani nda tsi mantsa: "Dina tsa, nərma kwalva ka. Manda va tsa nzakwa gha ka nərmani ma skwi kwitikw ya, ta vlaghavla yu ta skwi dagala guli. Saghusa gha da rfu kawadaga nda i'i," ka'a. ²⁴ Tahula tsa, ka lagha tsa ta zlgħafta talan̄ turtuk ya guli. Ka'a mantsa: "Mghama da, nda sna yu kazlay: Nda bla gwada ta kagha kə'a. Ta ts kay ka ta skwi ta vwah ma vli kul sləgadata ka. Ta hlay ka guli ta skwi ma vli kul vihan̄tá ka. ²⁵ Ka zlgħaftá yu ta zlgħaftá, ka laghu yu da difanatá tsa talan̄ gha ya ma hadik. Wana tsi, kla ta skwa gha," ka'a. ²⁶ Ka danahagani nda tsi mantsa: "Kagha ná, ghwadaka kwalva ka, yadi. Ka si nda sna ka kazlay: Ta ts kay yu ta skwi ta vwah ma vli kul sləgadatá yu, ta hlay yu ta skwi ma vli kul vihan̄tá yu kə'a ya ní, ²⁷ má fafa ka ta tsa tseda da ya ma ban̄ki†, ma na vragaghata da na ná, má saghasa yu da kla skwa da nda imi ta għən̄ani. ²⁸ Kləgadanaghwakla ta tsa talan̄ ya, ka gwanavata kuni ta tsa nda talan̄ ghwan̄ ya," ka'a.

²⁹ «Mantsa ya ná, n̄a mndu mamu tsi da tsi, ta sganaghata lu ta skwi n̄a nzakwani dagala da tsi. Ama mndu ya kul had̄ tsi da tsi ya, kləgadanaghutá va tsa kwitikwatani da tsi ya. ³⁰ Klafwa kla ta tsa ghwadaka kwalva ya ka wudifin̄ta kuni dzibil da grum, ka dza'a tsi taw, ka hpada tsi ta sli in̄ani‡ hada,» ka'a.

Dza'a sasa Zwan̄a mndu da tsa guma

³¹ «Badu sagha dza'a sagha Zwan̄a mndu ma glakwani kawadaga nda inda duhwalha Lazglafta ná, dza'a nzafnza ta dughurukwa glakwani. ³² Dza'a tskanatska lu ta inda mndəra mnduha ta għəna hadik ta kəmani, n̄a dganatani ta sanlaha nda sanlaha manda ya ta dganata mnda ngha rini ta tuwak nda gu ya. ³³ N̄a pghatani ta tuwak nda ga zeghwani, pghaha ta gu nda ga zlaəfani. ³⁴ Ka mgham dza'azlay nda tsaha nda ga zeghwani ya mantsa: "Saghawasa, kaghuni gwal tfanagha Da da ta wi ya. Tsu'awa tsu'a, ta za mgham ya payaghunaf Lazglafta daga ma zlafta għəna hadik ya. ³⁵ Ma fitika dzay maya ta i'i, vlihavla kuni ta skwa zay. Ma fitika dzay ndala ta i'i, tidiftá kuni ta imi n̄a say. Nanza yu ka matbay, ka tsu'aftá kuni ta i'i. ³⁶ Ma nzakwa da ka fərdi'u, sudifiva suda kuni ta lgut. Ma nzakwa da kul dughwanaku, ngħapn̄gha kuni ka i'i. Ma nzakwa da ma gamak, ngħadighangha kuni," ka'a. ³⁷ Ka tsa gwal ta snatá gwada Lazglafta ya dza'azlay mantsa: "Yawu ngħan̄ta n̄ni ta kagha ta dzə maya, ka vlaghatá n̄ni ta skwa zay? Yawu ngħan̄ta n̄ni ta kagha ta dzə ndala, ka tagħaftá n̄ni ta imi n̄a say? ³⁸ Yawu ngħan̄ta n̄ni ta kagha ka matbay, ka tsu'aftá n̄ni ta kagha? Yawu ngħan̄ta n̄ni ta kagha ka fərdi'u ka sudavaghatá n̄ni ta lgut? ³⁹ Yawu ngħan̄ta n̄ni ta kagha kul dughwanaku? Yawu ngħan̄ta n̄ni ta kagha ma gamak ka lagha n̄ni

† 25:27 Ban̄ki: Tsaya vla pgha tseda mnduha ma luwa. ‡ 25:30 Ngha ta Mata 8:12.

nghaghata?” ka hən̄ ⁴⁰ Ka Mgham dza'azlay mantsa: “Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, inda fitik ya maga kuni ta tsa skwiha ya ŋa zwanama dá gwal ya nda hta katakata ya ná, magihatá i'i kuni nda tsa.”

⁴¹ «Tahula tsa, ka'a dza'azlay nda tsa gwal nda ga zlaḅani ya mantsa: “Laghwala tavata i'i, kaghuni gwal ksi'af Lazglafta. Lawala da həga vu ya ŋa kḁekedzen̄, payaf lu ŋa i halaway nda duhwalhani. ⁴² Ma fitika dzay maya ta i'i, vliha a kuni ta skwa zay wa. Ma fitika dzay ndala ta i'i, tidif a kuni ta imi ŋa say wa. ⁴³ Nzanza yu ka matbay, tsu'af a kuni ta i'i wa. Ma nzakwa dá ka fərđi'u, sudifidiva a kuni ta lgut wa. Ma nzakwa dá kul dughwanaku nda ya ma nzakwa dá ma gamak guli, nghadigha a kuni wu,” ka'a. ⁴⁴ Ka hən̄ dza'azlay guli na: “Mghama dá, yawu nghan̄ta ŋni ta kagha ta dzə maya? Yawu nghan̄ta ŋni ta kagha ta dzə ndala? Yawu nzata ka ka matbay? Yawu nghan̄ta ŋni ta kagha ka fərđi'u? Yawu nghan̄ta ŋni ta kagha kul dughwanaku? Yawu nghan̄ta ŋni ta kagha ma gamak kul kataghata ŋni na?” ka hən̄. ⁴⁵ Ka Mgham dza'azlay nda hən̄ mantsa: “Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, inda fitik ya kul maganata kuni ta tsa skwiha ya ŋa gwal ya nda hta katakata ya, ŋa dá kwalaghuta kuni ta magay nda tsaya.” ⁴⁶ Na sli'a tsaha ya da vla ghuya ḁan̄wa ŋa kḁekedzen̄, ta sli'i gwal ta snatá gwada Lazglafta da vla hafu ŋa kḁekedzen̄§ guli,» ka'a.

26

Dzrawi ŋa dzatá Yesu

Mak 14:1-2, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-53

¹ Manda kḁin̄ta Yesu ta inda tsa gwadaha ya, ka'a nda duhwalhani mantsa: ² «Nda sna kuni kazlay: Ta his fitik ka skala Pak kə'a, ŋa vlatá Zwan̄a mndu ŋa zlan̄jafta,» ka'a.

³ Ka tskavatá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu mataba mnduha mā dāba həga ga mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta hgə lu Kayifa ya. ⁴ Ka dzraftá hən̄ ta ksafá Yesu ma difa ma difa ŋa dzata. ⁵ Ama ka hən̄ mantsa: «Yaha da nzakway bađu fitika skala Pak tama, kabga yaha da sli'anafá ŋudufa mnduha,» ka hən̄.

Pghəganata sana marakw ta rdá ta Yesu ma ghəŋ

Mak 14:3-9, Yuh 12:1-8

⁶ Ta nzaku Yesu ma həga ga Simuŋ, sana mndu nda rdá mndu tida ma luwa Betani, ⁷ ta za skwa zay hən̄, ka lagha sana marakw tavata Yesu nda klatá hwaraka albastra nda ndəghatani nda urdi ya nda bla dzvani. Ka pghəganatá tsi ma ghəŋ. ⁸ Nghan̄ duhwalhani ta tsa skwi ta magə tsa marakw ya, zdəgana a ta hən̄ wa. «Kabgawu ta kəl lu ka ḅadza skwi manda na na? ⁹ Skwi ma ŋa skwapta na urdi na ka tseidi dagala, ka daganafá la ka pḁu ná,» ka hən̄. ¹⁰ Snan̄ta Yesu ta tsa gwada tan̄ ya, ka'a nda hən̄ mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ghuya ḁan̄wa ŋa na marakw na na? Dina skwi magiha tsi ta i'i. ¹¹ Kawadaga a kaghuni* nda la ka pḁu inda fitik wu ra? Ama i'i ná, gḁavata a yu kawadaga nda kaghuni inda fitik wa. ¹² Nana pghata urdi pghidigha tsi na ná, paya i'i ŋa dza'a da kulu† ya. ¹³ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma inda vli dza'a mnə lu ta na Lfida Gwada na ta ghəŋa hadik tender ná, dza'a gḁagḁa lu ta rusa skwi maga na marakw na ŋa havay,» ka'a.

§ 25:46 Nghan̄ ta Daniyel 12:2. * 26:11 Nghan̄ ta Vrafta ta Zlahu 15:11. † 26:12 Nghan̄ ta Markus 14:8.

*Kurata Zudas ta dza'a skwaptá Yesu**Mak 14:10-11, Luk 22:3-6*

¹⁴ Ka gi sli'aftha sani mataba duhwalhani ta hgə lu ka Zudas Iskaryut, ka laghwi slanaghata la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta. ¹⁵ Ka'a nda həŋ mantsa: «Nu dza'a vlihata kuni ka vlaghunavla yu ta Yesu na?» ka'a. Ka vlanťá həŋ ta suley hkən mbsak.† ¹⁶ Daga ma tsa fitik ya, ka zbə tsi ta tvi ya nda ra ŋa vlatani ta Yesu.

*Payafta Yesu ta skwa zaya skala Pak**Mak 14:12-21, Luk 22:7-14,21-23, Yuh 13:21-30*

¹⁷ Bađu tanťanja fitika skala buradi kul haď is mida, ka duhwalhani nda Yesu mantsa: «Ga ta kuma ka ta payaghafta ŋni ta vla skwa zaya skala Pak na?» ka həŋ. ¹⁸ Ka'a nda həŋ mantsa: «Lawala da huďa luwa, ka lagha kuni da sana mndu. Ka kuni dza'azlay nda tsi na: "Wana ndusakndusa fitika da, ga ghuni dza'a za yu ta skwa skala Pak kawadaga nda duhwalha da, ka Mghama ŋni, ka kuni dza'azlay,"» ka'a. ¹⁹ Ka laghu duhwalhani magata manda va ya mnana Yesu ta həŋ. Ka payaftá həŋ ta skwa zaya skala Pak.

Mamu sani ma kaghuni dza'a skwaptá i'i, ka Yesu

²⁰ Gahawani, ka nzata Yesu kawadaga nda duhwalhani ghwanpďə his ka za skwa zay. ²¹ Ta zə həŋ ta tsa skwa zay ya, ka'a mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mamu sani mataba ghuni dza'a vlatá i'i ma dzva mnduha,» ka'a nda həŋ. ²² Rmasas ka vgha inda tanť. «I'i a wu su'u ní Mghama da! I'i a wa su'u ní Mghama da!» ka inda hahəŋ. ²³ Ka'a nda həŋ mantsa: «Tsa mndu tsghada ŋni da hliba§ ka guram nda tsi ya, tsa mndu ya dza'a vlatá i'i ma dzva mnduha. ²⁴ Dza'a laghulani Zwanja mndu manda ya nda vinda ma gwaďa Lazglafta ta ghəŋani*. Ama danja ŋa mndu dza'a vlatá Zwanja mndu ma dzvu ŋa mnduha. Ta dranť ya má kwal lu kul yatá tsa mndu ya,» ka'a. ²⁵ Ka Zudas dza'a vlatá ma dzva mnduha ya guli mantsa: «Ari i'i a ní Mghama da?» ka'a. «Manda va ya mna kagha nda wa gha,» ka Yesu nda tsi.

*Skwa zay na slu'uvgha da, ka Yesu**Mak 14:22-26, Luk 22:14-20, 1Kwa 11:23-25*

²⁶ Ta za skwa zay həŋ, ka klafta Yesu ta buradi. Tahula rfanaghatani ta Lazglafta, ka ɔlanaptá tsi ka vlanťá duhwalhani. Ka'a mantsa: «Zlghawazlgha ka za kuni. Nanana ná, slu'uvgha da ya,» ka'a. ²⁷ Ka klafta tsi ta leghwa ima inabi guli. Tahula rfanaghatani ta Lazglafta, ka vlanťá tsi ta həŋ. Ka'a mantsa: «Sasa'awasasa kaghuni demdem, ²⁸ kabga nanana ná, usa da ya, usa slərba zughu† dza'a pghintu lu ŋa pla dmakwa ndəghata mndu. ²⁹ Ka yu ta mnaghunata ná, haď yu dza'a səglanťá na ima inabi na wu, ha ka sagha fitik ya dza'a kəl yu ka səgəltá lfidani kawadaga nda kaghuni ma ga mghama Da da,» ka'a.

*Dza'a zlidivazla ka, ka Yesu nda Piyer**Mak 14:27-31, Luk 22:31-34, Yuh 13:36-38*

³⁰ Tahula fafanaftha tanť ta laha skala Pak, ka laghu həŋ ta ghwá Zaytuŋ. ³¹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta na rvidik gita'una, dza'a hwayaghuhwaya kuni ka zlihata. Ka lu vindaftha ma defteri Lazglafta na: Dza'a dzadza lu ta mnda ngha tuwak, ŋa gazlata tuwakha demdem ta bra‡. ³² Ama tahula sli'agapta da ma mtaku,

‡ 26:15 Ngha ta Zakari 11:12. § 26:23 Ngha ta Markus 14:20. * 26:24 Ngha ta Zabura 22:2-19, nda Isaya 53. † 26:28 Ngha ta Sabi 24:8, nda Irmija 31:31-34. ‡ 26:31 Ngha ta Zakari 13:7.

dza'a tinjlaghutinja lu ya ta bhata ma Galili ka kaghuni,» ka'a.

³³ Ka Piyer nda tsi mantisa: «Dər ma dza'a hwayaghuhwaya lamndu ka zlavaghata ná, had' i'i dza'a walaŋta hwayaghuta ka zlavaghata wu,» ka'a. ³⁴ «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ta va na rvidik gita u na, ma kdaku vazak ka wahata, dza'a mnamna ka hkən səla kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu kə'a,» ka Yesu nda tsi. ³⁵ «Dər ŋa mtuta da kawadaga nda kagha tsi, had' yu dza'a mnay kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a wu,» ka Piyer. Manda va tsaya ka inda sanlaha ma duhwalhani mnata guli.

Maga du'a Yesu ma Getsemene

Mak 14:32-42, Luk 22:39-46

³⁶ Ma va tsaya, ka bhadaghatá i Yesu nda duhwalhani da sana vli ta hgə lu ka Getsemene. Ka'a nda duhwalhani mantisa: «Nzawanza hadna ta labə yu da maga du'a hada a,» ka'a.

³⁷ Ka klana'ata tsi i Piyer nda tsa zwana Zebedi his ya mistani. Ka tdata ŋudufani ka ksay ka zlaŋ. ³⁸ Ka'a nda həŋ tama mantisa: «Tdatda ŋudufa da manda skwi dza'a dzihata. Nzawanza hadna, ka nzata kuni ndiri kawadaga nda i'i,» ka'a. ³⁹ Zadaptani daw' ta kəma, ka zləmbatá tsi ka mbumba, ka maga du'a. Ka'a mantisa: «Da da, ka ta magaku tsi, di' injidi'inja ta na leghwa ghuya daŋwa na nda i'i. Nziya nza tsi ná, manda ya ta kumə i'i a wu, manda ya ta kumə kagha,» ka'a.

⁴⁰ Ka sli'afata tsi ka vradaghata slanaghatá duhwalhani, pslapsla hani ta həŋ. Ka'a nda Piyer mantisa: «Trapta ghuni ta nzata ndiri kawadaga nda i'i dər ka awa turtuk tsa ra? ⁴¹ Nzawanza ndiri ka ndəba kuni ta dzvu, kada ŋaŋta kuni ta skwi dza'a dzaghaghunata. Ta kumay kuni ta maga skwi dina mndani, ama had' mbrakwa slu'uvgha ghuni wu,» ka'a.

⁴² Ka zəgladaptá tsi daw' ka mahis, ka ndəbəgəltá dzvu, ka'a mantisa: «Da da, ka va a ka ta di' injaghuta na leghwa ghuya daŋwa na nda i'i wu katsi, ka nda nza tsi ŋa say da ná, ka maga tsi manda ya kumanj ka,» ka'a.

⁴³ Ka vrəglagaghatá tsi ka sləglanaghatá həŋ ta hani, nda ghərba həŋ da hani.

⁴⁴ Ka zləglaŋtá tsi ta həŋ ka zəgladaptá daw', ka ndəbəgəltá tsi ta dzvu ka ma hkən, ka vrəglinjta tsi ta va tsa gwadaha mna tsi ya. ⁴⁵ Ka vrəgladaghatá tsi da tsa duhwalhani ya, ka'a nda həŋ mantisa: «Tata hana ghuni kuni ta mbi'a vgha ghuni ba? Daswa ka kuni tama tsa, wana nda maga fitik dza'a kəl lu ka vlata Zwaŋa mndu ma dzva gwal dmaku. ⁴⁶ Sli'afwasli'a mbadma. Wa'a tsa mndu ta vlatá i'i ŋa dzata ya ta sagha,» ka'a.

Ksafta Yesu ŋa dza'a dzata

Mak 14:43-50, Luk 22:47-53, Yuh 18:3-12

⁴⁷ Tata tsa gwada ya i Yesu, nda bhakta Zudas ta nzakway tekwa mataba duhwalha ghwanpəda his ya. Kawadaga həŋ nda ndəghata mnduha nda kafay nda kafay, nda sarak nda sarak, ghunaf la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda la galata mndu mataba mnduha. ⁴⁸ Mnanafmna Yuda ta nzakway dza'a vlata ya kə'a dza'a magay nda tsi, ta həŋ. «Tsa mndu dza'a yu brusata ya ná, ya vani tsaya, ka ksa kuni.» ⁴⁹ Na gi ndusadaghatani tavata Yesu, ka'a mantisa: «Zgu tsa ŋa gha Mghama da,» ka'a ka gi brusay. ⁵⁰ «Gra da, maga ta skwi sagha ka magay,» ka Yesu nda tsi.

Ka gi sli'adaghata tsa mnduha ya, ka pghaftá vgha tida ka ksafta. ⁵¹ Gi fay, tshagaptsha sani ma duhwalha Yesu ta kafayani, gi tay, tsaghuta sləmənə§ sani ma kwalva mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta. ⁵² Ka Yesu nda tsi

mantsa: «Vradanamvra ta kafaya gha da kupakani. Inda gwal ta kla huzla vulu ná, tsa huzla vulu ya dza'a zadana ta hən guli. ⁵³ Ka kagha ta gray ná, lavin a yu ta hən ta Da da, ɲa gi ghunighatani ta bra sludza duhwalha Lazglafta ta malaghuta ghwanpɔda his ra? ⁵⁴ Kinawu tama dza'a nzakwa dzata ghəɲa skwi ya nda vinda ma deftera Lazglafta ta mnay kazlay: Mantsa ya dza'a magakwa tsi kə'a ya?» ka'a.

⁵⁵ Ma va tsa fitik ya, ka Yesu nda tsa mnduha ya mantsa: «Nya ɲa sagha ghuni da ksa i'i nda kafay nda kafay, nda sarak nda sarak, manda skwi ɲa ksa gənda na? Inda fitik yu ta nzaku kawadaga nda kaghuni ta tagha skwi ma həga Lazglafta, ksaf a kuni ta i'i wa. ⁵⁶ Kəl na skwiha na ka magaku ná, nda nza ɲa dzanaghata ghəɲa skwi ya vindaf la anabi ma deftera Lazglafta,» ka'a. Ka gi hwayaghuta* inda duhwalha Yesu krawats ka zlanavata.

Yesu ta kəma guma

Mak 14:53-65, Luk 22:54-55,63-71, Yuh 18:13-14,19-24

⁵⁷ Ka klaghatá tsa gwal ta ksaf ta ya ta Yesu da mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta ta nzakway ka Kayifa, ma vla tskatá vgha gwal tagha zlahu ɲa mnduha nda la galata mndu ya tani. ⁵⁸ Mbadaka Piyer ka dza'a ta hulani ta hulani, ha ka lami da daɓa həga ga tsa mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta ya. Ka nzamtá tsi mataba la kwalva ka nghay ka kinawu kdavaktani.

⁵⁹ Ka zbə la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda inda gwal tsa guma, ta tsanavatá ghwadaka gwada ta Yesu prək ka dzata. ⁶⁰ Trid, mutsaf a hən wa. An h mndani, nda ndəgha tsakalawiha ya hladagha† lu. Ma kdavaktani, ka lagha sana mnduha his da mnay: ⁶¹ Ka na mndu na ná, lavinlava yu ta tasiɲtá na həga Lazglafta na, ka bəgladaf ta da badu mahkən‡, ka'a. ⁶² Ka sli'af ta mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, ka'a nda Yesu mantsa: «Zlgha a ka ta wani ra? Nu ta mnə na mnduha na ta kagha na na?» ka'a. ⁶³ Pslaf a Yesu ta wani wa. Ka mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta nda tsi mantsa: «Nda həga Lazglafta nda hafu mida, ta dawwa yu da kagha, zlghidifzlgha ta wani. Kagha Kristi ta nzakway ka Zwanja Lazglafta ra?» ka'a. ⁶⁴ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Manda va ya mna kagha nda wa gha. Ka yu ta sgaghunaghata ta ghəɲani ná, daga ndanana, dza'a nda ngha kuni ta Zwanja mndu ta nzaku nda ga zeghwa Lazglafta ta mbruta, dza'a nda ngha kuni ta sahani ma kusay ta luwa§ guli,» ka'a.

⁶⁵ Lagha tsa mali ta ghəɲa gwal dra skwi ya ka kuhinjtá lgut va vghani. Ka'a mantsa: «Ya wana kwara ta kwarakwara ta ghəɲa Lazglafta. Mndara wati gwada ya ta psəgəta mu, ya wana nda sna sləmənja ghuni ta kwarakwara ya kwara tsi na? ⁶⁶ Kinawu ka kaghuni ta gray na?» ka'a. «Nda ra ka dzata* na mndu na,» ka hən hlaf ta wi.

⁶⁷ Ka gi tafə hən ta sərɔk ma kuma ɲa Yesu, ka dərɔzɪ sanlaha, ta dgharu† ya laha. ⁶⁸ «Ka si Kristi ka ná, tsatsaftsatsa ka waya ta dza kagha,» ka hən.

Wadutá vla Piyer

Mak 14:66-72, Luk 22:56-62, Yuh 18:25-27

⁶⁹ Ma tsa fitik ya, ta nzaku Piyer ma bli ma daɓa tsa həga ya. Ka lagha sana kwalva ka marakw slanaghata. «Kagha guli ná, si ka kawadaga kagha nda tsa

* 26:56 Ngha ta 26:31. † 26:60 Ngha ta Zabura 27:12, nda 35:11. ‡ 26:61 Ngha ta Yuhwana 2:19. § 26:64 Ngha ta Zabura 110:1 nda Daniyel 7:13. * 26:66 Ngha ta Zlahu 24:16. † 26:67 Ngha ta Isaya 50:6.

Yesu mnda la Galili ya,» ka'a nda tsi. ⁷⁰ Ɔɲ, ya! «Sna a yu ta skwi ta kumə ka ta mnay wu,» ka'a ta kəma mnduha demdem.

⁷¹ Tahula tsa, ka sli'afɛta tsi ka nzata ma dzuguva watgha. Ka nghanɛtá sana kwalva ka marakw guli. «Si ka kawadaga na mndu na nda Yesu mnda la Nazaret,» ka'a nda tsa gwal hada ya. ⁷² Ɔɲ, ya! «Sna a yu ta tsa mndu ya wu,» ka'a ka wadgalta.

⁷³ Bats nzɛda, ka gavanavatá tsa gwal ma tsa vli ya ta Piyer, ka hɛɲ nda tsi mantsa: «Ɖɛr ki tsi, tekw kagha mataba tsa mnduha ya, ta tsatsaku ta lwa gha,» ka hɛɲ nda tsi. ⁷⁴ «Kusekw!» ka Piyer ka waday. «Ka ksi'afksi'a Lazglafta ta i'i ka tsakalawa ɛa tsi. Sna a yu ta na mndu na wu,» ka'a. Gi ka wahatá vazak. ⁷⁵ Ka gi havaktá Piyer ka gwada ya si mnana Yesu kazlay: Ma kɛaku vazak wahata ná, dza'a mnay ka hkən sala kazlay: Sna‡ a yu ta tsa mndu ya wu kə'a ya. Ka gi sli'afɛta tsi ka laghwi dzibil ka hɛrɛba taw.

27

Kladaghatá Yesu ta kəma Pilatus

Mak 15:1, Luk 23:1-2, Yuh 18:28-32

¹ Tsadakwa vli gasərdək, ka tskavata la mali ta ghɛɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta nda la galata mndu, ka dzraftá gwada ta ghɛɲa Yesu, ɲa dzata. ² Ka habaftá hɛɲ, ka klaghatá hɛɲ vlanɛtá Pilat ta nzakway ka ɲumna.

Mtakwa Yuda Iskaryut

Slg 1:18-19

³ Nghanɛ tsa Zudas ta vlatá Yesu ya, ta tsanaghatá guma ɲa dzata ná, ka hagɛ tsi ta madɛr. Ka klaftá tsi ta tsa suley hkən mbsak ya, ka lagha vranavatá tsa la mali ta ghɛɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta nda la galata mndu ya. ⁴ «Gaga yu ta dmaku ta vlatá mndu kul haɛ dmakwani ɲa dzata,» ka'a nda hɛɲ. «Nu gwada arɲi! Dzik nda kagha tsaya,» ka hɛɲ nda tsi. ⁵ Ka pghidɲtá Yuda ta tsa tseɛi ya ma hɛga Lazglafta, ka laghwi hamtá ketsɲɲ ma ɲurzlunɲani, ka dzuvɛtá htsɲɲani. ⁶ Ka hlafta la mali ta ghɛɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta ta tsa tseɛi ya. «Ra a ka gwafɛta na tseɛi na nda tseɛi ma vla tskatá skwa Lazglafta wu, kabga tseɛa nasa ya,» ka hɛɲ.

⁷ Ka dzraftá hɛɲ, ka laghwi skwatá vwaha sana mnda tsa huzla nda tsi, ɲa la mbla la matbay. ⁸ Tsaya tama ta kəl lu ka hga tsa vwah ya ka «vwaha nasa» kulam gitana. ⁹ Tsaya dzatá ghɛɲa skwi ya mna anabi Irmɲiya kazlay: Ka klaftá hɛɲ ta tsa suley hkən mbsak ya, tsa mbsaka tseɛi kura la Isra'ila ta planata ya, ¹⁰ ka vlatá hɛɲ ɲa skwatá vwaha sana mnda tsa huzla, mantsa ya mnidɲfta* Mgham Lazglafta kə'a ya.

Yesu ta kəma Pilatus

Mak 15:2-5, Luk 23:3-5, Yuh 18:33-38

¹¹ Ka kladaghatá lu ta Yesu ta kəma Pilat ta nzakway ka ɲumna. «Kagha na mghama la Yahuda na ra?» ka ɲumna ɛawanɛta ɛa tsi. «Manda va tsa mna ka ya,» ka Yesu nda tsi.

¹² Ama, ta ghɛɲa hamata tsakalawa la mali ta ghɛɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda la galata mndu ya ná, zlgħa a ta wani wa. ¹³ «Sna a kagha ta ɲnda na skwi ta gwada hɛɲ ta kagha na ra?» ka Pilat nda tsi. ¹⁴ Ama mbəɛanagħa a Yesu ɛər te' ta ɲnda tsa ɛaway ta ɛaw tsi ya wa. Ka ndrəmm ɲumna Pilat katakata.

‡ 26:75 Ngha ta 26:34. * 27:10 Ngha ta Zakari 11:12-13 nda Irmɲiya 18:2-3 nda 19:1-2 nda 32:6-15.

*Tsanaghata lu guma mtaku ta Yesu**Mak 15:6-15, Luk 23:13-25, Yuh 18:39–19:16*

¹⁵ Inda fitika skala Pak ya, ta snusna numna ta zliginjá mndu turtuk ma gamak. Mndu ya dawaj mnduha da tsi ta zlijnta tsi. ¹⁶ Ma tsa fitik ya, mamu sana mnda dmaku snañ lu ksamə lu da gamak, Barabas hgani. ¹⁷ Nghay Pilat ta tsa tskata mnduha ya, ka'a nda həñ mantsa: «Wati ta kumə kuni ta zlighunista da na? Barabas re, ari Yesu ta hgə lu ka Kristi ya a na?» ka'a nda həñ. ¹⁸ Nda sna Pilat kazlay: Ka draku vlata həñ ta Yesu kə'a ya kay.

¹⁹ Ta nzaku Pilat ma vla tsa guma tama, ka ghunafta markwa tanj ta mndu nja mnanata kazlay: Ma famə ka ta ghəñja gha ma gwađa ta na mndu kul had dmakwani na. Ya ghuyə ghuya yu ta danjwa katakata ta ghəñja na mndu na ma suna da ta na rvidik gita u na kə'a.

²⁰ Lagha la mali ta ghəñja gwal dra skwi nja Lazglafta, nda la galata mndu, ka lijntá bara mnduha nja daway tanj ta slijntá Barabas, ta dzatá lu ta Yesu. ²¹ «Wati mataba na mnduha his na ta kumə kuni ta zlighunista da na?» ka Pilat nda həñ. «Barabas! Barabas! Barabas!» ka həñ hlaftá wi. ²² «Nu dza'a yu magay nja Yesu ta hgə lu ka Kristi na tama?» ka Pilat dawajnta da həñ. «Zləñafta ta udzu! Zləñafta ta udzu! Zləñafta ta udzu!» ka həñ hlaftá wi. ²³ «Nahgani va skwi maga tsi?» ka numna nda həñ. «Zləñafta ta udzu! Zləñafta ta udzu! Zləñafta ta udzu!» ka həñ hlaftá wi nda mbraku. ²⁴ Nghay Pilat ná, zlamta a mataba tanj wu, ta sgaku nda sga sli'avafta nudufa mnduha, ka ta'atá tsi ta imi, «wya dzva da, wya dzva da,» kə'a mbazijntá dzvani ta kəma mnduha†. «Sabsa dzva da ta ghəñja gwađa ta na mndu na, dzik nda kaghuni tsa,» ka'a. ²⁵ «Ka la usani ta ghəñja anñi nda zwana nñi tani!» ka həñ hlaftá wi. ²⁶ Lagha Pilat ka zlinistá Barabas ta həñ. Tahula slvaptani ta Yesu nda krupi, ka vlatá tsi nja zləñafta ta udzu.

*Ghubasay sludziha ta Yesu**Mak 15:16-20, Yuh 19:2-3*

²⁷ Ka kladamtá la sludza numna Pilatu ta Yesu da dañi ma huđa həga, ka hagadaghata həñ ta inda la sludzi demdem ka tskanaghatá ghəñ. ²⁸ Ka sudatá həñ. Ka sudanavatá həñ ta lguta dva ma mgham mgham. ²⁹ Ka daftá həñ ta zewazewa teki, ka fanamta ma ghəñ, fanamha həñ ta dafa ma dzva zeghwi. Ka lagha həñ da tsəlbə ta kəmani ka gagay. «Zgu tsa nja gha mghama la Yahuda,» ka həñ.

³⁰ Ka tafa sərdək tida, ka klaghutá tsa dafa da tsi ya, ka dzay nda tsi ma ghəñ. ³¹ Manda kdakwa tanj ta gagay, ka sudaghutá həñ ta tsa lguta ma mgham mgham ya, ka sudglanavatá tsa nani ma lgut ya. Ka klə həñ nja dza'a zləñafta ta udza zləñaj.

*Kla Yesu nja zləñafta**Mak 15:21-32, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-27*

³² Ta sap həñ ma huđa luwa, ka guyatá həñ nda sana mnda la Sireñ, ta hgə lu ka Simurj. Ka mblanaftá həñ ta kla udza zləñja Yesu. ³³ Manda bhadaghata tanj da vli ta hgə lu ka Gwalgwata, manda mnay kazlay: Vla ghudzifa ghəñ kə'a ya, ³⁴ ka vlanjntá həñ ta ima inabi nda skwi ya dah dāha‡. Tapanata Yesu ná, ka kwalaghutá tsi ta say.

³⁵ Tahula zləñafta tanj, ka vzə həñ ta vindima§, nja daguvustá lguthani. ³⁶ Tahula tsa, ka nzatá həñ ka nghay.

† 27:24 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 21:6-8. ‡ 27:34 Ngha ta Zabura 69:22. § 27:35 Ngha ta Zabura 22:19.

³⁷ N̄a maranjá skwi kəl lu ka tsanaghatá guma, wya ká lu vindafta nda ta ghənjani: «Nana mndu na Yesu, Mghama la Yahuda, ka lu.» ³⁸ Ka zlanjafá lu ta gəndaha his kawadaga nda tsi. Pal nda ga zeghwani, pal nda ga zlaḅani.*

³⁹ Ka rarazə gwal ta mbadá ta tvi ka kəktsa ghənj†. ⁴⁰ «Kagha dza'a tasiŋtá həga Lazglafta ka bəgladafta gha ma fitik hkən‡ ná, mbanafmba ta ghənja gha tama ḅa, ka si Zwanja Lazglafta ka. Sasa gha ta na udza zlənjay na tama ḅa,» ka həj.

⁴¹ Ka gagə la mali ta ghənja gwal dra skwi n̄a Lazglafta, nda gwal tagha zlahu n̄a mnduha, nda la galata mndu guli, ka həj mantsa: ⁴² «Mbanafna ta sanlaha ná, trid trapta ma mbanafna ghənjani. Ka si mghama la Isra'ila tsi ya ní, ka sasa tsi ta na udza zlənjay na kada grafta mu. ⁴³ Faffa yu ta ghənja da ta Lazglafta, ka'a. Ka mbanafmba Lazglafta ndana§ tama, ka si ta d̄vay tsi. "Ti ná, Zwanja Lazglafta yu," a katsi kay ra,» ka həj. ⁴⁴ Ka rarazə tsa gandaha zlanjaf lu kawadaga nda tsi ya manda va tsaya guli.

Mtakwa Yesu

Mak 15:33-41, Luk 23:44-49, Yuh 19:28-30

⁴⁵ Zrafta ta fitik dək ma ghəj ha ka laha ta nzemndi hkən ta fitik hawu, ka nutá vli t̄dik ka grum ta ghənja hadik demdem. ⁴⁶ Lagha vli ta nzemndi hkən tama, ka wahatá Yesu nda lwi dagala. «Eluwa! Eluwa! Lama sabaktani,» manda mnay kazlay: «Da dá! Da dá! kabgawu kəl ka ka zlidivata* na?» kə'a ya. ⁴⁷ «Wya ta haga Iliya,» ka tsa gwal ta snay hada ya. ⁴⁸ Ka gi hwayaftá sana mndu turtuk mataba tan, ka laghwi klaftá susu, ka tsumamta ma imi masmasa, ka hbuŋta ta wa udzu, ka vlay njani n̄a sayni†. ⁴⁹ «Zlanjla ka n̄gha mu, ka dza'a saghasa tsa Iliya ya da mbanafna,» ka sanlaha.

⁵⁰ Ka wahglatá Yesu nda lwi dagala, ka sap hafu mida. ⁵¹ Ma va tsa fitik ya, ka gi tavaptá zlala ma həga‡ Lazglafta his, daga ta ghəj dikw ta mndə, ka gigdavaftá hadik, ka tatavaptá palaha, ⁵² ka gwanutá wa kuluha, ka sli'agaptá ndaghata mnduha Lazglafta si ta rwuta, nda hafu. ⁵³ Tahula sli'agapta Yesu, sli'agapta hahəj ma kulu, ka laghu həj da luwa Ursalima ta nzakway ka luwá nda ghuḅa. Nda ndəgha mnduha ta nghanja həj hada.

⁵⁴ Nghanj mghama sludza la Ruma nda sanlaha ma sludzi kawadaga nda tsi ta n̄gha Yesu ta tsa gigdavafta hadik, nda tsa skwi ta magaku ya ná, ka ksutá zləj ta həj katakata. «Kahwathwata ná, Zwanja Lazglafta na mndu na,» ka həj.

⁵⁵ Hada guli ná, nda ndəgha mi'aha ta nzakta di'ij ka nghanj. Tsaw daga ma luwa Galili sli'afata həj mista Yesu n̄a maganata slna. ⁵⁶ Mataba tsa mi'aha ya, hada Mari makwata Magdala, nda Mari mani ma i Yakubu nda Yusufu, nda mani ma zwana Zebedi.

Paḅamta Yusufu ta Yesu

Mak 15:42-47, Luk 23:50-56, Yuh 19:38-42

⁵⁷ Laha fitik hawu, ka sagha sana mnda luwa la Arimate ta hgə lu ka Yusufu. Tsa mndu ya ná, gadghəl ya, duhwala Yesu ya guli. ⁵⁸ Ka lagha tsi da Pilat da dawaftá mbli Yesu. Ka vlatá Pilat ta tvi n̄a vlanja. ⁵⁹ Ka klaftá Yusufu ta tsa mbli ya, ka mbsamta ma wupaya n̄usliŋ. ⁶⁰ Ka klaftá tsi ka laghwi da famta ma kulu ta ka lfid, si lap tsi ma kluluh n̄a ghənjani. Ka tanjalunjtá tsi ta

* **27:38** N̄gha ta Isaya 53:12. † **27:39** N̄gha ta Zabura 22:8. ‡ **27:40** N̄gha ta 26:61, Yuhwana 2:19. § **27:43** N̄gha ta Zabura 22:9. * **27:46** N̄gha ta Zabura 22:2. † **27:48** N̄gha ta Zabura 69:22. ‡ **27:51** N̄gha ta Sabi 26:31-33.

mghama klam ta wa tsa kulu ya. Ka sli'aftá tsi, ka laghwi. ⁶¹ Ka nzaktá i Mari makwa ta Magdala nda tsa sana Mari ya mbəŋ nda tsa kulu ya.

Nghay la sludzi ta kula Yesu

⁶² Gamahtsimani, tahula fitika paya skwi ŋa bađu Sabat, ka sli'aftá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta kawadaga nda la Farisa, ka laghu slanaghatá Pilat. ⁶³ Ka həŋ nda tsi mantsa: «Mghama da, mamu sana skwi havagagha ŋni. Ka tsəna mnda tsakalawi na mnata ta ma nzakwani ta ndiri ná, “tahula fitik hkən dza'a sli'agapsli'a yu nda hafu[§],” ka'a. ⁶⁴ Tsaya tama ná, mnanamna ta la sludzi ka dza'a həŋ ngha tsa kulani ya, ha bađu mahkəna fitik, da lagha duhwalhani da ghalaghata mblani, da mnə həŋ ŋa mnduha kazlay: Wa a sli'agapsli'a ma mtaku, kə'a. Ya dza'a malaghumala tsa tsakalawi ma kdavaktani ya katakata ka tsa tanɽanɽa ya,» ka həŋ. ⁶⁵ «Ya mamu sludziha, hlawa həŋ ka dza'a kuni da nghay, manda ya ta kumə kuni,» ka Pilat. ⁶⁶ Ka laghu həŋ da vla tsa kulu ya, ka ŋərzlaftá həŋ ta tsa klam ya, ka pghatá həŋ ta la sludzi ŋa nghay.

28

Sli'agapta Yesu ma mtaku

Mark 16:1-10, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-10

¹ Tahula luda Sabat, wurək tgha bađu Dəmas, ka sli'afta i Mari makwa ta Magdala nda tsa sana Mari* ya ka laghu ta kulu. ² Gi ka gigdavaftá hadik katakata. Ka saha duhwala Lazglafta daga ta luwa, ka tanɽwalaghutá tsa klam ya, ka nzafta tida. ³ Ta wuɽaku manda wuɽa luwa. Ka ŋusliŋ lɽutani tilil manda papla. ⁴ Ka ghudzaku tsa sludziha ta ngha tsa kulu ya da zləŋ. Ka zlambutá həŋ manda gwal nda rwa.

⁵ Ka tsa duhwala Lazglafta ya nda tsa mi'aha ya mantsa: «Kaghuni, ma zləŋ kaghuni ta zləŋ. Nda sna yu kazlay: Tsa Yesu si zləŋaf lu ta udzu ya ta zbə kuni kə'a. ⁶ Ta had hadna wa, sli'agapsli'a ma mtaku manda va ya si mna tsi. Sawa nghanatá vli si hanana lu 6a. ⁷ Ka dza'a kuni misimmisim da mnanatá duhwalhani kazlay: Sli'agapsli'a Yesu ma kulu, wa'a ta kzla kaghuni ma luwa Galili† kə'a. Hada dza'a gmakwa kuni nda tsi. Tsaya skwi mnaghuna yu,» ka'a.

⁸ Ka gi sli'afta tsa mi'aha ya ta kulu nda zləŋ nda zləŋ, nda rfu nda rfu guli, ka laghu nda hwaya nda hwaya mnay ŋa duhwalha Yesu. ⁹ Ka gi lagha Yesu da guyaku nda həŋ. «Zguwa tsa!» ka'a nda həŋ. Ka gavadaghatá tsa mi'aha ya tavatani, ka ŋanjanatá səlahani, ka tsələu ta kəmani. ¹⁰ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ma zləŋ kuni ta zləŋ! Lawala da mnanata zwanama da, ka dza'a həŋ da luwa Galili, hada dza'a gmakwa ŋni nda həŋ,» ka'a.

Rusay la sludzi ta skwi ta maguta nda mbla Yesu

¹¹ Tata tvi tsa mi'aha ya, ta sli'amtá sanlaha ma tsa gwal si ta ngha kulu ya da luwa, ka laghu da rusay ŋa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta inda skwi ta maguta. ¹² Ka tskavatá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu, ka dzraftá həŋ ta klafta tseɽi dəmblək ka vlanɽá tsa la sludzi ya. ¹³ Ka həŋ nda həŋ mantsa: «“Duhwalhani ta sagha ghalaghata girvidik ta hani‡ aŋni ná, ki6a” ka kuni dza'azlay, ka həŋ. ¹⁴ Ka snanaghasna tsa gwaɽa ya ta ŋumna ya, dza'a nda sna aŋni ta skwi ŋa

§ 27:63 Ngha ta 16:21, 17:23, 20:19. * 28:1 Ngha ta 27:56. † 28:7 Ngha ta 26:32. ‡ 28:13 Ngha ta 27:64.

mnanata, had sana skwi dza'a ksaghunata wu,» ka həŋ. ¹⁵ Ka zlgħaftá tsa la sludzi ya ta tsa tseđi ya, ka lagħwi magata manda ya mnanaf lu ta həŋ. Ka tutá tsa gwada ya mataba la Yahuda, ta mnə həŋ ha gita.

Maravata Yesu da duhwalhani ta ghwá

Mak 16:14-18, Luk 24:36-49, Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8

¹⁶ Ka sli'af̄ta tsa duhwalha Yesu ghwan̄p̄d̄a ndeŋ ya ka lagħwi da luwa Galili ta ghwá ya mnanaf[§] Yesu ta həŋ. ¹⁷ Na gi nghay taŋ ta Yesu, ka tsə́batá həŋ ta kəmani. Ama ta dga ghəŋ sanlaha. ¹⁸ Ka gavadagħatá Yesu, ka'a nda həŋ mantsa: «Inda mbraku ta luwa nda ya ta hadik tani ná, vlihavla lu. ¹⁹ Lawala ta ghəŋa hadik demdem, ka nanafta kuni ta mnduha ka duhwalha* d̄a, ka maganafta kuni ta batem ta həŋ ma hga Da, ma hga Zwan, nda ya ma hga Sulkum nda ghuḅa. ²⁰ Ka taghanafta kuni ta həŋ ta snatá inda skwiha ya mnaghunaf yu. Ya wana yu kawadaga nda kaghuni ha kd̄avakta ghəŋa hadik,» ka'a.

§ 28:16 Ngha ta 26:32. * 28:19 Ngha ta Slna gwal ghunay 1:8.

Gwada ta sabi da Markus

Slna Yuhwana mnda maga batem
Mat 3:1-12, Luk 3:1-18, Yuh 1:19-28

¹ Zlrafta Lfida Gwada ta ghajana Yesu Kristi Zwanja Lazglafta. ² Nda nza manda ya nda vinda ta ghajani ma deftera anabi Isaya kazlay:

I'i Lazglafta, wana yu ta tinjlaghutá ghunaftá mndu ka kagha karaku, ɗa dza'a fadaghatá tvi. ³ Lwa tsa mndu ya ta snu lu ta hagaku ma mtak kazlay:

Payanawa paya ta tvi ɗa Mgham ka lele'anata* kuni kə'a.

⁴ Mantsa tama, ka zlagaptá Yuhwana, mnda maga Batem ma mtak, ka'a mantsa: «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni, ka magaghunafta lu ta batem, ka plighunista Lazglafta ta dmakuha ghuni,» ka'a. ⁵ Ka sli'aktá inda gwal ma luwa Ursalima, nduk nda inda hamata gwal ta hadika Zudiya, ka lagha slanaghatá Yuhwana. Ka maniginɗá hɗɗ ta dmakuha tan, ka maganaftá Yuhwana ta batem ta hɗɗ ma imi ma ghwa ta hgu lu ka Zurden.

⁶ Tsa Yuhwana ya ná, gatá swida ɗalibwa ta kəl tsi ta vgha nda hbatá banawa huta misti.† Hi'i nda zuduma mtak skwa zayni. ⁷ Wya kə'a ta mnay guli: «Mamu sana mndu ta sagha nda hula da, mal ɗani mbraku ka ɗa da, slaf a i'i dekdək dər ɗa bukwadata ka plaptá zu'a baɓah ma səlani wa. ⁸ I'i ná, magaghunaftá batem nda imi ɗa da. Tsatsi, nda Sulkum nda ghuɓa dza'a magaghunafta tsi.»

Maganaftá batem ta Yesu ma imi
Mat 3:13–4:11, Luk 3:21-22, 4:1-13

⁹ Ma tsa fitik ya, ka sli'aftá Yesu ma luwa Nazaret ta hadika Galili ka lagha slanaghatá Yuhwana. Ka maganaftá Yuhwana ta batem ta Yesu ma ghwa Zurden. ¹⁰ Ta sabə Yesu ma imi manda kdaku ta maganaftá, ka nghadaftá tsi ta luwa, gi ka nghanɗá tsi ta gunatá luwa buwan, ka saha Sulkum nda ghuɓa manda ghərɓu' ta ghajani. ¹¹ Ka gi snaku lwa Lazglafta daga ta luwa kazlay: «Kagha zwanja da ta dɗu yu, ma hyahya ɗudufa da,‡» ka'a.

Dzəghanta halaway ta Yesu ma mtak

¹² Tahula tsa, ka gi tinwaghatá Sulkum nda ghuɓa ta Yesu da mtak. ¹³ Ka zatá tsi ta fitik fwaɗ mbsak hada ta dzəghaydzəghay halaway. Ma tsa mtak ya, mataba nimitak ta nzakwa tsi, ta katay katay duhwalha Lazglafta.

Tanɗanja hɗay Yesu ta duhwalhani
Mat 4:12-22, Luk 4:14-15, 5:1-11

¹⁴ Ma sana fitik, ka ksaghatá lu ta Yuhwana tsamta ma gamak,§ ka sli'aftá Yesu ka laghwi ta hadika Galili da mna Lfida Gwada Lazglafta. ¹⁵ Ka'a ta mnay mantsa: «Nda maga fitik, ndusa ga mghama Lazglafta, mbədanafwa nzakwa ghuni, ka zlgahafta kuni ta Lfida Gwada,» ka'a. ¹⁶ Ta labə tsi nda ta wa drəfa Galili, ka nghanɗá tsi ta i Simuɗ nda zwanamani Andre ta wda kadəɗa tan da drəf ɗa tuma klipi, kabga tuma klipi slna tan. ¹⁷ Ka Yesu nda hɗɗ mantsa: «Saghawasa, mbaɗwa mista da, dza'a naghunafna yu ka gwal hlaktá mnduha,» ka'a. ¹⁸ Gi sdak zlanavazla hɗɗ ta kadəɗa tan, ka laghu

* 1:3 Ngha ta Isaya 40:3. † 1:6 Ngha ta 2 Mghamha 1:8. ‡ 1:11 Gray nda Zabura 2:7, Isaya 42:1.

§ 1:14 Ngha ta sura 6:17.

mistani. ¹⁹ Manda zadapta tan daw', ka lagha hən slanaghatá zwana Zebedi, i Yakubu nda zwanamani Yuhwana ta paya kadəŋa tan guli ma kwambalu. ²⁰ Ka hgaftá tsi ta hən, «mbadwa mista da,» ka'a. Ka gi sli'aftá tsahaya guli ka laghwi mistani, ka zlanavatá da tan Zebedi ma kwambalu kawadaga nda gwal ksanatá slna ta hən.

Ghazliginṭá Yesu ta ghwadaka sulkum ma sana mndu
Luk 4:31-37

²¹ Tahula tsa, ka ḡhadaghatá hən da luwa Kafarnahum. Na gi sagha sabat, ka lamə Yesu da həga tagha skwa la Yahuda, ka taghə tsi ta skwi ŋa mnduha ma tsa həga ya. ²² Ka ndərmim hən nda ndərmima ta tsa tagha skwani ya, kabga nda sgit ma tsa ŋani tagha skwi ya. Nza a manda ŋa gwal tagha zlahá Musa ŋa mnduha wa. ²³ Ka gi zlagaptá sana mndu ksu ghwadaka sulkum mataba tan ta lami da tsa həga tagha skwa tan ya. Ka sli'aftá tsi nda lili, ka'a mantsa: ²⁴ «Yesu zwanə la Nazaret, nu gwada gha nda aŋni, sagha ka da zadá aŋni? Wya nda sna ŋni kazlay: Mndu nda ghuḡa daga da Lazglafta kagha kə'a na?» ka'a. ²⁵ «Haf wa gha! Sabsa ma na mndu na,» ka Yesu dvanaghata. ²⁶ Lagha tsa ghwadaka sulkuma ya ka ghudzanaftá tsa mndu ya katakata, ka lilatá tsi, ka saghu tsi mida. ²⁷ Ka tsutá ŋudufa mnduha demdem ma tsa vli ya, ha ka dadawu hən mataba tan, ka hən mantsa: «Nu mndərga nana ma skwi? Aa! Ifidá skwi ta zlagaptá mndərga nana! Na dvanaghatani ta dər halaway tsi ná, ta snanasna hən,» ka hən. ²⁸ Ka tutá gwada ta ghəŋa Yesu wdid ta hadika Galili.

Mbanafta Yesu ta midza Simuŋ
Mat 8:14-17, Luk 4:38-41

²⁹ Tahula sli'agabta tan ma tsa həga tagha skwa la Yahuda ya, ka gwaghatá hən ta vgha nda i Yakubu nda Yuhwana da i Simuŋ nda Andre. ³⁰ Tata lamə nda la hən da həga, ka gi mnə lu ŋa Yesu ta gwada ta midza Simuŋ ta hani ta basa ŋudidar. ³¹ Ka gavadaghatá Yesu tavatani ka ŋanata ta dzvu, ka sli'anafata. Na tsa gi sli'anafatani ya, gi kwandlan mbatani tsa. Ka sli'aftá tsa marakw ya maganatá skwa zay ta hən.

Mbambanafta Yesu ta gwal kul dughwanaku
Luk 4:42-44

³² Tahula dədəta fitik baḡu va tsaya, ka hladaghatá lu ta inda gwal kul dughwanaku da Yesu, kulam nda gwal ta tsuta ka halaway tani. ³³ Ka tskavatá inda mnduha ma luwa ŋəbisl ta watgha tsa həga ya. ³⁴ Ka mbambanaftá Yesu ta ndəghata mnduha ma dənwaha tan kavghakavgha, ghazliginṭa ta ndəghata duhwalha halaway guli ma mnduha. Vlan a ta tvi ta tsa duhwalha halaway ya ŋa gwada guli wu, kabga nda sna hahən guli ta nzakwa Yesu.

Sli'apta Yesu ma luwa Kafarnahum

³⁵ Na tsadakwa vli ta tsughbura sərḡək, ka sli'aftá Yesu, ka laghwi da mtak. Ka ndəḡu tsi ta dzvu hada. ³⁶ Ka sli'aftá i Simuŋ nda sanlaha ma mnduha ka laghwi da naghay. ³⁷ Ka naghə hən, ka slaftá hən tida. «Ta paha kagha inda mnduha,» ka hən nda tsi. ³⁸ «Mbadma da sana vliha ndusa ndusa, ka dza'a yu mnanantá gwada Lazglafta ta tsahaya guli, kabga tsaya kəl yu ka sagha,» ka'a nda hən. ³⁹ Ka laghu tsi da mna gwada Lazglafta ma həgaha tagha skwa la Yahuda ta inda hadika Galili, ghazliginṭa ta duhwalha halaway ma mnduha.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rḡa mndu tida
Mat 8:1-4, Luk 5:12-16

⁴⁰ Ma sana fitik, ka lagha sana mndu nda rda mndu tida tsəlbata ta kəma Yesu. Ka'a mantsa: «Nda dzakatahuda gha, laviŋlava ka ta mbidifita,» ka'a. ⁴¹ Ka ksantá tsi ta Yesu ka hidahida. Ka kapaŋtá tsi ta dzvani ka ksantá. «Ta kumay yu, mbafmba gha,» ka'a nda tsi. ⁴² Gi hadahada, hlets mbatani tsa, kləwəf vghani. ⁴³ «La tama,» ka Yesu vriŋta. ⁴⁴ Ka'a nda tsi guli mantsa: «Yahayaha ka da walaŋta mnanantá mndu, ka dza'a ka da maranantá vgha gha ta mnda dra skwi ŋa Lazglafta. Ka plata ka ta ghəŋ manda ya vindaf Musa, ŋa marantá ghuəbatá kagha, ka da grafta mnduha ta mbatá kagha,* » ka'a. ⁴⁵ Ama ka sli'aftá tsatsi, ka laghwi tay ma luwa, ka tutá tsi wdid. Kabga tsa, ka pyaftá tsa gwada ya ta Yesu ka lamə da luwa banluwa. Ama ka nzaghutá tsi ta wa mazawa. Kulam nda tsa, ka sli'adaghatá mnduha dər ndiga ndiga da slanaghata hada.

2

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rwa səlani *Mat 9:1-8, Luk 5:17-26*

¹ Tsəkw fitik tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ka vradaghata da luwa Kafarnahum. Manda sŋaŋta lu kazlay: Vragaghavra Yesu dzagha ka'a, ² ka sli'adaghatá mnduha ŋərbisl ndaghaganaptá vli nduk ta daəitgha, had vli ŋa nzaku wu, ta mna Lfida Gwada Yesu ŋa taŋ. ³ Ka tsukwadanaghatá mnduha fwad mataba mnduha ta sli'adaghatá da tsi ta sana mndu nda rwa səlani. ⁴ Zbay taŋ ta tvi ŋa bhanavatá Yesu ná, trid mutsaf a həŋ wa. Ka ŋladaftá həŋ ta ghəŋa tsa dzuguvu nzamə Yesu mida ya. Ka gunaptá həŋ ta ghəŋani, ka hbaftá həŋ ta tsa mndu ya ta tsa skwa hanani ya ka fadatá həŋ nda ta tsa ghurum ya. ⁵ Nghanata Yesu ta tsa zlgħay nda ŋudufa taŋ ya ná, «nda pla dmakwa gha sagəŋ,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya. ⁶ Ta nzaku sanlaha ma gwal tagha zlahá Musa ŋa mnduha ma tsa vli ya, ka həŋ ma ghəŋa taŋ mantsa: ⁷ «Nu ta kəl na mndu na ka kwarakwara mandana na! Wa ta laviŋtá* pla dmakwa mndu ta ghəŋa Lazglafta turtukwani na?» ka həŋ. ⁸ Sŋaŋta Yesu ta tsa skwi ta mnə həŋ ma ghəŋa taŋ ya nda ma sulkuma vghani, ka'a nda həŋ mantsa: «Nu ta kəl kuni ka ndanu mandana na? ⁹ Ta grə kuni ná, mal blakwa mnay ŋa na mndu nda rwa səlani na kazlay: Nda pla dmakwa gha kə'a re, ari mal blakwa mnay ŋani kazlay: Sli'afslí'a, kla ta skwa hana gha ka sli'a ka kə'a na? ¹⁰ Ndana tama, kada sŋaŋta kuni kazlay: Mamu Zwaŋa mndu nda mbrakwa plintá dmakwa mndu ta ghəŋa hadik kə'a ná, wya tsi: ¹¹ Ka i'i ta mnaghata gra wa, «Sli'afslí'a, kla ta skwa hana gha, la dzagha gha,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlani ya. ¹² Gi brahwat kə'a sli'afta, zləŋal klaftá skwa hanani, ka sabə tsi nzərem ta nghay inda mnduha. Ka ndərmim həŋ nda ndərmima, ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta. Ka həŋ mantsa: «Ka yawu ka yawu, ta maga a skwi manda na wu,» ka həŋ.

Hgafita Yesu ta Levi mnda tska dzumna *Mat 9:9-13, Luk 5:27-32*

¹³ Tahula tsa ka sli'aftá Yesu ka vrəglaghata nda ta wa drəfa Galili. Ka sli'adaghatá mnduha dlivis slanaghata hada, ka taghə tsi ta skwi ŋa taŋ. ¹⁴ Tata gra mbada Yesu, ka nghanantá tsi ta Levi mnda tska dzumna, ta nzakway ka zwaŋa Alfe, ta nzaku ta watgha həga ksa slnani. «Mbadá mista da,» ka'a nda tsi. Ka sli'afta Levi ka laghwi mistani.

* 1:44 Ngha ta Zlahu 14:2-32. * 2:7 Gray nda Zlahu 24:16, Ngha ta Zabura 103:3, Isaya 43:25.

Za skwa zay ma hōga ga Levi

¹⁵ Tahula tsa, ka tskavatá i Yesu nda duhwalhani kawadaga nda gwal tska dzumna, nda sanlaha ma ghwadaka mnduha, kabga nda ndagha mndarga tsa mnduha ya ta dza'a mistani tazlay. Ka tskavatá hāj ka za skwi ma hōga ga Levi.† ¹⁶ Kə'a, ká gwal tagha zlahá Musa ŋa mnduha ta nzakway mataba la Farisa ná, ta za skwi Yesu kawadaga nda gwal tska dzumna nda sanlaha ma tsa ghwadaka mnduha‡ ya. Ka hāj nda duhwalha Yesu mantsa: «Kabgawu ta kəl Mghama ghuni ka za skwi kawadaga nda na mnduha na 6a?» ka hāj. ¹⁷ Slrew, lamla tsa gwada ya da sləmənja Yesu. Ka'a mantsa: «Gwal kul dughwanaku yeya ta psa duhtur, psa a gwal dughwana wa. Sagha da psa gwal dmaku i'i, sagha a yu da psa gwal ta mnay kazlay: Tudukwa anjini kə'a wa,» ka'a nda hāj.

Gwada Yesu ta ghōja suma

Mat 9:14-17, Luk 5:33-39

¹⁸ Tata suma i duhwalha Yuhwana nda la Farisa ma sana fitik guli, ka sli'aktá mnduha dawanja da Yesu. Ka hāj mantsa: «Ya wya ta suma i duhwalha Yuhwana nda la Farisa ní, kabgawu ta kwal ŋa gha ma duhwalha suma ka na?» ka hāj nda tsi. ¹⁹ Ka Yesu nda hāj mantsa: «Ka ta kawadaga graha zwanja midzi nda tsa zwanja midzi ya katsi ná, ta sumay hāj ta suma ra? Ka ta kawadaga hāj katsi ná, had hāj ta suma wa. ²⁰ Dza'a saghasa fitik, ŋa klaghutá zwanja midzi. Bađu tsaya tama, dza'a sumay hāj ta suma. ²¹ Mantsa guli, had lu ta tsaktá lfida gərzan, ka tsamtá halata lgut nda tsi wa. Ka mantsa tsi katsi ná, dza'a kdīnkda tsa lfida gərzan ya ta mdūkiŋtá tsa halata lgut ya. ²² Had lu ta dīhamtá ima inabi ta ka nuni ma halata zliba huta guli wa, ba ma lfidani ta dīhamta lu. Kabga tawaftani dza'azlay ná, dza'a zlukiginjlukwa ta tsa halata huta ya, ŋa tintani. Ŋa nzakwani lpay lu ma ya, lpay lu ma ya,» ka'a.

Yesu mgham ta ghōja sabat

Mat 12:1-8, Luk 6:1-5

²³ Bađu sana sabat ta labla i Yesu nda duhwalhani ta tvi§ ma vwaha nimaya, ka bala'atá tsa duhwalhani ya ta tsa nimaya ya. ²⁴ Ka la Farisa nda Yesu mantsa: «Ŋha 6a gra ta skwi, kabgawu ta kəl duhwalha gha ka maga skwi pyaf lu ta magay bađu sabat* na?» ka hāj. ²⁵ Ka Yesu nda hāj mantsa: «Ta dzanaf a kuni ta skwi maga Dawuda† ma fitika kuzlanafna maya ta hāj nda gwal kawadaga nda tsi tani ra? ²⁶ Ma fitika nzakwa Abiyatar ka mali ta ghōja inda gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ná, ka lamə tsi da hōga Lazglafta, ka zutá skwa zay ya fana lu ta Lazglafta pfar tsi ta skwi ŋa zanja, tsatsanafna guli ta gwal kawadaga nda tsi. Tsa skwa zay‡ ya ná, had hamata mndu ta zay wa, ba tsa gwal ta dra skwi yeya kwenkwenj ta zay, ama ka zutá Dawuda tsatsanafna ta grahani guli,» ka'a. ²⁷ Ka Yesu nda hāj guli mantsa: «Kabga ŋa kata mndu fata lu ta sabat, fa a lu ta mndu ŋa sabat wa. ²⁸ Tsaya kəl Zwanja mndu ka nzaku ka mgham ta ghōja sabat,» ka'a.

3

Mbanafna Yesu ta sana mndu nda mta dzvani

Mat 12:9-14, Luk 6:6-11

† **2:15** Ŋha ta Lukwa 5:29. ‡ **2:16** Ŋha ta Lukwa 15:1-2. § **2:23** Ŋha ta Vrafta ta Zlahu 23:26.

* **2:24** Ŋha ta Sabi 34:21. † **2:25** Ŋha ta 1 Samuyel 21:2-7. ‡ **2:26** Ŋha ta 1 Samuyel 21:2-7, 2 Samuyel 15:35 nda Zlahu 24:9.

¹ Mbadaka Yesu ka ləglami da həga tagha skwa la Yahuda, ka slaftá tsi ta sana mndu nda mta dzvani ta nzaku hada. ² Ka dza'a mbanafər mbanaf a tsi ta na mndu na badu sabbat, ká mnduha nzata ka ngha Yesu tiritiri, kabga ɲa mutsaftá rutsak tida. ³ «Sli'afslí'a gra, ka sagha ka sladata ta kəma mnduha,» ka Yesu nda tsa mndu nda mta dzvani ya. ⁴ Ka'a nda həɲ tama mantsa: «Nu skwi nda ra ɲa magay badu sabbat na? Maga skwi dina re, ari maga ghwadaka skwi a na? Mbanafá mndu skwi ta raku re, ari dzatá mnda a skwi ta raku?» ka'a nda həɲ. Tsitsrid, ka həɲ nzata. ⁵ Ka kuzlanafá tsi ta Yesu ta ɲuduf mnda waftani ta həɲ, kabga tsa təɲa ta ghəɲa taɲ ya. Huf safi ta ɲudufa Yesu, «tdáptdá ta dzva gha gra,» ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani ya. Ka tdapta tsi ta dzvani, gi kundliɲ mbatani tsa. ⁶ Ka gazlagabta la Farisa dzibil, gi ka laghwi həɲ dzrəku kawadaga nda mnduha mghama Hiridus * ɲa zba tva dzatá Yesu.

Sli'adaghata mnduha slanaghatá Yesu ta wa drəf

⁷ Ka sli'aptá i Yesu nda duhwalhani mataba taɲ, ka laghwi ta wa drəfa Galili. Snaɲta mnduha ta tsa skwi ta magə Yesu ya, ka sli'akta həɲ daga ta hadika Galili, nda ya ma Zudiya, ⁸ nda pdakwa gwal ta hadika Ursalima, nda gwal ta hadika Idume, nda gwal ta 6la ghwa Zurdeɲ, nda gwal ta waftá luwa Tir nda Siduɲ tani. ⁹ Ka mnanatá Yesu ta duhwalhani ɲa payanata kwambalu, kabga yaha mnduha da bisla i'i kə'a, ¹⁰ kabga nda ndəgha mnduha mbambanaf tsi, kəl inda gwal daɲwa ka sli'adaghata. ¹¹ Ghur ka gwal kasaf ghwadaka sulkum ta həɲ ngha Yesu guli ná, ka sli'adaghatá həɲ da tsəlú ma ghuvani ka wahu. «Kagha Zwanɲa Lazglafta!» ka həɲ nda tsi. ¹² Ka davanaghatá Yesu ta həɲ ka ɲdaɲda. «Ma mnarɲ kuni ta i'i» ka'a nda həɲ.

Dagabta Yesu ta duhwalhani ghwanɲdə his

Mat 10:1-4, Luk 6:12-16

¹³ Tahula tsa, ka sli'afá Yesu ka laghwi ta kuɲuɲur. Ka haga'atá tsi ta gwal kuman tsi, ka sli'adaghatá həɲ slanaghatata. ¹⁴ Ka daga'atá tsi ta gwal ghwanɲdə his ɲa nzaku tavatani, ɲa ghunayni guli ta həɲ mna Gwada Lazglafta. ¹⁵ Vlanɲa ta mbrakwa ghazligintá duhwalha halaway ma mnduha ta həɲ. ¹⁶ Wya hga tsa gwal ghwanɲdə his dagab tsi ya: Simuɲ tsanaf tsi ta hgani ka Piyer†, ¹⁷ nda i Yakubu nda zwanɲamani Yuhwana ta nzakway ka zwana Zebedi, Bwarneges kə'a tsanafá hga taɲ, manda mnay kazlay: Zwana ɲəzla luwa‡ kə'a ya, ¹⁸ nda Andre, Filip, Bartelemi, Mata, Tuma, Yakubu zwanɲa Alfe, Tade, Simuɲ mnda la Kananit, ¹⁹ nda Zudas Iskaryut. Tsa Zudas ya ta skwaptá Yesu.

Razanafá Sulkum nda ghubá

²⁰ Tahula tsa, ka sli'afá həɲ ka laghwi dzagha. Ka sli'igəldaghatá mnduha dlivis slanaghatá həɲ, ha ka trapta i Yesu nda duhwalhani ta mutsaftá fitik ɲa zaɲtá skwa zay. ²¹ Snaɲta la taɲ ma Yesu ta skwi ta mnə lu kazlay: Nda hwada ghunislakani kə'a ya, ka sagha həɲ da klav.

Zlghawa Yesu ta ghəɲa razay ta razu lu

Mat 12:22-32, Luk 11:14-23, 12:10

²² Ka gwal tagha zlahá Musa ɲa mnduha ta sli'akta ma luwa Ursalima ta mnay guli mantsa: «Nda ksa na mndu na da Belzebul§, kabga nda mbrakwa

* **3:6** Hiridus Anɲipas. † **3:16** Piyer: Manda mnay kazlay: Pala kə'a ya. Gray nda Mata 16:16-18, Yuhwana 1:42. ‡ **3:17** Gray nda Lukwa 9:54. § **3:22** Ngha ta Mata 10:25.

halaway ta ghazliginjta tsi ta duhwalha halaway ma mnduha,» ka həŋ. ²³ Ka hagaftá Yesu ta həŋ ka mnay ŋa taŋ nda mahdihdi. Ka'a nda həŋ mantsa: «Waka halaway dza'a ghazliginjta halaway na? ²⁴ Ka tavaptá luwa turtuk ná, dza'a nzakway tsa luwa ya tdukwa ra? ²⁵ Ka dgavapdga həga mndu his ná, ta dza'a nzəglanza tsa həga ya ra? ²⁶ Ka kuranavatá ghəŋjani halaway katsi ná, nda dga his nda tsa tama, sladglata a nda tsa tama guli wu, kdavakta ŋani tsa. ²⁷ Ka ta habafa mndu ta mndu nda mbra wu katsi ná, laviŋta a ta lami da həga ga taŋ ka hlugudunustá huzlani wa. ²⁸ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Inda dmakuha dza'a magata mnduha, dza'a plinispla Lazglafta ta həŋ nda inda rarazuha dza'a həŋ rarazay tani. ²⁹ Ama inda mndu dza'a razanaftá Sulkum nda ghuḅa, plinista a lu ta dmakwani dekdek wa. Dza'a nzakway dmakwani ta ghəŋjani ŋa kdekedzeŋ,» ka'a nda həŋ, ³⁰ kabga «nda ghwadaka sulkum ma vghani,» ka həŋ ta mnay ta Yesu, kəl Yesu ka mna tsa gwada ya ŋa taŋ.

I wa vərda zwanamani ma Yesu?

Mat 12:46-50, Luk 8:19-21

³¹ Tahula tsa, ka ḅhadaghatá i mani nda zwanamani ma Yesu, ka sladaghuta ma bli. Ka ghunadamta həŋ ta mndu da həga ŋa hgagaptá Yesu. ³² Tizlik tskatá mnduha tavata Yesu ta lagha lu da mnay ŋani kazlay: Wa'a i ma gha nda zwanama gha ta hga kagha ma bli kə'a. ³³ «I wa ma dá nda zwanama dá na?» ka'a zlghaftá wani. ³⁴ Ka nghadaptá tsi ka tsa mnduha ta nzaku ta wanafta ya, ka'a mantsa: «Wana i ma dá nda zwanama dá, ³⁵ kabga inda mndu ta maga skwi manda ya ta kumə Lazglafta, tsaya zwanama dá, tsaya mukuma dá, tsaya ma dá,» ka'a.

4

Mahdihdi nda mnda wutsa hulfa

Mat 13:1-9, Luk 8:4-8

¹ Ma sana fitik, ka nzəglatá Yesu ka tagha skwi ŋa mnduha ta wa drəfa Galili. Ka tskadaghatá mnduha ta vgha ŋərbisl tavatani, kəl tsi ka laghwi nzagapta ma kwambalu ta wa tsa drəf ya, ta nzatá inda tsa mnduha ya rpa' ta wani. ² Ka taghə tsi ta ndəghata skwi ŋa taŋ nda mahdihdi. Wya ka'a nda həŋ ma tsa tagha skwani ya: ³ «Snawa ka mnaghunata yu 6a! Mbaḅaka sana mndu ka sli'aftá ka laghwi da wutsa hulfa ma vwahani. ⁴ Tata wutsaywutsay mantsa, ka rkatá sanlaha ta tvi ka sli'adaghatá dyakha da daguta. ⁵ Ka rkatá sanlaha ta kluluh ma vli kul slaghutá hadik, ka gi dyaftá tsi misimmisim kabga sira a hadik ta ghəŋjani wa. ⁶ Na safa fitik dzafata tida, ka zlgutá tsi həw ka ghwaluta, kabga slaghu a slrəŋ mistani wa. ⁷ Ma teki sanlaha, ka glanaghatá teki ka raghwana pghaf a ta ghəŋ wa. ⁸ Ta gənak sanlaha, ka dayafta tsahaya, ka galafata, ka pghaftá ghəŋ ka zwan dze'dze'. Midida ghəŋa sanlaha, selela ghəŋa sanlaha, 6ərzləzla ghəŋa sanlaha. ⁹ Mndu nda sləməŋa snay, ka sna tsi,» ka'a nda həŋ.

Kabgawu ta kəl Yesu ka gwada nda mahdihdi na?

Mat 13:10-17, Luk 8:9-10

¹⁰ Manda dgaghuta i Yesu nda duhwalhani kawadaga nda sanlaha ma mnduha ta vgha, ka dawanjta həŋ ta ghəŋa tsa mahdihdi ya da tsi. ¹¹ «Kaghuni, vlaghunavla lu ta snanjta dífa ta gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglafta, ama ŋa sanlaha ná, ba nda mahdihdi dza'a mnanaŋta lu ta həŋ, ¹² kabga ŋa nghay taŋ, nghanja a həŋ wa. Ŋa snay taŋ, snanjta a həŋ dekdek wa. Ka má nda sna

həŋ katsi ná, má dza'a mbəɖakmbəɖa həŋ ta vgha da Lazglafta ɲa plinistani ta dmakuha taŋ* ,» ka'a nda həŋ.

Klatá ghəŋa tsa mahdihdi ya
Mat 13:18-23, Luk 8:11-15

¹³ Tahula tsa, ka'a nda həŋ guli mantsa: «Sna a kuni ta tsa mahdihdi ya ra? Ka sna a kuni ta tsaya wu katsi ná, wa ka kuni dza'a snaŋtá inda mahdihdi tama? ¹⁴ Tsa hulfa ta wutsə tsa mndu mnə yu ya ná, gwaɖa Lazglafta ya ta wutsə tsi. ¹⁵ Sanlaha ma mnduha ná, manda tvi rkaf hulfa tida nzakwa taŋ. Na gi snaŋta taŋ ta gwaɖa Lazglafta ma ɲuɖufa taŋ, ndadaghata halaway hlugudunustá həŋ, manda ɖagay ta ɖaguta ɖyak ta hulfa ta tvi. ¹⁶ Sanlaha ma mnduha guli ná, manda kluluh wutsaf lu ta hulfa tida həŋ. Ka snaŋsna həŋ ta gwaɖa Lazglafta gi misimmisim ka həŋ ta tsu'af ta nda rfu, ¹⁷ ama haɖ həŋ ta zlanjtá vli ɲa dzugwamta tsa gwaɖa ya ta slrəŋ ma ɲuɖufa taŋ wa. Ka grungra ghuya ɖaŋwa nda giri ta həŋ kabga tsa gwaɖa ya katsi, gi suwak zlanavata taŋ ta zlgay nda ɲuɖufa taŋ. ¹⁸ Sanlaha ma mnduha guli ná, manda vli ma teki rkam hulfa mida həŋ. Snaŋsna həŋ ta gwaɖa Lazglafta ¹⁹ ama ta laghula həŋ da ndana nzaku ma ghəŋa haɖik, nda ndana zba gadghəl, nda ndana sana skwiha ta hara'uwa iri. Mantsa tama, mbada tsa skwiha ya ka raghwa tsa gwaɖa ya, ka niŋtá həŋ ka ksuban. ²⁰ Sanlaha ma mnduha ná, manda haɖik ka gənək həŋ. Ta snaŋsna həŋ ta gwaɖa Lazglafta, ta zlgahfzlgaha həŋ nda ɲuɖufa taŋ, ta magay həŋ ta skwi ta kumə Lazglafta. Sanlaha ma tsa mnduha ya ná, ki'a ki'a magata həŋ, ka gratani magata sanlaha, Sanlaha ma mnduha guli ná, va ɲulum ɲulum magatá ɲa taŋ,» ka'a.

Mahdihdi graf lu nda pitirla
Luk 8:16-18

²¹ Ka Yesu nda həŋ guli: «Ta klafkla lu ta pitirla ɲa dzuɖamta ma tughuba ra? Ari ta klafkla a lu ɲa fiŋta mista ghzləŋ na? Ta klafta ɲa fafta ta vəl tskala† lu kasi'i ki'e. ²² Haɖ skwi nda ɖifa dza'a kwal kul sabi ta ɖaɓi wa. Haɖ skwi kɖekkɖek dza'a kwal kul maravata banluwa guli wa. ²³ Mndu nda sləmənɲa snay ka sna tsi,» ka'a. ²⁴ Ka'a nda həŋ guli: «Daswa ka kuni nda skwi ta snaŋta kuni. Nda tsa daram ta kəl kuni ka gra skwi ya, nda tsi guli dza'a graghunafta Lazglafta ta ɲa ghuni, ɲa sgaghunaghatá ɲa ghuni guli. ²⁵ Tsaya tama, mndu ta fata sləmənɲani ɖina ka sna gwaɖa ná, dza'a sganaghasga Lazglafta ta snaŋtani. Ama mndu ta ɖərzlaftá sləmənɲani ná, dza'a sganaghasga ta ɖərzlanaf ta guli,» ka Yesu.

Hulfa ma haɖik graf lu nda ga mghama Lazglafta

²⁶ Ka'a nda həŋ guli: «Ka gragra nda hulfa ta pghamta mndu da haɖik ya ga mghama Lazglafta. ²⁷ Dər ta hanə ta hanani tsa mndu ya girvidik, dər ta vaghə ta nzakwani tsi gifitik, ta ɖyutá ɖyakwani, ka glakwani hulfa sna a kə'a ta magaku wa. ²⁸ Haɖik ta ɖyginjtá hulfa ɲa nzakwani ka kuzun. Tahula tsa, ɲa pghaftani ta ghəŋ ɲa ksayni ta zwan. ²⁹ Ka nda ndəha tsi vərzləŋ tama, nda maga fitik ɲa tsay, sagha fitika kla vɖu ɲa tsay‡ tsa,» ka'a.

Ga mghama Lazglafta graf lu nda hya kramasa
Mat 13:31-32,34, Luk 13:18-19

³⁰ Wya ka'a nda həŋ guli: «Ndaw dza'a gra mu ta ga mghama Lazglafta, nda wati ma skwi dza'a grafta mu? ³¹ Tsa ga mghama Lazglafta ya ná,

* 4:12 Ngha ta Isaya 6:9, 10. † 4:21 Gray nda Mata 5:15 Lukwa 11:33. ‡ 4:29 Zuwel 4:13.

dza'a gray lu nda hya kramasa. Tsa hya kramasa ya ná, ndærzikw nzakwani mataba hulfa ha ta ghəŋa hadik, ama ka sləgam sləga lu, ³² ta glafgla gdis ka malaghutá hamata sluhwaha nidali. Ta pghay ta sləma dagala ha ka laviŋta dƳakha ta baba həga tanj tida,» ka'a.

³³ Nda ndəghata mndərga tsa mahdihdiha ya mnananŋta tsi ta gwada ta həŋ prək ka snanŋta tanj. ³⁴ Inda ŋani ma gwada nda həŋ ná, ba nda mahdihdi. Ama nzata tanj nda ghəŋa tanj nda duhwalhani ya ná, tsislanaptani ta həŋ.

Ləbanata Yesu ta mativirau'

Mat 8:23-27, Luk 8:22-25

³⁵ Gahawu bađu va tsa, «mbadma ta a 6lu a,» ka Yesu nda duhwalhani. ³⁶ Ka sli'aftha həŋ ka zlanavatá tskata mnduha, ka lamə həŋ da tsa kwambalu nzamə Yesu mida ya ka laghwi, kawadaga nda sanlaha ma kwambalu guli mistani. ³⁷ Tata ndrə həŋ ma kwambalu, ka sli'aftha mghama mativirau', ka kapatsa'uwaku imi ka lami ka kuma ndəghanaftha kwambalu. ³⁸ Ta hanani Yesu ma mndəra kwambalu, nda fatá ghəŋani ta skwa fa ghəŋ. Ka sli'anafthá həŋ. «Mghama da! Ndana a kagha ta na zwaduta dza'a zwaduta mu na ra?» ka həŋ nda tsi. ³⁹ Sli'avatani mantsa, ka dvanaghatá tsi ta falak. «L6al6a ka nzata ka t6ekw!» ka'a nda drəf. Ka l6atá falak, ka nzatá vli t6ekw. ⁴⁰ Ka mbədavata tsi tvə duhwalhani. Ka'a nda həŋ mantsa: «Nu ta kəl kuni ka zləŋ mandana na, kulam ndana, had' zlgay nda ŋuduf da kaghuni dəkdek katək ra?» ka'a nda həŋ. ⁴¹ Ka ksafthá zləŋ ta həŋ katakata. «Wa va na ma mndu katək na? Nduk nda falak nda drəf tani ta snanatá gwada!S» ka həŋ.

5

Mbanaftha Yesu ta mndu ksu halaway

Mat 8:28-34, Luk 8:26-39

¹ Manda laba tanj ta tsa sana 6la drəfa Galili ta hadika Geraseni* ya, ² tata sabə nda sa Yesu ma kwambalu, ka gi ndadaghatá sana mndu ksu halaway, ta sabi mataba kuluha da guyay. ³ Mataba kuluha si ta nzakwa tsa mndu ya. Had' mndu ta laviŋtá ksaftha ŋa habaftha dər nda zida wu, ⁴ kabga si ta tsamtsa lu ma tsuhwal, habawuha lu ta dzvuhani nda zida, ama ta ratsinŋ ratsa tsatsi ta tsa zidaha ya, ta balinŋ bala ta tsa tsuhwalha ya. Had' mndu ta laviŋtá zlahaftha wa. ⁵ Inda fitik ta vaghə nda vagha, ta hanə nda hana ta wawaku mataba kuluha nda ya ta ghwá, ka lili ka kwaha vghani nda pala. ⁶ Na tsa Nghanŋtani ta Yesu manda a ya ná, ka hwayafthá tsi ka lagha tsəl6ata ta kəmani, ⁷ ka wahu nda lwi dagala. «Yesu Zwanŋa Lazglaftha ta luwa: Nya mataba da nda kagha na? Ta ndə6a dzvu yu da kagha nda həga Lazglaftha, ma ghuydip ka ta danŋa,» ka'a. ⁸ Kəl tsi ka mna tsaya ná, kabga mnanamna Yesu kazlay: Ghwadaka sulkum! Sabsa ma na mndu na kə'a. ⁹ Ka dawantá tsi da tsi. «Wa hga gha na?» ka'a nda tsi. «Də6a'» hga da, kabga nda tska ŋni. ¹⁰ Kdəkkdək, ma ghzlinŋnis ka ma luwa, ka'a ndi'ata ka ŋdanŋa nda tsi.

¹¹ Tsaw ma tsa vli ya, mamu bra ghuvazuha† ta zbu ta skwa zay tanj tavata ghwá. ¹² Ka tsa ghwadaka sulkum ya mantsa: «Kdəkkdək, ghuna ta anŋi da a ghuvazuha a, ka sli'amta ŋni da həŋ,» ka həŋ nda tsi. ¹³ «Lawala!» Ka'a nda həŋ. Ka sli'agaptá həŋ ka sli'amta da tsa ghuvazuha ya. Ka vazagatá tsa ghuvazuha ya ta vgha tavata tsa ghwá ya ka rkaghata da drəf. Ta magay mbsaka tanj ta dambu' his ta zadamta ma tsa drəf ya. ¹⁴ Na tsa gwal si ta

§ 4:41 Gray nda Zabura 65:8, 89:10, 107:23-32. * 5:1 Gray nda Mata 8:28. † 5:11 Ngha ta Zlahu 11:7 nda Vrafta ta Zlahu 14:8.

ngha tsa ghuvazuha ya, ka sli'aftha hən̄ nda hwaya ka laghu mnay ma luwa nduk tahula luwa. Ka sli'adaghatá mnduha da ngha tsa skwi ta maguta ya. ¹⁵ Manda sli'adaghatá tan̄ tavata Yesu, ka nghan̄tá hən̄ ta tsa mndu si sli'amə ghwadaka sulkumha dida ya ta nzakwani kwandlan̄ nda sudatá lgut ta vgha. Ka ghudzaku tsa mnduha ya da zlən̄. ¹⁶ Ka rusu tsa gwal si hada ya ta skwi ta maguta nda tsa mndu si ksu halaway ya, nda skwi ta maguta nda tsa ghuvazuha ya, n̄a tan̄. ¹⁷ Tahula tsa, «kdəkkdək, sli'apsli'a ma hadika n̄ni,» ka hən̄ nda Yesu. ¹⁸ Ta dza'a dza'a Yesu da kwambalu tama, «wya dzvu, ka la yu mista gha,» ka tsa mndu si ksu halaway ya nda tsi. ¹⁹ Ama ka Yesu nda tsi mantša: «La dzagha gha, ka dza'a ka slanaghatá la ga ghuni. Ka rusanaftha ka ta inda skwi maga gha Mgham Lazglaftha, nda ya kə'a tawatá hidahida ta kagha,» ka'a. ²⁰ Ka sli'aftha tsi ka laghi wi da manay ma kuraghuta hadika Dekapwalus ta inda skwi magana Yesu. Ka ndərmim inda tan̄ nda ndərmima.

*Mbatá sana marakw ta paghaku, nda vramta hafu ma makwa Zayrus
Mat 9:18-26, Luk 8:40-56*

²¹ Manda vradaghatá Yesu nda kwambalu ka lagha ta sana 6la drəf, ka sli'adaghatá mnduha n̄rəbisl slanaghatá hada. Ta sladu Yesu ta wa tsa drəf ya. ²² Ka lagha sana mndu tekwa mataba maliha ma həga tagha skwa la Yahuda slanaghatá. Zayrus hga tsa mndu ya. Na gi nghan̄tani ta Yesu, ka gi zləmbatá tsi ma ghuvani. ²³ Ka n̄avatá tsi ka ndəba dzvu da tsi, ka'a mantša: «Wa a makwa da ta kala ghən̄ ta dza'a mtaku. Kdəkkdək, sawi ksan̄ta nda dzvu ka mbafta tsi, ka nzakwa tsi nda hafu,» ka'a nda tsi. ²⁴ Ka sli'aftha Yesu ka dza'a kawadaga nda tsi. Mbada mnduha ka sli'i rutututa mistani, ka 6islay.

²⁵ Mamu sana marakw mataba tan̄ ta maga vaku ghwan̄pədə his ta paghaku.

²⁶ Ghuyghuya tsa marakw ya ta dan̄wa katakata ta dza'a da takay da duh-turha. Zadin̄zadá ta inda skwihani demdem, nduk nda tsa, had' lavaghwani wu, tata sgaku nda sga tsa dan̄wani ya. ²⁷ Na san̄ta tsa marakw ya ka lu ta gwada ta Yesu, ka kdikadamtá tsi mataba mnduha, ka lagha ksan̄tá lguta Yesu nda ga mahulhul, ²⁸ kabga wya ka'a ma ghən̄jani: «Tsa ksan̄ yu ta dər lgutani tada ná, dza'a mbaku yu,» ka'a. ²⁹ Na tsa gi ksan̄tani ya, gi təršiu' l6ata tsa paghakwani ya tsa. Ta snu tsi ma vghani ná, wdər nda mba. ³⁰ Gi ta snə Yesu ma n̄ani ma vgha guli ná, mamu mbraku ta savaghuta. Ka sladata tsi, ka mbədavata mataba tskata mnduha. Ka'a mantša: «Wa na mndu ta ksan̄tá lgutha da na na?» ka'a. ³¹ Ka duhwalhani nda tsi mantša: «Nda ngha ka ta tskatá mnduha ta 6isla kagha ná, wa ta kshihata na» ka ka? ka hən̄ nda tsi. ³² Ka nanaghaku tsi ka zba tsa mndu ta ksan̄ta ya. ³³ Na tsa marakw ya, ka ghudzaku da zlən̄, kabga nda sna ta skwi maga tsi. Ka zləmbatá tsi ma ghuva Yesu, ka mnanan̄tá kahwathgha. ³⁴ Ka Yesu nda tsi mantša: «Nda mba ma makwa da, kabga zlghaftha gha ta i'i nda n̄udufa gha. La nda vgha ta zdaku, ka nzata ka kwandəlan̄,» ka'a.

³⁵ Tata gwada Yesu, ka sagha gwal ga Zayrus da mnay n̄a Zayrus kazlay: Kdakwa tsa makwa gha ya tsa, n̄a dan̄wazlgəlta gha n̄aw ta mgham na? ka hən̄. ³⁶ Klaf a Yesu ta tsa gwada tan̄ ya ka gwada wa. «Ma zlən̄ ka, fafta kagha ta ghən̄ja gha ta i'i kwen̄kwen̄ n̄a gha,» ka'a nda Zayrus. ³⁷ Ka sli'aftha tsi ka dza'a. Ka pyanatá tsi ta mnduha ta dza'a mistani, ka hgana'atá tsi ta i Piyer nda Yakubu nda Yuhwana zwan̄jamani ma Yakubu n̄a dza'a mistani. ³⁸ Ka 6hadaghatá hən̄ da tsa Zayrus mali ma həga tagha skwa la Yahuda ya. Ka slanaghatá Yesu ta mnduha ta kitsiwiraku, ta wawahaku, ta dzadza

lubaluba. ³⁹ Ka lamə tsi da həga. «Kabgawu ta kəl kuni ka hlawi, ta kəl kuni ka taw? Ya wana ta mta a zwan̄ wu, hani ta hani tsi,» ka'a nda həj. ⁴⁰ Ka ghuəbasu həj ta Yesu. Lagha Yesu ka ghzlagaptá inda mndu ma həga. Ka hgana'atá tsi ta í dani nda mani ma tsa zwan̄ ya, nda tsa gwal lagha həj kawadaga ya, ka lamə həj da tsa dzuguvi nda zwan̄ mida ya. ⁴¹ Ka njanatá tsi ta dzvu, ka'a mantsa: «Talitakum,» ka'a. Manda mnay kazlay: Makwa da, sli'afslí'a, í i ya ta gwađa nda kagha kə'a ya.

⁴² Gi hləbəts ka tsa makwa ya sli'afsta ka gi mbađa. A', ghwan̄pđə his ima tsa makwa ya. Ka nzata həj ndandrakawa ka ndərmimay. ⁴³ Mbađaka Yesu ka zlahanaghatá həj ka nđan̄da kazlay: Yahayaha kuni da mnay dər n̄a wa tsi, ka'a. Ka'a nda həj gulí mantsa: «Vlan̄wa skwa zay ta na makwa na,» ka'a.

6

Kwalaghuta gwal ma Nazaret ta zlgħaftá Yesu Mat 13:53-58, Luk 4:16-30

¹ Ka sli'afstá Yesu ka zlan̄tá tsa vli ya ka laghu da luwa ta glakwani.* Ka laghu duhwalhani mistani. ² Bađu sabat, ka lamə Yesu da tagha skwi n̄a mnduha ma həga tagha skwa la Yahuda. Káka nda ndəghata mnduha hada ta sna tsa skwi ta taghə tsi ya. Ka ndərmim həj nda ndərmima: «Wa ta taghanaftá mndərga nana ma skwi? Wa ta vlan̄tá mndərga nana ma dífil ta kəl tsi ka maga nana ma mazəmzəmha na? ³ Tsa mnda fídí ta nzakway ka zwan̄a Mari† ya a na mndu na kay ra? Zwan̄amani ma í Yakubu nda Yuses, nda Yuda, nda Simun̄ a tsi kay ra? Mataba mu a kwagha mani kay guli ra?» ka həj. Ka nzaku Yesu ka skwa tuthun da həj. ⁴ Ka Yesu nda həj tama mantsa: «Ta vlay lu ta glaku n̄a anabi ma sana vliha, ama ma luwani, nda ya mataba la tan̄ nduk nda ya ma həga ga tan̄‡ ná, had lu ta vla glaku n̄ani wa,» ka'a. ⁵ Tsaya kəl Yesu ka kwal kul magan̄tá mazəmzəm hada. Ka laghu tsi ksant̄a nda dzvu ta sanlaha ma mnduha kul dughwanaku, ka mbambanaftá tsi ta həj. ⁶ Ka ndərmim Yesu nda ndərmima ta tsa kwala tan̄ kul zlgħaftá tsatsi nda n̄uduf ya.

Għunafsta Yesu ta duhwalhani ghwan̄pđə his Mat 10:5-15, Luk 9:1-6

Tahula tsa, ka sli'afstá Yesu ka laghwi da ra zwana luwa ta hula Nazaret. Ka tatagha skwi n̄a mnduha. ⁷ Ka hagafstá tsi ta duhwalhani ghwan̄pđə his n̄a ghwanafstani ta həj his his his da luwaha. Ka valan̄tá tsi ta mbraku ta həj n̄a ghazligin̄tá ghwadaka sulkum. ⁸ Ka zlahanaghatá tsi ta həj ka'a mantsa: «Ta sli'í kuni ya, dafa kwen̄kwen̄ dza'a kuni klafta ma dzva ghuni, yaha kuni klaftá skwa zay, nda dər zliba ghuva, yaha kuni klaftá tseđi ma zlibi. ⁹ Yaha kuni klaftá mahisa lgut. ¹⁰ Ka lamla kuni da luwa katsi, ka nzata kuni ga mndu ya ta tsu'afstá kaghuni, ha ka sagha fitik dza'a kəl kuni ka sli'afsta ma tsa vli ya. ¹¹ Ka mamu gwal ma sana vli dza'a kwal kul tsu'afsta kaghuni ta kwalaghutá sna gwađa ghuni katsi, ka sli'apta kuni ma tsa vli ya, ka tukwin̄ta kuni ta rgitika tsa luwa ya ta səla ghuni. Tsaya dza'a maran̄tá nzakwa dmakwa tan̄ ta ghəja tan̄,» ka'a nda həj. ¹² Ka sli'afstá həj ka laghwi da mnay n̄a mnduha, ka həj mantsa: «Mbədanafwa mbəda ta nzakwa ghuni, ka mnigin̄ta kuni ta dmakwa ghuni,» ka həj. ¹³ Ka ghazligin̄tá həj ta ghwadaka

* **6:1** Ngha ta Mata 13:54. † **6:3** Gray nda Yuhwana 6:42. ‡ **6:4** Gray nda Lukwa 4:24, Yuhwana 4:44.

sulkum ma mnduha, mbambanafha hən̄j ta ndəghata gwal kul dughwanaku nda masanavata rđi ta hən̄jS.

Mtakwa Yuhwana mnda maga Batem

Mat 14:1-12, Luk 9:7-9

¹⁴ Mantsa, ka snanaghatá tsa gwađa ta gwađa lu ta Yesu ya ta mgham Hiridus, kabga laghula hngani da zərwa. Ka lu ta mnay tida na: «Tsa Yuhwana mnda maga batem ya kay ya ta sli'agabta ma mtaku, tsa ta kəl tsi ka maga mazəmzəmha,» ka lu. ¹⁵ «iliya ya tane,» ka hən̄j. «Sana anabi ta gara vgha nda sani mataba anabiha ghalya ya,» ka sanlaha nda n̄a tan̄j. ¹⁶ Ama manda kdakwa Hiridus ta snan̄ta tsahaya: «Tsa Yuhwana tsaghu yu ta ghən̄jani ya kay ya ta sli'agabta nda hafu,» ka'a. ¹⁷ Kəl Hiridus ka mnata ksafťá Yuhwana ná, kabga gwađa ta Hiridiya ta nzakway ka markwa zwan̄amani Filip* klu tsi ka marakw, ¹⁸ si kəl Yuhwana ka mnay n̄a Hiridus kazlay: Ra a ka klay gha ta markwa zwan̄ama gha wu,† ka'a nda tsi. Kəl Hiridus ka ghunaftá sludzani ksafťá Yuhwana ka tsamta ma zida. ¹⁹ Tifin basanava basa Hiridiya ta n̄uduf ta Yuhwana kabga tsa gwađa ya, ka zbə tsi ta tvi n̄a dzata ama trid traptra ta tvani. ²⁰ Vərđa dər Hiridus ná, ta zlan̄ay ta Yuhwana. Nda sna guli kazlay: Mndu nda ghuđa Yuhwana, n̄ərma mndu ya kə'a ka katə tsi. Inda nzata Hiridus ka sna gwađa ta gwađa Yuhwana ya ná, ta dəwir nda dwira ta ghən̄jani dər má d̄vaf̄d̄va tsi ta snay. ²¹ Ma sana fitik tama, ka mutsafta tsa Hiridiya ya ta tvi n̄a dzatá Yuhwana. Tsa fitik ya ná, badu fata Hiridus ta skala havakta fitika yakwani ya. Badu tsaya, ka hagamťá Hiridus ta mnduha. Tsa mnduha hagaf tsi ya, gwal dagaladagala ta wanafta, nda mghamha ta ghən̄ja sludziha, nda gwal klu lu ta hadika Galili ya. ²² Badu va tsaya tama, ka lamə makwa tsa Hiridiya ya ka skalu ta kəma tsa mnduha ta tskavata ya. Ka zdanaftá tsa skalani ya ta n̄udufa Hiridus nda tsa gwal hagaf tsi ya tani. Ka Hiridus nda tsa makwa ya mantsa: «Ka nu dza'a kumafita maya gha ya, d̄awih̄a d̄awa dza'a vlaghavl̄a yu,» ka'a. ²³ Ka wadanatá tsi. Ka'a mantsa: «Skwi ya dza'a dawan̄ta kagha da i'i ná, dza'a vlaghavl̄a yu, dər má sləahwa luwa da tsi,» ka'a. ²⁴ Ka ndagaptá tsa makwa ya ka laghwi mnay n̄a mani. Tahula mnanatani, ka d̄awu tsi da mani. Ka'a mantsa: «Nu dza'a yu d̄away tama?» ka'a. Ka mani zlghaftá wani mantsa: «Dawa ta ghən̄ja Yuhwana mnda maga batem,» ka'a nda tsi. ²⁵ Ka gi vrəglaghutá tsi slanaghatá mgham ka d̄away da tsi: «Ta kumay yu ta vlihata gha ndana ndana ta kwambleh ta ghən̄ja Yuhwana mnda maga batem,» ka'a. ²⁶ Su'anak ká mgham nzata. Lavgliñ a ta sdanafta wu, kabga nda ghada wadanatani ta kəma tsa gwal hagaf tsi ya. ²⁷ Ka gi ghunaftá tsi ta sludzi turtuk mataba gwal ta nghay ka'a nda tsi mantsa: «La ka tsagaghata ka ta ghən̄ja Yuhwana mnda maga batem,» ka'a. ²⁸ Ka sli'afťá tsa sludzi ya ka laghwi da gamak, ka tsagaghata ghən̄ja Yuhwana mnda maga batem ta kwembleh. ²⁹ Manda snan̄ta duhwalha Yuhwana ta tsa skwi ya, ka lagha hən̄j klaghata mblani ka laghwi padamta.

Zunusta Yesu ta skwa zay ta mnduha dambu' hutaf

Mat 14:13-21, Luk 9:10-17, Yuh 6:1-14

³⁰ Mbada tsa duhwalha si ghwanagha Yesu ya ka varakta. Ka tskavatá hən̄j tavata Yesu, ka rusa skwi si maga hən̄j, nda skwi ya si ta taghə hən̄j n̄a mnduha. ³¹ Ka Yesu nda hən̄j mantsa: «Mbadma ta wa mazawa, ka nzata kuni ka hlaptá hafu hada,» ka'a. Had fitika tan̄j n̄a mutsaftá dər zan̄ta dər skwa zay wu, kabga

ndəghata mnduha ta zazavađaku katakata hada. ³² Ka sli'aftá hahəŋ hahəŋ ka dza'a ma kwambalu da sana vli ta wa mazawa. ³³ Ta sli'i həŋ, nda ndəgha mnduha ta ngingtá həŋ, ka tsəmaftá həŋ. Ka gazlatá inda mnduha ma luwa, ka dza'a nda sála da tsa vli ta dza'a i Yesu nda duhwalhani ya, ka tiŋlaghutá həŋ ta 6hadaghata, kabga ta hway nda hwaya hahəŋ. ³⁴ Manda 6hadaghata Yesu, ka sabə tsi ma kwambalu. Kə'a kə'a ná, tizlik tskata mnduha, ka ksantá həŋ katakata ta Yesu ka hidahida, kabga nda nza həŋ manda tuwakha kul had mnda ngha[‡] həŋ, ka gi nzatá tsi ka tagha skwiha ŋa taŋ. ³⁵ Manda ya nda ghada laghwa fitik, ka lagha duhwalhani mnay ŋani. Ka həŋ mantsa: «Wana ma mtak lu hadna, laghula fitik guli, ³⁶ mnanamna ta na mnduha na, ka sli'a həŋ da luwa, nda ya da zwana luwaha ta wafta na vli na, ka dza'a həŋ skwa skwiha ŋa zay taŋ,» ka həŋ. ³⁷ Ama ka Yesu nda həŋ mantsa: «Vlanjwavlá kaghuni 6a ta skwa zay ta həŋ,» ka'a. Ama ka həŋ nda tsi mantsa: «Ŋa sli'a ŋni da dzawaktá buradi prək ka tseda vagha mnduha his dərmək ta maga slna[§], ka valantá həŋ ŋa zay taŋ rki?» ka həŋ. ³⁸ Ka'a nda həŋ mantsa: «Kidaghi buradi da kaghuni na? Naghawa nagma» ka'a. Naghanata taŋ, ka həŋ mantsa: «Buradi hutaf nda tsulhwa klipi his ya,» ka həŋ. ³⁹ Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Mnanawamna ta mnduha ka nanzata həŋ ka ghu6u ka ghu6u ta kuzuŋwa mkwenek,» ka'a. ⁴⁰ Ka tsakavatá mnduha, ka nanzata dərmək dərmək ma ya vli, hutaf mbsak hutaf mbsak ma ya vli. ⁴¹ Ka hlaftá Yesu ta tsa buradi hutaf, nda tsulhwa klipi his ya. Ka nghadaftá tsi nda ta luwa ka rfanaghatá Lazglafta. Tahula tsa mantsa, ka balanaptá tsi ta tsa buradi ya, ka valantá duhwalhani, ŋa daganaftá tsa mnduha ya. Mantsa guli, ka daganaftá tsi ta tsa tsulhwa klipi his ya ta həŋ. ⁴² Inda taŋ demdem ka zazutá həŋ, ka babaghawtá həŋ. ⁴³ Ka tskaftá lu ta padakwa tsa buradiha nda klipiha ya ka ghwanak ghwanjpdə his.* ⁴⁴ Gwal ta za tsa buradi ya ná, mnduha dəmbu' hutaf ya.

Mbaday Yesu ta mbada ta drəf
Mat 14:22-33, Yuh 6:15-21

⁴⁵ Tahula tsa, gi ka mblafta Yesu ta duhwalhani ka lamə da kwambalu ŋa dza'a taŋ ta sana 6la drəf nda tvə luwa Betsayda, ta kdə tsatsi ta vrintá dəmgə ŋa laba tsatsi nda hul nda hul slanaghatá həŋ. ⁴⁶ Manda dgatani ta vgha nda tsa mnduha ya, ka sli'aftá tsi ka laghwi ta ghwa da maga du'a. ⁴⁷ Lama vli da rvidik ya ná, 6hatá tsa duhwalha Yesu ya tsa nda kwambalu ma takataka drəf. Tata hadik Yesu turtukwani. ⁴⁸ Kə'a ka Yesu nghadapta ná, ta takadaku duhwalhani ka swa kwambalu, kabga mamu falak ta vra həŋ. Wəŋ ta tsughbura sərdək vli, ka sli'aftá tsi ka mbada ta drəf nda sála, ŋa dza'a nda da həŋ, ka kumə tsi ta klatá wa taŋ. ⁴⁹ Kə'a ka həŋ ná, mamu skwi ta mbada ta imi, zlah halalay ya, ka həŋ ka wahu. ⁵⁰ Nda ngha inda taŋ demdem, ka ghudzaku həŋ ta ghudzaku da zləŋ. Ka gi gwađganatá Yesu ta həŋ. Ka'a nda həŋ mantsa: «Ma wahu kuni ta wahu, i'i ya, ma zləŋ kuni ta zləŋ!» ka'a nda həŋ. ⁵¹ Ka lagha tsi, ka lamə da tsa kwambalu ya nzata tavata həŋ. Ka gi 6lata tsa falak ya t6ekw. Ka laghu tsa duhwalhani ya da ndarmimay katakata. ⁵² Ma ŋa snaŋta taŋ ta mbrakwa Yesu nda mazənzəm maga tsi nda buradi ya ná, lanamə a ta həŋ wu, kabga təŋtəŋa ghəŋa taŋ.

[‡] 6:34 Gray nda Mbsak 27:17, 1 Mghamha 22:17, Azekiyel 34:5-6.

§ 6:37 Ngha ta Mata 20:2.

* 6:43 Gray nda 2 Mghamha 4:42-44.

Mbambanafta Yesu ta mnduha ma Genazaret

Mat 14:34-36

⁵³ Tahula tsughwadafta tanj ta drəf, 6hadaghar hənj ta hadika Genazaret, ka hbanata hənj ta kwambala tanj ta wa drəf hada. ⁵⁴ Manda saba tanj ma kwambalu, ka tsəmafta mnduha ta Yesu. ⁵⁵ Tsəmafta tanj, ka sli'aftá hənj nda hwaya da mnay ma inda vliha. Ka tsakwə hənj nda ghzlənjə tanj nda ghzlənjə tanj ta gwal kul dughwanaku, da inda vli snənj hənj kazlay: Hada Yesu kə'a. ⁵⁶ Ma inda dər wati ma vli tsi ta lagha Yesu, dər ma zwana luwa tsi, dər ma huda luwa tsi, ka dər tahula luwa a tsi, ta hladaghahla lu ta gwal kul dughwanaku ka pghata ta dabi. Ka ndəbu lu ta dzvu da tsi, njə ksanjta dər wa lgutani tsi kwenjkenj. Inda gwal ta ksanjta ná, nda mbamba hənj.

7

Gwada i Yesu nda la Farisa ta ghənjə tagha skwa dzidzi

Mat 15:1-9

¹ Ka sli'agata tsa la Farisa nda sanlaha ma gwal tagha zlahu njə mnduha ya ma Ursalima, ka tskavata tavatá Yesu. ² Ka nghanjta hənj ta sanlaha ma duhwalha Yesu ta za skwa zay nda njratá dzvu, mbazinj a hənj manda ya taghanaf dzidziha tanj ta hənj wa. ³ Tsaw la Farisa nda sanlaha ma la Yahuda ya ná, had hənj ta za skwa zay ka ta mbaza a dzva tanj tsuwedək dina, manda ya taghanaf dzidziha tanj ta hənj wa.* ⁴ Ka vragaghavra hənj ta luma, had hənj ta za skwa zay ka ta mbazaghu a hənj ta mbaza wa. Mamu ndəghata sana skwiha guli taghanaf dzidziha tanj ta hənj ta magə hənj manda: Tva mbazapta dina ta kuwa, nda bəzleghwa, nda siga kufur. ⁵ Mbadə la Farisa nda gwal tagha zlahu njə mnduha ka dawanjta da Yesu. Ka hənj mantsa: «Nu kul had duhwalha gha ta maga skwi taghaf lu da dzidziha, ta kəl hənj ka za skwa zay kul mbazinjta dzvu na?» ka hənj. ⁶ Ka Yesu nda hənj mantsa: «Tsa madgwirmadgwira ghuni ya. A ta njə Isaya ta mnay ta ghənjə ghuni, manda ya nda vinda mnə na Lazglafta kazlay:

nana mnduha na ná, ta wubisim ta wubisim ta zləzlva hənj ta i'i. Ma njudufa tanj ná, dva a hənj ta i'i wa. ⁷ Zləzləva i'i ta zləzlvu hənj ná, ka bətbət. Ma njə taghay tanj ta zlahə da njə mnduha ná, ka laghu hənj da njanatá zlahə mnduha†,» kə'a ya.

⁸ Zlanava zla kuni ta zlahə Lazglafta, ka laghu kuni da sna skwi ya ta taghu mnduha. ⁹ «Nda hidə kuni kahwata ta wudinjtá zlahuha Lazglafta, ka njanatá njə ghuni ma skwa dzidzi. ¹⁰ Wya ka Musa: «Vla ta glaku njə i da gha nda ma gha,» ka'a. Ka'a guli na: «Mndu ta razanaftá i dani nda mani, dza'a dzadza‡ lu,» ka'a. ¹¹ Ama ka kaghuni ta mnay njə mnduha ná, lavinjlava mndu ta mnay njə i dani nda mani kazlay: Si má ta kumay yu ta vlaghatá skwi njə kataghata, daw lavinj a yu wu, kabga kwarbanj ya manda mnay kazlay: Dza'a vlanjtá Lazglafta yu kə'a. ¹² Mantsa ya tama ta mbła kuni ta tsa mndu ya, njə kwal kul katanjta i dani nda mani. ¹³ Ma tsa magay ghuni mantsa ya tama ná, ta mbədinjmbədə kuni ta gwada Lazglafta, nda mndərga tsa tagha skwa ghuni ya njə mnduha. Nda ndəgha mndərga sana skwiha ta magə kuni manda daslakwa tsahaya.»

Skwi ya ta njinjta mndu

Mat 15:10-20

* **7:3** Gray nda Lukwa 11:38. † **7:7** Ngha ta Isaya 29:13. ‡ **7:10** Ngha ta Sabi 20:12 nda Vrafta ta Zlahu 5:16 nda Sabi 21:17 nda Zlahu 20:9.

¹⁴ Tahula tsa, ka hagəglaktá Yesu ta dəmga da tsi. Ka'a nda həŋ mantsa: «Gunawa guna ta sləmənja ghuni dina, ka mnaghunata yu. ¹⁵ Had skwi ta zadata mndu nda za ta nriŋta mndu wa, ba skwi ta sabə nda sa ma nɟufufa mndu ta nriŋta mndu,» ka'a. ¹⁶ [Ka mamu mndu nda sləmənja snay ka sna tsi.] ¹⁷ Manda sli'af̄ta Yesu ka laghwi da həga dgarə tsi ta vgha nda dəmga, ka dawan̄ta duhwahani da tsi ta ghənja tsa gray graf tsi ya. ¹⁸ Ka'a nda həŋ mantsa: «A'a, had difili ma ghənja kaghuni guli ra? Sna a kaghuni guli kazlay: Had skwi ta zadata mndu nda za ta lavinj̄ta nriŋta mndu wu kə'a ra? ¹⁹ Had tsa skwi ta zadata mndu nda za ya ta dza'a da nɟufufa mndu wu, da hud̄i ta dza'a tsi ŋa dza'a thidin̄ta ma dra,» ka'a. Tsa gwada Yesu ya ná, ta kumay ta mnay kazlay: Nda ghuḅa inda skwa zay^s kə'a. ²⁰ «Skwi ta sabə nda sa ma nɟufufa mndu ná, tsaya ta nriŋta mndu, ²¹ kabga ma nɟufufa mndu ta sli'agabta ghwadaka ndanuha, nda sli'in̄sli'in̄, nda ghali, nda psla mnduha, ²² nda hliri, nda hara'u tiri, nda sidi, nda nən̄ba mndu, nda kakran̄aku, nda ghudzaku, nda vza rutsak ta mndu, nda gəla ghəŋ, nda ga rgha. ²³ Inda tsa ghwadaka skwiha ta sli'agapta ma nɟufufa mndu ya ta nriŋta mndu,» ka'a nda həŋ.

Zlghay nda nɟufufa sana marakw

Mat 15:21-28

²⁴ Tahula tsa, ka sli'af̄ta Yesu hada ka laghwi ta had̄ika Tir nda Sidun̄. Ka lamə tsi da sana həga. Va a si ta snaŋta mndu kazlay: Wa'a hadya kə'a wa, ama lavin̄ a ta difaghuta wa. ²⁵ Mamu sana marakw ksu halaway ta makwani, ka snaŋta tsi ta mna gwada ta Yesu. Ka gi sli'af̄ta tsi ka lagha zləmbatá ma ghuva Yesu. ²⁶ Ka ndəbu tsi ta dzvu da tsi ŋa ghzliginj̄ta tsa duhwala halaway ya ma tsa makwani ya. Tsa marakw ya ná, makwa la Grek ma luwa Finusi, ya lu ta had̄ika Siri ya. ²⁷ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Zlan̄zla ta zwani karaku ka baghafta həŋ. Dina a ka klaftá d̄uvula zwani ka vlan̄ta zwana kriha wa,» ka'a nda tsi. ²⁸ «Mantsa nzakwani mndani mghama dá, ama ta dagay zwana kriha ta wiwsa tsa skwa zay ta rkadata ta had̄ik ma vəl zay zwani ya guli,» ka tsa marakw ya. ²⁹ Ka'a nda tsi mantsa: «Kabga tsa gwada gha ya, la makwa dá dzagha gha, wa'a saghusa tsa duhwala halaway ya ma makwa gha» ka'a nda tsa marakw ya. ³⁰ Ka sli'af̄ta tsa marakw ya ka laghwi dzaghani. Bhadaghatani dzagha ka lamə tsi da həga, ka slanaghatá tsi ta tsa makwani ya ta hani ta ghzłəŋ. Ta had̄ tsa duhwala halaway ya mida wa.

Mbanaf̄ta Yesu ta sana rgha kul snaŋta zləməŋ

³¹ Tahula tsa, ka sli'af̄ta Yesu ta had̄ika Tir, ka laghwi nda ma luwa Sidun̄, ka zlagaghatá tsi nda ma Dekapwalus ŋa vru nda tvə drəfa Galili. ³² Bhadaghatani da hada, ka klanaktá lu ta sana mndu ka rgha, sna a ta sləmən̄ wu, sna a ta gwada guli wa. Ka ndəbu lu ta dzvu da tsi ŋa ksən̄ta nda dzvu ka mbafta tsi. ³³ Ka klaghatá Yesu ta tsa mndu ya turtukwani, di'in̄ nda mnduha. Ka dzadzaghatá Yesu ta ndəfin̄ja dzvuhani da sləmən̄ha tsa mndu ya, danaf̄ha ta sərđakani ta ghanik. ³⁴ Ka nghadaftá Yesu nda ta luwa, ka hlaf̄ta tsi ta hafu. «Efasla,» ka'a. Manda mnay kazlay: Gunaguna kə'a ya, nda gwada luwa tan̄. ³⁵ Gi wuzlan̄ guna guna sləmən̄ha tsa mndu ya, gi wuted̄ plata ghanikani tsa, ka gwadə tsi ta gwada tsələŋ. ³⁶ Ka dvanaghatá Yesu ta mnduha yaha həŋ da mnay dər ŋa wati ma mndu tsi. Ka dvu Yesu ta həŋ ya ná, ka sgə hahəŋ ta mna tsa skwi maga Yesu ya. ³⁷ Ka ndərmim həŋ katakata, ka həŋ mantsa: «Inda skwi ta magə na mndu na na, dina. Nduk nda rgha tani ná, ka gwananatani

ta sləmənḡhani, ka gwadայni ta gwada. Kay! Skwi dına ta magə na mndu na,» ka hən.

8

Zunusta Yesu ta skwa zay ta mnduha dəmbu' fwađ *Mat 15:32-39*

¹ Ma tsa fitik ya, ka tskəglavatá ndəghata mnduha da Yesu, hađ skwa zay ɲa zay taɲ wa. Ka hɲaɲtá Yesu ta duhwalhani, ² «Ta ksita ka hidahida na mnduha na, kabga ma hkəna fitika taɲ na ta nzaku kawadaga nda i'i, hađ skwi mutsaf hən ɲa zay guli wa. ³ Ka lawala dzagha ghuni nda maya nda maya ka yu nda hən katsi, mutsafta a hən ta mbraku ɲa mbada ta tvi wa. Wya sli'af ma vli di'ɲ sanlaha mataba taɲ guli,» ka'a nda hən. ⁴ «Ga dza'a mutsafta lu ta skwa zay ma na mtak na, ɲa vɲaɲtá na mnduha na ɲa baghanaftá hən na?» ka duhwalhani nda tsi. ⁵ «Kidaghi buradi da kaghuni na?» ka'a nda hən. «Ndəfáɲ hən,» ka hən nda tsi. ⁶ Mantsa tama, «nzawanza rəp ta hađik,» ka Yesu nda tsa mnduha ya. Ka nzatá hən. Ka hlaftá Yesu ta tsa buradiha ndəfáɲ ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta. Tahula tsa, ka ɓalanaptá tsi, ka valaɲtá duhwalhani, ɲa daganafatá tsa mnduha ya. Ka daganafatá hahən ta tsa mnduha ya. ⁷ Mamu zwana klipi ki'a guli da hən, ka rfanaghatá Yesu ta Lazglafta ta ghəɲa tsa klipi ya, ka valaɲtá tsi ta duhwalhani. «Daganafwa daga ta mnduha,» ka'a. ⁸ Ka zutá mnduha, ka baghaftá hən. Ka tskafatá lu ta pɢakwani ma vəl zay taɲ, ka ghwanak ndəfáɲ. ⁹ Tsa mnduha ya na, ta magay hən ta dəmbu' fwađ. Mantsa tama, ka vriɲtá Yesu ta hən dzagha taɲ. ¹⁰ Gi tahula tsa, ka sli'afatá tsi ka lamə da kwambalu nda duhwalhani, ka laghu hən ta hađika Dalmanuta.

Daway la Farisa ta mazəmzəm da Yesu *Mat 16:1-4*

¹¹ Manda ɓhadaghata taɲ, ka sli'adaghatá la Farisa slanaghata, ka zlərdə hən ta skwiha nda tsi, kabga ta kumay hən ta mutsaftá ghurum ɲa ksafatá Yesu, ka hən nda tsi mantsa: «Magaɲnamaga maga ta mazəmzəm ɲa maraɲta kazlay: Da Lazglafta ta mutsa kagha ta ɲa gha ma mbraku kə'a,» ka hən. ¹² Ka hlaftá Yesu ta hafu, ka'a mantsa: «Kabgawu ta kəl mnduha ta na zamana na, ka dawa magatá mazəmzəm katək na? Kahwathwata ta mnaghunata yu, hađ sana mazəmzəm dza'a maraɲta lu ta mnduha ta na zamana na wa,» ka'a nda hən. ¹³ Ka sli'aptá tsi mataba tsa la Farisa ya ka laghwi da kwambalu ɲa dza'a ta sana ɓla tsa drəf ya.

Zanapta duhwalha Yesu ta skwi maga Yesu *Mat 16:5-12*

¹⁴ Ma tsa sli'a taɲ ya, ka zanaptá duhwalhani ta klaftá buradi, turtuktuk yeya buradi da hən ma kwambalu. ¹⁵ «Dasuwa ka kuni! Nghawa ghəɲa ghuni da isa la Farisa nda Hiridus,» ka Yesu zlahanaghatá hən. ¹⁶ Ka wuwisaku tsa duhwalhani ya mataba taɲ. «Zlah na kwala buradi kul hađ da amu na yeya,» ka hən. ¹⁷ Fslek ka tsa gwada ya lamə da sləmənḡa Yesu. Ka'a nda hən mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ndanu, kabga kwala buradi kul hađ da kaghuni na? Ha gita, hađ mahizl ma ghəɲa ghuni ra? Təɲtəɲani ghəɲa ghuni katək ra? ¹⁸ Ya wana mamu ira ghuni ní, nu kul nɲaɲtá kuni ta vli? Wana mamu sləmənḡa ghuni, nu kul snarɲtá kuni ta sləmənḡ*? Hađ kaghuni ta havaktá skwi katək ra?

* 8:18 Gray nda Irmiya 5:21, Azekiyl 12:2.

¹⁹ Ma fitika daganaftha ða ta buradi hutaf ta mnduha dæmbu' hutaf, kidaghi ndaghanaftha kuni ta ghwanak nda padakwa vël zay mnduha na?» ka'a nda hæŋ. «Ghwanjðdæ his hæŋ,» ka hæŋ.† ²⁰ «A ki ma fitika daganaftha ða ta buradi ndáfáj ta mnduha dæmbu' fwad, kidaghi ndaghanaftha kuni ta tughuba nda padakwa vël zay mnduha guli?» ka'a nda hæŋ. «Ndáfáj hæŋ,» ka hæŋ.‡ ²¹ «Ka si mantasa tsi, nu kwal kuni snaŋta tama?» ka'a nda hæŋ.

Mbanaftha Yesu ta mndu nda ghulpa ma Betsayda

²² Mantasa tama ka þhadaghatá i Yesu nda duhwalhani da luwa Betsayda. Ka kladaghatá mnduha ta ghulpata mndu da Yesu. Ka ndæþu lu ta dzvu da tsi ŋa ksarŋta. ²³ Ka ksafthá Yesu ta tsa mndu nda ghulpa ya ta dzvu, ka klaghata tahula luwa. Ka tfanafthá tsi ta særdæk ta iri, ka pghanafthá dzvu, ka ðaw tsi da tsi kazlay: Nda ngha ka ta skwi ra? kæ'a. ²⁴ Ka gunarŋta tsa ghulpa ta mndu ya ta iri. «Nda ngha yu ta mnduha ta wawaku mndani ná, ama manda fu manda fu ta ngha yu ta hæŋ,» ka'a. ²⁵ Ka pghæglaftá Yesu ta dzvuhani ta iriha tsa mndu ya guli, ka nghanŋta tsa mndu ya ta vli tsuwadæk. Nda mba tama, nda ngha ta dagatá skwiha. ²⁶ Mantasa tama, «Yaha ka lami da huða luwa,» ka'a nda tsi, ka ghuniŋta dzaghani.

Kagha ná, Kristi ka, ka Piyer nda Yesu

Mat 16:13-20, Luk 9:18-21

²⁷ Tahula tsa, ka sli'afthá Yesu kawadaga nda duhwalhani ka dza'a da sana luwaha ndusa ndusa ma luwa Sezare Filip. Ta labæ hæŋ ta tvi, ka ðaw tsi da duhwalhani. Ka'a mantasa: «Wa i'i, ka mnduha ta mnay na?» ka'a nda hæŋ. ²⁸ Ka hæŋ mantasa: «Yuhwana mnda maga batem ya ka sanlaha, Iliya ya ka sanlaha, sana mndu mataba la anabi ya ka sanlaha ta mnay nda kagha.» ²⁹ «Kinawu ka kaghuni, wa ya ka kaghuni ta mnay nda i'i?» ka'a kay guli. Ka Piyer mantasa: «Kagha na: Kristi§ ka,» ka'a nda tsi. ³⁰ Ka zlahanaghatá Yesu ta hæŋ ka ŋðarŋda. Ka'a nda hæŋ mantasa: «Yahayaha kuni da walarŋta mnay mantasa ŋa mndu,» ka'a.

Mnay Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 16:21-28, Luk 9:22-27

³¹ Mantasa tama, ka zlraftá Yesu ta taghay ŋa duhwalhani kazlay: Dza'a ghuyapæ ghuya Zwanŋa mndu ta ðarŋwa katakata. Dza'a wuðidin wuða la galata mnduha, nda maliha ta ghæŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha tani. Dza'a dzadza lu, baðu mahkæn, ŋa sli'agaptani nda hafu, ka'a. ³² Ka mnæ tsi ta tsa gwadaha ya banluwa. Ka ksaghutá Piyer ta Yesu ta slæra vli ka davanaghata. ³³ Ka mbæðavatá Yesu, ka ngha duhwalhani. Ka ŋruhanaghatá tsi ta Piyer, ka'a nda tsi mantasa: «Laghula gha tavata i'i halawaya skwi na. Hað ka ta ndanu manda ya ta kumæ Lazglafta wa. Manda ndana mnduha ká ka ta ndanu,» ka'a nda tsi.

Fata duhwalha ta ghæŋa tarŋ manda ŋa Yesu

³⁴ Ka hagaktá Yesu ta mnduha, nda duhwalhani tani, ka mnay ŋa tarŋ. Ka'a mantasa: «Ka ta kumay mndu ta nzaku kawadaga nda i'i katsi, ba vzinŋtani ta ghæŋani, ka klayni ta udza zlæŋayni, ka dza'ani mista ða. ³⁵ Ka dza'a mbanafmba yu ta hafa ða ka mndu katsi ná, dza'a zadinŋzadæ tsa mndu ya ta hafani. Mndu dza'a zadinŋtá hafani kabga i'i, nda ya kabga Lfida Gwada ná, dza'a mbanafmba tsa mndu ya ta hafani. ³⁶ Nu dza'a ghzlanata mutsafta

† 8:19 Ngha ta 6:35-44. ‡ 8:20 Ngha ta 8:1-9. § 8:29 Kristi: Tsaya Almasihu.

mndu ta na ghəŋja hađik na tender, ka nda zađa hafani na? ³⁷ Nu dza'a vlata mndu ŋa vara hafani na? ³⁸ Ya wana ka dmaku mnduha ta na zamana na, ka sli'ij ka sli'ij həŋ da Lazglafta. Ka kwalaghukwala mndu ta mnanjta hga da nda gwada da guli ta kəma tsa mnduha ya katsi, i'i Zwaŋa mndu guli ná, dza'a kwalaghukwala yu ta mnanjta tsa mndu ya bađu vragata da kawadaga nda duhwalha nda ghuđa ta luwa ma glakwa Lazglafta.»

9

¹ Ka'a nda həŋ guli mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mamu sanlaha ma mnduha mataba gwal hadna, dza'a kwal kul rwuta ta saha ga mghama Lazglafta nda mbraku, ŋa nghanja tanj nda ira tanj,» ka'a.

Mbədəvafita Yesu

Mat 17:1-13, Luk 9:28-36

² Tahula fitik mku', ka hlafita Yesu ta i Piyer nda Yakubu, nda Yuhwana mistani, ka ŋlaghatá həŋ ta sana ghwa nda slra. Lafa tanj ta tsa ghwa ya, ka mbədəvafita tsi ta kəma tanj. ³ Ka wuđaku lguthani tilil katakata. Hađ mndu ta na ghəŋja hađik na dza'a laviŋta ghuđaptá skwi ŋa banafta ŋa laf tađ ta tsaya wa.* ⁴ Ta wa ira tsa duhwalhani ya, ka zlagaptá i Iliya nda Musa, ka ghwa yiva nda Yesu. ⁵⁻⁶ Ka ksafita zləŋ ta tsa duhwalha ya katakata. Sna a Piyer ta skwi ŋa mnay wa. Gi ka Piyer nda Yesu mantsa: «Maləma da, đina ka nzata mu hadna. Magafmamaga ta həgaha tumpul hkən. Pal ŋa gha, pal ŋa Musa, pal ŋa Iliya guli,» ka'a. ⁷ Ka saha kusay tđik bukwamta həŋ. Ka gwadagaptá lwi ma tsa kusay ya. Ka'a mantsa: «Nana na zwaŋa da ta đvu yu nda ŋuđufa da. Snawa ta gwada da tsi,†» ka'a. ⁸ Gi zləwad zləwad zləwad, ka duhwalhani ka nanagha vli ta wanafta həŋ. Kə'a ka həŋ ná, Yesu turtukwani yeya nghanj həŋ kawadaga nda həŋ. ⁹ Ka sli'afita həŋ ka saha ta tsa ghwa ya. Ta saha həŋ, ka zlahanaghatá Yesu ta tsa duhwalha ya. Ka'a mantsa: «Yahayaha kuni da mnanjta skwi nghanj kuni ŋa mndu ha ka sagha fitik ya dza'a sli'agabta Zwaŋa mndu mataba gwal nda rwa,» ka'a. ¹⁰ Ka snatá həŋ ta tsa gwada ya, ama ka laghu həŋ da dađawaku mataba tanj «nahgani sli'agabta mataba gwal nda rwa?» ka həŋ. ¹¹ Mantsa tama, ka dawanjta duhwalhani da Yesu. Ka həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl gwal tagha zlahu ŋa mnduha ka mnay kazlay: Tinjəl Iliya dza'a saha karaku‡ kə'a na?» ka həŋ. ¹² Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Anji, dza'a tinjlaghutinla Iliya ta saha ŋa payanata inda skwiha. Ama kabgawu vindafita lu ta ghəŋja Zwaŋa mndu kazlay: Dza'a ghuyay ta đanjwa katakata, đvəta a lu wu kə'a? ¹³ Ama ka yu ta mnaghunata ná, ghadaghada Iliya ta saha ka ghuyanaptá həŋ ta đanjwa manda ya kumanj həŋ. Mantsa ya ka gwada Lazglafta mnata ta ghəŋani,» ka'a nda həŋ.

Mbanafta Yesu ta sana zwanj ksu seteni

Mat 17:14-21, Luk 9:37-43

¹⁴ Manda vradaghata i Yesu tavata tsa duhwalhani si zlana həŋ ya, ka nghanjta həŋ ta tskata mnduha ta wanafta tsa duhwalha ya nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta zlərdutawi nda həŋ. ¹⁵ Na ghur, nghanj tsa tskata mnduha ya ta Yesu ná, nda ghada ndusadaghatani da həŋ. Ka sli'afita həŋ nda hwaya ka dza'a ga zgu ŋani. ¹⁶ Ka Yesu dawanjta da həŋ mantsa: «Ta ghəŋja wu ta zlərdá kuni ta wi nda həŋ na?» ka'a. ¹⁷ Ka sana mndu mataba tsa mnduha ya zlgahanafitawi mantsa: «Maləma da, zwaŋa da ksu seteni, vlarj a ta tva

* 9:3 Gray nda 2 Piyer 1:16-18. † 9:7 Ngha ta 1:11. ‡ 9:11 Gray nda Malatsi 3:23.

gwada wu kæl yu ka klagaghata da kagha. ¹⁸ Ka ta kumay tsa skwi ya ta slanapta katsi, gi slanatani ta hadik. Gi pghay tsa zwan̄ ya ta mahupak ma wi, dzislayni ta sli'ij̄ ka hpaday, gi dzə̄n̄ vghani. Tsaya kæl yu ka ndəba dzvu da duhwalha gha, kambə́ ka ghzliginj̄ta hən̄ ta tsa seteni ya ma tsa zwan̄a da ya mazlay, ama ka traptá hən̄,» ka'a nda tsi. ¹⁹ Ka Yesu nda hən̄ mantsa: «Ghwadaka mndəra mnduha kul had̄ zlḡhay nda ɲuduf da hən̄! Ɗa kulam yawu dza'a nzata yu tavata kaghuni? Ɗa kulam yawu dza'a nzata yu ka su'uwaghunata? Klagidighawa tsa zwan̄ ya,» ka'a nda hən̄. Ka kladanaghata lu. ²⁰ Gi ghur nghan̄ tsa zwan̄ ya ta Yesu ná, ka gi slanaptá tsa seteni ya nda mbraku, ka slanata ta hadik, ka kwatambal tsi ta vgha ta hadik, ka pgha mahupak ma wi. ²¹ Ka dawantá Yesu da dani ma tsa zwan̄ ya: «Daga Yawu zlrafta na skwi na ta na zwan̄ na na?» ka'a nda tsi. «Daga ma ga zwan̄ani ksaf̄ta tsi. ²² Badu ma sani, klaftani wudamta da vu, dər da imi tsi, gi wudamtani ma ɲa dzatani, kə'a ta magay tazlay. Ka lavin̄lava ka, kdəkkdək katan̄na kata, tawa ta hidahida ta aɲni!» ka tsa mndu ya. ²³ «Ka lavin̄lava ka ri waka ka? Nu dza'a kwal lu lavin̄ta magata ka zlḡhafzlḡha mndu nda ɲuduf na?» ka Yesu nda tsi. ²⁴ Gi ka kapan̄ta dani ma tsa zwan̄ ya ta lwi, «Zlḡhafzlḡha yu, sawi katihata ma hta ta zlḡhay da,» ka'a nda tsi. ²⁵ Nghan̄ Yesu ta gazladaghata mnduha nda hwaya, ka davanaghata tsi ta tsa seteni ya. «Ghwadaka Sulkum ta pya mndu ka gwada nda ya ka snantá sləmən̄. Sabsa ma na zwan̄ na, ka yu ta mnaghata. Yaha ka vrəgladamta dəkdek dida,» ka'a. ²⁶ Ka wahata tsa seteni ya ka ghudzanaftá tsa zwan̄ ya nda mbraku, ka sabə tsi mida. Ka ɲinj̄ta tsi ta tsa zwan̄ ya gzəmb̄la' manda mndu nda mta, ha ka mnay ndəghata mnduha kazlay: Nda mta kə'a. ²⁷ Ama ka ɲanatá Yesu ta dzvu, ka sli'anafta, ka sli'aftá tsi ka sladata. ²⁸ Manda lama Yesu kawadaga nda duhwalhani da həga nda ghəɲa tan̄, ka daw hən̄ da tsi. Ka hən̄ mantsa: «Kabgawu kæl aɲni ka traptá ghzliginj̄ta tsa seteni ya katək na?» ka hən̄. ²⁹ «Mndərga tsa Sulkum ya ná, ba nda maga du'a kada saba tsi,» ka'a nda hən̄.

Mnəglanj̄ta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 17:22-23, Luk 9:43-45

³⁰ Ka sli'aftá hən̄ hada ka taghatá hadika Galili. Va a Yesu si ta nghan̄ta mndu wu, ³¹ kabga ta tagha skwi ɲa duhwalhani. Wya skwi ta mnə tsi ɲa tan̄: «Dza'a ksafksa lu ta Zwan̄a mndu ka vlata ma dzva mnduha ɲa dzata tan̄. Badu mahkən̄, ɲa sli'aftani nda hafu.» ³² Ama sna a duhwalhani ta tsa gwada ya wa. Ta zlən̄ hən̄ guli nda dawantá da tsi.

Wa dza'a nzakw ka mali

Mat 18:1-5, Luk 9:46-48

³³ Ka ɓhadaghatá hən̄ da luwa Kafarnahum. Ta nzaku hən̄ ma həga, ka dawantá Yesu da hən̄: «Nahgani tsa skwi ta uwa'uwal kaghuni ta tvi ya na?» ka'a nda hən̄. ³⁴ Sriw nzanza hən̄, ps̄laf a hən̄ ta wa tan̄ wa, kabga si ta zba snantá mali mataba tan̄ hən̄, na skwi si ta uwa'uwal hən̄ ta tvi. ³⁵ Ka nzadatá Yesu, «saghawasa» ka'a nda hən̄. «Ka ta kumay mndu ta nzaku ka mali ta wa ira Lazglafta katsi, vraganatani ta ghəɲani ka sagə̄n̄ gudzekw mista lamndu, ka nzakwani ka kwalva tan̄ guli.» ³⁶ Ka hgaftá tsi ta sana zwan̄ kwitikw, ka sladan̄ta mataba tan̄. Ka tskwaf̄ta tsi ma ghuvani, ka'a nda hən̄ mantsa: ³⁷ «Dər wati ma mndu ta tsu'aftá sani turtuk mataba na zwaniha na, kabga i'i, vərda i'i tsu'af tsa mndu ya nda tsa. Dər wati ma mndu ta tsu'aftá i'i guli, vərda i'i a tsu'af tsi wa, ama mndu ya ta ghunigihata tsu'af tsi,» ka'a.

Mndu ta vla zdaku ŋa amu ná, ŋa amu tsa

Luk 9:49-50

³⁸ Ka Yuhwana nda tsi mantsa: «Maləma da, nda ŋha ŋni ta sana mndu ta ghzla duhwalha halaway ma mndu. Ka tsa mndu ya na: “Yesu ta vlihatá mbraku,” ka’a. Ka lmə ŋni, kabga had ta dza’a mista amu wu,» ka’a. ³⁹ Ka Yesu mantsa: «Ma lmə kuni ta mndu, kabga had mndu ta maga mazəməzəm nda hga da, dza’a vza rutsak ta i’i wa. ⁴⁰ Mndu kul had ta raza amu guli ná, ŋa amu tsa mndu ya. ⁴¹ Dər wati ma mndu ta taghunaftá imi rau’ ŋa say, kabga nzakwa ghuni ka ŋa Kristi, kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had nisəla tsa mndu ya dza’a zwađuta dekdek wu,» ka Yesu.

Daswa ka mndu nda vzamta mndu ma dmaku

Mat 18:6-9, Luk 17:1-2

⁴² «Ka vzamvza mndu ta sani turtuk mataba na zwaniha ta zlghafta i’i na ma dmaku katsi, dza’a ghuyay ta đarŋa katakata da Lazglafta. Ta dər má ya hbanam lu ta dughura buna dagala ma ŋurzlun, ka vzaghata da drəf, ka’a. ⁴³ Ka si dzva gha ta famta kagha kəl ka ka zləmbamta ma dmaku katsi, tsinjtsa gha ta tsa dzvu ya. Ta dər mutsafta gha ta hafu nda dzva gha ka bududun, ka lama gha nda dzvuha gha yipa’ his his da həga vu kul had ta mtavata dekdek. ⁴⁴ [Hada, mamu mtarakha ta yamta ma vgha ŋədməts, rwava a hən wa. Had tsa vu ya ta mtaku dekdek guli wa.] ⁴⁵ Ka səla gha ta famta kagha kəl ka zləmbamta ma dmaku katsi, tsinjtsa ta tsa səla ya. Ta dər mutsafta gha ta hafu nda səla gha slun turtuk, ka nzakwa gha nda səlahə gha yipa’ his his, ŋa wudamtá kagha da həga vu. ⁴⁶ [Hada, mamu mtarakha ta yamta ma vgha ŋədməts, rwava a hən wa. Had tsa vu ya ta mtaku dekdek guli wa.] ⁴⁷ Ka ira gha turtuk, ta famta kagha kəl ka ka dəfamta da dmaku katsi, tsakwasliŋ tsakwasla ta tsa iri ya. Ta dər lama ka nda ira gha guzliŋ turtuk da ga mghama Lazglafta, ka nzakwa gha nda ira gha his his, ŋa wudamtá kagha da həga vu. ⁴⁸ Hada, mamu mtarakha ta yamta ma vgha ŋədməts, rwava a hən wa. Had tsa vu ya ta mtaku dekdek guli wa. ⁴⁹ Inda mndu dza’a nəmanaf nəma vu manda slughul. [Inda skwi ta drə lu ŋa Lazglafta ta kuktaf kukta lu ta slughul tida] ⁵⁰ Slughul ná, skwi đina ya, ama ka ta had zdaku mida dekdek wu katsi, nu dza’a magəglamta kuni mida ŋa vranamtá si tsa nəmatani ya na? Mamu ka slughul ma kaghuni. Nzawanza nda zdaku mataba ghuni, sanlaha nda sanlaha,» ka’a.

10

Tagha skwi ta ghəŋa ghzliŋtá marakw

Mat 19:1-12, Luk 16:18

¹ Tahula tsa, ka sli’aftá i Yesu nda duhwalhani hada ka laghwi ta hadika Zudiya nda tvə drəfa Zurdenj. Ka tskəgladaghatá mnduha ta vgha tavatani. Ka nzəglatá tsi ka tagha skwi ŋa tanj manda ya snu tsi. ² Ka gavadaghatá la Farisa tavata Yesu ŋa hla səlani. Ka dawantá hən da tsi, ka hən mantsa: «Mamu re had wa a tvi ŋa ghzliŋta mndu ta markwa tanj na?» ka hən. ³ Ka’a nda hən mantsa: «Wa ka Musa vindaghunafta na?» ka’a. ⁴ «Ka Musa ná, ka ta kumay mndu ta ghzliŋtá markwa tanj katsi ná, vindanaftani ta delewera ghzlu, ka ghzliŋtani* ka’a,» ka hən. ⁵ Ka Yesu nda hən mantsa: «Təŋa ta ghəŋa ghuni kəl Musa ka vindaghunaftá tsa gwada zlahu ya mantsa. ⁶ Ama ma zlaftani, manda kđiŋta Lazglafta ta magaftá inda skwi, “ka tsaftá tsi ta i zə’al nda

marakw.[†] 7 Tsaya dza'a kəl zgun ka zlanṭá dani nda mani, ka ndi'anavatá vgha ta markwa taṅ, 8 ṅa nzakwa tsa hahəṅ his ya ka slu'uvgha turtuk‡. Mantsa tama, nzəgla a həṅ ka mnduha his wu, ama ka slu'uvgha turtuk nzakwa taṅ.» 9 Skwi ndi'anaf Lazglafta ná, yahayaha mndu dganata, ka'a. 10 Manda vrakta taṅ, ka lamə həṅ nzata ma həga, ka dawaṅṭá duhwalhani da tsi ta ghəṅja tsa gwada ya. 11 Ka'a nda həṅ mantsa: «Ka ghziṅghzla mndu ta markwa taṅ, ka klaftá sana marakw katsi, ta hliri tsa mndu ya, maganamaga tsa mndu ya ta ghwadaka skwi ta tsa taṅtaṅja markwa taṅ ya. 12 Mantsa guli, ka sli'afslí'a marakw ka laghu da wumatá sana zə'al katsi, ta hliri tsa marakw ya nda tsa.»

Ḥlakta mnduha ta zwani kwitikw kwitikw da Yesu

Mat 19:13-15, Luk 18:15-17

13 Mbadaka mnduha ka va hlaktá zwani kwitikw kwitikw da Yesu ṅa tfanaghatawi ta həṅ, nda ma fanaghatani ta dzvu ta həṅ. Ama ka ghziṅ duhwalha Yesu ta həṅ. 14 Ka ṅhə Yesu ta tsa skwi ta magə həṅ ya ná, zdəgana a wu, ka kuzlanafá tsi ta ṅuduf. «Zlanṭwazla ta zwaniha kwitikw kwitikw ka sagha həṅ da i'i, ma pyə kuni ta həṅ, kabga ṅa gwal ta gara vgha nda həṅ na ga mghama LazglaftaŠ. 15 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dər wati ma mndu dza'a gi kwal kul tsu'afá ga mghama Lazglafta manda zwan kwitikw, lamta a tsa mndu ya dəkdek wa,» ka'a nda həṅ. 16 Ka hlamtá tsi ta tsa zwaniha ya da ghuvani, ka pghanaghatá dzvu ta həṅ, ka tfanaghatawi ta həṅ.

I Yesu nda sana mnda gadghəl

Mat 19:16-30, Luk 18:18-30

17 Manda sli'afá Yesu ka mbaḍa ta tvi, ka sli'afá sana mndu ka hwayakta tsəlβata ma ghuvani, ka daway da tsi: «Ari ṅərma mgham, nu dza'a magə yu ṅa mutsafta da ta hafu ṅa kdekedzeṅ na?» ka'a nda tsi. 18 Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kabgawu kəl ka ka hga i'i ka ṅərma na? Haḍ sana ṅərma taḍta Lazglafta wa. 19 Nda sna ka ta zlahuha ta mnay kazlay: Yaha ka da dzatá mndu, yaha ka da hliri, yaha ka da ghali, yaha ka da tsanavatá gwada ta mndu, yaha ka da nənβa mndu, ka vla ka ta glaku ṅa i da gha nda ma gha* kə'a,» ka'a. 20 «Mghama ḍa, snasna yu ta inda tsa skwiha ya daga ma ga zwanja ḍa,» ka'a nda tsi. 21 Tsəmesl, ka Yesu nghanavatá tsa mndu ya, ka dvutá tsi, ka'a nda tsi mantsa: «Ta turtuk skwi ta pḍugudughusta. La ka dzawapta ka ta inda skwa gha, ka daganafá ka ta gwal ka pḍu, mantsa dza'a mutsay ka ta gadghəl ta luwa. Magata gha ta tsaya, ka sagha ka, ka dza'a ka mista ḍa,» ka'a nda tsi. 22 Na snaṅta tsa mndu ya ta tsa gwada ya, ka laghu tsi nda βasatá ṅuduf, kabga gadghəl ya. 23 Ka waftá Yesu ta duhwalhani ta wanafta. «Kay! Dza'a nda bla ka lama gwal gadghəl da ga mghama Lazglafta!» ka'a. 24 Ka ndərmim duhwalhani nda ndərmima ta tsa gwada ya. Ka vrəglintá Yesu ta mnay guli, «Zwana ḍa, nda bla ka lama gwal ta fafta ghəṅja taṅ ta gadghəl da ga mghama Lazglafta! 25 Ta dər laba ṅalibwa nda ta ghuruma lipir, ka lama mnda gadghəl da ga mghama Lazglafta,» ka'a. 26 Ka va ndərmimgalta duhwalhani, ka həṅ mataba taṅ mantsa: «Ka si mantsa tsi katsi ná, wa dza'a mutsafta mbaku tama?» ka həṅ. 27 Ka nghanavatá Yesu ta həṅ, ka'a mantsa: «Haḍ mndu dza'a laviṅṭá mbanafá ghəṅjani wa, ama laviṅlava Lazglafta ta mbanafá mndu, kabga laviṅlava ta maga inda skwi.»

† 10:6 Ngha ta Zlrafta 2:24. ‡ 10:8 Ngha ta Zlrafta 1:27 nda 2:24. § 10:14 Gray nda 9:37.

* 10:19 Ngha ta Sabi 20:12-16 nda Vrafta ta Zlahu 5:16-20.

28 «A'a! Wana an̄ni, zlanavazla ηni ta inda skwiha ηni, ka dza'a mista gha,» ka Piyer. 29 Ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had̄ mndu ta sli'af̄ta ka zlan̄tá h̄gani, nda zwanamani, nda kwaghamani, nda mani, nda dani, nda zwanani, nda had̄ikhani, kabga i'i nda ya kabga Lfida Gwada Lazglafta, 30 dza'a kwal kul mutsafta f̄erta ta sgavaghatani daga ta na zamana mida mu na wa. Dza'a mutsay ta h̄gaha, nda zwanama, nda kwaghama, nda mamaha, nda zwani, nda had̄ikha tani, ama dza'a ghuyay ta dan̄wa guli. Ma zamana ta sagha guli, ηa mutsayni ta hafu ηa k̄dekeden̄ da Lazglafta. 31 Nda nd̄gha gwal si ta k̄ma, dza'a nzakway nda hul. Nda nd̄gha gwal si nda hul guli, dza'a nzakway ka gwal ta k̄ma,» ka Yesu nda h̄ηj.

Mah̄k̄na mnan̄ta Yesu ta mtakwani nda sli'agaptani

Mat 20:17-19, Luk 18:31-34

32 Ta mbada h̄ηj ta tvi ηa ηlu ka dza'a da Ursalima, ka lab̄e Yesu ta k̄ma tan̄. Hlulha zlan̄ ta duhwalhani, nda gwal ta dza'a mista tan̄ tani. Ka ts̄k̄glanatá Yesu ta tsa duhwalhani ghwan̄pd̄ his ya tavatani, ka zraftá tsi ta mnay ηa tan̄ ta skwi dza'a slanaghata. 33 «Snawasna ba! Wana mu ta dza'a da Ursalima. Hada dza'a ksaf̄ta lu ta Zwan̄a mndu, ηa vlan̄tá maliha ta gh̄ηa gwal ta dra skwi ηa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ηa mnduha, ηa tsanaghata tan̄ ta guma ηa dzata, ηa vlan̄ta tan̄ ta gwal kul nzakway ka la Yahuda, 34 ηa ganapta tsahaya tiri, ηa tafay tan̄ ta s̄rd̄ak tida, ηa sl̄vay tan̄ nda krupiha, ηa dzata tan̄, ama bad̄u mah̄k̄n, ηa sli'agaptani nda hafu.»

Dawutá vla i Yakubu nda Yuhwana da Yesu

Mat 20:20-28

35 Tahula tsa, ka gavadaghatá i Yakubu nda Yuhwana ta nzakway ka zwana Zebedi tavata Yesu. «Mghama dá, ta kumay ηni ta magan̄nata gha ta skwi dza'a dawan̄ta ηni da kagha,» ka h̄ηj nda tsi. 36 «Nahgani ta kum̄e kuni ta magaghunata dá na?» ka'a nda h̄ηj. 37 «Bad̄u lama gha da glakwa gha ya ná, ka pghata ka ta an̄ni, sani nda ga zeghwa gha, sani guli nda ga zlāa gha ná, kida,» ka ηni. 38 Ka Yesu zlgahan̄aftawani ta h̄ηj mantsa: «Sna a kuni ta skwi ta daw̄e kuni wa. Dza'a lavin̄lava kuni ta sa leghwa tsa ghuya dan̄wa dza'a yu say ya ra? Ari dza'a tsu'ay kuni ta batema tsa ghuya dan̄wa dza'a ghuydipta lu ya?» ka'a nda h̄ηj. 39 «An̄i, dza'a lavin̄lava ηni,» ka h̄ηj. Ka Yesu nda h̄ηj mantsa: «Mantsa nzakwani, dza'a say kuni ta leghwa ghuya dan̄wa dza'a yu say, dza'a tsu'ay kuni ta batema tsa ghuya dan̄wa dza'a lu ghuydipta ya†. 40 Ama ta gh̄ηa skwi ta nghan̄antá tsa nzaku nda ga zeghwa dá nda ya nda ga zlāa dá ya ná, nḡhid̄igha a tsa ya wa. Nda nza tsa vliha ya ka ηa gwal payanaf Lazglafta ta h̄ηj,» ka'a nda h̄ηj. 41 Na snan̄ta tsa pd̄akwa duhwalha ghwan̄ ya ta tsa gwada ya, ka basanavata h̄ηj ta ηuduf ta i Yakubu nda Yuhwana. 42 «Saghawasa,» ka Yesu nda h̄ηj. «Nda sna kuni ta gwal ta nḡh̄ lu manda mghamha ta gh̄ηa mnd̄era mnduha ná, ta gay h̄ηj ta ma mgham mghama tan̄. Gwal kul̄an̄ lu guli, ta maray hah̄ηj ta mbrakwa tan̄ ta gh̄ηa tan̄. 43 Ama mantsa a nzakwani mataba kaghuni wa. Ka ta kumay mndu ta nzaku ka mali mataba ghuni katsi, ka nzata tsi ka kwalva ghuni. 44 Ka ta kumay mndu mataba ghuni ta nzaku ta k̄ma katsi, ka nzata tsi ka kwalva inda mnduha. 45 Wya tsi, sa a Zwan̄a mndu kabga ηa maganata lu ta sl̄na wa, ama ηa nzaku ka kwalva mnduha, vlaha ta hafani ηa vara nd̄aghata mnduha guli,‡» ka Yesu zlgahan̄aftawani ta h̄ηj.

† 10:39 Gray nda Sl̄na gwal ghunay 12:2. ‡ 10:45 Gray nda Sl̄na gwal ghunay 14:24 nda 1 Timute 2:6.

Gunanata Yesu ta ira Bartime

Mat 20:29-34, Luk 18:35-43

⁴⁶ Ka bhadaghatá hən̄j da luwa Yeriku. Ta sabə i Yesu nda duhwalhani, nda tskata sanlaha ma mnduha ma tsa luwa ya, mamu sana ghulpa ta mndu ta nzaku ta wa tvi ka gatá skwi. Bartime hga tsa mndu ya, ta nzakway ka zwan̄ja Time. ⁴⁷ Manda snan̄tani kazlay: Yesu zwan̄ja la Nazaret ya ta sagha ka'a, ka dzatá tsi ta lawlaw, ka'a mantsa: «Yesu zwan̄ja Dawuda, tawa ta hidahida ta i'i,» ka'a. ⁴⁸ Mbada mnduha ka n̄urhway. «Ma gwadaf ka,» ka hən̄j. Ama ka sganaghatá tsi ta dza lawlaw ka n̄dan̄da: «Zwan̄ja Dawuda, tawa ta hidahida ta i'i,» ka'a. ⁴⁹ Ka sladata Yesu, ka'a mantsa: «Hgagaghawa hga,» ka'a. Ka hgaktá hən̄j ta tsa ghulpa ta mndu ya. Ka hən̄j nda tsi mantsa: «Javan̄ja ka sli'af̄ta ka, wya ta hga kagha,» ka hən̄j. ⁵⁰ Ka slurtidin̄tá tsa ghulpa ta mndu ya ta lgutani, ka valavata ka labə nda tvə Yesu. ⁵¹ Ka dawan̄tá Yesu da tsi. Ka'a mantsa: «Nu ta kuma ka ta magaghata dā na?» ka'a. «Maləma dā, ka nghəlan̄ta yu ta vli,» ka'a. ⁵² «La, nda mba ka, kabga zlghafta gha ta i'i nda n̄dufufa gha,» ka'a nda tsi. Ka gi nghəlan̄tá tsa mndu ya ta vli, ka ksə tsi ta tvi ka dza'a mista Yesu.

11

Lama Yesu da luwa Ursalima

Mat 21:1-11, Luk 19:28-40, Yuh 12:12-19

¹ Taghwan̄j a hən̄j ka bhadaghata da luwa Ursalima wu, ka labə hən̄j nda mista ghwá zaytun̄j, ndusa nda sana luwaha ta hgu lu ka Beslaze nda Betani. Ka ghunaftá Yesu ta gwal his mataba duhwalhani. ² «Lawala da na luwa ta kəma ghuni na. Ka bhadaghaḡha kuni, dza'a slanaghasla kuni ta zwan̄ja kd̄ih hbana lu ta kul walan̄ta mndu ta laf tida. Ka plata kuni, ka klagaghata kuni. ³ Ka “n̄jaw kuni ta tsa na” ka mndu dawan̄ta da kaghuni katsi, “Mgham ta kumay,» ka kuni dazlay. Gi dza'a zlaghunan̄zla hən̄j n̄a klaktá ghuni da hadna,» ka'a nda hən̄j. ⁴ Ka sli'af̄tá hən̄j ka labə, ka slanaghatá hən̄j ta zwan̄ja kd̄ih ta hba ma bli ta watgha ga mndu ndusa nda wa tvi, ka platá hən̄j. ⁵ Ka gwal ma tsa vli ya nda hən̄j mantsa: «Nu tsa ta magə kuni na? Ta plə n̄jaw kuni ta tsa zwan̄ja kd̄ih ya na?» ka hən̄j. ⁶ Ka zlghanaftá hən̄j ta wa tan̄ manda ya mnanaf Yesu ta hən̄j. Ka zlan̄tá lu ta hən̄j, ka laghu hən̄j. ⁷ Ka klədanaghatá hən̄j ta tsa zwan̄ja kd̄ih ya ta Yesu, ka pghaftá hən̄j ta lguta tan̄j, ka n̄ladaftá Yesu nzafta tida.* ⁸ Ka lin̄tá mnduha ta zlazlatá lgutha tan̄j ta tvi, sləhwa fuha n̄a sanlaha ta balakta ma vwah† ka pghay n̄a tsu'ay. ⁹ Mbada ka gwal ta dza'a ta kəma Yesu nda gwal ta dza'a nda hulani tani ka hla wi. «N̄a Lazglafta glaku! Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ya ta sagha ma hgni. ¹⁰ Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta ga mgham ta sagha, ga mghama Dawuda ta nzakway ka da n̄ni! Glaku n̄a Lazglafta ta luwa!‡» ka hən̄j. ¹¹ Ka bhadaghatá Yesu da luwa Ursalima, ka lamə tsi da həga Lazglafta. Tahula naghanatani ta inda skwiha, ka sli'af̄tá tsi ka vraghuta da Betani kawadaga nda duhwalhani ghwan̄pdə his, kabga nda ghada laghwa fitik.

Ksi'af̄ta Yesu ta fwa ghuraf

Mat 21:18-19

¹² Gamahtsimani, ta sabə hən̄j ma tsa luwa Betani ya ka vru da luwa Ursalima, ka kuzlan̄aftá maya ta Yesu. ¹³ Ka nghan̄tá tsi ta sana ghuraf manda a nda sləhwa tbukw tida. Ka labə tsi nghanata, ka dza'a slanaghar

* **11:7** Gray nda Zakari 9:9. † **11:8** Manda ya ma 2 Mghamha 9:13, zlatá skwi n̄a vla glaku ya.

‡ **11:10** Gray nda Zabura 118:25-26 nda Mata 21:9.

slanagha a wa yu ta zwan̄ tida kə'a. Laghani tavata tsa fu ya, kə'a kə'a ná, sləhwa yeya tida, kabga ta fitika yakwa ghuraf a wa. ¹⁴ Ka Yesu nda tsa ghuraf ya mantsa: «Walglan̄ta a mndu ta tsagatá yaku ta kagha n̄a zay wa,» ka'a. Ta snaysn̄ay duhwalhani.

Ghziglaptá gwal dzawa skwi ma h̄aga Lazglafta

Mat 21:12-17, Luk 19:45-48, Yuh 2:13-22

¹⁵ Tahula tsa, ka ̄hadaghatá h̄əŋ da luwa Ursalima, ka lamə Yesu da dāba h̄əga Lazglafta. Ka slanaghatá tsi ta mnduha ta dzawa skwi nda sakwa skwi hada. Ka liŋtá tsi ta ghzligiŋtá h̄əŋ dzibil, ka zlabidiŋtá tsi ta tabəlha gwal ta mbəd, nda vla nzakwa gwal ta dzawa ghərbu' tani. ¹⁶ Zlana a ta mndu dər turtuk n̄a tsughwadadapta nda ma tsa dāba h̄əga Lazglafta ya nda skwi wa. ¹⁷ Ka mnə tsi n̄a tan̄. Ka'a mantsa: «Vinda a ma gwada Lazglafta kazlay: H̄əga da ná, dza'a nzakway n̄a h̄əga maga du'a mndəra mnduha demdem kə'a ra? Ama mbada kaghuni ka niŋta ka galigha gwal gəndaŠ,» ka'a. ¹⁸ Manda snan̄ta la mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi n̄a Lazglafta, nda gwal tagha zlahu n̄a mnduha ta tsa skwi ya, ka zbə h̄əŋ ta tvi n̄a dzatá Yesu. Ama ta zləŋ h̄əŋ guli, kabga ksən̄ksa tsa skwi ta taghə tsi ya ta hamata inda mnduha. ¹⁹ Manda dəd̄ata fitik, ka sabə i Yesu nda duhwalhani ma tsa luwa ya ka laghwa tan̄.

Maga du'a kul had dga ghəŋ

Mat 21:20-22

²⁰ Ga sərđək ta labə h̄əŋ ta tvi ka vru da Ursalima, kə'a ka duhwalha Yesu ná, dzun̄n̄n̄ nda ghwala tsa ghuraf ksi'af tsi ya kay, nduk nda slrəŋhani tani. ²¹ Ka havaktá Piyer ta ghəŋa skwi ta luta. «Maləma da, n̄gha ta ghwala ta na ghuraf ksi'af ka na kay ba!» ka'a nda Yesu. ²² Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Fafwa ghəŋa ghuni ta Lazglafta! ²³ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dər ya ghwá ya mnə mndu kazlay: Sli'afsl̄i'a ka vzamta ka ta vgha da drəf! ka'a nda tsi katsi, ka dgar̄ a tsi ta ghəŋ ta ghəŋani wu, faffa ta ghəŋani ta skwi ya mna tsi n̄a magakwani katsi, dza'a maganamaga Lazglafta ta tsa skwi ya. ²⁴ Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Inda skwi dza'a kuni dawan̄ta nda maga du'a ná, fafwafa ta ghəŋa ghuni tida manda skwi nda ghada mutsatani, dza'a n̄ghay kuni ta magata tsa skwi ya. ²⁵ Ka ta maga du'a kuni katsi, ka waya ka'a mamu dgun ma n̄udufa ghuni nda sana mndu katsi, pliniswapla ta dmakwa tsa mndu ya, kada plighunista Da ghuni Lazglafta ta luwa ta dmakuha kaghuni guli. ²⁶ [Ama, ka had kaghuni ta plinistá dmakwa mndu wa katsi, had Da ghuni Lazglafta ta luwa dza'a plighunistá dmakwa kaghuni guli wa]*» ka Yesu nda h̄əŋ.

Ga mutsa Yesu ta glaku

Mat 21:23-27, Luk 20:1-8

²⁷ Ta mbada h̄əŋ, ka vrəgladaghatá h̄əŋ da luwa Ursalima. Ta wawakwani Yesu ma h̄əga Lazglafta, ka sli'adaghatá la mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi n̄a Lazglafta, nda gwal tagha zlahu n̄a mnduha, nda la galata mndu guli slanaghata. ²⁸ «Nda mbrakwa wa ta maga ka ta na skwiha na, wa ta vlaghatá tvi n̄a magay?» ka h̄əŋ nda tsi. ²⁹ «I'i guli, ka dawan̄dawa yu ta skwi turtuk da kaghuni, ka zghidifzgha kaghuni ta wani katsi, dza'a mnaghunamna yu, ka nda mbrakwa wa ta maga yu ta tsa skwiha ya,» ka Yesu nda h̄əŋ. ³⁰ «Wya tsa daway da ya: Lazglafta ta ghunafta Yuhwana maga batem† re,

Š 11:17 N̄gha ta Isaya 56:7 nda Irm̄iya 7:11. * 11:26 N̄gha ta Mata 6:15. † 11:30 N̄gha ta 1:4-5.

ari mnduha a na? Zlghidifwa zlgħa ta wani,» ka'a nda həŋ. ³¹ Ka laghu həŋ zlərdəy mataba taŋ. «Waka mu dza'a zlgħa wani. Ka Lazglafta ya ta ghunafta ka mu, kabgawu kwal kuni kul zlgħafta 6a,» ka'a dza'azlay nda amu. ³² «Ka mnduha ta ghunafta» ka mu katsi, lava a mantsa guli wu, ka həŋ, kabga nda sna mnduha ta Yuhwana kahwathwata kazlay: Vərdə anabi ya kə'a. Tsaya tama, ta zləŋəy həŋ ta skwi dza'a magə mnduha. ³³ Mantsa tama: «Sna a aŋni ta mndu ta ghunakta wu,» ka həŋ. Ka Yesu nda həŋ tama mantsa: «Mantsa i'i guli, hađ yu dza'a mnaghunata, ka nda mbrakwa wa ta maga yu ta tsa skwiha ya wu,» ka'a.

12

Sana ghwađaka mnda vwaha inabi

Mat 21:33-46, Luk 20:9-19

¹ Mantsa, ka nzatá Yesu ka mna gwađa ŋa taŋ nda mahdihi, ka'a mantsa: «Mamu sana mndu ta sli'aftha ka laghwi da ŋađaftá fuha inabi ndər ndər ndər ma vwahani, ka ŋamtá tsi ma dzugur. Ka laptá tsi ta vli ŋa ditsa yakwani. Ka bamtá tsi nduk nda dumbi nda slra tani mida ŋa nzakwa mnda nghay*. Tahula kđiŋtani ta payanató tsa vwahani ya đina, ka fanamtá tsi ma dzvu ta gwal hvay. Ka sli'afthá tsi ka laghwi dista luwa. ² Sagha fitika đaga yakwani, ka ghunadaghatá tsi ta sana kwalvani slanaghatá tsa gwal ta hvay ya ŋa mutsanaftha taŋ ta ŋani ma yakwa tsa inabi ya. ³ Laghani, điŋ ksafksa həŋ ka đgaptá, ka vriŋta kul vlanja. ⁴ Ka ghungladaghatá tsi ta sana kwalva slanaghatá həŋ guli, ka tatanaghatá həŋ ta ghəŋ ka rarazata. ⁵ Ka ghungladaghatá tsa mnda vwah ya ta mahkəna kwalva, ka dzatá həŋ nda dza ta tsaya. Ka ghungladaghatá tsa mnda vwah ya ta sanlaha ma kwalvaha guli, ka đgaptá həŋ nda đga ta sanlaha, ka pslatá həŋ nda psla ta sanlaha. ⁶ Ga va tsa mndu ya, mamu pđakwa zwanjani turtuktuk ta đvu tsi ma hya ŋudufani, ka kđiŋtá tsi ta ghunadapta da tsa mnduha ya kazlay: Dza'a hulay həŋ tahula ta na zwanja đa na kə'a. ⁷ Ka sli'aftha tsa zwanj ya ka lagha slanaghatá həŋ. "Ya wana tsa mndu dza'a za həga ya kaya! Sawa ka dzatá mu, ŋa zay amu ta tsa həga ya!" Ka tsa gwal ta hva tsa vwah ya mataba taŋ. ⁸ Điŋ ksafksa həŋ ka dzata, ka vzidiŋtá həŋ ta mblani di'iŋ nda tsa fuha inabi ya.

⁹ «Ndana tama, nu dza'a magə dani ma tsa vwaha fuha inabi ya? Dza'a laghala, ŋa zadanatani ta tsa mnduha ta hva ma tsa vwah ya, ŋa vlanjani ta tsa fuha inabi ya ta sanlaha ma mnduha. ¹⁰ Ta dzanaf a kaghuni ta vindatani ma deftera Lazglafta manda ya kə'a ta mnay ra? "Tsa pala wuđidŋ gwal ta ba həga ya, tsaya ta nuta ka vərđa palaka tughwa həga. ¹¹ Tsaya ná, Lazglafta ta đvaftá nzakwa tsa pala ya ka vərđa palaka tughwa həga. Skwa ndərmimay nzakwani ta wa ira amu!†» ka'a.

¹² Tsatsafta tsa maliha ya ná, ta ghəŋja taŋ ta gwađa Yesu ta tsa gwađa ya. Ka zbə həŋ ta tva ksaftha, ama ka zlanatá həŋ ka laghwa taŋ kabga zləŋja gwađa da mnduha.

Gwađa ta ghəŋja pla dzumna

Mat 22:15-22, Luk 20:20-26

¹³ Ka ghunaftá həŋ ta sanlaha mataba la Farisa nda mnduha Hiridus,‡ ŋa dza'a gwađa nda Yesu, kadal đakwatsafta lu ta gwađa ma wani ŋa ksaftha. ¹⁴ Wya ka həŋ lagha mnay ŋani: «Maləma đa, nda sna ŋni kazlay: Dar gwađa

* 12:1 Gray nda Isaya 5:1-2. † 12:11 Ngha ta Zabura 118:22-23. ‡ 12:13 Ngha ta Mata 3:6.

ta mnə kagha kə'a, had kagha ta zləŋa ira mnduha wu, kabga had ghuya gha nda mndu ta għərɓakwani wa. Vərdə nzaku manda ya ta kumə Lazglafta ta taghə kagha. Ta kumay ŋni ta dawantá gwada da kagha: Ma zlahə Lazglafta ná, nda ra re, ra a wa ka pla dzumna ŋa mgham dagala ma Ruma na? Dza'a plər pla a wa ŋni na?» ka həŋ. ¹⁵ «Kabgawu ta kəl kuni ka dzəgha i'i na?» Ka Yesu zlgħanaftawi ta həŋ, kabga nda sna ta tsa madgwirmadgwira taŋ ya. «Klagaghawakla ta tsa kwaɓu ya ka nghanata yu,» ka'a. ¹⁶ Ka klanaktá həŋ turtuk. Ka dawantá Yesu da həŋ. Ka'a mantsa: «Nda wa grafta lu ta na skwi tsaf lu tida na na? Nə wa na hgu tida na guli?» ka'a nda həŋ. «Ŋa mgham Sezar ya,» ka həŋ. ¹⁷ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Vlajwa mgham Sezar ta ya ta nzakway ka ŋa mgham Sezar, vlajwa Lazglafta ta ya ta nzakway ka ŋa Lazglafta,» ka'a nda həŋ. Ka ndərmim həŋ katakata ta tsa zlgħawani ya.

Daway ta ghəŋa sli'agabta ma mtaku nda hafu

Mat 22:23-33, Luk 20:27-40

¹⁸ Ka sli'adaghatá la Sadukiya slanaghata Yesu guli. Hahəŋ ná, gwal ta mnay kazlay: Had sli'agabta mndu ma mtaku wu[§] kə'a ya həŋ. Ka dawantá həŋ da tsi, ka həŋ nda tsi mantsa: ¹⁹ «Maləma da, wya ka Musa vindaŋnafta: "Ka mamu mndu mtu zwanamani ka zlanjtá markwa taŋ, ya a ta zwanə nda tsa marakw ya wu katsi, wunanaghata tsa zwanamani ta ndiri ya ta tsa wadgani ya, ŋa yanatani ta zivir ta tsa zwanamani ta mtuta ya,"* ka'a.

²⁰ «Tsaw ghalya, si mamu zwanama ndəfəŋ həŋ ma da taŋ. Si ka klaftá zumali ma həŋ ta marakw, ka mtutá tsa mndu ya ta yana a lu ta zwanə ya, ²¹ ka wunanaghatá tsa mahisa zwanə ya ta tsa wadgu ya, ka mtutá tsaya guli, yana a lu ta zwanə wa. Mantsa ya tsa mahkəna zwanə ya guli. ²² Inda tsa zwaniha ya ndəfəŋ ndəfəŋ, ka raftá həŋ ta tsa marakw ya, kul had ya ta yatá zwanə nda tsi. Tahula rwuta tsa zwaniha ya ndəfəŋ ndəfəŋ, ka mtuta tsa marakw ya guli. ²³ Mantsa tama ní, badu sli'agabta ma mtaku nda hafu ní, ŋa wa ŋa wa dza'a nzakwa tsa marakw ya mafaba taŋ badu tsaya tama, ya wya klafkla həŋ demdem ta tsa marakw ya ka markwa taŋ?» ka həŋ nda tsi. ²⁴ Ka Yesu zlgħanaftawani ta həŋ mantsa: «Ta nanay kuni ta ghəŋ. Kabgawu kəl yu ka mnay mantsa? Sna a kuni ta skwi nda vinda ma gwada Lazglafta wu, sna a kuni ta mbrakwa Lazglafta guli wa. ²⁵ Tahula sli'agapta ma mtaku nda hafu ná, ta had kluvtá vgha i marakw nda zə'al wu, dza'a nzanza həŋ manda duhwalha Lazglafta ta luwa. ²⁶ Ta ghəŋa gwada ta vragapta ma mtaku nda hafu ya ná, ta dzanaf a kuni ta tsa vli ta ghəŋa mubuk nda vu tida ma deftera Musa ya ra? Ka Lazglafta nda Musa hada na: "I'i Lazglafta Abraham, i'i Lazglafta Izak, i'i Lazglafta Yakubu,†" ka'a. ²⁷ Hahəŋ ná, ta nda hafu həŋ, kabga Lazglafta ná, Lazglafta gwal nda rwa a wu, ama Lazglafta gwal nda hafu ya. Ta nanay kuni ta ghəŋa ghuni katakata,» ka Yesu nda həŋ.

Daway ta ghəŋa mali mataba zlahu

Mat 22:34-40, Luk 10:25-28

²⁸ Ma tsa vli ya, mamu sana mndu mataba gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta sna tsa skwi ta zlərdə i Yesu nda la Sadukiya ya. Nghayni ná, dīna tsa zlgħatá wa Yesu ŋa taŋ ya. Ka sli'aftha tsi ka gavadaghata tavata Yesu da dawantá. Ka'a mantsa: «Wati mali ma inda zlahuha na?» ka'a. ²⁹ Ka Yesu nda tsi mantsa:

§ 12:18 Gray nda Slna gwa ghunay 23:8. * 12:19 Ngha ta Sabi 20:1-17 nda Vrafta ta Zlahu 5:6-22, 25:5-10 nda Zlrafta 38:8. † 12:26 Ngha ta Sabi 3:2, nda 3:6, 15-16.

«Wya mali mida: Snawa 6a la Isra'ila! Mgham ta nzakway ka Lazglafta ná, tsatsi turtuktuk Mgham. ³⁰ Mantsa tama, ka ðvuta ka ta Mgham ta nzakway ka Lazglafta gha nda hyahya ñudufa gha, nda inda hafa gha, nda inda ndana gha, nda inda mbrakwa gha.† ³¹ Wya mahisani: “Ka ðvuta ka ta mnda sála manda va ðvuta gha ta ghəŋa gha.Š” Mataba inda zlahuha ná, hað zlahu ta malaghutá tsahaya wa,» ka'a.

³² Ka tsa mndu ta tagha zlahu ña mnduha ya nda tsi mantsa: «Zða tsa mghama ða. Kahwathwata tsa mnə ka kazlay: Turtuktuk Lazglafta kə'a ya, hað sani ðekðek ta ghəŋa tsatsi* wa. ³³ Hað taðta ðvuta mndu ta Lazglaftani nda hyahya ñudufani, nda inda ndanani, nda inda mbrakwani, nda ðvutani ta mnda sála manda va ðvutani ta ghəŋani wa. Malaghumala tsaya ta ghəŋa skwi nda sála ta drafta lu tsuhtsuh ta gwir. Malaghumala guli ta planatá ghəŋ ta plu lu nda hamata skwiha nda ya nda rini† ta vlanja lu manda ya ðawan zlahu,» ka tsa mndu ya. ³⁴ Nghanata Yesu ta tsa zlghawani ya ná, mamu ðifil mida. Ka'a nda tsi mantsa: «Di'ijaghu a ka nda ga mghama Lazglafta wa,» ka'a. Hað mndu ta ðarglaftá ñuduf ka ðawgəltá vli da tsi tahula tsa wa.

Zwanja Dawuda Kristi ra?

Mat 22:41-46, Luk 20:41-44

³⁵ Ka kðə Yesu ta tagha skwi ña mnduha ma həga Lazglafta. Wya ka'a ta mnay: «Kurki gwal tagha zlahu ña mnduha ta mnay kazlay: Kristi ná, zwanja Dawuda ya ka'a na? ³⁶ Ya wya ka vərða Dawuda pghafər Sulkum nda ghuða mnata:

“Ka Mgham Lazglafta mnanatá Mghama ða na: Nzanza gha nda ga zeghwa ða ha ka sagha fitik dza'a ninja yu ta ghumaha gha ka skwa ðinjay gha,‡” ka'a.

³⁷ Ya “Mghama ða ka,” ka vərða Dawuda ta hgay ní, wa kə'a nzəglaku ka zwanjani tama?» ka'a guli. Tsa skwi ta taghə Yesu ya na, zðəganazða ta tsa ðamga ta snay ya.

Planaghatá vu ta gwal tagha zlahu

Mat 23:1-36, Luk 20:45-47

³⁸ Wya ka'a nda həŋ ma tsa skwi ta taghə tsi ya. «Daswa ka kuni nda gwal tagha zlahu ña mnduha! Hahəŋ ná, nda lgutha zutututa zðəganata wawaku ta həŋ. Zðəganazða ganaghatá zgu ta həŋ ta luma. ³⁹ Ta zbay həŋ ta vla nzaku ta kəma ma həga ta kəl lu ka tagha skwa la Yahuda. Vla nzaku ðina ta zbə hahəŋ ma vla za skwa zay guli. ⁴⁰ Hahəŋ gwal ta dghwadgudunjtá skwa la wadgu. Zðəganazða slrinjtá maga du'a ta həŋ ta kəma mnduha ña ghubanjá həŋ. Dza'a tsanaghatas lu ta guma ta həŋ katakata,» ka'a.

Vla skwa markwa wadgu ka pðu

Luk 21:1-4

⁴¹ Tahula tsa, ka nzatá Yesu mbəŋ nda akwata pgha tsedi ma həga Lazglafta, ka ngray ka mnduha ta pgha tsedi dida. Nda ndəgha la gadghəl ta va pghadatá tsedi. ⁴² Ka lagha sana markwa wadgu ka pðu guli, ka pghadatá tsi ta aneni his kul slaghuta ka sana skwi. ⁴³ Mantsa tama, ka haganjtá Yesu ta duhwalhani, ka'a nda həŋ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, tsedi pghada ya markwa wadgu ya da ya skwi ya ná, mal ñani ka ña pðakwa mnduha, ⁴⁴ kabga sanlaha ná, ma fərta tani da həŋ kla'ata həŋ ka pghadata.

‡ **12:30** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:4, 5. § **12:31** Ngha ta Levi 19:18. * **12:32** Gray nda Vrafta ta Zlahu 4:35. † **12:33** Gray nda Huseya 6:6. ‡ **12:36** Ngha ta Zabura 110:1.

Ama tsa marakw ya ná, kɔavakta skwi ma ŋa zayni ga taŋ klaɓ tsatsi ka pghadata,» ka'a.

13

Tasiŋtá hɔga Lazglafta

Mat 24:1-2, Luk 21:5-6

¹ Ma fitika saba i Yesu ma hɔga Lazglafta, ka sani mataba duhwalhani nda tsi mantsa: «Mghama ɔa, ngha ta glakwa na pala na 6a! Nghana ka ta glakwa bata na hɔga na 6a!» ka'a. ² Ka Yesu nda hɔŋ mantsa: «Nda ngha ka ta glakwa batá na hɔga na ki'e, haɔ nzugwatá pala ɔar turtuk dza'a pɔata wa, dza'a tasiŋtasa lu tesne'» ka Yesu nda tsi.

Skwiha dza'a magaku ma kɔa kɔakwa ghɔŋa haɔik sagha

Mat 24:3-14, Luk 21:7-19

³ Tahula tsa, ka sli'aftá Yesu ka laghwi nzata ta ghwá zaytuŋ, ta nzakway mbɔŋ nda hɔga Lazglafta, ka ksaghutá i Piyer nda Yakubu nda Yuhwana nda Andre nda ghɔŋa taŋ ta Yesu ka ɔawanɔa ɔa tsi. ⁴ «Yawu dza'a magakwa tsa skwiha ya, ŋizla wu dza'a maraŋtá magakwa inda tsa skwiha ya na? Mna gwananɔna mna,» ka hɔŋ nda tsi. ⁵ Ka zlaftá Yesu ta mnay ŋa taŋ, ka'a nda hɔŋ mantsa: «Daswa ka kuni yaha mndu da nanaghunafta. ⁶ Kabga nda ndɔgha mnduha dza'a sli'akta ka klaftá hga ɔa kazlay: "Ti Kristi," ka inda taŋ dza'a mnay, ŋa nanaghata taŋ ta ndɔghata mnduha. ⁷ Dza'a nda sna kuni ta mna gwada ta lmu ndusa nda ya di'ŋ, yaha ŋuɔufa ghuni tɔu, kabga dza'a magaku tsa skwiha ya, ama kɔavakta kɔakwa ghɔŋa haɔik a tsa wa. ⁸ Dza'a lmay sana haɔik ta lmu nda sana haɔik, mantsa sana luwa nda sana luwa guli. Dza'a ghudzavafghudza haɔik ma vliha kavghakavgha. Dza'a slaku maya ta haɔik. Nda tsahaya dza'a zlra ghɔŋa haɔik ta ɔasay manda marakw ta ɔasa yaku. ⁹ Kaghuni, ɔaswa ka kuni, dza'a hlay lu ta kaghuni da vla guma, dza'a ɔgay lu ta kaghuni nda sarak ma hɔga tagha skwa la Yahuda. Dza'a hɔadaghunagha hla lu ta kɔma la ŋumna nda mghamha, kabga nzakwa ghuni ka duhwalha ɔa. Hada dza'a maraŋta kuni ta nzakwa ghuni ka maslɔmtsɔka ɔa ta kɔma taŋ. ¹⁰ Wya skwi dza'a magaku karaku: Dza'a nzakway tkwe' ka mnananɔta mnduha ta ghɔŋa haɔik tender ta Lfiɔa Gwada Lazglafta, kada kuɔuta ghɔŋa haɔik. ¹¹ Hlafta lu ta kaghuni ka hlaghata da vla guma ya, yaha kuni da laghwi da ndana skwi dza'a kuni mnay hada kazlay: Nu dza'a mu mnay tama, ka'a. Ka nu dza'a sagha da ghɔŋa ghuni ma tsa fitik ya, tsaya dza'a kuni mnay, kabga kaghuni a dza'a gwadaɔ wa. Dza'a sagha ɔa Sulkum nda ghuɔa skwi dza'a kuni gwadaɔ. ¹² Ma tsa fitik ya ná, zwanamani dza'a vlatá zwanamani ŋa dzata, zwanani ŋa da dza'a vlata ŋa dzata, ta mbɔɔavata zwani tvɔ dadaha taŋ nda mamaha taŋ ŋa vlatá hɔŋ ŋa pslata.* ¹³ Dza'a husanhusa kuni ta inda mnduha, kabga nzakwa ghuni ka duhwalha ɔa, ama mndu ya dza'a kɔanakta su'afta dza'a mbaku,» ka'a.

Manzakɔawayá skwi

Mat 24:15-28, Luk 21:20-24

¹⁴ «Ma sana fitik dza'azlay, dza'a nda ngha kuni ta manzakɔaway ta ŋriŋta† skwa Lazglafta dza'a nzata ma vli má si kul raku. Ka havapɔta mndu nda sna ta ɔzana. Mantsa guli, ka nda ngha gwal hadna ma Zudiya ta tsa skwi ya katsi, ka hwaya hɔŋ ta ghwá. ¹⁵ Ka ta nzaku mndu ta ɔɔama hɔga, yaha da ndana valagata ŋa vru da hɔga‡ kabga ŋa klaftá sana skwi, ka hwaya tsi ta

* **13:12** Gray nda Mika 7:6. † **13:14** Ngha ta Daniyel 9:27, 11:31, 12:11. ‡ **13:15** Ngha ta Mata 24:17.

hwaya. ¹⁶ Mndu ya ma vвах guli, yaha da ndana vrakta dzagha ɲa klaftá lgutani. ¹⁷ Ghuya ɗanɗwa dza'a slanaghatá mi'aha nda huɗi nda gwal nda zwani ta ghuva tan ma tsa fitik ya! ¹⁸ Ndɔɓawa dzvu da Lazglafta, kabga yaha tsa skwiha ya slata givya. ¹⁹ Ka yawu tsatá ghɛɲa hadik ka sagha ta gita, ta sla a mndɛrga tsa ghuya ɗanɗwa dza'a slata ma tsa fitik ya wu, slɛglata a vani guli wa. ²⁰ Ka má fa a Lazglafta ta htanaktá tsa fitik ya wu katsi, ma had' mndu dza'a mbafta wa. Ama dza'a htanaghuhta ta tsa fitik ya, kabga gwal dagap tsi ɲa nzaku ka ɲani. ²¹ Ka "wana Kristi hadna," "a' wa'a Kristi hada a," ka mndu nda kaghuni katsi, yaha kuni da snay, ²² kabga dza'a sli'agaghasli'a ghwadaka la krista nda ghwadaka anabiha. Dza'a magay hɛɲ ta ɲizla sana skwiha nda mazamzámha ɲa nana ɗagatá mnduha Lazglafta, ka má ta magaku tsi. ²³ Kaghuni, ɗaswa ka kuni. Wya mnaghunamna yu ta tseke'luwa ta inda skwi dza'a magaku demdem.

Vragata Kristi

Mat 24:29-31, Luk 21:25-28

²⁴ «Tsa fitik dza'a sagha tahula ghuyapta lu ta tsa ɗanɗwa ya, dza'a mtumta fitik, had' tili dza'a ɓɛglafta wa. ²⁵ Dza'a rkaga rka tekwatsa ta luwa, ta dza'a ghudzavafghudza mbrakwa sana skwiha ta luwa.* ²⁶ Ma tsaya tama, dza'a nghanɗa lu ta saha Zwanɗa mndu nda mbraku ma ghwayak, ta wudaku katakata ma glakwani ta saha tsi dza'azlay. ²⁷ Ghwanafha ta duhwalha Lazglafta, ɲa sli'a tan ta kdavakta ghɛɲa hadik tender;† kulam ta slrɛɲa luwa, ɲa tsakaktá mnduhani ɗagab tsi.

Tagha skwi ta ghɛɲa ghuraf

Mat 24:32-35, Luk 21:29-33

²⁸ «Nghawa skwi ta magaku nda ghuraf ɓa! Ka nda ngha kuni ta ghuraf ta ɗaku katsi ná, gi nda sna kuni kazlay: Ndusa ɗawiyɗi tama kə'a. ²⁹ Mantsa ya guli, ka nda ngha kuni ta tsa skwiha ya ta magaku katsi ná, ka snanɗa kuni kazlay: Ta tvi sɔla Zwanɗa mndu ka saha tama kə'a. ³⁰ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had' na mnduha ta na zamana gita na dza'a kduta ɗekɗek kul slatá tsa skwiha ya wa. ³¹ Luwa nda hadik ná, dza'a kdú kɗa. Ama gwada ɗa ná, had' dza'a kuduta wa. Nzawanza hzleɲa, yaha kuni hani.

Lazglafta yeya nda sna ta kdakwa ghɛɲa hadik

Mat 24:36-44

³² «Ta ghɛɲa gwada ta tsa fitik ya ná, had' mndu nda sna ka ta wati luwa tsi wa. Dɛr duhwalha Lazglafta ta luwa, dɛr zwanɗani, sna a hɛɲ wa. Ba Da turtukwani yeya nda sna ta tsa fitik ya. ³³ ɗaswa ka kuni! ka nzata kuni hzleɲa nda fatá ghɛɲa ghuni, sna a kuni ka yawu dza'a sagha tsa fitik ya wa. ³⁴ Tsa skwi ya ná, dza'a nzakway manda zə'ala hɛga ta vrakta ta za wliwani. Ma sli'ani, ka zlanɗá tsi ta hɛgani ma dzva gwal ksanatá slnani, daganafha ta slna tan ta hɛɲ. Ka ngha ka ta hɛga, ka'a nda mnda ngha hɛga, ka nzata ka hzleɲa, ka'a guli. Ka sli'aftá tsi ka laghwí. ³⁵ Kaghuni guli, hzleɲa fata ghɛɲa ghuni kabga snanɗa a kuni ka ta wani luwa dza'a sagha zə'ala hɛga wa. Ka gahawu tsi, ka má takala tsi, ka ta waha vazak tsi, ka gasɛrdɛk a dza'a sagha tsi, had' mndu nda sna wa. ³⁶ ɗaswa ka kuni da sagha tsi dluk slaghunaghata pslapsla hani ta kaghuni. ³⁷ Manda va na ta mnə yu ɲa ghuni na ná, mantsa ya ta mna yu ɲa inda mnduha kazlay: Hzleɲa ka kuni fata ghɛɲ,» ka'a.

§ 13:19 Gray nda Daniyel 12:1. * 13:25 Gray nda Isaya 13:10, 34:4, Azekiyel 32:7, Yuwel 2:10, 3:4.

† 13:27 Gray nda Vrafta ta Zlahu 30:4, Zakari 2:10 Nehemi 1:9.

14

Dzra skwi ŋa ksafta Yesu ŋa dzata
Mat 26:1-5, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-53

¹ Ta his fitik ka sagha fitika skala Pak, nda skala buradi kul had'is mida, * ka zbu gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta hidaku ŋa ksaftá Yesu ma kdek ma kdek ŋa klay dzata. ² «Yaha da nzakway badu tsa fitika skala Pak ya tama, kabga ka badu tsa ka mu ksay katsi ná, ka waya ka skwi da sli'anaftá mnduha ta hwanzaɓaku,» ka həŋ.

Pghay sana marakw ta urdi ta ghəŋ ŋa Yesu
Mat 26:6-13, Yuh 12:1-8

³ Ma luwa Betani Yesu ta nzaku ka za skwa zay ma həga ga Simuŋ si nda rɔfa mndu tida ya, ka lamə sana marakw slanaghata nda klatá hwaraka Albastra ndəghamə tsi ta urda sana fu ta hgu lu ka Nar. Nda bla dzva tsa urdi ya katakata. Ka ɓlaghutá tsi ta wa tsa hwarak ya, ka bəzɓləganatá tsa urdi ya ma ghəŋ ta Yesu. ⁴ Ka kuzlanaftá tsi ta sanlaha ta ŋuduf, ka rurunwaku həŋ ta rurunwaku. Ka həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl lu ka badza urdi ka bətbət na? ⁵ Ta skwi má ŋa klafta ka skwapta ŋa mutsaftá suley hkən dərɓmæk†, ka daganaftá gwal pɔdu ná,» ka həŋ ka ɓasanavatá ŋuduf ta tsa marakw ya, ka davay. ⁶ Ama ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka ghuya dərŋwa ŋa tsa marakw ya? Zlanawa zla, nərma skwi tsa skwi ya magiha tsi. ⁷ Gwal ka pɔduhá ná, kawadaga həŋ nda kaghuni inda fitik,‡ laviŋlava kuni ta vla skwi ŋa taŋ dər yawu tsi manda ya ta kumə kuni. I'i ná, gɔavata a yu tavata kaghuni wa. ⁸ Kɔavakta nərma skwi kura tsi, maga tsi. Rɔdi má ŋa masadivata badu dza'a da da hadik, tsaya na masadiva tsi na. ⁹ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, inda vli dza'a mnə lu ta Lfidá Gwada Lazglafta ma ghəŋa hadik tender, dza'a rusay lu ta skwi maga na marakw na, ŋa hava na marakw na.»

Skwapta Zudas Iskaryut ta Yesu
Mat 26:14-16, Luk 22:3-6

¹⁰ Ka sli'aftá Zudas Iskaryut. Tsatsi ná, tekw mataba duhwalha ghwanpɔda his, Ka laghu tsi da slanaghatá gwal dra skwi ŋa Lazglafta. «Dza'a vlaghunanavla yu ta Yesu ma dzva ghuni,» ka'a nda həŋ. ¹¹ Tahula mnanatani ta tsa gwada ya ta həŋ, ka rfu həŋ ta rfu. «Dza'a vlaghavla aŋni ta tsedi guli,» ka həŋ nda tsi. «Yaw,» ka Zudas. Tahula tsa tama, ka ŋavata Zudas ka psa tvi dza'a kəl tsi ka vlanjta Yesu ta həŋ.

Zay Yesu ta skwa zay ŋa skala Pak
Mat 26:17-25, Luk 22:7-14,21-23, Yuh 13:21-30

¹² Badu tsa tanjana fitika skala skwa zay kul had'is mida ya, badu tsaya ta hna lu ta tuwak ŋa maga tsa skala Pak ya. Ka duhwalhani nda Yesu mantsa: «Ga ta kuma ka ta payafta mu ta vli ŋa maga skala Pak na?» ka həŋ. ¹³ Ka ghunaftá tsi ta gwal his mataba duhwalhani. Ka'a nda həŋ mantsa: Lawala da huda luwa, dza'a guyaku kuni nda sana mndu ta kla bzleghwa imi, ka dza'a kuni mistani. ¹⁴ Ka dza'a lamə da həga ga tsi ya ná, ka mnanatá kuni ta zə'ala həga ma tsa həga ya kazlay: Ga tsa vli dza'a kəl yu ka za skwa zay ŋa skala Pak kawadaga nda duhwalha da ya na? ka mghama ŋni, ka kuni dazlay nda tsi, ŋa maraghunatani. ¹⁵ Ya dza'a maraghunamara ta vli ma sana dzuguvi ta ghəŋa sana həga nda payatá inda huzlaha mida. Hada dza'a payamafta kuni ta skwi ŋa za skwa zay ŋa skala Pak, ka'a. ¹⁶ Ka sli'afta tsa

* 14:1 Ngha ta Sabi 12:1-27. † 14:5 Ngha ta Markus 6:37. ‡ 14:7 Gray nda Vrafta ta Zlahu 15:11.

duhwalha ya, ka laghwi da huɗluwa, ka slafta hɛɲ ta inda tsa skwiha ya, manda va ya mnanaf Yesu ta hɛɲ. Ka datá hɛɲ ta skwa zaya skala Pak hada.

Sani ma kaghuni dza'a skwaptá i'i, ka Yesu

¹⁷ Gahawu tama, ka lagha tsi kawadaga nda duhwalhani ghwanɗɗé his. ¹⁸ Nda nza nzakwa taɲ tama ta za skwa zay hɛɲ, ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ta mnaghunata yu, mamu mndu turtuk mataba ghuni ta zə mu ta skwa zay kawadaga nda tsi, dza'a vlatá i'i ma dzva mnduha[§],» ka'a. ¹⁹ Rəmasas ka vgha taɲ. «I'i a wu su'u na? I'i a wu su'u na?» ka hɛɲ turtuk turtuk nda tsi. ²⁰ «Mndu turtuk mataba na kaghuni ghwanɗɗé his ta zə mu ta skwa zay ma hliba turtuk* na tsa mndu ya. ²¹ Wya te'uwa, Zwanɗa mndu ná, dza'a mtaku manda ya nda ghada vindatani ma gwaɗa Lazglafta.† Ama ɗanɗa ɲa mndu dza'a vlatá Zwanɗa mndu ma dzva mnduha ɲa dzata. Dər ya má kwal lu yatá tsa mndu ya,» ka'a nda hɛɲ.

Tahanata Yesu ta za skwa zay nda ghuɓa

Mat 26:26-30, Luk 22:14-20, 1Kwa 11:23-25

²² Ta zə hɛɲ ta skwa zay, ka klaftá Yesu ta tsa buradi ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka ɓalanafá tsi ta hɛɲ. Ka'a nda hɛɲ mantsa: Nanana ná, slu'uvgha ɗa ya, zlghawazlgha, ka'a. ²³ Tahula tsa, ka klaftá tsi ta leghwa ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka vlantá tsi ta hɛɲ. Ka zlghaftá hɛɲ ka ɲanɗa'ata demdem. ²⁴ Ka'a nda hɛɲ mantsa: «Nanana na usa ɗa ya. Nana usa ɗa ná, dza'a pghupgha ɲa slərɓa zughu mataba mnduha demdem nda Lazglafta.‡ ²⁵ Kahwathwata ta mnaghunata yu, haɗ yu dza'a səglanɗa ima yakwa fwa inabi ha ka labə ta fitik dza'a kəl yu ka sa lfidani ma ga mghama Lazglafta wa,» ka'a nda hɛɲ.

²⁶ Ka fafanaftá hɛɲ ta laha[§] zləzlvá Lazglafta, ka sli'aftá hɛɲ ka dza'a ta ghwá zaytuɲ.

Sna a yu ta kagha wu, ka Piyer nda Yesu

Mat 26:31-35, Luk 22:31-34, Yuh 13:36-38

²⁷ Ta labə hɛɲ ta tvi, ka Yesu nda hɛɲ mantsa: «Dza'a hwahwayaghu hwahwaya kuni ka zliɗivata,*» ka'a nda hɛɲ. Wya te'uwa nda vinda da Lazglafta kazlay:

Dza'a dzadza yu ta mnda ngha tuwak, ɲa gazlaghuta tuwakha kə'a†.

²⁸ «Dza'a dzadza lu ta i'i, ama tahula sli'agabta ɗa, dza'a tinlaghutinɗa yu ta ɓhadaghata da Galili ka kaghuni,» ka'a. ²⁹ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Dər hwahwayaghuta lamndu ka zlavaghata, i'i, zlavaghata a yu ɗəkɗək wa,» ka'a. ³⁰ Ka Yesu nda tsi guli mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghata wa, ta vana rviɗik gita u ná, ma kɗaku vazak ka wahata kamahis, dza'a mnamna vərɗa kagha hkən sála kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu kə'a.» ³¹ Ama ka Piyer vrəglinɗá zlghanaftawi nda mbraku nda mbraku mantsa: «Dər má ɲa dzatá i'i kawadaga nda kagha tsi, haɗ yu dza'a mnay kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a wu,» ka'a nda tsi. Manda va tsaya, ka pɗakwa sanlaha nda tsi guli.

Nɗəba dzva Yesu ma Getsemani

Mat 26:36-46, Luk 22:39-46

§ 14:18 Gray nda Zabura 41:10. * 14:20 Ngha ta Zabura 41:10. † 14:21 Ngha ta Zabura 22:2-19 nda Isaya 53. ‡ 14:24 Gray nda Sabi 24:8, Irmiya 31:31-34. § 14:26 Ngha ta Zabura 113-118.

* 14:27 Ngha ta Zakari 13:7. † 14:27 Ngha ta Zakari 13:7.

³² Ka 6hadaghatá həj da sana vli ta hgu lu ka Getsemene.† Lagha taŋ da tsa vli ya, «nzawanza hadna ta dza'a yu da maga du'a,» ka Yesu nda duhwalhani. ³³ Ka hgana'atá tsi ta i Piyer nda Yakubu nda Yuhwana kawadaga nda tsi. Ta mbədap a həj ta səla wu ná, ka ksaftá zləj ta Yesu ka ghuyay ma vgha. ³⁴ Ka'a nda həj mantsa: Tdatda ɲudufa dá katakata ta kuma dzihata, nzawanza hadna ndiri, ka'a nda həj. ³⁵ Tahula tsa ka mbədapá tsi ta səla dau' manda a, ka zləmbatá tsi ta hadik, ka ndəbə tsi ta dzvu da Lazglafta: Ka má ta magaku tsi katsi ná, ka laghula na ghuya danwa na ta ghəja dá, ka'a. ³⁶ Ka'a guli: «Aba, Da, had' skwi kul lavinjá ka ta magay wa, klinjka ta na gruma dza'a yu say na! Nziyanza tsi tama, manda ya ta kumə i'i a wa, ama ka nza tsi manda ya ta kumə kagha,» ka'a. ³⁷ Ka sli'aftá tsi ka vrakta slanaghatá duhwalhani, ka slanaghatá tsi ta həj ta hani. Ka'a nda Piyer mantsa: «Simuŋ, ta hani ka ra? Lavinj a ka ta nzdavata ta nzaku ndiri dər ka ki'a ra! ³⁸ Nzawanza ndiri, ka ndəba kuni ta dzvu yaha kuni da zləmbamta ma ghwadaka skwi dza'a dzghaghunata,» ka'a nda Piyer. «Nda sna yu ta kumay ɲudufa ghuni ta maga skwi dina, ama had' mbrakwa slu'uvgha wa,» ka'a nda həj. ³⁹ Ka vrəglaghutá tsi da maga du'a manda va tsa ya kay guli. ⁴⁰ Ka sli'iglaftá tsi ka vrəglakta slanaghatá həj. Ta vraktá tsi ná, ta zunjura hani həj kay guli. Ka sli'anafá tsi ta həj. Trid' traptra həj ta skwi ɲa mnanata, kabga nda ghuya həj da hani. Ka vrəglaghutá tsi. ⁴¹ Ka vrəglaktá tsi ɲa mahkəna səla, ka'a nda həj mantsa: «Tata hani kuni ka mbi'a vgha ghuni tama ba? Nda kda, nda maga fitikani tama. Wana vlanjva lu ta Zwanja mndu ma dzvu ta gwal dmaku. ⁴² Sli'afwasli'a, mbadma guya həj, wya ndusakta tsa mndu ta vlatá i'i ma dzva taŋ ya,» ka'a nda həj.

Ksaftá Yesu

Mat 26:47-56, Luk 22:47-53, Yuh 18:3-12

⁴³ Tata tsa gwada ya Yesu, ta lagha Zudas ta nzakway tekw mataba duhwalha ghwanpədə his. Ka lagha tsi kawadaga nda tsakatá mnduha, nda huzla lmu da həj da slanaghatá Yesu. Tsa mnduha ya ná, ghunatá mnduha mali ta ghəja gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ɲa mnduha, nda la galata mndu ya. ⁴⁴ Tsa Zudas ya ná, tsatsi ta vlanjta həj. Tinlaghutiŋla ta mnanatá həj kazlay: Ka nda ngha kuni ta tsa mndu dza'a lagha yu da brusata ya ná, ya vani tsaya. Ka gi ksafta kuni, ka kla kuni, yaha kuni da walanja zlinjta, ka'a nda həj. ⁴⁵ Bhadaghatani, ka gavadaghatá tsi tavata Yesu. «Zgu tsa Maləma dá,» ka'a ganaghatá zgu ka brusay. ⁴⁶ Ka gi sli'adaghatá tsa mnduha ya ksaftá Yesu. ⁴⁷ Ka gi tshagaptá sana mndu tavata Yesu ta kafayani, ka gi tsaghutá sləmənə§ sani ma kwalva tsa mali ta ghəja gwal dra skwi ɲa Lazglafta ya. ⁴⁸ Ka Yesu nda həj mantsa: «Nya ta maguta kəl kuni ka sli'agaghata nda huzla lmu da ksa i'i, gənda yu ra? ⁴⁹ Ya wya kawadaga yu nda kaghuni ta tagha skwi ma həga Lazglafta tazlay, hada kaghuni, kabgawu kwal kuni ksaftá i'i? Wya nana skwi ta magaku na ná, ɲa nzakwani manda ya mna gwada Lazglafta ya,» ka'a. ⁵⁰ Ka hwahwayaghutá* duhwalha Yesu ka zlanavata. ⁵¹ Ka sli'aftá sana galaḅay ka mbaḅa mistani, nda tsatá gwada ta vghani, ka kumə lu ta ksafta, ⁵² ama ka slurtinjá tsi ta lgutani ka hwayaghuta ka fərdi'u.

Yesu ta kəma guma

Mat 26:57-68, Luk 22:54-55,63-71, Yuh 18:13-14,19-24

‡ 14:32 Ngha ta Mata 26:36. § 14:47 Ngha ta Yuhwana 18:26. * 14:50 Gray nda 14:27.

⁵³ Ka klaghatá hən̄j ta Yesu da mala gwal dra skwi ŋa Lazglafta. Hada, ka tskavatá inda gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu tani, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha tani, ka tskavatá hən̄j. ⁵⁴ Ta klə hən̄j ya, mbadaka Piyer ka mbada ta hulani ta hulani, ha ka lamə tsi da daḅa tsa həga ga mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ya. Ka nzatá tsi hada ka slina vu kawadaga nda kwalvaha. ⁵⁵ Mbada maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tsa guma, ka zba skwi dza'a kal lu ka mutsaftá rutsak nda inda tsakalawi ta ghəŋa Yesu, kabga ŋa mutsaftá dzata, trid mutsaf a hən̄j wa. ⁵⁶ Nda ndəgha gwal ta vaza rutsak ta Yesu† mndani, ama la a tsa gwada tan̄j ya ta tva turtuk wa. ⁵⁷ Ka sli'anaftá sanlaha ta gwada ta ghəŋani. Ka'a nda hən̄j mantasa: ⁵⁸ Sniŋsna ŋni ta mnayni kazlay: «Dza'a tasiŋtá na həga Lazglafta baf lu nda dzvu na yu, ka vranafata da ta bafata baḁu mahkən kul ksaŋtá mndu,‡» ka'a. ⁵⁹ Kulam nda tsaya tani, la a tsa gwada tan̄j ya ta tva turtuk wa. ⁶⁰ Ka sli'aftá mal ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta mataba tsa tskatá vgha mnduha ya. Ka'a nda Yesu mantasa: «Nu kul zlgħə kagha ta wa na skwi ta mnə mnduha ta kagha na katak na? Ari sna a wa a kagha na?» ⁶¹ Tsarida, ka Yesu nzata, zlgħa a ta wani wa. Ka dawuglan̄tá tsa mal ta ghəŋa gwal dra skwi ya da tsi. «Kagha Kristi ta nzakway ka Zwan̄a Lazglafta nda tfawi ta ghəŋani ya ra?» ka'a nda tsi. ⁶² Ka Yesu zlgħanaftá mantasa: «An̄j, i'i ya. Dza'a nda nghan̄a kuni ta i'i Zwan̄a mndu ta nzaku nda ga zeghwa Lazglafta nda mbra. Dza'a nghan̄a kuni ta saha da ma kusay ta luwa§ guli,» ka'a. ⁶³ Na snaŋta tsa mal ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta ya ta tsa gwada ya, ka kwahin̄tá tsi ta lgutani. Ka'a nda hən̄j mantasa: «Nu tata zbəgəlta mu? ⁶⁴ Nda sna kuni ta tsa ŋaslani ya ki'e, kinawu ka kaghuni ta ghəŋani?» ka'a. Prək ka dzatá na mndu* na, ka hən̄j demdem. ⁶⁵ Ka gi tafə sanlaha ta sərđək tida, ka hbanamtá hən̄j ta patak ma kuma, ka dən̄əzlay. Ka hən̄j nda tsi mantasa: Tsatsaf tsatsa ta tsa mndu ta dzughusta ya, ka hən̄j nda tsi. Ka vlan̄tá hən̄j ta la kwalvaha, ka dghar† tsahaya guli.

Hkən mnay Piyer kazlay sna a yu ta Yesu wu kə'a
Mat 26:69-75, Luk 22:56-62, Yuh 18:15-18,25-27

⁶⁶ Tata nzaku Piyer ndagahaḁik ma daḅa həga, ka sagha sana marakw ta nzakway tekw mataba kwalvaha ka mi'aha ga mal ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta. ⁶⁷ Ka nghan̄tá tsi ta Piyer ta slina vu. Ka vits tsi, «Si kawadaga kagha nda tsa Yesu la Nazaret ya,» ka'a nda tsi. ⁶⁸ «Kay! Sna a yu ta na skwi ta mnə ka na wu, sna a yu ta va na mndu ta mnə ka na guli wu,» ka'a. Ka gi sli'aftá tsi ka laghwi da dzuguva watgha. [Ka wahatá vazak.] ⁶⁹ Ka nghan̄əlan̄tá va tsa marakw ya. Tekw nana mndu na mataba tsa mnduha ya, ka'a nda tsa mnduha ma tsa vli ya kay guli. ⁷⁰ «Kay! I'i a wu,» ka'a kay guli. Bats nza, ka tsa gwal ta nzaku hada ya nda Piyer kay guli mantasa: «Dər ki tsi, vara a kagha mataba tsa mnduha ya wu, kagha ná, mnda la Galili ka,» ka hən̄j nda tsi. ⁷¹ Ka zraftá Piyer ta ksi'a ghəŋani ka waḁu. Ka'a mantasa: «Sna a yu ta na mndu ta mnə kuni na dekdek wu,» ka'a. ⁷² Ka gi wahatá vazak ka mahis. Snaŋta Piyer ta tsa wahata vazak ka mahis ya, hizl sagha tsa gwada mnana Yesu kazlay: Ma kdaku vazak wahata ka mahis ná, dza'a mnay ka kazlay: Sna a yu ta kagha wu kə'a ya tsa da ghəŋani. Ka gi sli'aftá tsi ka laghwi da hərbə taw.‡

† 14:56 Gray nda Zabura 27:12, 35:11. ‡ 14:58 Nghan̄a ta Yuhwana 2:19. § 14:62 Nghan̄a ta Zabura 110:1 nda Daniyel 7:13. * 14:64 Nghan̄a ta Zlahu 24:16. † 14:65 Gray nda Isaya 50:6. ‡ 14:72 Nghan̄a ta 14:30.

15

*Kladaghata Yesu ta kōma Pilatus**Mat 27:1-2,11-14, Luk 23:1-5, Yuh 18:28-38*

¹ Tsadakwa vli, ka gi tskavatá maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ka dzrəku kawadaga nda la galata mndu, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha, nda gwal tsa guma demdem. Ka habaftá həŋ ta Yesu. Ka klaftá həŋ ka laghwi vlanťá Pilat ka ŋumna. ² Tahula kladaghata taŋ ta Yesu da Pilatus, ka dawantá Pilat da tsi. Ka'a mantsa: «Kagha mghama la Yahuda ra?» ka'a nda tsi. Manda ya mna ka,* ka Yesu nda tsi. ³ Ka vazə maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta rutsakha kavghakavgha ta Yesu. ⁴ Ka dawuglanťá Pilat da Yesu, «Mbəda a ka ra, ari sna a wa a ka ta na skwiha ta mnə həŋ ta kagha na na?» ka'a nda tsi. ⁵ Tsərid nzanza Yesu kul mbədanaghata dər ka turtuk. Ka vlanťá tsi ta ndanu ta Pilat.

*Tsanaghatá guma mtaku ta Yesu**Mat 27:15-26, Luk 23:13-25, Yuh 18:39–19:16*

⁶ Tsaw inda fitika skala Pak ya ná, ta snusna Pilat ta zlinistá mndu turtuk ma gamak ta həŋ. Mndu dawəŋ həŋ ta zlinista tsi ta həŋ. ⁷ Ma tsa fitik ya, mamu sana mndu ta hgu lu ka Barabas, ksaf lu ka famta ma gamak kawadaga nda sanlaha ma mnduha, kabga dzata taŋ ta mndu ma vla zlərdəwi nda ŋumna. ⁸ Mbada dəmga ka sli'adaghata da Pilatus, «Zliŋniszla ta mndu turtuk manda ya snu ka ta magəŋnata,» ka həŋ. ⁹ «Ta kumay kuni ta zlighunista da ta mghama la Yahuda ra?» ka Pilat nda həŋ, ¹⁰ kabga nda sna ka mnay kazlay: Ka draku kladaghata maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta Yesu ka'a. ¹¹ Ama mbada maliha ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ka ŋavata, ka bara mnduha ŋa mnay taŋ kazlay: Zliŋnis Barabas, zliŋnis Barabas, ka'a nda Pilatus. ¹² Ka vrəgliŋťá Pilat ta daway da həŋ: «Ka si mantsa tsi, nu ta kumə kuni ta magay da nda na mndu ta hgu kuni ka mghama la Yahuda na?» ka'a nda həŋ. ¹³ Ka hləglaftá həŋ ta wi: «Zləŋafzləŋa ta udzu, ka həŋ nda tsi.» ¹⁴ Ka Pilat nda həŋ guli mantsa: «Kabgawu, nahgani va ghwadaka skwi maga tsi? Ka hləglaftá həŋ ta wi nda mbraku, Zləŋafzləŋa ta udzu!» ka həŋ nda tsi. ¹⁵ Tsa Pilat ya, ta kumay ta zdənafta ŋuduf ta dəmga. Mantsa, ka zlinistá tsi ta Barabas ta həŋ, ta vlanťá tsi ta Yesu ma dzvu ta la sludzi ŋa slvanapta. Tahula tsa, ka zlanantá tsi ta həŋ ŋa zləŋafta ta udzu.

*Gagay sludziha ta Yesu**Mat 27:27-31, Yuh 19:2-3*

¹⁶ Ka zlgəghutá sludziha ta Yesu ma dzva Pilatus, ka kladamtá həŋ, ta daŋi ma həga ma vla nzakwa Pilatus, ka hagadaghatá həŋ ta inda sludziha demdem, ka tskavata hada. ¹⁷ Ka sudanavatá həŋ ta lguta ma mgham mgham ka dva. Ka daftá həŋ ta teki ka wanamta ma ghəŋ manda zewzewa. ¹⁸ Ka gə həŋ ta zgu ŋani: «Zgu tsa mghama la Yahuda,» ka həŋ nda tsi. ¹⁹ Mbada ka həŋ ka dzay ta ghəŋ nda sarak guli, ka tafa sərđək tida. Ka tsələu həŋ ta tsələu ta kəmani, manda skwi ŋa vla glaku ŋani. ²⁰ Tahula hərfuta taŋ ta gagay, ka sudaghutá həŋ ta tsa lguta dva má mgham mgham tida ya, ka sudglanavatá həŋ ta vərđa ŋani. Ka klagapta ka klaghata ŋa zləŋay ta udzu.

*Dalafta la sludziha ta Yesu ta udzu**Mat 27:32-44, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-27*

* 15:2 Ngha ta Mata 27:11.

²¹ Ta labə həŋ ta tvi, ka guyatá həŋ nda sana mnda la Sireŋ ta hgu lu ka Simuŋ, dani ma i Alegzandra nda Rufus† ta vrakta ta wawakwani. Ka mblanaftá həŋ ta kla tsa udza zləŋja Yesu ya. ²² Ka klaghatá həŋ ta Yesu da Gwalgwata. Tsa Gwalgwata ya na, manda mnay kazlay: Vla ghudzifa ghəŋ kə'a ya. ²³ Bhadaghata taŋ da hada, ka kumə həŋ ta sunustá ima inabi labanaf lu nda sana skwi ta hgu lu ka mur, ŋa htanaghutá kuzlakwa tsa ghuya dərŋwa ya, ama ka kwalaghutá Yesu ta say. ²⁴⁻²⁵ Nzemndi təmbay vli ta zləŋaftá həŋ ta udza zləŋjay, ka vzə həŋ ta vindima‡ ŋa daguvustá lguthani. ²⁶ Vindafha lu nda ta ghəŋjani, ta ghəŋja skwi kəl lu ka tsanaghatá guma kazlay: Mghama la Yahuda kə'a. ²⁷ Ka zləŋaftá həŋ ta gəndaha his ta sana udzuha tavatani, pal nda ga zeghwani, pal nda ga zlaḅani. ²⁸ [Mantsa ya kdavakta skwi mnə gwada Lazglafta kazlay: Nda mbəda mataba mbsaka gwal ta maga ghwadaka skwi,§] kə'a. ²⁹ Mbada mnduha ta labə nda ta tsa tvi ya, ka gigda ghəŋ ka rarazay, «Yawa a wa! Dza'a tasiŋtasa yu ta həga Lazglafta ka bafta da ma fitik hkən* a ka ka kay ra. ³⁰ Mbanaf mba ta ghəŋja gha kagha ka ghəŋja gha, ka saha ka ta na udza zləŋjay na!» ka həŋ nda tsi. ³¹ Mbada maliha ta ghəŋja gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ka manay guli: «Mbanafha ta sanlaha ná, ama trid lavinj a ta mbanaftá ghəŋjani wu,» ka həŋ mataba taŋ. ³² «Ka sasa Kristi Mghama la Isra'ila ta na udza zləŋjay na ndana tama, ka nŋa ŋni, kada zlghafta ŋni nda ŋudufa ŋni!» ka həŋ. Mbada tsa gwal zləŋaf lu kawadaga nda tsi ya guli ka razay.

Mtakwa Yesu

Mat 27:45-56, Luk 23:44-49, Yuh 19:28-30

³³ Lafa fitik dək da ghəŋ, ka nutá vli tđik ka grusl ta hadik demdem, ha ka laha ta nzemndi hkən ta fitik hawa. ³⁴ Manda magatá nzemndi hkən, ka hgatá Yesu nda mbraku, ka'a mantsa: «Eluhi, Eluhi, lama sabaktani?» ka'a. Manda mnay kazlay: Lazglafta da, Lazglafta da, kabgawu zliđivata† ka na? kə'a ya. ³⁵ Snaŋta sanlaha mataba tsa gwal hada ya ta tsa skwi mna tsi ya ná, ka həŋ mantsa: «Wya ta hga Iliya mnda Lazglafta ghalya,» ka həŋ. ³⁶ Ka gi sli'aftá sani mataba taŋ ka hwayadapta klaftá susu, ka hbunja ta wa sarak. Ka tsughumamtá tsi ma ima inabi mastalaŋ, ka tsghədanaftá tsi ta Yesu ŋa sayni.‡ Ta tsghə tsi ya, «Swidwa! Nghama nŋa ka dza'a sasa Iliya da klagata ta na udza zləŋjay na tsi, kaki tsi,» ka həŋ. ³⁷ Ama ka wahatá Yesu nda mbraku, ka sabə hafu mida. ³⁸ Ma va tsa fitik ya, ka tavaptá zlala ta watgha lamə da vli nda ghuḅa ma həga§ Lazglafta kuyar daga ta luwa dikw ta hadik. ³⁹ Ma tsa vli zləŋaf lu ta Yesu ya, mamu sana mghama sludza la Ruma ta sladakta mbəŋ nda tsi. Manda nghanjani ta mndərga tsa klay Yesu ta hafu ya, ka'a mantsa: «Kahwathwata, na mndu na ná, Zwaŋja Lazglafta ya,» ka'a. ⁴⁰ Mamu sana mi'aha ta sladakta di'ij ka nŋa tsa skwiha ta magaku ya guli. Mataba tsa mi'aha ya, mamu i Mari makwa ta Magdala, nda Salume, nda Mari mani ma i Yuses nda Yakubu ta tsne'uwa ya. ⁴¹ Ma fitika si nzakwa Yesu ta ma luwa Galili karaku ná, si ta dza'a mistani tsa mi'aha ya ŋa maganatá slna. Si nda ndəgha sanlaha ma mi'aha ta sli'adafta mistani da luwa Ursalima guli.

Pađamta Yusufu ta Yesu

Mat 27:57-61, Luk 23:50-56, Yuh 19:38-42

† 15:21 Gray nda Ruma 16:13. ‡ 15:24-25 Nŋa ta Zabura 22:19. § 15:28 Nŋa ta Lukwa 22:37 nda Isaya 53:12. * 15:29 Nŋa ta 14:58 nda Zabura 22:8 nda Yuhwana 2:19. † 15:34 Nŋa ta Zabura 22:2. ‡ 15:36 Gray nda Zabura 69:22. § 15:38 Nŋa ta Sabi 26:31-33.

⁴² Bađu luma Madagala tsa fitik ya, ta kəl lu ka papaya skwiha, kabga dza'a lamla lu da sabat, ka nda dəda fitik. ⁴³ Ka lagha Yusufu mnda luwa Arimate*. Tsa mndu ya ná, ta mnay ta tughwa gwadaha. Tsatsi guli ná, ta kzla ga mghama Lazglafta. Ka draftá tsi ta ɲuduf, ka lagha slanaghatá Pilat ɲa dawaftá tvi ɲa dza'a kla mbala Yesu. ⁴⁴ Ka ndarmim Pilat ta tsa gi saba hafu ma Yesu misimmisim ya. Ka hgan̄tá tsi ta tsa mghama sludziha ya, ka dawan̄ta da tsi kazlay: Nda kda fitika saba hafu mida ra? kə'a. ⁴⁵ Manda snanamta tsa mghama sludzi ya, ka zlananjá tsi ta tvi ta Yusufu ɲa dza'a kla mbala Yesu. ⁴⁶ Ka skwatá Yusufu ta lguta wupay, ka klagata mbala Yesu ta udza zlan̄ay, ka mbsamta mida. Ka klaftá tsi ka laghwi famta ma kulu huhrap lu ma kluluh. Ka tan̄walaktá mghama klam, ka hun̄ta ta wa tsa kulu ya. ⁴⁷ Ta nzaktá i Mari makwa ta Magdala nda Mari mani ma Yuses, ka ngha vli dza'a kəl lu ka famta.

16

Sli'agabta Yesu nda hafu ma mtaku

Mat 28:1-8, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-10

¹ Manda luta sabat, ka sli'aftá i Mari makwa ta Magdala nda Salume nda Mari mani ma Yakubu dzawatá rda urdi ɲa dza'a masay ta mbala Yesu. ² Ka sli'afta hən̄, ka ɓhadaghatá hən̄ mbessa vzlazlan̄ ta kulu gasərdək bađu dəmas. ³ Ta labə hən̄ ta tvi, ka hən̄ mantsa: Wa dza'a tan̄walaghutá tsa klam ta wa tsa kulu ya tama? ka hən̄. ⁴ Ndusadaghata tan̄, kə'a ka hən̄ ná, tan̄walaghutan̄wala lu ta tsa mghama klam ya di'ɲ nda wa tsa kulu ya. ⁵ Ka gi lamə hən̄ da tsa kulu ya. Ka slanaghatá hən̄ ta sana duhwal ta nzaku hada nda ga zeghwi, nda sudatá ta lguta ɲusliɲ zutut ta vghani. Nghan̄ta tan̄, mbaɗaka hən̄ ka ghudzafata da zlan̄. ⁶ «Ma zlan̄ kuni ta zlan̄, nda sna yu kazlay: Yesu mnda la Nazaret si zlan̄af lu ya ta psə kuni» kə'a. Ta haf hadna wa. Sli'afsi'a nda hafu ka laghwi. Wana tsa vli si kəl lu ka fatá mblani ya. ⁷ Lawala da mnanatá i Piyer nda sanlaha ma duhwalhani kazlay: Tin̄əl tsatsi dza'a ɓhata ma Galili. Hada dza'a nghan̄ta kuni manda ya si mnaghuna tsi,* ka tsa duhwal ya nda hən̄. ⁸ Ka ndagaptá tsa mi'aha ya ma kulu, ka hwaya. Ta ghudzaku hən̄ da zlan̄. Ka kwalaghutá hən̄ ta mna tsa gwada ya ɲa mndu, kabga nda ksa hən̄ da zlan̄.

Maranjta Yesu ta vghani da Mari Magdala

Mat 28:9-10, Yuh 20:11-18

⁹ [Manda sli'agabta Yesu gasərdək bađu dəmas, tin̄əl Mari makwa ta Magdala, ya ghzligin̄ tsi ta duhwalha halaway ndafaj̄ mida ya, marava tsi da tsi. ¹⁰ Ka sli'aftá tsa marakw ya ka laghwi da mnay ɲa gwal si kawadaga nda Yesu, ta nzaku hən̄ sasgama ka taw. ¹¹ Wa a Yesu nda hafu, nda ngha i'i nda ira da, ka'a nda hən̄. Ka kwalaghutá hən̄ ta zlghaftá tsa gwada ya.

Maravata Yesu da sana duhwalhani his

Luk 24:13-35

¹² Tahula tsa, ka maravatá Yesu ka sani ma mndu tskəm da duhwalhani his ta mbaɗa ta tvi ta dza'a tahula luwa. ¹³ Ka vraktá hən̄ da Ursalima, ka rusu hən̄ ɲa sanlaha. Ama ka kwalaghutá tsahaya ta zlghaftá tsa gwada ya guli.

Maravata Yesu da duhwalhani ghwan̄ɲdə nden̄

Mat 28:16-20, Luk 24:36-49, Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8

* **15:43** Ngha ta Mata 27:57. * **16:7** Ngha ta 14:28.

¹⁴ Tahula tsa guli, ka maravatá tsi ta kəma duhwalhani ghwanpɔ́ɔ́ nderɛ ta zə hən ta skwa zay. Ka davanaghatá tsi ta hən: Nu kul zlgħaftá kuni ta gwada tsa gwal ta nghanjá i'i ta sli'agapta ya, tənɛtənə ghənə ghuni, ka'a nda hən. ¹⁵ Ka'a nda hən tama mantsa: Lawala ta ghənə hadik tender, ka mna kuni ta Lfida Gwada Lazglafta ɲa inda mnduha. † ¹⁶ Inda mndu dza'a zlgħafta nda ɲuduf, ka maganaftá lu ta batem, dza'a mbaku. Ama mndu dza'a kwal kul zlgħafta, dza'a tsanagħatsa Lazglafta ta guma. ¹⁷ Wya ɲizla dza'a maranjá gwal ta zlgħaftá i'i: Nda hga ɔ́a, dza'a ghazlay hən ta duhwalha halaway ma mnduha, dza'a gwaday hən ta sana Lfida Gwada. ¹⁸ Dər ksafha hən ta nahadik nda dzvu, dər suha hən ta gruma, had sana skwi dza'a maganata tsi ta hən wa. Dza'a fafanaghafafa hən ta dzvu ta gwal kul dughwanaku, ɲa mbambafta tan, ka Yesu nda hən.

Vraghuta Yesu ta luwa
Luk 24:50-53, Slg 1:9-11

¹⁹ Tahula mnanata Mgham Yesu ta tsa gwada ya ta hən, ka klaghatá Lazglafta ta luwa, ka nzanatá tsi nda ga zeghwani. ‡ ²⁰ Hahən guli, ka sli'aftá hən ka laghwi da mna tsa Lfida Gwada Lazglafta ya ma inda vli. Ka katu Mgham Yesu ta hən ma mna tsa gwada ya, ɲlanaghaha ta tsa gwada ya ta hən nda ma magay tan ta mazəmzəm.]

† 16:15 Slna gwal ghunay 1:8. ‡ 16:19 Gray nda Slna gwal ghunay 1:9-11.

Gwada ta sabi da Lukwa

Zlrafta Lukwa ta gwadani

¹ Ari nɛrma Tawfilus, nda ndɛgha mnduha ta nɛvata ka vinda gwada ta ghɛɛna skwiha ta luta mataba nɛni. ² Ka vindafta hɛɛɛn manda va skwi nghan gwal ta nzakway ka maslɛmɛtsɛka tsa skwi ya, ta nuta ka gwal mna gwada Lazglafta daga tanɛtan. ³ Ka nɛvatɛɛ i'i guli ka psa snanɛa dɛna ta skwiha ta luta daga tanɛtan nɛa vindaghafta nda tvani a mala da Tawfilus, ⁴ kada snanɛa ka ta dɛvakarta vɛrda skwiha mutsaf ka ta tagha skwi ta ghɛɛnani.

I Zakari nda Elizabet

⁵ Mantsa tama, ma fitika nzakwa mgham Hiridus ta ga mgham ta hadika Zudiya, mamu sana mndu ta dra skwi nɛa Lazglafta, Zakari hɛani mataba mndɛra la Abiya mndɛra gwal ta dra skwi nɛa Lazglafta. Elizabet hga markwa tan ta sabi nda ma mndɛra la Haruna. ⁶ Tuɛukwa mndu hɛɛɛn his his ta wa ira Lazglafta. Ta snay hɛɛɛn ta zlaha Lazglafta nda skwa dzahayhani, had maslivinza ta ksantɛɛ hɛɛɛn wa. ⁷ Mutsaf a hɛɛɛn ta zwanɛɛ dɛkɛkɛ wa, kabga ka dzɛghɛɛn Elizabet, lula ima tan guli.

Dza'a nɛatsay ka ta zwanɛɛ ka duhwala Lazglafta nda Zakari

⁸ Ma sana fitik, ta maga slna tsa dra skwi ya Zakari ta kama Lazglafta, kabga mbɛɛdagagha mbɛɛda fitik nɛa magay mndɛra tan ta tsa slna ya, ⁹ ka zbaptɛɛ lu nda vindima ta Zakari nɛa lami da hɛga Lazglafta da dra urdi manda ya snu gwal ta dra skwi nɛa Lazglafta ta magay. ¹⁰ Magatɛɛ tsa fitika dra urdi ya, ka sli'aftɛɛ tsi ka lami da hɛga Lazglafta da dra tsa urdi ya, ta magɛɛ dɛmga ta du'a ma bli. ¹¹ Mɛɛ tsa tama, gi ka zlagaptɛɛ duhwala Lazglafta ta kɛma Zakari, ka sladata nda ga zeghwa tsa gwir ta drɛ lu ta urdi ya. ¹² Na gi nghanɛa Zakari, ka ghudzaptɛɛ tsi da zlɛɛn, srav vghani. ¹³ «Ma zlɛɛn ka ta zlɛɛn Zakari, wana tsu'afɛɛtsu'a Lazglafta ta ndɛɛba dzva gha. Dza'a yagha ya markwa ghuni Elizabet ta zwanɛɛ zgun nɛa tsanaftɛɛ gha ta hɛani ka Yuhwana, ¹⁴ dza'a rfay ka ta rfu katakata, dagala gwal dza'a rfu ta ghɛɛnani guli. ¹⁵ Ka mndu dagala dza'a nzakwa tsi ta kɛma Lazglafta. Had dza'a sa ima inabi dɛr skwi ta ghuya mndu wa. Dza'a ndɛghundɛgha nda Sulkum nda ghuɛa daga ma hudɛɛ mani. ¹⁶ Dza'a nda ndɛgha zwana la Isra'ila dza'a vranakta tsi da Lazglafta Mghama tan. ¹⁷ Ta kɛma ta kɛma dza'a dza'a tsi nda slnani ta kɛma Lazglafta nda Sulkum, nda mbraku manda nɛa Iliya nɛa dzranaftɛɛ* nzaku mataba dadaha nda zwana tan, nɛa vranaktɛɛ ghɛɛnɛa gwal ta maga ghwadaka skwi ka nɛrma mnduha. Mantsa ya dza'a payaftɛɛ† tsi ta mnduha nɛa fata tan ta vgha nɛa Lazglafta,» ka tsa duhwala Lazglafta ya nda tsi. ¹⁸ «Waka yu dza'a snanɛɛ skwi mantsa? Wana i'i halata mndu yu, markwa ini guli nda hala,» ka Zakari nda tsi. ¹⁹ Ka tsa duhwala Lazglafta ya zlghanaftawi mantsa: «I'i Gabriyel‡ ya, ta sladu ta kɛma Lazglafta nɛa maganatɛɛ slna. Tsatsi ta ghunighata nɛa gwadgaghata, ka mnaghatɛɛ tsa Lfida Gwada ya. ²⁰ Ndana tama, wana ka dza'a nuta ka rgha. Lavinɛɛta a ka ta gwada ha ka sagha fitika

* 1:17 Ngha ta Malatsi 4:6 † 1:17 Ngha ta Malatsi 3:23-24. ‡ 1:19 Tsaya duhwala Lazglafta ghunaf lu.

magata tsa skwiha ya wa, kabga zlg haf a ka ta tsa skwi dza'a magaku ma fitikani mnagha yu ya wu,» ka'a.

²¹ Ta nzatá mnduha ka kzla saba Zakari, sew sabə a wa. Ka ndanu hən ta ndanu: «Nu ta slanaghata ma həga Lazglafta tama?» ka hən. ²² Manda sabani, ka traptá tsi ta gwada nda tskatá mnduha, gi ka tsatsaftá hən kazlay: Mamu mazəmzəm ta slanaghata ma həga Lazglafta kə'a. Laviñ a ta gwada nda wi nda hən wu, mbadá ka mnay nda dzvu ña tan.

²³ Tahula kduta fitika maga slnani, ka sli'aftá tsi ka laghwi dzaghani. ²⁴ Nzđava a tahula tsa wu, ka zlg haftá markwa tan Elizabet ta hudí. Ka zatá Elizabet ta tili hutaf ta difa vgha. Ka'a mantsa: ²⁵ «Zđakatahudí ya magiha Mgham Lazglafta, ka skwa hula si nzakwa dá ta kəma mnduha dá, kabga ta ya a yu ta zwan wa. Ama ka tawatá Lazglafta ta hidahida ta i'i ndana, ka klaghutá tsa hula ya ta ghəña dá,» ka'a.

Dza'a ñatsay ka ta zwan, ka duhwala Lazglafta nda Mari

²⁶ Ta mamku' a tilani, ka ghunaftá Lazglafta ta duhwalani Gabriyel da sana luwa ta hgu lu ka Nazaret ma hadika Galili, ²⁷ da sana daghali ta hgu lu ka Mari ta dzugu sana mndu Yusufu hgani ta sabə nda ma mndəra la Dawuda. ²⁸ Ka lamə tsi slanaghata: «Zgu tsa, tfaghaghatfa Lazglafta ta wi katakata. Kawadaga Mgham Lazglafta nda kagha,» ka'a nda tsi. ²⁹ Kđanafta tsa gwada ya ta Mari, «nu mndəra nana ma ga zgu tama,» ka'a ma ghəñani. ³⁰ Ka duhwala Lazglafta nda tsi mantsa: «Ma zləñ ka ta zləñ Mari, zbpzba Lazglafta ta kagha ka tfaghaghatawi. ³¹ Wana dza'a zlg hafzlg ha ka ta hudí, ña yata gha ta zwan zgun, ña tsanafta gha ta hgani ka Yesu. ³² Dza'a nzakway ka mndu dagala, dza'a hğay lu ka Zwan Lazglafta ta luwa ña vlanja Lazglafta ta ga mgham manda ña dzidzani Dawuda. ³³ Dza'a gay ta mgham ta ghəña la Isra'ila ña kdekedzej, kdavakta a tsa ga mghamani ya wu,» ka'a. ³⁴ Ka Mari nda tsa duhwala Lazglafta ya mantsa: «Kinawu ka skwi dza'a magaku mantsa, ya wya ta sna a yu ta zgun wu?» ka Mari. ³⁵ «Sulkum nda ghuđa dza'a saha ta ghəña gha. Mbrakwa Lazglafta ta luwa dza'a bukwaghanta. Tsaya dza'a kal lu ka hga tsa zwan nda ghuđa dza'a yata ka ya ka Zwan Lazglafta. ³⁶ Ngha a ka ta zba gha Elizabet si kul faftá lu ta ghəñ ta yayni ta zwan ná, wa'a nda hudí ndana, mamku' a tilani na nda wa tsa halatani ya tani ra. ³⁷ Had sana skwi ta tranaghatá Lazglafta wa,» ka duhwala Lazglafta nda tsi. ³⁸ Yaw, «kwálva Lazglafta i'i, ka maga Lazglafta manda ya mniha ka,» ka Mari. Ka sli'afta duhwala Lazglafta tavatani ka laghwi.

Laghwa Mari nghanaghatá Elizabet

³⁹ Ma va tsa fitik ya, ka sli'aftá Mari misimmisim ka laghwi da sana luwa ta ghwá ma hadika Yahuda da nghanaghatá Elizabet. ⁴⁰ Ka lamə tsi da həga ga Zakari ka ganaghatá tsi ta zgu ta Elizabet. ⁴¹ Na gi snanja Elizabet ta ga zgwa Mari, gi ka skalavaftá zwan ma hudani. Ka ndəghanaftá Sulkum nda ghuđa ta Elizabet. ⁴² Ka klanjá tsi ta lwi dagala dagala. Ka'a mantsa: «Kagha, nda tfawi ta ghəña kagha mataba mi'aha. Na zwan ma hudá gha na guli, nda tfawi ta ghəñani. ⁴³ Waka yu mutsa nana ma zdaku kal mani ma mghama dá ka sagha da ini na? ⁴⁴ Nda sna ka ná, ma fitika lama tsa ga zgwa gha ya tsərah da sləmənja dá, ka skalavaftá na zwan ma hudá dá na da rfu. ⁴⁵ Nda tfawi ta ghəña kagha, kagha ta zlg haftá skwiha mna gha lu ta dza'a magaku kahwathwata daga da Mgham Lazglafta ya.»

Fa laha Mari

⁴⁶ Ka Mari mantsa:

«Ta zləzlvay yu ta Lazglafta.

⁴⁷ Ta taku ɲuɖufa ɗa da rfu ta ghəŋa tsatsi mnda mba i'i,

⁴⁸ kabga ɗvafɗva ta nghapta ka kwalvani nda hta. Wana daga ndana, nda tƒawi ta ghəŋani ka inda zivra mnduha dza'azlay nda i'i,

⁴⁹ kabga dagala ɲərma skwiha magiha Lazglafta nda mbra.

Nda ghuɓa həga Lazglafta.

⁵⁰ Tawa hidahidani ná, nda nza ɲa dekdək ta ghəŋa gwal ta zləŋay.

⁵¹ Nda dzvani maran̄ta tsi ta mbrakwani, ka ghzliŋtá tsi ta gwal ta gla ghəŋ, nda ghərɓaku ma ɲuɖufa tan̄.

⁵² Ka slisliŋwiŋtá tsi ta sanlaha ma gwal dagaladagala ta dughurukwa dasu, ka kapanaftá tsi ta gwal nda hta,

⁵³ ka baghanaftá tsi ta gwal ma maya nda skwiha zɗazɗa, ka ghzliŋtá tsi ta gwal gadghəl bɗadar.

⁵⁴ Manda ya tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ta dzidziha mu, ka katan̄tá tsi ta la Isra'ila mnda maganata sɓna,

⁵⁵ ka havaptá tsi ka tawa hidahidani ɲa Abraham nda inda zivrani tani ɲa dekdək,» ka'a.

⁵⁶ Ka nzatá Mari kawadaga nda Elizabet ta kla tili hkən, tahula tsa ka vraghutá tsi dzaghani.

Yagatá Yuhwana

⁵⁷ Mantsa, ka sagha fitika dgakwa Elizabet, ka yatá tsi ta zwan̄a zgun. ⁵⁸ Ka snan̄tá sləvdahani nda la tan̄ ta tsa ɲərma zɗaku magana Lazglafta ya, ka sli'adaghatá həŋ gwaftá rfu kawadaga nda tsi. ⁵⁹ Baɗu matghasa fitik manda dgtani, ka sli'adaghatá həŋ ɲa tsanata fafada zwan̄. Ka kumə həŋ ta tsanafa hgani ka Zakari manda va hga dani. ⁶⁰ «Mantsa a dza'a hga lu wu, Yuhwana hgani,» ka mani. ⁶¹ «Had mndu mataba mndəra ghuni tsanaf lu ta mndərga tsa hgu ya wu,» ka həŋ nda tsi. ⁶² Ka ɗawan̄tá həŋ nda dzvu da dani: «Waka ka ta kuma tsanafa hgu na?» ka həŋ nda tsi. ⁶³ Klagidighawa aluha, ka Zakari nda dzvu. «Yuhwana hgani,» ka'a vindaftá hga tsa zwan̄ ya. Inda tan̄ demdem ka ndərmim həŋ.

⁶⁴ Gi hadahada, ka zlrəglaftá Zakari ta gwaɗa tsələŋ, ka zləzlvə Lazglafta.

⁶⁵ Ka ksaftá tsi ka zləŋ ta inda sləvdahani. Ka rusu lu ta inda tsa skwiha ya ma inda vli ta ghwá ma hadika Zudiya. ⁶⁶ Inda mndu ta snan̄tá tsa gwaɗa ya, ta ndanu ta ghəŋani kazlay: Kinawu dza'a nzakwa tsa zwan̄ ya tama ka'a? «Zlah dza'a nzakway ka mndu dagala, kabga kawadaga Lazglafta nda tsa zwan̄ ya,» ka həŋ.

Zləzlvay Zakari ta zɗakwa Lazglafta

⁶⁷ Tsa Zakari dani ma tsa zwan̄ ya kay, ka ndəghanafa Sulkum nda ghuɓa, ka zɗraftá tsi ta mna skwi dza'a magaku: ⁶⁸ «Zləzlvama Mgham Lazglafta la Isra'ila kabga saghani da katan̄tá mnduhani, ka varatá tsi ta həŋ.

⁶⁹ Ka sladamatá tsi ta mnda mba mndu nda mbra ta sabi

ma zivra Dawuda ta nzakway ka kwalvani,

⁷⁰ manda ya mnigij tsi nda ma wa la anabi daga ghalya kazlay:

⁷¹ Dza'a mbaghunafmba yu ma dzva ghumaha ghuni, nda ya da gwal ta dra kaghuni ka'a.

⁷² Mantsa ya, maranan̄mara ta tsa tva hidahidani ya ta dzidziha mu,

ka havaktá tsi ka tsa dzratá wani nda ghu6a ya, §

⁷³ manda ya wa6ana tsi ta dzidza mu Abraham,

⁷⁴ “Dza’a mbaghunafmba yu ma dzva ghuma ghuni,

kada lavinjta kuni ta ksanatá slna kul had zløj,

⁷⁵ ña nzata ghuni ka gwal nda ghu6a,

gwal tdukuwa ta kəmani ma inda kdavakta hafa mu.”

⁷⁶ Kagha zwanja da, anaba Lazglafta ta luwa dza’a hga lu ta kagha.

Kagha dza’a tinjaghuta ka mgham ña fa6anatá tvi,

⁷⁷ Ña snanamtá mnduhani kazlay:

dza’a mbay ta høj ma platá dmakwa tañ kə’a.

⁷⁸ Dagala tawa hidahida nda zdaku da Lazglafta mu kəl tsi ka vlagatá tsuwadəkani manda fitik ta safi

gavzlazlan, ka sagha da amu daga ta luwa,

⁷⁹ ña tsuwadəkaku ta ghəña gwal ta nzaku ma grusl,

nda gwal ta nzaku ta wa h6ak ma sulkuma mtaku,

nda ya ña pgha səla mu ta tva zdaku,» ka’a.

⁸⁰ Mbadá tsa zwanj ya ka glaku, ka sgaku mbrakwani ma Sulkum, ka nzatá tsi ma mtak ha ka sagha fitik kəl tsi ka maranjá nzakwani banluwa da la Isra’ila.

2

Yagatá Yesu

Mat 1:18-25

¹ Ma tsa fitik ya, ka mnaftá mgham Sezar Agustus ta zlahu kazlay: Vindaftá mbsaka inda mnduha ma dzva Ruma kə’a. ² Ma fitika nzakwa Kiriniyus ka ñumna ta hadika Siri zrafta tsa tañtañ mbədaftá mbsaka mnduha ya.

³ Inda mnduha ka sli’i høj da vinda hga tañ ma luwa tañ. ⁴ Ka sli’afta Yusufu ma luwa Nazaret ta hadika Galili, ka ñladaftá tsi da luwa Batlehem ma hadika Zudiya ta nzakway ka luwa kəl lu ka yatá mgham Dawuda. Lafla da hada kabga sabə ma mndəra Dawuda tsatsi. ⁵ Ka laf tsi kawadaga nda makumidzani Mari nda hudí ya, da vinda hga tañ. ⁶ Manda 6hadaghata tañ da hada, ka sagha fitika dgakwa Mari. ⁷ Ka yatá tsi ta zumalani ka zwanja zgun, ka mbsamtá tsi ma lgut ka hananamta ma tsu’anj, kabga mutsaf a høj ta həga nzakwa matbay wa.

Mnay duhwala Lazglafta ta Lfida Gwada ña gwal ngha rini

⁸ Tsaw ma va tsa luwa ya mamu gwal ta ngha rini, ta hani ma mtak ta ngha rina tañ. ⁹ Ka zlagaptá duhwala Lazglafta ta kəma tañ, ka wanaftá tsuwadaka glakwa Lazglafta ta høj. Ka ksafatá zløj ta høj katakata. ¹⁰ «Ma zløj kuni ta zløj, kabga Lfida Gwada dza’a nzakway ka skwa rfu dagala da inda mnduha sagha yu da mnaghunata. ¹¹ Gita yəgaghunata lu ta mnda mba mndu ta nzakway ka Kristi ma luwa Dawuda. ¹² Wya ñizla dza’a kəl kuni ka tsəmafta: Dza’a slanaghasla kuni ta vzi’uwa mbsam lu ma lgut ka hananamta ma tsu’anj,» ka duhwala Lazglafta nda høj. ¹³ Ka gi sli’agatá ndəghata sanlaha ma duhwalha Lazglafta ta luwa ñər6isl slanaghatá tsa turtuk ya. Ka zləzlvu høj ta Lazglafta. Ka høj mantsa:

¹⁴ «Glaku ña Lazglafta ta luwa,

zdaku ta ghəña hadik mataba mnduha dvu tsi.»

Sli'a gwal ngha rini da luwa Batlehem

¹⁵ Manda vraghuta tsa duhwalha Lazglafta ya ta luwa, ka tsa gwal ngha rini ya mataba tanj mantsa: «Mbadima da luwa Batlehem ka nghanata mu ta tsa skwi ta maguta mnama lu ya,» ka hən. ¹⁶ Ka sli'aftá hən ka laghwi misimmisim, ka slanaghatá hən ta i Mari nda Yusufu nda tsa zwanja vzi'uwa ya hananam lu ma tsu'arj*. ¹⁷ Tahula nghanja tanj, ka rusu hən ta skwi mnana lu ta hən ta ghən tsa vzi'uwa ya. ¹⁸ Ka ndərmim inda gwal ta sna tsa skwi ta mnə gwal ngha rini nja tanj ya nda ndərmima. ¹⁹ Ka njanatá Mari ta inda tsa skwiha ya ma ghəjani ka ndanu ta ghəjani. ²⁰ Ka vraghutá tsa gwal ngha rini ya dzagha tanj nda vla glaku nda zləzlvu nja Lazglafta ta ghəja inda skwi snaj hən, ka nghanjá hən manda va skwi ya mnana lu ta hən ya. ²¹ Ta matghasa fitik nja tsanatá fafađa tsa zwanj ya, ka tsanaftá lu ta hgu ka Yesu, tsa hgu mna duhwala Lazglafta ma kdaku mani ka zlghaftá hudani ya.

Maranjá Yesu ma həga Lazglafta

²² Kdatá tsa fitika ghubata Mari manda ya ta mnə zlahá Musa ya, ka klaghatá i Mari nda Yusufu ta tsa zwanj ya da Ursalima nja vlanjá Lazglafta. ²³ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Inda zumali ka zwanja zgun† ná, nja Lazglafta ya kə'a ya. ²⁴ Ka dranaftá hən ta Lazglafta nja pla ghən ta «kukuha his ka zwana gharbu‡ his a tsi» manda ya nda vinda ma zlahá Mgham Lazglafta.

Rfay Saminu ta Lazglafta

²⁵ Ma tsa fitik ya, mamu sana mndu ma Ursalima Simeyuna hğani. Tsa mndu ya ná, tdúkwa mndu ya, ta snay ta gwada da Lazglafta. Ta kzlaykzlay ta mnda mba la Isra'ila. Kawadaga Sulkuma Lazglafta nda tsi guli. ²⁶ Si mnananjmna Sulkum nda ghuđa kazlay: Had' dza'a mtuta karaku ka ta ngha a tsi ta ghunatá mnda Lazglafta ta nzakway ka Kristi wu kə'a. ²⁷ Ka ghunaftá Sulkum nda ghuđa da həga Lazglafta, ta kladaghatá i dani nda mani ta Yesu nja kdįnta magatá skwi manda ya mna zlahu nja magay. ²⁸ Ka tsu'aftá tsatsi ta tsa zwanj ya ma dzvani, ka rfu tsi ta Lazglafta. Ka'a mantsa:

²⁹ «Ndana tama mghama da,
nda kda magatá slna gha, zlanjla ta kwalva gha,
ka ghata tsi nda vghata dđaku manda ya mna ka,
³⁰ kabga nda ngha yu nda ira da ta mbaku vla ka,
³¹ mbaku ya payaf ka nja inda mnduha demdem.
³² Tsuwadək ya nja inda mndəra mndu.

Tsatsi dza'a klaktá glaku nja mnduha gha la Isra'ila.»

³³ Ka va ndərmim i dani nda mani ta skwi ta gwadə lu ta ghəja tsa zwanj ya. ³⁴ Ka tfanaghatá Simeyuna ta wi ta hən. Ka'a nda Mari mantsa: «Nana zwanj na ná, dza'a klakkla ta zləmbaku, nda sli'afta nja ndəghata sanlaha ma mnduha ma la Isra'ila. Dza'a nzakway ka njizla daga da Lazglafta, nja husanjani ta sanlaha ma mnduha. ³⁵ Dza'a tuziginj tuza ta skwi ma nđufu mnduha. Vərdá kagha guli nja nzakwa nđufu gha manda skwi sligla lu nda kafay,» ka'a nda Mari mani ma tsa zwanj ya.

Rfay Ana ta Lazglafta ta ghəja Yesu

³⁶ Mamu sana marakw na anabi nda hala katakata, Ana hğani, makwa Fanuwal ma mndəra la Asira. Ndəfənj yeya vaku maga tsi nda zə'al manda

* **2:16** Ngha ta Lukwa 2:7. † **2:23** Ngha ta Sabi 13:2, 12, 15 nda Mbsak 18:15-16. ‡ **2:24** Ngha ta Zlahu 12:8.

laghani da mndu, ³⁷ ka nzaku tsi ka wadgu. Tghasmbak fwaɗ mida imani. Ma hɛga Lazglafta ta nzakwa tsi ta ksanatá slna nda fitik tani nda rvidik tani, nda ma maga du'a nda suma. ³⁸ Bhadaghata tsatsi guli, ma va tsa fitik ya, ka zlɛzlvu tsi ta Lazglafta, ka mnɛ tsi ta gwada ta Yesu ɲa inda gwal ta kzla mbakwa Ursalima.

Glakwa Yesu ma luwa Nazaret

³⁹ Tahula kɔɲta i Yusufu nda Mari ta maga skwi ya mnɛ zlaha Lazglafta, ka vraghutá hɛɲ da luwa taɲ ma Nazaret ta hadika Galili. ⁴⁰ Ka glaku tsa zwan ya, ka sifaku tsi, dagala difil ma ghɛɲani, kawadaga zdakwa Lazglafta guli nda tsi.

Yesu ma hɛga Lazglafta ma Ursalima

⁴¹ Inda vaku i dani nda mani ma Yesu ta dza'a da skala Pak ma Ursalima. ⁴² Magatá ima tsa zwan ya ghwanɲɔdɛ his, ka ɲlaghatá tsi kawadaga nda i dani nda mani da Ursalima da tsa skala Pak ya manda ya snu hɛɲ ta magay. ⁴³ Tahula kɔɲatá tsa skalu ya ta vru hɛɲ dzagha, ta tsaghutá Yesu ta vgha nda hɛɲ ka nzaghuta ma Ursalima kul sɲaɲtá i dani nda mani. ⁴⁴ Ba ta mbaɗa hɛɲ kawadaga nda grahani ka hɛɲ sizlay. Tekulemes vagha taɲ ta mbaɗa, ka zbɛ hɛɲ mataba mndɛra taɲ nda grahani, lay nɲha a hɛɲ wa. ⁴⁵ Trapta taɲ ta pahay, ka vraghutá hɛɲ pahay ma Ursalima. ⁴⁶ Baɗu mahkɛna fitik, ka slanaghatá hɛɲ ma hɛga Lazglafta ta nzaku mataba gwal tagha zlahu ɲa mnduha, ta sna skwi ta mnɛ hɛɲ, ta dza'a nda ɗawanɲta da hɛɲ guli. ⁴⁷ Faflara, ka tsa gwal ta sna tsa zlghawi ta zlghɛ tsi nda tsa sɲaɲtá skwani ya. ⁴⁸ Na ghur nɲhanɲtá i dani nda mani, ka ndra'u hɛɲ nda ndra'uwa. «Sagɛɲ, nu kɛl ka ka maganɲatá skwi mandana? Hɛrfa ta aɲɲi nda da gha na tɛklɛk ta psa kagha,» ka mani nda tsi. ⁴⁹ «ɲaw kaghuni ta i'i ta psay na? Sna a kuni kazlay: Dza'a nzɛ ma hɛga da ɗa yu ta nzaku kɛ'a ra?» ka'a nda hɛɲ. ⁵⁰ Tserid, sna a hɛɲ ta tsa skwi ta mnɛ tsi ɲa taɲ ya wa. ⁵¹ Mantsa tama, ka sɲatá tsi ta gwada taɲ, ka sli'aftá tsi kawadaga nda hɛɲ, ka valaghata da Nazaret. Ka ɲanatá mani ta inda tsa skwiha ya ma ghɛɲani. ⁵² Ka glaku Yesu, ka sgaku difilani, ka zdɛganatá nzakwani ta Lazglafta nda mnduha tani.

3

Mbɛɗanafwa mbɛɗa ta nzakwa ghuni ka Yuhwana nda mnduha

Mat 3:1-12, Mak 1:1-8, Yuh 1:19-28

¹ Ta Maghwanɲɔdɛ hutafa vakwa Tiber Sezar ta pala, ta nzakwɛ Pwanɲɛ Pilat ka ɲumna ta hadika Zudiya, ta gɛ Hiridus ta mɲham ta hadika Galili, ta gɛ zwanɲamani Filip guli ta mɲham ta hadika Iture nda hadika Trakunita, ta gɛ Lisaniya guli ta hadika Abilena. ² Ma tsa fitik ya guli, i Hana nda Kayifa mali ta ghɛɲ gwal dra skwi ɲa Lazglafta. Ka sagha gwada Lazglafta da ghɛɲa Yuhwana zwanɲa Zakari ma mtak. ³ Ka sli'aftá Yuhwana ka laghi da ra inda luwa ta wanaftá ghwa Zurdenj nda hagaku, ka'a mantsa: «Mbɛɗanafwa mbɛɗa ta nzakwa ghuni, ka magaghunafta lu ta batem, ka plighunista Lazglafta ta dmakwa ghuni,» ka'a.

⁴ Manda ya nda vinda ma deftera anabi Isaya kazlay: «Lwa tsa mndu ya ta snu lu ta gugudaku ma mtak kazlay: payanawa paya ta tvi ɲa Mɲham, ka lele'anata kuni kɛ'a.

⁵ Ka sɲamta lu ta inda vli ka didiɲa, ka tasiɲta lu ta inda ghwa nda kuɗunurha, ka ɗayapta lu ta skwi ka ghulunɲud,

ka payanata lu ta huraḅasl ta tvi,

⁶ ḅa nghanṭa inda mnda sɛla ta mbaku da Lazglafta*.»

⁷ Ka mnə tsi ḅa tsa mnduha ta sli'adaghata rutututa da maga batem da tsi ya. Ka'a mantsa: «Mndəra la mupuhwa, wa ta mnaghunata kazlay: Hwayawahwaya ta ḅasa ḅuduf ta sagma ta kəma kə'a na?» ⁸ Magawamaga ta slna ya ta maranṭa mbədatá nzakwa ghuni, ka zlanṭa kuni ta mnay ma ghəṅa ghuni kazlay: Abraham ná, dzidza ḅni ya, kə'a. Ka yu ta mnaghunata ná, lavinlava Lazglafta ta nanaftá ya palaha ya ka zwana Abraham. ⁹ Daswa ka kuni! Nda ghada kapatá slpada ḅa tsinṭá fu daga ta slrəṅ. Inda fu ya kul zdaku yakwani, dza'a tsinṭsa lu ka vzamta ma vu,» ka'a.

¹⁰ Ka dəmgə nda Yuhwana mantsa: «Nu ta raku ḅa magay ḅni tama?» ka həṅ. ¹¹ Ka'a nda həṅ mantsa: «Mndu ya his lḅut da tsi, ka dganapdga tsi nda mndu ya kul had tsi da tsi. Mndu ya mamu skwa zay da tsi guli, ka maga tsi mantsa ya,» ka'a.

¹² Ka sli'adaghatá gwal ta tska dzumna guli, ḅa maganafta Yuhwana ta batem ta həṅ, ka dawə həṅ da tsi: «Maləm, nu ta raku ḅa magay aṅni guli?» ka həṅ. ¹³ Ka'a nda həṅ mantsa: «Ma daw kuni ta skwi da mndu ka malaghutá ya tsaf lu,» ka'a nda həṅ. ¹⁴ «A ki aṅni, nu ta raku ḅa magay ḅni?» ka La sludzi dawəṅta guli da tsi. Ka'a nda həṅ mantsa: «Ma mbrəḅ kuni ta mndu ḅa vlaghunata skwi, rfawa ta rfu nda kuraghuta skwi ta plaghunata lu,» ka'a.

Mndu ta malaghuta ka Yuhwana

¹⁵ «Zlah Kristi a na mndu na ri,» ka mnduha nda Yuhwana, kabga nda fa ghəṅa taṅ ka kzla saghani. ¹⁶ Ka'a nda həṅ mantsa: «I'i ná, nda imi ta magaghunafuta yu ta batem, ama mamu mndu ta sagma ta malaghutá i'i nda mbraku. Slaghu a i'i ka plinṭá zu'a ḅaḅahani wa. Tsatsi, dza'a magaghunafmaga ta batem nda Sulkum nda ghuḅa nda ya nda vu. ¹⁷ Nda ḅatá kuwatavihi ma dzvani, dza'a vihapviha ta hyani, ḅa tskamtani ma gvurani, ḅa drinṭani ta sabatbat nda vu kul mtavata,» ka'a nda həṅ demdem. ¹⁸ Mantsa ya ka Yuhwana ta mna Lfida Gwadə ḅa mnduha, ka dza'a nda vla ndəghata hidakuha ḅa taṅ.

Tsamta Hirudus Aṅtipas ta Yuhwana ma gamak

¹⁹ Ka dvanaghatá Yuhwana ta mgham Hiridus ta ghəṅa klugudunustani ta Hiridiya markwa zwanjamani Filip, nda ya ta ghəṅa ndəghata sanlaha ma ghwadaka skwi ta magə tsi. ²⁰ Ka ksamtá tsi ta Yuhwana da gamak, ka sganaghata ta ghəṅa tsa ghwadaka skwi ta magə tsi ya.

Maganaftá batem ta Yesu

Mat 3:13-17, Mak 1:9-11

²¹ Manda ya ta maganafta Yuhwana ta batem ta mnduha, ka lagha Yesu ka maganaftá lu ta batem guli. Ta ndəḅu tsi ta dzvu, ka gunatá luwa buwan, ²² ka saha Sulkum nda ghuḅa ta ghəṅani manda għərḅu' ta nghə mnduha. Mantsa, ka snaku lwa Lazglafta daga ta luwa ta mnay kazlay: Kagha Zwanṅa dā dḅu yu ma hyahya ḅudufa dā†, ka'a.

Mndəra la taṅ ma Yesu

Mat 1:1-17

²³ Ta magay ima Yesu ta hkən mbsak ta zlaftá tsi ta ksa slnani. Manda va ya ta ndanu mnduha kazlay: Zwanṅa Yusufu ya kə'a ya, wya mndəra taṅ: Yusufu, Yusufu Heli, ²⁴ Hela Matat, Matata Levi, Levi Malki, Malki

* 3:6 Ngha ta Isaya 40:3-5. † 3:22 Ngha ta Zabura 2:7 nda Isaya 42:1.

Zanay, Zanaya Yusufu, ²⁵ Yusufu Matatiyas, Matatiyasa Amus, Amusa Nahum, Nahuma Hesela, Hesela Nagay, ²⁶ Nagaya Mahat, Mahata Matatiyas, Matatiyasa Samayinj, Samayiņa Yusek, Yuseka Yuda, ²⁷ Yuda Yuwana, Yuwana Resa, Resa Zwarubabel, Zerubabela Salatiyel, Salatiyela Neri, ²⁸ Nera Malki, Malki Adi, Adi Kasam, Kasama Elmadama, Elmadama Yera, ²⁹ Yera Dzesuwa, Dzesuwa Eliyezer, Eliyezera Yurima, Yurima Matat, Matata Levi, ³⁰ Leva Simeyuna, Simeyuna Yudah, Yudaha Yusufu, Yusufu Yunam, Yunama Iliyakim, ³¹ Iliyakima Meleya, Meleya Mena, Mena Matat, Matata Natanj, Natanja Dawuda, ³² Dawuda Yesay, Yesaya Ubed, Ubeda Buwaz, Buwaz Sala, Sala Nasuj, ³³ Nasuja Aminadap, Aminadapa Admin, Admina Arni, Arni Heserum, Hesruma Fares, Faresa Yuda, ³⁴ Yuda Yakubu, Yakubu Izak, Izaka Abraham, Abraham Tera, Tera Nahur, ³⁵ Nahura Seruk, Serukwa Ragaw, Ragawa Falek, Faleka Eber, Ebera Sala, ³⁶ Sala Kayinam, Kayinama Afaksad, Afaksada Sema, Sema Nuhu, Nuhwa Lamek, ³⁷ Lameka Matusalah, Matusalaha Inuk, Inukwa Yered, Yereda Maleleyel, Maleleyela Kayinan, ³⁸ Kayinana Inus, Inusa Set, Seta Adamu, Adamu ya Zwanja Lazglafta.

4

Dzaghanta halaway ta Yesu *Mat 4:1-11, Mak 1:12-13*

¹ Ta vragaptá Yesu ma ghwa Zurdeņ, nda ndaġha nda Sulkum nda ghuḅa. Ka wawu tsa Sulkum ya ma mtak, ² fitik fwaḁ mbsak zaņ a ta skwa zay wa. Ka dzaghantá halaway. Tahula luta tsa fitikha ya, ka kuzlanaftá maya. ³ Ka halaway nda tsi mantsa: «Ka Zwanja Lazglafta ka katsi, mnanamna ta na pala na, ka navapta tsi ka buradi,» ka'a. ⁴ Ka Yesu mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Nda skwa zay kwenkwen yeya a ta nzakwa mndu ta nzaku nda hafu wu kə'a,» ka Yesu.* ⁵ Ka kladaftá halaway ta Yesu ta wa lilwa, ka gi maranató tsi ta inda za mgham ma ghəņa hadik. ⁶ Ka'a nda tsi mantsa: «Dza'a vlaghavla yu ta inda na mbraku nda glaku ma na ghəņa hadik na, kabga klafkla lu ka vlihata ma dzva da. Lavinlava yu ta vlantá mndu ya ta dvu yu guli. ⁷ Ka tsəlḅa tsəlḅa ka ma ghuva da, ta vlaghavla yu,» ka'a. ⁸ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ma ghuva Mgham Lazglafta gha dza'a tsəlḅa ka ta tsəlḅu, ka maganató slnani turtukwani†,» ka'a. ⁹ Ka kləglaghatá halaway ta Yesu da Ursalima, ka kladafta ta bəma həga Lazglafta ka sladanata. Ka'a nda tsi mantsa: «Ka si Zwanja Lazglafta ka katsi, vzada vgha gha hadna, kabga nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ¹⁰ Dza'a mnanamna ta duhwalhani ta luwa ŋa nghapta ka kagha kə'a. ¹¹ Ka'a guli na: "Ŋa tsu'afata taņ ta kagha ma dzva taņ, yagha pala da dzughusta ta səla"» ka'a‡. ¹² Ka Yesu nda tsi guli mantsa: «Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: ma dzəghə ka ta Mgham Lazglafta§ gha dekdek kə'a,» ka'a. ¹³ Kdakwa halaway ta dzaghanta nda inda tsa skwiha kavghakavgha ya, ka zlanavatá tsi ka laghwi ŋa baḁu ma sani guli.

Kwalaghutá Yesu ma Nazaret *Mat 4:12-17, Mak 1:14-15*

* **4:4** Ngha ta vrafta ta Zlahu 8:3. † **4:8** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:13-14. ‡ **4:11** Ngha ta zabura 91:11-12. § **4:12** Vrafta ta Zlahu 6:16.

14 Ta sli'aftá Yesu ka laghwí ta hadíka Galili nda ndəgha nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa. Ka tuta hgani ma inda vli ta wanaftá tsa vli ya. 15 Ka tataghə tsi ta skwi ma haga tagha skwa la Yahuda, ka ghubu mnduha.

Zlrafta Yesu ta slnani ma Galili

Mat 13:53-58, Mak 6:1-6

16 Ka sli'aftá tsi ka Laghwí da Nazaret, luwa ta glakwani. Ka lamə tsi da həga tagha skwa la Yahuda baḁu sabat* manda ya snu tsi. Ka sli'aftá tsi ḅa dzanjftá skwi ma defteri. 17 Ka klaftá lu ta deftera anabi Isaya ka vlanṭa. Ka planṭá tsi, ka slanaghatá tsi ta vli vindaf lu kazlay:

18 «Kawadaga Sulkuma Lazglafta nda i'i ḅa vlihatá mbraku.

Zbapzba Lazglafta ta i'i ka tfidaghatawi ḅa mnanatá Lfida Gwada ta gwal ka pḁu,

ghunafghuna ta i'i ḅa mnanatá gwal habaf lu kazlay: Palaghunisपाला lu kə'a, ḅa gwaninṭá ira gwal nda ghulpa, ḅa zlu'agapta ḁa ta gwal raghwana lu,

19 ḅa snanamta ḁa ta mnduha ta vaku

dza'a sagha zdakwa Lazglafta†» kə'a.

20 Manda kdinṭani ta dzanjfta, ka mbsaftá tsi ka vlanṭá kwalva ma tsa həga ya, ka nzadatá tsi. Ka pghaftá inda tsa mnduha ma tsa həga tagha skwa la Yahuda ya ta iri tida: 21 Ka Yesu nda həḅ mantsa: «Nana gwada Lazglafta snanṭ kuni nda sləmənṅa ghuni gita na ná, nda kḁa magatani ka ḅa ghuni,» ka'a.

22 Inda tsa hahəḅ ma tsa vli ya ka zdəganatá tsi ta həḅ, ka ndərmim həḅ ta tsa gwada zdaku ta sabə ma wani ya. Ka həḅ mantsa: «Zwanṅa Yusufu a na mndu na kay tsawa,» ka həḅ. 23 Ka Yesu nda həḅ mantsa: «Nda sna yu dza'a mnay kuni ta mahdihdi ta ghəḅa i'i kazlay: Ka duhtur ka katsi ná, mbanafmba ta ghəḅa gha kagha ka ghəḅa gha kə'a. Ka kuni dza'azlay nda i'i guli, “magamaga hadna ma luwa gha ta tsa skwiha snanṭ ḅni ta magə ka ma Kafarnahum ya”» kə'a. 24 «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, had' lu ta tsu'afta hmətət ta dər wati ma anabi ma luwani wa, ka Yesu sganaghatá həḅ. 25 Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ma fitika nzakwa anabi Iliya, si nda ndəgha wadguha ma Isra'ila, ka ghwalutá luwa ka vaku hkən nda tili mku', ka slatá maya dagala ta hadíka Yahuda, 26 Má ḅa ghunafsta lu ta Iliya ḅa katanṭa ya dər turtuk ma tsa wadguha la Yahuda ya, ka ghunafsta lu katanṭá sana markwa wadga ma luwa Sarepta ta hadíka Sidunṅ. 27 Ma fitika nzakwa anabi Alisa guli, si nda ndəgha gwal nda rḁa mndu ta həḅ ma Isra'ila, had' ya mbanaf lu dər turtuk mataba tanṅ wu. Na'ama mnda la Siri‡ yeya mbanaf lu.»

28 Ka basaftá həḅ ta ḅuduf demdem ma tsa həga tagha skwa La Yahuda ya, manda snanṭa tanṅ ta tsa gwada ya. 29 Ka sli'aftá həḅ, ka ksagaptá Yesu ma huda luwa, ka kladapta ta wa lilwa tsa ghwá baf həḅ ta luwa tanṅ tida ya, ma ḅa sliḅwidiṅta, 30 ka tsəhaptá Yesu ta vghani mataba tanṅ ka laghwani.

Mbanafsta Yesu ta sana mndu nda ksa da duhwala halaway

Mak 1:21-28

31 Ka laha tsi da luwa Kafarnahum ta hadíka Galili. Baḁu sabat, ka taghə tsi ta skwi ḅa mnduha. 32 Ka ndərmim lu ta tsa tagha skwani ya, kabga nda sgit ma tsa gwadani ya. 33 Ma tsa həga tagha skwa tanṅ ya, mamu sana mndu ksu duhwala halaway mataba tanṅ. Ka sli'aftá tsi nda lili. 34 «Aya! Yesu zwanṅa la Nazaret, nu gwada gha nda anṅi sagha ka da zadá anṅi? Wya nda sna yu

* 4:16 Ngha ta Sabi 20:10. † 4:19 Ngha ta Isaya 61:1-2. ‡ 4:27 Ngha ta 2 Mghamha 5:1-14.

mndu nda ghuḅa daga da Lazglafta kagha kə'a, ka'a»³⁵ «Haf wa gha, sapsa ma na mndu na!» ka Yesu dvanaghata. Gi ka slanatá tsa duhwala halaway ya ta tsa mndu ya mataba tskatá mnduha, ka saghu tsi mida kul balanata.³⁶ Ka tsutá ṅudufa mnduha demdem, ha ka dádawu hən mataba tan kazlay: Nu mndərga nana ma skwi? Na gi dvanaghatani nda sgit nda mbraku ta duhwala halaway ná, gi saghwa tan, ka hən. ³⁷ Ka tutá hgani ma inda vli ta wanaftá tsa vli ya.

Mbanafta Yesu ta gwal kul dughwanaku

Mat 8:14-17, Mak 1:29-34

³⁸ Manda sli'agapta tan ma həga tagha skwa la Yahuda, ka laghu hən da Simun. Ta lagha hən ta basa ṅudidar midza Simun katakata. Ka ndəḅu lu ta dzvu da Yesu ṅa katanjá tsa marakw ya. ³⁹ Ka bukudanaghatá tsi ta tsa marakw ya, «zliṅzla!» ka'a nda ṅudidar, ka zliṅtá tsi. Gi hadahada ka sli'aftá tsa marakw ya ka maganatá skwa zay ta hən.

⁴⁰ Manda dədəta fitik, ka hladaghatá gwal nda mnduha tan kul dughwanaku da danwaha kavghakavgha ta hən da Yesu, ka fafanaghatá tsi ta dzvu ta hən, ka mbambanaftá hən. ⁴¹ Ka sli'agaptá duhwala halaway guli nda lili ma ndəghata mnduha. Ta sli'agaptá hən, ka hən mantsa: «kagha ná, Zwanə Lazglafta ka,» ka hən nda tsi. Ka davanaghatá Yesu ta hən, ṅa hanaftá wi ta hən, kabga nda sna hahən kazlay: Tsatsi Kristi kə'a.

Sli'a Yesu da mna Lfida Gwada ma luwa Zudiya

Mak 1:35-39

⁴² Na tsadakwa vli, ka sabə Yesu ka laghwi da mtak. Ka sli'aftá mnduha ka zbəy, ka slanaghatá hən, ka kumə hən ta ṅanata yaha lavaghwi tavata hən. ⁴³ Ka Yesu mantsa: «Dina guli ka mnananṅa da ta Lfida Gwada ta ghəṅa ga mghama Lazglafta ta sana luwaha, kabga tsaya kəl Lazglafta ka ghunighata.» ka'a nda hən. ⁴⁴ Ka sli'aftá tsi ka laghwi. Ka va rə tsi ta vli ta mna tsa Lfida Gwada ya ma inda haga tagha skwa la Zudiya.

5

Hgafta Yesu ta tanṅa duhwalhani

Mat 4:18-22, Mak 1:16-20

¹ Ma sana fitik ta nzaku Yesu ta wa drəf ma Genezaret, ka va sli'adaghata dəma dliwis slanaghata ṅa sna gwada Lazglafta da tsi. ² Ka nghanjá tsi ta kwambaluha his ta wa tsa drəf ya, sli'agaghu gwal tuma klipi mida ka laghu ghwaḅa kadəṅa tan. ³ Ka sli'aftá Yesu ka lamə da sani ma tsa kwambaluha ya, ta nzakway ka ṅa Simun. «Gavadanam gava kwitikw nda ma huḅa drəf,» ka'a nda Piyer. Ka nzagaptá tsi mida ka tagha skwi ṅa mnduha.

⁴ Manda kdakwani ta gwada, «Gavadanamwa gava ta kwambalu da takataka drəf, ka wudadata kuni nda graha gha ta kadəṅa ghuni ṅa tuma klipi,» ka'a nda Simun. ⁵ Ka Piyer mantsa: «Mghama da, kurzliṅ hana ṅni ta tumay, lay mutsaf a ṅni wa. Yaw, dza'a vzadavza ṅni tama ta gwada gha» ka'a nda tsi.

⁶ Ka vzadatá hən, ka waftá tsi ta ndəghata klipih ta malaghutá mbraku ka kuma ratsiṅtá kadəṅa tan. ⁷ Ka kəməts hən ta sanlaha ma graha tan ma sana kwambalu ṅa sagha katanjá hən. Ka sagha tsahaya, ka ndaghanaftá hən ta tsa kwambaluha tan ya his his, ha ka kumə tsa kwambaluha tan ya ta zamta da imi. ⁸ «Mghama da! laghula gha tavata i'i kabga mnda dmaku yu,» ka Simun Piyer tsəlbata ma ghuva Yesu nghər tsi ta tsa skwi ya. ⁹ Tsaw si hluhla zləṅ ta i Piyer nda grahani ta ghəṅa tsa mandərmima tuma klipi maga hən

ya. ¹⁰ Mantša ya hluta tsi ta i Yakubu nda Yuhwana ta nzakway ka zwana Zebedi ta gwaftá vgha nda i Simuṅ ya guli. Ama ka Yesu nda Simuṅ mantša: «Ma zləṅ ka, daga ndanana, mnduha dza'a ka hlakta,» ka'a nda tsi. ¹¹ Manda vranakta taṅ ta tsa kwambaluha ya ta wa sgam, sdák zlanavazla həṅ ta inda skwiha taṅ ka laghwi mista Yesu.

Mbanafta Yesu ta sani mndu nda rda mndu tida

Mat 8:1-4, Mak 1:40-45

¹² Ma sana fitik ma nzakwa Yesu ma sana luwa, ka lagha sana mndu ksu rda mndu. Na gi nghanṅani ta Yesu, ka zləmbatá tsi zlumbruh ma ghuvani ka ndəba dzvu. «Mghama da, ka ta kumay ka lavinlava ka ta mbidifta ka nzakwa yu nda ghuḅa,» ka'a. ¹³ Ka fadapṅta Yesu ta dzvani ka ksaṅta. Ka Yesu mantša: «Ta kumay yu ta mbafta gha, mbafmba gha,» ka'a. Gi hlets mbaftá ka nzaku tsi nda ghuḅa. ¹⁴ Tahula tsa ka'a nda tsi mantša: «Yahayaha ka da walaṅṅta mnananṅta mndu, la da marananṅta vgha gha ta mndu ta dra skwi ṅa Lazglafta karaku, ka vlata ka ta skwi manda ya vindaf Musa ṅa grafta mnduha ta mbatá kagha,» ka'a nda tsi.

¹⁵ Ka va sgaku dza'a hga Yesu da zərwa, ka sli'aktá dəmga da sna gwaḁa da tsi nda ya ṅa mutsaftá mbaku ma daṅwaha taṅ guli. ¹⁶ Ama ta gḁata Yesu ta laghwi da mtak da maga du'a.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda rwa səlahani

Mat 9:1-8, Mak 2:1-12

¹⁷ Ma sana fitik ta tagha skwi Yesu ṅa dəmga, ta nzaku la Farisa nda gwal tagha zlahu ṅa mnduha hada ta sli'akta ma inda luwa ta hadika Galili nda ya ma luwa Ūrsalima, nda pḁakwa gwal ma hadika Zudiya. Ka va sgaku maravata mbrakwa Mgham Lazglafta nda ma mbambay Yesu ta mnduha ma daṅwaha taṅ. ¹⁸ Ka sli'adaghatá mnduha, ka tsukwadanaghatá sanlaha ta sana mndu nda rwa səlahani. Ka zbə həṅ ta ḁhadanamta da həga fata ta kəma Yesu. ¹⁹ Ka traptá həṅ ta tvi ṅa lami, kabga hiḁa ta mnduha. Ka kladaftá həṅ nda ta bḁəma həga, ka gunapṅta həṅ ta ghəṅa tsa həga ya, ka fadatá həṅ sruh fata ta kəma Yesu nda ta tsa ghurum ya nda ghzləṅjani nda ghzləṅjani mataba tskata mnduha. ²⁰ Nghanata Yesu ta zlgħay nda ṅuḁufa taṅ ná, «nda pla dmakwa gha sagəṅ,» ka'a nda tsi. ²¹ «Wana ma mndu ta kwarakwara ba? Wa ta laviṅṅta pla dmakwa mndu ta ghəṅa Lazglafta turtukwani na?» ka tsa gwal tagha zlahu ṅa mnduha nda la Farisa ya ta ndanay ma ghəṅa taṅ. ²² «Ndanawu mndəra na ta ndanu kuni ba! ka Yesu nda həṅ, kabga nda sna tsatsi ta ndana taṅ. ²³ Ta grə kuni ná, mal blakwa mnay ṅa na mndu na kazlay: Nda pla dmakwa gha ka'a re? Ari mal blakwa mnay kazlay: Sli'afsl'i'a ka mbaḁa ka ta mbaḁa kə'a na? ²⁴ Ala, ka da grafta kuni kazlay: Mamu Zwanə mndu nda mbrakwa plinṅta dmakwa mndu ta ghəṅa hadik» kə'a, ka yu ta mnaghata gra wa, «sli'afsl'i'a, kla ta skwa hana gha, la dzagha gha,» ka'a nda tsa mndu nda rwa səlahani ya.

²⁵ Gi hadahada brahwat sli'afṅta tsa mndu ya tsa ta nghanay mnduha demdem, zləṅjal klaftá skwa hanani, ka dza'a dzaghani nda zləzlvu Lazglafta.

²⁶ Ka ndərmim inda mnduha nda ndərmima, ka zləzlvu həṅ ta Lazglafta. «Nda nghanə ṅni ta skwa mandərmimi gita,» ka həṅ nda zləṅ nda zləṅ.

Hgafta Yesu ta Levi ṅa dza'a mistani

Mat 9:9-13, Mak 2:13-17

²⁷ Tahula tsa, ka sabə Yesu ka nghanṅá tsi ta sana mnda tska dzumna Levi hgani, ta nzaku ma həga ksa slnani. «Mbaḁa mista da,» ka'a nda tsi.

²⁸ Ka sli'áftá Levi ka zlanavatá inda tsa skwiha ta magə tsi ya ka laghwi mistani. ²⁹ Lagha Levi ka maganató skwa zay ga' ga tan. Ka nzata hən ka zay kawadaga nda ndəghata mnduha, nda sanlaha ma gwal tska dzumna guli mataba tan. ³⁰ Ka rurunwaku la Farisa nda mnduha tan ta tagha zlahu ŋa mnduha ta rurunwaku. Ka hən mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka za skwi nda sa skwi kawadaga nda gwal tska dzumna nda sanlaha ma ghwadaka mnduha na?» ka hən nda duhwalha Yesu. ³¹ Ka Yesu nda hən mantsa: «Had gwal dughwana ta zba duhtur wa, gwal kul dughwanaku yeya ta zbay. ³² Sagha a yu da hagaktá gwal ta mnay kazlay: Tudukwa aŋni kə'a wu, sa da haga gwal ta sənəta kazlay: Gwal dmaku aŋni kə'a yu, ŋa mbədanafata tan ta nzakwa tan,» ka'a nda hən.

Mnay Yesu ta gwada ta suma
Mat 9:14-17, Mak 2:18-22

³³ Ka la Farisa nda Yesu mantsa: «Ta sumay i duhwalha Yuhwana nda duhwalha aŋni ta suma ka maga du'a tazlay, za skwa zay tan nda sa skwa say tan ŋa duhwalha kagha,» ka hən. ³⁴ Ka Yesu nda hən mantsa: «Dza'a laviŋlava kuni ta mnay kazlay: Tkwe' sumawa suma ta suma kə'a nda graha zwanja midzi ka ta kawadaga zwanja midzi nda hən bađu kla makwa ra? ³⁵ Dza'a saghasa fitik ŋa kləgədanaghutá zwanja midzi ta hən. Ma tsa fitikha ya dza'a suma hən ta suma,» ka'a nda hən. ³⁶ Ka'a nda hən nda mahdihdi guli mantsa: «Had mndu ta kuhwa'atá lfida lgut ŋa tsamtá halata lgut nda tsi wa. Ala ka kuhwa a kuhwa lu ta tsa lfida lgut ya ka tsamtá halatani nda tsi katsi, rəta a nga tsatá tsa halata lgut ya wa. ³⁷ Had mndu dza'a pghamtá ima inabi ta ka nuni da halata zliba huta wa. Ka pghampgha lu katsi, dza'a tiŋta ta tsa zlibi ya, ŋa mbəzutani ta bəghutá lu ma zliba huta. ³⁸ Ma zliba huta ta ka lfid ta pghamta lu ta ima inabi ta ka nuni. ³⁹ Had mndu ta sutá ima inabi nda tawa dza'a zba səgəltá ima inabi ta ka nuni guli wa. "Mal zdakwa ya nda tawa" ka lu ta mnay,» ka'a.

6

Zwanja mndu mgham ta ghəŋa sabat
Mat 12:1-8, Mak 2:23-28

¹ Bađu sana fitika sabat, ta lap Yesu ta tvi ma takataka vwaha alkama kawadaga nda duhwalhani, ka ɓala'atá duhwalhani ta ghəŋani. Ka vərda hən ma dzvu ka dghafay. ² Mamu sanlaha ma la Farisa ta nghanjá hən. Ka'a nda hən nda hən mantsa: «Kabgawu ta kəl kuni ka maga skwi ya pyaf lu ta magay bađu sabat na?» ka hən. ³ Ka Yesu nda hən mantsa: «Ta dzanaf a kuni ta skwi maga Dawuda* ma sana fitik kuzlanafər maya kawadaga nda gwal ta dza'a mistani tani ra? ⁴ Ka sli'áftá tsi ka lami da həga Lazglafta, ka klaftá tsi ta buradi fana lu ta Lazglafta ka zuta, daganafha ta tsa gwal mistani ya guli, aŋ mndani za a hamata mndu ta tsa skwi ta fanata lu ta Lazglafta ya wa, ba gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta yeya ta zay.†» ⁵ «Zwanja mndu ná, tsatsi mgham ta ghəŋa sabat,» ka'a nda hən.

Mbanafata Yesu ta sana mndu nda mta dzvani
Mat 12:9-14, Mak 3:1-6

⁶ Ma sana sabat guli, ka lamə Yesu da həga tagha skwa la Yahuda, ka taghə tsi ta skwi. Mamu sana mndu nda mta dzva zeghwani hada. ⁷ Ma tsa vli ya

* 6:3 Ngha ta 1 Samuyel 21:2-7. † 6:4 Ngha ta 1 Samuyel 26:6.

guli, mamu gwal tagha zlahu ŋa mnduha[‡] nda la Farisa, ta kuma mutsaftá rutsak ta Yesu ŋa razay. Ka nzatá hən ka ngha Yesu ta iri ta iri ŋa nghay ka dza'a mbər mba a wa tsi ta mndu bađu sabat, ka hən. ⁸ Tsaw nda sna Yesu ta ndana tan. Ka'a mantsa: «Sli'afslí'a gra, ka sagha ka sladata ta nghay mnduha,» ka'a nda tsa mndu nda mta dzvani ya. Ka sli'aftá tsa mndu ya ka sladata. ⁹ Ka Yesu nda hən mantsa: «Nu skwi mna zlahu mu ŋa magay bađu sabat na? Maga skwi dīna ta raku re, ari maga skwi kul dīnaku a ná? Mbanaftá hafu skwi nda ra re, ari klaptá hafu mida a guli?» ka Yesu dawanta da tsa gwal tagha zlahu ŋa mnduha ya, nda tsa la Farisa ya. ¹⁰ Ka waftá Yesu ta hən turtuk turtuk. Ka'a mantsa: «Tđaptá ta dzva gha gra,» ka'a nda tsa mndu ya. Ka tđaptá tsi ta tsa dzvani ya, ka vravaftá tsi yəmad. ¹¹ Ka kuzlanaftá tsi ta hən ta ŋuduf, ka laghu hən dzədzərkaku mataba tan ŋa zba maganata ghwadaka skwi ta Yesu.

Zabafa Yesu ta duhwalhani ghwanpda his

Mat 10:1-4, Mak 3:13-19

¹² Ma tsa fitik ya, ka sli'aftá Yesu ka laghwi tavata ghwa da maga du'a. Ka hani tsi kurzlin nda iri ta maga du'a da Lazglafta. ¹³ Tsadakwa vlani, ka hagadaghatá Yesu ta duhwalhani tavatani, ka sli'adaghatá hən. Ka zaba'atá tsi ta mnduha ghwanpda his mataba tan, ka tsanaftá tsi ta hgu ta hən ka gwal ghunay. ¹⁴ Wya hgu tsa mnduha ghwanpda his zaba a tsi ya: Mamu Simun tsanaf tsi ta hgani ka Piyer, nda Andre zwanamani ma Simun, nda Yakubu, nda Yuhwana, nda Filip, nda Bartelemi, ¹⁵ nda Mata, nda Tuma nda Yakubu zwanja Alfe, nda Simun ta hgə lu ka mnda zlu'a ghwa, ¹⁶ nda Yuda zwanja Yakubu, nda Zudas Iskaryut. Tsa Zudas ya ta skwaptá Yesu.

Sli'akta damga sna gwada da Yesu

Mat 4:23-25

¹⁷ Tahula tsa, ka saha hən kawadaga, ka sladavatá hən ta sana vli ka dandar tskava ŋəđəməta sanlaha ma duhwalhani, nda ndəghata mnduha ta sli'akta ma luwa Ursalima, nda sanlaha ta hadika Zudiya, nda sanlaha guli ta wa drəf ta nzakway ka luwa Tir nda Sidun. ¹⁸ Inda tsa mnduha ya ná, sli'agagha da sna gwada da Yesu hən, nda ya ŋa mutsa mbaku ma danwa tan. Ka mbambanaftá tsi ta inda gwal kasu ghwadaka sulkum ta hən. ¹⁹ Inda mndu ta zba tvi ŋa ksanja dər ndəhed, kabga mamu mbraku ta sabə ma tsatsi ka mbamba hən.

Nda dzakwani nda kuzlakwani

Mat 5:1-12

²⁰ Mantsa, ka waftá Yesu ta duhwalhani, ka'a mantsa: «Rfawarfa ta rfu, kaghuni gwal ka pdu,

kabga ŋa ghuni ga mghama Lazglafta.

²¹ Rfawarfa ta rfu kaghuni gwal ta kuzlanja maya ndanana, kabga dza'a baghaku kuni.

Rfawarfa ta rfu kaghuni gwal ta taw ndanana,

kabga dza'a ghuḅasay kuni ta ghuḅasu.

²² Rfawarfa ta rfu ka ta husanhusa kuni ta mnduha,

ka ta vzhunisvza hən,

ka ta razay hən ta kaghuni,

ka ta vazay hən ta rutsak ta kaghuni kabga vəl zlghafta ghuni ta Zwanja mndu.

²³ Rfawarfa ta rfu,

[‡] 6:7 Ngha ta Irmia 36:4 nda Izra 8:1.

ka vavalakwa kuni da rfu bađu slaghunaghata tsa skwiha ya, kabga dza'a mutsay kuni ta nisəla dagala ta luwa.

Mantsa ya si ta ghuya dzidziha tan̄ ɲa la anabiha ghalya.

²⁴ Daɲwa ɲa ghuni kaghuni gwal ka gadghəl, kabga nda ghada mutsuta ghuni ta ɲa ghuni zdaku.

²⁵ Daɲwa ɲa ghuni!

Kaghuni gwal nda bagha, kabga dza'a dzay maya ta kaghuni.

Daɲwa ɲa ghuni!

Kaghuni gwal ta ghuḅasu ndanana, kabga dza'a taway kuni ta taw nda ima taw.

²⁶ Daɲwa ɲa ghuni!

ka ta mnay inda mnduha ta zdaku ta kaghuni,

kabga mantsa si ta mna dzidziha tan̄ ta ghəɲa la ghwadaka anabiha ghalya.»

Dvuwadva ta ghumaha ghuni

Mat 5:38-48, 7:12a

²⁷ «Ka i'i nda kaghuni gwal ta sna gwada da ná, dvuwadva ta ghumaha ghuni, magawa zdaku ɲa gwal ta husan̄ta kuni. ²⁸ Dawawa tfawi ta ghəɲa gwal ta ksi'a kaghuni. Ndəbawa dzvu ta ghəɲa gwal ta giri ɲa ghuni. ²⁹ Ka dzughunus dza mndu ma lagəɲ katsi, mbədanawa sana lagəɲ guli. Ka kləgədaghawkla mndu ta lguta huda gha katsi, ma pyə ka ta kləgədaghawtá dawra gha. ³⁰ Vlan̄vla ta skwi ta mndu ta dawan̄ta da kagha. Ka kləgədaghaw kla mndu ta skwa gha ɲa ɲani katsi, ma dawugəl ka da tsi. ³¹ Ka nu skwi dina ta kumə ka ghuni ta magaghunata mnduha ya, maganawamaga manda va tsaya ta hahəɲ guli. ³² Ka gwal ta dvutá kaghuni yeya ka kaghuni ta dvuta katsi, mndəra wati ma nisəla ta kzləgəlta kaghuni tama ya mantsa ya ta maga gwal dmaku guli, gwal ta dvutá hahəɲ ta dvuta həɲ? ³³ Ka ɲa gwal ta magaghunatá zdaku yeya ka kaghuni maga zdaku katsi, mndəra wati ma nisəla ta kzləgəlta kaghuni ya mantsa ya ta maga gwal dmaku guli? ³⁴ Ka ɲa gwal ta ndanu kuni dza'a plaghunamta yeya ka kuni ɓla nzawa katsi ní, mndəra wati ma nisəla ta kzləgəlta kuni guli ya mantsa ya ta ɓla gwal dmaku ta nzawa ɲa gwal dmaku guli, ɲa planamta həɲ manda va tsaya? ³⁵ Kaghuni ya ná, dvuwadva ta ghumaha ghuni, magawamaga ta zdaku ɲa tan̄. Blawa nzawa ɲa mnduha, ma faf kuni ta ghəɲ ta vraghunamta, dza'a mamu nisəla ghuni dagala, dza'a nzakway kuni ka zwana Lazglafta ta luwa, kabga tsatsi ná, zda ghəɲani nda mnduha kul had ta rfa mndu, nda gwal ta sidi tani.»

Ma tsə kuni ta guma ta sanlaha

Mat 7:1-5

³⁶ «Tawawa tawa ta hidahida ta mndu, manda ya ta taw Da ghuni ta hidahida ta mndu ya. ³⁷ Ma tsanagha kuni ta guma ta mndu. Had Lazglafta dza'a tsaghunaghatá guma guli wa. Ma ɲam kuni ta mndu ma ɲuduf, had Lazglafta dza'a ɲamtá kaghuni ma ɲuduf guli wa. Pliniswa dmakwa mnduha, dza'a plighunispla Lazglafta ta ɲa ghuni guli. ³⁸ Vlawa vla ta skwi ɲa mndu, dza'a vlay Lazglafta ɲa ghuni guli, ɲa ndəghaghunamta ta wa lguta ghuni, ka gəgzanata, ka va tsihwaghunamta, ka ndəghanafata ha ka paghakwani. Ta tsa skwi ta kəl kaghuni ka gra skwi ɲa mndu ya dza'a gra Lazglafta ɲa ghuni guli.» ka'a.

³⁹ Wya ka Yesu nda həɲ nda mahdihdi guli: «Dza'a ksay mndu nda ghulpa ta mndu nda ghulpa ka mbada ta tvi ra? Had həɲ dza'a rkaghata his his da ghurum ra? ⁴⁰ Had zwan̄ ta taghə lu ta skwi ɲani malaghutá Maləmani wu,

ba ka nda tagha skwa tsa zwan̄ ya dza'a kəl tsi ka nzakway manda Maləmani kasi'i.

⁴¹ «Kabgawu ta kəl kagha ka laghwi n̄gha hiwir ma ira zwan̄ama gha, kul had kagha ta n̄ghapta ka dughusl ma n̄a gha iri na? ⁴² Waka kagha ta mnay n̄a zwan̄ama gha kazlay: Yaha ka klighista yu ta hiwir ma ira gha kə'a, ya n̄gha a kagha ta dughusl ma n̄a gha iri na? Mndəra wani ma madgwirmadgwir tsa? Kliginj kla karaku ta dughusl ma n̄a gha iri, kada n̄ghanta ka ta vli n̄a lavintá kligintá hiwir ma ira zwan̄ama gha.»

Ta yakwani ta tsatsafta lu ta fu

Mat 7:16-20, 12:33-35

⁴³ «Had yakwa fu zda ta yaku ta fu kul zdaku yakwani wa. Had yakwa fu kul zdaku yakwani ta yaku ta fu zda yakwani guli wa. ⁴⁴ Ta yakwani ta tsatsafta lu ta inda fu. Had lu ta mutsafa mana ta hul'uwa wa. Had lu ta daga yakwa ghuku ta madzəfdzəf wa. ⁴⁵ Mantsa ya guli, mataba ndəghata skwiha dinadina ma n̄udufani ta mnigin̄ta n̄ərma mndu ta skwi. Mataba ndəghata ghwadaka skwiha ma n̄udufani ta mnigin̄ta ghwadaka mndu ta n̄ani guli, kabga skwi ma n̄udufani ma mndu ta mnigin̄ta wubisim.»

Həgaha his

Mat 7:24-27

⁴⁶ «“Mghama da! Mghama da!” ka kuni ta hga i'i, kabgawu tama? wya had kuni ta maga skwi ta mnaghunata yu wu na? ⁴⁷ Ka mnaghunamna yu ta nzakwa mndu ta sagha da i'i 6a. Tsa mndu ya ná, ta snan̄sna ta gwada da, ka ksa slna nda tsi. ⁴⁸ Ka guram tsa mndu ya nda mndu ta baftá həgani. Ma zrayni ta bay, ka ladatá tsi ta mndərani, ka thagafta ta kutumba. Ma sagha zala vlundud dista tsa həga ya ma n̄a zliŋta, trid, traptá zliŋta kabga nda diha mndərani. ⁴⁹ Mndu ya ta snan̄ta gwada da, ka kwalaghutá tsi ta ksa slna nda tsi, ka guram tsa mndu ya nda mndu ta baftá həgani ta hadik, kul ladatá mndərani da hadik. Ma saha zala vlundud dista tsa həga ya, gi krip zluta tesne' dekdek,» ka'a.

7

Mbanafta Yesu ta kwalva mnda la Ruma

Mat 8:5-13

¹ Tahula kd̄iŋta Yesu ta mna inda tsa gwada ya n̄a tsa ndəghata mnduha ta sna tsa gwadani ya, ka sli'aftá tsi ka lami da luwa Kafarnahum. ² Hada, mamu sana mghama sludza la Ruma kul dughwanaku kwalvani ya d̄vu tsi katakata, ta dza'a mtaku. ³ Manda snan̄ta tsa mghama sludzi ya ta mna gwada ta Yesu, ka ghunadaptá tsi ta la galata mndu ta ghəŋa la Yahuda, n̄a guyata nda Yesu, n̄a ndəbanatá dzvu n̄a sagha mbanafatá tsa kwalvani ya. ⁴ Ka sli'aftá həŋ ka lagha slanaghatá Yesu, ka ndəbanatá həŋ ta dzvu katakata. Ka həŋ mantsa: «Kd̄əkkd̄ək nda ra katan̄ta gha ta tsa mndu ya. ⁵ Tsa mndu ya ná, ta d̄vay ta mndəra amu, tsatsi ta ban̄naftá həga tagha skwi,» ka həŋ. ⁶ Ka sli'aftá Yesu ka dza'a kawadaga nda həŋ. Ndusa Yesu ka ɔhadaghata tama ta ghungladapta tsa mghama sludzi ya ta grahani n̄a mnanatá Yesu. Ka həŋ mantsa: «Mghama da, yaha lu da dan̄wazlaghafta, ra a yu ka n̄lata gha ga ini wa. ⁷ Tsaya dər kəl yu ka mnay kazlay: La a vərda i'i da guya kuma nda tsi wu kə'a. Ka sabsa gwada ma wa gha ya ná, prək mbanafatá kwalva da tsa. ⁸ I'i guli ná, mista gwal dagaladagala nziŋta yu, mamu sludziha ta ksa slna mista i'i guli. Ka “la,” ka yu nda sani ná, gi sli'ani. Ka “saghasa,” ka yu nda sani guli ná, gi

saghani. Ka “magamaga ta ya skwi ya,” ka yu nda kwalva da, gi magatani,» ka’a.

⁹ Na snanata Yesu ta tsa gwada ya, ka ndrau’ tsi nda ndrau’uwa ta tsa mghama sludzi ya. Ka mbadavata tsi tvə tsa ndaghata mnduha ta dza’a mistani ya. «Ka yu ta mnaghunata ná, dər mataba la Isra’ila, ta slanagha a yu ta mnderga nana ma zlg hay nda ɲuduf wu,» ka’a.

¹⁰ Ta vradaghatá tsa mnduha si ghunagha tsa mghama sludzi ya dzagha, ka slanaghatá hən ta mbatá tsa kwalva si kul dughwanaku ya.

Vranamta Yesu ta hafu ma zwanja sana wadgu

¹¹ Tahula tsa ka sli’aftá Yesu ka laghwi da sana luwa ta hgə lu ka Nayina. Ka sli’aftá duhwalhani nda dəmgá guli mistani. ¹² Ndusa ka lami ta watgha tsa luwa ya, ka guyatá tsi nda mnduha ta kla mbli ɲa paday. Tsa mbli ya, kdakwakdakwa zwanja sana markwa wadgu ya. Nda tska mnduha tsa luwa ya ta dza’a mista tsa marakw ya. ¹³ Na nghanja Yesu ta tsa marakw ya, ka ksafatá tsi ka hidahida. «Ma taw ka» ka’a nda tsi. ¹⁴ Ka gavadaghatá Yesu tavata tsa kativinɲ ta kəl lu ta mbli tida ya, ka ksantə. Ka sladavatá tsa mnduha ta kla mbli ya. «I’i ya ta gwada nda kagha galaɓay da, sli’afslí’a gha!» ka’a. ¹⁵ Ka sli’aftá tsa mbli ya ka nzata, ka gwada tsi ta gwada. «Wya zwanja gha makwa da,» ka Yesu nda tsa mani ya. ¹⁶ Ka ksutá tsi ta inda tan ka zləɲ. Ka zləzlvu hən ta Lazglafta guli. «Nda zliga mghama anabi mataba mu, saghasa Lazglafta nghanaghatá mnduhani,» ka hən. ¹⁷ Ta ghənja tsa skwi ya, ka tuta gwada wdid ta ghənja Yesu ta inda hadika Zudiya, nda ya ma inda luwaha ta wanafta.

Daway Yuhwana mnda maga batem

Mat 11:2-19

¹⁸ Ka snanamtá duhwalhani ma Yuhwana, ta inda tsa skwiha ta maguta ya ta Yuhwana. ¹⁹ Ka hgaftá Yuhwana ta gwal his mataba duhwalhani, ka ghunafat hən da Mgham Yesu. Ka’a nda hən mantsa: «Lawala dawanta! Kagha tsa mndu snə ɲni dza’a sagha ya re, ari ka kzla ɲni ta sana mndu a na?» ka kuni nda tsi. ²⁰ Ka sli’aftá hən ka ɓhadaghata da Yesu. Ka hən mantsa: «Yuhwana mnda maga batem ta ghunaganɲaghata da kagha kazlay: Kagha tsa mndu snə ɲni dza’a sagha ya re, ari ka kzla ɲni ta sana mndu a na kə’a?» ka hən.

²¹ Ma va tsa fitik ya, ka mbambanaftá Yesu ta ndaghata mnduha ma danwa tan, nda gwal nda raghwa, nda gwal kasaf ghwadaka sulkum, gwananaha ta iri ta gwal si nda ghulpa. ²² Ka’a nda hən mantsa: «Lawala mnanata Yuhwana ta inda skwiha nghan kuni, nda inda skwiha sanan kuni. Gwal si nda ghulpa nda ngha hən ta vli, ta mbada gwal si nda raghwa sɛla tan, kwandlanɲkwandlanɲ mbambatá gwal si nda rda mndu ta hən, nda gwana sləmənja gwal si ka rgha si kul snantá sləmənɲ. Gwal si nda rwa, varamvara hən nda hafu. Mananamana lu ta Lfida Gwada ta gwal ka pdu. ²³ Rfu da mndu ta kwal kul zlantá zlg hay nda ɲudufani ta i’i,» ka’a nda hən.

Mnay Yesu ta gwada ta Yuhwana

²⁴ Manda vraghuta tsa mnduha si ghunadap Yuhwana ya, ka zlaftá Yesu ta mna gwada ta ghənja Yuhwana ɲa tsa ndaghata mnduha ta ts kavata ya. Ka’a mantsa: «Ma tsa laghwa ghuni da mtak ya ni, nahgani laghu kuni nghan? Sana mndu ta tatamaku manda sulam ta gigdu falak rki laghu kuni da nghan? ²⁵ Ka tsa a tsi wu, nahgani laghu kuni nghan ɓa? Sana mndu nda sudatá lgut ta wudaku ta vghani rki laghu kuni da nghan? Ya wya gwal ta kla

lgut nda bla dzvani ná, ta za mghama tanj hən̄ ka nzaku ma həga ma mgham mgham. ²⁶ Wa va mndu laghu kuni da nghay tama na kula? Sana anabi rki laghu kuni da nghay? Anj mantsa nzakwani, malaghumala tsa mndu ya ta mbrakwa anabi. ²⁷ Ta ghəŋa tsa Yuhwana ya vindafta lu ma deftera Lazglafta kazlay:

Ɔi Lazglafta wana yu ta tinlaghutá ghunaftá mndu ka kagha

ŋa dza'a faɖaghata tvi* kə'a ya.

²⁸ Ka yu nda kaghuni wa, mataba inda mndu ya yaga marakw nda ya ná, haɖ ya ta malaghutá Yuhwana wa. Tsaw tama, mndu ta nzakway kwitikw ma ga mghama Lazglafta ná, malaghumala ta Yuhwana. ²⁹ Tsaw inda hamata mnduha nduk nda gwal tska dzumna tani, sanjta tanj ta gwada Yuhwana, ka hən̄ mantsa: "Ta kumay Lazglafta ta mbamafta," ka hən̄. Ka ɖawu hən̄ ta maganaftá batema Yuhwana ta hən̄. ³⁰ Kuraghuta la Farisa nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ya, ka kwalaghuta hən̄ ta tsu'aftá skwi ta kumə Lazglafta ta magay ŋa tanj. Ka kwalaghutá hən̄ ta tsa batem ta magə Yuhwana ya.»

³¹ «Ndaw dza'a gra yu ta mnduha ta na fitik na? Yakwa wa hən̄? ³² Ka guram nda zwani ta kurɓut ta mnay mataba tanj kazlay: Vyanafha ŋni ta sinlak skala a kuni wu, fanafha ŋni ta laha ta taw, tawanj a kuni ta taw wu kə'a ya hən̄. ³³ Tsaya ná, nzakwani manda sagha Yuhwana mnda maga batem, ka kwalaghuta tsi ta za buradi nda sa ima inabi, "a' nda ksa da halaway" ka kuni. ³⁴ Saghaha Zwanj mndu guli, ka zay ka say, "a' dagala mahahaw'ani, dagala sasakwani, gra gwal tsəka dzumna nda la ghwadaka mnduha ya," ka kuni. ³⁵ Inda gwal nda ɖifil ma ghəŋa tanj ná, tsatsaftsatsa hahən̄ ta vərɖaka ɖifla Lazglafta,» ka'a.

Yesu ma həga ga Simuŋ mnda la Farisa

³⁶ Ka hgaftá sana la Farisa ta Yesu ŋa za skwa zay ga tanj. Ka lagha Yesu da tsa mndu ya, ka lamə tsi da həga ka zə tsi ta skwi. ³⁷ Mamu sana ghwadaka marakw ma tsa luwa ya, ka sanjta tsi kazlay: Wa'a Yesu ta za skwa zay ga tsa la Farisa ya kə'a, ka klaftá tsi ta hwaraka Albastra ndəghatani nda urdi nda bla dzvani, ka kladaghata. ³⁸ Ka lagha tsi tavata səla Yesu nda ga mahulhulani, ka mbəza ima taw ta səla Yesu, ka ksafatá tsi ta swidani ka takaday nda tsi, ka habwa'aku ta səlani, ka pgha tsa urdi ya ta səla Yesu. ³⁹ Na nghanjta tsa mnda la Farisa ta hgadaghatá Yesu ya ta tsa skwi ya, ka'a ma ghəŋani mantsa: «Ka ma vərɖa anabi na mndu na ná, ma dza'a tsatsaftsatsa ta mndərga na marakw ta ksantja na. Ma dza'a nda sna kazlay: Ghwadaka marakw ya kə'a.» ⁴⁰ Ka Yesu zlaftá gwada nda tsa mnda la Farisa ya mantsa: «Ari Simuŋ, mamu gwada ta kumə yu ta mnaghata,» ka'a. «Anj Mghama ɖa mna,» ka'a zlghanaftá wi. ⁴¹ «Mamu sana mndu ta ɓalanaftá nzawa ta sana mnduha his. Prək ka tseda vagha mnduha hutaf ɖərmək kə'a vlanjta sani, prək ka tseda vagha mnduha hutaf mbsak kə'a vlanjta sani guli. ⁴² Ka traptá hən̄ ta palata kabga haɖ skwi da hən̄ prək ka palata tanj wa. Ka zlananjta tsi ta tsa ɖmən̄ ya ta hən̄ his his. Wati mataba tsa mnduha ya dza'a malaghuta ɖvutá tsa mndu ya, ka kagha ta gray na?» ka'a. ⁴³ «Mataba tsa mnduha ya ra! Ta graftá yu ná, tsa mndu zlananj lu ta ŋani dagala ya ya,» ka Simuŋ. «Ta ŋa gha,» ka Yesu nda tsi.

⁴⁴ Ka mbəɖavatá Yesu tvə tsa marakw ya, ka mnə tsi ŋa Simuŋ: «Nda ngha ka ta na marakw na ki'e? Samsa yu da həga ga ghuni, walanj a ka ta ɖifitá imi ŋa mbaza səla ɖa manda ya snu lu wu, ka mbazihatá na marakw na nda ima

* 7:27 Ngha ta Malatsi 3:1 nda Sabi 23:20.

guli ná, manda kluluh rkaf hulfa tida hən, sənəta tən ta gwada Lazglafta, gi zlgħafta tən nda rfu, ama had hən ta zlanəta vli ɲa dzugwamta tsa gwada ya ta slrən ma ɲudufa tən wa. Ka dzghəndzgha skwi ta hən, gi suwak zlanəta tən ta zlgħay nda ɲudufa tən. ¹⁴ Sanlaha ma mnduha guli ná, manda hulfa ta rkamta da teki ya hən, sənəta tən ta gwada Lazglafta ka laghu hən da ndana nzaku ma ghəɲa hadik nda zba gadghəl nda ndana zba skwi ta hara' uwa iri, mantsa tama, mbaɗa tsa skwiha ya ka ragħwa tsa gwada ya, ka nɲəta hən ka ksubən. ¹⁵ Sanlaha ma mnduha guli, manda gənək hən, sənəta tən ta gwada Lazglafta, ka zlgħafta hən nda ɲuduf turtuk, ka ɲanatá hən ka ksa slna nda tsi ka dihavata mida.»

Daswa ka kuni nda sna skwi ta snu kuni

Mak 4:21-25

¹⁶ «Ka mnaghunamna yu ɓa! Had mndu ta tsamta vu ma pitirla ka dzuɓamta ma tughuba wu, had ta fiɲta mista ghzlən guli wu, ta fagata ta vli tskala, kada nghanəta gwal ta lamə da dzuguvi ta tsuwadək. ¹⁷ Inda skwi nda diɓa ná, dza'a maravamara. Inda skwi nda bukwa guli dza'a sənəta lu, ɲa zlagaptani bɗənəy ta daɓi. ¹⁸ Dasuwa ka kuni nda tva sənəta skwi ta sənəta kuni, kabga ɲa mndu nda guna sləmənəni ɲa sna skwi dza'a sganaghata lu ta snanamta. Ama ka had tsi da mndu wu, dza'a kləgadanaghu kla lu ta va tsa má si ta ndanu tsi ta mutsay ya.»

Vəɗa zwanamani ma Yesu

Mat 12:46-50, Mak 3:31-35

¹⁹ Ka lagha i mani nda zwanamani ma Yesu slanaghata, ama trid traptra hən ta ɓhanavata, tsukska mnduha. ²⁰ «Wa a i ma gha nda zwanama gha ma bli ta gəwala kagha,» ka lu nda tsi. ²¹ «Gwal ta sna gwada Lazglafta ka maga slna nda tsi, tsaha ya i ma da nda zwanama da,» ka'a.

Lɓanata Yesu ta mativirau' ta ghəɲa imi

Mat 8:23-27, Mak 4:35-41

²² Ma sana fitik, «mbadma ta a sana ɓla drəf a,» ka Yesu nda duhwalha, ka sli'afəta hən kla lamə da kwambalu ka sli'i. ²³ Tata ndəru hən, ka dzata hani ta Yesu, ka sli'avafəta mativirau' ta ghəɲa drəf, ka dza'a imi ndəghanafəta kwambalu. Ta wa hdək hən. ²⁴ Ka lagha hən sli'a Yesu, «Maləm! Maləm! Nda zada mu!» ka hən nda tsi. Ka sli'avatá Yesu ka davanaghata tsi ta falak, nda tsa valalakwa imi ya. Ka lɓatá vli ka nzata tɓekw. ²⁵ «Nu ta kəl kuni ka zləɲ mantsa? Kulam ndana had zlgħay nda ɲuduf da kaghuni dəkdek katək ra?» kə'a mbadavata tvə duhwalhani. Ka ksafəta zləɲ ta hən, ka ndrə'u hən. «Wa na mndu na katək na? Na dvanaghatani ta dər falak nda imi ná, gi ka snanata tən?» ka hən mataba tən.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda duhwalha halaway mida

Mat 8:28-34, Mak 5:1-20

²⁶ Ka ɓhadaghata i Yesu nda duhwalhani ta hadika Geraseni ta nzakway mbən ya mbən ya nda luwa Galili. ²⁷ Nda fagata Yesu ta səla ta hadik ta sabə tsi ma kwambalu, ka sagha sana mnda tsa luwa ya da guyay. Tsa mndu ya ná, ksuksa duhwala halaway. Nda kɗa fitikani kul sudgəltá lgut dəkdek, had ta nzəglata mintgha wu, mataba kuluha kə'a ta nzaku. ²⁸ Na ghur nghanəni ta Yesu, ka wahatá tsi ka zləmbatá ma ghuvani. Ka'a mantsa: «Yesu Zwanə Lazglafta ta luwa, Nya mataba u nda kagha? Kdəkəkək, wya dzvu, yaha ka ghuydiptá dənəw,» ka'a wahata nda lwi dagala. ²⁹ Kəl tsi ka mna tsaya na: Sabsa ma na mndu na ka Yesu dvanaghtá tsa duhwala halaway ya. Tsa mndu

ya ná, nda kda fitika ksafta tsa duhwala halaway ya. Ma tsa fitika ksaftani ya, si ta habafhaba mnduha nda zida, ka tsamtá səlահani ma tsuhwal, ma ɲa habanata. Ka raratsinjá tsi ka ɓaɓalinɲa. Ka klaghatá tsa duhwala halaway ya ka laghwi ra vli ma mtak. ³⁰ «Wa hga gha na?» ka Yesu nda tsi. «Dóá' hga da,» ka'a zlgahanáftá wi. Kəl tsi ka mna tsaya ná, kabga nda ndəgha duhwala halaway ta sli'amta dida. ³¹ «Kdakkdək, yaha ka da ghuna anɲi da gudzuvruɲwa vu',» ka tsa duhwala halaway ya ndi'ata, ka ndəba dzvu da Yesu.

³² Ndusa nda tsa vli ya, mamu sana bra ghuvazu ta zbutá skwa zay tan tavata ghwá. «Kdakkdək vlanɲa tvi, ka sli'amta ɲni da a ghuvazuha a,» ka hən nda Yesu. «Aray,» ka Yesu vlanjá tvi ta hən. ³³ Ka gi sli'agaptá tsa duhwala halaway ya ma tsa mndu ya, ka sli'amta da tsa ghuvazuha ya. Ka vazagatá tsa ghuvazuha ya ta vgha tavata tsa ghwá ya ka rkaghata da drəf ka rwuta.

³⁴ Nghay tsa mnduha ta ngha tsa ghuvazuha ya ta tsa skwi ta magata ya, ka hwayaftá hən ka laghwi tay ma luwa nduk ma zwana luwaha ta tsa skwi ta maguta ya. ³⁵ Ka sli'aftá mnduha ka laghwi da ngha tsa skwi ta maguta ya. Ka lagha hən slanaghatá Yesu, ka slaftá hən ta tsa mndu sli'agap duhwala halaway mida ya ta nzaku kurevesa tavatá səla Yesu nda sudatá lgut ta vgha, nda mbatani kwandlan. Nghanɲa tan, ka ksutá tsi ta hən ka zləɲ. ³⁶ Mbadá tsa gwal si ta nghay ta magaku tsa skwi ya, ka rusay ɲa tan ká tsa mndu si ksaf duhwala halaway ya mbafta. ³⁷ Ka hən mantsa: «Kdakkdək sli'apsli'a ma hadika ɲni,» ka inda mnduha ma hadika Geraseni nda Yesu, kabga nda ksa hən da zləɲ katakata. Ka sli'aftá Yesu ka lamə da kwambalu ɲa vru. ³⁸ «Wya dzvu, kla ta i'i ta səla gha,» ka tsa mndu sli'agap duhwala halaway mida ya nda Yesu. ³⁹ «Vra dzagha gha, ka dza'a ka rusa inda skwi maga gha Lazglafta,» ka Yesu pyafta ka dza'a mistani. Ka sli'aftá tsi ka laghwi tay ma inda luwa ta inda skwi magana Yesu.

Mbanafta Yesu ta sani marakw, nda sana zwanɲa makwa

Mat 9:18-26, Mak 5:21-43

⁴⁰ Ta vrəgladaptá Yesu ta sana ɓla drəf, ka slanaghatá tsi ta ndəghata mnduha guli ta kzlay hada ɲa zlgahfta. ⁴¹ Mbadaka sana mndu ta hgə lu ka Zayrus ta nzakway tekw mataba la mali ta ghəɲa haga tagha skwa la Yahuda, ka lagha zləmbatá ma ghuva Yesu. Ka'a mantsa: «Kdakkdək mbadá da ini,» ka'a nda tsi, ⁴² kabga mamu kdakwakdakwa makwani ta kla imi ghwanɲadə his kul dughwanaku ta kala ghəɲ. Ka sli'aftá Yesu ka dza'a mistani. Ta mbadá Yesu ka dza'a mataba tskata mnduha, had tva mbədayni ta vgha wa. ⁴³ Mamu sana marakw mataba tan Maghwanɲadə hisa vakwani tsa ta paghaku. Kdɲnkda ta inda skwi ma dzvani ɲa la duhtur. Had ya ka dər turtuk mataba tan ta mbanafta wa.

⁴⁴ Ka lagha tsa marakw ya nda ga mahulhula Yesu ka ksanɲa wa lgutani. Na tsa gi ksanɲani ya, gi hle' sladata tsa paghaku ya tsa. ⁴⁵ Ka Yesu mantsa: «Wa tsa ta ksita ya na?» ka'a. «Andaw! Andaw! Andaw!» ka mnduha. Ka Piyer mantsa: «Maləma dá! Mataba ndəghata mnduha mandana ta waghafta, had tva mbəda vgha gha ná, wa ta ksihata na, ka ka?» ka'a nda tsi. ⁴⁶ Ka Yesu mantsa: «Mamu mndu ta ksihata! Nda sna yu ta mbraku ta savaghuta ma i'i,» ka'a. ⁴⁷ Snay tsa marakw ya ta tsa gwada ya ná, a nda tsatsa yu, ka'a. Ka lagha tsi nda ghudzatani da zləɲ zləmbatá ma ghuva Yesu, ka mnə tsi ta kəma inda mnduha ta skwi kabgawu kəl tsi ka ksanɲa nda ya kə'a mbafta ma va tsa

fitik ya. ⁴⁸ Ka Yesu mantsa: «Makwa dá, zlg hay nda n̄dúfa gha ta mbaghafta, la nda vgha ta zđakwa gha,» ka Yesu nda tsi.

⁴⁹ Tata tsa gwada ya Yesu, ka lagha sana mndu ta sli'afta ga Zayrus da mnay ŋa Zayrus: Ka'a mantsa: «Kđakwa tsa makwa gha ya tsa, ta ŋa dan̄wazlgelta gha ŋaw ta Maləm na,» ka'a. ⁵⁰ Ka Yesu mantsa: «Ma tđu n̄dúfa gha, fata gha ta ghəŋa gha yeya ŋa gha, dza'a mbaku,» ka Yesu nda Zayrus snəŋ tsi ta tsa gwada ya. ⁵¹ Manda ɓhadaghata tan̄ da tan̄, ka pyaftá Yesu ta mnduha ta lami da həga mistani, ka hla'atá tsi ta i Piyer nda Yuhwana, nda Yakubu nda dani nda mani ma tsa makwa ya ŋa lamə mistani. ⁵² Ta lamə həŋ, ta wahu inda gwal ma həga ka tawa ghəŋ ta ghəŋa tsa makwa ya. Ka həŋ mantsa: «Ma taw kuni, mta a wu, hani ta hani tsi,» ka'a. ⁵³ «Ta mndu nda mta ná, mta a wu ka'a,» ka həŋ ka ghu'asay. ⁵⁴ Ka lagha Yesu ksafatá tsa makwa ya ta dzvu. «Sli'afsi'a gha makwana!» ka'a. ⁵⁵ Ka vramtá tsa makwa ya, ka gi sli'afta. «Vlan̄wawla ta skwa zay,» ka Yesu nda həŋ. ⁵⁶ Ndandrakau' ká i dani nda mani ma tsa makwa ya nzata ka ndərmimay. «Yaha kuni da mnay dər ŋa wati ma mndu ta skwi ta maguta,» ka Yesu zlahanaghatá həŋ.

9

Ghunaf ta Yesu ta duhwalha ghwan̄pɔ his

Mat 10:5-15, Mak 6:7-13

¹ Lagha Yesu ka tskanatá duhwalhani ghwan̄pɔ his, ka vlan̄tá tsi ta həŋ ta mbrakwa mbranaghatá inda duhwala halaway, nda mbrakwa mbambanafatá dan̄waha. ² Ka ghunafatá tsi ta həŋ tuza gwada ta ghəŋa ga mghama Lazglaf ta, nda mbambanafatá gwal kul dughwanaku. ³ Ma kđaku həŋ sli'afta, ka'a nda həŋ mantsa: «Yaha kuni klaftá sana skwi dəkdek ŋa dza'a da wawaku, dər dafa, dər zlibi, dər skwa zay, dər tseɗi, turtuk turtuk ka kuni da klaftá lgut. ⁴ Dər ma wati həga da tsu'afta lu ta kaghuni ya, nzata ghuni hada ha ka sagha fitika sli'apta ghuni ma tsa vli ya. ⁵ Ala, dər ga vli dza'a kwal lu tsu'aftá kaghuni ya, wya dzva ŋni wya dzva ŋni ka kuni dazlay ka zlanavata kuni ta tsa luwa ya, tsaya dza'a maranantá həŋ ta ɓasa n̄dúfa Lazglaf ta ghəŋa tan̄,» ka'a nda həŋ.

⁶ Ka sli'aftá həŋ ka laghwi da ra luwaha, ka mna Lfidá Gwada, ka mbamba gwal kul dughwanaku ma inda vli.

Wa Yesu na ka Hiridus An̄tipas

Mat 14:1-12, Mak 6:14-29

⁷ Na snəŋta tsa Hiridus Tetrak ta nzakway ka mgham ta hadika Galili ya, ta mna gwada ta inda skwiha ta magaku. Ka traptá tsi ta skwi ŋa ndanay. «A', Yuhwana ya ta sli'agapta nda hafu,» ka sanlaha ta mnay. ⁸ «A', anabi Iliya ya ta zlagapta,» ka sanlaha. «A', sani mataba la anabiha ghalya ya ta sli'agapta,» ka sanlaha. ⁹ «Ya wya tsaghwa tsa ta ghəŋa Yuhwana ka yu, ka tsaghutá lu ní, wa na mndu na ta mnə lu ta mndərga na skwiha ta snə yu na ta ghəŋani tama?» ka Hiridus, ka psə tsi ta tva nghan̄tá Yesu.

Zun̄ta Yesu ta skwa zay ta mnduha dambu' hutaf

Mat 14:13-21, Mak 6:30-44, Yuh 6:1-14

¹⁰ Ka varaktá tsa gwal ghunay ya. Manda varakta tan̄, ka rusu həŋ ŋa Yesu ta inda skwi maga həŋ. Ka hlaghatá Yesu ta həŋ mistani, ka laghu həŋ nda tvə sana luwa ta hgə lu ka Betsayda nda ghəŋa tan̄. ¹¹ Snəŋta dəmgə kazlay: Laghula həŋ kə'a, ka sli'aftá həŋ zbin̄tá həŋ. Ka lagha həŋ slanaghatá həŋ, ka

zlgħaftá Yesu ta həj, ka mnə tsi ta gwadā ta ga mghama Lazglafta ɲa taɲ. Ka mbambanaftá tsi ta gwal ta kuma mbambanaftá həj ma dāɲwa taɲ.

¹² Ta fitik hawu, ka gavadaghatá duhwalhani tavatani, ka mnay ɲani: «Mnanamna ta na mnduha na, ka dza'a həj da luwa dagaladagala nda luwaha kwitikw kwitikw ta waftá na vli na, ɲa dza'a taɲ zba skwa zay nda vli ɲa hana taɲ, kabga ma mtak mu hadna,» ka həj. ¹³ Ka Yesu nda həj mantsa: «Vlaɲwawla kaghuni 6a ta skwi ɲa zay ta həj,» ka'a. Ka duhwalhani mantsa: «Buradi hutaf nda tsulhwa klipi his yeya da amu, ɲa dza'a ɲni da dzawagaghatá skwa zay ɲa zunjtá inda na mnduha na rki?» ka həj nda tsi. ¹⁴ [Tsaw ta magay mnduha* ta dəmbu' hutaf ma tsa vli ya.] «Mnanawa mna ta həj ka tsakavata həj hutaf mbsak hutaf mbsak,» ka Yesu nda duhwalhani. ¹⁵ «Araɲ!» ka həj ka tsakanatá həj ta mnduha. ¹⁶ Ka hlaftá Yesu ta tsa buradiha hutaf ya, nda tsa tsulhwa klipi his ya, ka ngħadaftá tsi nda ta luwa, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghəjani, ka ɓalanaptá tsi ka valaɲjtá duhwalhani ɲa daganaptá mnduha. ¹⁷ Ka zə inda tsa mnduha ya, ka babaghawtá həj. Ka tskaftá lu ta padəkwaní ka ghwanak ghwanpɔdə his.

*Yesu ná, Kristi ya ka Piyer
Mat 16:13-19, Mak 8:27-29*

¹⁸ Ma sana fitik ta nzaku Yesu turtukwani ka maga du'a, ka lagha duhwalhani slanaghata. Ka'a dawaɲta da həj mantsa: «Wa i'í ka dəmga ta mnay na?» ka'a. ¹⁹ Ka duhwalhani mantsa: «Tsa Yuhwana mnda maga batem ya kay ya, ka sanlaha. Iliya ya, ka sanlaha. Sani mataba la anabi ghalya ya ta sli'agapta nda hafu, ka sanlaha,» ka həj nda tsi. ²⁰ Ka'a nda həj guli mantsa: «A ki kaghuni, waya ka kaghuni ta mnay nda i'í na?» ka'a. Ka Piyer mantsa: «Kagha ná, Kristi ka,» ka'a.

*Mnaɲta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani
Mat 16:20-28, Mak 8:30–9:1*

²¹ Ka Yesu zlahanaghatá həj ka ɲdāɲda mantsa: «Yaha kuni da mnay dər ɲa wati ma mndu tsi,» ka'a. ²² Ka'a sganaghata guli na, «dza'a ghuyay Zwanə mndu ta dāɲwa katakata, dza'a wdɲwda la galata mndu nda gwal mali ta ghəjə gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal tagħa zlahu ɲa mnduha. Dza'a dzadza lu, ɲa sli'agaptani nda hafu baɗu mahkən,» ka'a.

²³ Wya ka'a nda həj demdem: «Ka ta kumay mndu ta dza'a mista dā katsi, ba zlaɲtani ta ndanu ta ghəjə ghəjani, ka vlatani ta ghəjani ka kla udza zləjəyɲi † inda fitik, ka dza'a mista dā,» ka'a.

Kinawu ta dza'a lu mista Yesu?

²⁴ Ka'a guli mantsa: «Ka dza'a mbanafmba yu ta hafa dā ka mndu katsi, dza'a Zadiɲzadā tsa mndu ya ta hafani. Ala ka dza'a Zadiɲzadā mndu ta hafani ta ghəjə i'í katsi, dza'a mbanafmba tsa mndu ya ta hafani. ²⁵ Nu dza'a katanjta mutsafta mndu ta inda na ghəjə hadik na ka ɲani ka Zadiɲzadā tsi ta hafani, ka ghəjani a tsi na? ²⁶ Ka ta ɓasa zləj mndu ka mnaɲtá hga dā, nda gwadā dā guli katsi, i'í Zwanə mndu guli ná, dza'a kwalaghukwala i'í guli ta mnaɲtá tsa mndu ya baɗu sagħa dza'a sagħa yu ma glakwa dā, nda ya ma glakwa Da dā nda duhwalhani nda għu6a, ta luwa. ²⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Mamu sanlaha ma mnduha mataba gwal hadna dza'a kwal kul rwuta ta saħa ga mghama Lazglafta, dza'a nda ngħa həj nda ira taɲ,» ka'a.

* 9:14 Ngħa ta Mata 14:21. † 9:23 Ngħa ta Lukwa 14:27, Markus 8:34.

*Mbədavafta Yesu**Mat 17:1-8, Mak 9:2-8*

²⁸ Ta magay fitik tghas manda mnutani ta tsa gwada ya, ka hlafta Yesu ta i Piyer nda Yuhwana nda Yakubu, ka nlaghatá hən ta ghwá da maga du'a.

²⁹ Ta magə Yesu ta du'a, ka mbədavaftá kumani tskəm, mbədavafha lgutani ka wudaku tilil ka nʊsliŋ. ³⁰ Gi wya mnduha his ta ghwa yiva nda tsi. I Musa nda Iliya tsa mnduha ya, ³¹ ta zlagapta ta wudaku tili ma glakwa Lazglafta ta luwa, ta gwada nda Yesu kinawu kə'a dza'a kdinʒa magata skwi ta kumə Lazglafta nda ma mtakwani ma Ursalima.

³² Ma tsa fitik ya, nda ghərba i Piyer nda grahani da hani, sli'avata tan, ka nghanʒá hən ta glakwa Yesu nda tsa mnduha his ya tavatani. ³³ Ma fitika dgay tsa mnduha ya ta vgha nda Yesu, ka Piyer nda Yesu mantsa: «Maləma da! Dina ka nzakwa mu hadna, ka magafmaga nni ta həga tumpul hkən. Pal nja gha, pal nja Musa, pal nja Iliya!» ka'a. Tsaw, snəgla a Piyer ta skwi ta mne tsi wa.

³⁴ Tata mna tsa gwada ya tsatsi, ka saha kusay bukwaamtá hən, ka ksafʒa zlan ta tsa duhwalha ya nghər hən ta saha tsa kusay ya bukwaamtá hən. ³⁵ Ka gwadagaptá lwi ma tsa kusay ya. Ka'a mantsa: «Nanana zwanja da ya zbap yu, snawasna ta gwada da tsi!» ka'a ³⁶ Tahula gwadata tsa lwi ya, Yesu yeya ta nghə lu turtukwani, sriw nzanza tsa duhwalha ya ma tsa fitik ya, had mndu ya mnanan hən ta tsa gwada ya wa.

*Mbanafta Yesu ta sana zwanj nda ghwadaka sulkum mida**Mat 17:14-18, Mak 9:14-27*

³⁷ Gamahtsimani ka saha hən ta ghwá, ka sli'afʒa ndəghata dəmgə ka sagha da guya Yesu. ³⁸ Ka wahatá sana mndu mataba mnduha: «Maləma da! Ta ndəba dzvu yu da kagha, nghanava na zwanja da na ba! kdakwakdakwa zwanja da na. ³⁹ Ghwadaka sulkum ta ksafʒa. Na ksafʒani, gi wahayni ta wahu, ka ghudzay nda mbraku, ka pgha mahupak ka giri nani, zlah kə'a ta zlinʒa. ⁴⁰ Ka ndəbu yu ta dzvu da duhwalha gha ma nja ghzliginʒá mida ná, trid traptra hən,» ka'a nda tsi. ⁴¹ Ka Yesu mantsa: «Gwal tənʒəna ghəna tan kul had zlghey nda nʊdʊf da hən, kulam nja yawu dza'a nzavaghunata yu? Kulam nja yawu dza'a nzata yu ka su'aghunata? Klak tsa zwanja gha ya da hadna,» ka Yesu nda tsa mndu ya. ⁴² Ta gavadaghatá tsa zwanj ya, ka slanatá tsa ghwadaka sulkum ya ta hadik, ka ghudzay nda mbraku. Ka davanaghatá Yesu ta tsa ghwadaka sulkum ya, ka mbanafʒa tsi ta tsa zwanj ya, ka vlanʒá tsi ta tsa dani ya. ⁴³ Ka ndərmim mnduha ta glakwa mbrakwa Lazglafta.

*Mnəlanʒa Yesu mtakwani nda sli'agaptani**Mat 17:22-23, Mak 9:30-32*

Ta laghu mnduha da ndərmima inda tsa skwi maga Yesu ya, ka Yesu nda duhwalhani mantsa:

⁴⁴ «Fawafa ta slamən dina, ka sna na skwi dza'a yu mnaghunata na. Dza'a ksafksa lu ta Zwanja mndu, ka vlata ma dzva mnduha,» ka'a. ⁴⁵ Sna a tsa duhwalha ya ta tsa gwada ya wa, tsala a tsa gwada ya da hən wa. Nda difa klatá ghəna tsa gwada ya da hən, kabga nja kwala tan kul snanʒa. Ta zlanʒay hən ta dawanʒá tsa gwada ya guli da tsi.

*Nahgani skwi ka nərmani na?**Mat 18:1-5, Mak 9:33-37*

⁴⁶ Ka sagha sana ndanu da ghən tan, ka zlərdə hən mataba tan. Ka hən mantsa: «Wa mali mataba mu na?» ka hən. ⁴⁷ Daslafta Yesu ta tsa ndana

tan̄ ya, ka hgaftá tsi ta zwan̄ kwitikw ka sladanata tavatani. ⁴⁸ Ka'a nda hən̄ mant̄sa: «Dər wa ta tsu'af̄tá na zwan̄ kwitikw na nda hga dá, vərda i'i tsu'af̄t̄si. Dər wa ta tsu'af̄tá i'i guli, tsu'af̄tsu'a ta tsa mndu ta ghunighata ya. Tsa mndu ta niñtá ghəñani ka zwan̄ gudzekw dekdek mataba ghuni ya ná, tsa mndu ya ta nzakway ka mali,» ka'a.

Mndu kul had̄ kuni ta husan̄ta ná, kaghuni tsa

Mak 9:38-40

⁴⁹ Ka gi tsu'aghutá Yuhwana ta gwada, ka'a mant̄sa: «Maləma dá! Nda ngha ñni ta sana mndu ta ghzla duhwala halaway nda hga gha, ka lmaftá ñni kabga had̄ tsatsi mataba mu wu,» ka'a. ⁵⁰ «Ñaw! Ma pyə kuni! Ka had̄ gwada mndu nda kaghuni wu, mista ghuni tsa mndu ya,» ka Yesu nda tsi.

Ksay Yesu ta tvi ka dza'a da Ursalima

⁵¹ Manda ndusakta fitik dza'a kəl Yesu ka zlan̄tá ghəñja hadik, ka klaftá tsi ta ghəñani ña dza'a 6hata ma Ursalima. ⁵² Ka ghunaghatá tsi ta sana mnduha ña dza'a ta kəma ta kəma. Ka sli'af̄tá tsaha ya ka ksaf̄tá tvi, ka 6hadaghatá hən̄ da sana zwan̄a luwa la Samari ña payanaftá vli. ⁵³ Ka kwalaghutá mnduha ma tsa luwa ya ta tsu'af̄ta, kabga nzakwani ta dza'a da Ursalima. ⁵⁴ Snan̄ta gwal his mataba tsa duhwalha ya, i Yakubu nda Yuhwana ta tsa gwada ya, «Maləma dá! Va a ka ta dawanta ñni da Lazglafta ña zligiñtani ta vu ta luwa, ka zad̄anata tsi ta hən̄ ra?» ka hən̄. ⁵⁵ Ka mbədavata Yesu ka davanaghatá hən̄: «[Sna a kuni ka mndəra wani ma sulkum ta klaghunaktá mndərga tsaya ma ndanu wu! Sagha a Zwan̄a mndu da zad̄anata mndu wu, saghasa ña mbanaf̄tá hən̄,]» ka'a. ⁵⁶ Ka sli'af̄ta hən̄ ka laghwi da sana zwan̄a luwa.

Zlan̄tá inda skwi demdem ka dza'a mista Yesu

Mat 8:19-22

⁵⁷ Ta mbada hən̄ ta tvi, ka sana mndu mant̄sa: «Dər dza'a diga ka, ta dza'a yu mista gha,» ka'a. ⁵⁸ Ka Yesu mant̄sa: «Mamu ghuruma gərhan̄ja, mamu həga dyakha, Zwan̄a mndu ná, had̄ vli ña fadatani ta ghəñani wa,» ka'a. ⁵⁹ Ka'a nda sana mndu guli mant̄sa: «Mbad̄a mista dá!» ka'a nda tsi. «Mghama dá! Zli hazla ka dza'a yu pad̄amtá da dá karaku,» ka tsaya zlganaf̄tá wi. ⁶⁰ «Zlan̄zla ta gwal nda rwa ka pad̄a hən̄ ta ghəñja tan̄, sli'af̄sli'a kagha ka dza'a ka da mna gwada ta ga mghama Lazglafta,» ka'a nda tsi. ⁶¹ Ka sana mndu guli mant̄sa: «Ta dza'a yu mista gha mghama dá. Nziya nza tsi tama ná, ka la yu mnanatá la ga ini nda sli'asli'a da ka'a.» ⁶² Ka Yesu nda tsi mant̄sa: «Ka nda ghada sli'af̄ta mndu ka dza'a mista dá, ka læglaghwani ngha vli nda ga muhul hul katsi, tsa mndu ya ná, had̄ hayhayani dekdek ña magaf̄tá slna ga mghama Lazglafta wa,» ka Yesu nda tsi.

10

Ghunafta Yesu ta duhwalha ndəf̄an̄ mbsak his mida

¹ Tahula tsa ka zabəglaptá Mgham Yesu ta sanlaha ma duhwalha ndəf̄an̄ mbsak his mida, ka ghunaftá tsi ta hən̄ his his his ta kəma ta kəma da inda vli ya má dza'a 6hata tsatsi. ² Ka'a nda hən̄ mant̄sa: «Dagala skwiha ña tskey ta vwah, tsaw slaghwa a mnduha ña magay wa. Ndəbawa dzvu da mnda vwah ka sganaghata tsi ta mnduha nda ndəgha ña tsakanata. ³ Lawala, ta ghuna kaghuni yu manda zwana tuwak da taba kramtakha. ⁴ Yaha kuni klaftá tsesi, dər zlibi, dər 6a6ah. Yaha kuni laghwi da gaga zgu ña mnduha.

⁵ «Dər da wa dza'a lagha kuni, "ka nza zɔfakwa Lazglafta ta ghəŋa na həga na," ka kuni dza'azlay karaku. ⁶ Ka mamu mnda zɔaku ma tsa həga ya katsi, dza'a nzaku tsa zɔfakwa ghuni ya nda tsi. Ka haɗ tsi wu dza'a vragaghuvra tsa zɔfakwa ghuni ya da kaghuni. ⁷ Ka tsu'afatsu'a lu ta kaghuni, ka nzata kuni ma tsa həga ya, ka za kuni, ka sa kuni ta inda skwi dza'a vlaghunata lu, kabga nda ra ka tsu'ay mndu ta maga slna ta nisəlani. Yaha kuni dza'a da ra həga. ⁸ Ka lamla kuni da luwa ka tsu'afatá lu ta kaghuni, tsu'awatsu'a ka za kuni ta skwi dza'a vlaghunata lu. ⁹ Ka mbambanafta kuni ta gwal kul ɗughwanaku dza'a slanaghata kuni ma tsa luwa ya. "Ndana ná, ndusavaghuna ndusa ga mghama Lazglafta," ka kuni dza'azlay nda həŋ, ¹⁰ Dər da wati ma luwa dza'a lama kuni, ka kwalaghutá lu ta tsu'afatá kaghuni, lawala ta tvi ta tvi ma tsa luwa ya, ka kuni dza'azlay nda həŋ na: ¹¹ "Wana ŋni ta tukwaghunata nduk nda rgitika na luwa ghuni ta ndi'afata ta sɛla ŋni na, kada grafta kuni si ndusavaghuna ndusa ga mghama Lazglafta kə'a." ¹² Ka yu ta mnaghunata na: Baɗu tsa fitik dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha ya ná, ta lejleŋa ŋa luwa Suduma* ka ŋa tsa luwa ya,» ka'a nda həŋ.

Luwaha ta kwalaghutá zlglafta nda ŋuɗuf
Mat 11:20-24

¹³ «Dajwa ŋa gha luwa Kuraziŋ! Dajwa ŋa gha luwa Betsayda! Ka má magamaga lu ta mndərga tsa mazəmzəm maga lu mataba kaghuni ya ma luwa Tir nda luwa Siduŋ katsi ná, má nda kɗa fitika mbəɗanaftá taŋ ta nzakwa taŋ, ka zlanavatá maga ghwaɗaka skwiha, ka pghavatá buhu ta vgha nda hutidif ma ghəŋ ¹⁴ Tsaya dza'a kəl tsi ka nzakway baɗu tsa fitika guma Lazglafta ya, dza'a malaghumala kafatá guma ta ghəŋa luwa Tir nda luwa Siduŋ ka ŋa ghuni.

¹⁵ «Kagha luwa Kafarnahum, dza'a kapidif kapa lu ta luwa ka kagha ra? Siga! Dza'a vradaghavra lu ha da vla gwal nda rwa,» ka'a. ¹⁶ Ka Yesu guli nda duhwalhani mantsa: «Mndu ta snatá gwada ghuni, gwada da sna tsi. Ka kwalaghukwala mndu ta tsu'afatá kaghuni, i'i kwalaghu tsi ta tsu'afata. Ka kwalaghukwala mndu ta tsu'afatá i'i, kwalaghukwala ta tsu'afatá mndu ta ghunighata,» ka'a.

Varakta tsa duhwalha ndəfəŋ mbsak his mida ya

¹⁷ Manda laghwa tsa gwal ndəfəŋ mbsak his mida ya, ka varaktá həŋ nda rfu katakata. «Mgham ɗa! Nduk nda duhwalha halaway tani ná, snasna həŋ ta gwada davanaghar ŋni ta həŋ nda hga gha,» ka həŋ nda Yesu. ¹⁸ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nda ngha yu ta halaway ta ɗəɗagata ta luwa manda wuɗakwa luwa. ¹⁹ Snawa ɓa! Vlaghunavla yu ta mbrakwa diŋlanaptá nahadikha nda rdaha, nda ya ta ghəŋa inda mbrakwa ghuma, haɗ sana skwi dza'a balaghunata wa. ²⁰ Kulam nda tsa, ma rfu kuni ta rfu kabga snaghunata ghwaɗaka sulkumha ta gwada, rfawa ta rfu ta ghəŋa vindatá hga ghuni ta luwa,» ka'a nda həŋ.

Snanamta Yesu ta Dani ta gwal ka zwanani
Mat 11:25-27, 13:16-17

²¹ Ma va tsa fitik ya ka zɗanaftá Sulkum nda ghuɓa ta ŋuɗuf ta Yesu, ka'a mantsa: «əŋka'a Da, Mgham ta luwa nda ya ta haɗik, ta ghəŋa ɗifanata gha ta tsa skwiha ya da gwal nda ɗifil ma ghəŋa taŋ, nda ya da gwal nda mahizl ma

* **10:12** Ngha ta Zlrafta 19:1-29.

ghəŋa taŋ, ka maranəŋtá ka ta gwal kul snaŋtá skwi. Kahwathwata mantsa nzakwani Da, ta rfa kagha yu ta ghəŋa dʷaŋta gha mantsa, ka'a.

²² «Inda skwiha vlihavla Da dá, haď mndu nda sna ta tsa Zwan ya wa, Da yeya nda sna. Haď mndu nda sna ta tsa Da ya guli wa, Zwan yeya nda sna nda mndu ya ta kumə zwan ta maranəŋta,» ka'a. ²³ Ka mbədavata Yesu tvə duhwalhani, ka mnay ŋa taŋ nda ghəŋa taŋ kazlay: Rfu ŋa ghuni, kaghuni gwal ta nghanjta skwi ya nghanj kuni kə'a. ²⁴ Ka yu ta mnaghunata na: «Nda ndəgha la anabiha nda mghamha si ta kuma nghanjta skwi ya nghanj kaghuni, tridŋgha a həŋ wa. Si ta kumay həŋ ta snaŋta, sew, sna a həŋ wa,» ka a nda həŋ.

Dvuďva ta Lazglafta, dʷvuďva ta sləvda gha guli

²⁵ Lagha sana mnda tagha zlahu ŋa mnduha ka sli'afta kabga ŋa dzəghanjta Yesu, ka'a mantsa: «Maləma dá, nu dza'a yu magata ŋa mutsafta dá ta hafu ŋa kdekedzeŋ na?» ka'a nda Yesu. ²⁶ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Waka lu vindafta ma deftera zlahu na? Nu dzanaf ka mida na?» ka'a. ²⁷ «Ka dʷvuta ka ta Mgham Lazglafta gha nda kdavakta ŋuďufa gha, nda kdavakta hafa gha, nda kdavakta mbrakwa gha, nda kdavakta ndana gha guli, ka dʷvuta ka ta sləvda gha manda va ghəŋa gha' kə'a,» ka'a nda tsi. ²⁸ «Mantsa ya nzakwani, la magay mantsa dza'a mutsay ka ta hafu,» ka Yesu nda tsi.

²⁹ Ka'a nda Yesu mantsa: «Wa ya ta nzakway ka sləvda dá na?» Ka tsa mnda tagha zlahu ya kabga ta kumay ta nzakwa gwada ta ŋani. ³⁰ Ka Yesu mantsa: «Mbadá sana mndu ka sli'afta ma Ursalima ka valu da Yeriku. Ta laha tsi, ka dəďamtá tsi mataba la gənda, ka zlu'atá həŋ ta tsa mndu ya ka dgata ka pďanamta hafu hafu, ka laghwa taŋ. ³¹ Ta lala sana mnda dra skwi ŋa Lazglafta ta va tsa tvi ya, ka dukwaftá tsi ta tsa mndu ya, ka tsaghutá tsi ta warawara ka laghwani. ³² Ka lagha sana mnda la Levi dukwafta tida guli, ka tsaghutá tsaya ta warawara guli ka laghwani. ³³ Mataba tsa ka lagha sana mnda la Samari ta dza'a wawakwani dukwafta tida. Ghur kə'a ná, ka ksəŋtá tsi ka hidahida. ³⁴ Ka gavadaghatá tsi, ka maganaftá tsi ta rdí nda ghwani ta lkuhani, ka habanafta. Ka tsukwaftá tsi ka fafta ta kdihani. Ka klaghata da həga tsu'a matbay, ka zughulay hada. ³⁵ Gamahtsimani, ka klaftá tsi ta tseda vagha mndu his ta maga slna ka vlanjta mndu nda tsa həga ya, ka'a nda tsi mantsa: "A'a, ka nghanjta ka ka na mndu na, ka kidaghi dza'a sgavaghata ta ghəŋani ya, ŋa mnihata gha vragaghar yu, ŋa plaghata dá,"» ka'a nda tsi. ³⁶ «Wati mataba tsa duhwalha hkəŋ ya, ta nzakway ka sləvda tsa mndu ta dəďamta mataba la gənda ya, ka kagha ta gray na?» ka'a nda tsi. ³⁷ «Tsa mndu ta tawatá hidahida tida ya ya,» ka tsa mnda tagha zlahu ya. «La, ka maga kagha mantsa,» ka Yesu nda tsi.

Tsu'afta i Marta nda Mari ta Yesu

³⁸ Tata mbada i Yesu nda duhwalhani, ka 6hadaghatá həŋ da sana luwa. Ka tsu'aftá sana marakw ta hgə lu ka Marta ta Yesu ga taŋ. ³⁹ Mamu mukumani ta hgə lu ka Mari guli, ka nzatá tsi tavata Yesu, ka sna skwiha ta gwada tsi, ⁴⁰ ta ksaghutá slna rmba ta Marta. Ka sap tsi mnay ŋa Yesu, ka'a mantsa: «Mghama dá! Tha a kagha ta na zlidinjta mukuma dá ta slna na katək ra? mnanamna 6a ka katihata tsi,» ka'a. ⁴¹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Marta! Marta! Ma ghuyə ka ta ghəŋa gha, ma laghu ka da ndandanaku ta ghəŋa

† 10:27 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 6:5 nda Levitik 19:18.

ndəghata skwiha. ⁴² Turtuk skwi ta raku. Ka zbaptá Mari ta vərdani ya dza'a kwal lu klugudunusta dekdək,» ka Mgham Yesu nda tsi.

11

Taghay Yesu ta maga du'a ɲa duhwalhani

Mat 6:9-13, 7:7-11

¹ Ma sana fitik ka magə Yesu ta du'a ma sana vli. Manda kdakwani ta maga tsa du'a ya, Ka dawəntá sani mataba duhwalhani da tsi, ka'a mantsa: «Mghama dá! Taghanaf tagha ka lu ta maga du'a manda ya taghanaf Yuhwana ta duhwalhani ya,» ka'a. ² Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Ta magə kuni ta du'a, wya ka kuni da mnay:

“Da ɲni ya ta nzakway ta luwa, ka snavasna hga gha nda ghuáa, ka saghasa ga mghama gha.

³ Vlaɲnavla ta skwa zay prək zay ɲni inda fitik,

⁴ plaɲnapla ta dmakwa ɲni,

manda ya ta plinista ɲni ta dmakuha gwal ta maganata guli.

Ma zlaɲna ka tawa skwi dza'a dzəghanata,» ka'a.

Dawawadawa, dza'a mutsay kuni

⁵ Ka Yesu nda həɲ guli mantsa: «Ka waya ka skwi mamu sana mndu mataba ghuni mamu grani, ka sli'aftá tsa mndu ya ma takala, ka laghwi slanaghatá tsa grani ya. “Zwanama dá, katihakata nda kanaya buradi hkən. ⁶ Mamu sani mataba graha dá si ta wawakwani ta dukwata ga ini, tsaw had skwa zay ɲa vlaɲta dá wu,» ka'a. ⁷ Ka waya ka skwi ka gwadagaptá tsa grani ya ma həga, ka'a mantsa: “Ma gərzlə ka ta i'i gra, nda ghada hatá tgha dá, nda ghada ɲni ta ghzlaɲ nda zwana dá, lavglin a yu ta sli'afta ɲa vlaghatá buradi wu,» ka'a.

⁸ Ka yu ta mnaghunata ná, dər má lavaɲta a tsi ta sli'iglafta ɲa vlaɲtá skwi ya ta dawu tsi, kabga dər má nzakwani ka grani wu, má dza'a sli'afslí'a ka vlaɲtá inda skwi ta kumə tsi kada kwala tsi ta gərzləgəлта.

⁹ «Ka i'i ta mnaghunata ná, dawawadawa dza'a vlaghunavla lu. Zbawazba dza'a mutsay kuni, dzawadza ta tgha ta gunaghunaguna lu. ¹⁰ Ka dər wa ta dawənta ta mutsay, ka dər wa ta zbaɲta ta slafsla tida, ka dzaɲdza mndu ta tgha, ta gunanaguna lu. ¹¹ Wati ya mataba ghuni dza'a klaftá pala ka vlaɲtá zwanani, dawəntər tsi ta buradi na? Ari ka klipi a dawənt tsi, ɲa klaftani ta nahadik ka vlaɲta ka zlaɲtá klipi na? ¹² Ari ka slislik a dawənt tsi ná, ɲa klaftani ta rda ka vlaɲta na? ¹³ Ka si kaghuni ta nzakway ka ghwadaka mnduha ya, nda sna kuni ta vla skwi dina ɲa zwana ghuni ya ní, Da ya ta nzakway ta luwa yeya dza'a kwal kul vlaɲtá Sulkum ta mndu ta dawənta rki na?» ka'a.

Ghlay Yesu ta duhwalha halaway

Mat 12:22-30, Mak 3:22-27

¹⁴ Ma sana fitik ka ghzligiɲtá Yesu ta duhwalha halaway ta tsa mndu ka rgha ma sana mndu. Manda saghwa tsa duhwalha halaway ya ma tsa mndu ya, ka zlaftá tsa mndu ya ta gwada tsəleɲ, ka va ndərmim dəmga. ¹⁵ Ka sanlaha mataba tsa dəmga ya mantsa: «A' nda mbrakwa belzebul mgham ta ghəɲa duhwalha halaway ta ghazla tsi ta tsa duhwalha halaway ya!» ka həɲ. ¹⁶ «Maganamaga ta mazəmzəm dza'a maraɲta kazlay: Sa daga da Lazglafta mbrakwa gha kə'a,» ka sanlaha nda tsi ɲa dzghay. ¹⁷ Tsatsafta Yesu ta ndana taɲ, ka'a mantsa: «Ka tavaptá ga mgham turtuk his katsi ní, nda zla tsa ga mgham ya ɲa zlazlakwa həga sani ta sani. ¹⁸ Ka si dgavapdga halaway his

katsi ní, wa ka tsa ga mghamani ya dza'a gđavata tama, “ya nda mbrakwa belzebul ta ghazla tsi ta duhwalha halaway” ka kaghuni nda i'i? ¹⁹ Ka si i'i, nda mbrakwa halaway ta ghazla yu ta duhwalha halaway katsi ní, nda mbrakwa wa ta ghazla zwana ghuni guli? Hahəŋ dza'a tsaghunatá gumani. ²⁰ I'i, nda mbrakwa Lazglafta ta ghazla yu ta duhwalha halaway, tsaya ta maranjá ghadata sagha ga Mgham Lazglafta da taba ghuni.

²¹ «Ka hbaŋhba mndu nda mbra ta vghani ka ngha həgani ka tsi ná, had skwi dza'a ksanjá skwihani wa. ²² Ala, tsa lagha sana mndu ta malaghutá mbrakwani ka lagha habafta tsehwtehwewh ka hləgadanaghutá huzla lmani ya faf tsi ta ghəŋani tida ya katsi, ta had mbrakwani wa. Nja hlafta tsa mndu ya ta tsa huzla zlu'a tsi ya ka dginja.

²³ «Mndu ya kul had mista dá ná, nda i'i gwadani. Mndu kul had ta katihata ka tskanata ná, kwizinjá ŋani,» ka'a.

Vramta ghwadaka sulkum da vli sabə tsi
Mat 12:43-45

²⁴ «Ka sabsa ghwadaka sulkum ma mndu katsi, ŋa dza'ani da ra vli tuhwayan tuhwayanə, ŋa zba vli ŋa mbi'a vghani, ka trid mutsaf a tsi ta tsa vli ŋa mbi'a vghani ya wu katsi, ka'a dza'azlay na: “Ka vra yu da tsa həga da ma vəl sabi yu ya gra,” ka'a, ŋa sli'afani ka vradaghata. ²⁵ Ka ta vradaghatá tsi da tsa həga ya, nda tsukwa vli mida nda paya dina katsi, ²⁶ yawa da kə'a dza'azlay ŋa vraghutani, ŋa hlanaktani ta sanlaha ma ghwadaka sulkumha ndəfəŋ ta malaghutá tsatsi nda sidi, ŋa lama tan da tsa həga ya ka nzamta mida. Tsaya dza'a kəl nzakwa tsa mndu ya ka őwadzuta ka malaghutá nzakwani tanjan,» ka'a.

Tfawi ta ghəŋa gwal ta sna gwada Lazglafta

²⁷ Tata gwada tsa gwada ya Yesu, «rfu da tsa marakw ta klaftá kagha ma hudi ka sughustá u'a ya!» ka sana marakw klaŋtá lwi mataba tskata mnduha.

²⁸ «Katək ná, rfu da mndu ta fata sləməŋ ka sna gwada Lazglafta, ka ksa slna nda tsi,» ka Yesu nda tsi.

Zlghawa Yesu ŋa gwal ta dawə mazəməzəmə da tsi
Mat 12:38-42

²⁹ Ta tskakutskaku mnduha tavata Yesu, ka'a mantsa: «Ghwadək mnduha ma na fitik na, má maganənamaga lu ta mazəməzəmə ta saha daga da Lazglafta, ka həŋ ta dawəy. Had sana mazəməzəmə dza'a maganata lu ta həŋ, ka mndərga ŋa anabi Yunusa a tsi wa. ³⁰ Manda va ya nza anabi Yunusa* ka ŋizla ŋa gwal ma luwa Niniva ya, manda va tsaya dza'a nzakwa Zwanə mndu, ŋa gwal ma na fitik na. ³¹ Ghalya, ka sli'afatá sana marakw ta ga mgham ma vli di'ij ta hadika Seba ka lagha da sna difil da Salumuŋ. Wana mamu mndu ta malaghutá Salumuŋ hadna, bađu tsay Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha, ŋa ghuni dmaku ka tsa marakw ya dza'a sli'afatá mnanatá mnduha ma na fitik na. ³² Ghalya guli, gwal ma luwa Niniva ná, snasna həŋ ta gwada anabi Yunas, ka mbədanafatá həŋ ta nzakwa tan. Wana mamu mndu ta malaghutá anabi Yunusa hadna. Bađu tsay Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha, ŋa ghuni dmaku ka gwal ma luwa Ninive dza'a sli'afatá mney ŋa mnduha ma na fitik na,» ka'a.

Nzaku ma tsuwađak
Mat 5:15, 6:22-23

* 11:30 Ngha ta Yunusa sura 1-4.

33 «Had mndu ta tsamtá vu ma pitirila ŋa fata ma lwa vli ka ka dzuɓamta ma tughba a tsi wu ta vli tskala ta fagata tsi ŋa nghan̄ta mnduha ta lami da hɛga ta tsuwadak. 34 Ira gha ná, pitirila vgha gha ya. Ka ta dinadina ira gha, ma tsuwadak vgha gha. Ka nda ɓadza ira gha, ma grum vgha gha. 35 Dasuwa ká ka, yaha tsa tsuwadak ma kagha ya da nutsa ka grum. 36 Ka si má tsuwadak inda vgha gha, had pɗakwa sana vli ma gruma wu katsi, inda vgha gha dza'a nzata ma tsuwadak manda tsuwadaka pitirila ta tsuwadaka vli ya,» ka'a.

Manay Yesu ta maliha ta ghɛŋa dina
Mat 23:1-36, Mak 12:38-40

37 Manda kdakwa Yesu ta gwada, ka hgaghatá sana la Farisa ŋa dza'a za skwi ga tan̄. Ka lamə tsi da hga, ka nzatá tsi ka za skwi. 38 Ka nzatá tsa la Farisa ya ka ndərmima kwala Yesu kuni mbazinjá dzvu kada za skwi. 39 Ka Mgham Yesu nda tsi mantsa: «Kaghuni la Farisa, hula leghwa nda hula hliba yeya ŋa ghuni ta mbazinjta, ama ma ŋudufa ghuni ta kumay kuni ta ghalatá sanlaha, ta sidi kuni guli. 40 Rghaha! Tsa mndu ta magaftá hulani ya a ta magaftá huɗani guli ra? 41 Klawa skwi ma leghwa ghuni nda ya ma hliba ghuni, ka vli kuni ŋa gwal ka pɗu, tsaya dza'a kəl inda skwi ka nzaku tsuwedaka da kaghuni.

42 «Dajwa ŋa ghuni la Farisa! Ta laghula kuni vli skwi turtuk ma ghwan̄ ta nzakway mataba nidali ta mutsafta kuni ma vwah, nda masu'ataha ta hvata kuni nda hva ka vlay ŋa Lazglafta, ka zlan̄ta nzaku tɗukwa, nda dɗutá Lazglafta. Tsaya skwi má ŋa magay nda kwal kul zanaptá sana skwiha.

43 «Dajwa ŋa ghuni la Farisa! Ta laghula kuni dɗaftá tan̄tan̄a vli nzaku ma hɛga tagha skwa la Yahuda, ta kumay kuni ta gagay mnduha ta zgu ŋa ghuni ta dawadawa. 44 Dajwa ŋa ghuni! Manda kulu ta zwaɗuta ta mbaɗə mnduha ta mbaɗa tida kul snan̄ta ya kuni.»

45 «Mghama ɗa, an̄ni ta razə ka ndana gwada gha na,» ka sana mnda ta tagha zlahu ŋa mnduha nda tsi. 46 «Dajwa ŋa ghuni guli, gwal tagha zlahu! Kərtawa ndəgaku ka kaghuni nda mnduha, va a kaghuni ta hin̄tá dər ndəfin̄a dzva ghuni ŋa katan̄tá hən̄ ka klay wa.

47 «Dajwa ŋa ghuni! Kula anabiha psla dzidziha ghuni ghalya ŋa ghuni ta babay. 48 Ma tsa babay ghuni mantsa ya ná, ta maray kuni kazlay: Zɗəgaghunazɗa tsa skwi maga dzidziha ghuni ya kə'a. Pslapsla hahən̄ ta la anabiha, baba kuluha tan̄ ŋa ghuni. 49 Tsaya kəl Lazglafta ma ɗifilani ka mnay kazlay: Dza'a ghunədaghuna ghuna yu ta la anabi nda gwal ghunay ta hən̄, dza'a pslapsla hən̄ ta sanlaha, dza'a ganapga hən̄ tiri ta sanlaha kə'a. 50 Ta ghɛŋa tsaya dza'a kəl lu ka ghuzlanan̄tá iri ta gwal ta na fitik na kabga pslata tan̄ ta inda la anabiha daga zrafta ghɛŋa hadik, 51 na zrafta ta Abel, ka sagha ta Zakari dza lu ma takataka gwir nda vli nda ghuɓa ma hɛga Lazglafta ya. Mantsa tsaya, dza'a ghuzlanan̄ghuzla lu ta iri ta gwal ma na fitik na ta ghɛŋa vəl pslata tan̄ ta tsa mnduha ya.

52 «Dajwa ŋa ghuni gwal tagha zlahu! Nu'af nu'a kuni ta watgha snan̄tá skwi, lamə a vɗɗa kaghuni wu, pyafpya kuni ta sanlaha ta kuma lami guli,» ka'a.

53 Manda zlan̄ta Yesu ta tsa vli ya, ka zraftá gwal tagha zlahu nda la Farisa ta zलगwa gwada kavghakavgha da tsi. 54 Ka ɗakwats hən̄ ŋa ksafita nda gwada dza'a sabi fətes ma wani, ŋa fanamtá tɓan̄ ma lwi.

12

Gwada banluwa
Mat 10:26-27

¹ Mataba tsaya, ka tskadaghatá mnduha ta vgha n̄əddəm tavata Yesu ka bisla vgha sani tavata sani. Ka Yesu nda duhwalhani mantsa: «Dasuwa ka kuni nda Isa la Farisa ta nzakway ka madgwirmadgwir ta magə hən̄ ya. ² Had skwi nda difa dza'a kwal kul sabi ta daʒi wa. Had skwi kdekdek dza'a kwal kul snavata guli wa. ³ Tsaya dza'a kəl inda skwi dza'a kuni mnay ma grum ka snaku ta daʒi. Skwi dza'a kuni mnay ma sləmən̄ ma sləmən̄ ma dzuguvi dza'a tuta wdiʒ ta daʒi.»

Fafwa ghən̄ ta Lazglafta
Mat 10:28-31

⁴ «Wya ka yu ta mnaghunata kaghuni ta nzakway ka graha ɗa: Ma zləŋ kuni ta gwal dza'a dzatá slu'uvgha ghuni kwen̄kwen̄, kul lavinj̄ta hən̄ ta magəglatá sana skwi tahula tsa. ⁵ Ka maraghunamara yu ta mndu dza'a kuni zləŋay. Zləŋawa zləŋa ta Lazglafta. Tsatsi ta lavinj̄ta dzatá slu'uvgha ghuni, mamu guli nda mbrakwa klafta kaghuni ka vzamta da vu. Mantsa ya nzakwani, tsatsi dza'a kuni zləŋay, ka yu ta mnaghunata.

⁶ «Had lu ta skwaptá tiytiha hutaf ta aneni his ra? Kulam nda tsa, Zanap a Lazglafta ta ya ɗər turtuk ma hən̄ wa. ⁷ Mbəɗaf mbəɗa lu nduk nda swidi ma ghəŋa ghuni tani, ma zləŋ kuni ta zləŋ dekdek. Malaghumala kuni piw ta tiyti,» ka'a.

Mnan̄ta Yesu banluwa
Mat 10:32-33, 12:32, 10:19-20

⁸ «Ka yu ta mnaghunata na, mndu dza'a maran̄tá ghən̄ani ta daʒi ka mnay: “Ŋa Yesu i'i” ka'a ná, ka Zwan̄a mndu dza'azlay ta kəma duhwalha Lazglafta na: “Ŋa ɗa na mndu na,” ka'a dza'azlay. ⁹ Ama Mndu dza'a mnay ta kəma mnduha: “Ŋa Yesu a i'i wu” ka'a, ka Zwan̄a mndu dza'azlay ta kəma duhwalha Lazglafta na: “Ŋa ɗa a na mndu na wu,” ka'a. ¹⁰ Mndu dza'a vaza ŋazlu ta ghəŋa Zwan̄a mndu, dza'a plinispla lu ta dmakwani. Ka Sulkum nda ghuʒa dza'a razanafta mndu katsi, had lu dza'a plinistá dmakwani dekdek wa.

¹¹ «Ka kladaghunaghakla lu da həga tagha skwa la Yahuda, ka tsaghu-naghatá guma, ka ɗər da gwal tsa guma nda gwal ŋumna a tsi, yaha kuni da ndana skwi dza'a kuni magay ŋa kata ghəŋa ghuni, nda ya dza'a kuni mnay guli. ¹² Sulkum nda ghuʒa dza'a mnaghunata ma tsa fitik ya ta skwi ŋa mnay ghuni.»

Ma zbə kuni ta tsagana

¹³ Ka sana mndu mataba ɗəmgə nda Yesu mantsa: «Maləma ɗa, mnanamna ta zwan̄ama ɗa kada dganapta ŋni ta skwa za hga ŋni,» ka'a. ¹⁴ «Ari gra! Wa ta famtá i'i ŋa tsaghunata guma, ari wa ta famtá i'i ŋa dgaghunaptá skwa za hga na?» ka Yesu nda tsi. ¹⁵ «Dasuwa ka kuni nda tsagana. Vəl nzakwa skwa mndu mamu ka nutá tsi ka gadghəl a kəl tsi ka nzata nda hafu wu, ka Yesu kay guli nda inda mnduha.»

¹⁶ Ka'a nda hən̄ nda mahdihi mantsa: «Lagha sana mndu ka gadghəl ka hvatá hva dagala. ¹⁷ “Waka yu dza'a maga na skwi ná, wana had vli ŋa pgha na nimaya ɗa na wu?” ka'a ma ghəŋani. ¹⁸ “Yawa! Wya skwi dza'a yu magay: Dza'a dzaʒinj̄ta guvurha ɗa yu, ka tahanaghata ŋa tskamta ɗa ta inda nimaya ɗa, nda hamata skwiha ɗa mida. ¹⁹ Wana mamu skwi ɗər ŋa vaku kidaghi tsi. Mbi'a ta vgha gha, za, sa, rfa ta rfu tama, ka yu dza'azlay nda vgha ɗa,” ka'a.

²⁰ “Rghargha vgha na, kuđanj hafa gha ta na rvidik gita u na, ɲa wa inda na skwiha papayaf ka na tama?”» ka Lazglafta nda tsi. ²¹ Ka Yesu sganaghata mantsa: «Tsaya skwi ta magaku nda mndu ta tskanata skwi ta ghəɲani, ka zlanťa tskanata skwi ta ghəɲani da Lazglafta,» ka’a.

Zbawazba ta ga mgham Lazglafta karaku

Mat 6:25-34

²² Tahula tsa, ka Yesu nda duhwalhani guli: «Tsaya ta kəl yu ka mnay ɲa ghuni kazlay: Ma mnə kuni ta “He’, a nu dza’a yu zay ni, a nu da fə yu ta vgha ni,” ka’a. ²³ Mal hafu ka skwa zay, mal vgha ka lgut. ²⁴ Nghawa zarakataghuvu 6a, had ta sləgu dər tska skwi ta vwah wu, had wbani wu, had guvurani guli wu, Lazglafta ta zuńťa skwi. Malaghumala a kaghuni piw ta dyakha ra? ²⁵ Waya mataba ghuni dza’a lavińťa sganaghata dər kwitikw ta fitik ta ghəɲa hafani kabga val mnayni ta he’ na?

²⁶ «Ka si laviń a kuni ta magatá skwi dər ka ki’a wu, nu ta kəl kuni ka mna he’ nda pdakwani tama. ²⁷ Nghawa vzlizla ma vwah 6a, had həɲ ta maga slna wu, had həɲ ta ga lgut wa. Ka yu ta mnaghunata ná, dər Salumuɲ, kulam nda tsa nzakwani ka gadghəl ya tani, ta fava a ta lgut manda ɲa sani ma tsa vzlizlaha ya wa. ²⁸ Ka gita u na ka Lazglafta pghanavata rka ta kuzuɲ ma vwah ná, gi gamahtsimani ɲa drińťa nda vu. Kaghuni yeya dza’a kwal tsi sudavaghunata lgut tama rki? Nahgani ta htinťa zlgħay nda ɲudufa ghuni? Nu kul lavińťa kuni ta faftá ghəɲ? ²⁹ Ma laghu kuni da ndana skwi dza’a kuni zay nda skwi dza’a kuni say. ³⁰ Gwal kul snanťa Lazglafta ma ghəɲa hadik ta laghu da zba tsahaya. Kaghuni ná, nda sna da ghuni kazlay: Ta dʒay kuni ta tsa skwiha ya kə’a. ³¹ Dzawadza ta vgha ka zba ga mgham Lazglafta karaku, dza’a vlaghunavla Lazglafta ta pdakwani,» ka’a.

Gwal ka gadghəl ta luwa

Mat 6:19-21

³² «Ma zləɲ kuni ta zləɲ kaghuni gwal ta nzakway ka ɲa da manda zwaɲa bra. Zdəganazda ta Da ghuni Lazglafta na vlaghunatani ta ga mghamani. ³³ Dzawinwa dzawa ta skwiha ghuni, ka dginťa kuni ɲa gwal ka pdu ta tsedani. Tskawa tseda ghuni ma val dza’a kwal kul badzavata ta nzakway ta luwa. Hada, ksarńta a ghali wu, ksarńta a hzay guli wa. ³⁴ Ka ga vla tskata gadghəla gha ya ná, hada ɲudufa gha guli,» ka’a.

Fawafa ta vgha ka kzla saha Zwaɲa mndu

³⁵ «Hbawahba ta vgha ɲa maga slna, tsamwa vu ma pitirla ghuni, ³⁶ nzawanza manda duhwalha ta kzla dzanťa danahəga tanťa ta watgha vrakər tsi ma vla kla makwa ɲa gunanata tanťa. ³⁷ Rfu da tsa kwalvaha dza’a sagha danahəga tanťa slanaghatá həɲ ndiri ya! Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza’a habafhaha ta vgha, ɲa nzanatani ta həɲ ma vla za skwi, ɲa saghani lanťa skwa zay ta həɲ. ³⁸ Rfu da tsa kwalvaha ya ka slanaghasla tsi ta həɲ ndiri ma takala dər nda dga a vli ya!

³⁹ «Fawafa ta sləməɲ dına. Ka má nda sna zə’ala hga ta fitik dza’a lagha ghali da tanťa katsi, má dza’a nzanza ndiri má zlanťa a ka zlatani ta hgani wa. ⁴⁰ Kaghuni guli, habafwa vgha, kabga ma fitik kul ndananťa kuni dza’a sagha Zwaɲa mndu,» ka’a.

Nərma kwalva nda sna ta skwi

Mat 24:45-51

⁴¹ Ka Piyer dawanjta mantsa: «Mghama dá! ña añni nda ghəña ñni re, ari ña inda mndu demdem a ta mna ka ta na mahdihdi na na,» ka'a nda tsi. ⁴² «Wa na mndu tdukwa nda mahizl ma ghəñani na na? Tsaya a mndu dza'a danahəgani mnay ñani: "Ta vlaghavla yu ta slna, ka vla ka ta skwa zay ña gwal ta magihatá slna nda fitikani," ka'a ya ra. ⁴³ Rfu da tsa mndu dza'a sagma danahəga slanaghata ta magay mantsa ya! ⁴⁴ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata: Dza'a fanaghafa ta tsa mndu ya ta ghəña inda tsa skwihani ya. ⁴⁵ Ala ka ka tsa kwalva ya ma ghəñani mantsa: "Wana nda gərda mghama dá katək na," ka'a ka liñtá psła sanlaha ma kwalva nda kwalva mi'aha, ka laghi da zazaku nda sasaku ka ghuyaku katsi, ⁴⁶ dza'a saghasa mghama tsa kwalva ya dluk ma vaghu kul graftá tsatsi ta fitik ya kul snanjá tsi, ña ghuyaghunaptani ta danjwa katakata, ña tsanaghatani ta guma kawadaga nda gwal ta maga ghwadaka skwiha.

⁴⁷ «Tsa kwalva nda sna ta skwi ta kumə mghamani ka kwalaghutá tsi ta payavata ka magay ya, dza'a dğapdga lu kwərdək. ⁴⁸ Kwalva ya kul snanjá skwi ta kumə mghamani, ka magatá tsi ta skwiha prək ka dğapta, ki'a yeya dza'a dğunja lu. Ka dagala vlanja lu ta mndu katsi, dagala dza'a dáwa lu da tsi guli. Ka si fərtá tani vlanj lu ta mndu katsi, fərtá tani dza'a dawu lu da tsi guli,» ka'a.

Hwazlaba ta mnduha ta gwada ta Yesu

Mat 10:34-36

⁴⁹ «Sagha da vzatá vu yu ta hadik, ta kumay yu ta gi kbaftani misimmisim. ⁵⁰ Dza'a lamla yu da ghuya danjwa manda ya ta lama mndu da imi ma maga batem. Ya ta kzlə nda imi ma kulunj yu ta magatani. ⁵¹ Zđaku klagagha yu ta ghəña hadik ka kaghuni ta gray ra? Si ga! Daga vgha klagagha yu. ⁵² Daga ndanana, dzrafta a mnduha hutaf ma hga ta wi wa. Dzrafta a gwal hkən ta wi nda gwal his wa. Dzrafta a gwal his ta wi nda gwal hkən guli wa. ⁵³ Dza'a nda dma i da nda zwanj, dza'a nda dma i zwanj nda dani. Dza'a nda dma i ma nda makwani, dza'a nda dma i makwa nda mani. Dza'a nda dma i midzi nda ghwa'alani, dza'a nda dma i ghwa'ali nda midzani,» ka'a.

Nghawangha ta skwi ta magaku ndana

Mat 16:2-3

⁵⁴ Ka Yesu guli nda ndəghata dəmga na: «Nghay ghuni ta njatá ghwayak nda ga mazu ná, "dza'a saghasa imi" ka kuni ta mnay, gi ña magatani mantsa. ⁵⁵ Nghay ghuni ta vyakwa falaka Sud ná, "dza'a mamu vis gita," ka kuni ta mnay, gi ña magatani mantsa. ⁵⁶ Tsa madgwirmadgwir madəgwira ghuni ya! Nda sna kuni ta dganatá skwiha ta magaku ta hadik nda ya ta luwa, waka kuni traptá snanjá dganatá skwiha ta magaku ma na fitik na tama?» ka'a.

Dzraftá skwi nda ghuma

Mat 5:25-26

⁵⁷ «Waka kaghuni ka ghəña ghuni traptá tsatsaftá maga skwi dina? ⁵⁸ Ka wlawla mndu ta kagha, ka sl'aftha kuni ka dza'a da guma katsi, ñawaña ka dzray nda tsi ma kdaku kuni ka bhadaghata da tsa vla guma ya, da lamə ka da dzva mnda tsa guma, da klaftá tsi ta kagha ka vlata ma dzva la sludzaha, da klaftá tsahaya ta kagha guli ka vzamta ma gamak. ⁵⁹ Ka yu ta mnaghunata ná, "had'ka dza'a walanjta sabi hada ka ta kdij a ka ta platá kdavakta anena tsa mndu ta vlaghata ya wu,» ka'a.

13

Mbədānafwambəda ta nzakwa ghuni, yaha kuni da rwuta

¹ Ma va tsa fitik ya, ka sli'adaghatá sanlaha ma mnduha mnay ŋa Yesu ta skwi ta slanaghatá gwal ma Galili psła Pilat ma fitika dray tanj ta skwi ŋa Lazglafta. ² Ka Yesu nda hən mantša: «Mal ŋa tsa la Galili psła lu ya glakwa dmaku ka ŋa pđakwa sanlaha ma gwal ma Galili, kəl hən ka ghuytá tsa đanwa ya, ka kaghuni ta gray ra?» ³ Malaghumala a ŋa tanj wa. Ka mbədānaf a kaghuni ta nzakwa ghuni wu katsi, dza'a rwurwa kuni demben manda hahən. ⁴ Ari tsa mnduha ghwanpđə tghas ta rwuta ma fitika zləmbanaghata sana həga dagala ma Silwe ta hən ya ná, mal ŋa tanj glakwa dmaku ka pđakwa sanlaha ma mnduha ma Ursalima a ka kaghuni ta gray na? ⁵ Malaghumala a ŋa tanj wa. Ka mbədānaf a kaghuni ta nzakwa ghuni wu katsi, dza'a rwurwa kaghuni manda hahən guli,» ka'a.

Fu ya kul hađ ta yaku

⁶ Wya ka'a nda hən nda mahdihi guli: «Mamu sana mndu đyaf fwa ghuraf ma vwaha inabani. Ka sli'aftá tsa mndu ya ka lagha da đaga yakwani. Ta lagha tsi ná, lay yaf a đekđek wa. ⁷ Ka'a nda tsa mndu ta ngha tsa vwaha inabi ya mantsa: "ngha ba ta na ghuraf na, mahkəna vakwa da na ta sagha da đaga yakwani, lay hađ ta yaf ta wa. Nəw ŋa zləntutani ta vli ka bətbət na, tsinjtsal!" ka'a nda tsi. ⁸ "Mghama da! Ka va va tsi karaku, ka lapta yu ta vli mistani, ka pghinjta yu ta rgwa distani. ⁹ Ka waya ka skwi dza'a yafya kdəghalam. Ka yəglafa a tsi wu katsi ŋa tsinjta gha,» ka tsa mndu ta nghay ya.

Mbanafta Yesu ta sana marakw kul đughwanaku bađu sabat

¹⁰ Bađu sana sabat, ka taghə Yesu ta skwi ŋa mnduha ma həga tagha skwa la Yahuda. ¹¹ Hada, mamu sana marakw kul đughwanaku ta maga vaku ghwanpđə tghas ŋinj sulkuma halaway kutsuvud, lavinj a ta sladata ndəđap wa. ¹² Nghanja Yesu ta tsa marakw ya, ka hganťá tsi. «Nda mba ka ma đanwa gha makwa da,» ka'a nda tsi. ¹³ Ka faftá tsi ta dzvu tida, gi hadahada ka sladatá tsi ndəđap, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta. ¹⁴ Ka kuzlanafťá tsi ta ŋuduf ta mgham ta ghənja tsa həga tagha skwa la Yahuda ya, kabga tsa mbanafťa Yesu ta mndu bađu sabat ya. «Mamu fitik mku' ŋa maga slna sagha ghuni da mbamba vgha ghuni ma tsa fitikha ya, bađu sabat a wu,» ka'a nda tsa tskatá vgha mnduha ya. ¹⁵ «Tsa mađgwirmađgwira ghuni ya! Hađ inda kaghuni ta pla slani ka kdihani a tsi ta wa guduk* ka klay da vla sa imi bađu sabat wu ra? ¹⁶ Wana na marakw na ta sabə ma mndəra la Abraham Maghwanpđə tghasa vakwani na manda hbuta halaway, ra a ka plinjťá tsəna marakw na ma tsa zida ya bađu sabat wu ra?» ¹⁷ Ka ksutá tsa zlgħawa Yesu ya ta ghumahani ka hula. Ka rfu hamata sanlaha ma mnduha ta rfu ta ghənja inda ŋərma slna ta magə Yesu.

Ndaw dza'a gra lu ta ga Mgham Lazglafta

Mat 13:31-32, Mak 4:30-32

¹⁸ Ka Yesu guli mantša: «Ndaw dza'a gra lu ta ga mghama Lazglafta na? Ndaw dza'a gra yu? ¹⁹ Ka guram nda hya kramasa klaf sana mndu ka sləgamta ma gam, ka dyafťá tsi ka glafta gədiz, ka babaftá dyakha ta hga tanj ta zligamahani nzakwani,» ka'a.

* 13:15 Ngha ta Lukwa 2:7.

*Gwada ta ghəŋa is**Mat 13:33*

²⁰ Ka Yesu guli mantša: «Ndaw dza'a gra yu ta ga mghama Lazglafta na? ²¹ Ka guram nda is klaf sana marakw ka laβanamta ma gratá darama hupu hkən ŋa ŋlanafata inda tsa hupu ya nzakwani,» ka'a.

*Wa dza'a lami da ga mghama Lazglafta?**Mat 7:13-14,21-23*

²² Ka tadaptá Yesu ta zwana luwa nda luwaha dagala dagala, ta sli'i tsi da luwa Ursalima, ka dza'a nda tagha skwi ŋa mnduha. ²³ Ka lagha sana mndu dawanta da tsi: «Mgham dá! Ki'a yeya mnduha dza'a mbafta rki na?» ka'a. Ka Yesu nda hən mantša: ²⁴ «Ŋawawaŋa ka lami nda ta watgha slrehwa. Ka yu ta mnaghunata na: Nda ndəgha gwal dza'a zba lami nda tida, trid ŋa trapta tan.

²⁵ «Ka sli'afsl'i'a danahəga ka ŋərzlaftá watgha ta ma bli kaghuni katsi, ŋa kuduslafta kaghuni ta dza watgha kazlay: Mghama dá! Mghama dá! Gunanəgana ta watgha kə'a. "Sna a yu ka sagha ndiga kuni wu!" ka'a dza'azlay nda kaghuni. ²⁶ "Taw kay Mghama dá! Ta va anji si ta za skwi, ka sa skwi, ka tataghə ka ta skwi ŋa mnduha ta inda pazlala ma luwa ŋni kay ra!" ka kuni dza'azlay nda tsi. ²⁷ "Sna a yu ka sagha ndiga kuni wu, laghwala demdem tavata i'i, kaghuni gwal ta maga ghwadaka skwi," ka'a dza'azlay nda kaghuni kay guli. ²⁸ Hada, dza'a waha kuni ta wahu nda hpađa sli'ij nghanəŋ kuni ta i Abraham nda Izak, nda Yakubu, nda inda anabiha ta nzaku ma ga mghama Lazglafta, wdinwda lu ta kaghuni ma bli. ²⁹ Dza'a sli'aksl'i'a mnduha nda ta slərpa luwa fwaď, ŋa nzata tan ka za skwi ma ga Mgham Lazglafta. ³⁰ Nda tsaya tama, gwal nda hul ndanana guli, dza'a nzakway hən ta kəma. Gwal ta kəma ndanana, dza'a nzakway hən nda hul,» ka'a.

*Yesu nda Ursalima**Mat 23:37-39*

³¹ Ma va tsa fitik ya, ka lagha sanlaha ma la Farisa slanaghatá Yesu, ka hən mantša: «Ta psa kagha Hiridus ŋa dzata, sli'afsl'i'a hadna ka laghwa ka da sana vli,» ka hən. ³² «Lawa mnanatá tsa garhan ya kazlay: Ta ghazla duhwala halaway yu, ta mbamba gwal ma danwa yu gita nda ya mahtsim, ta mahkəna fitik ŋa kdinfa da ta slna da, ka'a nda hən. ³³ Ka kda yu ta mbađa da gita, nda ya mahtsim, nda ya baďima. Ra a ka mtuta anabi ma sana vli, ka zlanťá mtuta ma Ursalima wa.

³⁴ «Luwa Ursalima! Luwa Ursalima! Kagha ta rwanatá anabiha. Ghunəgagha gha Lazglafta ta mnduha ná, rwana ka, ka pslatá hən nda pala. Kumanakuma yu ta tskanatá mnduha gha tavata i'i, manda mana ghatalakw ta tskanatá ndudukhani ma zləmbakani, ka kwalaghutá kuni. ³⁵ Wana lu dza'a zlaghunantá həga ghuni. Had kuni dza'a nghəglantá i'i dekdek ha ka sagha fitik dza'a mnə kuni kazlay: Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ya ta sagha ma hga Mgham kə'a,» ka'a nda hən.

14*Mbanafata Yesu ta mndu bađu sabat*

¹ Bađu sana sabat, ka sli'aftá Yesu ka lami da həga ga sana mali mataba la Farisa da za skwa zay. Ka pghaftá gwal hada ta iri tida ka nghan ńdeezla. ² Mamu sani mndu kul dughwanaku nda hasla vghani ta nzaku hada. ³ «Mamu tvi ŋa mba mndu bađu Sabat re had wa a na?» ka Yesu dawanta da gwal tagha zlahu ŋa mnduha nda la Farisa. ⁴ Tsitsirid nzanza

həŋ kul zlgħanaftá wi. Ka lagħa Yesu ksarj́ta tsa mndu kul dughwanaku ya ka mbanaf̄ta, ka ghunij̄ta dzaghani. ⁵ Ka'a nda həŋ tama mantsa: «Wa mataba ghuni ka dədagħadəda zwanj̄ani, ka slani a tsi da vəvrəm bađu Sabat dza'a kwal kul tđingj̄ta misimmisim na?» ⁶ Trid, traptra həŋ ta skwi ŋa zlgħanaftá wani.

Dasuwa káka nda vli ŋa nzata għa

⁷ Na nghan̄ Yesu ta gwal hagaf lu ta zba vla nzaku dīnadīna, ka'a nda həŋ nda mahdih̄di mantsa: ⁸ «Ka hgaf hga mndu ta kagħa da vla za skwa zay, ma gi lə ka da nzata ma vli dīna, ka waya ka skwi mamu sana mndu ta malagħutá kagħa hgaf lu ŋa da tsa vli ya. ⁹ Da lagħa tsa mndu ta hgaftá kaghuni ya, da mnay ŋa għa kazlay: Sli'afslī'a, zlananj̄la ta na vli na ta na mndu na kə'a, ŋa ksutani ta kagħa ka hula ta dza'a nżəglata ma hamata vla nzaku. ¹⁰ Skwi ta raku ná, ka hgaf hga lu ta kagħa da vla za skwa zay katsi, nzanza għa ma hamata vla nzaku karaku. Kə'a ka tsa mndu ta hgaftá kagħa ya ná, «6ay gra! sli'afslī'a, sawi da nzata hadya,» ka'a dza'azlay. Mantsa tama nda tsafara vgha għa da gwal dza'a za skwi kawadaga nda kagħa. ¹¹ Inda mndu ta glanaftá ghəŋani, dza'a vraganavra lu, inda mndu ta vraganata ghəŋani dza'a kapanafkapa lu,» ka'a nda həŋ.

Hagaftá gwal ka pdu ŋa za skwa zay

¹² Ka'a nda tsa mndu ta hgafta ya mantsa: «Ka magamaga ka ta skwa zay ŋa badawa ka vaghu dər skwa zay ka hani a tsi ŋa mnduha, ma lagħu ka hagay ta gra għa ta gra għa, ta zwanjama għa ta zwanjama għa, ta lagħuni ta lagħuni, nda ya ta sləvdaha għa ka gadghəl ka gadghəl, da hgaftá həŋ ta kagħa ŋa plaghamta manava tsaya bađu ya ga tanj̄ guli. ¹³ Ka magamaga ka ta skwa zay ŋa badawa katsi, haga ta la ka pdu, nda la ka marghum, nda la nda rwa sləħa tanj̄, nda gwal nda ghulpa, ŋa zay. ¹⁴ Dza'a nzanza ka nda rfu kabga had fitik dza'a plaghamta həŋ manda va tsaya wa. Lazglafta dza'a plaghamta bađu fitik dza'a sli'agapta tđukwa mnduha nda hafu,» ka'a.

Skwa zay dagala Mat 22:1-10

¹⁵ Tahula snanata sana mndu mataba tsa gwal ta za skwa zay ya tsa gwada ya, ka'a nda Yesu mantsa: «Rfu da mndu dza'a za skwa zayni ma ga mghama Lazglafta,» ka'a. ¹⁶ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Lagħa sana mndu ka magatá skwa zay dagala, ka hagarj́ta tsi ta mnduha nda ndəgha. ¹⁷ Ndusakwa skwa zay, ka ghunaftá tsa mndu ya ta duhwalani da mnanatá tsa mnduha hagarj̄ tsi ya kazlay: Saghawasa nda maga fitikani kə'a. ¹⁸ Lagħa tsa mnduha ya ka mbahanaf̄ta wi ta tva turtuk. «Mamu vwah skwa yu ná, tsaw nda nza tkwe' ka dza'a da nghanata ná, ki6a, wya dzvu,» ka sani tanj̄tanj̄ nda tsi. ¹⁹ «Mamu slaha hva dzawa yu ghwanj̄ dza'a yu dzaghanj̄ta» ná, ki6a, wya dzvu, ka sani. ²⁰ «Klafta da yeya ta makwa ta ga maghurbi yu tsaya dza'a kwal yu 6hata,» ka sani nda ŋani. ²¹ Ka vragagħatá tsa duhwal ya dzagħa, ka rusanaftá tsi ta mghamani. Ka 6asaftá tsa danj̄ahəgani ya ta nđuf. Ka'a nda tsa duhwalani ya mantsa: «La misimmisim ta badawaha nda ya ta pazlalaha ma luwa, ka hagakta ka ta la ka pdu, nda la marughumha, nda ghulpata mnduha, nda la nda rwa sləħa tanj̄,» ka'a. ²² Tahula magatani, ka vradagħatá tsi. «Mghama da, nda maga tsa skwiha mna ka ya kay, tsaw ta teke'a vla nzakuha, ka'a.» ²³ «La ta tvi ta tvi nda ya ma vla ŋarj́atá gam, ka hlakta ka ta inda mnduha dza'a slanagħata ka, ka da ndagħagapta vli ma hga ga ini, ka tsa danj̄ahəga

ya nda duhwalani. ²⁴ Ka yu ta mnaghunata ná, had mndu mataba tsa gwal hagan lu ya dza'a dantá skwa zaya da wa,» ka'a.

Dina zlanja duhwalha Yesu ta inda skwi

Mat 10:37-38

²⁵ Ma sana fitik ta mbaɗa mnduha rutututa ta tvi mista Yesu, ka mbəɗavata Yesu, ka'a nda həŋ mantsa: ²⁶ «Ka sagma da i'i mndu katsi, ba malaghutani ta dvutá i'i ka i dani nda mani, nda markwa tan, nda zwanani, nda zwanamani, nda kwaghamani, nduk nda vərɗa ghəŋani tani, kada nzakwa tsi ka duhwala ɗa. ²⁷ Dər wa tsi ta kwalaghutá kla udza zləŋayni*, ka kwalaghutá dza'a mista ɗa, laviŋ a ta nzakway ka duhwala ɗa wa. ²⁸ Ka ta kumay mndu mataba ghuni ta baftá həga dagala katsi ní, had ta nzata ka mbəɗaftá mbsaka skwi dza'a zadɪnta tsi karaku ŋa nghanani ka mamu re had wa a tsedani prək ka kɗɪntá tsa slna ya ra? ²⁹ Ka mantsa a tsi wu, ka laghani ka thaftá mndara tsa həga ya ka kwal kɗɪntá bafta katsi, inda gwal dza'a nghanavata ná, dza'a ghuɓasay həŋ. ³⁰ «Nga ta na mndu na ta thaftá mndəra hga ka traptá kɗɪnta,» ka həŋ dza'azlay. ³¹ Mantsa guli, ka ta kumay sana mgham ta vulu nda sana mgham katsi, had ta nzata karaku ka ndanapta ka dza'a laviŋərlaviŋ a wa a tsi ta guyata nda ghumani ta dza'a sagma guyata nda tsi nda mnduha dambu' hisamsak wu ra? Tsaw tsatsi, dambu' ghwan yeya ŋani ma mnduha. ³² Ka kə'a kə'a nghanapta laviŋta a tsi wu, ta ghunafghuna ta mndani da tsa sana mgham ya ta kul ɓhadaghatá tsi ndusa, ŋa ɗawa tva dzrafta nda tsi. ³³ Mantsa tama, had mndu dza'a laviŋtá nzata ka duhwala ɗa mataba ghuni, ka zliŋ a tsi ta inda skwihani wu,» ka Yesu sganaghata.

Slughul kul had zɗaku mida

Mat 5:13, Mak 9:50

³⁴ «Wya zɗa slughul, ka nda kɗa zɗaku mida katsi, ndaw dza'a vrəglanamta lu ta zɗakwani na? ³⁵ Zɗəgla a ŋa pghafta ta vwah dər ŋa rgwa wu, dza'a pghidinpgha lu ta hadik. Ka mamu mndu nda sləməŋa snay, ka sna tsi,» ka'a.

15

Slafra sana mndu ta tuwakani nda zaɗa

Mat 18:12-14

¹ Ma sana fitik, ka gavadaghata gwal ta tska dzumna da sna gwaɗa da Yesu. ² Mbaɗa la Farisa nda gwal tagha zlahu ka rurunwaku. «Niŋna na mndu na ta ghəŋani ka gra gwal dmaku, wana ta za skwi kawadaga nda həŋ,» ka həŋ. ³ Ka mnə Yesu ŋa tan nda mahdihi hdi: ⁴ «Waya mataba ghuni, ka dərmaək tuwakhani, ka zadavaghuta ya turtuk mataba tan, dza'a kwal kul zlanavata tsa pɗakuha tan təmbaymbsak təmbay mida ya ma mtak, ka laghwi da zba tsa turtuk ta zwaɗuta ya, ha ka nghanani na? ⁵ Manda nghanani, ka rfu tsi ta rfu, ka tsukwaftá tsi ta badzagani. ⁶ Manda vraktani dzagha, ka haganjta tsi ta grahani nda sləvdahani. «Sawa ka rfa mu ta rfu, wana nda nga yu ta tuwaka ɗa si ta zwaɗuta kay,» ka'a nda həŋ. ⁷ Ka yu ta mnaghunata ná, dza'a malaghumala rfu ta luwa ta ghəŋa mnda dmaku turtuk ta mbəɗanaftá nzakwani, ka ŋa tɗukwa mnduha təmbaymbsak təmbay mida ta kwalaghutá mbəɗanaftá nzakwa tan,» ka'a.

Slafra sana marakw ta kwabani si ta zwaɗuta

⁸ «Ari wati marakw ya, ta mutsaftá suley ghwan, ka zwaɗugudunustá suley turtuk matabani, dza'a kwal kul tsamtá vu ma pitirla, ka tsukwa həga ka psay

* 14:27 Nga ta Lukwa 9:23.

dasuwa ha ka nghanṭani na? ⁹ Manda nghanṭani, ṅa haganṭani ta magrahani nda sləvdahani. “Sawa, rfama ta rfu, wana nda ngha yu ta suley ḁa si ta zwaḁuta kay, ka’a.” ¹⁰ Ka yu ta mnaghunata ná, dza’a malaghumala rfu da duhwalha Lazglafta ta ghəṅja mnda dmaku turtuk ta mbəḁanaftá nzakwani,» ka’a.

Dukwafta dani ta zwanjani si ta zwaḁuta

¹¹ Wya ka’a guli: «Mamu sana mndu his zwanani. ¹² “Ari da! Vlihavla ta ṅaḁa ma skwa za həga má dza’a yu mutsay,» ka sagəṅ nda dani. Aray, ka da tanj. Ka dganaptá tsi ta gadghəlani ta həṅ. ¹³ Tsəbakw fitik tahula tsa, ka dzawinjá tsa sagəṅ ya ta ṅani demdem, ka sli’aftá tsi ka laghwi ta sana hadik di’inj. Hada, ka baḁzinjá tsi ta skwani ma maga sli’injli’inj. ¹⁴ Manda kuḁuta tsa skwani ya demdem, ka slatá maya ta tsa hadik ya. Lay, ta had skwi dekdek da tsi wa. ¹⁵ Ka laghu tsi vzatá ghəṅjani ṅa maga slna ga sana mndu ma tsa hadik ya. Ka ghunaghatá tsa mndu ya da ngha ghuvazuha ma vwahani. ¹⁶ Ka dzə maya. Ta kumay si má ta za tsa skwa zaya ghuvazuha ya, lay had mndu ta vlaṅta wa. ¹⁷ Ka zlaftá tsi ta ndanu: “Kidaghi gwal ta ksa slna ga da ḁa, ta za skwi ka haslay, wana i’i hadna ta mtaku da maya! ¹⁸ Dza’a vru yu da da ḁa. Vradaghata ḁa ya, da! maganamaga yu ta dmaku ta Lazglafta, magaghamaga yu ta dmaku guli. ¹⁹ rglá a yu ka hgay ka zwanj gha wu, fafa ta i’i manda mndu tek wataba gwal magaghatá slna,» ka yu dza’azlay nda tsi, ka’a. ²⁰ Ka sli’aftá tsi ka vraghuta da dani.

«Ta ghwa a ka bhadaghata dzagha wu, ka nghanṭá dani. Ka ksafá tsi ta dani ka hidahida, ka sli’aftá tsi nda hwaya, ka lagha tsi habwa’ tida, ka brusay. ²¹ “Ari Da! maganamaga yu ta dmaku ta Lazglafta, magaghamaga yu ta dmaku ta kagha guli, rglá a yu ka hgəḁta ka zwanj gha wu,» ka tsa zwanj ya nda tsi. ²² “Klagapwa kla misimmisim ta tsa lgut ḁina katakata ya, ka sudanavata kuni, fanaf kuni ta halagar ta dzvu, sudanam kuni ta baḁah ma səla. ²³ Ksagaghawaksa ta mamakwa sla nda uwasla, ka hnata kuni, ka za mu, ka rfa mu ta rfu. ²⁴ Nana zwanj da wana tsi na ná, manda skwi si nda mta, wana vrakta nda hafu, si nda zaḁa ka nghavatá tsi,» ka dani nda kwalvahani. Ka zlaftá həṅ ta rfu.

²⁵ «Tsaw ma vwah zumala tsa mndu ya ta tsa fitik ya. Ta vraktá tsa zumali ya dzagha, laghani ndusa nda həga, ka snanjá tsi ta ghudzaga dewdew nda skalu ga tanj. ²⁶ Ka hganṭá tsi ta sani ma kwalva tanj, ka ḁawanṭa da tsi ta skwi ta magaku. ²⁷ “Zwanjama gha ya ta vrakta, ka dzatá da gha ta mamakwa sla nda uwasla, kabga nghanṭani ta ḁughwana,» ka tsa kwalva ya nda tsi. ²⁸ Ka baḁaftá tsi ta ṅuḁuf, ka kwalaghutá dza’a da həga. Ka sabə dani gatay ṅa lamani da həga. ²⁹ “Má kidagha vakwa ḁa na ta magaghatá slna, ta kwalaghu a yu dekdek ta snatá skwi ta mnihata ka wa. Ta ksaf a ka ta dər bizaḁiza gu ka vlihata ṅa hnata ḁa, ka rfay ṅni ta rfu nda graha ḁa wa. ³⁰ Na vrakta zwanj gha ya ta zaḁanatá gadghəla gha ṅa gwal ta hliri ná, ṅani ta hna yu ta mamakwa sla nda uwasla ka ka,» ka’a nda dani. ³¹ “Sagəṅ, kawadaga kagha nda i’i inda fitik. Inda skwa ḁa ná, ṅa gha ya. ³² Nda ra ka magatá skwa skalu, ka rfay mu ta rfu. Nana zwanjama gha wana tsi na ná, si nda mta, ka vraktá tsi nda hafu. Si nda zaḁa, ka nghavatá tsi,» ka dani nda tsi.

¹ Ka Yesu nda duhwalhani guli mantsa: «Mamu sana mnda gadghəl ta hlaftá huzlani ka pghanamtá sana mndu ma dzvu ŋa nghanata. Ka lagha lu da mnanata kazlay: Wa'a tsa mndu ya ta badza huzla gha kə'a. ² Ka hgaŋtá tsi. Ka'a nda tsi mantsa: "Waka ka ta magay ka lu ta snə yu ya na? Mnihamna káka ta maga slna gha. Ndanana na, nzəglanaghata a ka ta ghəŋa huzla dá wa," ka'a nda tsi. ³ Ka tsa mndu si ma dzvani tsa huzlaha ya mantsa: "Waka yu dza'a magay tama? Wana hlaghuhla danahəga dá ta inda huzlaha ma dzva dá? Ka la yu da hva ka yu, had mbrakwa dá wu. Ka la yu da gatá skwi ka yu, dza'a ksay ta i'i ka hula. ⁴ Ala, nda sna yu ta skwi dza'a yu magay dza'a kəl mnduha ka tsu'aftá i'i ghzlədsrə lu dazlay," ka'a. ⁵ Tahula tsa tama ka hagaftá tsi ta gwal nda huzla danahəgani da həŋ. "Kidaghi skwi ta dza'a ka vlay ŋa danahəga da na?" ka'a nda tanja mndu. ⁶ "Garwa rdí dərmək ya," ka'a nda tsi. "Klafkla ta delewera gha, nzanza misimmisim ka vindafta ka ta hutafmbsak," ka'a nda tsi. ⁷ "Ki da kagha, ta kidaghi ŋa gha ŋa vlay?" ka'a nda sani guli. "Buhwa hya dərmək ya," ka'a nda tsi. "Klafkla ta delewera gha, vindafvinda ta Tghasmbak," ka'a nda tsi. ⁸ Hwidhwida na mndu na, ka tsa danahəga ya ka ghuba tsa ghwadaka mndu ya. Tsaw mal hidata mnduha ma na ghəŋa hadik na nzakwa tan mataba tan, ka zwana tsuwadak," ka'a.

Lavinj a mndu ta gwaftá danahəga his wa

⁹ «Ka i'i ta mnaghunata na: Hlawa na ghwadaka skwa gadghəl ta na ghəŋa hadik na, ka kasa kuni ta gra nda tsi. Bađu kdaghutani da kaghuni ya, ŋa tsu'ay Lazglafta ta kaghuni ma həgani ŋa kdekedzen. ¹⁰ Ka nda sna mndu ta ŋanata skwi kwitikw, nda sna guli ta ŋanata skwi dagala. Ka sna a mndu ta ŋanata skwi kwitikw wu katsi, sna a guli ta ŋanata skwi dagala wa. ¹¹ Ka lavinj a kuni ta ŋanata ghwadaka skwa gadghəla na ghəŋa hadik na wu katsi, wa dza'a mnay kazlay: Zlgha ta vərda skwa gadghəl kə'a? ¹² Ka lavinj a kuni ta ŋanata skwa gadghəl wu ní, wa dza'a vlaghatá vərda ŋa gha ma skwi tama. ¹³ «Lavinj a kwalva turtuk ta ga kwalva danahəga his wa. Nda husanja sani turtuk, nda dvutani ta sani. Ka mantsa a tsi wu, dza'a ndi'anava ndi'a ta vgha ta sani, ŋa husanja tsa sani ya. Lavinj a kuni ta nzakway ka kwalva Lazglafta kuni guli na, ka kwalva tse di kuni guli wa,» ka Yesu.

Nzakwa la Farisa nda guma Lazglafta

Mat 11:12-13, 5:31-32, Mak 10:11-12

¹⁴ Ka ghubasu la Farisa ta sna inda tsa gwađa ya ta Yesu, kabga dvudva hahəŋ ta tse di. ¹⁵ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ka tdukwa mndu anji ka kaghuni ta mara ghəŋa ghuni ta kama mnduha. Tsaw nda sna Lazglafta ta ŋudufa ghuni. Tsa skwi ta ghubu mnduha nda ghuba ya ná, ka manzakdaway nzakwani ta wa ira Lazglafta.

¹⁶ «Daga ghalya ta zraftá lu ta mna gwađa ta ghəŋa skwi vindaf lu ma deftera zlahá Musa, nda ya ma deftera anabiha, ha ka sagha ta fitika zlagapta Yuhwana mnda maga Batem. Ta fitika zlagapta Yuhwana mnda maga batem tama, ka zraftá lu ta mna gwađa ta ghəŋa Lfida Gwađa ta ga mghama Lazglafta, ka zlu'u mnduha ta vgha ŋa lami. ¹⁷ Tsaw mal ndəkwe data hərduta luwa nda hadik ka dədavaghuta thatá skwi turtuk ma zlahu,» ka'a.

Tagha skwi ta ghəŋa ghzla marakw

¹⁸ «Mndu ta ghzlinjta marakwa tan ka klaftá sani ná, hliri ta hlu tsa mndu ya. Mndu ta klaftá marakw ghzlinj zə'ala tan guli ná, hliri ta hlu tsa mndu ya,» ka'a.

I sana mnda gadghəl nda Lazar

¹⁹ «Mamu sana mndu ghalya ka gadghəl, lgut kulefedfeda nda bla dzvani ta sudə tsi ta vgha. Inda fitik, skwi zdazda ta zə lu ga tanj. ²⁰ Mamu sana mndu guli Lazar hgani, ka pdu, ka lku vghani dze'dze', ta zi'aku, ta hani ta watgha ga tsa mnda gadghəl ya. ²¹ Ta kumay si ta baghaftani nda wiwisa dafa ta rkata ma vla zay tsa mnda gadghəl ya, sew mutsaf a wa. Ama kriha yeya katak ta sli'adaghata da ni'a tsa lkuhani ya. ²² Ka mtuta tsa mndu ka pdu ya, ka tsukwaghatá duhwalha Lazglafta fata tavata Abraham. Ka mtutá tsa mnda gadghəl ya guli, ka padamtá lu. ²³ Ka ghuyə tsi ta danjwa katakata ma vla nzakwa gwal nda rwa. Kə'a kə'a klanjta ghəj ná, ka nghanjta tsi ta Abraham di'ij kawadaga nda Lazar. ²⁴ «Da da Abraham! Tawatá hidahida ta i'i! Ghunafghuna ta Lazar ka tsughumamta tsi ta ndəfija dzvani ma imi, ka didifta tsi ta ghanik lənjənjənj, kabga ta ghuya danjwa yu katakata ma na vu na,» ka'a dzatá lawlaw. ²⁵ Ka Abraham nda tsi mantsa: «Sagəj! Havaphava ka za mghama gha si ta zə ka ma nzakwa gha nda iri ta ghəjja hadik, ta ghuyə Lazar ta danjwani ya. Ndana tama nda ləfa nudufa tsatsi, ta ghuyə kagha ta danjwa gha. ²⁶ Zlanjha lu ta tsa, mamu mghama gudzuvrunj ta dgamata. Dər má ta kumay mnduha ta sli'af ta hadna da anjə njə dza'a da kaghuni ná, lavinj a həj wa. Lavinj a lu ta tsughwadagapta da kaghuni ka sagha da anjə guli wu,» ka'a. ²⁷ «Ka si mantsa tsi, wya dzvu, ghunatá Lazar da la ga da da, ²⁸ kabga ta mamu zwanama da hutaf. Ka dza'a tsi da snanamtá həj, da sagha hahəj guli da ghuya danjwa ma na vla ghuya danjwa na,» ka tsa mnda gadghəl ya. ²⁹ «Mamu vindatá deftera zlahá Musa nda vindatá gwada la anabiha da zwanama gha, ka snasna həj,» ka Abraham nda tsi. ³⁰ «Slaghwa a tsaya da da Abraham wu, ka sli'af hadna mndu da gwal nda rwa, ka lagha slanaghatá həj ka tsi ná, hadahada həj dza'a mbədanaf tá nzakwa tanj,» ka tsa mnda gadghəl ya. ³¹ «Ka va a həj ta sna tsa zlahá Musa nda tsa gwadaha la anabi ya wu katsi, dər ki sli'af ta mndu da gwal nda rwa ka lagha slanaghatá həj, had fitik dza'a snata həj wu, ka Abraham nda tsi,» ka'a.

17

Hidaku vla Yesu

Mat 18:6-7,21-22, Mak 9:42

¹ Ka Yesu nda duhwalhani tama mantsa: «Nda nza tkwe' ka nzakwa skwiha dza'a dzinjta mnduha ka tuthun. Ama danjwani ma mndu ta zləmbinjta sani. ² Ta dranj ya ma hbanam lu ta buna ma lwi ka vzaghata da drəf, ka vzamtani ta sanlaha nda hta da dmaku. ³ Nghawa ghəjja ghuni!

«Ka gaga zwanjama gha ta dmaku, mnananjma dar. Ka mbədanaf mbəda tsi ta nzakwani, planapla ta dmakwani. ⁴ Ka dər ndəfəj səla gaghata tsi ta dmaku ta fitika turtuk ka va sagha tsi mnaghanjta kazlay: Bgadaya kə'a, plinispla,» ka'a.

Gwadata zlgəhay nda nuduf

⁵ Ka gwal ghunay nda Mgham Yesu mantsa: «Sganjagha zlgəhay nda nuduf,» ka həj. ⁶ Ka Yesu tsu'anaf tá wani ta həj mantsa: «Ka mamu zlgəhay nda nudufa ghuni ta bta hya kramasa katsi, dza'a mnay kuni njə ya babala ya kazlay: Tdafa da ta vgha gha ka dza'a ka vzamtá vgha ma drəf kə'a, njə snaghunatani.»

Vəda kwalva

⁷ «Ka mamu ya mataba ghuni ta hvanatahva ta mndu, ka ta nghanatá rini a tsi, na gi nghan̄ta tsa mndu ya ta saghani ma vwah ná, “sawi misimmisim da za skwa zay” ka’a dza’azlay nda tsi ra? ⁸ Skwi dza’a tsi mnay ná, “diha skwa zay, ka mbə́dapta ka ta l̄gut ŋa v̄la skwi ŋa dá, ta zə́ yu. Tahula tsa, ŋa zay gha ta ŋa gha kə́’a.” ⁹ Dza’a rfay ta tsa kwalva ya kabga magatani ta tsa skwi mnana tsi ya ra?

¹⁰ «Mantsa ya kaghuni guli, ka magamaga kuni ta skwi mnaghuna Lazglafta ŋa magay katsi, “nu hayhaya kwalva ma an̄ni 6a, skwi ya lavin̄ ŋni ta magata maga ŋni, ka kuni mnay,» ka’a.

Mbanaf̄ta Yesu ta sana mndu ksu rd̄a mndu

¹¹ Ta dza’a Yesu da luwa Ursalima, ka labə́ tsi ma takataka had̄ika Samari nda Galili. ¹² Tata lamə́ nda la Yesu da sana luwa, ka sagha gwal ghwan̄ hlu rd̄a mndu ta hə́ŋ guyaku nda tsi. Ka nzagaghatá hə́ŋ kə́tsau’. ¹³ «Mgham Yesu, tawatá hidahida ta an̄ni,» ka hə́ŋ kapantá lwi. ¹⁴ Na gi pghafta irani ta hə́ŋ, «lawa la maranantá vgha ghuni ta mnda dra skwi ŋa Lazglafta,» ka’a nda hə́ŋ. Tata mbađa hə́ŋ ka dza’a, gi klə́wə́d nda mbamba hə́ŋ. ¹⁵ Na gi nghan̄tá sani turtuk mataba tan̄ ta tsa mbatani ya, ka vraktá tsi nda zlə́zlv̄a Lazglafta nda lwi dagala dagala, ¹⁶ ka lagha tsi zlə́mbatá ma ghuva Yesu, ka rfay. Tsaw mnda la Samari tsa mndu ya. ¹⁷ Ka Yesu mantsa: «Ghwan̄ a hə́ŋ ta mbambafta kay ra? Ga tsaha tə́mbay ya katək na? ¹⁸ Nana mndu ka matbay na yeya kweŋkweŋ ta vragaghata da rfanaghatá Lazglafta ra?» ka Yesu ta ghə́ŋani. ¹⁹ «Sli’af̄sli’a gha ka dza’a ka, zlghay nda ŋudufa gha ta mbaghafta,» ka Yesu nda tsi.

Ma takataka ghuni ga mghama Lazglafta

Mat 24:23-28,37-41

²⁰ Ka la Farisa nda Yesu mantsa: «Yawu dza’a sagha fitika ga mghama Lazglafta na?» ka hə́ŋ. Ka’a nda hə́ŋ mantsa: «Ghur a dza’a nghan̄ta lu ta sagha ga mghama Lazglafta wa,» ka’a. ²¹ «Had̄ lu dza’a mnay kazlay: A’! “Wana tsi,» a’! “Wa’a tsi” kə́’a wa. Dina ka snantá ghuni kazlay: Ma takataka ghuni ga mghama Lazglafta kə́’a,» ka Yesu nda hə́ŋ.

Fitik dza’a sagha Zwan̄a mndu

²² Ka’a nda duhwalhani guli mantsa: «Dza’a saghasa fitik ŋa kuman̄ta ghuni ta nghan̄tá fitika Zwan̄a mndu dar turtuk sə́la tsi, nghan̄ta a kuni wa. ²³ Ka lu dza’azlay nda kaghuni na: “A’! Wa a hada a,,” “a’! Wana hadna,,” yaha kuni da dza’a, yaha kuni da slaslamaku. ²⁴ Manda d̄aslakwa wuda luwa ta sli’af̄ta ta sana slarpu ka labə́ da sana vli ya ná, mantsa ya dza’a sagha Zwan̄a mndu bađu ŋani fitik. ²⁵ Ma kdə́ tsaya, dza’a ghuyapə́ ghuya ta d̄an̄wa katakata ŋa vziŋta na mnduha ta na fitik na. ²⁶ Tsa skwi ta maguta ma fitika Nuhu* ya ná, mantsa ya dza’a magakwa tsi ma fitika Zwan̄a mndu guli. ²⁷ Ta zazaku mnduha, ka sasaku, ka hla mi’i, ka v̄la kwagha tan̄ ŋa zə́’al, ha ka sagha fitik kəl Nuhu ka lami da kwambalu, ka sagha imi vlundud̄ zad̄anatá hə́ŋ. ²⁸ Ka guram nda skwi ta magata ta fitika Ludu dza’a magakwa tsi. Ta zazaku mnduha, ka sasaku, ka sakway, ka dzawapta, ka ŋabə́y, ka babay, ²⁹ vagim bađu saghwa Ludu ma Suduma† ya, ka zlagatá drə́fa vu zad̄anatá hə́ŋ tendə́rzlele’. ³⁰ Manda va tsaya dza’a nzakwa tsi bađu tsa fitik dza’a zlagapta Zwan̄a mndu ya.

* 17:26 Ngha ta Zlrafta 6:5-12 nda 7:6-23. † 17:29 Ngha ta Lukwa 10:12.

³¹ «Badu tsaya, ka ta nzaku mndu ta dādēmatá ghəŋja həga, dər ma mamu huzlani ma hudá həga, yaha tsi da saha da hlaj, ka hwayaghuta tsi. Mantša mndu ma vwah guli, yaha vru dzaghani. ³² Havakwa markwa Ludu‡ 6a! ³³ Mndu ta kuma mbanafá hafani ka ghəŋjani ná, dza'a zadinjada. Ama mndu ya ta zadinjá hafani dza'a mutsafmutsa. ³⁴ Ka yu ta mnaghunata ná, ma tsa rvidik ya, gwal his ta hani ta ghzłəŋja turtuk, ŋa klaghutá sani, ka zlanavatá sani. ³⁵ Mí'aha his ta hu'u ka skwa turtuk, ŋa klaghutá sani ka zlanavatá sani. ³⁶ [Mnduha his ma vwah, ŋa klaghutá sani ka zlanavatá sani,]» ka'a nda həŋ. ³⁷ Ka duhwalhani nda tsi mantša: «Ga dza'a magakwa tsa skwiha ya ni Mghama dá?» ka həŋ. «Ka ga mbła skwi ya ná, hada ta tska gugzlum ta vgha,» ka'a nda həŋ.

18

Sana ghwadaka mnda tsa guma

¹ Ka mnə Yesu ta mahdihi ŋa taŋ, ŋa gdavata taŋ nda maga du'a, yaha malandugwa taŋ da rwaku, da zlanatá həŋ. ² Ka'a mantša: «Mamu sana mnda tsa guma ma sana luwa kul złəŋja Lazglafta, had' ghuyani nda mnda səla wa. ³ Mamu sana markwa wadgu ma va tsa luwa ya guli, ta va gdata ta lagha da mnay ŋani kazlay: Dgaŋna guma mataba ŋni nda ghuma dá, ka'a tazlay. ⁴ Nda kda fitika kwalaghutani ta tsanatá tsa gumani ya. Tahula tsa, ka'a ma ghəŋjani mantša: “Dər ma złəŋja a yu ta Lazglafta wu, had' ghuya dá nda mnda səla guli wu, ⁵ tsaw wana na wadgu na ta ghuya i'i, dər tsanata dá ta na gumani na, yaha da gdata ta sagha da ghuya ghəŋja dá,» ka'a. ⁶ «Fawa sləməŋ ka sna kuni ta skwi mnə tsa ghwadaka mnda tsa guma ya 6a! ⁷ Lazglafta yeya dza'a kwal kul maganatá zdaku ta mnduhani ta wahu da tsi gifik nda rvidik tani ŋa gərda həŋ rki na? ⁸ Ka i'i ta mnaghunata, dza'a gi maganamaga ta zdaku ta həŋ gi hadahada. Nziya nza tsi, badu vragata dza'a vragata Zwanja mndu ní, dza'a slanaghasla ta gwal ta zlglafta nda ŋuduf rki na?»

Mnda la Farisa nda sana mnda tska dzumna

⁹ Ka mnə Yesu ta sana mahdihi guli kabga sanlaha ta ngha ghəŋja taŋ ka gwal tdukwa ta kəma Lazglafta ka ghu6asa sanlaha. ¹⁰ Ka'a mantša: «Mamu sana mnduha his ta ŋladafta da həga Lazglafta da maga du'a. La Farisa sani, mnda tska dzumna sani. ¹¹ Ka sladatá tsa la Farisa ya ka maga du'a ma ghəŋjani. Ka'a mantša: “Ari Lazglafta, ta rfay yu ta kagha, kabga nza a i'i manda sanlaha ma mnduha, gwal ghali, ka ghwadak mnduha, nda gwal hliri wa. Nza a yu manda ya mnda tska dzumna ya wa. ¹² Fitik his ta fata yu ka suma ma luma, ta vlay yu ta skwi turtuk ŋa gha ma skwiha dá ghwan kə'a.” ¹³ Na tsa mnda tska dzumna ya kay ka nzagaghata kətsau', walaŋ a ta kapanjá ghəŋ nda ta luwa wa. Mbadá kə'a ka wuslikay dzvu, ka dza ghuva. Ka'a mantša: “Ari Lazglafta, tawa ta hidahida ta i'i ta nzakway ka mnda dmaku na,» ka'a. ¹⁴ Ka i'i ta mnaghunata, ta lagha tsa mndu ya dzaghani, nda dzra ŋani nda Lazglafta. Mantša a nzakwa ŋa tsa la Farisa ya wa. Nzakwani ná, dər wa ta kapanafá ghəŋjani, dza'a gwitsaganagwitsa lu. Ka hananahana mndu ta ghəŋjani, dza'a kapanafka lu,» ka'a.

*Na gwal ta gara vgha nda zwani, ga mghama Lazglafta
Mat 19:13-15, Mak 10:13-15*

‡ 17:32 Ngha ta Zlrafta 19:26.

¹⁵ Mbada mnduha ka va hlaktá zwani kwitikw kwitikw da Yesu ña tfanaghatani ta wi ta hən̄ guli, Na nghan̄ta duhwalhani ta tsa hladaghatá zwani ya, ka ghzlə hən̄ ta hən̄. ¹⁶ Ka hgan̄tá Yesu ta hən̄, ka'a mantsa: «Zlan̄wazla ta zwani ka sagha hən̄ da i'i! Ma pyə kuni ta hən̄. Nda nza ga mghama Lazglafta ka ña gwal ta gara vgha nda hən̄. ¹⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ðar wa ta kwal kul tsu'aftá ga mghama Lazglafta manda zwan̄ kwitikw ná, hađ dza'a walan̄ta lami dida ðekdek wu,» ka'a.

Sana mnda gadghal

Mat 19:16-30, Mak 10:17-31

¹⁸ Ka dawan̄tá sana mghama la Yahuda da Yesu ka'a mantsa: «Ñerma mgham, nu da a yu magay ka da mutsafta yu ta hafu ña kðekedzen na?» ka'a.

¹⁹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kabgawu ta kəl ka hga i'i ka ñerma na? Lazglafta turtukwani ñerma. ²⁰ Nda sna ka, ka zlahu ta mnay: "Ma hlu ka tiri, ma dza ka ta mndu, ma ghali ka ta ghali, ma tsanava ka ta gwada ta mndu, vlatá glaku ña i da gha nda ma gha*, kə'a,"» ka Yesu nda tsi. ²¹ «A! Sna a i'i ta tsaha ya daga ma ga zwan̄a ða ra,» ka'a. ²² Na snan̄ta Yesu ta tsaya, ka'a mantsa: «Turtuk skwi ta pðagədaghawta. La dzawin̄tá skwiha gha, ka daganafata ka ta tsedani ta la ka pðu, dza'a mutsay ka ta gadghal ta luwa, ka vrakta ka, ka dza'a ka mista ða,» ka'a. ²³ Na snan̄tani ta tsa gwada ya, su'anak kumani kabga gadghal ya katakata.

²⁴ Nghanata Yesu ta tsa su'anaka ta ñuđufani ya, ka'a mantsa: «E! Nda bla ka lama gadghal da ga mghama Lazglafta. ²⁵ Ta dran̄ lama ñalibwa nda ta ghuruma lipir, ka lama gadghal da ga mghama Lazglafta,» ka'a. ²⁶ «Ka si mantsa tsi, waya dza'a mbafta 6a?» ka tsa gwal ta sna skwi ta mnə tsi ya. ²⁷ «Tsa skwi nda bla nzakwani da mnda səla ya ná, bla a da Lazglafta wu,» ka Yesu zlgħanaftawa tan̄. ²⁸ Ka Piyer mantsa: «A! Wana an̄ni ta zlan̄tá inda skwa ñni, ka dza'a mista gha,» ka'a. ²⁹ Ka Yesu nda hən̄ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka zlan̄zla mndu kabga ga mghama Lazglafta, ta hgani, ka markwa tan̄ a tsi, ka zwanamani a tsi, ka i dani nda mani a tsi, ka zwanani a tsi, ³⁰ dza'a kwal kul mutsaftá skwi dagala ma na zamana na, ña mutsaftani ta hafu ña kðekedzen ðazlay wu,» ka'a.

Mnəgəlta Yesu ta dza'ani mtaku nda sli'agaptani

Mat 20:17-19, Mak 10:32-34

³¹ Ka hgadaghatá Yesu ta duhwalhani ghwan̄pðə his da tsi, ka'a nda hən̄ mantsa: «Wana mu ta dza'a da Ursalima hada dza'a kðafata skwi vindaf la anabi ta ghən̄a Zwan̄a mndu. ³² Dza'a vlan̄vla lu ta gwal kul nzakway ka la Yahuda, ña gagay tan̄, ña rarazay tan̄, ña tafay tan̄ ta sərðək tida. ³³ Tahula sləvapta tan̄ nda krupi, ña dzata. Ta mahkəna fitik, ña sli'agaptani.» ³⁴ Sna a duhwalhani ta tsa skwi ta mnə tsi ya wa. Gwada nda ðifa ya ta snə hahən̄, sna a hən̄ ta klatá ghən̄ni wa.

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda ghulpa

Mat 20:29-34, Mak 10:46-52

³⁵ Ndusadagħata Yesu tavata luwa Yeriku, mamu sana ghulpa ta mndu ta nzaku ta wa tvi ta gatá skwi. ³⁶ Snan̄tani ta ðəmga ta sli'adagħatá, ka dawan̄tá tsi ta skwi ta magaku. ³⁷ Ka mnanatá lu kazlay, Yesu mnda la Nazaret ya ta labə kə'a. ³⁸ Ka'a mantsa: «Yesu zwan̄a Dawuda, tawatá hidahida ta i'i,» ka'a dzatá lawlaw. ³⁹ Lagha tsa gwal ta kəma ya ka davay, ka mbəl ña hanafatá

* 18:20 Ngha ta Sabi 20:12-16, Vrafta ta Zlahu 5:16-20.

wi. «Zwanja Dawuda, tawatá hidáhida ta i'i!» ka'a sganaghatá lwi dagala dagala. ⁴⁰ Ka sladavatá Yesu. «Klakwakla,» ka'a mnanatá mnduha. Manda gavadanaghata, ⁴¹ «nu ta kumə ka ta magaghata da na?» ka Yesu dawanja da tsi. «Maləma da, ka nghəlanja yu ta vli,» ka'a nda tsi. ⁴² Ka Yesu nda tsi mantsa: «Nghəlanj ngha gha, zlgħay nda nɟudufa gha ta mbagħafta,» ka Yesu nda tsi. ⁴³ Gi hadahada, nzuwidid irani, ka sli'aftá tsi ka dza'a mista Yesu nda zləzlvə Lazglafta. Inda mndu ta nghanja ka zləzlvu tsi ta Lazglafta.

19

I Yesu nda Zakayus

¹ Ka ɓhadamtá Yesu da luwa Yeriku, ka labə nda mida. ² Mamu sana mndu ta hgə lu ka Zakayus, mali ta ghənja gwal tska dzumna, gadghəl ya guli. ³ Ka zbə tsi ta tva gmata nda Yesu, ka wa tsi ya. Tsaw lavinj a ta nghanja wa. Ka dekweri nzakwani tskutska mnduha guli ⁴ Ka hwayaghatá tsi nda ta kəma, ka nladafata ta sana fwa babala, ŋa nghanja Yesu ta labə nda ta tsa tvi ya. ⁵ Manda ɓhadaghata Yesu da tsa vli ya, ka kapaŋtá tsi ta ghəj, ka nghadafta. Ka'a mantsa: «Zakayus, sasa gha misimmisim da ghuni ta dza'a yu gita,» ka'a. ⁶ Ka gi saha Zakayus, ka laghu həj da tanj, ka tsu'aftá tsi ta Yesu nda rfu. ⁷ Nghanja mnduha ta tsaya, mbadá həj ka rurunwaku. «Wa a lagħwa tsa mndu ya da mnda dmaku,» ka həj. ⁸ Ka sladata Zakayus, ka'a nda Mgham Yesu mantsa: «Sna ɓa Mghama da! Dza'a daganafatá sləbhwa gadghəla da yu ta la ka pɟu. Ka mamu mndu si hulɡudunus yu ta skwani, fwad' səla dza'a planamta yu ta va tsa skwani ya guli,» ka'a. ⁹ Ka Yesu mantsa: «Samsa mbaku da na həga na gita, kabga zivra Abraham tsatsi guli. ¹⁰ Tsaya ná, sa psa gwal nda zadá ŋa mbambanafatá həj Zwanja mndu,» ka'a.

Kwalvaha hkən

Mat 25:14-30

¹¹ Tata snaysnay həj ta tsa skwi ya, ka sganaghatá Yesu ta mahdihi kabga ndusanavatani ta luwa Ursalima. Guli ná, zlah gi dza'a zlagapzлага ga mgham Lazglafta, ka mnduha ta ndanay. ¹² Wya tsa skwi ta mnə tsi ya: «Mamu sana mndu ka katsala mndəra tanj ta lagħwi ta sana hadik di'inj, ŋa famta ka mgham, kada vrakta tsi. ¹³ Ma kdə tsi kada lagħwi, ka haga'atá tsi ta gwal ksanatá slna ghwanj ka daganafatá tseda dasu* pal pal ta həj. “Ka tsakala kuni ta tsakala nda tsi ta vraktá yu,» ka'a nda həj. ¹⁴ Tsa mndu ya ná, ta husanhusa ta tsa mnduha ta tsa hadik ya. Ka ghunafatá həj ta mnduha ta hulani kazlay: Va a ŋni ta gayni ta mgham ta ghənja anjni wu kə'a. ¹⁵ Kulam nda tsa, ka famtá lu ma mgham, ka vraktá tsi ta hadikani. Ka hagaktá tsi ta tsa gwal daganaf tsi ta tsedi ya, ŋa dawanja da həj ta skwi mutsanagħa həj. ¹⁶ Ka lagħa sani tanjanj. Ka'a mantsa: “Mghama da! Ghwanj mutsanagħata yu ta ghəja tsa vliha ka ya kay,» ka'a nda tsi. ¹⁷ “Dina tsa, vərda kwalva ka. Fitika tsa nzata gha ka vərda mndu ma skwi ki'a ya, ka ŋumna ta ghəja luwaha ghwanj ta famta yu ta kagħa,» ka tsa mgham ya nda tsi. ¹⁸ Ka lagħa mahis. “Mghama da! Hutaf mutsanagħata yu ta ghəja tsa vliha ka ya kay,» ka'a nda tsi. ¹⁹ “Kagħa guli, ka ŋumna ta ghəja luwaha hutaf ta fanaghata yu ta kagħa, ka'a.” ²⁰ Ka sagħa sani. Ka'a mantsa: “Mghama da! A'a tseda dasa gha. Ma lɡut si mbsamta yu. ²¹ Zləŋafzləŋa yu ta kagħa, nda bla gwada ta kagħa, ta klay ka ta skwi kul fata ka, ta tsəy ka ta skwi ta vwah ya kul sləgafatá ka,»

* 19:13 Tseda vagħa mndu turtuk turtuk ya.

ka'a nda tsi. ²² “Ghwadaka kwalva ka. Ta gwada gha ta tsaghaghata yu ta guma. Nda sna kagha kazlay: Nda bla gwada ta i'i, ta klay yu ta skwi kul fata yu, ta tsKay yu ta skwi ta vwah kul slagafatá yu ka'a a tsa wa. ²³ Kabgawu kwal ka kul famta ta tsa tse da ya ma banji? Ma na vrakta da na ná, ma na klagapta da nda zwanj ta ghənjani?” ²⁴ Ka mgham nda tsa gwal hada ya mantsa: “Klagədanaghwa tsa tse da yu ka gwanaghata kuni ta tsa ghwanj nani ya,” ka'a. ²⁵ Ka hən nda tsi mantsa: “A'a! Ghwanj a nani tsa mghama da wa!” ka hən nda tsi. ²⁶ “Ka i'i ta mnaghunata wa, ka mamu skwi da mndu katsi, nani ta sganaghata lu. Ala ka had skwi da mndu wu katsi, kləgadanaghutá va tsa ki'atani ta fə tsi ta ghən tida ya, ka'a zlghanaftawi ta hən. ²⁷ Tsa hamata gwal kul kuma nzakwa da ka ga mgham ta ghənj tanj ya, hlagaghawahla ta hən ka pslata kuni ta hən tawa ira da, ka'a nda hən,” ka Yesu. ²⁸ Tahula mnata Yesu ta tsa gwada ya, Ka sli'afatá tsi ka mba da ta kəma tanj nja dza'a da Ursalima.

Lama Yesu da luwa Ursalima

Mat 21:1-11, Mak 11:1-11, Yuh 12:12-19

²⁹ Manda ndusanavatani ta luwa Beslaze, nda luwa Betani ta nzakway ndusa nda ghwá Zaytunj ya, ka ghunaftá tsi ta duhwalhani his. Ka'a nda hən mantsa: ³⁰ «Lawala da na luwa ta kəma mu na. Bhadaghata ghuni ya, dza'a slanaghasla kuni ta zwanj kəih ta hba, ta kul walantá mndu ta lafi tida. Ka plata kuni ka klaktá kuni. ³¹ “Ka njan ta pla kuni na?” ka mndu nda kaghuni ya, “Mgham ta psay”» ka kuni dazlay nda tsi, ka'a.

³² Ka laghu tsa gwal ghunagha lu ya, ka slanaghatá hən manda va ya mnana Yesu ta hən. ³³ Tata playplay hən, «njan kuni ta zwanj kəih na?» ka tsa gwal nda kəih tanj ya. ³⁴ «Mgham ta psay,» ka hən zlghanaftawi ta hən. ³⁵ Ka klanaktá hən ta tsa zwanj kəih ya ta Yesu. Ka pghaftá hən ta lgutha tanj tida. Ka faftá Yesu tida. ³⁶ Ka gavu hən ya ná, ka zlazlatə mnduha ta lgutha tanj ta tvi. ³⁷ Ndusadaghatani nda Ursalima, nda ta tsa tvi ta saha nda tvə ghwá Zaytunj ya, mba da inda tskata duhwalhani ka rfu, ka zləzlvə Lazglafta nda lwi dagaladagala ta ghənj inda mazəməzə ya nghan hən. ³⁸ «Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta Mgham ta sagha ma hgni. Zđaku ta luwa, glaku nja Lazglafta ta luwa nda gaftək,» ka hən. ³⁹ «Lma ta na duhwalha na ba, ka ləata hən,» ka sanlaha ma la Farisa ta lami da taba dəmga. ⁴⁰ «Ka i'i nda kaghuni wa, ka hafha hən ta wa tanj ná, pala dza'a wahay,» ka'a nda hən.

Taway Yesu ta luwa Ursalima

⁴¹ Ndusadaghatani dekdek nda luwa, ka nghanavatá tsi, ka taw tsi ta taw ta ghənjani. ⁴² Ka'a mantsa: «Ka má nda sna kagha Ursalima káka má da zba zđakwa gha gita! Ndana tama, zadaghaghazada nğəlganja ta ka wa. ⁴³ Dza'a saghasa fitika ksaghaghata, nja dzəbafta ghumaha gha ka waghafat, ka njamta kagha hesl dar ndiga. ⁴⁴ Nja zadaghata nda mnduha gha tani. Zlanata a hən ta nzugwatá pala ta ghənja sani wu, kabga tsatsafa a kagha ta tsa fitika sagha Lazglafta da kata kagha ya wu,» ka'a.

Ghzylay Yesu ta gwal dzawa skwi ma həga Lazglafta

Mat 21:12-17, Mak 11:15-19, Yuh 2:13-22

⁴⁵ Ka lamə Yesu da həga Lazglafta, ka zlraftá tsi ta ghzlagaptá gwal ta tsakala. ⁴⁶ Ka'a mantsa: «Vinda a ma deftera Lazglafta kazlay: Həga da ná, həga maga du'a ya ka'a ra? Na kaghuni ná, ka ninja ka galigha la ghali'?»

ka'a nda həŋ. ⁴⁷ Ka taghə Yesu ta skwi ŋa mnduha ma həga Lazglafta inda fitik. Mbadā gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tagha zlahu, nda la mali ta ghəŋa mnduha ka psa dzatá Yesu. ⁴⁸ Ama sna a həŋ ta tvi ka həŋ dza'a bhanavata wu, kabga dar fata mnduha ta vgha ka sna gwadani.

20

Wa ta vlarŋá tvi ta Yesu ŋa magay mantsa na?

Mat 21:23-27, Mak 11:27-33

¹ Ma sana fitik, ma tsa fitika tataghay Yesu ta skwi ŋa mnduha ma həga Lazglafta, ka mna Lfida Gwada ya, ka sli'adaghatá la mali mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu, nda la galata mndu slanaghata. ² Ka həŋ mantsa: «Mnaŋnamna, ka wa ta mnaghatá maga na skwiha na, ka wa ta vlaghatá mbrakwa magay?» ka həŋ nda tsi. ³ Ka Yesu mantsa: «Ka dawaghuna dawá i'i guli. ⁴ Lazglafta ta ghunagatá Yuhwana da maga batem re, ari mnduha a na? mnihawa mna,» ka'a nda həŋ. ⁵ Ka nzatá həŋ ka dzrakay mataba taŋ. «Ka Lazglafta ya ta ghunagata» ka mu, «nu kul zlglaftá kuni ta gwadani ba,» ka'a dza'azlay nda amu. ⁶ «Ka mnduha ya» ka mu guli, dza'a zlrətsaku mu nda pala da inda mnduha ŋa pslatá amu, kabga nda sna inda taŋ kazlay: Anabi Yuhwana kə'a.» ⁷ «Sna a aŋni ka wa ta ghunagaghata wu,» ka həŋ nda tsi. ⁸ Ka Yesu mantsa: «Ahaa! I'i guli ná, haď yu ta mnaghunata ka wa ta vlihatá mbrakwa maga tsa skwiha ya wu,» ka'a nda həŋ.

Sana mnda vwaha inabi ta sisi

Mat 21:33-46, Mak 12:1-12

⁹ Tahula tsa, ka zraftá Yesu ta mna mahdihdi ŋa mnduha, ka'a mantsa: «Lagha sana mndu ka ŋabatá fuha inabi ma vwahani. Ka sli'aftá tsi ka laghwi distaluwa ŋa nzdavata. ¹⁰ Magatá fitika daga yakwa fwa inabi, ka ghunaftá tsa mndu ya ta kwalvani slanaghatá tsa gwal ta hva vwaha tsa inabi ya, ŋa hlanaftá mayaka ŋani ma yakwa fu. Ka mbədanatá tsa gwal ta hva tsa vwah ya ta tsa kwalva ya nda dzə kul klanafita. ¹¹ Ka ghunglaftá tsi ta sana kwalvani, ka rəhaptá həŋ ta tsaya guli, ka rarazata, ka vrinŋa kul klanafita. ¹² Ka ghungladaptá tsi ta mahkana kwalvani, ka balanatá həŋ ta tsaya guli ka vzidinŋa. ¹³ Ka dani ma tsa vwaha inabi ya mantsa: «Waka yu dza'a magay? dza'a ghuna zwanŋa da dvu yu, yu. Tsatsi yeya dza'a vlə həŋ ta glaku ŋani,» ka'a. ¹⁴ Na ghur nghan y tsa gwal ta hva vwaha tsa inabi ya ta lagha tsa zwanŋ ya, gi ka həŋ mantsa: «Ya wana tsa mndu dza'a za həga ya tane, dzamadza, ka nzakwa na fuha inabi na ka ŋa mu,» ka həŋ. ¹⁵ Ka tsəhaghatá həŋ di'ij nda tsa vwaha inabi ya, ka dzata.» Ka Yesu mantsa: «Mantsa tama ní, nu dza'a maganata dani ma vwaha inabi ta həŋ? ¹⁶ Dza'a laghala slanaghatá tsa gwal ta hva tsa vwaha inabi ya, ka pslatá həŋ. ŋa klaftani ta tsa fwa inabi ya, ka fanamta ma dzvu ta sanlaha ma mnduha,» ka'a nda həŋ. «Haď tsaya dza'a magaku mantsa wu,» ka tsa mnduha ta sna gwada Yesu ya hlaftawi.

¹⁷ Ka naghadamtá Yesu da kuma taŋ, ka'a mantsa: «Nu klatá ghəŋa tsa gwada vindaf lu ma deftera Lazglafta kazlay:

Tsa pala wufidinŋ gwal ta ba həga ya,
ta nuta ka palaka tughwa həga * ka'a ya?

* **20:17** Ngha ta Zabura 118:22.

18 Inda mndu dza'a nzeghwafta ta tsa pala ya, dza'a huru6u huru6a. Ka tsa pala ya ta dādanaghatá tsa mndu ya katsi guli, dza'a hu'anap hu'a nǝrdək,» ka'a.

Nda ra ka pla dzumna ɲa mghama Ruma ra?

Mat 22:15-22, Mak 12:13-17

19 Ma va tsa fitik ya, ka zbə la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta, nda gwal tagha zlahu, ta tva ksaftá Yesu, kabga nda sna həɲ kazlay: Ta ghəɲa tan ta mna Yesu ta tsa mahdihdi ya kə'a, ama ka zləɲaftá həɲ ta mnduha.

20 Ka va dákwaŋts həɲ ta Yesu, ka ghunadaghatá həɲ ta sana mnduha ta nzakway manda va ya nǝrma mnduha ya, da dawa gwada da Yesu, ɲa dákwaŋtsa gwada da tsi, ɲa ksafta ka vlanťá ɲumna. 21 Ka dawaŋťá həɲ da tsi: «Mghama da! Nda sna ɲni ta gwada ta gwada ka, nda skwi ta taghə ka tdufuka nzakwani kə'a. Had ka ta gala mndu wu, tva nzaku kahwathwata manda ya ta kumə Lazglafta ta taghə ka,» ka həɲ. 22 «Mnaɲnamna, nda ra re ra a wa a ka play mu ta dzumna ɲa mgham Sezar na?» ka ga ɲni. 23 Tsatsafta Yesu ta tsa madgwirmadgwira tan ya, ka'a nda həɲ mantsa: 24 «Yahawa ka nghanata ya ta tsa kwaɓu† ya. Fuwata wa nda hga wa na thaf lu tida na na?» ka'a. «ɲa mgham Sezar ya,» ka həɲ. 25 «Ala plawa ɲa mgham Sezar ta ya ta nghanatá mgham Sezar. Plawa ɲa Lazglafta ta ya ta nghanatá Lazglafta,» ka'a. 26 Trif traptra həɲ ta ksaftá krughuvani ma skwi ya ta mnə tsi ta kəma mnduha. Tsa zlgħawani yeya ta vlanťá ndərmimay ta həɲ katək, ka nzatá həɲ faflara.

Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa ra?

Mat 22:23-33, Mak 12:18-27

27 Ka gavadaghatá sanlaha ma la Sadukiya guli tavatá Yesu. Tsa la Sadukiya ya gwal ta mnay kazlay: Had sli'agapta ma mtaku nda hafu wu kə'a ya. Ka dawaŋťá həɲ da Yesu. 28 «Mghama da! Ka Musa vindanɲafta na: «Ka mamu sana mndu nda zwanamani ta klaftá marakw ka mtuta kul yatá zwan katsi, ka kla tsa mndu ta ndiri ya ta tsa wadgani ya, ɲa yanatani ta zivir ta zwanamani,» ka'a. 29 Tsaw mamu la zwanama ndəfáɲ həɲ. Ka klaftá zumali ta marakw ka mtuta kul yatá zwan. 30 Ka klutá mahis ta tsa wadgu ya, 31 mantsa ya mahkən, ka raftá həɲ ndəfáɲ ndəfáɲ tida ka rwuta həɲ, had ya ta yatá zwan nda tsi wa. 32 Mantsa ya guli ka mtanaghatá tsa marakw ya. 33 Mantsa tama ní, ɲa wa ɲa wa dza'a nzakwa tsa marakw ya baɗu sli'agapta ma mtaku nda hafu, ya wya klukla tsa mnduha ya ndəfáɲ ndəfáɲ ka markwa tan na?» ka həɲ nda tsi. 34 Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Ta kluvustá vgha zgwana nda mi'aha ma na ghəɲa hadik na, 35 ama zgwana nda mi'aha gwal nghanadp Lazglafta kazlay: Nda ra həɲ ka vragapta ma mtaku nda hafu, ɲa nzaku nda hafu ma mbəɗakwa luwa dazlay kə'a ya, had həɲ dza'a kluvustá vgha wa. 36 Had həɲ dza'a mtəgaltá mtaku wu, kabga nda nza həɲ manda duhwalha Lazglafta. Nda nza həɲ ka zwana Lazglafta, kabga sli'agapsli'a həɲ ma mtaku, ka nzata nda hafu. 37 Kdiɲkda Musa ta mnata kazlay: Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa ɲa nzaku nda hafu kə'a. Ma vla gwada ta ghəɲa mubukw ta zlgħaku, ka hgə tsi ta Mgham, «ka Lazglafta Abraham, ka Lazglafta Izak, ka Lazglafta Yakubu§.» 38 Lazglafta ná, Lazglafta gwal nda rwa a wa, Lazglafta gwal ndiri ya, kabga inda tan demdem ɲani ta nzakwa həɲ nda hafu.» 39 Rkau' tsu'uwaghu tsu'a sanlaha ma gwal tagha zlahu ta

† 20:24 Ngha ta Lukwa 15:8. ‡ 20:28 Ngha ta Zlrafta 38:8 nda Vrafta ta Zlahu 25:5-6. § 20:37 Ngha ta Sabi 3:2, 6.

gwada, ka hən mantsa: «Zda tsa gwada gha ya Mghama da,» ka hən, ⁴⁰ Walglan a hən ta dawglantá sana skwi da tsi wa.

*Kristi ná, Mghama Dawuda ya
Mat 22:41-46, Mak 12:35-37*

⁴¹ Ka Yesu mantsa: «Kura ki lu ta mnay kazlay: Kristi ná, zwanja Dawuda ya kə'a na? ⁴² Wya mnamna vərda Dawuda ma deftera Zabura kazlay: “Ka Mgham Lazglafita nda mghama da ná, nzanza nda ga zeghwa da,

⁴³ ta nanafá yu ta ghumaha gha ka skwa ta dinlay səla gha*» kə'a.

⁴⁴ Waka Kristi dza'a nzaku ka zwanja Dawuda, ya wya “Mgham” ka Dawuda ta hğay?» ka'a.

*Yaha kuni maga skwi manda gwal tagha zlahu
Mat 23:1-36, Mak 12:38-40*

⁴⁵ Tata sna tsa gwada ta mnə tsi ya mnduha, ka Yesu nda duhwalhani mantsa: ⁴⁶ «Daswa ka kuni nda gwal tagha zlahu zdəgana wawaku ta hən nda lgut zutututa ta kuma gagay lu ta zgu ŋa tan ta dawadawa ya. Vla nzaku ta kəma ŋa tan ta zbay ma həga tagha skwa la Yahuda nda ya ma vla za skwa zay. ⁴⁷ Hahən gwal ta tskugudunustá skwa mi'a wadgu. Ta slriŋsra hən ta maga du'a ŋa ghubu. Dza'a tsanaghatsa lu ta guma ta hən katakata,» ka'a.

21

*Sana markwa wadgu ka pđu
Mat 12:41-44*

¹ Kə'a ka Yesu fatá iri ná, ta pgha tsemi gwal gadghəl da akwata pgha tsemi ma həga Lazglafita. ² Ka nghaná tsi guli ta sana markwa wadgu ka pđu ta pgha aneni his dida. ³ Ka'a mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata ná, mal ya markwa wadgu ka pđu ya ta pghadatá tsemi ka inda sanlaha. ⁴ Tsa tsemi pghada sanlaha ya ná, ma fərta tani da hən kla'ata hən ka pghadata da tsa akwati tsemi ya. Ya marakw ya ná, kdavakta skwi ma ŋa zayni pghada tsatsi,» ka'a.

*Dza'a tasiŋtasa lu ta həga Lazglafita, ka Yesu
Mat 24:1-2, Mak 13:1-23*

⁵ Mbadá sana mnduha ka mna gwada ta ghəŋa dinakwa həga Lazglafita nda rkatarkani nda pala nda skwiha ta vlə lu ŋa Lazglafita. Ka Yesu nda hən mantsa: ⁶ «Tsəna skwi ta nghə kuni na ná, dza'a saghasa fitik ŋa kwal kul nghəglantá nzugwatá pala ta sani, dza'a tasiŋtasa lu,» ka'a.

*Skwi dza'a magaku ma kdakwa ghəŋa hadik
Mat 24:1-2, Mak 13:3-13*

⁷ «Mghama da! Yawu dza'a magakwa tsa skwiha ya, mndəra wati ŋizla dza'a kəl lu ka snantá magaku tsa skwiha ya tama?» ka hən nda tsi. ⁸ «Daswa ka kuni da nanaghunafá lu, kabga nda ndgha gwal dza'a sagha ka klaftá hga da ka mnay kazlay: “Ti Kristi, ndusakndusa fitik,” ka hən dza'azlay. Yaha kuni da dza'a mista tan. ⁹ Bađu da snanəta kuni ta mna gwada ta wulu ta wulu lu, nda ghazənəŋ ta ghazənəŋ lu ya, yaha ŋudufa ghuni da tđu, ya kdakwa ghəŋa hadik a tsaya karaku wa. Tkwe' ka tinlaghuta tsa skwiha ya ta slata,» ka'a. ¹⁰ «Dza'a wulay mndəra sana mnduha ta wulu nda mndəra sana mnduha. Dza'a wulay sana mgham ta wulu nda sana mgham. ¹¹ Dza'a

* 20:43 Ngha ta Zabura 110:1.

ghudzavafghudza hadik katakata. Dza'a mamu danwaha, nda maya guli ma vliha kavghakavgha. Dza'a mamu skwiha ta gaga zlej, nda njizlaha dagaladagala dza'a saha ta luwa, ka'a.

Skwi dza'a slanaghatá duhwalha Yesu

¹² «Ma kđaku tsa skwiha ya magaku dza'a kasay lu ta kaghuni, dza'a ghuyay lu ta danwa na ghuni, dza'a hlay lu ta kaghuni da hęga tagha skwa la Yahuda, na tsaghunaghatá guma, dza'a tsatsam tsatsa lu ta kaghuni ma gamak, dza'a hlay lu ta kaghuni ta kęma mghamha nda njumnaha, kabga nzakwa ghuni ka na da. ¹³ Dza'a slaghunaghasla tsa skwiha ya, na maranęta ghuni ta nzakwa ghuni ka maslęmtsęka da. ¹⁴ Wya skwi na famta ghuni ma ghęj: Yaha kuni laghi da ndanay ká kuni dza'a waraptá ghęna ghuni. ¹⁵ I, dza'a ndanaghunaktá tva gwafaha nda difil na narapta ghuni ta ghumaha ghuni, na trapta tan ta skwi na mbęday. ¹⁶ Kulam nda dadaha ghuni tani, nda mamaha ghuni tani, nda zwanama ghuni tani, nda zbęha ghuni tani, nda graha ghuni guli tani, dza'a vlatá kaghuni na pslanaghutá sanlaha mataba ghuni. ¹⁷ Dza'a husanęhusa kuni ta hęj demdem, kabga nzakwa ghuni ka na da. ¹⁸ Ama dę turtuk had ya dza'a dędavaghuta ma swida ghęna ghuni wa. ¹⁹ Drusa ka kuni da nzata, ya tsaya dza'a kęl kuni ka kataftá htsinęa ghuni,» ka'a.

Skwi dza'a slanaghatá luwa Ursalima

Mat 24:15-21, Mak 13:14-19

²⁰ «Badu da nghanęta kuni ta wanafita sludziha ta luwa Ursalima ya, ya ndusa kđakwa gwada tida nda tsa. ²¹ Ka mantsa tsi kati, ka hwaya gwal ta hadika Zudiya ta ghwa. Ka sli'apta gwal ma luwa Ursalima guli. Yagha gwal tahula luwa da sagha ka lami da huda luwa. ²² Mantasa ya dza'a tsanaghata Lazglafta ta guma ta mnduhani, na hđanamtá ghęna skwi ya nda vinda ma deftera Lazglafta. ²³ Danwa na mi'aha nda hudi dza'azlay, nda gwal nda zwanęta ta ghwa tan ma tsa fitik ya, kabga dza'a mamu ghuya danwa dagala ma tsa fitik ya. Dza'a maranęmara Lazglafta ta basa ndufani ta tsa mnduha ya. ²⁴ Dza'a pslapsla lu ta hęj nda kafay nda za, dza'a hlaghahla lu ta hęj da ga vu'a mataba mndęra sana mnduha. Dza'a tasiętasa gwal kul sanęta Lazglafta ta luwa Ursalima, ha ka kđaghuta fitika gay tan ta mgham.»

Dza'a vragavra Zwanę mndu

Mat 24:29-31, Mak 13:24-27

²⁵ «Dza'a nghaku njizla ta fitik nda tili nda tekwatsa. Ta ghęna hadik guli, dza'a ghudzaga dręf, na vavalakwa imi, na ksutani ta mnduha ka zlej katakata, sanęta a hęj ta skwi na magay wa. ²⁶ Dza'a rwaku mnduha da zlej na ndana skwi dza'a magaku ta ghęna hadik, kabga dza'a ghudzavafghudza skwiha nda mbra nda mbra ta luwa. ²⁷ Ma tsaya dza'a nghanęta lu ta Zwanę mndu ta saha ma mbrakwani nda glakwani dagala ma kusay. ²⁸ Ka zlrzfzlr tsa skwiha ya ta magaku kati, ka payavata kuni, ka kapanęta kuni ta ghęj ya ndusakwa fitika mbakwa ghuni tsa,» ka'a.

Gwada ta ghęj ghuraf

Mat 24:32-35, Mak 13:28-31

²⁹ Wya ka'a granaftá hęj guli: «Nghawangha ta ghuraf nda inda fuha ba. ³⁰ Ka nda nęha kuni ta zlrfta tan ta daku, gi nda sna kuni ndusa dęwinę kę'a. ³¹ Mantasa ya, ka nda nęha kuni ta magakwa tsa skwiha ya, ka sanęta kuni ndusakndusa fitika ga mghama Lazglafta kę'a. ³² Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had na mnduha gitana na dza'a rwuta demdem, makđaku

inda tsa skwiha ya ka magaku wa. ³³ Dza'a lula luwa nda hadik, gwaɗa ɗa ná luta a dekdék wu,» ka'a.

Daswa ka kuni yaha kuni da hani

³⁴ «Daswa ka kuni da laghu kuni dzamtá ghəŋ ma skwi ŋa zay nda za, nda skwi ŋa say nda sa, nda ndana nzaku ma ghəŋa hadik, da sagha tsa fitika sagha Zwanja mndu ya ksaghunaghata dluk. ³⁵ Manda vza kadəŋ ya dza'a sagha tsi ta ghəŋa inda mnduha ta ghəŋa hadik tender. ³⁶ Hzlenja ka kuni nzata, ka va maga kuni ta du'a ɗər ta wati luwa tsi, kada mutsafta kuni ta ndapta ma inda tsa skwiha dza'a magaku ya, ŋa sladata ghuni ta kəma Zwanja mndu,» ka'a.

³⁷ Gifitik gifitik ya, ta tatagha skwi Yesu ma həga Lazglafta. Gahawu gahawu ya guli, laghwani hanə ta sana ghwá ta hgə lu ka ghwá zaytuŋ. ³⁸ Tsadakwa vli gasarɗək ya, sli'adaghata inda mnduha da sna gwaɗa ta mnə tsi ma həga Lazglafta.

22

Kurata Zudas ta skwaptá Yesu

Mat 26:1-5,14-16, Mak 14:1-2,10-11, Yuh 11:45-53

¹ Ka ndusagaghatá fitika za buradi kul haɗ is mida ta hgə lu ka skala Pak. ² Ka zbə la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta nda gwal tagha zlahu ŋa mnduha ta tvi ŋa ksafatá Yesu ŋa dzata. Kəl hən ka psa tvi nda psa ná, kabga ta zləŋay hən ta mnduha.

³ Tsaw ka lami halaway da Zudas ta hgə lu ka Iskaryut ta nzakway mataba mbsaka gwal ghwanɗədə his. ⁴ Ka sli'afatá Zudas ka laghwi dzrafta nda la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la mali ta ghəŋa gwal ta ngha həga Lazglafta kə'a dza'a lavintá ksanafatá hən ta Yesu. ⁵ Ka rfu tsahaya ta rfu. Dza'a vlaghavla anŋi guli ta tseɗi, ka hən nda tsi. ⁶ Tahula dzrafta tan, ka zbə tsi ta fitik ya dza'a kəl tsi ka vlanɗá hən ta Yesu kul snanɗá mnduha.

Payay Yesu ta gwada ta skwa skala Pak

Mat 26:17-25, Mak 14:12-21, Yuh 13:21-30

⁷ Ka sagha tsa fitika za buradi kul haɗ is mida ya. Tsa fitik ya ta kəl lu ka dzaɓa manɗazak ŋa za skala Pak. ⁸ Ka ghunaftá Yesu ta i Piyer nda Yuhwana: «Lawala ka dza'a kuni payamaftá skwa zaya Pak,» ka'a nda hən. ⁹ «Ga ta kuma ka ta dza'a ŋni payamafta na?» ka hən nda tsi. ¹⁰ Ka'a nda hən mantsa: «Wya tsi, na lama ghuni da luwa ya, dza'a guyaku kuni nda sana mndu ta kla bzleghwa imi, ka dza'a kuni mistani da tsa həga dza'a lami tsi ya. ¹¹ «Ga tsa vli ŋa zay ŋni ta skwa zay ŋa skala Pak kawadaga nda duhwalha ɗa ya na ka Mgham nda kagha?» ka kuni dazlay nda zə'ala həga ma tsa həga ya. ¹² Ya dza'a maraghunamara ta vli ma sana dzuguvu dagala ta ghəŋa sana həga, nda payatá inda huzla mida. Hada dza'a payamafta kuni ta skwa zay ŋa skala Pak,» ka'a nda hən. ¹³ Ka sli'afatá hən ka laghwi, ka slanaghatá hən ta tsa skwiha ya manda ya mnanaf tsi ta hən. Ka payaftá hən ta skwa zay ŋa skala Pak hada.

Kwanaha zay Yesu ta skwi nda duhwalhani

Mat 26:26-30, Mak 14:22-26, 1Kwa 11:23-25

¹⁴ Na sagha tsa fitik ya, ka nzatá tsi ka za skwa zay kawadaga nda gwal ghunay. ¹⁵ Ka'a nda hən mantsa: «Ndaɗa a kumafta yu ta zay ɗa ta na skwa zaya skala Pak na kawadaga nda kaghuni ma kɗaku yu ghuya ɗanɗa wa. ¹⁶ Mantsa nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, haɗ yu dza'a zəglaŋtá na skwa

zay na dekdék ha ka sagha fitika dzatá ghə̀nani ma ga mghama Lazglafta wu,» ka'a. ¹⁷ Ka kapanjtá tsi ta leghwa, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta, ka'a mantsa: «Zlghawa ta na leghwa na, ka rafta kuni tida, ka'a. ¹⁸ Mantsa nzakwani, ka yu ta mnaghunata ná, kwanaha say dá nana ta ima yakwa inabi dekdék, ha ka sagha fitika ga mghama Lazglafta.»

¹⁹ Ka kapaftá tsi ta buradi, tahula rfanaghatani ta Lazglafta, ka ɓlanaptá tsi, ka'a mantsa: «Nanana ná, slu'uvgha dá ya vla lu ɲa ghuni, ka maga kuni manda nana ɲa havay ghuni ta i'i,» kə'a ka vlanjtá tsi ta hə̀ɲ.

²⁰ Tahula zuta tanj ta skwa zay, ka kapaftá tsi ta leghwa manda tsaya guli, ka'a mantsa: «Nana leghwa na ná, slə̀batá zughu mataba mnduha nda Lazglafta ya nda ma usa dá ta pghuta ɲa ghuni. ²¹ Nghawa ɓa! Nana mndu ta skwaptá i'i na ná, wana ta za skwi zay kawadaga nda i'i. ²² Wya te'uwa dza'a mtaku Zwanja mndu manda ya ghada Lazglafta ta mnata, ama ɗanwani ma mndu dza'a vlatá Zwanja mndu ma dzva mnduha ɲa dzata!» ka'a.

²³ Ka zlaftá tsa duhwalha ya ta ɗaɗaway da sani nda sani ta tsa mndu mataba tanj dza'a magatá tsa skwi ya.

Wa mali na?

²⁴ Ka sli'avafatá gwaɗa ɗuk mataba tsa gwal ghunay ya. Wa ta nzakway ka mali mataba mu na? ka hə̀ɲ zlə̀ɗanafta. ²⁵ Ka Yesu nda hə̀ɲ mantsa: «Ta ga má mgham mghama tanj mghamha kul snanjá Lazglafta ta ghə̀ɲa mnduha tanj. "Nərma mnduha," ká lu má hga anji, ka tsa gwal ta ga mgham ta ghə̀ɲa tanj ya. ²⁶ Yaha ɲa ghuni da nzakway manda tsaya. Katək ná, ka nzanza tsa mndu ka mali mataba ghuni ya manda zwanj kwitikw. Tsa mndu ta kla kəma ya guli, ka nzanza tsi manda mndu ta dga skwi ɲa mndu. ²⁷ Wa mali katək na, mndu ta nzata ka zay zay re? Ari mndu ta dɗaydɗay a na? mndu ta nzata ka zay zay mali kasi'i ki'e? Ala, wana i'i mataba ghuni manda mndu ta dɗaydɗay. ²⁸ Kaghuni, wana gɗavagɗa kuni kawadaga nda i'i ma ɗanwaha ghuyə yu. ²⁹ Manda ya payana Da dá ta vla ga mghamani ɲa dá ya, manda tsaya ta payaghunata i'i guli ta kaghuni. ³⁰ ɲa nzata ghuni ka zay nda say ma ga mghama ɗa, ɲa nzanzafta ghuni ta dughurukwa má mgham mgham, ɲa tsay ghuni ta guma ta ghə̀ɲa mndəra la Isra'ila ghwanjɗa his.»

Mnay Yesu ta krughuva Simunj Piyer

Mat 26:31-35, Mak 14:27-31, Yuh 13:36-38

³¹ «Simunj! Simunj! Nda sna ka ra? dawafɗawa halaway ta mbraku ɲa ktsida kaghuni manda hya ma dzelela* . ³² Tsaw magamaga yu ta du'a ta ghə̀ɲa gha, kada kwala zlghay nda ɲuɗufa gha htuta dekdék. Baɗu vragaghuta gha da i'i ya, ka mba ka ta zwanama gha,» ka Yesu. ³³ «Mghama ɗa, ɗər dza'a tsamta ma gamak lu ta kagha, ɗər dza'a dzata nda dza lu ta kagha, nda fa vgha i'i ɲa dza'a mista gha,» ka Piyer nda tsi. ³⁴ «Piyer! ka yu ta mnaghata ná, makɗaku vazak ka wahata gita'una ná, hkən səla dza'a mnata ka kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu kə'a,» ka Yesu.

Payawawa paya ɲa lmay

³⁵ Ka'a nda hə̀ɲ guli mantsa: «Ma fitika ghwanaghata ɗa ta kaghuni da vəl di'inj da mna gwaɗa, kul haɗ tseɗi, kul haɗ zlibi, kul haɗ ɓaɓah ya kay ní, mamu skwi pɗa kuni ra?» ka'a. «Haɗ wa,» ka hə̀ɲ zlghanafatá wi. ³⁶ «Ndana tama, ka mamu tseɗa mndu, ka klafta tsi, ka mamu zliba mndu, ka klafta tsi guli, ka haɗ kafay da mndu wu katsi, ka skwapta tsi ta lguta huɗani ɲa

* **22:31** Ngha ta Lukwa 3:17.

skwata. ³⁷ Ka yu ta mnaghunata ná, nana gwada Lazglafta ta mnay kazlay: Tekw tsatsi mataba gwal pslatá mnduha† kə'a ya, ka nza tsi ta ghəŋa i'i manda tsa. Ndanana, wana tsa skwi mnafllu ta i'i ya dza'a magaku,» ka'a. ³⁸ «Mghama da, wana kafayha his,» ka həŋ. «Prək tsa tsa,» ka Yesu nda həŋ.

Magay Yesu ta du'a

Mat 26:36-46, Mak 14:32-42

³⁹ Ka sli'aftá Yesu ka sabi, ka laghwi ta ghwá zaytuŋ manda ya snu tsi ta magay, ka laghu duhwalhani mistani guli. ⁴⁰ Manda bhadaghatani da tsa vli ya, «magawamaga ta du'a kada kwala kuni ta zlambuta dzəghaghunar skwi,» ka'a nda həŋ. ⁴¹ Ka tsaghutá tsi ta vgha ta vata həŋ ka zaptá mtak prək ka mtaka wudadaptá pala. Ka tsəbatá tsi ka maga du'a. ⁴² «Da! Ka má ta kumay ka, klaghukla ta na ghuya danwa na ta ghəŋa da! Tsaw yaha da nzakw manda ya ta kumə i'i, ka nza tsi manda ya ta kumə kagha,» ka'a. [⁴³ Ka gi saha duhwalha Lazglafta daga ta luwa da vlanťá mbraku. ⁴⁴ Ma tsa tđata nđufani ka ghuyay ya, ka nvatá tsi ka maga du'a, ka nuta visani manda palaka us, ka tadaku ta hadik.]

⁴⁵ Manda kdakwani ta maga du'a, ka sli'aftá tsi ka lagha slanaghatá duhwalhani ta hani kabga nda gurda nđufa tan katakata. ⁴⁶ «Kabgawu ta kəl kuni ka hani na? Sli'afwasli'a, magawamaga ta du'a kada kwala kuni ta zlambuta dzəghaghunar skwi,» ka'a nda həŋ.

Ksaftá Yesu

Mat 26:47-56, Mak 14:43-50, Yuh 18:3-11

⁴⁷ Tata tsa gwada ya Yesu, nda sli'adaghata mnduha vlunduf slanaghata. Tsa mndu ta hgə lu ka Zudas tekw mataba duhwalha ghwanpdə his ya kay ta kəma tan. Ka lagha tsi tavata Yesu da brusay. ⁴⁸ «Ari Zudas! Nda ma brusay dza'a vlata ka ta Zwanja mndu ra?» ka Yesu nda tsi. ⁴⁹ Nghan tsa gwal kawadaga nda Yesu ya ta skwi dza'a magaku ná, ka həŋ mantsa: «Mghama da! Ka tsa ŋni ta həŋ nda kafay ra?» ka həŋ. ⁵⁰ Ka gi tsanamťá sani mataba tan ta kwalva mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ka tsaghutá sləməŋa zeghwani. ⁵¹ «Zlanwazla prək tsa!» ka Yesu nda həŋ. Ka ksantá tsi ta sləməŋa tsa mndu ya, ka mbanafta.

⁵² Ka Yesu nda tsa la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la mali ta ghəŋa gwal ngha həga Lazglafta, nda la galata mndu ta sli'adaghata da ksay ya mantsa: «Nya kəl kuni ka sli'akta nda kafay nda kafay, nda sarak nda sarak na, gənda yu ra?» ⁵³ Inda fitik yu si kawadaga nda kaghuni ma həga Lazglafta, zban a kuni ta ksaftá i'i wu, ŋa ghuni nda mghama na grusl ná, na fitik na gita tama,» ka'a nda həŋ.

Hkən səla Piyer ta mnay sna a yu ta na mndu na wu kə'a

Mat 26:57-58, 69-75, Mak 14:53-54, 66-72, Yuh 18:12-18, 25-27

⁵⁴ Tahula ksafta tan ta Yesu, ka klaghatá həŋ da həga ga mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta. Ka sli'i Piyer tahula tan tahula tan. ⁵⁵ Vanagha va lu ta vu ma takataka dağa həga, ka lagha Piyer nzata ka slinay mataba gwal ta nzaku ta slinayslinay.

⁵⁶ Kə'a ka sana kwalva ka marakw ná, ta nzaku Piyer ka slina vu, ka faftá tsi ta iri tida ka vitsay. «Si kawadaga na mndu na guli nda tsa mndu ya,» ka'a. ⁵⁷ «Makwana, sna a yu ta tsa mndu ya wu,» ka Piyer ka waday. ⁵⁸ Bats nzda, ka nghanťá sana mndu guli ta Piyer. «Tekw kagha mataba tan tani,» ka'a nda tsi. «Gra! Nu gwada gha nda i'i tagha,» ka Piyer. ⁵⁹ Va rəbats nzda tahula tsa

guli, «kahwathwata kawadaga na mndu na nda tsi, mnda la Galili ya,» ka sana mndu nda tsi nda mbraku nda mbraku. ⁶⁰ «Sna a yu ta na skwi ta kumə kagha ta mnay na gra wu,» ka Piyer. Tata tsa gwada ya Piyer, ma va tsa fitik ya, ka wahata vazak. ⁶¹ Ka mbədavata Mgham Yesu nghagapta ka Piyer ma kuma. Ka havakta Piyer ta gwada mnana Yesu kazlay: Makdaku vazak wahata gita u nana, hkən sala dza'a wadata ka kazlay: Sana a yu ta na mndu na wu kə'a nda i'i kə'a ya. ⁶² Ka saghu Piyer dzibil ka laghu hərəba taw.

Dzay mnduha ta Yesu ka rarazay

Mat 26:67-68, Mak 14:65

⁶³ Mbada tsa mnduha ta njanata Yesu ya ka gagay, ka dənzlay. ⁶⁴ Ka hbanamta hən ta patak ma kuma. «Tsatsaf tsatsa ta mndu ta dənzlughusta,» ka hən ka daway da tsi. ⁶⁵ Ka vavazə hən ta rutsak tida ka rarazay.

Yesu ta kəma guma

Mat 26:59-66, Mak 14:55-64, Yuh 18:19-24

⁶⁶ Tsadakwa vli, ka tskavata la galata mnduha mataba la Yahuda, nda mali ta ghəna gwal dra skwi nja Lazglafta, nda gwal tagha zlahu nja mnduha, ka klaghatā hən ta Yesu da vla tsa guma tan. ⁶⁷ Ka hən mantsa: «Kagha Kristi ra? Mnənən mna,» ka hən. Ka Yesu mantsa: «Dər ki mnaghunata yu, zlgħəta a kuni wa. ⁶⁸ Dər ki dawaghunata yu, tsu'uta a kuni ta wani wa. ⁶⁹ Daga ndanana, dza'a nzanza Zwanja mndu nda ga zeghwa Lazglafta nda mbra.» Ka Yesu zlgħanaftawani ta hən. ⁷⁰ «Zwanja Lazglafta kagha nda yeya tama rke?» ka hən hlaftā wi. «Manda tsa nzakwani manda ya mna kuni,» ka'a nda hən. ⁷¹ «Mndəra wati gwada tata zbəgəlta mu, ya wya mnamamna vərda tsatsi nda wubisimani, nda sna sləmənja amu?» ka hən.

23

Yesu ta kəma Pilatus

Mat 27:1-2,11-14, Mak 15:1-5, Yuh 18:28-38

¹ Ka sli'afatā hən demdem, ka klaghatā Yesu da Pilat ta nzakway ka nūmna. ² «Wana na mndu na, slanagha nni ta hwazlaḅa mnduha nni. Ma plə kuni ta dzumna nja mgham Sezar, i'i Kristi ta nzakway ka mgham, ka'a,» ka hən ka vaza rutsak tida. ³ Ka Pilat mantsa: «Kagha mghama la Yahuda ra?» ka'a dawənja da tsi. «Manda tsa mna ka ya nzakwani,» ka Yesu zlgħanaftā wani. ⁴ Ka Pilat mantsa: «Ksaf a i'i ta skwi prək ka tsanaghata da ta guma ta na mndu na wu,» ka'a nda tsa la mali ta ghəna gwal dra skwi nja Lazglafta, nda ya nda tsa dəmga ya. ⁵ «Ta hwazlaḅa mndu na mndu na nda skwi ta taghə tsi. Wa a zrafta tsi ta hadika Galili, ka raganaptā inda hadika Zudiya, ha ka sagha da hadna,» ka hən ndi'ata ka mnay. ⁶ «La Galili na mndu na ra?» Ka Pilat dawənja snər tsi ta kulanjā Galili. ⁷ Snanja Pilat kazlay: Sli'af ma luwa ta gə Hiridus ta mgham na Yesu kə'a, ka vrinjā tsi ta Yesu da mgham Hiridus, kabga ma luwa Ursalima Hiridus ma tsa fitik ya.

Yesu ta kəma Hiridus Anjtipas

⁸ Manda vradanaghatā, ka rfu Hiridus ta rfu nghər tsi ta Yesu, kabga nda kda fitika zbayni ta nghanja, ta ghəna skwiha ta snə tsi ta mnay tida. Dza'a nghanjngħa yu ta maga sana mazəmzəm su'u na, ka'a sizlay. ⁹ Ka va dadawu tsi ta skwiha kavghakavgha da Yesu. Sew had sana skwi zlgħanaf tsi ta wani wa. ¹⁰ Hada la mali ta ghəna gwal dra skwi nja Lazglafta nda gwal tagha zlahu nja mnduha. Ka va njavatā hən ka vaza rutsak tida. ¹¹ Mbada i Hiridus nda

sludzihani ka dulay, ka gagay. Ka sudanavatá hən̄j ta lgut káka nda dinakwani, ka vrin̄ta da Pilat ta nzakway ka ɲumna. ¹² Daga baɗu tsa, ksata gra i Pilat nda Hiridus tsa kabga si manda la ghuma nzakwa tan̄j.

Habaftá Yesu ɲa dzata

Mat 27:15-26, Mak 15:6-15, Yuh 18:39–19:16

¹³ Manda tskanata Pilat ta la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta nda gwal tsa guma nda dəmga tani, ka'a nda hən̄j mantsa: ¹⁴ «Wana na mndu na ta hwazlaɓa mnduha,» ka kuni klakta da i'i, ka dawantá yu da tsi ta kəma ghuni, haɗ skwi dər turtuk mataba tsa skwiha ta mnə kaghuni tida ya ksaf yu da tsi wa. ¹⁵ Ksaf a Hiridus guli ta sana skwi da tsi wu, kəl tsi ka vraganaghata da amu. Wana guli haɗ sana skwi maga na mndu na ta nzakway prək ka dzata wa. ¹⁶ Wana yu dza'a sləvapta nda krupi ɲa zliɲta da,» ka'a. [¹⁷ Tsaw inda skala Pak ya ná, ta zlinisla tkwe' ta vu'a turtuk ma gamak ta hən̄j.] ¹⁸ Ka hən̄j mantsa: «Dzadza ta na mndu na ka zliɲnista ka ta Barabas,» ka hən̄j hlaftá wi demdem ka skwa turtuk. ¹⁹ Tsaw tsa Barabas ya, tsamtsa lu ma gamak kabga vəl dzatá mndu ma sli'avaf̄ta hwazlaɓaku nda ɲumna. ²⁰ Ta kumay Pilat má ta zliɲtá Yesu, ka gwadgəlganata tsi ta hən̄j. ²¹ Ka hən̄j mantsa: «Zlən̄jafzəɲa ta udzu! Zlən̄jafzəɲa ta udzu!» ka hən̄j hlaftawi. ²² Ka Pilat nda hən̄j ka mahkən mantsa: «Nu va na ghwadaka skwi na maga tsi na? Ya wana slanagha a i'i ta dmaku maga tsi prək ka dzata wa. Ala, wana yu dza'a sləvapta nda krupi, ɲa zliɲta da,» ka'a. ²³ «Zlən̄jaf̄ta Yesu ta udzu,» ka hən̄j va sganaghatá hlawi. Ka ɲraptá tsa hlawa tan̄j ya ta Pilatus. ²⁴ Ka maganata Pilat ta hən̄j ta tsa skwi kuman̄j hən̄j ya. ²⁵ Ka zliɲtá tsi ta tsa mndu si tsam lu ma gamak ta ghəɲa vəl dzatá mndu ma hwazlaɓaku nda ɲumna, ta dawu hən̄j ya. Ka vlantá tsi ta hən̄j ta Yesu manda ya kuman̄j hən̄j.

Kla Yesu ɲa dzata

Mat 27:32-44, Mak 15:21-32, Yuh 19:17-27

²⁶ Ta klayklay hən̄j ta Yesu ka guyatá hən̄j nda Simuɲ mnda la Sireɲ ta vrakta ma vwah. Ka ɲanata hən̄j, ka fanaghatá tsa udza zləɲay ya ɲa klayni mista Yesu. ²⁷ Ka sli'i mnduha rutututa mistani, ta dza'a mi'aha nda taw ka ɲaɗa ghəɲ guli. ²⁸ Ka mbəɗavatá Yesu tvə tsa mi'aha ya, ka'a nda hən̄j mantsa: «Ma taw kuni ta i'i kwagha Ursalima, tawawa tawa ta ghəɲa ghuni nda zwana ghuni. ²⁹ Wya dza'a saghasa fitik dza'a kəl lu ka mnay kazlay: Rfu da gwal ka dzəghəɲ, kul tatá mndər, kul san̄tá zwan̄j ta u'a tan̄j kə'a. ³⁰ «Zlagawazla ta ghəɲa aɲni,» ka mnduha dza'azlay nda ghwáha, «bukwan̄nawa bukwa,» ka hən̄j dza'azlay nda kuɗuɲurha! ³¹ Ka si manda nana maganata lu ta udza mkwenek ya ní, kighkigh dza'a slanaghatá tsi ta ghwalatá udzu?» ka'a.

³² Mamu sanlaha ma ghwadaka mndu his guli ta hlu lu ɲa dza'a pslatá hən̄j kawadaga nda Yesu.

Dalaftá Yesu ta udza zləɲay

³³ Bhadaghata tan̄j da tsa vli ta hgə lu ka «vla ghudzifa ghəɲ» ya, ka zləɲaf̄ta hən̄j hada, kawadaga nda tsa ghwadaka mnduha his ya kay. Pal sani nda ga zəghwani, pal sani nda ga zlaɓani. ³⁴ Ka Yesu mantsa: «Da! planapla ta dmakwa tan̄j, kabga sna a hən̄j ta skwi ta magə hən̄j wu,» ka'a. Ka vzə hən̄j ta vindima ɲa daguvustá lguthani. ³⁵ Ka nzatá mnduha hada ka nghay. «Mbambanaf a tsi ta sanlaha kay ra? Ka si Kristi zbatá ɲa Lazglafta tsi katek ya ní, ka mbanafmba tsi ta ghəɲani tama ɓa?» ka gwal dagaladagala ta ghəɲa la Yahuda ka ghuɓasa Yesu. ³⁶ Ka kladaghatá la sludzi guli ta imi masmasa ka vlay ɲani, ka ghuɓasu hən̄j. ³⁷ «Ka mghama la Yahuda ka katsi, mbanafmba

ta ghəŋa gha, ka ghəŋa gha,» ka həŋ. ³⁸ «Nana na mghama la Yahuda,» ka lu vindafta skwi ka fagata nda ta ghəŋani.

³⁹ «Kristi a kagha kay ra? mbanafmba ta ghəŋa gha ka ghəŋa gha, ka mbanafmba ka,» ka sani ma tsa ghwadaka mnduha zlanaf lu ya, ka razay. ⁴⁰ Ka sani dvanaghata mantsa: «Wana kagha ta ghuyay ghuyay manda tsatsi, zlanə a kagha ta Lazglafta ra? ⁴¹ Nə u ná, rakwani tsa uwaghatá guma, kabga nisəla slna u maga u ŋu u ta mutsafta. Tsatsi, had skwi ga tsi wu,» ka'a. ⁴² Ka'a ta hula tsa guli mantsa: «Ka havapta ka ka i'i badu saghar ka da ga mgham,» ka'a nda Yesu. ⁴³ Ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghata na, gita u na dza'a kawadaga ka nda i'i ma luwa da,» ka'a.

Saba hafu ma Yesu

Mat 27:45-56, Mak 15:33-41, Yuh 19:28-30

⁴⁴⁻⁴⁵ Dək fitik ma ghəŋ, ka haftá skwi ta wa ira fitik, ka nutá vli ka grum ta inda tsa hadik ya, ha ka lagha ta fitik hawu. Ka tavaptá tsa zlala tamə lu ma həga Lazglafta ya tsara' ma takataka. ⁴⁶ Ka Yesu mantsa: «Da! Ma dzva gha ta vlaghata yu ta hafa da*,» ka'a wahata nda lwi dagala. Tahula mnatani ta tsa gwada ya, ka sabi hafu mida. ⁴⁷ «Kahwathwata si nərma mndu na mndu na,» ka mghama sludzi la Ruma nghər tsi ta tsa skwi ta magata ya, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta. ⁴⁸ Tahula nghanəta tan ta tsa skwi ta magata ya, ka vraghutá inda tsa gwal si ta lagha nghay ya nda wuwuslika dzvu. ⁴⁹ Ka nzaktá inda graha Yesu, nda tsa mi'aha ta safi mistani daga ma Galili ya, ka ngha tsa skwi ta magaku ya.

Padamta Yusufu ta Yesu

Mat 27:57-61, Mak 15:42-47, Yuh 19:38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Mamu sana nərma mndu tdukwa nzakwani, ta hgə lu ka Yusufu. Mnda la Arimate ya, sana luwa ta nzakway ta hadika la Yahuda. Ta kzlaykzlay tsatsi ta sagha fitika ga mghama Lazglafta. Tekw tsatsi mataba gwal dagaladagala ta vla hidaku. Tsu'af a tsatsi ta tsa skwi tsin lu ta ghəŋani ma guma nə magay, ka magata lu ya wa. ⁵² Ka sli'aftá tsa mndu ya ka lagha da Pilat ta nzakway ka ŋumna da dawaftá tvi nə dza'a kla mbła Yesu. ⁵³ Ka laghu tsi klagatá mbła Yesu ta udza zlanəy, ka mbsamtá tsi ma wupay, ka laghu tsi famta ma kulu huhrap lu ma kluluh ta kul famtá lu ta mbli mida karaku. ⁵⁴ Badu luma madagala tsa fitik ya, ta ghwan a lu ka lami da Sabat wa.

⁵⁵ Ka sli'aftá tsa mi'aha si ta safi mista Yesu daga ma Galili ya mista Yusufu. Ka nghanatá həŋ ta vla tsa kulu ya, nda ya ka lu hananamtá Yesu mida. ⁵⁶ Ka vraghata həŋ da luwa. Ka payaftá həŋ ta rdí nda urdi nə masay ta mbła Yesu. Ka nzaptá həŋ badu Sabat manda ya ta mnə zlahu.

24

Sli'agapta Yesu ma kulu

Mat 28:1-10, Mak 16:1-8, Yuh 20:1-10

¹ Wrək tgha gasərdək badu dəmas, ka klaftá tsa mi'aha ya ta tsa rdí nda urdi payaf həŋ ya kay, ka sli'afta ka laghwi ta kulu. ² Kə'a ká həŋ ná, tanwalaghutanəwala lu ta tsa klam kəl lu ka hunəta ya. ³ Ka lami həŋ dida, ngha a həŋ ta mbła Mgham Yesu mida wa. ⁴ Trid, traptra həŋ ta skwi nə ndanay. Gi ka zlagaptá duhwalha Lazglafta his ta kəma tan nda sudatá lgut ta wudaku tilil ta vgha tan. ⁵ Ka ksaftá zlanə ta həŋ katakata, ka dzadzata həŋ ta ghəŋa tan

* 23:46 Ngha ta Zabura 31:6.

nda ta hadfik. Ka tsa duhwalha Lazglafta ya nda hən mantsa: «Ta zbə ηaw kuni ta mndu ndiri mataba gwal nda rwa na? ⁶ Ta had hadna wa, sli'apsli'a tsatsi nda hafu. Havakwahava ta skwi mnaghuna tsi ma fitika nzakwani ta ma Galili. ⁷ Ka'a mnata na: "Nda nza tkwe' ka klaftá Zwanja mndu ka fanamtá gwal dmaku ma dzvu, ηa dzata ta udza zlənay, ηa sli'agaptani nda hafu ma mtaku bađu mahkəna fitik kə'a ya."»

⁸ Ka havaktá tsa mi'aha ya ta skwi ya si mnana Yesu ta hən. ⁹ Sli'aftha tanj ta kulu, ka laghu hən da rusanafthá inda tsa skwiha ya ta tsa duhwalha ghwanpdə nden ya nda pdakwa sanlaha. ¹⁰ Tsa mi'aha ta mna tsa gwada ya ηa gwal ghunay ya ná, i Mari makwata Magdala, nda Yuwana, nda Mari mani ma Yakubu, nda sanlaha ma mi'aha ta dza'a mista tanj ya hən. ¹¹ Ta nghə ka tsaβaku hən ta tsa gwada ya, zlghaf a hən ta gwada tsa mi'aha ya wa. ¹² Piyer ya tani, sli'afthá tsatsi nda hwaya ka laghwi ta kulu, ka fukwadatá tsi, kə'a kə'a ná, wupay yeya nghanj tsi ηufuk ta hadfik, ka vraghatá tsi dzaghani nda ndərmima tsa skwi ta magaku ya.

Yesu ta tva dza'a da luwa Imayus

Mak 16:12-13

¹³ Bađu va tsa fitik ya, ka sli'afthá sana duhwalha his, ka dza'a da sani luwa ta hgə lu ka Imayus. Ta magay meli ghwanpdə nden matakataka tanj nda luwa Ursalima. ¹⁴ Ka dza'a hən nda ghwa yiva ta ghəηa skwi ta maguta. ¹⁵ Tata dza'a nda ghwa yiva ta ghəηa tsa skwi ta maguta ya hən, ka ksafthá Yesu ta hən ka mbada kawadaga nda hən. ¹⁶ Ka hanafthá skwi ta iri ta hən, tsəmaf a hən wa. ¹⁷ Ka Yesu mantsa: «Ta ghəηa wu ta dza'a kuni nda ghwa yiva na?» ka'a nda hən. Gagərdzək sladaslada hən, ka nzata sasgama. ¹⁸ Ka sani mataba tanj ta hgə lu ka Kliyupas nda tsi mantsa: «Si laghu diga kagha ta magaku skwi ma Ursalima ma na fitik na na?» ka'a. Ka Yesu mantsa: «Nya ta magaku na?» ka'a nda hən. ¹⁹ Ka hən nda tsi mantsa: «Sna a ka ta skwi ta maguta nda Yesu mnda la Nazaret ta nzakway ka anabi dagala, nda sgit ma gwadani, ta magata skwa mandərmimi ta kəma Lazglafta nda ya ta kəma inda mnduha, ²⁰ klaf la mali ta ghəηa gwal dra skwi ηa Lazglafta nda gwal tsamatá guma, ka vlatá hən ηa dzata, ka zlənafthá hən ta udza zlənay ra? ²¹ Tsatsi dza'a mbanafthá la Isra'ila ka ηani sizlay, kulam nda tsa, hkən gita manda luta tsa skwiha ya. ²² Anj mndani, ta ndərmimi nda ndərmima ηni ta gwada sana mi'aha mataba ηni ta sli'aftha wrək tgha, ka laghu ta kulu. ²³ Ta lagha hən, slanagha a hən ta mblani wu, ka vraktá hən da mnay: "Maravamara duhwalha Lazglafta ta wa ira ηni, ka mnə hən ηanηni kazlay: Sli'afsli'a nda hafu kə'a." ²⁴ Ka sli'afthá sanlaha mataba ηni guli ka laghu ta kulu, ka slanaghatá hən ta tsa skwi ya manda va tsa mnə tsa mi'aha ya. Tsatsi, ngha a hən wu,» ka'a. ²⁵ Ka Yesu nda hən mantsa: «Mnduha kul had mahizl ma ghəηa tanj, ta daramay nda darama ta zlgha inda skwi mna la anabi! ²⁶ Nza a tkwe' ka ghuyay Kristi ta tsa danwaha ya makdaku tsi ka lami da glakwani ra?» ka'a nda hən. ²⁷ Ka zltraftá Yesu ta rusa gwada ta ghəηani manda ya mna i Musa nda inda la anabi ma deftera Lazglafta.

²⁸ Ndusadaghata tanj nda tsa luwa ta dza'a hən ya, mbada Yesu ka kda mbada manda mndu ta kuma dza'a da vla di'ij. ²⁹ «Nawanawa, nzanza kawadaga nda anηni, nda hləma fitik, ndusa rvidik,» ka hən nzafta tida, ka ηanata, ka lamə tsi da həga ka nzata kawadaga nda hən. ³⁰ Ta zə tsi ta skwa zay kawadaga nda hən, ka klaftá tsi ta buradi, ka rfanaghatá Lazglafta, ka 6lanaptá tsi*, ka valanťa tsi ta hən. ³¹ Nzidid, tsalatsala ira tanj ka tsəmafthá

* 24:30 Ngha ta Lukwa 22:19.

həŋ, gi lay nghəgla a həŋ tavata həŋ wa. ³² «Burburbur a ŋudufa u ma fitika mnayni ta gwada ta rusu tsi ta skwi ma deftera Lazglafta ŋa u ta tvi kay ra?» ka həŋ mataba taŋ.

³³ Tahula tsa, gi ka sli'afťa həŋ ka vraghuta da Ursalima. Bhadaghata taŋ, ka slanaghatá həŋ ta tskata vgha tsa duhwalha ghwanɔdə ndeŋ ya, kawadaga nda gwal si ta dza'a mista taŋ, ³⁴ ta mnaymnay kazlay: Kahwathwata sli'agapsli'a Mgham Yesu nda hafu. Nda ngha Piyer kə'a. ³⁵ Ka rusu tsahaya guli ta skwi ta maguta ta tvi nda ya ka həŋ tsəmaftá Yesu, ma fitika balanaptani ta buradi.

Maravata Yesu da duhwalhani

Mat 28:16-20, Mak 16:14-18, Yuh 20:19-23, Slg 1:6-8

³⁶ Tata rusa tsa gwada ya həŋ, ka gi maravata vərđaka Yesu mataba taŋ, ka'a mantsa: «Ka vlaghunavla Lazglafta ta zdaku» ka'a ganaghatá zgu ta həŋ.

³⁷ Ka ksafťa tsi ta həŋ ka zləŋ, ka ghudzaku həŋ katakata, ba glamglam ya ka həŋ sizlay. ³⁸ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Nya ta ghudza kaghuni na? Nya ta kəl kuni ka dga ghəŋ? ³⁹ Nghawangha ta dzvuha da nda səlahə da ba, va tsa i'i yeya. Ksihawaksa, ka vitsidivata kuni. Had slu'uvgha nda ghudzif ma glamglam manda tsa ta ndanu kaghuni ta ghəŋa i'i ya wu.» ka'a. ⁴⁰ Ta mnə tsi ta tsaya ná, ta marə tsi ta dzvuhani nda səlahani ŋa taŋ. ⁴¹ Ta graf a həŋ karaku wu, ta rfu həŋ katakata ka ndərmimay. Ka Yesu mantsa: «Mamu skwa zay da kaghuni hadna ra?» ka'a nda həŋ. ⁴² Ka vlanťa həŋ ta sulatá klipi ki'a. ⁴³ Ka zlghaftá tsi ka zay ta wa ira taŋ.

⁴⁴ Ka'a nda həŋ mantsa: «Wana na skwi si ta mnə yu ŋa ghuni ma fitika nzakwa da kawadaga nda kaghuni kazlay: "Inda skwi ya vindaf lu ta ghəŋa i'i ma deftera Musa nda ya ma deftera la anabi, nda ya ma Zabura ná, dza'a magaku kə'a ya kay,"» ka'a nda həŋ. ⁴⁵ Ka gunanaŋťa tsi ta mahizl ta həŋ ŋa snaŋťa skwi vindaf lu ma gwada Lazglafta. ⁴⁶ Ka'a nda həŋ guli mantsa: «Wya ka lu vindafťa: Dza'a ghuyay Kristi ta danwa, ŋa sli'agaptani ma mtaku nda hafu hadu mahkən. ⁴⁷ Dza'a mnay lu tkwe' nda hgani ŋa inda mndəra mnduha ka mbədanafťa həŋ ta nzakwa taŋ, ŋa planata Lazglafta ta dmakwa taŋ. Tiŋəl ma luwa Ursalima dza'a zlrafta lu ta mnay. ⁴⁸ Kaghuni ta nzakway ka masləmtsəka tsa skwiha ya kə'a ya. ⁴⁹ Wya yu dza'a ghungaghunatá tsa skwi taghunaf Da da ta imi ta sləməŋ ya. Kaghuni, ka nzata kuni ma hudá luwa ha ka saha mbraku daga ta luwa da mbraghunafta,» ka'a nda həŋ.

Sli'a Yesu ka zlanťa duhwalhani

Mak 16:19-20, Slg 1:9-11

⁵⁰ Ka hlaftá Yesu ta həŋ ma hudá luwa, ka laghu həŋ nda tvə luwa Betani. Bhadaghata taŋ da hada, ka kapaftá tsi ta dzvu ka tfanaghatawi ta həŋ. ⁵¹ Tata tfaytfay ta wi ta ghəŋa taŋ, ka dgaghutá tsi ta vgha nda həŋ, ka klaghatá lu ta luwa. ⁵² Hahəŋ, manda kdakwa taŋ ta tsəlanatá tsəlu, ka vraghatá həŋ da Ursalima nda rfu katakata. ⁵³ Ka gdatá həŋ ta lagha da nzaku ma həga Lazglafta ka zləzlvay.

Gwada ta sabi da Yuhwana

Yesu Kristi ná, gwada Lazglafta ya

¹ Daga tanɗan mamu gwada*. Kawadaga tsa gwada ya nda Lazglafta. Tsa gwada ya ta nzakway ka Lazglafta. ² Daga tanɗan, kawadaga tsa gwada ya nda Lazglafta. ³ Nda tsatsi magafta Lazglafta ta inda skwiha. Had skwi magaf Lazglafta kul had tsatsi wa. ⁴ Ma tsatsi zrafta hafu. Tsa hafu ya ta nzakway ka tsuwadaka mnduha. ⁵ Tsa tsuwadaku ya ta tsuwadaku ma grusl, walan a grusl ta ksafɗa dekdek wa.

⁶ Ka zlagaptá sana mndu ta hgə lu ka Yuhwana ghunaf Lazglafta. ⁷ Ka sagha tsi ɗa nzaku ka maslɛmɛtsəka tsuwadaku, kada zlglafta inda mnduha nda ma tsatsi. ⁸ Tsatsi a tsa tsuwadaku ya wu, zlagap ɗa ga maslɛmɛtsəka tsuwadaku tsatsi.

⁹ Tsa tsuwadaku ya ná, vɔrdá tsuwadaku ya. Ma saghani ta ghɛɗa hadik ka tsuwadaku tsi ta mnda sɛla.

¹⁰ Tsaw tsa gwada ya ná, nda ghada nzakwani ma ghɛɗa hadik, kabga nda tsatsi magafta lu ta ghɛɗa hadik. Nziya nza tsi tsatsaf a mnduha wa. ¹¹ Saghani da mnduha, ka kwalaghuta mnduha ta tsu'afɗa. ¹² Lagha gwal ta tsu'afɗa, ka zlglafta hgani. ɗa tsahaya, ka wlaɗtá tsi ta hɔɗ ta mbrakwa nzaku ka zwana Lazglafta. ¹³ Nza a hɔɗ ka zwanani manda ya ta yagata mnda sɛla, manda ya ta kumə mndu a wu, ama sagha da Lazglafta manda ya ta kumə tsatsi. ¹⁴ Tsa gwada mndu lu ya kay ná, ka mbɔdɔvafɗa tsi ka mndu, ka nzata mataba mu. Nda ndəgha nda zɗakatahudi, nda kahwathwata. Nda ngaha mu ta glakwani, glakwa zwan turtuktuk ghunaf Da ya. Zɗakatahudani nda kahwathwatani katakata ya.

¹⁵ Ka gwadátá Yuhwana ta nzakway ka maslɛmɛtsəkani banluwa. «Wana tsa mndu mndu nɛ yu kazlay: Tsa mndu ta sagha nda hula dá ya ná, malaghumala ta i'i, kabga mamu tsatsi ma kɗaku lu ka yatá i'i kə'a ya kay.» ¹⁶ Dagala zɗakatahudani katakata, tfamaghatfa ta wi demdem, ta gɗagɗa ta vlamatá zɗakatahudani. ¹⁷ Nda ma dzva Musa vlata Lazglafta ta zlahu, ka sagha zɗakatahudi nda kahwathwata nda da Yesu Kristi. ¹⁸ Had mndu ta kɗa walaɗtá nghanɗa Lazglafta wa. Tsa zwan turtuktuk ya ta nzakway ka Lazglafta, ta nzaku ma ghuva Da ya, tsatsi ta mnanɗa nzakwa Lazglafta.

Gwada Yuhwana

Mat 3:1-12, Mak 1:1-8, Luk 3:1-18

¹⁹ Wya gwada mna Yuhwana ma ghunadaghata gwal dagaladagala ma la Yahuda ma Ursalima ta gwal dra skwi ɗa Lazglafta, nda la Levi. Ka lagha hɔɗ da dawanta da tsi: «Wa kagha na?» ka hɔɗ. ²⁰ Ka mnatá Yuhwana ta kahwathwata, manana a ta hɔɗ wa. «Kristi a i'i wu.» ka'a klinistá ghɛɗani ta hɔɗ. ²¹ «Tsa wa kagha 6a? Iliya ka rki?» ka hɔɗ nda tsi. «Vani a i'i wu.» ka Yuhwana nda hɔɗ. «Anabi ka rki?» «Vani a i'i wa.» ²² «Wa kagha ka ɗni dza'azlay nda gwal ta ghunaganaghata 6a? Wa i'i ka va kagha na?» ka hɔɗ nda tsi kay guli. ²³ «I'i ná, "Iwi ta gugudaku ma mtak yu, lele'anawa tvi ɗa mgham!"» ka'a nda hɔɗ,

* 1:1 Ngaha ta aya 14. † 1:23 Ngaha ta Isaya 40:3.

manda ya mnə anabi Isaya. ²⁴ Mataba tsa mnduha ghunadap lu da Yuhwana ya, mamu la Farisa. ²⁵ Ka dawglanṭá həŋ da Yuhwana, «Wana Kristi a i'i wu ka ka, ta Iliya a yu wu ka ka, anabi a yu wu ka ka guli, ŋaw ta maga ka ta batem 6a?» ka həŋ nda tsi. ²⁶ «I'i ná, nda imi ta magə yu ta batem. Mamu sana mndu mataba ghuni kul snanṭá kuni. Tsatsi ta sagha nda hula dá. ²⁷ Ra a yu ka plaptá zu'a 6a6ahani wu,» ka'a nda həŋ. ²⁸ Ma Betani maguta tsa skwiha ya, ta 6la ghwa Zurdeŋ, ma vla magay Yuhwana ta batem.

Yesu Kristi ná, Zwanja Lazglafta ya

²⁹ Gamahtsimani ka nghə Yuhwana ta Yesu ta sagha da tsi. «Wana zwanja tuwaka Lazglafta ta klaghutá dmakwa mnduha. ³⁰ Tsatsi tsa mndu mnə yu kazlay: Mamu sana mndu ta sagha nda hula dá ta malaghutá i'i, mamu tsatsi ma kdə lu ka yatá i'i kə'a ya kay. ³¹ I'i guli ná, si sna a yu kazlay: Tsatsi ya kə'a wa. Nana saghasagha yu da maga batem ma imi na ná, ŋa snanamtá la Isra'ila nzakwani,» ka'a. ³² Ka Yuhwana guli mantasa: «Nda ngha yu ta Sulkum ta saha daga ta luwa manda ghərbu', ka nzafta tida. ³³ Si sna a yu kazlay: Tsatsi ya kə'a wu, ka mnihatá Lazglafta ta ghunafṭá i'i ŋa maga batem ma imi ya kazlay: Tsa mndu dza'a nghanṭa ka ta saha Sulkum ka nzafta tida ya, tsatsi ta dza'a maga batem nda Sulkum nda ghu6a, ka'a. ³⁴ Ka nghanṭá yu manda va tsaya. Nana mndu na ná, Zwanja Lazglafta ya, ka yu ta ghəŋani.»

Tanṭana duhwalha Yesu

³⁵ Gamahtsimani, ka vradaghata Yuhwana kawadaga nda gwal his mataba duhwalhani da va tsa vli ya. ³⁶ Nghayni ta Yesu ta labə mantasa: «Wa a zwanja tuwaka Lazglafta,» ka'a. ³⁷ Snanṭa tsa duhwalha his ya ta tsa gwada Yuhwana ya, ka laghu həŋ mista Yesu. ³⁸ Kə'a ka Yesu mbədavata, ta nghə tsi ná, ta dza'a mistani həŋ. «Nu ta zbə kuni 6a?» ka'a nda həŋ. «Maləma dá! Ga ta nzakwa ka na?» ka həŋ nda tsi. ³⁹ «Saghawasa ka nghanata kuni 6a!» ka'a nda həŋ. Ka laghu həŋ mistani, ka nghanatá həŋ ta vla nzakwani. Ta fitik hawu ta nzemndi fwad vli nda tsa. Ka kdinṭá həŋ ta vaghay kawadaga nda tsi.

⁴⁰ Mataba tsa mnduha his ta snanṭá gwada Yuhwana ka laghu mista Yesu ya ná, tekwa Andre ta nzakway ka zwanjamani ma Simuŋ Piyer. ⁴¹ Tinjəl ŋa zwanjamani Simuŋ sli'afṭa tsi ka laghwi da mnay. Ka'a mantasa: «Slaṭsla ŋni ta Almasihu,» ka'a. Tsaya ta nzakway ka «Kristi.» ⁴² Ka kladaghatá tsi da Yesu, na ghur nghanṭa Yesu, ka'a nda tsi mantasa: «Simuŋ! Zwanja Yuhwana ka, Kefas dza'a hga lu ta kagha,» manda mnay kazlay: Pala kə'a ya. ⁴³ Gamahtsimani, dza'a da Galili yu, ka Yesu. Ka guyatá tsi nda Filip, «mbada mista dá,» ka'a nda tsi. ⁴⁴ Tsa Filip ya ná, mnda luwa Betsayda luwa i Andre nda Piyer ya. ⁴⁵ Tahula tsa, ka guyatá Filip nda Natanayel guli. «Slanaghasla ŋni ta tsa mndu vindaf Musa ta gwada ta ghəŋani ma deftera zlahu nda ya ta mnə la anabi ta gwada ta ghəŋani ya kay. Yesu zwanja Yusufu mnda la Nazaret ya,» ka'a nda tsi. ⁴⁶ «Mndərga wati skwi ya dina dza'a sabi ma luwa Nazaret na?» ka Natanayel nda tsi. «Sawi ka nghanata ka 6a!» ka Filip. Ka sli'afṭá tsi ka lagha. ⁴⁷ Nghay Yesu ta laghani, «wana vərda mnda la Isra'ila kul had sana skwi ŋa tsanavata,» ka Yesu nda Natanayel. ⁴⁸ «Ga snanṭa ka ta i'i na?» ka Natanayel nda tsi. «A'a! Ngha a yu ta kagha ta nzaku mista ghuraf ma kdə Filip ka hga kagha ya ra!» ka Yesu nda tsi. ⁴⁹ «Maləma dá! Kagha ná, Zwanja Lazglafta ka, mghama la Isra'ila ka,» ka Natanayel nda Yesu. ⁵⁰ «Zlray kagha ta zlgay tsa 6a, kabga mnay dá kazlay: Nda ngha yu ta kagha mista ghuraf kə'a? dza'a nda ngha ka ta skwiha ta malaghutá tsaya,» ka Yesu nda tsi. ⁵¹ Ka

Yesu sganaghata mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a nda ngha kuni ta gunatá luwa buwan̄ ŋa ŋla duhwalha Lazglafta, ŋa saha tan̄ ta ghəŋa Zwan̄a mndu,» ka'a.

2

Kla makwa ma Kana

¹ Ta mahkana fitik, ka slatá skala kla makwa ma luwa Kana ta hadika Galili. Tsaw laghala mani ma Yesu da tsa vla skala kla makwa ya. ² Hgadagha hga lu ta i Yesu nda duhwalhani guli da tsa vla skala kla makwa ya. ³ Ka kđutá ima inabi. Ka mani nda Yesu mantsa: «Nda kđa ima inabi da həŋ,» ka'a. ⁴ «Nahgani ŋa gha nda i' i katək ní a ma! Ta maga a fitika da wu,» ka Yesu nda tsi. ⁵ «Ka maga kuni ta inda skwi dza'a mnaghunata tsi,» ka mani ma Yesu nda kwalvaha. ⁶ Tsaw ma tsa vli ya, mamu wudaha tsatsaf lu nda palaha ta za litir tghas mbsak tghas mbsak sanlaha, dərmaq̄ nda hisambsak hisambsak sanlaha, ta kəl la Yahuda ka ghuḅa səlaha tan̄. ⁷ «Ndaghanafwa ndagha ta ya wudaha ya nda imi,» ka Yesu nda həŋ. Ka ndaghanaftá həŋ te'te'. ⁸ «Ndana tama, tan̄watá ta mndu ta wa skwa zay,» ka Yesu nda həŋ, ka tan̄tá həŋ. ⁹ Tapanata tsa mndu ta wa skwa zay ya ta tsa imi mbədanaf lu ka ima inabi ya ná, zđakwa skwi a va tsa wu, sna a guli ka sagha ga tsa ima inabi ya wa. Taghəŋa tsa gwal ta zakamtá tsa imi yeya nda sna. Ka hgan̄tá tsi ta zə'ala makwa. ¹⁰ Ka'a nda tsi mantsa: «Tin̄əl ima inabi ya zđa ta dgə lu ŋa mnduha, kada vla ya leghlegha tahula baghuta tan̄ ná, ka laghwa kagha đifanató ya zđa, ka zlra klagapta ndana?» ka'a nda tsi. ¹¹ Tsaya tan̄tan̄a mazəzməzə maga Yesu ma luwa Kana ta hadika Galili. Mantsa ya maran̄ta tsi ta glakwani. Ka faftá duhwalhani ta ghəŋ tida. ¹² Tahula tsa, ka sli'aftá tsi ka lagha da luwa Kafarnahum kawadaga nda i mani nda zwanamani, nda duhwalhani tani, ka zatá həŋ ta fitik tsəbakw hada.

Ghzlay Yesu ta gwal ta dzawa skwi ma həga Lazglafta

Mat 21:12-13, Mak 11:15-17, Luk 19:45-46

¹³ Ndusagaghata fitika skalay la Yahuda ta Pak, ka lafi Yesu da Ursalima. ¹⁴ Bhadaghatani, ka lamə tsi da daḅa həga Lazglafta ka slanaghatá tsi ta mnduha ta dzawa slaha nda tuwakha, nda ghərbu'ha, nda gwal mbada tseidi ta nzaku tavata tabəla tan̄ hada. ¹⁵ Ka klaftá tsi ta tḅan̄ ŋa krupi, ka ghzlagaptá tsi ta mnduha demdem ma tsa daḅa həga Lazglafta ya, nda tuwakha tani, nda slaha tani. Ka wutsidin̄tá tsi ta tseidi gwal mbədu, ka zlambidin̄tá tabəla tan̄. ¹⁶ «Hliŋwa na skwiha na hadna, ma niŋ kuni ta həga Da đa ka həga mbəda dzvu,» ka'a nda gwal dzawa ghərbu'ha. ¹⁷ Ka havaktá duhwalhani ta skwi ya nda vinda ma gwada Lazglafta tazlay: «Dvafđva* yu ta həga gha, manda vu ta dra tsi ta i'i,» ka'a ya ¹⁸ «Mndərga wati ma mazəzməzə dza'a ka magata, ŋa maran̄tá skwi kəl ka ka maga mndəra skwi mandana na?» ka la Yahuda zlaftá gwada nda tsi. ¹⁹ «Tasiŋwatasa ta na həga Lazglafta na, dza'a bəglafba yu ma fitik hkən,» ka Yesu nda həŋ. ²⁰ «Ta skwi vaku fwad mbsak mku' mida za lu ta ba na həga Lazglafta na ná, ma fitik hkən dza'a bafta yu ri wa kə'a?» ka la Yahuda nda tsi. ²¹ Tsaw tsa həga ta gwada Yesu ya ná, ta gwada ta ghəŋa ghəŋani tsatsi. ²² Tsaya kəl duhwalhani tahula sli'agaptani ma mtaku, ka havaktá skwi ya mna tsi. Ka zlghaftá həŋ ta skwi ya nda vinda ma gwada Lazglafta, nda gwada Yesu ta mnata tani.

* 2:17 Ngha ta Zabura 69:10.

Nda sna Yesu ta skwi ma ɲudufa mnduha

²³ Ma fitika nzakwa Yesu ma Ursalima ta skala Pak, nda ndəgha gwal ta zlgħafta nghər həɲ ta mazəmzəmha ta magə tsi. ²⁴ Lamə a tsaya da fəlma Yesu wu, kabga nda sna ta hən tsidid. ²⁵ Psa a ta mnanata mndu ta gwada ta ghəɲa nzakwa sana mndu wu, kabga nda sna tsatsi ta skwi ma ɲudufa mndu.

3

I Yesu nda Nikwademu

¹ Mamu sana mndu mataba la Farisa ta hgə lu ka Nikwademu tekwa mataba gwal dagaladagala mataba la Yahuda. ² Ka sli'aftə tsi nda rvidik ka lagha slanaghatə Yesu. Ka'a nda tsi mantsa: «Maləma da! Nda sna ɲni kazlay: Mnda tagha skwi ta saha daga da Lazglafta kagha kə'a, kabga had' mndu ta laviɲtə maga tsa mazəmzəmha ta magə kagha ya, ka had' Lazglafta kawadaga nda tsi wu,» ka'a. ³ «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ka ya a lu ta mndu ka mahis wu katsi, laviɲ a ta nghanɲə ga mghama Lazglafta wu,» ka Yesu nda tsi. ⁴ «Waka lu dza'a yəglagatə mndu nda ghada halatani, dza'a vrəgladaf vra da huda mani, ɲa yəglagata ra?» ka Nikwademu nda tsi. ⁵ Ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ka ya a lu ta mndu nda imi nda Sulkum wu katsi, laviɲ a ta walanɲə lami da ga mghama Lazglafta wa. ⁶ Ya yaga mndu ná, mnda səla tsaya. Ya yaga Sulkum ya ná, ɲa Sulkum tsa ya. ⁷ Ma ndərmim ka nda ndərmima kabga mnaghata da: "Tkwe' ka yagatə kaghuni ka mahis" kə'a. ⁸ Nda ta tvi ta kumə tsi ta vyakwa falak. Ta snay ka ta ghudzagani, sna a ka ka ga sli'aftə tsi wu, sna a ka ka ga ta dza'a tsi wa. Mantsa ya nzakwa inda mndu yaga lu ma Sulkum,» ka Yesu nda tsi. ⁹ «Waka skwi mantsa dza'a magaku?» ka Nikwademu nda tsi. ¹⁰ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Kagha mndu ta tagha skwi ɲa la Isra'ila ná, sna a ka ta tsa ra? ¹¹ Kahwathwata ka yu ta mnaghata, skwi snay ɲni ta mnə ɲni, skwi nghan' ira ɲni ta gwadə ɲni, tsaw tsu'a a kuni ta skwi ta mnə ɲni wa. ¹² Gwadaf da ta skwi ta magaku ta hadik ɲa ghuni, zlgħa a kuni wu, waka kuni dza'a zlgħaftə skwi ta magaku ta luwa dza'a mnaghunata yu tama? ¹³ Had' mndu ta kdə lafi ta luwa, ka mndu ta saha daga ta luwa a tsi wa. Ba Zwanja mndu yeya ta saha daga ta luwa. ¹⁴ Manda va ya kapadaf Musa ta nahadika ghuvatili ta udzu ma mtak ya, manda va tsaya dza'a kapadafta lu ta Zwanja mndu, ¹⁵ kada mutsafta dər wa ta zlgħaftə hafu ɲa kdəkedzən. ¹⁶ «Dvudva Lazglafta ta ghəɲa hadik, kəl tsi ka vlatə Zwanjani turtuktuk, dər wa ta zlgħafta, zwaduta a wu, mutsafmutsa ta hafu ɲa kdəkedzən. ¹⁷ Ghunaga a Lazglafta ta zwanjani ɲa tsanaghatə guma ta mnduha ta ghəɲa hadik wu, ama ɲa mutsafta mnduha ma ghəɲa hadik ta mbaku nda ma tsatsi, kəl Lazglafta ka ghunagatə Zwanjani ta ghəɲa hadik. ¹⁸ Mndu ta zlgħaftə Zwanja Lazglafta, had' guma ta ghəɲani wa. Mndu kul zlgħafta, nda ghada tsatə guma ta ghəɲani, kabga kwalani kul zlgħaftə Zwanja Lazglafta turtuktuk. ¹⁹ «Wya ghəɲa tsa guma ya: Ma saha tsuwadək ta ghəɲa hadik, ka zlanavatə mndu ta tsuwadək ka laghwi dvatə grusl, kabga slnaha tan kul dinaku. ²⁰ Inda mndu ta maga ghwadəka skwi, husanhusa tsuwadək. Had' tsa mndu ya dza'a walanɲa sagha da tsuwadək wu da maravata slnani duway ta daɓi. ²¹ Ka ɲərmani nzakwa mndu kahwathwata katsi ná, dza'a saghasa da tsuwadək kada nghavata inda slnani ta magə tsi tsidid kazlay: Skwi ta magə tsi, zdəganazda ta Lazglafta kə'a.»

Yuhwana mnda maga batem nda Yesu

²² Tahula tsa, ka sli'áftá Yesu kawadaga nda duhwalhani ka laghwi ta hadíka Zudiya. Ka nzdávatá tsi tsə́bakw fitik kawadaga nda hən hada. Ka magə tsi ta batem ŋa mnduha. ²³ Ta magə Yuhwana ta batem guli ŋa mnduha ma sana vli ta hgə lu ka Inuŋ, ndusa nda sani vli ta hgə lu ka Salima, kabga dagala imi hada. Ka va sli'adaghatá mnduha ŋa maganaftá batem ta hən. ²⁴ Ma tsa fitik ya, ta la a lu ksaghatá Yuhwana da gamak karaku wa.

²⁵ Ka sli'anafá duhwalha Yuhwana ta zlərdutawi nda sana mnda la Yahuda ta ghəŋa gwada ta ghuḅa səla. ²⁶ Ka sli'áftá hən ka lagha da mnay ŋa Yuhwana kazlay: Maləma da! Tsa mndu si kawadaga nda kagha ta bla ghwa Zurdeŋ si ta mnə ka ta gwada ta ghəŋani ya kay ná, wa'a ta maga batem ŋa mnduha. Ta sli'i inda mnduha da tsi, ka hən. ²⁷ Ka Yuhwana mantsa: «Had' mndu dza'a mutsaftá sana skwi ka Lazglafta a ta vlanŋta wa. ²⁸ Nda sna kaghuni nda sləməŋa ghuni ta mnə yu tazlay "Kristi a i'i wu" kə'a. Ghunidík ghuna lu ma kdaku tsatsi ka sagha. ²⁹ ŋa zwanŋa midzi ta kla lu ta makwa, gra zwanŋa midzi ya guli ná, tavatani ta nzata tsi ka sna lwa gwada ta gwadagapta zwanŋa midzi. Snaŋtani ta gwada ta gwadagapta tsi ya, rfayni ta rfu. Manda tsaya ta rfa i'i ta rfu guli. Ndanana ná, rfu ŋa da ta rfay. ³⁰ Ka ŋla tsatsi nda ŋla, ka htakwa i'i nda hta.

³¹ «Mndu ya ta saha daga ta luwa ná, nzanaghanza tsatsi ta ghəŋa inda skwi demdem. Mndu ya ta ghəŋa hadík guli ná, ŋa ghəŋa hadík tsatsi. Gwada ta ghəŋa skwi ta ghəŋa hadík ŋani ta gwaday. Mndu ta saha daga ta luwa ná, [ta ghəŋa inda skwi nzanaghata tsatsi]. ³² Gwada ta ghəŋa skwi nghanŋ tsi nda ya snaŋ tsi ta gwadə tsi. Had' mndu ta tsu'áftá gwadani wa. ³³ Mndu ta tsu'áftá gwadani ná, grafgra tsa mndu ya ta Lazglafta kazlay: Kahwathwata ya kə'a. ³⁴ Mndu ghunaga Lazglafta ná, gwada Lazglafta ta gwadə tsi, kabga zwakuzwakwa Sulkum vlanŋ Lazglafta mida.

³⁵ «Dvudva Da ta Zwanŋ, ka fanamtá tsi ta inda skwi ma dzvani. ³⁶ Mndu ta zlgħaftá tsa Zwanŋ ya mutsafmutsa ta hafu. Mndu ta kwalagħutá zlgħaftá tsa zwanŋ ya mutsafta a ta tsa hafu ya wa. Ta ghəŋa basa ŋudufa Lazglafta yeya ta nzaku ta ghəŋani,» ka'a.

4

I Yesu nda markwa la Samari

¹ Ka snaŋtá la Farisa ta mnay kazlay: Mal mnduha ta sli'i da maga batem da Yesu ka ya da Yuhwana kə'a. ² Ka kahwathwatani ka lu mnay katsi ná, Yesu a ta maga batem ŋa mndu wu, duhwalhani zlanəŋ tsi ta magay. Snaŋta Yesu ta tsa gwada ta mnə lu ya, ³ ka sli'áftá tsi ta hadíka Zudiya ŋa vrə ta hadíka Galili. ⁴ Wya nda ma hadíka Samari ta laba tsi ya, ⁵ ka bhadaghatá tsi da sana vli ta hgə lu ka Sikar ndusa nda vwaha Yakubu ta vlanŋtá zwanŋani Yusufu bamma, ta hadíka Samari. ⁶ Ma tsa vli ya, mamu vəvrəma Yakubu. Manda hərfatá Yesu ta mbaḁa, ka nzatá tsi ta wa tsa vəvrəm ya, wər ma ghəŋ fitik nda tsa.

⁷ Ka lagha sana markwa la Samari da ta imi. «Tidífta ta imi ka sa'ata yu,» ka Yesu nda tsi. ⁸ Ma tsa fitik ya, laghula duhwalhani da luwa da skwa skwa zay. ⁹ «Waka kagha ta nzakway ka mnda la Yahuda, ta ḁawa imi ŋa say da i'i ta nzakway ka markwa la Samari na?» ka tsa marakw ya nda tsi. Tsaw had' la Yahuda ta guya vgha nda la Samari wa. ¹⁰ Ka Yesu mantsa: «Ka má nda sna ka ta skwi ta kumə Lazglafta ta vlagħata, nda mndu ya ta ḁawa imi ŋa say da kagha katsi ná, má kagha má dza'a ḁawa imi ŋa say, má ŋa vlagħatani ta imi ta vla hafu,» ka'a nda tsi. ¹¹ Ka tsa marakw ya nda tsi mantsa: «Mghama da!

wana had skwi ŋa tagafta da kagha wu, nda la na vɔvrɛm na guli, ga dza'a mutsa ka ta tsa imi ta vla hafu ya na? ¹² Mal kagha ka dzidza ŋni Yakubu si ta sa ima na vɔvrɛm na nda zwanani, nda rinani tani, ka zlanɲantá tsi na ra?» ka'a. ¹³ Ka Yesu nda tsi Mantsa: «Dɛr wati ma mndu ta sa na imi na ná, ta dza'a kuzlanɲkuzla ndala, ¹⁴ ama mndu dza'a sa na imi dza'a vlanɲa yu na ná, walɲlanɲa a ndala ta kuzlanɲa wa. Tsa imi dza'a vlanɲa yu ya ná, dza'a nuna ka dzuɓay, ŋa mbɛzagapta hafu ŋa kɛkedzeŋ mida,» ka Yesu nda tsi. ¹⁵ «Mghama dá! Vlihavla ta tsa imi ya tsa, kada kwala ndala ta kuzliglihata, ka kwala yu ta sɛglagha da ta imi hadna,» ka tsa marakw ya nda tsi. ¹⁶ «La hgaktá zɛ'ala ghuni, ka sagha kuni da hadna,» ka Yesu nda tsa marakw ya. ¹⁷ «Had zɛ'ala dá wu,» ka tsa marakw ya nda tsi. Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ta ŋa gha ta mnay kazlay: Hadu zɛ'ala dá wu kɛ'a, ¹⁸ kabga hutaf zɛ'ala gha. Nana ga tan ka ndanana guli, zɛ'ala ghuni a wu, raghatani mnay gha mantsa ya,» ka Yesu nda tsi. ¹⁹ «Mghama dá! Anabi ka ta grɛ yu nda na skwi na. ²⁰ Dzidziha ŋni la Samari ná, ta na ghwá na si ta maga hɛŋ ta du'a ŋa Lazglafta. Ka kaghuni la Yahuda ná, ma Ursalima vla maga du'a ŋa Lazglafta, ka kaghuni,» ka tsa marakw ya. ²¹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Marakw na, zlg hafazlg ha ta i'i. Dza'a saghasa fitik dza'a kwal kuni maga du'a ŋa Da ta na ghwá na, dɛr ma Ursalima. ²² Kaghuni la Samari, ŋa skwi kul snanɲ kuni ta maga kuni ta du'a. Anɲi la Yahuda, ŋa skwi snanɲ ŋni ta maga ŋni ta du'a, kabga da la Yahuda sagha mbaku. ²³ Dza'a saghasa fitik, nda maga vani ndanana. Ma Sulkum nda ya ma kahwathwata dza'a kɛl mnduha ka maga du'a, ŋa tsɛɓay tan ta tsɛlɓu ŋa Da, kabga mndɛrga tsa mnduha ta tsɛɓa tsa tsɛlɓu ya ta zbɛ Da. ²⁴ Lazglafta ná, Sulkum ya. Tsa mnduha ta maga du'a ŋani ya, ma Sulkum nda ya ma kahwathwata ta maga hɛŋ,» ka Yesu nda tsi. ²⁵ «Nda sna yu kazlay: Dza'a saghasa Almasihu, ta hgɛ lu ka Kristi ya, kɛ'a. Ka saghasa tsi, dza'a mnanɲamna ta inda skwi,» ka tsa marakw ya nda tsi. ²⁶ «Tsa mndu ta mnɛ kagha ya na i'i ta gwada nda kagha na,» ka Yesu nda tsi.

²⁷ Tata gwada hɛŋ, ka vraktá duhwalhani. Ka ndarmimi duhwalhani ta tsa nzatani ka gwada nda tsa marakw ya. Tsitsiridɲ, nzanza hɛŋ, had ya ta pslanaftawi, ka dawanta da tsi kazlay: Nu ta daw ka da tsi, ari nu ta gwadɛ ka nda tsi na kɛ'a wa.

²⁸ Ka gi zlanatá tsa marakw ya ta bzleghwani hada ka laghwi da luwa da mnay ŋa mnduha. ²⁹ Ka'a mantsa: «Sawa nga mndu ta mnihatá inda skwiha maga yu ɓa, zlah Kristi na mndu na?» ka'a. ³⁰ Ka sli'agaptá mnduha ma luwa, ka lagha slanaghatá Yesu. ³¹ «Malɛma dá! Kwa za ta skwa zay misimmisim,» ka duhwalhani nda Yesu, ma tsa fitik ya. ³² «Mamu skwa zaya da kul snanɲ kaghuni,» ka Yesu nda hɛŋ. ³³ «Mamu mndu ta klanaktá skwa zay ra?» ka duhwalhani mataba tan. ³⁴ Ka Yesu nda hɛŋ mantsa: «Maga skwi ta zdɛganatá mndu ya ta ghunighata ka kɛnistá slnani, skwa zaya dá. ³⁵ «Ta fwad pɔkwa tili ka tska nimaya ta vwah» a ka kaghuni ndanana wu ra? ka i'i nda kaghuni wa, nghadapwangha ta ndɛhatá nimaya ta vwah ɓa, ta ghwan a lu ka tskey wa. ³⁶ Mndu ta tska nimaya ta vwah ná, ta mutsay ta nisɛlani, ŋa tskanatani ta hulfani ŋa hafu ŋa kɛkedzeŋ. Mantsa ya, ŋa rfay mndu ta slɛagfa nda mndu ta tskata ta rfu kawadaga. ³⁷ Tsa mahdihdi mnɛ lu kazlay: Slgadatá slgayslgay ŋa sani, tskatá tskeytskey ŋa sani kɛ'a ya ná, kahwathwata nzakwani. ³⁸ Da vli kul magatá kuni ta slna ghunaghunafata yu. Ghuyghuya sanlaha ta danɲa ma slna, ka lagha kaghuni da ŋatsa ndela tsa slna tan ya,» ka'a. ³⁹ Nda ndɛgha la Samari ma tsa luwa tan ya ta zlg haftá Yesu ta ghɛŋa tsa gwada mna tsa marakw ya ta mnay kazlay: Ka mnihatá tsi

ta inda skwiha maga yu kə'a ya. ⁴⁰ Ma lagha la Samari da slanaghatá Yesu, ka ndəbə hən ta dzvu da tsi ɲa nzatani kawadaga nda hən. Ka nzatá tsi ka zatá fitik his hada da hən. ⁴¹ Ka sgavaghatá ndəghata mnduha ta zlgħaftá Yesu, kabga Yesu ka ghənani ta mna gwadani ɲa tan. ⁴² «Zlgħafzlgħa anɲi ndanana tama makwa na, kabga gwada gha mna ka yeya a wa. Nda sna vərda anɲi nda sləmənɲa ɲni. Grafgra ɲni kahawthwata kazlay: Na mndu na ná, mnda mba mnduha ta ghənɲa hadik ya kə'a.»

Mbanafta Yesu ta zwanɲa sana mnda ksa slna ɲumna

⁴³ Tahula tsa fitik his ya, ka sli'aftá Yesu hada ka laghwi ta hadika Galili. ⁴⁴ Tsaw si wya ka Yesu mnata: «Had lu ta vla glaku ɲa anabi ta hadikani wu» kə'a. ⁴⁵ Bhadaghatani ta hadika Galili, ka tsu'aftá gwal hada. Tsa gwal ta tsu'afta ya ná, gwal ta nghanɲá inda skwi maga Yesu ma Ursalima ma fitika skala Pak ya, kabga si labla hahən guli da vla tsa skalu ya.

⁴⁶ Ka vraghatá tsi tama da luwa Kana ta hadika Galili, ma vla mbədanaftani ta imi ka ima inabi ya kay. Tsaw mamu sana mndu dagala ma slna ɲumna, ta maga slna ga mgham ma luwa Kafarnahum, kul dughwanaku zwanɲani ta kala ghən. ⁴⁷ Snanɲani kazlay: Sli'afslí'a Yesu ta hadika Zudiya, ka sagha ta hadika Galili kə'a, ka sli'aftá tsi ka lagha slanaghatata. Ka'a nda tsi mantsa: «Kdakkdkək, mbada mbanaftá zwanɲa da kul dughwanaku, ta kala ghən,» ka'a. ⁴⁸ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ka ta ngha a kaghuni ta mazəmzəm nda skwa ndərmmay wu ná, zlgħa a kaghuni kay tama wa!» ka'a. ⁴⁹ Ka tsa mndu ta maga slna ga mgham ya nda tsi mantsa: «Mghama dá! Mbada ma kdaku zwanɲa da mtuta,» ka nda tsi. ⁵⁰ Ka Yesu nda tsi mantsa: «La dzagha! Wa a zwanɲa gha wdərwdər,» ka'a.

Ka zlgħaftá tsa mndu ya ta tsa gwada mnana Yesu ya, ka sli'aftá tsi ka laghwi dzaghani. ⁵¹ Ta laha tsi ta tvi ta dza'a dzagha, ka guyatá tsi nda kwalvahani ta ɲlu da mnay ɲani kazlay: Wa'a nda mba zwanɲa gha wdər kə'a. ⁵² Ka tsa mndu ya mantsa: «Ta wati luwa lenavata tsi na?» ka'a dawənɲa da hən. «Ki'a hdzikata fitik ma ghən dahawu, ta lavaghutá tsa ɲudidarani ya,» ka hən nda tsi. ⁵³ Ka graftá tsa dani ya, ta tsa luwa ya mna Yesu ɲani kazlay: Wdərwdər zwanɲa gha kə'a ya. Daga badu tsa ka zlgħaftá tsatsi nda gwal ga tanɲani ta Yesu.

⁵⁴ Tsaya mahisa mazəmzəm maga Yesu ta hadika Galili manda zlanɲani ta hadika Zudiya.

5

Mbanafta Yesu ta sana mndu nda raghwa səlani

¹ Tahula tsaya, ka slatá skala la Yahuda ma Ursalima. Ka laf Yesu da hada. ² Tsaw ma Ursalima, mamu sana ghwa tsap lu ndusa nda watgha saba tuwakha. Betsayda ta hga lu ta tsa ghwa ya nda gwada Hebru. Ta wa tsa ghwa ya mamu glakamha hutaf. ³ Ma tsa glakamha ya, mamu ndəghata gwal kul dughwanaku mida, manda gwal nda ghulpa, nda gwal ta dzəgidi, nda gwal nda rwa səla tanɲa nda dzva tanɲa ta kzla gigdavata imi. ⁴ Tsaw ta sasa duhwala Lazglafta tazlay da tsa imi ya ɲa gigdanafta. Ka gigdavafgigdá tsa imi ya, ka tinəl wa ta gi laha dida tahula gigdavaftani ya, nda mba tsa mndu ya dər kinawu tsa dənɲani ya. ⁵ Hkənmsak tghas mida vakwa sana mndu ma dənɲani ta nzaku hada. ⁶ Kə'a ka Yesu ná, ta hani tsa mndu ya. Nda sna guli kazlay: Nda kda fitikani ta basa tsa dənɲa ya kə'a. «Ta kumay ka ta mbafta gha ra?» ka'a nda tsi. ⁷ «Mghama dá! Had mnda da ɲa fadihata

da imi gigdavafər tsi wa. Ka dza'a yu, ka yu ya ná, gi tinlaghuta sani ta laha ka i'i,» ka tsa mndu kul dughwanaku ya nda tsi. ⁸ «Sli'afslí'a gha kla ta skwa hana gha, ka sli'a ka,» ka Yesu nda tsi. ⁹ Gi hadahada ka mbaftá tsa mndu ya, sləjad klaftá skwa hanani, ka sli'i. Tsaw, badu Sabat magakwa tsa skwi ya. ¹⁰ Ka la mali ma la Yahuda nda tsa mndu mbanaf lu ya mantsa: «Sabat a vli gita kay ra? Wa ta mnaghatá kla skwa hana gha na?» ka həj. ¹¹ «Kla ta skwa hana gha, ka sli'a ka» ka tsa mndu ta mbadifta ya nda i'i,» ka'a nda həj. ¹² «Wa tsa mndu ta mnaghata kazlay: Kla ta skwa hana gha ka sli'a ka kə'a ya na?» ka həj dawənta da tsi. ¹³ Tsaw sna a tsa mndu mbanaf lu ya ta tsa mndu ta mbanaf ta ya wu, kabga zadəmzadá Yesu mataba tskata mnduha ma tsa vli ya. ¹⁴ Bats nzdá, ka guyaftá Yesu ta vgha nda tsa mndu ya ma dafa həga Lazglafta. «Wana nda mba ka ndana tama, yaha ka walənta maga dmaku da slaghaghatá ya katakata ta malaghutá tsaya,» ka Yesu nda tsi. ¹⁵ Ka sli'aftá tsa mndu ya, ka laghwi da mnay ŋa la mali ma la Yahuda kazlay: Yesu tsa mndu ta mbidifta ya kay kə'a. ¹⁶ Tsaya kəl la mali ma la Yahuda ka zba htsinŋa Yesu, kabga magatani ta tsa skwi ya badu Sabat.

¹⁷ Ka Yesu nda həj mantsa: «Tata maga slna Da da kulam ndanana, mantsa i'i guli, tata maga slna yu kulam ndanana,» ka'a. ¹⁸ Ta ghəŋa tsa gwada gwada tsi ya, ka zbəgalta la mali mataba la Yahuda ta Yesu ŋa dzata. Ta ghəŋa val ɓlanaptani ta zlaha Sabat kwenkwenŋa a ta zba həj wu, kabga mnayni kazlay: Vərdá Lazglafta na Da da kə'a ta gra ghəŋani nda Lazglafta guli ya.

Vlanja dani ta inda mbrakwani ta zwanjani

¹⁹ Ka Yesu vrəglinjtá gwadani nda həj mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, lavinj a zwanj ta magatá skwi gaghəj gaghəjani, ka ngha a tsi ta skwi ta magə Da wa. Ka kinawu ta maga Da ta inda skwi ya, ka gragra mantsa ya ta maga zwanj guli. ²⁰ Ta dvay Da ta zwanj. Tsaya ta kəl tsi ka maranjntá inda skwi ta magə tsi, ŋa maranjntani ta slnaha ta malaghutá nana, kada nghanjta kuni ta skwa ndərmimay. ²¹ Manda ya ta sli'aganapta Da ta gwal nda rwa nda hafu ya, mantsa ya ta vlanjta zwanj ta hafu ŋa mndu ta kumə tsi. ²² Tsa a Da ta guma ta ghəŋa mndu wu, ma dzva zwanj fanamta tsi ta inda guma ŋa gumay, ²³ kada vla inda mndu ta glaku ŋa zwanj, manda ya ta vlə həj ta glaku ŋa Da ya. Ka vla a mndu ta glaku ŋa zwanj wu katsi, had tsa mndu ya ta vla glaku ŋa Da ta ghunagatá tsa zwanj ya wa.

²⁴ «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta sna gwada da, ka zlghaftá tsi ta mndu ta ghunigihatá, mamu hafu ŋa kdəkedzen ma tsa mndu ya. Had lu dza'a tsanaghatá guma ta tsa mndu ya wa. Nda ghada Pak tsa mndu ya ta mtaku ka laghwi da hafu. ²⁵ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a saghasa fitik, nda ghada va saghani, dza'a kəl gwal nda rwa ka snanjta lwa Zwanja Lazglafta. Tsa gwal dza'a snanjta ya dza'a nzakway nda hafu. ²⁶ Manda daslakwa hafu ta nzaku ma Da ya, manda tsaya vlanjta tsi ta zwanj ŋa mutsakwa hafu ma tsatsi guli. ²⁷ Ka vlanjta tsi ta mbrakwa tsa guma, kabga nzakwani ka Zwanja mndu. ²⁸ Tsaya a skwi ŋa ndərmimay ghuni wu, dza'a saghasa fitik dza'a kal inda gwal ma kulu ka snanjta lwani ²⁹ ŋa sli'agapta tanj. Gwal ta maga skwi dina ya, dza'a sli'agapta ŋa nzata nda hafu hahəj. Gwal ta maga skwi kul dinaku ya guli, dza'a sli'agapta ŋa tsanaghatá guma ta həj hahəj.»

Nzakwa Zwanj ka maslmtsək

³⁰ Ka Yesu mantsa: «Had sana skwi dza'a magata i'i gaghəŋ gaghəŋa da wa. Manda ya mniha Lazglafta ta tsa yu ta guma. Nda tvani ta tsa yu ta guma kabga zba a yu ta skwi ta kumə ghəŋa da wu, skwi ta zdəganatá mndu ta ghunigihata ta zbə yu.

³¹ «Ka i'i katsi mnatá gwada ta ghəŋa da katsi ná, had hayhaya tsa gwada da ya nda tsa wa. ³² Ka sana mndu katsi mna gwada ta ghəŋa i'i katsi, nda sna yu kazlay: Tsa gwada ta mnə tsi ta ghəŋa i'i ya ná, kahwathwata nzakwani kə'a. ³³ Ghunaf ghuna kuni ta mnduha da Yuhwana ka mnaghunatá tsi ta kahwathwata. ³⁴ I'i tada ná, zbaŋ a yu ta mndu ŋa mna gwada ta ghəŋa da wa. Tsaya kwenkwen mnaghuna yu ŋa mutsay ghuni ta hafu. ³⁵ Yuhwana ná, pitirla ta zlgħaku ka tsuwadaka vli ya. Kumanĵkuma kuni ta nzdavata nda rfu ma tsuwadakani.

³⁶ «I'i, mamu ŋa da ma gwada ta ghəŋa da ta malagħutá ŋa Yuhwana. Tsa gwada ya ná, slnaha vliha Da ŋa kdanafta da ta magay ya. Tsa slnaha ta kdə yu ta magay ya, ta maraŋta tsidid kazlay: Da ya ta ghunigihata kə'a. ³⁷ Tsa Da ta ghunigihata ya, ta mnanatá gwada ta ghəŋa da. An mndani ta walaŋ a kuni ta snaŋtá lwani wa. Ta walaŋ a kuni ta nghanatá kumani guli wa. ³⁸ Nza a gwadani ma ŋudufa ghuni wu kabga zlgħaf a kuni ta mndu ya ghunaga tsi wa.

³⁹ «Ta ndi'andi'a kuni ka tagha skwi ya nda vinda ma gwada Lazglafta kabga mida dza'a mutsa ŋni ta hafu ŋa kdekedzeŋ ka kuni. Tsa gwada Lazglafta nda vinda ya ná, ta ghəŋa i'i ta gwada tsi. ⁴⁰ Sew va a kuni ta sagha da i'i ŋa mutsa vərda hafu wa.

⁴¹ «Da mnda səla a ta mutsa i'i ta glakwa da wa. ⁴² Tsaw nda sna i'i ta kaghuni tsidid kazlay: Dvu a kuni ta Lazglafta wu kə'a. ⁴³ Da da ta ghunigihata, ka kwalagħutá kuni ta tsu'aftá i'i. Ka ma sana mndu ta klaftá ghəŋani ka ghəŋani ka sagha katsi ná, má tsu'afstu'a kuni. ⁴⁴ Kaghuni gwal ta dva glaku da sani nda sani, ka kwalagħutá zba glaku daga da Lazglafta turtukwani, waka kuni má dza'a zlgħafta na?

⁴⁵ «Yaha kuni da uwalay kazlay: Dza'a wlay yu ta kaghuni da Lazglafta kə'a. Tsa Musa faf kaghuni ta ghəŋ tida ya dza'a wla kaghuni. ⁴⁶ Ka má zlgħafzlgħa kuni ta Musa katsi ná, má zlgħafzlgħa kuni ta i'i guli, kabga vindaf ta ghəŋa i'i tsatsi ta gwada. ⁴⁷ Ka si zlgħaf a kaghuni ta skwi vindaf tsatsi ya wu ní, waka kuni dza'a zlgħaftá gwada da na?» ka'a.

6

Zuŋta Yesu ta skwa zay ta mnduha dambu' hutaf *Mat 14:13-21, Mak 6:30-44, Luk 9:10-17*

¹ Tahula tsaya, ka sli'aftá Yesu ka lagħwi ta sana 6la tsa ghwa Galili ta hgə lu ka Tiberyad ya guli. ² Ka sli'aftá dəmgə rutut mistani nghər həŋ ta mazəməmə, ka mbamba gwal kul dughwanaku. ³ Ka ŋlagħatá Yesu ta ghwá ka nzagata hada kawadaga nda duhwalhani. ⁴ Tsaw ndusa fitika skala Pak ta nzakway ka skala la Yahuda. ⁵ Kə'a ka Yesu klaŋtá ghəŋ ka nghadapta ná, rutututa dəmgə ta lagħa da tsi. Ka'a mantsa: «Ga dza'a skwakta mu ta buradi ŋa zunustá na ndəghata mnduha na?» ka Yesu nda Filip. ⁶ Ŋa tsakwasla gwada da tsi kəl tsi ka mnanata mantsa, kabga nda sna tsatsi ta skwi dza'a tsi magay. ⁷ Ka Filip nda tsi mantsa: «Dər tsedə vagħa mnduha his dərmaĵk* ta maga slna klaŋ lu ŋa dzawaktá buradi nda tsi ná, slagħu a dər ŋa valaŋtá həŋ

* 6:7 Ngha ta Mata 20:2.

ki'a ki'a wu,» ka'a nda tsi. ⁸ Ka sani mataba duhwalhani ta nzakway ka Andre zwanjamani ma Simun Piyer nda tsi mantsa: ⁹ «Mamu sana zwanj hadna nda buradi hutaf nda tsulhwa zwana klipi his da tsi, tsaw ŋa slafta kawu mataba ndəghata mnduha mandana na?» ka'a. ¹⁰ Ka Yesu mantsa: «Mnanawa mna ta hən ja ka nanzata hən nda nanza,» ka'a. Tsaw mamu dyatá kuzunj ksif ma tsa vli ya, ka nanzafatá mnduha ta maga dəmbu' hutaf tida. ¹¹ Ka hlaftá Yesu ta tsa buradiha ya, ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghənjani, ka daganafatá tsi ta tsa mnduha ta nzaku ya. Ka daganafatá tsi ta tsa klipiha ya ta hən guli manda ya ta kumə hən. ¹² Manda babaghawta mnduha, «Tskafwa padakwani yaha da badzuta,» ka Yesu nda duhwalhani. ¹³ Ka tskaftá hən, ka ndaghanafatá hən ta ghwanak ghwanjəfə his nda pəakwa tsa buradi hutaf ya, tahula babaghawta tanj demdem. ¹⁴ «Nana mndu na vərda anabi dza'a sagha ta ghənja hadik mnə lu kay ya,» ka tsa mnduha ta nghanjta mazənzəm maga Yesu ya.

¹⁵ Tsatsafta Yesu kazlay: Dza'a saghasa lu da ksafata nda mbraku ŋa nzakwani ka mgham kə'a, ka kdinja Yesu ta ŋəlaghata ta ghwá.

Mbaday Yesu ta mbadá ta imi

Mat 14:22-33, Mak 6:45-52

¹⁶ Magatá hawu, ka sli'agatá duhwalhani ta wa drəf. ¹⁷ Ka sli'adamtá hən da kwambalu ŋa tsughwada drəf ŋa dza'a da luwa Kafarnahum. Nda ghada kuzatá vli, ta vradagha a Yesu slanaghatá hən wa. ¹⁸ Tata ndrə hən, ka sli'avafatá falak dagala katakata, ka kapatsa'uwaku drəf. ¹⁹ Swadap swa duhwalha Yesu ta kwambalu ta maga meli hutaf ka mku' a tsi, ka nghanjta hən ta Yesu ta mbadá ta drəf ta ndusadaghata tavata kwambalu, ka ksafatá zlən ja hən. ²⁰ «I'i ya tane! Ma zlən kuni ta zlən!» ka Yesu nda hən. ²¹ Si ta kumay hən ta klamta da kwambalu sizlay, gi nda bhadaghata kwambalu da tsa vli ta dza'a hən ja.

Zbay dəmgá ta Yesu

²² Gamahtsimani, ka havaktá tsa mnduha ta nzaku ta wa drəf ya kazlay: Turtuktuk kwambalu si ta lagha da tsa vli ya kə'a. Grafgra hən guli kazlay: Lamə a Yesu kawadaga nda duhwalhani dida wu kə'a. Nda ghənja tanj laghwa duhwalhani. ²³ Ma va tsa fitik ya, ka sli'afatá sana kwambaluha ma luwa Tiberiya, ka bhadaghata hən ndusa nda tsa vli kəl Mgham Yesu ka rfanaghatá Lazglafta ta ghənja buradi, ka zutá mnduha ya kay. ²⁴ Nghay mnduha ná, had Yesu hada wu, had duhwalhani hada guli wu, ka sli'adamtá hən da tsa kwambalu ya ka laghwi da luwa Kafarnahum da zba Yesu.

Yesu ná, dafa hafu ya

²⁵ Ka bhadaghata hən ja zbə hən, ka slanaghatá hən ta wa sana bla tsa drəf ya. «Maləma dá! Yawu saghwa ka da hadna kay?» ka hən nda tsi. ²⁶ Ka Yesu nda hən mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnghunata, ta zbə kabga vəl nghanja ghuni ta mazənzəm a kuni ta i'i wa. Ta zbə kabga zuta ghuni ta buradi, ka baghafatá kuni, kuni ta i'i. ²⁷ Ma ksə kuni ta slna ŋa skwa zay dza'a badzuta. Nəwawaja ka maga slna ŋa skwa zay ta nzdavata dza'a vlaghunatá hafu ŋa kdəkedzerj. Tsa skwa zay ya ná, Zwanja mndu dza'a vlaghunata, kabga ta tsatsi thafta Da ta ŋizla vlanjani ta mbraku,» ka'a nda hən. ²⁸ Ka hən nda tsi mantsa: «Nahgani dza'a anji magay ŋa kdinjta magatá slna Lazglafta na?» ka hən. ²⁹ Ka Yesu nda hən mantsa: «Zlghafta ghuni ta mndu ya ghunaga tsi, na slna ya ta kzlə Lazglafta ta maganata ghuni,» ka'a. ³⁰ Ka hən mantsa: «Mndərga wati mazənzəm lavinj ka ta maganata ŋa

nghanṭa ṛni, kada zlgħafta ṛni ta kagha na? Wati slna dza'a ka magata na? ³¹ Zuza dzidzīha ṛni ta Mana ma mtak. Manda ya nda vinda na: “vlagavla ta buradi daga ta luwa† ṛa taṛ, ṛa zay taṛ,” ka hṛṇ nda tsi. ³² Ka Yesu nda hṛṇ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, Musa a ta vlaghunatá buradi ta saha ta luwa wa, Da dá ta vlatá buradi ta saha ta luwa. ³³ Tsa Buradi vлага Lazglafta ya ná, tsa ta saha ta luwa ta vla hafu ṛa mnduha ta ghṛṇa hadik yeya,» ka'a nda hṛṇ. ³⁴ Ka hṛṇ mantsa: «Mghama dá! gdagdá ta vlanṭatá mndṛga tsa buradi ya,» ka hṛṇ.

³⁵ Ka Yesu nda hṛṇ mantsa: «I'i buradi ta vla hafu. Ka saghasa mndu da i'i, walglanṭa a maya ta kuzlanṭa wa. Ka zlgħafzlgħa mndu ta i'i, walglanṭa a ndala ta kuzlanṭa wa. ³⁶ Wya mnaghunamna yu, nda ngha kuni ta i'i, ka kwalaghutá kuni ta zlgħaftá i'i. ³⁷ Inda gwal vliha Da, dza'a saghasa hṛṇ da i'i. Had' i'i guli dza'a zlanṭá mndu ya ta sagha da i'i ma bli wa. ³⁸ Sa a i'i ta luwa ṛa maga skwi ta kumṛ yu wa. Sasa i'i ṛa maga skwi ta kumṛ mndu ta ghunigihata. ³⁹ Skwi ta kumṛ mndu ta ghunigihata ná, kwala dá kul zlanaghutá inda gwal vliha tsi, ṛa sli'aganapta dá ta hṛṇ baḍu kdakwa ghṛṇa hadik. ⁴⁰ Wya skwi ta kumṛ Da dá, dṛ wati ma mndu ta nghanṭá zwanṛ ka zlgħaftá tsi, nda mutsa hafani ṛa kḍekedzeṇ. Dza'a sli'aganapli'a yu baḍu kdakwa ghṛṇa hadik,» ka'a.

⁴¹ Ka rurunṭwaku la Yahuda ta ghṛṇani, kabga mnayni kazlay: I'i buradi ta saha daga ta luwa kṛ'a. ⁴² «Tsatsi a Yesu zwanṛa Yusufu kay wu ra? Tsatsi a na snay amu ta i dani nda mani na ra? Ta ghṛṇa wu ta mna tsi kazlay: Sa daga ta luwa yu kṛ'a ba?» ka hṛṇ. ⁴³ Ka Yesu nda hṛṇ mantsa: «Zlanawazla ta rurunṭwaku mataba ghuni, ⁴⁴ had' mndu dza'a laviṇṭá sagha da i'i, ka ghunagagha a Da ta ghunigihata da i'i wa. I'i, dza'a sli'aganapli'a yu ta tsa mndu ya baḍu kdakwa ghṛṇa hadik. ⁴⁵ Wya skwi vindaf la anabi: “Dza'a taghanaftagha Lazglafta‡ ta skwiha ta hṛṇ.” Dṛ wa ta snay, ka zlgħaftá tsa skwi ta taghṛ Lazglafta ya, dza'a saghasa tsa mndu ya da i'i. ⁴⁶ Va a tsaya ta mnay kazlay: Nda ngha tsa mndu ya ta Da nda irani kṛ'a wu, ba mndu ta saha da Lazglafta yeya nda ngha ta Da nda irani. ⁴⁷ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta zlgħaftá i'i, nda mutsa hafani ṛa kḍekedzeṇ. ⁴⁸ I'i buradi ta vla hafu. ⁴⁹ Zuza dzidzīha ghuni ta mana ma mtak, kulam nda tsa, rwurwa inda taṛ. ⁵⁰ Wana buradi ta saha daga ta luwa hadna. Mndu ta zay, mtṛta a wa. ⁵¹ I'i buradi ta vla hafu ta saha daga ta luwa. Kata zay mndu ta tsa buradi ya, dza'a nzaku tsa mndu ya nda hafu ṛa kḍekedzeṇ. Tsa buradi ta vlṛ yu ya ná, slu'uvgha dá ya. Dza'a vlay yu, kada nzakwa mnduha ta ghṛṇa hadik nda hafu,» ka Yesu nda hṛṇ.

⁵² Ka hṛṇ mantsa: «Waka na mndu na dza'a vlamatá slu'uvghani ṛa zay na?» ka la Yahuda zlgħanafta ta ghṛṇani. ⁵³ Ka Yesu nda hṛṇ mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka za a kuni ta slu'uvgha Zwanṛa mndu, sa a kuni ta usani wu katsi, had' hafu dḍekḍek ma kaghuni wa. ⁵⁴ Mndu ta za slu'uvgha dá, ta sa usa dá, mamu hafu ṛa kḍekedzeṇ ma tsa mndu ya. Dza'a sli'aganapli'a yu ta tsa mndu ya baḍu kdakwa ghṛṇa hadik. ⁵⁵ Vṛdá skwa zay ná, slu'uvgha dá ya. Vṛdá skwa say guli ná, usá dá ya. ⁵⁶ Mndu ta za slu'uvgha dá, ta sa usa dá ná, ma i'i ta nzamta tsa mndu ya, ma tsa mndu ya nzamta i'i guli. ⁵⁷ Tsa Da ta ghunigihata ya ná, nda hafu mida. Nda tsatsi ta nzakwa i'i nda hafu. Mantsa ya guli ka ta zay mndu ta i'i, dza'a nzanza nda hafu. ⁵⁸ Wana buradi ta saha daga ta luwa hadna. Nza a manda ṛa dzidzīha ghuni ta zutá mana

† 6:31 Ngha ta Sabi 16:13-15, 31. ‡ 6:45 Ngha ta Isaya 54:13.

ka rwutá hən̄ ya wa. Mndu ta za na buradi na ná, dza'a nzanza nda hafu ŋa kdekedzen̄,» ka Yesu nda hən̄. ⁵⁹ Ta taghə tsi ta skwi ma həga tagha skwa la Yahuda ma Kafarnahum, mna Yesu ta tsa gwada ya.

Zlanavata sanlaha ma duhwalhani ta Yesu

⁶⁰ Ka sanlaha mataba duhwalhani snən̄ər hən̄ ta tsa gwada ya mantša: «Dukdukwa na gwada na, wa dza'a laviŋtá snay na?» ka hən̄. ⁶¹ Daslafta Yesu ma vghani kazlay: Ta rurun̄waku duhwalhani ta ghən̄ja tsa tagha skwi ya kə'a, «nda ŋra ŋudufa kaghuni guli ra? ⁶² A ka tsa nghan̄ kuni ta Zwan̄ja mndu ta ŋlu da vli si hada tsi ghalya, waka ŋudufa ghuni dza'a magay tama? ⁶³ Sulkuma Lazglafta ta vla hafu, had' sana skwi laviŋ mnda sala ta magata wa. Na gwada mnaghuna yu na ná, Sulkum nda hafu ya. ⁶⁴ Tsaw mataba ghuni ná, mamu sanlaha kul zlgħafta dekdek,» ka Yesu nda hən̄. Tsaw nda sna Yesu daga zlraftani ta gwal kul zlgħafta dekdek, nda mndu ya dza'a skwapta tani. ⁶⁵ Ka Yesu sganaghata mantša: «Tsaya kəl yu ka mnay ŋa ghuni kazlay: Had' mndu dza'a laviŋtá sagha da i'i, ka ghunak a Da wu kə'a ya,» ka'a.

⁶⁶ Tahula mnata Yesu ta tsa gwada ya, nda ndəgha sanlaha ma duhwalhani ta vraghuta, ka kwal kul dza'agalta mistani. ⁶⁷ Ka Yesu mantša: «Ki kaghuni, sli'a a kaghuni guli ra?» ka'a nda tsa gwal ghwan̄pədə his ya. ⁶⁸ Ka Simun̄ Piyer mantša: «Mghama dá! Da wa ta dza'a ŋni? Ya wana mamu gwada hafu ŋa kdekedzen̄ da kagha. ⁶⁹ Zlgħafzlgħa ŋni, nda sna ŋni guli kazlay: Kristi mndu nda ghuəta ta saha daga da Lazglafta kagha kə'a,» ka'a nda tsi. ⁷⁰ Ka Yesu mantša: «I'i a ta dagaptá na kaghuni ghwan̄pədə his na ra? Nziya nza tsi ná, ka halaway ya turtuk mataba ghuni,» ka'a nda hən̄. ⁷¹ Ta ghən̄ja Zudas Iskaryut zwan̄ja Simun̄ ta mna tsi ta tsaya kabga tsatsi mndu dza'a skwapta, dər ma tekw tsatsi mataba tsa gwal ghwan̄pədə his ya.

7

Kwalaghuta zwanamani ta zlgħaftá Yesu

¹ Tahula tsa, mbada Yesu ka ra hadika Galili. Va a ta dza'a ta hadika Zudiya wu, kabga ta dakwatsay dakwatsay maliha ta ghən̄ja la Yahuda hada ŋa dzata. ² Tsaw ndusakndusa fitika skala dumbi da la Yahuda. ³ «Sli'afsli'a gha ka dza'a ka ta hadika Zudiya kada nghan̄ta duhwalha gha guli ta slna ta magə ka, ⁴ had' mndu ta kuma marantá ghən̄jani ta difa ghən̄jani wa. Ya wya mamu skwiha ta magə ka ya, maran̄mara ta ghən̄ja gha banluwa ŋa nghan̄ta inda mnduha ta kagha,» ka zwanamani nda tsi. ⁵ Tsaw ta zlgħaf a zwanamani ta tsatsi wa. ⁶ Ka Yesu nda hən̄ mantša: «Ta sagha a fitika dá wa. Ŋa kaghuni ya ná, dər ta wati luwa tsi, nda maga fitik, ka kaghuni. ⁷ Had' kaghuni ta husan̄ta mnduha wa. I'i ná, husan̄husa yu ta mnduha, kabga ta mnanan̄mna yu ta slna tan̄ kul dínaku ta hən̄. ⁸ Lawala kaghuni! La a i'i wu, kabga ta kda a sagha fitika dá karaku wu,» ka Yesu nda hən̄. ⁹ Tahula mnanatani ta tsa gwada ya ta hən̄, ka nzaghutá tsatsi ma Galili.

¹⁰ Manda laghwa zwanamani da vla skalu, ka sli'aftá tsatsi ka ghən̄jani ka lafi ma difa ma difa, kul marantá ghən̄jani banluwa.

Taghay Yesu ta skwi ma həga Lazglafta

¹¹ Ka la Yahuda mantša: «Ga tsatsi tama!» ka hən̄ ka zba Yesu ma vla skalu. ¹² Ka sli'avafatá zlerdūtawi ka ŋdan̄da ta ghən̄ja tsatsi mataba mnduha kazlay: Njərma mndu ya, ka sanlaha, mnduha ta zadin̄ta tsi, ka sanlaha. ¹³ Ma va

tsaya ná, haď mndu ta klanťá lwi ka gwaďa ta ghəŋa Yesu wu, kabga zləŋa la mali ta ghəŋa la Yahuda.

¹⁴ Dəgatá tsa fitikha ŋa skalu ya ka gragra ya ná, ka sli'aftá Yesu ka lamə da həga Lazglafta. Ka taghə tsi ta skwi ŋa mnduha mida. ¹⁵ Ka la Yahuda mantsa: «Taghaf ga na mndu na ta na ŋani ma skwi na na? Ya wya ta lagha a da vla taghaftá skwi wu, waka a snanťá skwi ma gwaďa Lazglafta mandana na?» ka həŋ ka ndərmimay. ¹⁶ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ta sagha da mndu ta ghunigihatá skwi ta taghə yu, ta sabə da i'i a wa. ¹⁷ Ka fafa mndu ta ghəŋani ka maga skwi ta kumə Lazglafta, dza'a nda sna ka ta sagha da Lazglafta na skwi ta taghə yu na tsi, ka ta kla'ata ma ghəŋa da a yu. ¹⁸ Mndu ta mna gwaďa ta ghəŋa ghəŋani ná, ghəŋani ta ghubu tsi. Mndu ta zba vlanťá glaku ta mndu ya ta ghunafta, vərďa mndu tsa mndu ya, ghwadaka mndu a wa. ¹⁹ Musa a ta vlaghunata zlahu wu ra? haď ya mataba ghuni ta maga slna nda tsa zlahu ya wa. Ta zbə ŋaw kuni ta i'i ŋa dzata tama?» ka Yesu nda həŋ. ²⁰ Ka həŋ mantsa: «Nda ksa ka da halaway, wa ta zba kagha ŋa dzata na?» ka həŋ nda tsi.

²¹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Turtuktuk yeya slna magan yu, ka ndərmim kuni nda ndərmima demdem. ²² Vlaghunavla Musa ta zlahu ŋa datsa fafad, an mndani Musa a ta zrafta wa. Daga ta dzidzi ta zrafta lu. Ta datsay a kuni ta fafada zwani baďu sabbat rke? ²³ Ka si lavinjlava kuni ta tsa fafada zwan baďu Sabbat, kabga yaha lu da ɔlanaptá zlahu Musa ya ní, kabgawu ta ɔasa kuni ta ŋuduf ta ghəŋa i'i, kabga vəl mbanafat da ta mndu dzahuma' baďu sabbat tama? ²⁴ Ma tsə kuni ta guma wa iri, tsawa tsa ta guma manda ya ta raku,» ka Yesu nda həŋ.

Kristi ná, Almasihu ya

²⁵ Ka sanlaha ma mnduha la Ursalima mantsa: «Nana mndu na a ta zbə həŋ ŋa dzata kay ra? ka həŋ. ²⁶ Ngha ɔa ta platá vghani ta gwaďa, gwadanaf a lu wa. Ari tsatsaftsatsa a maliha mu kazlay: Kristi na mndu na kə'a kana? ²⁷ An mndani nda sna mu ta vli sabə tsi. Wya ka saghasa Kristi tani ná, haď mndu nda sna ta vli dza'a sabə tsi wu,» ka sanlaha ma mnduha la Ursalima guli.

²⁸ Ma tsa tagha skwi ta taghə Yesu ma daɔa həga Lazglafta ya, ka klanťá tsi ta lwi dagala dagala. Ka'a mantsa: «Nda sna kaghuni ta i'i nda vli sabə yu dardar guli ra? Gaghəŋ gaghəŋa da a sagha yu wa. Vərďa mndu tsa mndu ta ghunidikta ya. Tsaw sna a kaghuni tama ta tsa mndu ya wa. ²⁹ I'i, nda sna yu, kabga sagha da tsatsi i'i. Tsatsi ta ghunidikta,» ka Yesu. ³⁰ Kamkamkam, ka sanlaha ka kuma ksay. Sew haď ya ta faftá dzvu tida wu, kabga ta sagha a fitikani karaku wa. ³¹ «Baďu saghar Kristi ní, dza'a magay ta mazəməzəmə ka malaghutá ŋa na mndu na ri?» ka ndəghata sanlaha ma mnduha mataba tsa dənga ya.

Ghunafta la Farisa ta mnduha ŋa ksaftá Yesu

³² Ka sninťá la Farisa ta tsa skwi ta mnə mnduha makdəkmakdək ta ghəŋa Yesu ya. Ka ghunaftá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la Farisa ta gwal ngha həga Lazglafta da ksa Yesu. ³³ Ka Yesu mantsa: «Ta teke'a nzda da kwitikw da kaghuni, kada vra yu da mndu ta ghunidikta. ³⁴ Dza'a zbay kuni ta i'i, slafta a kuni ta i'i wu, lavinťa a kuni ta ɔhata ma vli ta dza'a yu guli wu,» ka Yesu nda həŋ. ³⁵ Ka la Yahuda mantsa: «Dza'a laghu diga ŋa kwala mu kul slanaghata na? Dza'a laghu da taba la Yahuda ta widamtá vgha ma sala la Grek, ka tagha skwi ŋa la Grek rki na? ³⁶ Dza'a zbay kuni ta i'i, sladighata a kuni wu, lavinťa a kuni ta ɔhata da vli ta dza'a yu guli wu, ka'a ná, nu klatá ghəŋa tsa gwadani ya na?» ka həŋ ta ghəŋani.

Mnay Yesu ta gwada ta Sulkum nda ghuba

³⁷ Bađu kdavakta fitika tsa skalu ta nzakway ka mghama fitik ya, ka sli'afta Yesu ka sladata, ka gwadata nda lwi dagala. Ka'a mantsa: «Ka ta kuzlan kuzla ndala ta mndu, ka sawi tsi da i'i da sa imi. ³⁸ «Ka zlghafzlggha mndu ta i'i katsi, dza'a mbəzagapmbəza dzuəay ma ɲudufani.» Tsa imi ya ta vla hafu. Mantsa ya vindatani ma gwada Lazglafta,» ka Yesu. ³⁹ Tsaya ná, ta gwada ta ghəɲa Sulkum dza'a tsu'u gwal dza'a zlghaftá tsatsi ta tsa gwada ya. Ta vla a lu ta Sulkum karaku ma tsa fitik ya wu, kabga ta kapanaf a lu karaku ta Yesu ma glakwani wa.

Kwala Yesu kul had ma fəlma mnduha

⁴⁰ Ka sanlaha mataba tsa dəmga ya snaɲər hən ta tsa gwada ya mantsa: «Vərda anabi na mndu na,» ka hən. ⁴¹ «Kristi ya,» ka sanlaha. «Tsaw ma Galili dza'a saba Kristi rki? ⁴² «Ma zivra Dawuda ma luwa Batlehem ta nzakway ka luwa Dawuda*» a dza'a saba Kristi, ka vindatani ma gwada Lazglafta kay ra?» ka sanlaha. ⁴³ Kidaghi gamndər ka tsa ndəghata mnduha ya dagavapta ta ghəɲa gwada ta Yesu. ⁴⁴ Kamkamkam, ka sanlaha ka kuma ksafu, sew had ya ta faftá dzvu tida wa.

Ga rgha maliha la Yahuda

⁴⁵ Ka vraghutá tsa gwal nghan həga Lazglafta ya da slanaghatá tsa la mali ta ghəɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta nda la Farisa ya. Ka hən mantsa: «Nya kwal kuni ksakta na?» ka tsaha ya nda hən. ⁴⁶ Ka hən mantsa: «Kay! Had mndu ta kda walanjá gwadaftá mndərga tsa gwada ta gwada tsa mndu ya wu,» ka hən nda tsa la Farisa ya. ⁴⁷ Ka la Farisa mantsa: «Nu! Nanafnana lu ta kaghuni guli 6a? ⁴⁸ Mamu mndu dər turtuk mataba la mali mali, nda ya mataba la Farisa ta zlghaftá tsa mndu ya ta nghan kaghuni ra? ⁴⁹ Tsa ndəghata mnduha ta zlghafta ta nghan kaghuni ya ná, sna a hən ta zlahu Musa wu, gwal nda ksi'a hən!» ka la Farisa nda hən.

⁵⁰ Ka Nikwademu ta nzakway mataba taɲ si ta sli'afta girvidik ka lagha slanaghatá Yesu ya kay nda hən mantsa: ⁵¹ «Ka ta dawap a lu ta gwada da mndu, ka snaɲá skwi maga tsi wu ná, ta gi tsanaghatsa zlahu mu ta guma ta ghəɲani ra?» ka'a. ⁵² Ka hən mantsa: «Tekw kagha mataba la Galili guli ra? Dzaɲa ta gwada Lazglafta 6a ka nghan ka, ka dza'a slanaghasla ka ta vli ta mna saba anabi ma Galili,» ka hən nda tsi. [⁵³ Tahula tsa, ka gazlaghutá hən dzagha taɲ.]

8

Marakw ksaf lu ta hliri

¹ Ka sli'afta Yesu ka laghwi ta ghwa Zaytuɲ. ² Wrək tgha ka vragatá tsi, ka lamə tsi da daɲa həga Lazglafta, ka sli'adaghatá inda mnduha da tsi. Ka nzatá tsi nda nza ka tagha skwi ɲa taɲ. ³ Mbadá gwal tagha zlahu ɲa mnduha, nda la Farisa ka ksadaghatá sana marakw ksaf lu ta hliri. Ka kladamta da taba mnduha ka sladanata ta kəma Yesu. ⁴ Ka hən mantsa: «Mghama da! Wana na marakw na ksaf lu ta hliri. ⁵ Mndərga na marakw na ná, zlamkata nda pala, ka zlahu Musa mnaɲnata. Waka kagha nda ɲa gha na?» ka hən nda Yesu.

⁶ Tsaw ɲa tsanamtá matsavada, kada mutsafa hən ta rutsak tida lagha hən mna tsa gwada ya ɲani. Lagha Yesu ka dzamtá ghən ka vinda skwi

* **7:42** Nghan ta 2 Samuyel 7:12, Zabura 89:4-5, Irmija 23:5, Mika 5:1.

ta hadik nda ndafinja dzvu. ⁷ Ka gɔfavatá hɛj ka va daway da tsi. Ka Yesu mantisa: «Ka waya mataba ghuni kul walanja gatá dmaku ya, ka zlafzla tsi ta wuda na marakw na nda pala,» ka'a kapanjá ghɛj. ⁸ Ka dzaglamtá tsi ta ghɛj ka vindgáltá skwi ta hadik. ⁹ Tahula snanja tan ja tsa gwada Yesu ya, ka gazlaghatá hɛj turtuk turtuk, zrafta ta la galata mnduha ha ka saha ta zwani. Ka zlanjá hɛj ta Yesu turtukwani nda tsa marakw ya ta sladu ta kamani. ¹⁰ Kɛ'a ka Yesu kaplanjá ghɛj ná, tsa marakw yeya nghanj tsi. Ka Yesu mantisa: «A', gazlagha diga hɛj kay ní makwa na? Had' mndu ta tsaghagha ta guma kay ra?» ka'a nda tsi. ¹¹ Ka tsa marakw ya mantisa: «Had' mghama dá wa,» ka'a. Ka Yesu mantisa: «Tsa a i'i ta guma ta ghɛja kagha guli wa. La! Yaha ka magəgáltá dmaku,» ka'a nda tsi.

Yesu tsuwadaka ghɛja hadik

¹² Ka Yesu nda hɛj guli mantisa: «I'i tsuwadaka ghɛja hadik, mndu ta dza'a mista dá ná, had' dza'a mbaɔa ma grusl wu, dza'a mutsay ta tsuwadaka hafu,» ka'a. ¹³ Ka la Farisa mantisa: «Ghuba ghɛja gha ta ghubu ka, vɛrɔa gwada a na gwada gha na wu,» ka hɛj ta ghɛjani. ¹⁴ Ka Yesu nda hɛj mantisa: «Dɛr má ghuba ghɛja dá ta ghubu yu ná, vɛrɔa gwada ya ta mnɛ yu, kabga nda sna yu ta vli sagha yu nda vli ta dza'a yu. Tsaw kaghuni ya ná, sna a kuni ta vli sagha yu, nda vli ta dza'a yu wa. ¹⁵ Kaghuni ná, guma wa iri ta tsɛ kuni. I'i, tsa a yu ta guma ta ghɛja mndu wa. ¹⁶ Ala ka tsatsa yu ta guma katsi, vɛrɔa guma na guma dá, kabga turtukwa dá a yu wu kawadaga nni nda Da ta ghunigihata. ¹⁷ Nda vinda ma zlahu ghuni kazlay: Ka nda guya gwada mnduha his ta va tsa skwa turtuk ya katsi ná, kahwathwata nzakwa tsa gwada ya * kɛ'a. ¹⁸ Ghuba ghɛja dá ta ghubu yu mndani, ta ghuba i'i Da dá ta ghunidikta guli,» ka'a nda hɛj. ¹⁹ «Ga Da gha na?» ka hɛj nda tsi. Ka Yesu mantisa: «Sna a kuni ta i'i wu, sna a kuni ta Da dá guli wa. Ka má nda sna kuni ta i'i ná, má nda sna kuni ta Da dá guli,» ka'a nda hɛj.

²⁰ Ta tagha skwi ma dába hɛga Lazglafu mna tsi ta tsa gwadaha ya, ta nzaku ndusa nda vla pgha tsedi. Sew had' mndu ta faftá dzvu tida wu, kabga ta sagha a fitikani wa.

Mnanja Yesu ta sli'ani da dani

²¹ Ka Yesu mantisa: «Dza'a laghula yu, dza'a zbay kuni ta i'i. Dza'a rwaku kuni ma dmaku, lavinja a kuni ta bhata ma tsa vli ta dza'a yu ya wu,» ka'a nda hɛj guli. ²² Ka la Yahuda mantisa: «Vghani rki dza'a tsi dzuvta kɛl tsi ka mnay kazlay: Lavinja a kuni ta bhata dá tsa vli ta dza'a yu ya wu kɛ'a na?» ka hɛj ta ghɛja tsa gwadani ya. ²³ Ka Yesu mantisa: «Gwal ta ghɛja hadik kaghuni, la ta luwa i'i, nja gwal ta ghɛja hadik kaghuni, nja na ghɛja hadik na a i'i wa. ²⁴ Tsaya tsa kɛl yu ka mnay nja ghuni kazlay: Dza'a rwaku kuni ma dmakuha ghuni kɛ'a ya. Dza'a rwaku kuni ma dmakuha ghuni ka si zlgha a kuni kazlay: "I'i ná, i'i ya kɛ'a ya wu,» ka'a nda hɛj. ²⁵ Ka hɛj nda tsi mantisa: «Wa kagha katɛk ná?» ka hɛj. Ka Yesu nda hɛj mantisa: «Tsa i'i mnaghuna yu daga tanjan ja, ya. ²⁶ Ta traku skwiha nja mnay dá ta kaghuni, ka tsaghunaghatá guma. Tsa mndu ta ghunigihata ya ná, vɛrɔa mndu ya. Skwi snan yu da tsi ta mnɛ yu nja mnduha ta ghɛja hadik,» ka'a nda hɛj.

²⁷ Sew sna a hɛj kazlay: Ta gwadɛ ta Da na Yesu ta tsa gwada ya kɛ'a wa. ²⁸ Ka Yesu nda hɛj mantisa: «Badu kapadafta ghuni ta Zwanja mndu ya, badu tsaya dza'a snanja kuni "ta i'i." Badu tsaya guli dza'a snanja kuni kazlay:

* 8:17 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 17:6, 19:15.

Gaghəŋgaghəŋa da a ta maga yu ta skwi wu, manda ya taghadif Da ta mna yu ta gwada da† kə'a. ²⁹ Tsa mndu ta ghunidikta ya ná, kawadaga ŋni nda tsi. Turtukwa da a zlihata tsi wu, kabga ta maganamaga yu ta skwi ta zdəganata inda fitik,» ka'a. ³⁰ Ta gwadə Yesu ta tsa gwadaha ya ná, nda ndəgha gwal ta zlgħafta.

Da Lazglafta ta sagħa kahwathwata

³¹ Ka Yesu nda tsa la Yahuda ta zlgħafta ya mantsa: «Ka gdavagda kuni ma skwi ta tagħə yu ŋa ghuni katsi, nda nza kuni ka vərda duhwalha da. ³² Dza'a nda sna kuni ta kahwathwata, ŋa vlagħunata tsa kahwathwata ya ta nzaku nda platá vgha,» ka'a ³³ Ka la Yahuda mantsa: «Zivra Abraham aŋni, ta walaŋ a aŋni ta nzata ka vu'a mndu wa. Ta wu ŋa mnay għa kazlay: Dza'a plaku vgha ghuni kə'a na?» ka həŋ nda tsi. ³⁴ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Kahwathwata ta mnaghunata yu, inda mndu ta ga dmaku ná, nda nza ka vu'a dmaku. ³⁵ Had'vu'a ta gdavata ma həga ga mndu wu, zwan yeya ta gdavata ŋa dekdek. ³⁶ Ka zwan ta plighunista katsi ná, falau' vgha ghuni kahwathwata. ³⁷ Nda sna yu kazlay: Zivra Abraham kuni kə'a, ama wana kuni ta psa i'i ŋa dzata, kabga tsu'a a kuni ta gwada da wa. ³⁸ Skwi nghan yu da Da da ta mnə yu. Kaghuni, skwi tagħaghunaf da ghuni ŋa ghuni ta magay,» ka'a ³⁹ Ka həŋ nda tsi mantsa: «Abraham da ŋni ta aŋni,» ka həŋ. Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ka má vərda zwana Abraham kuni katsi ná, má mndərga slna Abraham ta magə kuni. ⁴⁰ Wana ndanana ná, ta zba dzata i'i ta mnaghunata kahwathwata skwi ya snan yu da Lazglafta kuni. Ta walaŋ a Abraham ta magatá mndərga tsaya wa. ⁴¹ Kaghuni ná, slna da ghuni ta magə kuni,» ka'a nda həŋ. Ka həŋ mantsa: «Masagwa a aŋni wa. Turtuktuk Da ŋni ta nzakway ka Lazglafta,» ka həŋ. ⁴² Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ka si Lazglafta vərda da ghuni katsi ná, má dza'a dvudva kuni ta i'i. Sli'af da Lazglafta i'i ka sagħa, gaghəŋgaghəŋa da a sagħa yu wa. Tsatsi ta ghunigidaghata. ⁴³ Lavin a kuni ta snan ta gwada da wu, kabga kwala ghuni kul fatá sləməŋ ka sna skwi ta mnaghunata yu. ⁴⁴ Da ghuni ná, halaway ya. Ta kumay kuni ta maganata skwi ta zdəganata. Nda nza tsatsi ka mnda dzata mndu daga ma zlrafta. Ta walaŋ a ta sladafta ta kahwathwata wu, kabga had'kahwathwata da tsi wa. Vərda ŋani ma gwada ta gwadagapta ná, tsakalawi ya, kabga tsakalawi tsatá fwa tsatsi. Dani ma tsakalawi tsatsi guli. ⁴⁵ I'i, tsu'a a kuni ta i'i, kabga mnay da ta kahwathwata wa. ⁴⁶ Waya mataba ghuni dza'a mnihata kazlay: Taḅ magamaga ka ta dmaku dər turtuk səla kə'a nda i'i na? Ka si kahwathwata ta mnə yu, kabga wu kwal kuni zlgħay na? ⁴⁷ Mndu ya nda nza ka ŋa Lazglafta ná, ta snay ta gwada Lazglafta. Kaghuni, sna a kuni ta gwada Lazglafta wu, kabga nza a kuni ka ŋani wu,» ka Yesu nda həŋ.

I Yesu nda Abraham

⁴⁸ Ka la Yahuda mantsa: «Ta ŋaŋni a ta mnay kazlay: Mnda la Samari kagħa, nda ksa ka da halaway kə'a kay rke?» ka həŋ nda tsi. ⁴⁹ Ka Yesu mantsa: «Ksa a yu da halaway wa. Glaku ŋa da ta vlay ŋa Da da, ka mbidata kaghuni ta i'i. ⁵⁰ Zba vlanṭá glaku ta ghəŋa da a ta zbə yu wa. Turtuk tsa mndu ta zba tsa glaku ya ŋa da, tsatsi ta tsa guma guli. ⁵¹ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta snatá skwi ta tagħə yu, had' dza'a mtuta dekdek wa,» ka'a nda həŋ.

⁵² Ka la Yahuda nda tsi mantsa: «Ndanana grafta ŋni kazlay: Nda ksa ka da halaway kə'a. Mtumta Abraham, rwurwa la anabi guli. "Ka snasna mndu ta skwi ta tagħə yu ná, had' dza'a mtuta dekdek wu," ka ka ná, ⁵³ mal kagħa ka tsa

† 8:28 Ngħa ta Yuhwana 3:14.

da ŋni Abraham ta mtuta ya ra? Ari mal kagha a ka tsa anabiha ta rwuta ya na? Wa i'i ka kagha ta gray na?» ka həŋ. ⁵⁴ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ka vla glaku ta vlə yu ŋa ghəŋa dā katsi ná, bətbət tsa glakwa dā ya. Da dā ta vlihatá glaku, tsa ta mnə kaghuni kazlay: Má Lazglafta ŋni ya kə'a ⁵⁵ kul snan̄ta kuni ya. I'i nda sna yu ta tsatsi. Ka má sna a yu wu ka lu yu mazlay katsi ná, má dza'a nzakway yu ka guram nda kaghuni ta tsakalawu ya. Tsaw nda sna i'i ta tsatsi, ta snay yu ta gwadani guli. ⁵⁶ Harharhar ghəŋa Abraham ta ghəŋa vəl ndanayni ta dza'ani nghan̄tá fitika dā. Ka nghan̄tá tsi, ka tuta tsi da rfu,» ka Yesu nda həŋ. ⁵⁷ Ka la Yahuda mantsa: «Ta maga a ima gha hutaf mbsak ná, gi nda n̄gha yu ta Abraham ka ka?» ka həŋ nda tsi. ⁵⁸ Ka Yesu mantsa: «“Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, makəd'lu ka Yatá Abraham ná, mamu i'i,» ka'a nda həŋ. ⁵⁹ Na mnatani ta tsaya, ka hlaftá həŋ ta pala ŋa zlərtsay. Ka difaghutá Yesu, ka saghu tsi da dāba həga Lazglafta.

9

Mbanafta Yesu ta sana ghulpata mndu

¹ Ta labə Yesu ta tvi, ka nghan̄tá tsi ta sana mndu nda ghulpa daga ta yagatá lu. ² «Maləma dā! Wana nda ghulpa na mndu na daga ta yagatá lu. Tsatsi re, dadahani a ta gatá dmaku katək na?» ka duhwalhani dawan̄ta da tsi. ³ Ka Yesu mantsa: «Ta ghəŋa dmakwani a ghulpəta tsi wu, ta ghəŋa dmakwa dadahani a guli wa. Ghulpghulpa ŋa maravata slna Lazglafta nda ma tsatsi. ⁴ Ta ka fitik vəl na ná, magamamaga ta slna mndu ya ta ghunigihata. Wana vli dza'a kuzuta ŋa kwal kul lavin̄ta ksəgəltá slna. ⁵ Tata ghəŋa hadik na yu karaku ná, i'i tsuwadaka ghəŋa hadik,» ka Yesu.

⁶ Tahula mnatani ta tsa gwadā ya, ka tfatá tsi ta sərđək, ka hwadā'atá hadik nda tsi, ka masanafta ta kwapaya irihani. ⁷ Manda kd̄intani ta masanaftá, ka'a nda tsi mantsa: «La mbazin̄ta kuma gha ma ima Silwe,» ka'a. Tsa «Silwe» ya ná, manda mnay kazlay: Ghunay kə'a ya. Ka sli'aftá tsi ka laghwí mbazin̄tá kumani. Mbazin̄tani, tsidid irani, ka sli'aftá tsi ka laghu dzaghani. ⁸ «Na mndu ta nzata ka gatá skwi da mnduha ya a na mndu na kay ra?» ka sləvdahani si ta gđata ta nghan̄ta ta gatá skwi ya. ⁹ «Tsatsi ya» ka sanlaha. «Tsatsi a wu, sana mndu ya ta gara vgha nda tsatsi,» ka sanlaha guli. Ka tsa mndu ya mantsa: «Aŋ! vadā ya,» ka'a. ¹⁰ «Waka ka magay kəl ka ka nghan̄tá vli 6a?» ka həŋ nda tsi. ¹¹ «Sana mndu ya ta hgə lu ka Yesu, ta hwadā'atá hadik, ka masadiftá tsi ta kwapaya iriha dā. “La mbazin̄tá kuma gha ma ima Silwe,» ka'a nda i'i, ka sli'aftá yu ka laghwí yu mbazin̄ta, kəl yu ka nghan̄tá vli,» ka'a. ¹² «Ga tsa mndu ya ndana?» ka həŋ nda tsi. «Sna a i'i ya,» ka'a nda həŋ.

Dawutá vla la Farisa da tsa mndu si nda ghulpa ya

¹³ Ka klaftá həŋ ta tsa mndu si nda ghulpa ya, ka klaghata da la Farisa. ¹⁴ Tsaw badu Sabat hwadā'ata Yesu ta tsa hadik ya, ka masanaftá tsa mndu ya ta kwapaya irihani ka mbanafta ya. ¹⁵ Ka dāwgəltá la Farisa da tsi kə'a magaku kəl tsi ka nghan̄tá vli. Ka'a mantsa: «Hadik hwadā a tsi, ka masadifta ta kwapaya iriha dā. Ka mbazin̄ta yu ta kuma dā, kəl yu ka nghan̄tá vli,» ka'a nda həŋ. ¹⁶ Ka dgavaptá la Farisa his gamndar. «Mnda Lazglafta a tsa mndu ya wu kabga sna a ta skwi ta mnə zlahā sabat wu,» ka sanlaha. «Waka mnda dmaku dza'a maga mndərga tsahaya ma mazəmzəm na?» ka sanlaha, ka həŋ ta ghəŋani. ¹⁷ Ka həŋ nda tsa mndu ya mantsa: «Wa tsa mndu ta mbaghafta ya ka kagha ta gray na?» ka həŋ ka mahis nda tsi. «Anabi ya,» ka'a nda həŋ.

¹⁸ Ta lanaf a ta la mali ta ghəŋa la Yahuda na mnay kazlay: Si nda ghulpa tsa mndu ya, ka nghanṭá tsi ta vli kə'a wa. Ka laghu həŋ hgaktá dadaha tsa mndu ya. Ka sagha həŋ. ¹⁹ Manda sagha taŋ, «Zwaŋa ghuni na mndu na ra? Grafgra kuni kazlay: Nda ghulpa ta yagata kuni kə'a ra? Waka a magaku kəl tsi ka nghanṭá vli ndana 6a?» ka həŋ nda həŋ. ²⁰ Ka dadahani mantsa: «Nda sna aŋni kazlay: Zwaŋa ŋni ya kə'a. Ta yagatá ŋni guli ná, nda ghulpa. ²¹ Tsaw sna a aŋni kə'a magaku kəl tsi ka nghanṭá vli wa. Dawawadawa da tsi, nda gla tsatsi prək ka zlgħawani tsatsi ka ghəŋani,» ka həŋ. ²² Ta zləŋay tsa dadahani ya ta la maliha ta ghəŋa la Yahuda, kəl həŋ ka mnay mantsa. Tsaw la mali ta ghəŋa la Yahuda ya ná, nda ghada dzrafta taŋ. Mndu ta mnay kazlay: Yesu ná Kristi ya kə'a ná, dza'a talinṭala lu ta tsa mndu ya ma həga tagha skwa mu kə'a. ²³ Tsaya kəl dadahani ka mnay kazlay: Nda gla tsatsi, prək tsatsi ka ghəŋani ka zlgħawani kə'a ya.

²⁴ Ka hgəglanṭá la Farisa ta tsa mndu ya kamahis. Ka həŋ nda tsi mantsa: «Mna kagha ta kahwathwata ta kəma Lazglafta. Aŋni ná, nda sna aŋni kazlay: Mnda dmaku tsa mndu ya kə'a,» ka həŋ. ²⁵ Ka tsa mndu ya mantsa: «Ka mnda dmaku tsi, ka mnda dmaku a tsi wu, sna a i'i wa. Skwi turtuk ya snaŋ i'i ná, si nda ghulpa yu, ndanana nda ngha yu ta vli tsidid,» ka'a nda həŋ. ²⁶ «Waka a magaghata kəl ka ka nghanṭá vli ka ka?» ka həŋ nda tsi. ²⁷ «Ghadaghada yu ta mnəghunata, va a kuni ta snay wu. Nu ta kumə kuni ta mnəglaghunata dá tama, ari ta kumay a kaghuni ta nzakway ka duhwalhani guli na?» ka'a nda həŋ. ²⁸ Ka rarazə həŋ. Ka həŋ mantsa: «Ba kagha ta nzakway ka duhwalani wala, aŋni ná, duhwalha Musa aŋni. ²⁹ Nda sna amu kazlay: Gwadgana gwaḍa Lazglafta ta Musa kə'a. Tsa mndu ya, sna a aŋni ka sagha ga tsi wu,» ka həŋ. ³⁰ Ka tsa mndu ya mantsa: «Wanawa mandərmimi kay tama! Sna a kuni ta vli ka ga sagha tsi wu? Wana gunihaguna ta ira i'i tada tsa. ³¹ Skwi ya snaŋ amu ná, zlgħa a Lazglafta ta wa skwi ta dawu mnda dmaku wa. Mndu ya ta vla glaku ŋani, ta snanata ŋani, ta zlgħə tsi ta wani. ³² Ka yawu ta sna a lu ta mnay kazlay: Mamu mndu ta gunanata ira mndu yaga lu nda ghulpa kə'a wa. ³³ Ka si nza a tsa mndu ya ka mnda Lazglafta wu ná, má had sana skwi laviŋ tsi ta magata wa,» ka'a nda həŋ. ³⁴ Ka həŋ nda tsi mantsa: «Kagha yaga lu ka dmaku dze'dze' guli ná, ka taghəgəltá skwi ŋaŋni,» ka həŋ, ka ghzlagapta ma həga tagha skwa taŋ.

Vərdaka ghulpata mndu

³⁵ Manda snaŋta Yesu kazlay: Ghzlagap ghzla lu ma həga tagha skwa la Yahuda kə'a, ka lagha tsi slanaghata. Ka'a mantsa: «Zlgħafzlgħa ka ta Zwaŋa mndu ra?» ka'a nda tsi. ³⁶ Ka tsa mndu ya mantsa: «Waya ní mghama da! Mnihamna ka zlgħafta yu,» ka'a nda tsi. ³⁷ «Vani na ta nghə ka, ta gwada nda kagha na,» ka Yesu nda tsi. ³⁸ «Zlgħafzlgħa yu mghama da,» kə'a tsələata ka ndəḍa dzvu ŋani. ³⁹ Ka Yesu mantsa: «Sasa yu ta na ghəŋa hadik na ŋa dganatá nzakwa mnduha. Na nghanṭa gwal kul nghanṭá vli, ta vli. Ta ghulpəta gwal nda ngha ta vli,» ka'a. ⁴⁰ Ka sanlaha ma la Farisa hada mantsa: «Dza'a ghulpgħulpa aŋni guli ra?» ka həŋ nda tsi manda snaŋta taŋ ta tsa gwadaha ya. ⁴¹ Ka Yesu nda həŋ mantsa: «Ka má ghulpgħulpa kuni katsi ná, má had dmaku ta kaghuni wa. Tsaw "nda ngha aŋni ta vli," ka kuni ndanana ya, tsaya kəl dmakwa ghuni ka gəḍavata,» ka'a nda həŋ.

¹ Ka Yesu mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta kwal kul lami nda ta watgha gamaka tuwakha, ka valadata nda ta muhul ná, ghali tsa mndu ya, gənda tsa mndu ya guli. ² Ala ka lami nda ta watgha tsa mndu ya katsi, mnda ngha tuwakha tsa mndu ya. ³ Dza'a gunanaguna mnda ngha tsa həga ya ta watgha, dza'a nda sna tuwakha ta lwani, ɲa hɣayni ta tuwakhani nda hga taɲ nda hga taɲ. ɲa zligiɲtani ta həɲ dzibil. ⁴ Zligiɲtani ta inda tuwakha ta nzakway ka ɲani ya, ɲa dza'ani ta kəma taɲ, ta dza'a hahəɲ mistani. Ta dza'a tuwakhani mistani, kabga nda sna hahəɲ ta lwani. ⁵ La a həɲ mista mndu kul snaɲtá həɲ wu, dza'a hwayaghuhwaya həɲ di iɲ nda tsi, kabga tsatsaf a həɲ ta lwani wa.»

⁶ Mantsa ya ka Yesu mnanatá mahdihdi ta həɲ, sew sna a tsa mnduha ta snay ya ta ghəɲa tsa skwi ta mnə tsi ya wa.

Yesu vərda mnda ngha tuwak

⁷ Ka Yesu nda həɲ guli mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, i'i watgha gamaka tuwakha. ⁸ Inda gwal ta sagha ka tiɲlaghutá i'i, ghali tsaha ya, gənda həɲ guli. Ama ka kwalaghutá tuwakha ta sna lwa taɲ. ⁹ I'i watgha gamaka tuwak, ka lamla mndu nda ta i'i, dza'a mbaku. Dza'a laviɲlava ta lami ka sabi, ɲa mutsaftani ta skwa zayni. ¹⁰ Mndu ta ghali ná, ghali ɲani ta sagha da ghalay, ɲa dzata, ɲa zadanata. I'i ná, saghasa yu ɲa mutsafta mnduha ta hafu ka haslay, ɲa nzakway taɲ kul had sana skwi ta pɸugudunustá həɲ. ¹¹ I'i vərda mnda ngha tuwak, vərda mnda ngha tuwak ná, nda fa vghani ɲa tuwakhani. ¹² Mndu ta ngha tuwak ta plə lu nda pla ɲani ná, ɲani a tuwakha wu na, nghayni ta kramtak mtak ta sagha ya ná, hwayaghutani ka zlanavatá tuwakha, ɲa valafta kramtak mtak ta tuwakha, ka kwitanatá həɲ. ¹³ Tsaya skwi ta magə mndu ta maga slna ɲa tsedi, had dənɣani nda tuwakha wa. ¹⁴ I'i ná, vərda mnda ngha tuwak yu, nda sna yu ta tuwakha dá, hahəɲ guli nda sna hahəɲ ta i'i, ¹⁵ manda va ya snaɲ Da ta i'i ya, i'i guli ná, nda sna yu ta Da, nda fa vgha dá guli ɲa tuwakha dá. ¹⁶ Mamu sanlaha ma tuwakha dá guli, kul had ma na gamak na. Dza'a nda sna həɲ ta lwa dá, ɲa hlaktá dá ta həɲ, ɲa nzata taɲ tuts, turtuk mndu ta ngha həɲ. ¹⁷ Dvudva Da ta i'i, kabga fafa yu ta vgha dá ɲa mtuta, ɲa mutsəglaftha dá. ¹⁸ Had mndu ta laviɲtá klaptá hafu ma i'i wu, i'i ka ghəɲa dá ta vlata. Laviɲlava yu ta vlata, laviɲlava yu ta mutsəglaftha. Tsaya skwi dza'a ka magay ka Da dá nda i'i.»

¹⁹ Ka dagəglavaptá la Yahuda kidaghi gamndər ta ghəɲa tsa gwada ya. ²⁰ Ka sanlaha ma həɲ mantsa: «Mamu duhwala halaway ma na mndu na, nda ksa da halaway, ɲaw ta sna kuni ta gwada ta gwadə tsi na?» ka həɲ. ²¹ «Had mndu nda ksa da halaway ta gwada manda tsaya wu, laviɲlava duhwala halaway ta gunana ta iri ta mnduha ra?» ka sanlaha guli.

Zlghafa sanlaha ta Yesu wa

²² Ma fitika mazlam, ka skalə lu ta skala havaktá guna həga Lazglaftha ma Ursalima. ²³ Mbadá Yesu ka wawaku ma rmak ta wa tsa həga Lazglaftha ta hɣə lu ka rmaka Salumuɲ ya. ²⁴ Ka lagha la Yahuda wanafta ddivis. Ka həɲ nda tsi mantsa: «ɲa kulam yawu dza'a zlanɲata ka ma dga ghəɲ ta dgə ɲni na? Ka kagha ta nzakway ka Kristi ya kay, mnanɲa ka dardar ba?» ka həɲ nda tsi. ²⁵ Ka Yesu nda həɲ mantsa: «Mnaghunamna yu, zlgha a kuni wa. Na slnaha ta magə ya nda hga Da dá na ta mnanɲtá i'i, ²⁶ zlgha a kuni wu kabga had kuni mataba tuwakha dá wa. ²⁷ Nda sna tuwakha dá ta lwa dá. I'i nda sna yu ta hahəɲ, ta dza'a həɲ mista dá guli. ²⁸ Ta vlanɲva yu ta hafu ɲa kɸekedzeɲ ta həɲ. Had həɲ dza'a walaɲta zwaduta wu, had mndu dza'a hlaptá həɲ ma dzva dá

guli wa. ²⁹ Tsa Da ɗa ta vliha ta hɛŋ ya, malaghumala ta inda sanlaha. Had mndu dza'a laviŋtá hłaptá hɛŋ ma dzva Da ɗa wa. ³⁰ Aŋni nda Da ɗa ná, ka skwa turtuk ŋni,» ka'a nda hɛŋ.

³¹ Lagha la Yahuda ka hlɛgláftá pala ŋa zlırtsay. ³² Ka Yesu nda hɛŋ mantsa: «Wya nda ndɛgha slna ɗinadina si da Da ɗa magaghuna yu, ta ghɛŋa wati ta kuma kuni ta zlırtsa i'i na?» ka'a nda hɛŋ. ³³ Ka hɛŋ mantsa: «Ta ghɛŋa magata gha ta skwi ɗina a ta zlırtsa ŋni ta kagha wu, ta ghɛŋa vɛl kwarakwara gha. Kagha ta nzakway ka mnda sɛla ná, ta gra ghɛŋa gha ka nda Lazglafta,» ka la Yahuda nda tsi. ³⁴ Ka Yesu nda hɛŋ mantsa: «Vinda a ma deftera zlahá ghuni ma vla mnay Lazglafta kazlay: Kaghuni ná, "lazglaftaha" kuni* ka'a kay ra? ³⁵ Nda sna mu kazlay: Had mndu dza'a laviŋtá hɛrdiŋta skwi nda vinda ma deftera Lazglafta wu ka'a. Tsaw lazglaftaha kuni ka Lazglafta tsanaftá hgu ta mnduha ta mnɛ tsi ta gwadani ŋa tanj. ³⁶ I'i, Da ta zbaptá i'i, ka ghunigihata ta ghɛŋa hadik, waka kuni dza'a mnay kazlay: Ta kwarakwara ka ka'a kabga mnay ɗa kazlay: Zwanja Lazglafta yu ka'a? ³⁷ Ka slna Da ɗa a ta magɛ yu ta nghɛ kuni wu, ma zlgħaf kuni ta i'i. ³⁸ Ala ka si vani tsi ta magɛ yu katsi, ɗɛr má zlgħaf a kuni ta i'i wu, zlgħafwazlgħa a ka tsa slnaha ya, kada grafta kuni, ŋa snaŋta ghuni kazlay: Da ta nzaku ma i'i, i'i ma Da guli ka'a,» ka Yesu nda hɛŋ. ³⁹ Ta ghɛŋa tsaya ka zbɛgɛltá hɛŋ ta ksafata, ka zadanağhatá tsi rɛk ta hɛŋ. ⁴⁰ Ka vrɛglagħutá Yesu ta ɓla ghwa Zurɗɛŋ, ma vla tanjanja magay Yuhwana ta batem ŋa mnduha, ka nzatá tsi hada. ⁴¹ «Had mazamzam ɗɛr turtuk maga Yuhwana wa. Tsaw inda skwi ya mna Yuhwana ta ghɛŋa na mndu na ná, manda va tsaya nzakwani, ka ndɛghata mnduha ta sli'adagħata da tsi ta mnay.» ⁴² Ma tsa vli ya, nda ndɛgha gwal ta zlgħaftá Yesu.

11

Mtakwa Lazar

¹ Mamu sana mndu ma luwa Betani Lazar hgani ksaf ɗanjwa. Ma tsa luwa ya ta nzakwa kwaghamani ta nzakway ka i Mari nda Marta. ² Tsa Mari ya tsa ta pghanaftá urdi ta sɛla ta Mgham Yesu ka takaɗay nda swida ghɛŋani ya. Zwanjmani tsa Lazar kul ɗughwanaku ya guli. ³ Ka tsghagħatá tsa kwaghamani ya ta lwi ŋa Yesu kazlay: Mghama ɗa, ɗughwana a tsa gra gha ya kay wu ka'a. ⁴ Ka Yesu mantsa: «Dzata a tsa ɗanjwa ya ta Lazar wa. ŋa maraŋtá glakwa mbrakwa Lazglafta tsa ɗanjwani ya, kada maravata glakwa Zwanja Lazglafta guli,» ka'a manda snaŋtani ta tsa gwada ya.

⁵ Tsaw ta ɗvay Yesu ta i Marta nda mukumani nda Lazar. ⁶ Tahula tsa snaŋta Yesu kazlay: ɗughwana a Lazar wu ka'a ya, ka magɛglatá tsi ta fitik his, ma tsa vli hada tsi ya. ⁷ Tahula tsa, «vramavra ta hadika Zudiya,» ka'a nda duhwalhani. ⁸ «Malama ɗa, kdakwa la Yahuda tsa ta kuma zlırtsa ta kagha nda pala ŋa dzata ná, vramavra ta hadika Zudiya ka ka?» ka duhwalhani nda tsi. ⁹ Ka Yesu mantsa: «Għwanjɗɛ his a nzemndi ma vaghu ra. Ka ta mbaɗa giftik mndu ta mbaɗa ná, had tuthun, ta dzadzay wu, kabga tsuwaɗak vli ta wa irani giftik. ¹⁰ Ala ka girvidik ta mbaɗa mndu ta mbaɗa katsi, ta dzadzay tuthun, kabga ngha a ta vli girvidik wu,» ka Yesu nda hɛŋ. ¹¹ «Wa a dzadza hani ta gra mu Lazar, ka la yu da sli'anafata,» ka'a nda hɛŋ tahula mnatani ta tsa gwada ya. ¹² «Mghama ɗa! ka si hani ta dzata ya ní, had dza'a mbafta ra?» ka duhwalhani nda tsi. ¹³ Ba va hani ta dzata kahwathwata

* 10:34 Ngħa ta Zabura 82:6.

ka hahəŋ sizlay nda ŋa taŋ. Tsaw ta ghəŋa mtatani mna Yesu ta ŋani. ¹⁴ Ka Yesu klinistá ghəŋani ta həŋ mantsa: «Nda mta Lazar tane! ¹⁵ Ta rfu yu ta ghəŋa kwala da kul had' hada. Dina tsaya ka ŋa ghuni, ŋa fafta ghuni ta ghəŋ ta i'i. Mbadma slanaghata ndana tama,» ka'a nda həŋ. ¹⁶ «Mbadma amu guli, ka dza'a mu rwuta kawadaga nda tsi,» ka Tuma ta hgə lu ka mbuhwali nda pďakwa duhwalha.

Yesu hafu

¹⁷ Ta lagha Yesu ná, mafwada fitika Lazar tsa ma hadik manda padamta. ¹⁸ Tsa luwa Betani ya, malaghumala a ka meli hkan nzakwani nda luwa Ursalima wa. ¹⁹ Nda ndəgha la Yahuda ta sli'adaghata da zganəŋta i Marta nda Mari, ta ghəŋa mtatá zwanama taŋ. ²⁰ Manda snəŋta Marta kazlay: Wa'a Yesu ta sagha kə'a, ka labə tsi da guyay ta tvi, ta nzutá nzakwani Mari mintgha. ²¹ Ka Marta nda Yesu mantsa: «Mghama da! Ka má hadna ka katsi ná, má mta a zwanama da wa. ²² Tsaw dər nda vanana ná, nda sna yu kazlay: Inda skwi dza'a ka dawanja da Lazglafta ná, dza'a tsu'aghaf tsu'a Lazglafta ta wani kə'a,» ka Marta nda Yesu. ²³ Ka Yesu mantsa: «Dza'a sli'agapsli'a zwanama gha ma mtaku,» ka'a nda tsi. ²⁴ «Nda sna yu mantsa kazlay: Dza'a sli'agapsli'a ma mtaku badu kdakwa ghəŋa hadik kə'a,» ka Marta nda tsi. ²⁵ Ka Yesu nda tsi mantsa: «I'i tsa mndu ta sli'aganaptá gwal nda rwa ŋa nzəglata taŋ nda hafu ya. Mndu ta zlgəftá i'i dər mtumta tsi, dza'a nzanza nda hafu. ²⁶ Dər wati ma mndu ka ta ndiri tsi ta zlgəftá i'i had' dza'a mtuta dekdek wa. Zlgəfzlgəha ka ta tsa?» ka Yesu nda tsi. ²⁷ Ka Marta nda tsi mantsa: «Anni mghama da, zlgəfzlgəha yu kazlay: Kagha ná, Kristi Zwanja Lazglafta ya dza'a saha ta ghəŋa hadik ka,» ka'a nda tsi.

Tawa Yesu ta ghəŋa mta ta Lazar

²⁸ Mnatani ta tsa gwada ya, ka sli'aftá tsi ka laghwi mnanatá mukumani Mari makdek makdek kazlay: Wa'a tsa mndu ta taghamatá skwi ya kay hadna ta gvala kagha, ka'a. ²⁹ Na gi snəŋta Mari mantsa ya, gi brahwat sli'afta, ka hwaya slanaghatá Yesu. ³⁰ Tsaw ta lamə a Yesu da luwa karaku wu, tata nzaku ma tsa vla guyakwa taŋ nda Marta ya. ³¹ Nghay tsa la Yahuda ta nzaku ma həga ta ləa ŋuduf ŋa Mari ta tsa gi sli'aftani brahwat ka sli'i dzibil ya, ka həŋ mantsa: Ya sli'ani da taw ta kulu tsa, ka həŋ ka sabi mistani. ³² «Mghama da! Ka má hadna ka ná, má mta a zwanama da wu,» Ka Mari zləmbatá ma ghuva Yesu nghanər tsi manda šhadaghatani da tsa vli nda tsi ya. ³³ Nghay Yesu ta Mari ta taw, nda tsa la Yahuda ta labə mistani ya tani, ka lagha tsi ta ŋudufa Yesu ka kəanafta. ³⁴ «Ga padamta kuni na?» ka'a nda həŋ. «Mghama da! Sawi nghanata ba,» ka həŋ nda tsi. ³⁵ Ka mbəzə Yesu ta ima taw. ³⁶ «Nghawa kə'a ta dıvay ba!» ka la Yahuda ta ghəŋani. ³⁷ «Tsatsi ta mbanaftá ghulpata mndu kay guli ná, laviŋ a ta pyaftá Lazar má ŋa kwal kul mtuta ra,» ka sanlaha mataba taŋ.

Vranamta Yesu ta hafu ma Lazar

³⁸ Ka ləglagha tsi ta ŋudufa Yesu. Ka sli'aftá tsi ka lagha ta kulu. Sana galigha ya funj lu ta klam ta wani. ³⁹ «Taŋwalaghwa ya klam ta wani ya,» ka Yesu. «Mghama da! Nda ghada zi'atani, kabga ma fwada fitikani na manda padamta,» ka Marta, mukumani ma tsa mndu nda mta ya. ⁴⁰ «Mnagha a yu kazlay: Ka zlgəfzlgəha ka ná, dza'a nda ngha ka ta mbrakwa Lazglafta kə'a kay ra?» ka Yesu nda tsi. ⁴¹ Ka taŋwalaghutá həŋ ta tsa klam ya. Ka nghanadftá Yesu nda ta luwa, ka'a mantsa: «Da! Ta rfay yu ta kagha, kabga ta zlgəfzlgəha

ka ta tawa ɗa. ⁴² Nda sna yu kazlay: Ta gɗagɗa ka ta zlgħidiftawa ɗa kə'a. Nziya nza tsi ná, ɗa na mnduha ta widifta na ta mna yu, kada zlgħafta hɛɗ,» ka'a. ⁴³ Tahula mnatani ta tsa gwada ya, ka'a nda lwi dagaladagala mantša: «Lazar! Sabsa,» ka'a. ⁴⁴ Ka sabə tsa Lazar si nda mta ya nda slahwatá səlahani nda dzvuhani, nda patak ma kuma. «Paliɗwapala, ka mbada tsi ta mbada,» ka Yesu nda hɛɗ.

Baray mghamha ta vgha ɗa dzatá Yesu

Mat 26:1-5, Mak 14:1-2, Luk 22:1-2

⁴⁵ Mataba tsa la Yahuda si ta lagha da zgwa Mari ya ná, nda ndəgha sanlaha ta zlgħaftá Yesu nghanɗar hɛɗ ta skwi maga tsi. ⁴⁶ Ka sli'aftá sanlaha mataba tan, ka laghwi slanaghatá la Farisa, ka rusanaftá skwi maga Yesu ta hɛɗ. ⁴⁷ Lagha la mali ta ghɛɗa gwal dra skwi ɗa Lazglafta nda la Farisa, ka tskanatá gwal tsa guma. Ka hɛɗ mantša: «Dagala mazəmzəm ta magə tsa mndu ya, waka mu dza'a magay na? ⁴⁸ Ka zlanazla mu ka va magayni katsi ná, dza'a sli'aghuslia mnduha da zlgħaftá tsatsi, ɗa sagha la Ruma da zadana tá hɛga Lazglafta nda mndəra amu tani,» ka hɛɗ. ⁴⁹ Ka Kayifa ta nzakway tekw mataba la mali ta ghɛɗa la Yahuda, ya zbap lu ka mali ta ghɛɗa gwal dra skwi ɗa Lazglafta ma tsa vaku ya, nda hɛɗ mantša: «Kaghumi wa, had skwi snan kuni wa. ⁵⁰ Had kuni ta ndanu ra? Draj mtuta mndu turtuk da manaka mnduha, kaya dza'a zadana ta lu ta mndəra mndu nekwnekw,» ka'a.

⁵¹ Tsaw tsa gwada mnə tsi ya ná, nda dɗayni a wa. Ma vəl tsa nzakwani ka mali ta ghɛɗa gwal dra skwi ɗa Lazglafta ya ná, ka mnutá tsi kazlay: Dza'a mtumta Yesu da mnaka la Yahuda kə'a. ⁵² ɗa la Yahuda nda ghɛɗa tan a wu, nda nza guli ɗa tskanatá inda zwana Lazglafta ta widatá vgha.

⁵³ Daga badu tsa ka dzraftá hɛɗ ta wi ɗa dzata Yesu. ⁵⁴ Tsaya kwal Yesu margəltá vghani banluwa mataba la Yahuda. Ka sli'aftá tsi ka laghwi da sana luwa ta hgə lu ka Ifrayim ndusa nda wa mtak. Ka nzatá tsi hada kawadaga nda duhwalhani.

⁵⁵ Ka ndusakta fitika skalay la Yahuda ta Pak. Ma kdaku tsa fitika skalu ya, ka sli'adaghatá ndəghata mnduha tsa hadik ya da luwa Ursalima, ɗa ghuɗintá vgha tan. ⁵⁶ «Ta ndanə kuni ná, dza'a saghasa da vla skalu re, ari saghata a wa na?» ka hɛɗ mataba tan, ka zba Yesu. ⁵⁷ Tsaw si mnumna la mali ta ghɛɗa gwal dra skwi ɗa Lazglafta nda la Farisa kazlay: Ka wa mndu da snanɗá vli hada tsi ya ná, ka mna tsi ɗa ksafata, ka hɛɗ.

12

Pghafta Mari ta urdi ta səla Yesu

Mat 26:6-13, Mak 14:3-9

¹ Ta pdakwa fitik mku' ka maga skala Pak, ka Lagha Yesu da luwa Betani, ma tsa luwa ta nzaku Lazar, tsa mndu sli'aganap tsi ma mtaku ya kay. ² Ka danatá lu ta skwa zay hada, ka dgə Marta. Tekw tsa Lazar ya mataba tsa mnduha ta nzata ɗa za skwa zay kawadaga nda Yesu ya. ³ Ka klaftá Mari ta hwaraka urda sana fu ta hgə lu ka Nar, nda bla dzvani, ka rita litir. Ka pghə tsi ta səla Yesu, ka takaɗay nda swida ghɛɗani. Ka vɛrtikanaftá tsa urdi ya ta vli ma inda tsa hɛga ya. ⁴ Ka Zudas Iskaryut zwanɗa Simun, ta nzakway tekw mataba duhwalha Yesu ta dza'a skwapta ya mantša: ⁵ «Had lu si ta skwapta na Urdi na ka tseda vgha mnduha hkən dərɗmək* ka daganaftá gwal ka pdu ra?» ka'a. ⁶ Vərdá gwada ta la pdu a gwada tsi wa. Vərdá tsatsi ná, ghali ya

* 12:5 Ngha ta Yuhwana 6:7.

kabga ta dza'a tsatsi nda kla'atá tsa skwi ta tskæ lu ma zlibi da tsi ya. ⁷ Ama ka Yesu mantsa: «Zlanazla! Ka fata tsi ña badu pada i'i. ⁸ Gwal pdu ná, tavata kaghuni hahøj, I'i, nzata a yu tavata kaghuni ña dekdek wu,» ka'a.

Mal dzatá Lazar, ka gwal dra skwi ña Lazglafta

⁹ Snañta ndəghata la Yahuda kazlay: Wa'a Yesu ma Betani kə'a, ka sli'adaghata høj. Tsa sli'adaghata sli'adagha høj ya ná, ta ghəña gwada ta Yesu nda ghəñani a wu, ta kumay høj ta nghanjá tsa Lazar sli'aganap Yesu mataba gwal nda rwa ya guli. ¹⁰ «Dzatá Lazar guli!» ka la mali ta ghəña gwal dra skwi ña Lazglafta kurata, ¹¹ kabga nda ndəgha la Yahuda ta sli'apta mataba tañ ka laghwí da zlglaftá Yesu ta ghəña gwada ta Lazar.

Lama Yesu da luwa Ursalima

Mat 21:1-11, Mak 11:1-11, Luk 19:28-40

¹² Gamahtsimani, ka snañtá dəmga ta sli'adaghata da tsa vla skalu ya kazlay: Wa'a Yesu ta sagha da Ursalima kə'a. ¹³ Ka 6al høj ta sluhwa zlizlam ka dza'a da guyay ta tvi. Ka høj mantsa: «Ña Lazglafta glaku! Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta mndu ta sagha nda hga Mgham. Ka tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta Mghama la Isra'ila,» ka høj ka hla wi. ¹⁴ Manda ya nda vinda, ka mutsaftá Yesu ta zwanja kdih, ka laf tsi tida.

¹⁵ «Ma zləñ kuni ta zləñ mnduha ma luwa Ursalima, wa'a Mghama ghuni ta sagha ta zwanja kdih[†],» ka'a.

¹⁶ Inda tsa skwiha ta magaku ya ná, ta sna a duhwalhani ta klatá ghəñani karaku wa. Tahula kapanafta lu ta Yesu ma glakwani, ka havaktá høj kazlay: Ta ghəña tsatsi vindafta lu ta tsa skwi ya kə'a, ka sagha tsa skwi mna lu ma gwada Lazglafta ya magata manda va tsaya guli, ta ghəña Yesu. ¹⁷ Ka rusu inda tsa mnduha si kawadaga nda Yesu ya ta skwi nghan høj, ma fitika sli'aganaptani ta Lazar ma kulu, mataba gwal nda rwa ya. ¹⁸ Tsaya kəl mnduha ka sli'adaghata da guyay kabga snañta tañ ta tsa mazəmzəm maga tsi ya. ¹⁹ «A had' sana skwi dza'a magata mu ya na! Nghawa 6a ta inda mnduha ta dza'a mistani,» ka la Farisa mataba tañ.

Maganatá slna ta Yesu, ka dza'a mistani

²⁰ Mamu la Grek[‡] mataba tsa gwal ta sli'adaghata da Ursalima ña tsəlbú da Lazglafta ma tsa fitika skalu ya. ²¹ Ka høj mantsa: «Mghama dá! Ta kumay ñni ta guyata nda Yesu,» ka høj nda Filip ta nzakway ka mnda luwa Betsayda ta hadika Galili. ²² Ka laghu Filip mnanatá Andre, ka sli'aftá høj kawadaga ka laghwí mnanatá Yesu. ²³ Ka Yesu nda høj mantsa: «Nda maga fitik dza'a kəl lu ka kapanaftá Zwanja mndu ma glakwani. ²⁴ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ndleñw manda va tsaya ta nzata hya nimaya ka dədam a tsi da hadik ka rwutani. Ka rwurwa tsi, dza'a yaf ya dagala. ²⁵ Mndu ta dfa ghəñani ná, dza'a zadinžada. Ala, ka malaghumala dfafta tsa mndu ya ta Lazglafta ka skwiha ma ghəña hadik katsi, dza'a nzulananzula tsa mndu ya ta hafani ña kdəkedzer. ²⁶ Kata kumay mndu ta magihatá slna ná, ka sawi tsi mista dá, ma tsa vli dza'a nzata i'i ya, hada dza'a nzata tsa mndu ta magihatá slna dá ya guli. Ka ta magihamaga mndu ta slna, dza'a ñlanafñla Da dá ta tsa mndu ya,» ka'a nda høj.

Mnay Yesu ta gwada ta dza'ani mtaku

[†] 12:15 Ngha ta Zakari 9:9. [‡] 12:20 Ngha ta Yuhwana 7:35.

²⁷ Ka Yesu mantsa: «Ndanana ná, wana nda tsa n̄udufa dá. Sna a yu ta skwi ŋa mnay dá wa. Da! Klapkla ta i'i ma na ghuya dan̄wa na ka yu, tsaw ta gh̄eŋa tsa ghuya dan̄wa ya kl̄e yu ka saha ta gh̄eŋa hadik da ghuyay kay guli. ²⁸ Da! Maran̄mara ta glakwa gha,» ka'a. «Ghadaghada yu ta maran̄tá glakwa dá, dza'a kday yu ta maray guli,» ka lwi gwadagata daga ta luwa. ²⁹ «Luwa ya ta n̄ezlata,» ka d̄emga ta snay. «Duhwalha Lazglafta ya ta gwadganata,» ka sanlaha. ³⁰ Ama ka Yesu mantsa: «Tsa lwi ta gwadagata ya ná, ka ŋa dá a wa, ka ŋa ghuni gwadagata tsi. ³¹ Ndanana tama, nda maga fitika tsanaghatá guma ta na gh̄eŋa hadik na. Ndanana dza'a wuđidin̄ta lu ta mghama na gh̄eŋa hadik na. ³² I'i, badu kapadifta[§] lu ta na gh̄eŋa hadik ya, dza'a t̄dakt̄dak yu ta inda mnduha da i'i,» ka'a. ³³ Tvi k̄e'a dza'a mtaku ta mn̄e tsi ma tsa gwadani ya. ³⁴ «Dza'a nzata ŋa kdekedzeŋ Kristi, ka an̄i taghafta ma deftera zlahu ná, waka kagha tama ta mnay kazlay: Dza'a kapanafkapa lu ta Zwan̄a mndu k̄e'a. Wa tsa Zwan̄a mndu ya?» ka tsa d̄emga ya. ³⁵ Ka Yesu mantsa: «Ta bats nz̄da tsuwad̄ak karaku mataba ghuni. Tatake'a tsuwad̄ak na ná, Mbadawambada ta mbad̄a ma tsuwad̄ak, yaha vli da kuzaghunaghata. Mndu ta mbad̄a ma grum ná, sna a ta vli ta dza'a tsi wa. ³⁶ Zlghafwazlgha ta tsuwad̄ak ta da kaghuni tsi na, kada nzakwa kuni ka zwana tsuwad̄ak,» ka'a nda h̄eŋ. Gwadata Yesu ta tsa gwada ya, ka laghu tsi ka zaghuta di'in̄ nda h̄eŋ, ka difaghuta.

Kwalaghuta la Yahuda ta zlghaftá Yesu

³⁷ Kulam nda tsa maz̄emz̄emha mamaga tsi ta wa ira tan̄ ya, ka kwalaghutá h̄eŋ ta zlghafta. ³⁸ Mantsa ya dza'a k̄el tsi ka nzakway ta⁶ ta gwada manda ya mna anabi Isaya kazlay:

«Mghama dá, wa ta zlghaftá gwada ya gwada ŋni?

Wa maran̄ Mgham Lazglafta ta mbrakwani*?»

³⁹ Skwi kwal h̄eŋ zlghafta ná, wya tsi ka Isaya mnata guli:

⁴⁰ «Lazglafta ta ghulpin̄tá ira tan̄,

ka t̄eŋanaftá gh̄eŋa tan̄,

ŋa kwala tan̄ nghan̄ta nda ira tan̄,

ŋa kwala tan̄ tsatsafta da mb̄edaktá h̄eŋ ta vgha tv̄e i'i

ŋa mbanafta dá ta h̄eŋ† k̄e'a,» ka Lazglafta.

⁴¹ Ma tsa fitika nghan̄ta Isaya ta glakwa Yesu ka mn̄e tsi ta gwada ta gh̄eŋani‡ ya, mnata tsi ta tsa gwada ya. ⁴² Ma va tsaya ná, mamu nd̄aghata la mali ta gh̄eŋa la Yahuda ta zlghaftá Yesu. Ama ka kwalaghutá h̄eŋ ta maran̄tá gh̄eŋa tan̄, kabga zl̄eŋa gwada da la Farisa, da talin̄tá lu ta h̄eŋ ma h̄ega tagha skwa tan̄. ⁴³ Malaghumala d̄vaf̄ta tan̄ ta ghubu da mnduha ka ya da Lazglafta.

Yesu ná, tsuwad̄ak ya

⁴⁴ Ka Yesu klan̄tá lwi mantsa: «Mndu ta zlghaftá i'i, i'i a zlghaf tsi wu, tsa mndu ta ghunighata ya zlghaf tsi. ⁴⁵ Mndu nda n̄gha ta i'i, nda n̄gha ta mndu ta ghunighata. ⁴⁶ I'i ná, tsuwad̄ak yu, ka saha yu ta gh̄eŋa hadik kada kwala mndu ta zlghaftá i'i da nzata ma grum. ⁴⁷ Ka nda sna mndu ta gwada mna yu, ka kwalaghutá tsi ta maga slna nda tsi katsi, i'i a dza'a tsa guma ta gh̄eŋani wu, kabga sa a yu ta gh̄eŋa hadik ŋa tsa guma wu, sasa yu ŋa mba mnduha ta gh̄eŋa hadik. ⁴⁸ Mndu ta vzid̄ta ka kwalaghutá tsi ta zlghaftá gwada dá, dza'a tsanaghat̄sa lu ta guma. Tsa gwad̄aha gwada yu ya dza'a tsanaghatá

§ **12:32** N̄gha ta Yuhwana 3:14. * **12:38** N̄gha ta Isaya 53:1. † **12:40** N̄gha ta Isaya 6:9-10.

‡ **12:41** N̄gha ta Isaya 6:1.

guma bađu kďakwa ghəŋa hadik. ⁴⁹ I'i ná, gaghəŋ gaghəŋa ďa a ta gwada yu ta gwada wa. Tsa Da ta ghunigihata ya ta mnihatá gwada ŋa gwada yu, nda ya ŋa ta taghay ďa ŋa mnduha. ⁵⁰ Nda sna yu kazlay: Skwi ta mnə tsi ná, ta vlay ta hafu ŋa kďekedzeŋ kə'a. Inđa skwiha ta mnə yu ná, manda va skwi mniha Da ďa ta mna yu,» ka'a.

13

Mbazanata Yesu ta səla duhwalhani

¹ Ta kďavakta fitik lu, gamahtsimani dza'a skala lu ta skala Pak. Nda sna Yesu kazlay: Saghasa fitik dza'a kəl tsi ka zlanatá na ghəŋa hadik na, ka laghu da Da kə'a. Dvudva tsatsi ta gwal ta zlghafta ma na ghəŋa hadik na, had kďavakta đvutani ta həŋ wa. ² Ka zə Yesu ta skwa zay nda duhwalhani gahawu. Nziya nza tsi, ghadaghada halaway ta hbutá Zudas zwanja Simuŋ Iskaryut ŋa skwaptá Yesu. ³ Nda sna Yesu ka ghəŋani kazlay: Sa daga da Lazglafta yu, dza'a vru da Lazglafta yu kə'a. Nda sna guli kazlay: Fanamfa Lazglafta ta inđa skwi ma dzvani kə'a. ⁴ Ka sli'avatá tsi ma tsa vla za skwi ya, ka sudatá tsi ta lgutani, ka klaftá tsi ta ira gwada ka hbivta misti. ⁵ Ka tamtá tsi ta imi ma glifŋ, ka mbambazə tsi ta səla duhwalhani. Ka ta takad tsi nda tsa ira gwada hbiv tsi misti ya kay. ⁶ Ka lagha tsi ta Simuŋ Piyer. Ka Simuŋ Piyer mantša: «Mghama ďa! Kaghana ná, ŋa mbaza səla ďa!» ka'a nda tsi. ⁷ «Ta kďa a sənəŋta gha ta na skwi ta magə yu na karaku wu, dza'a nda sna ka dazlay,» ka Yesu nda tsi. ⁸ «Kadzeŋkadzeŋ, had ka ta walanťa mbaza səla ďa wu,» ka Piyer nda tsi. «Ka mbazagha a yu ta səla gha wu, had ima gha ma i'i wu,» ka Yesu nda tsi. ⁹ Ka'a mantša: «Mghama ďa! Səlahana ďa kwenkweŋ a dza'a ka mbazihata tama wu, nda dzvuhana ďa nda ghəŋa ďa tani,» ka Simuŋ Piyer nda tsi. ¹⁰ Ka Yesu mantša: «Ka nda mbazambaza mndu, had ta zbəgəltá mbaza wa. Ba səlahana kwenkweŋ dza'a mbambazanaghuta tsi, kabga tsuwedaka vghani. Tsuwedaka vgha ghuni, tsaw kaghuni demdem a wu,» ka Yesu nda tsi. ¹¹ Nda sna Yesu ta mndu dza'a skwapta, tsaya kəl tsi ka mnay kazlay: Kaghuni demdem a tsuwedaka wu kə'a ya.

¹² Tahula mbambazanatani ta səlahana tan, ka sudglavatá tsi ta lgutani, ka nzəgladatá ka zəgəltá skwi. Ka'a nda həŋ mantša: «Nda sna kuni ta tsa skwi magə yu ŋa ghuni ya ra? ¹³ «Mndu ta tagha skwi» ŋəŋni ka, «mghama ŋni» ka, ka kuni ta hga i'i. Ta ŋa ghuni tsaya, manda va tsaya yu. ¹⁴ Ka si i'i ta nzakway ka mgham, mndu ta tagha skwi ŋa mndu, mbaza ghuna mbaza yu ta səla ya ní, kaghuni guli ŋa mbazay ghuni mantša ta ŋa sani nda sani. ¹⁵ Maraghunatá tsaya maraghuna yu, ŋa magay kaghuni guli manda tsa magaghuna yu ya. ¹⁶ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, had kwalva ta malaghutá mghamani wu, had mnda ghunay guli ta malaghutá mndu ta ghunafta wa. ¹⁷ Ka nda sna kuni ta tsaya, dza'a rfu kuni kata magay kuni ta slana nda tsi. ¹⁸ Nda kaghuni demdem a ta gwada yu ta tsa gwada ya wu, nda sna yu ta gwal zabap yu. Tsa gwada nda vinda ma defteri ya ná, đina ka magatani mantša. «Mndu ta zə ŋni ta skwa zay kawadaga nda tsi ta lidista.*» ¹⁹ Ka yu ta mnaghunata daga ndanana ma kďaku skwi ka slata. Mantša tama ka slasla skwi yu, ŋa zlghafta ghuni kazlay: «I'i ná, i'i ya» kə'a. ²⁰ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, ka tsu'afstu'a mndu ta mndu dza'a ghunafta yu katsi ná, i'i tsu'af tsi. Ka tsu'afstu'a tsi ta i'i, tsu'afstu'a guli ta mndu ta ghunigihata,» ka'a.

* 13:18 Ngha ta Zabura 41:10.

Sli'a Zudas skwaptá Yesu

Mat 26:20-25, Mak 14:17-21, Luk 22:21-23

²¹ Tahula kdínta Yesu ta mana tsa gwadaha ya, ka ghudzavaftá ndufani, ka'a mantsa: «Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mamu sani ma kaghuni dza'a skwaptá i'i,» ka'a mnananta hən baz. ²² Ghurghurhur, ka duhwalhani ka nanagha vgha tan. Sew sna a hən ka ta wa ta mna tsi wa. ²³ Tsaw sani turtuk mataba duhwalhani, tsa ta mamə Yesu ya, tavata Yesu nzanavata tsi. ²⁴ «Wa na mndu ta gwadə ka ta ghənjani na na? ka ka dawanjta da tsi 6a?» ka Simuŋ Piyer nda tsi nda dzvu. ²⁵ Mantsa ya tama, «Waya ní mghama da,» ka tsa duhwal ya fadaghatá ghənj da ghuva Yesu ka daway. ²⁶ Ka Yesu mantsa: «Tsa mndu dza'a ni'agafta yu ta ndurzla dafa ka vlanja ya ná, vani tsaya,» ka'a nda tsi. Ka ni'agaftá tsi ta ndurzla dafa ka vlanjá Zudas zwanja Simuŋ Iskaryut. ²⁷ Na gi tsa zlghafta Zudas ta tsa ndurzla dafa ya, gi lama halaway dida tsa. «Maga misimmisim ta skwi ta kumə ka ta magay,» ka Yesu nda tsi. ²⁸ Had mndu dər ka turtuk mataba tsa gwal ta nzata ka za skwi ya nda sna ka kabgawu kəl tsi ka mnay njani mantsa wa. ²⁹ Zlah la skwaktá skwi ŋa za skalu, ka la valanjá skwi ta gwal ka pđu a ka Yesu nda tsi, ka sanlaha ta ndanay, kabga da Zudas zliba tska skwa tan. ³⁰ Na zlghafta Zudas ta tsa ndurzla dafa ya, ka gi sabə tsi dzibil. Rvidik vli ta tsa luwa ya.

Dvuwadva ta vgha ghuni

³¹ Tahula saghwa Zudas dzibil, ka Yesu mantsa: «Ndana na njanafta lu ta Zwanja mndu. Ka njanaftá lu ta Lazglafta guli nda ma tsatsi. ³² Ka nda ma tsatsi zlagigintá Lazglafta ta glakwani ya, dza'a mariginmara ma vərda tsatsi ta glakwa zwanj guli, dza'a gi magay ndana ndana. ³³ Zwana da, ta bəts yeya nzda da kawadaga nda kaghuni, dza'a zbay kuni ta i'i. Manda va ya mnana yu ta la Yahuda kazlay: Lavinj a kuni ta bhata ma vli ta dza'a yu wu kə'a ya, manda tsaya ta mnaghunanjta yu ta kaghuni guli ndana. ³⁴ Wana lfida zlahu ta vlaghunata yu. Dvuwadva ta vgha ghuni sani nda sani. Manda va ya dvu i'i ta kaghuni ya, dvuwadva kaghuni guli ta vgha ghuni sani nda sani. ³⁵ Ka ta dvuđva kuni ta vgha ghuni sani nda sani kati, ta tsaya dza'a snanjta mnduha kazlay: Duhwalha da kuni kə'a,» ka'a.

Mnay Yesu ta krughuva Piyer

Mat 26:31-35, Mak 14:27-31, Luk 22:31-34

³⁶ Ka Piyer mantsa: «Mghama da! dza'a diga ka na?» ka'a nda tsi. «Lavinj a ka ta bhata da tsa vli ta dza'a yu ya ndanana wu, dazlay ya, dza'a 6ha6ha ka mista da,» ka Yesu nda tsi. ³⁷ Ka Piyer mantsa: «Mghama da! kabgawu dza'a kwal yu lavinjta bhata mista gha ndana na? Dər ŋa dzatá i'i tsi, fafa yu ta vgha da ka ŋa gha,» ka'a nda tsi. ³⁸ Ka Yesu mantsa: «Va kahwathwata, fafa ka ta vgha gha ŋa da ra? Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ma kdaku vazak wahata ná, hkən səla dza'a mnata ka kazlay: Sna a yu ta na mndu na wu, kə'a nda i'i,» ka'a.

14

Nda ma Yesu tva dza'a da Da

¹ Ka Yesu nda duhwalhani kay guli mantsa: «Yaha ndufafa ghuni da tđu, fafwafa ta ghənja ghuni ta Lazglafta faf kuni guli ta ghənja ghuni ta i'i. ² Nda ndəgha vla nzaku ma həga ga Da da, ka má had tsi mantsa wu, má mnaghunamna yu. Dza'a nda sli'a yu da payaghunatá vli. ³ Tahula laghwa da ka payaghunatá vli, dza'a vragavra yu, ŋa hlaj da ta kaghuni tavata i'i. Ŋa

mutsafta kaghuni guli ta nzaku ma vli dza'a nzata i'i, ka'a. ⁴ Wya nda sna kaghuni ta vli ta dza'a yu, nda sna kuni ta tvi guli,» ka'a. ⁵ Ka Tuma mantsa: «Mghama da, sna a nni ta vli ta dza'a ka wu, waka anni dza'a snantá tvi?» ka'a nda tsi. ⁶ Ka Yesu nda tsi mantsa: «I'i tvi, i'i kahwathwata, i'i hafu. Had mndu dza'a lavintá lami da hëga ga Da, ka nza a tsi nda tvë i'i wa. ⁷ Ka nda sna kuni ta i'i dza'a nda sna kuni guli ta Da da. Ndanana ná, nda sna kuni, nda ngha kaghuni guli,» ka'a nda tsi.

⁸ Ka Filip mantsa: «Mghama da! Maran̄namara ta tsa Da ya, ka zdafta ndufufa n̄ni,» ka'a nda tsi. ⁹ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Nda kda fitika da kawadaga nda kaghuni Filip ná, ta sna a ka ta i'i ra? Ka nda ngha mndu ta i'i ná, nda ngha ta Da. Waka ka dza'a mnay kazlay: Maran̄namara ta Da kə'a na? ¹⁰ Zlghaf a ka kazlay: Ta nzaku ma Da i'i, Da guli ta nzaku ma i'i kə'a ra? Nana gwadaha ta mnaghunata yu na ná, ma ghəja da a ta kla'ata yu wa. Tsa Da ta nzaku ma i'i ya ta maga tsa slnaha ya. ¹¹ Fafwa fa ta ghəja ghuni ta skwi ta mnaghunata yu kazlay: I'i ta nzaku ma Da, Da guli ta nzaku ma i'i kə'a ya. Fafwafa ta ghəja ghuni dər ta ghəja tsa slnaha yeya tsi. ¹² Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, mndu ta zlghaftá i'i, dza'a magay tsatsi guli ta slna ta magə yu. Dza'a magay ka malaghuta kabga nda sli'a i'i da Da da. ¹³ Mantsa tama, inda skwi dza'a kuni dawantá nda hga da, dza'a magay yu, kada marantá Da ta glakwani nda ma zwanj. ¹⁴ Ka dawandawa kuni ta sana skwi nda hga da, dza'a magay yu,» ka'a.

Dza'a ghunaga ghuna Da ta Sulkum nda ghuba

¹⁵ «Ka d̄vud̄va kuni ta i'i, dza'a snasna kuni ta zlahuha da. ¹⁶ I'i, dza'a daway yu da Da ta sana mndu n̄a ghunəghunatanani n̄a nzatani n̄a dekdek kawadaga nda kaghuni n̄a kata kaghuni. ¹⁷ Tsa mndu ya ná, Sulkuma kligintá kahwathwata ya. Lavin̄ a mndu ma ghəja hadik ta tsu'afta wa. Lavin̄ a hən̄ ta snantá guli wa. Kaghuni nda sna kaghuni, kabga ta gd̄ata kawadaga nda kaghuni, dza'a gd̄avagda n̄a dekdek ma ndufufa ghuni. ¹⁸ I'i, zlaghunata a yu manda zwana tawakri wu, dza'a vragaghavra yu da kaghuni. ¹⁹ Ta bats nzda da, nghan̄ta a mnduha ma ghəja hadik ta i'i wa. Kaghuni ya, dza'a nda ngha kuni ta i'i, kabga ta nzakw nda hafu i'i, dza'a nzata nda hafu kaghuni guli. ²⁰ Bađu tsaya dza'a snantá kuni kazlay: Ta nzaku ma Da i'i, ta nzaku ma i'i kaghuni, i'i guli ta nzaku ma kaghuni yu kə'a.

²¹ «Ka n̄anan̄a mndu ta zlahuha da ka snata, tsaya mndu ta d̄vutá i'i. Dza'a d̄vud̄va Da da ta tsa mndu ta d̄vutá i'i ya. I'i guli dza'a d̄vud̄va yu n̄a maran̄nta da ta nzakwa da,» ka'a.

²² «Kinawu ka kagha dza'a maravata da an̄ni, kul maravata ka da mnduha ta ghəja hadik na?» ka Zuda, Zudas Iskaryut ya a wa. ²³ Ka Yesu nda tsi mantsa: «Ka d̄vud̄va mndu ta i'i, dza'a n̄anan̄a ta gwada da, dza'a d̄vud̄va Da da ta tsatsi guli. N̄a sagha n̄ni nda Da da tani n̄a nzakwa n̄ni ga tanj. ²⁴ Ka d̄vu a mndu ta i'i wu katsi, n̄ana a ta gwada da wu, nana gwada ta mnaghunata yu ta snə kuni na ná, kla a ma ghəja da a yu wu, tsa Da da ta ghunigihata ya ta m̄nihata.

²⁵ «Mnaghunamna yu ta tsaya ta wana yu kawadaga nda kaghuni na. ²⁶ Tsa mnda kata mndu dza'a saha ya, Sulkum nda ghuba ya dza'a ghunagata Da nda hga da. Tsatsi dza'a taghaghunaftá inda skwi, n̄a havaghunaktá inda gwada managhuna yu.

²⁷ «Zd̄aku ya ta zlaghunantá yu*. Zd̄akwa da ya ta vlaghunata yu. Vla a yu n̄a ghuni manda ya ta vlə mnduha ma ghəja hadik wa. Yaha ndufufa ghuni da

* 14:27 Ngha ta Isaya 9:5.

tđu, yaha kuni da zləŋ. ²⁸ Nda sna kuni ta gwada mnaghuna yu kay, “nda sli’a yu, dza’a vragaghavra yu da kaghuni.” Ka ta đvay kuni ta i’i katsi ná, dza’a rfay kuni ta rfu ta ghəŋa má sŋaŋta ghuni kazlay: Nda sli’a yu da Da kə’a, kabga mal Da ka i’i. ²⁹ Wana yu ta mnaghunatá tsa skwiha yu ndanana ma kđaku həŋ ka slata, kada zlgħafta kuni ta skwi ta mnaghunata yu, slarə tsi. ³⁰ Had gwada ta dagala ta ŋa mnaghunata da wu, kabga wya tsa ghwadaka mghama na ghəŋa hadik na ya ta sagha. Tsaw laviŋ a ta ŋrapta i’i wa. ³¹ Dina ka sŋaŋta mnduha ta ghəŋa hadik kazlay: Đvuđva yu ta Da kə’a. Inda skwiha ta maga yu guli ná, manda va ya mniha Da ta maga yu. Sli’afwasli’a hadna mbadma,» ka’a.

15

Yesu vərda fwa Inabi

¹ «I’i vərda fwa inabi, Da da mnda hvay. ² Inda dzva fu ta dzuslafta ta i’i, kul had ta yaku ná, ta tsinŋtsa. Inda dzva fu ta dzuslafta ta i’i ta yaku guli na, ta sladafslada ŋa sgəglavaghata yakwani. ³ Ghadaghada tsa gwada ta mnaghunata yu ya ta sladafsta kaghuni. ⁴ Gđavawagda nda ndi’atá vgha ta i’i manda ndi’atá i’i nda kaghuni ya. Laviŋ a dzva fu ta yafta ka ndi’a a tsi ta dughwan wa. Mantsa kaghuni guli, laviŋ a kuni ta magatá sana skwi ka gđava a ndi’atá kaghuni ta i’i wa. ⁵ I’i fwa inabi, kaghuni dzvuhani, mndu ta gđavata ndi’atani ta i’i manda i’i nda tsatsi ya, dza’a yaf ya tsatsi rgədzəb. Ka had i’i wu, laviŋ a kuni ta magatá sana skwi wa. ⁶ Ka gđava a ndi’atá mndu ta i’i ná, dza’a wuđidiŋ wuda lu manda dzva fu ŋa ghwalutani, ŋa hlaftá tsa dzvuhani ya, ka pghamta ma vu, ŋa drutani. ⁷ Ka gđavagda ndi’atá kaghuni ta i’i, ka gđavagda gwada da guli ma kaghuni katsi, dawawadawa ta inda skwi ta kumə kuni, dza’a mutsay kuni. ⁸ Ka rgədzəb ta yafta kuni ta maray kuni kazlay: Duhwalhani aŋni kə’a, tsaya dza’a maraŋta glakwa Da da. ⁹ Đvuđva i’i ta kaghuni manda va ya đvu Da da ta i’i ya. Gđavawagda ma đvutá mnda da. ¹⁰ Ka ta snasna kuni ta zlaha da, dza’a gđavagda kuni ma đvutá mnda da. Manda tsaya snata i’i ta zlaha Da da, kəl i’i ka gđavata ma đvutá mndani.

¹¹ «Mnaghunamna yu manda va tsaya kada yifafta rfa da ma kaghuni, ŋa ndəghafta rfa kaghuni guli. ¹² Wya zlaha da ta mnaghunata yu, đvuwadva ta vgha ghuni sani nda sani manda va ya đvu i’i ta kaghuni ya. ¹³ Had sana đvutá mndu ta malaghuta ta ghəŋa vlata mndu ta hafani ŋa grahani wa. ¹⁴ Ka ta magay kuni ta skwi ta mnaghunata yu ná, nda nza kuni ka graha da. ¹⁵ Hgəgla a yu ta kaghuni ka kwalvaha wu, kabga sna a kwalva ta skwi ta magə danahəgani wa. Graha da ta hga i’i ta kaghuni, kabga inda skwi taghaf yu da Da da ná, snaghunamsna yu. ¹⁶ Kaghuni a ta zbaptá i’i wu, i’i ta zbaptá kaghuni, ka faghunaghatá slna ŋa magay, ŋa yafta ghuni, ŋa gđavata tsa yakwa ghuni ya. Mantsa tama, dza’a vləghunavla Da da ta inda skwi dza’a kuni dawanta nda hga da. ¹⁷ Skwi ta mnaghunata yu ná, ka đvuta kuni ta vgha ghuni sani nda sani,» ka’a.

Kwalaghuta ghəŋa hadik ta i Yesu nda duhwalhani

¹⁸ Ka Yesu mantsa: «Ka ta husaŋhusa kuni ta mnduha ta na ghəŋa hadik na katsi, tinəl i’i ta husaŋta həŋ ka kaghuni. ¹⁹ Ka má ŋa na ghəŋa hadik na ka ghuni katsi, má dza’a đvafđva mnduha ta na ghəŋa hadik na ta kaghuni, kabga ŋa tarj kuni mazlay. Zabapzaba yu ta kaghuni, ka hliginŋta kaghuni mataba mnduha ta ghəŋa hadik. Ta ka ŋa mnduha ta ghəŋa hadik a kaghuni wu, kəl kuni ka husaŋta həŋ. ²⁰ Havakwahava ta gwada mnaghuna yu.

“Malaghumala a kwalva ka Maləmani wa.” Ka si ghuydipghuya mnduha ta danwa, dza'a ghuyay hən ɲa kaghuni guli. Ka si snasna hən ta gwaɗa ɗa, dza'a snay hən ta ɲa ghuni guli. ²¹ Ta gwaɗa ta i'i dza'a maga hən ta tsaya ɲa ghuni, kabga sna a hən ta mndu ta ghunigihata wa. ²² Ka má sna a yu wu, ka má haɗ gwaɗa walan yu ta mnanatá hən wu, má haɗ dmakwa tan wa. Ndanana tama, lavglinj a hən ta mnay kazlay: Haɗ dmakwa ɲni wu kə'a wa. ²³ Ka ta husanhusa yu ta mndu, ta husanhusa Da ɗa ta tsa mndu ya guli. ²⁴ Ka má maga a yu mataba tan ta slnaha ya kul walanɗá sani ma mndu ta magata wu katsi, má haɗ dmakwa tan wa. Ndanana, nda ngha hən ta slnaha ɗa, ka husanɗá yu ta hən nda Da ɗa tani. ²⁵ Tsaw slasla tsaya mantša ya, ɲa nzakwa tsa gwaɗa nda vinda ma deftera zlahá tan ta mnay kazlay: Ka bətbət husanɗa* yu ta hən kə'a ya, manda va tsaya nzakwani.

²⁶ «Tsa mnda kata kaghuni dza'a saha ya, Sulkum ta kliginɗá kahwathwata ya dza'a saha daga da Da. Dza'a mnay ta gwaɗa ta i'i. ²⁷ Kaghuni guli, dza'a mnay kuni ta gwaɗa ta i'i, kabga kawadaga kuni nda i'i, daga ka yawu zlafta mu ta nzaku,» ka'a.

16

¹ Ka Yesu mantša: «Managhuna mana yu ta tsa skwiha ya, kada kwala kuni zlanavatá zlgħay nda ɲudufa ghuni. ² Dza'a talinɗala lu ta kaghuni ma həga tagħa skwa la Yahuda. Tsaya ya a vani wu, ta sagħasa fitik dza'a kəl mnduha dza'a pslatá kaghuni ka ndanay kazlay: Na skwi maga mu na ná, magamaga mu ta skwi ta zdəganatá Lazglafta kə'a. ³ Mantša ya dza'a maga hən, kabga sna a hən ta ɗər Da, ɗər i' wu,» ka'a.

Dza'a sasa Sulkum nda għuɓa

⁴ Ka'a guli mantša: «Ka sagħasa tsa fitik ya, dza'a havakhava kuni ta skwiha managhuna yu. Tsaya kəl yu ka managhunatá tsahaya. Ta kawadaga yu nda kaghuni kwal yu ka mnaghunata daga tanɗan. ⁵ Ndanana dza'a ɗa mndu ta ghunigihá yu. Sew haɗ ya mataba ghuni ta ɗaway kazlay: Dza'a ɗa wa ka na kə'a wa. ⁶ Ama ma mnaghunanɗa ɗa, ka gurɗutá ɲudufa ghuni. ⁷ Kahwathwata na skwi ta mnaghunata yu na. Mal ma na lagħwi dza'a lagħu yu na kata ta kaghuni. Ka lagħu a yu wu, sata a tsa mndu dza'a kata kaghuni ya da kaghuni wa. Ka lagħula yu, dza'a ghunəgaghuna ghuna yu. ⁸ Ka sasa tsi, dza'a mnanamna ta mnduha ta ghəɲa haɗik ta krughuva tan ta ghəɲa skwi ka dmaku nda ya ta ghəɲa skwi tɗukwa, nda ya ta ghəɲa skwi ka guma. ⁹ Ta nanay mnduha ta ghəɲa haɗik ta ghəɲa tan ta ghəɲa skwi ka dmaku, kabga kwala tan kul zlgħaftá i'i. ¹⁰ Ta nanay mnduha ta ghəɲa haɗik ta ghəɲa tan ta ghəɲa skwi tɗukwa, kabga nda sli'a i'i da Da, nghəglanɗa a kuni ta i'i wa. ¹¹ Ta nanay mnduha ta ghəɲa haɗik ta ghəɲa tan ta ghəɲa skwi ka guma, kabga nda ghada tsanagħatá guma ta ghwaɗaka mghama na ghəɲa haɗik na.

¹² «Ta ɗagala skwi má ɲa managhunata ɗa, tsaw lavinɗa a kuni ta ɲafta ndana wa. ¹³ Ka sasa tsa Sulkum ta mniginɗá kahwathwata ya, dza'a snaghunamsna ta inda kahwathwata. Gwaɗa ma ghəɲani a dza'a kla'ata tsi ka mnay wa. Inda skwi dza'a snanɗa tsi, dza'a tsi mnay, ɲa mnaghunatani ta skwi dza'a slaku ta kəma. ¹⁴ Tsatsi dza'a maranɗá glakwa ɗa, kabga skwi da i'i dza'a tsu'afta tsi ɲa mnay ɲa ghuni. ¹⁵ Inda skwa Da ɗa ná, ɲa ɗa ya. Tsaya kəl yu ka mnaghunata kazlay: Skwi da i'i dza'a klafta tsi ɲa mnay ɲa ghuni kə'a ya,» ka'a.

* 15:25 Ngha ta Zabura 35:19, 69:5.

Dza'a mbədavafmbəda taw ka ghubasu

¹⁶ Ka'a guli mantša: «Ta bəts nzda, nghəglan̄ta a kuni ta i'i wa. Bats nzda guli, dza'a nghəglan̄ngha kuni ta i'i [kabga nda sli'a yu da Da,]» ka'a. ¹⁷ Ka sanlaha ma duhwalhani mataba hahəŋ hahəŋ mantša: «“Ta bəts nzda nghəglan̄ta a kuni ta i'i wu, bəts nzda guli ná, dza'a nghəglan̄ngha kuni i'i guli. Nda sli'a yu da Da,” ka'a ná, gwada wu tsa gwada ya ta gwadamata tsi na?» ¹⁸ «“Ta bəts nzda” ka'a ya ní, nu ghəŋ tsaya ma gwada tama? Sana a amu ta skwi ta kumə tsi ta mnay wu,» ka həŋ. ¹⁹ Daslafta Yesu ta skwi ta kumə həŋ ta daway da tsi, ka'a nda həŋ mantša: «Ta dadawavustá kuni mataba ghuni ta ghəŋa skwi mnə yu kazlay: Ta bəts nzda nghan̄ta a kuni ta i'i wu, bəts nzda guli, dza'a nghəglan̄ ngha kuni ta i'i kə'a ya ra?» ²⁰ Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a taway kuni ta taw, dza'a nɔday kuni ta ghəŋ, ta rfu mnduha ta ghəŋa hadik ta rfu. Dza'a gurdaku nɔdufa ghuni, nɔ nutá tsa gurdatá nɔdufa ghuni ya ka rfu. ²¹ Ka saghasa fitika dgakwa marakw ná, ta ghuyay ta dan̄wa ta basay. Na gi yatani ta tsa zwan̄ ya, gi zanaptani ta tsa ghuya dan̄wani ya. Ta rfay ta rfu katakata, kabga nghan̄tani ta mnda sála ta saha ta ghəŋa hadik. ²² Mantša ya ta basa kaghuni ndanana guli. Tsaw ta dza'a guyaku amu, nɔ rfay ghuni ta rfu. Had' mndu dza'a laviŋtá klaghutá tsa rfu ya da kaghuni wa.

²³ «Ka saghasa tsa fitik ya, had' kaghuni dza'a dawantá skwi nda dáwa da i'i wa. Kahwathwata ka yu ta mnaghunata, dza'a vlaghunavla Da ta inda skwi. Dza'a kuni dawantá nda hga dá. ²⁴ Kulam gwatna had' sana skwi ta kdá dawantá kuni nda hga dá wa. Dawawadawa dza'a mutsay kuni, kada ndəghafta nɔdufa ghuni da rfu,» ka'a.

Ghubasapta Yesu ta ghəŋa hadik

²⁵ Ka'a guli mantša: «Ka mahdihdi mnaghunata yu ta tsa gwada ya. Dza'a saghasa fitik dza'a kwal yu mnəgəlta mantša nɔ ghuni, nɔ mnaghunan̄ta dá ta skwi tsidid ta ghəŋa Da. ²⁶ Ma tsa fitik ya, kaghuni ka ghəŋa ghuni dza'a dáwa skwi da Da nda hga dá, dər maga a i'i ta du'a da tsi nɔ ghuni. ²⁷ Vərda Da kaghəŋani ná, ta dvay ta kaghuni kabga ta dvay kaghuni ta i'i. Grafgra kaghuni guli kazlay: I'i ná, sa daga da Lazglafta yu kə'a. ²⁸ Sli'af daga da Da i'i ka saha ta ghəŋa hadik. Ndanana guli, wana yu ta sli'af ta ghəŋa hadik ka vru da Da,» ka'a. ²⁹ Ka duhwalhani mantša: «Had' mahdihdi ma na tama wa. Wya zlra ka ta kligiŋtá ghəŋa gwada. ³⁰ Ndanana tama, nda sna nɔni kazlay: Nda sna ka ta inda skwi kə'a. Ma kdaku mndu ka dawantá skwi da kagha, nda sna kagha ta skwi ta kumə tsi ta daway. Tsaya kəl an̄ni ka zlghafta kazlay: Sa daga da Lazglafta kagha kə'a,» ka həŋ nda tsi. ³¹ Ka Yesu nda həŋ mantša: «Ndanana zlra kaghuni ta zlghafta 6a? ³² Wya fitik ta sagha, nda ghada va saghani katək nɔ wutsata ghuni ta vgha, ta ksə ya ta tvani ta ksə ya ta tvani, nɔ zlidivata ghuni turtukwa dá. Tsaw kahwathwata ná, turtukwa dá a yu wu, kabga kawadaga nɔni nda Da. ³³ Managhunamana yu ta inda tsaha ya, kabga nɔ mutsafta ghuni ta zdaku ma nzakwa guyata vgha ghuni nda i'i. Dza'a ghuyay mnduha ta ghəŋa hadik ta dan̄wa nɔ ghuni. Ka nzata kuni drusa. I'i, ghubasapghubasa yu ta mbrakwa na ghəŋa hadik na,» ka'a.

17

Ndəbay Yesu ta dzvu ta ghəŋa duhwalhani

¹ Tahula gwadata Yesu ta tsa gwadaha ya, ka nghanadftá tsi nda ta luwa. Ka'a mantša: «Da, nda maga fitik! Maran̄mara ta glakwa zwan̄a gha nɔ

maran̄ta zwan̄a gha guli ta glakwa gha. ² Vlan̄vla ka ta mbraku ta gh̄n̄a inda mnda s̄ala, n̄a vlan̄tani ta hafu n̄a k̄dekeden̄ ta gwal pgham ka ta h̄n̄ ma dzvani. ³ Hafu n̄a k̄dekeden̄ n̄a, tsaya sn̄an̄ta tan̄ ta kagha. Kagha v̄ard̄a Lazglaf̄ta turtuktuk, nda sn̄an̄ta tan̄ ta mndu ya ghunaga ka ta nzakway ka Yesu Kristi. ⁴ Maran̄mara yu ta glakwa gha ta gh̄n̄a hadik, k̄d̄inj̄k̄da yu ta magat̄a sn̄a ya vliha ka n̄a magay. ⁵ Ndanana tama Da n̄a, n̄lidif̄ n̄la da kagha manda nzat̄a nzakwa d̄a si ta kul zlrast̄a gh̄n̄a hadik ya. ⁶ Snanamsna yu ta hga gha ta gwal hligin̄ ka ma gh̄n̄a hadik ka vlihata ya. Si ka n̄a gha h̄n̄, ka hlaf̄t̄a ka ta h̄n̄ ka vlihata. Ka sn̄at̄a h̄n̄ ta gwad̄a gha. ⁷ Ndanana n̄a, nda sn̄a h̄n̄ kazlay: Inda skwi ya vliha ka n̄a, sagha da kagha k̄a'a. ⁸ Mnanamna yu ta h̄n̄ ta gwad̄a ya mniha ka, tsu'aftsu'a h̄n̄. Nda sn̄a h̄n̄ dar kazlay: Daga da kagha sagha yu k̄a'a, zlḡhafzlḡha h̄n̄ guli kazlay: Kagha ta ghunighata k̄a'a.

⁹ «Ta gh̄n̄a hah̄n̄ ta maga yu ta du'a, maga a yu ta du'a ta gh̄n̄a p̄d̄akwa mnduha ma gh̄n̄a hadik wa. Ta gh̄n̄a hah̄n̄ ta maga yu ta du'a, kabga n̄a gha h̄n̄. ¹⁰ Inda tsaha ta nzakway ka n̄ad̄a ya n̄a, n̄a gha h̄n̄. Inda tsaha ta nzakway ka n̄a gha ya guli n̄a, n̄a d̄a h̄n̄. Ta maravamara glakwa d̄a ma h̄n̄.

¹¹ «Ta had̄ i'i ma gh̄n̄a hadik wa. Hah̄n̄ n̄a, tata gh̄n̄a hadik h̄n̄. Ta dza'a da kagha i'i. Da d̄a, kagha ta nzakway nda ghūd̄a, n̄an̄a ta h̄n̄ nda mbrakwa gha. Nda mnd̄erga tsa mbraku vliha ka ya, kada nzakwa h̄n̄ ka mndu turtuk manda nzakwa u ka mnda turtuk ya. ¹² Ma tsa nzakwa d̄a kawadaga nda h̄n̄ ma gh̄n̄a hadik ya n̄a, si ta nghay yu ta h̄n̄ nda mbrakwa gha ya vliha ka. N̄an̄a yu ta h̄n̄, had̄ ya ta zad̄avaghuta wu, ba ya ta nzakway nda fa n̄a zwad̄uta, n̄a k̄d̄inj̄t̄a skwi ya nda vinda ma defteri yeya ta zad̄apta. ¹³ Ndanana dza'a da kagha yu. Manda tsaya ta mna yu ma na nzakwa d̄a tata gh̄n̄a hadik na, kada nd̄eghafa rfa d̄a ma h̄n̄. ¹⁴ Mnanamna yu ta gwad̄a gha ta h̄n̄. Tsaya k̄al h̄n̄ ka husan̄t̄a mnduha ma gh̄n̄a hadik, manda nzakwa i'i kul had̄ ka n̄a gh̄n̄a hadik ya. ¹⁵ Nd̄āa a yu ta dzvu da kagha n̄a hlapt̄a h̄n̄ ma gh̄n̄a hadik wa. Ama nghay yeya dza'a ka n̄a h̄n̄ da katkata tsa ghwad̄ak ya. ¹⁶ Manda nzakwa i'i kul had̄ ka n̄a gh̄n̄a hadik ya n̄a, manda tsaya nzat̄a nzakwa hah̄n̄, nza a h̄n̄ ka n̄a gh̄n̄a hadik wa. ¹⁷ Nin̄na ta h̄n̄ ka n̄a gha, nda ma kahwathwata. Gwad̄a gha n̄a, kahwathwata nzakwani. ¹⁸ Manda ya ghunaga kagha ta i'i ta gh̄n̄a hadik ya, i'i guli, ta ghunay yu ta hah̄n̄ ta gh̄n̄a hadik. ¹⁹ I'i faghafa yu ta gh̄n̄a d̄a ka n̄a tan̄, kada nzakwa hah̄n̄ guli ka n̄a gha kahwathwata.

²⁰ «Ta gh̄n̄a na hah̄n̄ na yeya a ta maga yu ta du'a wu, ta magay yu ta du'a guli ta gh̄n̄a gwal dza'a zlḡhafa i'i nda ma gwad̄a tan̄, ²¹ kada nzakwa h̄n̄ demdem ka mnda turtuk. Da! Ka nza h̄n̄ ka yakwa u manda guyat̄a u, kagha ma i'i, i'i ma kagha ya. Ka nza h̄n̄ ka mnda turtuk n̄a mnay mnduha ma gh̄n̄a hadik kazlay: Kagha ta ghunighata k̄a'a.

²² «I'i, n̄lanaf̄n̄la yu ta h̄n̄, manda tsa n̄lidif̄ta kagha ya, kada nzakwa h̄n̄ ka mndu turtuk, manda nzakwa u ka mndu turtuk, ²³ i'i ma hah̄n̄, kagha ma i'i ya. Manda tsaya dza'a k̄al h̄n̄ ka nzakway kahwathwata ka mndu turtuk, kada sn̄an̄ta mnduha ma gh̄n̄a hadik kazlay: Kagha ta ghunighata, d̄vud̄va kagha ta h̄n̄ manda ya d̄vu kagha ta i'i guli ya k̄a'a. ²⁴ Da! Ts̄ona mnduha vliha ka na n̄a, ta kumay yu ta nzakwa tan̄ ma vli ya nza i'i, n̄a nghay tan̄ ta glakwa d̄a ya vliha kagha, kabga d̄vud̄va ka ta i'i daga ta kul zlrast̄a gh̄n̄a hadik. ²⁵ Da d̄a! Tuđukwa nzakwa kagha, tsaw sn̄a a mnduha ma gh̄n̄a hadik ta kagha wa. I'i, nda sn̄a yu ta kagha, na hana guli, tsatsaf̄tsatsa h̄n̄ kazlay: Kagha ta ghunighata k̄a'a. ²⁶ Snanamsna yu ta kagha ta h̄n̄, ta dza'a

snəglanamsna yu ta həŋ, kada nzamta tsa đvu đvaf ka ta i'i ya ma həŋ, ŋa nzamta i'i ma həŋ guli,» ka'a.

18

Ksafta sludziha ta Yesu

Mat 26:47-56, Mak 14:43-50, Luk 22:47-53

¹ Tahula kdɪŋta Yesu ta tsa gwadaha ya, ka sli'aftá tsi nda duhwalhani ka laghwí ta 6la líka Sedruŋ. Mamu sana kwambalu mantsa vli ya, ka lamə tsi dida kawadaga nda həŋ. ² Nda sna tsa Zudas ta dza'a skwapta ya guli ta tsa vli ya, kabga snusna Yesu ta lagha da tsa vli ya kawadaga nda həŋ. ³ Ka hlanaftá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la Farisa ta sludziha, nda gwal ta ngha həga Lazglafta, ta Zudas. Ka sli'aftá həŋ nda huzla vulu nda huzla vulu, nda pelapela nda pelapela, nda pinatá vu nda pinatá vu. Ka lagha həŋ da tsa gam ya. ⁴ Manda ya nda sna Yesu ta skwi dza'a slanaghata, ka sli'aftá tsi da gəma həŋ. Ka'a mantsa: «Wa ta zbə kuni na?» ka'a nda həŋ. ⁵ Ka həŋ mantsa: «Yesu mnda la Nazaret ya ta zbə ŋni,» ka həŋ nda tsi. «I'i nana,» ka'a nda həŋ. Ta sladu tsa Zudas ta dza'a skwapta ya kay tavata həŋ. ⁶ Na tsa mnay Yesu nda həŋ kazlay: I'i nana kə'a ya, dəm turtuk ka həŋ vraghuta nda ga muhul hul, ka zlambutá həŋ siy ta hadik. ⁷ «Wa ta zbə kuni ka kuni ka na?» ka'a dawglanŋta da həŋ. «Yesu mnda la Nazaret ya ta zbə ŋni,» ka həŋ. ⁸ «Vada nana a ka yu nda kaghuni kay ra! Ka si i'i ta zbə kuni ya ní, zlanawa nanaha na tsa, ka laghwa hahəŋ,» ka Yesu nda həŋ.

⁹ Kəl tsi ka mnay mantsa ya ná, ŋa nzakwani manda va tsa gwada mnə tsi kazlay: Had' ya dər turtuk zadanaghu yu mataba gwal ya vliha ka wu kə'a ya, ya. ¹⁰ Mamu kafay da Simuŋ Piyer, ka tsəhagaptá tsi ka tsanamtá sani ma kwalva mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ka tsaghutá sləmənani nda ga zeghwi. Malkus hga tsa kwalva ya. ¹¹ Ka Yesu mantsa: «Vranamvra ta kafaya gha da kupakani. Ra a ka say dá ta leghwa ghuya danwa ya vliha Da dá wu ka ka rki na?» ka'a nda Piyer.

Kladaghata la sludzi ta Yesu da Hana

¹² Lagha tsa tsakatá sludziha ya nda mghamha tan tani, nda la Yahuda ta ngha həga Lazglafta ya, ka ksaftá Yesu, ka habaghutá həŋ ta dzvuhani. ¹³ Ka klaghatá karaku da Hana ta nzakway ka dzidza Kayifa. Tsa Kayifa ya ta nzakway ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ma tsa vaku ya. ¹⁴ Tsa Kayifa ya tsa ta vlanŋta hidaku ta la Yahuda kazlay: Dran mtuta mndu turtuk da mnaka mnduha, ka ya da zadanata lu ta inda mndəra mndu* kə'a ya kay.

Duhwala Yesu a yu wu, ka Piyer

Mat 26:69-70, Mak 14:66-68, Luk 22:55-57

¹⁵ Ka sli'aftá i Piyer nda sna duhwal, ka dza'a ta hula Yesu ta hula Yesu. Tsa sana duhwal ya ná, nda sna tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya. Ka lamə tsi mista Yesu da dabi ma hudá həga ga tsa mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya, ¹⁶ ta sladaghutá Piyer ma bli ta watgha. Ka vragaptá va tsa duhwal snan mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ya, da gwadganatá tsa marakw ta ngha watgha ya. Ka hgadamtá tsi ta Piyer. ¹⁷ Ka'a nda tsi mantsa: «Tekw a kagha mataba duhwalha tsana mndu na guli wu ri?» ka tsa marakw ka kwalva ta ngha watgha ya nda Piyer. «Tekw a i'i mataba tan wu,» ka Piyer.

* 18:14 Ngha ta Yuhwana 11:49.

18 Ka vanaghatá kwalvaha nda gwal ta ngha hëga Lazglafta ta vu, ka slina hëj, kabga mtasl vli. Ka lagha Piyer guli da slinganatá hëj.

Daway Hana ta gwada da Yesu

Mat 26:59-66, Mak 14:55-64, Luk 22:66-71

19 Ka'a nda tsi mantsa: «I wa duhwalha gha na? Nahgani ta taghë ka ña mnduha na?» ka tsa mali ta ghëña gwal dra skwi ña Lazglafta ya, nda Yesu. 20 Ka Yesu nda tsi mantsa: «Banluwa si ta mna yu ta gwada ña inda mndu ma hëga tagha skwa la Yahuda nda ya ma hëga Lazglafta. Ma vli ta tskavata inda la Yahuda si ta gdata yu ta tagha skwiha. Had sana skwi mna yu kdekkek wa. 21 Kabgawu ta kël kagha ka daway da i'i na? Dawa da gwal si ta sna tsa skwi ta mnë yu ña tan ya ña. Nda sna hahëj dinadina ta skwi mnana yu ta hëj,» ka'a nda tsi. 22 Na tsa mnata Yesu mantsa ya, ka sli' aftá sani mataba tsa gwal ta ngha hëga Lazglafta ya, ka lagha dgharuntá Yesu. «Mantsa ta zlgba ka ta wi ña mali ta ghëña gwal dra skwi ña Lazglafta ra?» ka'a nda tsi. 23 Ka Yesu mantsa: «Ka mamu ghwadaka skwi mna yu ya kay, mnamanmna. Ala ka si tdukwa gwada mna yu, kabgawu ta kël lu ka dza i'i na?» ka'a nda tsi. 24 Ka ghunaftá Hana nda va tsa habatá dzvuhani ya da tsa Kayifa ta nzakway ka mali ta ghëña gwal dra skwi ña Lazglafta ya.

Duhwala Yesu a yu wu, ka Piyer kay guli

Mat 26:71-75, Mak 14:69-72, Luk 22:58-62

25 Ma tsa fitikya, hada Simuj Piyer ta slinutá vwani. «Tekw a kagha mataba duhwalha tsëna mndu na guli wu ri?» ka lu nda tsi. «Sigal had i'i mataba tan wu,» ka Piyer ka wadutá vli. 26 «Ngha a yu ta kagha kawadaga nda tsëna mndu na ma gam ra?» ka sani mataba kwalvaha tsa mali ta ghëña gwal dra skwi ña Lazglafta ya. Tsatsi ná, la tan ma tsa mndu tsanaghu Piyer ta slëmëjani ya, ya. 27 «Siga yu, i'i a wu!» ka Piyer ka wadutá vli kay guli. Ka gi wahatá vazak.

Daway Pilat ta gwada da Yesu

Mat 27:1-2,11-14, Mak 15:1-5, Luk 23:1-5

28 Gasërdëk, ka klaftá hëj ta Yesu ga Kayifa, ka klaghata da hëga dagala ga ñumna la Ruma. Lamë a vërdá hahëj da tsa hëga ya wu, da ñriñtá hëj ta vgha tan makëd hëj ka za skala Pak. 29 Tsaya kël Pilat ñumna la Ruma ka sabi dzibil da slanaghatá hëj. Ka'a nda hëj mantsa: «Nu va ghwadaka skwi maga na mndu na ka kuni ka na?» ka'a. 30 Ka hëj mantsa: «Ka má nza a tsi ka mndu ta magatá dmaku wu katsi ná, má klaghak a ñni wu,» ka hëj nda tsi. 31 «Klawakla va kaghuni, ka dza'a kuni da tsanaghatá guma manda ya mna zlahá ghuni,» ka Pilat nda hëj ta ghëjani. «Vlarña a lu ta tva dzatá mndu wu,» ka la Yahuda zlghanaftawani.

32 Mantsa ya dza'a magakwa skwiha na ya gwadë Yesu ta ghëjani kë'a dza'a mtaku ya. 33 Ka vraghatá Pilat da dëba hëga, ka hgamamtá tsi ta Yesu. «Mghama la Yahuda kagha ra?» ka'a dawarja da tsi. 34 Ka Yesu mantsa: «Kagha ta ndanapta ma ghëña gha re, ari sanlaha a ta mnaghatá i'i na?» ka'a nda tsi. 35 «I'i! La Yahuda yu ra? Laghuni, nda maliha ta ghëña gwal dra skwi ña Lazglafta ta klaktá kagha da i'i, nahgani maga ka ya katëk na?» ka Pilat nda tsi. 36 Ka Yesu mantsa: «Ga mghama dá ná, ña na ghëña hadik na a wa. Ka má ña na ghëña hadik na tsi katsi, má lmalma kwalvaha dá, má ña kwala lu klagaghatá i'i da gwal dagaladagala mataba la Yahuda. Tsaw ña na ghëña hadik na a ga mghama dá wu,» ka Yesu. 37 «Tsaw va mgham kagha rke?» ka Pilat nda tsi. «Manda va tsa mna ka ya, Mgham yu. Yaya lu ta i'i ña sagha

mnanjta kahwathwata ma na ghəŋa hađik na. Inda mndu ta nzakway ka ŋa kahwathwata ná, ta snay ta gwada da,» ka Yesu. ³⁸ «Nahgani kahwathwata na?» ka Pilat nda tsi.

Guma dzatá Yesu

Mat 27:15-31, Mak 15:6-20, Luk 23:13-25

Tahula tsa, ka səglap tsi dzibil slanaghatá la Yahuda. Ka'a mantsa: «Slanagha a yu ta skwi prək ŋa dzatá tsəna mndu na wa. ³⁹ Ya wya ta snusna yu ta gdata ta zlighunistá mndu turtuk ma gamak ma fitika skala Pak ya, ta kumay kuni ta slighunista dá ta mghama la Yahuda ra?» ka'a nda həŋ. ⁴⁰ Ka həŋ mantsa: «Tsatsi a ŋa zliŋta wa, Barabas katsi,» ka həŋ hləgləftawi. Tsaw tsa Barabas ya ná, gənda ya.

19

¹ Tahula tsa, klagaghawa tsa Yesu ya ka sləvapta kuni nda krupi, ka Pilat.

² Lagha la sludzi ka daftá teki, ka fanamta ma ghəŋ manda zewzewa, ka sudanavatá həŋ ta lguta má mgham mgham ka dva guli. ³ «Zgutsa ŋa gha mghama la Yahuda,» ka həŋ gavadaghata tavatani, ka dadgharay.

⁴ «Ndana tama wana yu dza'a kləgaghunapta dzibil, kada grafta kuni kazlay: Slanagha a yu ta sana skwi prək ka dzatá na mndu na wu ka'a,» ka Pilat səglap dzibil slanaghatá la Yahuda. ⁵ Ka sabə Yesu nda zewzewa teki ma ghəŋ, nda sudatá lguta má mgham mgham ta vgha. «Wana tsa mndu ya,» ka Pilat nda həŋ. ⁶ Na gi nghanay la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal ta nghanə həga Lazglafta, «zləŋaftá! zləŋaftá!» ka həŋ hləftawi. «Klawakla kaghuni ka zləŋafta kuni, kabga slanagha a yu ta skwi dekdek prək ka dzata wu,» ka Pilat nda həŋ. ⁷ «Mamu zlahə ŋni. Ka tsa zlahu ya ná, dzata! ka'a, kabga Lazglafta yu kə'a fatá ghəŋani,» ka la Yahuda zlgahanəftawi. ⁸ Snanjta Pilat ta tsa gwada ya, ka ksəgləftá zləŋ katakata, ⁹ Ka lamə tsi da dađa həga. «Sagha ga ka na?» ka'a dawanjta da Yesu. Sew zlgahanaf a Yesu ta wani wa. ¹⁰ «Zlgha a ka ta wa da wu? sana a ka kazlay: Lavinjlava yu ta zlighista, lavinjlava yu ta zləŋaftá kagha kə'a wu ra?» ka Pilat nda tsi. ¹¹ «Had sana skwi laviŋj ka ta ghəŋa i'i, ka ya vlagha Lazglafta a tsi wa. Tsaya kəl dmakwa tsa mndu ta vlatá i'i ma dzva gha ya, ka malaghutá ŋa gha dmaku,» ka Yesu nda tsi.

¹² Hada tama, ka zbə Pilat ta tvi ŋa zliŋta. «Ka zliŋzla ka ta tsəna mndu na ná, gra Sezar a ka wa. Ka mgham a i'i ra, ka mndu guli ná, ghuma mgham Sezar tsa mndu ya,» ka la Yahuda. ¹³ Snanjta Pilat ta tsa gwadaha ya, «kladapwakla ta Yesu dzibil,» ka'a. Ka nzaftá tsi ta vla tsa guma ma sana vli ta hgə lu ka Pave. Tsa Pave ya, Gabasla ta hga lu nda gwada Hebru. ¹⁴ Mahtsim skala Pak ka lu, ta ghwanə a fitik ma ghəŋ wu, ka Pilat nda la Yahuda mantsa: «Wyawa mghama ghuni,» ka'a. ¹⁵ «Ŋa dzatá! Ŋa dzatá! Zləŋafta ta udzu,» ka həŋ hləftá wi. «Ka zləŋaghunaf ta mghama ghuni ta udzu?» ka Pilat nda həŋ. «Had sana mghama ŋni ta ghəŋa Sezar wu, ka la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta.» ¹⁶ Lagha Pilat ka vlanjta həŋ ta Yesu ŋa zləŋafta ta udzu.

Daləfta la sludzi ta Yesu ta udza zləŋay

Mat 27:32-44, Mak 15:21-32, Luk 23:26-43

Ka tsu'uwaghutá həŋ ka klaghata. ¹⁷ Ka klə Yesu ta udzu ŋa zləŋa ghəŋani, ka sabi ma huđa luwa ŋa dza'a da sana vli ta hga lu ka «vla ghudzifa ghəŋ.» «Gwalgwata» ta hga lu ta tsa vli ya nda gwada Hebru. ¹⁸ Ma tsa vli ya zləŋafta həŋ ta Yesu ta udzu. Ka zlanjanavatá həŋ ta sanlaha ma mnduha his guli tavata Yesu, ma takataka ka həŋ zləŋamta Yesu. ¹⁹ Vindafwa vinda ta skwi ka

fagata kuni ta ghəŋa tsa udzu ya, ka Pilat. «Yesu mnda la Nazaret mghama la Yahuda,» ka lu vindafata. ²⁰ Nda ndəgha la Yahuda ta dzanafatá tsa skwi vindaf lu ya, kabga ndusa nda luwa tsa vli zlanaf lu ta Yesu ya. Nda gwada Hebru, nda gwada Laten, nda gwada Grek vivindafata lu ta tsa skwi ya. ²¹ «Má vinda a ka kazlay: Mghama la Yahuda kə'a wa. "I'i mghama la Yahuda" ka'a, ka ka má vindafata,» ka la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta mataba la Yahuda nda Pilat. ²² «Skwi ghada i'i ta vindafata ná, nda vinda,» ka Pilat zlghanaftawani ta hən.

²³ Tahula zlanafata la sludzi ta Yesu ta udzu, ka hlaftá hən ta lguthani, ka daganapta fwaď ta hən ta hən. Ka klaftá hən ta dzampani ya gaf lu mantsa daga ta ghən dikw ta hadik kul had iri tida ya guli. ²⁴ «Ma kwahanap mu ta na dzampa na, vzamavza ta vindima ŋa ngha mndu dza'a zuta,» ka la sludzi mataba hahən hahən. Tsa skwi maga la sludzi ya ná, magamaga hən manda skwi nda vinda ma defteri kazlay:

Ka daganaptá hən ta lgutha da,

ka vzə hən ta vindima ta ghəŋa dzampa* da kə'a ya,
tsaya skwi maga la sludzi.

²⁵ Ndusa nda tsa vli zlanaf lu ta Yesu ya, ka sladaktá i mani, nda mukumani ma mani, nda Mari markwa Klupas, nda Mari makwata luwa Magdala. ²⁶ Nghay Yesu ta mani, kə'a kə'a ná, wya tsa duhwal ta đvu tsi ya ta sladu tavatani. Ka'a mantsa: «Ma! Wya zwanja gha,» ka'a. ²⁷ «Wya ma gha!» ka'a nda tsa duhwal ya guli. Daga ma tsa fitik ya, ka klaghatá tsa duhwal ya da taj.

Mtakwa Yesu

Mat 27:45-56, Mak 15:33-41, Luk 23:44-49

²⁸ Tahula tsa, manda snanja Yesu kazlay: Nda kda inda skwi tama kə'a, «ndala ta kuzlihata!†!» ka'a, ŋa nzakwani manda ya nda vinda ma defteri. ²⁹ Tsaw ma tsa vli ya, mamu wuda ima inabi masmasa. Ka sli'aftá sana sludzi ka klaftá susu, ka tsughumamta ma tsa ima inabi masmasa ya, ka hbuŋta ta wa dafa, ka tsghadafta funja ta wa wubisima Yesu. ³⁰ «Nda dza ghəŋa inda skwi tama,» ka Yesu tapanar tsi ta tsa ima inabi masmasa ya. Ka dzagatá tsi ta ghən, ka sabə hafu mida.

Sliglatá Yesu

³¹ Bađu luma madagala ŋa gi lamə da Sabat magakwa tsa skwi ya. Va a la mali mataba la Yahuda ta slanaghata Sabat ta tsa mnduha ya ta udzu wa. Tsa Sabat ya ná, sana mghama fitik ya. Ka sli'aftá hən ka laghwi da daway da Pilat ŋa balanaptá səlahə tan ŋa hligintá hən ta udzu. ³² Ka lagha la sludzi da balanaptá səlahə tsa mnduha his zlanavə ta tavata Yesu ya. ³³ Ta lagha hən ta Yesu, kə'a ka hən ná, nda ghada mtatani. Ka zlanjá hən ta balanaptá səlahəni. ³⁴ Ka sliglanavatá sani ma tsa sludziha ya ma ŋwazli6 nda gupani, ka gi mbəzagaptá us nda imi. ³⁵ Tsəna mndu ta vinda na skwiha ta maguta na ná, nda ngha tsatsi nda irani. Kahwathwata gwadani guli. Nda sna tsatsi kazlay: Kahwathwata ta mnə tsatsi kə'a. Mnay ta mnə tsi ná, kada zlghafta kaghuni guli. ³⁶ Magamaga tsa skwiha ya mantsa, ŋa nzakwani manda ya nda vinda ma defteri kazlay: Had'ghudzifani dza'a 6lanapta‡ lu dər turtuk

* 19:24 Ngha ta Zabura 22:19. † 19:28 Ngha ta Zabura 22:16, 69:22. ‡ 19:36 Ngha ta Sabi 12:46, Mbsak 9:12, Zabura 34:21.

wu kə'a ya. ³⁷ Ka lu vindafta ma sana vli guli ná, «dza'a nghanavangha həŋ ta tsa mndu sliglanava^š həŋ nda gupa ya» kə'a.

Pađamtá Yesu

Mat 27:57-61, Mak 15:42-47, Luk 23:50-56

³⁸ Tahula tsa, mamu sana mnda la Arimate ta hgə lu ka Yusufu, ta nzakway ka duhwala Yesu makdek makdek kabga zləŋa la Yahuda. Ka sli'aftá tsi ka laghwi dawaftá mbla Yesu da Pilatus. Ka zlanantá Pilat ta tvi, ka lagha tsi klaghatá tsa mbla Yesu ya. ³⁹ Ka lagha Nikwademu, tsa mndu si ta lagha da slanaghatá Yesu girvidik ya kay. Ka lagha tsi nda klatá lafatá urdi ka hpuppu ta hgə lu ka Mir nda Alwes. ⁴⁰ Ka klaftá həŋ ta mbla Yesu, ka masanavatá rdi ka urdi, ka mbsamtá həŋ ma wupay manda ya snu la Yahuda ta magay ta padə həŋ ta mnda tan. ⁴¹ Tsaw ma tsa vli kəl lu ka zləŋafta ya, mamu sana gam. Ma tsa gam ya, mamu kulu ta ka lfid ta kul walaŋta lu ta padamtá mndu mida. ⁴² Ndusa nana, ka həŋ ka padamtá Yesu ma tsa klu ya, kabga tsaya fitik ta kəl la Yahuda ka paya vgha ŋa lami da Sabat.

20

Ta had Yesu ma kulu wa

Mat 28:1-8, Mak 16:1-8, Luk 24:1-12

¹ Wrək tgha gasərdək badu dəmas, ta kzau'kzau' a vli, ka lagha Mari makwa ta Magdala ta kulu. Kə'a kə'a ná, tanwalaghutanwala lu ta klam ta wa tsa kulu ya. ² Ka sli'aftá tsi nda hwaya ka laghwi slanaghatá i Simuŋ Piyer nda tsa sana duhwal ta dvu Yesu ya. «Klapkla lu ta mbla Mghama mu ma kulu, sna a ŋni ta vli fam lu wu,» ka'a. ³ Ka sli'aftá i Piyer nda tsa sana duhwal ya, ka laghwi ta kulu. ⁴ Ka sli'aftá həŋ his his nda hwaya. Tsaw mal tsa sana duhwal ya ta hwaya ka Piyer, ka tinlaghutá tsi ta bhadaghata ta kulu. ⁵ Bhadaghatani má ŋa lamani, lamə a wa. Ka bukwatá tsi ka nghə dida. Kə'a kə'a ná, wupay yeya ksufa ta hadik. ⁶ Ka bhadaghatá Simuŋ Piyer nda hul nda hul, ka lamə tsi da tsa kulu ya. Kə'a kə'a ná, wupay yeya ksufa ta hadik, ⁷ nda tsa patak si wanam lu ta Yesu ma ghəŋ ya. Tsa patak ya ná, ma sana vli tsaya ŋusafa guli kawadaga nda tsa wupay ya a wa. ⁸ Ka lamə tsa duhwal si ta bhadaghata tanjan ya kay guli. Ka nghanatá tsatsi guli, ka zlghaftá tsi. ⁹ Tsaw si ta graf a həŋ ta skwi mna defteri kazlay: Dza'a sli'agapsli'a Yesu mataba gwal nda rwa kə'a wa. ¹⁰ Ka vraghutá tsa duhwalha his ya dzagha tan.

Maranta Yesu ta ghəŋani da Mari makwa ta Magdala

Mat 28:9-10, Mak 16:9-11

¹¹ Ka nzaghutá Mari ma bli ta wa tsa kulu ya ka taw. Ta taw tsi ta tsa taw ya ná, ta bukwatá tsi ka nghə da tsa kulu ya. ¹² Ka nghanatá tsi ta duhwalha Lazglafta his, ta nzaku ma tsa vla si fatá mbla Yesu ya. Sani nda tvə ghəŋ, sani nda tvə səla. ¹³ «Nya ta taw ka ní makwa na?» ka həŋ nda tsi. «Mghama da ya klagha lu, sna a yu ta vli fam lu wu,» ka'a nda həŋ. ¹⁴ Ta mnə tsi ta tsaya, ka mbəđavatá tsi. Ka nghanatá tsi ta sana mndu ta sladu hada. Tsatsaf a tsatsi kazlay: Yesu ya kə'a wa. ¹⁵ «Nya ta taw ka ní makwa na? Wa ta zbə ka na?» ka Yesu nda tsi. Na mndu nda na gam na ya ka tsatsi sizlay. «Mghama dá, ka si kagha ta klaghata, mnihamna ta vli fam ka, ka dza'a yu da klay» ka'a. ¹⁶ «Mari!» ka Yesu hganja, ka mbəđavatá tsi. «Rabum» ka'a nda tsi. Manda mnay kazlay: Mnda taghadiftá skwi kə'a ya nda gwada Hebru. ¹⁷ «Ma ŋiha ka,

ta laf a yu da Da dá karaku wu, la da mnay ɲa zwanama dá kazlay: Ta dza'a da Da dá ta nzakway ka Da ghuni yu, da Lazglafta ta nzakway ka Lazglafta ghuni ya yu guli,» ka Yesu nda tsi. ¹⁸ «Nda ngha yu ta Mgham Yesu,» ka Mari makwata Magdala sli'afra ka laghwi da mnay ɲa duhwalha. Ka rusu tsi ɲa tan ta skwi mnana tsi.

Maranɲa Yesu ta ghɛɲani da duhwalhani

Mat 28:16-20, Mak 16:14-18, Luk 24:36-49

¹⁹ Gahawu baɗu wa tsa dɛmas ya, ka tskavatá tsa duhwalha ya ma hɛga. Ka ɲɛrzlaftá hɛɲ ta watgha kabga ta zɛɲɲay hɛɲ ta la mali mataba la Yahuda. «Ka nza zdaku kawadaga nda kaghuni,» ka Yesu lami da taba tan. ²⁰ Mnatani mantasa ya, ka maranɲa tsi ta dzvuhani nda ɲwazliɓani ta hɛɲ. Ka rfu tsa duhwalha ya ta rfu nghanɛr hɛɲ ta Mgham Yesu. ²¹ «Ka nza zdaku kawadaga nda kaghuni. Manda ya ghunaf Da ta i'i ya, mantasa ya ta ghuna i'i ta kaghuni guli,» ka Yesu nda hɛɲ guli. ²² Tahula mnatani ta tsaya, «tsu'uwawatsu'uwa ta Sulkum nda ghuɓa,» kɛ'a vusludanaghatá hɛɲ. ²³ «Gwal dza'a planata kuni ta dmakuha tan, dza'a planapla lu ta dmakuha tan. Gwal dza'a kwalaghuta kuni ta planatá dmakuha tan, haɗ lu dza'a planatá dmakuha tan guli wa,» ka'a.

Maranɲa Yesu ta ghɛɲani da Tuma

²⁴ Tsaw haɗ Tuma ta nzakway ka mbuhwali tekwa mataba tsa duhwalha ya hada ta lagha Yesu wa. ²⁵ «Nda ngha ɲni ta Mghama mu Yesu,» ka tsa pɗakwa duhwalha ya nda tsi. «Ka ngha a yu ta mivida pusa ta dzvuhani, ka ksarɲa da nda ndɛfiɲa da ta vla tsa pusaha ya, ksarɲa yu guli nda dzva da ta ɲwazliɓani wu, haɗ yu ta zlglafta dekdɛk wa,» ka Tuma nda hɛɲ.

²⁶ Tghas fitik tahula tsa, ka nzɛglatá duhwalha Yesu ma hɛga, kawadaga Tuma nda hɛɲ baɗu tsa. Ka ɲɛrzlaftá hɛɲ ta watgha. Ka lamɛ Yesu da taba tan. «Ka nza zdaku kawadaga nda kaghuni,» ka'a nda hɛɲ. ²⁷ «Wya dzvuha da ksarɲksa nda ndɛfiɲa gha, wya ɲwazliɓa da guli, ksarɲksa nda dzva gha, ka zlanɲa ka ta dga ghɛɲ, ka zlglafta ka nda ɲuɗuf,» ka'a nda Tuma. ²⁸ «Kagha ta nzakway ka Mghama da, kagha ta nzakway ka Lazglafta da guli,» ka Tuma zlghanaftawi. ²⁹ «Zray gha ta zlglaftá tsa ɓa kabga nghanɲa gha ta i'i? Rfu da gwal ta zlglaftá i'i, kul nghanɲa hɛɲ ta i'i,» ka Yesu nda tsi.

Kabgawu kɛ lu ka vindafá na defteri na?

³⁰ Ta traku mazamzɛm magɛgla Yesu ta kɛma duhwalhani kul vindaku ma na defteri na. ³¹ Nana vinda a lu na ná, vinda a vinda lu ɲa zlglafta ghuni kazlay: Yesu ná, Kristi ya, Zwanɲa Lazglafta ya guli kɛ'a. Ka zlghafzlgla kuni ta tsatsi, dza'a mutsay kuni ta hafu nda ma tsatsi.

21

Maranɲa Yesu ta ghɛɲani da duhwalhani

¹ Tsɛɓakw fitik tahula tsa, ka marglavatá Yesu da duhwalhani ta wa drɛfa Tiberyad. Wya kɛ'a maravata: ² Ta nzaku i Simunɲ Piyer nda Tuma ta hgɛ lu ka mbuhwali ya, nda Natanayel mnda luwa la Kana ta hadika Galili, nda zwana Zebedi, nda sanlaha ma duhwalhani his, ka skwa turtuk. ³ «Dza'a tuma klipa da yu,» ka Simunɲ Piyer nda hɛɲ. «Nda sli'a arɲi mista gha guli,» ka hahɛɲ guli nda tsi. Ka sli'afra hɛɲ ka laghwi, ka lamɛ hɛɲ da kwambalu. Kurzliɲ hana tan ndiri baɗu tsa, ksaf a hɛɲ ta klipi dɛr ka turtuk wa. ⁴ Tsadakwa vli gasɛrdɛk, ka lagha Yesu sladata ta wa tsa drɛf ya. Tsɛmaf a

duhwalhani kazlay: Tsatsi ya kə'a wa. ⁵ «Mamu klipi ksaf kuni ri zwani?» ka Yesu nda həŋ. «Hađ wu,» ka həŋ nda tsi. ⁶ «Wudadawa kadəŋa ghuni ta slərpa kwambalu nda ga zeghwi ya, dza'a mutsay kuni,» ka'a nda həŋ. Ka wudadatá həŋ. Ka traptá həŋ ta tđagafat kabga ndəghatani nda klipi. ⁷ «Mgham Yesu ya tane, ka tsa duhwal ta đvu Yesu ya,» nda Piyer. Na tsa gi snan̄ta Simuŋ Piyer kazlay: Mgham Yesu ya kə'a ya, ka favatá tsi ta lgutani kabga si sudin̄suda ka tuma klipi, ka vzadatá tsi ta vgha da drəf. ⁸ Ka vragaghutá tsa sanlaha ma tsa duhwalha ya ma kwambalu, nda tđa tsa kadəŋ nda ndəghatani nda klipi ya. Si di' in̄aghu a həŋ katakata wa. Ka mitir dər̄mæk yeya ri kaki nzakwa tan̄ nda wa sgam. ⁹ Ta sli'agaptá həŋ ma kwambalu, kə'a ka həŋ ná, mamu tsatá vu hada nda klipi tida nda buradi. ¹⁰ «Kligiswakla ta tsa klipiha kasaf kuni ya,» ka Yesu nda həŋ. ¹¹ Ka lamə Simuŋ Piyer da kwambalu, ka tđagaptá tsi dzibil ta tsa kadəŋ nda ndəghatani nda klipi 6ər̄zləzla ya. Dər̄mæk nda hutaf mbsak hkən mida gwagwatani. Kulam nda va tsa nzakwani mant̄sa ya ná, ratsanap a ta tsa kadəŋ ya wa. ¹² «Sawa da za skwa zay!» ka Yesu nda həŋ. Hađ ya mataba tsa duhwalha ya ta walan̄tá đawan̄ta kazlay: Wa kagha na kə'a wu, kabga nda sna həŋ kazlay: Mgham Yesu ya kə'a. ¹³ Ka lagha Yesu klaftá tsa buradi ya, ka daganafatá həŋ, daganafha ta klipi ta həŋ guli. ¹⁴ Mahkəna maravata Yesu tsaya da duhwalhani manda sli'agaptani nda hafu mataba gwal nda rwa.

I Yesu nda Piyer

¹⁵ Tahula zuta tan̄ ta skwa zay, ka Yesu mant̄sa: «Simuŋ zwan̄a Yuhwana! Dvudva ka ta i'i, ka malaghutá ŋa nanaha na ra?» ka'a đawan̄ta da Simuŋ Piyer. «An̄i Mghama đa, nda sna kagha kazlay: Ta đvay yu ta kagha kə'a,» ka'a zlghanafat wani. «Ka n̄gha ka ta zwana tuwakha đa,» ka Yesu nda tsi. ¹⁶ «Simuŋ zwan̄a Yuhwana! Dvudva ka ta i'i?» ka Yesu nda tsi kamahis. «An̄i Mghama đa! Nda sna kagha kazlay: Ta đvay yu ta kagha» kə'a, ka Piyer nda tsi. «Ka n̄gha ka ta tuwakha đa,» ka Yesu nda tsi. ¹⁷ «Simuŋ zwan̄a Yuhwana! Ta đvay ka ta i'i?» ka'a nda tsi ka mahkən. Ka kuzlanafatá tsi ta Piyer ta ŋuduf na tsa đaway Yesu ka mahkən kazlay: Ta đvay ka ta i'i ra kə'a ya. «Mghama đa, nda sna kagha ta inda skwi, nda sna kagha guli kazlay: Ta đvay yu ta kagha kə'a,» ka'a nda tsi. «Ka n̄gha ka ta tuwakha đa,» ka Yesu nda tsi. ¹⁸ «Kahwathwata ka yu ta mnaghata, ma fitika nzakwa gha ka duhwal, kagha ka ghəŋa gha ta hba banava gha misti, ka dza'a gha da vli ta kumə ka. Ka hwaluhwala ka, dza'a pghapgha ka ta dzvuha gha ŋa nzđaghafta sana mndu ta banava gha, ka kla kagha da vli kul kumə ka ta dza'a,» ka'a. ¹⁹ Tsa gwadaha mnə tsi ya, tvi ka Piyer dza'a mtaku ŋa vla glaku ŋa Lazglafat ya mnə tsi. «Mbada mista đa,» ka'a nda tsi tahula tsa.

I Yesu nda sana duhwal ya đvu tsi

²⁰ Kə'a ka Piyer mbədavata ná, ta saghasa tsa duhwal đvu Yesu ya mista tan̄. Tsatsi tsa duhwal ta fadaghatá ghəŋ da ghuva Yesu, ma fitika nzata tan̄ ka za skwa zay, ka đaw tsi kazlay: Mghama đa! Wa va na mndu dza'a skwaptá kagha na na? kə'a yeya. ²¹ «A ki na duhwal na tama Mghama đa, nahgani dza'a slanaghatá tsatsi?» ka Simuŋ Piyer nda Yesu, n̄ghər tsi ta sagha tsa duhwal ya. ²² «Ka nzan̄a nda hafu ha ka vrakta đa, ka yu nda tsi ní, nu ta n̄ghaghata mida na? Sli'a kagha mista đa ŋa gha 6a,» ka Yesu nda tsi. ²³ Ka tutá tsa gwada ya mataba gwal zlghay nda ŋuduf kazlay: Mtəta a tsa duhwal ya wu kə'a. Mtəta a wa a mna Yesu ŋa Piyer wa. Wya kə'a mnay: «Ka nzan̄a

nda hafu ta vragatá yu, a ka ka yu nda tsi ní, nu ta nghaghata mida na» kə'a skwi mna tsi.

²⁴Va na duhwal ta mna na gwaɗaha na ta vindafɗa. Nda sna mu guli kazlay: Kahwathwata gwaɗani kə'a.

Dzatá ghəŋa gwada

²⁵Nda ndəgha sanlaha ma skwiha magəgla Yesu. Ka má ka vivindaf vivinda lu ta indani ká lu katsi ná, graf a yu kazlay: Má dza'a ŋafŋa ghəŋa haɗik ta tsa defteriha má dza'a vivindafɗa lu ya kə'a wa.

Slna gwal ghunay

¹ Ari Nərma da Tawfilus,

Ma tan̄taŋa deftera da ná, rusaghaf rusa yu ta inda skwi ya maga Yesu, nda skwi ya si ta tataghə tsi ŋa mnduha daga ma zlaftani, ² ha ka sagha ta fitik kəl lu ka klaghata ta luwa. Ma kdaku tsi ka ŋlaghatá ta luwa na, vlan̄vla ta zlahuhani nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa ta mnduha ya zabap tsi ka gwal ghunay. ³ Tahula mtutani, ka marə tsi ta vgha ŋa tan̄ nda tvi kavghakavgha. Ta traku skwiha maranan̄ tsi ta hən̄ ŋa granafá hən̄ kazlay: Nda hafu yu kə'a. Fwad̄mbsak fitikani ta mamaranan̄tá vgha ta hən̄, ka mna gwada ta ghən̄a ga mghama Lazglafta. ⁴ «Yaha kuni zaghuta di'iy nda Ursalima. Ka nzata kuni hada ka kzla skwi ya taghunaf Lazglafta ta imi ta sləmən̄, manda ya snan̄ kuni ma wa da,» ka'a vlan̄ta zlahu ta hən̄ ma sana fitik ta zə hən̄ ta skwa zay. ⁵ «Nda imi si ta maga Yuhwana ta batem. Ma fitik kwitikw, kaghuni ná, dza'a magaghunafmaga lu ta batem nda Sulkum nda ghuḅa,» ka'a nda hən̄.

⁶ «Mghama da, ma na fitik na dza'a sladanaf ta ka ta ga mghama la Isra'ila ra?» ka tsa gwal ghunay ta tskavata tavatani ya dawan̄ta da tsi.

⁷ «Nghaghunan̄ a snan̄ta ka ta wati luwa, nda ya ka ta wati fitik tsafta Da ta ga mgham ya ta nghanata wa. ⁸ Kaghuni, dza'a mutsay kuni ta mbraku sarə Sulkum nda ghuḅa ta ghən̄a ghuni. Na nzakwa ghuni ka masləm̄tsəka da ma luwa Ursalima, nda ya ta had̄ika Zudiya, nda ya ta had̄ika Samari, nda ya ta kdavakta ghən̄a had̄ik demdem,» ka Yesu nda hən̄. ⁹ Tahula mnata Yesu ta tsa gwadaha ya, ka kapə tsi ta vgha, ka zaghuta ta luwa, ta nghayngay hahən̄ demdem, ka zamtá tsi ma ghwayak ta wa ira tan̄. ¹⁰ Ta tsa fitika pghata tan̄ ta iri ka ngha sli'ani ta luwa ya, gi ka zlagaptá sana mnduha his tavata hən̄ nda sudata lguta ŋusliŋ ta vgha tan̄. ¹¹ Ka hən̄ nda hən̄ mantsa: «Mnduha la Galili, kabgawu ta kəl kuni ka pgha iri ta luwa na? Tsa Yesu klap lu mataba ghuni, ka klaghata ta luwa ya ná, dza'a vragavra manda va tsa nghay nghə kuni ta sli'ani ta luwa ya,» ka hən̄.

¹² Ka sli'afá tsa gwal ghunay ya ta ghwá ta hgə lu ka Ghwá Zaytun̄ ya, ka vraghuta da luwa Ursalima. Tsa ghwá ya ná, ndusa nzakwani nda Ursalima. Minti hkən̄mbsak ta magata lu ta mbaḅa manda sli'afá hada. ¹³ Bhadaghata tan̄ da Ursalima, ka ŋlaghatá hən̄ da sana dzuguvi banagha lu ta ghən̄a sana haga, ma vli sunə hən̄ ta tska vgha. Wya tsa hahən̄ ya: I Piyer, nda Yuhwana, nda Yakubu, nda Andre, nda Filip, nda Tuma, nda Bartelemi, nda Mata, nda Yakubu zwan̄a Alfe, nda Simun̄ mnda zlu'a ghwa, nda Yuda zwan̄a Yakubu, na hən̄. ¹⁴ Hahən̄ demdem, ta tskay hən̄ ta vgha inda fitik ŋa maga du'a. Kawadaga hən̄ nda sanlaha ma mi'aha, nda i Mari mani ma Yesu, nda zwanamani ma Yesu tani.

¹⁵ Baḅu sana fitik, ma tsa fitik ta tskə hən̄ ta vgha ya, ka tskavatá gwal zlghay nda ŋuduf ta magay hən̄ ta dər̄mæk nda hisambsak. Ka Piyer sli'avata mataba tan̄ mantsa: ¹⁶ «Zwanama da, nda ra ka magakwa skwi ya mna Sulkum nda ghuḅa ma defteri nda ma wa Dawuda ta ghən̄a Zudas, ta nuta ka mnda kla kəma ŋa mnduha ya ta ksafá Yesu ya. ¹⁷ Si tekw tsatsi mataba amu, si mamu slnani mataba va tsa slna ta magə amu ya guli. ¹⁸ Nda tsa tseḅi plana lu ma vəl dzatani ta mndu ya, ka skwata tsi ta vwah. Ka dəḅagatá tsi nda ga ma ghən̄ghən̄ ka pslutá huḅani pḅah. Mbəlaḅaḅ, ka harani saghwi ta daḅi. ¹⁹ Ka snanaghatá tsi ta inda mnduha ma Ursalima, kəl hən̄ ka tsanaftá hgu ta tsa

vwah ya nda gwada tanj ka “Hakaldama,” manda mnay kazlay: Vwaha nasa ka’a ya.

²⁰ Wya skwi ta dzanja lu ma deftera Zabura:

“Dza’a nuna hægani ka kufik,
had mndu dza’a nzamta mida wa.”

Ka’a guli na:

“Sana mndu dza’a klafta slnani* ka’a,” na skwi nda vinda ma defteri.†

²¹⁻²² Tsaya tama, dina ka sganaghatá sana mndu tavata amu, ja nzakway ka maslamtsaka sli’agapta ya sli’agap Mghama mu Yesu. Tsa mndu ya ná, nda nza ka tsi ka mndu ya si ta gdata ta dza’a mista mu ta inda hadikha ya ranaf mu kawadaga nda Mghama mu Yesu, zrafta ta fitika maganafta Yuhwana ta batem, ha ka sagha ta fitik kál lu ka klégadamaghuta ka laghu ta luwa,» ka’a.

²³ Mantsa tama, ka pghatá lu ta mnduha his. Tsa mnduha ya ná, i Yusuflu ta hgə lu ka Barsaba, ta hgay lu guli ka Yustus, nda Matiyas həj. ²⁴ Ka ndəbə həj ta dzvu, ka həj mantsa: «Mghama dá, nda sna kagha ta ɲudufa inda mnduha. Maraɲnamara ta ya zbap kagha mataba na mnduha his na, ²⁵ ɲa maga slna mnda ghunay ta nzakway ka vla Zudas, ta zlanavata ka laghu da ksa tvi ya kumaɲ tsi ya,» ka həj. ²⁶ Ka vzə həj ta vindima. Ka kluta vindima ta Matiyas. Ka gwafta tsi ta vgha kawadaga nda tsa gwal ghunay ghwanɲdə nderɲ ya.

2

Saha Sulkum nda ghuḅa

¹ Ta sagha fitika Pentekwat ná, nda tska vgha inda gwal ɲa ghunay tets ma vlaka turtuk. ² Gi ka saha skwi ta luwa manda ghudzaga falak ta vyaku dididida ya, ka ndəghamtá vgha ma tsa həga nzamə həj ya. ³ Ka zlagaptá skwi manda ghanika vu, ka dagavapta, ka nzanzafta ta ghəja tanj turtuk turtuk. ⁴ Ka ndaghaftá həj demdem nda Sulkum nda ghuḅa. Ka gi gwadə həj ta gwada nda sanlaha ma gwadaha manda ya vlanj Sulkum ta həj ɲa gwaday.

⁵ Tsaw ma Ursalima ma tsa fitik ya ná, ta nzaku gwal ta ndi’amta ma dina la Yahuda ta sli’akta ta inda hadikha ta ghəja hadik. ⁶ Snaɲta tanj ta ghudzaga tsa skwi ya, ka sli’adaghatá həj ɲərbisl, ka ndərmim həj katakata, kabga inda tanj ta sna skwi ta gwadə gwal zlgəy nda ɲuduf nda gwada tanj ya ta gwadə həj. ⁷ Ka ndərmim həj nda ndərmima ka nutá manda rgha. Ka həj mantsa: «Inda na mnduha ta gwada na gwada na ná, la Galili a həj kay ra? ⁸ Wa ka’a magaku ta kəl inda amu ka snaɲta skwi ta gwadə həj nda vərda ɲa mu ma gwada ba? ⁹ Wana mataba mu ná, mamu gwal ta sli’akta ta hadika Partes, nda ya ta hadika Medi, nda ya ta hadika Elam. Mamu gwal ta sli’akta ta hadika Mezaputami, nda hadika Zudiya, nda Kapadwas, nda Punj, nda hadika Asiya tani. ¹⁰ Mamu gwal ta hadika Frizi, nda Pamfali, nda Masar, nda gwal ta wanaftá Sireɲ, nda Libiya tani. Mamu gwal ta sli’afta daga ta hadika Ruma guli. ¹¹ Mamu gwal ta hadika Kret nda Arabi. Zivra la Yahuda sanlaha. Dina la Yahuda ta nanaftá sanlaha. Nda inda tsa gwadaha mu kavghakavgha ya ta sna mu ta skwi ta mnə həj ta ghəja glakwa slna Lazglafta ta magata,» ka həj. ¹² Ka ndərmim həj katakata, snəgla a həj ta skwi ɲa magay wa. «Nu mndəra nana ma skwi manda na na?» ka həj mataba tanj. ¹³ «Nda ghuya həj,» ka sanlaha ka ghuḅasa həj.

Mna gwada Piyer

* 1:20 Ngha ta Zabura 69:26 nda 109:8. † 1:20 Ngha ta Zabura 69:26, 118:8.

14 Ka sli'aftá Piyer kawadaga nda tsa gwal ghwanjɔdɔ nden̄ ya, ka klan̄ta tsi ta lwi. Ka'a nda hən̄ mantsa: «Kaghuni la Yahuda, nda inda kaghuni ta nzakway ma Ursalima! Fawa sləmən̄ ka sna skwi dza'a mnaghunata yu, ka sna kuni dina ta skwi ta magaku. 15 Na mnduha na ná, ghuya a hən̄ manda tsa ta gr̄ə kuni ya wu, kabga ta ka vzlazlan̄ vli. 16 Gwada anabi Yuwel ta mnata ya kay nana ta magaku ndanana: Wya ka'a mnata:

17 “Ma kdavakta fitik ná, wya skwi dza'a magaku, ka Lazglafta: Dza'a pghadapgha yu ta Sulkuma da ta ghən̄ja inda mnda sɛla,

ɲa nuta zwaná zgwana ghuni
nda kwagha ghuni ka anabiha.
Ka mazəmzəm dza'a gwada yu ta gwada
ɲa duhwalha ghuni.

Nda ma suni dza'a gwada yu ta gwada
ɲa la halata mnduha ghuni.

18 Mantsa ya nzakwani,
dza'a pghadapgha yu ta Sulkuma da
ta ghən̄ja kwalvaha da ka zgwana
nda la ka mi'aha tani.

Ma tsa fitik ya,
dza'a nzakway hən̄ ka la anabi.

19 Dza'a magay yu ta skwa mandərmimi
ma ghuvan̄jata luwa,
nda ɲizla mazəmzəmha ta hadik.

Dza'a mamu us,
dza'a mamu vu nda dukwakwa dɪn̄,

20 tɔdik dza'a mbədavafta fitik.
Ma kdaku fitik dagala ta nzakway ka fitika
Mgham Yesu ka sagha,
ghəw manda us dza'a mbədavafta tili.

21 Mantsa tama,
inda mndu ta hga hga Mgham Yesu
nda fatá ghən̄ tida ná,
dza'a mbaku*,”» ka'a.

22 «Mnduha la Isra'ila, snawa ta skwi dza'a mnaghunata yu: Yesu mnda la Nazaret na tsa mndu maraghunan̄ Lazglafta ta ga Mghamani, ma magayni ta mandərmimi, nda ɲizla mazəmzəmha kavghakavgha mataba ghuni, manda va ya snan̄ vərda kaghuni ya. 23 Vlaghunavla lu ta tsa mndu ya ma dzva ghuni. Nda sna Lazglafta manda va tsaya dza'a nzakwa tsi kə'a, ta kuratá tsi. Ka zləɲaftá kuni ta Yesu. Ma zləɲafta ghuni nda ma dzva gwal kul zləɲa Lazglafta. 24 Ka sli'aganaptá Lazglafta, ka kligin̄ta ma ghuya dan̄wa mtaku, kabga had mbrakwa mtaku ɲa ɲanata wa. 25 Wya ka Dawuda mnuta ta ghən̄jani:

“Ta nghan̄ yu ta Mgham inda fitik ta kəma da, ta nzaku nda ga zeghwa da.

26 Tsaya ta ghunanaftá ɲudufa da,
kəl yu ka fa laha rfu.

Dar má nda nza yu ka mndu dza'a mtaku ná,
dza'a mbi'ay yu ta vgha nda fatá ghən̄,

27 kabga zlanata a ka ta hafa da ma vla gwal nda rwa wu,
zlan̄ta a ka ta i'i ta nzakway ka ɲərma mnda gha ɲa rwuta ma kulu wu,

28 kagha ta marihatá tva hafu.

* 2:21 Yuwel 3:1-5.

Dza'a ndəghidifndəgha ka nda rfu
ma nzakwa gha tavata i'i'"» kə'a, ka'a.

²⁹ Ka Piyer sganaghata mantsa: «Zwanama dá, mutsafmutsa yu ta na fitik na ŋa mnaghunata tsidid ta gwada ta dzidza mu Dawuda. Tsatsi ná, mtumta ka padamta lu. Ta teke'a kulani dər gitana. ³⁰ Tsatsi ná, anabi ya. Nda sna guli kazlay: Dzrafdzra Lazglafta ta wi nda tsatsi nda wadanata kazlay: Dza'a fafa ta sana mndu mataba zivrani ta palaka ga mgham manda nzakwa tsatsi‡ ya kə'a.

³¹ «Ka tsatsaftá Dawuda ta skwi dza'a magaku. Tsaya kəl tsi ka mna gwada ta ghəŋa sli'agapta Kristi kazlay: Zlana a lu ma vla nzakwa gwal nda rwa wu, rwa a slu'uvghani ma kulu wu§ kə'a ya.

³² «Tsa Yesu gwadə yu ya ná, Lazglafta ta sli'aganapta ma mtaku. Nda nza aŋni demdem ka masləmtsəkani. ³³ Ka kapanaftá Lazglafta ka nzanata nda ga zeghwani. Ka zlglafta tsi da Da ta tsa Sulkum nda ghuḃa tamaf lu ta imi ta zləməŋ ya, ka pghəŋnaghatá tsi. Tsaya skwi ta nghə kuni nda ya ta snə kuni ndanana ya. ³⁴ Dawuda ka ghəŋani a ta lafi ta luwa mndani wa. Tsaw wya skwi mna tsi:

“Ka Mgham Lazglafta nda Mghama dá ná, sawi nzata nda ga zeghwa dá,

³⁵ ha ka nanafta dá ta ghumaha gha ka skwa ta diŋlay səla gha, * ” ka'a.

³⁶ «Ka snəŋsna la Isra'ila kahwathwata kazlay, tsa Yesu dalaf kuni ta udzu ya kay ná, tsatsi fa Lazglafta ka Mgham, ka Kristi kə'a guli.» ka'a.

Sgavaghata mnduha Kristi ka dəmbu' hkən

³⁷ Na snəŋta tsa mnduha ya ta tsa gwadaha gwada Piyer ya ná, ka kḃanaftá tsi ta həŋ. «Zwanama, nu ka ŋni dza'a magay tama?» ka həŋ nda i Piyer nda sanlaha ma gwal ghunay. ³⁸ Ka Piyer nda həŋ mantsa: «Mbədanafwambəda ta tva nzakwa ghuni, ka magafta inda kaghuni ta batem ma hga Yesu Kristi, ŋa plighunista Lazglafta ta dmakuha ghuni, ŋa vlaghunatani ta Sulkum nda ghuḃa. ³⁹ Tsa ta ta imi ta sləməŋ taghunaf Lazglafta ya ná, ŋa kaghuni nda zwana ghuni, nda gwal di'ind'i'ŋ, nda ndəghata mbsaka gwal dza'a hagakta Mgham Lazglafta tani ya,» ka'a.

⁴⁰ Ndada a sanlaha ma gwadaha manəŋ Piyer, ka vla hidaku nda mbraku ŋa taŋ wa. «Tsu'afwatsu'a ta mbaku ka sli'apta kuni mataba gwal nda zadá,» ka'a nda həŋ.

⁴¹ Nda ndəgha gwal ta zlglaftá tsa gwada Piyer badu tsa ya. Ka maganaftá lu ta batem ta həŋ. Tsa mnduha ta sgavaghata ta ghəŋa gwal zlgghay nda ŋuduf badu tsaya ná, ta magay həŋ ta dəmbu' hkən.

Nzakwa gwal zlgghay nda ŋuduf

⁴² Inda tsa mnduha ya ná, ta gḃata ta ŋavata ka sna skwi ta taghə gwal ghunay həŋ. Ta ŋavaŋa həŋ ka guya vgha nda zwanama. Ta ŋavaŋa həŋ guli ka guya ghəŋ ta ghəŋa skwa zay†, nda ya ma vla maga du'a. ⁴³ Ka zləŋ inda mnduha ta zləŋ, kabga nda ndəgha mandərmimi nda mazəzməzma ta magata Lazglafta nda ma gwal ghunay. ⁴⁴ Inda gwal zlgghay nda ŋuduf ná, tets ka skwa turtuk guya ta ghəŋa taŋ. Inda skwa taŋ guli ná, ka skwa

† 2:28 Ngha ta Zabura 16:8-11. ‡ 2:30 Ngha ta Zabura 132:11. § 2:31 Ngha ta Zabura 16:10.

* 2:35 Ngha ta Zabura 110:1. † 2:42 Ngha ta Lukwa 22:19.

turtuk ta dguvusta hən̄j ta vgha taŋ. ⁴⁵ Ta dzawap dzawa hən̄j ta skwiha taŋ ŋa daguvusta taŋ ta tседani, taḅ ta ḅaŋwa dər wa mataba taŋ. ⁴⁶ Inda fitik hən̄j ta tskavata ma hаga Lazglafta. Ka skwa turtuk ta nzata hən̄j ka za skwa zay ma watgha taŋ. Nda rfu nda rfu, nda ŋuḅuf turtuk ta za hən̄j. ⁴⁷ Ta zləzlvay hən̄j ta Lazglafta, ta mamay inda mnduha ta hən̄j. Inda fitik Mgham Lazglafta ta sganaghatá gwal ta mbanaf ta tsi ta ghəŋa ghuḅa taŋ.

3

Mbanaf tá sana mndu nda raghwa səlani

¹ Ma sana fitik, ka sli'af tá i Piyer nda Yuhwana ka dza'a da hаga Lazglafta da maga du'a ta nземndi hkən̄j ta fitik hawu. ² Ndusa nda watgha tsa hаga Lazglafta ta hgə lu ka «watgha dīna» ya, mamu sana mndu nda raghwa daga yagata, ta nzaku hada. Inda fitik lu ta tsukwadaghata ka nzanata hada, ŋa gatá skwi da gwal ta lami da tsa hаga Lazglafta ya. ³ Ka nghan̄ta tsi ta i Piyer nda Yuhwana ta lami da tsa hаga ya. Ka gatə tsi ta skwi da hən̄j. ⁴ «Ngha ta aŋni!» Ka i Piyer nda Yuhwana pghafta iri tida. ⁵ Ka nza tá tsi ka ngha hən̄j, dza'a mutsay yu kasi'i ta skwi da hən̄j, ka'a ma ghəŋani. ⁶ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Dər tсedi, dər dasu, haḅ da i'i wa. Skwi ta nzakway da i'i ná, tsaya dza'a vlaghata yu. Nda hga Yesu Kristi mnda la Nazaret, sli'af sli'a gha, ka mbaḅa ka ta mbaḅa!» ⁷ Ka'a ka ksaf ta dzva zeghwi, ka sli'anaf ta. Gi hadahada, mutsaf ta səla tsa mndu ya tsa ta mbraku. ⁸ Gi vḅuk, sli'aftani tsa ka sladata. Ka mbaḅə tsi ta mbaḅa. Ka lamə hən̄j kawadaga da hаga Lazglafta, ka dza'a tsatsi nda vavalaku, nda zləzlvay Lazglafta. ⁹ Inda mndu ná, nda ngha ta mbaḅayni ta mbaḅa, ka dza'a nda zləzlvay Lazglafta. ¹⁰ Tsəmaf ta taŋ kazlay: Tsa mndu ta gḅata ta nzaku ka gatá skwi tawa tsa watgha hаga Lazglafta ta nzakway dīna yeya kə'a, ka hluta zləŋ ta hən̄j, ka ndərmim hən̄j nda ndərmima ta skwi ta slata nda tsa mndu ya.

Piyer ta mna gwada ma hаga Lazglafta

¹¹ Tsaw tsa mndu mbanaf lu ya ná, lavaghu a tsatsi tavata i Piyer nda Yuhwana wa. Ka gazladaghata inda mnduha wanafta hən̄j ma rmak, ta hgə lu ka «Rmaka Salumuŋ.» Ka ndərmim hən̄j nda ndərmima demdem. ¹² Na nghan̄y Piyer ta tsaya, ka'a nda tsa mnduha ta tskadaghatá vgha ya mantsa: «Ari wa la Isra'ila, kabgawu ta kəl kuni ka ndərmima mbaḅa na mndu na mandana na? Kabgawu ta kəl kuni ka vu'a aŋni, manda skwi aŋni ta mbanaf tá na mndu na nda mbrakwa ŋni? Ndi'a ta vgha ŋni nda Lazglafta ta mbanaf tá na mndu na ra?» ¹³ Tsaya a wa. Lazglafta i Abraham, nda Izak, nda Yakubu, nda dzidziha mu ta maraŋta glakwa vu'ani Yesu Kristi, ya klaf kaghuni ka ghəŋa ghuni ka mblanaf tá gwal dagaladagala yeya ma mnay Pilat kazlay: Zliŋwa na mndu na kə'a ya. ¹⁴ Kaghuni, vziŋvza kuni ta mndu ya nda ghuḅa, mndu ya tḅukwa, ka laghu kuni dawaf tá zlighunista mndu ya ta pslatá mnduha. ¹⁵ Ka dzatá kuni ta mndu ya nda hafu da tsi. Tahula dzata ghuni, ka sli'aganaf tá Lazglafta mataba gwal nda rwa. Ma tsa sli'agaf ta sli'agap tsi ya ná, nda nza aŋni ka masləmtsakani. ¹⁶ Ma fatá ghəŋa ŋni ta Yesu, kəl mbrakwa tsa Yesu ya ka sli'anaf tá na mndu ta nghə kuni snəŋ kuni ta sladu na. Mantsa, ma fatá ghəŋ ta Yesu kəl na mndu na ka mutsaf ta mbaku guzlindiliŋ, manda ya ta nghə kuni demdem ya.

¹⁷ «Tsaw tama zwanama, tsa skwi magana kaghuni ta Yesu kawadaga nda gwal dagaladagala ya ná, nda kwala ghuni kul snəŋta magata kuni.

18 Mantsa ya dzanaghata Lazglafta ta ghəŋa skwi ya mna tsi manda ghalya nda ma wa inda la anabi kazlay: Dza'a ghuyay Kristi ta danwa kə'a. 19 Mbədanafwa nzakwa ghuni, ka mbədavata kuni tvə Lazglafta, ka plighunista tsi ta dmakwa ghuni. 20 Mantsa ya dza'a kəl Lazglafta ka vlaghunatá fitika hlaptá hafu, ŋa ghunəgaghunatani ta Yesu, ta nzakway ka Kristi zbaghunap tsi daga manda ghalya ya. 21 Ndanana karaku, nda ra nzaghuta Yesu Kristi ta luwa ka kzla mbədavafuta inda skwi manda ya ghada Lazglafta ta mnata daga manda ghalya nda ma wa la anabi nda ghuəa. 22 Ka Musa na: "Dza'a ghunəgaghuna ghuna Lazglafta ghuni ta anabi manda i'i, mataba zivra ghuni dza'a sabi tsi, ŋa snay ghuni ta inda skwi dza'a tsi mnaghunata. 23 Inda mndu dza'a kwal kul sna gwada tsa anabi ya, dza'a ghzlap ghzla lu mataba mnduha Lazglafta, dza'a dzadza lu* guli," ka'a. 24 Kahwathwata ná, mnaŋnamna inda la anabi, zlraftani ta Samuyel, ha ka sabi ta sanlaha ta zlagapta tahula tsatsi, ta gwada ta na fitika amu gitana na. 25 Ka ŋa ghuni taghunafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ nda ma wa la anabi. Ka ŋaghuni dzrafta Lazglafta ta wi nda dzidza mu Abraham kazlay: Dza'a tfanaghatfa yu ta wi ta inda mndəra mnduha nda ma zivra gha† kə'a ya. 26 Tsaya kəl Lazglafta ka maraghunanatá kaghuni ta kwalvani karaku, ma ghunagaghatani da kaghuni ŋa tfaqhunaghatawi, ka mbədaghunafta ŋa zlanatá ghwadaka skwi ta magə kuni,» ka Piyer.

4

1 Tata gwada i Piyer nda mnduha, nda sli'adaghata la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda gwal ta ngha həga Lazglafta, nda la Sadukiya. 2 Ta kuzlanatá ta ŋudufa tan tsa skwi ta taghə i Piyer nda Yuhwana ŋa mnduha kazlay: Sli'agapsli'a Yesu ma mtaku, manda tsaya dza'a sli'agapta mnduha guli ma mtaku kə'a ya. 3 Ka hlaptá həŋ ta i Piyer, ka pghamta ma gamak ŋa hanay hada, kabga nda kuza vli. 4 Tsaw mataba tsa gwal ta snanatá tsa gwada gwal ghunay ya, nda ndəgha həŋ ta zlghafta. Ta magay mbsaka tan ta dəmbu' hutaf.

5 Gamahtsimani, ka tskavata gwal dagaladagala mataba la Yahuda, nda la galata mndu, nda gwal ta tagha zlahu ŋa mnduha ma luwa Ursalima.

6 Mataba tan, hada i Hana, ta nzakway ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda Kayifa, nda Yuhwana, nda Alegzandra, nda inda hamata mndəra gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta. 7 Ka hlagaptá həŋ ta i Piyer nda Yuhwana ma gamak ka hladaghata ta kəma tan. Ka həŋ mantsa: «Nda mbrakwa wa, nda hga wa, magata kuni ta tsa skwi ya na?» ka həŋ dawantá.

8 Piyer ya tani, nda ndəgha tsatsi nda Sulkum nda ghuəa. Ka'a nda həŋ mantsa: «Ari wa gwal dagaladagala ta ghəŋa mnduha, nda la galata mndu!

9 Wana gita, ta daway lu da anŋi ta ghəŋa skwi dīna magana ŋni ta mndu si nda raghwa. Ta daway lu da anŋi ka waka ya mndu ya magay kəl tsi ka mbafta.

10 Mantsa nzakwani, dīna ka snaghunamta, mantsa ya ŋa inda la Isra'ila guli. Na mndu ta sladu ta kəma ghuni na ná, nda mbrakwa hga Yesu Kristi, mnda la Nazaret, ya dza kuni ta udza zləŋay, ka sli'aganaptá Lazglafta ma mtaku ya, mbafta tsi. 11 Ta tsa Yesu ta mnə defteri kazlay:

Pala ya wudidŋ kaghuni gwal ba həga ta nzakway ka palaka tughwa həga* kə'a ya.

* 3:23 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 18:15, 18-19. † 3:25 Ngha ta Zlrafta 22:18, 26:4. * 4:11 Ngha ta Zabura 118:22.

¹² Ma tsatsi ta mutsakwa hafu, kabga had sana mndu ta ghəŋa tsatsi vlaga Lazglafta ta ghəŋa hadik tender ŋa mba amu wu,» ka'a.

¹³ Ka ndərmim tsa gwal dagaladagala ta tskavata ya ta tatá us ta ira i Piyer nda Yuhwana. Ka nghə həŋ guli ná, má si ka gratá mndu həŋ, dzaŋa a dzaŋa tanj wa. Gwal tani ta dza'a mista Yesu ya ka hahəŋ ta gray. ¹⁴ Ta nghə həŋ guli ná, wya tsa mndu nda mba ya ta sladu ta kəma tanj, had sana skwi lavinj həŋ ta mbəday wa. ¹⁵ Ka ghunigintá həŋ dzibil ta i Piyer nda Yuhwana ma tsa həga dzra gwada ya, ka nzatá hahəŋ hahəŋ ka dzra gwada ta ghəŋa tanj. ¹⁶ Ka həŋ mantsa: «Waka mu dza'a magay nda na mnduha na na? Wana nda sna inda mnduha ma Ursalima kahwathwata kazlay: Hahəŋ ta magatá tsa mazəmzəm ya kə'a, lavinj a amu ta waday guli wa. ¹⁷ Kada kwala na skwi na ta tuta katakata da mnduha ná, dvanaghamadva ta həŋ, yaha həŋ walglanjta gwada ta tsa Yesu ya dər ŋa wa,» ka həŋ.

¹⁸ Ka hgəgladamtá həŋ ta i Piyer, ka davanaghata həŋ. Ka həŋ mantsa: «Yaha kuni walglanjta gwadanjta gwada ta Yesu, dər ka tagha skwi ŋa mnduha nda hgani,» ka həŋ nda həŋ. ¹⁹ Ama ka i Piyer nda Yuhwana mantsa: «Mal sna ŋaghuni ka zlanjta ŋa Lazglafta skwi ta raku re, ari mal sna ŋa Lazglafta a na? Tsawa tsa kaghuni ka ghəŋa ghuni ta gumani. ²⁰ Anjni ta ŋni, lavinj a anjni ta hafta wi kul had ta gwada ta ghəŋa skwi ya nghanj anjni nda ira ŋni, nda ya snanj anjni nda sləmənə ŋni wu,» ka həŋ. ²¹ Ka dvəglanaghatá tsa mnduha ya ta həŋ ka zlinjta həŋ, had skwi mutsaf həŋ prək ka hamtá həŋ ta ghəŋa skwi maga həŋ wa. ²² Tsa mndu mbanaf lu nda mazəmzəm ya ná, ta malay imani ta fwad mbsak.

Du'a gwal zlgħay nda ŋuduf

²³ Tahula zlinjta i Piyer nda Yuhwana, ka sli'aftá həŋ ka laghu slanaghatá graha tanj ma ghuəa tanj. Ka rusanafatá həŋ ta inda skwi mnana la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, nda la galata mndu, ta həŋ. ²⁴ Na snanjta tsahaya ta tsa skwi ya rusanaf lu ta həŋ ya, ka gwaftá həŋ ta wi ka maga du'a da Lazglafta. Ka həŋ mantsa: «Mghama da, kagha ta zlaganaptá luwa nda hadik, nda drəf, nda inda skwiha ma həŋ. ²⁵ Kagha ta gwadagapta nda mbrakwa Sulkum nda ghuəa, nda ma wa dzidza ŋni Dawuda, vu'a gha kazlay:

“kabgawu ta kəl na mnduha na ka baruvtá vgha?
Kabgawu ta kəl həŋ ka ndandanaku ka bətbət?

²⁶ Hbafhba mghamha ta ghəŋa hadik
ta vgha ŋa vulu.

Guyafguya gwal nda mbra ta wi
ta ghəŋa Mgham Lazglafta nda ya
ta ghəŋa Mgham tfanagha tsi ta wi” kə'a ya.

²⁷ Mantsa ya guli ná, guyaf guya i Hiridus nda Pwanəs Pilat ta wi ma na luwa na kawadaga nda sanlaha ma mndəra mnduha, nda la Isra'ila ta ghəŋa kwalva gha ya nda ghuəa, ta nzakway ka Yesu, mndu ya tfanagha ka ta wi. ²⁸ Skwi ya kumanj ka, ghada ka ta fata nda mbrakwa gha maga həŋ. ²⁹ Ndanana Mghama da, ngha ka həŋ ta lma anjni ba. Vlanjla ta mbraku ta vu'aha gha ŋa mna gwada gha nda tatá us ta iri. ³⁰ Maranj mbrakwa gha, mbamba ta gwal kul dughwanaku, maga ta mazəmzəmha, nda mandərmimi nda hga Yesu kwalva gha ya nda ghuəa,» ka həŋ. ³¹ Manda kdakwa tanj ta ndəbatá tsa dzvu ya, ka ghudzavafatá tsa vli tskava həŋ ya. Ka ndəghaftá həŋ

demdem nda Sulkum nda ghuḅa, ka mnə həŋ ta gwaḁa Lazglafta nda tatá us ta iri.

Dəguvta gwal zlgħay nda ɲuduf ta skwa taŋ

³² Inda tsa gwal zlgħay nda ɲuduf ya, ka skwa turtuk ɲudufa taŋ, ka skwa turtuk ndana taŋ guli. Haḁ mndu ya ta mnay kazlay: Ɗa da yeya kə'a wa. Tuts ka skwa turtuk skwa taŋ. ³³ Nda kuzla nda kuzla ta gwaḁa gwal ghunay ta gwaḁa ta sli'agapta Mgham Yesu. Ka tfa Lazglafta ta wi ta ghəŋa taŋ demdem. ³⁴ Mataba taŋ, haḁ ya ta pḁata skwa dzvu wa. Tsaw inda gwal nda vwah da həŋ, nda həga da həŋ mataba taŋ ya ná, ta dzawin dzawa həŋ ka hlaktá tseda skwi ya dzawin həŋ ³⁵ ka vlanṭa gwal ghunay. Mbaḁa lu ka dgay ɲa inda mndu taḁta skwi ya ḁvan mndu ɲa maga slnani nda tsi. ³⁶ Manda Yusufu, ta nzakway tekwa ka mnda la Levi, ya ya lu ma luwa Kiprus, tsanaf gwal ghunay ta hganí ka Barnabas, manda mnay kazlay, «zwanja ufa vgha» kə'a ya: ³⁷ Ka skwaptá tsatsi ta ɲani vwah, ka klaktá tsedani ka vlanṭa gwal ghunay.

5

I Hananiya nda Safira

¹ Mamu sana mndu guli ta hgə lu ka Hananiya nda markwa taŋ Safira. Ka skwaptá hahəŋ ta vwaha taŋ guli. ² Ka dzraftá həŋ nda markwa taŋ, ka difanaghutá tsa tsedi ya, ka klaktá pḁakwani, ka vlanṭa gwal ghunay. ³ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Ari Hananiya, kabgawu kəl ká ka zlanantá ɲudufa gha ta halaway, ka tsakalanatá wi ta Sulkum nda ghuḅa, ka difanaghutá tseda tsa vwah skwap ka ya na? ⁴ Ta kul skwaptá ka ná, ka ɲa gha a nzakwani ra? Tahula skwapta gha guli, ka ɲa gha a tsedani guli ra? Waka ka kurata magatá skwi mandana na? ɲa mnduha a tsakalanata ka ta wi wu, ɲa Lazglafta,» ka'a. ⁵ Na mnata lu ta tsa gwaḁa ya, ka zləmbatá Hananiya, ka mtuta. Ka hlutá zləŋ ta inda gwal ta snanṭá tsa skwi ya. ⁶ Ka sli'aftá duhwalha, ka ḁahamta, ka klaghata paḁamta.

⁷ Tahula luta awa hkən manda paḁamta, ka lamə markwa taŋ, sna a tsatsi ta skwi ta slata wa. ⁸ Ka piyer nda tsi mantsa: «Ari makwana, mniha mna, mandana na tseda tsa vwah skwap kuni ya ra?» ka'a. «Anji, mantsa ya skwapta ɲni,» ka tsa marakw ya. ⁹ Ka Piyer mantsa «Waka kaghuni dzrafta kawadaga ta dzəgha Sulkuma Mgham Lazglafta na? Wya tsa gwal ta paḁamta zə'ala ghuni ya ta watgha, dza'a tsukwaghatá kagha guli,» ka'a. ¹⁰ Gi hadahada, ka zləmbatá tsi ta kəma Piyer ka mtuta. Ta lamə tsa duhwalha ya ná, nda mta. Ka tsukwaghatá həŋ, ka laghwi da paḁamta tavata zə'ala taŋ. ¹¹ Ka ksafṭá tsi ka zləŋ ta gwal zlgħay nda ɲuduf, nda hamata sanlaha ta snanṭá tsa skwi ya.

Mazəməmha kavghakavgha

¹² Nda ndəgha mazəməm nda mandərmimi maga gwal ghunay mataba mnduha. Snusna gwal zlgħay nda ɲuduf ta tskavata kawadaga ma rmaka həga Lazglafta ta hgə lu ka rmaka Salumun. ¹³ Haḁ sana mndu ta guya vgha nda həŋ wa. Kulam nda va tsa, ta ghubay lu ta həŋ. ¹⁴ Ta sgaku nda sga ndəghata zgwana nda mi'aha ta zlgħa Mgham Yesu ta sgavaghata ta ghəŋa taŋ. ¹⁵ Ta hlakhla lu ta gwal kul dughwanaku, ka pghatá həŋ ta wa tvi ta kativin nda ya ta pəta, ɲa lanaghata dər sulkuma Piyer yeya tsi ta sanlaha ma həŋ ta labə tsi ta tvi. ¹⁶ Nda ndəgha gwal ta gazlakta ma luwaha ta wanafṭá

Ursalima ta hlakta gwal kul dughwanaku, nda gwal nda kasa da ghwadaka sulkum, ka mbambafta hɛɛ demdem.

Giri ɛa gwal ghunay

¹⁷ Mbada mali ta ghɛɛa gwal dra skwi ɛa Lazglafta, nda gwal tavatani, ta nzakway ka la Sadukiya, ka dra gwal ghunay. ¹⁸ Ka sli'afta hɛɛ ka hlafta gwal ghunay, ka pghamtá hɛɛ ma gamak. ¹⁹ Girvidik, ka gwanintá duhwala Mgham Lazglafta ta watgha tsa gamak ya ka hligintá gwal ghunay mida. ²⁰ Ka'a nda hɛɛ mantsa: «Lawala da hɛga Lazglafta ka mna kuni ta gwada ta ghɛɛa tsa lfida hafu ya ɛa mnduha,» ka'a. ²¹ Ka snatá tsa gwal ghunay ya ta tsa gwada ya ka sli'afta hɛɛ bit tgha ka laghwi da hɛga Lazglafta ka tagha skwi ɛa mnduha hada.

Ka tskavata i mali ta ghɛɛa gwal dra skwi ɛa Lazglafta nda gwal tavatani, nda la galata mndu mataba la Yahuda, ɛa dzra gwada. Ka ghunaftá hɛɛ ta mnduha ɛa dza'a hlagaptá tsa gwal ghunay ya kay, ma gamak. ²² Ta lagha tsa gwal ghunaf lu ya ná, kudatan had hɛɛ ma tsa gamak ya wa. Ka vradaghata hɛɛ da mnay ɛa tan. ²³ Ka hɛɛ mantsa: «Ta lagha anni kay ná, tdetsa nda ha watgha gamak manda va vlani, ta hada tsa gwal ta nghay ya guli ma vla tan. Buts ka ɛni gunatá tgha ná, kudatan, had mndu mida wu,» ka hɛɛ. ²⁴ Na snanɛa tan ta tsa gwada ya ná, nda ndarkawa ka i mghama ngha hɛga Lazglafta nda la mali ta ghɛɛa gwal dra skwi ɛa Lazglafta, nzata. Snɛgla a hɛɛ ta skwi ɛa mnay wa. Ka hɛɛ mantsa: «Nu ta magaku nda tsa gwal ghunay ya,» ka hɛɛ dadawavusta. ²⁵ Tata tsa ndanɛa ya hɛɛ, ka sagha sana mndu da mnay ɛa tan. Ka'a mantsa: «wa'a tsa mnduha si ham kuni ma gamak ya kay ma hɛga Lazglafta ta tagha skwi ɛa mnduha,» ka'a nda hɛɛ.

²⁶ Ka sli'afta tsa mali ta ghɛɛa gwal ngha hɛga Lazglafta ya kawadaga nda sludzihani, ɛa hlakta hɛɛ. Ka mbraku mbrakwa a hlakta hɛɛ ta hɛɛ tama wu, kabga ta zlɛɛɛ hɛɛ ta zlɛɛɛtsata mnduha ta hɛɛ. ²⁷ Hlakta tan ta hɛɛ, ka hladaghatá hɛɛ ta hɛɛ ta kɛma tsa gwal dagaladagala ya. Ka mali ta ghɛɛa gwal dra skwi ɛa Lazglafta mantsa: ²⁸ «Lmaf a ɛni ta kaghuni ka taghɛgaltá skwi ɛa mnduha nda hga tsa mndu ya kay ra? Wana ndanana, tintá kuni ta tagha skwa ghuni ma luwa Ursalima. Ta kumay kuni ta vzanamtá tɛan ma lwi ta gwada ta mtakwa tsa mndu ya,» ka'a nda hɛɛ. ²⁹ Ka i Piyer kawadaga nda sanlaha ma gwal ghunay nda tsi mantsa: «Mal sna gwada da Lazglafta ka ya da mnduha. ³⁰ Lazglafta dzidziha mu ta sli'aganaptá Yesu si dza kuni ma zlɛɛɛta ghuni ta udzu ya. ³¹ Tsatsi kapanaf Lazglafta ka Mgham ka fata nda ga zeghwani, ka mnda mba mndu, ɛa vla tvi ɛa mnduha la Isra'ila ɛa mbɛdanafɛa tan ta nzakwa tan, ɛa mutsafta tan ta platá dmakwa tan. ³² Anni, kawadaga nda Sulkum nda ghuba, ya ta vlɛ Lazglafta ɛa gwal ta sna gwadani ya ná, maslɛmtsaka tsa skwi ya anni,» ka hɛɛ.

³³ Ka kuzlanaftá tsi ta nuɛuf ta tsa gwal dagaladagala ya. Ta kumay hɛɛ má ta zadanatá tsa gwal ghunay ya. ³⁴ Ka sli'avata sana la Farisa mataba tskatá mndu, Gamaliyel hgani, mndu ta tagha zlahu ɛa mnduha ya, ta tsatsi ta fa mnduha ta iri. Ka'a mantsa: «Ka labla na mnduha na dzibil,» ka'a. ³⁵ Ka'a nda tsa tskata mnduha ya tama mantsa: «Mnduha la Isra'ila, daswa ka kuni nda skwi dza'a kuni da magay ɛa na mnduha na. ³⁶ Di'inaghu a fitikani manda zlagapta sana mndu ta hgɛ lu ka Tewdas ta mnay kazlay: Had mndu tabta i'i wu kɛ'a. Ta magay mnduha ta fwad dɛrmɛk ta laghwi mistani. Ka dzatá lu ta tsatsi, ka gazlatá tsa gwal si ta dza'a mistani ya. Ta had lu tata gwada tida wa. ³⁷ Tahula tsa, ka zlagaptá sana mndu ta fitika vinda hga mnduha, Zudas

mnda la Galili. Ka waghatá tsi ta ndəghata mnduha mistani. Ka dzatá lu ta tsatsi guli, ka gazlatá tsa gwal ta laghwi mistani ya. ³⁸ Skwi ya ta mnaghunata yu ndanana tama, ma magarj kuni ta sana skwi nda na mnduha na. Ka tsa a nda tsa hən ta na skwi na katsi, mamu kdavaktani. ³⁹ Ala, ka sagha da Lazglafta tsi katsi ná, laviŋta a kuni ta lbanata wa. Daswa ka kuni nda lmu dza'a kuni lmay nda Lazglafta,» ka'a nda hən.

Ka snanatá tsa mnduha ya ta tsa gwadani ya. ⁴⁰ Ka hgəgladamtá hən ta tsa gwal ghunay ya da həga, ka dgaptá hən. «Yahayaha kuni walglanŋta gwadantá gwada nda hga Yesu,» ka hən nda i Piyer. ⁴¹ Ka sli'aftá tsahaya ka laghwi nda rfu, nda mnay kazlay: Nda ra kuni ka ghuya danwa ta ghəŋa Yesu, ka Lazglafta nda anŋi, ka hən. ⁴² Inda fitik tama, zлана a hən ta tagha skwi ŋa mnduha, nda mna gwada ta ghəŋa Lfida Gwada ta ghəŋa Yesu Kristi ma həga Lazglafta nda ya ma həga ga mnduha wa.

6

Zabaptá mnduha ndəfáj ŋa katanŋá gwal ghunay

¹ Ma tsa fitik ya, ta sgaku nda sga gwal ta zlghafta. Ka ŋad la Grek ta ghəŋ ta ghəŋa la Hebru, kabga inda fitika dga skwa zay, ta zazanap zaza lu ta wadgaha tan. ² Ka hgaptá tsa gwal ghwanpdə his ya ta inda gwal zlghay nda ŋuduf. Ka hən mantsa: «Ra a ka zlanata anŋi ta mna gwada Lazglafta ka laghwi da dga skwa zay wa. ³ Tsaya tama zwanama, mal zabapta ghuni ta mnduha ndəfáj mataba ghuni, gwal nda difil ma ghəŋa tan, ka zlananŋta ŋni ta tsa slna ya ta hən. ⁴ Anŋi ya, ka dihavata ŋni ka maga du'a nda mna gwada Lazglafta,» ka hən. ⁵ Ka zdəganatá tsa gwada ya ta inda mnduha. Ka zabaptá hən ta i Atiyen, ta nzakway ka vərda mnda zlghay nda ŋuduf, nda ndəgha nda Sulkum nda ghuəa ya guli, nda Filip, nda Prukur, nda Nikamur, nda Timan, nda Permenas, nda Nikwala mnda luwa Anŋakiya si ta tsu'aftá dina la Yahuda ya. ⁶ Ka hlaktá hən ta hən marananŋta gwal ghunay. Ka maganaghatá tsaha ya guli ta du'a ta ghəŋa tan nda fanaghatá dzvu ta hən.

⁷ Ka sgavaghatá tuta gwada Lazglafta. Ka sgavaghatá gwal zlghay nda ŋuduf ma luwa Ursalima. Nda ndəgha gwal dra skwi ŋa Lazglafta katakata ta faftá ghəŋa tan ta Yesu guli.

Ksaftá Atiyen

⁸ Ka zdənanŋta Lazglafta ta hudí ta Atiyen, ka vlanŋta mbraku, ka magə tsi ta mazənzəmhə nda skwiha ka mandərmimi mataba mnduha. ⁹ Ka sli'avəftá sana mnduha, ka zlərdawí nda Atiyen. Tsa mnduha ya ná, gwal ta nzakway ma həga tagha skwa la Yahuda hən. «Gwal hlap lu ma ga vu'a,» i la Siren, nda la Alegzandri, nda la Silisi, nda la Asiya, hən. ¹⁰ Tsaw laviŋ a hən ta ŋrəpta nda gwada wu, kabga vlanŋla Sulkum nda ghuəa ta difil ta Atiyen. ¹¹ Ka barəftá hən ta sanlaha ma mnduha, ŋa mnay tan kazlay: Nda sna anŋi ta razayni ta i Musa nda Lazglafta kə'a. ¹² Mantsa ya, ka sli'anaftá hən ta ghəŋ ta dəmgə nda la galata mndu, nda gwal tagha zlahu. Tahula tsa, ka valəftá hən ta Atiyen, ka ksaghatá da vla tska vgha tan. ¹³ Ka hləftá hən ta tsakalawí. Ka hən mantsa: «Had na mndu na ta zlanŋta raza həga Lazglafta mu nda ghuəa, nda zlahə Musa tani wa. ¹⁴ Nda sna ŋni ta mnayni kazlay: Dza'a dzaəŋndzaəa tsa Yesu mnda la Nazaret ya ta həga Lazglafta, ka mbədanaftá nzaku ya snu mu mida vlama Musa ya guli kə'a,» ka hən. ¹⁵ Ka pghəftá inda tsa gwal ma

tsa hæga ya ta iri ta Atiyen, ka nghay. Tata nghaynghay hæj, ka mbædavafta kumani manda ña duhwala Lazglafta.

7

Rusay Atiyen ta gwada Lazglafta

¹ Ka mali ta ghæja gwal dra skwi ña Lazglafta nda tsi mantsa: «Tsaw mantsa na skwi ta gwadæ lu ta kagha na rki na?» ka'a nda tsi. ² Ka Atiyen mantsa: «Zwanama da nda dadaha da, marananmara Lazglafta dagala ta ghæjani ta dzidza mu Abraham ta tsa fitika nzakwani ta hadika Mezaputami ya, ma kdæ tsi ka laghwí da nzata ma luwa Haran. ³ Ka'a nda tsi mantsa: “Zlanzla ta hadika gha, nda la ghuni tani, ka dza'a ka ta hadik ya dza'a maraghata yu*,” ka'a. ⁴ Mantsa ya, ka sli'aftá tsi ka zlanjá hadika Kaldiya ka laghwí da nzata ma luwa Haran. Tahula mtatá dani ka sli'aftá tsi ka laghwí da nzata ma na hadik ta nzaku kaghuni mida gitana na. ⁵ Ma tsa fitik ya, had vli vlan Lazglafta ka ñani dær ka kwitikw wa. Ama ka tanaftá Lazglafta ta imi ta slæmæj kazlay: Dza'a vlaghavla yu ta na hadik na, ña nzakwani ka ña gha, nda ya ña zivra gha tani kæ'a. Ma tsa fitik ya, ta mutsaf a Abraham ta zwan karaku wa. ⁶ Ka'a nda tsi guli mantsa: “Dza'a laghula zivra gha da nzapta ta sana hadik ma mayæm, ña dulay lu ta hæj, ka ga vu'a ña tan hada ka vaku fwadæ dærmæk. ⁷ Ii dza'a ganap ta iri ta tsa gwal ta dula hæj ya guli. Tahula tsa, ña sli'afta tan ka saghwí da tsælbu ma ghuva da ma na vli na†,” ka'a. ⁸ Ka dzraftá Lazglafta ta wi nda Abraham. Tsintá fafad, na ñizla tsa dzratawi ya. Tsaya kæl Abraham ka tsanató fafada zwanani Izak baðu matghasa fitik manda yagata. Mantsa ya Isiyaku, ka tsanató tsi ta ña Yakubu. Yakubu guli, ka dátsanató tsi ta ña zwanani ghwanjpdæ his, ta nzakway ka dzidziha mu ya.

⁹ «Ka dræ dzidziha mu ta Yusufu, ka skwaptá hæj. Ka klaghatá lu da ga vu'a ma luwa Masar. Nziya nza tsi, kawadaga Lazglafta nda tsi. ¹⁰ Ka klaptá tsi ma danwani, ka vlanjá difil ña gwada nda Fir'awna ta nzakway ka mghama Masar. Ka zdæganató tsi ta tsa mgham ya. Ka fatá mgham ka ñumna hadika Masar, ka zwirani kæ'a fata guli. ¹¹ Ka slatá maya ta inda hadika Masar nda ya ta hadika Kan'ana. Ghuyar ghuya lu katakata. Ka traptá dzidziha mu ta skwi ña zanja. ¹² Ka snanjá Yakubu kazlay, mamu skwa zay ta hadika Masar kæ'a. Ka ghunadapá tsi ta dzidziha mu nda tanjana sæla tan. ¹³ Ka læglap hæj nda mahisa sæla, ka mnananjá Yusufu ta ghæjani ta zwanamani. Ka snanjá Fir'awna ta mndæra tan guli. ¹⁴ Ka tsghaftá Yusufu ta lwi, ña hlagaghutá i dani Yakubu nda la ga tan tani. Ta magay mbsaka tan ta ndáfaj mbsak hutaf mida. ¹⁵ Ka laha Yakubu da luwa Masar. Hada mtuta tsi. Mantsa ya dzidziha mu guli. ¹⁶ Ka hlaftá lu ta mbala tan ka hlakta da luwa Sikem. Ka papadamtá hæj hada, ma vli ya skwa Abraham nda tsesi da zwana Hamur ma luwa Sikem.

¹⁷ «Manda ndusakta tsa fitik ña magakwa tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta slæmæj ta Abraham ya, ka sgavaghatá yavafta mndæra amu ma luwa Masar. ¹⁸ Ka laf sana mgham ta pala ma luwa Masar, sna a tsatsi ta Yusufu wa. ¹⁹ Ka nænþaptá tsi ta mndæra amu. Ka dulu tsi ta dzidziha mu, ña vlata tan ta zwana tan tkwe' ña rwanató hæj. ²⁰ Ma tsa fitik ya, ka yatá lu ta Musa. Káka nda ðinakwani, zdæganazdá ta Lazglafta guli. Ka zatá tsi ta tili hkæn ta glaku ma hæga ga dani. ²¹ Manda kdakwa dadahani ta klafta ka laghwí difanata, ka slafta makwa Fir'awna tida ka klaftá tsi ka klaghata glanafta ka

* 7:3 Ngha ta Zlrafta 12:1. † 7:7 Ngha ta Zlrafta 15:13-14 nda Sabi 3:12.

zwanjani. ²² Mantsa, ka taghanaftá lu ta Musa ta difla la Masar, ka nzaku tsi ka mndu ta laviñtá gwada, nda mbra guli ma slnani. ²³ Ka kumaftá Musa ta dza'a nghanaghatá la tanj la Isra'ila magafər imani ta fwaď mbsak. ²⁴ Ka nghanjta tsi ta sana mnda la Masar ta ghuya ďanwa ŋa sana mnda la Isra'ila. Ka lagha tsi katanja. Ka dzatá tsi ta tsa mnda la Masar ya ŋa play. ²⁵ Ba dza'a nda sna zwanama ďa kazlay: I'i fa Lazglafta ŋa mbanafatá hən kə'a, ka tsatsi si ta ndanay, tsaw sna a hahəŋ wa. ²⁶ Gamahtsimani, ka lagha Musa guyamtá ma lmu ta lmə gwal his mataba la Isra'ila. Si ka kumə tsi ta dzranafatá hən. Ka'a nda hən mantsa: "Graha ďa! La zwanama kuni ná, kabgawu ta kəl kuni ka lmu na?" ka'a. ²⁷ Ka tsa mndu ta zbaftá zwanjamani nda lmu ya slinwidinjtá Musa mantsa: "Wa ta faghamta ka mghama ŋni ŋa tsa guma ta anjani na? ²⁸ Ari ta kumay ka ta dzihata manda tsa dzata gha ta mnda la Masar dahawu ya a kay na?" ka'a nda tsi. ²⁹ Na snanjta Musa ta tsa gwada ya, ka hwayaftá tsi ka laghwi ta hadika Madiyan. Ka yayatá tsi ta zwana zgwana his hada.

³⁰ «Tahula zatani ta vaku fwaď mbsak hada, ka marananjta duhwala Lazglafta ta ghəŋani ma vu ta mubuk ma mtak tavata ghwá Sinay. ³¹ Ka tsutá Musa ka nghanay, nghan tsi ta tsa skwi ya. Ka gavadaghatá tsi ŋa tsəmanavata. Ta gavadaghatá tsi, ka snanjta tsi ta lwa Mgham Lazglafta. Ka'a mantsa: ³² "I'i Lazglafta dzidziha gha, ta nzakway ka Lazglafta Abraham, nda Izak, nda Yakubu ya, ka'a. Ka ghudzaku Musa ta ghudzaku da zləŋ, Walglan a ta nghanay wa. ³³ Ka Mgham Lazglafta nda tsi mantsa: Hlaphla ta 6a6ah ma səla gha, kabga na vli slada ka na ná, hadik nda ghu6a ya. ³⁴ Nghanadap nghan yu ta ghuya ďanwa ŋa mnduha ďa ta ghuyə lu ma hadika Masar. Snidigha sna ŋada ghəŋa tanj, kəl yu ka saha da hlaptá hən mida. Ndanana na, sawi ka ghuna yu ta kagha da luwa Masar;†" ka'a nda tsi.

³⁵ «Va tsa Musa si vzinj la Isra'ila kazlay, wa ta famtá kagha ka mgham, ŋa tsa guma ta ghəŋa anjani na? kə'a ya kay, va tsa tsatsi ya ghunaf Lazglafta ŋa nzakay ka mgham, ŋa mbanafatá mnduhani. Nda ma wa duhwala Lazglafta nghanj Musa ma vu ta mubuk ya, mnanata Lazglafta ta tsa gwada ya ta Musa. ³⁶ Tsa Musa ya ta hlagaptá zwana la Isra'ila, nda maga mazəməzəndə nda skwa ndərmimay ma hadika Masar, nda ya ma drəfa Dva, nda ya ma mtak, ka zatá hən ta vaku fwaď mbsak ta tvi ma mtak. ³⁷ Tsa Musa ya ta mnay nda zwana la Isra'ila guli kazlay: Dza'a ghungaghunaghuna Lazglafta ta sana anabi manda va i'i ta nzakway mataba mndəra ghuni§ ya kə'a. ³⁸ Ma fitika ts kavata zwana la Isra'ila ma zivak, tsa Musa ya ta nzakway ma takataka dzidziha mu, nda duhwala Lazglafta ta gwada nda tsi, ta ghwá Sinay ya. Hada tsu'amafatá tsi ta gwada hafu ka klamakta. ³⁹ Ka kwalaghutá dzidziha mu ta snanata, ka vzinjta hən, ka kuma vru da Masar. ⁴⁰ "Maganafmaga ta Lazglafta ŋa mbada ta kəma ŋni, kabga sna a ŋni ta skwi ta slanaghatá* nana Musa ta hlaganapta ma Masar na wu," ka hən nda Haruna. ⁴¹ Mantsa fitik ya, ka tsafatá hən ta skwi manda zwanja sla ka pla ghəŋ ŋani, ka skalu ŋa skwi ya tsaf hahəŋ nda dzva tanj. ⁴² Ka mbədanatá Lazglafta ta hul ta hən, ka zlinjtá hən ŋa tsəl6u ŋa tekwatsaha ta luwa manda ya nda vinda ma deftera la anabi ta mnay kazlay:

Ari la Isra'ila, ŋa ďa plihata kuni ta ghəŋ
ma zata ghuni ta vaku fwaď mbsak ma mtak ya ra?

⁴³ Ŋa ďa a wa. Ŋa həga tumpula

† 7:34 Aya 27-34: Nghan ta Sabi 2:14—3:10.
ta Sabi 32:1, 23.

§ 7:37 Nghan ta Vrafta ta Zlahu 18:15.

* 7:40 Nghan

Mulku, nda fwata tekwatsa Refañ hlaf kuni ka pghata ka Lazglafta ghuni a tsi kay ra. Tsaya dza'a kæl yu ka hlaftá kaghuni ka tsughwadaghunaptá hadíka Babila†, ka'a.

⁴⁴ «Ma nzakwa dzidzíha mu ma mtak ná, mamu si hëga tumpul pgham lu ta huzla dzratawi nda Lazglafta mida, da hëj. Manda va ya mnanaf Lazglafta ta Musa ña magaftani ya, ka magaftá tsi manda va ya nghanj tsi. ⁴⁵ Tahula tsa, ka zlglaftá dzidzíha mu guli da dadaha tanj. Ka pghaftá Dzesuwa ta hëj ka hładamta da tsa hadík ghzlaf Lazglafta ta mnduha mida ta kama tanj ya, kawadaga nda tsa hëga tumpul ya. Ka nzaku tsi ha ka sagha ta fitika Dawuda. ⁴⁶ Tsatsi zdananj Lazglafta ta hudí, ka dawantá da Lazglafta ña vlanjtá tvi, ña banaftá hëga nda ghuá, ta tsatsi Lazglafta Yakubu. ⁴⁷ Nziya nza tsi tama, Salumunj ta baftá tsa hëga ya. ⁴⁸ Tsaw had Lazglafta ta luwa ta nzaku ma hëga baf mnda sála manda va ya mna Anabi kazlay:

⁴⁹ Ta luwa vla nzakwa dá,
vla fa sála dá ya guli ná, hadík ya.
Mndëra wati hëga ya dza'a kuni bidífta na?
Wati vli ya præk ka lama dá dida na?

⁵⁰ I'i a ta magaftá tsa skwiha ya ra kə'a ya‡.

⁵¹ Ka Atiyen guli mantsa: «Kaghuni ná, tñjtəña ghəña ghuni. Ta hëgə Lazglafta ta kaghuni ná, duduzla ka kuni nzata, va a kuni ta sna gwada da Sulkum nda ghuá manda va tsa nzakwa dzidzíha ghuni ya wa. ⁵² Wati ma anabi ya kul ganaptá dzidzíha ghuni ta iri na? Ta pslapsla hëj ta gwal ya ta mna gwada ta ghəña mndu ta nzakway tdukwa. Ta na fitik na guli, ka skwaptá kaghuni ta tsa mndu tdukwa ya ka dzata. ⁵³ Kaghuni ka ghəña ghuni ta tsu'aftá zlahu nda ma dzva duhwala Lazglafta, ka kwalaghutá kuni ta snatá tsa zlahu ya guli,» ka'a.

Mtakwa Atiyen

⁵⁴ Na snay tanj ta tsa gwada ya, ka sli'avaftá hëj manda binzaunj ta ghəña Atiyen, ka hi'idə hëj ta dzvu ka wuslikay. ⁵⁵ Ama ka nghadaftá Atiyen, mndu ya nda ndəgha nda Sulkum nda ghuá, ta luwa. Ka nghanjtá tsi ta glakwa Lazglafta nda Yesu ta sladu nda ga zeghwa Lazglafta. ⁵⁶ Ka'a nda hëj kay guli mantsa: «Wana nda nghanj ya ta gunatá luwa. Wa'a Zwanja mndu ta sladu nda ga zeghwa Lazglafta,» ka'a. ⁵⁷ Ka hlaftá hëj ta wi katakata, ka dzadzamtá dzvu ma sləmən, ka vavalaftá hëj tida. ⁵⁸ Ka tsəhaftá hëj ka klaghata tahula luwa, ka zlrtsay nda pala ña dzata. Ka pghatá la ka masləmtsəka tsa skwi ya ta lguta tanj da sana galabay, Sawulu hgani. ⁵⁹ Ta zlrtsə hëj ta Atiyen nda pala ya, ta magə tsatsi ta du'a da Lazglafta. Ka'a mantsa: «Mgham Yesu, tsu'a ta hafa dá,» ka'a. ⁶⁰ Ka tsəlbətá tsi, ka gwadata nda lwi dagala. Ka'a mantsa: «Mghama dá, ma mbədanaf ka ta hëj ta na dmaku na,» ka'a. Tahula mnatani ta tsaya, ka sabə hafu sref mida.

8

¹ Ka zdəganatá tsa dzatá Atiyen ya ta Sawulu.

Zlraftá ghuya dāñwa ña gwal zlgħay nda ñuduf

Badu tsa fitik ya zlrafta ghuya dāñwa katakata ta slanaghatá gwal zlgħay nda ñuduf ma luwa Ursalima. Ka gazlaghutá inda gwal zlgħay nda ñuduf da

† 7:43 Nghanj ta Amus 5:25-27. ‡ 7:50 Nghanj ta Isaya 66:1-2.

sana vliha ta hadika Zudiya, nda ya ta hadika Samari. Gwal ghunay yeya ta p'data hada. ² Mamu sana mnduha ta zlɛɲa Lazglafta, ka padamtá hɛɲ ta Atiyen, ka tawamtá hɛɲ katakata.

³ Na Sawulu ya tani, kuma zadánatá gwal zlgħay nda ɲuduf ɲani. Ka dza'a tsi da hɛga da hɛga kasa zgwana nda mi'aha, ka pgha hɛɲ da gamak.

Mnay Filip ta Lfida Gwada ma luwa Samari

⁴ Tsa gwal ta gazlagħuta ya ná, ra luwa ɲa tan ɲa magay ka mna gwada ta ghɛɲa Lfida Gwada. ⁵ Ka laha Filip da luwa Samari, ka mnɛ tsi ta gwada ta Kristi ɲa mnduha hada. ⁶ Zɔɔganazda tsa gwada ta mnɛ Filip ya ta hɛɲ. Tets ka skwa turtuk ndəghata damga ta sna tsa gwada ta mnɛ tsi ya, nda ya ta ngha tsa mazəmzəmha ta maga tsi ya guli, ⁷ kabga ta sli'agapli'a ghwadaka sulkumha nda dza lili ma ndəghata mnduha. Nda ndəgha gwal nda ragħwa, nda gwal matavagħu sɛla tan ɲa mbambafta. ⁸ Tsaya tama, ma rfu tsa luwa ya katakata.

⁹ Tsaw mamu sana mndu ta hgu lu ka Simuɲ ma tsa luwa ya. Nda kɔfa fitikani ma tsa luwa ya ta ksa slna nda zava. Ta zlɛɲ nda zlɛɲa mnduha ma luwa Samari. Ka mndu dagala klafta tsi ta ghɛɲani. ¹⁰ Nda zwani tani, nda galata mnduha tani demdem, zɔɔganazda tsa mndu ya ta hɛɲ. «Nana mndu na ná, mbrakwa Lazglafta ya ta hɛɲ lu “ka mbraku dagala yeya,”» ka hɛɲ tazlay. ¹¹ Zɔɔganazda tsa mndu ya ta hɛɲ, kabga nda kɔfa fitikani ta maganata slna ta hɛɲ nda tsa zavani ya. ¹² Tahula zlgħafta tan ɲa tsa gwada Filip ta mnay ɲa tan ɲa ghɛɲa Mgham Lazglafta, nda ya ta ghɛɲa hga Yesu Kristi ya, ka maganaftá lu ta batem ta hɛɲ, nda zgwana tani, nda mi'aha tani. ¹³ Va tsa Simuɲ ya guli, ka zlgħaftá tsatsi, ka maganaftá lu ta batem. Ka ndi'anaftá tsi ta vgha ta Filip, ka ngħɛ tsi ta mandərmimihi nda mazəmzəmha ta magə Filip ya, ka ndərmim tsi.

¹⁴ Snaɲta gwal ghunay ta nzakway ma Ursalima kazlay: Zlgħafzlgħa gwal ma luwa Samari ta gwada Lazglafta kə'a, ka ghunadaptá hɛɲ ta i Piyer nda Yuhwana, da hɛɲ. ¹⁵ Lagha tsahaya da hɛɲ, ka magə hɛɲ ta du'a ta ghɛɲa tan, kada mutsafta hɛɲ ta Sulkum nda għuɔa. ¹⁶ Tsaw si ta sa a Sulkum nda għuɔa ta ghɛɲa ya dər ka turtuk ma hɛɲ wa. Batem kwenkwen yeya maganaftá lu ta hɛɲ ma hga Mgham Yesu. ¹⁷ Lagha i Piyer nda Yuhwana ka fanagħatá dzvu ta hɛɲ, ka mutsaftá hɛɲ ta Sulkum nda għuɔa. ¹⁸ Na nghay Simuɲ ta tsa vla Sulkum nda għuɔa ɲa mnduha ma fanagħata gwal ghunay ta dzvu ta hɛɲ ya, ka klaftá tsi ta tseɔi ka vlay ɲa tan. ¹⁹ Ka'a mantsa: «Vlihawavla ta tsa mbraku ya ta i'i guli, ɲa mutsafta mndu dza'a fanagħata i'i guli ta dzvu, ta Sulkum nda għuɔa,» ka'a nda hɛɲ. ²⁰ Ka Piyer nda tsi mantsa: «Ka zadá tseɔa gha nda kagħa tani, ka si nda tseɔi ta mutsa lu ta skwa mbalay da Lazglafta ka ka ta gray ya. ²¹ Had ɲa għa ma na skwi na wu, had ima għa mida guli wu, kabga slada a ɲudufa għa dar ta kəma Lazglafta wa. ²² Vziɲvza ta tsa ghwadaka ndana għa ya, ka dawa ka da Mgham ta plighistani ta dmakwa tsa ndanagħa ya, ka dza'a magaku tsi. ²³ Ta ngħadaptá yu ná, ksuksa ghwadaka skwi ta kagħa, ma gamaka dmaku ka,» ka'a nda tsi. ²⁴ Ka tsa Simuɲ ya nda hɛɲ mantsa: «Kɔɔkwaɔkɔɔk, magawa vərɔda kagħuni ta du'a ta ghɛɲa da, kada kwala tsa skwiha mna kuni ya da slidighata,» ka'a.

²⁵ Tahula mnaɲta tan ɲa gwada ta ghɛɲa Yesu Kristi nda gwadani tani, ka vragħatá hɛɲ da luwa Ursalima ka dza'a nda mna gwada ma ndəghata sana luwaha ta hadika Samari.

Filip nda mnda luwa Itiyupi

²⁶ Ka duhwala Lazglafta nda Filip mantsa: «Sli'afsl'i'a ka dza'a ka nda Sud, ka dza'a ka da tsa vli ta saha ma Ūrsalima ŋa dza'a da luwa Gaza ya, ya ka mtak tsa vli ya,» ka'a. ²⁷ Ka sli'aftá tsi ka laghwi. Tsaw mamu sana mnda la Itiyupi si ta laghwi da maga du'a da Lazglafta ma luwa Ūrsalima. Tsa mndu ya ná, ka kuḅitik nzakwani. Mndu dagala ya ma slna, ma dzvani inda gadghala sana marakw, Kandes hga tsa marakw ya ta nzakway ka Mghama la Itiyupi. ²⁸ Ta vru tsi dzaghani, ka nzamtá tsi ma mwata plisani, ka dza'a nda dzaŋa deftera anabi Isaya. ²⁹ «Gavadaghagava tavata ya mwata plis ya,» ka Sulkum nda Filip. ³⁰ Ka ndadaghatá Filip. Ta snə tsi ná, ta dzaŋa deftera anabi Isaya tsa mnda la Itiyupi ya. Ka'a nda tsi mantsa: «Nda sna ka ta na skwi ta dzaŋ ka na ra?» ka'a. ³¹ Ka tsa mndu ya mantsa: «Waka yu dza'a snanṭa ka mndif a mndu na?» ka'a zlgħaftá wani. Ka hgadaftá tsi ta Filip nzanavata. ³² Wya tsa vli ta dzaŋ tsi ya:

«Manda kla tuwak da vla hnay klaghata lu.

Manda nzatá nzakwa zwaŋa tuwak kul had ta gwadafta ta kwitsə lu ta swidani ya

ka'a nzata, pslaf a ta wani wa.

³³ Ma hanaganatani ta ghəŋani, ka tsanaghatá lu ta guma, ka dzata. Had mndu dza'a kulanṭá mndəra taŋ wu,

kabga zadanazada ta hafani ta ghəŋa hadik*,» ka'a.

³⁴ Ka tsa mnda la Itiyupi ya dawanta da Filip mantsa: «Kdəkkdək, mnihamna ka ta ghəŋa wa ta gwada na anabi na ta na gwada na! Ta ghəŋa ghəŋani re, ari ta ghəŋa sana mnda a na?» ka'a. ³⁵ Ka zlraftá Filip ta gwada ta ghəŋa tsa vli dzaŋ tsi ya, ka mnananṭá tsi ta Lfida Gwada ta ghəŋa Yesu.

³⁶ Tata mbaḁa həŋ ta tvi, ka lagha həŋ slafta ta imi ma ghwa. Ka tsa mnda la Itiyupi ya nda tsi mantsa: «Ya wana imi na ní, nu dza'a pyafta magadiftá batem na?» ka'a. [³⁷ «Ka zlgħafzlgħa ka nda ŋudufa gha, ta magaku,» ka Filip. «Mantsa nzakwani, zlgħafzlgħa yu nda ŋudufa da kazlay: Yesu Kristi ná, Zwaŋa Lazglafta ya ka'a,» ka tsa mndu ya nda tsi.] ³⁸ Ka sladanatá tsi ta tsa mwata plisani ya. Ka saha həŋ nda Filip mida ka lamə həŋ da imi, ka maganaftá Filip ta batem. ³⁹ Manda kdakwa taŋ ta sabi ma tsa imi ya, ka klaghatá Sulkuma Mgham Lazglafta ta filip, gi kudatan nghəgla a tsa mnda la Itiyupi ya wa. Ka kdə tsatsi ta ksa tvani, ka dza'a nda rfu. ⁴⁰ Ka zlagaptá Filip ma luwa Azutu. Ka rə tsi ta luwaha ka dza'a nda mna Lfida Gwada, ka laghwi trezekw da luwa Sezare.

9

Hgafta Yesu ta Sawulu

¹ Ma tsa fitik ya, zlanava a Sawulu ta ghuyanaptá danwa nda rwanatá duhwalha Mgham Yesu wa. Ka sli'aftá tsi ka lagha slanaghatá la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ² ŋa dawaftá delewer ŋa dza'ani vlanṭá la malíha ma həga tagha skwa la Yahuda ma luwa Damas. Tsa delewer ya dza'a vlanṭá tvi, ka slanaghasla tsi ta gwal zlgħay nda ŋuduf hada, ŋa kasafatani ta həŋ ka hlakta da luwa Ūrsalima. ³ Tata mbaḁa həŋ ta tvi, ndusadagha ndusa həŋ nda luwa Damas tama, ka saha tsuwaḁak wanaftá Sawulu. ⁴ Ka zləmbagatá tsi ta hadik, ka snə tsi ta sana lwi ta hgay, ka'a mantsa: «Sawulu! Sawulu! Kabgawu ta kal ka ka giri ŋa da na?» ka'a. ⁵ «Wa kagha ní Mghama ḁa?» Ka Sawulu nda tsi. «I'i Yesu ta gə ka tiri ŋa da yeya, ⁶ Sli'afsl'i'a gha, ka

* 8:33 Aya 32-33: Ngha ta Isaya 53:7-8.

dza'a ka da huɗa luwa Damas. Hada dza'a mnaghata lu ta skwi ŋa magay gha,» ka'a nda tsi. ⁷ Ndrakawa, ka tsa gwal ta pgha Sawulu ya nzata. Nda sna hɔŋ ta lwi mndani, ama nɔgha a hɔŋ ta tsa mndu ta gwada ya wa. ⁸ Ka sli'afɗa Sawulu ta haɗik. Kɛ'a ka nɔgha yu ta vli kɛ'a, nɔgha a ta vli wa. Ka ksafta lu ta dzvu ka klaghata da luwa Damas. ⁹ Ka zata tsi ta fitik hkɛn, nɔgha a ta vli wu, zanj a ta skwi wu, sanj a ta imi guli wa.

¹⁰ Tsaw ma tsa Damas ya, mamu sana mndu zlghay nda ŋuɗuf ta hgɛ lu ka Hananiya. Ka Mgham Yesu nda tsi manda skwi ma suni mantsa: «Hananiya!» ka'a. «Wana yu Mghama da,» ka Hananiya. ¹¹ «Sli'afɗi'a ka dza'a ka ta tvi, ta tsa tvi ta hgɛ lu ka tvi nda ga zeghwi ya, ka dawanta ka ta sana mnda la Tarsus, ta hgɛ lu ka Sawulu, wa'a ma hɛga ga Yuda ya. ¹² Ya wa'a ta maga du'a ndanana. Ka nɔghanta tsi manda skwi ma suni ta sana mndu ta hgɛ lu ka Hananiya ta lami ka fa dzvu ta ghɛŋani, kada nɔghanta tsi ta vli,» ka'a nda tsi. ¹³ Ka Hananiya mantsa: «Mghama da, nda ndɛgha mnduha ta mnihatɛ gwada ta ghɛŋa tsa mndu ya, ka rusifta hɔŋ ta inda ghwadaka skwi magana tsi ta mnduha gha ma Ursalima. ¹⁴ Ka sagha tsi da hadna nda mbraku ya mutsaf tsi da maliha ta ghɛŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta, ŋa kasa inda gwal ta hɔŋta hga gha,» ka'a. ¹⁵ Ka Mgham Yesu nda tsi mantsa: «La! I'i ta zbaptɛ tsa mndu ya ŋa ghunay da, ŋa mnananta hga da ta sanlaha ma mnduha, nda ya ŋa mghamha, mantsa ya guli ŋa mnduha la Isra'ila. ¹⁶ Dza'a maranama i'i ka ghɛŋa da, ta inda ghuya danwa ya tkwe' dza'a tsi ghuyay ta ghɛŋa hga da,» ka'a. ¹⁷ Ka sli'afɗa Hananiya tama ka laghwi. Ka lamɛ tsi da tsa hɛga ya. Ka fanaghatɛ tsi ta dzvu ta Sawulu. Ka'a nda tsi mantsa: «Sawulu! Zwanama da ka. Tsa Mgham Yesu ta maraganta ghɛŋani ta tvi ya, ta ghunidikta ŋa nɔghanta gha ta vli, nda ya ŋa ndɔghaghafta nda Sulkum nda ghuɓa,» ka'a. ¹⁸ Ka gi sli'agata skwiha manda ŋulan manda ŋulan ta ira Sawulu, ka nɔghanta tsi ta vli. Ka sli'afɗa tsi, ka maganafta lu ta batem. ¹⁹ Ka zuta tsi ta skwa zay, ka vravakta mbrakwani.

Zrafta Sawulu ta mna Lfida Gwada ma luwa Damas

Ka nzavatɛ tsi tsɛbakw fitik kawadaga nda gwal zlghay nda ŋuɗuf ma Damas. ²⁰ Ka gi sli'afɗa tsi ka mnay ma hɛga tagha skwa la Yahuda, ka'a mantsa: «Yesu na, Zwanja Lazglafta ya,» ka'a. ²¹ Ka ndarmim inda gwal ta snay nda ndarmima. Ka hɔŋ mantsa: «Nana mndu na a ta ganapta iri katakata ta gwal ta hga hga Yesu ma luwa Ursalima kay ra? Sagha da kasa hɔŋ ŋa hanta la mali ta ghɛŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta a tsi kay ra?» ka hɔŋ. ²² Ka gɗavatɛ Sawulu ka mnay: «Yesu na, Kristi ya,» ka'a. Ka kɔbanafta tsi ta la Yahuda ta nzakway ma luwa Damas. Sna a hɔŋ ta skwi ŋa zlghanaftawi wa.

²³ Labla fitik mida tama, ka dzrafta la Yahuda ta wi ŋa zba dzata Sawulu. ²⁴ Ka nzata hɔŋ ta watgha luwa nda rvidik tani, nda fitik tani ka dakwatsay ŋa dzata. Ka slramta tsa skwi dzraf hɔŋ ya da slmɛŋa Sawulu. ²⁵ Ta sana rvidik tama, ka famta gwal zlghay nda ŋuɗuf ta Sawulu ma gwadzegwer ka tsghinta nda ta ghurum ta muhula luwa.

Nzakwa Sawulu ma luwa Ursalima

²⁶ Bhadaghatani da luwa Ursalima, ka zbɛ tsi ta guyafta vgha nda gwal zlghay nda ŋuɗuf. Ka zlɛŋɛ hɔŋ nda zlɛŋa, kabga graf a hɔŋ kazlay, vɛrda mnda zlghay nda ŋuɗuf ya kɛ'a wa. ²⁷ Ama ka klafta Barnabas, ka pghadaghatana slanaghatɛ gwal ghunay. Ka rusanafta Barnabas ta hɔŋ ka Sawulu nɔghanta Mgham Yesu ma tvi, nda ya ka Mgham Yesu gwadganata. Rusanafta ta hɔŋ

guli, kinawu ka Sawulu fatá ghənjani ka mna Lfida Gwada nda hga Mgham Yesu ma luwa Damas. ²⁸ Daga bađu tsa ya, ka ksaftá tsi ta nzaku nda hən. Ta labla hən, ta vrakvra hən ta mna Lfida Gwada nda hga Mgham Yesu ma Ursalima. ²⁹ Ta gwađgana gwada ta la Yahuda nda sna ta gwada Grek, ta zlarđay ta gwadaha nda hən. Na tanj tani, zba htsinjani ŋa dzata ŋa tanj. ³⁰ Snaŋta zwanama, ka pghaghatá hən da luwa Sezare. Hada, ka ghunaghatá hən da luwa Tarsus.

³¹ Ma tsa fitik ya, lefdekw nzata nzakwa guyatá ghənja gwal zlgħay nda ŋuđuf ta hadika Zudiya, nda ya ta hadika Galili, nda ya ta hadika Samari. Ta mbray hən ta vgha ka nzaku nda hanatá ghənj mista Mgham Yesu. Ta sgaku nda sga hən nda zdakatahuda Sulkum nda ghuđa.

Mbanafɔta Piyer ta Ayniya

³² Piyer ya ná, ra inda vli ka nghanaghatá gwal zlgħay nda ŋuđuf ŋani. Ma sana fitik, ka laha tsi nghanaghatá gwal zlgħay nda ŋuđuf ma luwa Lida. ³³ Ka slaftá tsi sana mndu ta hgə lu ka Ayniya ta hani ta ghzləŋ. Ma tghasa vakwani tsa manda raghwatani. ³⁴ Ka Piyer nda tsi mantša: «Ayniya! Yesu Kristi ta mba kagha. Sli'afšli'a ka payanata ka ta ghzləŋja gha,» ka'a. Ka gi sli'afštá Ayniya. ³⁵ Nghanjta inda gwal ma luwa Lida, nda gwal ma dađi ma luwa Siruŋ ta tsa mndu ya ná, ka zlgħaftá hən ta Mgham Yesu.

Vranamta Piyer ta hafu ma Tabita

³⁶ Mamu sana marakw ma luwa Yafa ta hgə lu ka Tabita mataba gwal zlgħay nda ŋuđuf. Tsaya «Durkas» nda gwada Grek, manda mnay kazlay: Madva kə'a ya. Dagala ŋerma skwi maga tsi, ta katay ta gwal ka pđu. ³⁷ Ma tsa fitikha ya, ka ksaftá đanjwa ka mtutá tsi. Tahula mbazata, ka klaftá lu ka famta ma dzuguvi ta ghənja sana həga. ³⁸ Tsaw ndusa tsa luwa Yafa ya nda luwa Lida. Ka snaŋtá tsa gwal zlgħay nda ŋuđuf ma Yafa ya kazlay, wa'a Piyer ma luwa Lida kə'a. Ka ghunadaptá hən ta mnduha his da tsi. Ka hən nda Piyer mantša: «Kđakđak sawi misimmisim da aŋni,» ka hən. ³⁹ Ka sli'afštá Piyer ka labə kawadaga nda tsa mnduha ya. Manda ħhadaghatani, ka kladaftá lu da tsa dzuguvi ta ghənja sana həga ya. Ka sli'afštá inda mi'a wadgu wanta ka taw, ka maray ŋani ta lgut nda dzampa ya maganaf Tabita ta hən ma nzakwani ta nda iri. ⁴⁰ Ka Piyer nda inda mndu ma həga mantša: «Labwala la dzibil,» ka'a. Ka saghu hən. Tahula tsa, ka tsələbatá Piyer ka maga du'a. Ka mbəđavata tsi tvə mbli. Ka'a mantša: «Tabita, Sli'afšli'a!» ka'a. Ka gunanjtá Tabita ta iri. Nghanjani ta Piyer, ka sli'avatá tsi ka nzata nda nza. ⁴¹ Ka ŋanatá Piyer ta dzvu, ka sli'anafata ka sladata. Ka hgadamtá tsi ta gwal zlgħay nda ŋuđuf, nda tsa la wadguha ya, ka marananjta hən ta nzakwani nda hafu. ⁴² Ka snanaghatá tsi ta inda gwal ma Yafa. Ka zlgħaftá ndəghata mnduha ta Mgham Yesu. ⁴³ Ka nzatá Piyer ka nzđavata ma Yafa ga sana mnda kəba huta, Simuŋ hani.

10

Maravata duhwala Lazglafta da Kwarney

¹ Mamu sana mndu ta hgə lu ka Kwarney ma luwa Sezare. Tsatsi mali ta ghənja sana ghuđa la sludza la Ruma ta hgə lu ka «ghuđa la Italiya.» ² Nərma mndu tsa mndu ya nda gwal ga tanj tani. Ta zləŋay ta Lazglafta, dagala mnduha la Yahuda mbaha tsi. Ta magay ta du'a da Lazglafta inda fitik. ³ Ma sana fitik ta nzemndi həkən tama, ka slanaghatá sana mazəməzəm. Ka nghanjta

tsi ta duhwala Lazglafta ta lamə da həga ga tanj ka hganja. «Kwarney!» ka'a nda tsi. ⁴ Ka nghə tsi ta tsa duhwala Lazglafta ya nda zləŋ nda zləŋ. Ka'a mantsa: «Nya ní Mghama dá!» ka'a. «Bhadafbha tsa maga du'a ta magə ka ya, nda tsa mbaha mnduha ta mbah ka ya da Lazglafta, kəl tsi ka havapta ka kagha. ⁵ Ghuna nda va nana ta mnduha da luwa Yafa da mnanata Simuj ta hğə lu ka Piyer ya ka sagha tsi. ⁶ Ya wa'a ga sana mnda kəba huta Simuj hganitawa drəf hga tanj ya,» ka tsa duhwala Lazglafta ya nda tsi. ⁷ Na gi laghwa tsa duhwala Lazglafta ta gwada nda tsi ya, ka hgaftá tsi ta kwalvahani his nda nərma sludzani turtuk ta ksanatá slna manda ghalya. ⁸ Tahula rusanaftani ta həŋ ta inda tsa skwi ta luta ya, ka ghunaghatá tsi ta həŋ da luwa Yafa.

Mnananja Sulkum nda ghuba ta gwada ta Piyer

⁹ Gamahtsimani ta labə tsa mnduha ya ta tvi, ndusa həŋ ka lamə da tsa luwa Yafa ya, ka laf Piyer ta dədəmatá ghəŋa həga da maga du'a. Ta ghwanj a fitik ma ghəŋ nda tsaya wa. ¹⁰ Ka kuzlanafatá maya ta Piyer, ta kumay ma ta skwi nja zay. Tata də nda da lu ta skwi zay nani. Ka slanaghatá sana mazəmzəm. ¹¹ Ka nghə tsi ta gunata luwa, ka saha sana skwi manda gatá gwada habuj lu ta wani ta wani, ka saha ta hadik. ¹² Inda nimtak fwaď səla mistani, nda skwiha ta mbada nda huďi ta hadik, nda zarakha tani mida. ¹³ «Sli'afslí'a gha Piyer ka hana ka, ka za ka,» ka sana lwi gwadganata. ¹⁴ Ka Piyer mantsa: «Va a yu Mghama dá wa. Had skwa mbida nda skwi kul raku ka zay ta kdə walanja lami da wa dá wu,» ka'a. ¹⁵ «Ka nda ra tsa skwi ya ka zay ka Lazglafta ya ná, ma nghə kagha ka skwi kul raku ka zay,» ka tsa lwi ya ka mahis nda tsi. ¹⁶ Hkən vranafani mantsa ya, ka vrintá tsi ta tsa skwi ya ta luwa.

¹⁷ «Nu mndara tsaya ma skwi tama,» ka Piyer ta ndana klatá ghəŋa tsa mazəmzəm ta slanaghata ya, nda bhadaghata tsa gwal ghunaf Kwarney ya ta watgha manda kdakwa tanj ta dawantá vla həga la Simuj. ¹⁸ «Hadna ta nzakwa Simuj ta hğə lu ka Piyer ya ra?» Ka həŋ gwadata nda lwi kuzlahkuzlah. ¹⁹ Tata ndana skwi ta ghəŋa tsa mazəmzəm ya Piyer kay ná, «Wya mnduha hkən ta psa kagha, ²⁰ sli'afslí'a ka laha ka, nja dza'a gha kawadaga nda həŋ. Yaha ka da dga ghəŋ, kabga i'i ta ghunagaghatá həŋ,» ka Sulkum nda ghuba nda tsi. ²¹ Ka sli'afatá Piyer ka saha slanaghatá tsa mnduha ya. «Wana yu, i'i tsa mndu ta psə kuni ya. Nya ta klagaghunaghata na?» ka'a nda həŋ. ²² «Kwarney ka mali ta ghəŋa ghuba sludzi, ta nzakway ka nərma mndu, ta zləŋa Lazglafta, ta ghubu inda la Yahuda ya ta ghunanakta. Duhwala Lazglafta ta mnanata nja hgaďaptá kagha da tanj nja sna skwi dza'a ka mnanata,» ka həŋ nda tsi. ²³ Ka hladamtá Piyer ta həŋ, ka hanə həŋ hada.

Sli'afatá Piyer ka laghwi da Kwarney

Gamahtsimani, ka sli'afatá tsi ka laghu mista tanj. Ka sli'afatá sanlaha ma zwanama ma luwa Yafa ka pghaghatá həŋ. ²⁴ Ka bhadaghatá həŋ da luwa Sezare. Gamahtsimani, ta kzlaykzlay Kwarney nda la ga tanj tani, nda hduhuda grahani gwal hagaf tsi ya, ta həŋ. ²⁵ Manda bhadaghata Piyer, ka lagha Kwarney da guyay, ka zləmbatá tsi ma ghuvani ka ga zgu nani. ²⁶ «Sli'afslí'a, mndu i'i guli,» ka Piyer ka sli'anafatá. ²⁷ Tata dza'a nda ghwa yiva həŋ nda Kwarney, ka lamə tsi da həga. Ka slanaghatá tsi ta hiбатá mnduha hada. ²⁸ Ka'a nda həŋ mantsa: «Nda sna kuni ná, pyafpya lu ta guyay mnda la Zudiya ta vgha nda la mayəm, balavakata lamə da hga ga tanj. Tsaw had mnda səla ya nja mnay kazlay: Nda ghuba yeya, ghuba a yeya ka guya vgha nda tsi wu kə'a wu, ka Lazglafta marihata. ²⁹ Tsaya kwal yu kul dganatá ghəŋ

ka sagha hgan̄ər ka ta i'i. Ta kumay yu tama ta snan̄tá gh̄əŋa skwi kəl kuni ka hgaktá i'i,» ka'a. ³⁰ Ka Kwarney mantša: Ma fwadá fitik na, manda va na luwa, ta maga du'a yu ma hēga dā ta nzəmndi hk̄ən, ka gi sagha sana mndu nda sudatá l̄guta n̄sulin̄ tilil ta vghani ta k̄əma dā. ³¹ Ka'a nda i'i mantša: «Kwarney, snasna Lazglafta ta du'a gha, havaphava guli ka mbaha mnduha ta mbah ka. ³² Ghuna tama ta mnduha da luwa Yafa da hgaghaktá Simun̄j ta hgə lu ka Piyer ta nzaku ga sana mndu, Simun̄j hgani, mnda k̄əa huta, ta wa drəf hgani ya,» ka'a. ³³ «Gi kəl yu ka ghunadaptá mnduha da kagha. Dina na sagha sagha ka na. Ndanana, wana an̄ni demdem ta k̄əma gha ŋa sna skwi ya mnagha Mgham ŋa mnan̄nata,» ka'a.

Piyer ta gwadā ga Kwarney

³⁴ Mbada Piyer ka zlräftá gwadā. Wya ka'a: «Kahwathwata, ndanana grafta yu kazlay: Had̄ Lazglafta ta gala mndu wu kə'a. ³⁵ Inda mndu dər má ma mndəra la wa tsi ta zl̄əŋa hgani, ka maga skwi t̄d̄ukwa ná, zd̄əganazdā. ³⁶ Ghunafghuna Lazglafta ta gwadani ŋa zwana la Isra'ila ma mnanan̄tá Lfidā Gwadā ta nzaku nda ma Yesu Kristi, ta nzakway ka Mghama inda mnduha, ta h̄əŋ. ³⁷ Nda sna kuni ta skwi ta zlräfta ta had̄ika Galili, ka zlu'utá tsi ta vli ta had̄ika Zudiya demdem, tahula k̄d̄akwa Yuhwana ta mna gwadā, nda ya ta maga batem. ³⁸ Nda sna kuni ka Lazglafta pghəganaghatá mbrakwa Sulkum nda ghuḅa ta Yesu Kristi mnda la Nazaref. Nda sna kuni guli ka Yesu ranaf̄tá inda vli ka maga zd̄aku, ka mbamba gwal ghurgana halaway ta h̄əŋ, kabga kawadaga Lazglafta nda tsi. ³⁹ An̄j, nda nza an̄ni ka masl̄əmtsəka inda skwi maga tsi ta had̄ika la Yahuda nda Ursalima. Ka dzatá lu nda ma zl̄əŋafta ta udzu. ⁴⁰ Ka sli'aganaptá Lazglafta nda hafu bad̄u mahk̄ən. Ka vlan̄tá tsi ta tva maran̄tá gh̄əŋani. ⁴¹ Ŋa tsa an̄ni tin̄laghu Lazglafta ta zbapta ŋa nzakway ka masl̄əmtsəkan̄i ya. Ŋa tsa an̄ni si ta za skwi, ka sa skwi kawadaga nda tsi ya maran̄tá tsi ta gh̄əŋani, tahula sli'agaptani ma taba gwal nda rwa ya. Ŋa inda mnduha demdem a maran̄tá tsi ta gh̄əŋani wa. ⁴² Tsatsi ta mnan̄nata, ka mna kuni ŋa mnduha, ka sladanaf̄ta kuni kazlay: Tsatsi sladana Lazglafta ka mnda tsa guma ta gh̄əŋa gwal nda hafu, nda ya ta gh̄əŋa gwal nda rwa kə'a. ⁴³ Inda la anabi ná, mnamna h̄əŋ ta gh̄əŋani kazlay: Dər wati ma mndu ta zlghafta dza'a mutsay ta planatá dmakwani, nda ma mbrakwa hgani,» ka'a.

Saha Sulkum nda ghuḅa ta gh̄əŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda

⁴⁴ Tata mna tsa gwadaha ya Piyer, ka saha Sulkum nda ghuḅa ta gh̄əŋa inda tsa gwal ta sna tsa gwadā ya. ⁴⁵ Ka ndərmim inda tsa gwal zlghay nda n̄d̄uf nda tsa fafadā tan̄j ta labə mista Piyer ya kay, ta vlagata Lazglafta ta Sulkum nda ghuḅa ta gh̄əŋa inda tsa gwal kul nzakway ka la Yahuda ya. ⁴⁶ Ka snə h̄əŋ ta gwadāy tsa mnduha ya ta gwadā nda sanlaha ma gwadā. Ka zl̄əzlvu h̄əŋ ta glakwa Lazglafta. Ka Piyer mantša: ⁴⁷ «Dza'a pyafpya lu ta maganaf̄tá batem nda imi ta na mnduha na, ya wana mutsafmutsa h̄əŋ ta Sulkum nda ghuḅa manda va amu na ra?» ka'a. ⁴⁸ Ka Piyer guli mantša: «Maganaf̄tá batem ta h̄əŋ nda h̄əŋ Mgham Yesu Kristi,» ka'a. Tahula tsa, ka ndəbanata h̄əŋ ta dzvu ŋa nz̄davatan̄i tsəbakw fitik da h̄əŋ.

11

Rusay Piyer ta skwi ta maguta ma Ursalima

¹ Ka snan̄tá gwal ghunay nda zwanama ta nzakway ma had̄ika Zudiya kazlay: Zlghafzlḡha gwal kul nzakway ka la Yahuda ta gwadā Lazglafta guli

kə'a. ² Manda vradaghata Piyer da luwa Ursalima, tus gwal zlghay nda ɲuduf nda datsa fafaɗa taɲ nda gwada nda Piyer. ³ «Lamla ka da hɛga ga gwal kul datsaku fafaɗa taɲ, ka za skwa zay kawadaga nda hɛɲ,» ka hɛɲ nda tsi. ⁴ Ka zɛraftá Piyer ta rusay ɲa taɲ turtuk turtuk ka tsa skwi ya luta. ⁵ Ka'a mantsa: «Ma nɛzakwa da ma luwa Yafa, ta maga du'a yu tama, ka sladighata sana mazəmzəm. Ka nghanɗa yu ta sana skwi dagala manda gatá gwada nzakwani ɲaɲana lu ta wa kuzibidimani ta wa kuzibidimani ta saha daga ta luwa, ka ndusaɗivata. ⁶ Ka faftá yu ta iri tida ka vitsay, ka nghanɗa yu ta skwiha fwad fwad sala mista taɲ, nda nimitak, nda skwiha ta mbaɗa nda huɗi, nda zarakha mida. ⁷ «Sli'afslí'a gha Piyer ka hana ka, ka za ka ta hɛɲ,» ka sana lwi gwadgihata. ⁸ «Va a yu Mghama da wa, haɗ skwa mbiɗa nda skwi kul raku ta kɗa lami da wa da wu,» ka yu. ⁹ «Ka nda ra, ta Lazglafta ya ná, ma ngha ka ka skwi kul raku,» ka tsa lwi ya gwadglagata ta luwa ka mahis. ¹⁰ Hkən kə'a vrəglanafta manda va tsaya. Ka vɛɲɲá lu ta tsa skwi ya ta luwa. ¹¹ Ta va tsa luwa ya, nda ɓhadaghata sana mnduha hkən ghunaf lu ta hɛɲ daga ma luwa Sezare, ɲa slidighata ma tsa hɛga ta nzaku yu ya. ¹² «Ka dza'a ka mista taɲ, yaha ka da dga ghɛɲ,» ka Sulkum nda ghuɓa nda i'i. Ka pghaftá na mnduha wana hɛɲ hadna na ta i'i da luwa Sezare, ka lamə ɲni demdem da hɛga ga Kwarney. ¹³ Ka rusanɲaftá tsa mndu ya kə'a nghanɗa duhwala Lazglafta ta sladu ma hɛga ga taɲ. Ka'a nda tsi mantsa: «Ghuna ta mndu da luwa Yafa ɲa hgaktá Simuɲ, ta hgə lu ka Piyer ya ka sagha tsi, ¹⁴ ɲa mnaghunatani ta gwadaha ya dza'a klaghaktá mbaku, ɲa kagha nda hɛga gha tani demdem,» ka'a. ¹⁵ Ta zɛrayzɛray yu ta gwada tama ná, ka saha Sulkum nda ghuɓa ta ghɛɲa taɲ manda va ya ta magaku nda amu taɲtaɲ ya. ¹⁶ Ka havaktá yu ta gwada Mgham Yesu ta mnay kazlay: Yuhwana ná, nda imi maga tsatsi ta batem, kaghuni ya, nda Sulkum nda ghuɓa dza'a magaghunaf lu ta batem kə'a ya. ¹⁷ Ka si Lazglafta ta vɛɲɲá tsa Sulkum nda ghuɓa ya ta tsa mnduha ya, manda va ya vlama lu ta amu ma zlghafta mu ta Mgham Yesu Kristi ya ní, wa i'i tama ɲa dzanamtá wi ta Lazglafta?» ka'a. ¹⁸ Tahula snanɲa taɲ ta tsa gwada ya, ka lɓatá hɛɲ demdem, ka zləzlvu hɛɲ ta Lazglafta «ta vɛɲɲá tva mbəɗanaftá nzakwa taɲ ta gwal kul nzakway ka la Yahuda kada mutsafta hɛɲ ta vɛɗa hafu tama,» ka hɛɲ.

¹⁹ Tsa ghuya ɗaɲwa ta slata ma kɗa fitika dzatá Atiyen sagha ya, ta wutsanata gwal zlghay nda ɲuduf. Ka sli'aftá sanlaha ka laghwi dikw da luwa Finisi, ta laghu sanlaha da Kiprus, ta laghu sanlaha da Aɲtakiya. Ka mnə hɛɲ ta gwada Lazglafta ɲa la Yahuda ka zɛɲɲá mnay ɲa sanlaha ma mnduha. ²⁰ Mbaɗa sanlaha ma gwal zlghay nda ɲuduf ta nzakway ka mnduha la Kiprus nda la Sireɲ, ka sli'afta ka laghu da luwa Aɲtakiya, tvə la Grek. Ka mnə hɛɲ guli ta Lfiɗa Gwada Mgham Yesu ɲa taɲ. ²¹ Kawadaga mbrakwa Mgham Yesu nda hɛɲ, kəl ndəghata mnduha ka zlghafta, ka mbəɗaghutá vgha tvə Mgham Yesu. ²² Ka snanaghatá tsi ta Igliz ma luwa Ursalima. Ka ghunaftá hɛɲ ta Barnabas da luwa Aɲtakiya. ²³ Manda ɓhadaghatani, ka nghanɗa tsi ta zɗakatahuda Lazglafta, ka rfu tsi ta rfu. Ka vɛɲɲá tsi ta mbraku ta hɛɲ ɲa gɗavata taɲ nda fatá ɲudufa taɲ ta Mgham Yesu. ²⁴ Tsaw tsa Barnabas ya ná, ɲerma mndu ya, mnda zlghay nda ɲuduf ya ndəghu ndəgha nda Sulkum nda ghuɓa. Ka sgavaghatá ndəghata mnduha ta zlghaftá Mgham Yesu.

²⁵ Ka sli'aftá Barnabas ka laghwi da luwa Tarsus, da zba Sawulu. ²⁶ Manda slaftani tida, ka klagaghatá tsi da luwa Aɲtakiya. Təɲ vakwa taɲ hada kawadaga ta ksa slna ma Igliz. Ka taghə hɛɲ ta skwi ɲa ndəghata mnduha

guli. Ma luwa Anṭakiya zrafta lu ta hga gwal zlgħay nda ṛuduf, ka la krista. ²⁷ Ma tsa fitik ya, ka sli'aftá la anabi ma luwa Ursalima ka laha da luwa Anṭakiya. ²⁸ Mamu sani mataba taṇ ta hgə lu ka Agabus. Ka'a mantsa: «Dza'a slaku maya ta ghəja hadik demdem,» ka'a manda ya mnana Sulkum nda ghuḅa. Ka slatá tsi tama ma fitika gay Klawdi ta mgham. ²⁹ Ka gwal zlgħay nda ṛuduf sladanata mantsa: «Inda mndu, ka vla tsi ta skwi ya lavinṭ tsi ta vlay ṛa tsəghay ṛa kata zwanama ta nzaku ma hadika Zudiya,» ka həj. ³⁰ Ka tskaftá həj, ka vlanṭá i Barnabas nda Sawulu, ṛa klanṭá la galata mnduha ma hadika Zudiya.

12

¹ Ma va tsa fitik ya, ka zraftá mgham Hiridus ta ghuya danṛwa ṛa Igliz. ² Ka dzatá tsi nda kafay ta Yakubu, zwanamani ma Yuhwana. ³ Ta nghə tsi ná, zdəganazda tsa skwi ya ta la Yahuda. Ka ksaftá tsi ta Piyer guli ma fitika skala buradi kul had is mida ya. ⁴ Tahula ksaftani, ka tsamtá tsi ma gamak. Ka pghatá tsi ta ghuḅa sludzi fwad fwad ṛa mbaday taṇ ta vgha ta nghay. Tahula kdata ma skala Pak ta ndana tsi ta tsanaghatá guma banluwa. ⁵ Ma tsa ṛatá Piyer ma gamak ya tama, ka ṛavata Igliz ka maga du'a ka ṛdanṭa ta ghəjani.

Zliṭtá Piyer

⁶ Ta tsa rvidik ṛa tsadakwa vlani ya ta ndana Hiridus ta tsanaghatá guma. Ta hani Piyer nda tsatani ma tsuhwalha his ma takataka sludziha his. Ta nzaku gwal nga watgha guli nda tvə watgha. ⁷ Gi ka zlagaptá duhwala Lazglafta ka tsuwadakanaftá vli ma tsa dzuguvu ya. Ka nduhudanṭá tsi ta Piyer ma ṛwazliḅ. «Sli'afsi'a misimmisim,» ka'a nda tsi. Gi stak saha tsa tsuhwalha ya tsa ta dzvani. ⁸ «Hbana banava gha ka sudamta ka ta baḅaha gha,» ka duhwala Lazglafta nda tsi. Ka magatá tsi mantsa. «Fava lguta gha, sawi mista da,» ka'a nda tsi. ⁹ Ka saghu Piyer ma gamak mista tsa duhwala Lazglafta ya. Zban ṛa tsatsi kazlay: Kahwathwata na skwi ta maga duhwala Lazglafta na re ari ki na kə'a wa. Zlah suni na skwi na ta fidaghata, ka tsatsi ta ndanay. ¹⁰ Ka tsughwadagaptá həj ta taṇtaṇa ghuḅa tsa gwal ta nga mnduha ya, tsughwadapha həj ta mahisani. Ka lagha həj tavata sana watgha haf lu nda kufur ta tva lami da huda luwa. Ka gunutá tsa watgha ya ka ghəjani ta wa ira taṇ. Ka sabə həj, ka ksaftá həj ta tvi, gi ka zlanatá duhwala Lazglafta hada.

¹¹ Ma tsa fitik ya zrafta Piyer ta snanṭá skwi ta magaku. «Ndanana, grafta yu dar kazlay: Mgham Yesu ta ghunagatá duhwalani klapṭá i'i ma dzva Hiridus nda ya ma inda ghwadaka skwi si ta kumə la Yahuda ta sladighatani,» ka'a.

¹² Na snanṭani kazlay: Manda va tsaya nzakwani kə'a, ka sli'aftá tsi ka laghwi da Mari mani ma Yuhwana, ta hgə lu ka Markus ya. Hada, nda hiḅa tskatá vgha mnduha ta maga du'a. ¹³ Ka lagha Piyer dzanṭá watgha lamə da həga. Ka gavadaghatá sana marakw ka kwalva, ta hgə lu ka Ruda, da sna lwani. ¹⁴ Ka tsatsaftá tsi ta lwa Piyer, ka rfu tsi ta rfu. Ma ṛa gunatani ta tsa watgha ya ná, ka hwayaghatá tsi da huda həga da mnay kazlay: Wa'a Piyer ma bli kə'a. ¹⁵ «Nda ksa ka da skwi ra!» ka həj nda tsi. «Kahwathwata ta mna yu,» ka'a ta ghəjani. «Ba sulkumani ya,» ka həj. ¹⁶ Mbadá Piyer ka gdavata ta dza watgha. Manda gunata taṇ ta watgha ka nghanṭá həj ta Piyer. Ka ndarmim həj. ¹⁷ Kdkaḅkdḅ, ka Piyer nda dzvu ka lbanatá həj. Ka rusanaftá tsi ta həj ka Mgham Yesu kliginṭa ma gamak. «Ka dza'a kuni da rusanaftá i Yakubu nda sanlaha ma zwanama,» ka'a nda həj guli. Ka gi sabə tsi ka

laghwi da sana vli. ¹⁸ Tsadakwa vlani, ka kbutá la sludzi katakata. «Ka wu nuta na Piyer na tama?» ka hɛɲ. ¹⁹ «Psawa manda va psay,» ka Hiridus. Lay, ngha a wa. Laghani ka dadawanaptá vli ta tsa gwal si ta nghay ya. Ka vlatá tsi ta tvi, ɲa pslatá hɛɲ. Tahula tsa, ka sli'aftá Hiridus ma Zudiya ka laha da luwa Sezare, ɲa nzdavata ka fitik tsəbakw hada.

²⁰ Ka basaftá mgham Hiridus ta ɲuduf katakata ta ghɛɲa gwal ma luwa Tir nda Sidun. Ka dzraftá tsahaya ta wi ka skwa turtuk ɲa lagha ta kəmani. Ka sutá hɛɲ ta ghɛɲa Blastus ta nzakway ka zwira mgham ya. Ka lagha hɛɲ dawa dzrafta nda mgham, kabga ma hadika tsa mgham ya ta saba skwi ɲa zay tan. ²¹ Badu tsa fitik tsaf hɛɲ ya, ka sudavatá Hiridus ta lguta ma mgham mghamani, ka nzafta ta dughurukwani, ka ɲəzlatá tsi banluwa. ²² «Lazglafta ta gwada, mndu a wu,» ka mnduha hlaftá wi. ²³ Gi hadahada, ka dzunťa duhwala Lazglafta ta Hiridus, kabga kwalani kul vlanťa glaku ta Lazglafta. Ka dughwadutá mtarak, ka mtutá tsi.

²⁴ Mbadá gwada Lazglafta ka ta vgha, ka sgaku mbsaka gwal zlgħay nda ɲuduf nda sga. ²⁵ Manda kdɪnta i Barnabas nda Sawulu ta slna ya ghunaf lu ta hɛɲ da Ursalima, ka vraghutá hɛɲ. Ka klinťa hɛɲ ta Yuhwana, ta hgə lu ka Markus ya, mista tan.

13

Zabaptá i Barnabas nda Pwal ɲa dza'a mna Lfida Gwada

¹ Ma Igliza luwa Anťakiya ná, mamu la anabiha nda gwal ta tagha skwiha ɲa mnduha. Hahɛɲ na i Barnabas, nda Simeyuna ta hgu lu ka mnda ɲra ya, nda Lukiyus mnda la Siren, nda Manahɛɲ ta glafta kawadaga nda Hiridus, ya si ta ga mgham ta hadika Galili ya, nda Sawulu. ² Ma sana fitik, ka tskavatá hɛɲ ka maga du'a nda sumay. «Hlapwa i Barnabas nda Sawulu ya mataba ghuni, ɲa maga slna ya hgan yu ta hɛɲ,» ka Sulkum nda ghuḅa, nda hɛɲ. ³ Tahula kdɪnta tan ta tsa suma nda maga du'a ya, ka fanaghatá hɛɲ ta dzvu ta hɛɲ ka zlinťa hɛɲ.

I Barnabas nda Pwal ma luwa Kiprus

⁴ Ka sli'aftá i Barnabas nda Sawulu, ghunafər Sulkum nda ghuḅa ta hɛɲ, ka laghu hɛɲ da luwa Selusi. Hada ɲlafta hɛɲ ta kwambalu, ka laghwi ta hadika Kiprus, ta tsavata ma drəf. ⁵ Manda ḅhadaghata tan da luwa Salamina, ka mnə hɛɲ ta gwada Lazglafta ma həga tagha skwa la Yahuda. Kawadaga Yuhwana Markus nda hɛɲ ɲa zlgħanťa hɛɲ. ⁶ Ka tadaptá hɛɲ ta tsa hadik ya ka ḅhadaghata da luwa Pafus. Ka slanaghatá hɛɲ ta sana dəgha, ta hgu lu ka Baryusuwa, sana mnda la Yahuda ya ta niňťa ghɛɲani ka anabi. ⁷ Tavata ɲumna tsa hadik ta tsavata ma drəf ya ta nzakwa tsi. Tsa ɲumna ya ná, Sergiyus Palus, mndu nda ghunizlak ma ghɛɲani ya. Ka hgafťa tsi ta i Barnabas nda Sawulu, kabga ta kumay ta snanató gwada Lazglafta. ⁸ Lagha tsa dəgha ta hgu lu ka Alimas nda gwada Grek ya, ka dzadza wa tan ka zba mbəđinťa zlgħay nda ɲudufa tsa ɲumna ya. ⁹ Mbadá Sawulu, ta hgu lu ka Pwal ya, nda ndaghatani nda Sulkum nda ghuḅa, ka vazlaftá iri tida. ¹⁰ «Kuslembembera magakwa gha, dagala nana mnda gha, zwanja halaway ka, ghuma inda skwi tdukwa ka. Yawu dza'a zlanťa kagha ta mbəđinťa tva Lazglafta ta nzakway ka tdukwani na? ¹¹ Kzla tama, wya Mgham dza'a dzughusta, ɲa ghulpəta gha. Dza'a nzdavanzda ka, had'ka dza'a nghanťa fitik wu,» ka'a. Gi hadahada tđik vli ta wa ira Alimas manda vli girvidik. Ka tatam

tsi ta tatamaku ka zba mndu ŋa ksay ta dzvu. ¹² Nghanata ŋumna ta tsa skwi ta maguta ya ná, ka zlgħaftá tsi nda ŋudufani. Lanafła tsa skwi ta tagħə lu ta ghəŋa Mgham Yesu ya katakata.

I Pwal nda Barnabas ma luwa Aŋtakiya

¹³ Ka sli'aftá i Pwal nda grahani ka lami da kwambalu ma luwa Pafus, ka lagħwi da Perge ta hadika Pamfali. Ka dgatá Yuhwana Markus ta vgha nda həŋ, ka vraghuta da luwa Ursalima. ¹⁴ Ka sli'igłaftá həŋ ma luwa Perge, ka lagħwi da luwa Aŋtakiya ta hadika Pisidi. Bađu Sabat, ka lamə həŋ nzata ma həga tagħa skwa la Yahuda. ¹⁵ Tahula dzadzəŋafta lu ta vli ma deftera zlahá Musa, nda ya ma deftera anabiha, ka maliha ma tsa həga tagħa skwa la Yahuda ya nda həŋ mantsa: «Zwanama dá, ka mamu gwadá da kaghuni ŋa vlanťá mbraku ta mnduha, lavinłava kuni ta gwadáy ndana,» ka həŋ. ¹⁶ Ka sli'aftá Pwal, ka'a nda dzvu nda dzvu mantsa: Snawasna la Isra'ila nda inda gwal ta tsəlbu ta kəma Lazgłafta! ¹⁷ Lazgłafta mnduha la Isra'ila ta zbaptá dzidziha mu ŋa ŋlanafťá həŋ, ma fitika nzakwa taŋ ta hadika Masar. Ka hliginťá tsi ta həŋ ma tsa hadik ya nda mbrakwani. ¹⁸ Ta klay ta vaku fwad mbsak maga tsi ta su'a nzaku nda həŋ ma mtak. ¹⁹ Tahula tsa, ka zadənatá tsi ta mndəra mnduha ndəfəŋ ta hadika Kan'ana, ka vlanťá tsi ta tsa hadik ya ta həŋ, ŋa ŋataŋ. ²⁰ Inda tsa nzakwagapta taŋ ya ná, ta klay ta vaku fwad dərmaək nda hutafmbsak.

«Ka vlanťá tsi ta gwal ŋa tsanatá guma ta həŋ, ha ka sagħa ta fitika anabi Samuyel. ²¹ Ka dawu həŋ ta fanamtá mghama taŋ ta həŋ. Ka fanamtá Lazgłafta ta həŋ ta Sawulu zwanə Kis, ta sabi ma mndəra la Benzamenə. Fwad mbsak vakwani ta ga mgham ta ghəŋa taŋ.

²² «Ka mbədanatá Lazgłafta ta hul ta Sawulu, ka mbədanamtá ga mgham ta Dawuda ta ghəŋa taŋ. «Słafsla yu ta Dawuda, zwanə Yesay. Zdəgihazdá, dza'a magay ta inda skwi ya ta kumə yu,» ka'a. ²³ Nda ma zivra Dawuda kləganaghata Lazgłafta ta la Isra'ila, ta mnda mba mndu, ta nzakway ka Yesu, manda ya tamaf tsi ta imi ta sləmənə ya. ²⁴ Ma kdaku Yesu ka saha, mnanamna Yuhwana ta inda la Isra'ila kazlay: Mbədanafwambədá ta nza-kwa ghuni, ka magaghunafta lu ta batem guli kə'a. ²⁵ Ndusakwa fitika kdəyni ta slnani, ka'a mantsa: «Dunəwa wa ya ka kaghuni nda i'i na? Ya tsa mndu ta kzlə kaghuni ya a i'i wa. Wa a tsatsi ta sagħa nda hula dá, slagħwa a yu dər ka plaptá zu'a bařah ma salani wa,» ka'a.

²⁶ «Zwanama dá, kaghuni ta nzakway ka zivra Abraham, nda kaghuni ta zlənə Lazgłafta tani, ŋa amu tsghəgamaghata lu ta na gwadá ta mbaku na. ²⁷ Tsaw tama, tsatsaf a mnduha ma Ursalima nda mghamha tani ta Yesu wa. Sna a həŋ ta tsa gwadá la anabi ta dzanə lu inda sabat ya guli wa. Ka dzanaghata həŋ ta ghəŋa skwi mna la anabi, nda ma dzata taŋ ta Yesu. ²⁸ Dər ma slanagħa a həŋ ta skwi prək ka dzata ma mndani wu, dzadza ta na mndu na, ka həŋ nda Pilat. ²⁹ Tahula kdinťa magatá skwi manda ya nda vinda ta ghəŋani ma deftera Lazgłafta, ka klagħatá həŋ dzata ta udza zlənəy. Ka klagatá həŋ ka famta ma kulu. ³⁰ Ama ka sli'aganaptá Lazgłafta mataba gwal nda rwa. ³¹ Nda ndəgha fitikani ta mara vgha ŋa gwal ta sli'afta ma Galili kawadaga nda tsi, ka lafi da Ursalima. Tsa mnduha ya ta nzakway ndanana, ka masləmtsəkani da mnduha la Isra'ila. ³² Vərdá aŋni, tsa Lfida Gwadá ya ta mnaghunata aŋni. Tsa ta ta imi tanaf Lazgłafta ta zləmənə ta dzidziha mu ya ná, ³³ magama ta amu, ta nzakway ka zivra taŋ ya Lazgłafta, ma sli'aganaptani ta Yesu ma mtaku. Wya skwi nda vinda ma Zabura his:

“Zwanja da ka,

gita yata yu ta kagha,”* ka’a.

³⁴ Sli’aganapsli’a Lazglafta ta Yesu ma mtaku, walglan̄ta a ta mtuta ŋa fəgladam̄ta mblani da kulu ŋa rwutani wa.

“Tsaya kəl Lazglafta ka mnay kazlay:

Dza’a vlaghunavla yu ta tfawi nda ghuḅa,
nda fa ghəŋ tida,

ya tanaf yu ta imi ta sləməŋ ta Dawuda† kə’a ya.”

³⁵ Ka’a ma sana vli guli na:

“Had̄ ka dza’a zlanatá mnda gha
ŋa rwutani ma kulu wu,”‡ ka’a.

³⁶ Ma fitika nzakwa Dawuda nda hafu ná, mnda ksanatá slna ta Lazglafta ya. Maganamaga ta skwi ta kumə tsi. Ka mtutá tsi, ka lam̄ta lu tavata dzidzihani, ka rwuta tsi. ³⁷ Ama tsa mndu sli’aganap Lazglafta nda hafu ya, walaŋ a rwaku ta ksan̄ta tsatsi wa. ³⁸ Mantsa tama zwanama, dīna ka san̄ta ghuni kazlay: Əŋka’a ka tsa Yesu ya kəl lu ka mnaghunan̄ta nda pla dmakwa ghuni kə’a. Traptra zlahā Musa ta klaptá kaghuni ma tsa dmakwa ghuni ya. ³⁹ Ama inda mndu ta zlghaftá Yesu ná, falau’ vghani. ⁴⁰ Daswa ka kuni tama, da slaghunaghata skwi mnə la anabi kazlay:

⁴¹ “Kaghuni gwal ta mna mbrəs nda Lazglafta,
nghawangha, ndərmima wa ndərmima,
ka zwadutá kuni, kabga dza’a magay yu
ta fitika ghuni ta mandərmimi,
ya dər ma kinawu rusaghunafta lu ná,
grafta a kuni dekdek wu kə’a ya\$”».

⁴² Manda saba i Pwal nda Barnabas ma həga tagha skwi, «Kdəkwakdək, ka vrakta kuni badu sana Sabat da mnəglan̄natá na gwada na,» ka lu nda həŋ.

⁴³ Tahula gazlata mnduha, ka sli’aftá ndəghata la Yahuda nda gwal ta lami nda la da dina la Yahuda mista i Pwal nda Barnabas. Ka ghu həŋ ta yiva. Ka vlə i Pwal nda Barnabas ta mbraku ŋa tan̄. «Dihavawa diha ma zdakatahuda Lazglafta,» ka həŋ nda həŋ.

⁴⁴ Sagha tsa sana Sabat ya, ka tskavatá wər mnduha ma tsa luwa ya demdem ŋa sna gwada Lazglafta. ⁴⁵ Nghay la Yahuda ta tsa tskata mnduha ya, ka lamə həŋ nda draku, ka dzadzə həŋ ta wa i Pwal, ka raraza həŋ.

⁴⁶ Zlən̄an̄ə a i Pwal nda Barnabas ta həŋ wa. Ka həŋ mantsa: «Nda ra má ka tin̄laghutá mna gwada Lazglafta ŋa kaghuni mazlay, ka kwalaghutá kaghuni. Ra a an̄ni ka mutsa hafu ŋa kdəkeden̄ wu ka kuni ya, dza’a mbədaghutá vgha ŋni nda tvə gwal kul nzakway ka la Yahuda ndana tama. ⁴⁷ Wya skwi mnan̄na Mgham Lazglafta:

“Fafa yu ta kagha ka tsuwadaka gwal kul nzakway ka la Yahuda,
ŋa mnay gha ta gwada ta mbaku*
ta ghəŋa hadik tender,”» ka’a.

⁴⁸ Snay gwal kul nzakway ka la Yahuda ta tsa gwada ya ná, ka rfu həŋ ta rfu, ka zləzlvu həŋ ta Lazglafta. Ka zlghaftá inda gwal thanaf lu ta hafu ŋa kdəkeden̄, ta həŋ.

⁴⁹ Ka tutá gwada Mgham Lazglafta ma tsa luwa ya demdem. ⁵⁰ Ka sli’amtá la Yahuda da gagaftá gwal dagaladagala ta zlən̄a Lazglafta, nda gwal

* 13:33 Ngha ta Zabura 2:7. † 13:34 Ngha ta Isaya 55:3. ‡ 13:35 Ngha ta Zabura 16:10. § 13:41 Habakuk 1:5. * 13:47 Ngha ta Isaya 49:6.

dagaladagala ma luwa tani. Ka ganaktá həj ta giri ɲa i Pwal nda Barnabas, ɲa ɲawaftá həj ma hadika taɲ. ⁵¹ Ka tukwanatá i Pwal nda Barnabas ta rgitika sɛla taɲ ta həj, ka laghwa taɲ da luwa Ikwaniya. ⁵² Ta ndaghutá ɲudufa gwal zlgħay nda ɲuduf ma luwa Anɲakiya da rfu, nda ya nda Sulkum nda ghuɓa tani guli.

14

I Pwal nda Barnabas ma Ikwaniya

¹ Manda ɓhadaghata i Pwal nda Barnabas da luwa Ikwaniya, ka lamə həj da həga tagħa skwa la Yahuda, ka mnə həj ta gwada Lazglafta. Ma tsa mnay taɲ ya, ndadā a ndəghatá la Yahuda nda la Grek ta zlgħafta nda ɲuduf wa. ² Ama mbaɗa tsa la Yahuda kul zlgħafta nda ɲuduf ya, ka gagaftá gwal kul nzakway ka la Yahuda ɲa gwaftawi nda həj ka zba gwada da zwanama. ³ Kulam nda tsa, ka nzɗavatá i Pwal nda Barnabas ma tsa luwa Ikwaniya ya. Ka mnə həj ta gwada Lazglafta ka ɲɗanɗa nda fatá ghəj dar ta Mgham Lazglafta. Vərdá gwada tsa gwada ya, ka Mgham Lazglafta nda həj nda ma vɗanɲani ta mbrakwa maga mazəmzəm, nda mandərmimi ta həj. ⁴ Ka dgavaptá mnduha his gamndər ma tsa luwa ya. Gəts ya laha mista la Yahuda, gəts ya laha mista gwal ghunay. ⁵ Ka dzraftá la Yahuda, nda gwal kul nzakway ka la Yahuda, nda maliha taɲ ta wi, ɲa liɲtá i Pwal nda Barnabas nda pala ɲa pslatá həj. ⁶ Ka snanaghatá tsi ta i Pwal nda Barnabas. Ka laghu həj da didifa vgha ma luwa Listra, nda ya ma luwa Derba ta hadika Ikwaniya, nda ya ma luwaha ta wanafta. ⁷ Ka mnə həj ta Lfida Gwada ma tsa vliha ya guli.

I Pwal nda Barnabas ma Listra

⁸ Ma tsa Listra ya guli, mamu sana mndu nda rwa səlani ta kul walanɲa mbaɗanɲa mbaɗa daga yagata, ta nzakwani hada. ⁹ Ka fatá tsi ta sləməj ka sna tsa gwada ta mnə Pwal ya. Ka faftá Pwal ta iri tida. Ta nghə tsi ná, mamu zlgħay nda ɲuduf da tsi prək ka mbanafɗa. ¹⁰ Ka Pwal nda tsi mantsa: «Sli'afslí'a ka sladata ka nda sɛla gha.» ka'a nda tsi nda lwi dagala dagala. Gi vɗuk kə'a valavata, ka mbaɗə tsi ta mbaɗa. ¹¹ Nghanata tsa tskata mnduha ya ta tsa skwi maga Pwal ya, ka hlaftá həj ta wi nda gwada Ikwaniya ta nzakway ka gwada taɲ. «Wana sli'agata lazglaftaha manda mnda sɛla tsakwam tsakwam da slamaghata*,» ka həj. ¹² «Zeyus» nana, ka həj nda Barnabas. «Hesmes» nana, ka həj guli nda Pwal, kabga tsatsi ta gwada. ¹³ Ka ksagaghatá mndu ta pla tsa Zeyus banaf lu ta həgani ta tva lami da tsa luwa ya ta lghəjha rkanaf tsi ta rka ta watgha tsa həga ya. Ta kumay tsatsi nda tsa tskata mnduha ya tani, ta planatá ghəj ta i Barnabas nda Pwal. ¹⁴ Snanɲa tsa gwal ghunay ta nzakway ka i Barnabas nda Pwal ya ta tsa skwi ya, ka kwahinɲa həj ta lgut ta vgha taɲ, ka ndadamta da taba tsa tskata mnduha. Ka həj mantsa: ¹⁵ «Nawawanawa zwanama, nahgani na dza'a kuni magay na? Mndu anɲi manda va kaghuni tane. Lfida Gwada ɲa anɲi ta kləgaghunaghata, ka zlanɲa kuni ta skwa wuyayha ka mbəɗakta kuni ta vgha tvə Lazglafta ya nda hafu mida, ya ta magaftá luwa nda hadik, nda inda skwiha mida tani. ¹⁶ Ghalya ná, zliniszla ta tvi ta mnduha ɲa ksa tvi ya ta kumə həj. ¹⁷ Anɲ mndani, ta kwalaghu a Lazglafta ta maranɲa ghəjani nda maga zɗaku wa. Ta nzəgaghunanza ta imi daga ta luwa, ta magaku skwi ma vwaha ghuni, ta hasl

* 14:11 Ngha ta Slna gwal ghunay 28:6.

nda hasla kuni ta skwa zay, ta taku ɲudufa ghuni da rfu,» ka hɛɲ. ¹⁸ Kulam nda va tsa mnay taɲ mantsa ɲa taɲ ya, zlahzlah ka hɛɲ pyaftá hɛɲ ta dza'a pla ghɛɲ ɲa taɲ.

¹⁹ Ta ma tsa gwada ya hɛɲ, ka sli'adaghatá la Yahuda ma luwa Aɲtakiya nda gwal ma luwa Ikwaniya, da baraftá tsa tskata mnduha ya. Ka zləzlərtsə lu ta Pwal ma ɲa dzata. Zlah nda mta tama ka lu ka tsəhidɪɲta tahula luwa ta wa mazawa. ²⁰ Ama ka lagha gwal zlgħay nda ɲuduf wanaghatá vgha, ka sli'aftá tsi ka lami da huda luwa.

Gamahtsimani, ka sli'aftá tsi kawadaga nda Barnabas ka lagħwi da luwa Derba.

Vragħata da Aɲtakiya ta hadika Siri

²¹ Ka mnə hɛɲ ta Lfida Gwada ma tsa luwa ya. Ka mutsaftá hɛɲ ta ndəghata gwal ta zlgħafta nda ɲuduf. Tahula tsa, ka vragħatá hɛɲ da luwa Listra, nda ya da luwa Ikwaniya, nda ya da luwa Aɲtakiya ta nzakway ta hadika Pisidi ya.

²² Ka vlanťá hɛɲ ta mbraku ta tsa gwal zlgħay nda ɲuduf ya, ɲa dihavata taɲ ma zlgħay nda ɲudufa taɲ. «Nda ma ghuya daɲwa kavghakavgha dza'a lama lu da ga mghama Lazglafta,» ka hɛɲ, nda hɛɲ. ²³ Ka pagħanamťá hɛɲ ta gwal ɲa nghan mnduha ta hɛɲ ma inda vla guya ta ghəɲa mnduha Lazglafta. Tahula ndəbata taɲ ta dzvu kawadaga nda suma, ka fanamťá hɛɲ ta tsa mnduha ya ma dzvu ta Lazglafta, ya zlgħaf hɛɲ.

²⁴ Ka sli'aftá hɛɲ ka lagħwi nda ta hadika Pisidi, ka ɓhadaghatá hɛɲ ta hadika Pamfali. ²⁵ Ka mnə hɛɲ ta gwada Lazglafta ma luwa Perge. Ka sli'aftá hɛɲ ka laha da luwa Atali. ²⁶ Ka sli'aftá hɛɲ nda kwambalu hada guli, ka lagħwi da luwa Aɲtakiya ta nzakway ta hadika Siri ya. Ma tsa luwa ya mutsafta hɛɲ ta zdakatahuda Lazglafta ɲa maganató slna ya kda hɛɲ ta magay. ²⁷ Manda ɓhadagħata taɲ, ka tskanató hɛɲ ta Igliz, ka rusu hɛɲ ɲa taɲ ta inda skwi ya magə Lazglafta nda hɛɲ, nda ya kə'a guninistá tva zlgħay nda ɲuduf ta gwal kul nzakway ka la Yahuda guli. ²⁸ Ka hanavatá i Pwal nda Barnabas katakata ma luwa Aɲtakiya kawadaga nda gwal zlgħay nda ɲuduf.

15

Tskata vgha ma Ursalima

¹ Mamu sana mnduha ta sli'afta ta hadika Zudiya, ka lagha da Aɲtakiya da tagħay ɲa zwanama kazlay: «Ka tsa a kuni ta fafadá ghuni manda ya mna zlaha Musa wu katsi ná, mbaf a kuni wa» kə'a. ² Zdəgana a tsa tagħa skwa taɲ ya ta i Pwal nda Branabas wa. Ka zlərdə hɛɲ ta wi nda hɛɲ ta ghəɲani ka ɲdanďa. Ka lu tama mantsa: Ka la i Pwal nda Barnabas nda sanlaha mataba mu da Ursalima slanaghatá gwal ghunay, nda la galata mndu, ka tsɪɲta hɛɲ ta gwada ta ghəɲani, ka hɛɲ. ³ Ka klaftá gwal zlgħay nda ɲuduf ta skwi ɲa mbaďa taɲ. Ka ksafťá hɛɲ ta tvi nda ma Finisi nda ya nda ma hadika Samari, ka dza'a nda rusay, ka gwal kul nzakway ka la Yahuda zlgħaftá Mgham Yesu. Ka rfu inda zwanama ta rfu katakata ta ghəɲani. ⁴ ɓhadagħata taɲ da Ursalima, ka tsu'aftá Igliz, nda gwal ghunay, nda la galata mndu, ta hɛɲ. Ka rusu hɛɲ ɲa taɲ ta skwi magə Lazglafta nda hɛɲ. ⁵ Mbaďa sanlaha mataba la Farisa ta zlgħaftá Yesu, ka sli'avafa. «Datsay gwal kul nzakway ka la Yahuda ta fafad, ka maga hɛɲ ta skwi ya mna zlaha Musa guli,» ka hɛɲ. ⁶ Ka tskavatá gwal ghunay nda la galata mndu, ɲa nghan gwada ta ghəɲani. ⁷ Ka gwadanaghatá hɛɲ ta gwada katakata ta ghəɲani. Ka sli'aftá Piyer, ka'a mantsa: «Zwanama, nda sna kuni manda ghalya kazlay: Mataba ghuni zbapta Lazglafta ta i'i

ña mnananjá Lfída Gwada ta gwal kul nzakway ka la Yahuda, kada snanjá hən ɲa zlgħafta tanj kə'a. ⁸ Ka maranjá Lazglafta ya nda sna ta ɲudufa inda mndu, ka tsu'áfta hən nda ma vɲanjani ta Sulkum nda ghuḅa ta hən manda ya vlama tsi ta amu ya guli. ⁹ Had sana skwi dgana Lazglafta ta amu nda hahən manda ghuḅinjani ta ɲudufa tanj, ma zlgħafta tanj wa. ¹⁰ Ndanana tama ní, kabgawu ta kəl kuni ka zlurga Lazglafta nda fanaghatá gwal zlgħay nda ɲuduf ta ndagaku ya trap dzidziha mu nda amu tani guli ta kərtay na? ¹¹ Nda ma zdakatahuda Mghama mu Yesu Kristi fatá ghəña amu ta mbaku manda va hahən guli,» ka'a.

¹² Sew, ka tsa tskatá vgha ya nzata. Ka zlraftá i Barnabas nda Pwal ta rusa mazəmzəmha nda skwa mandərmimi maga Lazglafta nda ma hahən mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda. ¹³ Kdəkwa tanj ta gwada ta gwada, ka zlraftá Yakubu ta gwada, ka'a mantsa: «Zwanama, swidwa! ¹⁴ Rusamaf rusa Simuɲ ká Lazglafta zlraftá nghapta ka gwal kul nzakway ka la Yahuda, ka zabaptá tsi mataba tanj ta gwal ɲa nzata ka ɲani. ¹⁵ Ka guram nda tsaya gwadata la anabi ta gwada tanj, manda ya nda vinda kazlay:

¹⁶ "Tahula tsaya dza'a vragavra yu, ɲa bəglafta dá ta həga Dawuda ta zluta ya. ɲa payafta dá ta tsa bədzatani ya, ka sladanafta.*

¹⁷ Mantsa ya dza'a kəl hamata mnduha, ka tsa gwal kul nzakway ka la Yahuda hagaf yu ɲa nzakway ka ɲa dá ya ka psa i'i,

ka Mgham Lazglafta ta maga tsa skwiha ya

¹⁸ mnata daga manda ghalya."

¹⁹ Ka kdə Yakubu ta mna gwadani. Ma vɲanj lu ta ghuya dənɲa ta gwal kul nzakway ka la Yahuda ta mbədfaktá vgha da Lazglafta, ka i'i nda ɲa dá. ²⁰ Skwi ɲa vindanaftá hən na: Zlanjta tanj ta wuya skwi, nda hliri, nda za skwi bərtá lu nda bərtá†, nda za us, kabga ²¹ daga ma nzakwagaptá, mamu mnduha ta mna gwada Musa ma inda luwa. Ta dzadzanay lu guli inda fitika Sabat ma həga tagha skwa la Yahuda,» ka'a.

Tsgħa ta lwi ɲa gwal kul nzakway ka la Yahuda

²² Mantsa tama, ka ndanatá gwal ghunay nda la galata mndu, nda gwal zlgħay nda ɲuduf, ta pasaptá mnduha mataba tanj ɲa ghunay da Anjakiya kawadaga nda i Pwal nda Barnabas. Ka psaptá hən ta i Yuda ta hgu lu ka Barsaba ya, nda Silas. Nda sgit ta hən his his mataba zwanama. ²³ Wya ka hən vindanamtá delewer ta hən ma dzvu:

«Anjani gwal ghunay nda la galata mndu ya ta ga zgu ɲa ghuni zwanama ta nzakway mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda ma luwa la Anjakiya, ta hadika Sirí nda ya ta hadika Silisi. ²⁴ Snaɲnagħa sna gwada ta ghəña sanlaha ma mndu ta sli'áfta da anjani, ka lafi da kbəghunafta kawadaga nda graha ɲni i Barnabas nda Pwal. ²⁵ Ka nzanaghatá ɲni demdem ta ghəñani, ka dgaptá hya mida. Ka zabaptá ɲni ta mnduha ɲa ghundaghunafta kawadaga nda graha ɲni i Barnabas nda Pwal. ²⁶ Hahən gwal ta vlatá hafa tanj ɲa maganatá slna ta Mghama mu Yesu Kristi. ²⁷ I Yuda nda Silas ta ghunədagħunafta ɲni mista tanj, ɲa rusaghunafta tanj nda wubisima tanj ta va na skwi vindaghunaf ɲni na. ²⁸ Skwi ta zdəganatá Sulkum nda ghuḅa nda anjani tani ná, va a ɲni ta faghunaghatá ndəgaku, ka malagħutá ya ta raku tkwe' ka magay wa. Wya

* 15:16 Ngha ta Amus 9:11-12. † 15:20 Ngha ta Levitik 18:6-18 nda Levitik 17:10-16.

skwi ɲa magay ghuni: ²⁹ Yaha kuni za slu'a skwa wuyay, yaha kuni za us, yaha kuni da za slu'a skwi ɓarta lu nda ɓarta, yaha kuni hliri[‡]. Ka zlanɓa kuni ta maga tsa skwiha ya katsi ná, magamaga kuni ta skwi dina. Lɔɲlɔɲ ka kuni nzata,» ka hɔɲ.

³⁰ Ka zlanɓa i Pwal nda Barnabas nda Yuda nda Silas ta hɔɲ ka laghwi da Anɓakiya. Ka tskanatá hɔɲ ta gwal zlgɔɲ nda ɲuduf, ka vlanɓa hɔɲ ta tsa skwi vindanaf lu ya ta hɔɲ. ³¹ Tahula dzaɲafta, ka rfu hɔɲ demdem ta rfu nda mbraku ya vlanɓa lu ta hɔɲ. ³² I Yuda nda Silas ta nzakway ka la anabi ya, ka nzɔvata hɔɲ ta mna gwada ɲa tan ɲa lɓa ɲuduf ɲa tan, ka mbra hɔɲ ma zlgɔɲ nda ɲuduf. ³³ Tahula nzɔvata tan tsɔɓakw fitik hada, «ka ɓhata kuni dughwana tama zwanama!» ka gwal zlgɔɲ nda ɲuduf nda hɔɲ, ɲa vra tan slanaghatá gwal ta ghunaftá hɔɲ. [³⁴ Sli'af a yu wu, ka Silas ka nzaghuta hada.] ³⁵ Ka nzatá i Pwal nda Barnabas ma luwa Anɓakiya. Ka taghɔ hɔɲ ta skwi ɲa mnduha, ka mnɔ hɔɲ ta gwada Mgham Lazglafta kawadaga nda sanlaha ma mnduha.

Dga vgha i Pwal nda Barnabas

³⁶ Tsɔɓakw fitik tahula tsa, «vru u vra da inda vli mana u ta gwada Mgham Lazglafta, ka dza'a u naghanaghatá zwanama, ka kinawu nzakwa tan,» ka Pwal nda Barnabas. ³⁷ Si ta kumay Barnabas ta klinɓa Yuhwana ta hgu lu ka Markus ya, mista tan. ³⁸ Lanaf a tsa dza'ani mista tan ya ta Pwal wu, kabga daga ta hadika Pamfali ta tsaghutá tsi ta vgha ka kwalaghutá kɔa dza'a maga slna kawadaga nda hɔɲ. ³⁹ Ka zlerɔanaftá hɔɲ katakata, ka dɔgatá hɔɲ ta vgha. Ka klaghatá Barnabas ta Markus mistani, ka ɲlaftá hɔɲ ta kwambalu ka laghwi ta hadika Kiprus. ⁴⁰ Ta zba'atá Pwal ta Silas. «Mista gha ka Lazglafta!» ka zwanama nda Pwal, ka sli'aftá tsi ka laghwi. ⁴¹ Ka rɔ tsi ta hadika Siri nda hadika Silisi, ka vla mbraku ɲa Igliz.

16

Pghafta Timute ta i Pwal nda Silas

¹ Ka ɓhadaghatá Pwal da luwa Derba, nda ya da luwa Listra guli. Mamu sana mnda Zlgɔɲ nda ɲuduf hada, Timute hgani. Makwa la Yahuda ta nuta ka mnda zlgɔɲ nda ɲuduf ta yata. Mndɔra la Grek dani. ² Ta ghubay tsa zwanama ta nzakway ma luwa Listra nda ya ma luwa Ikwaniya ya ta Timute. ³ Ka kumaftá Pwal ta klay ta salani, ka klɔ tsi. Ka tsanatá tsi ta fafaɔ, yaha gwada da la Yahuda ta nzakway ma tsa vli ya, kabga nda sna hɔɲ demdem kazlay: Mndɔra la Grek dani kɔ'a. ⁴ Ma inda luwa ta ɓhadaghatá hɔɲ, ta mnay hɔɲ ɲa inda gwal zlgɔɲ nda ɲuduf ta skwi ya tsin gwal zlgɔɲ nda ɲuduf nda la galata mndu ta ghɔɲani ma Ursalima. Tsaya skwi ɲa snata ghuni ka hɔɲ ta mnay ɲa tan. ⁵ Ka mbrɔ Igliz ta vgha ma zlgɔɲ nda ɲuduf, ka sgaku mbsaka tan inda fitik.

Fanaghata suni ta Pwal ma Truwas

⁶ Ka pyaftá Sulkum nda ghuɓa ta i Pwal nda Silas, ka mna gwada Lazglafta ta hadika Asiya. Ka sli'aftá hɔɲ ka laghwi nda ta hadika Frizi nda ya ta hadika Galat. ⁷ Ndu sadaghatá tan ta hadika Misiya, ka kumɔ hɔɲ ta dza'a ta hadika Bitani, ama vlanɓa Sulkuma Yesu ta tvi ta hɔɲ wa. ⁸ Ka kɔɲɲatá hɔɲ ta dza'a nda ta hadika Misiya, ka ɓhadaghatá hɔɲ da luwa Truwas. ⁹ Hada, ka nghanɓa Pwal ta sana mnda la Mekaduniya ta sladu ta kɔmani ma suni, ta mnay ɲani

[‡] 15:29 Ngha ta Slna gwal ghunay 15:20.

kazlay: «Sawi da Mekaduniya da kata an̄ni kə'a.» ¹⁰ Tahula fanaghata tsa suni ya ta Pwal, ka gi psə ɲni ta tva dza'a da Mekaduniya, kabga grafgra ɲni kazlay: Ta hga an̄ni Lazglafta ɲa kla Lfida Gwada da hada kə'a.

Zlghafta Lidiya ta Yesu ma luwa Filipiya

¹¹ Ka lamə ɲni da kwambalu ma luwa Truwas, ka ksaftá ɲni ta tva dza'a da luwa Samutra ta tsavata ma drəf ya. Gamahtsimani, ka laghu ɲni da luwa Nyapulis. ¹² Ka sli'aftá ɲni hada ka laghu ɲni da luwa Filipiya. Tsaya luwa dagala ta tsa hadika Mekaduniya ta nzakway ma dzva la Ruma ya. Tsəbakw fitika ɲni gerger ma tsa luwa ya. ¹³ Bađu fitika Sabat, ka saghu ɲni ma huda luwa ka laghwī tawa ghwa, dza'a slafsla ɲni ta vla ndəba dzva la Yahuda hada ka ɲni sizlay. Ka slaftá ɲni ta tskata mi'aha. Ka mnə ɲni ta gwada ɲa tan̄. ¹⁴ Lidiya hga sana marakw mataba tan̄, makwa luwa Tiyatir ya. Lguta dva ya nda bla nda bla dzvani ta dzawə tsi. Ta zlan̄ay ta Lazglafta guli. Ka fatá tsi ta sləmən̄ ka sna gwada ɲni. Ka gunanantá Lazglafta ta ɲdufani, ɲa tsu'a tsa gwada ta gwadə Pwal ya. ¹⁵ Ka maganafta lu ta batem nduk nda la ga tan̄ tani. «Ka grafgra kuni kazlay: Zlghafzlgħa yu ta Mgham Yesu kə'a, sawa da ini» ka'a ka mbladaghatá an̄ni da tan̄.

Nzaku ma gamak ma luwa Filip

¹⁶ Ta dza'a ɲni da vla maga du'a ma sana fitik, ka gəmatá ɲni nda sana makwa ka kwalva ksu ghwadaka sulkum ta vlantá mna skwi dza'a magaku ta kəma. Dagala tseɗi ta tsanakta tsi ta dan̄ahəgani, nda tsa ma slayan̄slayan̄ani ya. ¹⁷ Ka gi mbaɗə tsi mista ɲni nda i Pwal. «Nana mnduha na ná, gwal ksanatá slna ta Lazglafta ta luwa ya, tva mbaku ta mnaghunata hən̄!» ka'a ta dza'a nda guguday. ¹⁸ Nda za fitikhani ta mna tsa gwada ya tama, ka psanaghatá tsi ta Pwal. «Nda hga Yesu Kristi, sabsa ma na makwa na,» ka'a nda tsa ghwadaka sulkum mida ya. Ka gi sabə tsi mida hadahada. ¹⁹ Nghan̄ la dan̄ahəgani ma tsa makwa ya ta kwala tan̄ kul fəglafatá ghən̄ ta mutsa tseɗi, ka hlaftá hən̄ ta i Pwal nda Silas, ka hlaghatá ta dawadawa ta kama gwal dagala dagala. ²⁰ Ka hladaɗhatá hən̄ ta hən̄ da mnda tsa guma la Ruma. Ka hən̄ mantsa: «Gwada ɲa kətsida mnduha klamak nana mnduha la Yahuda na. ²¹ Ka taghamatá nzaku kul nghan̄ata, kul ramata tsu'ay mu, kul ramata ksay mu ta slna nda tsi, na amu ta nzakway ka la Ruma na,» ka hən̄.

²² Ka pghaftá dəmga ta vgha ta hən̄. Ka susudaghutá gwal guma ta lguta i Pwal nda Silas. «Sləwawa hən̄ nda krupi,» ka hən̄. ²³ Tahula sləvaptá hən̄, ka hlaghatá lu ta hən̄ da gamak. «Ka ngha ka ta hən̄ đina,» ka lu nda mnda ngha gamak. ²⁴ Na mnanata lu ta tsa gwada ya ta mnda ngha gamak, ka hlaghatá tsi ta hən̄ da huda həga. Ka tsatsamtá tsi ta səlaha tan̄ ma udzu. ²⁵ Ma takala tama, ka magə i Pwal nda Silas ta du'a, ka falaha nda zlzlvā Lazglafta. Ta snaysnay hamata la vu'a. ²⁶ Gi ka ghudzavaftá hadik, ka gigdavaftá tughwa tsa gamak ya. Gi ka gwanutá inda watgha tida, ka pwalutá zida ta inda la vu'a. ²⁷ Ka sli'avatá tsa mndu ta ngha hən̄ ya. Kə'a kə'a ná, nda gwana tsa gamak ya. Ka tsəhagaptá tsi ta budgwani ɲa dzuvtá vghani, ba sli'aghushlia inda la vu'a kə'a sizlay. ²⁸ «Ma dzuv ka ta vgha gha, wana ɲni demdem hadna,» ka Pwal gugudata. ²⁹ «Pinifwa vu ya,» ka tsa mnda ngha vu'a ya, ka ndadamtá tsi zləmbatá ta kəma i Pwal nda Silas, ta ghudzaku vghani da zlan̄. ³⁰ Tahula tsa ka hligiɲtá tsi ta hən̄. Ka'a nda hən̄ mantsa: «Mghamha da, nu dza'a yu magata ka da mbafta yu na?» ka'a. ³¹ Ka Pwal nda Silas mantsa: «Zlghafzlgħa ta Mgham Yesu Kristi, ka mbafta ka, kagha nda la ga ghuni tani,» ka hən̄.

³² Ka mnanatá hən̄j ta gwadá Mgham Lazglafta, ɲa tsatsi nda la ga taɲ tani demdem. ³³ Ka hlaghatá tsi ta hən̄j ta va tsa rvidík ya ka laghwi ghuínistá lkuha taɲ. Ka gi maganaftá lu ta batem ta tsa mndu ya nda la ga taɲ tani demdem. ³⁴ Ka klaghatá tsi ta i Pwal nda Silas da taɲ, ka zunustá skwi ta hən̄j. Ka rfu tsa mndu ya nda la ga taɲ tani ta rfu, kabga zlglafta taɲ ta Lazglafta.

³⁵ Tsadákwa vli, ka ghunaftá gwal tsa guma ta mnduha da tsa mnda ngha vu'a ya kazlay: Zliɲzla ta hən̄j kə'a. ³⁶ Ka mnda ngha vu'a lami mnanatá Pwal mantsa: «Zliɲzla ta hən̄j, ka gwal tsa guma tsghadíktá lwi, sabwasa, ka dza'a kuni nda zǵaku,» ka'a. ³⁷ Ka Pwal nda tsa gwal ghunadagha lu ya mantsa: «Tsaɲnagha a lu ta guma wu, ka gi slvaptá lu ta aɲni ta kəma mnduha, ka pghamtá aɲni ma gamak, ta aɲni ta nzakway ka mnduha la Ruma ná, gi ndanana ná, sabwa sa kǵekkdék ka lu nda aɲni ra? Magava a tsaya mantsa wa! Sagha hahən̄j kaghəɲa taɲ zliɲnista,» ka'a. ³⁸ Ka sli'aftá tsa gwal ghunadagha lu ya rusanaftá gwal tsa guma. Ka ksafá zləɲ ta hən̄j, snaɲər hən̄j kazlay: Mnduha la Ruma i Pwal nda Silas kə'a. ³⁹ Ka lagha hən̄j da ndəba dzvu, ka hən̄j mantsa: «Ga ghunaga ɲni ta dmaku,» ka hən̄j. Ka hligiɲtá hən̄j ta hən̄j ma gamak. Ka ndəbanatá hən̄j ta dzvu ta hən̄j ɲa sli'apta taɲ ma tsa luwa ya. ⁴⁰ Saba i Pwal nda Silas ma gamak, ka laghu hən̄j da Lidiya. Tahula nghanaghata taɲ ta zwanama, ka vlanjta mbraku ta hən̄j ka sli'aftá hən̄j ka laghwi.

17

I Pwal nda Silas ma luwa Tesalunik

¹ Ka ksaghatá hən̄j ta tvi nda ma luwa Amfipulis ka zlagaghata nda ma luwa Apuliniya, ka ɬhaghata hən̄j da luwa Tesalunik. Hada, mamu həga tagha skwa la Yahuda. ² Hkən̄ Sabata Pwal ta lami ta ghəɲ ta ghəɲ manda ya snu tsi. Ka zlərdə tsi nda hən̄j ta skwi nda vinda ma deftera Lazglafta. ³ Ka paslay ɲa taɲ, ka mnay kazlay: Dza'a ghuyə ghuya Kristi ta daɲwa, dza'a sli'agapsli'a nda hafu mataba gwal nda rwa kə'a. «Tsəna Yesu ta mnə yu ɲa ghuni na ná, tsaya tsa Kristi ya,» ka'a. ⁴ Ka tdaghata tsa gwadá ya ta ghunislaka sanlaha ma la Yahuda ta snaɲ, ka laghu hən̄j mista i Pwal nda Silas. Mantsa ya ndəghata la Grek ta zləɲa Lazglafta, nda ndəghata sanlaha ma mi'aha dagaladagala guli. ⁵ Ka ndəghanaftá draku ta ɲudufa sanlaha ma la Yahuda, ka hlafta hən̄j ta la tanda ma luwa, ka sli'anafta hən̄j ta ɲudufa mnduha. Ka sli'adaghata hən̄j da Yasuɲ, ka zbə hən̄j ta i Pwal nda Silas ɲa hla hən̄j ta kəma mnduha, ⁶ slanagha a hən̄j ta hən̄j wa. Ka ksaghatá hən̄j ta Yasuɲ nda sanlaha ma zwanama ta kəma gwal ta tsa guma ma luwa. Ka hən̄j mantsa: «Nana mnduha na ta kətsidanaftá mnduha ta ghəɲa hadík, ka sagha hən̄j da amu ndanana, ⁷ ka tsu'afɲa Yasuɲ ta hən̄j ga taɲ. Had hən̄j ta sna zlahu ya ta fata mgham Sezar wa. Mamu sana Mgham ta hgə lu ka Yesu, ka hən̄j ta mnay,» ka hən̄j. ⁸ Snaɲta mnduha ma tsa luwa ya nda gwal ta tsa guma ta tsa gwadá ya, ka sli'avafɲa hən̄j. ⁹ Ka platá i Yasuɲ nda tsa sanlaha ma zwanama ya ta bika kada zliɲta gwal ta tsa guma ta hən̄j.

I Pwal nda Silas ma luwa Bere

¹⁰ Girvidík tama, ka kdikiɲtá gwal zlglay nda ɲuduf ta i Pwal nda Silas da luwa Bere. Bhadaghata taɲ da hada, ka lamə hən̄j da həga tagha skwa la Yahuda. ¹¹ Mal la Yahuda ma Bere zǵakwa ghəɲa taɲ ka gwal ma luwa Tesalunik, kabga fafa hahən̄j ta ghəɲa taɲ kahwathwata ka sna gwadá Lazglafta. Inda fitik hən̄j ta vitsa vindatá skwi ma deftera Lazglafta ɲa nghanay ka manda

va tsaya tsi re, ka manda va tsaya a wa a tsa skwi ta mnə Pwal ŋa taŋ ya. ¹² Nda ndəgha la Yahuda ta zlgħafta nda ŋudufa taŋ. Mantsa ya ndəghata mi'aha dagaladagala mataba la Grek nda zgwana taŋ tani. ¹³ Snaŋta tsa la Yahuda ma luwa Tesalunik ya kazlay: Wa'a Pwal ta mna gwada Lazglafta ma luwa Bere kay guli kə'a, ka sli'adaghata həŋ da tsa luwa ya sli'anafta ŋudufa mnduha. ¹⁴ Ka gi kdikiŋtá zwanama ta Pwal nda ta wa drəf, ta nzaghuta i Silas nda Timute ma luwa Bere. ¹⁵ Ka klagħatá gwal pghay ta Pwal, tep da luwa Atina. Ma sli'a taŋ ka vru, ka mnanatá Pwal ta həŋ kazlay: Ka sagħa i Silas nda Timute slidighata misimmisim ya kə'a.

Pwal ma luwa Atina

¹⁶ Ma tsa nzakwa Pwal ta kzla i Silas nda Timute ma luwa Atina ya, ka nanaghantá tsi ta skwa wuyayha ma tsa luwa ya, ka kuzlanaftá tsi ta ŋuduf katakata. ¹⁷ Mantsa tama, ka ghu tsi ta yiva nda la Yahuda, nda ya nda gwal ta zlaŋa Lazglafta ma həga tagħa skwa la Yahuda. Mantsa ya guli nda inda mndu ta guyatá tsi nda həŋ ta dawadawa vli inda fitik. ¹⁸ Mamu gwal ta tagħa dzaŋa tva mbada gwada ta hgə lu ka la Ipikuri, nda Situyikiya ta mbada gwada nda tsi guli. «Nu ta yə na mndu na katək na?» ka sanlaha. «Gwada ta sana Lazglafta kul had hadna ta gwadə tsi.» Ka sanlaha, kabga snay taŋ ta mnay Pwal ta gwada ta Yesu nda sli'agapta ya sli'agap tsi mataba gwal nda rwa. ¹⁹ Ka klagħata həŋ ta Pwal mista taŋ, ka kladaghata ta kəma gwal dzra gwada ta sana kudunur ta hgə lu ka Ariyupas. «Dza'a snaŋnamsna ka ta na lfiđa skwi ta tagħə ka na rki na? ²⁰ Nana gwada ta mnə ka na ná, ka lfiđani nzakwani da aŋni. Ta kumay ŋni ta snaŋta klatá ghəŋani,» ka həŋ nda tsi. ²¹ Inda la Atina nda la matbayha ma tsa luwa ya, tsa lfiđa skwi yeya ta gwagwadu lu, ta snə lu kwenkwen. ²² Ka sladatá Pwal ta kəma tsa gwal dzra gwada ya, ka'a mantsa: «Kaghumi mnduha la Atina, ta nghadaptá yu dər ndigandiga ná, ŋanaŋa kuni ta dina. ²³ Ma fitika ranafta da ta vliha ma na luwa ghuni na ná, ka slaslanaghata yu ta skwiha ta ndəbu kuni ta dzvu ŋa taŋ. Ka slaftá yu ta gwir vindaf lu ta skwi tida kazlay: Ŋa Lazglafta kul snaŋta lu kə'a. Mantsa nzakwani, tsa skwi ta ndəbu kuni ta dzvu ŋani kul snaŋta kuni ya ná, tsaya sagħa yu da mnaghunata. ²⁴ Tsaya Lazglafta ta magaftá hadik nda inda skwi tida tani. Tsatsi Mgham ta ghəŋa luwa nda hadik. Had ta walaŋta nzaku ma həga ya baf mndu nda dzvani wa. ²⁵ Psaŋ a ta katu da mnda səla ŋa vlanjtá skwi wa. Had skwi pda tsatsi guli wa. Tsatsi ta famta hafu ma inda mndu ta kəl mndu ka hafu. Tsatsi guli ta vlata inda hamata skwi. ²⁶ Nda ma mndu turtuk zlagagiŋta tsi ta inda mnduha, ka pghata həŋ təbsa' ta ghəŋa hadik demdem. Ka daganatá fitika inda skwi, kwakwaranaha ta inda taŋ ta hadik ŋa nzakwa taŋ. ²⁷ Mantsa ya kə'a magafta, kabga ŋa zbay taŋ ta Mgham Lazglafta, ma tatamay taŋ ta zbay. Aŋ mndani, di'ijagħu a nda amu wa. ²⁸ Əŋka'a ka tsatsi ta kəl mu ka nzaku nda hafu, dər ta kəl mu ka gigdavata, dər ta kəl mu ka nzaku.

Mantsa ya mnata gwal fa laha mataba ghuni guli: “Kahwathwata mndəra taŋ amu guli,” ka həŋ.

²⁹ Ka si mndəra taŋ ma Lazglafta amu ya, ra a ka ndanay mu ta granaftá Lazglafta nda tsa skwa wuyayha tsatsaf lu nda dasu, nda ya nda kufur, nda ya nda pala tsana a mnda səla ka ghəŋani ta magafta ya wa. ³⁰ Ŋaw lu 6a, ka Lazglafta nda mnduha daga manda ghalya, kabga kwala taŋ kul snaŋta. Ndanana tama, ta hga mnduha Lazglafta ma inda vli ka mbəđanafta həŋ ta nzakwa taŋ, ³¹ kabga fafa ta fitik ŋa tsanaghata guma nda tvani ta inda

ghəŋja hadik. Zbapzba Lazglafta ta mndu ŋa maga tsaya ka sli'aganaptá tsi mataba gwal nda rwa. Manda tsaya marananta Lazglafta ta inda mndu kazlay: 'Tsatsi vərda mnda tsa guma zbap yu,' ka'a.

³² Na tsa snanta tan ta mnay Pwal ta gwađa ta sli'agapta mataba gwal nda rwa ya, ka ghubasu sanlaha nda ghubasa ta Pwal. «Ŋa snəglanavata ŋni bađu ma sani ta tsa gwađa ta mnə ka ya,» ka sanlaha.

³³ Ka sli'afťa Pwal mataba tan ka laghwi. ³⁴ Mataba va tsaya ná, mamu sanlaha ta zlgħafta, ka laghu həŋ mistani. Mataba tan, mamu Deniz, ta nzakway tekw tsatsi mataba gwal ta dzra gwađa ma Ariyupas, nda sana marakw Damaris hgani, nda sanlaha guli kawadaga nda həŋ.

18

Pwal ma luwa la Kwareŋt

¹ Tahula tsa, ka sli'afťa Pwal ma luwa Atina, ka laghwi da luwa Kwareŋt. ² Hada, ka guyatá tsi nda sana mnda la Yahuda ta hgu lu ka Akilas, ya lu ta hadika Puŋ. Sli'afťani yeya ta hadika Italiya kawadaga nda markwa tan Priskila, kabga ka sli'apsli'a inda la Yahuda ta hadika Ruma ka mgham Klawdi mnata. Ka guyafťa Pwal ta vgha nda həŋ. ³ Ka skwa turtuk slna ta magə həŋ. Həga tumpul ta dádah həŋ. Tsaya kəl Pwal ka gwaftá vgha nda həŋ. ⁴ Inda fitika Sabat Pwal ta zlərdá gwađa ma həga tagha skwa la Yahuda, nda la Yahuda nda ya nda la Grek, kabga ta kumay ta tdáktá həŋ ŋa zlgħaftá gwađa Lazglafta.

⁵ Manda zlanťa i Silas nda Timute ta hadika Mekaduniya, ka lagha slanaghatá Pwal, ka vzatá Pwal ta ghəŋani ka mna gwađa. Ka paslə tsi ŋa la Yahuda kazlay: 'Yesu ná, Kristi ya kə'a. ⁶ Ka grunťa la Yahuda ka rarazay. Mbađa Pwal ka tukwanatá rgitika lgutani ta həŋ. Ka'a nda həŋ mantsa: «Ta ghəŋja ghuni ka skwa ghuni, daga ndana nda sli'a yu tvə gwal kul nzakway ka la Yahuda,» ka'a. ⁷ Ka sli'afťa tsi hada ka lagha da sana mndu, Tirtiyus Yustus hgani. Ta zləŋay tsa mndu ya ta Lazglafta. Tavata həga tagha skwa la Yahuda həga tan. ⁸ Ka zlgħaftá Krispus ta nzakway ka mgham ta ghəŋja həga tagha skwa la Yahuda ta Mgham Yesu, mantsa ya la ga tan guli. Nda ndəgha gwal ma Kwareŋt guli ta snanťa gwađa Pwal, ka zlgħaftá həŋ, ka maganaftá lu ta batem ta həŋ.

⁹ Ta sana rvidik, ka gwaďganatá Lazglafta ta Pwal nda ma suni. Ka'a mantsa: «Yaha zləŋ da ksaftá kagha da haftá ka ta wi Pwal, kdəŋ gwaďay.

¹⁰ Kawadaga yu nda kagha, had mndu dza'a walanťa faftá dzvu ta kagha ŋa ghuya dənwa ŋa gha wa. Nda ndəgha mnduha dā ta ma na luwa na,» ka'a.

¹¹ Ka zata pwal ta vaku nda tili mku' ma tsa luwa ya, ta taghanaftá mnduha ta gwađa Lazglafta.

¹² Ma fitika nzakwa Galiyuna ka ŋumna ta hadika Akaya tama, ka gwaftá la Yahuda ta wi ka grunťa Pwal. Ka kladaptá həŋ da vla tsa guma. ¹³ Ka həŋ mantsa: «Nana mndu na ta bara mnduha ŋa tsəlbu ta kəma Lazglafta, ka zlanťa skwi mna zlahu,» ka həŋ. ¹⁴ Ta dza'a dza'a Pwal da gwađa mantsa, ama ka gi tsu'afťa Galiyuna ta gwađa nda la Yahuda. Ka'a mantsa: «Ka had mndu dza lu wu katsi, had sana dmaku ta bluta wu katsi, had yu ta snaghunata, a la Yahuda wa. ¹⁵ Ka si ta ghəŋja zwana gwaďaha, nda ya ta ghəŋja hgu, nda ya ta ghəŋja zlahu ghuni ta zlərdá kuni ya, dzik nda kaghuni tsa. Va a yu ta tsa guma ta ghəŋja tsa skwiha ya wu,» ka'a. ¹⁶ Ka ghzlaftá tsi ta həŋ ma vla tsa guma. ¹⁷ Ka gwaftá həŋ ta wi ta Sustene, ta nzakway ka mgham ta ghəŋja tsa

həga tagha skwa la Yahuda ya, ka ksafra, ka dgapta ta wa tsa vla tsa guma ya, gvalan a Galiyuna wa.

Vraghata Pwal da luwa Aṅtakiya

¹⁸ Ka nzɔɔglavatá Pwal tsəbákw fitik ma Kwareṅt. Tahula tsa, ka sli'aftá tsi kawadaga nda i Priskila nda Akilas, ka zlanťá zwanama, ka lami da kwambalu, ka laghwi ta hadika Siri. Ma kdə tsi ka lami da kwambalu, ka htsatá tsi ta ghəṅani ma luwa Saṅkre, si wadana tsi ta Lazglafta. ¹⁹ Ka 6hadaghatá həṅ da luwa Afisus, ka zlanatá Pwal ta i Priskila nda Akilas. Ka sli'aftá tsi ka lami da həga tagha skwa la Yahuda, ka ghwa yiva nda la Yahuda hada. ²⁰ Ka ndəbə həṅ ta dzvu da tsi, má ṅa nzɔɔvatani da həṅ, ama đvaf a Pwal wa. ²¹ «Ta dza'a vraghavra yu ka ta đvay Lazglafta,» ka'a nda həṅ.

Ka ṅlaftá tsi ta kwambalu ma Afisus ka laghwi. ²² Ka 6hadaghatá tsi da luwa Sezare. Ka sli'aftá tsi hada guli ka laghwi da luwa Ursalima da ganaghatá zgu ta Igliz karaku, ma kdaku tsi ka laghwi da luwa Aṅtakiya. ²³ Tahula nzɔɔvatani gerger ma luwa Aṅtakiya ta hadika Siri, ka sli'aftá tsi ka laghwi da ranaftá hadika Galat, nda hadika Frizi, ka vla mbraku ṅa inda gwal zlgħay nda ṅuduf.

Apwalus ma luwa Afisus nda ya ma Kwareṅt

²⁴ Mamu sana mnda la Yahuda, Apwalus hgani, ma luwa Alegzandri yata lu. Ka lagha tsi da luwa Afisus. Mnda gwada ya, nda sna ta vindata skwiha ma defteri. ²⁵ Taghaf tagha ta skwi ta tva Mgham Yesu. Ká ka nda warakatani. Ta taghay ta skwi ta ghəṅa Yesu nda tvani ṅa mnduha. Aṅ mndani, maga batema Yuhwana yeya snaṅ tsi. ²⁶ Ka mnə tsi ta gwada nda tsafaratá vgha ma həga tagha skwa la Yahuda. Snay i Priskila nda Akilas ta skwi ta mnə tsi, ka hgaghatá həṅ ṅa sganaghata taghanaftá skwi nda tvani ta ghəṅa gwada Lazglafta. ²⁷ Tahula tsa, ka kumaftá Apwalus ta dza'a ta hadika Akaya*. Ka sganaghatá zwanama ta mbraku, ka vindanaftá həṅ ta đelewer ta gwal ta tsa hadik ya ṅa tsu'afta taṅ nda rfu. Bhadaghatani da hada, ka katanťá tsi nda zdaku ya vlan Lazglafta ta gwal ta ghadatá zlgħafta. ²⁸ Ka gwada tsi ta gwada banluwa nda la Yahuda, ka traptá həṅ ta skwi ṅa ṅrapta. Ka marananťá tsi ta həṅ ta skwi nda vinda ma defteri kazlay: Yesu ná, Kristi ya ka'a.

19

Pwal ma luwa Afisus

¹ Ma fitika nzakwa Apwalus ma luwa Kwareṅt, ka ranaftá Pwal ta vli ta ghwaḥa ta hadika Asiya, ka 6hadaghatá tsi da luwa Afisus ka slaftá tsi ta sanlaha ma gwal zlgħay nda ṅuduf hada. ² Ka'a mantsa: «Mutsafmutsa kuni ta Sulkum nda ghuḅa ma zlgħafta ghuni ra?» ka'a dawanjta da həṅ. Ka həṅ nda tsi mantsa: «Ta sna a ṅni ta skwi ta hgə lu ka Sulkum nda ghuḅa wa,» ka həṅ. ³ «Mndərga wati batem magaghunaf lu na?» ka'a nda həṅ. «Mndərga ṅa Yuhwana maganaf lu,» ka həṅ nda tsi. ⁴ Ka Pwal mantsa: «Gwal ta tsu'afta ka mbədanafťá nzakwa taṅ, maganaf Yuhwana ta batem ta həṅ. Ka Yuhwana nda həṅ na: Zlgħafwazlgħa ta tsa mndu ta sagha nda hula da ta nzakway ka Yesu ya,» ka'a. ⁵ Tahula snaṅta taṅ ta tsa gwada ya, ka maganaftá lu ta batem ta həṅ nda hga Mgham Yesu. ⁶ Ka fanaghatá Pwal ta dzvu ta həṅ, ka saha Sulkum nda ghuḅa ta ghəṅa taṅ. Ka gwada həṅ ta gwada nda sanlaha ma

* 18:27 Ngħa ta Slna gwal ghunay 18:12.

gwada, ka klə həŋ ta lwa Lazglafta guli. ⁷ Ta magay gwagwa ta tsa mnduha ya ta ghwanpdə his.

⁸ Tahula tsa, ka gdátá Pwal ta dza'a da həga tagha skwa la Yahuda. Hkən tilani ta mna gwada ta ga mghama Lazglafta, ka ŋavata ŋa tdáktá ghəŋa gwal ta sna skwi ta mnə tsi. ⁹ Ka tənanaftá sanlaha mataba tanj ta ghəŋ, ka kwalaghutá həŋ ta zlgħafta, ka għuḃasə həŋ ta tsa tagha skwi ta ghəŋa tva Yesu ya ta kəma tskata mnduha. Tsaya tama, ka sli'áftá Pwal ka zlanjtá həŋ, ka hlgħatá gwal zlgħay nda ŋuduf, ka laghu həŋ da həga dzaŋa Tiranus, ka taghə tsi ta skwi ŋa tanj inda fitik hada. ¹⁰ His vakwa tanj ta taghay. Ma tsaya snanja inda gwal ta nzakway ta hadika Asiya, daga la Yahuda, nda la Grek tani ta gwada Mgham Lazglafta.

Zwana Seva

¹¹ Ka magə Lazglafta ta mazəməmə ŋa ndərmimay nda ma Pwal. ¹² Tsaya ta kəl lu ka klaftá lgut nda salawar ya ta ksantá vgha Pwal tazlay, ka klanjtá gwal kul dughwanaku ŋa ksantá həŋ, ŋa sagħwa tsa danjwa nda ghwadaka sulkum ya tani ma həŋ. ¹³ Mamu sanlaha ma la Yahuda guli ta ra luwa, ŋa ghazligintá ghwadaka sulkum ma mnduha. Ka dzəghanjtá hahəŋ guli ta ghzla ghwadaka sulkum nda həga Mgham Yesu ma gwal nda kasa da halaway. Ka həŋ mantsa: «Nda hga tsa Yesu ta mnə Pwal ya ta mnaghunata ŋni: Sabwasa,» ka həŋ. ¹⁴ Ndəfəŋ zwana sana mndu ta hgə lu ka Seva ta nzakway tekw mataba la mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta la Zudiya, ta maga mndərga tsa skwi ya mantsa. ¹⁵ Ma sana fitik, ka tsa ghwadaka sulkum ya nda həŋ mantsa: «Wya nda sna yu ta Yesu, nda sna yu ta Pwal guli, wa kaghuni tama?» ka'a nda həŋ. ¹⁶ Ka valaftá tsa mndu ksu halaway ya ta həŋ ka mbranagħatá həŋ demdem. Ka ndandagaptá həŋ ma tsa həga ya nda hwaya ka fərdi'u, nda babalatá vgha. ¹⁷ Ka snanagħatá tsa skwi ya ta inda la Yahuda nda la Grek tani ma luwa Afisus. Ka ksáftá zləŋ ta həŋ demdem, ka vlə həŋ ta glaku ŋa Mgham Yesu. ¹⁸ Ta traku gwal si ta zlgħafta, ka sagħa həŋ da mnay nda wa tanj ta ghwadaka skwi ya mamaga həŋ. ¹⁹ Nda ndəgha gwal si ta mbadáku ta hláktá defterihə tanj ka dariŋta ta kəma mnduha demdem. Ka mbadáftá lu ta tseda tsa defterihə ya ná, ta klay ta tseđi ka dəmbu' hutaf ²⁰ Mantsa ya kəl gwada Mgham Yesu ka ŋluta, ka zuta vli nda mbrakwa Mgham Lazglafta.

Gigdavafta vli ma Afisus

²¹ Tahula tsa, ka Pwal ndanata mantsa: Ka ranafra yu ta vli ta hadika Mekaduniya, nda vli ta hadika Akaya* katsi, ta dza'a da luwa Ursalima yu. «Ka ḃhadagħaḃha yu da hada katsi guli, nda nza tkwe' ka ḃhadagħata dá da luwa Ruma guli,» ka'a. ²² Ka ghunagħatá tsi ta i Timute nda Irasta, his mataba gwal ta katanja ta hadika Mekaduniya. Ta nzatá vərdá tsatsi ka nzdavata ta hadika Asiya. ²³ Ma tsa fitik ya, ka sli'aváftá gwada katakata ta ghəŋa Mgham Yesu. ²⁴ Tsaw mamu sana dəgha ta slru ta hgu lu ka Dametriyus, ta slara zwana həga ka kufur, ŋa wuyay, ta hgu lu ka Deyes Artimis. Kad' ka skwi ta planata tsi ta gwal ta maganató slna. ²⁵ Ka tskanató tsi ta tsa mnduhani ya, kawadaga nda sanlaha ta maga mndərga tsa slnahani ya guli. Ka'a nda həŋ mantsa: «Graha! Nda sna kuni kazlay: Ta na skwi ta tsatsafta mu na nzafta mu kə'a. ²⁶ Nda ngha kuni, nda sna kuni guli ta skwi ta mnə Pwal. Ka'a na: Nza a skwi ta tsatsafta mnduha nda dzva tanj ka Lazglafta

* 19:21 Ngha ta Slna gwal ghunay 18:12.

wu, ka'a. Ka tɔaghatá tsi ta ndəghata mnduha. Ma na luwa Afisus na kwenkwen yeya a wu, nduk ma inda vli ta hadika Asiya tani. ²⁷ Wana na skwi na dza'a dzatá slna mu. Tsaya ya a wu, dza'a zləmbaku gwada ta ghəja həga skwa wuyay mu dagala ta nzakway ka Deyes Artimis. Vləgəлта a mnduha ta glaku ŋa Deyes ka tsələu ma ghuvani manda ya ta magə lu ma inda vli ta hadika Asiya nda ya ta ghəj hadik demdem ya wu,» ka'a. ²⁸ Snaŋta taŋ ta tsa gwada ya, ka gufaftá ŋudufa taŋ ka gugud həj ta gugudaku. «Ya dagala gwada ta Deyes Artimis la Afisus,» ka həj. ²⁹ Ka sli'avafatá vli kudukuts ma luwa demdem, ka hwaya da vla katskatsu, ka ksədanaghatá həj ta graha Pwal ta nzakway ka i Gayus nda Aristarkus, tsa hahəj his ta nzakway ka mnduha la Mekaduniya ya. ³⁰ Si ka kumə Pwal ta dza'a slanaghatá həj, ama ka pyaftá gwal zlghay nda ŋuduf. ³¹ Mamu sanlaha ma gwal ksa slna ŋumna ta hadika Asiya ta nzakway ka graha Pwal. «Yaha ka da dza'a da tsa vla katskatsu ya,» ka həj tsghadanaghatá lwi ta Pwal. ³² Ta tsa luwa ya, nda ghuya ghəja mnduha. Ka nu ŋa ya laha ta guguday, ka nu ŋa ya laha ta gugday. Mal gwal mataba taŋ kul snaŋtá skwi ta tskanatá həj. ³³ Ka snanamtá sana mnduha ta tsa gwada ya ta sana mndu ta hgu lu ka Alegzandra ta klə la Yahuda ta kəma. Ka Alegzandra tama mantsa: «Swidwa! Swidwa!» kə'a kapaŋtá dzvu, ka kuma gwada ŋa mnananŋtá mnduha. ³⁴ Manda snaŋta taŋ kazlay: Mnda la Yahuda na mndu na kə'a, ka hlafatá həj ta wi ka skwa turtuk ka zatá awa his. Ka həj mantsa: «Dagala gwada ta Deyes Artimis la Afisus!» ka həj hlafatá wi.

³⁵ Ka ləbanatá mnda vindi ma tsa luwa ya ta mnduha zlahzlah. Ka'a mantsa: «Ari wa la Afisus, wa ya kul snaŋta kazlay: Luwa Afisus ta ŋanatá tsa həga Deyes Artimis dagala ya, nda tsa tsatani ta saha ta luwa ya kə'a na? ³⁶ Had mndu dza'a zlərday wa. Ləbanatá ŋuduf ka dzatá ghəj skwi ŋa magay. ³⁷ Na mnduha hlagagha kuni da hadna na ná, had sana rutsak vzaf həj ta həga skwa wuyay, ka razatá Diyesa mu wa. ³⁸ Ka mamu skwi mataba Dematriyus kawadaga nda gwal ksanatá slna nda sana mndu katsi, mamu vla tsa guma, ka kla həj da gwal tsa guma, ka dza'a həj dganata hada. ³⁹ Ka mamu sna gwada ta kumə kuni ta mnay katsi guli, dza'a dzray mu ta tsaya ma vla dzrəka mu. ⁴⁰ Ta ghəja na skwi ta magaku gita na ná, lavinlava lu ta tsafatá badza ta amu ka gwal zlərdawi, kabga had skwi prək ka tskamata mandana ná, ŋa mnay mu kazlay: Ta ghəja ya skwi ya ts kavata mu kə'a wa,» ka'a. Kdákwaní ta gwada, «gazlawagazla,» ka'a nda mnduha.

20

Sli'a Pwal ta hadika Mekaduniya nda ya ta hadika Akaya

¹ Tahula ləbatá tsa sli'avafata sli'avaf lu ya, ka tskanatá Pwal ta gwal zlghay nda ŋuduf, ka vlanŋtá mbraku ta həj. Ka dɡatá tsi ta vgha nda həj, ka laghwi ta hadika Mekaduniya. ² Tahula ranaftani ta tsa hadika ya, ka valanŋtá tsi ta mbraku katakata ta gwal zlghay nda ŋuduf, ka bhadaghatá tsi ta hadika Gres. ³ Ka zatá tsi ta tili hkən hada. Ta dza'a dza'a lami da kwambalu ŋa dza'a ta hadika Siri tama, ka snaŋtá tsi ta dzray ta dzrə la Yahuda ta wi ta ghəjani ŋa pghanatá bufukwa. Ka ksəglaghatá tsi ta tvi nda ta hadika Mekaduniya. ⁴ Ka sli'afatá i Supater zwaŋa Pirhus mnda luwa Beriya, nda Aristarkus nda Sekundus mnda la Tesalunik, nda Gayus mnda luwa Derba, nda Timute, nda Tisik, nda Trufim mnduha hadika Asiya, mistani. ⁵ Ka laghu tsahaya ta kəma kzla aŋni ma luwa Truwas. ⁶ Aŋni ya, ka lamə ŋni da kwambalu ma luwa

Filipiya, tahula zutá skala buradi kul had is mida ya. Ta mahutafa fitik, ka lagha ñni slanaghatá həŋ ma luwa Truwas, ka zatá ñni ta luma hada.

Kwanaha lagha Pwal da luwa Truwas

⁷ Gahawu bađu luma gwasi, ka tskavatá ñni ña za skwa zaya* Mgham Yesu, ka zltraftá Pwal ta gwada ta kəma gwal zlgħay nda ñuđuŋ, ka nzdavata tsi ta gwada ha ka lami da takala, kabga dza'a nda sli'a tsadəkwer vli. ⁸ Ma dzuguvu ma həga ta ghəŋa həga tskavata ñni. Mamu ndəghata pitirlaha ma tsa dzuguvu ta ghəŋa həga tskava ñni ya. ⁹ Tsaw mamu sana zwanj ta hgu lu ka Fewtikus ta nzuŋta tawa finitir. Ka dzintá hani ma tsa nzdavata Pwal ta mna gwada ya. Na tsa ghərbanaf ta hani ya, ka dədagatá tsi ta tsa mahkəna həga ta ghəŋa həga ya ta hadik. Kə'a ka lu ka sli'ay ná, nda mta. ¹⁰ Ka saha Pwal, ka ndadaghata tsukwafta. «Ma tđ ñuđuŋa ghuni, ta teke'a hafu mida,» ka'a. ¹¹ Ka vradaf t Pwal ka 6la'atá tsi ta buradi ka zay. Ka kdə tsi ta gwada petsuwed vli. Tahula tsa, ka sli'af t tsi ka laghwi. ¹² Nda hafu ma tsa galaḡay ya ta klaghatá lu dzagha. Ka rfu həŋ ta rfu katakata.

Sli'a Pwal da luwa Truwas nda ya da luwa Mitelej

¹³ Ka sli'af t tsi ka laghwi ta kəma ta kəma da ñlaftá kwambalu ña kla aŋni da luwa Asus. Ña dza'a ñni kla Pwal hada, kabga ta dza'a nda səla i'i, ka'a. ¹⁴ Manda laghani slanaghatá ma Asus, ka klamtá ñni da kwambalu, ka laghu ñni da luwa Mitelej. ¹⁵ Ka sli'af t tsi hada nda kwambalu, ka 6hadaghatá ñni gamahtsimani mbəŋ nda luwa Kiyus. Gamahtsimani, ka 6hadaghatá ñni da luwa Samus, gamahtsima tsaya guli, ka 6hadaghatá ñni da luwa Miletus. ¹⁶ Ka Pwal mnuta na: «Had yu dza'a sladavata ma luwa Afisus wu, da zutá lu ta fitik ma hadika Asiya, ka má ta magaku tsi katsi ná, misimmisim ta kuma yu ta 6hadaghatá da Ursalima, ka ma kdə fitika skala Pentakwat† ka sagha a tsi,» ka'a.

Gwada Pwal nda la galata mndu ma Afisus

¹⁷ Ma tsa Miletus ya tama, ka ghunaftá Pwal ta mnduha da Afisus ña hgaktá gwal ngha Igliz. ¹⁸ Manda 6hadaghatá taŋ da slanaghata, ka Pwal nda həŋ mantsa: «Daga bađu lagha da ta hadika Asiya ná, nda sna kuni ka yu nzata kawadaga nda kaghuni. ¹⁹ Nda leḡtekwá ta ghəŋ mataba ghuya ḡanwa da sanlaha ma la Yahuda ta pghihatá buđuŋwa, ksanata yu ta slna ta Mgham Yesu. ²⁰ Nda sna kuni guli kazlay: Had sana skwi prək ka katá kaghuni difaghuna yu wu kə'a. Mnaghunamna yu ta indani, ka taghaghunafta banluwa nda ya dzagha dzagha. ²¹ Ka gvalaŋtá yu ta la Yahuda nda la Grek, ña mbədavata tvə Lazglafta ña zlgħafta taŋ ta Mghama mu Yesu Kristi. ²² Ndanana, nda sli'a yu da Ursalima. Sulkum nda ghuḡa ta tinwa i'i ña dza'a. Sna a yu ta skwi dza'a slidighata hada wa. ²³ Skwi ya ta mnidif t Sulkum nda ghuḡa kwenkwen ná, dza'a sladighasla ghuya ḡanwa, dza'a vzidimvza lu da gamak. ²⁴ I'i ná, ndana a yu ta gwada ta hafa ḡa, dər má kinawu dínutani ka ña ḡa wa. Dza'a kḡanaktá tsa ñərma slna vliha Mgham Yesu ña magay, ta nzakway ka mna Lfida Gwada ta ghəŋa zdakatahuda Lazglafta ya skwi ta zdəghata.

²⁵ «Ndanana ná, nda sna yu kazlay: Nghəlaŋta a inda na kaghuni raghunaf yu, ka mnaghunatá gwada ta ga mghama Lazglafta ná, ta həga kuma ḡa

* **20:7** Ngha ta Slna gwal ghunay 2:42. † **20:16** Pentakwat: Tsaya fitika skalú dagala ta fitika tska skwi ta vwah da la Yahuda. Ma tsa fitik ya saha Sulkum nda ghuḡa ta ghəŋa duhwalha Yesu ta ma hutafmbsaka fitik tahula Pak. Ngha Zlahu 23:16.

dekdek wa. ²⁶ Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata dar gita kazlay: Magaghu-namaga yu ta inda skwi ya laviṅ yu ta magay nda inda kdavakta mbrakwa da. Ka dza'a zluṅzla kuni ta skwi ya taghaghunaf yu, ta haɗ i'i mida wu, ²⁷ kabga mnaghunamna yu ta inda skwi mna Lazglafta, haɗ ya difanaghu yu wa. ²⁸ Nghawangha ta ghəṅa ghuni, nghawa ta inda bra ya vlaghuna Sulkum nda ghuḅa ṅa nghay guli. Nghawangha ta Igliza Lazglafta ya mutsanak tsi ta ghəṅani nda usa zwanani. ²⁹ Tahula laghwa da ná, nda sna yu kazlay: Dza'a sli'adamsli'a mnduha ta sidi manda mandundiha da taba ghuni, haɗ həṅ dza'a zlanɗá tsa bra ya wu kə'a. ³⁰ Dər mataba kaghuni guli ná, dza'a sli'afsl'i'a sanlaha da tsakalawi, ṅa baraghata taṅ ta sanlaha ma duhwalha mista taṅ. ³¹ Ka nzata kuni hzleṅa. Havapwahava kazlay: Hkən vakwa da ta ṅavata nda ima taw ta iri, nda rvidik tani, nda fitik tani, ta vla hidaku ṅa inda kaghuni kə'a.

³² «Ndana tama, ma dzva Lazglafta nda gwada ta zdakatahudani tani ta famta yu ta kaghuni. Tsa gwada ya dza'a ṅla kaghuni, ṅa zay ghuni ta həga kawadaga nda inda gwal nda ghuḅa. ³³ Ma nzakwa da ná, gvalaṅ a yu ta dər tseda mndu, dər dzindara mndu, dər lguta mndu wa. ³⁴ Nda sna vərda kaghuni kazlay: Nda dzva da si ta maga yu ta slna ṅa kata ghəṅa da, nda ya ṅa kata gwal ta dza'a mista da tani kə'a. ³⁵ Inda tsa slnaha magə yu mantsa ya ná, ṅa maraghunata kazlay: Mantsa ya ta maga lu ta slna ṅa katanɗá gwal ka pdu kə'a. ṅa havaghunakta guli ta gwada Mgham Yesu ta mnay kazlay: Mal mndu ta vlay ta rfu, ka mndu ta zlghay kə'a ya,» ka'a.

³⁶ Ta kdaku Pwal ta mna tsa gwada ya, ka tsəlbata tsi ka maga du'a nda hahəṅ tani demdem. ³⁷ Rəb həṅ demdem nda taw, ka lagha tekweise' ta Pwal. ³⁸ Tsa mnayni kazlay: Nghəḷaṅta a kuni ta həga kuma da wu kə'a ya na skwi ta ganaftá taw ta həṅ. Ka sli'aftá həṅ ka pghaghatá Pwal da vla kwambalu.

21

Lagha Pwal da luwa Ursalima

¹ Tahula dgata ṅni ta vgha nda həṅ, ka lamə ṅni da kwambalu. Ka sli'afta ṅni ka laghwi tur da luwa Kus. Gamahtsimani, ka sli'afta ṅni ka laghwi da luwa Rudes. Ka gi sli'afta ṅni hada guli ka laghwi da luwa Patara. ² Hada, ka slafta ṅni ta sana kwambalu ta sli'i da luwa Finisi, ka lamə ṅni dida, ka laghu ṅni. ³ Nghay ṅni ta luwa Kiprus manda a, haɗik ya ta tsavata ma drəf, ka zluṅtá ṅni nda ga zlaḅa ṅni ka laghu ṅni nda tvə haɗika Siri. Ka ḅhadaghatá ṅni da luwa Tir ma vla pghay kwambalu ta huzla. ⁴ Hada, ka slanaghatá ṅni ta gwal zlghay nda ṅuduf, ka zata ṅni ta fitik ndəfáṅ da həṅ. «Ma laf ka da luwa Ursalima,» ka həṅ nda Pwal, manda kdakwa Sulkum nda ghuḅa ta mnananɗá həṅ. ⁵ Ma kdavakta tsa mandəfáṅa fitik ya, ka sli'afta ṅni ka sli'i. Ka pghafta həṅ demdem ta aṅni, nda mi'a taṅ, nda zwana taṅ tani, ha ka zluṅtá huḅa luwa. ḅhadaghata ṅni ta wa ghwa, ka tsəlbata ṅni, ka magatá du'a. ⁶ Manda dgata ṅni ta vgha nda həṅ, ka ṅlaftá aṅni ta kwambalu, ta vraghuta hahəṅ dzagha taṅ.

⁷ Ka kdɨntá ṅni ta mbaɗa ṅni nda kwambalu. Sli'afta ma luwa Tir ka ḅhadaghata da luwa Tulemayis. Hada, ka guguvta ṅni ta zgu nda zwanama. Ka zata ṅni ta fitik turtuk kawadaga nda həṅ. ⁸ Ka sli'afta ṅni gamahtsimani ka dza'a, ka ḅhadaghata ṅni da luwa Sezare. Ka sli'afta ṅni guli ka lagha da Filip ta hgə lu ka mnda mna gwada Lazglafta, ta nzakway ka mndu ya tekw

mataba tsa gwal ndəfán̄ ya kay*. Ka lamə ɲni da həga ga taŋ ka hanay ga taŋ. ⁹ Mamu kwaghani fwaɗ ka daghali ka daghali ta klaktá lwa Lazglafta. ¹⁰ Nda za fitika ɲni ɲulum hada tama, ka sli'aftá sana anabi ta hgə lu ka Agabus daga ta hadika Zudiya, ¹¹ ka sagha da slan̄naghata. Ka klaftá tsi ta banava Pwal, ka habanata tsi ta səlahani nda dzvuhani. Ka'a mantsa: «Wya skwi mna Sulkum nda ghuɓa: Ka ɲa wa nana banava na ná, manda wa yeya dza'a habafta la Yahuda ta tsa mndu ya ma Ursalima, ɲa klafta taŋ ka fanamta gwal kul nzakway ka la Yahuda ma dzva taŋ,» ka'a.

¹² Na snan̄ta ɲni ta tsa gwaɗa ya, nda an̄ni tani, nda gwal ma tsa vli ya tani, ka ndəbə ɲni ta dzvu ɲa Pwal ɲa kwalani kul lafi da Ursalima. ¹³ Ka Pwal nda an̄ni mantsa: «Ta ghəɲa wu ta tawa kuni ta taw. Ta kumay kuni ta gidiftá zləɲ ar? I'i ta dá ná, ɲa habaftá i'i yeya a wu, dər má ɲa dza ta i'i ma Ursalima ta ghəɲa hga Mgham Yesu tsi, nda va vgha dá,» ka'a. ¹⁴ Na tsa trapta ɲni mida ya ná, ɲəvglan̄ a an̄ni guli wi. «Ka maga Mgham Yesu ta skwi ya kuman̄ tsi,» ka an̄ni ta ghəɲani.

¹⁵ Tahula luta tsa fitik ya tama, ka hbaftá ɲni ta vgha, ka ɲlaghatá da luwa Ursalima. ¹⁶ Ka sli'aftá sanlaha ma gwal zlgħay nda ɲuɗuf ma luwa Sezare guli mista ɲni. Ka pghadaghata həɲ ta an̄ni da vli ya dza'a hani ɲni ta hani ga sana mndu ta hgə lu ka Menasun̄, mnda sana luwa ta tsavata ma drəf, ta hgə lu ka Kiprus. Nda kɗa fitika tsa mndu ya ma zlgħay nda ɲuɗuf.

Nghanaghata Pwal ta Yakubu

¹⁷ Bhadaghata ɲni da Ursalima, ka tsu'afta zwanama ta an̄ni nda rfu. ¹⁸ Ga mahtsimani, ka sli'aftá Pwal kawadaga nda an̄ni ka lagha da Yakubu. Ka lagha gwal Igliz tskavata demdem hada. ¹⁹ Tahula ganaghata Pwal ta zgu ta həɲ, ka rusu tsi turtuk turtuk ta skwi maga Lazglafta mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda nda ma slnani. ²⁰ Snanata taŋ ta tsa skwi rusanaf Pwal ta həɲ ya, ka zləzlvu həɲ ta Lazglafta. Ka həɲ nda tsi mantsa: «Zwanama, nda ngha ka ta dambu' a ta la Yahuda ta zlgħafta ya ki'e, ta ɲavan̄a həɲ ka sna zlaha Musa. ²¹ Ka lu nda həɲ nda gwaɗa ta kagha ná, ma snə kuni ta zlaha Musa, ma datsə kuni ta fafaɗa zwana ghuni, ma taghə kuni ta nzakwa la Yahuda, ká ka ta taghay ɲa inda la Yahuda ta nzaku ma səla hamata sanlaha ma mnduha, ka lu ta mnay. ²² Waka lu dza'a magay? Ya wya dza'a nda sna həɲ kahwathwata kazlay: Hadna ka kə'a, dza'a sli'agahasli'a həɲ. ²³ Ka si mantsa tsi, ka maga ka ta na skwi dza'a ɲni mnaghata na. Mamu sana mnduha fwaɗ mataba mu ta waɗana ta waɗu ta Lazglafta. ²⁴ Hla ta həɲ ka dza'a ka da tsalapta ghəɲa gha kawadaga nda həɲ. Ka plata ka ta skwi ma dza'a hahəɲ da play. Tahula tsa, ɲa htsin̄ta taŋ ta ghəɲa taŋ. Ka magamaga lu mantsa katsi, dza'a nda sna inda mnduha kazlay, tsa skwi ta snə mu ta mnay ta Pwal ya kay ná, tsakala wi ya kə'a. Ma tsaya dza'a kəl lu ka snan̄ta kazlay: Ta snay kagha ta zlahu guli kə'a. ²⁵ ɲa gwal kul had ka la Yahuda ya, tsin̄tsa mu ta ghəɲani ka vindanafta mu ta həɲ kazlay: Yaha həɲ da za slu'a skwa wuyay, yaha həɲ da za us, yaha həɲ da za skwi bərta lu nda bərta, yaha həɲ da maga sli'ɲn̄si'ɲn̄† kə'a,» ka həɲ. ²⁶ Mantsa tama, ka sli'afta Pwal kawadaga nda tsa mnduha fwaɗ ya ka tsalapta tsi ta ghəɲani. Gamahtsimani, ka lamə tsi da həga Lazglafta, ɲa mnata fitika dzata ghəɲa tsa tsalatá ghəɲ, nda vlata skwa pla ghəɲ dza'a vlə lu ta həɲ ta həɲ ya.

Ksaftá Pwal ma həga Lazglafta

* **21:8** Ngha ta Slna gwal ghunay 6:5. Nda 8:5-40. † **21:25** Ngha ta Slna gwal ghunay 15:20.

²⁷ Baḍu kḍavakta tsa mandəfāḡa fitik ya, ka nghanṭá la Yahuda ta sagha ta hadíka Asiya ta Pwal ma həga Lazglafta. Ka gagaftá hən̄ ta dəmga, ka ksafta hən̄ ta Pwal. ²⁸ Ka dzata hən̄ ta lawlaw: «Ari mnduha la Isra'ila! Kudidwa! Ya wana tsa mndu ta ra inda vli ka raraza mnduha mu, nda zlahá Musa, nda na həga Lazglafta na tani ya kay. Laghani guli ná, ka hladamtá la Grek da na həga Lazglafta na, ka ḡriḡtá na vli nda ghuḍa na,» ka hən̄. ²⁹ Tsaw si nghinḡha hən̄ ta sana mndu ta hgə lu ka Trufim, mnda la Afisus kawadaga nda tsi ma luwa. Zlah si kladamkla Pwal ta tsa mndu ya da həga Lazglafta ka hən̄ si ta gray.

³⁰ Kḍukuts sli'avafsi'a vli ma luwa, ka gazladaghatá mnduha ma inda vli. Ka ksaftá hən̄ ta Pwal ma həga Lazglafta, ka ksiginṭa dzibil, ka gi hahuntá tghaha. ³¹ Ta naghay naghay hən̄ ta tva dzatá Pwal ta lagha lu da mnay ḡa mghama sludzi kazlay: ya nda ḡadza vli ma luwa Ursalima kə'a. ³² Ka gi hlaftá tsi ta sludziha nda maliha ta ghəḡa la sludziha, ka sli'afṭa hən̄ ka ndadaghata slanaghata hən̄. Nghay tan̄ ta mghama la sludzi nda la sludzi tani, ka gi zlanṭa hən̄ ta dza Pwal. ³³ Ka gavadaghatá mghama la sludzi ka ḡanató Pwal, ka tsatsanaftá zidáha his. «Wa va kagha, nahgani maga ka?» ka'a nda tsi. ³⁴ Ka nu ḡa ya ta gwadáy, ka nu ḡa ya ta gwadáy, ka tsa tskata ghəḡa mnduha ya. Trid, trap ta mghama sludzi ta ksaftá ghəḡa gwadá, ka'a mantsa: «Klawakla ta na Pwal na da vla nzakwa la sludzi,» ka'a. ³⁵ Nḍusadaghata Pwal tavata dzatá tva ḡlu da həga, ka gi tsukwaghatá la sludzi, kabga nda ga sida mnduha. ³⁶ «Dzata! Dzata, dzata!» ka tsa ḡəddəma ta mnduha ta mbaḍa mistani ya, ka dza'a nda hla wi.

Wadáy Pwal ta ghəḡani

³⁷ Ta ghwan̄ a lu ka kladamta Pwal da vla nzakwa la sludzi tama wu, «dza'a tsu'ay ka, ka mnaghanṭa yu ta gwadá ḍa ra?» Ka Pwal nda tsa mghama sludzi ya. «Nda sna ka ta gwadá la Grek ra?» ³⁸ Ka gha a na mnda la Masar ta sli'anafṭá zlərdawi ka ma tan̄, ka hlaghatá gəndaha dəmbu' fwaḍ da mtak ya wu ra?» ka'a nda Pwal. ³⁹ Ka Pwal mantsa: «Mnda la Yahuda i'i, ya lu ma luwa Tarsus ta hadíka Silisi, zwanṡa sana luwa ta klu lu ya yu. Kḍəkkḍək, vlihavla ta tvi ka gwadḡanata yu ta mnduha,» ka'a. ⁴⁰ Ka vlanṭá tsa mghama la sludzi ya ta tvi. Ka sladatá Pwal ta tsa dzatá tva dza'a da həga ya. Ma hlə kuni ta wi, ka'a nda dzvu nda mnduha. Sriw, nzanza mnduha. Ka zlaftá Pwal ta gwadá nda hən̄ nda gwadá Hebru.

22

¹ «Zwanama nda dadaha, snawasna ka mnaghunata yu ndanana ta skwi ta magaku, ḡa wadapṭá ghəḡa ḍa,» ka'a. ² Na tsa snay tan̄ ta zlaftani ta gwadá nda gwadá Hebru ya, ka sganaghata hən̄ ta nzata sriw. Ka Pwal mantsa: ³ «I'i ná, la Yahuda yu, ya ma luwa Tarsus ta hadíka Silisi lu ta i'i, ama ma na luwa na glafta yu. Gamaliyel ta dzanḡadiftá ta dzanṡa, ka taghadifta snanṭá zlahá dzidziha mu nda tvani manda ya ta raku. Nəvanṡa i'i guli ka sna ḡa Lazglafta manda va na ta magə kaghuni demdem gita na. ⁴ Ganap ga yu ta iri ta gwal ta ksa na tvi na ha ka pslatá hən̄. Hahabaf hahaba yu ta zgwana nda mi'aha tani ka pghamtá hən̄ da gamak. ⁵ Masləmṭsəka ḍa na la mali ta ghəḡa gwal ta dra skwi ḡa Lazglafta, nda la galata mndu na guli. Da hahən̄ zlgħafta yu ta delewer ḡa klanṭá zwanama mu la Yahuda ma luwa Damas, ḡa dza'a ḍa kasa gwal zlgħay nda ḡuḍuf ma tsa luwa ya, ḡa hlaktá hən̄ da luwa Ursalima, ḡa tsanaghata guma ta hən̄.»

Mnay Pwal ta tva zlg haftani ta Yesu
Slg 9:1-19, 26:12-18

⁶ «Tata mbada yu ta tvi, wur ma ghəŋ fitik, ndusa yu nda luwa Damas tama, ka saha tsuwadək katakata daga ta luwa ka tsuwadəkanaftá vli ta widifta. ⁷ Ka zləmbadata yu ta hadik. “Sawulu! Sawulu! Kabgawu ta kəl ka ka giri ŋa da na?” ka sana lwi nda i'i ta snə yu. ⁸ “Wa kagha ní Mghama dá!” ka yu nda tsi. “I'i Yesu mnda la Nazaret, ta gəka ta iri ŋani ya yu,” ka'a nda i'i. ⁹ Nda ngha gwal kawadaga nda i'i ta tsa tsuwadək ya, ama sna a hahəŋ ta lwa tsa mndu ta gwada nda i'i ya wa. ¹⁰ “Nu skwi ŋa magay da ní Mghama dá?” ka yu nda tsi. “Sli'afsl'i'a, la da tsa luwa Damas ya, dza'a mnagha mna lu ta inda skwi ŋa magay gha hada,” ka Mgham Yesu nda i'i. ¹¹ Ghulpidghulpa wudakwa tsa tsuwadək ya kay, nghəgla a yu ta vli wa. Ka ksə tsa gwal kawadaga nda i'i ya ta i'i ta dzvu, ka bhididighata da luwa Damas.

¹² «Hada, mamu sana mndu ta hgə lu ka Hananiya. Ta zləŋay ta Lazglafta, ta snay guli ta zlaha Musa. Ta ghubay inda mnduha la Yahuda ma tsa luwa Damas ya. ¹³ Ka sagha tsi slidighata, ka'a nda i'i mantsa: “Zwanama da Sawulu, nghəglaŋgha ta vli,” ka'a. Gi hadahada, gi ka gwanatá iriha da, ka nghanjta yu ta vli. ¹⁴ Ka Hananiya nda i'i guli mantsa: “Zbuzba Lazglafta dzidziha mu ta kagha daga ghalya ŋa snanjta skwi ta kumə tsi, ŋa nghanjta gha ta tsa tdukwa mndu ya, ŋa snanjta gha ta gwada vərda tsatsi nda wani. ¹⁵ Kagha dza'a nzakway ka masləmtsəkani da inda mnduha ta ghəŋa skwiha ya snanj ka da tsi. ¹⁶ Ndanana, had sana skwi ŋa kzləgəlta gha wa. Sli'afsl'i'a, sawi ka magaghafta lu ta batem, ka ghuəbata dmakwa gha nda ma hganjta gha ta Mgham Yesu,” ka'a.

Ya ka lu ghunaftá Pwal da sana mnduha

¹⁷ «Tahula tsa, ka vrəghutá yu da Ursalima. Ma sana fitik ta maga du'a yu ma həga Lazglafta, ka maridintá Mgham Yesu ta ghəŋani. ¹⁸ Na tsa nghanjta da ya, ka'a nda i'i mantsa: “Sli'apsli'a misimmisim ma luwa Ursalima, kabga tsu'afsta a həŋ ta skwi dza'a ka mnay ta i'i wu,” ka'a. ¹⁹ “Mghama dá, nda sna vərda hahəŋ kazlay: Si ta ray yu ta həga tagha skwa la Yahuda ka hla gwal ta zlg haftá kagha, ka hla həŋ da gamak, ka sləva həŋ nda krupi kə'a. ²⁰ Ta dzatá lu ta Atiyen ta nzakway ka masləmtsəka gha ya ná, hada vərda i'i. Zdigihazda tsa dzata dza həŋ ya. I'i ta ŋanata lguta tsa gwal ta dzata ya,” ka yu nda tsi. ²¹ “Sli'afsl'i'a, la! Ta ghunə da vli di'inj yu ta kagha da gwal kul nzakway ka la Yahuda,” ka'a.

Pwal nda mali ta ghəŋa sludza la Ruma

²² Ka fata həŋ ta sləməŋ ka sna gwada ta gwadagapta Pwal ha ka mnagaptani ta tsa gwadaha ya. Na gi snanjta tanj ta tsa gwadaha ya, «zadintá mndərga nana ma mndu ta ghəŋa hadik, dzawa dza! Ra a ka zlanjta nda hafu wu!» ka həŋ hlaftá wi. ²³ Ka kwahu həŋ ta wi ka vaza lguta tanj nda ta luwa, ka tsada hadik nda ta luwa. ²⁴ Tsaya kəl mghama sludzi ka mnay kazlay: Klaghawakla ta Pwal da həga, ka dawanafta kuni ta vli nda sləvu, kada snanjta lu ta skwi ta kəl na mnduha na ka hla wi mandana na ta ghəŋani na, ka'a. ²⁵ Manda habafta lu ŋa sləvay tama, ka Pwal nda mali ta ghəŋa la sludzi ta sladu hada mantsa: «Vlaghunavla lu ta tvi ŋa sləva mnda la Ruma nda krupi ta kul tsanaghata lu ta guma katak ra?» ka'a nda tsi. ²⁶ Snanjta tsa la mali ta ghəŋa la sludzi ya ta tsa gwada ya, ka sli'afsta tsi ka laghwi da mnanata mghama tanj. «Waka ka dza'a magay? Nana mndu na ná, mnda la Ruma ya,» ka'a nda tsi. ²⁷ Ka gi sli'afsta tsa mghama la sludzi ya ka lami slanaghatá Pwal.

«Mnihamna, mnda la Ruma ka kahwathwata ra?» ka'a nda tsi. «Anji!» ka Pwal nda tsi. ²⁸ «I'i ná, nda tsemi dagala skwata yu ta nzakwa dá, kada nzata yu ka mnda la Ruma,» ka tsa mghama la sludzi ya nda tsi. «I'i na, ka mnda la Ruma yata lu ta i'i búzul,» ka Pwal nda tsi.

²⁹ Damkwál vraghuvra tsa gwal si dza'a sléva Pwal ya nda hul, ña sagha nda sa dawanaptá vli. Na tsa sanjta tsa mghama la sludzi ya kazlay: Mnda la Ruma Pwal kə'a ya, ka ksuta tsa habafta habaf tsi ya ka zləŋ.

Pwal ta kəma gwal guma

³⁰ Gamahtsimani, ka zbə tsa mghama la sludzi ya ta vərdaka skwi kəl la Yahuda ka ksafá Pwal. Ka paliñtá tsi ta tsa habafta habaf tsi ta Pwal ya. Ka hagaktá tsi ta la mali ta ghəŋa gwal dra skwi ña Lazglafta, nda gwal ta tsa guma, ña tskavata. Ka kladaghata tsi ta Pwal ka sladanata ta kəma tan.

23

Pwal ta kəma ñumna Festus

¹ Ka vazlanamtá Pwal ta iri ta gwal tsa guma. Ka'a mantsa: «Zwanama dá, had' sana skwi dəmanaf yu ta Lazglafta ha gita wa. Had' sana skwi guli ña tsadivata wu,» ka'a. ² «Dzuŋwadza ta wubisim,» ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ña Lazglafta ta nzakway ka Hananiya ya, nda gwal ndusa nda Pwal. ³ «Dza'a dzay Lazglafta ta kagha ghwadaka vata həga 6ap lu nda 6a* na. Nza ña tsa guma ta ghəŋa i'i manda ya ta mnə zlahu kagha, ama ka zluñtá ka ta zlahu, ka laghwí da mnay kazlay: Dzuŋwa dza kə'a,» ka Pwal nda tsi. ⁴ «Waka ka ta raza mali ta ghəŋa gwal dra skwi ta nzakway ka mnda Lazglafta na?» ka tsa gwal ndusa nda tsi ya. ⁵ «Sna a yu kazlay: Mali ta ghəŋa gwal dra skwi ña Lazglafta ya kə'a zwanama wu, kabga nda vinda guli kazlay: Hadu ka dza'a raza mgham ta ghəŋa mnduha gha wu† kə'a,» ka Pwal.

⁶ Tsaw nda sna kazlay: Nana gwal tsa guma na ná, labatani nda la Sadukiya, nda la Farisa ya kə'a, kəl tsi ka gwadata nda lwi dagala dagala. Ka'a mantsa: «Zwanama dá, i'i ná, mnda la Farisa i'i, zwanə mnda la Farisa yu guli. Ta ghəŋa fafta dá ta ghəŋa dá, nda ya ta ghəŋa sli'agapta dza'a sli'agapta gwal nda rwa ma mtaku, ta kəl lu ka tsa guma ta ghəŋ i'i,» ka Pwal. ⁷ Na tsa mnatani ta tsaya, ka zltraftá zlərdutawi mataba la Farisa nda la Sadukiya. Ka dgavaptá tsa tskata vgha ya his. ⁸ Had' gwal nda rwa dza'a walanjta sli'agapta wu, had' duhwalha Lazglafta wu, had' Sulkum guli wu, ka la Sadukiya nda ña tan. Mamu tsahaya demdem, ka la Farisa nda ña tan. ⁹ Ka sli'afá inda mnduha nda gugudaku. Ka sli'avata sanlaha mataba gwal ta tagha zlahu ña mnduha ta nzakway mataba la Farisa gwadata nda lwi dagala dagala: «Mutsaf a anji ta sana ghwadaka skwi maga na mndu na wa. Ka sana Sulkum tsi, ka sana duhwala Lazglafta tsi, ka kitsi ta gwadganata,» ka hən. ¹⁰ Ka sgavaghata zlərduta wi katakata. Duŋwa hən da datsanaptá Pwal na! ka mghama sludzi zləŋaftá zləŋ kəl tsi ka ghunafá la sludzi ña klaptá Pwal mataba tan, ka klaghata da həga la sludzi. ¹¹ Girvidikani, ka Mgham Yesu maravata da Pwal mantsa: «Tatá us ta iri! Manda va tsa ga masləmtsək gə ka ta ghəŋa i'i ma luwa Ursalima ya ná, manda va tsaya guli dza'a ga ka ta tsa masləmtsək ya ma luwa Ruma,» ka'a nda tsi.

Dzrawi ta ghəŋa Pwal

* 23:3 Ngha ta Mata 23:27. † 23:5 Ngha ta Sabi 22:27.

¹² Gamahtsimani, ka dzraftá sanlaha ma la Yahuda ta wi ña dza'a dzatá Pwal. Ka wadatá həj ka mnay kazlay: Haď mu dza'a zanjá skwi nda za, nda sanjá skwi nda sa, ka ta dza a mu ta Pwal wu, ka həj. ¹³ Ta malay gwal ta dzraftá tsa wi ya ta fwaď mbsak. ¹⁴ Ka sli'aftá həj ka laghwi da slanaghatá la mali ta ghəja gwal dra skwi ña Lazglafta, nda la galata mndu. Ka həj mantsa: «Wadawada ñni kahwathwata ta kəma Lazglafta kazlay: Haď ñni dza'a walanja zanjá skwi nda za, ka ta dza a ñni ta Pwal wu. ¹⁵ Ndanana tama, gwafwagwa kaghuni ta wi nda gwal ta tsa guma. Ta kumay ñni ta ďagapta hya ma na gwada na kahwathwata, ka kuni dazlay nda mghama sludzi ya ná, ña klaghunakta lu ta Pwal ta kəma ghuni. Ta sagha tsi ya, nda paya vgha anji ña gi dzata,» ka həj.

¹⁶ Snanja zwanja mukumani ma Pwal ta tsa pghanatá buďukwa dza'a pghanata lu ta Pwal, ka sli'aftá tsi ka laghwi mnanatá Pwal ma həga la sludzi. ¹⁷ Ka hgaftá Pwal ta sana mali ma la sludzi. «Kla ta na duhwal na da mghama la sludzi, ya mamu gwada dza'a mnanata tsi,» ka'a nda tsi.

¹⁸ Ka klaftá tsa mali ta ghəja la sludzi ya ta tsa duhwal ya, ka klaghata da tsa mghama la sludzi ya. Ka'a mantsa: «Tsa Pwal tsam lu ma gamak ya ta hgaftá i'i. Kdækkdæk, kla ta na duhwal na da tsi, mamu gwada dza'a tsi mnanata, ka'a nda i'i, kəl yu ka klakta,» ka'a nda tsi. ¹⁹ Ka ksafá tsa mghama sludzi ya ta tsa duhwal ya ta dzvu, ka laghwi ta slərpa vli. «Nu ta kumə ka ta mniyata na?» ka'a nda tsi. ²⁰ Ka'a nda tsi mantsa: «Dzrafdzra sanlaha ma la Yahuda ta sagha da ndəbaghatá dzvu, ña kladaghatá Pwal ta kəma gwal ta tsa guma mahtsim. Ta kumay ñni ta ďagapta hya ma tsa gwada ya kahwathwata ka həj dza'azlay nda kaha. Tsaw mantsa ya nzakwani wa. ²¹ Yaha ka da snana ta həj. Ya mamu gwal ta malay ta fwaď mbsak dza'a pghatá buďukwa. Wada nda wada həj kazlay: Haď ñni dza'a walanja zanjá skwi nda za, haď ñni dza'a sanjá skwi nda sa, ka ta dza a ñni ta Pwal wu kə'a. Ndanana, nda paya vgha tan, ya gwada da kaha kwenkwen ta kzlə həj,» ka'a nda tsi. ²² Ka tsa mghama sludzi ya mantsa: «Nana gwada mniďin ka na ná, yaha ka walanja mnananja sana mndu,» ka'a, ka ghuniťá tsa duhwal ya.

Ghunafá Pwal da ñumna Feliks

²³ Tahula tsa, ka hgaftá mghama la sludzi ta maliha his ta ghəja sludziha. Ka'a nda həj mantsa: «Hbawa vgha, dza'a nda sli'a kuni da luwa Sezare ta nzemndi təmbay girvidik, kawadaga nda sludziha his dərmaək, nda sludziha ndəfəj mbsak ta ñla plis, nda sludziha his dərmaək nda huzla vulu da həj. ²⁴ Mutsaf kuni guli ta plis ña kla Pwal, ña ħadanaghata ďughwana da ñumna ta nzakway ka Feliks,» ka'a. ²⁵ Wya ka tsa mghama sludzi ya vindanafá delewer guli:

²⁶ «I'i Klawdi Lisiyas, ta ga zgu ña mghamani ñumna ta nzakway ka Feliks. ²⁷ Ya mndu ta ghunədagapta yu ya ná, la Yahuda ta ksafá ka dza'a dzata. Ka lagha yu nda la sludza da ka zlu'agapta ma dzva tan snanjər yu kazlay: Mnda la Ruma ya kə'a. ²⁸ Ña zba snanjá ghəja skwi ya kəl həj ka razay ná, ka kladaghatá yu ta kəma gwal ta tsanatá guma ta həj. ²⁹ Ka slanaghatá yu ná, ta razu ta ghəj skwi ta ksanjá zlahá tan həj. Ama haď skwi ka tsi præk ka dzata, dər præk ka hbamta ma gamak wa. ³⁰ Ka sagha lu snaďimta kazlay: Ta pgha buďukwa həj ñani kə'a, kəl yu ka ghunədagapta tsa mndu ya ña lagha hahəj ka ghəja tan da mna dmakuha ya maga tsa mndu ya ta kəma gha. Ləj]əj ká ka nzata mghama da,» ka'a.

³¹ Ka klaftá tsa la sludzi ya ta Pwal girvidík manda va ya mnanaf lu ta hən, ka klaghata da luwa Anjtipatris. ³² Gamahtsimani, ka vragaghutá hamata la sludzi da vla nzakwa tan, ka kdə gwal nda plis nda plis ta kla Pwal da luwa Kaysariya. ³³ Bhadaghata tsa la sludziha ta plis ya da luwa Sezare, ka klaftá hən ta tsa delewer ya ka vlantá n̄umna, zlananjha hən guli ta Pwal ma dzvani. ³⁴ Tahula dzanjafá n̄umna ta tsa delewer ya, ka'a mantsa: «Ta wati hadik kagha na?» ka'a dawanja da Pwal. Snanjani kazlay: Mnda hadika Silisi ya kə'a, ³⁵ «ŋa sna yu ta gwada gha sagħər tsa mnduha ta raza kagha ya,» ka'a nda tsi. Klaghawakla, ka dza'a kuni da nghanay ma tsa həga baf Hiridus ya, ka tsa n̄umna ya nda mnduha.

24

Tsanavatá gwada ta Pwal

¹ Tahula luta fitik hutaf, ka bhadaghatá i mali ta ghəŋa gwal dra skwi ŋa Lazglafta ta nzakway ka Hananiya, nda la galata mndu, nda sana mndu ta hgə lu ka Tertulus ya, nda vida ma gwada. Ka lagha hən da wlatá Pwal da n̄umna. ² Ka hgdaghata lu ta Pwal. Ka zlaftá Tertulus ta rusa skwi ya maga Pwal, kəl hən ka wlata. Ka'a mantsa: «Mghama dá, əŋka'a ka kagha kəl ŋni ka nzata nda zdaku. Snanja gha ta dzra nzaku kəl mnduha ŋni ka nzakway dughwana. ³ Ta rfay mnduha ŋni dər ndigandiga ta kagha katakata Feliks. ⁴ Mghama dá! Yaha ŋni da gərdaghata. Kdəkkdək, kabga zdakwa gha, fanja fa ta zləmən ka sna ka ta zwanja gwada ŋni dza'a mnaghata ŋni. ⁵ Nana mndu na ná, ghwadaka mndu ya slanagha ŋni ta hwada ghəŋa la Yahuda dər ndigandiga ta ghəŋa hadik. Tsatsi mghama dina la Nazaret* ta nzakway ka gwal ta dza'a mista Yesu ya. ⁶ Ka kumə tsi ta maga sana skwiha dza'a kwal kul vlantá sgit ta həga Lazglafta ŋni, kəl ŋni ka ksafata. [Ka kumə ŋni ta tsanaghatá guma manda ya ta mnə zlahə ŋni. ⁷ Ama ka lagha mghama la sludzi ta nzakway ka Lisiyas da zlu'aghuta ma dzva ŋni nda mbraku, ⁸ ŋa sagha ŋni da kuma gha da wlata, ka Lisiyas nda an̄ni.] Ka dawanjawa vərda kagha da tsi, dza'a nda sna ka kazlay: Tsakalawi a na skwi ta mnə ŋni tida na wu kə'a,» ka'a. ⁹ «Manda va tsaya nzakwani,» ka la Yahuda ta ghəŋani.

Waday Pwal ta ghəŋani ta kəma Feliks

¹⁰ Manda mnanata n̄umna nda dzvu ta Pwal kazlay: Gwada ta gwada kə'a. Ka Pwal mantsa: «Nda sna yu kazlay: Gitagita a vakwa kagha ta tsa guma ta ghəŋa mnduha ŋni wu kə'a. Nda rfu dza'a wada yu ta ghəŋa dá ta kəma gha. ¹¹ Ka psanpsa ka katsi ná, malapə a fitik ghwanjpdə his manda lafa dá da luwa Ursalima da tsəbu ta kəma Lazglafta wa. ¹² Had mndu ta slidighata ta zlərdawi nda mndu, ta hwazlaəba ghəŋa mnduha, dər ma həga Lazglafta, dər ma həga tagha skwa la Yahuda, dər ma luwa wa. ¹³ Nana skwi mnə hahən ta i'i ndanana ná, graghafata a vərda hahən wa. ¹⁴ Skwi ya graf i'i ná, ta maganata slna yu ta Lazglafta dzidziha ŋni nda ta tsa tvi mnə hahən kazlay: Dina ghwadaka tvi ya kə'a ya. Zlgħafzlgħa yu ta inda skwi ya nda vinda ma zlahə Musa, nda ya ma deftera la anabi. ¹⁵ Faffa i'i guli ta ghəŋ ta Lazglafta manda va ŋa hahən ta mnay kazlay: Dza'a sli'aganapsli'a Lazglafta ta tdukwa mnduha nda ghwadaka mnduha tani kə'a ya. ¹⁶ Tsaya ta kəl yu ka ŋavata ka nzaku manda ya ta raku ta kəma Lazglafta nda ya ta kəma mnduha.

* 24:5 Ngha ta Mata 2:23.

¹⁷ «Nda kda fitika da manda dgata da ta vgha nda Ursalima, kæl yu ka vradaghata, ka kladanaghata nda tsemi ña katanãta mnduha da, nda ya ña planatã ghøj ta Lazglafta. ¹⁸ Tsaya skwi ta magø yu ta sladighatã sanlaha ma la Yahuda si ta hadika Asiya. Kdakwa da ta tsala ghøjã da tsa, ta had tskata mnduha hada wu, hwazlaðanaf a yu ta ghøjã mnduha guli wa. ¹⁹ Ka mã mamu sana skwi gana yu ta høj katsi ná, mã varda la Yahuda ta hadika Asiya ta sagha wlatã i'i da kagha tama. ²⁰ Ka mantsa a tsi wu, ma mnanmna nana mnduha na ta dmaku ya ksaf høj ta i'i nda tsi ma fitika lagha da ta kema gwal ta tsa guma. ²¹ Ta kema gwal ta tsa guma, gwadagwada yu nda mbraku kazlay: Grafgra yu, “dza'a sli'aganapsli'a Lazglafta ta gwal nda rwa ka'a. Ta ghøjã tsaya ta tsa lu ta guma ta ghøjã da gita,” ka'a.

²² Feliks ná, nda sna tsatsi ta skwiha katakata ta ghøjã tva Kristi kæl tsi ka dzanamãta wi ta høj. Ka'a mantsa: «Sagha mghama la sludzi ta nzakway ka Lisiyas ya ná, nghay da ta na gwada ghuni na tsa,» ka'a nda høj. ²³ Ka mnanata tsi guli ta mali ta ghøjã la sludzi kazlay: Hamha ta Pwal ma gamak, yaha ka da hbanata nda hba. Ka ta saghasa grahani da katanãta katsi, yaha da pya høj, ka'a.

Pwal ta kema i Feliks nda Drusil

²⁴ Tsøbakw fitik tahula tsa, ka sagha Feliks kawadaga nda markwa tan Drusil, ta nzakway ka makwa la Yahuda. Ka hgagaptã tsi ta Pwal, ka sna tsi ta gwada ta ghøjã zlghaftã Yesu Kristi da tsi. ²⁵ Ka zlaftã Pwal ta zwa gwada ta ghøjã nzaku ya ta zdaganatã Lazglafta, nda gwada ta nghuta mndu ta ghøjãni, nda gwada ta ghøjã ya ka Lazglafta dza'a tsa guma ta ghøjã mnduha. Ka Feliks ksar tsi ka zløj mantsa: «La tama, baðu mutsafør yu ta fitik ya guli ná, hgøgøta da ta kagha tsa,» ka'a. ²⁶ Dza'a mutsay yu kasi i ta tsemi da Pwal ka ñumna Filiks sizlay, ta kæl tsi gdãta ta hgagaptã Pwal tazlay ka ghwa yiva nda tsi.

²⁷ Sød sød his ka vaku luta ta magay mantsa. Tahula tsa vaku his ya, ka mbødapta Purkiyus Festus ta Filiks. Kambøl zdaganata tsi ta la Yahuda ka Feliks ná, ka zlanãta tsi ta Pwal ma gamak.

25

Lagha Pwal ta kema Festus

¹ Tahula fitik hkøn manda klafta Festus ta slna nzanaghatã hadikani, ka sli'afã tsi ma luwa Sezare ka lafi da luwa Ursalima. ² Ka sli'adaghata la mali ta ghøjã gwal dra skwi ña Lazglafta, nda la mali ta ghøjã la Yahuda slanaghata hada. Ka wlatã høj ta Pwal da tsi. ³ «Kdøkkdøk, kløganagha kla ta Pwal da na luwa Ursalima na,» ka høj ndi'ata ka ñdãnda nda tsi. Mataba tsaya ná, nda dzra wa tan ña pghata buðukwa ña dzata ma tvi ta laf tsi. ⁴ Ama ka Festus nda høj mantsa: «Wa a Pwal ma gamak ma luwa Sezare. Varda i'i guli ná, nzðavata a yu wa, dza'a gi vru yu. ⁵ Ka sli'afsl'i'a sanlaha mataba la maliha ghuni mista da ka dza'a ñni da slanaghata hada ma luwa Kaysariya. Ka mamu skwi maga tsi kul ðinaku katsi, ña wlata tan,» ka Festus nda høj.

⁶ Ka tghas tsi, ka ghwanã a fitik za Festus ma luwa Ursalima, ka laha tsi da luwa Sezare. Gamahtsimani, ka sli'afã tsi, ka lagha da vla tsa guma. «Klagapwaka ta Pwal ya,» ka'a. ⁷ Ka lagha Pwal. Ka sli'adaghatã tsa la maliha la Yahuda ta sli'adata ma Ursalima ya dlvivis da wamtã Pwal. Ka mnø høj ta gwadaha ta kuzlaku ta kuzlaku, ka tsatsanavatã Pwal, ama had hya gwada kligiñ høj wa. ⁸ Ka Pwal mantsa: «Had sana dmaku maga yu wu, ðar tvø zlahã

la Yahuda, dər tvə həga Lazglafta, dər tvə mgham Sezar wu,» ka'a wadapta ghəjani.

⁹ «Ta dṽay ka ta dza'a da Ursalima ka dza'a lu tsatá na guma na ta kəma tan ra?» Ka Festus nda Pwal ṅa zdanafṽa ṅuduf ta la maliha ta ghəṅa la Yahuda. ¹⁰ Ka Pwal mantsa: «Wana yu ma vla tsa guma mgham Sezar. Hadna guli rakwa tsadighatá guma. Had dmaku gana yu ta la Yahuda wu, nda sna vərda kagha ka ghəṅa gha. ¹¹ Ka mamu dmaku gə yu, Mahagama yu ta skwi prək ka dzata i'i katsi, ma dza lu ta i'i a ka yu wa. Ama ka had hyahya skwi ma na gwadaha ta mnə həṅ ta i'i na wu katsi, laviṅ a mndu ta vlanṽa i'i ta həṅ wa. Ta ndəba dzvu yu da kagha, ka la na guma na ta kəma mghama Ruma,» ka'a. ¹² «Manda tsa zbanṽa gha ta dza'a na guma na ta kəma mgham ya, dza'a dza'a ka ta kəma mgham Sezar,» ka Festus nda Pwal tahula gwaduvustani nda gwal ta vlanṽa hidaku.

Lagha Pwal ta kəma i Agripa nda Beranis

¹³ Tsəbakw fitik tahula tsa, ka lagha mgham Agripa nda Beranis da luwa Sezare da nghanaghata ṅumna Festus. ¹⁴ Ka zata həṅ ta fitik tsəbakw hada. Ka rusanafṽa ṅumna Festus ta gwada ta ghəṅa Pwal ta tsa mgham ya. Ka'a mantsa: «Mamu sana mndu zlidin Feliks hadna ma gamak. ¹⁵ Ma fitika laha da da luwa Ursalima, ka sli'adaghatá maliha ta ghəṅa gwal ta dra skwi ṅa Lazglafta, nda la galata mndu mataba la Yahuda slidighata. Ka wlata həṅ. Kdakkdak, tsanṽa tsa ta guma ta na mndu na, ka həṅ nda i'i. ¹⁶ Ta snu a anṅi la Ruma ta gi tsanaghata guma ta mndu mantsa ya wa. Tinṽal ta guyanata nda guya lu ta tsa mndu ya nda tsa gwal ta wlata ya, ṅa zlananṽa tvi ṅa wadayni ta ghəṅani ta kəma tsa gwal ta wlata ya karaku, ka yu nda həṅ. ¹⁷ Ka saha həṅ da hadna mista da. Gərdava a yu guli wu, ka gi nzata ṅni ma vla tsa guma gamahtsimani. Hgagaghawa hga ta tsa mndu ya ka yu, ka hgaktá lu. ¹⁸ Ba va wana na mnduha ta wlata na dza'a mna ghwadaka skwi maga tsi, ka yu ná, sew had tdukwa skwi mna həṅ wa. ¹⁹ Ta ghəṅa zlerda gwada ta dina tanṽa nda gwada ta sana mndu ta hgə lu ka Yesu ta mtuta, ama ta nda hafu ka Pwal nda ṅani ta mnay yeya. ²⁰ Trapta da ta snanata gwada ma wa tsa mndu ya guli,» ka'a. Ka ṅumna Festus mantsa: «Dza'a nda sna ka mahtsim,» ka'a nda tsi.

²³ Gamahtsimani tama, ka lagha i mgham Agripa nda Beranis nda hbatá vgha má mgham mgham ka lamə həṅ da həga tsa guma kawadaga nda mghamha la sludzi, nda gwal dagaladagala ma tsa luwa ya. «Klagaghawakla ta Pwal,» ka ṅumna Festus. Ka kladaghatá lu. ²⁴ Ka ṅumna Festus mantsa: «Mgham Agripa, nda inda gwal ta ts kavata hadna ma na vlə na kawadaga nda anṅi. Wana na mndu sli'adagha inda la Yahuda da wlata da i'i ma luwa Ursalima, nduk hadna tani ya kay: "Ra a ka zlanṽa na mndu na nda hafu wu," ka həṅ hlaftá wi. ²⁵ Ama i'i, ngha a yu ta skwi prək ka dzata wa. Ka si klawakla ta guma da ta kəma Sezar ka'a ya, tsaya dza'a kəl yu ka ghunay. ²⁶ Nziya nza tsi ná, mutsaf a yu ta vərda gwada ya ṅa vindanaftá mghama Ruma ta ghəṅani wa. Tsaya kəl yu ka klagaghata na mndu na ta kəma ghuni, katkatatani ta kəma gha mgham Agripa, ṅa dawanaftá vli, kada snanṽa yu ta skwi ṅa vinday. ²⁷ Mndu ya tsam lu ma gamak, ka klafta lu ka ghunay kul

snañtá lu ta vərđa skwi kəl lu ka ksafta ná, tsaǵaku tsaya ta nghadaptá yu,» ka'a.

26

Wadáy Pwal ta ghəñani ta kəma Agripa

¹ «Ŋaǵha gwada tama Pwal, gwada ta gwada ŋa wadaptá gha ta ghəña gha,» ka mǵham Agripa nda tsi. Ka kapaftá Pwal ta dzvu, ka zlraftá tsi ta gwada. Ka'a mantsa: ² «Ta rfu yu katakata gita, a mǵham Agripa, nda mutsafta da ta tvi ŋa mnañta gwada ta kəma gha ŋa wadaptá ghəña da ma inda skwiha ya tsatsadiva la Yahuda. ³ Kəl tsi ka vlihata rfu katakata ná, nda sna kagha tsidid ta nzakwa la Yahuda nda ghəña skwi ya ta zlərdə həñ tani. Kdəkkdək, ka ksa ka ta ŋuduf, ŋa fihata gha ta sləməñ ka sna na gwada da na.

⁴ «Daga ma ga zwanja da, nda sna la Yahuda ta nzakwa da. Nda sna həñ ka yu nzakwagapta daga tañtan mataba la ini nda ya ma Ursalima. ⁵ Nda sna hahəñ ta i'i daga manda ghalya. Ka ta kumay həñ katsi, laviñlava hahəñ ta mnay kazlay: Tekw i'i mataba gwal ta fikaghuta si ta ghəña dina ŋni ta nzakway ka ŋa la Farisa kə'a. ⁶ Ndanana, wana yu ma guma ta ghəña fafta da ta ghəña da ta tatá imi ta sləməñ ya tanaf Lazglafta ta dzidziha mu. ⁷ Tsa mndəra amu ghwanpədə his ya guli ná, nda fa ghəña tañ ŋa nghanja magatá tsa tatá imi ta sləməñ ya. Tsaya ta kəl həñ ka ŋavata nda fitik tani, nda rvidik tani, ka tsələu ta kəma Lazglafta ya. Ta ghəña tsa fafta da ta ghəña ya tama, ta kəl la Yahuda ka tsatsafta gwada ta i'i, a mǵham Agripa. ⁸ Ari la Yahuda, kabgawu ta kəl kaghuni ka nghanja manda skwi laviñ a Lazglafta ta sli'aganaptá gwal nda rwa wu kə'a na? ⁹ Vərđa i'i guli ná, si maganmaga yu kahwathwata ta kdavakta inda skwi ŋa zadanatá na hga Yesu mnda la Nazaret na. ¹⁰ Tsaya skwi magə yu ma Ursalima guli. Da la mali ta ghəña gwal ta gra skwi ŋa Lazglafta mutsafta yu ta mbraku, kəl yu ka hla ndəghata gwal zlghay nda ŋuduf ka pghay da gamak. Tsaya dina, ka i'i guli ta psu lu ta həñ. ¹¹ Ma fitika ray da ta həga tagha skwa la Yahuda tazlay, si ta gay yu tiri ŋa gwal zlghay nda ŋuduf katakata ka mbəl raza həñ ta hga Yesu. Tsa gatá sida da ya ná, nda nza ŋa zbiñta həñ nduk ma sana luwaha ta sana hadik sizlay.»

Gwadata zlghafta Pwal ta Yesu

Slg 9:1-19, 22:6-16

¹² «Tsaya tama, kəl yu ka sli'afta ma sana fitik ka dza'a da luwa Damas nda tsa mbraku vliha gwal dra skwi ŋa Lazglafta ŋa dza'a kasa gwal zlghay nda ŋuduf ya. ¹³ Ta labla yu ta tvi, wər dək fitik ma ghəñ tama a mǵham Agripa, ka nghanja yu ta saha tsuwadək daga ta luwa wamtá i'i, nda gwal ta dza'a mista da tani. Malaghumala wudəkwa tsa tsuwadək ya katakata ka ŋa fitik. ¹⁴ Ka zləmbutá ŋni demdem ta hadik. Ka snañtá yu ta sana lwi ta gwadgihata nda gwada Hebru: «Sawulu! Sawulu! Kabgawu ta kəl ka ka giri ŋa da na? Ghuya dāñwa ŋa ghəña gha na pgha ghəñ ta pghə ka nda i'i na,» ka'a. ¹⁵ «Wa kagha ní mǵhama da,» ka yu nda tsi. Ka Mǵham Yesu nda i'i mantsa: «Ti tsa Yesu ta gə ka ta iri ŋani ya. ¹⁶ Sli'afslia ka sladata ka. Kəl yu ka maraghanja ghəña da ná, zbapzba yu ta kagha ŋa magihata slna da, ŋa nzakwa gha ka masləmtsəka da, ŋa mnay gha kinawu ká ka nghanja i'i gita, ŋa mnay gha ta skwi dza'a maraghanja yu dza'azlay guli. ¹⁷ Da la ghuni nda ya da gwal kul nzakway ka la Yahuda ta ghuna yu ta kagha, dza'a katay yu ta kagha guli. ¹⁸ Ŋa gwananata gha ta iri ta həñ, Ŋa sli'agapta tañ ma grusl ka lamə da tsuwadək, ŋa kwala halaway ka gəgəлта mǵham ta ghəña tañ. Lazglafta ta

dza'a ga mgham ta ghəŋa taŋ. Mantsa ya dza'a kəl həŋ ka mutsafta planata dmakwa taŋ, ŋa mutsafta taŋ ta vla nzaku kawadaga nda gwal ta zlgħaftá Lazglafta,» ka'a.

Mnay Pwal ta slnani

¹⁹ «Mantsa ya tama a mgham Agripa, kwalaghu a yu ta sna gwada tsa mndu nghan i'i ta saha daga da Lazglafta ya wa. ²⁰ Katək ná, "mbədanaf wa mbəda ta nzakwa ghuni, ka mbədakta kuni ta vgha da Lazglafta. Magawamaga ta ŋərma slna ŋa maraŋta tsa mbədata nzakwa ghuni ya," ka yu zrafta mnay karaku ma luwa Damas, nda ya ma luwa Ursalima. Tahula tsa, ka mnanata yu ta inda gwal ta hadika Zudiya, nda ya da gwal kul nzakway ka la Yahuda guli. ²¹ Ta ghəŋa tsaya kəl la Yahuda ka ksaftá i'i ma nzakwa da ma həga Lazglafta má ŋa dzihata. ²² Ama ka katagadiptá Lazglafta. Ha gita, tata kďaŋkďa yu ta nzakw ka masləmtsəkani ta kəma inda mnduha, nda zwan tani, nda glata mndu tani. Had skwi dza'a mnəglata i'i ka malaghuta ya mnə la anabi, nda i Musa ta ghəŋa skwi dza'a magaku, mna həŋ kazlay: ²³ Dza'a ghuyə ghuya Kristi ta dāŋwa, tsatsi ta nzakway ka taŋtaŋa mndu ta dza'a sli'agapta mataba gwal nda rwa ŋa mnananŋtani ta tsuwadək ta mnduha mu, nda gwal kul nzakway ka la Yahuda tani.»

Zlgħafzlgħa ta Yesu ka Pwal nda Agripa

²⁴ Tata mna tsa gwada ŋa wadapť ghəŋani ya Pwal, ka Festus nda tsi nda lwi dagaladagala mantsa: «Pwal! Halaway ka ra? Tsaghis ka halaway na dzaŋa ta dzaŋa gha na ra?» ka'a nda tsi. ²⁵ Ka Pwal mantsa: «Mghama da, halaway a i'i wa. Vərdaka gwada ŋa ndanay ta gwadə yu. ²⁶ Nda ghada snaŋta mgham Agripa ta inda tsa skwiha ya. Tsaya ta kəl yu ka gwada na gwada na kul had dzudzukway ta kəmani. Grafgra yu kazlay: Nda sna tsatsi ta inda tsa skwiha ya kə'a, kabga had ya magə lu ma difa ma difa wa. ²⁷ Mgham Agripa, grafgra ka kazlay: Mantsa ya tsa gwada mana la anabi ya kə'a ra? Nda sna yu kazlay: Na, grafgra ka kə'a,» ka Pwal ²⁸ Ka mgham Agripa nda Pwal mantsa: «Va gi ndukuď dza'a nidista ka, ka krista ka kagha ra?» ka'a. ²⁹ Ka Pwal mantsa: «Dər ma ndukuď fitikani, dər ma di'ij tsi, manda ya kumaŋ Lazglafta, kagha nda ghəŋa gha yeya a wu, ŋa inda na kaghuni demdem hadna na nzakwani, ka nuta kuni manda va i'i. Ama má ma tsam lu nda tsa ta kaghuni tani,» ka Pwal.

³⁰ Ka sli'afťa i mgham Agripa nda ŋumna Festus, nda Beranis, nda gwal kawadaga nda həŋ. ³¹ Tahula saghwa taŋ ma vla tsa guma, ka həŋ mantsa: «Had sana skwi maga na mndu na prək ka dzata, dər ka tsamta ma gamak wu,» ka həŋ. ³² Ka mgham Agripa nda ŋumna Festus guli mantsa: «Ka má zbaŋ a na mndu na ta kla na gumani na ta kəma mgham Sezar wu katsi ná, ma dza'a zliŋzla lu ta na mndu na,» ka'a.

27

Klagħatá Pwal da luwa Ruma

¹ Ka mnaftá lu kazlay: Dza'a sli'i mu ŋa dza'a ta hadika Italiya kə'a. Ka klaftá lu ta i Pwal, nda sanlaha ma vu'aha, ka fanamta ma dzvu ta sana mali ta ghəŋa la sludzi ta hgə lu ka Zuliyyus. «Tekw tsatsi mataba maliha ta ghəŋa la sludza Agustus.» ² Ka lamə ŋni da kwambala luwa Adramit ta sli'i ka dza'a da sana luwaha nda ma slərpha hadika Asiya. Ta sli'afťá ŋni, kawadaga Aristarkus, sana mnda la Tesalunik ta nzakway ta hadika Mekaduniya nda aŋni. ³ Gamahtsimani, ka bhadaghata ŋni da luwa Sidun. Ka maganató

Zuliyus ta zǵaku ta Pwal. Ka sliǵtá tsi ǵa dza'a naghanaghatá grahani, ǵa katanǵtá hǵǵ. ⁴ Tahula tsa, ka sli'aftá ǵni hada nda kwambalu, ka vru falak ta aǵni. Ka mbǵdaghata ǵni ta vǵha nda tahula Kiprus. ⁵ Manda tsughwadapta ǵni ta drǵf ta nzakway ndusa nda hadika Silisi, nda ya nda hadika Pamfali, ka ǵhadaghatá ǵni da luwa Mira ta hadika Likiya. ⁶ Ka mutsaftá tsa mǵhama sludzi ya ta kwambala luwa Alegzandri ta sli'i ka dza'a nda ta hadika Italiya. Ka pǵhamta tsi ta aǵni mida. ⁷ Tsǵbakw fitika ǵni ta ndǵru ǵasuwa. Zlahzlah ka ǵni ǵhadaghatata ndusa nda luwa Snida. Kulam nda tsa, ka pyaftá falak ta aǵni hada ta dza'a nda ta tsa, ka mbǵdaghata ǵni ta vǵha nda ma sana vli ta tsavata ma drǵf ta hǵǵ lu ka Kret ndusa nda luwa Salmune. ⁸ Zlahzlah ka ǵni labǵ hada, ka ǵhadaghatata ǵni da sana vli ta hǵǵ lu ka Nǵerma vla slada kwambalu ndusa nda luwa Laziya.

⁹ Zusa mu ta fitik katakata kay guli, his nda htsiǵ na mbaǵa na guli, lula fitika suma guli. Tsaya tama kǵl Pwal ka mnay ǵa tanǵ: ¹⁰ Ka'a mantsa: «Zwana amu, ta nǵhadaptá yu ná, his nda htsiǵ na mbaǵa mu na, dagala skwi dza'a zlamaghatata. Dza'a ǵadzaku huzlaha mu nda kwambalu tani. Tsahaya yeya a wu, nda htsiǵa mu tani.» ka'a. ¹¹ Ka kwalaghatá tsa mali ta ghǵǵa la sludzi ya ta sna tsa gwadǵ Pwal ya, ka laghwǵ da sna ǵa dani ma Kwambalu, nda ǵa mndu ta sway. ¹² Tsaw hada ya guli ná, ǵina a tsa vli ya ka slada kwambalu gufwak wu, kǵl ndǵghata gwal ma kwambalu ka mnay kazlay: Mbaǵma, ka wayaka skwi ǵhadaghatata mu da Finiks ma vla slada kwambalu ma luwa Kret, ka dza'a mu za fwak hada, ka hǵǵ. Tsa Finiks ya ná, zur nda zlabǵa dǵdǵkwa fitik nzakwani.

Mǵhama falak ta drǵf

¹³ Fedfedfed ka falaka Sud vyavata. «Zlah dza'a mbaǵaku na mbaǵa mu na, ka mnduha ma kwambalu.» Ka tsukwaftá hǵǵ ta kufur ta kǵl lu ka slada kwambalu ya, ka kladapta hǵǵ vzadata nda tvǵ Kret, luwa ta tsavata ma drǵf ya. ¹⁴ Ta nzǵava a lu kay ná, ka vyagaftá falak nda mbraku nda mbraku nda ga «zeghwa safa fitik,» nda ma tsa luwa Kret ta tsavata ma drǵf ya. ¹⁵ Ka zlaguǵta tsi ta tsa kwambalu ya, ka trapta tsi ta ǵafta, ka nzata aǵni tama ka kzla skwi dza'a magaku ta tiǵwu tsa falak ya ta aǵni. ¹⁶ Ka tiǵwaghata aǵni nda tahula sana zwanǵa vli ta tsavata ma drǵf ta hǵǵ lu ka Kawda. Ka hlaptá ǵni ta hafu hada. Zlahzlah ka ǵni katsakta sana zwanǵa kwambalu tavata ǵa ǵni. ¹⁷ Tahula tǵakta tanǵ ta tsa zwanǵa kwambalu ya ka famta ma tsa dagala ya, ka habafta hǵǵ nda tǵanǵ ta tsa kwambalu dagala ya, ǵa katay yaha hwanzuǵta. Ka zlǵnǵaftá hǵǵ ta traku dza'a trata hǵǵ ta dǵba wutak ndusa nda Libiya. Ka zliǵtá hǵǵ ta wupay ta tiǵwa kwambalu. Ma tsaya tama, ka tiǵwu falak. ¹⁸ Gamahtsimani, ka klambarǵ tsa falak ya ta aǵni katakata. Ka zlrǵaftá ǵni ta hlaptá huzla ma tsa kwambalu ya ka pǵhay da drǵf. ¹⁹ Baǵu ma hkǵna fitik, ka hlaptá hahǵǵ nda dzva tanǵ ta huzla ksa slna ma kwambalu ka pǵhaghata da drǵf. ²⁰ Kidaghi fitika ǵni, nǵhava a fitik wu, nǵhava a tekwa tsa wa. Fǵrtufǵrta tsa falak ya katakata. Ta hadǵ mnay kazlay: Ta dza'a mbaku ǵni kǵ'a ma ghǵǵa ǵni wa.

²¹ Nda kǵa fitika ǵni zanǵ a ǵni ta skwa zay wa. Ka sli'aftá Pwal ma takataka tanǵ, ka'a nda hǵǵ mantsa: «Zwana amu, ka má ta snatá kuni ta gwadǵ ǵa ta mnay kazlay: Ma sli'af mu ma Kret kǵ'a kay ná, dra ma grumus a na falak na wa. ²² Skwi ta mnaghunata yu ndanana ná, náwa ǵuduf, hadǵ ya dza'a zadavaghuta dǵr turtuk mataba ghuni wu, kwambalu yeya dza'a zwaduta. ²³ Ta na rvidik gita ná, ghunigiha ghuna Lazglafta ta duhwalhani. Tsa

Lazglafta nza yu ka ṅani, nda ya ta maganata yu ta slna ya. ²⁴ Ka'a nda i'i ná, "ma zlṅj ka ta zlṅj Pwal, dza'a laghala ka sladata ta kṁma mgham Sezar. Wya guli zdaghazda Lazglafta ta hudí, dza'a zlanzla ta na gwal kawadaga nda kagha na nda hafu," ka'a. ²⁵ Drama ta ṅuduf zwanama, nda fa ghṅja da ta Lazglafta. Tsa skwi mniha tsi ya, grafgra yu kazlay: Dza'a magaku manda va tsaya ka'a. ²⁶ Nziya nza tsi ná, dza'a zlṁbatá tavata sana hadík ta tsavata ma drṁf mu,» ka'a.

²⁷ Ta ma ghwanṅdṁ fwaḁa rvidík, ka va klambar tsa falak ya ta aṅni ta ghṅja drṁfa Madeterane. «Zlah ndusa mu nda hadík tama,» ka tsa gwal ta swa kwambalu ya lamṁr vli da takala. ²⁸ Ka hbafta hṅj ta skwi ta ndṁgaku ta zu'i ka vzadata da tsa drṁf ya ṅa dzṁgha latani. Ka graftá hṅj ka mitir hkṁnmsak ndṁfṅj mida. Zadapta lu dau' guli, ka vzṁgladata hṅj, ka grṁglaftá hṅj ka mitir hisamsak tghas mida. ²⁹ Yaha kwambalu da grunṁta palaha ka hṅj zlṅjafṁ zlṅj, ka vazadatá hṅj ta skwa sladanatá kwambalu fwaḁ nda ga mahulhulani ṅa sladanatá tsa kwambalu ya. Ka kzlṁ hṅj ta tsadákwa vli nda mndṁr. ³⁰ Ka zbṁ tsa gwal swa kwambalu ya ta tva hwayaghuta, ka fagata hṅj ta tsa zwanṁ kwambalu ya, manda gwal ta zba dza'a pghadata skwa slada kwambalu nda ta kṁma kwambalu, ka hṅj magay. ³¹ Ka Pwal nda tsa mali ta ghṅja la sludzi, nda tsa la sludzi ya tani mantsa: «Ka nzamṁ a na mnduha na ma na kwambalu na wu katsi ná, katafta a kuni ta vgha wu,» ka'a. ³² Na tsa snaṅta taṅ mantsa ya ná, ka ratsinṁta hṅj ta tsa tṁaṅha tsa zwanṁ kwambalu ya ka zlidinṁta ta drṁf.

³³ Ta ghwanṁ a vli ka tsadaku tama wu, ka Pwal mantsa: «Kḁkwakḁk, tsuwatsa ta skwa zay, ma ghwanṅdṁ fwaḁa fitika ghuni na ta fa ghṅj mazlay, ta daṅ a kuni ta skwa zay wa. ³⁴ Kḁkwakḁk, tsuwatsa ta skwa zay ṅa ṅaghunatá ta ṅuduf. Had' ya ma kaghuni dza'a dṁfavaghuta swidani dṁr ka turtuk wu,» ka'a. ³⁵ Kḁkwani ta tsa gwaḁa ya, ka klafta tsi ta buradi, ka rfanaghata Lazglafta ta ghṅjani ta kṁma taṅ demdem, ka ḁalanaptá tsi*, ka zay. ³⁶ Ka draftá sanlaha ta ṅuduf, ka zṁ hahṅj guli. ³⁷ His dṁrmṁk nda ndṁfṅj mbsak mku' mida ṅni ma tsa kwambalu ya. ³⁸ Manda baghafta taṅ, ka hlaftá hṅj ta alkama ka pghaghata da drṁf ṅa htanaghutá ndṁgaku ma kwambalu.

Badzuta kwambalu

³⁹ Tsadákwa vli, sew tsatsafa a gwal swa kwambalu ta vli ka ga hṅj wu, ama ka nghanṁta hṅj ta sana maslinṅitsa vli ka wutak. Ka ma da magaku tsi ná, ka hṅj ka kla tsa kwambalu ya nda ta tsa wutak ya. ⁴⁰ Ka ratsidinṁta hṅj da drṁf ta tsa skwiha ta kṁl lu ka sladanatá kwambalu ya. Ma va tsaya guli, ka palidinṁta hṅj ta zu'a skwa swa kwambalu. Ka sli'anafṁta hṅj ta wupay nda ta kṁma kwambalu nda ta tvi ṅa tinṅway falak, ka kla hṅj nda tvṁ sgam ya. ⁴¹ Ka lagha hṅj grunṁta duvrühwa ta wutak. Ka laghu ghṅja tsa kwambalu ya tes dida, lavglinṁ a ta gigḁavata ṅa sabṁ wa. Ka lagha gamtsa'uwakwa drṁf ḁlidinṁta tsa kwambalu ya nda tvṁ mndṁrani. ⁴² Ka kumṁ la sludzi ta pslidinṁta la vu'a, kabga yaha ya dṁr turtuk da ndapta mataba taṅ nda bibinṁ. ⁴³ Ka pyaftá tsa mali ta ghṅja la sludzi ya ta hṅj ta dza'a magay, kabga va a ta slanaghata skwi ta Pwal wa. Ka'a mnata mantsa: «Inda gwal nda sna ta hlimi ya ná, ka vala hṅj ta drṁf, ka dza'a hṅj ta ḁlu. ⁴⁴ Sanlaha ya, ka la hṅj ta kataku, ka ta na slṁhwa na kwambalu na a tsi,» ka'a. Mantsa ya magata hṅj, kṁl hahṅj ka katagaptá vgha demdem ka labṁ ta ḁla ghwa.

* 27:35 Ngha ta Slna gwal ghunay 2:42.

28

Pwal ma Malta

¹ Tahula katagapta ɲni ta vgha, Malta hga tsa vli ta tsavata ma drəf ya, ka ɲni zlra snaɲta. ² Mnduha ma tsa luwa ya ná, ɲerma mnduha həj, ka tsu'aftá həj ta aɲni. Ka vaɲɲaghata həj ta vu gik, kabga ta nzaku imi, káka nda mtaɲ guli. ³ Ka hlafta Pwal ta nivi ka pghay ta ghəja tsa vu ya, tsaw mamu mupuha mida. Snaɲni ta hurfukwa vu, gi takwatsak lafi ta dzva Pwal. ⁴ Nghay gwal ma tsa luwa ya ta tsa mupuha ya kzəghəla ta dzva Pwal, ka həj mataba taɲ mantsa: «Ta psła mndu ná mndu na kahwathwata. Zlahzlah katagapta tsi ta vgha ma drəf kay guli ná, ta zlighisa a yu wu, ba va ta dzaghata da ka guma Lazglafta nda tsi,» ka həj. ⁵ Ka wuslikidiɲtá Pwal ta tsa mupuha ya da vu. Had sana skwi ta ghunaɲta dekdek wa. ⁶ Kzla ghuyanaftani ta Pwal ka gi zləbanatani ka mtutani a tsi, ɲa lamndu si ta kzlay. Ka nzakw həj ná, had sana skwi magana tsi wa. «Sana Lazglafta na mndu ná,» ka həj mbəɟglavata. ⁷ Ndusa nda tsa vli ya, mamu vla sana mali ta ghəja tsa hadik ta tsavata ma drəf ya. Publiuyus hga tsa mndu ya. Tsatsi ta tsu'aftá aɲni, ka payaɲnatá vli dina, ka zatá ɲni ta fitik hkən ga taɲ. ⁸ Tsaw ta hani dani ma Publiuyus ta ghzɲəj ta ɟasa ɲudidar nda klu tani. Ka lagha Pwal da nghanaghata, ka fanaghatá tsi ta dzvu, ka maga du'a da Lazglafta ta ghəjani, ka mbanaftá tsi. ⁹ Manda mbanafta Pwal ta tsa mndu ya, ka sli'adaghatá gwal kul dughwanaku ta tsa hadik ta tsavata ma drəf ya slanaghata, ka mbambanaftá tsi ta həj. ¹⁰ Ka va vlə həj ta skwi kavghakavgha ɲa ɲni. Ta sli'i ɲni ka dza'a da kwambalu guli, ka tsakaɲnafta həj ta inda skwi dza'a kata aɲni ma mbada ɲni.

Bhadaghata Pwal da luwa Ruma

¹¹ Tahula tili hkən, ka sli'aftá ɲni ka lami da kwambala luwa Alegzandri, ta hgə lu ka «lazglafta la mbuhwali,» ta zagaptá vyani ta tsa hadik ta tsavata ma drəf ya. ¹² Bhadaghata ɲni da luwa Sirikuz, ka zata ɲni ta fitik hkən hada. ¹³ Ka sli'aftá ɲni hada ka ɟhadaghata da luwa Regiyu. Gamahtsimani, ka saf falaka Sud, ka ɟhadaghata ɲni da luwa Puzul baɟu mahis. ¹⁴ Hada, ka slafta ɲni ta zwanama ma zlgħay nda ɲuduf. Ka həj mantsa: «Kdəkwaɟdək, zawaza ta luma kawadaga nda aɲni,» ka həj nda aɲni. Mantsa ya ka ɲni ɟhadaghata da luwa Ruma. ¹⁵ Ka snaɲta zwanama ma zlgħay nda ɲuduf ta nzakway ma luwa Ruma kazlay: Wa'a həj ta sabi kə'a, ka sli'aftá həj ka sagha da guya aɲni ha ta luma Apyus nda ya ma sana vli ta hgə lu ka vla hani hkən ya. Nghay Pwal ta həj, ka rfu tsi ta Lazglafta, ka ufəglavaf ta vghani. ¹⁶ Bhadaghata ɲni da luwa Ruma, ka zlanəɲtá lu ta tvi ta Pwal ɲa dza'ani nzaku ma ɲani dzuguvu nda ghəjani, kawadaga nda sludzi ta nghay.

Mna gwada Pwal ma luwa Ruma

¹⁷ Baɟu mahkəna fitik, ka hagaftá Pwal ta gwal dagaladagala mataba la Yahuda. Ka'a nda həj tsakar həj mantsa: «Zwanama da, had sana skwi magana yu ta la amu wa. Dmanaf a yu ta tva nzakwa dzidziha mu wu, ama ka ksafatá lu ta i'i ka vu'a ma luwa Ursalima. Daga hada, ka lamə yu da dzva la Ruma. ¹⁸ Dawadipta tsahaya ta vli, ka kumə həj ta zlidista, kabga had sana skwi ksidiɟ həj nda tsi prək ka dzatá i'i wa. ¹⁹ Tsaw va a aɲni ta zliɲta wu, ka la Yahuda. Ka si mantsa tsi ná, nda nza tkwe' tama ka kla na guma da na ta kəma mgham Sezar, ka yu. Aɲ mndani, ka wla yu ta la'ini a ka yu wa. ²⁰ Tsaya tama kəl yu ka zba nghanɲta kaghuni ka gwadaɲta mu ta tsa gwada ya. Ta ghəja tsa skwi faf la Isra'ila ta ghəj tida ya tsamta lu ta i'i ma zida,» ka'a. ²¹ Ka həj nda tsi mantsa: «Had sana delewer vindaf lu ta kagha mutsaf aɲni

da la Zudiya wa. Had' ya dər turtuk mataba zwana amu ta sagha da mnaftá gwada ta kagha dər ka vzaftá rutsak ta kagha wa. ²² Ta kumay an̄ni ta snan̄ta skwi ta ndanu kagha ka gh̄nja gha nda ma wa gha. Skwi ya snan̄ an̄ni ná, nda ndəgha gwal ta pgha rutsak ta na lfida dina ghuni na,» ka hən̄.

²³ Ka tsaftá hən̄ ta sana fitik tama ŋa gwayavata tan̄. Bađu tsa fitik ya, ka sli'aftá ndəghata hən̄ ka lagha slanaghatá Pwal ma vla nzakwani. Ka zlráftá Pwal ta paslay, ka mnay ŋa tan̄ ta gwada ta ga mgham Lazglafta, daga gasərdək, ha tekulemes fitik, ŋa tđakta ghunislaka tan̄ ta gh̄nja gwada ta Yesu. Ka mnə tsi ta gwada ma deftera zlahá Musa, nda ya ma deftera la anabi, ŋa tan̄. ²⁴ Ka ksáftá fəlma sanlaha ta tsa gwada ta mnə tsi ya, ta kwalaghutá sanlaha ta tsu'af̄ta dekdek. ²⁵ Ka traptá hən̄ ta dzraftawi ka skwa turtuk, ka gazlə hən̄. Ka Pwal nda hən̄ mantsa: «A ta ŋa Sukum nda ghuḅa ta mnay ŋa dzidziha ghuni nda ma wa anabi Isaya kazlay:

²⁶ “La da slanaghatá na mnduha na, ka ka nda hən̄ na:

Dza'a nda sna kuni nda sləmən̄a ghuni, ama tsatsafta a kuni dekdek wa.

Dza'a nda ngha kuni nda ira ghuni, ama tsəmafta a kuni dekdek guli wa.

²⁷ Nana mnduha na ná,

tən̄tən̄a gh̄nja tan̄.

Dərzl̄ndərzl̄a hən̄ ta sləmən̄a tan̄,

hahafhaha hən̄ ta ira tan̄,

kabga va'a hən̄ ta nghan̄ta nda ira tan̄ wu,

va a hən̄ ta snan̄ta nda sləmən̄a tan̄ guli wu,

da lamə tsi da ŋudufa tan̄,

da mbəđaktá hən̄ ta vgha tvə i'i,

da mbanaf̄ta * yu ta hən̄ kə'a ya kay.”

²⁸ Ala wya tsi tama, ghunafghuna Lazglafta ta na Lfida Gwada na da gwal kul nzakway ka la Yahuda. Hahən̄, dza'a snay hən̄,» ka'a.

[²⁹ Kđakwa Pwal ta mnatá tsa gwada ya, ka gazlaghutá la Yahuda nda zlərday mataba tan̄.]

³⁰ Ka zatá Pwal ta vaku rən̄ rən̄ his ma tsa həga ta plə tsi nda pla ya. Ta tsu'ay ta inda mndu ta lagha slanaghata hada guli. ³¹ Pyaf a lu wu, ka mnə tsi ta gwada ta gh̄nja ga mghama Lazglafta. Ka taghə tsi ta skwi ta gh̄nja Mgham Yesu Kristi, had' sana skwi ta gurtsan̄ta wa.

* 28:27 Ngha ta Isaya 6:9-10.

Tsgha ta Iwa Pwal ŋa La Ruma

Ga zgwā Pwal

¹ I'i Pwal ta nzakway ka kwalva Yesu Kristi ta vindaftá na delewer na. Lazglafta ta hgaftá i'i ŋa nzakwa dá ka mnda ghunayni. Tsatsi ta zbaptá i'i ŋa dza'a dá mna Lfida Gwadáni ŋa mnduha.

² Tsa Lfida Gwada ya ná, nda kda fitika tamafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta ghəŋani tvə la anabi ghalya, ka vindaftá həŋ ta gwada ta ghəŋani ma deftera Lazglafta. ³ Ta ghəŋa zwanjani ya ka mnda səla yaga lu ma zivra mgham Dawuda tsa gwada ya. ⁴ Ma sli'agaptani ma mtaku, ka kligintá Lazglafta ta ghəŋa nzakwani ka zwanjani nda mbrakwani ta tsa Yesu Kristi Mghama mu ya. Ka mutsaftá tsi ta inda mbrakwa Sulkum nda ghuəa. ⁵ Nda ma Yesu Kristi zdidintá Lazglafta ta huđi, ka nidifta ka mnda ghunay ŋa dza'a dá mna gwadáni ŋa inda mndəra mnduha kavghakavgha, ŋa zlglafta tanj ka snata tanj. Mantsa dza'a kəl həŋ ka vlanjtá glaku ta Yesu Kristi. ⁶ Kaghuni guli ná, tekw kuni mataba tsa mnduha ya, kabga hagafhaga Yesu Kristi ta kaghuni ŋa nzakway ka ŋani.

⁷ Inda kaghuni ta nzakway ma luwa Ruma, đvudva Lazglafta ta kaghuni, ka hgaftá tsi ta kaghuni ŋa nzakway ka ŋani. Ka nza zdakatahuda Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta ghəŋa ghuni.

Mamay Pwal ta nghanaghatá gwal zlgħay nda ŋuduf ma luwa Ruma

⁸ Karaku ná, ta rfanagarfa yu ta Lazglafta dá nda ma Yesu Kristi ta ghəŋa kaghuni demdem, kabga ta kulay lu ta zlgħay nda ŋudufa ghuni ma inda vli ta ghəŋa hadik. ⁹ Nda sna Lazglafta ya ta maganata yu ta slna nda ŋudufa dá turtuk ma mnay dá ta Lfida Gwada ta ghəŋa Zwanjani, ta skwi dza'a yu mnay. Nda sna kazlay: Ma inda fitika ndəbay dá ta dzvu ná, ta kulay yu ta kaghuni kə'a. ¹⁰ Inda fitik yu ta maga du'a da Lazglafta ŋa gi vlihatani ta tvi ka ta kumay tsi ŋa bhadaghata dá da kaghuni sizlay, ¹¹ kabga ta mamay yu katakata ta nghanjtá kaghuni. Ta kumay yu ta dguvusta mu ta skwi ya vliha Sulkum ŋa sgaghunaghatá mbraku ta tva Lazglafta. ¹² Skwi ta ndanu yu ná, ta kumay yu ta vluvusta mu ta mbraku, ta vlaghunatá i'i ta mbraku nda ŋa dá ma zlgħay nda ŋuduf, ta vlihatá kaghuni ta mbraku nda ŋa ghuni ma zlgħay nda ŋuduf.

¹³ Zwanama dá, ta kumay yu ta snanja ghuni kazlay: Nda kda fitika dá ta zba bhadaghata da kaghuni kə'a, ama kulam gita ta mutsaf a yu ta fitik wa. Ta kumay yu ta bhadaghata dá ŋa maga slna mataba ghuni, ya dza'a kla kaghuni ta kəma ta kəma manda ya ta magə yu mataba sanlaha ma mnduha ta sana hadikha ya. ¹⁴ Dguvta ghəŋa dá ka mnanata dá ta Lfida Gwada ta inda mnduha, ŋa la Grek, ŋa gwal nda hida nda ya ŋa gwal kul hidaku tani. ŋa gwal nda guna sləməŋa tanj nda ya ŋa gwal kul gunaku sləməŋa tanj tani. ¹⁵ Tsaya tama ta kəl yu ka kuma bhadaghata dá da kaghuni ta nzakway ma luwa Ruma guli ŋa mnaghunatá Lfida Gwada.

Mbrakwa Lfida Gwada

¹⁶ Ksa a hula ta i'i ka mna Lfida Gwada ŋa mnduha wa. Tsa Lfida Gwada ya ná, mamu mbrakwa Lazglafta mida ŋa mba inda mndu ta zlgħafta. ŋa zlafta

nda la Yahuda karku, tahula tsa ŋa kɔ́y nda la Grek. ¹⁷ Tsa Lfída Gwada ya ta maray kinawu ká Lazglafta ta nanaftá mnduha ka gwal tɔ́ukwa tawa irani zlgħafər hən. Had sana tvi wu, ta ghəŋa tsa zlgħay nda ŋuɔ́f ya kwenkwen. Nda tsa manda ya nda vinda ma deftera kazlay: Mndu ta zlgħafta Lazglafta ná, tsaya mndu tɔ́ukwa tawa ira Lazglafta, tsa mndu ya guli dza'a nzata nda hafu* kə'a.

Gwal dmaku mnduha ta ghəŋa hadik demdem

¹⁸ Daga ta luwa ta margamata Lazglafta kazlay: Nda basa ŋuɔ́fani ta ghəŋa inda dmakuha ta magə mnduha, nda kwala tan kul had ta vla glaku ŋani kə'a. Dza'a tsanaghatsa ta guma ta hən, kabga ghwadaka skwi ya ta magə hən ná, ta hawuha ta kahwathwata. ¹⁹ Skwi má ŋa snan̄ta ta ghəŋa Lazglafta ná, difaghu a wu, dəɔ́y ta daɓi nzakwani, kabga maranan̄mara Lazglafta ta hən. ²⁰ Nzakwa Lazglafta kaghəŋani nda mbrakwani ya ŋa kɔ́kedzen ná, skwi ya kul laviŋtá lu ta nghan̄ta ya. Ama daga ka yawu zrafta ghəŋa hadik, laviŋlava lu ta nghan̄ta nda ta tva skwiha ya maga tsi. Ta had mndu nda psalftawi da tsi wa. ²¹ An̄ mndani, nda sna mnduha kazlay: Mamu Lazglafta kə'a kulam nda tsa, had hən ta vla glaku ŋani wu, had hən ta rfanaghata guli wa. Katək ná, zwaɔ́ta zwaɔ́ hən ma ndanu. Ka nzamtá hən ma grusl, sna a hən ta skwi tɔ́ukwa wa. ²² Gwal nda hida an̄ni ka hahən ta gray, tsaw ka rgha hən. ²³ Má ŋa tsəlbay tan ta tsəlbú ka vla glaku ŋa Lazglafta ya ta nzaku nda hafu ŋa kɔ́kedzen ya ná, ka laghu hən da tsəlbú ŋa skwa wuyay tsaf lu manda mndu kul had hafu mida. Sanlaha ma tsa skwa wuyay ya ná, manda tsatá zarak hən, manda nimitak fwaɔ́ səla mista tan tsatá sanlaha, manda tsatá nahadik sanlaha.

²⁴ Tsaya kəl Lazglafta ka zliŋtá mnduha ŋa maga skwi ya kuman̄ maya tan. Mantsa tama ka magə hən ta skwa hula nda vgha tan mataba tan. ²⁵ Ka zliŋtá hən ta kahwathwata Lazglafta ka laghwi sna tsakalawi. Ka laghwi hən da tsəlbú ŋa skwiha ya tsatsaf Lazglafta, ka maga slna ŋa tan, ka kwalaghutá tsəlbú ŋa Lazglafta ta tsatsaftá inda skwi. Tsatsi ya ran̄ zləzlvay ŋa kɔ́kedzen. Amin.

²⁶ Tsaya kəl Lazglafta ka zliŋtá hən ŋa maga skwa hula. Zlan̄zla mi'aha ta guya vgha nda zgwana, ka laghwi da guya vgha nda mi'aha manda hahən, skwi ya kul raku magay kadzenkadzen. ²⁷ Manda tsaya zgwana guli, zlan̄zla hən ta guya vgha nda mi'aha, ka kakə hara'uwa sani nda sani ta hən, ka laghwi hən guya vgha zgun nda zgun, skwi ya kul raku magay kadzenkadzen. Ka tɔ́anaktá hən ta ghəŋa tan ta guma ya prək nda ghwadaka skwi ya maga hən.

²⁸ Manda va ya kwalaghu hən ta snan̄atá Lazglafta ya, ka zliŋtá Lazglafta guli ta hən mista tsa ghwadaka ndana tan ya. Ka magə hən ta skwi kul raku.

²⁹ Ndəghundəgha ghwadaka skwiha kavghakavgha ta magə hən: Ta ŋaslu hən, ta tsagana hən, ta sidi hən, ta draku hən, ta psla mndu hən, ta zləɔ́dawi hən, ta tsaghutá mndu hən, ka matsan̄waslay hən, ta tsa mndara mndu hən, ³⁰ ta vza rutsak hən ta mndu, ghuma Lazglafta hən, ta ghazen̄zen hən, ta gla ghəŋ hən, ta ghərɔ́aku hən. Me' ka hən ta dzatá vgha ŋa maga ghwadaka skwi. Sna a hən ta gwada da dadaha tan wa. ³¹ Had ghəŋ da hən wu, maga a hən ta skwi ta mnata hən wu, dva a hən ta mndu wu, tawa a hən ta hidahida ta mndu wa. ³² Mataba tsa guli ná, ta nda sna hən kazlay: Inda gwal ta nzakwa mndərga tsa nzakuha ya ná, mtaku skwi ta ran̄tá hən kə'a. Magay ta magə hən ta tsa

* 1:17 Ngha ta Habakuk 2:4.

skwiha ya kwenkwen yeya a wu, ta ghubay hən ta gwal ta maga tsa skwiha ya guli.

2

Guma Lazglafta

¹ Kagha mndu ya ta nzakway ta tha mndu, dər wa ka, had ka nda pslaftawi badu guma wu, kabga ma tsa tsay ta tsə kagha ta guma ta sanlaha ya ná, ta tsə ta ghəŋa gha ka. Tsa kagha ta tsanaghatá guma ta mndu ya ná, ta magay kagha ta va tsa skwiha ya. ² Nda sna amu kazlay: Ta tvani tsanaghata Lazglafta ta guma ta ghəŋa gwal ta maga skwiha mantsa ya kə'a. ³ Kagha mndu ya ta tsanaghatá guma ta ghəŋa gwal ta maga skwiha mantsaya, wya ta magaymagay kagha kay guli. Ta grə ka ná, dza'a ndapnda ka ma guma Lazglafta rki na? ⁴ Lazglafta ná, dagala zdaku da tsi, dagala ksa ɲuduf da tsi, ghudza a nda ghudza ta skwi wa. Ta gagə nda gaga kagha tama rki? Ari sna a wa kagha kazlay: Tsa zdakwa Lazglafta ya ta tɲwa kagha ɲa mbədanafata gha ta nzakwa gha kə'a ka na? ⁵ Ma tsa tənətá ghəŋa gha ya, ka kwalaghutá ka ta mbədanafatá nzakwa gha ya ná, guma basatá ɲudufa Lazglafta ta tɲanakta ka ta ghəŋa gha. Dza'a ksafksa guma ta kagha, badu basafata Lazglafta ta ɲuduf ta ghəŋa mnduha, ɲa tsanaghatani ta guma nda tvani ta inda mndu. ⁶ «ɲa vlanɲani ta nisəla inda mndu taɓta slani maga* tsi.» ⁷ ɲa gwal ta gdata ta maga skwiha dɪnadɪna ɲa mutsa glaku nda sgit, nda hafu ɲa kɛkɛdzerɲ ya, dza'a vlanɲla Lazglafta ta nzaku nda hafu ɲa kɛkɛdzerɲ ta hən. ⁸ ɲa gwal ta ga sidi nda Lazglafta, ka kwalaghutá sna kahwathwata ka laghwi da maga ghwadaka skwiha ya ná, dza'a ghuzlananghuzla Lazglafta tiri ta hən. ⁹ Inda mndu ta la maga ghwadaka skwi, dza'a ghuzlananghuzla Lazglafta tiri. ɲa zrafta ta la Yahuda karaku, ka da sagha ta la Grek. ¹⁰ Ama ɲa gwal ta maga skwiha dɪnadɪna ya, dza'a vlanɲla Lazglafta ta glaku nda sgit nda zdaku ta hən. ɲa zrafta ta la Yahuda karaku, kada sagha ta la Grek guli. ¹¹ Mantsa ya ná, had Lazglafta ta gala mndu wa.

¹² Inda gwal ta maga dmaku kul had zlahu Musa da hən, dza'a rwaku hən dər má had tsa zlahu ya da hən. Inda gwal ta maga dmaku, mamu tsa zlahu ya da hən guli, nda tsa zlahu ya dza'a tsanaghata lu ta guma ta hən. ¹³ Gwal ta snatá tsa zlahu Musa ya a gwal ta nzakway tɢukwa da Lazglafta wu, ama gwal ta nzakway ta ksa sina manda ya kumə tsa zlahu ya gwal ta nzakway tɢukwa da Lazglafta. ¹⁴ Gwal kul nzakway ka la Yahuda ná, sna a hən ta zlahu Musa wu, tsaw badu sani, ta magay hən ta skwi manda ya ta kumə tsa zlahu ya. Had zlahu da hən wu, vərda hahən ta nzakway ka tsa zlahu ya. ¹⁵ Tsaya tama ná, sina tan ta maranɲa kazlay: Tsa skwi ta kumə zlahu ta magay lu ya ná, nda vinda ma ɲudufa tan guli manda tsaya ɲa tan. Ta ndanay hən badu masani kazlay: Skwi dɪna maga yu, skwi dɪna a maga yu wu kə'a. ¹⁶ Tsaya tama, mandana Lfida Gwada ta mnə yu na, manda tsaya dza'a nzakwa tsi badu dza'a ghunagata Lazglafta ta Yesu Kristi ɲa tsanaghatá guma ta ghəŋa inda skwi nda difa ma ɲudufa mnduha ya.

Kwalaghuta la Yahuda ta snatá zlahu

¹⁷ Kagha ta mnay kazlay: La Yahuda i'i kə'a ta dihaftá vgha ta zlahu Musa, ta gherɓaku ta Lazglafta, ¹⁸ nda sna yu ta skwi ta kumə Lazglafta ka ka, nda sna yu ta skwi dɪna ma snanɲa da ta zlahu Musa ka ka, ¹⁹ nda fa ghəŋa gha

* 2:6 Ngha ta Zabura 62:13, nda Mahdihi 24:12.

kazlay: Præk i'i ka dzugwa gwal nda ghulpa kə'a. Tsuwadaka gwal ma grusl yu ka ka ta ndanay, ²⁰ mnda tagha skwi ŋa gwal kul snanťá skwi yu ka ka, mnda taghanafťá skwi ta zwani yu, kabga taghadif tagha Zlaha Musa ta inda skwi nda kahwathwata tani ka ka. ²¹ Mantša nzakwani, ta tagha skwi yu ŋa sanlaha ka ka, tagha a ka ŋa ghəŋa gha rki? Dina a ghali wu ka kagha ta mnay, tata ghali kagha kay guli. ²² Dina a hliri wu ka kagha ta mnay, tata hliri kagha kay guli. Husihahusa skwa wuyay ka ka, tata ghalay kagha ta skwi ma həga skwa wuyay. ²³ Ta ghərɓaku kagha ta nzakwa zlaha Musa mamu da kagha, ta maga a kagha ta tsa skwi ta kumə zlahu ya kay guli wa. Razanaf a ka ta Lazglafta nda tsa ra? ²⁴ Tsaya kəl lu ka vindafta ma deftera Lazglafta kazlay: Ta gwada ta kaghuni ta kəl gwal kul nzakway ka la Yahuda ka raza Lazglafta kə'á†.

²⁵ Mantša nzakwani, ka ta magay kuni ta skwi ta kumə zlahu katsi, ta tvani tsa tsatá fafaďa ghuni ya. Ala ka si nda tsa fafaďa gha, ta maga a ka ta skwi ta kumə zlahu wu katsi, nda nza ka manda mndu kul tsaku fafaďani. ²⁶ Lagha mndu kul tsaku fafaďani ka maga skwi ta kumə zlaha Lazglafta ní, haď Lazglafta dza'a ngha tsa mndu ya manda mndu nda tsa fafaďani ra? ²⁷ Ya wya tsa mndu ya ná, haď lu ta tsa fafaď ma nzakwa mndara tanj wu, ama ta magay ta skwi ta kumə zlahu. Haď tsa mndu ya dza'a tsaghaghatá guma ta kagha mndu ta kwalaghutá maga skwi ta kumə zlahu ya ra? Ta wya kay guli, mamu vindatá zlaha Musa da kagha, nda tsa fafaďa gha guli. ²⁸ Vərďa mnda la Yahuda ná, tsa ta nghaku tsakwam ya a wa. Vərďa tsatá fafaď guli ná, tsa tsa lu ta nghaku mividani ya a wa. ²⁹ Vərďa mnda la Yahuda ná, ma ŋuduf nzakwani. Vərďa tsatá fafaď guli ná, ma ŋuduf. Skwi ta vlata Sulkum ná, zlahu ya vindaf lu nda vinda a wa. Vərďa mnda la Yahuda ná, da Lazglafta ta mutsa tsatsi ta ghubaku, da mndu a wa.

3

Haď mndu ta nzakway tđukwa wa

¹ Ndaw malaghuta la Yahuda ka lamndu? Nu hayhaya tsatá fafaď na? ² Ndaďa a nzakwani ta nghadaptá lu ta nghayngay wu, kabga tinəl ŋa tanj vlagata Lazglafta ta gwadańi. ³ Ka si kwalaghu kwala sanlaha ma həŋ ta zlgħafta ná, dza'a pyafpya tsa slna palamapalama tanj ya ta nzakwa Lazglafta ka ŋərma ra? ⁴ Pyaf a wu! Dər má ta tsakalawi inda mnduha ná, kahwathwata ŋa Lazglafta ta mnay, manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay:
«kagha Lazglafta,
ka gwada gwada ka ta gwada ná, nda sna lu kazlay:
tđukwa tsa gwada gha ya kə'a.
Dər má tsafha lu ta rutsak ta kagha,
fləwəď dza'a saba ka ma gumani.»*

⁵ Ka si tsa ghwadaka skwi ta magə amu ya dza'a maranťá nzakwa Lazglafta tđukwa katsi ná, nu ka mu dza'a mnay tama? Dza'a mnay mu kazlay: Tđukwa a Lazglafta wu kə'a tsamaghar tsi ta guma rki? Ma tsa vli ya ná, manda va ya gwada lamndu gwadata yu ta tsa gwada ya. ⁶ Mantša a wu! Ka tđukwa a Lazglafta wu katsi ná, wa ka'a dza'a tsa guma ta ghəŋa mnduha na?

† 2:24 Ngha ta Izekiyel 36:20, Isaya 52:5. * 3:4 Ngha ta Zabura 51:6.

⁷ Ka si tsa tsakalawa da ya ta malaghutá kliginjta kahwathwata Lazglafta, ka nzaku tsi ña vlanṭá glaku katsi, kabgawu dza'a kəl lu ka tsadighatá guma kazlay: Mnda dmaku ka kə'a tama? ⁸ Ka si mantsa ya tsi ní, nu kwal lu kul mnay kazlay: Magama dmaku kada saba skwi dina kə'a? Nu kul magə lu manda ya ta tsanavata sanlaha ta gwada kazlay: Mantsa ya ta mna hən kə'a nda anñi ya na? Nda ra ka tsanaghata Lazglafta ta guma ta tsa mnduha ya.

Gaga inda mnduha ta dmaku

⁹ Kinawu nzakwani tama! Malaghumala amu la Yahuda ka hamata gwal kul nzakway ka la Yahuda rki? Malaghumala a amu wa. Ka yu mnata kay ná, nda la Yahuda tani, nda la Grek tani, hahəñ demdem nzanaghanza dmaku ta hən. ¹⁰ Nda nza manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay:

«had mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta wu, dər turtuk had wa.

¹¹ Had mndu nda sna ta skwi wu, had ya ta psa Lazglafta wa.

¹² Inda tarj mbədanambəda hən ta hul ta Lazglafta, nda zada hən demdem. Had ya dər turtuk ta maga skwi dina wu, dər turtuk had wa.

¹³ Wa tarj ná, manda gunatá kulu nzakwani. Nda ghanika tarj ta nana hən ta mnduha. Ghwana mupuhwa ma huta ta wa tarj.

¹⁴ Dagala ksi'i nda ñaslu ma wa tarj.

¹⁵ Nda tsəra səla tarj ña dza'a dzata mndu.

¹⁶ Inda tvi labə hahən ná, nda hwanzaḅa inda vli, ta wahu inda mnduha.

¹⁷ Sna a hən ta tva zdaku wa.

¹⁸ Had zləña Lazglafta† da hən dekdek wa.»

¹⁹ An mndani, nda sna amu ka kazlay: Inda skwi ta gwadə zlahu ná, ña gwal vla Lazglafta ta tsa zlahu ya ña tarj ta gwada tsi kə'a. Tsaya tama ná, had mndu nda psiaftawi ta kəma Lazglafta wu, kada sənṭa inda mndu kazlay: Gaga hən ta dmaku ta kəmani kə'a. ²⁰ Tsaya tama, had mndu dza'a nzakway ka mndu tdukwa ta kəma Lazglafta ta ghəña vəl magatani ta skwi ta kumə zlahu wa. Zlahu ná, nda nza ña snanamtá mnduha kazlay: Gaga kuni ta dmaku kə'a.

Zlghay nda ñuduf ta nanaftá mndu ka mndu tdukwa

²¹ Ndana tama, maranənmarə Lazglafta ta tvi ta mnduha dza'a kəl hən ka nzakway ka tdukwa mnduha ta kəmani. Tsa nzaku tdukwa ya ná, nda ma zlahu a ta nzakwa lu wa. Mnənma zlahu Musa nda la anabi guli ta gwada ta ghənani. ²² Tsaya tvi dza'a kəl Lazglafta ka nanaftá mnduha ka gwal tdukwa ta kəmani ya nda nza nda ma zlghafta dər wa ta Yesu Kristi. Had ya galap Lazglafta, dər la Yahuda dər gwal kul nzakway ka la Yahuda wa. ²³ Inda tarj gaga hən ta dmaku traptra hən ma sənṭá sgitə Lazglafta. ²⁴ Ka zdənənṭa Lazglafta ta hudi ta hən ka mbalay, ka nanaftá hən ka gwal tdukwa ta kəmani nda ma Yesu Kristi ta pliginṭá hən ma dmaku. ²⁵ Tsa Yesu Kristi ya vla Lazglafta ña mtutani ta ghəña inda mnduha ka planatá dmakwa tarj nda usani nda ma zlghafta tarj ta Yesu Kristi ña marənṭa kazlay: Tudukwa tsatsi kə'a. Tsa dmaku si ta magə mnduha ghalya ya ná, ka nzata Lazglafta manda skwi kul nghanṭa, ²⁶ ksana ksa ta ñudufani. Manda va tsaya ta marə Lazglafta

† 3:18 Ngha ta Zabura 14:1-3 nda 53:2-4 nda 5:10 nda 140:4 nda 10:7 nda Isaya 59:8 nda Zabura 36 2.

ndana guli kazlay: Tufukwa tsatsi kə'a. Tsatsi, tdukwa tsatsi. Ta kumay guli ta nanafta ka gwal tdukwa ta gwal ta zlgħaftá Yesu.

²⁷ Ka si mantsa tsi tama ní, ta mamu skwa ghuba ghəŋ nda tsa tama rki? Haď wa. Kabgawu? Kabga zlgħay nda ŋuduf ŋərma skwi, snanatá skwi ta kumə zlahu a wa. ²⁸ Nda sna amu kazlay: Nda ma zlgħay nda ŋuduf mutsafta mnduha ta nzata ka gwal tdukwa ta kəma Lazglafta kə'a, nda ma snatá skwi ta kumə zlahu a wa. ²⁹ Lazglafta ná, ŋa la Yahuda nda ghəŋa taŋ ra? Lazglafta gwal kul nzakway ka la Yahuda a guli ra? Mantsa nzakwani, Lazglafta gwal kul nzakway ka la Yahuda ya guli, ³⁰ kabga turtuktuk Lazglafta. Tsatsi dza'a nanafta ka gwal tdukwa ta gwal nda tsa fafaďa taŋ nda ma zlgħay nda ŋudufa taŋ. Tsatsi dza'a nanafta ka gwal tdukwa ta gwal kul nzakway ka la Yahuda nda ma zlgħay nda ŋudufa taŋ guli. ³¹ Ma tsa zlgħafta zlgħaf mu ya tama guli ná, hərdiŋhərdá mu ta zlahu ra? Hərdiŋ amu wu, katək ná, ŋlanafta ŋlanaf mu ta zlahu.

4

Grafta nda nzakwa Abraham

¹ Ndana tama, nu dza'a mu mnay taghəŋa Abraham ta nzakway ka dzidza mu? Nahgani mutsaf tsi ma nzakwani? ² Ka si má ma slnani maga tsi mutsafta Abraham ta nzakway ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta katsi ná, ma raŋra ghubayni ta ghəŋani, ama ta wa ira Lazglafta a tama wa. ³ Waka deftera Lazglafta ta mnay na? Ka lu ta mnay ma deftera Lazglafta na: «Zlgħafzlgħa Abraham ta Lazglafta, tsaya* kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tdukwa ta wa irani» kə'a.

⁴ Ka magamaga mndu ta slna ná, ta planapla lu ta nisəlani. Tsa skwi plana lu ya ná, mbəhay a mbəha lu wu, skwi ta raŋta ya. ⁵ Ama ka lagha mndu ka zlgħaftá Lazglafta nda ŋudufani klaf a ta ghəŋani ka mndu tdukwa ta kəma Lazglafta ta ghəŋa tsa slnani ta magə tsi ya wu katsi, dza'a klafkla Lazglafta ta tsa mndu ya ka mndu tdukwa ta wa irani. Mndərga tsa mndu ya guli ná, nda sna kazlay: Mamu tvi dza'a kəl Lazglafta ka nanaftá gwal dmaku ka gwal tdukwa ta wa irani kə'a. ⁶ Manda va tsaya ka mgham Dawuda guli ta fay ma lahani ta ghəŋa gwal ya klaf Lazglafta ka gwal tdukwa ta wa irani dər má maga a həŋ ta skwi dina. Tsa mnduha ya ná, mamu rfu da həŋ, ka'a.

⁷ «Rfu da gwal plana Lazglafta ta dmakuha taŋ, ga həŋ.

Rfu da gwal hərdiŋ Lazglafta ta dmakuha taŋ

⁸ Rfu da mndu kul haď Mgham Lazglafta ta mbəďa dmakwani†.»

⁹ Tsa rfu mnə mgham Dawuda ya ná, ta ghəŋa gwal nda datsa fafaďa taŋ re, ari nda gwal kul datsaku fafaďa taŋ guli a na? Ka mu kay na: «Zlgħafzlgħa Abraham ta Lazglafta kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tdukwa ta wa irani, ka mu.» ¹⁰ Yawu mutsafta Abraham ta nzakway ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta na? Daga ta kul tsaku fafaďani re, ari tahula tsanatá fafaďa na? Daga ta kul tsaku fafaďani. ¹¹ Ma fitika nzakwani ta kul tsaku fafaďani, ka klaftá Lazglafta ka mndu tdukwa ta wa irani, kabga vəl zlgħaftani. Tahula tsa ka tsatá tsi ta fafaď. Ka nzaku tsa tsatá fafaďani ya, ka ŋizla maraŋtá nzakwani tdukwa ta wa ira Lazglafta. Abraham ná, dani ma inda gwal kul tsaku fafaďani ya, ama ka zlgħaftá həŋ ta Lazglafta, ka klaftá Lazglafta ta həŋ ka gwal tdukwa ta wa irani, manda ŋa Abraham ya. ¹² Nda nza ka dani ma

* 4:3 Ngha ta Zlrafta 15:6. † 4:8 Ngha ta Zabura 32:1-2.

gwal nda tsa fafaḁa taŋ guli, ka ksafksa haŋ ta saḁa zlgħay nda ŋuḁufa da mu Abraham ta zlgħaftá Lazglafta daga ta kul tsaku fafaḁani ya.

Tanafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta gwal ta zlgħafta

¹³ Tanafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta Abraham nda zivrani tani kazlay: Dza'a vlagħavla yu ta ghəŋa hadik[‡] kə'a. Tanaf a Lazglafta ta imi ta sləməŋ kabga vəl magayni ta skwi ta kumə zlahu wu, ama kabga vəl klafta Lazglafta ka mndu tḁukwa ma zlgħaftani. ¹⁴ Ka si gwal ta maga skwi ta kumə zlahu dza'a mutsa tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta mndu ya katsi ná, bətbət tsa zlgħafta zlgħaf lu ya, haḁ hayhaya tsa skwi tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ta mndu ya nda tsa tama wa. ¹⁵ Zlahu ná, ta klakkla ta bəsa ŋuḁufa Lazglafta, ama ka haḁ zlahu wu katsi, haḁ sana skwi ŋa ɓlanapta wa.

¹⁶ Tsaya tama ná, ma zlgħafta nda ŋuḁuf kəl Lazglafta ka vlatá tsa skwi tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ta mndu ya. Ka mbalay vlata tsi guli. Nda nza tsa skwi taf tsi ta imi ta sləməŋ ya ŋa inda zivra Abraham. Nza a ka ŋa gwal ta sna skwi ta kumə zlahu kweŋkweŋ wu. Nda nza guli ka ŋa inda gwal ta zlgħafta nda ŋuḁuf manda ŋa Abraham ta nzakway ka Da mu demdem ya.

¹⁷ Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Fafa yu ta kagha ka dani ma inda mndara mndu[§] kə'a. Nda nza Abraham ka Da mu da Lazglafta ya zlgħaf tsi nda ŋuḁuf. Tsa Lazglafta ya ta vranamtá hafu ma gwal nda rwa. Tsatsi nda mbrakwa hgagaptá skwi kul haḁ ŋa nzakwani mamu. ¹⁸ Fəglaf a lu ta ghəŋ zislay wu, tsaw mataba tsaya ná, nda fa ghəŋa Abraham, zlgħafzlgħa ta Lazglafta kəl tsi ka nzata ka dani ma inda mndəra mnduha^{*}, manda ya mnana Lazglafta kazlay: Dza'a nda ndəgha zivra għa kə'a ya. ¹⁹ Ta mnanatá Lazglafta ta tsa gwada ya ta Abraham ná, ta ghwanj a imani ka hḁa dərmək wa. Nda sna guli kazlay: Nda ghada halata i'i kə'a. Guli ná, lula fitika yay markwa taŋ ta nzakway ka Sara ta zwanj. ²⁰ Dganj a ta ghəŋ dekdək ta ghəŋa skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ wu. Katək ná, zlgħay nda ŋuḁufani ta vlanṭá mbraku, ka zləzlvu tsi ta Lazglafta. ²¹ Grafgra guli kazlay: Tsa skwi tidif Lazglafta ta imi ta sləməŋ ya ná, mamu nda mbraku ŋa magata guli kə'a.

²² Tsaya tama kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tḁukwa[†] tawa irani. ²³ Ka klafkla Lazglafta ka mndu tḁukwa ta wa irani ka deftera Lazglafta mnata ya ná, ta ghəŋa Abraham ndaghəŋani a nzakwa tsa gwada ya wu, ²⁴ nda nza guli ta ghəŋa amu, ka zlgħafzlgħa mu ta Lazglafta ta sli'aganaptá mghama mu Yesu ma mtaku ya. Dza'a klafkla ta amu guli ka gwal tḁukwa ta wa irani. ²⁵ Lazglafta ta vlatá tsa Yesu ya ma dzva mnduha ŋa dzata ta ghəŋa dmakwa mu. Ka sli'aganaptá tsi guli ma mtaku ŋa nzakwa mu ka gwal tḁukwa ta wa irani.

5

Slərbaptá ta zugħu nda Lazglafta

¹ Ndana tama, nda nza mu ka gwal tḁukwa ta wa ira Lazglafta ma zlgħafta mu nda ŋuḁuf. Mamu zḁaku mataba mu nda tsi nda ma Mghama mu Yesu Kristi. ² Nda ma tsa Yesu Kristi ya mutsafta mu ta zḁakatahuda Lazglafta nda ma zlgħafta mu nda ŋuḁuf. Ta tsa zḁakatahudi ya sladafta amu ka rfu, kabga nda fa ghəŋa mu ta gwata Lazglafta nda amu ma glakwani. ³ Ta ghəŋa tsaya guli ná, ta rfu mu nda ghuya danwa ta ghuyə mu, kabga nda sna amu kazlay:

‡ 4:13 Ngha ta Zlrafta 12:2-3, 17:4-6, 22:15-18. § 4:17 Zlrafta 17:5. * 4:18 Zlrafta 15:5. † 4:22 Ngha ta Zlrafta 15:6.

Ta taghay ghuya dāṅwa ta ksa ṅuḍuf kə'a. ⁴ Ksa ṅuḍuf ta klaktá ghuḅasaptá ghuya dāṅwa. Tsa ghuḅasaptá ghuya dāṅwa ya guli ta klaktá faftá ghəṅ ta Lazglafta. ⁵ Ka faffa mu ta ghəṅ ta Lazglafta ná, nzata a ka bətbət wu, kabga maramanmara Lazglafta ma ṅuḍufa mu kə'a ḍvutá amu nda ma Sulkumani ya vlamá tsi.

⁶ Mantsa nzakwani, ta ma fitika nzakwa mu kul haḍ mbrakwa mu ná, ka saha Yesu Kristi mtuta ta ghəṅja gwal dmaku ma fitik ya kumanj Lazglafta. ⁷ Nda bla ka fata mndu ta ghəṅjani ṅa mtuta ta ghəṅja mndu ta nzakway tḍukwa. Ka waya ka skwi ba dza'a laviṅlava ta fata ghəṅjani ṅa mtuta ta ghəṅja mndu ta maga skwi ya dīna. ⁸ Ka Lazglafta maramanṅtá ḍvutani ta amu na: Ta ma fitika nzakwa mu ta ma dmaku ta saha Yesu Kristi mtuta ta ghəṅja amu. ⁹ Ma tsa mtuta mtu Yesu Kristi ta ghəṅja amu ya, ka klaftá Lazglafta ta amu ka gwal tḍukwa ta wa irani. Mantsa tama ná, nda fa ghəṅja amu kazlay: Dza'a mbamafmba Yesu Kristi ma ḅasa ṅuḍufa Lazglafta kə'a. ¹⁰ Ma fitika nzakwa mu ka ghuma Lazglafta ná, ka slərḅaptá tsi ta zughu mataba mu nda tsi nda ma mtuta mtu zwanjani. Mantsa tama guli ná, ya nda slərḅa zughu mataba mu nda tsi ya, nda fa ghəṅja mu guli kazlay: Dza'a mbamafmba nda ma hafa zwanjani kə'a. ¹¹ Tsaya kweṅkweṅ yeya a wu, ta ghərḅaku mu ta Lazglafta nda ma Yesu Kristi ta slərḅaptá zughu ndanana mataba mu nda Lazglafta ya.

Gwada ta ghəṅja i Adamu nda Kristi

¹² Samsa dmaku da ghəṅja haḍik nda ma mndu turtuk ta nzakway ka Adamu. Ka klaktá dmaku ta mtaku, kəl mtaku ka lanaghatá inda mndu, kabga gaga inda mndu ta dmaku. ¹³ Ma kdaku Lazglafta ka vlanṅtá zlahu ta Musa ná, mamu dmaku ma ghəṅja haḍik. Ma fitika nzakwani ta kul haḍ zlahu ná, haḍ lu ta kulaftá dmaku wa. ¹⁴ Kulam nda tsa, daga ta Adamu ka sagha ta Musa ná, ta ga mghamani mtaku ta ghəṅja mndu, nduk ta ghəṅja gwal kul gatá dmaku manda ṅa Adamu.

Adamu ná, ta grə nda tsa mndu dza'a sagha nda sa ya lu. ¹⁵ Nda dga katakata na nzakwa mbalay vla Lazglafta nda nzakwa Adamu. Mantsa nzakwani, ta ghəṅja dmakwa mndu turtuk ta nzakway ka Adamu ná, dagala mnduha ta rwuta. Ama malaghumala tsa mbalaya Lazglafta ta vlata ya. Tsa mbalayani vla tsi nda ma mndu turtuk ta nzakway ka Yesu Kristi ya ná, klanakkla ta zḍaku ta ndəghata mnduha katakata guli. ¹⁶ Tsa mbalay vla Lazglafta ya ná, skwi dīna ṅani ta magata ka ṅa tsa mndu turtuk ta gatá dmaku ya. Manda gatá tsa mndu turtuk ya ta dmaku ná, ka ksutá guma Lazglafta ta inda mnda səla. Ama tahula vlanṅta Lazglafta ta zḍakatahudani ta mnduha dər má dagala dmaku maga həṅ mndani, ka klaftá tsi ta həṅ ka gwal tḍukwa ta wa irani. ¹⁷ Nda ma dmaku ga mndu turtuk lanaghata mtaku ta inda mndu. Ama nda ma mndu turtuk ta nzakway ka Yesu Kristi mutsafta mnduha ta zḍakatahudani katakata da Lazglafta. Ka mbalay vlanṅta tsi ta tsa zḍakatahudani ya ta həṅ, ka klaftá tsi ta həṅ ka gwal tḍukwa ta wa irani nda ma Yesu Kristi, ṅa mutsafta tanj ta hafu ṅa kdēkedzej, ṅa zay tanj ta mgham kawadaga nda tsi guli.

¹⁸ Mantsa tama, manda va nzakwa dmakwa mndu turtuk ta klakta kəl guma ka hbutá inda mndu ya, manda va tsaya guli ná, slna tḍukwa maga mndu turtuk ta nanafá inda mndu ka gwal tḍukwa guli, ka plinṅtá tsi ta inda mndu ma guma, ka mutsaftá həṅ ta hafu ṅa kdēkedzej. ¹⁹ Manda va nzakwa mndu turtuk ta kwalaghutá snanató gwada Lazglafta kəl ndəghata mnduha ka nuta ka gwal dmaku ya, manda va tsaya guli ná, mndu turtuk ta snanató

gwađa Lazglafta kəl ndəghata mnduha ka nzakway ka tđukwa mnduha ta wa ira Lazglafta.

²⁰ Ma sagha zlahu Musa, ka sgavaghata saba dmaku ta dađi. Ma vli sgavagha dmaku ya ná, malaghumala sgəglavaghata zđakatahuđa Lazglafta guli. ²¹ Manda va nzakwa gay dmaku ta mgham nda ma mtaku ya ná, manda va tsaya ta ga zđakatahuđa Lazglafta ta mgham nda ma nzaku tđukwa ŋa mutsa hafu ŋa kdekedzerŋ nda ma Yesu Kristi Mghama mu.

6

Gwal nda ndi'a vgha taŋ nda Yesu ná, mamu hafu da həŋ

¹ Nu ka mu dza'a magay tama ndana? Ka gđavata mu ma dmaku kada sgavaghata zđakatahuđa Lazglafta re, ari ki? ² Mantsa a dekdek wa! Mtugudunŋ mta amu ta dmaku, wa ka amu dza'a gđəglamta ma dmaku na? ³ Sna a kuni kazlay: Ma magamatá batem ná, nda ndi'a mu nda Yesu Kristi, mtumta mu kawadaga nda tsi nda tsa kə'a ra? ⁴ Ma magamatá batem ná, nda gwa mu nda tsi ma mtakwani, pađampađa lu ta amu kawadaga nda tsi. Ka sli'aganaptá mbrakwa glakwa Da ta Yesu Kristi ŋa nzakwa amu guli nda lfiđa hafu.

⁵ Anŋi, nda ndi'a amu kahwathwata nda tsi ma fitika mtuta mtu mu kawadaga nda tsi. Manda va tsaya guli ná, sli'agapsli'a mu ma mtaku manda va ya sli'agap tsatsi ŋa nzakwa mu nda lfiđa hafu. ⁶ Dina ka snaŋta mu kazlay: Tsa nzaku si ta nzaku mu ghalya ya ná, zləŋaf zləŋa lu ta udza zləŋay kawadaga nda Kristi kə'a, kabga ŋa zadanatá tsa mbrakwa dmaku ma vgha mu ya. Yaha mu kđanptá nzaku ka vu'a dmaku ka lu, kəl lu ka magata manda tsaya. ⁷ Mndu ya ta mtuta ná, falau' vghani da dmaku. ⁸ Ka lagha mu ka mtuta kawadaga nda Kristi katsi ná, nda fa ghəŋa mu guli kazlay: Dza'a nzaku mu nda hafu kawadaga nda tsi kə'a. ⁹ Nda sna amu kazlay: Sli'agapsli'a Kristi ma mtaku, mtugəltá a guli wu kə'a. Ta hađ mtaku nda mbraku ta ghəŋani wa. ¹⁰ Tsa mtuta mtu tsi ya ná, turtuktuk mtuta tsi ta ghəŋa dmakwa mnduha. Ndanana ná, nda hafu tsatsi. Ka ŋa Lazglafta ta nzakwa tsi ta nzakwani. ¹¹ Manda tsaya kaghuni guli, đina ka snaŋta ghuni kazlay: Nda mta kuni, nda dga vgha ghuni nda dmaku kə'a. Ta nzaku kuni nda hafu ŋa Lazglafta, kabga nda ndi'a vgha ghuni nda Yesu Kristi.

¹² Mantsa tama, yaha dmaku gəgəltá mgham ta ghəŋa na slu'uvgha ghuni ta mtaku na. Yaha kuni snanatá skwi ya ta kumə tsi. ¹³ Ma zlanəŋ kuni ta dmaku ta fawayha ghuni ŋa maga dmaku. Katək ná, vlanŋwavlá ta ghəŋa ghuni ta Lazglafta, kabga nda nza kuni ka gwal nda hafu ta sli'agapta ma mtaku. Zlanəŋwa fawayha ghuni ta Lazglafta, ka maga tsi ta skwiha ya tđukwa nda həŋ. ¹⁴ Mantsa tama, ta hađ dmaku nda ga mgham ta ghəŋa kaghuni wu, kabga ta mista zlahu a kuni wu, mista zđakatahuđa Lazglafta kuni.

Vu'a dmaku mu re, vu'a Lazglafta a mu na?

¹⁵ Kinawu nzakwani tama! Ka maga mu ta dmaku kabga kwala mu ta kul hađ mista zlahu, laghula mu dista zđakatahuđa Lazglafta rki? Mantsa a dekdek wa! ¹⁶ Sna a kuni kazlay: Ka fafa kuni ta ghəŋa ghuni manda vu'a mndu ka snanatá gwađani ná, nda nza kuni ka vu'a tsa mndu ta snu kuni ta gwađani ya kə'a ra? Lavinŋlava ka ta nzakway ka vu'a dmaku, ŋa klay dmaku ta kagha da mtaku. Lavinŋlava ka ta snanatá ŋa Lazglafta, ŋa naghafta Lazglafta ka mndu tđukwa ta ghəŋa vəl snanata gha ta gwađani. ¹⁷ Rfama ta Lazglafta! Ghalya si nda nza kuni ka vu'a dmaku. Ndanana,

snasna kuni nda inda ṅuḍufa ghuni ta dughwanja skwi ya ta taghu lu ṅa inda mnduha demdem, ka taghaftá kuni. ¹⁸ Manda pligighunista ma dmaku, ka nutá kuni ka vu'a maga skwi tḍukwa. ¹⁹ Manda va ya ta gwadé mnda sála ta gwadaghunata yu ta na gwada na, kabga parḍaf a kuni ta snanṭa wa. Ghalya ná, si zlinzla kuni ta fawayha ghuni ka vu'a maga ṅadaka skwiha, nda dmakuha ṅa kwal kul sna gwada da Lazglafta. Ndanana tama ná, zlanwazla ta fawayha ghuni ka vu'a maga skwi tḍukwa ṅa nzakway ka gwal ta snanátá ṅa Lazglafta.

²⁰ Ma nzakwa ghuni ka vu'a dmaku ná, Zḍagaghuna a maga skwi tḍukwa wa. ²¹ Slánawu tsa maga kuni tama? Wya ka skwa hula tsa skwiha ya ndana, kabga mtaku kḍavakta tsa skwiha ya. ²² Ndana tama guli ná, pligighunispla lu ma dmaku ka nutá kuni ka kwalva Lazglafta ka mutsaftá kuni ta nzata nda ghuḅa ma nzakwa ghuni, ṅa mutsay ghuni ta hafu ṅa kḍekedzenj ma kḍavaktani. ²³ Manda va tsaya ná, ka ta ga dmaku mndu, nisəlani ná mtaku ya. Ama skwi ka mbalay ta mutsu lu da Lazglafta ná, hafu ṅa kḍekedzenj ya ma ndi'atá vgha mu nda Yesu Kristi Mghama mu.

7

Grafta nda nzakwa i marakw nda zə'al

¹ Zwanama ḍa, nda sna kaghuni ta zlahu. ṅa kaghuni nda sna ta zlahu ya, ta mna yu ta na gwadā na kazlay: Ta ma nzakwa mndu ta ndiri ta ga zlahu ta mgham ta ghəṅa mndu kə'a. ² Ka graghunaf gra yu 6a! Marakw ga mndu ná, hbaḥba zlahu ta zə'ala tanj ka ta ndiri zə'ala tanj. Ala, ka mtumta zə'ala tanj katsi, falau' vghani ma tsa zlahu ta hbafta ta zə'ala tanj ya. ³ Ka ta ndiri zə'ala tanj, ka sli'aftha tsi ka laghwi da sana mndu katsi, hliri ta magə tsa marakw ya nda tsa. Ala ka mtumta zə'ala tanj katsi, falau' vghani ma tsa zlahu ya, ḍər sli'aftha tsi ka laghu wuma ta sana mndu ná, hla a ta iri nda tsa wa. ⁴ Manda va tsaya nzakwani nda kaghuni guli zwanama. Ma mtuta Kristi ta udza zlanj ya ná, mtumta kaghuni guli kawadaga nda tsi, nda dga vgha ghuni nda zlahu. Nda nza kuni ka ṅa sana mndu, ka ṅa tsa mndu ta sli'agapta ma mtaku ya, ṅa magay mu ta skwi ḍina ṅa Lazglafta. ⁵ Ghalya, ma fitika nzakwa mu ta maga skwi ta kumə maya mu ná, dmaku tsa skwi ya ka zlahu ta mnay ṅa mu. Na tsa snanṭa mu mantsaya, ka mamaftá mu ta maga tsa skwi lmaf lu ya. Ka ksə tsa ghwadaka skwiha ya ta slna ma amu, ka kla amu da mtaku. ⁶ Ndanana tama ná, falau' vgha mu da zlahu, mtugudunṅta mu ta tsa zlahu ya si ta hbamata ya. Lavinjlava mu ta maganátá slna ta Lazglafta ma lfida nzaku ta maramanṭa Sulkum. Manda tsa vindaf lu ma zlahu ghalya ya a ta magəgəlta mu wa.

Nzakwa zlahu nda dmaku

⁷ Nu ṅa mnay tama? Zlahu ná, dmaku ya ra? Dmaku a wa. Ama ka má haḍ ka zlahu wu ná, ma sna a yu ta dmaku wa. Ka má mniha a zlahu kazlay: Ma hara'u ka ta iri ta skwa mndu kə'a ná, ma sna a yu kazlay: Dmaku* ya kə'a wa. ⁸ Mantsa ya tama, ka mutsaftá dmaku ta gaganafá inda hara'uwa skwiha ma i'i nda ma zlahu. Ka má haḍ ka zlahu wu ná, gratá skwi nda mta na dmaku. ⁹ Ghalya, ma kwala ḍa ta kul snanṭá zlahu ná, ta nzutá nzakwa ḍa yu. Manda snanṭa ḍa ta zlahu, ka nzatá dmaku nda hafu, ¹⁰ ta mtutá i'i. Lazglafta ná, vlavla tsatsi ta zlahu ṅa mutsa hafu, ama ka klaghatá tsi ta i'i

* 7:7 Ngha ta Sabi 20:17 nda Vrafta ta Zlahu 5:21.

da dmaku. ¹¹ Mutsafmutsa dmaku ta tvi, ka klaftá tsi ta zlahu ŋa nana i'i ka ga dmaku, ka dzihatá.

¹² Tsaw zlahu ná, sagha daga da Lazglafta. Inda gwadá ya mna tsi ná, nda ghu6a, tdukwa nzakwani, dina guli. ¹³ Tsaya tama ní, laviŋlava skwi dina ta dzihata ra? Laviŋ a wu, dmaku katək ta dzihata. Tsa dmaku ya ta klaftá tsa ŋerma skwi ya, ka dzihata nda tsi, kabga ŋa snaŋtá kdavakta nzakwa dmaku. Nda ma zlahu saba dmaku dɛɛday ta da6i, nda kdavakta ɛadzatani tani.

Mnda sɛla ná, ŋurɔ́ika dmaku ya

¹⁴ Nda sna amu kazlay: Sagha daga da Lazglafta na zlahu kə'a. Tsaw i'i ná, mnda sɛla yu habu dmaku. ¹⁵ Kahwathwata ná, sna a yu ta skwi ta magə yu wu, haɗ yu ta maga skwi ta kumə yu wu, tsa skwi ta husihata ya katək ta magə yu. ¹⁶ Tsaw ka tsa skwi kul kumə yu ya ta magə yu katsi, tsaya kal yu ka grafta kazlay: Skwi dina zlahu kə'a. ¹⁷ Tsa ghwadaka skwi ta magə yu ya ná, i'i a ta gay wa, tsa dmaku ma i'i ya ta gay. ¹⁸ Nda sna yu kazlay: Haɗ skwi dina ma i'i, ma na slu'uvgha i'i na wu kə'a, na skwi ta kumə yu ta mnay. Ta kumay yu má ta maga skwi dina, triɗ laviŋ a yu wa. ¹⁹ Haɗ yu ta maga skwi dina má ta kumə yu wu, skwi kul dinaku kul kumə yu, ta magə yu. ²⁰ Ka ta magay yu ta skwi kul kumə yu katsi ná, i'i a ta gay wu, tsa dmaku ma i'i ya ta gay.

²¹ Wya skwi ta tapafɗa yu tazlay ma vgha ɗa: Ka maga yu ta skwi dina ka yu ya ná, gi ka ghwadaka skwi kə'a ta nuta. ²² Ma hyahya ŋuɗufa ɗa ya ná, zɗigihazɗa zlahu Lazglafta. ²³ Ama ma vgha ɗa, ta tapafɗa yu ta sana ghwadaka skwi ta lmu nda varɗa skwi dina ya ta ndanu yu. Tsa ghwadaka skwi ma i'i ya, ta na i'i ka vu'a dmaku. ²⁴ ɗaŋwa ɗa ŋa ɗa gra! Wa dza'a dgihata nda na vgha ta kla i'i da dmaku na na? ²⁵ Ta rfay yu katakata ta Lazglafta ta mbidɗifta nda ma Yesu Kristi.

Tsaya tama ná, ma ghəŋa ɗa ya ná, ta kumay yu ta sna zlahu Lazglafta, ama ma vgha ɗa ya, zlahu dmaku ta laghu yu da snay.

8

Nzakway nda mbrakwa Sulkum nda ghu6a

¹ Ndanana tama, tsanaghata a Lazglafta ta guma ta gwal nda ndi'a vgha taŋ nda Yesu Kristi wu, ² kabga mbrakwa Sulkum nda ghu6a ta vlamatá hafu nda ma Yesu Kristi ta ga mgham ta ghəŋa i'i. Mbrakwa tsa Sulkum nda ghu6a ya ta klaptá i'i ma mbrakwa dmaku nda ŋa mtaku tani. ³ Traptra zlahu Musa ta maga tsa slna ya, kabga hta ta mbrakwa mnda sala ta pyafta ka magata. Ama ka magatá Lazglafta ma ghunagatani ta zwanjani turtuktuk ma slu'uvgha manda ŋa gwal dmaku, ŋa klagamapta ma dmaku. Nda tsaya tsanaghata Lazglafta ta guma ta dmaku ta magə mnda sɛla. ⁴ Kada laviŋta mu ta nzaku manda ya ta kumə zlahu kə'a kəl tsi ka magata mantsa ya, ŋa nzay mu ta nzaku manda ya ta kumay Sulkum, manda ya ta kumə slu'uvgha a wa. ⁵ Gwal ta nzaku manda ya ta zɗəganatá slu'uvgha ná, tsa ŋa slu'uvgha ya ta laghu həŋ da snay. Gwal ta nzaku manda ya ta zɗəganatá Sulkum nda ghu6a ya guli, tsa ŋa Sulkum nda ghu6a ya ta laghu hahəŋ da snay. ⁶ Ka laghula lu da snanatá ta ŋa skwi ta zɗəganatá slu'uvgha katsi ná, kla ghəŋ da mtaku tsa. Ka laghula lu da sna skwi ta zɗəganatá Sulkum nda ghu6a katsi guli ná, kla ghəŋ da hafu nda ya da zɗaku tsa guli. ⁷ Gwal ta laghwi da snanatá ŋa skwi ta zɗəganatá slu'uvgha ná, ghuma Lazglafta həŋ, kabga haɗ həŋ ta sna zlahu Lazglafta wu, traptra həŋ ta snata. ⁸ Gwal ta maga skwi ta zɗəganatá slu'uvgha ná, laviŋ a həŋ ta maga skwi ta zɗəganatá Lazglafta wa.

⁹ Ama kaghuni, had kuni ta maga skwi manda ya ta zdəganatá slu'uvgha wa, manda ya ta zdəganatá Sulkuma Lazglafta ta nzaku ma kaghuni ta nzakwa kuni ta nzaku. Ka had Sulkuma Kristi ma mndu wu ná, ɲa Kristi a tsa mndu ya wa. ¹⁰ Ka si mamu Kristi ma kaghuni katsi, ta vlaghunavla Sulkumani ta hafu, kabga naghunafna Lazglafta ka gwal tdukwa ta wa irani. Aɲ mndani dza'a mtumta kuni ta ghəɲa vəl magata ghuni ta dmaku. ¹¹ Ka si ta nzaku Sulkuma tsa mndu ta sli'aganaptá Yesu ma mtaku ya ma kaghuni katsi, va tsa mndu ta sli'aganaptá Kristi ma mtaku ya, dza'a vranamtá hafu ma tsa slu'uvgha ghuni ta mtuta nda ma tsa Sulkumani ta nzaku ma kaghuni ya.

¹² Ka si mantsa tsi tama zwanama, ka dməɲ tsa nzaku ya ta amu. Dəməɲa nzaku manda ya ta zdəganatá slu'uvgha a wa. Had amu ta nzay manda ya ta zdəganatá slu'uvgha wa. ¹³ Ka manda ya ta zdəganatá slu'uvgha ka kuni nzaku katsi ná, dza'a mtaku kuni. Ala, ka zlanəɲzla kuni ta ghəɲa ghuni ta Sulkum ka dzata tsi ta skwiha ta zdəganatá slu'uvgha ghuni katsi, dza'a nzakway kuni nda hafu. ¹⁴ Inda gwal ta pghə Sulkuma Lazglafta ná, nda nza həɲ ka zwana Lazglafta. ¹⁵ Tsa Sulkum vlaghuna Lazglafta ya ná, had ta nighunista ka vu'a ɲa zləɲglay ghuni ta zləɲ wa. Tsa Sulkum ya ná, naghunafna ka zwana Lazglafta. Nda ma tsa Sulkum ya ta hga mu ta Lazglafta ka «Aba, Da!» kə'a. ¹⁶ Tsa Sulkuma Lazglafta ya ta mnay ɲa sulkuma vgha mu kazlay: Zwana Lazglafta amu kə'a. ¹⁷ Ka si nda nza mu ka zwanani, dza'a mutsay mu ta skwi ya payamaf tsi. Nda amu tani, nda Yesu Kristi tani, kawadaga mu dza'a mutsa tsa skwi payamaf tsi ya, kabga kawadaga mu ta ghuya dənwa, kawadaga mu guli nda tsi dza'a mutsa tsa glaku ya.

Ɗərma skwi ya faf mu ta ghəɲ tida

¹⁸ Grafgra yu kazlay: Nana ghuya dənwa ta ghuyə mu na ná, had lu dza'a walaɲta gray nda tsa glaku dza'a maramaɲta Lazglafta ya wu kə'a. ¹⁹ Inda skwi zlagəɲɲ Lazglafta ná, nda mndər ta kzla həɲ ta tsa fitik dza'a maraɲta Lazglafta ta zwanani ya. ²⁰ Tsaw tsa skwiha zlagəɲɲ Lazglafta ya ná, nuna həɲ ka skwa bətbət, nda dʋay taɲ a nuta həɲ mantsaya guli wu, Lazglafta ta dʋaftá nzata taɲ mantsa* ya. Tsaw ta nda fa ghəɲani ta skwi dza'a tsi magay dazlay, ²¹ kabga mamu fitik ya dza'a plinɲa tsi ta inda skwi ya zlagigɲɲ tsi, ma ga vu'a rwaku. Ɗa mutsay taɲ ta glaku manda ɲa zwana Lazglafta, ɲa nzakwa taɲ flau' vgha taɲ. ²² Nda sna amu kulam gwatna, ta ɲizi inda skwiha zlagigɲɲ Lazglafta, ta ɲasa vgha həɲ manda marakw ta ɲasa yaku. ²³ Hahəɲ ndaghəɲa taɲ yeya a wu, nda amu tinlaghu Lazglafta ta vlamatá Sulkumani ya tani, ta ɲasay ɲasay amu guli ma vgha mu, ka kzla fitika vərda nzakwa mu ka zwana Lazglafta, ɲa nzata mu nda vərda ka falau'wa ta vgha mu. ²⁴ Ma fatá ghəɲa mu mbamafta Lazglafta. Ka nda ghada nghanɲa skwi ya faflu ta ghəɲ tida ná, fəɲla a lu ta ghəɲ tida wa. Tata fay lu ta ghəɲ ta skwi ya ghada lu ta nghanɲa ra? ²⁵ Ala, ka nda fa ghəɲa mu ta skwi ta kul nghanɲa mu katsi ná, nda ksata ɲuduf ta kzla mu ta tsa skwi ya.

²⁶ Manda tsaya guli ná, ta katay Sulkum nda ghuɲa ta amu guli ma hta ta mbarkwa mu. Sna a amu ta maga du'a manda ya ta raku wu, ama ka ndəbu Sulkum kaghəɲani ta dzvu da Lazglafta da manaka amu nda ɲizi, kul laviɲta lu ta mnay nda wi. ²⁷ Lazglafta ná, nda sna tsatsi ta kdavakta skwi ma ɲudufa

* 8:20 Ngha ta Zlrafta 3:17.

mndu. Nda sna ta skwi ta kumə Sulkum ta daway, kabga manda ya ta kumə Lazglafta ta daway Sulkum da tsi ta skwi ŋa gwal ta nzakway ka ŋani.

²⁸ Nda sna amu guli kazlay: Ŋa dɪnakwa taŋ mida ta maga Lazglafta ta inda skwi ŋa gwal ta dɪvuta, tsa gwal ghadu tsi ta zabuta daga taŋtaŋ ya. ²⁹ Tsa gwal ghadu tsi ta zabuta daga taŋtaŋ ya, ghadughada ta nanaftá həŋ ŋa gara vgha nda zwanani, ŋa nzakwa tsa zwanani ya ka zumali mataba ndaghata zwanama. ³⁰ Tsa gwal ghadu tsi ta zabuta ya, tsa hahəŋ ya hagaf tsi guli. Tsa gwal hagaf tsi ya guli, hahəŋ nanaf tsi ka gwal tɔdukwa ta wa irani. Tsa hahəŋ nanaf tsi ka gwal tɔdukwa ta wa irani ya, tsa hahəŋ ya vlan tsi ta glaku ta həŋ.

Dvudva Lazglafta ta amu

³¹ Ka si mantsa tsi, nu ta ŋa mnay mu ta ghəŋa tsaya tama? Ka si ŋa mu Lazglafta ya ní, wa dza'a dzaŋtá kəma nda amu na? ³² Lazglafta ná, pyaghu a ta zwanani wa. Vlagavla ka mtuta tsi da manaka amu demdem. Wa kə'a dza'a kwal kul vlamatá inda skwi kawadaga nda tsatsi tama? ³³ Wa dza'a tsaftá skwi ta gwal zabap Lazglafta na? Had mndu wa. Lazglafta ta hlaftá həŋ ka gwal tɔdukwa ta wa irani. ³⁴ Wa ya dza'a lavinŋa ksutá həŋ ma guma na? Yesu Kristi ná, mtumta. Ta nzaku nda ga zeghwa Lazglafta, ta maga du'a da manaka amu.

³⁵ Wa dza'a dgamata nda dɪvuta ya dɪvu Kristi ta amu na? Ghuya dāŋwa re, skwi ta malaghutá mbrakwa mu re, giri re, maya re, pda lgut re, nzaku ta wa hdak re, budugwa a dza'a dgamata na? ³⁶ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na:

«Ta ghəŋa gwaɔa ta kagha ta kəl ŋni ka nzakway ta wa hdak inda fitik.

«Ta kəl lu ka ngha aŋni manda tuwakha ta klə lu ta tumbლა† kə'a.»

³⁷ Ma inda tsa skwiha ya ná, fərtapfarta amu ma zatá ghwa, nda ma mndu ya ta dɪvutá amu. ³⁸ Manda va tsaya nzakwani, nda sna yu kazlay: Dər má mtaku tsi, dər má nzata nda hafu tsi, dər má duhwalha Lazglafta tsi, dər má sana skwiha nda mbra nda mbra ta luwa tsi, dər má nzaku ndanana tsi, dər má nzaku ta kəma a tsi, ³⁹ dər má sana skwiha nda mbra nda mbra ta ghəŋa hadik a tsi, dər má skwi kighkigh zaghutani ta ghudzifa luwa tsi, dər ma skwi kighkigh zaghutani da ghuvata hadik tsi, had sana skwi zlaganap Lazglafta nda zlaga dza'a dgamata nda tsa dɪvu ya dɪvu Lazglafta ta amu, maraman tsi nda ma Yesu Kristi Mghama mu ya wu kə'a.

9

Lazglafta ta zbaptá la Isra'ila

¹ Kahwathwata na gwaɔa dza'a yu mnay na, ma hga Yesu Kristi, tsakalawa da a wa. Manda tsaya ka nzakwani ka ndana da guli ta mnihata Sulkum nda ghuɔa. ² Ta kuzliha kuzla ta ŋudufa da katakata, nda ŋra ŋudufa da inda fitik, ³ ta ghəŋa zwanama da ta nzakway ka mndara ini. Ta dər ma Ksi'afra Lazglafta ta i'i, ka dgihata nda Kristi, ta mbanaftá tsi ta hahəŋ, ka yu. ⁴ La Isra'ila həŋ. Hahəŋ nanaf Lazglafta ka zwanani, hahəŋ maranan tsi ta sgitani, nda hahəŋ dzrafta tsi ta wi, hahəŋ vlan tsi ta zlahu, hahəŋ maranan tsi ta tvi ká həŋ da tsələbu ta kəmani, hahəŋ tanaf lu ta imi ta sləməŋ, ⁵ dzidziha taŋ gwal kulan lu, nda tvi slu'uvgha guli ná, ma mndəra taŋ saba Kristi. Tsatsi ta hemanatá inda skwi demdem. Zləzlvama ŋa dekdek ta Lazglafta. Ka nza tsi mantsa.

† 8:36 Ngha ta Zabura 44:23.

⁶ Vraghu nda wani a tsa gwada Lazglafta ta mnata ya wu, kabga inda gwal ta nzakway yagap lu ma la Isra'ila a ta nzakway ka varda la Isra'ila wa. ⁷ Guli na, inda gwal ta nzakway yagap lu ma mndara Abraham a ta nzakway ka varda zivirha Abraham wa. Ka Lazglafta nda Abraham na: «Nda ma Izak* dza'a yagapta zivra gha,» ka'a. ⁸ Ghaha tsa gwada ya na: Zivir ya yagap lu nda ma slu'uvgha a gwal ta nzakway ka zwana Lazglafta wa. Ama zwani ya yagap lu nda ta tva dzratawa Lazglafta nda Abraham, zwana zivir. ⁹ Wya tsa gwada ta ta ta imi ta slamaj mna Lazglafta ya: «Ta vrakta yu kdaghalam mandana luwa na, nda zwan† ta ghuva Sara,» ka'a.

¹⁰ Manda va tsaya luta tsi nda Rabika markwa dzidza mu Izak, ka yanata tsi ta mbuhwali. ¹¹⁻¹² Ma kda lu ka yatā tsa zwaniha ya, ka Lazglafta nda Rabika mantsa: «Mali dza'a ndaba dzvu da sagaj,» ka'a. Ta la a tsa zwaniha ya saha ta hadik, ka snajta tanj ta skwi dina nda ya kul dinaku nda tsa ta luta tsa gwada ya wa. Nzanza tsa skwi ya mantsa kada nzakwa skwi ta kumə Lazglafta manda ya tha tsi. Tsa zbafl u ya na, na nzakwani manda ya ta kumə Lazglafta hgafta lu, ta val magatani ta slna a wa. ¹³ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na:

«Zbuzba yu ta Yakubu ka zlanja Isuwa‡,» ka'a

¹⁴ Kinawu ka mu dza'a mnay tama? Tudukwa a Lazglafta nda tsa tama wu rki na? Mantsa ya a dekdek wa. ¹⁵ Ka Lazglafta nda Musa na: «Ta maganamaga yu ta skwi dina ta mndu ya ta kumə yu ta maganata skwi dina. Ta taway yu ta hidahida ta mndu ya ta kumə yu ta tawata hidahida tida§ guli,» ka'a. ¹⁶ Tsaya tama, ka zbafl zba Lazglafta ta mndu na, ta val kumafita maya tsa mndu ya a wu, ta val magatani ta slna a guli wa. Lazglafta tani ta dvafta maganata skwi dina, ka'a. ¹⁷ Wya ka Lazglafta mnanata Fir'awna, ka vindafta lu ma defteri: «Fafa yu ta kagha ka mgham na maravata mbrakwa da ta kagha, nda ya na tintā hga da ta ghaha hadik* demdem.» ¹⁸ Mantsa ya tama na, ta magay Lazglafta ta skwi dina na mndu ya kumanj tsi, ta tanj ta nudufa mndu ya kumanj tsi guli.

Manda ya kumanj tsi ta maga Lazglafta ta slnani

¹⁹ Ka waya ka skwi dza'a mnay ka na da kazlay: Ka si mantsa ya tsi, kabgawu ta kal Lazglafta ka mnay, magamaga kuni ta dmaku ka'a nda mnduha tama ba? Tsaw waya dza'a lavinta kwalaghutā skwi ya kumanj Lazglafta na? ²⁰ Kagha mnda sela, wa hga gha na zlerda ya kumanj Lazglafta na? Ta mnay skwi tsaf lu nda rbi sl mndu ya ta tsafita kazlay: Kabgawu kal ka ka tsafita i'i mandana na ka'a ra? ²¹ Tsa mnda tsafita huzla ya a ta lavinta maga skwi ya kumanj tsi nda tsa rbi sl ya ra? Nda va tsa rbi sla turtuk ya, lavinjla ta tsafita huzla ya na maga slna nda tsi badu gwada, nda ya na maga slna badu walaya fitikha.

²² Ka manda tsaya kumanjta Lazglafta ta maranjta basata nudufani, nda maranjani ta mbrakwani ma su'ayni nda ksata nuduf katakata ta ghaha gwal nda fa na zwaduta ma basata nudufani ya ni, nu na gha mida tama na? ²³ Mantsa ya kumanjta Lazglafta ta snajta mnduha ta glakwa sgitani na gwal tawa tsi ta hidahida ta hən, tsa gwal ya thanaf tsi na lami da sgitani ya. ²⁴ Ama tsa gwal hagaf tsi ya, mataba la Yahuda yeya a wu, kulam mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda tani.

* 9:7 Ngha ta Zlrafta 21:12. † 9:9 Ngha ta Zlrafta 18:10-14. ‡ 9:13 Ngha ta Zlrafta 25:23, nda Malatsi 1:2-3. § 9:15 Ngha ta Sabi 33:19. * 9:17 Ngha ta Sabi 9:16.

²⁵ Tsaya skwi ya mna tsi ma deftera Huseya:

«Mnduha dá kuni,
ka yu dza'a hga gwal kul had ka mnduha dá.
Gwal d'vu yu kuni,
dza'a hga yu ta gwal si kul d'vuta yu.

²⁶ Ma vli ya mnana lu ta hən,
“mnduha dá a kuni wu” kə'a ya, ma tsa vli ya dza'a hga lu ta hən ka Zwana Lazglafta nda hafu†.»

²⁷ Ka Isaya nda nani klanťá lwi nda zwana la Isra'ila guli na: «Dər manda wutak ta wa ghwa yatá zwana la Isra'ila ná, mtsel yeya gwal dza'a mba'ata mataba tan. ²⁸ Dza'a sasa Mgham Lazglafta tsanaghatá guma ta ghəŋa hadik demdem, had dza'a laghwi da gərđaku wu‡,» ka'a. ²⁹ Manda ya mna Isaya ghalya guli na:

«Ka má pđama a Lazglafta ta Mbruta ta zivir wu katsi ná,
má nda nza mu manda luwa Suduma, má nuna mu manda luwa Gwamura§
guli,» ka'a.

La Isra'ila nda tva mbaku ma zlgħay nda nđuf

³⁰ Kinawu tsa tama? Gwal kul nzakway ka la Yahuda ná, zban a hahən ta nzakway ka gwal tđukwa ta wa ira Lazglafta wu, ka mutsaftá hən ta nzakway ka gwal tđukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlgħay nda nđuf. ³¹ La Isra'ila ya guli ná, zbanzba hahən ta magatá skwi ta kumə zlahu, nja nzakway ka gwal tđukwa ta wa ira Lazglafta, trid traptra hən ta magatá tsa skwi kuman zlahu ya. ³² Kabgawu kəl la Isra'ila ka trapta na? Kabga zban a hən nda ma zlgħay nda nđuf wu, nda ma magatá skwi kuman zlahu dza'a mutsakwa tsi ka hahən. Ka dzunťá tuthun ta hən «ta palaka tuthun.» ³³ Manda ya nda vinda ma defteri kazlay:

Wana yu ta fatá palaka tuthun ma luwa Siyuna,
pala ya dza'a zlambanaptá mnduha.

Mndu dza'a zlgħafta ná,

had dza'a pghanaghatá hula wu* kə'a ya.

10

Turtuktuk Lazglafta nja inda mndu

¹ Zwanama dá, skwi ta kumə yu ma nđufa dá ná, ta kumay yu ta mutsafta la Isra'ila ta mbaku. Tsaya skwi ta magə yu ta du'a ta ghəŋa tan da Lazglafta.

² Nda sna yu kazlay: Ta zbay hən ta Lazglafta nda nđufa tan kə'a, ama sna a hən ta vərđá tvi wa. ³ Sna a hən ta tvi ká Lazglafta ta nanaftá mnduha ka gwal tđukwa ta wa irani wa. Nja tan nja tan ma zba tva nzaku tđukwa ta wa ira Lazglafta ta magə hən, ka kwalagħutá hən ta tsu'aftá tsa tvi ta kəl Lazglafta ka nanaftá mnduha ka gwal tđukwa ta wa irani ya. ⁴ Tsaya tama ná, kđanakkđa Kristi ta zlahu. Inda gwal ta zlgħaftá Yesu Kristi ná, nanaf na Lazglafta ta hən ka gwal tđukwa ta wa irani.

Inda mndu ta zlgħafta nda mba

⁵ Ka vərđá Musa vindafta ta ghəŋa tva nzaku ka mndu tđukwa nda ma zlahu na: «Inda mndu ta kđanaktá inda skwi manda ya ta kumə zlahu* ná, dza'a mbaku nda mida» ka'a. ⁶ Ama wya ka gwada Lazglafta ta mnay ta ghəŋa

† 9:26 Ngha ta Huseya 2:1-3 nda 2:25. ‡ 9:28 Ngha ta Isaya 10:22-23. § 9:29 Ngha ta Isaya 1:9 nda 19:23-28. * 9:33 Ngha ta Isaya 28:16. * 10:5 Levitik 18:5.

tva nzaku tdukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlgHay nda nɔdɔf: «Wa dza'a lafi ta luwa da klagatá Kristi na?» ka ka mndu ná, ghadaghada Kristi ta saha! 7 Ma mna ka guli kazlay: «Wa dza'a laha da ghuvata hadik da klagaftá Kristi na ka'a guli,» ghadaghada Kristi ta sli'agapta. 8 Tsaw wya ka Musa mnata ma deftera Lazglafta ta ghɛja tva nzakw tdukwa ta wa ira Lazglafta: Tavata kagha gwada Lazglafta, ma wubisima gha nzakwani, nda ya ma nɔdɔfa gha† guli. Tsa gwada ya ná, gwada ta zlgHay nda nɔdɔf ya ta mnɛ nni nja mnduha. 9 Ka mnarj mna ka nda wa gha kazlay: Yesu ná, Mgham ya ka'a, zlgHafzlgHa ka guli ma nɔdɔfa gha kazlay: Sli'aganapsli'a Lazglafta ma mtaku ka'a, dza'a mbaku ka. 10 Ma zlgHafta nda nɔdɔf ta nuta lu ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta. Ma mnigijta nda ma wubisim guli ta mutsafta lu ta mbaku. 11 Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Inda mndu ta zlgHafta ná, ta had hula ta ghɛjani wu‡» ka'a. 12 Tsaya tama ná, ta had dgɛvgha mndu kazlay: La Yahuda yeya, la Grek yeya ka'a wa. Inda tan demdem, Mgham turtuk Mghama tan, ta vla zdaku katakata nja inda gwal ta hwayanavata. 13 Nda vinda guli ma deftera Lazglafta kazlay: Inda mndu ta hwayanavatá Mgham ná, dza'a mbaku§ ka'a.

14 Ka zlgHaf a hɛj wu, kinawu ka hɛj dza'a hwayanavata tama, kinawu ka hɛj dza'a zlgHaftá mndu kul snajta hɛj ta gwada ta ghɛjani? Kinawu ka hɛj dza'a snajta gwada ta ghɛjani guli ka had mndu ta mnanajta hɛj? 15 Kinawu ka gwal ta mnay dza'a mnajta ka ghunaf a lu ta hɛj guli? Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Ngha 6a ta wadáhata vgha mndu ta ghɛja gwal ta klɛdanaghatá Lfida Gwada* ta hɛj ka'a. 16 Tsaw inda tan a ta snatá tsa Lfida Gwada ya wa. Ka Isaya mnata guli na: Mghama dá! Wa ta zlgHaftá tsa gwada mna nni† ya? ka'a. 17 Mantsa ya ná, ma snajta gwada ta kɛl lu ka nuta ka mnda zlgHay nda nɔdɔf. Tsa gwada snaj lu ya guli ná, gwada Kristi ya.

18 Tsaw snaj a tama rki 6a? ka yu. Mantsa ya a guli wa. Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta guli na: «Snasna hga tan ta inda ghɛja hadik, 6ha6ha lwa tan guli ta slrɛja luwa‡,» ka'a.

19 Ta sna a la Isra'ila rki? ka yu guli. Ka Musa ghadata mnata guli na: «Dza'a famfa yu ta kaghuni da dra gwal kul nzakway ka la Yahuda, dza'a famfa yu ta kaghuni da 6asa nɔdɔf nda gwal kul nzakway ka la Yahuda kul snajta sana skwi§ ya,» ka'a.

20 Ka Isaya mnatá sana gwada kul raku ka mnayni guli na: «Slafsla gwal kul psajta i'i, ta i'i, maravamara yu da gwal kul dawajta i'i guli, ka Lazglafta*,» ka'a.

21 Tsaw ka'a mnata ta ghɛja la Isra'ila guli na: «Pghapgha yu ta dzva da nja tsu'a gwal kwisa ghɛja tan, sna a hɛj ta gwada da mndu ya wu†,» ka'a.

11

1 Vzinjvza Lazglafta ta mnduhani tama rki na? ka yu guli. Mantsa ya a guli wa. I'i guli ná, la Isra'ila yu, zivra Abraham. Sabɛ nda ma mndɛra la Benzamerj yu guli. 2 Vzinj a Lazglafta ta mnduhani ya zbu tsi daga ghalya

† 10:8 Vrafta ta Zlahu 30:12-14. ‡ 10:11 Isaya 28:16. § 10:13 Yuwel 3:5. * 10:15 Isaya 52:7.

† 10:16 Isaya 53:1. ‡ 10:18 Zabura 19:5. § 10:19 Vrafta ta Zlahu 32:21. * 10:20 Isaya 65:1.

† 10:21 Isaya 65:2.

wa. Havakwahava ta skwi ya vindaf lu ma deftera Lazglafta ta ghəŋa Iliya, ma fitika tawayni ta taw da Lazglafta ta ghəŋa la Isra'ila, ka'a na: ³ «Mghama dá! Pslapsla həŋ ta la anabi, ka zlazliŋtá həŋ ta gwirha gha. I'i turtukwa dá ta pđata, ta psa i'i həŋ guli ŋa dzata*» ka'a ya. ⁴ Ama waka Lazglafta zlgħanaftawani? «Ta teke'a mnduha dá dəmbu' ndafáj pghaghu yu, gwal kul walaŋta tsəbata ta kəma ba'al†,» ka'a. ⁵ Ndanana guli ná, teke'a pđakwa mnduha hutsekw zabap Lazglafta ma zdakatahudani. ⁶ Ka si nda ma zdakatahudi tsi, nda ma magatá slna a tsa tama wa. Ka má mantsa a tsi wu, ma nza a tsa zdakatahudi ya, ka zdakatahudi wa.

⁷ Nu klatá ghəŋa tsa gwada ya tama? Tsa ta psə la Isra'ila ya ná, mutsaf a həŋ wu, ama gwal dagap Lazglafta ná, mutsafmutsa hahəŋ. Təŋanaftəŋa sanlaha ta ghəŋa taŋ. ⁸ Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Niŋna Lazglafta ta həŋ dlufur, ka razliŋtá ira taŋ, ka dərziŋtá sləməŋa‡ taŋ kulam gitana kə'a. ⁹ Ka mgham Dawuda guli mantsa:

«Ka nza skwa zaya magwalgwalaya taŋ ka dəbala taŋ,
ka kadəŋ ŋa taŋ,
ka tuthun ŋa taŋ nda ya ŋa ghuzla iri ŋa taŋ.

¹⁰ Ka ghulpghulpa ira taŋ ŋa kwala taŋ nghanjtá vli,
ka gdavata həŋ nda ŋatá hulš!» ka'a.

¹¹ Ŋa dəkdek zlambuta həŋ tama rki? ka yu guli. Mantsa ya a wa. Ma tsa zlambuta zlambu həŋ ya kəl gwal kul nzakway ka la Yahuda ka mutsaftá mbaku, ŋa gagaftá həŋ da draku. ¹² Ka si klanakkla tsa zlambakwa taŋ ya ta skwi dīna ta ghəŋa hadik, klanakkla tsa hta ta həŋ ya guli ta skwi dīna ta gwal kul nzakway ka la Yahuda katsi, kighkigh dza'a nzakwa tsi bađu vravakər inda la Isra'ila tama?

Tva mbakwa gwal kul had'ka la Yahuda

¹³ Ndanana, nda kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda ta gwada yu. Lazglafta ta ghunaftá i'i da kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ta ghərɓaku yu ta tsa slna dá ya, ¹⁴ ŋa sli'anaftá ŋudufa zwanama dá ŋa draku ka má ta magaku tsi ŋa mbanaftá sanlaha mataba taŋ. ¹⁵ Ma tsa wudiŋta Lazglafta ta həŋ ya, slərɓapta Lazglafta ta zughu matabani nda hamata mnduha ta ghəŋa hadik. Ka si mantsa ya tsi, kinawu kə'a dza'a magaku bađu tsu'uglafta Lazglafta ta həŋ? Sabə ma mtaku ka nzata nda hafu a tsa ra?

¹⁶ Ka tanŋaŋa tsa'atá skwa zay, vlanjtá Lazglafta lu ná, pđakwani guli* ná, ŋani ya. Ka ŋa Lazglafta slrəŋa fu ná, ŋani zligimaha tsa fu ya guli. ¹⁷ Ka datsanaghutá lu ta zligimaha fwa zaytuŋ ya ta hvə lu nda hva, ka tsaktá ya ma mtak ndi'af ta tida. Kagha mndu kul nzakway ka la Yahuda ná, manda fwa zaytuŋ ma mtak ka. Kagha tsa ndi'af lu ta dughwanjani ta nzakway ka la Yahuda ya. Ndanana tama ná, ima slrəŋa tsa fu ya ta mutsə kagha. ¹⁸ Ka si mantsa tsi tama, ma ghərɓə kagha ta ghərɓaku ta ghəŋa tsa zligimaha ya. Ka ta ghərɓaku ka katsi, dīna ka snanŋa gha ta kagha a slrəŋani wu, ta tsa slrəŋ ya nzafta kagha kə'a.

¹⁹ Ka waya ka skwi dza'a mnay ka kazlay: 'Datsiŋ nda datsa a lu ta zligimahani, ka ndi'af ta i'i ra kə'a? ²⁰ Aŋ mndani, manda tsaya nzakwani. Ta ghəŋa kwala taŋ kul zlgħafta nda ŋuduf, datsiŋta lu ta hahəŋ, ama kagha, ma zlgħay nda ŋuduf gha nzafta kagha nda ndi'atá vgha tida. Ma laghu ka

* **11:3** 1 Mghamha 19:10, 14. † **11:4** Aya 3-4: Ngha ta 1 Mghamha 19:10, 18. ‡ **11:8** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 29:3 nda Isaya 6:10. § **11:10** Zabura 69:23-24. * **11:16** Ngha ta Mbsak 15:19-21.

da għerbaku, zleṅja ta Lazglafta. ²¹ Ka si zлана a Lazglafta ta zligimaha fu ya ta hvə lu nda hva ya wu katsi ní, kagha yeya dza'a zlaghata tsi ka zlg haf a ka rki? ²² Hada tama ná, grafga kazlay: Dagala zdáku da Lazglafta, dagala sisi da tsi guli ka'a. Ta sisi nda gwal ta zlambuta, ama nda kagha ná, mamu zdakwani ka dihavadiha ka ma tsa zdakwani ya. Ka mantsa ya a tsi wu, dza'a tsiṅtsa lu ta kagha guli.

²³ Manda va tsaya hahəṅ guli, ka gđava a həṅ ma tsa kwala taṅ kul zlg hafta nda ṅuduf ya wu ná, mamu Lazglafta nda mbrakwa ndi'iglanafá həṅ ta vla taṅ. ²⁴ Ka si kagha, nzakwa fwa zaytuṅ ma mtak ta tsagaghata lu ka ndi'anafá ta fwa zaytuṅ ya ta hvə lu nda hva ka katsi ya ní, hahəṅ ta nzakway ka fwa zaytuṅ ta hvə lu nda hva nzakwa taṅ yeya, dza'a kwal lu kul ndi'iglanafá ta va tsa dughwanjani ya rki?

Dza'a mbaku inda la Isra'ila

²⁵ Zwanama dá, va a yu ta nzakwa ghuni kul sṅaṅta dífatá skwa Lazglafta wu, da klaftá kuni ta ghəṅja ghuni ka gwal nda dífil ma ghəṅja taṅ. Gđavagđá sanlaha ma la Isra'ila nda taṅatá ghəṅ, ha ka sli'adaghata nekwata gwal kul nzakway ka la Yahuda da Lazglafta. ²⁶ Manda va tsaya ná, dza'a mbanafmba lu ta inda la Isra'ila. Manda ya nda vinda na:

«Dza'a saghasa mnda mba mndu daga ma Siyuna,
ṅa hliṅtani ta kwal kul sna gwada ma ṅudufa mndəra la Yakubu.

²⁷ Dza'a klaghukla yu ta dmakwa taṅ,
tsaya dza'a nzakway ka dzratawa dá nda həṅ†,» ka'a.

²⁸ Ta ghəṅja skwi ta nghanata Lfida Gwada, nda nza həṅ ka ghuma ta gwada ta kaghuni. Ama ta ghəṅja gwada ta zabatani, dṅudva lu ta həṅ ta gwada ta dzidziha taṅ. ²⁹ Skwi ya vla Lazglafta, nda hgu ya hgaf tsi ná, had ta mbəḍglanafá wa. ³⁰ Ghalya ná, manda va tsaya kaghuni guli. Si kwalaghukwala kuni ta sna gwada da Lazglafta. Ndana ná, tawa tawa Lazglafta ta hidahida ta kaghuni nda ma kwalaghuta taṅ ta snatá gwada Lazglafta. ³¹ Manda va tsaya ndana ná, kwalaghukwala hahəṅ ta snatá gwada, ka nzaku tsi ka skwi ṅa mutsafta taṅ ta tawa hidahida nda ma tsa tawa hidahida Lazglafta ta tawata ta kaghuni ya. ³² Hamha Lazglafta ta inda mnduha ma kwal kul sna gwada, kada tawata tsi ta hidahida ta həṅ demdem.

Di'ij gwada ta Lazglafta

³³ Di'ij gwada ta Lazglafta! La ta dífilani nda sṅaṅtá skwani ná, laviṅ a lu ta sliṅta wa. Wa dza'a laviṅtá tsislaptá skwi ya kura Lazglafta na? Malaghumala skwi ya ta maga tsi ta mbraku. Ka deftera Lazglafta ta mnay na:

³⁴ «Wa ya ta laviṅta sṅaṅtá ndana Lazglafta na?
Wati ma mndu ya ta vla hidaku ṅani na‡?

³⁵ Wati ma mndu ya ta vlanṅtá skwi ta Lazglafta,
ṅa faftani ta ghəṅ ta vranamta na§?» ka'a.

³⁶ Sagha da tsatsi inda skwi, nda ma tsatsi nzata inda skwi, ka ṅani inda skwi. ṅa Lazglafta glaku ṅa kđekedzeṅ. Amin!

12

Lfida hafu ma Kristi

¹ Zwanama da, dagala tawa hidahida Lazglafta ta amu. Tsaya tama ta kæl yu ka ndæba ghunata dzvu. Vlanjwawla ta ghæja ghuni tsuhtsuh ta Lazglafta manda skwa pla ghaj nda hafu mida, nda ghuþa ta zdæganata. Tsaya vardaka tva tsælþay ghuni ta tsælþu ñani. ² Ma ksæ kuni ta sada mnduha ma na ghæja hadik na, zlanjwa Lazglafta ka mbædaghunafta tsi ta ndana ghuni ka lfid, kada laviñta kuni ta tsatsafta skwi ta kumæ Lazglafta, skwi ya ta dinuta, ta zdæganata, ta payuta.

³ Nda ma tsa zdakatahudi zdidin Lazglafta ka fimta ma slnani ya, ka yu ta mnay ña inda kaghuni ná, ma klaf dær wa ta ghæjani ka sana skwi. Manda ya ta raku, ka dær wa ka klafkla tsi ta ghæjani, ka gray nda slna zlghay nda ñuduf ya vlanj Lazglafta. ⁴ Inda mndu ná, tsuhmbura vgha turtuk nzakwani, tsa vgha ya guli ná, nda ndægha fawayha tida. Ka skwa turtuk a slna tsa fawayha ya guli wa. ⁵ Manda tsaya guli ná, nana ndæghata amu na ná, tsuhmbura vgha turtuk mu ma Kristi. Ka faway ka faway nzakwa inda na amu na guli. ⁶ Zdazda Lazglafta ta hudi ka dagamafta slna ña magay mu manda ya kumanj tsi. Ka kla lwa gwada Lazglafta vlanj Lazglafta ta mndu ya, ka kla tsi ta tsa lwi ya manda ya vlanj Lazglafta ta mbrakwa magay. ⁷ Ka hgaf ña maganata slna ta mndu Lazglafta ta mndu ya, ka ndi'andi'a tsi ka magay. Ka tagha skwi ña mndu vlanj Lazglafta ta mbrakwa magay ta mndu ya, ka tagha tsi ña tanj. ⁸ Ka vla mbraku ña mnduha vlanj Lazglafta ta mbrakwani ta sani ya, ka vla tsi ta tsa mbraku ya ña tanj. Ka muvla vlanj Lazglafta ta mndu ya, ka vla tsi nda kwal kul tha madær mistani. Ka nzaku ka mali ta ghæja sanlaha vlanj Lazglafta ta mndu ya, ka nza tsi kwatskwats ma slnani. Ka tawa hidahida ta mndu vlanj Lazglafta ta sani ya, ka maga tsi nda rfu.

⁹ Hmætæt ka kuni dvuvustá vgha ghuni, ma magæ kuni ta madgwirmaðgwir. Ka husaghunahusa inda ghwadaka skwi. Nafwa vgha ta skwi dina. ¹⁰ Manda zwanama ka kuni dvuvustá vgha ghuni mataba ghuni. Nawanjwa ta tinlaghuta vlanjtá glaku ta sani ta ghæja ghuni. ¹¹ Kwatskwats ka kuni, ma yadi kuni ta yadi, ufa ka vgha ghuni ka maga slna Mgham Yesu. ¹² Nzawanza nda rfu ma fata ghæja ghuni. Ksawaksa ta ñuduf ma ghuya danjwa. Ndi'awandi'a ka maga du'a ma zlanj kuni. ¹³ Dgususwa dga ta skwa ghuni nda gwal zlghay nda ñuduf ta pday. Tsu'awatsu'a ta mathbay.

¹⁴ Dawawa tfawi ta ghæja gwal ta giri ña ghuni. Dawawa tfawi ta ghæja tanj, ma ksi'i kuni ta hæn. ¹⁵ Rfawarfa ta rfu kawadaga nda gwal ta rfu. Tawawatawa ta taw kawadaga nda gwal ta taw guli. ¹⁶ Hmætæt ka kuni nzaku mataba ghuni sani nda sani. Ma zbæ kuni ta gla ghæn. Magawamaga ta skwi ya ta nghæ lu kul had hayhayani. Ma klaf kuni ta ghæja ghuni ka gwal nda sna ta inda skwi.

¹⁷ Ma vranam kuni ta ñaslu nda ñaslu ta mndu. Zbawa maga skwi dina ta wa ira inda mnduha. ¹⁸ Ka ta magaku tsi ña nzata nda zdaku nda inda mndu ná, magawamaga ta kdavakta mbrakwa ghuni. ¹⁹ Zwanama da, ma planam kaghuni ka ghæja ghuni ta ñasla mndu, zlananjwazla ta basa ñudufa Lazglafta. Ka lu vindafata ma deftera Lazglafta na: «!i dza'a planamtá mndu, !i dza'a vranamta*,» ka Mgham Lazglafta mnata. ²⁰ Katæk na, «ka ta kuzlanjuzla maya ta ghuma gha katsi, vlanjvla ta skwi ña zay, vlanjvla ta imi ña say. Ma tsa maganata gha mantsa ya ná, nda nza manda skwi ta hanzanaghatá lanzænja vu ka ta bdæmani†.» ²¹ Ma zlanja ka ta ghæja gha ka gay ñaslu ta mgham ta ghæjani. Katæk ná, maga kagha ta skwi dina ña ñrapta ñaslu.

* 12:19 Vrafta ta Zlahu 32:35. † 12:20 Ngha ta Mahdihdi 25:21-22.

13

Sna gwada da jumna

¹ Ka hanirhana inda mndu ta ghəŋ mista jumna, kabga inda mndu ta ga mgham ná, Lazglafta ta vlanṭá həŋ, Lazglafta ta fata jumna. ² Tsaya tama, mndu ta pgha ghəŋ nda jumna ná, tənanaftəŋa ta ghəŋ ta ghəŋa zlahu ya fa Lazglafta. Mndu ta tənanaftá ghəŋani guli ná, dza'a klanakkla ta ɗarwa ta ghəŋani. ³ Had' gwal ta maga skwi ɗina ta zləŋa jumna wu, gwal ta maga ghwadaka skwi yeya ta zləŋay. Ta kumay ka ta kwal kul zləŋa jumna ki'e? Ala maga ta skwi ɗina, dza'a rfağhagha rfa. ⁴ Nda nza mnda jumna ka mnda maganata slna ta Lazglafta ŋa kata kagha. Ala, ka ghwadaka skwi ta magə ka katsi, zləŋa, kabga ka bətbət a ta kla tsi ta budgwani wa. Ma tsa nzakwani ka mnda ksanatá slna ta Lazglafta ya ná, nda nza tsatsi ŋa maranṭá ɓasa ŋudufa Lazglafta ŋa planamtá inda gwal ta maga ghwadaka skwi. ⁵ Tsaya tama ná, nda ra ka hanaganatá ghəŋ mistani. Ta ghəŋa zləŋa ghuya ɗarwa yeya a wu, ta ɗaslay ɗər amu ma ghəŋa mu.

⁶ Tsaya ta kəl ɗər kaghuni ka pla dzumna. Tsa gwal ta ts kay ya guli ná, Lazglafta ta pghatá həŋ ŋa magay tan ta tsa slna ya ɗina. ⁷ Vlanwawla ta inda tsa mnduha ya ta skwi ta ranṭa həŋ: Plawa dzumna ŋa gwal ta tska dzumna, plawa dzumna huzla ŋa gwal ta tska dzumna huzla. Zləŋawazləŋa ta gwal ta raku ka zləŋay ghuni, vlanwawla ta glaku ta gwal ta raku ka vlanṭa ghuni ta glaku ta həŋ.

Dva mnda səla

⁸ Ma nzaf dməŋa mndu ta kaghuni. Ba dməŋa ɗvutá sani nda sani yeya katsi gɗavata. Mndu ta ɗvutá mnduha ná, snasna ta inda zlahu. ⁹ Tsa zlahuha ya na: Yaha da hliri, yaha ka da dzatá mndu, yaha ka da ghali, yaha ka da hara'utiri, nda inda pɗakwa sanlaha ya ná, nda gwagwa həŋ ma tsa gwada ta mnay kazlay: Dvudva ta mnda səla manda va ghəŋa gha* kə'a ya. ¹⁰ Had' ɗvu ta maga ghwadaka skwi ŋa mndu wa. Dvu ta dzanaghata ghəŋa zlahu.

Nzata hzleŋa ka kzla sagha Kristi

¹¹ Navawəŋa, kabga nda sna kaghuni ta na fitik mida lu gitana na. Fitika sli'afṭa ghuni ta hani nana. Kəl yu ka mnay mantsa ya na: Mal ndanana ndusavamata mbaku, ka ya ma fitika zlghafta mu. ¹² Nda dga rvidik, ndusa tsadakwa vli. Slurtinmaslurta ta slna grusl, ka pghavata mu ta huzla vulu ta nghanatá tsuwadək. ¹³ Nzamanza ta nzaku ya ta raku manda skwi gifitik. Zlunmazla ta mblitá skwi nda ghuyaku. Zlunmazla ta sli'insli'in nda hliri. Zlunmazla ta zlərdawi nda draku. ¹⁴ Sudavawa suda ta Mgham Yesu Kristi. Ma laghu kuni hamta ghəŋ ka maga skwi ta zdəganata slu'uvgha.

14

Ma laghu kuni tsa guma ta mndu

¹ Tsu'awatsu'a ta mndu ya nda hta mbrakwani ma zlghay nda ŋuduf, ma vzə kuni ta rutsak ta skwi ya ta ndanu tsi. ² Inda skwi, ta zay yu, ka sani ma ŋani ma zlghay nda ŋuduf. Ama mndu ya nda hta zlghay nda ŋudufani ya guli ná, masu'ata yeya ŋani ta zay. ³ Ma thə mndu ta za inda skwi kazlay: Wa kagha na kə'a nda mndu kul had' ta zay. Ma tsə mndu kul zay ta guma ta ghəŋa mndu ta zay guli, kabga tsu'afṭsu'a Lazglafta. ⁴ Wa kagha ŋa tsay kagha ta guma ta kwalva sana mndu? Ka nda slada tsa mndu ya, ka nda zləmba a

* 13:9 Ngha ta Sabi 20:13-17 nda Vrafta ta Zlahu 5:17-21 nda Zlahu 19:18.

tsi, nghanatá dajahəgani tsaya. Zlambuta a wu, kabga mamu Mgham Yesu nda mbrakwa hinistá dzvu.

⁵ Mal ya fitik ya ka hamata sana fitikha, ka sani ta ndanay. Ka skwa turtuk həj, ka sani nda ɲani. Dina ka snajta dər wa ta graftá skwi ya ta ndanu tsi. ⁶ Ma tsa mndu ta daganaptá ya má, ɲa Mgham Yesu ta maga tsi. Tsa mndu ta za inda skwi ya, ɲa Mgham Yesu ta maga tsi, kabga ta rfanagharfa ta Lazglafta ta ghəjani. Mndu kul za inda tsa skwiha ya, ɲa Mgham Yesu ta maga tsatsi guli, ta rfay tsatsi guli ta Lazglafta. ⁷ Had mndu mataba amu ta nzaku nda hafu ka ɲa ghəjani wa, had mndu ta mtaku ka ɲa ghəjani guli wa. ⁸ Ka ta nzaku mu nda hafu ná, ka ɲa Mgham Yesu ta nzakwa mu. Ka ta mtaku mu, ka ɲa Mgham Yesu ta mtakwa mu. Dər tata nzaku mu nda hafu, dər mtumta mu, ɲa Mgham Yesu mu. ⁹ Kristi ná, mtumta ka vragaptá tsi nda hafu ɲa nzanaghata ta ghəja gwal nda rwa nda gwal nda hafu tani. ¹⁰ Kagha tama, kabgawu ta kəl kagha ka tsa guma ta ghəja zwanjama gha? Kagha guli! Kabgawu ta kəl kagha ka mnay i wa kagha na, ka'a nda zwanjama gha na? Wya dza'a laghala inda amu demdem ta kəma Lazglafta ɲa tsamaghatani ta guma. ¹¹ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na:

«Ka i'i Lazglafta hafu ta mnaghunata,
dza'a saghasa inda mndu tsəlbata ta kəma da.

Inda tarj dza'a mnay həj nda wa tarj kazlay: I'i Lazglafta * ka'a.»

¹² Mantsa ya tama ná, inda amu dza'a mnay mu nda wa mu ta skwi ya maga mu ɲa Lazglafta.

Dina a zləmbinjá zwanjama wa

¹³ Ma tsəglə mu ta guma ta ghəja sani nda sani mataba mu. Katək ná, dina ka ndanay dər wa kazlay: Yaha yu da nzakway ka skwa tuthun da zləmbinjá yu ta zwanjama da ka'a. ¹⁴ Ma ndi'atá vgha da nda Yesu Kristi ná, nda sna yu tsidid kazlay: Had sana skwi kul ghuḅaku wu ka'a. Ama nda nza tsa skwi ya kul ghuḅaku ka ɲa mndu ta klafta ka skwi kul ghuḅaku. ¹⁵ Ala, ka ma skwa zay ta zə ka dəmanafata ka ta ɲudufa zwanjama gha katsi, dvu a ka nda tsa wa. Ma zləmbinj ka ta zwanjama gha nda ma skwa zay ya ta zə ka, kabga mtumta Kristi ta ghəja tsatsi guli. ¹⁶ Yaha tsa skwi klaf kagha ka skwi dina da kagha ya da nzakway ka skwi ɲa raza kagha. ¹⁷ Tsaya ná, nza a ga mghama Lazglafta ka gwada ta skwi ɲa zay nda za, nda gwada ta skwi ɲa say nda sa wa. Nda nza ɲa gwada ta nzaku tdukwa, nda zdaku, nda ya nda nzaku nda rfu nda ma Sulkum nda ghuḅa. ¹⁸ Ka mantsa ya ka mndu maga slna Yesu Kristi katsi ná, dza'a zdəganazda ta Lazglafta, dza'a rfay mnduha guli.

¹⁹ Mantsa ya tama ná, ɲavamaɲa ka zba skwi ya dza'a klaktá zdaku nda ya ɲa ɲla guyatá ghəja mu. ²⁰ Ma badziɲ ka ta magatá slna Lazglafta nda gwada ta skwa zay. Kahwathwatani ná, had sana skwi ɲa zay nda za kul ghuḅaku wa. Ala, ka si dza'a zləmbinjəmba tsa skwa zay ya ta zwanjama gha katsi, Zlanjla, ma zə ka. ²¹ Skwi ta raku ná, zlanjla ta maga skwi ya dza'a zləmbinjá zwanjama gha. Dər za slu'i tsi, dər sa ima inabi tsi, ka dər nahgani tsi. ²² Inda skwi ya graf kagha, ɲamɲa gha ma ghəja gha, mataba kagha nda Lazglafta gha tsa. Mndu ya ta kuratá maga skwi dina kul dganjta ghəj ta ghəjani ná, rfu da tsa mndu ya. ²³ Ama mndu ta dga ghəj ta ghəja skwi ya ta zə tsi ná, ksuxsa guma Lazglafta ta tsa mndu ya, kabga sladaf a ta skwi ya snaj tsi wa. Inda skwi ya ta magə lu nda dga ghəj ná, dmaku ta magə lu.

* 14:11 Ngha ta Isaya 45:23.

15

Ksa sada Kristi

¹ Na amu nda mbra ma zlgħay nda ɲuɖuf na ná, katanɲa kata ta gwal nda hta mbrakwa taɲ. Ma lagħu mu da zba skwi ta zdəgamata. ² Magamamaga ta skwi ta zdəganatá mnda səla ɲa katanɲá həɲ ɲa ɲlakwa taɲ ma zlgħay nda ɲuɖuf. ³ Kristi ná, zbaɲ ta tsatsi ta skwi ya ta zdəganata wa. Ama manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na: «Tsa razu ta razu mnduha ta kagħa ya ná, ta i'i dədəfta tsi*,» ka'a. ⁴ Tsaw inda skwi ya vindaf lu ma deftera Lazglafta manda ghalya ná, vindafvinda lu ɲa gunamatá sləməɲ, kada nzakwa mu nda fata ghəɲ ta Lazglafta, ma ləa ɲuɖuf nda ksa ɲuɖuf ya ta mnamata gwada Lazglafta. ⁵ Ka vlagħunavla Lazglafta ləa ɲuɖuf ɲa mndu nda ksa ɲuɖuf ɲa mndu ta nzaku nda dzratawi mataba ghuni nda ma ksay ghuni ta sada Yesu Kristi. ⁶ Mantsa ya, ɲa zləzlvay ghuni nda ɲuɖuf turtuk, nda lwi turtuk guli, ta Lazglafta Dani ma Mghama mu Yesu Kristi.

Na inda mndu na Lfida Gwada

⁷ Kasuvuswakasa ta vgha tama sani nda sani, ɲa vlanɲá glaku ta Lazglafta, manda ya kasuvə Kristi ta vgha nda kaghuni ya. ⁸ Ka yu ta mnaghunata ná, sada Yesu Kristi maganata slna ta la Yahuda ɲa maranantá həɲ kazlay: Tɖukwa Lazglafta kə'a, ɲa dzanagħatá ghəɲa skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləməɲ ta dzidziha taɲ. ⁹ Sasa guli ɲa zləzlvay gwal kul nzakway ka la Yahuda ta Lazglafta ta ghəɲa tawa hidahidani manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: tsaya dza'a kəl yu ka zləzlvə hga għa mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda, ɲa fay da ta laha vla glaku ɲa hga għa† kə'a ya.

¹⁰ Ka gwada Lazglafta mnata guli na:
«Kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda,
gwafwagwa ta rfu kawadaga nda mnduha Lazglafta‡,» ka'a.

¹¹ Ka'a mnata guli na:
«Inda kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda,
zləzlvawa Mgham Lazglafta.

Ka zləzlvə inda mndəra mndu ta Lazglafta§,» ka'a.

¹² Ka anabi Isaya nda ɲani guli na:
«Dza'a sabsa zivir ma mndəra Yesay,
ɲa gayni ta Mgham ta ghəɲa la Grek,
ɲa nzakwa la Grek nda fatá ghəɲ tida*,» ka'a.

¹³ Lazglafta ná, Lazglafta ta vla faftá ghəɲ ya. Ka vlagħunavla tsi ta rfu nda zdaku ma zlgħay ghuni nda ɲuɖuf, kada nzata kuni nda fata ghəɲ nda ma mbrakwa Sulkum nda għu6a.

Pwal ná, kwalva Kristi ya

¹⁴ Zwanama da, grafgra i'i kaghəɲa da kazlay: Nda fa vgha ghuni ɲa maga skwi dina, nda sna kuni ta inda skwi ya nda ra ka snanɲa, nda sna kuni ta tva vluvta hidaku kə'a. ¹⁵ Aɲ mndani, ma na defteri vindaghunaf yu na ná, dvaghunagħa dva yu ma sana vliha tagħəɲa sana skwiha ɲa havakta ghuni. Kəl yu ka mnaghunata mantsa ya ná, kabga zdidɲzda Lazglafta ta hudi, ¹⁶ ka faftá i'i ka kwalva Yesu Kristi mataba gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ka

* 15:3 Ngha ta Zabura 69:10. † 15:9 Ngha ta 2 Samuyel 22:50 nda Zabura 18:50. ‡ 15:10 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 32:43. § 15:11 Ngha ta Zabura 117:1. * 15:12 Ngha ta Isaya 11:10.

faghutá tsi ta i'i ŋa mna Lfida Gwafani, ŋa nuta gwal kul nzakway ka la Yahuda ka skwi vlan lu ta zdaganatá Lazglafta. Sulkum nda ghuḅa ta nanaftá tsa skwi ya vla lu ya ka skwi ta ranṭa Lazglafta. ¹⁷ Tsaya tama ná, ta ghubay yu ta ghəŋa da ma Yesu Kristi, ta ghəŋa slna Lazglafta ya maga yu. ¹⁸ Had yu ta walaŋtá mna sana skwi, ka ya maga Kristi nda ma i'i a tsi wa. Nda ma i'i hlakta tsi ta gwal kul nzakway ka la Yahuda ŋa nzakwa tan ka gwal snanatá gwada ta Lazglafta. Nda nza nda ma gwada da, nda nza nda ma slnaha da. ¹⁹ Nda ya nda ma mazəmzəmhaha nda mandərmimiha, nda mbrakwa Sulkuma Lazglafta magata tsi. Zlaf ma luwa Ursalima yu ta tuza tsa Lfida Gwada ta Kristi ya ka laghwí dikw ta hadika Iliri. ²⁰ Ma vli ya ta kul snanṭá mnduha ta gwada ta Kristi ŋeya kumta maya da ta mna Lfida Gwada kada kwala yu ta magay ta thatá ŋa sana mndu ta magata. ²¹ Mantsa ya vindafta lu ma deftera Lazglafta kazlay:

«Dza'a nghanŋha gwal ta kul walaŋta lu ta mnananṭá gwada tida ta hən. Dza'a snanṣna gwal ta kul walaŋta lu ta snanamṭá† hən guli kə'a.»

Gwada Pwal ta ghəŋa sli'ani da Ruma

²² Tsaya skwi ta pyaftá i'i ka labə da kaghuni. ²³ Ndanana tama ná, kđiŋkđa yu ta slna da ma tsa luwaha ya. Nda kđa fitika dvafta da ta lagha da kaghuni. ²⁴ Ta labə yu ka dza'a ta hadika Ispay ya ná, dza'a laghala yu da nzdavata da kaghuni, ŋa sli'afṭa da hada ka dza'a, ŋa katihata ghuni. ²⁵ Ndanana karaku ná, nda sli'a yu da luwa Ursalima. Ta klanṭá katu ya katanṭ lu ta mnduha Lazglafta hada yu, ²⁶ kabga gwal zlgħay nda ŋuduf ta hadika Mekaduniya nda ya ta hadika Akaya ná, kurakura hahəŋ kaghəŋa tan ta tskaftá skwi ŋa katanṭá gwal ka pđu mataba mnduha Lazglafta ma luwa Ursalima. ²⁷ Hahəŋ kaghəŋa tan ta kurata katanṭá hən. An mndani, ka dməŋ nzakwani má ta hən kabga katanṭkata la Yahuda ta gwal kul nzakway ka la Yahuda nda mutsaftá tfawi ma Sulkuma Lazglafta. Mantsa ya guli ná, nda ra ka katanṭá gwal kul nzakway ka la Yahuda ta hahəŋ nda skwiha ma ghəŋa hadik ta htaghuta da hən. ²⁸ Dgata da ta vgha nda tsa skwi ya, grafgra yu kazlay: Lamla tsa skwi tsghanaf lu ta hən ya da dzva tan kə'a ya, sli'afṭa da tsa ka dza'a ta hadika Ispay, ŋa lagha da nda da kaghuni. ²⁹ Nda sna yu kazlay: Ma tsa lagha dza'a lagha yu da kaghuni ya ná, dza'a lagha nda tfatawa Kristi katakata yu da kaghuni kə'a.

³⁰ Zwanama da, ma nzakwa ndi'atá vgha mu ma Yesu Kristi nda ya ma dvu ya ta vlamata Sulkum ná, ta ndəḅa dzvu yu da kaghuni ŋavawa ŋa kawadaga nda i'i ma maga du'a da Lazglafta ŋa katihata. ³¹ Magawa du'a da Lazglafta kada ndapta yu ma dzva gwal kul snanṭá Yesu ta hadika Zudiya, nda ya ŋa tsu'afṭa mnduha ma Ursalima nda rfu ta na katu ta kla yu ŋa tan. ³² Mantsa ya tama, kata kumay Lazglafta, dza'a ḅhadaghaḅha yu nda rfu da kaghuni, ŋa mbi'apta da ta vgha da kaghuni. ³³ Ka nza Lazglafta ta vla zdaku kawadaga nda kaghuni demdem. Ka nza tsi mantsa ya.

16

Ga zgwa Pwal

¹ Ta kumay yu ta snanṭa ghuni ta mukuma mu Fabe. Slna Lazglafta ta magə tsi ma luwa Sankre. ² Ka ḅhadaghaḅha tsi da kaghuni, ka tsu'afṭa kuni manda ya ta ranṭa mnduha Lazglafta. Ka katanṭa kuni ma skwi ya zbanṭ tsi ta

† 15:21 Ngha ta Isaya 52:15.

katanja ghuni. Tsatsi guli ná, dagala mnduha katana tsi, katihakata ta vərda i'i kaghəja da guli.

³ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Priskila nda Akilas ta nzakway ka gwal ta ksəŋni ta slna Yesu Kristi kawadaga nda həŋ ya. ⁴ Kərđakərđa htsiŋa tan mista da, ŋa mbadiftá i'i. I'i nda ghəja da yeya a ta rfa həŋ wu, nduk nda inda gwal kul nzakway ka la Yahuda ta nzakway ka Igliz ta rfa həŋ. ⁵ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Igliz ta tska vgha ga tan ka maga du'a ya. Ka ganaghata kuni ta zgu ta Ipayneta gra da teged teged. Tsatsi tanjanə mndu ta zlghaftá Kristi ta hadika Asiya. ⁶ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Mari ta dzata vghani ka maga slna ŋa ghuni ya. ⁷ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Adranikus nda Zuniyas, ta nzakway ka la ini. Si kawadaga ŋni nda həŋ ma gamak. Mal tsa hahəŋ ya snəŋ lu mataba gwal ghunay. Tinəl hahəŋ ta zlghaftá Kristi ka i'i.

⁸ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Ampliyas, gra da tegedteged ma ndi'atá vgha nda Mghama mu. ⁹ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Urben gratá ksa slna mu ma Kristi nda Stasis gra da tegedteged guli. ¹⁰ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Apeles ta marantá ndi'atá vghani ta Kristi. Ka ganaghata kuni ta zgu ta gwal ma həga ga Aristabul. ¹¹ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Hirudiyəŋ la ini, ganagha kuni guli ta zgu ta mnduha Lazglafta ga Narsis. ¹² Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Trifene nda Trifwaz, ta fata ghəja tan tərdehw ka maga slna Lazglafta ya. Ka ganaghata kuni ta zgu ta Persida magra da teged teged, ta ŋavata tərdehw ka maga slna Lazglafta guli ya. ¹³ Ka ganaghata kuni ta zgu ta Rufus ta nzakway ka mndu snava hgani ma gwada Lazglafta ya. Ganagha kuni guli ta zgu ta mani ta klaftá i'i manda zwanjani ya. ¹⁴ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Ashkrita nda Fligwana, nda Hermes, nda Patrubas, nda Hermas, nda pdakwa zwanama kawadaga nda həŋ ya. ¹⁵ Ka ganaghata kuni ta zgu ta i Faluluka nda Zuliya, nda i Nere nda mukumani, nda Ulimpa, nda inda mnduha Lazglafta kawadaga nda həŋ ya.

¹⁶ Ka gaguvta kuni ta zgu va hudukhuduk ta həŋ. Ta ga zgu inda Igliz ma Kristi ŋa ghuni guli.

Dasuwa ka kuni, ka Pwal

¹⁷ Zwanama da, wyawa dzvu, daswa ka kuni nda gwal ta kladamtá daga vgha da taba ghuni ya, nda nza həŋ ka tuthun, ta irna həŋ nda tsa tagha skwi taghaf kuni ya, tsaghwa vgha nda həŋ. ¹⁸ Mndərga tsa mnduha ya ná, maganata slna ta Kristi Mghama mu a ta magə həŋ dekdek wu, ŋa huda tan ta maga həŋ ta slna. Hlemem ka həŋ ta magaku. Ta gatutawi, ka nana gwal kul snəntá dgata skwi dina nda ya kul dinaku həŋ. ¹⁹ Kaghuni ná, nda sna inda gwal zlghay nda ŋuduf ya ka kuni snatá gwada Mghama mu. Ta rfu yu katakata ta ghəja kaghuni nda tsaya. Ta kumay yu ta nzakwa ghuni nda difla maga skwi dina. Ka nzata kuni sudek kul maga ghwadaka skwi. ²⁰ Lazglafta ná, tsatsi ta vla zdaku, dza'a gi hu'anaphu'a ta halaway, ŋa vlaghunatani ta mbraku ta ghəjani. Ka nza zdakatahuda Mghama mu Yesu kawadaga nda kaghuni.

²¹ Ta ga zgu Timute gra ta ksa slna da guli ŋa ghuni. Ta ga zgu la ini, i Lukiyus nda Yasuŋ nda Susipata guli ŋa ghuni.

²² Ta ga zgu i'i Tirtiyus ta vindaftá na defteri na guli ŋa ghuni ma hga Mghama mu.

²³ Ta ga zgu Gayus ta nzaku yu ga tan ya ŋa ghuni. Ta tska ga tan inda Igliz guli ta vgha. Ta ga zgu Irasta mnda ŋanata tseda luwa ŋa ghuni. Ta gay zwanjama mu Kartus guli ta zgu ŋa ghuni.

[²⁴ Ka nza zɔakatahuda Mghama mu Yesu Kristi nda inda kaghuni dem-dem.]

Nɔ Lazglafta turtukwani glaku

²⁵ Nɔ Lazglafta glaku! Lavinɔlava ta dihaghunata manda va ya ta mnɔ Lfida Gwada, ya ta mnɔ yu ta ghɔna Yesu Kristi ya. Tsa Lfida Gwada ya na, skwi si nda difa ya daga ghalya, zlagigin lu. ²⁶ Ndanana na, sabsa ta dabi nda ma vindi ya vindaf la anabi, manda va ya mna Lazglafta na kdekedzen guli, ka snanamta lu ta inda mndara mndu na snata tan ta gwadani ma zlglafta tan.

²⁷ Nɔ Lazglafta glaku! Da tsatsi turtukwani difil nda ma Yesu Kristi, na kdekedzen! Amin.

Tañtaña tsghatá lwa Pwal ña 1 La Kwareñt

Ga zgu

¹ I'i Pwal, hgaf Lazglafta manda ya kumaf tsi ña nzakway ka mnda ghunay Yesu Kristi. Kawadaga ñni nda zwanama mu Sustene, ² ta vindi yu ta na delewer na ña mnduha Lazglafta ma luwa Kwareñt, kaghuni ta nzakway ka ña Lazglafta nda zdakatahuda Yesu Kristi, hagafhaga ta kaghuni ña nzakwa ghuni ka ñani. Hagafhaga guli ta inda gwal ta nzakway ma sana vliha kavghakavgha ta maga du'a da Mghama mu Yesu Kristi. Tsatsi ná, Mghama mu ya demdem. ³ Ka nza zdakatahuda i Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni. Mista ghuni ka zdakwa tañ guli.

Vlamavla Lazglafta ta zdakwani nda ma Yesu Kristi

⁴ Ta va rfay yu ta Lazglafta da ta ghəña kaghuni ma vəl zdanani ta hudi ma guyaghunaftani nda Yesu Kristi, Zwanja Lazglafta. ⁵ Manda va tsaya nzakwani. Ma tsa guyatá vgha ghuni nda tsi ya ná, vlaghunavla ta inda skwiha. Tsaya kəl kuni ka laviñtá gwada nda sñañta mnigintá vərda skwiha guli. ⁶ Ma mnaghunata ñni ta gwada Yesu Kristi ná, ka dihavatá tsa gwada ya ma ñudufa ghuni. ⁷ Tsaya kwal kuni pdatá inda skwiha ta vlə Lazglafta ña mnduhani, na tsa kaghuni ta kzla fitika nghəglanña mu ta Mghama mu Yesu Kristi ya. ⁸ Lazglafta dza'a vla mbraku ña ghuni ha ka sagha tsa fitik ya, ña kwala lu vzaftá rutsak ta kaghuni bađu tsa sagha Mghama mu Yesu Kristi ya. ⁹ Tsa Lazglafta ta hagaftá kaghuni ka guyaghunafta nda Yesu Kristi ta nzakway ka Mghama mu ya ná, had ta tsakalawi wa.

Daga vgha ma Igliz ma Kwareñt

¹⁰ Zwanama da! Kdəkəwəkdək, ta ndəbay yu ta dzvu ña ghuni nda hga Mghama mu Yesu Kristi. Dzarawadzəra ta wí, ma dagə kuni ta vgha ghuni, ka skwa turtuk ka kuni nzaku. ¹¹ Kəl yu ka mnay mantsa zwanama da ná, sli'afslí'a gwal ga Kluwe ka sagha da mnihata kazlay: Ta zlərdawi kuni ma vgha ghuni kə'a. ¹² Dagavapdaga kuni mataba ghuni. Wya tsa skwi ta mnə kuni ya: «Ña Pwal añni» ka sanlaha, «Ña Apwalus añni» ka sanlaha, «Ña Kefas añni» ka sanlaha, «Ña Kristi añni,» ka sanlaha guli, na skwi ta mnə kuni. ¹³ Kidaghi gamndər daga ta Kristi na? Pwal ta mtuta ta udza zləñay ta ghəña kaghuni ra? Ari nda hga Pwal a magaghunafta lu ta batem na? ¹⁴ Ta rfay yu ta Lazglafta da kabga had ya maganaf yu ta batem mataba ghuni, ka nza a tsi ka i Krispus nda Gayus wa. ¹⁵ Mantsa tama, had ya dza'a mnay kazlay: Nda hga Pwal magidifta lu ta batem kə'a wa. ¹⁶ Aya! Si zanapta da tsa: Maganafmaga yu ta batem ta la ga Stefanas. Ta grafta yu ná, had sana mndu magəglanaf yu ta batem ta ghəña tsaha ya wa. ¹⁷ La ka dza'a ka maga batem ña mnduha a ka Kristi nda i'i wu, la ka dza'a ka da mna Lfida Gwada ña mnduha, ka'a nda i'i. Ka dza'a ka kla'atá difla ghəña gha ka mnay a ka'a nda i'i guli wa. Ka má si skwi ma ghəña da ka yu kla'ata ka mnay katsi ná, má dza'a nzakway mtatá Kristi ta udza zləñay ka skwa bətbət.

Yesu Kristi ná, mbraku nda difla Lazglafta ya

18 An mndani, gwada ta mtata Kristi ta udza zlejay na, nda nza ka tsabaku da gwal ta zadaku. Tsaw da amu gwal ta tva mbaku ya, nda sna amu kazlay: Mamu mbrakwa Lazglafta mida ka'a.

19 Wya skwi nda vinda ma deftera Lazglafta:

«Dza'a zadanazada yu ta difla ghaja mnda sela, dza'a hardinharda yu ta mahizla ghaja mnda sela,» ka'a.

20 Ka si mantsa ka Lazglafta mnata ya ni, ga gwada ta difla mnda sela tama? Ga gwada ta gwal ta mnay kazlay: Nda sna anji ta zlahu ka'a tama? Ga gwada ta gwal ta zlardutawi ma na ghaja hadik na guli? Had gwada ta hen dektek wa. Niña Lazglafta ta difla mnduha ma na ghaja hadik na, ka skwi ka batbat.

21 Nda na tan ma difil na, traptra mnduha ma ghaja hadik ta tsatsafta skwi maga Lazglafta nda nani ma difil. Ka klasta Lazglafta ta tsa gwada ta mna mu, niñ hahen ka gwada tsabaku ya, na mbanafata mnduha ta zghafta. 22 Ma maranmama lu ta skwi ka mazamzam, kada grafta ni ka la Yahuda nda na tan. Tsa skwi manana difla ni ya na anji ta snay, ka la Grek nda na tan. 23 Anji, gwada ta zlejata Yesu Kristi ta udza zlejay na anji ta mnay. Ka zadinta tsa gwada ya ta la Yahuda. Tsabaku tsa gwada ya ka hamata gwal kul nzakway ka la Yahuda guli ta mnay. 24 Ka gwal hagaf Lazglafta na nzakway ka nani, der ma la Yahuda tsi, der ma hamata Grek a tsi ta mnay na: Kristi mbrakwa Lazglafta nda difla Lazglafta ya, ka hahen. 25 Tsaw tsa skwi maga Lazglafta ta ngha mnduha manda tsabaku ya na, malaghumala ta difla mnduha. Ka ka mbegi Lazglafta ka mnduha ta gray ya guli na, tsa nzakwani ka mbegi ta gra mnduha ya guli na, malaghumala ta mbrakwa tan.

26 Zwanama da daslawa nzakwa ghuni na tsa kaghuni hagaf Lazglafta ya, ka mndera wati ma mnduha kuni? Sira a gwal nda sna ta skwi mataba ghuni ta ngha mnduha ma ghaja hadik wa. Sira a gwal dagaladagala mataba ghuni wa. Sira a gwal ta za mgham mataba ghuni guli wa. 27 Lazglafta ka ghajani ta zabafata tsa gwal ta ngha mnduha ma ghaja hadik ka rgha ya, na pghanaghatata hula ta tsa gwal nda difla ghaja hadik ma ghaja tan ya. Tsatsi ta zabafata gwal ka mbegi ta ngha mnduha ma ghaja hadik ya na pghanaghatata hula ta gwal nda mbra. 28 Tsatsi ta zabafata gwal ta ngha lu ka mnduha tsa lu, htuhata hen katakata ta ngha mnduha ma ghaja hadik ya, na nwisaganata deghre' ta gwal dagala dagala. 29 Zabapzaba Lazglafta ta mnduha mantsa ya, kada kwala mndu ta gherbaku ta kamani. 30 Lazglafta ta ndi'aghunafata nda Yesu Kristi, ka famata tsi ta Yesu Kristi ka mnda vlamata difil. Nda ma Yesu namafata Lazglafta ka mndu dukwa ta wa irani, ka fata amu ka mnduhani, ka varagafata tsi ta amu ma dmaku. 31 Tsaya tama, «ka ta kumay mndu ta gherbaku kati, ka gherba tsi ta ghaja skwi kadin Mgham* ta magata,» manda ya nda vinda ma defteri.

2

Mnay Pwal ta gwada ta zlejata Kristi ta udza zlejay

1 Varda i'ni na, ma fitika lagha da da kaghuni da mna difata skwa Lazglafta ta zlagamapta na, had gwada nda la mnaghuna ya wa, nda sna ya ta skwi a ka ya guli wa. 2 Ta sli'afata ya ka lagha da kaghuni na, had sana skwi ta ndana ya ma ghaja da na mnaghunata ka ta ghaja Yesu Kristi, tsa Yesu zlejaf lu ta udza zlejay ya tsi wa. 3 Ma tsa nzakwa da da kaghuni ya na, kulembet nzakwa da, ta zlej ya, ta ghudzaku ya. 4 Ma tsa fitika mnay da ta gwada Lazglafta ka

* 1:31 Ngha ta Irmia 9:22-23.

tagha skwi ɲa ghuni ya ná, maraghunanɲa hidaku ka ghuɓaptá kaghuni a si ta magə yu wa. Sulkuma Lazglafta nda mbrakwani ta maraghunata kazlay: Kahwathwata tsa gwada mnə yu ya kə'a. ⁵ Tsaya tama, ta mbrakwa Lazglafta dihafta kaghuni ta zlgħay nda ɲudufa ghuni ta hidakwa mnduha a wa.

Difla Lazglafta

⁶ Ta mnə ɲni ta gwada ɲa gwal nda sifa ma zlgħay nda ɲuduf ná, vərda difil taghə ɲni, hidakwa gwal dagaladagala ma na ghəɲa hadik ta dza'a zwaɗuta na a wa. ⁷ Tsa difil mnə yu ya ná, difla Lazglafta ya ta nzakway ka skwi si nda difa kul nghanɲá mnduha si ghalya ya. Ma kɗaku lu ka zlagəgɲɲá ghəɲa hadik ná, fafa Lazglafta ɲa mba amu, ɲa ɲlamafta. ⁸ Had' ya dər turtuk ma gwal dagaladagala ma na ghəɲa hadik na, nda sna ta tsa difil ya wa. Ka má nda sna haɲ katsi, má zləɲaf a haɲ ka dzata ta udza zləɲay ta Mghama glaku wa. ⁹ Tsaw tsa skwi maga Lazglafta ya ná, nda nza manda ya nda vinda ma defteri ta mnay kazlay:

Skwi ya ta kul nghanɲá ira mnduha,
nda ya ta kul snaɲtá mnduha nda sləməɲa taɲ,
nda ya ta kul ndananɲtá mnduha ma ghəɲa taɲ ya,
skwi payaf Lazglafta ɲa gwal ta dɗuta* kə'a.

¹⁰ ɲa aɲni maraɲɲaɲta Lazglafta ta tsa skwi ya nda ma Sulkumani. Sulkum ná, nda sna ta inda skwi, nduk nda kɗavakta skwi ma ndana Lazglafta.

¹¹ Mnda səla ná, sulkumani yeya nda sna ta kɗavakta skwi ma tsatsi. Manda tsaya Sulkuma Lazglafta guli ná, tsatsi yeya nda sna ta kɗavakta skwi ta nghanatá Lazglafta. ¹² Amu ná, Sulkuma na ghəɲa hadik na a mutsaf amu wu, Sulkum daga da Lazglafta ɲa amu ta mutsafta. Vlamavla Lazglafta ɲa snaɲta mu ta inda skwiha vlama tsi nda zɗakatahudani. ¹³ Ta mnə aɲni ta tsa skwiha ya ɲa mnduha ná, nda difla mnduha ma ghəɲa hadik a wu, nda difil ya ta taghə Sulkuma Lazglafta ta tagha aɲni. Mantsa ya kəl ɲni ka tsislanaptá inda skwiha ta sagma da Sulkum ɲa gwal nda tsa Sulkum ya.

¹⁴ Mndu ya kul had' Sulkuma Lazglafta ma tsatsi ná, tsu'a a ta skwiha ya ta taghə tsa Sulkum ya wa. Manda tsabaku ta sna tsatsi ta tsaha ya, laviɲ a vani ta snaɲta wu kabga nda Sulkuma Lazglafta ta laviɲta lu ta galay. ¹⁵ Mndu nda Sulkuma Lazglafta ma tsatsi ná, laviɲlava ta gala inda skwi. Tsatsi ya tama, had' sana mnduha dza'a laviɲta galaptá tsatsi wa. ¹⁶ Manda va ya nda vinda ma defteri ta mnay kazlay:

Waya nda sna ta ndana Mgham na?
Waya ta laviɲta vɲaɲtá hidaku† na kə'a ya.
Ama aɲni, ndanu manda ɲa Kristi ɲa aɲni ta ndanay.

3

Kwalva Lazglafta aɲni

¹ Ka vərɗani ka lu mnay katsi zwanama ɗa ná, ma tsa fitika nzakwa ɗa da kaghuni ya ná, manda mna gwada ɲa gwal nda Sulkuma Lazglafta ma haɲ a mna yu ta gwada ɲa ghuni wu, manda mna gwada ɲa mnduha ma ghəɲa hadik mna yu, kabga si ta ka zwani kuni ma zlgħafta ghuni ta Kristi nda ɲuduf. ² U'a ya vlagħuna yu, ɗafa a wu, kabga laviɲ a kuni ta ɲafta wa. Dər ndanana na ná, laviɲ a kuni ta ɲafta wu, ³ kabga manda nzakwa mnduha ma ghəɲa hadik tata nzakwa kuni ta nzaku. Ka si tata draku kuni, tata zləɗdawi

* 2:9 Ngha ta Isaya 64:3. † 2:16 Ngha ta Isaya 40:13.

kuni mataba ghuni katsi ya ní, nzaku manda ña mnduha ma ghəña hađík a ta nzaku kuni nda tsa ra? Manda ña tan tata nzakwa kuni. ⁴ Ka si «ña Pwal añni,» ka sanlaha, «ña Apwalus añni,» ka sanlaha ka kuni ta mnay mataba ghuni ya ní, ta manda nzakwa hamata mnduha a kuni nda tsa ra?

⁵ Wa Apwalus, wa Pwal na? gwal ksanatá slna ta Lazglafta ñni his his, ghunaf tsi ña mnaghunatá gwada ña zlglafta ghuni ta Kristi. Ta magay dər wati ma añni ta slna Mgham Yesu manda ya vlayna tsi. ⁶ Sləgafsləga i'i, ka tiñtá Apwalus ta imi distani. Lazglafta ta dyay ka gəlay. ⁷ Daga mndu ta sləgay tani, daga mndu ta ta imi distani tani, sana skwi a hahəñ wa. Lazglafta turtukwani ta dyay ka gəlay. ⁸ Ka skwa turtuk mndu ta sləglafta nda mndu ta tatiñtá imi. Dər wa dza'a mutsay ta nisəlani tađta slna ya maga tsi da Lazglafta. ⁹ Nda gwa añni ma slna Lazglafta. Nda nza kaghuni manda vwaha Lazglafta.

Manda həga Lazglafta nzakwa ghuni guli. ¹⁰ Zđidinjzda Lazglafta ta huđi ka thatá yu ta tughwani manda vərđa mnda ba həga, ka lagha sani bay ta ghəñani. Daswa ka mndu dza'a bay ta ghəñani tama. ¹¹ Ya nda ghada thatá tughwani ya. Tsa dughwanani ya ná, Yesu Kristi ya, hađ sana tughwa həga dza'a thəglafta lu wa. ¹² Ta tsa tughwa həga ya ná, ta bə nda dzindar sanlaha, nda kufur ña sanlaha, nda pala ña sanlaha, nda udzu ña sanlaha, nda sləka ña sanlaha, nda dzuma ña sanlaha. ¹³ Bađu tsay Lazglafta ta guma dza'a saba dər wa ta dađi kabga vu dza'a galay. ¹⁴ Ka driñ a vu ta slna tsa mndu ta tughwani ya wu katsi, dza'a mutsay ta nisəlani. ¹⁵ Ka driñdra vu ta slna tsa mndu ya, mutsafta a ta nisəla wa. Tsatsi, dza'a mbafmba ña nzakwani manda sunbun.

¹⁶ Sna a kuni ka mnay kazlay: Həga Lazglafta ta nzaku Sulkuma Lazglafta mida kuni kə'a ra? ¹⁷ Ka bađzinbađza mndu ta həga Lazglafta ná, dza'a bađzinbađza Lazglafta ta tsatsi guli, kabga nda ghuđa həga Lazglafta. Tsa həga ya ná, kaghuni ya.

¹⁸ Ma nanə mndu ta ghəñani. Ka mamu đifil ma ghəña da manda daslakwa ña ghəña hađík ka mndu, ka niñna tsi ta ghəñani ka rgha kada nzata tsi ka vərđa mndu nda đifla daga da Lazglafta. ¹⁹ Kəl yu ka mna tsaya ná, na đifla mnduha ma ghəña hađík na ná, ga rgha ya ta kəma Lazglafta. Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Nda tsa ña tan ma hiđaku* ya ta ksa Lazglafta ta həñ, ²⁰ Ka'a guli na: «Nda sna Mgham Lazglafta ta ndana gwal nda hiđa, nda sna kazlay: Hađ hayhayani wu» kə'a†. ²¹ Mantsa ya, ma ghubu kuni ta mnduha. Indani demdem ka ña ghuni nzakwani. ²² Dər Pwal, dər Apwalus, dər Kefas, dər ghəña hađík, dər hafu, dər mtaku, dər skwiha ndanana, dər skwiha dza'a sagha nda sa, ka ña ghuni nzakwani. ²³ Kaghuni ya, ka ña Kristi kuni, Kristi guli, ña Lazglafta ya.

4

Ghunata mnduha Kristi añni

¹ Mantsa tama, nghawa añni ka gwal ksanatá slna ta Kristi. Nghawa añni guli ka gwal fanam Lazglafta ta đifatá skwani ma dzvu. ² Vərđa skwi ya ta psə lu da mndu ya fanam lu ta skwi ma dzvu ná, nzakwani ka ñərma mndu. ³ Da i'i tada, dər má ta tsa mndəra da kuni, dər má tsadighaha mnda səla ta guma, hađ gwada da wa. I'i ná, tsa a yu ta guma ta ghəña da wa. ⁴ Hađ sana skwi

* **3:19** Ayuba 5:23, 13. † **3:20** Zabura 94:11.

maga yu ta grə yu wa. Njərma mndu yu a ka yu guli wu, Mgham Lazglafta dza'a tsadighatá guma, mndu a wa. ⁵ Tsa tama ná, ma gi tsə kuni ta guma ta ghəŋa mndu ta kul sagha fitikani. Kzlawá, ta hway da wa kuni na! Bađu sagha Mgham ná, dza'a kliginjla ta daði ta skwi nda dífa. Njə kliginjani duway ta daði ta skwi ta ndanə mnduha. Bađu tsa tama, dər wa dza'a mutsa rfani da Lazglafta manda ya ta ranja.

⁶ Zwanama dá, tsa skwiha garaghunaf yu ta ghəŋa anjini nda Apwalus ya ná, ka tagha kuni ta skwi mida nzakwani: «Da zwađutá kuni ma tvi ka zluŋtá skwi nda vinda.» Da laghu kuni da ghərɓaku kazlay: Mal tsa ŋa da mndu ya ka ŋa sani kə'a. ⁷ Wa ta mnay ŋa gha kazlay: Mal kagha ka sanlaha kə'a na? Lazglafta a ta vlaghatá inda skwi ra? Ka si Lazglafta ta vlaghata ya ní, kabgawu ta kəl ka ka ghərɓaku manda skwi vlagha nda vla a lu wu ɓa?

⁸ Mantsa a nzakwani wu ki! Nya pda kuni na? Wya nda na kuni ka gadghəl katək, ta za mghama ghuni kaghuni, ta ghuya danja ŋni anjini. Ta kumay yu má ta zay ghuni ta tsa mgham ya katək, má ka gwa mu ta vgha ka skwa turtuk nda kaghuni. ⁹ Ta grə yu ná, nana anjini gwal ghunay na ná, nda hul faghuta Lazglafta ta anjini. Manda gwal tsanagha lu ta guma, pgha lu ŋa pslatá hən̄j ya anjini. Nda nza ŋni ka skwa katskatsu, ŋa nghay mnduha ma ghəŋa hadik nda duhwalha Lazglafta tani. ¹⁰ Nda nza anjini ka rgha, ta ghəŋa gwada ta Kristi. Kaghuni ya, nda hida anjini ka kaghuni, kabga nzugwatá kaghuni nda Kristi. Kaghuni yeya nda mbra, mbra a anjini wa. Kaghuni yeya gwal ka mndu, had mndu ta kulafatá anjini ka mndu wa. ¹¹ Dər nda wa nana ná, ta dzay dzay maya nda ndala tani ta anjini. Lgut tdukwa a ta vgha ŋni wu, ta gdata ta dga anjini lu. Ta tvi ta tvi sála ŋni. ¹² Anjini ta hərfaku ka maga* skwi ŋa fadamta ŋni da wa ŋni. Razaŋnafha mndu, má tahula gha ka Lazglafta, ka ŋni. Dər ki lu ta dula anjini ya ná, mərsu' ká ŋni ta su'ay guli. ¹³ Dər kinawu ká mnduha ta raraza anjini ya ná, slededá ka anjini ta gwada nda hən̄j. Ka maghdzəka tan̄ ká mnduha ma na ghəŋa hadik na fatá anjini. Manda n̄əđak ká hən̄j ta n̄gha anjini.

Zwana dá ta d̄vu yu katakata kaghuni

¹⁴ Njə pghaghunaghatá hula a ta vindaghunafta yu ta na skwi na wu, ŋa hurzlaghunaptá sləmən̄j ta vindaghunafta yu, kabga zwana ta d̄vu yu kuni.

¹⁵ Dər má dəmbu' kidaghi mnduha ta tagha skwi ta ghəŋa Yesu Kristi ŋa ghuni, turtuktuk da ghuni. I'i tsa da ghuni ya kabga tin̄əl i'i ta mnaghunatá Lfida Gwada, ka zlgħaftá kuni ta Yesu Kristi. ¹⁶ Kdəkəwkdək! Ksawaksa ta ghəzama dá. ¹⁷ Tsaya tama, ghunafghuna yu ta Timute ta nzakway ka zwanja da ya d̄vu yu. Njərma mndu ya ta tva Mgham Yesu. Ta tvi səlani ŋa lagha havzlaghunaktá tva nzakwa dá ma Yesu Kristi, nda ya ka yu ta taghay ŋa Iglizha ma inda vli.

¹⁸ Səglaghata a Pwal wu ka sanlaha ta gray mataba ghuni, ka ghərɓaku. ¹⁹ Ka ta d̄vay Lazglafta katsi ná, ndusa yu ka labə da kaghuni. Ka mamu sana skwi lavinj tsa gwal ta ghərɓaku ya ta magatá tsi, ka gwadiŋta nda wi a tsi ya, dza'a snay yu bađu tsa. ²⁰ Gwada ta ga mghama Lazglafta ná, gwadiŋta nda wi yeya a wu, ta maravamara mbrakwani. ²¹ Ka lagha yu slaghunaghata nda sarak re, ari ka lagha yu slaghunaghata nda zdakwa ghəŋa dá, nda ya nda d̄va kaghuni a na? Zba a wa zba ta ya ta kumə kuni mida.

5

Dər nu tsi ka gwal zlgħay nda n̄duf ta magay nda vgha tan̄j

* 4:12 Ngha ta Slna gwal ghunay 18:3.

¹ Ka lu ta mnay ta snə yu ma luwa ná, mamu hliri mataba ghuni. Dər gwal kul snəntá Lazglafta ná, had həŋ ta nzaku manda tsaya wa. Ta hani sana mndu nda markwa dani, ka lu. ² Ma ŋa dzata ghuni ta ghəŋ ka taw, ka ghzliŋtá tsa mndu ya mataba ghuni ná, ghərǝaku ŋa ghuni ta gharǝay ta ghəŋa tsa. ³ Dər má di'ŋ nzatanzakwa da nda kaghuni ná, kawadaga yu nda kaghuni ma sulkuma vgha da. Nda ghada tsanaghata da ta guma ta mndərga mndu ta magatá skwi manda tsaya, manda skwi hada yu kawadaga nda kaghuni. ⁴ Tsatsa yu ta tsa guma ya nda hga Mghama mu Yesu. Skwi ta mnaghunata yu ná, tskavawatska. Ka tskavatska kuni katsi, ya kawadaga sulkuma vgha da nda kaghuni. Kawadaga mbrakwa Mghama mu Yesu guli nda kaghuni. ⁵ Ka vlaŋta kuni ta tsa mndu ya ta halaway, ŋa ǝdzintá slu'uvghani, kada mbanaftha Lazglafta ta hafani bađu vragata Mghama mu Yesu.

⁶ Ngha a i'i ta skwi ŋa ghərǝay kaghuni ta ghərǝaku wa. Sna a kuni kazlay: Kuseta ta is ná, ta ŋlanafŋla ta inda hwaǝatá hupa buradi kə'a ra? ⁷ Kliŋwa kla ta tsa dmaku ta nzakway manda is ya mataba ghuni, dza'a kəl kuni ka nzata hezle' manda hwaǝatá hupa buradi kul had is mida. Aŋ mndani, nda sna yu kazlay: Ghuǝighunis ghuǝa Lazglafta hezle' nda ma mta ta Yesu Kristi kə'a. Tsatsi ná, nda nza manda Zwaŋa Tuwak ta hnə lu ŋa za skala Pak* ya. ⁸ Ma zə mu ta tsa skala Pak nda buradi nda is ŋa ghalya mida ya. Tsa is ya ná, maga ghwaǝaka skwi ya. Zama za nda buradi kul had is mida ta nzakway ka vərđani dze'dze' ya. Nda ŋuǝuf ya nda ghuǝa, tǝukwa†.

⁹ Ma tsa delewera da vindaghunaf yu ghalya ya ná, mnaghunamna yu kazlay: Yaha kuni da ksa nzaku nda gwal ta hliri kə'a. ¹⁰ Tsa mnay mnə yu ya ná, ta mnə ta ghəŋa gwal ma ghəŋa hadik, ta hliri, ta tsagana, ta ghali, ta wuya skwi a yu wa. Ka má mantsa tsi katsi ná, má sli'agapsli'a kuni tkwe' ma ghəŋa hadik. ¹¹ Skwi mnə yu ŋa ghuni ná, ma ksə kuni ta nzaku nda mndu ta mnay kazlay: Krista i'i kə'a ta mataba tsa ná, ta hliri, ta tsagana, ta wuya skwi, ta kuslemberaku, ta ghuyaku, ta ghali. Yaha kuni walaŋtá tsghə da hliba turtuk kawadaga nda mndərga tsa mndu ya.

¹²⁻¹³ Nu gwaǝa i'i nda gwal kul sagha zlgħaftá Kristi ná, Lazglafta a dza'a tsa guma ta ghəŋa tsaha ya ra. Gwal mataba kaghuni ŋa ghuni dza'a tsa guma ta ghəŋa taŋ. Ka defteri na: «Ghzapwaghzlap ta mndu ta maga ghwaǝaka skwi mataba ghuni‡,» ka'a.

6

Tsapta guma mataba gwal zlgħay nda ŋuǝuf

¹ Ka sli'afslia skwi mataba sani nda sani mataba ghuni katsi, waka sani dza'a walaŋtá dza'a kla tsa gwaǝa ya da gwal guma kul snəntá Lazglafta, ka zluŋtá mnduha Lazglafta na? ² Sna a kaghuni kazlay: Mnduha Lazglafta dza'a tsa guma ta ghəŋa mnduha ghəŋa hadik kə'a ra? Ka si kaghuni dza'a tsa guma ta ghəŋa mnduha ghəŋa hadik ya ní, slaghu a kaghuni ka tsatá guma zwana skwiha ki'a ki'a ra? ³ Sna a kaghuni kazlay: Amu dza'a tsa guma ta ghəŋa duhwalha Lazglafta kə'a ra? Skwi mataba nzakwa mu yeya dza'a trapta mu tama rki! ⁴ Ka mamu skwiha mantsa ya ta slata mataba ghuni katsi, ka klafta kuni ka klaghata da gwal guma kul had ghzliwa taŋ da Igliza Lazglafta ná, ⁵ aya hula! Ka i'i nda kaghuni. Nŋwaya ki mndu dər turtuk nda

* 5:7 Ngha ta Sabi 13:7, 12:21. † 5:8 Ngha ta Sabi 12:15-20, Vrafta ta zlahu 16:3. ‡ 5:12-13 Vrafta ta zlahu 17:7.

difil ma ghənjani prək ka dzraghunaftá skwi mataba ghuni na? ⁶ Ra a ka klay ghuni ta gwada mataba kaghuni gwal zlgħay nda ɲuɖuf ha ka klay ghuni da gwal guma kul snaɲta Lazglafta wa.

⁷ Nda nza tsa wluvusta ta wluvusta kuni ta vgha mataba ghuni ya ka ɓadzaku. Ka gagha ga mndu ta gwada, ksay gha ta ɲuɖuf. Ka ghala ghala mndu ta kagha, zlanata gha. ⁸ Nda va tsaya ya ná, tsa kaghuni ya ta ganatá sani. Va tsa kaghuni ya ta ghwalguduɲta skwa sani, kulam nda va tsa nzakwa ghuni ka zwanama ya. ⁹ Sna a kaghuni kazlay: Had'vla gwal ta ga dmaku ma ga mghama Lazglafta wu kə'a ra? Ma nanə kuni ta ghəɲa ghuni. Dina ka snaɲta ghuni kazlay: Gwal ta ga sli'ɲsli'ɲ, nda gwal ta wuya skwi, nda gwal ta hliri, nda gwal ta hani zgun nda zgun, marakw nda marakw, ¹⁰ Nda gwal ta ghali, nda gwal ta hara'u ta iri nda gwal ghuyaku, nda gwal ta kusleberaku, nda gwal ta zla'uwa mndu ná, had' həɲ dza'a lami da ga mghama Lazglafta wu kə'a ra? ¹¹ Manda tsaya si nzatá nzakwa sanlaha mataba ghuni ghalya. Ndana tama, Sulkuma Lazglafta mu ta ghuɓaghunata, ka nzatá kuni hezle', ka naghunafta ka ɲərma mndu kabga zlgħafta ghuni ta Mghama mu Yesu Kristi.

Vlaɲwa glaku ta Lazglafta nda vgha ghuni

¹² «Had' skwi piyɖif lu ta ghənjani wu,» ka sanlaha mataba ghuni ta ndanay. Tsaw inda skwi a nda ra wu. «Laviɲlava yu ta maga inda skwi guli,» ka sanlaha. Tsaw had' i'i dza'a ga vu'a sana skwi wa. ¹³ «Skwa zay ná, ɲa huɖi a ra? Huɖi guli ná, ɲa skwa zay a ra?» ka kuni ta mnay guli. Tsaw nda skwa zay tani, nda huɖi tani, dza'a ɓadziɲɓadza Lazglafta ta həɲ his his. Slu'uvgha ná, magaf a Lazglafta ɲa maga sli'ɲsli'ɲ nda tsi wa. Nda nza slu'uvgha ɲa Mgham Yesu, ta nzata Mgham Yesu ka ɲa slu'uvgha. ¹⁴ Ma mtuta Mghama mu Yesu ná, Lazglafta ta sli'aganapta ma mtaku. Tsatsi dza'a sli'agamapta ma mtaku nda mbrakwani guli.

¹⁵ Sna a kuni kazlay: Slu'uvgha ghuni ná, fawaya vgha Kristi ya kə'a ra? Dza'a nda ra ka klafta da ta fawaya vgha Kristi ka ndi'anafta nda slu'uvgha karwa rki? Magava a wu! ¹⁶ Sna a kuni kazlay: Mndu ta ndi'aftá vghani nda karwa ná, ka skwa turtuk vgha taɲ nda tsi kə'a ra? Tsa mnduha his ya dza'a nzata ka slu'uvgha turtuk*, ka defteri ta ghənjani. ¹⁷ Mndu ta zlanatá ghənjani ta Mgham Yesu ná, ka skwa turtuk ndana taɲ nda Mgham Yesu.

¹⁸ Tsaya tama, zlaɲwa sli'ɲsli'ɲ. Hamata dmakuha ta magə lu ná, ta ɓla vgha ta maga'ata lu. Mndu ta fatá sli'ɲsli'ɲ ka slnani, ɲa vərda slu'uvghani ta ga tsi ta dmaku. ¹⁹ Sna a kuni kazlay: Slu'uvgha ghuni ná, həga Sulkum nda ghuɓa ya kə'a ra? Lazglafta ta vlaghunata ɲa nzaku ma kaghuni, ta ka ɲa ghuni a vgha ghuni tama wa. ²⁰ Vara vara Lazglafta ta kaghuni nda skwi nda bla. Tsaya tama, vlaɲwa glaku ta Lazglafta ma skwi ta magə kuni nda slu'uvgha ghuni.

7

Zlgħa wa Pwal ta ghəɲa gwada ta kluvustá vgha

¹ Ndanana tama, wana yu ta zlgħaghunaftá wa skwiha ya vindidif kuni: Dina ka nzata mndu kul kla marakw. ² Tsaw tama ná, ɲa wara hliri ná, ɖina ka klafta mndu ta marakw, ta dza'a marakw guli da zə'al. ³ Ka vla zə'al ta vghani ɲa markwa taɲ. Ka vla marakw guli ta vghani ɲa zə'ala taɲ. ⁴ Vgha marakw

* 6:16 Ngha ta Zrafta 2:24.

ná, ɲani a wu ɲa zə'ala taɲ ya. Vgha zə'al guli ná, ɲani a wu ɲa markwa taɲ ya. ⁵ Ka dzraf nda dzra a kuni ɲa fitik rets kabga ɲa maga du'a wu katsi ná, yaha sani da kwalaghutá vla vghani ɲa sani. Tahula tsaya, ka vrəglanafta kuni ta guya vgha ghuni manda va ya snu kuni, da traptá kuni ta ɲafta ghudzaku ma vgha ghuni, da mutsaftá halaway ta ghurum ɲa ɲraptá kaghuni.

⁶ Hidaku ɲa i'i ta vlaghunata, ka nzata tsi ka tkwe'a ka yu nda kaghuni wa. ⁷ Ka má manda ndana i'i tsi ná, má manda ɲa da ka mnduha nzata, ka i'i. Tsaw dər wa nda ɲani ma zdakatahuđi vlanj Lazglafta. Yeya ɲa gha, ka'a nda ya, yeya ɲa gha ka'a nda sani.

⁸ Skwi mnə i'i ná, ta mnay yu ɲa gwal kul hađ markwa taɲ nda mi'a wadguha ná, dīna ka kday ghuni ta nzakwa ghuni turtukwa ghuni manda i'i na. ⁹ Ala ka si lavinj a kuni ta ɲafta wu katsi, kluvwakla ta vgha. Dər kluvtá vgha ka nzata ka su'ay.

¹⁰ Wya zlahu ta mnanata yu ta gwal ta kluvtá vgha taɲ, i'i a ta mnay guli wu, mgham ta mnata kazlay: Yaha marakw da dgata vgha nda zə'ala taɲ kə'a. ¹¹ Ala ka dgadga tsi ta vgha nda zə'ala taɲ ya, nzatani mantsa, yaha tsi kləgəltá sana zə'al. Ka mantsa a tsi wu dzrəglafantani nda zə'ala taɲ. Yaha zə'al da ghziɲtá markwa taɲ guli.

¹² Wya skwi ta mnə i'i ka ghəɲa da ɲa sanlaha, Mgham a ta mnay wa. Ka mamu mnda zlgħay nda ɲuđuf kul zlgħaftá markwa taɲ ta Yesu Kristi katsi, tsaw ta kumay tsa marakw ya ta kda nzakwani nda tsa zə'ala taɲ ya katsi, yaha tsa mndu ya da ghziɲtá tsa markwa ya. ¹³ Manda va tsaya guli, ka mamu marakw ta zlgħaftá Yesu Kristi nda zə'ala taɲ kul zlgħaftá Yesu katsi, tsaw ta kumay tsa mndu ya ta kda nzakwani nda tsa marakw ya katsi, yaha tsa marakw ya laghu ga taɲ. ¹⁴ Kəl yu ka mnay manda tsaya ná, kabga nda ghuḅa tsa guyatá vgha tsa mndu kul zlgħaftá Kristi ya nda markwa taɲ ta zlgħafta ya. Mantsa ya guli, nda ghuḅa tsa guyata vgha marakw kul zlgħaftá Kristi nda zə'ala taɲ ta zlgħafta ya. Ka má nza a tsi mantsa ná, má dza'a nzaku zwana taɲ manda zwana gwal kul snanťá Lazglafta. Wya kahwathwata guli ná, nda ghuḅa nzakwa taɲ da Lazglafta. ¹⁵ Ka ta had yu nda kagha wu, ka tsa kul zlgħafta Kristi ya ná, dgaghutani ta vghani. Ma tsaya tama, dər zə'al tsi, ka dər marakw a tsi ma zlgħay nda ɲuđuf, flau' nzakwani kabga hganj hga Lazglafta ta kaghuni ɲa nzaku nda zdaku. ¹⁶ Kagha marakw ta zlgħaftá Yesu, nda sna kagha kazlay: Dza'a mbanafmba yu ta zə'ala ini kə'a ra? Kagha zə'al ta zlgħaftá Yesu, nda sna kagha kazlay: Dza'a mbanafmba yu ta markwa ini kə'a guli ra?

Mndərga nzaku ta zdəganatá Lazglafta

¹⁷ Ka mantsa a tsi wu ná, ka nza dər wa ta nzaku manda ya vlanj Lazglafta. Ka nza dər wa ta nzaku manda ya hganj Lazglafta guli. Tsaya ta mnə yu ɲa inda Igliz. ¹⁸ Ka nda tsa fafađa mndu ta hgafta Lazglafta katsi, ma thəgəl tsi kazlay: Madər teke'a fafađa da kə'a. Ka ta nda fafađani mndu ta hgafta Lazglafta guli, ma thə tsi guli kazlay: Ka tsinťsa yu kə'a. ¹⁹ Dər tsanaghuha lu, hađ skwi tsanagha tsi wu, dər tsanaghu a lu wu, hađ skwi tsanagha tsi wu, snata zlahu Lazglafta malani. ²⁰ Ka kinawu nzakwa mndu ta hgafta Lazglafta ya ná, nzakwani manda va tsaya. ²¹ Ka si ka vu'a ka ta hgafta Lazglafta ta kagha, ma ndanu ka. Ala ka mamu tva mutsafta gha ta nzaku falau' vgha katsi ya, mutsumutsa katək. ²² Ka dər ka vu'a mndu ta hgafta mgham Lazglafta katsi, nda pla vgha tsa mndu ya da Mgham Lazglafta. Manda tsaya, mndu kul hađ ka vu'a ta hgafta Lazglafta ná, ka vu'a Kristi tsatsi

guli. ²³ Nda bla varata lu ta kaghuni, ma niɲ kuni ta ghɛɲa ghuni ka vu'a mnda sɛla. ²⁴ Ka kinawu nzakwa mndu ta hgafta lu ya zwanama, nzakwani mantsa ta kɛma Lazglafta.

Gwada ta ghɛɲa gwal ta kul klaftá marakw

²⁵ Ta ghɛɲa gwal kul kluvtá vgha taɲ ya, skwi ta ndanu yu dza'a yu mnay, ya snaɲ yu da Mgham Yesu a wa. Dza'a snaɲ kuni ta gwada dá kabga mndu ta fɔ lu ta ghɛɲ tida yu.

²⁶ Ta ghɛɲa na blakwa nzaku na ná, wya skwi ta ndanu yu: Dina ka nzakwa mndu mantsa. ²⁷ Ka klafkla ka ta marakw katsi, ma zbɛgɛl ka ta dgatá vgha nda tsi. Ka klaf a ka ta marakw wu, ma zbɛ ka ta marakw. ²⁸ Ka klafkla ka ta marakw, ga a ka ta dmaku wa. Ka laghula makwa da mndu guli, ga a ta dmaku wa. Nziya nza tsi ná, dza'a ghuyay ta danɲwa ma slu'uvgha. Ta kumay yu ta klaghunapta ma tsa ghuya danɲwa ya.

²⁹ Wya skwi ta kumɛ yu ta mnay zwanama: Ta sira a fitik wu, daga ndanana, ka nza gwal nda marakw mista taɲ, manda gwal kul had'nda marakw. ³⁰ Ka nza gwal ta taw, manda gwal kul had' ta taw. Gwal ta rfu guli, manda gwal kul had' ta rfu. Gwal ta dzawatá skwiha guli, manda gwal kul had' skwi da hɛɲ. ³¹ Ka nza gwal ta za mgham ma ghɛɲa hadik, manda gwal kul had' ta za mgham, kabga ndusa na ghɛɲa hadik na ka kɔaku.

³² Ta kumay yu ta nzakwa ghuni kul had' ma ndanu. Mndu kul klafta marakw ná, ta ghɛɲa tva skwiha ta zdɛganata Lazglafta yeya ta ndanɛ tsi. ³³ Ama mndu ta klaftá marakw, ta ndanay ta skwiha ma ghɛɲa hadik ɲa zba tva zdɛganatani ta markwa taɲ. ³⁴ Tsaya tama, his skwi ta ndanɛ tsi. Mantsa marakw kul had' zɛ'alani nda makwa ta hɛga guli. Ta ghɛɲa tva skwiha ta zdɛganata Mgham Yesu yeya ta ndanɛ hɛɲ. Tva skwiha ta zdɛganatá Mgham Yesu yeya ta ndanɛ hɛɲ, kabga fafa hɛɲ ta ɲudufa taɲ, nda ghɛɲa taɲ tani, ɲa Lazglafta. Marakw ga zɛ'al ná, ta ndanay ta skwiha ma ghɛɲa hadik ɲa zba tva zdɛganatani ta zɛ'ala taɲ.

³⁵ ɲa kata kaghuni tsa skwi ta mnɛ yu ya, ɲa tsaghunamtá matsavada a wa. Ta kumay yu ta magay ghuni ta skwiha ta raku, ka ndi'afɛta kuni ta vgha nda Mgham Yesu kul had' sana ndanu.

³⁶ Ka lagha duhwal nda makumidzani mantsa: Kla a yu ta kagha wu ka'a, tahula tsa, ka ndanuglaptá tsi kazlay: Dmaku tsa skwi ya magana yu kɛ'a, tsaw tata tɔu ɲudufani tida ta kumay ta klay katsi, ka kla tsi. Maga a ta dmaku wa. ³⁷ Ka lagha duhwal ka kurata kazlay: Kla a yu ta marakw wu kɛ'a, grafgra guli kazlay: Mantsa ya nzakwani kɛ'a ma ɲudufani mndu a ta pyafta wu kɛ'a katsi, dina tsaya. ³⁸ Tsaya tama, ka klafkla mndu ta marakw ná, dina tsaya. Ka kla a yu ta marakw wu, ka mndu guli ná, mal tsaya dinakwani.

³⁹ Ka ta ndiri zɛ'ala marakw katsi ná, yaha walanɲa dza'a mista sana zɛ'al. Ala ka nda mta zɛ'ala taɲ katsi, laviɲlava ta dza'a mista sana zɛ'al ta kumɛ tsi. Nziya nza tsi, mista mnda zlghay nda ɲuduf katsi. ⁴⁰ Ka má manda ndana i'i tsi, mal ma nzatani mantsa ya dza'a mutsafta tsi ta rfu, ka ya dza'a laghu tsi mista sana zɛ'al. Nda sna yu guli kazlay: Mamu Sulkuma Lazglafta da i'i kɛ'a.

8

Za slu'a skwa wuyay

¹ Skwi ya dza'a yu gwaday ndana, dza'a gwaday yu ta ghɛɲa slu'a skwa wuyay. Manda va ya mnɛ kuni kazlay: Nda sna mu ta inda skwi kɛ'a ya ná, manda va tsaya nzakwani. Ama tsa snaɲta skwa mu ya ná, ta vlamata gla

ghəj. Dvuvusta vgha skwi dza'a kla amu ta kəma ta kəma. ² Ka nda sna i'i ta skwi ka mndu ta ndanay katsi ná, ta sna a tsa mndu ya ta skwi manda ya ta raku ka snanjani wa. ³ Ka dvudva mndu ta Lazglafta katsi, tsa mndu ya ná, nda sna Lazglafta ta tsatsi.

⁴ Taghəja skwi ta nghanatá za slu'a skwa wuyay, wya tsi: nda sna amu skwi ka bətbət na skwa wuyay ma ghəja hadik kə'a. Turtuktuk Lazglafta guli. ⁵ Añ mndani, mamu skwiha ta garə mnduha nda Lazglafta. Manda va tsaya ná, nda ndəgha «lazglaftaha» nda ndəgha «mghamha» guli. ⁶ Dər ma mantsa tsi, ɲa amu ná, turtuktuk Lazglafta ta nzakway ka Da mu, ta zlaganapta inda skwi ma ghəja hadik. ɲani amu guli. Turtuktuk mghama mu guli, tsaya Yesu Kristi zlaganap Lazglafta ta inda skwiha nda ma tsatsi ya, ma tsatsi nzata amu nda hafu guli.

⁷ Dər nda sna amu kazlay: Had hafu ma skwa wuyay wu kə'a ná, sna a sanlaha mantsa ya wa. Ta zə həj ta slu'a skwa wuyay ná, manda va skwi mamu hafu ma tsa skwa wuyay ya ka həj ta ndanay, kabga snusna həj nda skwa wuyay. Ta mutsa a mbrakwa taj ma zlghay nda ɲuduf wu, ɲriɲniɲra na slu'i zu ɲni na ka həj ta ndanay. ⁸ Skwa zay a dza'a kladamaghata da Lazglafta wa. Dər má ta zay mu, dər má za a mu wu, had skwi tsamagha tsi wu, had skwi htamaghu tsi guli wa.

⁹ Añ mndani, lavinlava kuni ta za inda skwi ta kumə kuni, ama dasuwa ka kuni da nzaku kuni ka skwa tuthun da gwal nda hta mbrakwa taj ma zlghay nda ɲuduf nghər həj ta kaghuni. ¹⁰ Tsa lagha mndu kul mbraku ma zlghay nda ɲuduf ka nghanatá kagha nda «sna ta skwi» ya kay, ta nzaku ma həga skwa wuyay ta za slu'a skwa wuyay katsi ní, had tsatsi dza'a mnay: Ka za i'i guli kə'a ra? ¹¹ Tsaya tama, tsa skwi maga kagha ta mnay kazlay: Nda «sna i'i ta skwi» kə'a ya ta zadintá tsa zwanama kul had mbrakwani mtu Kristi ta ghəja tsatsi ya guli. ¹² Ma tsa magay ghuni ta dmaku ka zlabintá zwanama ma ndanu kul had mbrakwa taj ya, maganatá vərda Kristi kaghuni ta tsa dmaku ya. ¹³ Tsaya tama, ka si skwa zay dza'a zləmbinjta zwanama da katsi ná, had yu dza'a walglanjta za slu'i dekdek wu, kada kwala yu zləmbinjta zwanama da.

9

Mnay Pwal ta Lfida Gwada

¹ Lavin a yu ta maga inda skwi wu ra? Ghunata mnda Yesu Kristi a yu wu ra? Ngha a yu ta Mgham Yesu nda ira da wu ra? Pəghatá ghəja slna da ma Mgham Yesu a kaghuni ra? ² Dər má fa a sanlaha ta i'i ka ghunatá mnda Mgham Yesu wu ná, ka ɲa kaghuni ná, nda nza yu kabga i'i ta mnaghunata Lfida Gwada kəl kuni ka nzakway ka gwal zlghay nda ɲuduf.

³ Wya skwi ta kəl yu ka huzla gwada da gwal ta mana i'i: ⁴ Má ra a ka mutsay ɲni ta skwi ɲa zay, nda ya ɲa say ɲni ma slna ta magə ɲni ra? ⁵ Lavin a aɲni guli má ta klintá mukuma ma zlghay nda ɲuduf ta nzakway ka markwa ɲni manda ɲa sanlaha ma gwal ghunay, nda i zwanamani ma Mgham Yesu, nda Kefas wu ra? ⁶ Ari aɲni nda Barnabas yeya a ɲa maga slna ka mbalay na? ⁷ Ta kdə snanjta kaghuni ta sludzi ta maga slna, tsatsi guli ta zunatá ghəjani ra? Mamu mndu ta ɲəbata fu ná, kul za yakwani ra? Ari mamu a mndu ta ngha rini ná, kul sa u'a tsa rini ya na?

⁸ Mnda səla yeya ta ndana tsa skwiha mnə yu ya ra? Dər zlaha Lazglafta guli ná, ta mnay mantsa. ⁹ Wya ka Musa vindafta ma zlaha Lazglafta: «Ma

fanam ka ta budzanj ma wi ta sla. Ta dgə tsi ta hya*, » ka'a. Ta ghəŋja sla yeya ta ndana Lazglafta ta tsaya ra? ¹⁰ Ari ta ghəŋja amu a ta gwada Lazglafta kahwathwata katək na? Mantsa ya nzakwani, ta ghəŋja amu vindafta tsi ta tsa mnay kazlay: Ta hvə mndu ta hva ná, nda fata ghəŋjani ŋa mutsa nisəlani katsi, ta dgə mndu ta hya guli ná, nda fa ta ghəŋjani ŋa mutsa nisəlani katsi kə'a ya. ¹¹ Ka si aŋni ta sləgamtá hulfa Sulkum ma kaghuni ya ní, ra a ka tsu'ay ŋni ta skwa wa dzvu da kaghuni guli ra? ¹² Ka ta zayzay sanlaha ta kaghuni ya ní, mal aŋni a má dza'a zay katək wu ra?

Ta dawəŋj a aŋni ta skwi da kaghuni wa. Ta su'ay aŋni ta inda ghuya danjwa ta slanaghata, kabga yaha ŋni nzata ka gwal ta pyaftá sli'a gwada ta ghəŋja Kristi ta kəma ta kəma. ¹³ Sna a kuni kazlay: Gwal ta ksa slna ma həga Lazglafta ná, hada ta za həŋj ta skwa zaya tanj kə'a ra? Gwal ta vla skwi ta gwir guli ná, mida ta mutsa hahəŋj ta ŋa tanj guli kə'a ra? ¹⁴ Ta ghəŋja gwal ta mna Lfida Gwada guli ná, mnamna Mgham Yesu kazlay: Ma tsa mna Lfida Gwada ya dza'a za hahəŋj ta ŋa tanj guli† kə'a.

¹⁵ I'i ná, dawəŋj a yu ta skwi da kaghuni wa. Ka vlihata kuni a ka yu kəl yu ka vindaghunafta guli wa. Ta dər mtakwa dá, ka ya dza'a kləgədəđusta lu ta skwa ghərɓakwa dá. ¹⁶ Tsa mna Lfida Gwada ta mnə yu ya guli ná, nza a ka skwa ghərɓay dá ta ghərɓaku nda tsi wu, kabga tkwe' fidaghata lu ta mnay. Ka mnəŋj a yu wu ná, danjwa ŋa dá. ¹⁷ Ka má i'i ta kuratá magay katsi ná, ma dza'a play lu ŋa dá. Tsaw i'i a ta kurata wu, ta magay yu kabga tkwe' fidaghata lu ta magay. ¹⁸ Nu ta mutsə yu mida tama? Skwi ta mutsə yu mida ná, mnay dá ka mbalay ta Lfida Gwada kul dáwa nisəla vəl mnay dá ta tsa Lfida Gwada yeya.

¹⁹ I'i ta kwara ghəŋja dá, tsaw ka niŋtá yu ta ghəŋja dá ka vu'a inda mnduha ŋa katanjta inda mnduha kada mutsanakta yu ta Mgham Yesu ta ndəghata mnduha. ²⁰ Ka mataba la Yahuda yu, manda hahəŋj ka yu ta nzaku, kada mutsakta yu ta həŋj. Ka mataba gwal ta ksa zlahu Musa yu ya, manda hahəŋj ka yu ta nzaku, kada mutsakta yu ta həŋj, dər má nghadigha a gwada ta zlahu. ²¹ Ka mataba gwal kul snanjta zlahu Musa yu ya, manda hahəŋj ka yu ta nzaku kada mutsanakta yu ta həŋj. Va a tsaya ta mnay kazlay: Sna a yu ta zlahu Lazglafta wu kə'a wu, ta snay yu ta zlahu Kristi. ²² Ka mataba gwal nda hta mbrakwa tanj ma zlgəy nda ŋuduf yu ya, manda hahəŋj ka yu ta nzaku, kada mbranafta yu ta həŋj. Mantsa ya fata i'i ta ghəŋja dá, ka nzaku tavata dər wati ma mndu tsi ka maga inda kdavakta hidakwa dá ŋa mba'atá sanlaha. ²³ Kada dza'a Lfida Gwada ta kəma ta kəma, nda ya ŋa nzakwa i'i tekw mida guli, ka yu ta kəl yu ka maga tsa skwiha ya.

Dzəgha vgha nda hwaya

²⁴ Sna a kuni kazlay: pdá' pghatá vgha mnduha ta hwaya ta daɓi ná, turtuk ya dza'a zata kə'a ra? Hwayawahwaya ta vərda hwaya kada zata kuni. ²⁵ Inda mndu ta tsa hwaya ya ná, ta zlahafzlahu ta vghani ma taghayni, ŋa zatani. Tsa skwi dza'a zata tsi ya ná, dza'a ɓwadzu ɓwadza misimmisim. ŋa amu ya, had' ta ɓadzaku dekdek wa. ²⁶ Hwayinjahwaya ka bətbət a ta hway yu wa. Dzidiŋtá dembi ka dakwal a ta dzə yu guli wa. ²⁷ Ta zlahay yu ta ghəŋja dá ka ghuya danjwa ŋani, kada kwala vərda i'i ta dədaghuta nda hul tahula mnanata i'i ta Lfida Gwada ta sanlaha.

* 9:9 Vrafta ta zlahu. 25:4. † 9:14 Ngha ta Mata 10:10, Lukwa 10:7.

10

Yaha kuni nda skwa wuyay

¹ Zwanama dá, ta kumay yu ta havaghunaktá skwi ta slanaghata dzidzíha mu ta fitika Musa. Demdem hən̄ nda bukwa ma ghwayak. Demdem hən̄ ta tsughwadaptá drəfa dva*. ² Demdem hən̄ ta magaftá batem ma drəf ma nzakwa tan̄ ma ghwayak ma guyatá vgha tan̄ nda Musa. ³ Demdem hən̄ ta zutá skwa zay ta saha daga ta luwa. ⁴ Demdem hən̄ ta sutá imi ta sabi ma kutumba. Lazglafta ta vlan̄tá tsa kutumba ya ta hən̄. Tsa kutumba ya ná, Kristi ya ta mbađa† kawadaga nda hən̄. ⁵ Tsaw tama ná, mal gwal ta maga skwi kul zđəganatá Lazglafta ndəghatani mataba tan̄ kəl hən̄ ka rwuta ma mtak‡.

⁶ Tsa skwiha ta luta ya ná, nda nza ŋa snamamta ŋa kwala amu kul maga ghwadaka skwiha manda tsa maga hahən̄§ ya. ⁷ Ma nza kuni ka gwal ta wuya skwi manda sanlaha mataba tan̄, vindaf lu ta ghəŋa tan̄ kazlay: Ka nzatá mnduha ka za skwi ka sa skwi, ka sli'aftha hən̄ ka gatsuwa* kə'a ya. ⁸ Ma hlə kuni tiri manda ya magə sanlaha mataba tan̄, kəl hən̄ ka rwuta dəmbu' hisamsak hkən̄ mida ta fitika turtuk† ya. ⁹ Ma dzəghə mu ta Kristi manda ya dzəghən̄ sanlaha mataba tan̄, kəl nahadikha ka zadənatá hən̄ ya. ¹⁰ Ma ruruŋwaku kuni ta ruruŋwaku manda ya magə sanlaha mataba tan̄, kəl duhwalha Lazglafta ya ta rwa mndu ka zadənatá hən̄ ya.

¹¹ Magumaga tsa skwiha ya nda hən̄ ŋa snanamtá sanlaha. Ka vindaftá lu ma defteri ŋa gunamantá sləmən̄ ta amu gwal ta ndusakta nda kdakwa na ghəŋa hadik na. ¹² Tsaya tama, ka nda sladaslada dá, ka mndu ná, đaswa katsi tama da zləmbutá tsi. ¹³ Inda tsa dzəghuha ta grughunusta ya ná, dzəghuha ta ran̄tá mnda səla ya. Lazglafta ná, ŋərma mndu ya. Had dza'a zlan̄tá dzəghə ŋa dzəghaghunata ka malaghutá mbrakwa ghuni, da traptá kuni ta spafta wa.

Ma lə kuni da vla skala vla glaku ŋa skwa wuyay

¹⁴ Zwanama dá gwal ta đvu yu, ka si mantsa tsi, dgaghwa vgha nda skwa wuyay. ¹⁵ Nda sna yu kazlay: Ta mnə ŋa kaghuni nda guna ghəŋa ghuni ya yu kə'a. Ka gala kaghuni ka ghəŋa ghuni ta na skwi ta mnə yu na. ¹⁶ Tsa leghwa tfawi ta sə mu, ka rfa Lazglafta ta ghəŋani ya ní, nza a ka guyatá amu nda Kristi nda ma usani ra? Tsa buradi ta dguvusta‡ mu ya guli ní, nza'a ka guyatá amu nda Kristi nda ma slu'uvghani guli ra? ¹⁷ Turtuktuk buradi mndani, ama nda ndəgha amu ta zay. Tsaya a ta maran̄ta kazlay: Nda guya mu ma slu'uvgha turtuk nda ma dguvusta mu ta tsa buradi turtuk ya kə'a ra?

¹⁸ Ngha wa zwana la Isra'ila 6a. Tsa gwal ta za skwi vla lu ŋa pla ghəŋ ta gwir ya ní, guya a hən̄ nda Lazglafta mida ra? ¹⁹ Nu ta kumə yu ta mnay? Ta kumay yu ta mnay sana skwi tsa slu'i plana lu ta ghəŋ ta skwa wuyay ya kə'a ra? Ari sana skwi a na tsa skwa wuyay ya na? Sana skwi a dekdek wa. ²⁰ Skwi kumə yu ta mnay ná, pla ghəŋ ta plə gwal kul san̄ta Lazglafta ná, ŋa duhwalha halaway ta planata hən̄ ta ghəŋ, ŋa Lazglafta a wa. Va a yu ta guyatá vgha ghuni nda duhwalha halaway wa. ²¹ Lavin̄ a kuni ta sa skwi ta leghwa Mgham Yesu, ta saysay kuni ta leghwa duhwalha halaway wa. Lavin̄ a kuni ta za skwa Mgham Yesu, ta zayzay kuni guli ta ŋa duhwalha

* **10:1** Ngha ta Sabi 13:21-22, 14:22-29. † **10:4** Ngha ta Sabi 16:4-35, Vrafta ta Zlahu 8:3, Mbsak 20:8-11. ‡ **10:5** Mbsak 14:16, 23, 29-30. § **10:6** Mbsak 11:4, 34. * **10:7** Sabi 32:6. † **10:8** Mbsak 25:1-9. ‡ **10:16** Ngha ta Lukwa 22:19, nda 1 La Kwarenjt 11:23-26.

halaway wa. ²² Ta kumay mu ta ganaftá sidi ta Mgham Yesu ra? Ari mal amu a mbratani ka tsatsi na?

Magawa inda skwi ña vla glaku ña Lazglafta

²³ Lavinjlava mndu ta «maga inda skwi,» ka kuni. Manda tsaya nzakwani, tsaw inda skwi a dina wa. Lavinjlava mndu ta «maga inda skwi,» tsaw inda skwi a ta ñla mndu guli wa. ²⁴ Ma laghu kuni ngha skwi ta dza'a kata kaghuni, nghawa skwi ta dza'a katarjta sana mndu.

²⁵ Zawaza ta inda skwi ta skwapta lu ta luma, ma dawu kuni ta vli ta ghəñani, ma lagha sana ndanu ta wa ghəña ghuni, ²⁶ kabga ka gwada Lazglafta na: «Ña Mgham Lazglafta hadik nda inda skwi mida^S demdem,» ka'a.

²⁷ Ka hgaghunahga mndu kul snarjta Lazglafta ña za skwi, ka snata kuni katsi, zawaza ta inda skwi dza'a vlaghunata tsi, ma walañ kuni ta dawuta vli ta ghəñani, ma ndananahga kuni ta sana ndanu ta ghəñani. ²⁸ Ka «slu'a pla ghəñ ña skwa wuyay ya,» ka ka mndu nda kaghuni katsi, yaha kuni da zay da famta kuni ta tsa mndu ta mnaghunata ya ma ndanu. ²⁹ Ndana kaghuni a mnə yu wu, ndana tsa sana mndu ya.

I'i ná, lavinjlava yu ta za inda skwiha. «Kabgawu tama ña mnay kazlay: Ma zə ka, yaha ka famta sana mndu ma ndanu kə'a?» ³⁰ Ka si rfanagharfa yu ta Lazglafta ta ghəña skwi zu yu ya ní, nu dza'a kəl lu ka mana i'i ta ghəña skwa zay rfanahga yu ta Lazglafta ta ghəñani na?

³¹ Dər nu ta zə kuni, dər nu ta sə kuni, dər nu sana skwi ta magə kuni, magawa indani ña vlarjta glaku ta Lazglafta. ³² Ma nza kuni ka tuthun dər ka ña la Yahuda, dər ka ña la Grek, dər ka ña Igliza Lazglafta. ³³ Magawamaga manda ña da ta maga inda skwi ña zəaganata inda mndu ya. Zba a i'i ta maga skwiha dza'a katihatá wu, skwiha ya dza'a katarjta ndəghata sanlaha ta magə yu, ña mutsafta tarj ta mbaku.

11

¹ Ksawaksa ta sada da, manda ya ta ksə i'i ta sada Kristi ya.

Nzakwa zgwana nda mi'aha, ma həga Lazglafta

² Ta rfay yu ta kaghuni nda havapta ta havapta kuni ka i'i ma inda skwi, nda ya ka kuni ta ñanata skwiha ta taghaghunafu ya ya. ³ Ndana tama, ta kumay yu ta snarjta ghuni kazlay: Ghəñ ta ghəña inda zgun ná, Kristi ya. Ghəñ ta ghəña inda marakw ná, zgun ya. Ghəñ ta ghəña Kristi guli ná, Lazglafta ya kə'a. ⁴ Ka ta maga du'a inda zgun da Lazglafta nda ya ka ta mna gwada snarj tsi da Lazglafta a tsi katsi nda bukwatá ghəñ ná, tsatsa ta ghəña Mghamani. ⁵ Ka ta maga du'a inda marakw da Lazglafta nda ya ka ta mna gwada snarj tsi da Lazglafta a tsi katsi kul bukwatá ghəñ ná, tsatsa ta ghəña mghamani. Nda nza manda skwi nda htsa ghəñani nda tsa. ⁶ Ka si bukwa a yu ta ghəñ wu ka marakw ya ná, htsinjani guli ba! Ala ka si nda nza tsi ka skwa hula da marakw na gatsatani ta ghəñani, ka htsinjani a tsi ya, bukwatani tama!

⁷ Ma bukw zgun ta ghəñ, kabga tsatsi ta gara vgha nda Lazglafta nda glakwani tani. Marakw ya ná, maravata glakwa zgun tsatsi, ⁸ kabga zgun ná, tsagap ma marakw a lu wu, marakw ya tsagap lu ma zgun. ⁹ Zlaganap a lu ta zgun ña marakw wu, marakw yeya zlaganap lu ña zgun. ¹⁰ Tsaya dza'a kəl marakw ka kla ñizla mghamani ta ghəñani, kabga gwada ta duhwalha

Lazglafta. ¹¹ Dər má mantsa nzakwani ma guyatá vgha nda Mgham Yesu ná, lava a ma marakw ka haď zgun wu, lava a ma zgun guli ka haď marakw wa. ¹² Manda va ya tsagap lu ta marakw ma zgun ya, marakw ta ya zgun guli. Da Lazglafta sagha indani*.

¹³ Galawa kaghuni 6a! Nda ra ka ndəbay marakw ta dzvu da Lazglafta kul bukwanatá tsi ta ghəjani ra? ¹⁴ Daga nzakwagapta ná, nda sna mnduha kazlay: Skwa hula zlanja zgun ta swida ghəjani zəmbək kə'a. ¹⁵ Marakw ya ná, ka skwa rka nzakwani da tsatsi, kabga vlanjla lu ta swidi zəmbək manda skwi ŋa bukwa ghəjani ta tsatsi. ¹⁶ Ka mamu mndu dza'a zlərdəy katsi, dina ka snanani kazlay: Snəgla a anni, nda Iglizha Lazglafta ta sana tva nzaku ta ghəja tsaya wa kə'a.

Guya vgha ŋa zay nda sa usa Mgham Yesu
Mat 26:26-29, Mak 14:22-25, Luk 22:15-20

¹⁷ Wya sana skwi ta magaku da kaghuni kul haď yu ta rfa kaghuni. Ta tskavatá kuni má ŋa magay ghuni ta skwi ŋa dza'a ta kəma ta kəma ya ná, vər nda hul ŋa kaghuni. ¹⁸ Karku ná, ta tskavata kuni, kaghuni gwal zlgħay nda ŋuduf tazlay ná, mamu daga vgha mataba ghuni ka lu ta snə yu. Zlah mantsa ya nzakwani ka yu ta gray. ¹⁹ Dina va tsa daga vgha ya mantsa mataba ghuni katək, kada grafta lu ta vərda ŋərma mnduha mataba ghuni. ²⁰ Tsa tskavata ta tskavata kuni ya ná, ŋa za skwa zaya Mgham† Yesu a ta tskavata kuni wa. ²¹ Ta tskavata kuni ka za skwa zay ná, dər wa ta ŋavata ka za ŋani, ka kuni ta magay. Ta dzə maya ta sanlaha, nda ghwaya nda ghwaya sanlaha. ²² Ari haď wa a haga ghuni, ŋa zay ghuni nda ya ŋa say ghuni ta skwa ghuni na? Ta kumay kuni ta ghuḅasa Igliza Lazglafta ra? Ari hula a ta pghə kuni ŋa gwal kul haď skwa taŋ na? Nu dza'a yu mnay ŋa ghuni? Dza'a rƒay yu ta kaghuni ka kaghuni ra? Ta ghəja tsaya ná, rfa a yu ta kaghuni wa.

²³ Wya skwi tsu'af yu da Mgham Yesu, ka taghaghunafta yu: Ta tsa rvidik kəl lu ka vlatá Mgham Yesu ya ná, ka klaftá tsi ta buradi, ²⁴ ka rfanaghatá tsi ta Lazglafta ta ghəjani, ka 6lanaptá tsi, ka'a mantsa: «Nanana ná, slu'uvgha da ya ŋa ghuni, ka maga kuni ta na skwi na ŋa havay ghuni ta i'i,» ka'a. ²⁵ Mantsa guli kdakwa taŋ ta zutá skwa zay, ka klaftá tsi ta leghwa, ka'a mantsa: «Nana leghwa na ná, lfidá slər6a ta zughu ya zlərdəp Lazglafta nda usa da. Inda say dza'a sə kuni dazlay ya ná, ka maga kuni ŋa havay ghuni ta i'i,» ka'a. ²⁶ Tsaya tama, inda nzata ghuni ka za na buradi na, ka sa skwi ma na leghwa na ná, mnə nzakwa Mgham Yesu ha ka saghani ta mnə kuni nda tsa.

²⁷ Mantsa ya, ta zə mndu ta na buradi ná, ta sə mndu ta skwi ma na leghwa ná, ngha a ka sana skwi wu katsi, gaga ta dmaku, kabga ngha a ta slu'uvgha Mgham Yesu ka sana skwi wa. ²⁸ Ka gala mndu ma ghəjani ta nzakwani karaku ma kdə tsi ka za buradi na, nda ya ma kdə tsi ka sa skwi ma na leghwa na. ²⁹ Mndu ta zay, ta say kul snanani guyata vgha taŋ nda Mgham Yesu ná, dnanaktda ta ghəjani ta guma Lazglafta, ma tsa zay ta zə tsi nda tsa say ta sə tsi ya. ³⁰ Tsaya kəl ndəghata sanlaha ka nzata kul dughwanaku mataba ghuni, nda ragħwa sanlaha, ta rwutá sanlaha. ³¹ Ka si amu kaghəja mu ta galaptá nzakwa mu katsi ná, haď Lazglafta dza'a tsa guma ta ghəja amu wa. ³² Ala ka tsamagħa tsa Lazglafta ta guma ka zlahə amu nda tsi ya, nda nza ŋa kwalani kul tsamagħatá guma kawadaga nda gwal ma ghəja haďik.

* **11:12** Ngha ta Zlrafta 1:26-27 nda 2:18-23. † **11:20** Skwa zaya Mgham: Ngha ta aya 23-26 nda 1 La Kwareŋt 10:16.

³³ Tsaya tama zwanama, ka tsakavatsaka kuni ka za skwi katsi, kazlafwa vgha ghuni karaku. ³⁴ Ka si maya ta kuzlaŋtá mndu katsi, zutani ta skwa zayni mintghani, da nzaku tsa tska vgha ghuni ya ka kla ghəŋa ghuni da guma Lazglafta. Pďakwa hamata skwiha ya ná, dza'a payafta bađu laba da da kaghuni yu.

12

Skwi ta vlə Sulkum nda ghu6a

¹ Zwanama da, ta ghəŋa mbraku ta vlə Sulkum nda ghu6a ná, va a yu ta nzakwa ghuni kul tsalaku mida wa.

² Nda sna kuni kazlay: Ma fitika nzakwa ghuni ta kul snaŋta kuni ta gwaďa Lazglafta ná, ta tsəlbú ta kəma skwa wuyayha ta nzaku duduguma kuni ta tsəlbú, hahəŋ ta tiŋwa kaghuni guli. ³ Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: Haď mndu ta mna gwaďa nda mbrakwa Sulkuma Lazglafta kazlay: Nda ksi'a Yesu kə'a wa. Ka nda mbrakwa Sulkum nda ghu6a a tsi wu katsi, haď mndu dza'a laviŋtá mnay kazlay: Yesu ná, Mgham ya kə'a guli wa.

⁴ Ta traku mbaku kavghakavgha ta dgə Sulkum, ama va tsa Sulkum turtuk ya ta dgay. ⁵ Ta traku slnaha kavghakavgha ta magə lu, ama ŋa va tsa mgham turtuk ya ta maga lu. ⁶ Ta traku tva magay mnduha ta slnaha kavghakavgha, ama va tsa Lazglafta turtuk ta maga indani ma inda mndu. ⁷ Nda tvi kavghakavgha ta mara Lazglafta ta mbrakwa Sulkumani nda ghu6a ma inda mndani, ŋa katuvtá vgha nda tsi. ⁸ Mbrakwa gwaďa nda difil vlan Sulkum ta sani. Midala gwaďa vlan va tsa Sulkum ya ta sani. ⁹ Mbrakwa zlghay nda ŋuďuf vlan tsa Sulkum ya ta sani. Mbrakwa mbamba mnduha vlan va tsa Sulkum ya ta sani. ¹⁰ Mbrakwa maga mazəmzəmha vlan tsi ta sani. Mbrakwa kla lwa Lazglafta vlan tsi ta sani. Mbrakwa galaptá sulkumha vlan tsi ta sani. Mbrakwa laviŋtá gwaďa nda sana gwaďaha vlan tsi ta sani. Mbrakwa snaŋtá tva mbəďiŋtá tsa gwaďaha ya vlan tsi ta sani. ¹¹ Indani ná, tsa Sulkum turtuk ya ta magay. Tsatsi turtukwani ta dgay ŋa inda mndu manda ya ta kumə tsi.

Gwata kaghuni demdem, vgha Kristi kuni

¹² Nghama tsatá vgha mu ya 6a: Manda nzakwa tshumbura vgha mndu nda ndəgha fawayha tida dər ma kinawu ndəghatani ya, vgha turtuk ya, mantsa ya nzakwa Kristi guli. ¹³ Amu demdem, dər la Yahuda tsi, dər la Grek a tsi, dər mndu ka vu'a tsi, dər mndu kul haď ka vu'a a tsi, magamafmaga lu ta batem ŋa nzaku ka slu'uvgha turtuk ma Sulkum turtuk. Ka mutsaftá mu demdem ta va tsa Sulkum turtuk ya, manda skwi sava mu nda sa.

¹⁴ Tsaya tama ná, nza a tshumbura vgha ka faway turtuk wu, gwagwatá fawayha ya. ¹⁵ Ka «dzvu a i'i wu, nza a yu ka faway vgha wu,» ka ka səla katsi ná, dza'a pyafpya ta nzatani ka faway vgha ra? ¹⁶ «Iri a i'i wu, nza a yu ka vgha wu,» ka ka sləməŋ katsi ná, dza'a pyafpya ta nzatani ka faway vgha ra? ¹⁷ Ka má iri vgha demdem katsi, ma ndaw dza'a snaŋta lu ta sləməŋ? Ka má sləməŋ tsi demdem, ma ndaw dza'a zi'a lu ta skwi? ¹⁸ Tsatsaf tsatsa Lazglafta ta inda fawayha ta vgha, ka fafata ma vlani ma vlani manda ya ta kumə tsi. ¹⁹ Ka má faway turtuk yeya vgha katsi ná, ma mamu vgha ra? ²⁰ Tsaw nda ndəgha fawayha ta vgha ta gwaftá vgha ka vgha turtuk.

²¹ Laviŋ a iri ta mnay ŋa dzvu kazlay: Haď gwaďa da nda kagha wu kə'a wa. Mna a ghəŋ guli ŋa səlaha kazlay: Haď gwaďa da nda kaghuni wu kə'a wa. ²² Katək na: Tsa fawayha má ta nghə lu kul haď rga taŋ ya ná, tsahaya

njermani. ²³ Tsaha má ta ndanu amu kazlay: Had ghzliwa tanj wu kə'a ya ná, tsahaya ta vlə mu ta glaku ŋa tanj. Tsa fawayha kul dínaku nghay ya, mal tsaha ya ta laghu mu da payay. ²⁴ Tsaha dínadína ngha ya katək na, had lu ta payay wa. Magafmaga Lazglafta ta vgha ka nanaftá tsa fawayha kul had ghzliwa tanj ya, ka njermani, ²⁵ kada kwala daga vgha kul had ma vgha, ŋa nghapta fawayha ka skwa turtuk ka sani nda sani. ²⁶ Ka ta ghuya danwa faway turtuk ná, inda fawayha ta ghuyay kawadaga nda tsi. Ka ta rfu faway turtuk ná, inda fawayha ta rfu kawadaga nda tsi.

²⁷ Kaghuni ná, vgha Kristi kuni, ka fawayhani nzakwa ghuni turtuk turtuk. ²⁸ Mataba guyatá ghəŋa gwal zlgħay nda ŋuduf ná, tanj gwal ghunay pgha Lazglafta, ka finjtá la anabi kamahis, ka finjtá gwal tagha gwadani ka mahkən. Tahula tsa ka pghatá tsi ta gwal valanj lu ta mbrakwa maga mazəməzəm, nda gwal nda mbrakwa mbamba mnduha, nda gwal katá mnduha, nda gwal ta nghapta ka slna mnduha, nda gwal ta gwada sanlaha ma gwada. ²⁹ Ka gwal ghunay həŋ demdem ra? Ka la anabi həŋ demdem ra? Ka gwal ta tagha gwadani həŋ demdem ra? Inda tanj demdem ta maga mazəməzəm ra? ³⁰ Inda tanj demdem ta mbamba mnduha ra? Inda tanj demdem ta gwada sanlaha ma gwada ra? Inda tanj demdem ta mbədiŋtá gwada ra? ³¹ Hmətət ka kuni dvtu mbrakuha ya ta vlata lu ta malaghuta.

Wana yu dza'a maraghunata guli ta tvi ya ta hemanata.

13

Dvu ta hemanatá inda skwi

¹ Dər má nda sna yu ta gwada inda gwada sanlaha ma gwada ta gwada mnduha nda duhwalha Lazglafta tani, ka had yu ta dvtutá mndu wu katsi, nda nza yu manda ghudzaga gwanŋwanj, ka manda ghudzaga hutsanj a tsi.

² Dər má mutsafmutsa yu ta mbrakwa kla lwa Lazglafta, dər má nda sna yu ta inda skwi nda difatá skwa Lazglafta tani, dər má mamu zlgħay nda ŋuduf da i'i ŋa sli'anaftá ghwáha, ka had yu ta dvtutá mndu wu katsi, skwi bətbət yu.

³ Dər má hlafha yu ta inda skwa da ka daganafatá gwal ka pdu, dər má vlaha yu ta ghəŋa da ŋa pla ghəŋ, ka had yu ta dvtutá mndu wu katsi, had sana skwi dza'a katađifta tsaya wa.

⁴ Mamu ksa ŋuduf da mndu ta dvtutá mndu, dagala zđaku da tsi. Had mndu ta dvtutá mndu ta draku wu, had mndu ta dvtutá mndu ta ghərbaku wu, had ta gla ghəŋ wa. ⁵ Had ta maga skwa hula wu, had ta tsagana wa. Had ta basa ŋuduf wu, had ta zlanjtá dugun ma ŋudufani wa. ⁶ Had ta rfu ta ghəŋa magatá ghwadaka skwi wu, ta ghəŋa magatá vərda skwi ta rfa tsi ta rfu. ⁷ Nəw lu, ka'a nda inda skwi. Ta Lazglafta fatá ghəŋani ma inda skwi. Nda fa ŋudufani ta payakwa inda skwi. Ta su'ay ta inda skwi.

⁸ Had dvtutá mndu ta kdaghuta dekdek wa. Dza'a kdaghukda kla lwa Lazglafta, dza'a kdaghukda gwada sanlaha ma gwada, dza'a kdaghukda snantá skwi guli. ⁹ Ki'a nda ki'a skwi snanj mu, ki'a nda ki'a lwa Lazglafta mna a mu. ¹⁰ Ama bađu zlagapta tsa vardani ya ná, dza'a kdaghukda tsaha kul kdaku ya.

¹¹ Ma ga zwanja da ná, ka zwanzwani ka yu ta gwada, ka zwanzwani ka yu ta ndanu, ka zwanzwani ka yu ta magaku. Ma glata i'i, ka pghintá yu ta má zwanzwani. ¹² Ndanana ná, manda ngha vli ma dalagar zwətwəwət ya ta ngha mu, ta kəma dazlay, mbəŋ ya mbəŋ ya dza'a nghanja mu. Ndanana

ná, ki'aki'a snaŋta yu ta skwi, ta kəma dazlay, dza'a nda sna yu ta inda skwi nekwnekw manda snaŋta Lazglafta ta i'i ya.

¹³ Ndanana ná, mamu skwiha hkən ta gdavata: Mamu zlgħay nda ŋuduf, nda faftá ghəŋ, nda dvu, ama ya ta hemanatá tsa skwiha ya ná, dvu ya.

14

Ŋa dgay nda inda mndu, skwi ta vlə Sulkum

¹ Ŋavawaŋa ka zba dvtutá mndu, mamawa mbraku ya ta vlə Sulkum guli. Katkatani ta ghəŋa kla lwa Lazglafta. ² Mndu ta mna gwađa nda sanlaha ma gwađaha ná, ŋa mnduha a ta mna tsi wu, ŋa Lazglafta. Had mndu nda sna wu, kabga nda mbrakwa Sulkum ta mna tsi ta tsa difatá skwiha Lazglafta ya. ³ Mndu ya ta kla lwa Lazglafta ná, nda mnduha ta gwađa tsatsi, ka vlə mbraku ŋa taŋ, ka ksa ŋuduf ŋa taŋ, ka ŋla həŋ. ⁴ Mndu ta mna gwađa nda sanlaha ma gwađaha ná, ŋla ghəŋani ta ŋlə tsatsi, ama mndu ta kla lwa Lazglafta, Igliz ŋani ta ŋlay.

⁵ Ta kumay i'i ta gwađay kaghuni demdem ta sanlaha ma gwađaha, ama malaghumala kumay da ta klay ghuni ta lwa Lazglafta. Malaghumala mndu ta kla lwa Lazglafta ka mndu ta mna gwađa nda sanlaha ma gwađaha, ka mantsa a tsi wu, ba mamu ka mndu ta mbəđay dza'a kə Igliz ka mutsaftá ŋlaku. ⁶ Zwanama da, ka sna a kuni ta skwi snaghunam yu, ka sna a kuni ka lwa Lazglafta klədaghunagha yu, ka sna a kuni ta skwi taghaghunaf yu wu, nu dza'a kataghunafta lagha da da kaghuni, ka mnay da ta gwađa nda kaghuni nda sanlaha ma gwađaha, ka sna a kuni ta kligiŋta da ta difatá skwa Lazglafta na?

⁷ Ka gragra nzakwani nda hamata skwiha ta kəl lu ka skalu: Manda sinjak nda htimbil. Ka sabə a lwani nda tvani ná, waka lu dza'a snaŋta kazlay: Mndərga ya skwi ya tsa vyagap lu, ka dzagap lu a tsi kə'a na? ⁸ Ka vya a mndu ta duli ŋa dza'a da vlə vulu nda tvani ná, wa dza'a sli'afra na? ⁹ Manda tsaya kaghuni guli, ka nda sana gwađa kul snaŋtá lu ka kuni gwađa katsi, waka lu dza'a snaŋtá skwi ta mnə kuni na? Walaya gwađa tsa gwađiŋ kuni. ¹⁰ Ta traku gwađaha kavghakavgha ma ghəŋa hadik, inda taŋ ná, mamu klatá ghəŋani. ¹¹ Ama, ka sna a yu ta tsa gwađa ta gwađə lu ya wu katsi, ka mathbay yu ma tsa mndu ta gwađa tsa gwađa ya, ka mathbay tsa mndu ta gwađa tsa gwađa ya ma i'i guli. ¹² Kaghuni, ya ta mama mutsaftá mbraku ta vlə Sulkum kuni ya, ŋavawaŋa ka zba mutsaftá ya dza'a malaghuta ŋlanafá Igliz.

¹³ Tsaya tama, mndu ya ta gwađa nda sana gwađa ná, ka maga tsi ta du'a da Lazglafta ŋa mutsanafá mbrakwa mbəđigiŋta. ¹⁴ Ka ta magay yu ta du'a nda sanlaha ma gwađaha kul snaŋtá lu katsi, ta magə ma sulkuma vgha da yu ma ghunislaka da a wa. ¹⁵ Kinawu ka yu dza'a magay tama? Dza'a magay yu ta du'a ma sulkuma vgha da, dza'a ndəbəy yu nduk ma ghunislaka da guli. Dza'a fay yu ta laha ma sulkuma da, dza'a fay yu nduk ma sulkuma da guli. ¹⁶ Ka mantsa a tsi wu, ka ta rfay ka ta Lazglafta ma sulkuma gha kwenkwen, waka hamata mndu ta snay kul snaŋtá tsa gwađa ya, dza'a mna «amin» ta ghəŋa tsa rfu rfa ka ya, ka sna a tsi ta tsa skwi mna ka ya na? ¹⁷ Anj mndani rfanagharfa kagha ta Lazglafta kahwathwata, ama ŋlanaf a ta tsa mndu ta snay ya wa.

¹⁸ Ta rfay yu ta Lazglafta, kabga mal i'i ta mna gwađa nda sanlaha ma gwađaha ka kaghuni demdem. ¹⁹ Ama malaghumala dvafta da ta mnatá

gwada hutaf ma ghunisilaka da mataba Igliz na nlanafá sanlaha, ka ya da mnata yu ta gwada dambu' ghwan nda sanlaha ma gwadaha kul snantá lu.

²⁰ Zwanama da, ma nza ndana ghuni manda na zwani. Ka tvə ghwadaka skwi tsi katsi, manda zwani kwitikkwitikw ka kuni nzata, ama ndana mndərha ka kuni ndanay. ²¹ Wya skwi nda vinda ma deftera Lazglafta:

«Nda ma mndəra sana mnduha ta gwada sana gwada, nda ya nda ma huta wa la mayəm dza'a gwadganata yu ta na mnduha na,

tsaw kulam nda tsa snantə a hən ta gwada* da wu,» ka Mgham Lazglafta.

²² Mna gwada nda sanlaha ma gwadaha ná, njizla guma ya na gwal kul zlglafta, mantša ya a da gwal zlgħay nda nɗuf wa. Kla lwa Lazglafta ná, njizla zdaku ya na gwal zlgħay nda nɗuf, mantša ya a da gwal kul zlgħafta wa.

²³ Ka lagha Iglizha ka tskavata demdem ka mna gwadaha, ta gwadə ya ta nani, ta gwadə ya ta nani, ka hən nda sanlaha ma gwada katsi, ka sli'afɗa hamata mnduha, ka gwal kul zlgħafta a tsi, ka lami da taba tan, had hən dza'a mnay kazlay: Nda ksa kuni da halaway kə'a ra? ²⁴ Ala ka lagha tan demdem ka kla lwa Lazglafta katsi, ka sli'afɗa mndu kul zlgħafta, ka hamata mndu a tsi ka lami da taba tan, had tsa gwada ya dza'a ksantə na zbayni ta pla dmaku ra? ²⁵ Dza'a sabsa skwi ma nɗufani ta daɓi na zləmbatani zlumbruh ka tsəlɓu ta kəma Lazglafta na mnayni kazlay: Mataba ghuni Lazglafta kahwathwata kə'a.

Gwada ta ghəna tska vgha ma guyata ghən

²⁶ Zwanama da, nu ta raku na magay tama? Ka ta tska vgha kuni, ta falaha sanlaha, ta tagha skwi na mndu sanlaha, kligintá difata skwa Lazglafta na sanlaha, mna gwada nda sanlaha ma gwadaha na sanlaha, mbəɗigintá na sanlaha, na njaku ká indani demdem. ²⁷ Ka mamu mndu ta mna gwadaha nda sanlaha ma gwadaha katsi, ma malaghumala hən ta mndu his ka hkən a tsi ta gwada, mnaha ya ta nani, mnaha ya ta nani ka hən da gwaday, mamu ka mndu na mbəɗay katsi guli. ²⁸ Ka had mndu na mbəɗay wu katsi, hafta tsa ya ta wani mataba Igliz, ka gwadayni maghənmaghənmə nda ya na Lazglafta. ²⁹ Na gwal ta kla lwa Lazglafta ya ná, his nda hkən ka mndu na gwada. Psaptá tsa gwada ya na sanlaha. ³⁰ Ka vlanɗla Lazglafta ta sana mndu ta nzaku ta kligintá difatá skwa Lazglafta katsi, nzaghuta tsa mndu tanɗan ya tsərid. ³¹ Inda kaghuni, turtukturtuk ná, laviɗɗa kuni ta kla lwa Lazglafta, na taghafta inda kaghuni ta skwi, na mutsafta inda kaghuni ta mbraku. ³² Tsa gwal ta kla lwa Lazglafta ya ná, ma dzva tan tsa mbraku vlanɗ Lazglafta ta hən ya. ³³ Nza a Lazglafta ka Lazglafta hwazlaɓaku wa, Lazglafta zdaku ya.

Manda va ya ta magə mi'aha ma Igliz nda ghuɓa ya, ³⁴ Seftekw ka mi'a ghuni nzata ma tskatá vgha, kabga vlanɗ a lu ta tvi ta hən na gwada wa. Nda hanatá ghən ka hən nzata manda ya ta mnə deftera Lazglafta guli. ³⁵ Ka mamu sana skwi ta kumə hən ta snantə katsi, daway tan da zə'alha tan mintgha tan. Ka skwa hula gwaday marakw ta gwada mataba Igliz†.

³⁶ Da kaghuni saba gwada Lazglafta re, ari na ghuni ndaghəna ghuni a vlaghunata lu katək na? ³⁷ I'i ná, anabi yu, mamu Sulkuma Lazglafta ma i'i ka ka mndu katsi, dina ka snantəni kazlay: Nana skwi vindaghunaf yu na ná, Mgham Lazglafta ta mnata kə'a. ³⁸ Ka sna a yu ta tsa skwi ya wu, ka mndu katsi, sna a Lazglafta ta tsatsi guli wa.

* 14:21 Ngha ta Isaya 28:11-12. † 14:35 Ngha ta 1 La Kwarentj 11:5.

³⁹ Mantsa ya tama zwanama, ɲavawa ɲa ka zba mbrakwa kla lwa Lazglafta. Mndu ta mna gwaɗa nda sanlaha ma gwaɗaha ná, ma pyu kuni. ⁴⁰ Manda ya ta raku ka kuni maga inda skwi, nda tvani katsi guli.

15

Sli'agapta Kristi ma mtaku

¹ Zwanama dá, ka havaghunak hava yu ta tsa Lfida Gwaɗa mnaghuna yu, ka tsu'aftá kuni, ka ɲavatá kuni mida ya. ² Tsa Lfida Gwaɗa ya ta mbaghunafta, ka ɲanaɲa kuni manda va ya mnaghuna yu. Ka mantsa a tsi wu, ka bətbət tsa zlghafta zlghaf kuni ya.

³ Tsa ɲərma skwi tinlaghu yu ta taghaghunafta ya, tsaya zlghaf i'i kazlay: Mtumta Kristi ta ghəɲa dmakwa mu kə'a, manda ya mnə deftera Lazglafta.

⁴ Ka padamtá lu, ka sli'agaptá tsi nda hafu baɗu mahkən, manda ya mnə deftera Lazglafta. ⁵ Ka maranaŋtá tsi ta ghəɲani ta Kefas, tahula tsa ka maranaŋtá tsi ta ghəɲani ta gwal ghwanɲɔɗə his. ⁶ Tahula tsa guli, ka maranaŋtá tsi ta ghəɲani ta zwanama ta malaghutá hutaf dərɲək ta fitik turtuk. Ta mal gwal ta ndiri ndanana mataba taɲ, rwavaghu rwa sanlaha.

⁷ Maranaɲmara guli ta ghəɲani ta Yakubu, maranaɲha ta inda gwal ghunay.

⁸ Tahula maranaŋtani ta ghəɲani ta tsaha ya demdem, ka maridɲntá tsi ta ghəɲani ta i'i guli, i'i ta nzakway manda bazaku ma tsa fitik ya. ⁹ Manda va tsaya ná, i'i sagəɲ gudzekw mataba gwal ghunay. Ra a yu má ka hɲay ka mnda ghunay wu, kabga ganapga yu tiri ta mnduha ta zlghaftá Lazglafta.

¹⁰ Nda zɗakatahuda Lazglafta ná, nda nza yu manda va na nzakwa dá na. Nza a tsa zɗakatahudaɲi ɲa dá ya ka skwi bətbət wa. Katək ná, mal i'i ta magatá sɲa ka hahəɲ demdem. Nziya nza tsi, i'i a ta magata wu, tsa zɗakatahuda Lazglafta ma i'i ya ta magata. ¹¹ Tsaya tama, dər má i'i tsi, dər má hahəɲ a tsi ná, tsaya skwi ta mnə ɲni, tsaya skwi zlghaf kaghuni guli.

Dza'a sli'agamap sli'a Kristi ma mtaku

¹² Ka si ta mnay lu kazlay: Sli'agapsli'a Kristi kə'a ya ní, kabgawu ta kəl sanlaha mataba ghuni ka mnay kazlay: Haɗ sli'agapta ma mtaku wu kə'a na? ¹³ Ka si haɗ sli'agapta ma mtaku ya ná, ba va sli'agap a Kristi guli wa.

¹⁴ Ka si sli'agap a Kristi ya guli wu, ka bətbət na gwaɗa ta mnə ɲni na nda tsa tama, ba ka bətbət zlghay nda ɲuɗufa kaghuni guli. ¹⁵ Ta tsakalawi kuni ta Lazglafta ka lu nda aɲni nda tsa mnay ɲni kazlay: Sli'aganapsli'a Lazglafta ta Kristi ma mtaku kə'a ya. Ka si haɗ sli'agapta mnduha ma mtaku ya wu, walaɲ a ta sli'agapta nda tsaya wa. ¹⁶ Ka si walaɲta a gwal nda rwa ta sli'agapta wu katsi, ba sli'agap a Kristi nda tsa guli wa. ¹⁷ Ka si sli'agap a Kristi ya wu, ka bətbət tsa sləghafta zlghaf kuni ya. Ta ma dmakwa ghuni kaghuni ha gita. ¹⁸ Ka mantsa ya tsi guli, gwal ta rwuta ma Kristi ná, nda zaɗa həɲ. ¹⁹ Ka ɲa na nzakwa amu ndanana kwenkwen fata mu ta ghəɲ ma Kristi katsi ná, nda nza mu ka gwal ta ksaku ka hidahida katakata mataba inda mnduha.

²⁰ Na ɲa kahwathwata ná, sli'agapsli'a Kristi mataba gwal nda rwa, tsatsi taɲtaɲa mndu ta sli'agapta. Tsaya ta maraɲta kazlay: Dza'a sli'agapsli'a gwal nda rwa guli kə'a. ²¹ Manda ya sagha mtaku nda ma mndu turtuk ya, manda tsaya guli ná, nda ma mndu turtuk sagha sli'agapta ma mtaku. ²² Ta mtay inda mndu ta mtaku, kabga sabə ma zivra Adamu həɲ. Manda tsaya guli ná, dza'a vramvra hafu da inda gwal ta ndi'aftá vgha nda Kristi. ²³ Nda fitikani nda fitikani ta magakwa tsa fitika sli'agapta ya. Kristi taɲtaɲani, ɲa sagha fitika ɲa gwal ta nzakway ka ɲa Kristi baɗu sagha dza'a sagha tsi.

²⁴ Nja zadanata Kristi ta mbrakwa inda ghwadaka sulkumha nda mghamha tanj tani, nda nja inda gwal dagaladagala ma ghənja hadik. Tahula kdintani ta zadanata, nja vranavatani ta ga mgham ta Lazglafta ta nzakway ka Da. ²⁵ Nda nza tkwe' ka gay Kristi ta mgham ha ka sagha fitik dza'a kəl Lazglafta ka nanafta ghumahani ka skwa ta dinlay səlani. ²⁶ Ghuma dza'a lu zadanata nja dza ghənjani ná, mtaku ya. ²⁷ Wya ka lu vindafta ma deftera Lazglafta: «Dza'a ninna Lazglafta ta inda skwi ka skwa ta dinlay səlani*.» Tsa mnay mnə lu kazlay: Dza'a ninna ta «inda skwi» ka skwa ta dinlay səlani kə'a ya ná, nda tsala. Had tsa mndu ta vlantá mbraku ta ghənja inda skwi ya mida wa. ²⁸ Tahula ninnta Lazglafta Da ta inda skwi ka skwa ta dinlay səlani, hanaganata zwanj ta ghənj mista tsa mndu ta vlantá tsa mbraku ta ghənja inda skwi ya, kada nzakwa Lazglafta Da ta ghənja inda skwi nekwnekw, nda mndu tani. ²⁹ Ka mantsa a tsi wu, nu ta psə gwal ta magafta batem da mnaka gwal nda rwa na? Ka si walanja a gwal nda rwa ta sli'agapta ya wu katsi, njaw ta maga hən ta batem da mnaka tanj na? ³⁰ Ka sli'agapta a mnduha ma mtaku wu katsi ní, njaw ta dza'a anji tawa hdak inda fitik? ³¹ Gita re mahtsim a na, mtaku ta kzla i'i. Kahwathwata ta mnaghunata yu zwanama, ta ghərbaku yu ta kaghuni ta ghənja slna maga mghama mu Yesu Kristi. ³² Ka tsa wudawudə yu nda nimitakha ma luwa Afisus ya, ka nghanatá mnda səla tsi kwenkwenj katsi ní, nahgani kataf tsi ta i'i na? Ka si had sli'agapta ma mtaku wu katsi, manda va ya ta mnə sanlaha ná, «zamaza, samasa, ya wya dza'a rwurwa† mu mahtsim ya,» ka hən. ³³ Dasuwa ka kuni, ma nanə kuni ta ghənja ghuni, ya «ksa nzaku nda ghwadaka mnduha ná, ta badzay ta mndu.» ³⁴ Vraganaghawa vra ta ghənja ghuni manda ya ta raku. Ma walanj kuni ta maga dmaku, ya sna a sanlaha mataba ghuni ta Lazglafta wa. Aya hula ka i'i tadá!

Kinawu ka gwal nda rwa dza'a sli'agapta?

³⁵ «Ka waya ka skwi dza'a daway sani ma mndu kazlay: Waka gwal ta rwuta dza'a sli'agapta na? Nda wani ma slu'uvgha dza'a sli'agapta hən na kə'a?» ³⁶ Rghargha vgha na! Sna a ka kazlay: Had skwi ta sləgadata ka ta dyafta ka ta rwa a tsi wu kə'a ra? ³⁷ Skwi ta slgadata ka ná, kuzunani a wa, hyani ya, dər má hya tsi dər má sana hulfa a tsi. ³⁸ Nja vlantá Lazglafta manda ya ta kumay tsi ta kuzunj nja dər wati ma skwi sləgada ka. Kuzunj ya ta ksanavata ta vlantá tsi.

³⁹ Inda skwi ta hafu ná, ndaghənjani ndaghənjani slu'u vgha tanj: Ndaghənjani slu'u vgha mndu, ndaghənjani slu'u vgha skwiha fwađ fwađ səla mista tanj. Ndaghənjani nja zarakha, ndaghənjani nja klipiha.

⁴⁰ Ndaghənjani tsatsatá skwiha ta luwa, ndaghənjani tsatsatá skwiha ta hadik. Ndaghənjani wdakwa skwiha ta luwa, ndaghənjani wdakwa skwiha ta hadik. ⁴¹ Ndaghənjani wdakwa fitik, ndaghənjani wdakwa tili. Ndaghənjani wdakwa tekwatsa. Ta dgavadga wdakwa sana tekwatsa nda sani guli.

⁴² Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi nda gwal dza'a sli'agapta ma mtaku guli. Slu'uvgha lamə lu da hadik ná, nja rwutani. Slu'uvgha dza'a sli'agapta ná rwavata a wa. ⁴³ Ka ghwadaka skwi vzadata lu da hadik, sli'agaptani ya ná, nda glaku tida. Nda raghwa ta vzadatá lu, ta sli'agaptá tsi ná, mbrumbrata katakata. ⁴⁴ Ka slu'uvgha mnda səla nzakwani ta lamtá lu, ma sli'agaptani mbədanafmbəda Sulkum ta vghani. Ka si mamu slu'uvgha mnda səla ya ná, mamu slu'uvgha ta vlə Sulkum ya guli. ⁴⁵ Manda ya nda vinda ma deftera Lazglafta na: «Adamu tanjtanja mnda səla vuslanam Lazglafta ta hafu».

* 15:27 Ngha ta Zabura 110:1. † 15:32 Ngha ta Isaya 22:13.

Mahisa Adamu ta nzakway ka Kristi ya ná, ta luwa saha tsatsi, tsatsi ta vla hafu[‡] ŋa mnduha. ⁴⁶Tsa ka Sulkum ya a taŋtaŋani wu, tsa ka mnda sɛla yeya, kada saha tsa ka Sulkum ya. ⁴⁷Tsa taŋtaŋa mndu tsagap lu ma haɖik ya ná, ŋa haɖik tsa, sa ta luwa tsa ka mahis ya. ⁴⁸Manda nzakwa tsaya ka haɖik ya ná, ŋa haɖik tsaha ya guli. Manda nzakwa tsaya ka ŋa luwa ya ná, ŋa luwa tsaha ya guli. ⁴⁹Manda tsa klafta mu ta yakwa tsa ŋa haɖik ya ná, manda va tsaya dza'a klafta mu ta yakwa tsa ta luwa ya guli.

⁵⁰Zwanama ɗa, nana skwi ta mnə yu na ná, haɖ slu'uvgha nda us dza'a laviŋtá lami da ga Mgham Lazglafta wa. Haɖ ya ta rwuta dza'a za hɛga ya kul rwuta guli wa.

⁵¹Wana yu dza'a maraghunatá ɗifatá skwi maridŋ Lazglafta. Demdem a mu dza'a rwuta wu, ama demdem mu dza'a mbəɗavafta. ⁵²Gi hadahada dza'a mbəɗavafta mu manda kulitsa iri vyar lu ta kɗavakta vyatá duli. Vyata lu ta tsa duli ya ná, gi sli'agapta gwal nda rwa tsa nda slu'uvgha ya kul rwavata, ta mbəɗavaftá amu guli. ⁵³Manda va tsaya ná, nda nza tkwe' ka mbəɗapta na slu'uvgha mu ta rwaku na, nda ya kul rwavata, ŋa mbəɗaptá na ta mtaku na, nda ya kul mtavata. ⁵⁴Tahula mbəɗapta lu ta na vgha ta rwaku na nda ya kul rwavata, mbəɗapha lu ta na ta mtaku na nda ya kul mtavata ya, tsaya dzatá ghəŋa skwi nda vinda ma gwaɗa Lazglafta ta mnay kazlay: Ndunda lu ta mtaku, zaza lu ta ghwa tida kə'a ya.

⁵⁵«Wura! Ga zatá ghwa gha kay tama mtaku? Wura!

Ga gurma gha kay tama mtaku[§]?»

⁵⁶Dmaku ná, gurma mtaku ya. Fatá zlahu ta vlaŋtá mbraku ta dmaku.

⁵⁷Rfamarfa ta Lazglafta ta vlamatá za ghwa nda ma Mghama mu Yesu Kristi!

⁵⁸Mantsa tama zwanama ɗa gwal ta ɗvu yu, dihavawa diha, ma gigɗava kuni, lawala ta kəma ta kəma nda slna Mgham Lazglafta, ya haɖ visa ghuni dza'a nzata ka mbalay da Mgham Lazglafta wa.

16

Tskaftá tsemi ŋa zwanama ma Ursalima

¹Taghəŋa skwi ta nghaghanaghatá tska skwi ŋa vlay ŋa mnduha Lazglafta ma luwa Ursalima ya, magawamaga kaghuni guli manda va ya mnanaf yu ta Igliz ta haɖika Galat. ²Inda ɗemas, ka faghuta inda kaghuni ta tsemi mintgha ghuni tafta skwi ya ta mutsafta kuni, da laghu lu kzla i'i kada tsKay. ³Lagha ɗa dazlay ya, ŋa vivindafta ɗa ta ɗelewer ŋa ghunafta ɗa ta mnduha dza'a zabapta kaghuni ŋa kla tsa skwi dza'a tskafta kuni ya da luwa Ursalima. ⁴Ala ka nda nza tsi ŋa dza'a vərɗa i'i katək má, gway taŋ ta vgha tsa kawadaga nda i'i.

Skwi ta kumə Pwal ta magay

⁵Dza'a labla yu ta haɖika Mekaduniya, hada dza'a sli'afɗa yu ka labə da nghaghunaghata. ⁶Kawaka skwi ná, dza'a hanavahana yu da kaghuni, ka dza'a zə hada a yu ta fwak, ŋa pghay ghuni ta i'i da inda vli ta dza'a yu. ⁷Va a yu ta nghadaghata zekw da kaghuni dazlay wa. Ta kumay yu ta hanavata tsəɓakw da kaghuni ta graftá yu, ka nda ɗvay Mgham Lazglafta tsi.

[‡] 15:45 Ngha ta Zrafta 2:7. [§] 15:55 Ngha ta Isaya 25:8, Huseya 13:14.

⁸ Ama dza'a nzata hadna yu ma luwa Afisus har ka sagha fitika Pentek-wat*, ⁹ kabga gunihaguna Lazglafta ta watgha buwanj ɲa magatá ɲərma slna, anj mndani nda ndəgha ghumaha ta lmu nda i'i.

¹⁰ Ka ɓhadaghaɓha Timute da kaghuni katsi, ka tsafaranafta kuni ta vgha yaha nzata nda zləɲ mataba ghuni, kabga ta magay ta slna Mgham Lazglafta manda ɲa da. ¹¹ Yaha dər wa da hətətata, ka pghafta kuni nda zdaku ka sagha tsi da i'i, kabga ta kzlaykzlay ɲni hadna nda zwanama.

¹² Ya manda zwanama mu Apwalus ya ná, ndəbanandəba yu ta dzvu katakata má ɲa laba tanj nda zwanama da nghaghunaghata, ama ndanana a kumafata maya tsatsi ta labə wu, dza'a labla ma fitik ya da mutsafta tsi.

Vlatá hidaku nda ga zgu

¹³ Nzawanza hzlenja, ka dihavata kuni ma zlghay nda ɲuduf, yaha kuni da zləɲ, ka mbra kuni ta vgha. ¹⁴ Ma inda skwi ta magə kuni, ka maga kuni nda dvtutá mndu.

¹⁵ Zwanama da, nda sna kaghuni ta Stefanus nda gwal ga tanj tani, hahəɲ tanjtana gwal ta zlghaftá Yesu Kristi ta hadika Akaya, ka fata həɲ ta ghəɲa tanj ɲa maganatá slna ta mnduha Lazglafta. Tsaya ta kəl yu ka mnaghunata kazlay: ¹⁶ Snawasna ta gwaɗa da mndərga tsa mnduha ya, nda ya da inda gwal ta maga mndərga tsa ɲani slna ya kə'a.

¹⁷ Ta rfu yu katakata nda sagha i Stefanus nda Fwartunatus nda Akaykus da nghadighata. Nghay da ta həɲ ná, manda skwi kaghuni demdem ya ka yu ta nghay, ¹⁸ kabga lóihalóa həɲ ta ɲudufa da nda ɲa ghuni tani. Mndərga tsahaya ma mnduha ná, dīna vla glaku ɲa tanj.

¹⁹ Ta ga zgu Igliz ta hadika Asiya ɲa ghuni. Ta ga zgu i Akilas nda Priskila nda Igliz ma həga ga tanj tani ɲa ghuni katakata, ma hga Mgham Yesu. ²⁰ Ta ga zgu inda zwanama ɲa ghuni.

Ka gaguvta kuni ta zgu hmətət mataba ghuni sani nda sani.

²¹ I'i Pwal ta vindaghunaftá na ga zgu na nda dzva da.

²² Inda mndu kul dva Mgham Yesu ná, ka nza tsi ka mndu nda ksi'a. Maranata!† (Mghama ɲni ta sagha!)

²³ Ka nza zdakatahuda Mgham Yesu nda kaghuni.

²⁴ Dvudva yu ta kaghuni demdem nda ɲudufa da ma ndi'atá vgha mu nda Yesu Kristi.

* **16:8** Ngha ta Slna gwal ghunay 2:1.

† **16:22** Maranata: Manda mnay kazlay: Mghama ɲni ta

sagha kə'a ya, nda gwaɗa Grek.

Mahisa tsghatá lwa Pwal ṅa 2 La Kwareṅt

Ga zgu

¹I'i Pwal zbp Lazglafta ṅa nzaku ka mnda ghunay Yesu Kristi ta vindaghu-naftá na delewer na. Kawadaga ṅni nda zwanama Timute. Ta ga zgu ṅni ṅa kaghuni Igliza Lazglafta ma luwa Kwareṅt, nda ya ṅa inda gwal zlgḥay nda ṅuduf ta kuraghuta kwakwara hadika Akaya tani.

²Ka vlaghunavla Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta zḍakatahudani nda zḍakwani.

Rfay Pwal ta Lazglafta

³Rfamarfa ta Lazglafta Dani ma Mghama mu Yesu Kristi. Dagala tawa hidahida da tsa Lazglafta ya. Tsa Lazglafta ta gḍata* ta lḅa ṅuduf ṅa mu ya. ⁴Tsatsi ta lḅa ṅuduf ṅaṅni ma inda ghuya ḍaṅwa ṅni. Nda tsa lḅa ṅuduf ta vlaghnata tsi ya, ta lavinṅa aṅni ta lḅanata ṅuduf ta sanlaha ta ghuya ḍaṅwa guli.

⁵Manda va tsa ghuyta Kristi ta ḍaṅwa katakata ya ta ghuya aṅni guli. Lazglafta guli ná, ta lḅaṅna lḅa ta ṅuduf katakata nda ma Kristi. ⁶Ka ta ghuyay aṅni ta ḍaṅwa katsi ná, ṅa lḅaghunata ṅuduf, nda ya ṅa mbakwa ghuni nzakwani. Ka si vlaghnava Lazglafta ta lḅa ṅuduf ta aṅni ná, nda nza ṅa lḅaghunata ṅuduf ta kaghuni guli, dza'a kəl kuni ka mutsaftá mbrakwa su'a ghuya ḍaṅwa mndərga va tsa ṅa aṅni ta ghuyay ya ⁷Grafgra aṅni kazlay: Nda diha kuni ta tva Lazglafta kə'a. Nda gwa mu ma ghuya ḍaṅwaha. Ka lḅaghuna lḅa Lazglafta ta ṅuduf manda ya ta lḅaṅnata tsi ta ṅa aṅni ya guli.

⁸Aṅi zwanama, va a aṅni ta kwalaghuni kul snaṅta ghuya ḍaṅwa ghuyə ṅni katakata ta hadika Asiya wa. Fərtufərtə tsa ghuya ḍaṅwa ya ka malaghuta mbrakwa ṅni. Graf a aṅni kazlay: Si ta dza'a nzanza ṅni da hafu kə'a wa.†

⁹Manda va tsaya ná, nda fa aṅni ṅa rwinṅa ka aṅni sizlay. Tsaw Lazglafta ta fata mantsa ṅa maraṅta kazlay: Ta mbrakwa ṅni a fafta ṅni ta ghəṅa ṅni wu kə'a. Ta Lazglafta ta sli'aganaptá mndu ma mtaku fafta ṅni ta ghəṅ. ¹⁰Tsatsi ta klaptá aṅni ma mndərga tsa ghwadaka mtaku ya. Tsatsi dza'a klaṅnaptə mida guli. Ta tsatsi fatá ghəṅa ṅni ṅa klaptá aṅni dazlay guli. ¹¹Ka kata kuni ta aṅni nda maga du'a. Ka nda ndəgha gwal ta maga du'a da Lazglafta ta ghəṅa aṅni katsi ná, dza'a nda ndəgha gwal dza'a rfu ta ghəṅani guli tsu'afər Lazglafta ta tsa du'a taṅ ya.

Mbədapta Pwal ta vli si dza'a sli'i tsi

¹²Skwi ya ta vlaghnatá tsafara vgha ná, nzuvusnza ṅni ta nzaku dina nda inda mnduha ka ṅni ta ḍaslay ma ghəṅa ṅni. Katkatani mataba nzaku ya nzuvus mu nda kaghuni. Nzunza ṅni ta tsa nzaku ya ndə'ets nda hanatá ghəṅ manda ya vlaghna Lazglafta. Manda ya ta kumə difla slu'uvgha a nza ṅni ta tsa nzaku ya wu, ama Lazglafta ta katanṅata nda zḍakatahudani. ¹³⁻¹⁴Skwi ta vindaghu-nafta aṅni ná, skwi ya ṅa dzaṅafta ghuni ṅa snaṅta ghuni ya. Ki'a nda ki'a yeya skwi snaṅ kuni ndanana mndani, ta graftá ṅni ná, dza'a nda sna kuni ta inda skwi dazlay. Skwa tsafarakwa ghuni aṅni, manda ya dza'a

* 1:3 Isaya 40:1 nda Zabura 94:19. † 1:8 Gray nda 1 La Kwareṅt 15:32.

nzaku kaghuni ka skwa tsafarakwa anjini bađu vragata dza'a vragata Mgham Yesu.

¹⁵ Grafgra yu mantša ya nzakwani kə'a, kəl yu ka kuma si lagha da kaghuni karaku, ɲa mutsaghunaftá zďaku his səla. ¹⁶ Nda da kaghuni má dza'a laba yu ta sli'i yu ka dza'a ta hadika Mekaduniya, má ɲa vragapta da nda da kaghuni guli ta sabə yu[‡]. Má ɲa katihata nda dza'a ta hadika Zudiya, sew labə a yu wa. ¹⁷ Mataba tsaya ná, sna a yu ta skwi ta ndanu yu wu ka kaghuni ra? Ari tsa ndanə ndana yu ya ná, ndana sluvgha ya a ka kaghuni ta gray, ɲa mnay da kazlay: Anji, a' mantša a kay guli wu kə'a nda va tsa skwa turtuk ya na? ¹⁸ Manda va tsa nzakwa Lazglafta ka mndu tďukwa ya ná, manda va tsaya tsa gwada mnaghuna anjini ya. Nza a tsa gwada mna ghuna anjini ya ka «anjini» a' «mantša a kay guli wu» kə'a ta va tsa skwa turtuk ya wu, ¹⁹ kabga ma mnaghunata ɲni, i Silas nda Timute nda vərda i'i ta gwada ta Yesu Kristi Zwanja Lazglafta ná, mnay kazlay: Anji, a' mantša a kay guli wu kə'a ta va tsa skwa turtuk ya a mnə anjini wa. Anji, ɲa tsatsi ta mnay inda fitik. ²⁰ Nda ma tsatsi ta mna Lazglafta ta «anjini» nda inda skwi tamaf tsi ta imi ta sləmən. Tsaya ta kəl amu ka mnay nda ma Yesu Kristi kazlay: Mantša ya nzakwani kə'a, ɲa vlanťá glaku ta Lazglafta. ²¹ Tsatsi ta dihanjata nda kaghuni tani ma Yesu Kristi, tsatsi ta zabaptá amu, ²² ka tahamaftá tsi ta ɲizla ɲa maranjťá kazlay: ɲani amu kə'a. Tsaya ta nzakway ka Sulkum nda ghuba famam tsi ma ɲudufa mu ɲa gramafťá skwiha dínadina dza'a tsi magay ɲa mu dazlay.

²³ Takma Lazglafta ta mnaghunata yu. Yaha yu da gurdaghunaftá ɲudufa ghuni ka yu kwal yu kul vrəgladapta da luwa Kwarenjt. ²⁴ Kumay ɲni ta faghunaghatá zľambak ta ghəɲa zľghay nda ɲudufa ghuni a wu, ta maga slna mu ka skwa turtuk, ɲa zďavafta ɲudufa ghuni, kabga nda diha kuni ma zľghay nda ɲuduf.

2

¹ Skwi kura yu ná, had yu dza'a vrəgladapta da kaghuni, da gurdəglaghunaftá yu ta ɲudufa ghuni wa. ² Ka gurdaghunafgurda yu ta ɲudufa ghuni ya ní, wa dza'a zďidiftá ɲuduf ta i'i tama, tsa kaghuni má dza'a ɲraghunafta yu ta ɲuduf ya a wu ra? ³ Skwi kəl yu ka vindaghunaftá tsa deľewer ya ná, va a yu ta laba da slanaghatá mnduha má dza'a zďidiftá ɲuduf mazlay ná, ɲa ɲeridiftá ɲuduf wa. Grafgra yu kazlay: Ka ta rfu yu ná, dza'a rfu inda kaghuni guli kə'a. ⁴ Ta vində yu ta tsa deľewer ya ɲa ghuni ná, nda ghuya ghəɲa da, gurdə gurda ɲudufa da katakata, ima taw ta ira da. ɲa ɲraghunaftá ɲudufa ghuni a vindaghunafta yu wa. Dina ka snanjta ghuni ta dva kaghuni ya dvaf yu kahwathwata.

Plinista Pwal ta dmakwa mndu ya ta razanafta

⁵ ɲranafta mndu ta ɲuduf ta mnduha ná, i'i a ɲridif tsi wu, kaghuni demdem ya, dər má kaghuni demdem a tsi. Tsaw va a yu ta fərtinjťá gwada ta ghəɲani wa. ⁶ Tsa dvanaghata dvanagha ndəghata sanlaha mataba ghuni ta tsa mndu ya ná, prək tsaya. ⁷ Ndanana, pliniswapla ta dmakwani, ka vla kuni ta mbraku ɲani, yaha ɲudufani da ɲruta ka malaghutá mbrakwani. ⁸ Wyawa dzvu marananjamara ta dvu kahwathwata. ⁹ ɲa dzəgha kaghuni vindaghunafta yu ta na deľewer na guli, kabga ta kumay yu ta snanjta, ka ta snərsna a kuni ta inda skwi ta mnaghunata yu. ¹⁰ Ka plinispla kuni ta dmakwa mndu ná, i'i guli ná, plinispla yu. Dəmakwa mndu ya plinis yu, ka si

[‡] 1:16 Ngha ta Slna gwal ghunay 19:21.

mamu dmaku ña play ná, plinispla yu kabga kaghuni, nda ñgha Kristi guli, ¹¹ kada kwala halaway zata ghwa ta amu, kabga nda sna amu ñinadina ta hidakwani.

Nzakwa Pwal ma luwa Truwas

¹² Sli'afslí'a yu ka laghwi da luwa Truwas da mna Lfída Gwada ta ghəña Yesu Kristi. Manda 6hadaghata da, kə'a ka yu ná, məd tadípta Mgham Yesu ta tví ñinadina ña mna gwada hada. ¹³ Nziya nza tsi, tsə'amma ghəña da, kabga slanagha a yu ta zwanjama da Titus hada wu, kəl yu ka mnay ka nzata kuni dughwana kə'a nda həñ, ka sli'afta ka zlanjtá gwal ma luwa Truwas ka laghu yu ta hadika Mekaduniya.

Zatá ghwa Yesu Kristi

¹⁴ Rfu da Lazglafta! Tsatsi ta vlanjnatá za ghwa inda fitik ma Kristi. Klafkla ta anjñi ña mnanjtá Kristi ma inda vli. Nda nza anjñi manda urdi zda vėrtiktika ta pusata lu. ¹⁵ Manda va tsaya, nda nza anjñi manda urdi zda vėrtikatani klaf Kristi ka vlanjtá Lazglafta. Tsa urdi ya ná, nda nza ka ña gwal ta mutsa mbaku, nda gwal ta zadíjntá ghəña tanj tani. ¹⁶ Ka ña gwal ta mutsa mbaku ná, zda tsa vėrtikatani ya, ta vlanjvla Lazglafta ta hafu ta həñ. Ka ña gwal ta zadíjntá ghəña tanj guli ná, zda a tsa vėrtikatani ya wu, ta klanakla ta mtaku ta həñ. Wa ya prək ka magaftá tsa slna ya tama? ¹⁷ Anjñi ná, nza a anjñi manda hamata sanlaha ta za huda tanj ta gwada Lazglafta wa. Lazglafta ta ghunaftá anjñi, kahwathwata ta mnə anjñi ma Kristi ta kəma Lazglafta.

3

Gwal maga slna ma lfída dzratawi

¹ Ta dza'a zlrə nda zlrə ñni ta ghuba ghəña ñni ra? Delewera lagha maranjta ghəña ñni da kaghuni ta zbə ñni re, ari mamu a delewer ta zbə ñni da kaghuni ña mara ghəña ñni manda ya ta magə sanlaha na? ² Vərdá kaghuni tsa delewer maranjta ghəña ñni ya vindam Kristi ma ñudufa ñni, snəñ lu, ta dzanə inda mnduha. ³ Manda va tsaya nzakwani, kaghuni tsa delewer vindam Kristi ka tsghafta nda ma dzva ñni ya. Nda ima vindi a vindafta tsi wu, nda Sulkuma Lazglafta nda hafu mida vindafta tsi. Ta klam* a vindafta tsi guli wu, ma ñudufa mnda səla vindamta tsi.

⁴ Kəl ñni ka mnay kazlay: Vindata delewera Kristi kuni kə'a ná, kabga Yesu Kristi ta gramaf ta mantsa ya nzakwani kə'a ta kəma Lazglafta. ⁵ Nda sna anjñi kazlay: Slaghu a anjñi ka ghəña ñni ka maga tsa slna ya wu kə'a. Lazglafta ta vlanjnatá mbrakwa magay. ⁶ Tsatsi ta vlanjnatá mbrakwa nzaku ka gwal maganata slna ña mnay ña mnduha ta Lfída dzratawi dzraf tsi. Tsa lfída dzratawi ya ná, sladaf a ta zlahu vindaf lu ghalya ya wa. Ta Sulkum nda ghu6a sladaf tsi. Tsa vindata zlahu ghalya ya ná, ta hla mnduha da mtaku. Sulkum nda ghu6a ya ná, ta hla mnduha da hafu.

⁷ Ghalya, ta klam vindafta lu ta tsa zlahu ya, ka magə Musa ta slna tsa zlahu ta kla mndu da mtaku ya. Kulam nda tsaya ná, ta vlanjvla tsa slna ya ta glaku. Lavinj a la Isra'ila ta nghu† da kumani wu, kabga ta wudaku kumani katakata. Tsaw, ña nzdavata a tsa wudakwani ya wa. ⁸ Had' slna Sulkum nda ghu6a dza'a malaghutá glaku ka tsaya tama rki? ⁹ Ka si tsa slna zlahu ta hla mnduha da mtaku ya, mamu glakwani ya ní, tsa slna Sulkum ta nanaftá

* **3:3** Ngha ta Sabi 24:12. Ngha ta Irmiya 31:33, nda Izekiyel 11:19, 36:26-27. † **3:7** Ngha ta Sabi 34:29-35.

mndu tdukwa ya guli, malaghumala nani glaku piyw! ¹⁰ Tsaya tama ná, da na glaku ta malaghuta piyw ndanana ná, had tsa glaku ghalya ya ta mnaku wa. ¹¹ Ka si tsa dza'a kwal kul nzdavata ya mamu glakwani ya, malaghumala na na dza'a nzaku na kdekedzer na tama.

¹² Had sana skwi dza'a nni difay ma tsa gwadaha ya wu, kabga nda sna anji kazlay: Manda tsaya nzakwa tsa skwiha ya ka'a. ¹³ Manda Musa ta bukwanaghuta kuma nda lgut yaha la Isra'ila nghanja htakwa tsa glaku ya ma kumani ya a anji wa. ¹⁴ Tunjwa ghaja la Isra'ila. Ha gita, laviya a hony ta snanta tsa kahwathwata ya ta dzanja hony ta tsa dzratawi na ghalya ya wa. Ta klin a lu ta tsa lgut ya wu kabga laviya a lu wu, ba mndu nda ndi'ata vghani nda Kristi kwenkwen. ¹⁵ Kulam gita, ta dzanja hony ta tsa zlaha Musa ya ná, manda skwi bukwanaf tsa lgut ya ta nduf ta hony ya hony. ¹⁶ Ama manda skwi ya nda vinda: «Inda mbadaghuta mndu ta vgha tv Mgham Yesu ya ná, dadaghuta tsa lgut[‡] ya.»

¹⁷ Mgham Yesu ná, Sulkum ya. Ma val hada Sulkuma Mgham Yesu guli ná, nda pla vgha mnduha. ¹⁸ Amu demdem, bukwa a kuma mu wa. Manda dalagar ya ta wudakwa glakwa Mgham Yesu ta amu. Mgham Yesu ta nzakway ka Sulkum ya ta mbadanafa ka nanafa manda va tsatsi, ka kla amu ta kama ta kama ma tsa glakwani ta malaghuta ya.

4

Ghuyama danwa kawadaga nda Kristi

¹ Lazglafta ta fanamta tsa slna ya ma zdakwani, tsaya ta kwal nni kul rwa malandugu. ² Had ta nana vgha nda ghwadaka skwiha ta mago lu ma difa ma difa, ta pgha hula na mndu wa. Nana a anji ta mndu wu, had anji ta mbadanafa gwada Lazglafta wa. Katok ná, kahwathwatani na anji ta mniginta banluwa. Mantsa ya dza'a kal inda mndu ka dasla kahwathwata nni ma ndufani ta kama Lazglafta. ³ Ka nda difa na Lfida Gwada ta mnə nni na katsi ná, da gwal ta zadinta ghaja tan nzakwa tsi nda difa. ⁴ Sna a hony ta na Lfida Gwada ta mnə anji na wu, kabga hanafha Lazglafta na ghaja hadik na ta ndufa tan, na kwala tan kul nghanja tsa tsuwadaka ta tsuwadaka hony, ta sabi ma Lfida Gwada ta ghaja glakwa Yesu Kristi ya. Tsa Yesu Kristi ya ná, ka guram nda Lazglafta. ⁵ Ta mnə anji ta tsa Lfida Gwada ya ná, gwada ta ghaja anji a ta mnə nni wa. Gwada ta Kristi ta nzakway ka Mgham na anji ta mnay. Anji, gwal ksaghunata slna anji, kabga nzakwa nni mista Yesu. ⁶ Ka Lazglafta mnata ma fitika zlaganaptani ta ghaja hadik na: «Ka tsuwadaka tsuwadaka ta vli ma grusl*,» ka'a. Va tsa Lazglafta ya ta tsuwadakanafa vli ma ndufa nni na tsuwadaka mnduha, na snanta tan ta glakwa Lazglafta nda ma kuma Yesu Kristi.

⁷ Bazleghwa tsaf lu nda rōisl anji, ta kla tsa nərma skwa gadghal ya. Kal tsi ka nzakway mantsa ya ná, Lazglafta ta mbranaghata maga inda skwi, anji a wa. ⁸ Dagala danwa ta ghayanapta lu, kulam nda tsaya, kdanja a wa. Daganja nni ta ghony badu masani, ta hla a ghaja nni tida wa. ⁹ Ganapha lu ta iri, ta zlanja a Lazglafta wa. Nunusha lu ta ima zgi, ta klap a lu ta hafu ma anji wa. ¹⁰ Ta wa hadik nni inda fitik manda va tsa maganata Yesu ya, kada maravata nzakwa Yesu guli ma vgha nni. ¹¹ Ma inda na anji ma nzaku ná, ta wa hadik nni ta ghaja gwada ta Yesu, kada maravata nzakwa Yesu ma na

‡ 3:16 Ngha ta Sabi 34:34. * 4:6 Zrafta 1:3.

ŋaŋni ma slu'uvgha ta mtaku na. ¹² Mantsa ya ná, nzaku ta wa hɔ́ak ŋa aŋni, nzakwa ghuni nda hafu ŋa kaghuni.

¹³ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Zlghafzlgħa yu ta gwada ta ghəŋa Lazglafta kəl yu ka gwaday†.» Aŋni guli na, zlghafzlgħa aŋni ta Lazglafta manda va tsaya, ta kəl aŋni guli ka mna gwadani. ¹⁴ Nda sna aŋni kazlay: Sli'aganapsli'a Lazglafta ta Mgham Yesu ma mtaku kə'a. Tsatsi guli dza'a sli'aganapta ma mtaku, kabga nda ndi'a vgha ŋni nda Yesu. Ŋa hladamaghatani demdem ta kəmani. ¹⁵ Inda tsa skwiha ta magaku ya ná, ŋa kata kaghuni nzakwani, ŋa sga sli'adamta mnduha mutsaftá zdakatahuda Lazglafta. Mantsa tama, dza'a nda ndəgha mnduha ŋa rfa Lazglafta nda ya ŋa zlzlvay guli.

Faftá ghəŋ yeya skwi ma ghəŋa mu

¹⁶ Tsaya ta kwal malandugwa ŋni rwavata. Dər má ta htaku nda hta vgha mu ma ki'a ma ki'a mndani ná, ta lfidaku nda lfidá vgha mu inda fitik ma Sulkum. ¹⁷ Skwi ta kumə yu ta mnay ná, ki'a yeya na ghuya dāŋwa ta ghuyə mu ndanana ka tsa glaku dagala ŋa kdekedzeŋ ta payamata tsa ghuya dāŋwa ya ta tvi ŋa mutsay ya. ¹⁸ Fafta skwi kul nghanjá iri amu ta ghəŋ, ta skwi ya nghanj iri a wu. Skwi ya ta nghə iri ná, had' ta gdávata wu, skwi kul nghanjá iri yeya ta gdávata ŋa kdekedzeŋ.

5

¹ Nda sna mu kazlay: Ka zliŋzla lu ta na dumbi ta nzaku mu mida na katsi ná, dza'a bamaf ba Lazglafta ta sana həga ta luwa kə'a. Ta ghəŋa vgha mu dza'a vlamata Lazglafta ŋa kdekedzeŋ ta luwa ya ta gwada yu ta tsa gwada ya. ² Ta na ghəŋa hadik ná, ta ksamata ka mamay katakata na tsa həga mu ta luwa, ka vgha mu dza'a nzakway ka lfid' ya. Ta gama ta ŋada ghəŋ nda taw nda taw. Ta dər má sudídíva Lazglafta 6a, ka mu ta mnay. ³ Ka sudavamasuda lu katsi ná, had' sulkuma vgha mu dza'a nzaku manda skwi ka fərdi'u wa. ⁴ Ka tata nzaku mu ma na dumbi mida mu ta na ghəŋa hadik na katsi ná, tata ŋada ghəŋ mu manda skwi famagha lu ta skwa ndəgaku. Kumay mu ta dgamata nda na vgha mu ta ghəŋa hadik na a wu, ama ka sudavamata lu nda tsa ta luwa ya, ka bukwaŋta tsa nda hafu ŋa kdekedzeŋ ya ta tsa ta mtaku ya. ⁵ Lazglafta kaghəŋani ta payaftá amu ŋa mbədamafta mantsa ya. Vlamavla ta Sulkumani guli ŋa gramaftá skwiha dza'a tsi magay ta kəma.

⁶ Tsaya tama, ta kəl mu ka nzata nda fata ghəŋ inda fitik. Aŋ mndani nda sna mu kazlay: Ka ta ma na vgha mu ta na ghəŋa hadik na mu katsi ná, ta di'ij mu nda həga mu ya da Mgham Yesu kə'a. ⁷ Ta ngha a mu nda iri karaku wa, nzakwa zlghay nda ŋuduf ta nzə mu. ⁸ Manda va tsaya ná, nda fa ghəŋa mu dar. Ta kumay mu ta sli'apta ma na slu'uvgha na ka nzata kawadaga nda Mgham Yesu. ⁹ Dər má tata ghəŋa hadik mu, dər má ta luwa a mu ná, zdəganata mu skwi kumaf maya amu. ¹⁰ Inda amu demdem ná, dza'a laghala mu ta kəma Kristi ŋa tsamaghatá guma, ŋa zlghay inda mndu ta nisəla slnani ya maga tsi ma nzakwani ta ghəŋa hadik. Ka dīna slnani maga tsi, dza'a zlghay ta nisəlani, ka dīna a slnani maga tsi wu dza'a zlghay ta nisəlani guli.

Nda ma Kristi slərbapta Lazglafta ta zughu nda amu

¹¹ Ya wya nda sna amu ta skwi ta hgə lu ka zləŋa Mgham Yesu ya, tsaya ta kəl aŋni ka ŋavata ka kasaktá ghəŋa mnduha. Nda sna Lazglafta ta aŋni dar, ta grafta aŋni guli ná, nda sna kaghuni ma ŋudufa ghuni ta aŋni. ¹² Ghubargəltá

† 4:13 Ngha ta Zabura 116:10.

ghəŋa ŋni a ŋa aŋni ta ghubargelta da kaghuni wa. Maraghunata tvi dza'a kəl kuni ka ghuba aŋni ŋa aŋni ta maraghunata, ŋa snaŋta ghuni ta hanaftawi ta gwal ghubaku nda skwa wa iri, ka zlanŋta ya ma ŋuɖuf. ¹³ Rgha həŋ ka kaghuni mantsa ta mnə sanlaha ya ra? Dər má mantsa tsi, ŋa vla glaku ŋa Lazglafta nzakwani. Ka mantsa a tsi katək wu má, ŋa kata kaghuni nzakwani. ¹⁴ Inda skwi ta magə aŋni ná, ta magay aŋni kabga nda sna aŋni ta ɖvu ya ɖvu Kristi ta aŋni. Tsaya ta tiŋwa aŋni guli ta kəma ta kəma. Grafgra aŋni guli kazlay: Mtumta Kristi ta ghəŋa inda mndu kə'a. Inda mndu guli mtumta kawadaga nda tsatsi. ¹⁵ Mtumta ta ghəŋa inda mndu, kabga yaha gwal ta nda hafu da nzaku gaghəŋgaghəŋa taŋ, ŋa nzay taŋ ta nzaku ya ta zdəganata. Ka ŋa taŋ mtuta tsi, ka sli'aganaptá Lazglafta.

¹⁶ Ndanana tama ná, nghəgla a amu ta mndu manda hamata mnda səla wa. Dər má manda hamata mnda səla si ta nga mu ta Kristi mndani ná, ndanana tama, nghəgla a amu manda tsaya wa. ¹⁷ Tsaya tama, ka si nda ndi'a vgha mndu nda Kristi katsi, nda nza ka lfida mndu. Lula tva nzaku ya si ta nzaku tsi ghalya, mbəɖavafmbəɖa ka lfidani. ¹⁸ Inda tsahaya ná, Lazglafta ta magata. Ka ghunagatá tsi ta Kristi mtuta ŋa slərɓaptá zughu mataba mu nda tsatsi. Ka vlanŋnatá tsi ta slna dza'a mnanatá mnduha ŋa sagha taŋ slərɓaptá zughu mataba taŋ nda tsatsi. ¹⁹ Skwi ta mnə aŋni ná, Lazglafta ta magatá slnani nda ma Kristi ŋa slərɓaptá zughu matabani nda inda mndu. Nəvgla a ta dmakwa mnduha wa. Kəl tsi ka ghunaftá aŋni ŋa dza'a mnay ŋa mnduha kazlay: Ta kumay yu ta slərɓapta da ta zughu nda həŋ kə'a.

²⁰ Kristi ta ghunaftá aŋni ŋa kla lwa gwadani. Lazglafta kaghəŋani ta haga mnduha nda ma wa ŋni. Ma hga Kristi, ta ndəba dzvu yu ŋni ŋa ghuni, slərɓapwa slərɓa ta zughu nda Lazglafta. ²¹ Walan a Yesu Kristi ta gatá dmaku wu, ka nanaftá Lazglafta ka dmaku ta ghəŋa gwadana amu, ŋa nzakwa mu ma ndi'atá vgha mu nda tsi, ka gwal tɖukwa ta wa irani.

6

¹ Ndanana ná, ta ksa slna aŋni nda Lazglafta. Kdəkwaɖək ta ndəba dzvu ŋni ŋa ghuni, ma ganava kuni ta masfa ta zɖakatahuda Lazglafta ya zlghaf kuni. ² Ka Lazglafta nda mnduhani na:

«Ma fitikani snagkata yu ta tawa gha.

Ma fitik ŋa mbaghafta, kataghakata yu*,» ka'a.

Wana tsa fitik ya tama ndanana, wana tsa fitika mbaku ya tama guli ndanana.

³ Va a ŋni ta ksafata mndu ta aŋni nda dmaku ma slna ta magə ŋni wu, tsaya ta kəl ŋni ka ŋavata ka maga skwi ŋa kwal kul zləmbiŋtá mndu. ⁴ Katək ná, ta maray ŋni ta nzakwa ŋni ka gwal maganata slna ta Lazglafta ma inda skwi ta magə ŋni. Dər ta gay lu ta iri ŋaŋni, dər ta ghuyay lu ta ɖaŋwa ŋaŋni, dər ta gigray lu ta aŋni, ta ksay ŋni ta ŋuɖuf mida. ⁵ Ta dɣay lu ta aŋni, ta pghay lu ta aŋni da gamak, ta sli'anafli'a lu ta zlerɖawi ka gi dza aŋni, ta ghuyay ŋni ta ɖaŋwa ta maga slna, had ŋni ta faftá hani ta iri baɖu ma sani wu, had ŋni ta ɖaŋtá skwa zay guli wa. ⁶ Ta maray ŋni ta nzakwa ŋni ka gwal kul had sana skwi ŋa tsanavata, ka gwal nda sna ta skwa Lazglafta, ka gwal ksa ŋuɖuf, ka gwal maga zɖaku, ka gwal nda Sulkum nda ghuɖa ma həŋ, ka gwal ta ɖvutá mndu nda ŋuɖuf turtuk. ⁷ Ka gwal ta mna vərɖa gwada, ka gwal nda mbakwa Lazglafta ma həŋ. Huzla vula ŋni ma zlaɖa nda

* 6:2 Isaya 49:8.

zeghwi ná, tsaya kahwathwata. ⁸ Vlan̄natá glaku ŋa sanlaha, hærtətátá aŋni ŋa sanlaha. Zl̄əzl̄əva aŋni ŋa sanlaha, raza aŋni ŋa sanlaha. Ka gwal tsakalawi ta fata mnduha ta aŋni, tsaw kahwathwata ŋa aŋni ta mnay. ⁹ Manda gwal kul snar̄tá lu ta h̄əŋ ka lu ta n̄gha aŋni, tsaw va nda sna lu ta aŋni d̄inad̄ina. Mbli a yaha ya ra, ka lu ta n̄gha aŋni, tsaw ta ndr̄if aŋni d̄inad̄ina. Gaŋnapha lu tiri, klap a lu nda kla ta hafu ma aŋni wa. ¹⁰ Ma skwi má ŋa ɓasay ŋni ta ŋuduf ya ná, rfu ŋa aŋni ta rfay. Ka p̄du h̄əŋ, ka lu nda aŋni, tsaw nda nd̄əgha mnduha ta nanaf̄tá aŋni ka gadgh̄əl. Mamu skwa taŋ ra, ka lu nda aŋni, tsaw ŋa ŋni inda skwi demdem.

¹¹ Kaghuni gwal ma Kwareŋt, had̄ sana skwi d̄ifaghuna aŋni wa, d̄vud̄va aŋni ta kaghuni katakata. ¹² Aŋni a ta kwal kul d̄vaftá kaghuni wu, kaghuni ta tsukwaghutá vgha ghuni tavata aŋni. ¹³ Manda gwaɗa da ŋa zwan̄ani ya gwaɗa yu ta na gwaɗa na ŋa ghuni, maraŋnawamara ta d̄vafta kaghuni ta aŋni ma ŋudufa ghuni guli.

Had̄ skwi ta gyanaf̄tá tsuwad̄ak nda gurusl wa

¹⁴ Ma guyə kuni ta gh̄əŋ kawadaga nda gwal kul zl̄ghaftá Lazglafta. Nu ta gyanaf̄ta mndu t̄dukwa nda mndu ta maga ghwad̄aka skwi na? Nu ta gyanaf̄tá tsuwad̄ak nda grusl na? ¹⁵ Ta gh̄əŋa wu dza'a dzrafta i Kristi nda Halaway na? Nu ta gyanaf̄tá mnda zl̄ghay nda ŋuduf nda mndu kul zl̄ghafta na? ¹⁶ Nu ta gyanaf̄tá h̄əga Lazglafta nda h̄əga skwa wuyay na? Amu ná, h̄əga Lazglafta nda hafu amu, manda ya mna tsi kazlay: Mataba taŋ dza'a nzamta yu ka wawaku kawadaga nda h̄əŋ. Ka Lazglafta taŋ ta dza'a nzata yu, ka mnduha da hah̄əŋ guli kə'a.

¹⁷ Tsaya kəl Lazglafta ka mnay ŋa mnduhani kazlay: Sli'apwa sli'a mataba taŋ, ka dgaghuta kuni ta vgha nda h̄əŋ, ma ksar̄ kuni ta skwi kul raku, tsaya dza'a kəl yu ka dzrafta nda kaghuni.

¹⁸ Dza'a nzakway yu ka Da ghuni, ŋa nzakwa kaghuni ka zwana da nda kwagha da† guli, ka Mgham Lazglafta nda mbra kə'a ya.

7

¹ Zwanama da, ya mant̄sa ya ka lu tamaftá imi ta sl̄əməŋ ya ná, sud̄apma gh̄əŋa mu ma skwi dza'a ŋr̄iŋtá vgha mu nda ŋudufa mu. Ka k̄danakta mu ta nzakwa mu hezle' ma zl̄əŋa Lazglafta.

Rfay Pwal ta rfu

² Gunar̄nawa guna ta ŋudufa ghuni. Had̄ ya mataba ghuni magana ŋni ta ghwad̄aka skwi wu, had̄ ya hl̄aghu ŋni ta səlani wu, had̄ ya tsaghu ŋni guli wa. ³ Tsaghunaghata guma a ta tsaghunaghata ŋni wa. Manda va tsa mn̄ə ŋni ya ná, d̄vud̄va aŋni ta kaghuni. D̄ər má ŋa mtuta tsi, d̄ər má ŋa nzaku nda hafu a tsi ná, had̄ skwi dza'a d̄gamata wa. ⁴ Had̄ yu nda mahulhula ndanu ta gh̄əŋa kaghuni wa. Ta gh̄ər̄baku yu ta kaghuni. D̄ər má ghuyghuya yu ta d̄ar̄wa ná, nda l̄ba ŋudufa da, ta rfu yu.

⁵ D̄ər ma fitika ɓhadaghata ŋni da luwa Mekaduniya ná, had̄ vgha mbi'aŋni wa. Ghuya d̄ar̄wa d̄ər ndiga ndiga yeya ta sl̄ar̄naghata. Gruŋnus gra mnduha, ta zl̄əŋ ŋni ma ŋuduf. ⁶ Mbada Lazglafta ya ta l̄ba ŋudufa gwal nda k̄ba ka l̄bar̄natá ŋudufa ŋni ma ɓhadaghata Titus. ⁷ Tsa ɓhakta Titus yeya a ta

† 6:18 Ngha ta Zl̄ahu 26:12, nda Izekiyeŋ 37:27, Isaya 52:11, Irmiya 31:9 nda Izekiyeŋ 20:34, 2 Samuyel 7:14, Isaya 43:6 nda Huseya 2:1.

l6aŋnatá ɲuɖufa ɲni wu, mnaŋnamna guli ká kuni l6anata ɲuɖufani. Rusaŋnaf rusa ká kuni ta kuma nghəglantá i'i, ká kuni ta haga madər, ká kuni ta lmiha ta lmu kəl yu ka va rfu katakata.

⁸ Nda sna yu kazlay: Nda gurda ɲuɖufa ghuni ta ghəŋa tsa delewer vindaghunaf yu ya kə'a mndani, haga a yu ta madər ta ghəŋani wa*. Aŋ mndani, haganhaga yu ta madər ma fitik rets, nghadapər yu ta gurdatá ɲuɖufa ghuni ta ghəŋa tsa delewer ya. ⁹ Ndanana ná, ta rfu yu ta ghəŋa tsa delewer vindaghunaf yu ya. Taghəŋa vəl gurdaɲuɖuɖa ɲuɖuf a ta rfa yu ta rfu wa. Ta rfu yu, kabga tsa gurdatá ɲuɖufa ghuni ya ta klaghunaktá mbədanafá ɲuɖufa ghuni ka paya tva ghuni. Har tsa gurdatá ɲuɖufa ghuni ya ma ghəŋa Lazglafta. Tsaya tama, had sana dmaku magaghuna ɲni dekdek wa. ¹⁰ Gurdatá ɲuɖuf manda ya ta kumə Lazglafta ná, ta mbədanafmbəda ta ɲuɖuf ɲa mbafta, ɲa kwala lu kul haga madər. Gurdatá ɲuɖuf manda ɲa gwal ma ghəŋa hadik ná, mtaku ta klakta tsi. ¹¹ Nghawangha ta skwi klaghunak tsa gurdatá ɲuɖuf manda ya ta zdəganatá Lazglafta ya 6a, nghawangha ká kuni ta ɲavata ka payanata nzaku, ka tsalaptá ghəŋa ghuni mida kə'a ta husaghunata, ká kuni ta zləŋay, ká kuni ta mama nghanjá i'i, ká kuni ta kuma maga skwi ta zdəganatá Lazglafta, ká kuni ta fata ghəŋa ghuni ka zlahu mnda dmaku. Ma maga inda tsa skwiha ya maraŋta kuni kazlay: Ta had kuni ma tsa skwiha ya wu kə'a.

¹² Tsa delewer vindaghunaf yu ya ná, vindaghunaf a yu ta ghəŋa mndu ta gatá dmaku dər ta ghəŋa ya gana lu ta dmaku wa. Kəl yu ka vindaghunaf ná, vindaghunafvinda yu, kabga ɲa maraŋta ghuni kahwathwata ta kəma Lazglafta kazlay: Nda fa vgha ghuni ka ɲaŋni kə'a. Tsaya skwi ta ksaŋnamtá ɲuɖuf. ¹³ Ta ghəŋa tsa skwi ta l6aŋnatá ɲuɖuf ya guli ná, ta rfu ɲni katakata nghan ɲni ta rfa Titus, kabga zdanafta kaghuni demdem ta ɲuɖuf. ¹⁴ Ghubanghuba yu ta ghubakwa da ta kaghuni ta kəmani. Ndanana tama ná, sabsa yu ma hula má dza'a ksutá i'i. Gwada ta gdata aŋni ta mnaghunata ná, kahwathwata nzakwani. Manda va tsaya guli ná, tsa ghubay ghubu ɲni ta kaghuni ta kəma Titus ya guli ná, kahwathwata nzakwani. ¹⁵ Havaptani ka tsa zləŋata zləŋa kuni, ka slavaptá kuni ka tsu'afata nda ya ka kuni fata ghəŋa ghuni ka snanata gwadani ya ná, ta sganaghasga ta yifatá kaghuni ma ɲuɖufani. ¹⁶ Ta rfu yu, nda fa ghəŋa da ta kaghuni ma inda skwi.

8

Katanjá gwal zlgħay nda ɲuɖuf ma Ursalima

¹ Zwanama da, ta kumay ɲni ta mnaghunatá skwi maga zdakatahuda Lazglafta mataba Igliz ta hadika Mekaduniya. ² Ma ghuya danwa ya ta ghuyə həŋ katakata, ka rfu həŋ ta rfu katakata, kulam nda nzakwa taŋ dər ka pdu, ka vlatá həŋ ta skwi dagala ɲa katanjá sanlaha. ³ Ka i'i ta mnaghunata ná, vlavla həŋ ka ghəŋa taŋ ta skwi manda ya klaf mbrakwa taŋ. Ka vlatá həŋ ha ka malaghuta. Ka ghəŋa taŋ sagha həŋ ⁴ da daway da aŋni ka ɲdanjá kazlay: Ta kumay aŋni ta nzakway tekwa mataba gwal ta katanjá gwal zlgħay nda ɲuɖuf ta hadika Yahuda kə'a. ⁵ Tsa skwi vla həŋ ya ná, vlavla həŋ ka malaghutá skwi ya má si ta ndanu aŋni. Tinəl ghəŋa taŋ vlan həŋ ta Mgham Yesu karaku, tahula tsa guli ka tsu'afatá həŋ ta maga skwi ya ta mnanata ɲni ta həŋ, manda ya ta kumə Lazglafta. ⁶ Tsaya kəl ɲni ka ndəbanatá dzvu ta Titus

* 7:8 Ngha ta 2 La Kwarejnt 2:3.

ña labə da kđiñtá tska tsa skwi ya da kaghuni kabga tsatsi ta zlrafta. ⁷Ma inda skwi ná, galipi kaghuni ka sanlaha. Galipi kuni ma zlgħay nda ñuduf, ma mna gwada Lazglafta nda tvani, ma snañtá kahwathwata, ma ñavata ghuni ka maga slna Lazglafta, ma đvutá ya đvu kuni ta añni. Ya mantsa ya tsi ya tama, magawamaga ta tsa ñərma slna ya nda ñuduf turtuk.

⁸Mbla kaghuni a ta mbli yu wu, snaghunamta snaghunam yu ya ka sanlaha ta ñavata ka vlay. Ma tsaya guli dza'a kəl kaghuni ka marañta kazlay: Đvudva kaghuni kahwathwata guli ta katanťá sanlaha kə'a. ⁹Nda sna kaghuni ta zđakatahuđa Mgham Yesu Kristi. Tsatsi ná, galipi ya, ka ñiñtá tsi ta ghəñani ka pđu ña naghunafťá kaghuni ka gadghəl nda ma tsa pđani ya.

¹⁰Wya skwi ta raghunata ta ndanu yu: Kđá ná, tiñəl kaghuni ta kuratá katanťá gwal zlgħay nda ñuduf ta hadika Yahuda, gi ka vlatá kuni. ¹¹Ndanana guli ná, đina ka kđiñta ghuni ta tsa zđakwa ghuni ya kura kuni ta vlay daga tañtañ ya. Ka vla kuni manda ya klaf mbrakwa ghuni. ¹²Ka nda ñuduf turtuk klafta ka ta skwi klaf mbrakwa għa ka vlata katsi ná, zđəganazđa ta Lazglafta. Đawa a ta skwi kul had' da kagħa wa.

¹³Nza a kazlay: Ka klagħuta kaghuni ta ndəgaku ta ghəña sanlaha, ta ghuyə kaghuni ta đanwa kə'a wa. Ka guram ka lu, ka i'i. ¹⁴Ndanana ná, ta mamu skwi ma dzvu da kaghuni, đina ka katanťa ghuni ta gwal kul had' skwi ma dzvu da həñ. Bađu pđay kaghuni ya guli, ka mamu tsi da hahəñ ya, ña katay tañ ta kaghuni. Mantsa tama, ka guram kuni. ¹⁵Ka gwada Lazglafta na:

«Fərtu a ña mndu ta tskanata dagala wu,
htu a ña mndu ta tskanata kwitikw guli wu *,» ka'a.

I Titus nda grahani

¹⁶Ta rfay ñni ta Lazglafta ta vlanťá ndanu ta Titus, ka fatá tsi ta ghəñani ña kataghunata manda va ñañni. ¹⁷Tsu'aftsu'a Titus ta ndəba dzva ñni ya ndəbana ñni ña labə da kaghuni. Makđaku añni ka gwadganata ná, fufa tsatsi ta ghəñani, yifuyifa ma ñudufani, kabga đvudva ta kataghunata. ¹⁸Wya ñni ta ghunadaptá sana zwanama kawadaga nda tsi. Tsa mndu ya ná, ta ghubay inda Igliz, kabga snañtani ta mnay nda tvani ta Lfida Gwada. ¹⁹Tsaya yeya a ta kəl ñni ka ghunay wu, ghunafghuna Igliz guli mista ñni, ña magagañnatá na slna ña kata mnduha Lazglafta na. Tsəna slna ná, ta vlay ta glaku ña Mghama mu Yesu. Ta maray guli kazlay: Ta kumay ñni ta katanťá mnduha kə'a.

²⁰Nana katu dagala ta vlata mnduha na ná, ta kumay ñni ta ñanata đina ña wara hlawa mnduha ta ghəña añni ta ksa slna nda tsi. ²¹Skwi đina ta kumə añni ta magay. Ta wa ira Mgham Yesu yeya a wu, nduk nda ya ta wa ira mnduha tani.

²²Wana ñni ta ghunafťá sana zwanama guli kawadaga nda həñ. Nda kđa fitika ñni ta dzəghañta ma slnaha kavghakavgha. Ka nghadaptá ñni ná nda fa ghəñani ña maga slna. Ndanana manda snañtani ta għaba kaghuni ta għubu lu ná, ka fəglatá tsi ta ghəñani. ²³Titus ná, gratá ksa slna đa ya. Kawadaga nda tsi ta maga ñni ta slna kata kaghuni. Yeya zwanamaha his kawadaga nda Titus ya guli, Igliz ta zabaptá həñ, ka ghunafťá həñ da kaghuni. Ta vlay slna tañ ta glaku ña Kristi. ²⁴Maranañwa mara ta həñ ká kuni đvutá həñ kahwathwata, ña snanagħatani ta inda Igliz, dza'a kəl həñ ka snañta kazlay: Kahwathwata tsa ghubay ta għubu ñni ta kaghuni ya kə'a.

* 8:15 Ngha ta: Sabi 16:18.

9

Ta d̄vay Lazglafta ta mndu ta vla skwi nda rfu

¹ Ta ghəŋa gwada ta katu ŋa gwal zlḡhay nda ŋuduf ná, ² Dər má vindaghu-naf a yu wu ná, nda sna yu nda fa ghəŋa ghuni kə'a. «Daga kda ta fata gwal zlḡhay nda ŋuduf ta hadika Akaya* ta vgha tanj ka vla tsa katu ya,» ka i'i ghubutá ghubakwa da ta kaghuni da gwal ta hadika Mekaduniya. Na tsa kulanja da mantsa ta gwada ta kaghuni ya ná, ka sli'anafatá tsi ta wər inda tanj, ka vlay. ³ Dər má mantsa tsi, wya yu ta ghunadap̄tá tsa zwanamaha ya ŋa kataghunata. Ka tskanata kuni ta tsa ŋa ghuni katu ya manda ya mna yu, yaha tsa ghubughuba ŋni ta kaghuni ta ghəŋani ya da nzata ka bətbət. ⁴ Ka waya ka skwi ka 6hadaghata ŋni da kaghuni kawadaga nda la Mekaduniya, ta tska a ŋa ghuni wu katsi, dza'a ksuxsa ta aŋni ka hula, kabga nda ghada mnanata ŋni ta həŋ kazlay: Nda fa vgha kaghuni kə'a. Mal kaghuni dza'a 6asa hulani guli. ⁵ Tsaya kəl yu ka ndanapta kazlay: d̄ina ka ghunadapta da ta tsa zwanamaha ya ta kəma ta kəma da kaghuni makdaku yu labə kə'a, ŋa kataghunata ka tsakanatá tsa ŋa ghuni katu ghada kuni ta taftá imi ta sləməŋ ya, ŋa slanaghata da ta tskatani. Tsaya dza'a maran̄ta kazlay: Nda ŋuduf turtuk vlata kuni, mblaf nda mbla a lu ta kaghuni wu kə'a.

⁶ Wya skwi ŋa havapta ghuni: Ka sira a pghamta mndu ta hulfa ma vwah wu ná, sira a dza'a tskata tsi ta skwi ma tsa vwah ya guli wa. Ka dagala pghamta mndu ta hulfa ma vwah ná, dagala dza'a tskata tsi ta skwi ma tsa vwah ya guli. ⁷ Tsa katu ya ná, ka vla mndu manda ya ndanap tsi ma ŋudufani. Nda mtsiriu' a wu, tkwe' a guli wa. Lazglafta ná, ta d̄vay ta mndu ta vlay nda rfu. ⁸ Mamu Lazglafta nda mbrakwa faghunaghatá gasifa ŋa gdata ghuni ta mutsa inda skwiha ŋa maga ŋa ghuni ma slna, ŋa pdakwani ŋa maga inda ŋərma slnaha guli nda tsi. ⁹ Nda vinda ma gwada Lazglafta kazlay: «Ta vliđinj vla ta skwiha ŋa gwal ka pdu, ta gdavagda zdakwani† kə'a.»

¹⁰ Lazglafta ta vlan̄tá hulfa ta mndu ŋa sləgay, tsatsi guli ta vlan̄tá skwi ŋa zay. Tsatsi guli dza'a vlaghunatá inda hulfa ta kumə kuni, ŋa tfaghunaghatani ta wi ta ghəŋani ŋa sgakwa dza'a ghuni ta kəma ta kəma ma maga zdaku. ¹¹ ŋa gdātani ta tfaghunaghatawi ma inda skwi, ŋa nzakwa ghuni ka gwal ta muvla inda fitik. ŋa rfay ndəghata mnduha ta Lazglafta ta ghəŋa katuha ya ta vlata həŋ nda ma dzva ŋni. ¹² Tsəna katu ta vlata kuni na ná, katan̄tá gwal zlḡhay nda ŋuduf yeya a ta magu tsi wu, ta sli'anafli'a ta mnduha ŋa va rfay tanj ta Lazglafta. ¹³ Tsa slna dza'a kuni magata ya dza'a maran̄tá nzakwa ghuni, ŋa zləzlvay tanj ta Lazglafta ta ghəŋa snata ghuni ta Lfida Gwada Kristi. Dza'a zləzlvay həŋ guli kabga vəl d̄gay ghuni ta skwa ghuni nda həŋ, ta vlay kuni guli ŋa sanlaha. ¹⁴ Dza'a magay həŋ ta du'a da Lazglafta ta ghəŋa kaghuni, ŋa mamay tanj ta kaghuni kabga tsa zdaku ta malaghutá mbraku magaghuna Lazglafta ya. ¹⁵ Rfamarfa ta Lazglafta ta ghəŋa mbəhu ya mbəhama tsi kul mnavata nda wi ya.

10

Katay Pwal ta ghəŋani da gwal ta tsaftá gwada tida

¹ I'i Pwal kaghəŋa da, ta ndə6a dzvu yu da kaghuni, nda hanatá ghəŋ nda zdaku manda ŋa Kristi. Ka lu ta mnay ta i'i ná, ka mataba ghuni yu

* 9:2 Ngha ta 2 La Kwarejnt 1:1. † 9:9 Ngha ta Zabura 112:9.

ya ná, leftekwa yu, ka haɗ yu mataba ghuni ya guli ná, ta sidi yu, ka lu.
² Ta ndəbāghunandəba yu ta dzvu, yaha kuni gidiftá sidi ɓhadaghar yu da kaghuni, kabga dza'a gay yu kahwathwata ta sidi nda tsa gwal ta ngha aŋni kazlay: Slna slu'uvgha ta magə həŋ kə'a ya.

³ Aŋ mndani, mnda səla aŋni, tsaw vulu manda ŋa mnda səla a ta vulu aŋni wa. ⁴ Huzla ta kəl aŋni ka vula tsa vulu ya ná, huzla ta kəl mnda səla ka vulu a wa. Lazglafta ta vlarŋnatá tsa ŋaŋni huzla nda mbra ta zadánatá vla difa ghumaha Lazglafta ya. Ta zadánazada ŋni ta ghwadaka ndanu ta ndanu mnduha. ⁵ Ta ŋarapŋara ŋni ta inda ghwadaka ndanuha ta ndanata gwal ta gla ghəŋ ta pya snaŋtá Lazglafta. Ta gwaday aŋni ta gwaɗa ŋa ksanaktá ndana mnduha ŋa sna gwaɗa Kristi. ⁶ Ka snasna kaghni katsi ná, nda fa vgha aŋni ŋa dvanaghatá gwal kul snay mataba ghuni.

⁷ Nghawangha ta skwi ta magaku ɓa! I'i ná, ŋa Kristi yu, ka ká mndu, ka vrinjra tsi ta ndanu katsi ná, dza'a nda ngha kazlay: Ŋa Kristi aŋni guli kə'a.

⁸ Vlihavla Mgham Yesu ta glaku ŋa sladaghunaf, ŋa zlabighunista a wa. Ghuban ghuba yu ta ghubakwa da nda tsaya, haɗ tsaya dza'a ksa i'i ka hula wa. ⁹ Ma ndana da ná, zba gagaghunafá zləŋ a ta zbu yu nda tsa ɗelewera da ya wa. ¹⁰ Aŋ mndani, ka sanlaha ta mnay na: «Vinday Pwal ta ɗelewer ŋa mu ya ná, tsəna skwi nda bla magay na kə'a ta vinday, nda sidi nda sidi kay guli. Saghani da taba mu kay guli ná, haɗ ta gwaɗa nda mbraku wu, haɗ hayhaya gwaɗa ta gwaɗata tsi kay guli wu.» ka həŋ. ¹¹ Dina ka snaŋta tsa mndu ta mnay mantsa ya kazlay: Ka nu vindam ŋni ma ɗelewer ŋni ma nzakwa ŋni di'ŋ nda kaghuni ya ná, manda va tsaya dza'a maga ŋni ta slna ŋni laghar ŋni da kaghuni kə'a.

¹² Blubla aŋni ka hahəŋ! Si wa aŋni ŋa gara vgha nda həŋ na! Hahəŋ ka ghəŋa tanj ta klaftá ghəŋa tanj ka gara ghəŋa tanj. La rghaha! ¹³ Ghuba a aŋni ta ghəŋa ŋni ka malaghutá ya ta raku wa. Ma kuraghuta vli granŋaf Lazglafta ta maga aŋni ta slna ŋni. Kuraghwa tsa vli granŋaf Lazglafta ya tsa kəl aŋni ka labə da kaghuni ya. ¹⁴ Ma laba ŋni da kaghuni ná, tsughwadaghu a ŋni ta kuraghuta tsa vliha kuraŋna tsi ya wa. Tinəl aŋni ta klədaghunaghatá gwaɗa Kristi. ¹⁵ Haɗ aŋni ta Pak kuraghuta vli vlarŋna lu, ka ghərɓaku ta ghəŋa magatá slna sanlaha wa. Skwi faf aŋni ta ghəŋ tida ná, má ka sgavaghasga zlgəŋ nda ŋuɗufa ghuni, ka sgavaghata slna ŋni mataba ghuni manda ya kuraŋna* Lazglafta, ¹⁶ ŋa dza'a ŋni mna Lfida Gwaɗa ma sana hadikha di'ŋ nda kaghuni. Va a ŋni ta dza'a maga slna ma vla ksa slna sanlaha, ŋa ghərɓay ŋni ta ghərɓaku ta ghəŋa slnaha ghada hahəŋ ta magata wa.

¹⁷ «Ka ta kumay mndu ta ghərɓaku katsi ná, ka ghərɓa tsi ta ghərɓakwani ta Mgham Yesu†» ka lu ta mnay. ¹⁸ Mndu ta ghuba ghəŋani a ta rfu lu wa, mndu ta ghubu Lazglafta ya.

11

I Pwal nda ghwadaka gwal ghunay

¹ Ka ksa kuni ta ŋuɗuf nda i'i, wana yu dza'a gwaɗa ka rghargha. Manda va tsaya ná, ka ksa kuni ta ŋuɗuf. ² Ta draku yu ta ghəŋa kaghuni manda ŋa Lazglafta. Kristi zə'ala dzugwa ghuni, ka yu ka vlaghunata. Ta kumay yu tama ta nzata ghuni nda ghuba, ŋa vlata da ta kaghuni manda ya ta vlə lu ta makwata patsapatsa ŋa zə'al dzugwani ya. ³ Skwi ta zləŋ yu kwenkwer ná,

* 10:15 Ngha ta Ruma 15:17-21. † 10:17 Ngha ta Irmiya 9:23, 1 La Kwareŋt. 1:31.

duŋwa lu da baraghatá kaghuni, da tsaghutá kuni ta tsa vərda ndi'atá vgha ghuni nda Kristi ya, da nzaku tsi manda ŋa Hawa lagha nahadik da baraftha nda hidakwani ya na, ka yu. ⁴ Zlənə da guli ná, kabga dər wati ma mndu ta lagha tagha skwi ta ghəŋə Yesu tskəm nda tsa ŋəŋni taghaghunaf ŋni ya ná, gi ta tsu'ay kuni. Mnaghunaha ta gwada ta ghəŋə Sulkum tskəm nda ya zlghaf kuni, ta tsu'ay kuni. Mnaghunaha ta gwada tskəm nda Lfida Gwada ya zlghaf kuni guli, ta tsu'ay kuni.

⁵ Ka mghama gwal ghunay ta ngha kaghuni ta tsa mnduha ya, ama grafgra i'i kazlay: Walaŋ a hən ta malaghutá i'i wu kə'a. ⁶ Aŋ mndani, pərdaf a yu ta snantá gwada wu, ama nda sna yu ta skwi ta gwadə yu. Ma inda skwi magə ŋni ná, maraghunamara ŋni dər nda ta tva wati ma skwi tsi.

⁷ Ma fitika mnay da ta Lfida Gwada Lazglafta ŋa ghuni ná, ka mbalay si ta mnaghunata yu. Ka vraganata yu ta ghəŋ, kabga ŋa ŋlaghunafta. Nda nza tsa ka dmaku ra? ⁸ Ma tsa fitika magay da ta slna ŋa ghuni ya ná, sanlaha ma Igliz si ta nghapta ka i'i. Na taŋ ma skwi tskəgudunus yu ta hən ka maga slna ŋa ghuni. ⁹ Ma tsa nzakwa da da kaghuni ya, ta pdatá yu ta skwi ná, had yu ta daway da kaghuni wa. Zwanama ta sabi ta hadika Mekaduniya ta klidikta skwi ta pdata yu. Ma tsa fitik ya, faghunagha a yu ta ndəgaku wa. Manda va tsaya guli dza'a kdənŋa yu ta kwal kul dawutá vli da kaghuni. ¹⁰ Ta ghubakwa da yu nda tsaya, had mndu ta inda hadika Akaya* dza'a pyaftá i'i wa. Na skwi ta mnə yu na ná, kahwathwata da ta mna yu ma hga Kristi ta nzakway ma i'i. ¹¹ Kabgawu kəl yu ka mnay mantsa na? Kwala da kul dvutá kaghuni ra? Nda sna Lazglafta kazlay: Dvudva yu ta kaghuni kə'a.

¹² Manda va na kwala da kul tsu'aftá skwi da kaghuni na ná, manda va tsaya dza'a kdənŋa yu, kabga yaha tsa ghwadaka gwal ghunay ya da mutsaftá ghurum ŋa ghərɓaku kazlay: Manda va ŋəŋni ta maga tsi ta slna kə'a. ¹³ Vərda gwal ghunay a tsa mnduha ya wa. Slna nana mndu ta magə hən. Manda gwal ghunay Kristi ka hən ta klaftá ghəŋə taŋ. ¹⁴ Skwa ndərmimay a tsaya wa! Halaway ka ghəŋani guli ná, ta klafkla ta ghəŋani ka niŋta manda duhwala Lazglafta ta wudaku. ¹⁵ Skwa ndərmimay a klafta tsa gwal ta maganatá slna ya ta ghəŋə taŋ ka niŋta manda gwal ta tagha vərda skwi ŋa mnduha wa. Ma kdəvaktani ná, dza'a mutsay hən ta nisəla taŋ ka gragra nda slna taŋ ya maga hən.

Ghuya dənŋa Pwal

¹⁶ Ka yu ta vrəŋliŋtá mnay ná, ma fa kuni ta i'i manda rgha. Ka si fafa kuni ta i'i manda tsaya, ka nza yu ka tsa rgha ya, ŋa laviŋta i'i ta ghərɓəŋta ghərɓakwa da guli. ¹⁷ Na gwada dza'a yu mnay na ná, dza'a gwadə manda ya ta zdəganatá Mgham Yesu a yu wu, manda va ŋa mndu ka rgha dza'a gwada yu. Grafgra yu ta skwi dza'a ghərɓə yu ta ghərɓaku tida guli. ¹⁸ Tsəhala nda ndəgha mnduha ta ghərɓaku manda ŋa slu'uvgha ya ní, i'i guli ná, dza'a ghərɓay yu mantsa ya. ¹⁹ Nda hidá kaghuni kahwata, ta ksanatá ŋuduf ka tsu'aftá la ka rgha nda rfu. ²⁰ Ta rfu kuni nda fata mndu ta kaghuni ka vu'a taŋ. Ta rfu kuni nda zata mndu ta kaghuni. Ta rfu kuni nda ksamta taŋ ta kaghuni ma dzva taŋ. Ta rfu kuni nda nzaghunaghata taŋ. Ta rfu kuni nda dzuɓaghunata taŋ. Ta ksay kuni ta ŋuduf ta ghəŋə indani. ²¹ Ta ksə ka hula mnay ta aŋni, traptra aŋni ta magay manda tsaya. Ndanana ná, dza'a gwaday yu ta gwada manda ŋa rgha.

* 11:10 Akaya: Ngha ta 2 La Kwarentj 1:1.

Ka si ta għerḅaku sanlaha ya ná, dza'a għerḅay i'i guli ta għerḅaku. ²² Ka la Hebru hahəj, mantsa ya i'i guli. Ka la Isra'ila hahəj, mantsa ya i'i guli. Ka zivra Abraham hahəj, mantsa ya i'i guli. ²³ Ka gwal ksanatá slna ta Kristi hahəj, wana yu dza'a gwada manda mndu nda ksa da halaway: Malaghumala yu ta hahəj dekdək. Ma vəl hərfaku tsi, ndada a hərfuta yu wa. Ma lamə da gamak tsi, ndada a lama yu wa. Ma mutsaftá dzu tsi, malghumala ŋa da ka ŋa taŋ. Lagha ta wa hdak tsi, mbədava a ŋa da wa. ²⁴ Hutaf səla da ta mutsaftá sləvu[†] fwadmbusak had turtuk wu, da la Yahuda. ²⁵ Hkən səla lu ta dgaptá i'i, turtuk səla lu ta zlzlərtsatá i'i, hkən dədaghata da drəf nda kwambalu. Vagha vagha yu turtuk nda hani tani ta mghama drəf. ²⁶ Ma wawakwa da nda səla tazlay ná, dagala ghuya daŋwa su'u yu ma zalaha, dagala ghuya daŋwa su'u yu da la gənda, dagala ghuya daŋwa su'u yu da la ini, dagala ghuya daŋwa su'u yu da gwal kul snanťá Lazglafta. Dagala ghuya daŋwa su'u yu ma luwaha nda ya tahula luwaha. Dagala ghuya daŋwa su'u yu, ta drəf. Dagala ghuya daŋwa su'u yu da zwanamaha ka ghwadak. ²⁷ Tazlay ná, ta hərfuhərfa yu, ta duda vgha da ta maga slna, had yu ta faftá hani ta iri bađu ma sani wu, bađu ma sani ta dzay maya nda ndala ta i'i, had yu ta mutsaftá skwa zay bađu ma sani wu, ta dzay mtaŋl ta i'i, ta pdəpda yu ta lgut ŋa fafta ta vgha. ²⁸ Zlanha lu ta hamatani, mala skwi ma ghəŋa da ná, ta ndanay yu ta inda Igliz inda fitik. ²⁹ Htuta mbrakwa mndu ya ná, manda skwi i'i ya kaghəŋa da. Zləmbamtá mndu ma dmaku, ndada a kə'a ta dra i'i ta wa ŋuduf wa.

³⁰ Ka skwi ŋa għerḅay da tsi katsi ná, hta ta mbrakwa da skwi ŋa għerḅay da. ³¹ Nda sna Lazglafta Dani ma Mghama mu Yesu ta zlzləlvu lu ŋa kdəkedzeŋ ya kazlay: Tsakala a yu ta wi wu kə'a. ³² Ma fitika nzakwa da ma luwa Damas ná, mbadaka ŋumna ya ta ksa slna mista mgham dagala ta hgu lu ka Aritas, ka pghatá mnduha ta watgha luwa Damas ŋa dakwatsa i'i. ³³ Ama, ka habaftá lu ta təŋ ta tughuba ka famta i'i mida, ka fagihata nda ta sana ghurum ta muhula luwa. Mantsa ya ndapta[‡] yu ma dzvani.

12

Ta rfu Pwal nda ghuyayni ta daŋwa ta ghəŋa Kristi

¹ Nda nza tkwe' ka għerḅay da ta għerḅaku dər ra a tsi. Ndanana tama, dza'a gwada yu ta ghəŋa skwi maridŋ Mgham ka snadimta. ² Mamu sana mnda zlghay nda ŋuduf klagha Lazglafta ta mahkəna luwa. Ta magay na ta ghwanpdə fwada vakwani. Ka va klagha tsakwam tsi tama, sna a yu wa. Ka va maranaŋ nda mara tsi, sna a yu wu, Lazglafta yeya nda sna. ³ Manda va tsaya ná, klaghakla Lazglafta ta tsa mndu ya da luwani. Ka va klagha tsakwam tsi tama sna a yu wu, ka va maranaŋ nda mara tsi, sna a yu wu, Lazglafta yeya nda sna. ⁴ Ma tsa lafani da hada ya, ka snanťá tsi ta gwadaha ya kul lavinťá lu ta rusay. Vlan a lu ta tvi ta mnda səla ŋa vrinťa mnay guli wa. ⁵ Tsa mndu ya ŋa da má dza'a ghubay. I'i tađa, htatá i'i ŋa da ta dza'a ghubay kweŋkweŋ. ⁶ Ka má ta kumay yu ta ghuba ghəŋa da ná, ma nza a yu ka rgha wu, kahwathwata má dza'a yu mnay. Ta warə nda wara yu ta ghuba ghəŋa da kabga yaha lu da klaftá i'i ka malaghuta ka skwi ya ta nghanťa lu ta i'i ta magay, ka skwi ta snanťa lu ta sabi ma wa da a tsi.

⁷ Kada kwala yu ta għerḅaku ta ghəŋa tsa skwa ndərmimay katakata mariha Lazglafta ya ná, ka fadimťá lu ta mbraz ma vgha ta nzakway manda

[†] 11:24 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 25:3. [‡] 11:33 Ngha ta Slna gwal ghunay 9:23-25.

duhwala halaway ghunaf lu ŋa dzadzudusta, ŋa pyaftá i'i ka ghərbaku. ⁸ Hkən səla da ta maga du'a má ŋa klinɲa Lazglafta ta tsa daŋwa ya. ⁹ «Vlaghavla yu ta zɔakatahuda da, prak ka nda tsa, ma hta ta ŋa gha ma mbraku ta maravata ŋa da ma mbraku,» ka'a nda i'i. Mantsa tama, mal ghərbay da ta ghərbaku ta ghəŋa hta ta mbrakwa da kada bukwamta mbrakwa Kristi ta i'i. ¹⁰ Tsaya tama ta kəl yu ka rfu nda hta ta mbrakwa da, nda raraza i'i ta rarazə lu, nda giri ta gə lu ŋa da, nda ghuya daŋwa ta ghuyə lu ŋa da, nda skwiha ya ta dza i'i ma vgha ta gwada ta Kristi. Ma tsa hta ta i'i ya ta mutsafta yu ta mbraku.

Ndana Pwal ta ghəŋa gwal zlgħay nda ŋuduf ma Kwareŋt

¹¹ Manda mndu nda ksa da halaway gwadata yu ta tsa gwada ya. Kaghuni ta mblaftá i'i guli. Kaghuni a ma dza'a ghuba i'i ra? Had skwi htap i'i ka tsa gwal ghunay ghuni dagaladagala ma kaghuni ya, dər má had hayhaya da wa. ¹² Njizla ta maraŋta nzakwa da ka mnda ghunay ná, nda nɣa kuni ta ksa ŋuduf ksə yu, nda nɣa kuni ta mandərmimi nda mazəməm nda ndaghata sanlaha ma skwi ma fitika nzakwa da da kaghuni. ¹³ Nahgani laghu yu maganata sanlaha ma Igliz, kul magaghunata yu ta kaghuni na? Aya! Mamu skwi kul magaghunata yu, dawəŋ a yu ta katihata ghuni wa. Plihawapla ta dmakwa da ta ghəŋa tsaya.

¹⁴ Nda fa vgha da ŋa labə da kaghuni ŋa mahkəna səla. Ka labla yu, skwa ghuni a ta psə yu wa, wəda kaghuni ta psə yu. Tazlay ná, zwani a ta tskanata skwi ta dadaha wu, dadaha ta tskanata zwani. ¹⁵ I'i ná, nda rfu dza'a vlaghunata yu ta inda skwa da nda ghəŋa da tani ŋa kata kaghuni. Dza'a htanaghuta nda hta kaghuni ta dʋuta i'i kabga dʋuta da ta kaghuni ra?

¹⁶ Nda sna kaghuni kazlay: Dawa a yu ta katihata ghuni wu kə'a. Ama ka sanlaha mataba ghuni ta mɲay ná, hiduhida Pwal, nənɔapnənɔa ta amu, ka həŋ. ¹⁷ Kinawu nənɔapta yu ta kaghuni tama? Ari mamu ya mataba tsa mnduha ghunadap yu da kaghuni ya, ta gataftá skwa ghuni ka kladiɲta na? ¹⁸ Ndəbana ndəba yu ta dzvu ta Titus ka labə da kaghuni, ka ghunaf ta yu ta sana zwanama guli mistani*. Ma tsa laba Titus da kaghuni ya ná, mamu skwa ghuni gatugadughunus tsi ra? Ta tva turtuk a mbada ŋni ta mbada nda Titus ra?

¹⁹ Ka waya ka skwi nda kda fitika ghuni ta ndanay kazlay: Ta zba wadapta ghəŋa ŋni da kaghuni ŋni kə'a. Mantsa a wu! Ta kəma Lazglafta ta gwada ŋni ta gwada manda ya ta kumə Kristi. Graha da ya ta dʋu yu, inda tsa skwiha ta magə ŋni ya ná, ŋa ŋla kaghuni ta kəma ta kəma, ta maga ŋni. ²⁰ Skwi ta zləŋ yu ma tsa labə dza'a labə yu da kaghuni ná, duŋwa yu da kwal kul slafta ta kaghuni mantsa ta kumə yu ya, ta slaftá kaghuni ta i'i mantsa kul kumə kaghuni ya ná, ka yu. Ta zləŋay yu ta slanaghata da mataba ghuni ta zləda wi, nda draku, nda gufwatá ŋuduf, nda dʋuta ghəŋ, nda tsanavata gwada ta mndu, nda tsa mndəra mndu, nda gla ghəŋ, nda hwazlabaku. ²¹ Sana skwi ta zləŋə yu ma tsa labə dza'a labə yu da kaghuni ya guli ná, duŋwa yu da nzata ma hula ta kaghuni, ta kəma Lazglafta da ná, ka yu. Zləŋa da ná, da slanaghata yu ta gwal ta maga dmaku manda va ya snu həŋ ta kwalaghutá paya tva taŋ ta ghəŋa hliri ta hlə həŋ, nda maga sli'insli iŋ ta magə həŋ, nda sanlaha ma mndərga tsa ghwadaka skwiha ya.

13

Kɔavakta vlata Pwal ta hidaku

* 12:18 Nɣa ta 2 La Kwareŋt 8:22.

¹ Mahkəna səla da na ta dza'a labə yu da kaghuni na. Ka labla yu, dza'a tsanaghatsa mu ta guma ta gwal ta magata ghwadaka skwi. «Kada laba skwi nda tvani, mamu ka masləmtsəkha his ka hkən* a tsi,» manda ya nda vinda. ² Ma mahisa səla da ta labə da kaghuni, zlahanaghazlaha yu ta gwal ta magatá dmaku nda pďakwa inda sanlaha. Ndanana, dər má di'ij yu nda kaghuni ná, ta vrafvra yu ta va tsa gwada da mnə yu ma tsa fitik ya kazlay: Ka vradapvra yu da kaghuni, had ya dza'a zlanja yu dər turtuk wa. ³ Tsəhala ta kuma graftá skwi kuni kazlay: Ta gwada Kristi nda ma wa da kuni ya, dza'a nda sna kuni. Hətu a mbrakwa Kristi mataba ghuni wa, ta maraŋmara ta mbrakwani mataba ghuni. ⁴ Aŋ mndani, ma fitika zləŋaftá Kristi ta udza zləŋay, htu hta mbrakwani, ama ka nzatá tsi nda hafu nda mbrakwa Lazglafta. Aŋni guli, nda hta mbrakwa aŋni ma guyata vgha ŋni nda tsatsi. Ama dza'a maraghunanə mara ŋni kazlay: Nda hafu ŋni kawadaga nda tsatsi ma mbrakwa Lazglafta kə'a.

⁵ Ndanawandana kaghuni ka ghəŋa ghuni ta ghəŋa ghuni, ŋa grafta ghuni ka ma zlgħay nda ŋuduf kuni tsi, ka kitsi. Ndanawandana kaghuni ba ka ghəŋa ghuni, tsatsaf a kuni kazlay: Mamu Yesu Kristi ma kaghuni kə'a ra? Ba tsatsaf a kuni tďukwa kasi' i wa. ⁶ Aŋni tani, tsatsafatsa aŋni, ta graftá ŋni guli ná, dza'a nda sna kaghuni. ⁷ Ta maga du'a ŋni da Lazglafta yaha kuni magəgəltá ghwadaka skwi. Va a ŋni ta mnay kazlay, kďanakkda aŋni ta inda skwi kə'a wa. Skwi dīna kwenkwenə maga kuni, ka aŋni nda kaghuni dər má nda hta aŋni ká mnduha ta nghay. ⁸ Had' sana skwi lavij aŋni ta maganavatá kahwathwata wu, slna tsa kahwathwata ya ŋa aŋni ta magay. ⁹ Ka nda mbra kaghuni ta tva Lazglafta dər nda hta mbrakwa aŋni, ta rfu aŋni. Du'a aŋni da Lazglafta ná, má tsidid'ká kuni nzatá, ŋa aŋni. ¹⁰ Skwi kəl yu ka vindaghunaftá na delewer na, ta di'ij yu nda kaghuni na na, kabga va a yu ta dava kaghuni ƒhadaghar yu da kaghuni wa. Vlihavla Mgham ta mbraku ŋa ŋla kaghuni ta kəma ta kəma, ŋa baďzighunista a wa.

¹¹ Zwanama da, dughwana ka kuni nzata, ka nzata kuni nda rfu, zbawazba ta nzata tsidid', brusuvuswa vgha ghuni, nda dzratawi ka kuni nzata, nza-wanza nda zďaku mataba ghuni. Mantsa ya ná, dza'a nzanza Lazglafta ya ta d'vutá mnduha, ta vla zďaku ŋa mnduha nda kaghuni.

¹² Gaguvuswa zgu nda brusa vgha.

Ta ga zgu inda gwal zlgħay nda ŋuduf ŋa ghuni.

¹³ Ka nza zďakatahuda Mgham Yesu Kristi, nda d'vutá mnda Lazglafta, nda guyata vgha ma Sulkum nda ghuəa nda kaghuni demdem.

* 13:1 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 19:15, Mata 18:16, 1 Timute 5:19, Hebru 10:28.

Tsgha ta lwa Pwal ŋa La Galat

Ga zgu

¹ Nana delewer na ná, i'i Pwal ta nzakway ka mnda ghunay ta vindaghu-nafta. Daga da mnduha a sagha tsa nzakwa da ka mnda ghunay ya wu, sana mndu a guli ta kladíktá lwani wa. I Yesu Kristi nda Lazglafta Da ta sli'aganaptá Yesu ma mtaku ya, ta ghunaftá i'i. ² Ta ga zgu inda zwanama ta nzaku kawadaga nda i'i hadna, ŋa inda kaghuni gwal zlgħay nda ŋuđuf ta hadíka Galat*. ³ Ka nza zđakatahudi nda zđakwa i Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni. ⁴ Vərđa Yesu kaghəŋani ta vlatá ghəŋani ŋa mbamafta ma dmakwa mu. Ka hlagamaptá ma na ghwadaka nzaku ta na zamana ná, manda ya kumaŋ Da mu Lazglafta. ⁵ Ŋa Lazglafta glaku ŋa kđekedzeŋ. Amin.

Turtuktuk Lfida Gwada

⁶ Ta ndərmim nda ndərmima yu, ka kuni gi mbəđanató hul ta Lazglafta ya ta hgəŋtá kaghuni ma zđakatahuda Yesu Kristi, ka lagħwi da sna sana gwada. ⁷ Ka kahwathwatani ka lu gwaday na, had sana Lfida Gwada wa. Kəl yu ka mna tsaya ná, mamu sanlaha ma mnduha ta mbađa ghəŋ ghuni, ta kuma mbəđanaftá Lfida Gwada† Kristi. ⁸ Ka i'i nda kaghuni wa! Ka lagħa sana mndu, dər wa na aŋni na tsi, dər duhwala Lazglafta ta luwa tsi, ka mna sana gwada tskəm nda ya mnaghuna aŋni katsi ná, ka nza tsa mndu ya nda ksi'a. ⁹ Mnumna yu má mndani, wana yu ta vrəgliŋtá mnəglaghunata ndanana. Ka mnaghunamna sana mndu ta sana gwada tskəm nda ya snaŋ kuni da aŋni katsi ná, ka nza tsa mndu ya nda ksi'a.

¹⁰ Vani tama ná, ka zđəganata yu ta mnduha ka yu ta kəl yu ka mnay manda nana re, ari ka zđəganata yu ta Lazglafta a na? Zđəganata dá ta mnduha ta psə yu ra? Ka zđəganata dá ta mnduha ta psə yu katsi ná, nza a yu ka mnda ksanatá slna ta Kristi nda tsa wa.

Zbapzba Lazglafta ta Pwal ka mnda ghunay

¹¹ Zwanama dá, ta snaghunamsna yu kazlay: Nana Lfida Gwada ta mnaghunata yu na ná, sabi da mnda səla a wu kə'a. ¹² Manda va tsaya ná, snaŋ da mndu a yu wu, mndu a guli ta tagħadifta wa. Yesu Kristi ka ghəŋani ta gunidŋta.

¹³ Nda sna kaghuni ta nzakwa da ghalya ma nzakwa da ma dina la Yahuda. Ma tsa fitik ya ná, si ta gay yu tiri ŋa Igliza Lazglafta, si ta kumay yu ta zadənatá həŋ. ¹⁴ Mataba kamtagħuha dá ná, mal i'i si ta ŋavata ka ksa dina la Yahuda. Hamha yu ta ghəŋa da ka ksa dina dzidziha‡ dá.

¹⁵ Kulam nda tsa, zbuzba Lazglafta ta i'i daga ma nzakwa da ma huda ma dá. Ka zđidŋtá tsi ta hudi ka hgəftá i'i, ŋa ksa slnani. ¹⁶ Ka snidimtá tsi ta zwanani ŋa dza'a da mna gwada ta ghəŋani ŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ma tsa fitika snidimtani ya, gi sli'af a yu ka lagħwi dawaŋtá hidaku da mndu§ wa. ¹⁷ Sli'af a yu guli ka lafi da luwa Ursalima da guyaftá vgha nda gwal

* **1:2** Ngha ta Slna gwal ghunay 16:6. † **1:7** Ngha ta 2:3-5, aya 12-14. ‡ **1:14** Slna gwal ghunay 8:3, 22:3-5, 26:9-11. § **1:16** Ngha ta Slna gwal ghunay 9:3-6, 22:6-10, 26:13-18. Aya 15: gray nda Isaya 49:1, Irmiya 1:5.

ta tinlaghutá nzakway ka gwal ghunay, ka i'i wa. Ka sli'afta yu ka laghwi ta hadika Arabiya. Tahula tsa, ka vragaptá yu ka laghwi da luwa Damas. ¹⁸ Tahula vaku hkæn tama, ka sli'aftá yu ka lafi da Ursalima ña snañtá Kefas, ka magatá yu ta fitik ghwanpðə hutaf* ga tañ. ¹⁹ Had'sanlaha ma gwal ghunay guyaf yu ta vgha nda hən wu, ta ghəña Yakubu zwanamani ma Mgham† Yesu yeya guyaf ñni ta vgha nda tsi. ²⁰ Nana skwi ta vindi yu ña ghuni ná, tsakalawi a wu, kahwathwata ya, ta kəma Lazglafta ta gwada yu.

²¹ Manda sli'afta da ma luwa Ursalima, ka laghu yu ta hadika Siri nda ya ta hadika Silisi. ²² Ma tsa fitik ya, had'ya nda sna ta i'i mataba Igliz ta hadika Zudiya wa. ²³ Gwada ta mnə lu ta ghəña da yeya snañ hən kazlay: Tsa mndu si ta giri ña amu ghalya ya kay ta mbədavafta ndana, ka mna gwada ta ghəña tsa Lfida Gwada si ta kumə tsi ta zadánata ya, ka hən. ²⁴ Manda snañta tañ kazlay: Nda mbəda nzakwa da kə'a, ka zləzlvu hən ta Lazglafta ta ghəña da.

2

Pwal ma Ursalima

¹ Vaku ghwanpðə fwað tahula tsa, ka vrəgladaftá yu da luwa Ursalima kawadaga nda Barnabas, ka kladanaftá Titus ta səla dá*. ² Kəl yu ka vrəgladafta ná, Lazglafta ta gunidíntá tvi kazlay: La kə'a. Manda lafa da, ka nzata yu kawadaga nda gwal ta nghə lu ka la mali ta ghəña gwal zlgħay nda ñuduf. Ka mnananñtá yu ta hən ta gwada ta ghəña Lfida Gwada ya ta mnə yu ña gwal kul nzakway ka la Yahuda, kada kwala tsafaratá vgha da, nda ñavata ya ta ñavata yu ma tsa slna ya nzata ka bətbət. ³ Titus gratá wawakwa da ná, mnda la Grek ya. Had' mndu ta walañtá mnanata kazlay: Ba tsaghatá fafad kə'a nda tsi wa. ⁴ Sabsa gwada ta tsa fafad kabga mamu sanlaha ma zwanama† ka ghwadak ta kdikadamta nzamta mataba ñni, ña badza tsa fala'uwata vgha ñni ma Yesu Kristi ya. Ta kumay hən ta niñnista ka vu'a zlahu Musa. ⁵ Walañ a ñni ta zlananñtá tvi dər ka ki'a ta hən wu, kada ñaghunata ñni ta kahwathwata Lfida Gwada.

⁶ Ama tsa gwal ta nghə lu ka la mali ta ghəña gwal zlgħay nda ñuduf ya ná, had'sana skwi sganagha hən ta ghəña tsa skwi ta taghu yu ya wa. Da i'i tada, dər má wa hən, kaskwa turtuk hən da i'i, kabga had' Lazglafta ta gala mndu‡ wa. ⁷ Nziya nza tsi ná, grafgra hahən kazlay: Vlihavla Lazglafta ta slna dza'a mna Lfida Gwada ña gwal kul nzakway ka la Yahuda, manda va ya mnana tsi ta Piyer ña dza'a da mnay ña la Yahuda ya kə'a. ⁸ Tsa Lazglafta ta ksa slna ma Piyer ta ghunafta da la Yahuda ya ná, va tsa Lazglafta ya ta ksa slna ma i'i, ta ghunaftá i'i guli da gwal kul nzakway ka la Yahuda. ⁹ Grafta i Yakubu nda Kefas nda Yuhwana ta nzakway ka gugudí mataba Igliz ta tsa zdakatahudi zdídiñ Lazglafta ya, ka zgwanñatá hən nda Barnabas ña marañtá guyatá wa tañ nda añni. Ña dza'a añni tvə la Grek, ta dza'a hahən tvə la Yahuda. ¹⁰ Ka havapta kuni ka gwal ka pđu, ka hən yeya skwi mnanəna hən. Ka magə§ yu guli ta tsa slna ya.

Dvanaghata Pwal ta Kefas

* **1:18** Ngha ta Slna gwal ghunay 9:26-30, nda Yuhwana 1:42. † **1:19** Ngha ta Slna gwal ghunay 2:9, nda 15:13. * **2:1** Slna gwal ghunay 11:30, 15:2. † **2:4** Ngha ta Slna gwal ghunay 1:7. Gray nda 1:6. ‡ **2:6** Gray nda Vrafta ta Zlahu 10:17. § **2:10** Slna gwal ghunay 11:29-30.

¹¹ Manda lagha Kefas da luwa Anṭakiya*, ka dvanaghatá yu ta kəma mnduha ta ghəŋa bədzaku ya maga tsi. ¹² Skwi ta magay ná, ta taŋtaŋ, ta zay Piyer ta skwi kawadaga nda gwal zlgħay nda ŋuḍuf ka gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ma sana fitik tama, ka ghunadaptá Yakubu ta sana mnduha da aŋni. Manda 6hadagħata tsa mnduha ya, ka tsagħutá Piyer ta vgha, kabga zləŋa gwada da la Yahuda. ¹³ Ka tsagħutá sanlaha ma la Yahuda ta nzakway ka gwal zlgħay nda ŋuḍuf ta vgha guli manda tsa ŋa Piyer ya. Ka dədamtá Barnabas guli da tsa ghwadaka ndana taŋ ya. ¹⁴ Ngħay dá ná, haḍ tsa magakwa taŋ ya ta gra vgha nda Lfida Gwada wu, kəl yu ka dvanaghatá Kefas ta kəma mnduha kazlay: Ka si kagħa ta nzakway ka la Yahuda, manda ŋa gwal kul nzakway ka la Yahuda ka ka ta nzaku, nzakwa a ka manda ŋa la Yahuda wu, kabgawu ta kəl ka ka mbla gwal kul nzakway ka la Yahuda ŋa nzaku manda ŋa la Yahuda na? ka yu.

Nda mba dər wa ta zlgħafta

¹⁵ Aŋni ná, la Yahuda 6uzul ŋni. Nza a aŋni ka gwal kul nzakway ka la Yahuda kul snaŋtá Lazglafta wa. ¹⁶ Dər má mantsa tsi, nda sna amu kazlay: Mndu ya ta nzakway tḍukwa ta wa ira Lazglafta ná, tsaya mndu ta zlgħaftá Yesu Kristi, mndu ta maga skwi ta kumə zlahá Musa a wu kə'a. Tsaya tama kəl aŋni ka zlgħaftá Yesu Kristi ŋa nzakwa ŋni ka gwal tḍukwa ta wa ira Lazglafta†. Tagħəŋa vəl magay ŋni ta skwi ta kumə zlahá Musa a wu, kabga haḍ mndu dza'a nzata ka mndu tḍukwa ta wa ira Lazglafta ma magayni ta skwi ta kumə zlahá Musa wa. ¹⁷ Aŋni ta nzakway ka la Yahuda, ta zbay ŋni ta nzakway ka gwal tḍukwa ta ira Lazglafta nda ma zlgħafta ŋni ta Kristi. Tsa slaŋnagħa lu ka gwal dmaku ní, nu ká lu dza'a mnay? Dza'a maray tsaya kazlay: Ta vla mbraku ŋa dmaku Kristi nda tsa kə'a ra? Dər nekww, haḍ tsaya mantsa wa. ¹⁸ Wya tsi, ka mbəḍglavambəda yu ka vrafta ta zlahuha ya si zlanava yu ghalya katsi ná, ksuksa yu ta ghəŋa dá nda tsa. ¹⁹ Zlahu ta dzatá i'i, kəl yu ka zlaŋtá zlahu ŋa nzakwa dá nda hafu da Lazglafta. Ma zləŋaftá Kristi ta udza zləŋay ná, kawadaga mtuta yu nda tsi. ²⁰ I'i, kata hafay yu ta hafu katsi, i'i a ta hafay wa. Tsa Kristi ta nzakway ma i'i yeya. Ka ta nzaku yu nda hafu ma slu'uvgha dá ndanana guli katsi, ta nzaku yu nda hafu ma zlgħay nda ŋuḍuf ma Zwaŋa Lazglafta ta ḍvutá i'i ka vlatá tsi ta ghəŋani ta gwada ta i'i. ²¹ Va a yu ta vzlaŋtá zḍakatahuda Lazglafta wa. Ala ka lavinlava lu ta nzakway ka mndu tḍukwa tawa ira Lazglafta nda ma maga skwi ta kumə zlahá Musa ya katsi, haḍ hayhaya mtuta mtu Kristi nda tsa tama wa.

3

Ka maga skwi ta kumə zlahu tsi, ka zlgħafta nda ŋuḍuf a tsi

¹ Aya la Galat ksu skwi! Nya sughunus lu na? Ya wya maragħunamara yu tsidid ta Yesu Kristi ta mtuta ta udza zləŋay. ² Ndanana ná, turtuk skwi ta ḍawaŋta yu da kaghuni: Nda ma magata ghuni ta skwi ta kumə zlahá Musa mutsafta kuni ta Sulkum nda ghuḅa re, ari ma snaŋta ghuni, ka zlgħaftá kuni ta Lfida Gwada ta mnə lu a na? ³ Nu ta ksutá kaghuni! Wya tiŋəl nda Sulkum nda ghuḅa zrafta kuni, ndanana tama ná, ta kumay kuni ta kḍiŋta nda slna slu'uvgha rki? ⁴ Tsaw inda tsa skwiha ta slaghunaghata ya ná, ka bətbət nzakwa tsi ra? Graf a yu kazlay: Ka bətbət nzakwani kə'a wa. ⁵ Tsa Lazglafta ta vlagħunatá Sulkum ta maga mazəməzəma mataba ghuni ya ná,

* **2:11** Ngħa ta Slna gwal ghunay 11:19-26. † **2:16** Ngħa ta Ruma 1:17, Zabura 143:2, Ruma 3:20, 22.

vəl magata ghuni ta skwi ta kumə zlahə Musa kəl tsi ka magaghunata re, ari vəl snan̄ta ghuni ka zlghaftá kuni ta Lfida Gwada a na?

Abraham ná, mndu ta zlghafta nda n̄dufya

⁶ Havakwahava ta nzakwa Abraham 6a! Nda vinda ma gwada Lazglafta kazlay: Ta Lazglafta fafta Abraham ta ghəŋ kəl tsi ka nzakw ka mndu tdukwa ta kəma Lazglafta kə'a. ⁷ Nda tsaya tama na, dina ka snan̄ta ghuni kazlay: Tsa gwal ta zlghaftá Lazglafta kahwathwata ya ta nzakway ka zwana Abraham kə'a. ⁸ Ka gwada Lazglafta ghada ta mnata ná, Lazglafta dza'a nanaftá gwal kul nzakway ka la Yahuda ka gwal tdukwa ta wa irani ma zlghafta tan̄ nda n̄duf, ka'a. Ka Lazglafta ghada ta mnanatá Abraham guli na: «Dza'a tfanaghatfa yu ta wi ta inda mndəra mndu nda ma kagha*,» ka'a. ⁹ Mantsa tama, tfanaghatfa Lazglafta ta wi ta gwal ta zlghaftá Lazglafta manda Abraham ta zlghafta ya.

¹⁰ Inda gwal ta faftá ghəŋa tan̄ ta maga skwi mna zlahu ná, nda ksi'a həŋ. Mantsa ya ná, nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Nda ksi'a inda mndu kul kdanaftá inda skwiha ya nda vinda ma deftera zlahu kə'a. ¹¹ Nda tsala kazlay: Had' mndu dza'a nzata ka mndu tdukwa ta wa ira Lazglafta kabga vəl magayni ta skwi ta kumə zlahə wu kə'a. Mantsa ya guli ná, nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay: Mndu ta nzakway ka mndu tdukwa ma zlghay nda n̄dufani, dza'a nzata nda hafu kə'a. ¹² Had' skwi ta guyanaftá zlahu nda zlghay nda n̄duf wa. Ka zlahu katak na: «Inda mndu ta ksatá inda tsa zlahuha ya ná, nda tsi dza'a nzata tsi nda hafu†» ka'a.

¹³ Kristi ta varagamapta ma tsa ksi'a zlahu ya, kabga niŋna lu ka ksi'atá mndu ŋa da manaka amu. Ka lu vindafta ma gwada Lazglafta na: «Inda mndu zləŋaf lu ta udzu‡ ná, nda ksi'a,» ka'a. ¹⁴ Mantsa ya maguta tsi, kada mutsafta gwal kul nzakway ka la Yahuda ta tsa tfawi tfanava lu ta Abraham ya nda ma Yesu Kristi. Tsaya tama dza'a kəl amu ka mutsafta nda ma zlghay nda n̄duf ta Sulkum tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən̄ ya.

Ta ta imi ta sləmən̄ nda zlahu

¹⁵ Zwanama da, ka graghunaf gra yu nda va skwi ta magaku da mnduha 6a: Ka lagha mnduha his ka dzraftawi ka thaftá dzvu tan̄ tida katsi ná, had' wa sana mndu ka 6adziŋta dər ka sganaghata ta ghəŋa tsa dzratawa tan̄ ya guli wa. ¹⁶ Manda va tsaya nzakwani da Lazglafta guli. Ŋa Abraham nda zivrani tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən̄. Vindaf a lu kazlay: Ŋa Abraham nda zivirhani§ kə'a manda skwi nda ndəgha həŋ wa. «Nda zivrani ka lu,» tsaya ta nzakway turtuk, ka Kristi. ¹⁷ Skwi ta kumə yu ta mnay ná, dzrafdzra Lazglafta ta wi nda Abraham. Ka zatá lu ta vaku fwaď dər mək nda hkən mbsak. Tahula* tsa kada sabi gwada ta zlahu. Tsaya tama na, laviŋ a tsa zlahu ya ta 6adziŋtá tsa dzratawi dzraf Lazglafta nda Abraham ya wa. Laviŋ a ta 6adziŋtá tsa imi tanaf Lazglafta ta sləmən̄ ya guli wa. ¹⁸ Ka si dza'a vlay Lazglafta ta za həga ŋa mndu, kabga vəl magatani ta skwi ta kumə zlahu katsi ná, mutsuglavata a ma ta ta imi ta sləmən̄ ŋa mndu wa. Tsaw tama ná, ma tsa tanaf Lazglafta ta imi ta sləmən̄ ta Abraham ya mutsafta tsi ta tfa wi.

* **3:8** Ngha ta Zlrafta 15:6, Ruma 4:3, aya 7: Ruma 4:16, aya 8: Zlrafta 12:3. † **3:12** Ngha ta Vrafta ta zlahu 27:26, Habakuk 2:4, gray nda Ruma 1:17, aya 12: ngha ta Zlahu 18:5, Ruma 10:5. ‡ **3:13** Ngha ta vrafta ta Zlahu 21:23. § **3:16** Ngha ta Zlrafta 12:7. * **3:17** Ngha ta Sabi 12:40.

¹⁹ Ka si mantsa tsi tama, kabgawu kəl Lazglafta ka vlatá zlahu? Vlanḡnavla, kabga ḡa snanḡa ḡni ta skwiha ya kul zđəganata. ḡa fitik kwitikw vlanḡnata tsi ha ka sagha tsa fitik dza'a kəl tsa zivir dza'a sabi ma Abraham, tanaf tsi ta imi ta sləmənḡ ya ka sagha. Duhwalha Lazglafta ta klaktá tsa zlahuha ya nda ma sana mndu ta nzakway mataba† mnduha nda Lazglafta. ²⁰ Mataba mnduha his ta nzakwa mndu matabu tazlay, ama hađ mndu ta nzakway matabu ma fitika tanaf ta Lazglafta ta imi ta sləmənḡ‡ ta Abraham wa.

Nu ta magə lu nda zlahu

²¹ Tsa ta ta imi tanaf Lazglafta ta sləmənḡ ya ná, zđəgana a ta zlahu nda tsa tama rki na? Mantsa ya a dekdek wa! Ka si má mamu zlahu ta laviḡta vlanḡta hafu ta mnduha kati ná, ma laviḡlava ta nanafá mnduha ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta guli. ²² Má ḡa nzakwani mantsaya na: «ksamksa dmaku ta inda mnduha ma dzvani,» ka lu vindafta ma gwađa Lazglafta. Nda nza mantsa ya, kada vlatá Lazglafta ta tsa ta ta imi ta sləmənḡ taf tsi ta sləmənḡ ya ḡa gwal ta zlgħaftá Yesu Kristi. Ta ghəḡa vəl zlgħafta tanḡ kwenḡkwenḡ dza'a kəl tsi ka vlanḡta hənḡ.

²³ Ta kul sagha gwađa ta zlgħay nda ḡuduf ná, nda nza zlahuha manda gwal ta ngha anḡi tsam tsi. Zlahu ta ngha anḡi ha ka sagha fitika gunanḡanḡa Lazglafta ta tva gwada ta zlgħay nda ḡuduf. ²⁴ Mantsa ya ná, zlahu ta nzakway ta ngha anḡi ha ka sagha Kristi, kada nzakwa ḡni ka gwal tdukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlgħay nda ḡuduf. ²⁵ Ndanana manda sagha gwađa ta zlgħay nda ḡuduf, ta hađ walḡanḡa ḡni ta nzata mista zlahu wa.

²⁶ Kaghuni demdem, nda nza kuni ka zwana Lazglafta ma zlgħafta ghuni ta Yesu Kristi. ²⁷ Kaghuni demdem, magaghunafmaga lu ta batem ma ndi'atá vgha ghuni nda Kristi, kada klaftá kuni ta sađani. ²⁸ Ma tsaya tama, ta hađ skwi ta dganatá la Yahuda nda la Grek wu, hađ skwi ta dganatá vu'a nda mndu kul nzakway ka vu'a wu, hađ skwi ta dganatá zgun nda marakw wa. Kaghuni demdem, kaskwa turtuk kuni ma ndi'atá vgha ghuni nda Yesu Kristi. ²⁹ Kaghuni, ka si nda ndi'a vgha ghuni nda Kristi, nda nza kuni ka zivra Abraham nda tsa, mutsafmutsa kuni ta za həga ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmənḡ§.

4

Vu'a a wu, Zwanḡ Lazglafta ya

¹ Wya skwi ta kumə yu ta mnay: Ka ta ka zwanḡ mndu dza'a za tsa həga ya, hađ skwi ta dganata nda vu'a dər má ḡani inda skwi wa. ² Ma tsa nzakwani ta ka zwanḡ ya ná, ta snanasna ta ḡa gwal ta nghapta ka tsatsi, nda ḡa gwal ta nghapta ka tsa huzlahani ya tani, ha ka lagha ta tsa fitik tsaf dani ya. ³ Manda va tsaya nzakwani da amu guli. Ma fitika nzakwa amu ka zwani ta kul sagha gwađa ta Kristi ná, ta ga vu'a skwiha ta ga mgham ma na ghəḡa hađik* na amu. ⁴ Ama magatá tsa fitik ya, ka ghunagata Lazglafta ta zwanḡani. Marakw ta yagata ma saghani, ka nziḡtá tsi mista zlahu Musa, ⁵ kada varagapta tsi ta gwal ta ga vu'a mista tsa zlahu ya, kada nuta ḡni ka zwana Lazglafta.

⁶ ḡa maranḡa kazlay: Zwanani kuni kə'a, ka ghunagatá Lazglafta ta Sulkuma zwanḡani da ḡudufa mu. Tsa Sulkum ya ta mnay kazlay: Aba! Da†!

† 3:19 Ngha ta Slna gwal ghunay 7:53. ‡ 3:20 Gray nda Vrafta ta Zlahu 6:4. § 3:29 Gray nda Ruma 4:13. * 4:3 Ngha ta 4:9, Kwalasuha 2:8, 20. † 4:6 Ngha ta Markus 14:36, Ruma 8:15, gray nda aya 5-7 Ruma 8:15-17.

kə'a. ⁷ Tsaya tama ná, nza a ka ka vu'a wu, zwanjani ka. Ka nda nza ka ka zwanjani, nda nza ka ka mnda za hæga ma zǎkatakahuda Lazglafta.

Dasuwa ka la Galat da nzaglaku hæj ka vu'a

⁸ Ghalya ma fitika kwala ghuni kul snanǝta Lazglafta, vu'a skwa wuyay kul nzakway ka vǝrda[‡] Lazglafta si ta gǝ kuni. ⁹ Ndanana tama, manda snanǝta ghuni ta Lazglafta, ta snanǝta Lazglafta ta kaghuni ná, waka kuni ta vrǝglaghuta mista sana skwiha kul had mbrakwa[§] tan, kul had rǝga tan, kul had hayhaya ta na? ¹⁰ Ta fafa kuni ta ghǝja ghuni ka wara sana vaghuha, nda sana tiliha, nda sana fitikha, nda sana vakuha*! ¹¹ Ta vlihatá zljǝj skwi ta magǝ kuni. Manda skwi ka bǝtbǝt tsa slna dá magaghuna yu ya, ka yu.

¹² Zwanama dá, wyawa dzvu, nzawanza manda i'i, manda ya nza i'i manda kaghuni ya. Had dmaku giha kuni wa. ¹³ Nda sna kaghuni, ma zrafta dá ta mnaghunatá Lfida Gwada ná, ma danjwa yu. ¹⁴ An mndani, tsa danjwa dá ya ná, ghwadaka danjwa ya. Nduk nda tsa, mbida a kuni ta i'i wu, vzid a kuni wa. Katǝk ná, manda tsu'a duhwala Lazglafta tsu'afita kuni ta i'i, manda tsu'a Yesu Kristi ka kuni tsu'afita i'i. ¹⁵ Ga tsa rfu si ta rfu kuni ghalya ya? Nu ta magay ndanana kul had kuni ta rfu? Grafgra yu kazlay: Ma tsa fitik ya, ka má si ta magaku tsi ná, má tsatsakwaslap tsakwasla kuni ta ira ghuni ka vlihata kə'a. ¹⁶ Nda nza yu ka ghuma ghuni ndana, kabga vǝl mnaghunata dá ta kahwathwata rki?

¹⁷ Tsa mnduha ya ná, ta njavaja hæj ka njaghunata, ama nda tvani a wa. Ta kumay hæj ta dgaghunata nda i'i, kabga njavata ghuni mista tan. ¹⁸ Dina njavata, ka nda tvani tsi. Inda fitik katsi tama guli, ma kzlǝ lu ta nzakwa dá mataba ghuni kada magay.

¹⁹ Zwana dá, ta basǝgaltá vgha yu ta ghǝja kaghuni manda marakw ta basa yaku, ha ka nghavata Kristi dar ma kaghuni. ²⁰ Ndanana ná, ta kumay yu ta nzavaghunata kada snanǝta yu ta skwi njavata mnaghunata, kabga kǝidifkǝa kuni katakata.

Nzakwa i Hadzara nda Sara

²¹ Na kaghuni ta kuma nzaku mista zlahu ná, mnihawa mna, sna a kuni ta skwi ta mnǝ tsa deftera zlahu ya rki na? ²² Ká lu vindafita ta ghǝja Abraham na: Mutsafmutsa ta zwani his, pal nda marakw ka vu'a, pal nda marakw kul had ka vu'a. ²³ Tsa zwanja tsa marakw ka vu'a ya ná, nda ndana sluvgha tsaya. Tsa zwanj ya tsa marakw kul had ka vu'a ya guli ná, manda ya tanaf Lazglafta[†] ta imi ta slǝmǝj tsaya. ²⁴ Ma tsa skwi ta luta ya ná, mamu klatá ghǝja skwiha his mida, kabga tsa mi'aha his ya ná, dzratawi his ya. Tanjanja dzratawi ná, ta ghwá Sinay. Ka vu'a ta ya tsatsi ta zwani. Tsaya ta nzakway ka Hadzara. ²⁵ Tsa Hadzara ya ta nzakway ka ghwá Sinay ta hadika Arabiya. Nda luwa Ursalima[‡] gitana ta gra lu, kabga tsatsi nda zwanani tani vu'a hæj. ²⁶ Ursalima ya ta luwa ná, nza a ka vu'a wu, tsaya ta nzakway ka mamu ta amu. ²⁷ Nda vinda ma deftera Lazglafta kazlay:

Rfa ta rfu, kagha dzǝghǝj ta kul yanaghutá zwanj!

Rfa ta rfu, ka hayaya ka ta hayayǝ, kagha ta kul walanja basa yaku ya,

kabga mal ndǝghata zwana marakw vzinj zǝ'ala[§] tan,

ka njavata marakw ya ta nzaku nda zǝ'ala tan kə'a ya.

[‡] 4:8 Ngha ta 1 La Kwarenj 8:4-6. § 4:9 Ngha ta 4:3. * 4:10 Ruma 14:5, Kwalasuha 2:16-23.

[†] 4:23 Zrafta 16:15, 21:2. Aya 23: Zrafta 17:16, Ruma 9:7-9. ‡ 4:25 Gray nda Mata 23:37, Lukwa

13:34. § 4:27 Isaya 54:1.

²⁸ Zwanama dá, kaghuni zwana ta ta imi ta sləməŋ manda nzakwa Izak ya. ²⁹ Ma tsa fitik ya, tsa zwan ya lu ma ndana slu'uvgha ya si ta giri ŋa tsa zwan ya lu manda ya kumaf Sulkum ya. Ta manda tsaya nzakwani kulam gita. ³⁰ Tsaw ká lu vindafita ma deftera Lazglafta na: Ghzliŋghzla ta tsa marakw ka vu'a ya nda zwanjani tani, kabga haď zwanja marakw ka vu'a dza'a za həga nda zwanja marakw kul nzakway ka vu'a* wu kə'a. ³¹ Mantsa tama zwanama, nza a amu ka zwana marakw ka vu'a wu, zwana marakw kul nzakway ka vu'a amu.

5

Plimispla Kristi

¹ Plimispla Kristi, ŋa kwala mu nzəglaku ka vu'a mista zlahu Musa. Mantsa tama, dihavawadiha, yaha lu nglighunista ka vu'a. ² Ka i'i Pwal ta mnaghunata ná, ka tsanənatá fafaď ta kumə ŋni ka kuni katsi ná, haď sana skwi ghzlaghuna Kristi nda tsaya tama wa. ³ Ka yu tata mnəgəlta ŋa inda mndu ta kuma tsanata lu ná, nda fa vghani ŋa maga inda skwi ta kumə zlahu guli nda tsa. ⁴ Inda tsa kaghuni ta zba nzaku tđukwa ta wa ira Lazglafta nda ma zlahu ya, tsaghu tsa kuni ta vgha nda Kristi, bəghapbəgha kuni ma zďakatahuda Lazglafta. ⁵ Aŋni ná, nda fa ghəŋa aŋni kazlay: Namafna Lazglafta ka mndu tđukwa ta wa irani, kabga vəl zlgħafta mu ta Kristi nda ŋuďuf kə'a. Tsaya skwi ta kzlə amu nda ma mbrakwa Sulkum. ⁶ Ka nda ndi'a mndu nda Yesu Kristi katsi, dər nda tsa fafaďani, dər tsa a tsi wu, haď ghzliwani wa. Zlgħafta nda ŋuďuf, ka mara tsa zlgħay ya nda ma đvutá sanlaha vərđa skwi.

⁷ Ya si ta dza'a ta kəma ta kəma kuni ní, wa ta pyaftá kaghuni ka snatá ŋa kahwathwata na? ⁸ Tsa nana kaghuni nanaf lu ya ná, da Lazglafta ta hgaftá kaghuni a sagha tsi wa. ⁹ «Ksita ta is ta ŋlanafá hupu* demdem.» ¹⁰ Nda sna yu kazlay: Haď fitik dza'a dganata kaghuni ta ŋa ghuni ndanu nda ŋa dá wu kə'a, kabga nda guya mu ma Kristi. Nda sna yu guli kazlay: Tsa mndu ta kladamtá hwazlaǎaku da taba ghuni ya, dər má kinawu nzakwa tsa mndu ya, dza'a tsanaghatsa Lazglafta ta guma kə'a.

¹¹ Zwanama dá, i'i, ka si tata gďata ta mnay kazlay: đina tsatá fafaď kə'a yu katsi ya ní, kabgawu ta kəl mnduha ka giri ŋa dá tama? Haď tsa mtuta mtu Kristi ta udza zləŋay ya dza'a nzakway ka tuthun wa. ¹² Inda tsa gwal ta hwazlaǎa kaghuni ya ná, ka hərđiŋhərđa həŋ ta vgha taŋ, ka nzakwa həŋ daghəra'!

¹³ Zwanama dá, hgaghunahga Lazglafta ŋa kwala ghuni nzakway ka vu'a zlahu. Ala ka si mantsa tsi, ma klaf kuni ta tsa plata vgha ghuni ya ka skwi ŋa dza'a ghuni maga skwi ta kumə slu'uvgha. Katək ná, đvuvuswadva ta vgha ghuni, ka katuvusta kuni ta vgha ghuni mataba ghuni. ¹⁴ Inda zlahu ná, ma gwada turtuk gwamta tsi ta vgha, ta mnə lu kazlay: Đvudva ta mnda səla manda va ya ta đvuta ka ta ghəŋa gha'kə'a ya. ¹⁵ Ama ka si ta hihi'idvutá vgha, ka kwahuvustá vgha kuni mataba ghuni manda ŋa nimtak katsi ná, daswa ká kuni da zadánata kuni ta ghəŋa ghuni.

Zlanawa Sulkum ka pgha tsi ta kaghuni ma nzakwa ghuni

¹⁶ Skwi ta mnaghunata yu ná, nzawanza ta nzaku manda ya ta kumə Sulkum. Ka mantsa ka kuni nzaku, haď kuni dza'a walglanəta laghu maga skwi ta kumə slu'uvgha wu, ¹⁷ kabga va a slu'uvgha ta skwi ta kumə Sulkum

* 4:30 Aya 29: gray nda Zlrafta 21:9, aya 30: Ngha ta Zlrafta 21:10.

* 5:9 Gray nda 1 La Kwareŋt

5:6. † 5:14 Zlahu 19:18.

ta magay wu, va a Sulkum ta skwi ta kumə slu'uvgha ta magay guli wa. Ta zlərdawi həŋ ma vgha taŋ. Tsaya kwal kuni kul lavintá maga skwi ya ta kumə[‡] kuni ta magay. ¹⁸ Ka Sulkum ta pgha kaghuni katsi, ta had'kuni mista zlahá Musa wa.

¹⁹ Ma difa a skwiha zdəgana magay ta slu'uvgha wu, wya həŋ: Maga sli'insli'in, hliri, maga skwa hula, ²⁰ wuya skwi, maga mndu nda ghwani, nzaku ka ghuma, zlərdawi, draku, 6asa ŋuduf, dfa ghəŋ, daga vgha, kwal kul guya ghəŋ, ²¹ hara'utiri, ghuyaku, nda hambala vgha ŋa ghuyaku ka maga sli'insli'in, nda pdakwa sanlaha ma skwiha manda tsaha ya. Ka yu ta mnəglaghunata manda va ya ghada yu ta mnuta ná, had' mndərga gwal ta maga tsa skwiha ya dza'a lami da ga mghama Lazglafta wa.

²² Ama, wya skwiha ta yaganapta Sulkum nda ghóa: Dvutá mndu, nzata nda rfu, nzata nda zdaku, nzata nda ksa ŋuduf, nzaku ka ŋərma mndu, maga skwi dina, nzaku tdukwa, ²³ nzaku lebtekwa, wara ghəŋ. Had' zlahu nda gwada ta ghəŋa tsaha ya wa. ²⁴ Gwal ta nzakway ka ŋa Yesu Kristi ná, dzadza hahəŋ ta udza zləŋay ta skwiha ta kumə slu'uvgha, nda ghwadaka skwiha kavghakavgha ta mamə həŋ. ²⁵ Ka si Sulkum ta vlamata hafu katsi, zlanama Sulkum ka pgha tsi ta amu guli. ²⁶ Ma glə mu ta ghəŋ! Ma zbə mu ta gwada da mndu, ma drə mu ta draku guli.

6

Skwi sləgaf mndu, tsaya dza'a tsi tskay ta vwah

¹ Zwanama dá, ka nda ngha kuni ta mndu ta maga skwi kul dínaku katsi, kaghuni ta pghu Sulkum ya, vranakwavra ta vərda tvi, ama dasuwa ka kuni magay. Dasuwa ka vərda kagha guli da ksutá tsi ta kagha. ² Katuvuswa vgha ma kərta ndəgaku sani nda sani. Ma magay ghuni mantsa ya, dza'a nzakwa kuni ka gwal snatá zlahá Kristi. ³ Ka had' mndu taβta i'i wu, ka mndu tsaw ta slaf a ka sana skwi kay guli wu ná, nana ghəŋani ta nanə tsi. ⁴ Kinawu nzakwa ŋa da ma slna ná, ká inda mndu ngha slnani. Tsaya dza'a kəl tsa mndu ya ka rfa ghəŋani, nda sanlaha a dza'a laghwa tsi gray wa. ⁵ ŋa ghəŋani ta maga mndu ta inda skwi.

⁶ Ka kla a kla mndu ta taghanata lu ta gwada Lazglafta, ta skwi mataba inda skwihani, ka vlay ŋa mndu ta taghanata.

⁷ Yaha kuni nanətá ghəŋa ghuni. Had' Lazglafta ta zlanjta mndu ta nən6ay wa. Ka nu sləga* mndu ya ná, tsaya dza'a tsi tskay guli. ⁸ Ka ŋa slu'uvgha sləga mndu katsi, ŋa slu'uvgha dza'a tskə tsi, ŋa zadamtani mida. Ala ka ŋa Sulkum sləga mndu, ŋa Sulkum dza'a tsi tskay, ta nzakway ka hafu ŋa kfedekzenj. ⁹ Ma zlanj mu ta maga skwi dina, ma rwu mu ta vgha, kabga dza'a tskay mu saghar fitikani. ¹⁰ Mantsa tama, ta tseke'luwa ná, magama maga ta skwi dínadina ŋa inda mndu. Katkatatani ŋa zwanama mu ma zlgħay nda ŋuduf.

Ga zgu

¹¹ Nghawa ndandaghula'atá na vindi na 6a! Nda dzva da vindafta yu. ¹² Tsa mnduha ta kuma mbłaftá kaghuni ka tsa fafad'ya ná, ta kumay həŋ ta ghubay mnduha ta həŋ. Skwi kəl həŋ ka magay mantsa ya ná, wara ghuyay taŋ ta dafŋwa ta gwada ta udza zləŋay Kristi ya. ¹³ Vərda tsa gwal nda datsa fafada taŋ ya ná, had' həŋ ta maga skwi ta kumə zlahu wa. Ta kumay həŋ ta datsata ghuni ta fafad', ŋa ghubay taŋ ta ghubakwa taŋ ta ghəŋa datsatá fafada ghuni.

‡ 5:17 Gray nda Ruma 7:14-23.

* 6:7 Ngha ta Ayuba 4:8, Mahdihi 22:8, Huseya 8:7.

¹⁴ I'i tafa, ta ghəŋa mtuta mtu Mgham Yesu Kristi ta udza zləŋay yeya ta ghubə yu ta ghubakwa da. Ma tsa mtutani ta udza zləŋay ya, mtuta skwi ta kumə slu'uvgha ma i'i, ta mtugudunja i'i guli ta skwi ta kumə slu'uvgha. ¹⁵ Tsatá fafaď ná, sana skwi a wu, kwal kul tsatá guli ná, sana skwi a wa. Nzata mndu nda hafu vlama Lazglafta, na mali ma skwi. ¹⁶ Ka nza zďakwa Lazglafta nda tawa hidahidani ta ghəŋa inda gwal ta snatá na skwi ta taghə yu na. Mantsa ya guli ta ghəŋa gwal ta nzakway ka vərda Isra'ila Lazglafta.

¹⁷ Ta hula tsa tama, yaha mndu walglanja didiptá vgha, kabga mivid ya ta vgha da ta maray kazlay: Na Yesu Kristi yu kə'a.

¹⁸ Zwanama da, ka nza zďakatahuda Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni! Amin.

Tsgha ta Iwa Pwal ɲa La Afisus

Ga zgu

¹ I'i Pwal, zɓap Lazglafta ɲa nzaku ka mnda ghunay Yesu Kristi, ta vinda na delewer na ɲa kaghuni gwal ma luwa Afisus ta nzakway ka ɲa Lazglafta, ɲa kaghuni ta zlgħaftá Yesu Kristi ka nzaku kuni ka ɲani ya, ta vindaghunafta yu.

² Ka vlaghunavla Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta zɗakatahudani nda zɗakwani tani.

Vlamavla Lazglafta ta zɗakwani ma Yesu Kristi

³ Zlɛzlvama Lazglafta ta nzakway ka Dani ma Mgham Yesu Kristi. Tsatsi ta tfamaghatawi ma vlamatani ta inda skwi dīnadīna daga ta luwa ɲa katanjta sulkuma mu. Nda ma ndi'atá vgha mu nda Yesu Kristi magamata tsi. ⁴ Ma kɗaku Lazglafta zlaganaptá ghɛɲa hadik, zabapzaba ta amu ɲa nzaku ka mnduhani, ka guyamafta nda Yesu, kada nzakwa mu hezle' ɲa nzakwa mu kul haɗ ghwaɗaka skwi ta amu. ⁵ Dvuɗva ta amu daga manda ghalya, ka psaptá tsi ta amu ka nimista ka zwanani nda ma Yesu Kristi. Manda tsaya ɗvuta tsi ma zɗakwani. ⁶ Manda tsaya magata tsi ɲa zlzlvay mu ta glakwa zɗakatahudani. Katakata vlamata tsi ta zɗakatahudani ya nda ma slna Zwanani ɗvu tsi.

⁷ Nda usani varata tsi ta amu, amu gwal nda ndi'a nda tsi, ka plimistá* tsi ta dmakuha mu. Mantsa ya maramanɲta Lazglafta ta glakwa zɗakatahudani.

⁸ Ka ndəghamaftá tsi nda tsa zɗakatahudani ya, ka vlamatá inda dīfil nda mahizl ya ta ramata. ⁹ Ka maramanɲta tsi ta skwi ɲa magay ya nda dīfa daga manda ghalya si kul snanɲta mnduha. Tsa skwi kumaf tsi ta magay ya ná, nda nza nda ma slna Yesu Kristi. ¹⁰ Wya tsa skwi ya: Ka nda maga fitik, dza'a tskanatska ta inda skwiha nda ya ta luwa tani, nda ya ta hadik tani, ɲa nzanaghata Yesu Kristi ka mgham ta ghɛɲa tan demdem.

¹¹ Zabapzaba Lazglafta ta amu ɲa nzakway ka mnduhani ma guyamaftani nda Kristi. Magamaga manda tsaya, kabga tamafta ta imi ta sləmənɲ† daga manda ghalya. Ka mnaftá tsi ta magakwa inda skwi manda ya kumanɲ tsi, ¹² kada zlzlvla mnduha ta glakwani ma anɲi ta faftá ghɛɲa ɲni ta Yesu Kristi daga tanɲan ya.

¹³ Mantsa ya kaghuni guli nda ndi'a kuni nda tsi ma snanɲta ghuni ta vɛrɗa gwada ya kəl Lazglafta ka mbaghunafta, ma vlata ghuni ta ghɛɲa ghuni ɲa Yesu Kristi. Ma tsa ndi'atá kaghuni nda Kristi ya, ka vlaghunatá Lazglafta ta Sulkum nda ghuɗa ya tamaf tsi ta imi ta sləmənɲ ya. Tsa Sulkum ya ná, ɲizla nzakwa mu ka mnduha Lazglafta ya. ¹⁴ ɲa ɗasudasu vlamata tsi ta tsa Sulkum ya, ɲa maranɲta ká Lazglafta dza'a vlamatá inda pɗakwa skwiha dīnadīna dazlay, manda ya mna tsi. Ma tsa fitik dza'a mbamafta Lazglafta ɲa ɗekɗek ya dza'a tsu'a mu. Zlɛzlvama glakwa Lazglafta.

Ndɛba dzva Pwal ta ghɛɲa gwal zlgħay nda ɲuduf ma Afisus

¹⁵ Tsaya ta kəl yu ka rfa Lazglafta ta ghɛɲa kaghuni. Manda snanɲta ɗa kazlay: Zlgħafzlgħa kuni ta Yesu Kristi, ɗvuɗva kuni ta mnduha Lazglafta

* 1:7 Gra nda vli ma Kwalasuha 1:14. † 1:11 Ngha ta Yesuwa 13:19.

guli kə'a, ¹⁶ had'yu ta zlanatá maga du'a ta ghəŋa kaghuni wu, ta rfanagharfa yu ta Lazglafta. ¹⁷ Tsatsi ná, Da dagala ya. Nani ta maganata Mghama mu Yesu Kristi ta slna. Da tsi ta ndəba yu ta dzvu ka vlaghunata tsi ta difil dza'a kəl kuni ka lavinjá snanjá vərda tsatsi. ¹⁸ Ta ndəbay yu ta dzvu da tsi guli ka tsalaghunapta tsi ta ndana ghuni dina, kada snanjá kuni ta tsa nərma skwi kəl tsi ka hgaghunata kazlay: Dza'a mutsay kuni kə'a ya. Ta ndəbay yu ta dzvu guli dza'a kəl kuni ka snanjá glakwa tsa skwa za həga faghuna tsi nda inda gwal ta nzakway ka nani ya tani. ¹⁹ Ta kumay yu ta snanjá ghuni kazlay: Malaghumala mbrakwani ta inda skwi, nda ya kə'a ta kata amu gwal ta zlghafta kə'a. Katakata tsa mbrakwani ya. ²⁰ Nda tsa mbrakwani ya sli'aganapta tsi ta Kristi ma mtaku ka nzanata nda ga zeghwani ta luwa‡ nja vlanjá glaku. ²¹ Hada ta ga Kristi ta mgham ta ghəŋa inda sulkumha dagaladagala, kabga malaghumala ta mbrakwa tanj. Malaghumala mbrakwani ta inda mbraku ya vlanj lu ta mndu nja ga mgham§. Ta ghəŋa gwal vlanj lu ta ga mgham ndanana yeya a wu, nda gwal dza'a gay ta kəma tani. ²² Ka vlanjá* Lazglafta ta ga mgham ta ghəŋa inda skwi. Ma tsa nzakwani ka mali ta ghəŋa inda skwiha ya, ka fata tsi guli nja nzaku ka ghəŋj ta ghəŋa Igliz. ²³ Kristi ná, ghəŋj ta ghəŋa Igliz ya, ta nzakway ka vghani. Ma tsa guyatá vgha mnduhani ya nzamta Kristi. Ma tsatsi nzatá nzakwa Lazglafta ka mara vgha nda ma tsatsi guli.

2

Sli'agamapsli'a Lazglafta ma mtaku kawadaga nda Yesu Kristi

¹ Ghalya si nda rwa kaghuni ta wa ira Lazglafta, kabga ghwadaka skwiha si ta magə kuni. ² Si ta gdata ta ksa sada mnduha ma na ghəŋa hadik na kuni. Gwada halaway ta ga mgham ta ghəŋa ghwadaka sulkumha, ta nzaku ma ghuvanata luwá si sna kuni. Kulam ndana tsa ghwadaka sulkum ya ta gdata ta ksa slna ma nudufa mnduha ta kwalaghuta sna gwada Lazglafta. ³ Amu demdem guli, manda tsa nzakwa hahəŋj ya si amu ghalya. Ghwadaka skwiha ta kumə nudufa mu, nda ghwadaka ndanuha ta ndanu mu, si ta magə mu. Ma tsa nzatá nzakwa mu manda tsaya ná, ma dza'a dədamdədə amu guli da basa nudufa Lazglafta, ka guram nda va nja tsa mnduha ta maga ghwadaka skwiha ya.

⁴ Tsaw Lazglafta ná, dagala tawa hidahidani, dnuđva ta amu. ⁵ Kulam nda va tsa rwatá amu, kabga vəl magata mu ta ghwadaka skwiha ya ná, ka dvaftá tsi ta amu ka vramamta nda hafu kawadaga nda Kristi. Zđakatahudá Lazglafta kəl kuni ka mbafta. ⁶ Ma tsa ndi'atá amu nda Kristi ya, ka sli'agamaptá Lazglafta mataba gwal nda rwa kawadaga nda Yesu Kristi ka pghatá amu ta luwa, ka nzamata ka ga mgham kawadaga nda Yesu Kristi. ⁷ Mantsa ya maramanjá tsi ta zđakatahudani nda ma Yesu Kristi, nja nghanja mnduha dza'a yayə lu ta kəma ta nzakwa glakwa tsa zđakatahudani ta malaghutá inda skwi ya. ⁸ Zđakatahudani tani kəl Lazglafta ka mbaghunafta nda ma zlghafta ghuni ta Kristi. Mbaghunaf a ta ghəŋa vəl magata ghuni ta skwiha dinadina wu, ka mbalay mbaghunafta tsi. ⁹ Mbaghunaf a Lazglafta ta ghəŋa vəl magata ghuni ta sana slna wu, da ghərbə mndu ta ghərbaku. ¹⁰ Magatá slna Lazglafta na amu na. Vlamavla ta hafu ka lfid ma ndi'atá amu

‡ 1:20 Ngha ta Zabura 110:1. § 1:21 Ngha ta Kwalasuha 1:16 nda skwi ya vindinj lu mistani nja nanata. * 1:22 Ngha ta Zabura 8:7.

nda Yesu Kristi ɲa gɔ́ata mu ta maga slnaha dínadína. Nda ghada payafta Lazglafta manda tsaya, ɲa magay mu.

Ka mndu turtuk lu ma Kristi

¹¹ Ka yu ta mnaghunata wa, mndɛra la Yahuda a kaghuni wa. Havakwahava ɔ́a ta nzakwa ghuni ghalya ta kul zlglaftá kuni ta Kristi. Gwal kul tsaku fafaɔ́a taɲ ka hɛɲ ta hga kaghuni. Kɛl hɛɲ ka hga kaghuni manda tsaya na: Mnduha Lazglafta aɲni ka hahɛɲ, kabga ɔ́atsatá fafaɔ́a taɲ. Tsaw tsa tsatá fafaɔ́a taɲ ya ná, skwi ta nghanantá slú'uvgha ya ɔ́atsa mnduha nda dzva taɲ. ¹² Havakwahava kazlay: Ma tsa fitik ya ná, sna a kuni ta Kristi wu kɛ'a. Nza a kuni tekw mataba mnduha ta hadíka Isra'ila wa. Tekw a kaghuni mataba gwal dzraf Lazglafta ta wi nda hɛɲ ka tanaftá imi ta slɛmɛɲ ta hɛɲ ya wa. Ma nzakwa ghuni ma na ghɛɲa hadík na ná, had skwi faf kuni ta ghɛɲ tida wu, sna a kuni ta Lazglafta guli wa. ¹³ Ghalya, si di'iy kuni nda Lazglafta. Ndana tama, nda ndi'a kuni nda Yesu Kristi ma pghinɲani ta usani ta gwada ta kaghuni ma mtutani. Tsaya ta ndusaghunakta nda Lazglafta. ¹⁴ Manda bata dzugur si nzatá nzakwa ghuma mataba mu, ka sagha tsi psliɲta, ka namafta ka mndɛra mndu turtuk. Ɖɲka'a ka tsatsi ta famta zdaku mataba mu. ¹⁵ Ka hliɲtá tsi ta inda tsa zlahuha ta mnɛ la Yahuda ya nda ma mtutani, kabga ɲa guyanaftá mndɛra la Yahuda nda sanlaha ma mndɛra mndu ɲa nzakwa taɲ ka sana lfida mndɛra mndu turtuk. Ma tsa magatani mantsa ya famta tsi ta zdaku mataba taɲ. ¹⁶ Ma tsa mtutani ta udza zɲɛɲa ya guyanafta tsi ta tsa mndɛra mnduha his ya ka mndɛra mndu turtuk, ka slɛrɔ́aptá zughu mataba taɲ nda Lazglafta. Ma tsa mtutani ya kwala sani kul husantá sani nda sani mataba taɲ. ¹⁷ Sasa Kristi ta ghɛɲa hadík da mna lfida Gwada ta ghɛɲa zdaku ɲa kaghuni gwal si di'iy nda Lazglafta, nda ya ɲa aɲni gwal si ta ndusanavatá* Lazglafta ya. ¹⁸ Ɖɲka'a ka Kristi kɛl amu demdem, kaghuni nda aɲni tani, ka laviɲta ndusanavatá Lazglafta ta nzakway ka Da, nda ma tsa Sulkum nda ghuɔ́a turtuk ya.

¹⁹ Tsaya tama ná, nza a kuni ka mayɛm wu, nza a kuni ka matbay guli tama wa. Nda nza kuni ndanana tama ka mnda luwa kawadaga nda sanlaha ma mnduha Lazglafta. Nda nza kuni ka mnda huɔ́a hɛga. ²⁰ Nda nza kuni manda palaha ta bɛ lu ta hɛga nda tsi. Gwal ghunay nda la anabi na tughwa tsa hɛga ya. Yesu Kristi tsa pala dihaf tsa hɛga ya ta vgha tida ya. ²¹ Ɖɲka'a ka tsatsi kɛl tsa hɛga ya ka sladata, ka ɲlaku, ka nuta ka hɛga nda ghuɔ́a ka ɲa Lazglafta ya. ²² Ma tsa ndi'atá kaghuni nda Kristi ya, guyaghunafguya nda sanlaha ma gwal zlg hay nda ɲuduf guli, kada nuta mu ka tsa hɛga ta nzaku Lazglafta nda ma Sulkum ya.

3

Mnay Pwal ta dífatá skwa Lazglafta

¹ Tsaya kɛl i'i Pwal hbam lu ma gamak ka maga du'a ta ghɛɲa kaghuni. Hbamhba lu ta i'i ta ghɛɲa vɛl maganata ɔ́a ta slna ta Yesu Kristi ɲa kata kaghuni gwal kul nzakway ka la Yahuda ya. ² Nda sna kuni kahwathwata kazlay: Zɔ́azɔ́a Lazglafta ta huɔ́i ka vlihatá slna ɲa magay ɔ́a ɲa ghuni kɛ'a. ³ Tsatsi ta gunidintá ghunislaka ɔ́a, kɛl yu ka sɲantá dífata skwani manda ya vindaghunaf yu neɔ́ ya kay. ⁴ Ka dzanafdzɲa kuni katsi ná, dza'a nda sna kuni kazlay: Nda sna yu ta dífatá skwa Lazglafta ta nzakway ka Kristi

* 2:17 Gray nda Isaya 57:19.

kə'a. ⁵ Tsa difatá skwani ya ná, maranan̄ a Lazglafta ta mnduha ghalya wa. Ndanana tama, ka maringintá tsi nda ma Sulkum nda ghu6a, ka maranan̄tá tsi ta mnduhani zabap tsi ɲa nzakway ka gwal ghunay nda la anabi. ⁶ Wya tsa skwa Lazglafta ta difanata ya: Dza'a zay gwal kul had ka mndəra la Yahuda ta zlghafta ta za mgham ta vəl Lazglafta kawadaga nda mndəra la Yahuda gwal ta zlghafta. Nda kaghuni tani, nda vərđa la Yahuda tani, nda na kuni ka mndəra mndu turtuk. Tsa imi tanaf Lazglafta ta sləməɲ ta gwal ta ndi'aftá vgha nda Yesu Kristi ya ná, dza'a vlamavla, ka Lfidá Gwada ta mnay.

⁷ Zdidin̄zda Lazglafta ta hudi ka nidifta ka Kwalyani ɲa mna tsa Lfidá Gwada ya ɲa mnduha nda ma mbrakwani ya vliha tsi. ⁸ Mal i'i hta tani mataba mnduha* Lazglafta mndani, kulam nda va tsa, ka zdantá tsi ta hudi ka vlihatá tsa slna mnanantá gwal kul nzakway ka la Yahuda ya, ta tsa zdaku ta mutsu lu da Kristi ya. Tsa zdaku ya ná, dagala katakata, laviɲ a mnduha ta kdánaktá snan̄ta wa. ⁹ Ka zdidintá Lazglafta ta hudi guli ɲa tsislanapta da ta inda mndu, ká Lazglafta fata daga manda ghalya ta tsa difatá skwi dza'a tsi magay ya. Zlaganapzлага Lazglafta ta inda skwiha. Si nda difa da Lazglafta ta wa ira mnduha daga ghalya†. Ndana tama, ka kligintá tsi ta dabi. ¹⁰ Ndanana ka zlaganaptá Lazglafta nda ma mnduhani ɲa nghan̄ta gwal dagaladagala nda gwal nda mbra nda mbra‡ ta luwa ta guyatá vgha mnduhani, ɲa snan̄ta tan̄ ta nzakwa difla Lazglafta kavghakavgha. ¹¹ Nda kda fitika fata Lazglafta daga ta kul magaftá tsi ta ghəɲa hadik. Ndanana ka magatá tsi nda ma Yesu Kristi Mghama mu. ¹² Nda ma zlghafta mu ta Yesu Kristi ka ndi'aftá vgha nda tsi, kəl mu ka ndusanavata Lazglafta kul had zləɲ. ¹³ Tsaya tama ta kəl yu ka ndəba dzvu ɲa ghuni, ma rwaghuna tsi ta vgha, kabga snan̄ta ghuni ta ghuya dan̄wa da ta ghəɲa vəl mnaghunata da ta Lfidá Gwada. Ka ufa tsa ghuya dan̄wa da ta ghəɲa ghuni ya, ta vgha ɲa ghuni.

Dva mnda Kristi

¹⁴ Ta ghəɲa tsaya ta kəl yu ka tsələtata ka maga du'a ta ghəɲa kaghuni da Lazglafta ta nzakway ka Da. ¹⁵ Tsatsi vərđa ka Da ta tsaftá hgu ta mndəra gwal ta hadik nda gwal ta luwa tani. ¹⁶ Tsaya ta kəl yu ka ndəba dzvu da tsi ka ksa tsi ta slna nda tsa mbrakwani dagala ya ma ɲudufa ghuni, ka vlaghunata tsi ta mbraku kahwathwata nda ma Sulkumani. ¹⁷ Ta daway yu da tsi guli ta gdavata Kristi ma ɲudufa ghuni ma zlghafta ya zlghaf kuni. Ta ndəbay yu ta dzvu da tsi guli, ka ɲavata kuni ka dvuvustá vgha ghuni sani nda sani. Ka ta dvuvusdva kuni ta vgha ghuni kahwathwata katsi ná, dza'a nzakway kuni manda dihatá fu laghu slrəɲhani da ghuvata hadik. Dza'a nzakway kuni guli manda dihata həga thaf lu ta mndərani ta vəl təɲtəɲa. ¹⁸ Ma tsaya dza'a kəl kaghuni nda inda sanlaha ma mnduha Lazglafta ka snan̄tá kdavakta dvu ya dvu Kristi ta amu. Had vərvera kdavakta dvuta ta dvuta tsi ta amu wa. ¹⁹ An̄ mndani, had mndu ta laviɲtá snan̄tá vərvera dvuta dvu Kristi ta amu mndani wu, dər má mantsa tsi, ta daway yu da Lazglafta ɲa laviɲta ghuni ta snan̄ta, kada ksaf̄ta nzakwa ghuni ta sada Lazglafta.

²⁰ Lazglafta ta laviɲtá maga inda skwi demdem. Nda tsa mbrakwani ta maga slna ma amu ya, ta laviɲta tsi ta maga inda skwiha ka malaghutá skwiha ya ta dawu mu nda skwiha ta ndanu mu tani. ²¹ Zləzlvama Lazglafta

* 3:8 Gray nda 1 La Kwareɲt 15:9. † 3:9 Gray nda Ruma 16:25. 26. ‡ 3:10 Ngha ta Kwalasuha 1:16 nda skwi ya vindin̄ lu mistani ɲa ɲanata.

ta ghəŋa nɛrma skwiha maga tsi nda ma mnduha ta zlgħafta, nda ya nda ma Yesu Kristi. Zləzlvama zləzlvə ŋa kdėkedzəŋ! Mantsa ya katsi.

4

Nzaku turtuk ma Kristi

¹ Ta ghəŋa tsaya tama ta kəl i'i tsam lu ma gamak ta ghəŋa vəl maganata da ta slna ta Mgham Yesu Kristi, ka ndəba dzvu da kaghuni kazlay: Nzawanza ta nzaku tdukwa manda ya ta ranɛtá mnduha Lazglafta, kabga hgaghunahga Lazglafta ŋa nzaku ka ŋani kə'a ya. ² Ma inda skwi ta magə kuni, nda hana ka ghəŋa ghuni, leβtekwa ka nzakwa ghuni, ta ksay ka kuni ta ŋuduf. Su'uwawa ta skwi ta magahunata sanlaha, ka dvuta kuni ta həŋ. ³ Sulkum nda ghuβa ta guyaghunata, ŋavawaŋa ka nzakwa kuni ta nzaku nda zdaku, kada nzakwa kuni ka gwal nda guya ghəŋa tan. ⁴ Gwal zlgħay nda ŋuduf ná, manda slu'uvgha* Kristi turtuktuk ya nzakwani. Turtuktuk Sulkum nda ghuβa guli, turtuktuk skwi ya faf kuni ta ghəŋ tida hga ghuna Lazglafta ŋa zlgħay. ⁵ Turtuktuk Mghama mu, turtuktuk tva zlgħay nda ŋudufa mu, nda hga mndu turtuktuk magamafta lu ta batem. ⁶ Turtuktuk Lazglafta ta nzakway ka dani ma inda mndu, ta ga mgham ta ghəŋa inda mndu, ta ksa slna nda inda mndu, ta nzaku ma inda mndu.

⁷ Inda amu dagamaf daga Kristi ta zdakatahudani prək nda amu ŋa maga slnani, kabga mantsa ya kumafta tsi ta dagamafta. ⁸ Wya ka deftera Lazglafta mnata:

«Tahula ghuβasaptani ta ghumahani, ka ŋlagħatá tsi ta luwa, ka hliŋtá tsi ta kasatá vu'ahani,» ka'a.

Ka daganafɛtá tsi ta slna kavghakavgha† ta mnduha ta ghəŋa hadik.

⁹ «Ka ŋlagħatá tsi ta luwa,» ka defteri ya ní, nu klatá ghəŋa tsa gwada ya na? Kəl tsi ka mna tsaya ná, kabga tinəl ta na ghəŋa hadik na saha tsi karaku. ¹⁰ Tsa mndu ta saha ta ghəŋa hadik ya ná, va tsa mndu ya tsa ta ŋlagħatá ta luwa ka zagħuta trezekw, ŋa gayni ta mgham ta ghəŋa inda skwi nda Sulkumani. ¹¹ Tsatsi ta daganafɛtá slnaha kavghakavgha ta mnduha. Ka gwal ghunay sanlaha, ka la anabi sanlaha, Ka gwal mna Lfida Gwada sanlaha, Ka gwal nghan gwal zlgħay nda ŋuduf ka tagħa skwiha‡ ŋa tan sanlaha. ¹² Manda tsaya kə'a daganata ŋa katay tan ta mnduha Lazglafta ŋa maganata slnani, kada mutsafta mnduha Lazglafta ta nzakway ka slu'uvgha Kristi ta ŋlaku ta kəma ta kəma. ¹³ Manda tsaya dza'a nzagwafɛta mu demdem ta vgha ŋa nzaku ka mndu turtuk nda ma fafta mu ta ghəŋ ta Zwanə Lazglafta, ŋa snanɛta mu, ŋa nzakwa mu ka gwal nda ndəha manda Kristi kul had sana skwi tida ya. ¹⁴ Nda tsaya tama ná, nzata a mu manda zwani wa. Nanglafta a gwal tsakalawi ta amu nda tsa ghwadaka skwa tan ta tagħə həŋ ya ŋa zadimista ma tvi, manda kwambalu ta klambaraku ta ghəŋa drəf wa. ¹⁵ Nzata a mantsa ya wu, kahwathwata skwi ta nghanatá Lazglafta dza'a mnuvusta mu ma dvuvusta mu ta vgha mu, ŋa glakwa mu ma inda skwi ma ndi'atá amu nda Kristi ta nzakway ka ghəŋ ta ghəŋa gwal zlgħay nda ŋuduf ya. ¹⁶ Manda mala ta nzagwanatá vgha mndu ya ná, manda tsaya nzagwanata Kristi ta mnduhani. Ka ta ksa slna inda fawayha ta vgha mndu manda ya ta raku katsi, dina ta glakwa tsa mndu ya ta glaku. Manda tsaya nzakwa gwal zlgħay nda ŋuduf guli. Ka ta dvuvusdva mnduha Lazglafta ta vgha tan, ta magay dər

* **4:4** Slu'uvgha turtuk: Gray nda sura 2:16, Ruma 12:5, 1 La Kwarent 12:12. † **4:8** Nghan ta Zabura 68:19. ‡ **4:11** Gray nda 1 La Kwarent 12:28.

wa ta slnani ya vlarj lu katsi, dza'a glaku hən̄j ta kəma ta kəma nda mbrakwa Kristi.

Nzawanza ta nzaku ka lfid̄ma Kristi

¹⁷ Wya skwi ta mnaghunata yu. Ka ṛdaṛda ta mnaghunata yu guli ma hga Mgham. Yaha kuni nzakugəltá nzaku manda gwal kul snan̄tá Lazglafta, ta ndana skwi dza'a kwal kul katan̄tá hən̄j ya. ¹⁸ Nda dərzla sləmən̄ja tan̄j, had̄ lfid̄a hafu ta vlə Lazglafta ya da hən̄j wu, kabga tən̄tən̄ja ghən̄ja tan̄j, sna a hən̄j ta Lazglafta wa. ¹⁹ Ksa a hula ta hən̄j dər kinawu magata hən̄j ta ghwadaka skwi wa. Skwi ta kumə slu'uvgha ta magay fa hahən̄j ta ghən̄ja tan̄j ṛja magay. Sli'inj̄sli'inj̄ yeya ṛja tan̄j ta magay, zla a hən̄j guli wa.

²⁰ Kaghuni, manda zlghafta ghuni ta Kristi ná, manda tsaya a taghaghunaf lu ta tva nzaku wa. ²¹ Grafgra yu kazlay: Nda sna kuni ta gwadani ka zlghaftá kuni kə'a. Ma ndi'af̄ta ghuni ta vgha nda tsi, taghaghunaf tagha lu ta kahwathwata ma Yesu. ²² Skwi taghaghunaf lu ná, zlan̄ta ghuni ta tsa tva nzaku si ta nzakw kuni ghalya ya. Tsa tva nzaku si ta nzaku kuni ghalya ya si ta bədzə kaghuni, kabga si ta hara' uway kuni ta inda ghwadaka skwi ta nana kaghuni. ²³ Zlan̄an̄jwa tvi ta Lazglafta ka mbədanaf̄tá tsi ta ṛduf̄a ghuni, ka ndana kuni ta vərda ndanu. ²⁴ Vlaghunavla Lazglafta ta lfid̄a nzaku ta gara vgha nda ṛnani§. Favawa fa tama ta tsa lfid̄a nzaku ta zdəganata ya. Tudukwa tsa tva nzaku ta zdəganata ya, nda ghuḅa nzakwani guli manda ya ta taghə kahwathwata Lazglafta.

²⁵ Mantsa tama, yaha kuni tsakalgəltawi, mnuvuswa kahwathwata mataba ghuni*, kabga nda guya mu demdem ma slu'uvgha turtuk. ²⁶ Ka gafga kuni ta sidi, dasuwa ká kuni da magata kuni ta ghwadaka skwi†. Ma dədaghunagha fitik nda basatá ṛduf̄, ²⁷ da mutsaftá halaway ta tvi ṛja klamtá kaghuni da ga dmaku. ²⁸ Ka si ta ghali mndu katsi, yaha tsi da ghalgəltá ghali, ka maga tsi ta slna nda dzvani ṛja kata ghən̄jani, nda ya ṛja mutsaftani ta skwi ṛja katan̄tá la ka p̄fu. ²⁹ Yaha ṛjaslu da sabi ma wa ghuni. Gwada vla mbraku ma zlghay nda ṛduf̄ ṛja sanlaha katsi sabi ma wa ghuni. Gwada ksay sləmən̄j ka kuni gwadaj, ṛja katan̄tá sanlaha. ³⁰ Yaha kuni ṛranaftá ṛduf̄ ta Sulkum‡ nda ghuḅa ya vlaghuna Lazglafta. Tsa Sulkum nda ghuḅa ya ná, ṛjizla nzakwa ghuni ka ṛja Lazglafta ya. Ta nzata tavata kaghuni tsa Sulkum ya ha ka sagha tsa fitik dza'a kəl Lazglafta ka varatá kaghuni dəkdek ya. ³¹ Hlin̄jwa dgun ma ṛduf̄a ghuni, zlan̄jwa basa ṛduf̄, zlan̄jwa sidi, ma zlərdə kuni ta wi nda mndu, ma razə kuni ta mndu, yaha kuni da maga dər mndəra wati ma ghwadaka skwi. ³² Ṛnəma skwi ká kuni magay mataba ghuni, nzawanza nda tawa hid̄ahid̄a, pluvuswa dmakuha ghuni, manda va ya plaghuna Lazglafta ta dmakuha ghuni nda ma Kristi§ ya.

5

Nzaku ma tsuwadak

¹ Ndana tama, zwana Lazglafta ya d̄vu tsi katakata kuni, ksawaksa ta sadani*. ² Ma slnaha ghuni ta magə kuni inda fitik, maran̄jwamara ta d̄vu ṛja

§ 4:24 Gray nda Zlrafta 1:26. 27. * 4:25 Ngha ta Zakari 8:16. † 4:26 Ta gra vgha nda Zabura 4:5 ka ta nghay lu ta gwada Grek ṛja ghalya. ‡ 4:30 Gray nda Isaya 63:10. § 4:32 Gray nda Mata 6:12, 14. Ka plaghunatá tsi, ma sanlaha ná, ka plamatá hən̄j. * 5:1 Gray nda Levitik 19:2, Mata 5:48.

sanlaha. Mantsa ya dʋuta Kristi ta amu ma mtutani ŋa mbamafta. Tsa skwi maga tsi ya ná, zdəganazda ta Lazglafta† manda skwa pla ghəŋ ta vlan̄ta lu.

3 Ya nda nza kuni ka ŋa Lazglafta ya, yaha kuni walan̄ta hliri, yaha kuni maga skwa hula, yaha kuni tsagana, yaha mndu da razaghunafta ta ghəŋa tsa skwiha ya. 4 Ra a guli ka saba skwa hula, nda tsabaku, nda bla vgha ma wa ghuni wa. Skwi ta raku ka sabi ma wa ghuni ná, rfay ghuni ta Lazglafta ta ghəŋa inda skwiha magaghuna tsi. 5 Wya skwi ŋa snan̄ta ghuni: Had gwal ta hliri, nda gwal ta maga skwa hula, nda gwal ta tsagana, dza'a mutsaftá skwa za mgham ma luwa ga mghama i Lazglafta nda Kristi wa. Tsa gwal malaghumala dʋafta tan̄ ta tsagana ka Lazglafta ya ná, ka guram nda wuya skwi tsaya.

6 Yaha mnduha da nanaghatá kaghuni nda tsakalawa tan̄. Ta ghəŋa tsa ghwadaka skwiha ya ta basa Lazglafta ta ŋuduf dza'a kəl tsi ka tsanaghatá guma ta gwal ta maga tsa ghwadaka skwiha ya. 7 Ma guyə kuni ta vgha nda tsa gwal ta maga mndərga tsa ghwadaka skwiha ya. 8 Si ma grusl nzatá nzakwa ghuni ghalya. Ndana tama, nda ndi'a kuni nda Mgham Yesu, ma tsuwadək‡ nzatá nzakwa ghuni, nzawanza tama ta nzakwa ghuni manda gwal ta nzaku ma tsuwadək. 9 Kəl yu ka mnay mantsa ya ná, ta sli'agapta ma tsuwadək§ na skwiha dīnadīna, nda skwiha tdukwatdukwa, nda kahwathwata. 10 Njavawan̄a ka tsəmapta skwi ta zdəganatá Mgham, ka maga kuni. 11 Ma fam kuni ta ghəŋa ghuni da ghwadaka skwiha ta magə gwal ma grusl*, had hayhayani wa. «Na skwi ta magə kuni na ná,» dīna a wu, ka kuni mnanan̄ta həŋ ban̄luwa katək. 12 Ta ksaku ka hula dər gwaday ma wi ta tsa skwi ta magə həŋ ma dīfa madīfa ya. 13 Ka kliginjla lu ta ghəŋa tsa skwiha ya ta daβi katsi ná, dza'a nzakway tsuwadaka. 14 Ka nda ghada saba skwi ta daβi katsi ná, gi tsuwadək nzakwani. Tsaya ta kəl lu ka mnay kazlay:

«Kagha mndu ta hani, sli'afslī'a ta hani.

Sli'afslī'a mataba gwal nda rwa,
ka tsuwadəkaghafta Kristi» kə'a ya.

15 Mantsa tama, dásuwa ka kuni nda nzaku ta nzaku kuni. Ma nzaku kuni manda la rgha, nzawanza manda gwal nda mahizl ma ghəŋa tan̄. 16 Inda fitika mutsafta ghuni ta maga skwi dīna ya ná, gi magawamaga, kabga ndada a ghwadaka skwiha ta magə mnduha ta na fitik na wa. 17 Tsaya tama ná, ma nza kuni manda la rgha, ŋjavawan̄a ka sna skwi ta mnaghunata Mgham ŋa magay ghuni.

18 Ma ghuyaf kuni nda ima inabi, ya ta badzay ta nzakwa mndu, Sulkum nda ghuβa katsi mbutá kaghuni. 19 Wadahanafwa vgha sani nda sani mataba ghuni, nda inda mndəra lahaha ya ta vlaghunata Sulkum. Zləzlvawa Lazglafta ma hyahya ŋudufa† ghuni nda lahaha. 20 Rfawarfa ta Lazglafta ta nzakway ka Da inda fitik ta ghəŋa inda skwi ta maga ghunata tsi nda ma Yesu Kristi.

Nzakwa i zə'al nda marakw

21 Hanaganawa hana ta ghəŋa ghuni mista sani nda sani, kabga ta zləŋay kaghuni ta Kristi.

22 Kaghuni mi'aha, ka hanaganahana dər wati ma marakw ta ghəŋ mista zə'ala tan̄. Manda tsaya dza'a maran̄ta kuni ta hanatá ghəŋa ghuni mista

† 5:2 Gray nda Sabi 29:18. Ta dʋaftá amu: Ta dʋaftá kaghuni, ka sanlaha. ‡ 5:8 Gray nda Isaya

60:1. 3. § 5:9 Tsuwadək: Sulkum, ka sanlaha (gray nda Galat. 5:22). * 5:11 Gray nda Ruma.

13:12. † 5:19 Gray nda Zabura 33:1. 3.

Mgham Yesu. ²³ Zə'al ná, ghəŋa markwa taŋ ya, manda nzakwa Kristi ka ghəŋ ta ghəŋa Igliz ya. Kristi ta mba tsa gwal zlgħay nda ŋuduf ta nzakway ka slu'uvghani ya guli. ²⁴ Mantsa ya guli, inda mi'aha, ka hanaganahana dər wati ta ghəŋani mista zə'ala taŋ ma inda skwi, manda ya ta hanaganata Igliz ta ghəŋ mista Kristi ya.

²⁵ Kaghuni zə'alha, ka đvuta dər wati ma zgūn ta markwa taŋ manda ya ta đvu Kristi ta Igliz, ka mtutá tsi kabgani ya. ²⁶ Mtumta ta ghəŋani, ka ghubiŋtá tsi nda imi[‡] nda ma gwadani kada nzakwa tsi hezle'. ²⁷ Ta kumay ta fatá Igliz ka makwatarka ta wa irani. Va a ta nzatani nda rdak wu, va a ta razu tida wu, va a ta dər wati ma bədzaku tida wa. Ta kumay ta nzakwani đina kul had sana skwi tida. ²⁸ Manda tsaya guli, ka đvuta zə'al ta markwa taŋ, manda va ya ta đvuta tsi ta slu'uvghani. Mndu ta đva markwa taŋ ná, ghəŋani ta đvu tsi. ²⁹ Had mndu ta husaŋta slu'uvghani wu, ta zuŋ za ta skwa zay, kelkelkel kə'a ta nghay, manda ya ta zə Kristi ta skwi ŋa Igliz, ka nghay kelkelkel ya, ³⁰ kabga inda amu slu'uvghani mu. ³¹ «Tsaya ta kəl zgūn ka zlaŋtá dani nda mani, ka laghwī ndi'aftá vgha nda markwa taŋ, ka nzakwa taŋ ka slu'uvgha turtuktuk[§],» ka defteri mnata. ³² Tsa gwada ya ná, nda la skwi mida. Ka i'i ta mnaghunata ná, ta ghəŋa i Kristi nda Igliz ta mna tsi ta tsa gwada ya. ³³ Tsaw nghaghunagha ngha tsa gwada ya ta kaghuni guli. Inda mndu ka đvuta tsi ta markwa taŋ manda ya ta đvuta tsi ta ghəŋani. Inda marakw guli, ka sna tsi ta gwada da zə'ala taŋ.

6

Nzakwa zwani nda dadaha taŋ

¹ Kaghuni zwani, snawasna ta gwada da dadaha ghuni, kabga tsaya skwi ta zdəganatá Mghama mu, tsaya skwi tdukwa guli. ² «Sna ta gwada da i da gha nda ma gha,» ka lu vindaftha ma deftera Lazglafta. Tsaya taŋtaŋa zlahu fanava Lazglafta nda tatá imi ta sləməŋ tavatani. ³ Wya tsa tatá imi ta sləməŋ ya: Ka ta snay ka ta gwada da dadaha gha, «dza'a zdá nzakwa gha, dza'a slraku hafa gha ta ghəŋa hadik^{*},» ka'a.

⁴ Kaghuni dadaha, ma ganaf kuni ta basa ŋuduf ta zwana ghuni. Galawagala ta həŋ, taghawatagha ta skwiha ŋa taŋ, zlahawazlaha ta həŋ manda ya ta kumə Mghama mu.

Nzakwa kwalvaha nda danahəga taŋ

⁵ Kaghuni la kwalva, snawasna ta gwada da danahəga ghuni ma na ghəŋa hadik na. Zləŋawa zləŋa ta həŋ, ka vla kuni ta glaku ŋa taŋ nda ŋudufa ghuni turtuk, manda skwi ŋa Kristi ta maga kuni. ⁶ Ta wa ira taŋ kwenkwen yeya a dza'a maga kuni manda gwal ta zba rfanaghata mnduha ta həŋ wa. Magawamaga ta inda slna ghuni nda ŋuduf turtuk manda ya ta kumə Lazglafta, kabga kwalva Kristi kaghuni. ⁷ Maganawamaga ta slna ta həŋ nda zdakwa ŋudufa ghuni manda skwi ta magə kuni ŋa Kristi, ŋa mnduha yeya a wa. ⁸ Dər má ka Kwalva ka, dər má ka kwalva a ka wu, ka magamaga ka ta slna đina, dza'a mutsaya ka ta nisəla gha da Mgham.

⁹ Kaghuni danahəgaha guli, manda tsaya ka kaghuni magay ŋa kwalvaha ghuni. Ma ŋruhə kuni ta həŋ. Dina ka snaŋta ghuni kazlay: Nda kaghuni tani nda hahəŋ tani, danahəga turtuk ta nzakway ta luwa danahəga ghuni kə'a. Had tsatsi ta gala mndu' wa.

‡ 5:26 Nda imi: Tsaya ima batem (Gray nda Titus 3:5). § 5:31 Zlrafta 2:24. * 6:3 Aya 2:3. Sabi 20:12, Vrafta ta zlahu 5:16. † 6:9 Gray nda Vrafta ta zlahu 10:17.

Huzla vulu ya ta vɓa Lazglafta

¹⁰ Wya kɗavakta gwada ɗa ta mnaghunata yu: Mbrawa vgha ma guyatá vgha ghuni nda Kristi, nda tsa mbrakwani dagala ya. ¹¹ Vlaghunavla Lazglafta ta inda huzla vulu ɗa vulu nda halaway. Hlawahla demdem, ɗa dihavata ghuni ta lagha halaway da dzɛgha kaghuni. ¹² Ta vulu nda mnda sɛla a amu ta vulu wa. Ta vulu nda ghwadaka sulkumha nda mghamha tan ta ga mgham ta maga ghwadaka skwi ta na ghɛɗa hadik na amu, nda ya nda ghwadaka sulkumha nda mbra nda mbra ma ghuvanata luwa mu guli. ¹³ Tsaya tama, hlawahla ta inda tsa huzla vulu ta vlaghunata Lazglafta ya, da hwayaftá kuni saghar ghuya ɗanwa, ɗa dihavata ghuni ka ɗɗanɗa ka ghzlafta, ta darra kaghuni.

¹⁴ Hbafwa vgha! Ka nza kahwathwata da kaghuni manda hbatá huɗi nda banava. Magawa tɗukwa skwi, kabga maga skwi tɗukwa ná, manda suda ta gudum ɗa kata vgha ya nzakwani. ¹⁵ Dza'a da mna Lfida Gwada ta vɓa zɗaku ná, nda nza manda sudatá baɓah ma sɛla ɗa dza'a da vulu. ¹⁶ Ma inda skwi demdem ta magɛ kuni ná, fafwa ghɛɗa ghuni ta Yesu Kristi. Zghay nda ɗuɗufa ghuni ná, nda nza manda zalam ɗa huzla hava ka vu ghandand ta pghu halaway ta kaghuni. ¹⁷ Grafwa gra kazlay: Mbaghunaf mba Lazglafta kɛ'a, tsaya dza'a nzakway manda takazak ta famta kuni ma ghɛɗ ɗa kata ghɛɗa ghuni ya. Njanawanja ta gwada Lazglafta, tsaya ta nzakway manda budugwa faghunam Sulkum nda ghuɓa ma dzvu. ¹⁸ Ma inda tsa skwiha ta magɛ kuni ya, magawamaga ta du'a da Lazglafta, dawawadawa ta kataghunatani inda fitik manda ya dza'a pghɛ Sulkum nda ghuɓa ta kaghuni. Nzawanza ndiri, yaha kuni walaɗta zlanɗa maga du'a. Magawa du'a inda fitik ta ghɛɗa mnduha Lazglafta. ¹⁹ Magawa du'a ta ghɛɗa i'i guli, ka saba gwada tɗukwa ma wa ɗa ta gunaftá yu ta wi ka mna gwada Kristi, kada nzata yu wadɗa ɗa tsislanaptá mnduha ta skwi nda difa ma Lfida Gwada. ²⁰ Yesu Kristi ta zbaptá i'i ɗa ghunayni da mna Lfida Gwada. Ta ghɛɗa tsaya kɛl lu ka tsamtá i'i ma gamak ndanana. Magawa du'a da Lazglafta ta ghɛɗa i'i ka nzata yu wahwah ka mna gwadani manda ya ta raku.

Ga zgu

²¹ Ta kunay yu guli ta snanɗa kaghuni ta nzakwa ɗa nda skwi ta magɛ yu tani. Dza'a mnaghunamna Tisik^S ta inda skwi ta ghɛɗa ɗa. Tsatsi ná, zwanama mu ma zghay nda ɗuɗuf ya ta ɗvu mu ta maganatani ta slna ta Mghama mu ya. ²² Wya yu ta ghunadapta da kaghuni ɗa mnaghunantá nzakwa ɗni, ɗa ksaghunamtá ɗuɗuf.

²³ Inda kaghuni zwanama, ka vlaghunavla Lazglafta ta nzakway ka Da, nda Mghama mu Yesu Kristi ta zɗaku, nda tva ɗvuvustá vgha sani nda sani, ka dza'a kuni ta kɛma ta kɛma nda zghay ya zghaf kuni ta Kristi. ²⁴ Ka vɓanɗa Lazglafta ta zɗakatahudani ta inda gwal ta ɗvutá Mghama mu Yesu Kristi nda ɗvu ya kul had ta kɗaku.

† **6:17** Vliha ɗa gra aya 14 ka labɓa ta 17: Aya 14: ɗa gray nda Isaya 11:5, 59:17. Aya 15: ɗa gray nda Isaya 52:7. Aya 16: Ghwadak tsaya nzakw ka mnda maga ghwadaka skwi, (Mata 6:13, Yuhwana 17:15). Aya 17: Gray nda Isaya 59:17, 49:2. § **6:21** Tisik: gha ta Slna gwal ghunay 20:4.

Tsgha ta lwa Pwal ŋa La Filipiya

Ga zgu

¹ I'i Pwal kawadaga nda Timute, kwalva Yesu Kristi ŋni. Ta ga zgu ŋni ŋa ghuni inda mnduha Lazglafta ma Yesu Kristi, ma luwa Filipiya. Nda gwal ta ngha kaghuni, nda gwal ta ksaghunatá slna tani.

² Ka vlaghunavla Da mu Lazglafta nda Mghama mu Yesu Kristi ta zdakatahudani nda zdakwani.

Rfay Pwal ta Lazglafta

³ Inda fitika ndananta da ta kaghuni ya ná, ta rfanagharfa yu ta Da da Lazglafta. ⁴ Inda fitika magay da ta du'a da Lazglafta ta ghəŋa kaghuni ya ná, wadah ŋudufa da. ⁵ Ta rfay yu ta Lazglafta, kabga daga ma fitika zlrafta* ghuni ta nzaku ka gwal ta zlghaftá Yesu Kristi nda ŋuduf, ha ka sagha ta gita, nda guya kuni kawadaga nda i'i ma slna mna gwada Lazglafta. ⁶ Grafgra yu kazlay: Zlrafzlrá Lazglafta ta maga ŋərma slna ma ŋudufa ghuni kə'a. Dza'a kdankda ta magay ŋa kdɪntani badu vragata Yesu Kristi†. ⁷ Tsa ndanu ta ndanu yu ta ghəŋa ghuni ya ná, tdukwa nzakwani, grafgra yu, kabga laghula kuni da ŋudufa da. Kaghuni demdem kawadaga kuni nda i'i. Nda guya mu ma zdakatahuda Lazglafta, ma na nzakwa da ma gamak ná, nda ya ma ŋavata ta ŋavata yu ka mnigintá gwada Lazglafta kahwathwata ka dihavata ka zlərdatá Lfida Gwada. ⁸ Nda sna Lazglafta kazlay: Ta dɪvudva yu ta kaghuni katakata kə'a. Dɪvudva yu ta kaghuni ma kdavakta hyahya ŋudufa da ma Yesu Kristi.

⁹ Wya skwi ta magə yu ta du'a da Lazglafta ta ghəŋa ghuni: Ka dza'a kuni ta kəma ta kəma nda dɪvutá sani nda sani. Tsaya dza'a kəl kuni ka snantá skwi dɪna, ŋa snanta ghuni ta dganatá ŋərma skwi nda skwi kul dɪnaku, ¹⁰ ŋa snanta ghuni ta zbaptá skwi dɪna ŋa magay ghuni ta slna nda tsi. Kada nzakwa kuni ka gwal tdukwa kul had rutsak ta kaghuni ha badu vragata Kristi. ¹¹ ŋa nzakwa ghuni ka gwal maga skwi tdukwa nda mbrakwa Yesu Kristi. Na nghanja mnduha ta tsa ŋərma skwi ta magə kuni ya, ŋa zləzlvay tanj ta Lazglafta, ŋa vlay tanj ta glaku ŋani guli.

Takwa Lfida gwada ma luwaha

¹² Zwanama da, wya skwi ta kumə yu ta snanta ghuni: Nana ghuya danwa ta slidighata hadna na ná, hlana a ta mna gwada Lazglafta wa. Katak ná, ta kəma ta kəma ta kla tsi. ¹³ Skwi kəl yu ka mnay mantsa na: Inda gwal ta ngha həga ŋumna la Ruma, nda inda hamata sanlaha ma mnduha ná, nda sna həŋ kazlay: Nda tsa yu ma gamak kə'a ta ghəŋa magay da ta slna ŋa Kristi‡. ¹⁴ Sana skwi guli ná, nana nzakwa tsatá i'i ma gamak na ná, zagħər gwal sganagha tsi ta mbrakwa faftá ghəŋ ta Mgham Yesu na həŋ mataba gwal zlghay nda ŋuduf. Nda ta us tira tanj ka dza'a ta kəma ta kəma ma mna gwada Lazglafta ŋa mnduha.

¹⁵ Anj mndani! Ka draku ta mna sanlaha ta gwada ta Kristi. Sanlaha ya, nda ŋuduf turtuk ta mna hahəŋ. ¹⁶ Tsa hahəŋ ya, ta mnay həŋ kabga dɪvudva həŋ

* **1:5** Ngha ta Slna gwal ghunay 16:13-15. † **1:6** Gray nda 1:10, 1 La Kwarentj 1:8. ‡ **1:13** Gray nda Slna gwal ghunay 28:30, Afisus 3:1, 4:1.

ta i'i. Nda sna hahəŋ kazlay: Lazglafta ta ghunaktá i'i da hadna ŋa dihavata dá ka zlərdatá Lfida Gwada ŋa mnduha kə'a. ¹⁷Tsa gwal draku ya ná, ta mnay hahəŋ ta gwada ta Kristi, kabga ta kumay hahəŋ ta malaghuta ka i'i. Nda ŋudufa tan a ta mna həŋ ta tsa gwada ya wa. Ta kumay həŋ ta sgidighatá ghuya danwa ma na gamak na.

¹⁸Kuzliha a tsaya ta i'i wa! Dər makləwmakləw ta mna həŋ, mnamna həŋ ta gwada Kristi, ta rfu yu ta ghəŋani tada. Manda va tsaya, ta kəma ta kəma ta dza'a i'i nda rfay. ¹⁹Nda sna i'i kazlay: Dza'a mbaku yu ma tsa ghuya danwaha ya, kabga du'a ghuni. Ta katay Sulkum nda ghuḅa ma Yesu Kristi ya ta i'i guli kə'a. ²⁰Skwi ya ma ŋudufa dá faf i'i ta ghəŋa dá tida ná, had yu dza'a walaŋta magatá skwi dza'a pghidaghatá hula wa. Má vlihata skwi ta mbrakwa su'ay yeya katsi. Skwi kumaf maya dá ndanana, dər má yawu tsi, ka dər ta ndiri yu, ka dər mtaku a ta slidighata, ka zləzlvla mnduha ta Yesu Kristi nda ma nzakwa dá, ŋa dá. ²¹Ŋa i'i tada, ka tata hafu yu ná, Yesu Kristi na ŋərma skwa dá. Ala ka nda mta yu ya guli, ndela dá tsa. ²²Ka tata nzaku yu nda hafu katsi, dza'a magay yu ta slna ŋa katanjta mnduha. Ka mantsa tsi katsi tama ná, sna a yu ta skwi ŋa psa'ata dá wa. ²³Ta tada i'i tsa skwiha ya his his. Mtuta dá má si ta zdighata ŋa dza'a dá nghanjta Yesu Kristi, si má mal tsaya yu. ²⁴Ŋa kataghunata guli ya, dina nzata dá nda hafu. ²⁵Mantsa ya nzakwani grafgra yu. Ta dza'a nzanza yu nda hafu, ŋa nzata dá kawadaga nda inda kaghuni, ŋa kataghunata ma dza'a ta kəma ta kəma nda rfu ta tva Lazglafta ma zlghay ghuni nda ŋuduf. ²⁶Mantsa, dza'a sgavaghasga ghubaray ghuni ta Yesu Kristi, kabga nghanjta ghuni ta i'i, vrəgladaghar yu da kaghuni dza'azlay.

Ŋavata ka ŋa Lfida gwada

²⁷Skwi ná, nzawanza ta nzaku ya ta raku ŋa nghanjta mnduha kazlay: Gwal ta maga skwi manda ya ta mnə gwada Kristi kuni kə'a. Skwi ta kumə yu ta snaŋta ná, ta nzaku ka kuni manda ya ta raku. Dər má labla yu da kaghuni, dər má labə a yu da kaghuni wu, nda guya ka ghəŋa ghuni. Ta ŋavaŋa ka kuni nda ŋuduf turtuk ka dza'a ta kəma ta kəma nda mna gwada Lazglafta. ²⁸Yaha kuni zləŋa ghumaha ghuni. Ka zləŋaf a kuni ta həŋ wu katsi, tsaya dza'a kəl həŋ ka snaŋta kazlay: Dza'a tsanaghatssa Lazglafta ta guma ta həŋ kə'a, ta mbaghunaftá tsi ta kaghuni. Da Lazglafta tsaya. ²⁹Zdaghunanjda Lazglafta ta hudí nda ma Yesu Kristi kəl kuni ka zlghafta. Zlghafta ghuni kwenkwen yeya a wu, ta ghuyay kuni ta danwa ka ŋani guli. ³⁰Nda nghanjta kuni ta wdawdəŠ yu. Ndanana, nda sna kuni kazlay: Tata wdaywday yu kə'a, ka lamə kaghuni guli dida.

2

Nzaku nda dzratawi

¹Tsa ndi'atá vgha ghuni nda Kristi ya a ta vlaghunatá dra ŋuduf ra? Tsa đvudvaf tsi ta kaghuni ya a ta mbra kaghuni ra? Nda sulkum nda ghuḅa a guyatá vgha ghuni ra? Ta đvuvustá vgha a kuni sani nda sani mataba ghuni ra? Ta tawa hidahida a kuni sani nda sani mataba ghuni guli ra? ²Ka si mantsa tsi, kada zdififta kuni ta ŋudufa dá ná, nzawanza nda dzratawi. Ka đva kuni ta sani nda sani. Ka skwa turtuk ka ŋudufa ghuni, ka ndana turtuk ka ndana ghuni guli. ³Ma dagə kuni ta vgha ka gla ghəŋ, leḅtekwə ka kuni nzata. Ka mali ta ghəŋa kaghuni ka kuni nghanjta mnduha. ⁴Inda kaghuni, ma

laghu kuni nghutá ghəŋa ghuni, nghapwa ngha ka sanlaha. Mantsa ya dza'a kəl kuni ka zdidiftá ɲudufa da.

Nzakwa Yesu ka kwalva

- ⁵ Magawamaga ta skwi ya nda ra, ma ndi'atá vgha ghuni nda Yesu Kristi.
⁶ Kulam nda nzakwa tsatsi ka mnda turtuk nda Lazglafta, zban̄ a ta nzaku ka guram nda Lazglafta* wa.
⁷ Ka zlan̄tá tsi ta tsa vli ya ka niŋtá ghəŋani ka kwalva†, ka nzaku tsi manda mndu. Ma tsa nzakwani manda mndu ya,
⁸ ka hanaganatá tsi ta ghəŋani, ka snatá tsi ta ɲa Lazglafta, ka mtutá tsi. Tsa mtakwani ya ná, ta udza zlan̄ay mtakwa tsi.
⁹ Tsaya kəl Lazglafta ka kapanafta ka vlan̄tá glaku, ka vlan̄tá hgu ya ta malaghutá hga inda skwi demdem. ¹⁰ Na hgan̄tá hga Yesu ya, inda gwal ta luwa, nda gwal ta hadik, nda gwal ma hadik, ta tsə́lbu ta kamani.
¹¹ Inda mndu dza'a mnay nda wani kazlay: Yesu Kristi Mgham‡ kə'a, ɲa zləzlvay tan̄ ta Lazglafta ta nzakway ka Da.

Nzakway ka tsuwadək ma ghəŋa hadik

¹² Zwanama da gwal ta d̄vu yu nda ɲudufa da, ya wya nda sna kuni ka Yesu hanaganatá ghəŋani mista Lazglafta ya, hanaganawahana kaghuni guli ta ghəŋa ghuni mistani. Ma fitika nzakwa mu kawadaga ná, si ta snay kuni ta gwadani. Magawamaga manda va tsaya daga ndanana dar had̄ yu kawadaga nda kaghuni. Kawadaga nda zlan̄a Lazglafta, magawamaga kaghuni guli ta slna nda tsa mbaku vlaghuna lu ya. ¹³ Lazglafta kaghəŋani ta maga slnani ma kaghuni, dza'a kəl kuni ka d̄vaftá skwi ya ta zdəganata ɲa magay ghuni ta slna nda tsi guli.

¹⁴ Ma inda skwi ta magə kuni ya, ma ruruɲwaku kuni ta ruruɲwaku, ma zlərdə kuni ta wi. ¹⁵ Kada nzakwa kuni kul had̄ rutsak ta kaghuni, nda ghuḅa. Kada nzakwa kuni ka vərda zwana Lazglafta kul had̄ maslivinza ta kaghuni mataba mnduha nda b̄adza ta maga b̄ədzaku ta na ghəŋa hadik§ na. Nzawanza ta wdaku mataba tan̄ manda gumbəzla, ¹⁶ ka vlan̄ta kuni ta gwada hafu ta hən̄. Ka magamaga kuni mantsa, dza'a rfu yu baḁu vragata Yesu Kristi, kabga nzata a tsa slna ɲava yu ta magata ya ka bətbət wa.

¹⁷ Tsa zlgħay zlgħaf kuni ta Yesu ya ná, nda nza manda planatá ghəŋ ta Lazglafta*. Ka waya ka skwi dza'a dzadza hən̄ ta i'i, dza'a nzakway usa da ka skwi dza'a tđanaghata yu ta ghəŋa ɲa ghuni. Ka mantsa tsi katsi, dza'a mamu yu nda rfu, dza'a rfaq yu ta rfu kawadaga nda kaghuni. ¹⁸ Kaghuni guli ka nzata kuni nda rfu. Ka rfa kuni ta rfu kawadaga nda i'i.

I Timute nda Ipafrudita

¹⁹ Nda mbrakwa Mghama mu Yesu, nda fa ghəŋa da ta ghunadaptá Timute da kaghuni dazlay ɲa vlaghunatá mbraku, ɲa vragaptani da rusidiftá tva nzakwa ghuni, ɲa vlihatá mbraku ta i'i guli. ²⁰ Tsatsi yeya nda ndanu manda ɲa da mana vəl na, Ndadá a ta ndana tsi ta kaghuni wa. ²¹ Inda hamata sanlaha ná, skwi ta zdəganatá ghəŋa tan̄ yeya ta ndanu hən̄, had̄ hən̄ ta ndana skwi ta zdəganatá Yesu Kristi wa. ²² Kaghuni, nda sna kuni kazlay: Njorma mndu Timute kə'a, ksagapksa ɲni ta slna mna gwada Lazglafta kawadaga

* 2:6 Gray nda Zlrafta 3:5. † 2:7 Gray nda Isaya 52:13-53, Mata 20:28. ‡ 2:11 Aya 10-11: Ta gray ta vgha nda Isaya 45:23. § 2:15 Ta gra vgha nda Vrafta ta zlahu 32:5, ka ta nghay lu ta gwada Grek

ɲa ghalya. * 2:17 Gray nda Timute 4:6.

nda tsi. Katihakata ma slna manda zwan̄ ta kata dani ma slna. ²³ Tama ná, kđĩnta tan̄ ta dđĩntá gwad̄a ta i'i ya, dza'a gi ghunadapghuna yu da kaghuni. ²⁴ I'i guli nda fa ghə̄na d̄a ta Mghama mu, dza'a gi labla yu da kaghuni dazlay.

²⁵ Dina ka ghunadaghunapta d̄a ta zwan̄ama d̄a Ipafrudita†, gra ta ksa slna d̄a ta wudə̄ ɲni ta slna kawadaga nda tsi. Tsatsi mndu ya si ghunagap kuni nda skwi ɲa katihata. ²⁶ Si ta ndanay ta labə̄ da nghaghunaghata manda snan̄tani kazlay: Snaghunaghasna si kwalani kul dughwanaku kə'a. Nda sli'a ghə̄ɲani ɲa labə̄. ²⁷ Kahwathwata, si nda ksa da tsa d̄an̄wa ya, wə̄r ghatalakw ta psaghutá hadik ta ghə̄ɲani, ə̄ɲka'a ka Lazglaf̄ta ta tawatá hidahida tida. Tsatsi nda ghə̄ɲani yeya a tawa tsi ta hidahida tida wu, nda i'i tani. Yaha ɲuduf̄ dzaghata kə'a nda i'i kəl tsi ka mbanaf̄ta. ²⁸ Zđigihazd̄a tsa ghunədaghunapta d̄a ya, ɲa nghan̄ta kaghuni nda ira ghuni, ɲa rfay ghuni ta rfu, wutsan̄ ndana i'i dza'azlay guli. ²⁹ Ka ǧhadap̄ha tsi ya, ka zlghaf̄ta kuni d̄ina, ka rfa kuni ta rfu, kabga zwan̄ama kuni ta tva Mghama mu Yesu. Vlan̄wa glaku ta mndə̄rga tsaha ya ma mndu. ³⁰ Pə̄rd̄a ka mtuta ta ghə̄ɲa slna Kristi, fafa ta ghə̄ɲani ɲa kata i'i da manaka kaghuni.

3

Fafta Pwal ta ghə̄ɲani ta Yesu

¹ Kdavakta gwad̄a d̄a zwan̄ama ná, rfawarfa ta rfu kabga ndi'atá vgha ghuni nda Mgham Yesu. Va tsa gwad̄a si vindaghunaf̄ yu ya tata vrafta yu tida, hə̄rfava a yu ma vəl vindgə̄lta wu, d̄ina tsaya ɲa haghunamta ma ghə̄ɲ ɲa kata kaghuni. ² Mantsa tama, dasuwa ka kuni nda gwal ta maga ghwad̄aka slna, tsa la kriha* ta ndana datsiɲtá fafad̄ ya. ³ Katək ná, amu və̄rd̄a gwal ta tsa fafad̄, ta maga du'a da Lazglaf̄ta nda mbrakwa Sulkum nda ghuḁa, ta ghə̄rḁaku ta Yesu Kristi. Had̄ amu ta walan̄ta faftá ghə̄ɲa mu ta skwi ta maga'ata mnda s̄ala wa.

⁴ Ka si ɲə̄rma skwi, skwi ta maga'ata mnda s̄ala katsi ná, ma dihaf̄diha i'i guli ta vgha d̄a tida. Ka si mamu mndu ta mnay kazlay: Ta skwi ta maga'ata mnda s̄ala ta fafta yu ta ghə̄ɲa d̄a kə'a katsi ná, má mal i'i tama. ⁵ Kəl yu ka mnay mantsa na: Buzula la Hebru i'i, zivra la Isra'ila, mndara la Benzamen. Ta má tghasa fitik manda yata lu ta i'i tsihata lu ta fafad̄a d̄a. Tvə̄ zlahla la Yahuda guli ná, tek̄w i'i mataba la Farisa. ⁶ His his dzvu ɲanata yu ta tva nzakwa la Yahuda ha ka ghuyay d̄a ta d̄an̄wa ɲa gwal zlghay nda ɲuduf̄. Had̄ zlahla la Yahuda zlanaghu yu d̄ər turtuk wa. Had̄ sana skwi dza'a tsadivata lu wa. ⁷ Mamu ndela d̄a mida ka yu sizlay, tsaw nda nza tsa skwiha ya ka skwi bə̄tbət, kada ɲatsaf̄ta yu ta Kristi katək. ⁸ Mantsa ya nzakwani, ka skwi bə̄tbət inda tsa skwiha ya da i'i, kabga nda sna yu ta Yesu Kristi Mghama da. Malaghumala tsatsi ta ghə̄ɲa inda skwi, kəl yu ka pghĩntá inda hamata skwi. Manda ɲəd̄ak ta ngha yu ta tsa skwiha ya, kada ndi'af̄ta yu ta vgha nda Yesu Kristi, ⁹ ɲa nzakwa d̄a d̄ekd̄ek ka ɲani. Walglan̄ta a i'i ta mnay kazlay: Tudukwa mndu yu kə'a ta kə̄ma Lazglaf̄ta, kabga snata d̄a ta zlahla la Yahuda wa. Skwi ta nidif̄ta ka mndu tđukwa ta kə̄mani ná, vəl zlghaf̄ta d̄a ta Yesu Kristi ya. Lazglaf̄ta ta nidif̄ta ka mndu tđukwa, kabga zlghaf̄ta d̄a. ¹⁰ Skwi turtuk ta kumə̄ i'i ná, snan̄ta d̄a ta Kristi nda mbrakwani ya kəl tsi ka sli'agapta ma mtaku. Ta kumay i'i guli ta ghuzlan̄ta d̄a ta iri manda ɲani, ɲa nuta d̄a

† 2:25 Ngha ta 4:18.

* 3:2 Ngha ta Mata 7:6.

† 3:6 Ngha ta Slna gwal ghunay 8:3, 22:4, 26:9-11.

manda tsatsi ma fitika mtakwani ya, ¹¹ ŋa laviŋta i'i guli ta sli'agapta ma mtaku manda ŋani.

Hwaya ŋa kɔ́anakta

¹² Mna a i'i kazlay: Nda ghada kɔ́anakta ɔ́a kə'a wa. Mna a i'i kazlay: Slafsla i'i kə'a guli wa. Ta ghəŋa ŋavata ka dza'a ta kəma ta kəma kada kɔ́anakta yu ta ksamta da dzva ɔ́a yeya ŋa ɔ́a ta magay, kabga nda na yu ka ŋa Yesu Kristi. ¹³ Mantsa ya nzakwani zwanama, mna a i'i kazlay: Ksamksa yu ta tsa skwiha ya ma dzva ɔ́a kə'a wa. Kɔ́avakta skwi ta magə i'i ná, zanaptá skwiha ta luta, ka ŋavata ka dza'a ta kəma ta kəma ŋa ksaktá tsa skwi ta kəma ya ŋa ɔ́a. ¹⁴ ŋavata ka dza'a ta kəma ta kəma ŋa kɔ́anakta, ŋa mutsa nisəla vəl hgafta hgaf Lazglafta ta amu, ŋa ɔ́a. Tsa nisəla ya ná, nzata ɔ́a ta luwa kawadaga nda tsi nda ma Yesu Kristi ya.

¹⁵ Mantsa ya skwi ŋa ndanay amu gwal nda ndəha ta tva Lazglafta. Ka had kuni ta nzaku manda tsaya wu, dza'a tsalaghunaptsala Lazglafta. ¹⁶ Mali ma skwi na kɔ́anɔ́ta mu ta ksa na tvi ksaf mu na nzakwani.

¹⁷ Kaghuni demdem zwanama ɔ́a, ksawaksa ta sada ɔ́a, fafwa ira ghuni ta gwal ɔ́ina mbaɔ́a taŋ manda ya ta nghə kuni ta mbaɔ́a aŋni ya. ¹⁸ Nda ndəgha gwal ta nzakway ka ghuma mtatá Kristi ta udza zləŋay, ka yu si ta gɔ́ata ta mnay ŋa ghuni. Tata kɔ́anɔ́ka yu ta mnay guli ŋa ghuni ta nda va nana nda taw nda taw. ¹⁹ Kɔ́avaktani ná, dza'a zwaɔ́u zwaɔ́a həŋ, kabga fafa həŋ ta huɔ́a taŋ ka Lazglafta taŋ. Dər skwa hula[‡] ta magə həŋ ná, rfa taŋ ŋa taŋ. Ta ghəŋa skwa ghəŋa hadik yeya ŋa taŋ ta ndanay. ²⁰ Amu ná, ta luwa vla nzakwa mu. Mghama mu Yesu Kristi mnda mba amu dza'a saha ta luwa da slamaghatá ŋa amu ŋa kɔ́lay. ²¹ Sahani dza'azlay ná, ŋa mbəɔ́anaftani ta na vgha mu kul had hayhayani na, ka ŋlanafta manda ŋani, nda mbraku ya kəl tsi ka nzanaghatá inda skwi, dza'a maga tsi.

4

Vla hidaku

¹ Zwanama ɔ́a gwal ɔ́vu yu nda ŋuɔ́ufa ɔ́a, mamaya ghuni ta kshihata, ta kumay yu ta nghəglanɔ́ta kaghuni. Ta kaghuni ta ghərɔ́a yu ta ghərɔ́aku, ta kaghuni ta rka yu ta rka. Ka si mantsa tsi tama zwanama, nzafwanza ta Mgham manda va ya taghaghunaf yu.

² I Ivudi nda Siŋtika, wyawa dzvu, nzawanza nda dzratá ghəŋ, kabga nda guya kuni ta Mgham turtuk. ³ Ka yu ta mnaghatá kagha guli gra ta ksa slna ɔ́a ná, wya dzvu, katanɔ́kata ta tsa mi'aha ya. Nda tsa mi'aha ya, nda Kliman, nda hamata gwal ta ksa slna kawadaga nda i'i, dagala slna maga həŋ kawadaga nda i'i, ghuyghuya ŋni ta ɔ́anɔ́wa nda həŋ ta mna gwaɔ́a Lazglafta ŋa mnduha. Hahəŋ ná, vindafvinda Lazglafta ta hga taŋ ma defteri ta vindi tsi ta hga gwal ta mutsa hafu*.

⁴ Rfawa ta rfu ma nzatá nzakwa ghuni ma Mgham Yesu. Rfawa ta rfu ka yu ta vrəglinɔ́ta mnaghunata.

⁵ Nda zɔ́aku ka kuni nzata nda inda mnda səla, ndusa Mgham Yesu ka saha. ⁶ Yaha kuni ndana sana skwi[†]. Ka mamu skwi ta ndanə kuni ya, ɔ́awawaɔ́awa da Lazglafta nda maga du'a, nda rfanaghata guli. ⁷ Ka mantsa ya ka kuni magay katsi, dza'a vlaghunavla Lazglafta ta zɔ́aku, zɔ́aku ya ta

[‡] 3:19 Huda taŋ: (gray nda Ruma 16:18, Kwalasuha 2:16, 20-21.) Pəghanaghatá hula ta həŋ: Nghanaghatá tsa fafad (gray nda Galat 6:13, 15). * 4:3 Gray nda Suna Yuhwana 3:5. † 4:6 Gray nda Mata 6:25-34.

malaghutá mbrakwa mnda sála, ɲa ksaghunamtani ta ɲudufa ghuni nda ndana ghuni guli ma Yesu Kristi.

⁸ Zwanama da, wya kdavakta gwada da: Skwi ɲa ɲanata ghuni ná, ɲanawa ɲa ta inda kahwathwata, nda inda skwi dina ta ghubu lu, nda inda skwi tdukwa, nda inda skwi nda tsala, nda inda skwi ta raku ka mamay, nda inda skwi ta raku, nda inda skwi ta dinuta, nda inda skwi ta raku ka zɛzlvay. Tsaha ya skwiha ɲa ɲanata ghuni ma ghɛɲa ghuni. ⁹ Magawamaga ta skwiha taghaghunaf yu, nda skwiha mutsaf kuni ta sɲanta da i'i, nda skwiha ya nghan kuni ta i'i ta magay guli. Tsaha ya skwi ɲa magay ghuni, dza'a nzanza Lazglafta ta vla zdaku kawadaga nda kaghuni.

Rfanaghatá la Filip ta ghɛɲa skwi vla hɛɲ

¹⁰ Yaw, ta rfu yu katakata da Mgham Yesu kabga ta nghapngaha kuni ka i'i. Kahwathwata ta ndanay kuni ta i'i, fitika ghuni kul had ya kɛl tsi ka zagaptá fitik. ¹¹ Htaghuta skwi da i'i a kɛl yu ka mnay mantsa guli wa. Dɛr má kinawu nzakwa da, mamu skwi da i'i, had skwi da i'i katɛk wu, taghaftagha yu ta tva nzaku nda rfu. ¹² Ka had skwi ya ná, nda sna yu ka yu ta zay. Badu mutsatani ya guli, nda sna yu ka yu ta zay. Dɛr nda bagha yu dɛr nda maya yu, dɛr mamu skwi, dɛr had tsi katɛk wu, taghaf tagha yu, nda sna yu ka yu ta nzaku mida. ¹³ Lavinɲava yu ta ɲaftá tsa skwiha ya nda mbrakwa Yesu Kristi ta vlihata. ¹⁴ Dɛr má mantsa ya nzakwani mndani, dina na skwi maga kuni, ka katihata ma ghuya dɛɲwa da na.

¹⁵ Nda sna kaghuni ka ghɛɲa ghuni la Filipiya kazlay: Ma fitika zlafta da ta mna gwada Lazglafta ma hadika Mekaduniya ná, had sana Igliz vlvuvus‡ ɲni ta skwi nda hɛɲ wu kɛ'a. Kaghuni yeya ta katihata ta sli'áftá yu ma Mekaduniya. ¹⁶ Ma fitika nzakwa da ma Tesalunik guli, si ta taghay kuni ta skwi§ ɲa da. ¹⁷ Gatá skwa ghuni a ta gatɛ yu wu, ta rfu yu katɛk kabga nda sna yu ta dza'a tfaghunaghatfa Lazglafta ta wi ta ghɛɲa skwi vla kuni kɛ'a. ¹⁸ Zlg hafzlg ha yu ta tsa zdakatahuda ghuni tsghaf kuni ta Ipafrudita ya. Had skwi ta pɛdagɛlta yu wu, hwaslu hwasla katakata. Tsa skwi vla kuni ya ná, manda skwi dranaf lu ta Lazglafta ta zdɛganata* katakata ya nzakwani. ¹⁹ Ma inda skwi htaghu kuni ya ná, Lazglafta da dza'a hfaghunamta, dza'a magay nda glakwa gadghɛlani ma Yesu Kristi. ²⁰ ɲa Lazglafta glaku ɲa kɛkedzɛɲ. Amin!

Ga zgu

²¹ Ka ganaghata kuni ta zgu ta inda mnduha Lazglafta ma Yesu Kristi. Ta ga zgu gwal kawadaga nda i'i guli ɲa ghuni. ²² Ta ga zgu pɛakwa mnduha Lazglafta ɲa ghuni, katkatatani gwal ma hɛga ga Sezar† la Ruma.

²³ Ka tfaghunaghatfa Mgham Yesu Kristi ta wi.

‡ 4:15 Mekaduniya: Ngha ta 2 La Kwarentɲ 1:16. § 4:16 Aya 15-16: Ngha ta Slna gwal ghunay 17:1, 2 La Kwarentɲ 11:9. * 4:18 Gray nda Sabi 29:18, Afisus 5:2. † 4:22 Gray nda 1:13.

Tsgha ta lwa Pwal ŋa La Kwalus

Ga zgu

¹ I'i Pwal, ta nzakway ka ghunata mnda Yesu Kristi nda d'vafta Lazglafta, kawadaga ŋni nda Timute zwanama mu ta vinday ŋa ghuni.

² Mnduha Lazglafta ma luwa Kwalus, ta nzakway ka ŋerma zwanama ŋni ma Kristi. Ka vlaghunavla Lazglafta ta nzakway ka Da mu ta zdakatahudi nda zdaku.

Rfanaghata Pwal ta Lazglafta

³ Ta rfay yu ta Lazglafta ta nzakway ka Dani ma Mghama mu Yesu Kristi, ta magə yu ta du'a da tsi ta ghəŋa kaghuni inda fitik. ⁴ Snaŋnagha sna ya ká kuni zlglafta Yesu Kristi, nda ya ká kuni ta d'vutá inda mnduha Lazglafta. ⁵ Kəl kuni ka maga tsaha ya ná, nda fa ghəŋa ghuni ta ŋerma skwi payaghunaf Lazglafta ta luwa. Tsaya zdakwa gwada ya mna ghuna lu daga tanŋa, ta nzakway ka Lfida Gwada kahwathwata snaŋ kuni, ka faftá kuni ta ghəŋ tida*.

⁶ Manda va ya bhadagha tsa Lfida Gwada ya da kaghuni ya ná, mantsa ya tata tsi ta ghəŋa hadik demdem. Ndadá a tfawi ta klakta tsi wa. Mantsa ya nzakwani guli da kaghuni daga bađu tsu'af ta ghuni ka snaŋta kuni ta zdakatahuda Lazglafta kahwathwata. ⁷ Ipafras ta nzakway ka ŋerma gra ta ksa slna ŋni, ta taghaghunaftá tsaya. Tsatsi ná, ŋerma mnda ksanatá slna ta Kristi† ya tavata kaghuni. ⁸ Tsatsi ta mnanŋantá gwada ta d'vu faghunamə Sulkuma Lazglafta ya.

⁹ Tsaya tama, manda kdakwa ŋni ta snaŋta gwada ta kaghuni, zlana a ŋni ta maga du'a ta ghəŋa kaghuni, ŋa ndəghaghunaftani nda hidaku, nda difil ya ta vlə Sulkum wa. Tsaya dza'a kəl kuni ka snaŋta ta skwi ya ta kumə tsatsi, ¹⁰ ŋa nzay ghuni ta nzaku manda ya ta kumə Mgham Yesu, ka maga skwi ya ta zdəganata, ŋa gdáta ghuni ta maga skwi dínadína, ŋa sgakwa snaŋta ghuni ta Lazglafta. ¹¹ Dza'a mbray Lazglafta ta kaghuni nda mbrakwani dagala dər ma wati ma skwi, ŋa lavinŋa ghuni ta sladata his his səla ka su'a inda skwi nda rfu. ¹² Rfawarfa ta Dada. Tsatsi ta vlaghunatá mbrakwa mutsa skwiha dínadína ya payanaf tsi ta mnduhani ma ga mghama tsuwadək. ¹³ Tsatsi ta hlaptá amu ma dzva mbrakwa grusl‡, ka hladamamta da ga mghama zwanani ya d'vu tsi. ¹⁴ Ma ndi'atá vgha mu nda tsa Zwan ya mutsafta mu ta fala'uwatá vgha, kabga mutsafmutsa mu ta platá dmakwa mu§.

¹⁵ Tsa Kristi ta maramanŋá Lazglafta kul nghanŋá lu ya, tsatsi tanŋaŋa yaku ta ghəŋa inda skwi zlaganap* lu. ¹⁶ Ma tsatsi zlaganapta Lazglafta ta inda skwi ta luwa nda ya ta hadik, skwiha nghan lu nda ya kul nghanŋá lu, gwal nda mbra nda mbra nda gwal ga mgham†, nda gwal dagala dagala. Inda tsahaya ná, nda tsatsi tsafta lu, ŋani tsafta lu guli. ¹⁷ Ma kdə inda skwi demdem ná, mamu Kristi. Nda nza inda skwi demdem, nda ma tsatsi. ¹⁸ Tsatsi ghəŋ ta ghəŋa Igliz. Tsatsi zraftani, ta nzakway ka tanŋaŋa sli'agapta ma mtaku, ŋa nzakwani ka tanŋaŋani ma inda skwi demdem, ¹⁹ kabga

* 1:5 Gray nda 1 La Kwareŋt 13:13. † 1:7 Ipafras: Gray nda 4:12. ŋa ghuni: ŋa amu, ka sanlaha.

‡ 1:13 Mbrakwa grusl: Gray nda Lukwa 22:53. § 1:14 Gray nda Ifesus 1:7. * 1:15 Gray nda Mahdihdi 8:32-36, Yuhwana 1:1-3. † 1:16 Gray nda Galat 4:3.

kurakura Lazglafta ta nzamta dar ma tsatsi. ²⁰ Tsatsi ta kuratá slərɓaptá zughu nda inda skwi nda usa zwanjani. Ka famtá tsi ta zdaku matabani nda inda skwiha ta hadik, nda ya ta luwa nda ma pghuta usa zwanjani ta udzu.

²¹ Kaghuni ghalya ná, ka mayəm, nda ghuma Lazglafta si nzakwa ghuni, ta tva ndana ghuni, nda ghwadaka slna ta magə kuni. ²² Ndana, slərɓapslərɓa Lazglafta ta zughu nda kaghuni, nda ma mtakwa zwanjani ya ta ghuyaptá danjwa ma slu'uvgha. Mantša ya magata tsi ŋa ghubaghunata hezle', ŋa hladağhunaghata ta kəma Lazglafta, kul had' sana rutsak, nda ghwadaka skwi ta kaghuni. ²³ Gdavawagda ma zlgħay nda ŋuduf, dihavawadiha ma gigdava kuni. Ma dgaghu kuni ta vgha nda Lfida Gwada. Tida fatá ghəŋa mu, ka lu mnamata. Tsa Lfida Gwada ya ná, ŋa inda mndu ta ghəŋa hadik ta mna lu. Nana i'i Pwal na ná, mna tsa Lfida Gwada ya slna da.

Ghuya danjwa Pwal ta ghəŋa slna Lazglafta

²⁴ Ndanana, ta rfu yu nda ghuya danjwa ta ghuyə yu ta ghəŋa kaghuni. Ghuya danjwa Kristi ma slu'uvghani ta nzakway ta ghəŋa Igliz ya ta kdantja yu ta ghuyay ma slu'uvgha da. ²⁵ Ŋa Igliz ta ksanata yu ta slna, manda ya fidigha Lazglafta ŋa magaghunata. Fidighafa ta tsa slna ya, ŋa mnaghunata vərda gwada Lazglafta. ²⁶ Tsa gwada ya ná, difatá gwada ya ta difaghuta daga manda ghalya ya. Ndanana tama, ka zlaganaptá Lazglafta ta mnduhani. ²⁷ Ta kumay ta snanja tanj ta glakwa tsa gadghəlani nda difa ta wudaku, ya payana tsi ŋa inda gwal kul nzakway ka la Yahuda ya. Tsa difatá skwi ya ná, Kristi ya ma ŋudufa ghuni. Nda ma tsatsi fafta kuni ta ghəŋa nzata kawadaga nda tsi ma glakwa Lazglafta. ²⁸ Tsa Kristi ya ta mnə ŋni ta gwada ta ghəŋani, ka vla hidaku ŋa inda mndu, nda tagha skwi nda difil ya lavinj lu ya, ŋa nuta inda mndu ka mndəra mnduha ma Kristi. ²⁹ Tsaya ta kəl yu ka wuda maga slna nda mbrakwa Kristi, ya ta maga slna nda mbraku ma i'i ya.

2

¹ Ta kumay yu ta snaghunamta kazlay: Nda bla na slna ta magə yu ŋa ghuni, nda ya ŋa gwal ma luwa Lawdikiya*, nda sanlaha ta kul pghaftá ira tanj ta i'i na kə'a. ² Ta kumay yu ta nzata tanj nda hbatá ŋuduf, ka nzəvuvusta hən ta vgha ma dvu, ka ndəghafta hən nda vərda hidaku ŋa snanja difatá skwa Lazglafta, ta nzakway ka snanjta Kristi ya. ³ Inda gadghəla difil nda ghunizlak ná, ma Yesu Kristi difaghuta hən. ⁴ Kəl yu ka mna tsaya ná, yaha mndu da nanaghunafata nda gwadaha ka bətbət. ⁵ Dər má di'ij yu ma slu'uvgha nda kaghuni má mndani, kawadaga yu nda kaghuni ma ndana da. Zda ŋudufa da ka nda sna yu ta dza'a inda skwi nda tvani da kaghuni, nda diha zlgħay nda ŋudufa ghuni ta Kristi kə'a.

Kristi turtukwani ta vla hafu

⁶ Zlgħafzlgħa kuni ta Yesu Kristi ka nzakw tsi ka Mghama ghuni. Ndi'anavawandi'a tavatani ndi'ets. ⁷ Dihavawadiha tida manda dihatá fu ta hadik nda slrəŋhani ya. Mbranafwa zlgħay nda ŋuduf manda va ya taghaghunaf lu. Ka rfa kuni ta Lazglafta kahwathwata.

⁸ Daswa ka kuni, da nanaghata mnduha ta kaghuni nda ndana ghəŋa hadik, ka nda baru ta sabi ma ndana ghəŋa mnduha ta sladafta ta mbrakwa ghəŋa hadik†, kul had' Kristi ya a tsi. ⁹ Inda glakwa Lazglafta ná, nzamə ma Kristi. ¹⁰ Nda ndi'a vgha kaghuni guli dardar nda Kristi, tsatsi ta nzakway

* 2:1 Ngha ta 4:13. † 2:8 Ngha ta Galat 4:3 nda skwi ya vindinj lu mistani ŋa ŋanata.

ka Mghama mbraku ta ghəŋa inda mbrakuha nda gwal ta nzananzaghata mnduha ya.

¹¹ Ma tsatsi mutsafta kaghuni ta tsatá fafaď. Nda dzva mnda səla a tsata lu wu, Kristi kaghəŋani ta tsata. Nda nza tsa tsatá fafaď ya, manda klinjta dmaku ta ga mgham ta ghəŋa ghuni ya. ¹² Ma magaghunaftá batem fadata lu ta kaghuni kawadaga nda Kristi da kulu, ka sli'agaptá kuni kawadaga nda tsi guli nda ma zlgħafta ghuni ta mbrakwa Lazglafta ta sli'aganaptá Kristi ma mtaku*ya. ¹³ Kaghuni, si nda rwa kuni ta kəma Lazglafta, kabga dmakwa ghuni, nda kwala fafaďa ghuni kul tsaku guli. Ka vraghunamtá Lazglafta nda hafu kawadaga nda tsi, ka plamatá inda dmakwa mu. ¹⁴ Ka hərdinjta tsi ta batá dməŋ ya ta hbutá amu, ta ragħwa amu ya. Ka hərdinjta tsi ma zləŋafta ta udza zləŋay. ¹⁵ Mantsa ya hləgadanaghuta Lazglafta ta mbraku ta ghwadaka sulkum ta nzanaghata mnduha nda ga mgham ta ghəŋa taj. Ka pghanaghata tsi ta hula ta həŋ ta kəma inda mnduha, ma hlaftá həŋ ka vu'a zatá ghwa zwanjani ta udza zləŋay.

¹⁶ Tsaya tama, yaha mndu da kəba kaghuni ta ghəŋa skwi ŋa zay nda za, nda ya ŋa say nda sa, ka ta ghəŋa sanlaha ma fitika skalu a tsi, nda ya ta ghəŋa nghakwa tili, nda ya ta ghəŋa fitika SabatŠ. ¹⁷ Inda tsahaya ná, nda nza ka sulkuma skwi dza'a sagħa nda sa. Vərdani tama ná, Kristi ya. ¹⁸ Yaha kuni zlanantá ghəŋa ghuni ta sanlaha ma mnduha, tsa gwal ta tsəlbu ta kəma duhwalha Lazglafta ta mna gwaďa ta ghəŋa mazəmzəmha nghanj həŋ manda skwi ma suni ya, da nrapta həŋ ta kaghuni. Tsa mnduha ya ná, ndana mnda səla ma ghəŋa taj, ¹⁹ ndi'a a vgha taj nda Kristi ta nzakway ka ghəŋ ya wa. Əŋka'a ka Kristi ta kəl vgha ka bağaku. Tsatsi ta gwayanaftá vla nzugu nda malaha tani ta kəl tsi ka glaku manda ya ta kumə Lazglafta ya.

Mtuta ŋa nzakw kawadaga nda Kristi

²⁰ Wya mtumta kuni kawadaga nda Kristi, ta haď mbrakwa na ghəŋa haďik* na ta ga mgham ta ghəŋa kaghuni wa. Kabgawu tama ta kəl kuni ka gďata ta magaku manda ŋa gwal ma ghəŋa haďik na? Kabgawu ta kəl kuni ka sna na zlahuha taj ta mnay kazlay: ²¹ «Ma kapanj ka ta yeya, ma tapana ka ta yeya, ma ksanj ka ta yeya,» kə'a ya na. ²² Haď sana skwi ta magata tsa zlahuha ya ksanjər lu wa. Mnda səla tani ta tsa'ata fatá tsa zlahuha ya ka tagħay mantsa ya. ²³ Ka nda ghada klafta mndu ta tsa zlahuha ya ka sana skwi ná, ta dzadza ta vghani ka tsəlbu ŋa tsa mbrakuha ta nzanaghata ya, ka va magayni ta tsa slnaha ya, ka va zlahafta vghani. Kulam nda tsa, haď dza'a katanjta ŋa dzatá ghudzaku ma vghani wa.

3

¹ Kawadaga nda Kristi sli'agapta kuni ma mtaku. Zabawazaba tama ta skwiha ya ta luwa, ma vli ya nza Kristi nda ga zəghwa Lazglafta* ya. ² Ta luwa ká fatá ghəŋa ghuni, ma nza tsi ta haďik, ³ kabga mtumta kuni, nda nzula hafa ghuni kawadaga nda Kristi da Lazglafta. ⁴ Vərdá hafa ghuni ná, Kristi ya. Baďu da zlagapər tsi, dza'a zlagaku kaghuni guli kawadaga nda tsi. Tekw kaghuni ma glakwani dza'azlay.

Halata hafu nda lfidani

‡ 2:12 Gray nda Ruma 6:4. § 2:16 Gray nda Ruma 14:1-6. * 2:20 Ngha ta Galat 4:3 nda skwi ya vindinj lu mistani ŋa ŋanata. * 3:1 Ngha ta Zabura 110:1.

⁵ Zadanawa zada ta ŋa ghəŋa hadik ma kaghuni ta nzakway ka: Sli'ŋsli'ŋ, ghurduḅaku, hliri, hara'utiri, tsagana, ka guram tsa tsagana ya nda wuya skwi. ⁶ Ta ghəŋa tsa skwiha ya dza'a kəl ɓasa ŋudufa Lazglafta ka lanaghatá gwal ta kwalaghuta snanatá gwaḁani. ⁷ Mantsa ya si nzakwa kaghuni guli si ghalya ma fitika nzakwa ghuni ta ma dmaku.

⁸ Ndanana tama, zlanwazla ta inda tsahaya: Daga dugun, ɓasa ŋuduf, sidi, yaha razu nda ŋruhu tani sabi ma wa ghuni. ⁹ Ma tsanava kuni ta gwaḁa ta mndu, kabga sabsa kaghuni sudek ma halata nzaku, sudɪŋsuda kuni ta ghwaḁaka nzaku. ¹⁰ Sudava suda kuni ta lfida nzaku, ka nuta kuni ka lfida mndu, ta naku ka lfid ka lfid vgha ghuni ka gra vgha nda mndu ta tsafta†. Mantsa ya dza'a kəl kuni ka snan̄ta Lazglafta dardar. ¹¹ Ndanana tama, ta had m̄nay kazlay: La Grek yehaya, la Yahuda yehaya, gwal nda tsa fafaḁa taŋ yehaya, gwal kul tsaku fafaḁa taŋ yehaya, gwal ma mtak yehaya, gwal kul gunaku ghəŋa taŋ yehaya, la vu'a yeya, gwal falau' vgha taŋ yehaya ya kə'a wa. Mamu Kristi ta nzakway ka hdatani ma inda taŋ.

¹² Mantsa ya tama, Lazglafta ta psapta kaghuni ŋa nzakwa ghuni ka mnduhani, ta d̄vay ta kaghuni. Kaghuni guli, nzawanza nda tawa hidahida ta mndu, nda zdaku, nda hanata ghəŋ, nda nzakw leḅtekwā, nda ksanata ŋuduf. ¹³ Katuvuswa vgha, pluvuswa dmaku ka mamu skwi gana sani ta sani. Manda va ya plighunis‡ Kristi ta dmakuha ghuni ya ná, pluvuswa dmakwa ghuni guli. ¹⁴ Ya ta malapta katak ná, d̄vuvusta ghuni ta vgha ghuni. Tsa d̄vuvustá vgha ya ta nzakway ka t̄baŋ ta ŋəzrlaghnata. ¹⁵ Ka pgha zdakwa Kristi ta ŋudufa ghuni. Guyaghuna guya Lazglafta ka vgha turtuk ŋa nzakwa ghuni ma tsa zdaku ya. Rfawarfa. ¹⁶ Ka nzamnza gwaḁa Kristi mataba ghuni gerger. M̄n̄v̄uswa mna ta gwaḁa mataba ghuni, v̄l̄v̄uswavla ta hidaku sani ŋa sani nda kd̄avakta hidaku. Fawa laha ŋa Lazglafta ma hyahya ŋudufa ghuni nda rfu, ka zlzlv̄a kuni, ka ghuba kuni nda inda laha ta vlaghnata Sulkum§. ¹⁷ D̄ər nahgani ta magə kuni, d̄ər nahgani ta m̄nə kuni, magawamaga ma hga Mghama mu Yesu, ka rfa kuni ta Lazglafta Da mu nda ma tsatsi.

Gwata vgha ma lfida hafu

¹⁸ Mi'aha, hanaganawa hana ta ghəŋa ghuni mista zə'alha ghuni manda ya ta raku ka magay ta kəma Mgham Yesu.

¹⁹ Zswana, d̄v̄uwad̄va ta mi'a ghuni. Ma ŋruhə kuni ta həŋ.

²⁰ Zwani, snawa gwaḁa da dadaha ghuni ma inda skwi demdem. Tsaya skwi ta zdəganatá Mgham Yesu.

²¹ Dadaha, ma ganaf kuni ta ɓasa ŋuduf ta zwana ghuni, da kulistá ghəŋa taŋ.

²² Kwalvaha, snawa gwaḁa ma inda skwi da dan̄ahəga ghuni ta na ghəŋa hadik na. Ta wa ira taŋ yeya a dza'a maga kuni ta skwi d̄ina manda skwi ŋa zdəganata ghuni ta həŋ wa. Magawamaga ŋa taŋ nda v̄ərd̄a ŋudufa ghuni, kabga zləŋafta ghuni ta Mgham Yesu. ²³ Inda skwi ta magə kuni ná, magawamaga nda v̄ərd̄a ŋudufa ghuni manda skwi ta magə kuni ŋa Mgham Yesu, nza a ka ŋa mnduha wa. ²⁴ D̄ina ka snan̄ta ghuni kazlay: Dza'a plaghunapla Mgham Yesu nda skwi ya payana tsi ta mnduhani* kə'a. V̄ərd̄a dan̄ahəga ná, Kristi ya. Tsatsi mndu ta maganata kuni ta slna. ²⁵ Mndu ta

† 3:10 Gray nda Zlrafta 1:26. ‡ 3:13 Gray nda Mata 6:12, 14. § 3:16 Gray nda Ifisuha 5:19-20.

* 3:24 Gray nda Galat 4:1-2.

maga ghwadaka skwi ná, va tsa ghwadakani ya n̄ani dza'a mutsay, kabga had Lazglafta ta gala mndu nda gala† wa.

4

¹ Kaghuni danahagaha, n̄anawan̄a ta kwalvaha ghuni ta tdukwani nda rakwani. Dina ka sn̄anta ghuni guli kazlay: Mamu danahaga kaghuni guli ta luwa kə'a.

Vla hidaku

² Gədawa gda ta maga du'a, mantsa ya dza'a kəl kuni ka nzata hzlen̄a nda rfanaghatá Lazglafta. ³ Magawa du'a guli ta gh̄n̄a an̄ni, kada gunan̄an̄ta Lazglafta ta watgha n̄a mnanan̄ta gwadani ta mnduha, mnanan̄ha n̄ni ta difata skwa Kristi guli ta h̄n̄j. Tsa v̄əl magay da ta difata skwa Kristi ya kəl lu ka hbamtá i'i. ⁴ Magawa du'a ta gh̄n̄a da n̄a lavin̄ta da ta mnan̄ta gwada ta gh̄n̄ani dardar manda ya ta raku.

⁵ Nzawanza nda difil tavata gwal kul zlghafta Kristi. Dər yawu mutsafta kuni ta katsaftá maga n̄ərma skwi ya, ma zlidin̄ kuni ta tsa fitik ya. ⁶ Ma gwada ta gwadə kuni, gwada tdukwa katsi sabi ma wubisima ghuni, hm̄ətət ka tsi nzata. Nda tvani ka kuni zlghawi n̄a mndu.

Ga zgu

⁷ Tisik* ta nzakway ka zwan̄ama, hamha ta gh̄n̄ani ma slna Kristi. Kawadaga n̄ni nda tsi ta ksa slna Mgham Yesu. Dza'a mnaghunamna ta gwada ta gh̄n̄a da. ⁸ Ta ghunadapghuna yu padak da kaghuni n̄a sn̄anta ghuni ta nzakwa n̄ni, n̄a vlaghunatani ta mbraku guli. ⁹ Kawadaga h̄n̄j ta labə da kaghuni nda Unesima†, ta nzakway ka zwan̄ama mu. Tsatsi guli, n̄ərma mndu ya, zwan̄a ghuni ya guli. Dza'a mnaghunamna h̄n̄j ta skwi ta magaku hadna.

¹⁰ Ta ga zgu Aristarkus‡ n̄a ghuni hbam lu kawadaga nda i'i. Ta ga zgu Markus ta nzakway ka zbughuma Barnabas ya n̄a ghuni guli. Ka 6hadagha6ha tsi da kaghuni, ka tsu'af̄ta kuni. Nda ghada sn̄anta ghuni ta gwada ta gh̄n̄ani. ¹¹ Ta ga zgu Yustus, ta hgə lu ka Yesus ya n̄a ghuni guli. Tsa hah̄n̄ yeya la Yahuda ta ksa slna ga mgham Lazglafta kawadaga nda i'i hadna. Ndadá a ksidīmta h̄n̄j ta n̄uduf wa.

¹² Ta ga zgu Ipafras§ ta nzakway ka mnda ghuni ya, n̄a ghuni guli. Kwalva Yesu Kristi ya. Had ta zlan̄tá maga du'a da Lazglafta ta gh̄n̄a kaghuni wa. Ta magay ta du'a n̄a dihvavata ghuni, n̄a sifaghunafta ta tva Lazglafta. ¹³ Nda ngha yu ka gh̄n̄a da kə'a ta va n̄avata ka ksa slna ta gh̄n̄a kaghuni, nda ya ta gh̄n̄a gwal ma luwa Lawdikiya, nda luwa Hiyerapulis. ¹⁴ Ta ga zgu Lukwa* v̄ərdá mnda mu ta nzakway ka duhtura n̄ni ya guli n̄a ghuni. Mantsa ya Demaska guli.

¹⁵ Ka ganaghata kuni ta zgu ta zwanama ta nzakway ma luwa Lawdikiya, nda Nimfa, nda Igliz ta guyavata ga tan̄ ya. ¹⁶ Manda kd̄in̄ta ghuni ta dzan̄afta na delewer na ná, ka tsghanaf̄ta kuni ta Igliz ma luwa Lawdikiya n̄a dzan̄afta hah̄n̄j guli. N̄a dzan̄afta kaghuni guli ta ya dza'a tsghagaghunapta gwal ma

† 3:25 Gray nda Vrafta ta zlahu 10:17. * 4:7 Ngha ta Slna gwal ghunay 20:4 Afisus 6:21-22. † 4:9 Ngha ta Filimun̄ 10-15. ‡ 4:10 Aristarkus: Ngha ta Slna gwal ghunay 19:29, 27:2. Markus: Ngha ta Slna gwal ghunay 12:12, 25, 13:13, 15:37-39. Barnabas: Ngha ta Slna gwal ghunay 9:27, 11:22, 30, nda pdakwani. § 4:12 Ipafras: Ngha ta 1:7. * 4:14 Lukwa: Ngha ta 2 Timute 4:11, Filimun̄ 24. Demaska: Ngha ta 2 Timute 4:10, Filimun̄ 24.

luwa Lawdikiya. ¹⁷ Mnanawamna ta Artipus[†] «ka ñavata tsi ma slna ya vlar Mgham Yesu Kristi, ña kdanaftani.»

¹⁸ Nda dzva da vindaghunafta yu kazlay: Ta ga zgu i'i Pwal ña ghuni kə'a. Havapwahava ta hbatá i'i ma gamak. Ka nza zdakatahuđi nda kaghuni!

[†] **4:17** Artipus: Ngha ta Filimuñ 2.

Tanjanja tsghatá lwa Pwal ña 1 La Tesalunik

¹ I'i Pwal ta vindaghunafta, kawadaga ñni nda i Silas nda Timute, ña kaghuni Igliz, mnduha Lazglafta Da nda Mgham Yesu Kristi ma luwa Tesalunik. Ka vlaghunavla Lazglafta ta zdakatahudi, nda zdakwani.

Zlghay nda ñudufa la Tesalunik

² Ta gdágdá ñni ta rfa Lazglafta ta ghəña kaghuni demdem. Ta kulay ñni ta kaghuni ma du'a ñni. ³ Ta gdágdá ñni guli ta havakta ta kəma Lazglafta Da ñni ta slna zlghay nda ñudufa ghuni, nda yifatá slna ta magə kuni, kabga dvafta ya dvaf kuni nda dihata fatá ghəña ghuni ta Mgham Yesu Kristi. ⁴ Zwanama dá, nda sna mu kazlay: Dvudva Lazglafta ta kaghuni ka zbaftá tsi ta kaghuni ña nzakway ka ñani kə'a. ⁵ Ma mnaghunata ñni ta Lfida Gwada ná, gwada nda wubisim kwenkwey yeya a mnaghuna ñni wu, nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa guli mnaghunata ñni. Nda sna aṅni kazlay: Vərdá gwada tsa gwada ta gwadə ñni ya kə'a. Nda sna kaghuni ka aṅni nzakwagaptá nzaku da kaghuni ña kata kaghuni. ⁶ Kaghuni, ksafksa kaghuni ta sada ñni, nda ña Mgham Yesu. Dər má ta ghuya dāñwa kuni katakata, tsu'aftsu'a kuni ta gwadani nda rfu ma mbrakwa Sulkum nda ghuḅa*. ⁷ Mantsa ya maranənta kuni ta nərmata nzakwa ghuni ta mnduha Lazglafta ta hadika Mekaduniya nda ya ta hadika Akaya. ⁸ Əñka'a ka kaghuni kəl ndəghatá mnduha ka snəntá gwada Mgham Yesu ma inda vli. Ta hadika Mekaduniya nda Akaya yeya a kuraghuta tsi wu, snanaghasna ta mnduha dər ndigandiga ká kuni zlghaftá Lazglafta. Had gwada ña mnəgəlta ñni ña tanj ta ghəña ghuni wa. ⁹ Nda wa tanj ta rusa mnduha ña ñni, ká kuni tsu'aftá aṅni ma lagha ñni da kaghuni, nda ya ká kuni zlanťá skwa wuyay ka mbədavata tsəlḅu ta kəma vərda Lazglafta ya ta vla hafu, ¹⁰ ña kzla zwanəni Yesu, ta saha ta luwa. Tsa zwanəni sli'aganap Lazglafta ma mtaku, ta klaptá amu ma guma Lazglafta ta sagha ya.

2

Slna Pwal ma luwa Tesalunik

¹ Zwanama dá, nda sna kaghuni kazlay: Nza a tsa lagha lagha ñni da kaghuni ya ka bətbət wu kə'a. ² Nda sna kaghuni guli ka ñni ghuyə ta dāñwa ma luwa Filipiya, nda ya ká həñ razanənta. Ama ka taftá ñni ta us tiri nda mbrakwa Lazglafta ka mnaghunatá Lfida Gwada ta sagha da Lazglafta mataba ndəghata ghuya dāñwa. ³ Gwada ya mnə ñni ná, had tsakalawi mida wu, had nənḅa kaghuni mida wu, had bara kaghuni mida guli wa. ⁴ Katək ná, manda va ya klaf Lazglafta ta aṅni kazlay: Nda ra kuni ka mna Lfida Gwada kə'a ka vlanənta ya, manda va tsaya ta mna aṅni. Mna a aṅni ña zdənaftá ñuduf ta mnduha wu, ña zdənaftá ñuduf ta Lazglafta ta mna aṅni. Nda sna tsatsi ta skwi ma ñudufa mu. ⁵ Nda sna kaghuni kazlay: Ta walañ a aṅni ta hihinəntá hihinaku da mndu wu kə'a. Had gwada ña hahatá mndu gwada ñni wa. Nda sna Lazglafta kazlay: Mantsa ya nzakwani kə'a. ⁶ Nəvanə a aṅni ta rfanəghata mnduha, dər kaghuni, dər sanlaha ma mnduha wa. ⁷ Dər má dza'a maray ñni ta glakwa nzakwa ñni ka ghunata mnda Kristi mndani ná,

* 1:6 Ngha ta Slna gwal ghunay 17:5-9.

marañ a añni wa. Katək ná, leḅtekw hanaganata ñni ta ghəña ñni manda ya ta nghə marakw* ta zwanani ya. ⁸ Ma tsa fatá ghəña ñni ñaghuni ya ná, mnaghunatá Lfida Gwada ta sabi da Lazglafta kwenkwen yeya a mnaghuna ñni wa. Kumankuma ñni ta vlaghunata nda hafa ñni tani, kabga lamla kuni da ñudufa ñni kahwathwata. ⁹ Zwanama da, ta havakhava kuni ta datá vgha ñni ka maga slna da kaghuni. Si ta ksay ñni ta slna nda rvidik tani, nda fitik tani, kada kwala ñni da ghuyanaptá danwa ta dər wati mataba ghuni, nda skwi ña zay ñni ta mnə ñni ta Lfida Gwada ta sagha da Lazglafta ña ghuni.

¹⁰ Nda sna kaghuni kazlay: Nda nza kaghuni ka masləmtsəka ñni kə'a. Mantsa ya nzakwani da Lazglafta guli. Ka ñərma mnduha nzata ñni da kaghuni, ka mnduha Lazglafta, ka gwal tdúkwa nzakwa ñni, had sana skwi ña tsanavata wa. ¹¹ Nda sna kaghuni guli kazlay: Manda nzatá nzakwa i da nda zwanani ya nzata ñni nda inda kaghuni, ¹² ka vla hidaku nda mbraku ña ghuni. Vlaghunavla ñni ta hidaku, ña nzay ghuni ta nzaku manda ya ta kumə Lazglafta ya ta hgaftá kaghuni ña lama ghuni da ga Mghamani nda glakwani ya.

¹³ Ta gdagda ñni ta rfa Lazglafta guli, kabga ma fitika mnaghunata ñni ta gwada Lazglafta ná, tsu'aftsu'a kuni, ka zlghafta manda va gwada gwadagap Lazglafta, manda ya gwadagap mnduha a wa. Manda va tsaya nzakwani kahwathwata, sagha da Lazglafta tsa gwada ya, ka ksə tsi ta slna ma kaghuni ta zlghafta ya. ¹⁴ Zwanama da, nuna kaghuni manda Igliza Lazglafta ta nzakway ma Yesu Kristi ta hadika Zudiya† ya. Ghuyə ghuya kaghuni ta danwa da gwal ta hadika ghuni, manda ya ghuyanap la Yahuda ta hahəñ ya. ¹⁵ Tsa la Yahuda ya ta pslatá la anabi, ka dzatá həñ ta Mgham Yesu, ka limistá həñ ka giri‡ ña mu guli. Zdagana a tsa skwi ta magə həñ ya ta Lazglafta wu, nda nza həñ ka ghuma inda mnduha. ¹⁶ Ta kumay həñ ta pyaftá añni ta mna gwada Lazglafta ña gwal kul nzakway ka la Yahuda, yaha həñ da mbafta. Ndanana, hdanamhda həñ ta dmakwa tan, ka kdavakta tsi nda basafta Lazglafta ta ñuduf ta ghəña tan§.

¹⁷ Añni zwana ma, tahula dgata mu ta vgha labla fitik mida, kuma mu yeya kul guyafta. Nziya nza tsi ná, kawadaga mu ma ñuduf. Ta ksanaksa mamaya ghuni katakata. Ta kumay ñni ta nghaghunaghata. ¹⁸ Mantsa ya ná, kumafkuma ñni ta vradaghata da kaghuni. Nda kda fitika i'i Pwal ka ghəña da ta fatá fitikani, ama ka pyaftá halaway ta añni. ¹⁹ Ta wa fatá ghəña ñni, nda haratá ghəña ñni, nda ghərba zewazewa glaku dza'a ñni mutsay badu fitik dza'a sagha Mgham Yesu Kristi ya katək na? Ta kaghuni ya a katak tsa wa? ²⁰ Manda va tsaya nzakwani, kaghuni glakwa ñni, kaghuni haratá ghəña ñni.

3

¹ Sana skwi guli ná, ma trapta ñni ta kzlay, mal nzaghu mu hadna ma luwa Atina*, ka ñni ² ka ghunadapta da kaghuni ta Timute ta nzakway ka zwanama ñni, ta ksa slna Lazglafta ya guli. Kawadaga ñni nda tsi ta mna Lfida Gwada ta ghəña Yesu Kristi. Ghunadap ghuna ñni da kaghuni ña sghaghunaghata mbraku, ña dihavata ghuni ma zlghay nda ñuduf, ³ kada kwala ñudufa dər

* **2:7** Mamu dzəghu ma leḅtekwaku: Nzanza ñni leḅtekw. Ka nzatá ñni manda zwani kwitikw kwitikw, ka sanlaha ta mnay. † **2:14** Ngha ta Slna gwal ghunay 17:5-6. ‡ **2:15** Ngha ta Slna gwal ghunay 9:23, 29, 13:45, 50, 14:2, 5, 19, 17:5, 13, 18:12. § **2:16** Ta ghəña aya 15-16 ná, grawa gra nda Ruma 11, ma vla mnay Pwal ta gwada ta ghəña kdanaktani kahwathwata ta mna gwada ta mbaku, ña la Yahuda. * **3:1** Ngha ta Slna gwal ghunay 17:15-16.

wa da tɗu ma na ghuya ɗanɗa ndanana, kabga nda sna kaghuni kazlay: Favamafa Lazglafta ta tsaya kə'a. ⁴ Ma fitika nzakwa ɗni da kaghuni ná, ghadaghada ɗni ta mnaghunata kazlay: Dza'a mamu ghuya ɗanɗa katakata kə'a. Tsaya tama ta slaku manda va ya snaɗ kuni. ⁵ Ma trapta ɗa ta hbanatá ɗudufa ɗa, kəl yu ka ghunadapá Timute da kaghuni, ɗa snaɗta nzakwa zlghay nda ɗudufa ghuni. Ta zlgay yu ta baraghata halaway ta kaghuni, da nzatá tsa slna maga ɗni ya ka bətbət.

⁶ Ndanana tama, sli'afslí'a Timute da kaghuni† ka vragaghuta da aɗni, ka rusanɗaftá tsi ta gwada ta zlghay nda ɗudufa ghuni, nda ya ká kuni ta ɗvutá mndu. Ka mnanɗaftá tsi guli ya ká kuni ta famtá aɗni ma du'a ghuni dardar, nda ya ka kuni ta kuma nghəlanɗa aɗni, manda ya ta kumə aɗni ta nghanɗa kaghuni ya guli. ⁷ Tsaya tama zwanama, lbanalɓa zlgay nda ɗudufa ghuni ta ɗuduf, ma tsa ghuyata ɗanɗa ɗni basu ɗni ya. ⁸ Ndanana tama ná, ta hafu ɗni, kabga dihatá vgha ghuni ma ndi'atá vgha ghuni ta Mgham Yesu. ⁹ Ndaw dza'a rfa ɗni ta Lazglafta ɗni ta ghəɗa kaghuni ma na zɗanɗafta zɗanɗaf kuni ta ɗuduf ta kəmani na? ¹⁰ Nda rvidikani tani, nda fitikani tani ɗni ta ndi'ata ka maga du'a da tsi, ɗa vlanɗnani ta tvi, ɗa lagha ɗni da nghaghunaghata, nda ya ɗa kɗighunistá skwi ya ta pɗaghuta ma zlgay nda ɗudufa ghuni.

¹¹ Má ka ɓhadanɗaghaɓha Lazglafta tsatsi ka ghəɗani ta nzakway ka Da mu, nda Mghama mu Yesu, da kaghuni. ¹² Kaghuni ya guli, má ka sgaghunagha sga Mgham Yesu ta tsa ɗvu mataba ghuni ya, nda ya ta magə kuni ɗa inda sanlaha ma mnduha ya guli, ka nzakwa tsi manda va ya ta ɗvu aɗni ta kaghuni ya. ¹³ Má ka sladanafslada Lazglafta ta ɗudufa ghuni ɗa nzakwa ghuni nda ghuɓa kul haɗ gwada ta ghəɗa ghuni ta kəma Lazglafta Da mu, baɗu sagha dza'a sagha Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda inda duhwalhani ya.

4

Nzaku ta zɗaganatá Lazglafta

¹ Zwanama ɗa, nu skwi ta pɗaku ɗa mnay, ya nda ghada taghaghunafɗa ɗni ka kuni da magay ɗa zɗaganatá Lazglafta. Ya manda va tsaya ta nzakwa kuni ta tsa nzaku na. Ta ndəba ghuna ndəba ɗni ta dzvu katakata, ta vlaghunavla ɗni ta hidaku manda va tsaya. Ma hga Mghama mu Yesu Kristi, ka kɗanɗa kuni ta dza'a ta kəma ta kəma. ² Nda sna kuni ta nzaku ya taghaghunaf ɗni nda ma mbrakwa Mghama mu Yesu. ³ Skwi ya kumə Lazglafta ná, nzata ghuni hezle' a ta kəmani kul haɗ hliri. ⁴ Snaɗta ɗar wa ta nzaku nda markwa tan, ka vlanɗta glaku manda ya ta kumə Lazglafta, ⁵ ɗa ghudzaku tida manda ɗa gwal kul snaɗta Lazglafta ya a guli wa. ⁶ Ma tsa skwiha ya tama ná, ma tsaghu sani ta sani ka nənɓapta, kabga dza'a ghuzlanap ghuzla Lazglafta tiri ta gwal ta maga mndərga tsaya, manda ya ghada ɗni ta mnuta ya. ⁷ Hgaf a Lazglafta ta amu ɗa maga sli'insli'ij wa. Hgaf ɗa nzata mu hezle' a ta amu. ⁸ Tsaya tama, ka va a yu ta tsa gwada ya wu ka mndu katsi, mndu a vziɗ tsi wu, Lazglafta ta vlaghunaf Sulkumani nda ghuɓa ya vziɗ tsi.

⁹ Ta ghəɗa ɗvuvusta ghuni ta ghəɗa ghuni ná, ta dza'a vindaghunafɗa nda vinda a lu wu, kabga ghadaghada Lazglafta ka ghəɗani ta taghaghunafɗa. ¹⁰ Tsaya skwi ta magə kuni ɗa inda* mnduha Lazglafta ta hadika Mekaduniya demdem. Ta ndəba dzva yu da kaghuni zwanama, ka kɗanɗa kuni ta magay ta kəma ta kəma. ¹¹ Nɗawanɗa ka nzata kuni nda zɗaku, ma tsatsafaku kuni ta

† 3:6 Ngha ta Slna gwal ghunay 18:5. * 4:10 Ngha ta 2 La Kwarentɗ 1:16.

tsatsafaku, magawamaga ta slna nda dzva ghuni nja kata ghəŋa ghuni, manda ya ghada ŋni ta mnaghunata ya. ¹² Ka mantsa ka kuni magay katsi, dza'a vlay gwal ta kul zlgħafta ta glaku nja ghuni, had' kuni dza'a slaslamaku guli wa.

Gwada ta sagha Mgham Yesu

¹³ Zwanama da, ta kumay yu ta snaŋta ghuni ta skwi ta ghəŋa gwal nda rwa, da nzatá kuni sasu'anaka manda gwal ta kul faftá ghəŋa taŋ ta Yesu.

¹⁴ Tsəhala grafgra amu kazlay: Mtumta Yesu ka sli'agaptá tsi kə'a ya, mantsa ya guli ná, grafma gra guli kazlay: Dza'a sli'aganapsli'a nda ma Yesu ta inda gwal ta rwuta kawadaga nda Yesu ma zlgħay nda ŋuduf guli kə'a.

¹⁵ Na gwada dza'a ŋni mnay ndanana ná, gwada ya mna Mgham Yesu ya. Bađu tsa fitik dza'a vragata tsi ya ná, tinlaghuta a amu ta ndiri ya ta gwal nda rwa wa. ¹⁶ Bađu tsaya, dza'a ghudzaga ghudzaga lwa Lazglafta, nja kapanta mali ta ghəŋa duhwalhani ta lwi, ka vyatá dula Lazglafta, nja saha Mghama mu Yesu ka ghəŋani ta luwa, nja sli'agapta gwal nda rwa ma Kristi karaku taŋtaŋ, ¹⁷ nja hla amu ta ndiri ya kawadaga nda həŋ ma ghwayak, nja dza'a guyaku nda Mgham Yesu ma ghuvanata luwa. Mantsa ya tama, nja nzakwa mu nja dekdek kawadaga nda Mgham† Lazglafta. ¹⁸ Tsaya tama lɔvuvuswa ŋuduf nda tsa gwadaha ya.

5

Sna a lu ta fitik dza'a vragata Yesu wa

¹ Zwanama da, pahəgla a kuni ta vindaghunafta ka ta wati fitik, nda ya ka ta wati luwa dza'a magakwa tsa skwiha ya wa. ² Nda sna kaghuni ka ghəŋa ghuni kazlay: Manda ghali ta sagha girvidik* ya dza'a sagha fitika Mgham Yesu kə'a. ³ Ma fitika mnay mnduha kazlay: Zda nzaku, ta had' hwazlaɔaku† wu kə'a ya, gi ma tsaya dza'a slakwa ɔadzak, manda va ya ta sagha fitika dgakwa marakw nda huɔi dluk ya. Had' həŋ dza'a ndapta mida wa. ⁴ Kaghuni zwanama da, ma grum a nzatá nzakwa kaghuni, nja sagha tsa fitik ya ksaghunaghata manda ghali wa. ⁵ Kaghuni demdem ná, zwana tsuwadaka fitik kaghuni. Nza a amu manda gwal ma grum girvidik ya wa. ⁶ Ka si mantsa tsi katsi, ma ksu hani ta amu manda nja sanlaha ya. Katək ná, nzamanza hzleŋa ndiri ka zlaha vgha mu. ⁷ Gwal ta hani ná, girvidik ta hana həŋ ta hani, girvidik ta ghuyakwa həŋ ta ghuyaku guli. ⁸ Amu ya, gifitik ta mbaɔa amu ta mbaɔa. Zlaha ma vgha mu. Klafma zlgħay nda ŋuduf nda ɔvu ka nzakwa həŋ manda sudatá lguta kufur nja wara nda tsi. Fafma ghəŋa mu ta mbaku manda fatá takazak‡ ma ghəŋ. ⁹ Pəgha a Lazglafta ta amu nja ghuzlamap tiri wa. Hgafhga ta amu nja mbamafta nda ma Mghama mu Yesu Kristi. ¹⁰ Ta ghəŋa amu mtuta Yesu, nja nzakwa mu kawadaga nda tsi. Dər má ta nda iri mu, dər má nda rwa mu, kawadaga nzatá nzakwa mu nda tsi. ¹¹ Tsaya tama, mbruvuswambra ta vgha ghuni, katuvuswa kata ta vgha ghuni manda ya ta magə kuni ndanana ya.

Dzatá ghəŋa gwada Pwal

¹² Zwanama da, ta ndəɔa dzvu yu da kaghuni, vlawa glaku nja gwal ta ksa slna Lazglafta mataba ghuni, gwal zbap Lazglafta ka fata ta ghəŋa kaghuni nja taghaghunaftá tvani ya. ¹³ Vlawa glaku nja taŋ dar ka ɔvuta kuni ta həŋ

† 4:17 Aya 15-17: Gray nda 1 La Kwareŋt 15:51-52. * 5:2 Gray nda Mata 24:43, Lukwa 12:39, 2 Piyer 3:10. † 5:3 Gray nda Irmija 6:14, 8:11. ‡ 5:8 Gray nda Isaya 59:17, Afisus 6:11-17.

katakata ta ghəŋa slna taŋ. Nzuvuswanza nda zďaku mataba ghuni, nda ya nda sanlaha guli.

¹⁴ Zwanama ďa, ta ndəba dzvu yu da kaghuni, dvawadva ta gwal ta yaďi, tsafarawa gwal huleb̄huleba, vlawā mbraku ŋa gwal htu mbrakwa taŋ, ka ksa kuni ta ŋuduf nda inda mndu. ¹⁵ Daswa ka kuni, da vranamtá mndu ta ŋaslu ta mndu nda ŋaslu. Njawanja katək, ka maga skwi ya ďina mataba ghuni, nda ya ŋa hamata sanlaha tani.

¹⁶ Nda rfu ka kuni nzakwa ghuni. ¹⁷ Ma zlanap kuni ta maga du'a. ¹⁸ Rfanaghawa Lazglafta dər ta ghəŋa wati ma skwi tsi, kabga tsaya skwi ŋa magay ghuni ta zďəganatá Lazglafta, na tsa kaghuni gwal nda ndi'a nda Yesu Kristi ya.

¹⁹ Ma su'ufiŋ kuni ta Sulkum nda ghuċa, ²⁰ Ma mnə kuni ta mtsiriu' nda gwada la anabi. ²¹ Ama kwatsadapwa inda skwi demdem, ka zbapta kuni ta ya ďina, ²² ka tsaghuta kuni ta vgha nda inda bədzaku.

²³ Ka ghuċaghunaghuċa Lazglafta ya ta vlatá zďaku kaghəŋani, ka naghunaftá tsi ka ŋani dardar. Ka ŋgha tsatsi ta kaghuni tsuhtsuh, nda sulkuma ghuni tani, nda hafa ghuni tani, nda slu'uvgha ghuni tani. Tsaya dza'a kwal rutsak kul nzafta ta kaghuni ma fitika sagha Mghama mu Yesu Kristi. ²⁴ Dza'a magay tsa Lazglafta ta hgaftá kaghuni ya, kabga ta magay ta inda skwi ya mna tsi.

²⁵ Zwanama ďa, ndəbawa dzvu ta ghəŋa aŋni.

²⁶ Ka ganaghata kuni ta zgu ta zwanama nda đvaftá vgha hmətət.

²⁷ Ta ndəba ghunatá dzvu yu ma hga Mgham Yesu. Ka dzanjanaftha kuni ta na delewer na ta inda zwanama.

²⁸ Ka nza zďakatahuda Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni.

Mahisa tsghatá lwa Pwal ña la 2 La Tesalunik

Ga zgu

¹ I'i Pwal, kawadaga nda i Silas nda Timute, ta vinda na delewer na ña kaghuni Igliza Lazglafta ma luwa Tesalunik, kaghuni ta nzakway ka ña Da mu Lazglafta, nda Mghama mu Yesu Kristi ya. ² Ka nza zɔakatahudɔ nda zɔakwa i Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi ta ghɛɛa kaghuni.

Dza'a sasa Yesu da tsa guma

³ Zwanama da, had ɛni ta zlanɛta rfanaghatá Lazglafta ta ghɛɛa kaghuni wa. Nda nza tsaya tɔukwa, kabga ta dza'a ta kɛma ta kɛma zlgɛhay nda ɛudufa ghuni, nda dɔu ta dza'a ta kɛma ta kɛma ta magɛ inda kaghuni ña sanlaha ya. ⁴ Tsaya ta kɛl ɛni ka ghubakwa ɛni ta ghɛɛa kaghuni da sanlaha ma Igliza Lazglafta. Kaghuni ná, ɛnanɛa kuni ta zlgɛhay nda ɛuduf, ka su'a ghuya danɛwa nda giri ta gɛ lu ña ghuni.

⁵ Tsa ghuya danɛwa ya ta maray kazlay: Tuɔukwa guma Lazglafta kɛ'a, ña klaftani ta kaghuni ka gwal nda ra ña da ga mghama Lazglafta, ya ta ghuyɛ kuni ta danɛwa ta ghɛɛani ya. ⁶ Skwi tɔukwa dza'a magata Lazglafta, na tsa ghuyanaptá danɛwa dza'a ghuyanapta tsi ta tsa gwal ta ghuyaghunaptá danɛwa ya guli. ⁷ Ma zlagapta dza'a zlagapta Mgham Yesu Kristi ná, dza'a vlaghunavla ta mbi'a vgha ta kaghuni ta ghuytá danɛwa ya, nda anɛni tani. Ta luwa dza'a saha tsi kawadaga nda duhwalha Lazglafta gwal nda mbra ya. ⁸ Ma takataka vu ta zlgɛhaku dza'a saha hɛɛɛ ña ghuzlanaptá iri ta gwal kul snanɛta Lazglafta*, ta kwalaghutá snatá Lfida Gwada Mghama mu Yesu Kristi ya. ⁹ Tsa ghuzla iri dza'a ghuzlanapta lu ta hɛɛɛ ya ná, tsaya zadanatá hɛɛɛ dza'a zadanata lu di'ɛɛ nda wa ira Mgham Yesu, nda glakwa mbrakwani† tani. ¹⁰ Ma sahani dza'a magakwa tsaya, ña zlazlvay inda gwal ta zlgɛhafta, ña ndɛrmimay inda tanɛ nda ndɛrmima. Tekw kaghuni mataba tanɛ, kabga zlgɛhafzlgɛha kaghuni guli ta gwada ya mnaghuna ɛni.

¹¹ Tsaya ta kɛl ɛni ka gɔata ta maga du'a da Lazglafta ta ghɛɛa ghuni, kada nzata kuni ka guram nda skwi ya hgaf tsi ta kaghuni, ka zlgɛhaftá kuni ya. Ka katá tsi ta kaghuni nda mbrakwani, ña magay ghuni ta skwi dɛnadina, nda ya ña yifanaftani ta zlgɛhay nda ɛudufa ghuni. ¹² Mantsa ya tama, dza'a mutsay hga Mghama mu Yesu Kristi ta glaku nda ma kaghuni, ña vlaghunatani guli ta glaku. Nda nza tsaya ka zɔakatahudɔ Lazglafta mu nda Mghama mu Yesu Kristi.

2

Skwi dza'a magaku ta saha Yesu

¹ Zwanama da*, ta kumay ɛni ta mnaghunatá gwada ta fitika sagha dza'a sagha Mghama mu Yesu Kristi, nda gwada ta fitika tskavata dza'a tskavata mu ta kɛmani ya. Wya skwi ta ndɛbu ɛni ta dzvu da kaghuni: ² Ka mamu mndu ta mnaghunata kazlay: Saghasa fitika sagha Mgham Yesu kɛ'a, yaha kuni da zlanɛ ka ghuya ghɛɛa ghuni. Dɛr má la anabi tsi, dɛr má snanɛ nda sna a

* **1:8** Grawa nda Isaya 66:15. † **1:9** Gray nda Isaya 2:10, 19, 21. * **2:1** Gray nda 1 Tesalunik 4:15-17.

kuni ta gwaday, dər i'i a ta vindaghunafta ká lu má mnaghunata. ³Yahayaha mndu da nanaftá kaghuni dər nda wati ma tsakalawi. Gi ɓaɗalaɗ a dza'a sagha tsa fitik ya wa. Makæd tsaya ná, nda ndægha gwal dza'a gaftá sidi nda Lazglafta, ɗa saba tsa ghwaɗaka mndu ya dæday ta daɓi. Tsatsi mndu ta nzakway ka ghuma. ⁴Dza'a sli'avafslia ta ghɛɗa inda skwi nda ghuɓa, nda ya ta ghɛɗa inda skwi ta tsælú lu ta tsælú ta kɛmani. ɗa nzamtani ma hɛga Lazglafta, ɗa mnayni kazlay: I'i Lazglafta† ká'a. ⁵Mnaghunamna yu ta inda tsa skwiha ya ma fitika nzakwa ɗa da kaghuni. Zaghunapza ra? ⁶Ndanana ná, nda sna kuni ta skwi ta ɗaghutá tsa ghwaɗak ya. Ka saghasa tsa fitikani ya ná, dza'a zlagapzлага. ⁷Aɗ mndani, nda ghada ta magakumagaku slnahani. Ma tsanɗa tsa mndu ta ɗaghuta ya ta tvi dza'azlay ná, kɛkkɛk dɛk a dza'a maga tsi ta slnani wa. ⁸Dza'a sabsa ta daɓi. Ma sagha dza'a sagha‡ Mghama mu Yesu ma glakwani, ɗa zadanatani nda hafu dza'a vuslagapta tsi ma wani. ⁹Nda mbrakwa halaway dza'a saba tsa ghwaɗaka mndu ya, ɗa magayni ta inda mazɛmzɛmha, nda inda skwi ya ta ndrakawu lu nda ndrakawa, nda inda mandærmimi ɗa nana§ mnduha. ¹⁰Dza'a magay ta inda ghwaɗaka skwiha ɗa nanaghatá gwal ta zadá ghɛɗa taɗ, kabga kwalaghuta taɗ ta tsu'afɗa, dɗaf a hɛɗ ta kahwathwata má dza'a mbanaftá hɛɗ ya wa. ¹¹Tsaya kæl Lazglafta ka ghunagatá mbrakwa zadaku ta ghɛɗa taɗ ɗa zlghafta taɗ ta tsakalawi, ¹²kada tsanaghata Lazglafta ta guma ta inda tsa gwal ta kwalaghuta zlghaftá kahwathwata, zdɛgana maga ghwaɗaka skwi ta hɛɗ ya.

Nzaku ka mnda zlghay nda ɗuduf nda diha

¹³Aɗni, nda ra ka rfay ɗni ta Lazglafta ta ghɛɗa kaghuni zwanama. Dɗudɗa Mgham Yesu ta kaghuni kabga Lazglafta ta zbaptá kaghuni daga ta taɗtaɗ, ɗa mbaghunafta nda ma slna Sulkum, ka faghutá kaghuni nda ghuɓa, ma zlghafta ghuni nda ɗudufa ghuni ta tsa kahwathwata ya. ¹⁴ɗa tsaya kæl tsi ka hgaftá kaghuni nda ma Lfida Gwada ya mnaghuna ɗni, ɗa mutsafta ghuni guli ta glakwa hga Mghama mu Yesu Kristi. ¹⁵Tsaya tama zwanama ɗa ná, dihavawa diha, ka ɗanata kuni ta inda tsa skwiha taghaghunaf ɗni ya, dər ya mnaghuna lu nda mna, dər ya vindaghunafta lu nda vinda a tsi.

¹⁶Ta maga du'a yu da Mghama mu Yesu Kristi tsatsi ka ghɛɗani, nda ya da Da mu Lazglafta ya ta dɗutá amu, ya ta zdantá huɗi ka lɛamatá ɗuduf ɗa kɛkedzen, nda skwi faf mu ta ghɛɗ tida. ¹⁷Ka lɛaghunatá tsi ta ɗuduf, ka vlaghunatá tsi ta mbrakwa gɗata ta maga skwi dɛnadiɗa ma slna nda ya ma gwada.

3

Magawa du'a ta ghɛɗa aɗni

¹Skwi ya ta pɗaku tama zwanama ɗa, magawa du'a ta ghɛɗa aɗni, kada dza'a gwada Mgham Yesu ta kɛma ta kɛma misimmisim, nda ya ɗa ghubaray mnduha manda ya ta magaku da kaghuni ya. ²Magawa du'a guli ta ghɛɗa aɗni ɗa katanatani da mnduha ta sidi, kabga inda mndu a ta tsu'a na gwada ta mnɛ ɗni na wa.

³Mgham Yesu ná, vɛrɗa mndu ya, dza'a mbraghunafmbra, ɗa nghayni ta kaghuni da halaway*. ⁴Wya skwi graf ɗni ta ghɛɗa kaghuni ma ndi'atá vgha

† 2:4 Gray nda Daniyel 11:36, Izekiyel 28:2. ‡ 2:8 Gray nda Isaya 11:4. § 2:9 Gray nda Mata 24:24. * 3:3 Gray nda Mata 6:13, Yuhwana 17:15.

ηni nda Mgham Yesu: Ta ηnanηa kuni ta hidaku ya ta vlaghunata ηni, nda gdata ta gdata kuni ta magay nda ya dza'a kuni magay manda tsaya.

⁵ Ka maraghunamara Mgham Yesu ta tvi ηa dvuta ghuni ta Lazglafta, nda ya ηa hbay ghuni ta ηuduf manda ηa Kristi.

Maga slna manda va ηa Pwal

⁶ Zwanama da, ma hga Mghama mu Yesu Kristi ta mna ηni ta na gwada na ηa ghuni, tsaghwa vgha tavata mnda zlghay nda ηuduf ta yadi, kul had ta maga skwi taghaghunaf ηni. ⁷ Kaghuni, nda sna kaghuni ta skwi ηa magay, ηa ksay ghuni ta sada ηni. Ma nzakwa ηni da kaghuni na, nza a ηni ka gwal ta yadi wa. ⁸ Zan a ηni ta skwa zaya mndu ka mbalay wa. Anni ka ghηa ηni ta slavapta nda rvidik tani, nda fitik tani ka maga slna ηa zay ηni, kabga va a ηni ta ghuyaghunaptá danwa† ta ghηa skwa zay ηni wa. ⁹ Nza a val magay ηni mantsa ya kazlay, ra a ka mutsay ηni ta skwi da kaghuni wu ka'a wa. Nda nza tsa slna magə ηni ya ηa tagha skwi ηa ghuni. ¹⁰ Ma tsa fitika nzakwa ηni da kaghuni ya na, wya ka ηni si ta mnaghunata: «Ka va a mndu ta maga slna ya wu na, ma vlan kuni ta skwa zay guli,» ka ηni.

¹¹ Tsa nzakwani ya, sanηnaghasna kazlay mamu sanlaha ta yadi mataba ghuni, kul had ta maga slna ka'a. Ta ghηa valu da kiwa ghatalakw yeya skwi ta magə hη. ¹² Skwi ta mnə ηni ηa tsa mnduha ya, nda hga Mgham Yesu Kristi na: Magawamaga ta slna nda tvani, ka mutsa kaghuni ka ghηa ghuni ta skwi ηa zay ghuni, ka ηni.

¹³ Kaghuni ya zwanama na, ma hərfaku kuni ta maga skwi dina. ¹⁴ Ka had yu ta sna tsa gwada vindaf lu ya wu, ka mndu katsi, mnananηa mnduha demdem, ka dgaghuta kuni ta vgha nda tsi, ηa ksaftani ka hula. ¹⁵ Nziya nza tsi, yaha kuni da klafta hη ka ghuma ghuni. Zlahawazlaha nda tvani, kabga zwanama ghuni ya.

¹⁶ Ka vlaghunavla Mgham Yesu tsatsi ka ghηani ta vla zdaku ya, ta zdaku dar ta wati luwa tsi. Ka nza Mgham Yesu kawadaga nda kaghuni demdem.

¹⁷ I'i Pwal ta vindaghunaf ta nda dzva da, ta ga zgu yu ηa ghuni. Tsaya thata dzva da ta inda delewerha ta vindafta yu. Mantse ya ta vinda yu.

¹⁸ Ka nza zdakatahuda Mghama mu Yesu Kristi kawadaga nda kaghuni demdem!

† 3:8 Gray nda Slna gwal ghunay 20:34, 1 Tesalunik 2:9.

Tan̄tan̄a tsghatá lwa Pwal ŋa 1 Timute

Ga zgu

¹ I'i Pwal, ghunatá mnda Yesu Kristi, manda ya mnaf Lazglafta mnda mba amu nda Yesu Kristi ya faf mu ta ghəŋ tida ta vinda na delewer na.

² Ŋa kagha Timute*, vərda zwan̄a da ma zlḡhay nda ŋuduf ta vinda yu. Ka vlaghavl̄a Lazglafta ta nzakway ka Da, nda Mghama mu Yesu Kristi ta zdakatahudani, nda tawa hidahidani, nda zdakwani.

Dasuwa ka kuni nda gwal ta taghanatá ghwadaka skwi ta mndu

³ Manda ya si ta mnə yu ŋa gha ma sli'a da da luwa Mekaduniya ya kay, ka nzata ka ma luwa Afisus, kabga mamu gwal ta tagha tsakalawi ŋa mnduha. Ka dvanaghata ka ta həŋ ŋa zlan̄ta tan̄. ⁴ Ka mnanata ka ta həŋ, yaha həŋ da laghwi da hamtá ghəŋ ma gwadá ta prukutunzum, nda mbəda mndəra mndu kul had' lu dza'a kdanakta. Ta klaktá hwazlabaku, ka zlan̄tá ŋlaku ta kəma ta kəma ma slna Lazglafta ma zlḡhay nda ŋuduf tsaha ya. ⁵ Klatá ghəŋa tsa gwadá ta mnaghata yu ya ná, tsaya sli'anaftá d̄vu ya ta sabi ma ŋuduf ya nda ghuḅa, nda vərda ndanu kul had' sana dga ghəŋ, nda vərda zlḡhay nda ŋuduf. ⁶ Tsughwadaghu tsughwadá sanlaha ta tvi, ka laghwi zadamta ma tsa hwazlabakuha dza'a kwal katanaftá həŋ ya. ⁷ Ta kumay həŋ ta nzakway ka gwal ta taghanaftá zlah̄a Lazglafta ta mnduha, ama sna a vərda hahəŋ ta skwi ta mnə həŋ wa. Sna a həŋ ta vərda skwi ya sladaf həŋ tida guli wa.

⁸ Nda sna amu kazlay: Dina zlahu kə'a, ka nda tvani ksa mndu ta slna nda tsi. ⁹ Nda sna amu guli kazlay: Fa a lu ta zlahu ka ŋa gwal tdukwa wu kə'a, ama fafa lu ta zlahu ŋa gwal kul sna gwadá da mndu, nda gwal ta maga mbrəs, nda gwal ta sidi, nda gwal dmaku, nda gwal kul zlan̄a Lazglafta, nda gwal kul snan̄tá dzahay', nda gwal ta pslatá dadaha tan̄, nda gwal ta pslatá mndu, ¹⁰ nda gwal ta hliri, nda gwal ta hahanaku zgun nda zgun, nda gwal ta dzawaptá mndu ka vu'a, nda gwal tsakalawi, nda gwal ta wadá a ta wadú ka bətbət, nda ya ŋa gwal ta maga sanlaha ma ghwadaka skwiha, ka zlan̄tá vərda ka tagha skwi. ¹¹ Tsa vərda tagha skwi ya ná, ta slanaghata ma Lfidá Gwadá fadim lu ŋa mnay ta ghəŋa glakwa Lazglafta lu.

Rfanaghatá Kristi

¹² Ta rfay yu ta Yesu Kristi Mghama mu, ta vlihatá mbraku prək maga slna da. Ta rfay yu ta ghəŋa vəl klaftani ta i'i ka mndu nda ra ŋa faftá ghəŋ tida, ŋa maganatá slna. ¹³ An̄ mndani, nda nza yu ka mndu si ta pgha rutsak tida ghalya, ka mnda giri ŋani, ta balanata, ama ka tawatá Lazglafta ta hidahida ta i'i, kabga ma kwala da kul snan̄ta si ta maga† yu ta tsa skwiha ya. Si had' zlḡhay nda ŋuduf da i'i wa. ¹⁴ Ka zdidin̄tá Mghama mu ta hudí katakata, ka vlihatá zlḡhay nda ŋuduf, nda d̄vu ya ta mutsu lu ma guyatá vgha nda Yesu Kristi. ¹⁵ Wya tsa vərda gwadá nda ra ka tsu'af̄ta inda mndu ya: Sasa Yesu Kristi ta ghəŋa hadik ŋa mbanaftá gwal dmaku. I'i mali mataba tan̄. ¹⁶ Tsaya kəl Lazglafta ka tawatá hidahida ta i'i. Kuman̄kuma Yesu Kristi ta maravata ma i'i ta nzakway ka mali mataba gwal dmaku ya, ta glakwa ksa ŋudufani. Nda nza

* 1:2 Ngha ta slna gwal ghunay 16:1. † 1:13 Ngha ta slna gwal ghunay 8:3, 9:4-5.

ka gray ña gwal dza'a zlgħaftá tsatsi, ña nzakwa tanj nda rfu ña kdekedzeñ. ¹⁷ Ka nza sgit nda glaku ña dekdek ña Mgham kul had ta mtavata, kul had ta nghavata, tsatsi turtuktuk Lazglafta ña kdekedzeñ. Amin!

¹⁸ Timute zwanja da, na gwada ta mnaghata yu ná, manda va ya mna la anabi ta gwada ta ghəña gha ghalya ya, ña nzakwa na gwada na ña vlagħatá mbraku, kada laviñta ka ta vulaftá vordaka vulu. ¹⁹ Nənanja ta zlgħay nda ñudufa gha nda fatá ndana gha kul had sana dga ghəñ. Vziñvza sanlaha ta tsa fata ndanu kul had dga ghəñ ya, ka dzatá zlgħay nda ñudufa tanj. ²⁰ Mataba tsa mnduha ya na i Himene nda Alegzandra. Vlanvla yu ta həñ ta halaway[‡], kada kwala həñ razəgəltá Lazglafta.

2

Na wa rakwa tsəlbay mu ta tsəlbə na?

¹ Skwi ya vli yu ta mbraku tanjanj ta ghəñani karaku ná, tsaya dawa skwiha da Lazglafta nda maga du'a, nda taw ma ghuvani, nda rfanaghata ta ghəña inda mnduha. ² Dina ka maga du'a ta ghəña mghamha nda inda gwal ta ñanató ga mgham, kada mutsafta mu ta nzaku lebtekw, ma zdaku, ma zləña Lazglafta nda tvani, ña nzay mu ta nzaku manda ya ta raku dər ta wati ma tvi tsi. ³ Tsaya skwi dīna ta zdəganató Lazglafta mnda mba amu. ⁴ Ta kumay tsatsi ta mbafta* inda mndu, ka mutsafta tanj ta snañtá kahwathwata. ⁵ Na nzakwani ná, turtuktuk Lazglafta. Turtuktuk mndu ta guyanaftá mndu nda Lazglafta guli. Tsa mndu ya ná, Yesu Kristi ya ⁶ ta vlatá ghəñani ña varató inda mnduha demdem[†]. Tsaya skwi ya maga tsi ma fitik ya fa Lazglafta. ⁷ Nə tsaya kəl lu ka fatá i'i ka mnda mnay, ka mnda ghunay[‡] guli. Nda nza yu ka mnda taghanaftá gwal kul nzakway ka la Yahuda[§] ta gwada ta zlgħay nda ñuduf, nda kahwathwata. Tsakalawa da a wu, kahwathwata ta mnə yu.

Imi'aha nda zgwana

⁸ Ta kumay yu tama ta magay zgwana ma inda vli ta du'a nda kapatá dzvu ya nda ghuḅa hezle' nda ta luwa, nda gatá sidi a wu, nda zlərdawi a guli wa.

⁹ Nə mi'aha ya guli ná, ka nzakwa hahəñ nda hba vgha manda ya ta raku. Ma laghu həñ da rka nda datá ghəñ ya nda bla. Ma laghu həñ da rka nda dasu, dər nda mizidikw, dər nda lgut ya nda bla dzvani* a tsi. ¹⁰ Ka rka həñ ta rka nda ñərmata slnaha tanj, manda ya ta ranja mi'aha ta maranñtá zləñay tanj ta Lazglafta. ¹¹ Ma fitika tagha skwi ya guli, seftekwa ka marakw nzata, nda hanató ghəñ. ¹² Vlanj a yu ta tvi ta marakw ña taghanaftá skwi, dər ña ga mgham ta ghəña zgun wa. Seftekwa katsi nzata. ¹³ Adamu na tanjanja mndu zlaganap Lazglafta, kada magaftá tsi ta Hawa. ¹⁴ Adamu a nanaf halaway guli wa, marakw ya nanaf tsi, ka kwalagħutá marakw ta snatá gwada Lazglafta[†]. ¹⁵ Dər má mantsa tsi, dza'a mbanafmba Lazglafta ta marakw nda ma yayni ta zwani, ka gdavagda tsi ta ñavata ma zlgħay nda ñudufani, nda dvtutá mndu, nda nzaku nda ghuḅa.

3

Gwal ngha Igliz

[‡] **1:20** Gray nda 1 La Kwareñt 5:5, 2 Timute 2:17, 2 Timute 4:14. * **2:4** Gray nda Izekiyel 18:23.

[†] **2:6** Gray nda Mata 20:28. [‡] **2:7** Gray nda 2 Timute 1:11. [§] **2:7** Gwal kul snañtá Lazglafta Da mu ta Luwa. *

2:9 Gray nda 1 Piyer 3:3. [†] **2:14** Aya 13-14: Ngha ta Zlrafta 2:7, 21-22, 3:1-6.

¹ Nana gwada dza'a yu mnay na ná, gwada ña faftá ghəñ tida ya. Ka dɔvafɔva mndu ta slna nzakw ka mali ta ghəña Igliz katsi ná, ñərma skwi ya dɔvəñ tsi. ² Dina ka nzakwa mali ta ghəña Igliz, ka mndu kul haɗ rutsak tida, turtuk ka markwani, zlahafzlahá katsi ta ghəñani, ta ndanay katsi ta ndanu tɔɔkwa, dɔna ka nzakwani, ta tsu'ay katsi ta matbay ga tañ, nda sna katsi ta taghanaftá skwi ta mndu, ³ ma nza tsi ka mndu ta sa ima inabi, ma nza tsi ka mndu ta sidi, ama leɓtekw ka nzakwani. Ma nza tsi ka mndu ta ghazəñzəñ, ma nza tsi ka mndu dɔvutá ta tseɗi. ⁴ Nda sna katsi ta ñanatá həgani, nda sna katsi ta zlahá zwanani ña nzakwa tañ ka zwani ta sna gwada nda hanata ghəñ guli. ⁵ Ka si sna a mndu ta ñanatá həgani wu katsi, wa kə'a dza'a lavinjá nghaftá Igliza Lazglafta na? ⁶ Ma nza tsa mndu ya ka lfida mndu ma zlgħay nda ñuɗuf, da glə tsi ta ghəñ, da zləmbamtá tsi ma mndərga tsa guma tsanagħa lu ta halaway ya. ⁷ Dina ka nzakwani ka mndu ya ta għubu dər gwal kul snanjá Lazglafta, kada nzakwa tsi ka mndu kul haɗ lu ta gagay nda gaga, da zləmbamtá tsi da dəɓla halaway*.

Gwal ksa slna ma səla mnduha

⁸ Gwal ta ksa slna ma səla mnduha ya guli, dɔna ka nzakwa tañ. Yaha həñ pgha wirak his ma vu, yaha həñ nzakway ka gwal ta sasaku, ka gwal ta zba tseɗi nda ta ghwadaka tvi. ⁹ Dina ka nzakway tañ ka gwal ta ñanatá kahwathwata ya marigin lu ma zlgħay nda ñuɗuf nda fata ndanu kul haɗ sana dga ghəñ. ¹⁰ Dina ka dzəghanjá həñ karaku. Tahula tsa, ka haɗ sana skwi ña mnafta ta həñ wu katsi, lavinjɔva həñ ta nzakway ka gwal dza'a ksa slna ma səla mnduha. ¹¹ Mantsa ya mi'aha ta ksa slna ma səla mnduha guli. Dina ka nzakwa tañ. Haɗ wu ka həñ ta kusleberaku, zlahafzlahá ka həñ ta ghəña tañ, ka ñərmani ka həñ nzakway ma inda skwi. ¹² Mndu ta ksa slna ma səla mnduha ná, turtuk ka markwani, pərdafpərdá katsi ta zlahá zwanani nda gwal ga tañ tani. ¹³ Ka nda tvani ta ksa gwal ta ksa slna ma səla mnduha ta slna katsi ná, ta vɔñvɔ lu ta glaku ta həñ ma inda vli. Lavinjɔva həñ ta gwada tañ kul haɗ zləñ ma fatá ghəña tañ ma zlgħay nda ñuɗuf ma Yesu Kristi.

Hya skwi ta vlamata zlgħay nda ñuɗuf

¹⁴ Ta vindi yu ta na deɓewer na ña għa ná, nda fa ñuɗufa dá ta labə da nghaghaghata. ¹⁵ Ala, ka gərdugərdá yu katsi, dza'a nda sna ka káka dza'a nzaku ma həga Lazglafta ta nzakway ka Igliz, hahəñ gugudí ta dihanatá kahwathwata. ¹⁶ Manda va tsaya ná, dagala nzakwa skwi ya nda dɔfa payaf Lazglafta, ta nzakway ka Kristi ya zlgħaf mu. Marigin mara Lazglafta ka mnda səla. Tuɔɔkwa nzakwani, ka Sulkum nda għuɓa† marañta. Nda ngħa duhwalha Lazglafta, ka mnə lu ta gwada tida, ña inda gwal kul nzakway ka la Yahuda. Ka zlgħaftá mnduha ma inda vli ta ghəña haɗik. Ka klagħatá Lazglafta ta luwa da vli glakwani.

4

Tagħa skwa gwal tsakalawi

¹ Tsaliñtsala Sulkum nda għuɓa kazlay: Ma kdavakta fitik ná, dza'a zlanava-zla sanlaha ta zlgħay nda ñuɗufa tañ, ka lagħwi da sna ña sulkumha ta

* 3:7 Aya 2-7: Gray nda Titus 1:6-9. † 3:16 Gray nda Ruma 1:4.

nana mndu, nda tagha skwi ya ta klagapta ghwadaka sulkumha kə'a. ² Nə nanaghata gwal ta maga madgwirmadgwir, ta mna tsakalawi, ta həŋ. Vli ma ndana tsa mnduha ya ná, manda datá kufur ghandand ma vu ya nzakwani. ³ Dza'a lmay həŋ ta kla marakw, dza'a lmay həŋ ta zay lu ta sanlaha ma skwa zay. Wya Lazglafta ta zlagigintá tsa skwiha ya ŋa zay gwal zlgħay nda ŋuduf, gwal nda sna ta kahwathwata. Ta zə həŋ ya, ŋa rfay tanj ta Lazglafta ta ghəŋani. ⁴ Manda va tsaya, inda skwi zlagigij Lazglafta ná, dina* nzakwani. Ka ta rfanagharfa lu ta Lazglafta ta ghəŋa skwi ta zə lu, had sana skwi ŋa wudanaghuta wu. ⁵ kabga ghu6ij ghu6a Lazglafta nda gwadani nda ya nda ma maga du'a guli.

Nzakway ka vərda mnda maganata slna ta Yesu Kristi

⁶ Ka taghanaftagha ka ta inda tsa skwiha ya ta zwanama katsi, dza'a nzakway ka ka ŋərma kwalva Yesu Kristi. Dza'a maraŋmara ka kazlay: Nda bagha ka nda gwada zlgħay nda ŋuduf, nda ya nda vərđaka tagha skwi ya taghaf ka kə'a. ⁷ Zluŋzla ta gwada prukutunzumha ta gwadə halata mi'aha. Navaŋa kagha, ka nza ka ta nzaku ma ndi'ata vgha gha nda Lazglafta. ⁸ Skwi dina zavzava ŋa hwaya us ma vgha, ama sira a katu mida wa. Ndi'ata vgha nda Lazglafta katak na vərđa skwi ta kata mndu ma inda skwi, kabga da tsatsi na ta ta imi ta sləməŋ ta ghəŋ nzaku ya ndanana, nda nzaku ya ta kəma. ⁹ Nana gwada na ná, vərđa gwada ya, nda ra ka tsu'afta inda mndu kul had sana dzudzukway. ¹⁰ Taghəŋa tsaya ta kəl mu ka dzatá vgha ka ŋavata ka maga slna, kabga nda fa ghəŋa mu ta Lazglafta ya nda hafu mida. Tsatsi ta nzakway ka mnda mba inda mndu, katkatatani gwal zlgħay nda ŋuduf. ¹¹ Tsaya skwi dza'a ka sladanata, ka taghay.

Nzanza ka mndu ŋa ksa sadani

¹² Yaha mndu da hertətata nzakwa gha ta ka zwanj. Katak ná, nzanza ka ŋa gwal zlgħay nda ŋuduf, ka mndu ŋa kla sadani ma tva gwada, ma tva nzaku, nda ya ma tva nzaku nda ghu6a. ¹³ Ma kdaku yu ka labə ya, ka gdata ka ta dzaŋanaftá gwada† Lazglafta ta mnduha, ka vla ka ta mbraku ŋa tanj, ka tagha ka ta skwi ŋa tanj. ¹⁴ Yaha ka da ganavatá masfa ta skwi ya vlagha Sulkum ma kagha, ya vlagha lu ma fitika mnata la anabi, ka faghaghatá la galata mndu ta dzvu ya. ¹⁵ Nafŋa ta vgha ta tsa skwiha ya, ka maga ka nda kdavakta ŋudufa gha, ŋa nghanjta inda mnduha kaka ta dza'a ta kəma ta kəma. ¹⁶ Dasuwa ka ka nda nzakwa gha, dasuwa ka ka nda skwi ta taghə ka guli. Ndi'amndi'a mida. Ma tsa magay gha mantsa ya, dza'a mbanaftha ka ta ghəŋa gha, nda gwal ta fata sləməŋ ka snay tani.

5

Vla ta hidaku ŋa inda gwal zlgħay nda ŋuduf

¹ Ma davə ka ta glata mndu. Nda dasuwa ká ka gwada nda tsi, manda skwi nda da gha*. Manda mna gwada ŋa zwanama gha ka ka gwada nda zwana duhwalha. ² Galata mi'aha ya guli ná, manda mamaha gha, kaka ngha həŋ. Ngha ta daghala mi'aha manda kwagha ma gha kul had ndananjta sana skwi nda həŋ.

Mi'a wadgu

* 4:4 Gray nda Zlrafta 1:31. † 4:13 Ngha ta Lukwa 4:16-21. * 5:1 Gray nda Levitik 19:32.

³ Vla ta glaku ŋa vərđaka mi'aha ka wadgu, ka matuŋulum. ⁴ Ka si mamu zwana tsa wadgu ya, ka zighihani a tsi katsi, tiŋəl hahəŋ dza'a zrafta katanťá gwal ga taŋ, ŋa planamtá dzva taŋ. Tsaya skwi ta zdəganatá Lazglafta. ⁵ Tsa vərđa wadgu ta nzakway ka matuŋulum kul haď mndu ŋa katanťa ya ná, ta Lazglafta fafta tsatsi ta ghəŋani. Haď ta zlanťá maga du'a, ka tawa ghəŋ da Lazglafta nda fitik tani, nda rvidik tani, ŋa đawa katu da tsi wa. ⁶ Ama wadgu ya ta nzaku ta daghayakwani ná, nda mta tsaya dər má ta ndiri tsi. ⁷ Tsaya skwi dza'a ka havanaktá həŋ, kada nzakwa həŋ kul haď rutsak ta həŋ. ⁸ Ka haď mndu ta nghapta ka la taŋ, katkatatani la ma həga ga taŋ wu katsi, 6liŋ6la tsa mndu ya ta zlgħay nda ŋuďuf, mal tsatsi badzatani ka mndu kul zlgħaftá Yesu.

⁹ Marakw ya mtu zə'ala taŋ ná, ta magay ka imani ta mku' mbsak, kada mbəďamta lu mataba mi'a wadgu. Tsa si turtuktuk yeya ka zə'al snaŋ tsi guli. ¹⁰ Ta ghubay ka lu ma ŋərma slnahani ta magə tsi. Va galanafgala katsi đina ta zwani, ta tsu'ay katsi ta matbay ga taŋ, ta mbazay katsi ta sala gwal zlgħay nda ŋuďuf, ta katay katsi ta gwal ta sa duni, fafa katsi ta ghəŋani ka maga inda ŋərma slna. ¹¹ Yaha ka mbəďamťá mi'a wadgu ta ka daghali ma tsa mbsak ya, kabga baďu sli'avafťa đva zgun ma vgha taŋ, ka dganatá həŋ nda Kristi ná, zbay taŋ ta dza'agəłta da zə'al. ¹² Dza'a ksay guma ta həŋ kabga 6lanap6la həŋ ta skwi ya si kura həŋ taŋtaŋ. ¹³ Taghəŋa tsa guli, haď sana skwi ta magə tsi ta ghəŋa sli'ani da ra watgha həga ga mndu wa. Dza'a ra watgha həga ga mndu yeya a guli wu, dagala va yawa taŋ. Gwada kul nghanatá həŋ ná, tsaghuzlaram ka həŋ dida. ¹⁴ Tsaya tama, ta kumay yu ta sli'a mi'a wadgu ta ka daghali ya da zə'alha taŋ, ka yaya həŋ ta zwani, ka ngha həŋ ta həga taŋ, kada kwala ghumaha mu ta mna gwada kul raku ta amu. ¹⁵ Mamu sanlaha ta gi għadata mbəďaghutá vgha, ka zluŋťá vərđa tvi, ka lagħwi mista halaway. ¹⁶ Ka mamu sana marakw ta zlgħaftá Yesu, nda mi'a wadgu ma mndəra taŋ kəsi, ka kata tsi ta həŋ, yaha tsi zlananťá Igliz, kada lavinťa Igliz ta katanťá vərđa wadguha ya ta dunjuŋwaku.

Gwal ngha Igliz

¹⁷ La galata mndu ta ksa slna đina mataba Igliz ná, đina ka vla glaku dagala ŋa taŋ. Katkatatani gwal ta mna gwada, nda gwal ta tagha skwi ŋa mnduha. ¹⁸ Ka lu vindafťa ma gwada Lazglafta na: «Haď kuni dza'a hbunustá budzan ta wi ta sla ta đga hya wu,» ka'a. Mantsa ya ka'a guli na: «Raŋra vlanťá nisəlani† ta mndu ta ksa slna,» ka'a. ¹⁹ Ma gi tsu'af ka ta gwada ta mnafta lu ta sani ma glata mndu ta ksa slna mataba Igliz. Ba mamu ka maslamtsak ta6 his ka hkən a tsi ta snanaghata. ²⁰ Gwal ta ga dmaku ya, dvanaghadva ta həŋ ta kəma inda mnduha, kada ganafta tsi ta zləŋ ta sanlaha.

²¹ Ta ndə6a dzvu yu ŋa għa ta kəma Lazglafta, nda Yesu Kristi, nda ya ta kəma duhwalhani zabap Lazglafta. Snasna ta tsa gwada ya, yaha ka da lagħwi da đva ghəŋ. Yaha ka da gala mndu nda gala. ²² Yaha ka da gi hwaya fanaghatá dzvu ta ghəŋa mndu ŋa vlanťá slna mataba Igliza Lazglafta. Yaha ka da hba huta mista mndu ta gatá dmaku. Ngha ta ghəŋa għa, yaha ka faftá rutsak ta vgha għa.

²³ Yaha ka gđata ta sa imi kwenkwen, ama ka sa ka ki'a ta ima inabi, ŋa ghzla skwi ma huďa għa, nda ya ŋa ghzla tsa gđata ta gđata ka kul đughwanaku ya.

²⁴ Sanlaha ma mnduha ná, ta da6i dmakwa taŋ, dər ta la a lu tsanaghatá guma ta həŋ. Ama tahula tsanaghatá guma ta həŋ ta nghavata ŋa sanlaha.

† 5:18 Ngha ta Vrafta ta zlahu 25:4 nda 1 La Kwareŋť 9:9, Mata 10:10, Lukwa 10:7.

²⁵ Manda va tsaya guli, ta nghaku n̄ərma slna ta daʒi, dər má sabə a tsi ta daʒi gi hadahada wu, difaghuta a wa.

6

La vu'aha

¹ Inda gwal ta ga vu'a, ka vla hən̄j ta glaku n̄a dan̄ahəgaha tan̄j, kada kwala mnduha ta raza Lazglafta, nda skwiha ya ta taghə mu. ² Ka gwal zlgħay nda n̄uduf na dan̄ahəgaha tan̄j katsi, yaha hən̄j da kwal kul sna gwada da hən̄j, kabga nzakwa tan̄j ka zwanama ma zlgħay nda n̄uduf. Ka n̄avan̄a hən̄j katək ka maganata slna tan̄j nda tvani, kabga tsa dan̄ahəgaha tan̄j ta maganata hən̄j ta slna ya ná, gwal zlgħay nda n̄uduf ta d̄vu Lazglafta hən̄j.

Ma tseɗi ta saba inda ghwadaka skwi

Tsaya skwiha n̄a taghay gha n̄a mnduha. Ka vla ka ta mbraku n̄a tan̄j. ³ Ka lagha mndu ka tagha sana skwi tskəm, ka zljuntá vərɗaka gwada Mghama mu Yesu Kristi, nda skwi ya ta taghə mu ta ran̄tá zlgħay nda n̄udufa amu katsi, ⁴ tsa mndu ya ná, gla ghən̄j ta glə tsi, haɗ sana skwi snan̄j tsi wa. Dughwana a ma ndanani wa, zlerɗutawi nda mbada gwada yeya snan̄j tsi. Ma tsaya ta saba drakuha, nda zlerɗutawi, nda razuha, nda ghwadaka uwa'uwalakuha ⁵ nda zlerɗutawi kul kɗavakta mataba gwal kul haɗ ghunislak ma ghən̄j tan̄j. Snəgla a hən̄j ta kahwathwata wa. Dina ná, skwi n̄a mutsa gadghəl ya ka hahən̄j ta ndanay.

⁶ Manda va tsaya nzakwani, dina ná, mghama gadghəl ya, ka ta rfu mndu nda kuraghuta skwi ya da tsi. ⁷ An̄j mndani, haɗ sana skwi ya klaganam mu da ghən̄j haɗik wa. Manda va tsaya guli ná, haɗ sana skwi ya dza'a klin̄jta mu guli wa. ⁸ Tsaya tama, ka mamu mu nda skwi n̄a zay, nda skwi n̄a suɗay ta vgha ya ná, prək mu nda tsa. ⁹ Ama gwal ta zba nzaku ka gadghəl ná, ta d̄ɗamɗəɗa hən̄j da skwi ta dzəgha mndu. N̄a d̄ɗamta tan̄j da d̄əbla ghwadaka mnduha ta ɓadza mndu, nda ya ta zadanatá mndu n̄a d̄əkɗək. ¹⁰ Dvutá tseɗi ná, ta klakkla ta slrən̄j inda ghwadaka skwi. Ma tsa d̄vuta tan̄j ta tseɗi ya, ka zlanavatá hən̄j ta zlgħay nda n̄udufa tan̄j, ka garaɓ tsi ta hən̄j katakata.

Vərɗaka vula zlgħay nda n̄uduf

¹¹ Ama kagha mnda Lazglafta, wara ta tsa skwiha ya. Ka zba ka ta tva nzaku tɗukwa, nda tva ndi'anavatá vgha ta Lazglafta, nda tva zlgħay nda n̄uduf, nda tva d̄vutá mndu, nda tva ksa n̄uduf, nda tva nzaku leɓtekwa guli. ¹² Lma ta vərɗa lma zlgħay nda n̄uduf. Zak za ta hafu n̄a kɗekedzen̄j, kabga hgafgha Lazglafta ta kagha ta ghən̄jani ma mnan̄jta gha ta n̄ərmata zlgħay nda n̄udufa gha ta kəma ndəghata masl̄əmt̄səkha. ¹³ Ka yu ta mnaghata ta kəma Lazglafta ta vla hafu n̄a inda skwi, nda ya ta kəma Yesu Kristi ta mnigin̄tá vərɗa gwada ta kəma Pwan̄əs Pilat* ná, ¹⁴ ka n̄anata ka ta na gwada ta mnaghata yu na. Ka nzata ka kul haɗ sana skwi ta kagha, kul haɗ rutsak, ha ka sagha fitik dza'a kəl Mghama mu Yesu Kristi ka maravata. ¹⁵ Dza'a maravamara baɗu fitik ya tsaf Lazglafta. Da tsa Lazglafta ya inda mbraku. Tsatsi Lazglafta turtuktuk. Tsatsi dzuɓaya zɗaku. Tsatsi ta ga Mgham ta ghən̄j mghamha†. Tsatsi mgham ta malaptá mghamha. ¹⁶ Tsatsi turtukwani kul haɗ ta mtavata, ta nzaku ma tsuwadək kul lavinj̄tá mndu ta ɓhanavata.

* 6:13 Ngha ta Yuhwana 18:36-37, 19:11. † 6:15 Gray nda Vrafta ta zlahu 10:17, Zabura 136:3.

Had mndu ta kdə nghanṭa wa. Had mndu dza'a lavinṭá nghanṭa‡ guli wa. Nani glaku, nda mbraku, ṅa kdekedzen. Amin!

Vlanṭá hidaku ta gwal ka gadghəl

¹⁷ Mnanamna ta gwal ka gadghəl ma na ghəṅa hadik na, yaha həṅ da ghərǎku, yaha həṅ da laghwi da faftá ghəṅa tanṅ ta gadghəla§ tanṅ ya dza'a kwal kul nzdavata. Ta Lazglafta ya ta vlamatá inda skwi ka haslay ṅa nzakwa mu nda rfu ka həṅ faftá ghəṅa tanṅ. ¹⁸ Mnanamna ta həṅ ka maga həṅ ta zdaku. Ka sganaghata həṅ ta maga skwiha dinadina. Mnanamna ta həṅ ka muvla həṅ ta muvla, ka vla həṅ ta skwi ṅa katanṭá sanlaha nda tsi. ¹⁹ Ka mantsa ya ka həṅ magay, dza'a tskanatska həṅ ma ṅərma vli ta skwiha tanṅ, ṅa slafta tanṅ tida badu mahtsim*, kada mutsafta həṅ ta vərda hafu.

Dzatá ghəṅa gwada

²⁰ Timute da, dasuwa ka ka ṅanatá skwi ya fagham Lazglafta ma dzvu. Ma fam ka ta wa gha da gwadaha ka bətbət kul gra vgha nda zlghay nda ṅuduf, nda tagha skwi ya ta mnə lu kazlay: Snaṅtá skwi kə'a ya, tsaw tsakalawi ya. ²¹ Ma famtá ghəṅ ka tagha tsa skwiha ya, kəl sanlaha ka Pak zlghay nda ṅuduf. Ka nza zdakatahuda Lazglafta nda kaghuni!

‡ 6:16 Gray nda Zabura 104:2, Sabi 33:20, Yuhwana 1:18.
Gray nda Mata 6:20.

§ 6:17 Gray nda Lukwa 12:20.

* 6:19

Mahisa tsghatá lwa Pwal ɲa 2 Timute

Ga zgu

¹ I'i Pwal ta vindaftá na defteri na. Nda nza yu ka mnda ghunay Yesu Kristi, manda ya kumaf Lazglafta. Nda fa yu ɲa mna gwada ɲa mnduha ta ghəɲa gwada ta hafu, ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləmənɲ ta gwal ta ndi'aftá vgha nda Yesu Kristi.

² ɲa kagha Timute* zwanɲa da, ya ta dɲu yu ta vindaghafta yu. Ka vlaghavla Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi Mghama mu ta zdakatahudani, nda tawa hidahidani, nda zdakwani tani.

Rfay Pwal ta Lazglafta

³ Ta rfay yu ta Lazglafta ta ghəɲa kagha. ɲani ta maganata yu ta slna nda ɲudufa da turtuk, manda ya si ta maganata† dzidziha da. Inda fitika magay da ta du'a da Lazglafta nda fitik tani nda rvidik tani ya ná, ta havay yu ta kagha.

⁴ Havakta da ta fitika mbəzay gha ta ima taw ná, ta mamay yu katakata ta nghəlanɲta kagha, kada ndəghafta ɲudufa da nda rfu. ⁵ Ta havay yu, ya kaka zlgħafta kahwathwata nda ɲudufa gha ta Yesu Kristi. Tsa zlgħay nda ɲuduf ya ná, tiɲəl midza gha Luwis ta zlgħafta, ka fiɲtá ma gha Unis. Grafgra yu kazlay: Zlgħafzlgħa kagha guli kə'a. ⁶ Tsaya ta kəl yu ka havglaghakta, yaha ka da wudɲntá skwi ya vlagha Lazglafta, ma fitika faghaghata da ta dzvu ya. ⁷ Sulkum ya vlama Lazglafta ná, ɲa zɲukwa vgha a wa. Katək ná, ta mbrə nda mbra ta amu. Ta vlamavla ta dɲu nda ksanatá ghəɲ.

⁸ Yaha ka da hula mna gwada ta Mghama mu. Yaha ka da hula mna gwada ta i'i tsam lu ma gamak ta gwada ta tsatsi ya guli. Katək ná, zlgħafzlgħa ta ghuya daɲwa kawadaga nda i'i ta ghəɲa Lfida Gwada, nda fata ghəɲ ta mbraku ya ta vlə Lazglafta. ⁹ Tsatsi ta mbamafta. Ka hgafɲá tsi ta amu ɲa nzakwa mu ka mnduhani. Nza a kabga vəl magata mu ta skwi dɲna wu, ama mantša ya kurata tsi nda zdakatahudani. Tsa zdakatahudani ya, vlamavla lu nda ma Yesu Kristi ma kdaku lu ka fatá ghəɲa hadik. ¹⁰ Ka maravatá tsi ndana tama nda ma zlagapta Yesu Kristi, mnda mba amu. Tsatsi ta klinɲtá mbrakwa mtaku, ka maramata nda ma Lfida Gwada ta tva nzaku nda hafu ɲa kdəkedenɲ.

¹¹ ɲa mna tsa Lfida Gwada ya ɲa gwal kul nzakway ka la Yahuda fata Lazglafta ta i'i ka mnda ghunay, ka taghay‡ da ɲa tanɲ. ¹² Ta ghəɲa tsaya ta kəl yu ka ghuya na daɲwa na. Ama ksa a hulani ta i' wu, kabga nda sna yu ta mndu ya faf yu ta ghəɲ tida. Grafgra yu guli kazlay: Mamu tsatsi nda mbraku, ɲa ɲanatá tsa Lfida Gwada fadim tsi ma dzvu ya ha ka sagha fitika tsa guma kə'a.

¹³ Ka nza kahwathwata gwada ya snan ka da i'i ka skwi ɲa klay gha ta sadani. Ka nzamta ka ma zlgħay nda ɲuduf, nda ya ma dɲu ya vlama Yesu Kristi. ¹⁴ ɲanaɲa ta ɲərma tagha skwi ya fagham lu ma dzvu, nda mbrakwa Sulkum nda ghuɲa, ya ta nzaku ma amu ya.

¹⁵ Nda sna ka kazlay: Zlidivazla inda gwal ta hadika Asiya kə'a. Tekw i Fizel nda Hermuzena mataba tanɲ. ¹⁶ Ka marananɲmara Lazglafta ta tawa

* **1:2** Ngha ta Slna gwal ghunay 16:1. † **1:3** Ngha ta Filipiya 3:4-5. ‡ **1:11** Gray nda 1 Timute 2:7.

hidahidani ta ghəŋa həga ga Unesifura, kabga si ta gɔgɔda ta ksidimta ɲɔɖuf. Ksaf a na tsatá i'i ma gamak na ka hula wa. ¹⁷ Katək ná, ma ɔhagaghatani da luwa Ruma, ka zbə tsi ta i'i ka ɲɔɲɔda, ka slaftá tsi ta i'i. ¹⁸ Má ka vɔɲɔvɔ Mgham Yesu Kristi ta mutsaftani ta tawa hidahida Lazglafta baɖu fitika tsa guma. Mal kagha guli nda sna ta katu ya katiha tsi ma nzakwa da ma luwa Afisus.

2

Nzanza ka vɔɖaka sludza Yesu Kristi

¹ Kagha tama zwanja da, mbra ta vgha ma zɔkatakahudi vlama lu ma Yesu Kristi. ² Skwi ya snaj ka da i'i ta kəma ndəghata masləmtsəkha ya, taghanaftagha ta ɲərma mnduha ta lavinjá taghanaftá sanlaha guli.

³ Su'a ta ghuya ɔɲwa ta slaghaghata ta ghəŋa gwada ta Yesu Kristi, manda ya ta su'u vɔɖa sludzi. ⁴ Ka ta ga sludzi mndu katsi, haɖ ta laghwi da famtá ghəŋani manda ya ta magə hamata mnduha, ka ta kumay tsi ta zɔnaftá ɲɔɖufa malani wa. ⁵ Manda tsaya mndu ta hwaya guli. Ka hwaya a tsi ta tsa hwaya ya nda tvani* wu katsi ná, mutsaf a ta nisəlani wa. ⁶ Mndu ta ɲavata ka hva guli ná, tinjəl tsatsi ta za yakwani. ⁷ Ndana ta skwi ta mnaghata yu. Ka ta ndanay ka katsi, dza'a vlaghavla Lazglafta ta tva snatá inda skwi.

⁸ Havakhava ta Yesu Kristi, tsatsi ta nzakway ka zivra Dawuda, tsatsi ta sli'agapta nda hafu mataba gwal nda rwa, manda ya ta taghə na Lfiɖa Gwada ya ta mnə yu na. ⁹ Taghəŋa tsa Lfiɖa Gwada ya ta ghuya yu ta ɔɲwa ha ka tsamtá i'i ma gamak manda mndu ta magatá ghwadaka skwi. Ama ɔər má mantsa tsi, hbam a lu ta gwada Lazglafta wa. ¹⁰ Tsaya ta kəl yu ka su'a inda skwi, ɲa mutsafta gwal zabap Lazglafta ta ɔakwa tan, kada mutsafta hahəŋ guli ta mbaku ta nzakway ma Yesu Kristi, ɲa nzakwa tan ma glaku kul haɖ kɔɔvaktani ya. ¹¹ Nana gwada dza'a yu mnay na ná, gwada nda ra ya. Ka mtumta mu kawadaga nda tsi, dza'a nzakway mu nda hafu kawadaga nda tsi guli.

¹² Ka ta su'ay mu ta ghuya ɔɲwa kawadaga nda tsi, dza'a gay mu ta Mgham kawadaga nda tsi guli.

Ka sna a ɲni ta kagha wu ka mu nda tsi, sna a yu ta kaghuni guli wu, ka'a dza'azlay nda amu.

¹³ Ka ɔər nza a mu ka ɲərma mndu tawa irani wu, tsatsi tani, ta nzakwani tsatsi† ka ɲərma mndu, kabga lavinj a tsatsi ta mnay kazlay: Sna a yu ta kagha wu ka'a nda ghəŋani wa.

Mna ta vɔɖaka gwada Lazglafta

¹⁴ Havanakhava ta tsa skwiha ta mnaghata yu ya ta sanlaha. Mnanamna ta həŋ ta kəma Lazglafta, ka zlanja həŋ ta zləɔɔawi ta ghəŋa gwadaha. Haɖ sana skwi ta katanja tsa zləɔɔawi ya ta mndu wu, ta ghəŋa zaɔinjá gwal ta snay yeya katək ta zaɔinjá tsi. ¹⁵ Kagha, ɲavaŋa ka nzakwa ka ta kəma Lazglafta ka mndu nda ndəha, ka mnda maga slna kul haɖ hula ta ksafma ma slnani, ta mna vɔɖa gwada nda tvani. ¹⁶ Ma fə ka ta wa gha da gwadaha ka bətbət kul ksa vgha nda zlgəŋa nda ɲɔɖuf, kabga gwal ta famtá ghəŋa tan da mndərga tsa gwadaha ya ná, ta sgaku nda sga di'ɲaghuta tan nda Lazglafta. ¹⁷ Gwada ma wa tan guli ná, manda tsakwa gurdza nzakwani. Tekw i Himene‡ nda

* 2:5 Gray nda 1 La Kwarent 9:24-27. † 2:13 Aya 11-13: Gray nda Ruma 6:8, Mata 10:33 nda Lukwa 12:9, Mbsak 23:19. ‡ 2:17 Himene: Ngha ta 1 Timute 1:20.

Fileta mataba tsa mnduha ya. ¹⁸ Zluŋzla hən̄j ta tva kahwathwata. «Nda ghada luta sli'agapta ma mtaku,» ka hən̄j ta mnay. Mantsa ya ka hən̄j ta zlabiŋtá sanlaha ma zlḡhay nda ɲudufa taŋ. ¹⁹ Tsaw tsa dihatá dughwan̄ja skwi thaŋ Lazglafta ya ná, gigidavaf a wa. Wya ka lu vindaf̄ta ta tsa dughwan̄j ya: «Nda sna Mgham Lazglafta ta gwal ta nzakway ka ɲaniŋ̄s.» Ka lu guli na: «Inda mndu ta mnay kazlay: ɲa Mgham Lazglafta yu kə'a ná, ka mbədanambəda tsi ta hul ta maga ghwadaka skwi,» ka'a.

²⁰ Huzla tsatsaf lu nda dasu nda ya nda ghuva tili yeya a ta slanaghata lu ma həga dagala wa. Fidatá fu sanlaha, tsatsaf nda rəis̄l lu ta sanlaha. ɲa maga slna bađu gwadá dagala sanlaha, ɲa maga slna nda hamata fitik sanlaha guli.

²¹ Ka Zlan̄zla mndu ta maga tsa ghwadaka skwiha mnə yu ya katsi, dza'a nzakway tsa mndu ya ya kura nda huzla ta kəl lu ka ksa slna nda tsi bađu gwadá dagala, ya faghu lu nda paya ɲa maga inda slna dīnadina.

Nzanza ka vərda mnda ksa slna Mgham Yesu

²² Tsaghutsa ta vgha nda ghwadaka ndanu ya ta kumə duhwal ta magay. Zba ta tva maga skwi tdukwa, nda tva zlḡhay nda ɲuduf, nda tva d̄vu, nda tva zdaku kawadaga nda gwal nda ghuḅa ɲudufa taŋ, ta hga hga Mgham Lazglafta. ²³ Ma fam kagha ta wa gha da zlərdutawiha ka bətbət, kul had̄ hayhayani, kabga ta sabsa zlərdawi mida. ²⁴ Vani ná, had̄ mndu ta ksa slna Mgham Lazglafta ta zlərdawi wa. Katək ná, ta mamay ká inda mnduha ta tsa mndu ya, laviŋlava katsi ta taghanaftá skwi ta mnduha. Ta ksay katsi ta ɲuduf ma skwi ta mnə mnduha tida. ²⁵ Nda hanatá ghən̄j katsi gwadá nda gwal ta mbađanaftá gwadani. Ka waya ka skwi dza'a vlan̄v̄la Lazglafta ta tvi ta hən̄j ɲa mbədanafta taŋ ta nzakwa taŋ, ɲa snan̄ta taŋ ta kahwathwata. ²⁶ ɲa vrakta ghən̄ja taŋ, ɲa ndapta taŋ ma dəbla halaway ya si ta ksaghutá hən̄j ɲa snanatá skwi ta kumə tsi.

3

Kdavakta fitik

¹ Wya skwi ɲa snan̄ta gha: Ma kdavakta fitik ná, dza'a mamu ghuya dāŋwa, ² kabga dza'a nzakway mnduha ka gwal ta d̄vutá ghən̄ja taŋ, ka gwal ta d̄vutá tsemi, ka gwal ta ghər̄baku, ta gla ghən̄j, ka gwal ta kwarakwara ta ghən̄ja Lazglafta, ka gwal kul had̄ nzi'in̄ja taŋ ta dadaha taŋ, ka gwal kul had̄ ta rfa mndu, ka gwal kul had̄ ta zləŋja Lazglafta. ³ Dza'a nzakway hən̄j ka gwal taŋtəŋja ghən̄ja taŋ, ka gwal kul had̄ ta tawa hidahidá ta mndu, ka gwal ta tsanavatá gwadá ta mndu, ka gwal kul zlahavata, ka gwal ta sidi, ka gwal ka ghuma skwi dīna. ⁴ Dza'a nzakway hən̄j ka gwal ta dzawaptá mndu, ka gwal ta valafta ta mndu, ka gwal ta ghər̄buta ma vəl gla ghən̄j. Mal skwi ta zdəganatá hən̄j d̄vu hən̄j ka Lazglafta. ⁵ Manda va gwal ta tsəlb̄u ɲa Lazglafta ka hən̄j ta nghə lu, ama va a hən̄j ta snan̄tá mbrakwa Lazglafta wa. Ma guyə ka ta vgha nda mndərga tsa mnduha ya guli. ⁶ Mamu sanlaha mataba taŋ ta ra watgha, ka dza'a da həga da həga ga mndu da gataftá mi'aha kul had̄ mbrakwa taŋ, hbu dmaku ta hən̄j, ta zawataku hara'utiri kavghakavgha ma ghən̄ja taŋ. ⁷ Inda fitik hən̄j ta tagha skwi mndani, ama trid, laviŋ a hən̄j ta snan̄tá kahwathwata wa. ⁸ Manda va pghay pghə i Zanes nda Yambres ta ghən̄j ghər̄ŋaghər̄ŋa nda Musa ghalya ya ná, manda va tsaya ta pgha sanlaha ma tsa mnduha ya ta ghən̄j ghər̄ŋaghər̄ŋa nda kahwathwata. Gwal nda hwadá ghwinzlak taŋ hən̄j. Had̄ hayhaya zlḡhay nda ɲudufa taŋ wa. ⁹ Ama had̄ hən̄j

dza'a zaptá mtak wa. Gi dza'a nda ngha inda mnduha ta tsa tsa bakwa tan ya, manda va tsa na i Zanes nda Yambres ya.

Vla hidaku

¹⁰ Ama kagha, ksafksa kagha ta skwi ta taghə yu, nda tva nzakwa da, nda klatá ghəŋa slna ta magə yu, nda tva zlgħay nda ŋudufa da, nda ksa ŋuduf ta ksə yu, nda ya ka yu ta dvtutá mnduha, nda ya ka yu ta gdavata. Nda sna kagha guli ¹¹ ta tsa giri ya gidip lu, nda ghuya danwa ya ghuydip lu ma luwa Anṭakiya, nda ya ma luwa Ikwaniya, nda ya ma luwa Litra ya. Wati ma giri ya kul gidiptá lu na? Nduk nda tsaya ná, Lazglafta ta katagidipta ma indani*. ¹² Nziya nza tsi, inda gwal ta kuma nzaku manda ya ta kumə Lazglafta ma ndi'atá vgha nda Yesu Kristi ná, dza'a ganapga lu ta iri ta həŋ. ¹³ Ama ghwadaka mnduha nda gwal nənba mnduha ná, ta kəma ta kəma ta badzakwa nzakwa tan. Dza'a nənbaŋnənba həŋ ta sanlaha, dza'a nənbaŋnənba həŋ ta ghəŋa tan guli. ¹⁴ Ama kagha, ma skwi ya taghaf ka, kaka gdavata. Ka fafta ka ta ghəŋa gha dar tida, kabga nda sna ka ta mndu ta taghagħafta†. ¹⁵ Daga ma ga zwanja gha, nda sna ka ta skwi ma vindatá gwada nda ghuḅa ta nzakway ka gwada Lazglafta. Dza'a vlagħavla ta difil ta kla mndu da mbaku nda ma zlgħaftá Yesu nda ŋuduf. ¹⁶ Inda skwi nda vinda ka gwada Lazglafta ná, Lazglafta ta mnafta. Dina na tagha kahwathwata, na daginṭá krughuvi, na payaftá mndu, na taghanaftá nzaku tdukwa ta mndu, ¹⁷ kada nzakwa mnda Lazglafta nda payatá vgha prək na maga inda skwi na maga skwi dina.

4

Mna ta gwada Lazglafta

¹ Ka yu ta mnaghata ta kəma Lazglafta nda ya ta kəma Yesu Kristi, ya ta dza'a da tsa guma ta ghəŋa gwal nda hafu nda ya ta ghəŋa gwal nda rwa. Ka yu ta mnaghata nda ma hga sagha ya dza'a sagha Kristi, nda ya nda ma ga mghamani ná, ² mna ta gwada Lazglafta, ka gdata ka ta vrafta tida, dər ma fitikani tsi, dər ma fitikani a tsi wu. Zlaha ta gwal ta maga ghwadaka skwi, dva ta həŋ, vla ta mbraku na tan, hbatá ŋuduf ka tagha ka ta skwi na tan, ³ kabga mamu sana fitik dza'a sagha na kwala mnduha kul snəgəltá vərdaka tagha skwi. Na lagħwa tan sna skwi ya ta kumə ghəŋ tan. Na lagħwa tan da mbala ghwadaka gwal tagha skwi na taghanatá skwi ya ta kumə həŋ. ⁴ Dza'a nu'afnu'a həŋ ta sləmənja tan yaha həŋ snanṭá kahwathwata, ka mbədagħutá vgha da sna tsakalawi. ⁵ Ama kagha ya, gdavagda gha ma ghunisla ka gha, su'a ta ghuya danwa, magatá kahwathwata slna mndu ta mna Lfidá Gwada. Kdanafkda ta slna nzakwa gha ka mnda maganatá slna ta Lazglafta.

⁶ Ii, nda maga fitika da, tagħwan a yu ka mtaku wa. Ndusak ndusa fitika sli'a da. ⁷ Vulavula yu ta vərdaka vulu, kdanakkda yu ta vərdaka hwaya da, nananja yu ta zlgħay nda ŋudufa da. ⁸ Ndanana, ta kzlaykzlay nisəla vəl zaktá da ta ghwa ta i'i. Tsa nisəla ya ná, zewzewa mbaku ya dza'a vlihata mnda tsa guma tdukwa, badu fitika tsa guma. Na da ndaghəŋa da yeya a wu, nduk nda inda gwal ta kzla dvaftá sagħani.

Skwi nghadap Pwal kaghəŋani

* **3:11** Anṭakiya (ma Pisidi), Ikwaniya, Litra: Ngha ta Slna gwal ghunay 13-14. Mgham ma indani: Gray nda Zabura 34:20. † **3:14** Ngha ta 1:5, 2:2.

⁹ Ka ṅavata ka ka sabi slidighata misimmisim. ¹⁰ Wana zlidivazla na Demaska*, kabga laghula dvtutá skwa ghəṅa hadik, ka sli'aftá tsi ka laghwi da luwa Tesalunik. Laghula na Kresen ta hadika Galat, ta laghu Titus ta hadika Dalmatiya guli. ¹¹ Lukwa turtukwani yeya tavatá i'i. Ta sabə ka ya, ka klaganapta ka nda Markus, dza'a katay ta i'i katakata ma slna† da. ¹² Ghunaghaghuna yu ta Tisik da luwa Afisus‡. ¹³ Ta sabə ka ya, ka laba ka nda ma luwa Truwas, ka klagidipta ka ta lguta ghzla mtasla da ga Karpus ya. Ka klaganapta ka nda defteriha, katkatatani, tsa ka huta§ ya.

¹⁴ Dagala ghwadaka skwi magiha Alegzandra ta nzakway ka dəgha. Mgham Lazglafta dza'a planamtá skwi maga* tsi. ¹⁵ Kagha guli, dasuwa kaka nda tsi, kabga nzanza ghəṅaghəṅa nda skwi ya ta mnə mu.

¹⁶ Badu tanjana lagha da da guma da mbəda gwada ta ghəṅa da ná, had sana mndu ta katihata wu, zlidivazla hən demdem. Ma tsunus Lazglafta ta gumani ta hən. ¹⁷ Tsaw nzanza Mgham Lazglafta kawadaga nda i'i, ka vlihatá tsi ta mbraku, kəl yu ka kfanaktá mna gwadani, ka snantá inda gwal kul nzakway ka la Yahuda. Katigipkata Lazglafta guli ma wa rveri. ¹⁸ Nda sna yu guli ná, dza'a katigipkata Lazglafta ma inda ghwadaka skwi. Dza'a katay ta i'i ṅa lafa da ta luwa da vla ga mghamani. ṅani glaku ṅa kdekedzen. Amin!

Ga zgu

¹⁹ Ka ganaghata ka ta zgu ta i Priskila, nda Akilas, nda gwal ga Unesifura† tani guli. ²⁰ Ta ma luwa Kwareṅt na Irasta. Ma luwa Miletus zlanata yu ta Trufim kul dughwanaku‡. ²¹ Ka ṅavata ka, ka sabi misimmisim ma kaku fitika mazlam.

Ta ga zgu i Yubulus, nda Pudensa nda Linusa, nda Klawdiya, nda inda zwanama, ṅa gha.

²² Ka nza Mgham Lazglafta nda kagha.

Ka nza zdakatahuda Lazglafta guli nda kaghuni demdem!

* **4:10** Demaska: Ngha ta Kwalasuha 4:14, Filimuj 24. Tit, ngha ta 2 La Kwareṅt 8:23, Galat 2:3, Tit 1:4. † **4:11** Lukwa: Ngha ta Kwalasuha 4:14, Filimuj 24. Markus: Ngha ta Slna gwal ghunay 12:12, 25, Kwalasuha 4:10 Filimuj 24. ‡ **4:12** Tesik: Ngha ta Slna gwal ghunay 20:4, Afisus 6:21. 22, Kwalasuha 4:7. 8. § **4:13** Tesik: Ngha ta Slna gwal ghunay 20:6. Delewera: Huta rini, katkatatani ṅa tuwak, ka ṅa gu a tsi ta payafta lu ṅa vindi tida. * **4:14** Alegzandra: Ngha ta 1 Timute 1:20. Mgham, skwi ya maga tsi: Grafra nda Zabura 62:13, Mahdihdi 24:12, Ruma 2:6. † **4:19** I Priskila nda Akila: Ngha ta Slna gwal ghunay 18:2. Unesifura: Ngha ta 1:16-17. ‡ **4:20** Irasta: Ngha ta Slna gwal ghunay 19:22, Ruma 16:23. Trufim: Ngha ta Slna gwal ghunay 20:4, 21:29.

Tsgha ta lwa Pwal ña Titus

Ga zgu

¹ I'i Pwal ta nzakway ka kwalva Lazglafta, ghunatá mnda Yesu Kristi, ña katanjá mnduha dagap Lazglafta ña nzakway ka ñani, ña snanamtá hēj ta vǝdaka tagha skwi ta maramatá tva nzaku ta zdǝganatá Lazglafta ya. ² Ña nzakwa tan nda fatá ghēj ta mutsa hafu ña kdǝkedzēn, kabga ghadaghada Lazglafta kul had ta tsakalawi ta tamaftá imi ta slǝmāj, ma kdǝku tsi ka tsaftá ghēj a hadik. ³ Ka kliginjá Lazglafta ta gwadani ña mnduha ma fitik ya kumanj tsi nda ma mna gwadani. Tsatsi Lazglafta mnda mba mndu ta ghunaftá i'i ña magay.

⁴ Ña kagha Titus*, vǝrda zwanja da ma zlgħay nda ñuduf ta vinda yu. Ka nza zdǝkatahufi nda zdǝkwa Da mu Lazglafta nda Yesu Kristi mnda mba amu kawadaga nda kagha.

Mndǝrga nzaku ta ranjá mnda mali mataba guyata ghēj

⁵ Zlagħazla yu ma luwa Kret ña payanata għa ta skwiha ta padaku. Ka zabapta ka ta gwal ngha Igliz ma inda luwa manda ya tagħghaf yu. ⁶ Tsa gwal dza'a zabapta ka ya ná, gwal kul had gwada ta ghēj a tanj katsi, gwal turtuk turtuk markwa tanj, zlgħafzlgħa ka zwana tanj ta Yesu, ksu a sli'ij ta hēj wu, had hēj ta mbrǝs wu, katsi. ⁷ Mndu kul had gwada ta ghēj a katsi, kabga slna Lazglafta ta magǝ tsi. Má ma nza tsi ka mndu tsu'aslanjanja, ka mndu ta gufwaku ñudufani, ka mndu ta ghuyaku, ka mnda ghazēnēn, ma nza tsi ka mndu ta nǝnǝaptá mndu ma tseǝi. ⁸ Ta tsu'ay katsi ta mndu ga tanj, ta dǝvay katsi ta maga skwi dīna, mndu nda hanata ghēj a katsi, tǝdukwa mndu katsi, mndu nda għuǝa katsi, mndu ta ngha ghēj a katsi. ⁹ Mndu ta lavinjta ñanata gwada Lazglafta tabta skwi manda va ya tagħhanaf lu katsi. Tsaya dza'a kǝl tsi ka pǝrdǝfta katanjá sanlaha nda tagħhanaftá skwi tǝdukwa manda va ya ta raku ta hēj, ña marananjá krughuva tanj ta gwal ta mbǝdanaftá† gwada.

¹⁰ Kǝl yu ka mna tsaya ná, kabga nda ndǝgha gwal kul had ta sna gwada da mndu, ta tsaǝaku, ta babara mnduha. Wya mal mataba gwal nda tsatsa fafada tanj na tsa gwal ta maga tsa skwiha ya. ¹¹ Ka hanafta lu ta wi ta hēj, kabga ta badza nzaku ma hǝga ga mndu hēj nda tagħa skwiha kul raku ña mndu, ña mutsa skwi ta tvi kul dīnaku. ¹² Ka sana slayanj mataba la Kret ta mnay na: «Tsakalawi slna la Kret, la tsuday hēj, la yadi, la mahahau' hēj,» ka'a. ¹³ Ta ña tsa mndu ya tsa gwada ya. Mantsa tama, dǝvanaghadv a hēj ka ñdanǝda, ka ksa hēj ta tva Lazglafta dīna. ¹⁴ Dǝvanagħa dva ta hēj ka zlanja hēj ta sna tsa garaku ta garǝ la Yahuda, nda tsa zlahuha mnduha ta mbǝdanatá hul ta kahwathwata ya. ¹⁵ Nda għuǝa inda skwi demdem ña gwal nda għuǝa. Had skwi nda għuǝa da gwal kul għuǝaku kul zlgħaftá gwada Lazglafta wu, dīna a ndana tanj wu, dīna a ghunislaka tanj wa. ¹⁶ Nda sna ñni ta Lazglafta ka hēj ta mnay, nda ta tva skwi ta magǝ hēj ya ná, sna a hēj ta Lazglafta wu, nda nza hēj ka skwa mbiday ka gwal mbrǝs, lavinj a hēj ta magatá skwi dīna dǝr ka ki'a wa.

* **1:4** Tit: Ngha ta 2 La Kwareñj 8:23, Galat 2:3, 2 Timute 4:10. † **1:9** Aya 6-9: Gray nda Timute 3:2-7.

2

Tva nzakwa mnda zlgħay nda ηuduf

¹ Wya skwi dza'a kagha magay: Njavanja ka tagħa ka ηa mnduha ta hyahya skwi ta ghəŋa dina. ² Ka mna ka ηa la galata mndu, ka nzata həŋ nda hanatá ghəŋ ka gwal nda ra vla glaku ηa tan, ka gwal nda vərda ghunislak da həŋ, nda zlgħay nda ηuduf tdukwa, nda vərda dvu, ka nzata həŋ ka gwal ksa ηuduf guli. ³ Mantsa ka ka da mnanatá la galata mi'aha guli, ηa magay tan ta ηərma skwi manda ya ta zdəganatá Lazglafta. Yaha həŋ da tsa mndəra mndu, yaha həŋ da ghuyaku, ka tagħa həŋ ta skwi dīnadīna ηa sanlaha. ⁴ Mantsa ya tama dza'a kəl həŋ ka tagħanaftá dagħala mi'aha ta dva zə'alha tan nda zwana tan, ⁵ nda tva ndanu tdukwa, ta həŋ. Ka nzakwa həŋ ka gwal nda ghuḫa. Ka ηanata həŋ ta həga tan dīna. Ka nzakwa həŋ ka ηərma mi'aha. Ka sna həŋ ta gwada da zə'alha tan. Mantsa ya ka həŋ da magay kada kwala lu ta vza rutsak ta gwada Lazglafta.

⁶ Ka mnanata ka ta zwana duhwalha guli, ka hananata həŋ ta həŋ ⁷ ma inda skwi. Kagħa guli, ka maga ka ta skwi dīna ηa nghay tan ta kagħa, ηa ksay tan ta sada għa. Nda ηuduf turtuk káka tagħa skwi ta tagħə ka ηa tan. Yaha ka da tsaḫaku. ⁸ Hyahya gwada káka mnay, ηa ksutani ta gwal mbađanaftá gwada ka hula kada kwala həŋ mutsaftá vzaftá rutsak ta amu.

⁹ Ka mnanata ka ta la vu'aha guli, ka sna həŋ ta gwada da danahəga tan ma inda skwi. Ka maganata həŋ ta skwi dza'a zdānaftá ηuduf ta həŋ. Yaha həŋ da mbađawi nda həŋ guli. ¹⁰ Yaha həŋ da kasantá skwiha tan. Nərma skwi ka həŋ da magay katək, kada grafta danahəga tan kazlay: Tudukwa mnduha həŋ kə'a. Mantsa dza'a kəl mnduha ka għuba tsa skwiha ta tagħə mu ta ghəŋa Lazglafta mnda mba amu ya.

Mbanaftha Lazglafta ta mnduha ma dmakwa tan

¹¹ Dina ka magay mnduha Lazglafta ta tsa skwiha mnə yu ya, kabga maranmara Lazglafta ta zdakatahūdani ta nzakway ka dzuḫaya mbaku ηa inda mnduha demdem, ηa mutsay tan ta mbaku. ¹² Tsa zdakatahudi vlama Lazglafta ya, ta tagħamatá kwal kul mbəđglanatá hul, ηa kwal kul maməgəltá skwa ghəŋa hadik, ηa nzay mu ta nzakwa mu ma na ghəŋa hadik na nda hanatá ghəŋ, nda maga skwi tdukwa, nda sna gwada Lazglafta, ¹³ ma na nzakwa mu ta kzla ηərma fitik faf mu ta ghəŋ tida dza'a maravata glakwa Lazglafta dagala, ta nzakway ka Yesu Kristi mnda mba amu ya, ¹⁴ ta vlatá ghəŋani ka mtuta ma vla mu ηa varagamapta ma dmakwa mu, ηa nzakwa mu ka gwal nda ghuḫa ta kəmani, kada nuta mu ka mnduhani ta mama maga ηərma* slnaha inda fitik.

¹⁵ Mantsa ya káka da tagħanaftá həŋ. Ka vlanja ka ta mbraku ta həŋ. Ka dvanaghata ka ta gwal kul sna gwada nda inda mbraku ya vlagħa Lazglafta. Yaha mnduha da hərtəta ta kagħa.

3

Nzaku ta ranja mnda zlgħay nda ηuduf

¹ Havanakhava ta gwal zlgħay nda ηuduf, ka hanaganata həŋ ta ghəŋ mista mghamha* nda ya da la ηumna ka maga həŋ ta skwi ta mnanata lu ta həŋ. ² Mnanamna ta həŋ, yaha həŋ da mna ghwadaka skwi ta mndu, nda zdaku

* **2:14** Gray nda Zabura 130:8, Izekiyel 37:23, Sabi 19:5, Vrafta ta zlahu 14:2, 1 Piyer 2:9 Ifesuha 2:10.

* **3:1** Gray nda Ruma 13:1, 1 Piyer 2:13.

ka həŋ nzaku nda mndu. Ka gwal dzra nzaku ka həŋ, leʔtekwa ka həŋ nzata nda inda mndu, ³ kabga si ka rgha dər amu ghalya, haʔ mu si ta sna gwada da mndu wa. Si nda zada mu, ka nzaku mu ka vu'a maga ghwadaka skwi nda hara'u ta iri. Ta nzaku nda sisi kawadaga nda ghudzaku mu ta nzaku, praʔ ma ka mbida amu. Ta husanhusa amu ta mnduha, ta husamahusa mnduha guli. ⁴ Ama, manda maranʔa Lazglafta mnda mba amu ta zɔakwani nda dʒa mndani katakata, ⁵ ka mbamafta tsi. Vəl magata mu ta skwiha tɔukwa a wu, hidahida tawa tsi ta amu, ka ghuʔimista mbrakwa Sulkum nda ghuʔa,† kəl mu ka mutsafta lfiɔa yaku. ⁶ Tsa Sulkum nda ghuʔa ghunaga Lazglafta nda ma Yesu Kristi ya ta ndəghanafɔta nʒuɔufa mu. ⁷ Mantsa ya ka'a zɔanʔtahudi ka namafta ka nərma mnduha nʒa mutsay mu ta hafu nʒa kɔekedzenʒ ya faf mu ta ghəŋ tida. ⁸ Vərda skwi na gwada ta mna yu na.

Ka gɔata ka ta mna tsa gwada ya ka nʒanʒa nʒa mnduha, kada maga gwal zlgʒay nda nʒuɔuf ta nərma skwiha inda fitik. Tsa ya vərda skwi ta kata mnduha. ⁹ Tsaghutsa ta vgha nda zlarɔutawi ka bətbət ta ghəŋa gwada ta mbɔda mndəra mndu‡ nda ya nda gwada ta ghəŋa zlaha Musa. Haʔ hayhaya tsa skwiha ya wu, kata a ta mndu wa. ¹⁰ Ka mamu mndu ta kladamtá daga vgha da taba gwal zlgʒay nda nʒuɔuf katsi, ka dvanaghata ka karaku. Ka ta zlanʒ a tsi tahula dvəglanaghata gha ka mahis§ wu, ka zlinʒa ka ta tvani. ¹¹ Mndərga tsa mndu ta daga mndu mantsa ya ná, nda sna kazlay: Nda zada yu ma tvi ka'a. Ta kəma ta kəma ta dza'a tsi nda maga dmaku, nda má dzvudzvani ksuvuta tsi ta nʒani.

Hidaku vlanʒ lu ta Titus

¹² Ka ghunadapghuna yu ta Artimas ka Tisik a tsi katsi, ka saba ka misimmisim slidighata ma Nikwapwalis, kabga hada dza'a za yu ta fwaka da, ka yu ndanapta. ¹³ Ma fitik dza'a sli'ifta i Zenas mnda tsa guma nda Apwalus ma Kret ka sli'i ya, ka katanʒa ka ta həŋ, da htuguduntá skwi ta həŋ ma tvi. ¹⁴ Dina ka taghanaftá gwal zlgʒay nda nʒuɔuf manda amu ta nʒavata ka maga skwiha dɔnadina, nʒa katanʒa tanʒ ta gwal htaghū skwi da həŋ, kabga dza'a mutsay həŋ ta nisəla tanʒ.

Ga zgu nʒa kɔinʒa

¹⁵ Ta ga zgu inda gwal kawadaga nda i'i nʒa gha, ka ganaghata kagha guli ta zgu ta inda graha u ma zlgʒay nda nʒuɔuf.

Ka nza zɔakatahuda Lazglafta kawadaga nda kaghuni demdem.

† 3:5 Gray nda Yuhwana 3:5. ‡ 3:9 Ngha ta 1 Timute 1:4. § 3:10 Gray nda Mata 18:15-17.

Tsgha ta Iwa Pwal ɲa Filimuj

Ga zgu

¹ I'i Pwal Tsam lu ma gamak ta ghəɲa vəl maganata dā ta slna ta Yesu Kristi*, kawadaga nda zwanjama mu Timute ɲni ta vindaghafta, a gra Filimuj ta nzakway ta gwa ghəɲ nda aɲni ma mndərga na slna na.

² Ta ga zgu ɲni ɲa mukuma mu Apiya nda Artipus† ya ta wda slna Lazglafta manda aɲni guli. Ta ga zgu ɲni guli ɲa pdakwa sanlaha ma Igliz ta tska vgha ma həga ga ghuni ka maga du'a. ³ Ka nza zdakatahuda Lazglafta Da nda Mghama mu Yesu Kristi ta ghəɲa ghuni. Ka vlaghunata həɲ ta zdaku.

Rfay Pwal ta Lazglafta ta ghəɲa Filimuj

⁴ Inda fitika magay dā ta du'a, ta kulay yu ta hga gha, ka rfa Lazglafta ta ghəɲa kagha, ⁵ kabga snidighasna na zlghay ya zlghaf ka ta Mghama mu Yesu Kristi, nda dɔvuta ya dɔvu ka kahwathwata ta gwal zlghay nda ɲuduf. ⁶ Ta maga du'a yu da Lazglafta ka maravata pghatā ghəɲa na zlghay nda ɲuduf nda gwa u mida na, nda ma slna u. Mantsa, ka zlagapta ɲərma skwi ta kumə ɲni ta magata gha ɲa Kristi bɔɔɲay ta dabi. ⁷ Zwanjama dā, mndərga tsa dɔvu ta dɔvu ka ta gwal zlghay nda ɲuduf ya ná, vlihavla ta rfu, ta ufiha ta vgha guli, kabga dɔvudva ka ta gwal zlghay nda ɲuduf, ka mbanaftā həɲ.

Ndəba dzva Pwal da Filimuj ɲa tsu'aftā Unesima

⁸ Aɲ mndani, má si slaghusla yu ma nzakwa dā ka ghunatā mnda Kristi, má ɲa mnaghatā tva skwi ma ɲa magay gha dīna. ⁹ Ama dzvu ta ndəbu yu da kagha nda ma dɔvu. I'i Pwal ya, glata mndu yu guli, wana ndanana tsamtsa lu ta i'i ma gamak, kabga maganata dā ta slna ta Yesu Kristi. ¹⁰ Ta ndəba dzvu yu da kagha ta ghəɲa zwanjama dā Unesima ya mutsaf yu ma Kristi, ma na nzakwa dā ma gamak na. ¹¹ Wya si had hayhayani da kagha ghalya wa. Ndana tama, dza'a katay ta kagha nda i'i tani.

¹² Wya yu ta ghunədaghapta, ya hara dā ya. ¹³ Si má ta kumay yu ta ɲaghuta tavata i'i hadna ma na nzakwa dā tsam lu ma gamak ta ghəɲa Lfida Gwada, má ɲa magihatā slna ma vla gha, ya má da dawu yu ta magihata gha. ¹⁴ Tsaw tama ná, lavin a yu ta magay ga ghəɲ ga ghəɲa dā kul snanatā yu da kagha wu, ba má da kagha katsi sabi da nzakw tsa zdakwa gha ya ka mbala kagha.

¹⁵ Ba kada vrəglavaf ta nzakwa ghuni ɲa kdēkedzen ká skwi nda Unesima kəl tsi ka dgata vgha nda kagha ɲa fitik kwitikw. ¹⁶ Ndanana ná, ta ka vu'a a nzakwani wu, mal tsatsi ka vu'a, nda nza ka zwanjama mu tegedteged. Dɔvudva i'i, kagha yeya dza'a kwal kul dɔvaf ta rki. Mnda səla ya, zwanjama gha ya guli ma Kristi.

¹⁷ Ka si klafkla ka ta i'i ka gra gha katsi ná, ka zlghafta ka manda skwi vərda i'i ta zlghə ka. ¹⁸ Ka si mamu dmaku mataba ghuni, nda ya ka mamu skwa gha da tsi, da i'i dawa ka. ¹⁹ I'i Pwal, ta vindafta nda dzva dā yu, dza'a play yu, dməɲa dā kagha ma zlgha nda ɲuduf a skwi ta kumə yu ta mnay guli wa. ²⁰ Mantsa zwanjama dā, ta ndəba dzvu yu da kagha ma hga Mghama mu, ka ləihata ka ta ɲudufa dā ma guyatā vgha u ma Kristi.

* 1:1 Ngha ta ayaha 13, 22 nda 23. † 1:2 Ngha ta Ruma. 16:5.

²¹ Ta vindi yu ta na delewer na ná, nda sna yu kazlay: Dza'a magihamaga ka ta skwi ta dawu yu da kagha, nda sna yu guli dza'a magamaga ka ka malaghutá ya mna yu ká'a.

²² Mantsa, ta daway yu ta payidifta gha ta dzuguvi guli. Ta grafta yu ná, dza'a tsu'aftsu'a Lazglafita ta du'a ghuni ña vlihatani ta tvi ña bhadaghata dá da kaghuni.

Ga zgu ña dza ghəña gwada

²³ Ta ga zgu Ipafras[‡] ña gha, ya tsam lu ma gamak kawadaga nda i'i ta ghəña maganatani ta slna ta Yesu Kristi. ²⁴ Ta ga zgu i Markus nda Aristarkus nda Demaska nda Lukwa, gwal ta ksə ñni ta slna[§] kawadaga da həñ, ña gha guli.

²⁵ Ka nza zďakatahuda Mghama mu Yesu Kristi nda kaghuni.

[‡] **1:23** Ipafras: Ngha ta Kwalasuha 1:7, 4:12. **§** **1:24** Markus: Ngha ta 2 Timute 4:11, Aristarkus: Ngha ta Slna gwal ghunay 19:29, 27:2, Kwalasuha 4:10. Demas: Ngha ta Kwalasuha 4:14, 2 Timute 4:10. Lukwa Ngha ta Kwalasuha 4:14, 2 Timute 4:11.

Tsgha ta lwi ŋa La Hebru

Gwadgamata Lazglafta nda ma Zwanjani

1 Manda ghalya ná, nda kdá fitika Lazglafta ta gwadganatá dzidziha mu nda ta tvi kavghakavgha nda ma wa la anabi. ² Ama ndanana, nda ma Zwanjani ta gwada Lazglafta ta gwada nda amu. Ma fitika zlagiginja Lazglafta ta ghəŋa hadik* ná, nda tsa Zwanjani ya zlagiginj tsi. Tsa Zwanjani ya guli fanagha tsi ta ga mgham ta ghəŋa inda skwi. ³ Tsa Zwanjani ya ta mara glakwa Lazglafta. Manda va nzakwa Lazglafta ya ná, manda va tsaya nzakwa tsatsi guli. Nda ma mbrakwa gwadani ŋanata tsi ta inda skwi ta ghəŋa hadik. Tahula kdɪntani ta magatá slna ghuɔɪntá dmakwa mnduha, ka nzatá tsi ta luwa nda ga zeghwa Lazglafta† ya ta ga mgham ta ghəŋa inda skwi.

Mal Yesu ka inda duhwalha Lazglafta

4 Mantsa ya kəl tsa Zwanjani ya ka malaghutá duhwalha Lazglafta, manda va hgu ya vɪlɔŋ tsi ka malaghutá ŋa tanj ya. ⁵ Had duhwala Lazglafta ya ta kdə walaŋta Lazglafta ta mnanata kazlay:

«Kagha ná, Zwanja da ka, nda nza yu ka Da gha daga gita» kə'a wa.

Had ya guli ta kdə walaŋta tsi ta mnanata kazlay: Dza'a nzakway yu ka Da gha,

dza'a nzakway kagha ka Zwanja da‡ kə'a guli wa.

6 Sana skwi guli, ma fitika dza'a Lazglafta ghunagatá kdakwa Zwanjani da ghəŋa hadik, ka'a mantsa:

«Ka tsələba inda duhwalha Lazglafta ta tsələbu ŋani,» ka'a.

7 Ama wya ka'a mnata ta ghəŋa duhwalani:

«Gwal ksihatá slna hahəŋ, ŋa nanaftá həŋ manda falak,

ŋa nzakwa tanj manda ghanika vu,» § ka'a.

8 Na Zwanjani ya, wya ka Lazglafta mnata ta ghəŋani:

«Dughurukwa ga mghama gha Lazglafta ná, nda nza ŋa kdəkedzeŋ. Dafa ga mghama gha ná, nda nza ŋa ga mgham ta ghəŋa mnduha nda tvi tdukwa.

9 Skwiha tdukwatdukwa ta dzəgaghatá kagha, dva a kagha ta ghwadaka skwiha wa.

Tsaya kəl Da gha Lazglafta ka pghaghaghatá rdá dzəgaghatá ŋuduf, ka dɪvutá tsi ta kagha ka malaghutá graha* gha,» ka'a.

10 Ka'a guli:

«Kagha ná, Mgham ka.

Ma zɪraftani, kagha ta magaftá ghəŋa hadik.

Luwa guli ná, magatá slna dzva gha ya.

11 Inda tsa skwi ya ná, dza'a hərdú hərdá həŋ.

Ama kagha ná, nda nza kagha ŋa kdəkedzeŋ.

Tsa hadik ya nda luwa tani ná, dza'a haluhala həŋ manda halakwa lgut.

12 Manda ya ta mbsafta lu ta lgut ya,

* 1:2 Ngha ta Yuh. 1:3. † 1:3 Ngha ta Zab 110:1. ‡ 1:5 Ngha ta Zab 2:7 nda 2 Sam. 7:14. § 1:7 Aya. 6:7. Vrafta ta zlahu 32:43 nda Zab 104:4. * 1:9 Aya. 8:9. Ngha ta Zab 45:7-8.

manda tsaya dza'a mbsafta ka ta hən.

Dza'a mbəḏavafmbəḏa hən, manda ya ta mbəḏavafta lgut.

Ama kagha, manda va tsa nzakwa gha ya ná,
 manda va tsaya ka, haḏ kḏavakta† nzakwa gha wa.»

¹³ Ta walaŋ a Lazglafta ta mnanatá ya dər turtuk mataba duhwalhani kazlay:

«Sawi nzata nda ga zeghwa ḏa,

dza'a pghapgha yu ta ghumaha gha

ŋa nzakwa taŋ ka skwata pgha səlahaz‡ gha» kə'a wa.

¹⁴ Duhwalha Lazglafta ná, sulkumha ta maganatá slna ta Lazglafta, ta ghwanu lu ta hən ŋa katanatá gwal ta nzakway ŋa mutsa mbaku ya.

2

Mbaku ta fərtuta katakata

¹ Tsaya tama ná, nda ra ka sganaghata mu ta maga ḏasuwa nda skwi ya snaŋ mu, kada kwala mu ta zwaḏuta ma tvi. ² Tsa gwaḏa si ta mnə duhwalha

Lazglafta* ghalya ya ná, nda mbra nzakwani. Inda gwal ta kwal kul klaftá tsa gwaḏa ya ka gwaḏa, ka kwalaghutá snata ná, mutsafmutsa hən ta guma ya ta ranatá hən.

³ Ka si mantsa ya tsi, waka amu dza'a ndapta ma tsa guma ya, ka si kwalaghukwala mu ta tsa glakwa glakwa mbaku ya tama? Wya tinəl Mgham

Yesu ta mna tsa gwaḏa ta mbaku ya tama, ka sgamaghatá gwal ta snaŋtá tsa gwaḏa ya guli kazlay: Kahwathwata tsa gwaḏa ya kə'a.

⁴ Ka ŋlanaghatá Lazglafta kaghəŋani guli ta tsa gwaḏa taŋ ya, nda ma maga ŋizlaha, nda ma skwiha ka mandarmimi,† nda mazəmzəmha kavghakavgha. Dəganafha

Sulkum nda ghuba ta slna ta mnduha ŋa maga skwiha kavghakavgha manda ya kumaŋ tsi guli.

Mndu ya ta hla mnduha da mbaku

⁵ Mantsa ya ná, duhwalhani a vlaŋ Lazglafta ta ga mgham ta ghəŋa zamana ta sagha ta mnə mu ya wa. ⁶ Katək ná, wya ka sana mndu vindafta ma deftera Lazglafta:

«Sanawu mndu ka ka ní Lazglafta kəl ka ka havapta ka tsatsi.
 Sanawu mnda səla kəl ka ka nghapta ka tsatsi ná?»

⁷ Aŋ mndani, vraganavgha ka gudzekw ŋa fitik kwitikw mista duhwalha Lazglafta.

Tahula tsa, ka fanaghatá ka ta glaku nda sgit.

⁸ Ka vlaŋtá ka ta ga mgham‡ ta ghəŋa inda skwi demdem,» ka'a.

Ka vlaŋtá Lazglafta ta ga mgham ta ghəŋa inda skwi, ka lu ya ná, haḏ sana skwi kul haḏ tsi ta ga mgham ta ghəŋani nda tsaya wa. Aŋ mndani, ta ngha a mu karaku kazlay: Ta gay mndu ta mgham ta ghəŋa inda skwi kə'a wa.

⁹ Tsa mndu vragana lu ŋa fitik kwitikw mista duhwalha Lazglafta ta nzakway ka Yesu ya nghanj amu. Ka vlaŋtá Lazglafta ta glaku, nda sgit ta ghəŋa vəl mtutani, ka ghuytá ḏaŋwa. Mantsa ya tama, ma ḏakatahuda Lazglafta ná, ka ŋa inda mndu ḏaŋta tsi ta mtaku.

¹⁰ Inda skwi ná, Lazglafta ta magafta. Ka ŋani nzakwani guli. Mantsa, ka ḏvaftá Lazglafta ta payaftá Yesu nda ma ghuya ḏaŋwa ya ghuyə tsi, kada mutsafta ndəghata mnduha ta nzaku ka zwanani, ŋa hlayni ta hən ḏa glakwani. Yesu tsa mndu dza'a hla hən ḏa mbaku ya.

† **1:12** Aya. 10:12. Zab 102:26-28. ‡ **1:13** Ngha ta Zab 110:1. * **2:2** Duhwala Lazglafta si ta kla lwa Lazglafta ghalya slna gwal ghunay 7:53. † **2:4** Ngha ta Markus 16:17-18, 20, 5:12. ‡ **2:8** Aya. 6:8. Ngha ta Zabura 8:5-7.

¹¹ Tsa mndu ta ghuᵇa mndu ya nda tsa gwal ghuᵇin lu ya tani ná, ma da turtuk hən. Tsaya tsa kwal hula ksantá Yesu ka hga hən ka zwanamani ya. Ka'a nda Lazglafta mantsa:

¹² «Dza'a mnanmna yu ta hga gha da zwanama da.

Dza'a zlzlvay yu ta hga gha mataba tskata mnduha,»^S ka'a.

¹³ Ka'a guli mantsa:

«I'í ná, nda fa ghəᵇa da dar ka ᵇa Lazglafta,» ka'a.

Ka'a guli na:

«Wana yu kawadaga nda zwaniha ya vliha* Lazglafta,» ka'a.

¹⁴ Tsa zwaniha mnə tsi ya ná, mnda səla hən demdem. Ka nutá Yesu ka ghəᵇani guli ka mnda səla manda va hahən, kada laviᵇta tsi ta mtuta, ᵇa nanatá halaway ta ᵇanatá mbrakwa mtaku ya, ka mbegi. ¹⁵ Mantsa ya magata Yesu, ᵇa zlu'agaptá hən ta gᵇata ta nzaku ma zlənə mtaku ya ta niᵇtá hən ka vu'ani ya. ¹⁶ Mantsa ya nzakwani, duhwalha Lazglafta a sa tsi da katanᵇa wa. Zivra Abraham[†] ya sa tsi da katanᵇa. ¹⁷ Tsaya tama kəl tsi ka nzakway ka skwi nda ra ka nutani ka gra vgha nda zwanamani, kada nzakwa tsi ka mali ta ghəᵇa gwal ta dra skwi ᵇa Lazglafta. Tsatsi ná, dagala tawa hidahida da tsi, ᵇərma ya ma slna Lazglafta, ᵇa platá dmakwa mnduha.[‡] ¹⁸ Ndanana tama, laviᵇlava ta katanᵇá gwal ta dzəghu halaway, kabga dzghanᵇdzgha lu ta tsatsi ka ghəᵇani, ka ghuyanaptá danᵇa.

3

Yesu mali ta ghəᵇa Musa

¹ Mantsa tama zwanama, kaghuni gwal hganᵇ Lazglafta ᵇa nzakw ka ᵇani, fafwa ndana ghuni ta Yesu ghunatá mnda Lazglafta, ka mali ta ghəᵇa gwal ta dra skwi ᵇa Lazglafta ya. Tsatsi tsa zlghaf mu ta mnə mu banᵇluwa ya. ² Yesu ná, Lazglafta ta zbafta ᵇa maga tsa slna ya. «Ka nzaku tsi ka ᵇərma mndu ma tsa slna ya, ma nzakwani da Lazglafta manda va ᵇa Musa, ma magayni ta slnani ᵇa inda gwal ma həga Lazglafta* ya.» ³ Mal mndu ta ba həga ta vlanᵇta lu ta sgit ᵇani, ka vərda tsa həga ya. Mantsa ya ná, dīna ka vlanᵇtá glaku ta Yesu ka malaghutá ᵇa Musa. ⁴ Inda həga ná, mndu ta bafta. Mndu ta baftá inda skwi guli ná, Lazglafta ya. ⁵ Musa ná, ᵇərma mndu ya ma slna si ta magə tsi ma inda həga Lazglafta. Slənani ná, mnananᵇtá mnduha ta skwiha má dza'a mnə Lazglafta ya. ⁶ Kristi ná, zwanᵇ ta nzanaghata ta ghəᵇa həga ya. Amu tsa həgani ya, ka gᵇanagᵇa mu ta ᵇanatá zlghay nda ᵇudufa mu, ka ghərᵇay mu ta ghərᵇaku ma fatá ghəᵇa mu.

Mbi'a vgha fana Lazglafta ta mnduhani

⁷ Tsaya tama kəl Sulkum nda ghuᵇa ka mnay kazlay:

«Gita, ka nda sna kuni ta lwani,

⁸ yaha kuni tənanaftá ghəᵇa ghuni manda ᵇa dzidziha ghuni, ta sli'anafá gwada ma fitika dzəghanᵇta tanᵇ ta Lazglafta ma mtak ya.

⁹ Ka Lazglafta ná, kulsam nda nghanᵇta tanᵇ ta ᵇərma skwi magə yu ᵇa tanᵇ ma vaku fwad mbsak ná, ka dzəghihatá hən.

¹⁰ Tsaya tama kəl yu ka gafá sidi nda hən.

§ 2:12 Ngha ta Zabura 22:23. * 2:13 Ngha ta Isaya 8:17, 18. † 2:16 Ngha ta Isaya 41:8-9. ‡ 2:17 Ngha ta Liviitik. 4:20, 26, 35 nda 16:6, 10, 11. * 3:2 Ngha ta Mbsak 12:7 nda skwi ya vindinᵇ lu mistani ᵇa ᵇanata.

Ka yu mantsa:

“Ta dza'a ta kama ta kama hən nda ghwadaka ndanu, sna a hən ta skwi ta kumə yu da hən wa.”

¹¹ Ma tsa gatá sida dá ya ná, wadawada yu,

had hən dza'a walańta lami da tsa vla mbi'a[†] vgha payanaf yu ta hən ya wa,» ka'a.

¹² Dasuwa ka kuni zwanama dá, yaha ya dər turtuk mataba ghuni da nzata nda ghwadaka nɔduf ka zlanavatá Lazglafta ta vla hafu ya. ¹³ Ta hɔay Lazglafta ta kaghuni «gita» guli. Mbruvuswa vgha ghuni inda fitik, kada kwala dmaku nanaghatá kaghuni, da tənanaftá ya dər turtuk ma kaghuni ta ghəj. ¹⁴ Amu ná, graha Yesu Kristi mu ka nanaŋa mu his his dzvu ta kahwathwata fatá ghəj ya mutsaf mu daga tanŋan ya.

¹⁵ Wya ka lu mnata daga ghalya:

«Gita, ka nda sna kuni ta lwani,

yaha kuni tənanaftá ghəj ghuni, manda ŋa dzidziha ghuni ta sli'anaftá gwada nda tsi[‡] ya.»

¹⁶ I wa tsa mnduha ta snanŋá lwa Lazglafta ka sli'anaftá hən ta gwada nda tsi ya na? Tsa gwal ta sabə ta hadika Masar hlagap Musa ta hən ya a ra? ¹⁷ Ta ghəja i wa ta ga Lazglafta ta sidi ma tsa vaku fwad mbsak ya guli na? Ta ghəja tsa gwal ta gatá dmaku ka rwutá hən ma mtak ya a ra? ¹⁸ Na i wa wadata tsi kazlay: Had hən dza'a walańta lami da tsa vla mbi'a vgha payanaf tsi ta hən ya wu kə'a ya na? Ŋa tsa gwal ta sli'anaftá[§] gwada ya a ra? ¹⁹ Nda ngha mu ná, trapra ta hən ta lami da tsa vla mbi'a vgha payanaf lu ta hən ya, kabga kwalaghuta tanŋan ta zlghafta.

4

¹ Tshala tamafta Lazglafta ta imi ta sləmən kazlay: Dza'a lavińlava kuni ta lami da vla mbi'a vgha ya payaghunaf yu kə'a ya, dasuwa ka kuni tama, da pɔfaghutá sani dər turtuk mataba ghuni ka kwal lami. ² Guli ná, mnamamna lu ta Lfida Gwada manda va ya mnana lu ta dzidziha mu ghalya. Ama katanŋa a tsa gwada mnana lu ta hən ya dekdek wa. Manda snanŋa tanŋan ta tsa gwada ya, ka kwalaghutá hən ta zlghafta nda nɔdufa tanŋan. ³ Amu gwal ta zlghaftá tsa gwada ya dza'a lami da tsa vla mbi'a vgha ya. Ka Lazglafta mnata na: «Wadawada yu ma gatá sida dá:

Dza'a nghay yu ka waka hən dza'a lami da tsa vla mbi'a vgha^{*} si payanaf yu ta hən ya,» ka'a.

Anŋ mndani, kdinŋda ta magatá slna daga ma zlrafta ghəja hadik. ⁴ Ka lu mnata ma sana vli ma deftera Lazglafta ta ghəja mandəfəna fitik na: «Badu mandəfəna fitik mbi'apta Lazglafta ta vghani ma inda slnani[†],» ka'a. ⁵ Ka'a guli manda va ya ghada tsi ta mnata na: «Had hən dza'a walańta lami da tsa vla mbi'a vgha[‡] ya si payanaf yu ta hən ya wu,» ka'a. ⁶ Tsa gwal ta snanŋa tanŋan ta tsa Lfida Gwada ya ná, lamə a hən wu, kabga kwalaghuta tanŋan ta snanatá gwada Lazglafta. Tsaw nda ghada fata Lazglafta kazlay: Dza'a lamla sanlaha kə'a guli. ⁷ Tsaya tama kəl tsi ka tsəglafatá sana fitik ta nzakway ka «gita». Di'ın fitik tahula tsa, ka mniginŋá tsi ta tsa gwada ya nda ma wa Dawuda, ta slanaghata lu ta vindatani:

[†] 3:11 Aya 7-11, Zabura 95:7-1. [‡] 3:15 Zabura 95:7-8, manda ya mnaf gwada Grek ŋa ghalya mnafta

lu. [§] 3:18 Aya 16-18: Ngha ta Mbsak 14:1-35. Aya 18: Zabura 95:11. ^{*} 4:3 Ngha ta Zabura 95:11.

[†] 4:4 Zlrafta 2:2. [‡] 4:5 Zabura 95:11.

Gita, ka snanɔna kuni ta lwani,
yaha kuni da tɔɔanaftá ghɔɔa§ ghuni kɔ'a ya.

⁸ Ka si má va ɓhadanam ɓha Dzesuwa ta hɔɔ da tsa vla mbi'a vgha* ya ná, má mnɔgla a Lazglafta ta gwada ta tsa sana fitik ya wa. ⁹ Tsaya tama ná, ta mamu tsa mbi'a vgha ya ɔa mnduha Lazglafta manda va tsa fitika mbi'a vgha baɗu mandafáɔ ya. ¹⁰ Mndu ya ta lami da vla mbi'a vgha ya payaf Lazglafta ya ná, ta mbi'a vgha tsatsi guli ma ɔani ma slna manda mbi'apta mbi'ap Lazglafta ma ɔani ya guli. ¹¹ Tsaya tama ná, ɔavamaɔa ka lama mu da tsa vla mbi'a vgha ya. Dasuwa ka mu da kwalaghutá mu ta snanata gwada Lazglafta, manda tsa ɔa dzidziha mu ya.

¹² Gwada Lazglafta ná, nda hafu mida, mbrumbra katakata guli. Zuza ka malaghutá wa limay his his. Lavinlava ta zlagadamta da ɔuɗuf, nda vla nzugu tani dikw da ɗuɗzi. Nda sna ta dgaptá skwi ta ɗaslu mndu, nda skwi ta ndanu tsi tani. ¹³ Haɗ sana skwi ta ɗifaghuta ta wa ira Lazglafta wa. Nzidid hɔɔ demdem ta wa irani. Nda ngha irani ta inda skwi demdem. Dza'a mnay mu ta inda skwi ta kɔmani.

Yesu mali ta ghɔɔa gwal dra skwi ɔa Lazglafta

¹⁴ Tsɔhala mamu mu nda mali ta ghɔɔa gwal ta dra skwi ɔa Lazglafta ta hemanata, ta nzakway ka Yesu Zwaɔa Lazglafta, ta ɓhadafata ta luwa da Lazglafta ya, sladafmaslada dar ta zlgay nda ɔuɗufa mu. ¹⁵ Mali ta ghɔɔa gwal ta dra skwi ɔa Lazglafta ya nda hta mbrakwani ka su'a skwi kawadaga nda amu ma hta ta mbrakwa mu a ɔa amu wa. Katɔk ná, dzghandzgha lu ta mala mu ta ghɔɔa gwal ksa slna Lazglafta manda va amu, ama ga a tsatsi ta dmaku wa. ¹⁶ Ka si mantsa tsi tama, gavanamavagava nda fatá ghɔɔ ta Lazglafta, tsatsi ta vla ɗakatahudi, ɔa tawatani ta hidahida ta amu, ɔa vlamatani ta ɗakatahudani ɔa katamata ma fitik ya nda ra.

5

¹ Inda mali ta ghɔɔa gwal ksa slna Lazglafta ná, mataba mnduha zabapta lu. Slna taɔ ná, ɔa maganata slna ta Lazglafta da manaka taɔ ya, ɔa vla skwi nda pla ghɔɔ ɔa Lazglafta ta ghɔɔa dmakwa mnduha. ² Tsa la mali ta ghɔɔa gwal ta dra skwi ɔa Lazglafta ya ná, nda sna hahɔɔ ká hɔɔ dza'a maga skwi ɗina ɔa gwal kul snantá maga skwi ɗina, ta maga dmaku, kabga wanafwa skwiha ta hta mbraku ta tsatsi guli. ³ Tsaya tama dza'a kɔl tsatsi ka pla ghɔɔ ɔa Lazglafta, ta ghɔɔa dmakuhani*, ta ghɔɔa dmakuha mnduha yeya a wa. ⁴ Haɗ mndu ta klaftá tsa glaku ɔa nzaku ka mali ta ghɔɔa gwal maga slna Lazglafta ya ka fanaghatá ghɔɔani wa. Lazglafta ta hganɔa manda ya hganɔa tsi ta Haruna.

⁵ Manda va tsaya Kristi guli, tsatsi a ta fanaghatá ghɔɔani ta nzaku ka mali ta ghɔɔa gwal ksa slna Lazglafta wu, ama Lazglafta ta nzakway ka Da ta mnay ɔani kazlay:

Kagha ná, Zwaɔa ɗa ka,
nda nza yu ka Da gha gita kɔ'a.

⁶ Ka'a ta mnay ma sana vli guli na:

«Kagha mali ɔa kɔdekɗer ta ghɔɔa gwal ta ksa slna Lazglafta,
manda ɔa Melkisedek† ya,» ka'a.

§ 4:7 Zabura 95:7-8, manda ɔa gwada Grek ɔa ghalya mnaf ta lu. * 4:8 Ngha ta Vrafta ta zlahu 31:7, Dzesuwa 22:4. * 5:3 Ngha ta Levitik 9:7. † 5:6 Aya 5-6: Zabura 2:7. Zabura 110:4.

⁷ Ma fitika nzakwa Yesu ma ghəŋa hađik ná, ka magə tsi ta du'a ka taw ka ŋdanđa da Lazglafta ta laviŋtá mbanafita ma mtaku[‡]. Ka snanata Lazglafta ta ghəŋa val hananatani ta ghəŋani. ⁸ Kulam nda nzakwani ka Zwanja Lazglafta ná, ka sutá tsi ta duni, kəl tsi ka snanja kazlay: Snatá gwađa ná, skwi nda bla ya kə'a. ⁹ Manda kđinja Lazglafta ta dzanaghata ghəŋa skwi ya kumanj tsi nda ma tsatsi, ka nzaku tsi ka mndu ya ta mba inda gwal ta snanata gwadani, ŋa nzakwa tanj nda hafu ŋa kdekedzeŋ. ¹⁰ Ka fatá Lazglafta ka mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta manda ŋa Melkisedek.

Dasuwa ka kuni da zlanja kuni ta zlgħay nda ŋuđuf

¹¹ Mamu skwi dagala ŋa mnay ta ghəŋani, tsaw nda bla tsislay ŋa ghuni, kabga la a da sləmənja ghuni wa. ¹² Nda kđa fitik má prək ka nzakwa ghuni ka gwal taghanatá skwi ta sanlaha, kabga nda kđa fitika ghuni ta tagha skwi, ama ta sna a kuni wa. Ŋa sləglavapta nda sla vgha ka taghəgəltá ŋa ghuni ta va tsa skwiha ma gwađa Lazglafta taghu kuni daga tanjan ya. Ta sna a kuni karaku ta za skwa zay ta zə la galata mndu wu, manda zwanj ta ghuva tata sa u'a ya kuni. ¹³ Mndu tata zba sa u'a ná, ta ka zwanj ta ghuva tsaya ma mndu. Ta sna a tsa mndu ya ta skwi tdukwa[§] wa. ¹⁴ Ŋa galata mndu na skwa zay tanjəŋa ta gđata hən ta zay, ka slavaptá hən ka tagha dganatá skwi đina, nda ya kul đinaku, ŋa magay tanj ta skwi đina.

6

¹ Mantša ya tama, zluŋmazla ta hamata zwana tagha skwi ya ta taghə mu ta ghəŋa Kristi, mbađma ta ghəŋa tagha skwa gwal nda ndaha. Ma laghu mu vrəglafita ta ghəŋa dughwanja skwi ta nzakway ka: Gwađa ta ghəŋa pla dmaku, ŋa zlanja mnduha ta maga slnaha ya ta kla hən da Zafaku, nda gwađa ta zlgħaftá Lazglafta nda ŋuđuf, ² nda gwađa ta batemha, nda gwađa ta fa dzvu ta ghəŋa mndu, nda gwađa ta sli'agapta ma mtaku, nda gwađa ta tsatá ghəŋa guma ŋa dekdek ya. ³ Zluŋmazla ta tsahaya, mbađma ta kəma ta kəma. Wya skwi ŋa magay mu nda kumay Lazglafta.

⁴ Skwi ŋa snanja mu na: Nda bla ma mnduha ya si tsuwađakanaf tsuwađaka Lazglafta, gwal ya ta tapanatá skwi ya vla Lazglafta, gwal ya si ta mutsaftá Sulkum nda ghuđa ma ŋuđufa tanj, ⁵ gwal ya si ta danjta zđakwa gwađa Lazglafta, gwal ya si ta mutsaftá mbraku ya ta nzakway ka ŋa zamana ta sagha, ⁶ ta zləmbuta ka vrəglamta da nzakwani ghalya ná, nda bla ka vrəglakta tanj da pləgəltá dmakwa tanj. Zlənəglafzlanja hən ta Zwanja Lazglafta ta udza zlanj, ka razay* banjuwa.

⁷ Lagha imi ka gđata ta nzaku ta vwah, ka magafita skwi tida ŋa katanjta gwal ya ta hvay ná, nda tfawa tsa hađik ya da Lazglafta nda tsa. ⁸ Ka laghani, teki nda hiwir yeya ka tsa vwah ya đyanafta ná, kataf a tsa ta mndu tama wu, dza'a ksi'afksi'a Lazglafta, dza'a driŋdra[†] lu.

⁹ Zwanama đa, aŋ mndani dər má mantša mnata ŋni ná, da sna aŋni kazlay: Ta ŋərma tvi ta nzakway ka tva mbaku ya kaghuni kə'a. ¹⁰ Lazglafta ná, tdukwa tsatsi, hađ dza'a zanaptá slna ghuni ya maga kuni, ŋa katanjta zwanama ghuni gwal zlgħay nda ŋuđuf, ya ta gđata kuni ta kata hən ndanana guli ya wa. ¹¹ Ndanana ná, ta kumay ŋni ta ŋavata inda kaghuni nda fata ghən ta skwi ya faf kuni ta ghən tida ha ka kđavaktani. ¹² Ma ksu yađi ta kaghuni.

[‡] 5:7 Ngha ta Mata 26:36-46, Markus 14:32-42, Lukwa 22:39-46. [§] 5:13 Aya 12-13: Gray nda 1 La Kwarentj 3:2. * 6:6 Aya 4-6 gray nda 10:26. [†] 6:8 Gray nda Zlrafta 3:17-18.

Ksawaksa ta sada gwal ta ñavata ma zlgħay nda ñuɗuf, gwal ta faftá ghəŋa taŋ ta Lazglafta ka mutsaftá həŋ ta skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta mndu.

Kahwathwata tanafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta Abraham

¹³ Ma fitika tanafta Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta Abraham ná, ka wadánatá tsi nda vərɗa htsinjani, kabga haɗ sana mndu ta malaghutá tsatsi ña wadánatani nda tsi wa. ¹⁴ Ka'a nda Abraham mantsa: «Dza'a tfağhaghatfa yu ta wi. Kahwathwata dza'a yanaf ya yu ta zivra[‡] għa tusak,» ka'a. ¹⁵ Mantsa ya, ka ñavatá Abraham, ka mutsaftá tsi ta tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ya. ¹⁶ Ta waɗu mndu ta waɗu ná, nda skwi ta malaghutá htsiŋa vərɗa tsatsi ta waɗa tsi. Tsa waɗu ya guli dza'a hlanatá inda tsa skwi ta zlərdə lu ta ghəŋani ya. ¹⁷ Nda tsaya ná, kumaŋkuma Lazglafta ta tsalanaptá tsa gwal dza'a tsu'a tsa skwi tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ta mndu ya kazlay: Haɗ yu dza'a mbəɗanaftani haɗ skwi mna yu wu kə'a, kəl tsi ka sganaghata nda waɗu. ¹⁸ Mantsa ya ná, his skwiha ya dza'a kwal lu kul laviŋtá mbəɗanafta. Skwiha ya tanaf tsi ta imi ta sləməŋ ta mndu nda waɗu ya waɗa tsi nda tsi. Haɗ dza'a walaŋtá tsakalatawi[§] mida wa. Mantsa ya guli ná, ta vlamavla ta mbraku ta amu gwal ta hwayamta da għuva Lazglafta, ña ñavata mu nda fatá ghəŋ ta skwi ya tamaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ya. ¹⁹ Tsa skwi faf mu ta ghəŋ tida ya ná, nda nza manda skwa sladanatá kwambalu ma nzakwa mu. Kahwathwata dihatani haɗ skwi ta gigɗaŋta wa. Zlaganapzłaga ta złala ka ɓhadamta* da vla nzakwa Lazglafta. ²⁰ Da hada tinlagħuta Yesu ta lami ka amu, ña nzaku ña kɗekedzeŋ ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ña Lazglafta manda ña Melkisedek ya.

7

Melkisedek Mgham ta ghəŋa ksa slna Lazglafta

¹ Tsa Melkisedek ya ná, si mghama luwa Salem ya. Mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta ta nzakway ta luwa ya guli. Ka sli'aftá tsi ka lagħwi da guya Abraham ta vrakta ta kwarafta sana mghamha nda vulu. Ka tfanaghatá tsi ta wi. ² Ña tsa Melkisedek ya hlanafta Abraham ta Zaka inda skwi zagagħa tsi ma vla tsa vulu ya. Klatá ghəŋa tsa Melkisedek ya ná, «mgham tɗukwa ya.» Guli na: Mghama luwa Salem ya. Tsa mghama luwa Salem ya guli ná, «mghama zɗaku» ya. ³ Tsatsi ná, haɗ dani wu, haɗ mani wu, haɗ dzidzani wa. Haɗ val mnay kazlay: Baɗu yeya yata lu, baɗu yeya mtuta tsi kə'a guli wa. Manda Zwaŋa Lazglafta nzakwani. Nda nza ña kɗekedzeŋ ka mnda ksa slna Lazglafta.

⁴ Tsa Melkisedek ya ná, mndu dagala ya, ka klaftá Abraham ta nzakway ka dzidzı ya ta zaka ma inda skwi zagagħa tsi, ka vlaŋta. ⁵ Skwi ña snanɗa ná, mndəra la Levi ta nzakway ka gwal ta ksa slna Lazglafta ná, złaha Musa ta mnanatá hahəŋ, ña dza'a taŋ da ɗawa zaka da inda la Isra'ıla. Zwanama taŋ tsa gwal ta ɗawu həŋ da həŋ ya. Anɗ mndani, zivra Abraham hahəŋ guli. ⁶ Melkisedek ná, tekwa tsatsi mataba mndəra la Levi wu, ama ka klaftá Abraham ta zaka ma skwi zagagħa tsi, ka vlaŋta. Ta ghəŋa tsa guli ná, ka tfanaghatá Melkisedek ta wi ta mndu ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ. ⁷ Haɗ sana zlərday wu ná, tsa mndu ka mali ya ta tfanagħatawi ta tsa mndu ka sağəŋ ya. ⁸ Mndəra la Levi ta zlgħa zaka ma skwi mutsaf lu ya ná, ta mtay

[‡] 6:14 Złrafta 22:16-17. [§] 6:18 Gray nda Mbsak 23:2. * 6:19 Gray nda Livitik 16:2.

həŋ ta mtaku. Ama tsəna Melkisedek ta zlgħafta zaka da Abraham na ná, mndu ta nzaku nda hafu ŋa kđekedzeŋ ya, manda ya nda vinda ma defteri. ⁹ Ŋa tsinťá ghəŋani, tsa Levi ta tsu'a zaka da sanlaha ya ná, klafkla tsatsi guli ta zaka ka vlanťá Melkisedek nda ma dzidza taŋ Abraham. ¹⁰ Aŋ mndani, ta ya a Abraham ta Levi, ta lagha Melkisedek da guyaku nda Abraham wu, ama mamu tsatsi ma vgha dzidzani.

¹¹ Ŋa mndəra la Levi ta nzakway ka gwal ta ksa slna Lazglafta, vlanťa Lazglafta ta zlahu ta la Isra'ila*. Ama tsa slna taŋ ya ná, slaghwa a ŋa dzanaghatá ghəŋa skwi ya kumaŋ Lazglafta, ta vlanťá tsi ta zlahu ta həŋ wa. Ka má si slaghusla tsi katsi ná, má zbəgla a lu ta sana mali ta ghəŋa gwal ksa slna Lazglafta, manda Melkisedek ya wu, má gi kla'atá mndu mataba mndəra la Levi manda Haruna má dza'a nzakwa tsi. ¹² Ka si mbədapmbədə Lazglafta ta mndərga mali ta ghəŋa gwal ta ksa slnani mantsa katsi ná, nda nza tkwe' ka mbədapťá zlahu guli. ¹³ Tsəna mghama mu ta gwadə lu ta na gwadə na ta ghəŋani na ná, Yesu ya. Mataba mndəra sana mndu ta kul walanťa ksa slna Lazglafta ta gwir tsatsi. ¹⁴ Nda sna lu guli ta tsatsi kazlay: Sabi ma mndəra la Yuda† kə'a. Nziya ya nza tsi ná, gwadaŋ a Musa ta gwadə ta ghəŋa tsa mndəra taŋ ya ma fitika gwadəyini ta gwadə ta ghəŋa gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta wa.

Sana mali ta gara vgha nda Melkisedek

¹⁵ Skwi ta kđəglinťá tsalinťa ná, zlagapzlaga sana mnda ksa slna Lazglafta. Manda ya Melkisedek tsatsi guli. ¹⁶ Nza a tsa mndu ya ka mndu ta ksa slna Lazglafta manda ya ta mnata zlahu ta fata mndu wa. Tsatsi ná, nzanza tsatsi nda mbrakwa hafu ya kul kđavakta. ¹⁷ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Nda nza ka ŋa kđekedzeŋ ka mnda ksa slna Lazglafta, manda Melkisedek‡ ya» ka'a.

¹⁸ Mantsa ya ná, nda hərdá zlahu ŋa ghalya, kabga nda hta mbrakwani, hađ hayhayani wa. ¹⁹ Zlaha Musa ná, laviŋ a ta nanaftá mndu ka mndu tđukwa ta wa ira Lazglafta wa. Ama ndanana ná, mutsafmutsa mu ta fata ghəŋj ta malaghuta. Tsaya dza'a bhadamaghata da Lazglafta.

²⁰ Ta ghəŋa tsa guli ná, ma fitika dza'a Lazglafta fata Yesu ka mali ta ghəŋa gwal ksa slnani ná, ka wadátá tsi ta wađu. Ama ma fitika pghatani ta la Levi, wadə a ta wađu wa. ²¹ Yesu ná, nda wađu fata Lazglafta ka mnda ksa slnani, ma fitika mnatani kazlay: I'i Lazglafta na:

«Wadawadə yu, hađ yu dza'a vrəglafta tida wu:

“Nda nza ka ka mnda ksa slna ŋa kđekedzeŋ§ ” » kə'a.

²² Ma tsa wađu wadə Lazglafta ya ná, grafgra amu ma Yesu kazlay: Mamu mu nda slərbatá zughu ya ta malaghuta kə'a.

²³ Guli ná, tsa sanlaha ma gwal ksa slna Lazglafta ya ná, nda tska hahəŋ, kabga ta mtay hahəŋ ta mtaku hađ həŋ ta gđavata wa. ²⁴ Yesu ná, ŋa kđekedzeŋ nzatá nzakwa tsatsi. Slna tsa nzakwani ka mnda dra skwi ŋa Lazglafta ya guli, hađ dza'a tsavapta wa. ²⁵ Tsaya guli kəl tsi ka slaghuta ka mnda mbanafťa ŋa kđekedzeŋ ta inda gwal dza'a bhaku da Lazglafta nda ma

* 7:11 Vla skwi ŋa Lazglafta, la Isra'ila, mnana nda mna lu ta la Isra'ila ta zlahu ta ghəŋa vla skwi ŋa Lazglafta, ka mbədātani ma sana vli. † 7:14 Ngha ta Mata 1:1-2, Lukwa 3:33. ‡ 7:17 Zabura 110:4. § 7:21 Zabura 110:4.

thanamha yu ta həŋ ma ɲudufa taŋ. Dza'a nzanza yu ka Lazglafta taŋ, ɲa nzakwa hahəŋ ka mnduha dā guli.

11 Haď mndu dər turtuk dza'a taghəglanaftá mndəra taŋ, dər zwanjani kazlay: Snaŋsna ta Lazglafta kə'a wa.

Inda taŋ dza'a nda sna həŋ ta i'i, nda zwani tani, nda glata mndu tani.

12 Dza'a planapla yu ta krughuva taŋ, havglakta a yu dəkdek ta dmakuha taŋ wu,» ka'a.

13 Ma tsa mna gwada ta dzratawi ka lfid'ya, niŋna Lazglafta ka halatani ta tsa taŋtaŋani ya. Tsa ɲa ghalya ta halaku ya, ta ghwarj a ka hluta wa.

9

Tsəlbú ɲa Lazglafta ta hadik, nda ya ta luwa

1 Ma tsa taŋtaŋa dzratawi ya, mamu tvi ya ta raku ɲa magay ka lu dza'a tsəlbú ɲa Lazglafta. Mamu həga guli ya banaf lu ta Lazglafta ta hadik, 2 nda tumpul bafta lu ta tsa həga ya. Taŋtaŋa huďa tsa həga ya ná, vli nda ghuɓa ta hga lu. Mida famta lu ta pitirla, nda tabəl, nda buradi ɲa Lazglafta. 3 Tahula mahisa zlala, mamu sana huďi ta hgu lu ka vli nda ghuɓa katakata. 4 Mida famta lu ta skwi ya tsaf lu ka dasu ta kəl lu ka dra urdi, nda blukuma dzratawi maganava lu ta dasu. Ma tsa blukum ya guli mamu siga ka dasu ndəgham lu ta mana mida, nda dafa Haruna si ta dzuslafta dzuslu ya, nda klamha his nda vinda ta gwada dzratawi tida. 5 Ka tsatsaftá lu ta Kerubuha his ta mara glakwa Lazglafta ta nzəganaghatá tsa blukum ya ka pghəganaghatá zlambak ta vli ya ta vlə lu ta us ɲa Lazglafta ɲa pla dmaku. Ama haď lu dza'a pasla gwada* ta tsaya ndana wa.

6 Mantsa ya gwagwatá nzakwa tsa həga ɲa gdata gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta ta lami da maga slna taŋ ma taŋtaŋa huďani ya. 7 Ama ma tsa mahisa huďi ya, mali ta ghəŋa gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta turtukwani ta lami dida, turtuk ma vaku, ɲa kladanamtani nda usa rini, ɲa vlanťá Lazglafta ɲa plinistá krughuvani†, nda ya ɲa plinistá ɲa hamata mnduha guli. 8 Mantsa ya kumaŋta Sulkum nda ghuɓa ta mnamaŋta kazlay: Haď tvi ɲa lami da tsa huďi nda ghuɓa katakata ya, ka ta gdavagda tsa taŋtaŋa huďi ya wa. 9 Tsaya skwa gray nda skwi ta magaku gitana. Ta maray kazlay: Vla skwi ta vlə lu, nda pla ghəŋ ta plə lu ɲa Lazglafta ná, slaghu a ɲa dzanaghatá ghəŋa ghuɓatá dmakwa gwal ta tsəlbú ɲani wu kə'a. 10 Gwada ta skwa zay, nda skwa say, nda tva ghuɓaku kavghakavgha kwenkwenj ta taghamafta tsahaya. Tsa skwiha fafa lu laviŋ mnduha ta magay ya ná, nda nza tsahaya ɲa kzla mbədanafta Lazglafta ta inda skwi.

11 Ndanana ná, saghasa Kristi ta nzakway ka mali ta ghəŋa gwal dra skwi ɲa Lazglafta famatá vərda skwiha ya ta tsu'u mu. Ka lami tsi nda ma həga tumpul dagala ta dínuta katakata, ya kul baftá mnda səla. Ta ghəŋa na hadik na a bafta Lazglafta guli wa. 12 Ma tsa lami lamə Yesu turtuktuk da tsa huďi nda ghuɓa katakata ya ná, lamə a nda klatá usa duguzumha nda zwanja lghəŋ wa. Vərda ɲani ma us vla tsi, ka mbamafta ɲa dəkdek ma dmakuha mu. 13 Ghalya, ta pslapsla lu ta duguzumha, nda lghəŋha ka wutsika usani ta gwal ta gatá krughuvi manda ya ta mnə zlahu ya. Ta ksafksa lu ta vlək guli ka drata

* 9:5 Ayaha ta gara vgha nda aya 2-5: Aya 2: Sabi 26:1-30, 25:31-40, 25:23-30. Aya 3: Sabi 26:31-33. Aya 4: sabi 30:1-6, 25:10-16, 16:33, Mbsak 17:16-26, Sabi 25:16, Vrafta ta zlahu 10:3-5. Aya 5: Sabi 25:17-22.

† 9:7 Aya 6: Mbsak 18:2-6. Aya 7: Ngha ta Livitik 16:2-34.

nda dra[‡], ña fadaftá hutidifani ka dzay ta mnduha guli. Tsaya dza'a kæl tsa krughuva tan ya ka saha ta hən, manda ya ta mnə zlahu. ¹⁴ Ka si mantsa ya tsi, malaghumala usa Kristi pyu ka tsahaya. Ga a Kristi ta dmaku wu, ama ka klaftá tsi ta ghəñani ka vlanjtá Lazglafta nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa. Ña kdekeden tsa Sulkum ya. Tsa usa Kristi ya ta ghuḅinjtá nudufa mu, ña zlanja mu ta maga ghwadaka skwiha ya ta kla mndu da mtaku, ka magay mu ta slna Lazglafta ya ta vla hafu.

¹⁵ Tsaya kæl Kristi ka sladamta matakataka i Lazglafta nda mnduha, ña dzrəglaftawi ka lfid nda hən, ña zlg hay gwal hagaf Lazglafta ta tsa nərma skwi tanaf tsi ta imi ta sləmən ta hən, ña vlanjtá hən, ña nzakwani ka ña tan ña dekdek ya. Əñka'a ka mtakwa Kristi ta varagaptá mnduha ma ghwadaka skwiha ya ta magə hən ma dzratawi ya ña ghalya.

¹⁶ Ka fafa mndu ta sləkadani ná, ba graftá mtatá tsa mndu ta fatá sləkadani ya kada dga tsa skwani fa tsi ka sləkadani ya. ¹⁷ Ka ta ndiri mndu ta fatá sləkad ná, had lu ta ksarjtá tsa skwani fa tsi ka sləkadani ya wa, ba tahula mtutani kasi'i. ¹⁸ Mantsa ya guli, dər tsa tanjanja dzratawi ya ná, nda us magafta lu. ¹⁹ Tahula mnanafta Musa ta inda zlahu ta mnduha demdem, manda ya mnaf zlahu, ña klaftani ta usa zwana lghən nda ña duguzumha ka gaḅanafta nda imi. Bəlahə ta sluhwa fwa izwap nda swida tuwaka dva hbun lu ta wa udzu, ka tsughumamta ma tsa us ya, ka wutsikay ta tsa deftera zlahu ya, nda ya ta inda mnduha. ²⁰ «Nana na usa dzratawa Lazglafta nda kaghuni ka ñanata kuni ta tsa dzratawi § ya,» ka'a ta mnay ta wutsik tsi ta hən. ²¹ Wutsikafha guli ta tsa həga tumpul ya, nda inda huzlaha mida ta kæl lu ka ksa slna ka tsəlbə ta kəma Lazglafta ya. ²² Manda ya mna zlahu ná, wər nda us ta ghuḅinjtə lu ta inda skwi. Ka pghu* a us ná, had platá dmaku wa.

Platá ghəñ pla Kristi ta ghuḅa dmaku

²³ Nda ra ka ghuḅinjtə mantsa ya ta tsəna skwiha ta ghəñə hadik na, kabga fwata vərda tsa skwiha ta luwa ya hən. Tsaha ta nzakway ka vərđakani ta luwa ya guli ná, nda ra ña tan nda pla ghəñ ya ta malaptá tsa tanjanani ya. ²⁴ Lamə a Kristi da tsa vli nda ghuḅa katakata ma həga tumpul magaf mnda səla ya wa. Fwata tsa vərđani ta nzakway ta luwa ya tsaya. Tsatsi ná, ta luwa laghwa tsatsi. Ndanana, ta nzaku ta kəma Lazglafta ta gwada ma vla mu. ²⁵ Inda vaku tsa mali ta ghəñə gwal ta dra skwi ña Lazglafta ta dza'a da tsa vli nda ghuḅa katakata ma həga tumpul ya nda tatá usa rini. Ama Kristi ná, lamə a tsatsi ña gdəta ta vlatá ghəñani wa. ²⁶ Ka má mantsa tsi ná, má mbədava a fitika ghuyayni ta dənwa daga ka yawu zlagapta ghəñə hadik wa. Turtuktuk səla zlagapta tsatsi ma na kdavakta fitik na. Ka vlanjtá tsi ta ghəñani ta Lazglafta ña hərđinjtá dmakwa mu dekdek. ²⁷ Inda mnda səla ná, thanaftha lu ta mtutani turtuktuk səla, tahula tsa ña tsanaghata Lazglafta ta guma. ²⁸ Manda tsaya Kristi guli, turtuktuk səla mtuta tsi, ña vlanjtá ghəñani ta Lazglafta, ña hərđinjtá dmakwa ndəghata mnduha[†], ña vrəglagatani kamahis. Tsa vrəglagata dza'a vrəglagata tsi ya, ña hərđgəltá dmaku a wa, ama ña mbanaftá gwal ta fata vgha ka zlay.

‡ 9:13 Ngha ta Levitik 16:14-16, Mbsak 19:9, 17-19. § 9:20 Sabi 24:8. Ña ayaha 19-20, ngha ta 24:3-8. * 9:22 Aya 21: Ngha ta Livitik 8:15. Aya 22: Ngha ta Livitik 17:11. † 9:28 Gray nda Isaya 53:12.

10

¹ Zlaha Musa ná, vǝrdaka nzidída tsa skwi ta sagha ya a wu, fuwatani ya. Laviŋ a dǝkǝk ta payaftá gwal ta gavanavatá Lazglafta ŋa nzakwa taŋ manda ya ta kumay tsi wa. Waka tsa pla ghəŋ ta gǝata lu ta magay inda fitik, vaku nda vaku ya dza'a ghuŋinta həŋ ta wa ira Lazglafta na? ² Ka si má ta ghubay tsi katsi, magata taŋ turtuktuk ya ná, má ndanəgla a həŋ ta dmakuha taŋ wu, má zlanzla lu ta pləgəltá ghəŋ. ³ Tsaw mantsa ya a wa. Katək ná, tsa pla ghəŋ ta plə həŋ ya, ta havanaktá həŋ ta dmakuha taŋ vaku nda vaku, haǝ ta ghuŋintá həŋ, ⁴ kabga haǝ usa lghəŋha, nda duguzumha ta hǝrdiŋtá dmaku wa.

⁵ Tsaya kəl Kristi ka mnay ŋa Lazglafta ma fitika dza'ani saha ta ghəŋa haǝk, ka'a mantsa:

«Va a ka ta plaghatá ghəŋ nda rini wu, va a ka ta vlaghatá sana skwi ŋa plaghata ghəŋ guli wa.

Ama ka vlihatá ka ta slu'uvgha ŋa vlaghata.

⁶ Zǝǝgagha a skwi nda sǝla ta drə lu nda dra ta gwir,

nda skwi ya ta vlaghata lu nda vla ŋa pla ghəŋ ta ghəŋa dmaku wa.

⁷ Ka yu mantsa: «Wana yu Lazglafta, sasa yu ta ghəŋa haǝk da maga skwi ya ta kumə ka,

manda ya nda vinda ta ghəŋa da ma deftera zlahu*,» ka'a.

⁸ Ka Kristi mnuta karaku na: «Nda pla ghəŋ nda skwi nda sǝla tani, nda skwiha ta klafta lu ka vlaghata nda vla tani, nda skwiha nda sǝla ta drə lu nda dra ta gwir tani, nda skwi nda sǝla ta klafta lu ŋa pla ghəŋ ta ghəŋa dmaku tani, va a ka ta həŋ wu, zǝǝgagha a həŋ guli wu.» ka'a. Ta wya maga manda va ya mna zlahu lu ta tsa pla ghəŋ ya kay guli. ⁹ Ka'a guli mantsa: «Wana yu, saghasa yu ŋa maga skwi ya ta kumə ka,» ka'a. Ka hlanatá tsi ta tsa taŋtaŋa pla ghəŋ ta plə lu ya, ka mbǝdapta nda mahisani. ¹⁰ Magamaga Yesu Kristi ta skwi ta kumə Lazglafta. Ka vlanǝtá tsi ta ghəŋani ŋa pla ghəŋ turtuktuk sǝla. Mantsa ya kəl mu ka nzakway nda ghuǝa ta wa ira Lazglafta.

¹¹ Inda gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta turtuk turtuk, ta sladu ta sladu ta nzata həŋ ka maga slna taŋ inda fitik, ta gǝata ta vla va tsa skwi turtuk ŋa hǝrdiŋta dmaku ya, ama laviŋ a ta hǝrdiŋta wa. ¹² Ama Yesu Kristi ná, turtuktuk vlata tsatsi ta ghəŋani ŋa pla ghəŋ ŋa hǝrdiŋta dǝkǝk ta dmakwa mnduha. Tahula tsa, ka nzatá tsi nda ga zəghwa Lazglafta. ¹³ Ndanana, hada nzata tsi ka kzla pghanata Lazglafta ta ghumahani ka skwa ta diŋlay səlani. ¹⁴ Ma tsa vlatani ta ghəŋani turtuktuk ya, ka nanaftá tsi ka gwal tǝukwa ŋa dǝkǝk ta wa ira Lazglafta, ta gwal ta ghuŋinta tsi ta dmakwa taŋ. ¹⁵ Ta tsalamapsala Sulkum nda ghuǝa guli kazlay: Prək tsa pla ghəŋ turtuktuk ya kə'a. Ka'a karaku na:

¹⁶ «Wya tsa dzratawi dza'a yu dzrafta nda həŋ ma tsa fitik ya, ka Mgham Lazglafta.

Dza'a famfa yu ta zlahuha da da ŋudufa taŋ,

dza'a thanamtha yu ta həŋ ma ghunislaka taŋ,» ka'a.

¹⁷ Ka'a guli mantsa: «Haǝ yu dza'a havglakta dǝkǝk ta dmakuha taŋ, nda krughuvha taŋ wu,» ka'a. ¹⁸ Ka plinispla Lazglafta ta dmakwa mnduha ná, pahəgla a mnduha ta skwi ŋa vlanǝtá Lazglafta ŋa hǝrdiŋtá dmakuha wa.

Gavanamava gava ta Lazglafta

* **10:7** Aya 5-7: Zabura 40:7-9, manda ya ta mnə Grek ŋa ghalya.

¹⁹ Mantsa tama zwanama da, nda pla vgha mu ta lami da tsa vli nda ghuḅa katakata ya nda ma usa Yesu. ²⁰ Tanaptá Yesu ta zlala, ka tamaptá lfida tvi ṅa lami nda tida ṅa mutsa hafu. Tsa zlala kuhwanap lu ya ná, vərda ka vgha Yesu dza lu yeya. ²¹ Tsaya tama ná, mamu mu nda mali ta ghəṅa gwal dra skwi ṅa Lazglafta ta hemanata, ta nzanaghatá həga Lazglafta. ²² Ma tsa nzakwani mantsa ya tama, gavanamava gava ta Lazglafta nda ṅuduf turtuk, nda fata ghəṅ dar, nda ghuḅata ṅuduf kul had dmaku mida, nda mbazatambaza nda imi tsələṅa. ²³ Sladafmaslada ta fatá ghəṅa mu ka gḁata mu ta va mnay kazlay: Tsa mndu ta tamaftá imi ta sləməṅ ya ná, ṅərma mndu ya kə'a. ²⁴ Nghapma ngha ka sani nda sani, ṅa vlamatá mbrakwa dvuvustá vgha nda maga skwi dina. ²⁵ Ma tsanap mu ta tska vgha mu manda ya ta snuta sanlaha ta tsanapta ya. Katək ná, vluvusma mbraku sani nda sani. Sganaghamasga, kabga nda sna mu kazlay: Ndusa fitika vragata ggham Yesu kə'a.

²⁶ Tahula snanṅa mu ta vərda tvi, ka gḁata mu ta gəgəltá dmaku ka palama katsi, grafmagra kazlay: Ta had sana skwi dza'a vlata lu ṅa pla ghəṅ ṅa hərđiṅtá dmaku wu kə'a. ²⁷ Ta ghəṅa kzləy ma zləṅ dza'a kzlə lu ta guma Lazglafta. Tsa guma ya ná, nda bla katakata, ka vu ghandand nzakwani dza'a dra ghumahani. ²⁸ Dər wati ma mndu ta kwalaghuta snatá zlahá Musa, ka mamu masləm̄tsəkha his ka hkən a tsi ta grafta katsi, ta dzadza lu ta tsa mndu ya, had tawa hidáhida tida wa. ²⁹ Ka si mantsa ya nzakwani nda zlahá Musa ya ní, kighkigh dza'a nzakwa tsi nda mndu ta zlrđiṅtá Zwanṅa Lazglafta, ka razanaftá Sulkum ya ta vlamatá zḁakatahuḁi ya tama? had hayhayani wu, ka'a nda us ya kəl Lazglafta ka dzraftawi nda tsi, ka ghuḅiṅta nda tsi ya. ³⁰ Nda sna amu ta tsa mndu ta mnay kazlay: I'i dza'a vranamtá mndu ta skwi ya maga tsi, i'i dza'a planamta kə'a ya. Ka'a guli na: «Dza'a tsanaghatsa Mgham Lazglafta ta guma ta mnduhani,» ka'a. ³¹ Skwa zləṅay gwada ta dəḁamta mndu da dzva Lazglafta ya ta vla hafu.

³² Havakwahava ta nzakwa ghuni ghalya ma taṅtaṅa snanṅa ghuni ta gwada Lazglafta. Ma tsa fitik ya ná, susa kuni ta duni, ka su'uwaftá kuni ta indani. ³³ Ta kəma inda mnduha rarazata lu, ka ganaptá iri ta sanlaha mataba ghuni tazlay. Ma sana fitik guli, ta gway kuni ta vgha nda sanlaha ta ghuya mndərga tsa dərwa ya. ³⁴ Ksuksa ka hidáhida ta kaghuni, na gwal ya hlaf lu ka pghamta ma gamak ta gwada ta Yesu. Hlугudughunusha lu ta huzla ghuni, ta rfu nda rfa kuni, ndanəṅ a kuni wu, kabga nda sna kuni mamu skwi da kaghuni ta malaghutá inda skwi kə'a. Tsa skwi ya guli ná, ṅa kḁekedzəṅ nzakwani. ³⁵ Mantsa tama, ṅavawa ṅa ka dza'a kuni ta kəma ta kəma nda fata ghəṅa ghuni ta Lazglafta. Ka ṅavanṅa kuni, dza'a mutsay kuni ta nisəla ghuni dagala. ³⁶ Skwi ya ta raghunata ná, nzata ghuni nda su'ay, ka maga skwi ya ta zḁəganatá Lazglafta, ṅa vlaghunatani ta skwi ya taghunaf tsi ta imi ta sləməṅ. ³⁷ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Ta bəts nzḁa guli ná,

dza'a saghasa tsa mndu dza'a sagha ya, gərḁata a wa.

³⁸ Mndu ya tḁukwa ta wa ira da ná,

dza'a nzakway nda hafu nda ma zlgħay nda ṅudufani.

Ama ka vraghuvra tsi nda hul zḁəgləghata a tsa mndu ya wa,» ka'a.

³⁹ Amu ná, nza a amu tekw mataba gwal ta vru nda hul ṅa zadiṅtá ghəṅa taṅ ya wa. Ama nda nza amu tekw mataba gwal ta zlgħafta ta dza'a mutsa mbaku ya.

11

Zlghay nda ɲuduf

¹ Zlghay nda ɲuduf ná, graftá skwi ya faf lu ta ghəŋ tida ya. Fatá vgha kazlay: Mamu tsa skwi ya kahwathwata kə'a ya, dər ta ngha a iri. ² Ta ghəŋa zlghay nda ɲudufa tan, kəl Lazglafta ka ghubanaghatá mnduha ghalya.

³ Nda ma zlghay nda ɲuduf snarŋa mu kazlay: Nda gwadani magafta Lazglafta ta inda skwiha kə'a. Inda skwi ya ta nghanŋa lu nda iri ná, sabə ma skwi ya kul nghanŋá* iri həŋ.

⁴ Nda ma zlghay nda ɲudufani klafta Abel ta skwa pla ghəŋ ta malaghutá dínaku ka ŋa Kayinu, ka vlanŋá Lazglafta. Tsa zlghay nda ɲudufani ya kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tdukwa, kabga tsu'aftsu'a ta tsa skwi vlanŋ tsi ya. Nda mta† Abel má mndani, ama kabga zlghay nda ɲudufani ná, tata gwada tsatsi.

⁵ Nda ma zlghay nda ɲuduf kəl Lazglafta ka klaghatá Inuk ta luwa, dan a ta mtaku wa. Ngha a lu guli wu, kabga klaghakla Lazglafta da tsatsi. Ka lu vindafata ma deftera Lazglafta na: Zdəganazda Inuk ta Lazglafta‡ ma kdaku tsi ka klaghata ta luwa. ⁶ Ka had zlghay nda ɲuduf wu ná, had fitik zdəgana mndu ta Lazglafta wa. Mndu ta gavadaghata da Lazglafta ná, dina ka graftani kazlay: Mamu Lazglafta, ta magay ta skwi dina guli ŋa gwal ta zbay kə'a.

⁷ Nda ma zlghay nda ɲuduf snata Nuhu ta gwada ya mnana Lazglafta ta ghəŋa skwi dza'a magaku ta kul nghanŋá iri karaku. Ka tsaftá tsi ta kwambalu dagala manda ya mnana Lazglafta. Ka lamə tsi dida nda gwal ga tan tani, ka mbafá həŋ. Ma tsa magatani mantsa ya tsanaghata tsi ta guma ta ghəŋa hadik. Ka klaftá Lazglafta ka mndu tdukwa§ kabga zlghay nda ɲudufani.

⁸ Nda ma zlghay nda ɲuduf snata Abraham ta hgu hgaf Lazglafta, ka sli'aftá tsi ka laghwi ta hadik ya dza'a vlanŋa Lazglafta ŋa ŋani. Ta sli'aftá tsi, sna a ta vli ta dza'a tsi wa. ⁹ Nda ma zlghay nda ɲuduf, ka lagha tsi nzata ka matbay ma tsa hadik dza'a lu vlanŋa, tanaf Lazglafta* ta imi ta sləməŋ ya. Ka nzaku tsi ta nzaku ma həga tumpul, mantsa ya i Izak nda Yakubu guli ta nzakway ka gwal nda gwa həŋ ma tsa tatá imi ta sləməŋ ya. ¹⁰ Ka nzatá Abraham ka kzla tsa luwa dihana Lazglafta ta tughwani† ya. Lazglafta ka ghəŋani ta garafata, tsatsi mnda bafta guli.

¹¹ Nda ma zlghay nda ɲuduf mutsafta Abraham‡ ta zwan ma halatani katakata. Markwa tan Sara guli tsutsa ka dzəghəŋ. Ka fatá tsi ta ghəŋani kazlay: Dza'a magay Lazglafta ta skwi manda ya mna tsi kə'a. ¹² Mantsa ya, ma mndu turtuk ya nda hala, ta ghwan a ka mtaku wu, yata lu ta zivra mndu nda ndəgha manda tekwatsa ta luwa, nda ya manda wutak ma ghwa§.

¹³ Ma zlghay nda ɲuduf rwuta həŋ demdem, ta kul mutsaftá həŋ ta magatá tsa skwi tanaf Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta həŋ ya. Ama grafgra həŋ kazlay: Dza'a magaku tsa skwi ya kə'a, harharhar ghəŋa tan ta ghəŋani. Ka graftá həŋ kahwathwata kazlay: Matbay ŋni ta wawutu* ta na ghəŋa hadik na kə'a. ¹⁴ Tsa gwal ta mnay mantsa ya ná, maranmara həŋ banluwa kazlay:

* 11:3 Ngha ta Zrafta 1, Zabura 33:6, 9. † 11:4 Zrafta 4:3-10. ‡ 11:5 Zrafta 5:24. § 11:7 Zrafta 6:13-22. * 11:9 Aya 8-9: Ngha ta Zrafta 12:1-5, 23:4, 35:12, 27. † 11:10 Ngha ta 11:16, 12:22. ‡ 11:11 Ngha ta Zrafta 18:11-14, 21:2. § 11:12 Ngha ta Zrafta 22:17. * 11:13 Ngha ta Zrafta 23:4, 1 Krunik 29:15, Zabura 39:13.

Ta kzla vla tan hən kə'a. ¹⁵ Ndanəgla a hən dəkdek ta tsa vli sabə hən ya wa. Ka má ta ndanay hən katsi, má si vraghuvra hən. ¹⁶ Kahwathwata ná, vli ta malaghutá tsaya ŋa tan ta pahan̄ta, vli ya ta nzakway ta luwa. Tsaya kal tsi ka zḏəganatá Lazglafta, na hgya ta hḡə hən ka Lazglafta tan. Ka payanaftá tsi ta luwa tan ta hən.

¹⁷ Nda ma zlgħay nda ŋuḏuf kumafta Abraham ta vlatá zwan̄ani Izak ŋa pla ghəŋ ma dzəghən̄ta ya dzəghən̄ Lazglafta. Ka kumaftá tsi ta vlatá tsa kḏakwakḏakwa zwan̄ani turtuktuk ya, dər má si tanafta Lazglafta ta imi ta sləmən̄j ta ghəŋa tsa zwan̄ ya. ¹⁸ Ka Lazglafta si mnanata na: «Nda ma Izak ya taghaf yu ta imi ta sləmən̄† ya dza'a yagapta zivra gha,» ka'a. ¹⁹ Ka fata Abraham ta ndanani kazlay: Lavin̄lava Lazglafta ta vraganaptá mndu ma mtaku nda hafu kə'a. Tsaya tama ná, ka nzaku Izak manda mndu vraganap lu ma mtaku kahwathwata.

²⁰ Nda ma zlgħay nda ŋuḏuf tfanaghata Izak ta wi ta i Yakubu nda Isuwa, ta ghəŋa nzaku ya ká hən dza'a nzakway ta kəma.

²¹ Nda ma zlgħay nda ŋuḏuf tfanaghata Yakubu ta wi ta zwana Yusufu ma ndusakwani ka mtaku. Ta tḡə tsi ta tsa wi ya ŋa tan, ka dzuḅuntá tsi ta vgha ta wa dafani ka tsəlḅu ta kəma Lazglafta‡.

²² Nda ma zlgħay nda ŋuḏuf mnanata Yusufu ta zwana la Isra'ila ma ndusakwani ka mtaku kazlay: Dza'a sli'apsli'a hən ma hadika Masar kə'a. Ka mnanatá tsi ta hən guli ta skwi ka hən dza'a magay nda ghudzifani§.

²³ Nda ma zlgħay nda ŋuḏuf difanata dadahani ta Musa ka tili hkən manda yata. Dinadina tsa zwan̄ ya ta wa ira tan. Zlən̄af a hən ta ḅlanapta tan ta zlaha mghama Masar wa.

²⁴ Nda ma zlgħay nda ŋuḏuf kwalaghuta «Musa ma glatani ta hgya ka zwan̄a makwa Fir'awna.* ²⁵ Ta dran̄ ghuyay ḏa ta ḏan̄wa kawadaga nda mnduha Lazglafta, ka rfay ḏa ta rfu ma gay ḏa ta dmaku ŋa fitik kwitikw. ²⁶ Mal ghuyḏipta mnduha ta ḏan̄wa manda ya dza'a ghuyanapta lu ta Kristi ya, ka inda skwa gadghəl ta hadika Masar,» ka'a, kabga nda fa ŋuḏufani ta skwi ya dza'a vlan̄ta Lazglafta ta kəma.

²⁷ Nda ma zlgħay nda ŋuḏuf sli'afta Musa ka zlanatá hadika Masar, kul zlən̄an̄ta gatá sida mgham. Ka dihavatá tsi manda skwi nda ngha ta Lazglafta ya kul lavin̄tá lu ta nghan̄ta nda iri ya.

²⁸ Nda ma zlgħay nda ŋuḏuf tahanatá tsi ta skala Pak. Tahafwa taha ta us ta watgha, ka'a nda la Isra'ila, kada kwala duhwala Lazglafta ya dza'a ghunakta lu da rwa zumala la Masar da rwin̄tá ŋa ghuni guli, ka'a.

²⁹ Nda ma zlgħay nda ŋuḏuf tsughwadapta zwana la Isra'ila ta drafa dva manda skwi ta ghwalata vli. Ama ka tsughwadapta an̄ni manda ŋa tan ya ka la Masar ná, ka nu'amtá† hən mida.

³⁰ Nda ma zlgħay nda ŋuḏuf zlin̄ta la Isra'ila ta muhula luwa Yeriku manda magata tan ta fitik ndəfán̄ ta wawanafta.

³¹ Nda ma zlgħay nda ŋuḏuf tsu'afta‡ Rahab, sana marakw ta hla iri ta mnduha la Isra'ila ta labə da vitsa luwa tan. Ma lagha la Isra'ila ḏa rwanatá gwal pgha ghəŋ nda Lazglafta, ka zlanatá hən ta tsatsi nda hafu.

† 11:18 Ngha ta Zlrafta 22:1-14, Aya 18: Ngha ta Zlrafta 21:12. ‡ 11:21 Aya 20: Ngha ta Zlrafta 27:27-29, 39-40, aya 21: Ngha ta Zlrafta 48:1-20, 47:31. § 11:22 Ngha ta Zlrafta 50:24-25, Sabi 13:19.

* 11:24 Aya 23: Ngha ta Sabi 2:2, 1:22. Aya 24: Ngha ta Sabi 2:10-12. † 11:29 Aya 27: Ngha ta Sabi 2:15, aya 28: Ngha ta Sabi 12:21-30. Aya 29: Ngha ta Sabi 14:21-31. ‡ 11:31 Aya 30: Ngha ta Yusuwa 6:12-21, aya 31: Ngha ta Yusuwa 6:22-25, 2:1-21.

³² Nu dza'a mnəgəalta yu ka malaghutá tsa tama? Nda hta fitik ka mnəgəalta da ta gwada ta ghəja i: Zideyuj, nda Barak, nda Samsuj, nda Yafte, nda Dawuda, nda Samuyel, nda la anabiha[§]. ³³ Hahəj ná, nda ma zlgəhay nda ɲuduf zazakta həj ta hadikha nda vulu. Ka magatá həj ta skwi tdukwa, ka mutsafa həj ta skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləməj ta həj. Ka hahanafá həj ta wi ta rveriha. ³⁴ Ka ɲiɲtá həj ta zlgəhəkwə vu ləmtək. Ma sli'a mnduha pslata həj nda kafay, ka ndaptá həj mida. Had mbraku ma həj wu, ama ka nuta həj ka gwal nda mbra. Ma fitika vulu, ka nuta həj ka bigwala, ka ɲawafá həj ta sludza hadikha kavghakavgha. ³⁵ Ka nghəlanjta mi'aha ta mnduha tan si ta rwuta ta vragapta* nda hafu.

Ama sanlaha ya ná, kwihij nda kwikwiha lu ta həj ka tatadapta həj, ka kwalaghutá həj ta zlanatá həj ɲa mutsa sli'agapta ma mtaku nda hafu ya ta malaghuta. ³⁶ ɲa sanlaha ya guli ná, gagə nda gaga lu ta həj, ka sləvaptá həj. Tsatsaf nda tsatsa lu nda zida ta sanlaha ka pghamta ma gamak. ³⁷ Nda pala zlazlertsata lu ta sanlaha ka pslatá həj, datsanap nda datsa lu ta sanlaha, tsasla nda kafay lu ta sanlaha, ka pslatá həj. Hwayapta ka ra vli ɲa sanlaha, ka nutá həj ka pdu ka kla huta ta tuwak nda ɲa gu ta vgha. Ka ghuyanapta lu ta danwa, ka ganapta lu ta iri† ta həj. ³⁸ Hwahwayaku ka ra vli kurandazl ma mtak, nda ya ma ghurum ma hadik ɲa sanlaha. Ra a ghəja hadik ka ɲa tsa mnduha ya wa.

³⁹ Inda tanj zdəganazda həj ta Lazglafta, kabga zlgəhay nda ɲudufa tanj. Tsaw ta mutsaf a həj ta tsa skwi ya tanaf Lazglafta ta imi ta sləməj ta həj ya wa. ⁴⁰ Payafpaya Lazglafta ta skwi ta malapta dinuta ɲa mu. Ma ndanani ná, va a ta dzanaghatá ghəja slnani nda hahəj nda ghəja tanj kul had amu hada wa.

12

Mbra vgha ma ghuya danwa

¹ Tsaya tama, mantsa ya ndəghata tsa masləmtsəkha ta wamafá ya. Pghinmapgha ta inda skwi ta ndəgamata ta gərdá amu, nda dmakuha ta kasa amu, ka hwaya mu dina ta vərdəka hwaya ya mnama Lazglafta ɲa hwayay. ² Ka fafta mu ta iri ta Yesu ya ta tahamatá zlgəhay nda ɲuduf, tsatsi guli dza'a bhadamaghata da vla dzatá ghəjani. Tsatsi ta tsu'afá mtutani ta udza zləjəy. Ksa a ka hula nda mndərga tsa mtaku ya wu, kabga nda fa ghəjani ta rfu ya payana Lazglafta. Ndana tama, nda ga zəghwa Lazglafta* ta nzakwa tsi.

³ Ndanawandana ta ghəja ya ka Yesu su'afá mndərga husanjta ya husanj tsi ta ghwadaka mnduha, kada kwala kuni ta rwa malandugu. ⁴ Ma vulu ya ta vulu kuni nda dmaku ná, ta vula a kuni karaku ta ya dza'a kladaghunaghata ta wa hdak wa. ⁵ Zanapza kuni ta gwada Lazglafta ta vla mbraku ɲa zwanani ra?

«Zwanə dá! Ka ta zlahay Mgham Lazglafta ta kagha katsi, fafa ta ghəj, ma kla ka ta ghəj tida ka dvaghaghadvá tsi.

⁶ Mndu ta zlahu tsi ta dvu Mgham Lazglafta.

Mndu ya klaf tsi ka zwanani† ta dzə tsi guli.»

§ 11:32 Ngha ta Guma 6-7, 4-5, 11-12, 1 Samuyel 16:1-1 Mghamha 2:11, 1 Samuyel 1:1–25:1. * 11:35 Aya 33: Ngha ta Daniyel 6, aya 34: Ngha ta Daniyel 3:1-30, aya 35: Ngha ta 1 Mghamha 17:17-24, 2 Mghamha 4:18-37. † 11:37 Aya 36: Ngha ta 1 Mghamha 22:26-27, 2 Krunik 18:25-26, Irmiya 20:2 37:15, 38:6, aya 37: Ngha ta 2 Krunik 24:21. * 12:2 Ngha ta Zabura 110:1. † 12:6 Ngha ta Mahdihi 3:11-12.

7 Su'uwasu'a ta ghuya danwaha ya ta kəl Lazglafta ka zlaha kaghuni nda tsi. Tsa ghuya danwa ya ta maranta kazlay: Klaf ka zwanani Lazglafta ta kaghuni kə'a. Mamu zwan kul had dani ta zlahay ra? ⁸ Ka si zlaha a tsi ta kaghuni ka zwanani ya wu katsi ná, wərda zwanani a kuni wu, masagwa kuni nda tsa. ⁹ Skwi guli ná, mamu mu nda dadaha mu ma na ghəja hadik na ta zlaha amu, ta snay mu ta gwada da həj. Dani ma Sulkumha yeya tama dza'a kwal mu sna gwada da tsi na mutsa hafu rki na? ¹⁰ Ta zlahay dadaha mu ta amu na fitik kwitikw, manda ya ta gradapta həj kazlay: Ma dza'a dina mantsa kə'a. Ama Lazglafta ná, na kata amu ta zlaha tsi ta amu, na mutsay mu ta mayaka mu ma tsa nzakwani nda ghuḅa ya. ¹¹ Ma tsa fitik ta zlahu lu ta amu ya ná, nda nza ka skwi kul zdəgamata, rfa a mu ta rfu ta ghəjani wa. Ama tahula tsa, na yiganaptani ta zdaku, nda nzaku tdukwa ta tsa gwal zlahaf lu ya.

Dvu nda zlahu

¹² Ka si mantsa tsi, dayapwadaya ta dzvuha ghuni ta hərfuta ya. Sifanafwa sifa ta karama ghuni ta laḅuta ya guli. ¹³ Mbadawambaḅa ta mbaḅa ta tvi ya nda sladaḅ, kada kwala səla ya nda wərda ta kdinta, katək ná, ka mbafta tsi.

¹⁴ Zbawazba ta nzata nda zdaku nda inda mndu. Ka nzata kuni nda ghuḅa ta wa ira Lazglafta. Ka had tsi mantsa wu ná, had ya dər turtuk ma kaghuni dza'a nghaná kuma Lazglafta wa. ¹⁵ Dasuwa ka kuni yaha mndu dər turtuk da mbədanatá hul ta zdakatahuda Lazglafta. Yaha ya dər ka turtuk da nzakway manda sləj dāhdaha da dyamta ka badza ndəghata mnduhaḅ. ¹⁶ Dasuwa ka kuni, yaha gwal ta hliri nzakway mataba ghuni. Yaha mndu dər turtuk mataba ghuni da vziñtá skwi ta nzakway ka na Lazglafta, manda Isuwa ta skwaptá ma malmalani nda skwa zay kwejkwej ya. ¹⁷ Tahula tsa, manda ya ta snaj kuni, ka lagha tsi da zlgħa tfawani da dani, ka kwalaghutá dani. Traptra ta ksanaktá ghəja dani, kulam nda psayni ta tsa tfawi ya nda ima taw* ta iri.

¹⁸ Gavadagha ta vata ghwá Sinay laviñ lu ta ksanta nda dzvu ya a kuni wa. Dər tavata vu ta zlgħaku gigiga, dər tavata grusl tđik, dər tavata mghama falak, ¹⁹ dər tavata ghudzaga duli, dər tavata kuzlahatá lwi ya kəl gwal ta snay ka mnay kazlay: Ma gwadgəlgana† ka kə'a ya a kuni wa. ²⁰ Ndəbandəba həj ta dzvu, kabga laviñ a həj ta nfať tsa skwi mnana lu ta həj kazlay: Inda mndu dza'a ksantá tsa ghwá ya, dər má nimitak tsi, dza'a zlertsazlertsu lu nda pala kə'a ya. ²¹ Ka ganafť tsa skwi nghan həj ya ta zləj ta həj, ka mnə Musa kazlay: Ta ghudzaku vgha da da zləj‡ katakata kə'a.

²² Ama kaghuni, gavadagha ta vata ghwá Siyuna, nda ya tavata luwa Lazglafta ya ta vla hafu tsaya ta nzakway ka Ursalima ta luwa, nda tskata vgha duhwalha Lazglafta ka rfu kul laviñtá lu ta mbəďaftá həj ya kuni. ²³ Gavadagha tavata guyatá vgha mnduha Lazglafta ta nzakway ka zumaliha vindam lu ta hga tan ma defferi ta luwa kuni. Gavadagha tavata mnda tsa guma ta ghəja inda mnduha demdem ta nzakway ka Lazglafta kuni, nda ya tavata sulkuma mnduha tdukwa, gwal ta kđanakta ya kuni. ²⁴ Gavadagha tavata Yesu ta nzamta mataba mnduha nda Lazglafta na dzraftawi ka lfid ya kuni. Gavadagha tavata usa Yesu ya kəl tsi ka wutsikatá mnduha nda tsi ya kuni. Malaghumala gwada ta gwadə tsa us ya, ka na Abelḅ ta mnata.

‡ **12:13** Aya 12-13: Ngha ta Isaya 35:3 nda Mahdihi 4:26. § **12:15** Ngha ta Vrafta ta Zlahu 29:17.

* **12:17** Aya 16-17: Ngha ta Zrafta 25:29-34, 27:30-40. † **12:19** Aya 18-19: Ngha ta Sabi 19:16-22.

‡ **12:21** Aya 20: Ngha ta Sabi 19:12-13, aya 21: Gray nda Vrafta ta Zlahu 9:19. § **12:24** Ngha ta Zrafta 4:10.

²⁵ Dasuwa ka kuni! Yaha kuni da kwalaghutá snan̄tá lwa Lazglafta ya ta gwada nda kaghuni! Ghalya, tsa gwal ta kwalaghutá snatá gwada tsa mndu ta mnay ɲa tan̄ ta ghɛɲa hadik* ya ná, ndap a hɛɲ ma guma wa. Amu yeya dza'a ndapta ka mbədanambəda mu ta hul ta Lazglafta ta gwada nda amu daga ta luwa rki tama? ²⁶ Ma tsa fitik ya, ka ghudzanaftá lwa Lazglafta ta hadik. Ndanana, ka tamaftá tsi ta imi ta sləmɛɲ kazlay: Ta turtuktuk ta dza'a ghudzanafta yu guli ɲa kwanahani. Hadik nda ghɛɲani a dza'a yu ghudzanafta wu, nda luwa† tani kə'a. ²⁷ Tsa gwada ya mnə tsi kazlay: Ta turtuktuk kə'a ya ná, ta maray ɲa mu kazlay: Inda skwi ya zlaganap lu nda tsa ná, dza'a ghudzanafghudza lu ɲa hlutani, kada gdavata tsa kul had ta ghudzavata ya.

²⁸ Ya mantsa tsi ya, rfamarfa ta Lazglafta ta vlamatá ga mgham ya kul had ta ghudzavata. Maran̄marama ta tsa rfay mu ya nda ma maganatá slna ya ta zdaganata nda hanin̄tá ghɛɲ, nda ya nda zlɛɲay. ²⁹ Lazglafta mu ná, vu ta zadanatá‡ skwi ya.

13

Vərda gwal nda guya ghɛɲa tan̄

¹ Gdāvawagda nda dvuvustá sani nda sani manda la zwanama. ² Yaha kuni zanaptá tsu'afta dīna ta matbay. Ma tsa magay mantsa ya kəl sanlaha ka tsu'aftá duhwalha Lazglafta kul snan̄tá* hɛɲ. ³ Havapwahava ka gwal ma gamak, manda skwi kawadaga kuni nda hɛɲ. Havapwa hava ka gwal ta gə lu ta iri ɲa tan̄, kabga mnda səla kaghuni guli manda va hahɛɲ.

⁴ Inda kaghuni demdem, vlar̄wavl̄a ta sgit ta kluvtá vgha, yaha marakw dər zə'al da hliri, kabga dza'a tsay Lazglafta ta guma ta ghɛɲa gwal ta maga sli'insli'ɲ, nda gwal ta hliri tani.

⁵ Yaha tseɗi da tdaghatá kaghuni. Rfawarfa ta rfu ta ghɛɲa kuraghuta ya da kaghuni, kabga ka Lazglafta na: «Had yu dza'a zlaghata wu, had yu dza'a walan̄tá† vzighista wu,» ka'a. ⁶ Tsaya ta kəl dər wati ma amu ka mnay nda fata ghɛɲ kazlay:

ta katay Mgham Lazglafta ta i'i, had sana skwi ta zlɛɲə yu wu, nu dza'a magihata mndu‡ na kə'a ya.

⁷ Havakwa maliha ghuni, gwal ta mnaghunatá gwada Lazglafta. Havakwahava ká hɛɲ nzakwagapta, nda ya ká hɛɲ mtaku§. Ka kla kuni ta sada zlg hay nda ɲudufa tan̄. ⁸ Va tsa Yesu Kristi ya ta nzakway dahawu, tsa tsatsi ya ta nzakway gita, tsatsi dza'a nzakway ɲa kdēkedzen̄ guli. ⁹ Dasuwa ka kuni, yaha sana ghwadaka tagha skwiha kavghakavgha da sagha da ghɛɲa ghuni. Zdakatahuda Lazglafta na skwi ta mbranaftá ɲudufa mndu. Tagha skwi kavghakavgha ta ghɛɲa za skwa zay a wa. Gwal ta ksa tva mndərga tsa tagha skwi ya ná, had ta kata* hɛɲ wa.

¹⁰ Tsa gwal ta dra skwi ɲa Lazglafta mataba la Yahuda ya ná, had wa tan̄ ka za skwi ta ɲa mu ma gwir† wa. ¹¹ Tsa mali ta ghɛɲa gwal dra skwi ɲa Lazglafta mataba la Yahuda ya ná, usa rini ɲani ta kladamta da tsa vli nda ghuba katakata ya, ɲa pla dmaku. Ama slu'a tsa rini ya, ta driɲta tahula

* 12:25 Gray nda Sabi 20:22. † 12:26 Ngha ta Hagay 2:6. ‡ 12:29 Ngha ta Vrafta ta Zlalu 4:24.

* 13:2 Ngha ta Zlrafta 18:1-8, 19:1-3. † 13:5 Ngha ta Vrafta ta Zlalu 31:6, 8, Yusuwa 1:5. ‡ 13:6 Ngha ta Zabura 118:6. § 13:7 Gray nda 10:32-33. * 13:9 Ngha ta Ruma 14:2-23, 1 La Kwareɲt 8:8, La Kwalu 2:16-22, 1 Timute 4:3. † 13:10 Gray nda 9:11-14, 13:11-12.

luwa‡ lu. ¹² Tsaya kəl Yesu ka mtuta guli tahula luwa§, ɲa ghuɓiɲtá dmakwa mnduha nda ma ɲani ma us. ¹³ Sli'afmasli'a amu tama ka dza'a mu da guyay tahula luwa, ka su'a amu guli ta mndɛrga tsa giri ganap lu ya, ¹⁴ kabga ta na ghəɲa hadik na a luwa amu ɲa kɛkɛdzerɲ wa. Ama luwa dza'a nzakway* ɲa kɛkɛdzerɲ ɲa amu ta pahay. ¹⁵ Gɛfamagɛɛa ta zɛzɛlva Lazglafta ka nzakwa tsi manda skwa pla ghəɲ nda ma Yesu Kristi. Zɛzɛlvama hgani nda gwada ma wa mu. ¹⁶ Yaha kuni zlanatá maga zɛɛaku, nda katanjá mndu, kabga mndɛrga tsa skwiha ta vlata həɲ ya ta zɛɛaganatá Lazglafta.

¹⁷ Snawasna ta gwada da maliha ghuni, ka sna kuni ta skwi ta mnaghunata həɲ. Hahəɲ ta nghapta ka hafa ghuni, kabga dza'a zlgəɲ həɲ ta wani da Lazglafta. Snawasna ta gwada da həɲ, ya dza'a kəl həɲ ka maga slna taj nda rfu, nda ɲada ghəɲ a wa. Ka nda ɲada ghəɲ tsi ná, kataghunaftá a tsa wa.

¹⁸ Magawa du'a ta ghəɲa aɲni. Grafgra ɲni kazlay: Had sana ɓɛdzaku ya maga ɲni wu kə'a ma ndana ɲni. Ta kumay ɲni ta gɛɛata ɲni ta maga skwi ɛinaɛina inda fitik. ¹⁹ Kɛɛkwakɛk, ta ndəɓa dzvu yu da kaghuni, magawa du'a ta ghəɲa ɛa, ka mutsidifta Lazglafta ta vradapta ɛa misimmisim da kaghuni.

Maga du'a

²⁰ Lazglafta ya ta vla zɛɛaku ta vraganaptá Mgham mu Yesu mataba gwal nda rwa, ka nzakw tsi ka mndu dagala ta ngha tuwakha. Nda ma usani vla tsi ɲa pla ghəɲ, mutsafta lu ta dzraftawi ɲa kɛkɛdzerɲ. ²¹ Ka vlaghunavla Lazglafta ta mbrakwa maga inda skwi ɛina, ɲa magay ghuni ta skwi ya ta kumə tsi. Ka maga tsi ma amu ta skwi ya ta zɛɛaganata nda ma Yesu Kristi ta nzakway ɲani glaku ɲa kɛkɛdzerɲ ya. Amin!

Kɛɛɲta nda ga zgu

²² Zwanama ɛa, vindaghunaf vinda yu ta na ɛelewer na ɲa vlaghunatá mbraku. Ki'a nda ki'a yeya vindaghunafta yu. Kɛɛkwakɛk ka ɲanata kuni ta tsəna gwadaha na ma ɲuɛufa ghuni. ²³ Ta snaghunamsna yu kazlay: Zligiɲzla lu ta zwanama mu Timute‡ ma gamak kə'a. Ka ɓhagagha ɓha tsi misimmisim, dza'a labla yu da kaghuni kawadaga nda tsi.

²⁴ Ka ganaghata kuni ta zgu ta maliha ghuni demdem, nda inda mnduha Lazglafta tani. Ta ga zgu zwanama ma luwa Italiya ɲa ghuni.

²⁵ Ka nza zɛɛakatahuda Lazglafta kawadaga nda kaghuni demdem.

‡ 13:11 Zlahu 16:27. § 13:12 Ngha ta Yuhwana 19:17, 20. * 13:14 Gray nda 11:10, 16. † 13:23 Ngha ta Slna gwal ghunay 16:1.

Tsgha ta lwa Yakubu

Ga zgu

¹ I'i Yakubu ta nzakway ka kwalva i Lazglafta nda Mgham Yesu Kristi, ta ga zgu yu ŋa ghuni mndəra mnduha Ghwanjpdə his ta wutsa ta vgha ta ghəŋa hadik*.

Mbra vgha ma ghuya dāŋwa

² Zwanama dā, ka slaghunaghasla dər mndərga wati ma ghuya dāŋwa tsi katsi, nghawa ngha manda skwa rfu. ³ Dina ka sŋaŋta ghuni kazlay: Skwi ta dzəghaŋtá zlgħay nda ŋudufa ghuni ná, ta klagħunak kla ta ksa ŋuduf kə'a. ⁴ Ama dīna ka maravata tsa ksa ŋudufa ghuni ya kahwathwata, kada nzakwa kuni ka gwal kul had sana skwi ta ghəŋa ghuni, ka gwal nda dede'a, ka gwal kul had sana skwi ta htapta ma həŋ dekdək. ⁵ Ka mamu sana mndu mataba ghuni pdugudunus dīfil katsi, ka dāwa tsi da Lazglafta, dza'a vlayvlat. Ta muvla Lazglafta nda inda mndu, ta vlay nda zdaku. ⁶ Ama ka dāwa tsi nda zlgħay nda ŋuduf, yaha tsi dgantá ghəŋ dər ka ki'a ta ghəŋani. Ka ta dga ghəŋ mndu ná, nda nza ka guram nda gamtsa'uwakwa drəf ta vyə falak dər ndiga ndiga ya nzakwani. ⁷ Yaha mndərga tsa mndu ya da ndanay kazlay: Dza'a mutsay yu ta sana skwi da Mgham Lazglafta kə'a, ⁸ kabga mndərga tsa mndu ya ná, his ŋudufani, slada a ghəŋani ma vlaka turtuk ma inda skwi ta magə tsi wa.

Pđu nda Gadghəl

⁹ Ka rfa zwanama ya ta nzakway ka pđu ta rfu, kabga nda nza ka mndu nda kapa da Lazglafta. ¹⁰ Ka rfa mndu ka gadghəl guli ta rfu, nda vraganata Lazglafta, kabga dza'a lula manda gəgdakwa vzlizla. ¹¹ Safa fitik ghədandan dzafta ta kuzun ná, ŋa ghwalutani, ŋa rkuta vzlizlahani, ŋa luta† dīnakwa rkatakani. Manda tsaya dza'a luta mnda gadghəl ma slahani ta magə tsi.

Tiŋwa a Lazglafta ta mndu da ghwadaka skwi wa

¹² Rfu da mndu ta ksa ŋuduf ka su'a skwi ta dzghaŋta, kabga tahula dzghaŋta, dza'a mutsay ta zewzewa hafu ya tanaf Mgham Lazglafta ta imi ta sləməŋ ta inda gwal ta d̄vuta. ¹³ Ka dzghaŋdzgha skwi ta mndu, yaha da mnay kazlay: Lazglafta ta dzəgha i'i kə'a. Had ghwadaka skwi ta dzəgha Lazglafta wa, dzəgha a tsatsi guli ta mndu wa. ¹⁴ Ka dzghaŋdzgha skwi ta dər wati ma mndu ná, ghudzaku ma vghani ta barafta, ka tdamta tsi. ¹⁵ Ka zlananzla lu ta ghəŋ ta tsa ghudzaku ya katsi, ŋa zlgħaftani ta hudī, ŋa yatani ta dmaku. Tahula ndəhafta dmaku, ŋa klaktani ta mtaku guli. ¹⁶ Zwanama dā, gwal ta d̄vu yu, ma nanə kuni ta ghəŋa ghuni. ¹⁷ Inda skwi ya ta dīnuta, nda inda mbəhu ya kul had sana skwi ta ghəŋani ná, ta luwa ta saha tsi, da Lazglafta ta nzakway ka Dani ma tsuwadakha. Had tsatsi ta mbədavafta wa, had sana skwi ta zawataku ka grum da tsatsi wa. ¹⁸ Tsatsi ka ghəŋani ta d̄vutá vlamata hafu nda ma gwadani ta nzakway ka kahwathwata, kada nzakwa mu ka tanjanani mataba skwiha ya zlaganap tsi.

* **1:1** Ngha ta Mata 13:55, Markus 6:3, Slna gwal ghunay 15:13, Galat 1:19. † **1:5** Ngha ta Mahdihdi 2:3-6. ‡ **1:11** Aya 10-11: Ngha ta Isaya 40:6-7.

Ksa slna nda gwada Lazglafta snajər lu

¹⁹ Zwanama da gwal ya ɗvu yu, wya skwi ɲa snajta ghuni: Dina nzakwa inda mndu ka mndu ta gi slru gwada da sləmənani. Ka mndu kul haɗ gwada ta nzujta ta wi a wu, ka mndu ta gi ɓasa ɲuduf[§] a wu, ²⁰ kabga haɗ mndu ta ɓasa ɲuduf ta maga skwi ya ɗina ta zɗaganatá Lazglafta wa. ²¹ Tsaya tama, pghinjwapgha ta inda skwiha ya ta ɲrintá mndu, nda inda ghwadaka skwiha. Tsu'awatsu'a nda hanata ghaj ta gwada ya ɲəɓam Lazglafta ma kaghuni ta laviɲta mbanaf ta hafa ghuni.

²² Nzawanza ka gwal ta ksa slna nda tsa gwada ya. Yaha kuni da nzakway ka gwal ta snamtá snaysnay, da nanatá kuni ta ghəɲa ghuni. ²³ Ka lagha mndu ka snajta gwada kul ksa slna nda tsi ná, ka guram tsa mndu ya nda mndu ya ta ngha tsata vghani ma dalagar. ²⁴ Tahula nghanjani ta tsatá vghani ka laghu tsi, ɲa gi zanaptani ta tsa nzakwa tsatani ya. ²⁵ Ama mndu ya ta faftá irani ta zlahuha Lazglafta, zlahuha ya ta vlamata fala'uwatá vgha, ka ndi'af ta vgha tɗukwa tida, kul haɗ ta zanaptá gwada tahula snajtani, ta ksay ta slna nda tsi ná, dza'a nzakway tsa mndu ya nda rfu ma inda skwihani ta magə tsi.

²⁶ Ka mnda dina yu ka mndu ta gray, tsaw sna a ta ksanaghutá ghanikani wu katsi, nana ghənani ta nanə tsi, bətbət tsa dinani ya. ²⁷ Wya vərɗa dina ya ta nghə Lazglafta ka dina nda ghuɓa kul haɗ rutsak tida: Nghapta ka zwana tawakri nda wadguha ma ɗanjwaha* taj, nda nghay mndu ta ghənani ma ghwadaka skwiha ta ghəɲa haɗik da ɲrinta tsi ta ghənani.

2

Gala mndu nda gala ná, ɓliɲta zlahu ya

¹ Zwanama ɗa, yaha kuni da gala mndu nda gala* ma nzakwa ghuni ma zlghay nda ɲuduf, ma glakwa Mgham Yesu Kristi. ² Grafta: Mbadaka mndu ka gadghəl ka lami da taba guyata ghəɲa ghuni, nda fata halagara dasu, nda sudatá lgut nda bla ta vgha. Ta lamə sana mndu guli ka pɗu nda sudatá gərzanani ta vgha guli. ³ Ka lagha ghuni ka laghwi da nghapta ka tsa mndu nda sudatá lgut nda bla ya, ka kuni nda tsi mantsa: «Nzanza kagha ma ya vli ɗina ya,» ka kuni. Ka kuni nda tsa pɗu ya guli mantsa: «Slada slada kagha nda slada hada,» ka «nzanza hada ta haɗik» a ka kuni nda tsi. ⁴ Ka si mantsa tsi, daganap a kuni ta vgha ma vgha ghuni nda tsa ra? Nza a kuni ka gwal tsa guma nda ghwadaka ndanu nda tsa guli ra?

⁵ Zwanama ɗa gwal ɗvu yu, fawafa ta sləmən. Lazglafta a ta zabaptá gwal ka pɗu ta wa ira gwal ma ghəɲa haɗik, ɲa nzaku ka Gadghəl ma zlghay nda ɲuduf, ɲa mutsay taj ta ga mgham ya tanaf tsi ta imi ta sləmən, ta gwal ta ɗvuta ra? ⁶ Ama kaghuni, ka hərtətətá kuni ta gwal ka pɗu. Tsaw sna a kaghuni kazlay: Tsa gwal ka gadghəl ya ta giri ɲa ghuni, ta tsəha kaghuni da vla guma kə'a katak ra? ⁷ Hahəɲ a tsa gwal ta mbərsu'a tsa ɲərma hgu mutsaf kuni ya guli ra?

⁸ Ka snasna kuni ta zlahu Lazglafta, manda ya nda vinda kazlay: Dvudva ta mnda səla manda va ghəɲa gha† kə'a ya ná, magamaga kuni ta skwi ɗina. ⁹ Ama ka ta gala mndu kuni katsi ná, dmaku tsa ta gə kuni, ksafksa zlahu ta kaghuni, kabga sna a kuni ta ɲani wa. ¹⁰ Dər wati ma mndu ta snatá inda zlahu, ka ɓlanaptá tsi ta ya turtuk ná, ɓlanapɓla ta indani demdem nda tsa. ¹¹ Va tsa mndu ta mnay kazlay: Yaha ka da hliri kə'a ya ná, va tsatsi guli ta

§ 1:19 Ngha ta Ekleziyast 7:9. * 1:27 Ngha ta Isaya 1:17. * 2:1 Ngha ta Ayuba 34:19. † 2:8 Ngha ta Zlahu 19:18.

mnay kazlay: Yaha ka da dzatá mndu[‡] kə'a. Ala, tsa lagha gha ka kwal kul hlatiri, ka laghwa ka dzatá mndu katsi ná, nda nza ka ka mnda ɓlanaptá zlahu. ¹² Tsaya kəl yu ka mnay ŋa ghuni kazlay: Gwadawagwada ta gwada, ka ndana kuni ta ndanu, manda vərda mnduha dza'a tsanaghata lu ta guma ta həŋ nda ma zlahu ya ta vlamatá fala'uwata vgha kə'a ya. ¹³ Baɗu fitika tsa guma ná, haɗ Lazglafta dza'a tawa hidahida ta mndu ya kul haɗ ta tawa hidahida ta sanlaha wa. Ama tawa hidahida ta ga mgham ta ghəŋa guma.

Zlghay nda ŋuɗuf kul haɗ slnani ná, nda mta

¹⁴ Zwanama ɗa, nu katanaf mnay mndu kazlay: Mamu yu nda zlghay nda ŋuɗuf kə'a, ka haɗ tsi ta maga slnani na? Dza'a mbanafmba tsa zlghay nda ŋuɗufani ya nda tsa ra? ¹⁵ Ka waya ka skwi, mamu sana zwanama, ka sana mukuma a tsi, ka fərɗi'u, haɗ sana skwi ŋa zaŋta taŋ inda fitik guli wu katsi. ¹⁶ Ka sani mataba ghuni nda həŋ mantsa: «Lawala nda vghata zɗaku, ka vlahunavla Lazglafta ta skwi ŋa bukwa ghuni, nda skwi ŋa zay ghuni,» ka'a, mataba tsa, ta vlar a kaghuni ta skwi ŋa katanɗa həŋ ya kay wu, nu kataf tsaya na? ¹⁷ Manda va tsaya nzakwa zlghay nda ŋuɗuf guli. Ka haɗ slnani ta maravata wu katsi, nda mta ma vghani.

Haɗ zlghay nda ŋuɗuf, ka haɗ slnani wa

¹⁸ Ama ka waya ka skwi dza'a mnay sana mndu kazlay: Zlghay nda ŋuɗuf ŋa kagha ta ŋanata, maga slna ŋa i'i kə'a. Ala, «mariha mara kagha ta zlghay nda ŋuɗuf kul haɗ slnani, ta maraghatá i'i ta zlghay nda ŋuɗuf nda ma slnaha ɗa.» ¹⁹ Zlghafzlgaha kagha kazlay: Turtuktuk Lazglafta kə'a, mantsa nzakwani, ta ŋa gha tsa. Ama ɗina ka saraŋta kagha guli kazlay: Zlghafzlgaha ghwadaka sulkumha guli manda va tsaya kə'a, ta ghudzaku həŋ da zlaŋ§. ²⁰ Rghargha vgha na. Ta kumay ka kulam gita ta mnaghanɗa kazlay: Zlghay nda ŋuɗuf kul haɗ slnani ná, haɗ hayhayani wu kə'a ra? ²¹ Ma fitika vlata dzidza mu Abraham ta zwanani Izak ta gwir* ná, ka mndu tɗukwa a hga lu nda ma tsa slnani ya ra? ²² Hada ná, nda ngha ka ká zlghay nda ŋuɗufani ta dza'a kawadaga nda slnani. Slna ta hɗanaghatá ghəŋa zlghay nda ŋuɗuf. ²³ Mantsa ya dzatá ghəŋa skwi ya vindam lu ma defteri kazlay: Zlghafzlgaha Abraham ta Lazglafta, kəl Lazglafta ka klafta ka mndu tɗukwa†. Tsaya kəl lu ka hga Abraham ka gra‡ Lazglafta kə'a. ²⁴ Nda ngha kuni tama ká mndu nzakway ka mndu tɗukwa ta wa ira Lazglafta nda ma slnaha, nda ma zlghay nda ŋuɗuf kwenkwen yeya a wa.

²⁵ Manda va tsaya§ nzakwa sana marakw ta hliri, Rahab hgani. Ka marakw tɗukwa ta wa ira Lazglafta nda ma slnaha, ma tsu'aftani ta gwal vitsa tsa luwa ya, ka kataftá tsi ta həŋ, ka kɗikiŋtá həŋ nda ta sana tvi*. ²⁶ Tsaya tama, ka haɗ hafu ma slu'uvgha ná, nda mta nzakwani, manda va tsaya zlghay nda ŋuɗuf guli, ka haɗ slnani wu ná, nda mta nzakwani guli.

3

Ghwadaka skwi ghanik

‡ 2:11 Ngha ta Sabi 20:14, nda Vrafta ta Zlahu 5:18, Sabi 20:13, nda Vrafta ta Zlahu 5:17. § 2:19 Ngha ta 1 Timute. 4:1 nda Mata 8:29, Markus 1:24, 5:7, Lukwa 4:34. * 2:21 Ngha ta Zlrafta 22:9. † 2:23 Ngha ta Zlrafta 15:6 ‡ 2:23 Ngha ta Zlrafta 15:6, Isaya 41:8, 2 Krunik 20:7. § 2:25 Ngha ta Yusuwa 2:1-21 * 2:25 Ngha ta Yusuwa 2:1-21.

¹ Zwanama ḏa, yaha kuni da pghamtá vgha ʔeska' ḡa nzaku ka gwal tagha skwi, kabga mal ta ghəḡa amu dza'a tsanaghata lu ta guma katakata. ² Inda amu ná, dagala krughuvi kavghakavgha ta gə mu. Ka haḏ mndu ta guvtá krughuvi ma gwaḏa wu ná, ḡərma mndu tsaya ta laviḡta nghaftá vghani demdem. ³ Ka fanamfa mu ta tsuhwal ma wi ta plisha ḡa snamata tanḡ ta gwaḏa mu katsi ná, laviḡlava mu ta kla inda vghani demdem ḏər ndiga tsi. ⁴ Nghawangha guli ʔa ta kwambalu dagala. Mghama falak yeya ta tiḡway. Nda zwanḡa suwak kwitikw ta kla mndu ta sway da inda vli ta kumə tsi. ⁵ Manda va tsaya guli ná, sana skwi ki'a katakata na ghanik, mataba fawayha ta mndu. Nduk nda tsa ná, ta ghərbaku nda skwiha dagala dagala.

Nghawangha guli ta vu ndez kwitikw, laviḡlava ta driḡtá mghama zivak nekwnekw. ⁶ Ghanik guli ná, manda vu nzakwani. Ma tsa ghanik ta nzakway ma amu ya, nzamta inda ghwaḏaka skwi. Mataba fawayha mu nzamta ghanik, ka pgha ʔədzaku ta vgha demdem. Ta ghanika mu nzafta dudu vu, mbaḏaka ghanik tama ka pgha vu ta nzakwa mu daga yagatá amu ha ka mta ta amu. ⁷ Nda mndərga skwiha: ḏər nimtak tsi, ḏər zarak tsi, ḏər nahadik tsi, ḏər klipi tsi, mndu ta zlahafta. ⁸ Ama ghanik ná, haḏ mndu ta laviḡtá zlahafta wa. Sana ghwaḏaka skwi ya kul laviḡtá lu ta zlahafta. Dagala gruma ta dza mndu mida. ⁹ Nda tsi ta zləzlvə mu ta Mghama mu ta nzakway ka Da mu, nda tsi guli ta ksi'a amu ta mnduha magaf lu ta gara vgha* nda Lazglafta. ¹⁰ Ma va tsa wubisim ya ta sli'agapta tfawi nda ksi'i tani. Zwanama ḏa, ra a ka nzakwani mantsa wa. ¹¹ Ta mbəzagapmbəza imi zḏa nda imi ḏahḏaha ma va tsa dzuḡay turtuk ya ra? ¹² Zwanama ḏa, Haḏ fwa ghuraf dza'a walantá yafta yakwa Zaytuḡ wa. Haḏ fwa inabi dza'a walanta yaftá yakwa ghuraf guli wa. Manda va tsaya guli ná, haḏ imi zḏa ta sabi ma imi nəmnaḡa guli wa.

Da Lazglafta ta mutsafta lu ta ḏifil

¹³ Wati ma mndu ya nda ḏifil ma ghəḡani nda sna ta skwi na? Ka mara tsi ta slnahani nda ma nzaku ḏina, nda hanata ghəḡa ya ta mutsu lu ma ḏifil. ¹⁴ Ama ka ndughundughwa ḡuḏufa ghuni nda draku, nda ya nda ḏva ghəḡ katsi, ma ghərbə kuni ta ghərbaku ka bətbət, ma tsakalana kuni ta wi ta kahwathwata. ¹⁵ Mndərga tsa ḏifil ya ná, ta saha ta luwa a wa. ḡa ghəḡa haḏik tsaya, ḡa slu'uvgha ya, ḡa halaway ya guli. ¹⁶ Ma vli ta gə draku nda ḏvuta ghəḡ ta mgham ná, mamu hwazlaḏaku nda inda mndərga ghwaḏaka slnahani. ¹⁷ Tanḡanḡ karaku, ḏifil ya ta saha ta luwa ná, nda ghuḡa. Tahula tsa, ta klakkla ta zḏaku nzaku, leḑtekwa, ta dzra ghəḡ, dagala hiḏahiḏa da tsi, slna ḏinaḏina ta sabi da tsi, haḏ ta gala mndu wu, haḏ maḏgwirmaḏgwir da tsi wa. ¹⁸ Gwal ta ḏva zḏaku ná, zḏaku ḡa tanḡ ta sləgay, yakwani ya ta mutsu hən ná, tsaya nzaku ḏukwa.

4

Ghwaḏaka ndanu ta klata zlərdə wi

¹ Nu ta klaktá lmu nda zlərdəwi mataba ghuni na? Vəl hara'uwa skwiha kavghakavgha, ta za vgha ma vgha ghuni ya. ² Ta hara'uway kuni ta skwi, sew mutsaf a kuni wu, ka pslə kuni ta mndu. Ta mamay kuni ta skwi, triḏ mutsaf a kuni wu, ka zlərdə kuni ta wi, ka lmə kuni ta lmu. Haḏ kuni ta mutsaftá skwi ta kumə kuni wu, kabga ḏawa a kuni da Lazglafta wa. ³ Ta

* 3:9 Ngha ta Zlrafta 1:26-27.

daway kuni mndani, had kuni ta mutsafta wu, kabga nda tvani a ta dawa kuni wu, ɲa maga skwi ta zɔɔgaghunata ta dawa kuni. ⁴ Fkərwaha na! Sna a kuni kazlay: 'Dvutá ghəɲa hadik ná, ga ghuma nda Lazglafta ya kə'a ra? Mndu ya ta kuma ksa gra nda ghəɲa hadik ná, ta kumay ta nzakway ka ghuma Lazglafta. ⁵ Ta grə kuni ná, ka bətbət skwi mna defteri ta mnay kazlay: 'Dvudva Lazglafta katakata ta tsa sulkum fam tsi ma amu ya kə'a ya ra? ⁶ Ta vlay katək ta zɔɔkatakahudí ya ta fərtuta kəl defteri ka mnay kazlay: Ta pgha ghəɲ Lazglafta nda gwal ta gla ghəɲ, ama ta vlay ta zɔɔkatakahudani* ɲa gwal ta hanaganatá† ghəɲa tan kə'a ya. ⁷ Hanaganawahana ta ghəɲa ghuni ɲa Lazglafta, ka pgha kuni ta ghəɲ nda halaway ɲa hwayaghutani di'ɲ nda kaghuni. ⁸ Gavanavawagava ta Lazglafta, dza'a gavaghunavagava‡ tsatsi guli. Mbaziɲwa dzva ghuni, kaghuni gwal ta nzakway ka gwal dmaku. Ghuɔɲwa ɲudufa ghuni, kaghuni gwal nda ghwadaka ndanu. ⁹ Tapafwatapa ma vgha ghuni ta tulekatá kaghuni. Tawawatawa ta taw, mbəzawambəza ta ima taw. Ka nuna ghuɔasu ta ghuɔasu kuni ka taw. Ka nuna rfu ta rfu kuni, ka ɔasu ɲuduf. ¹⁰ Hanaganawa ghəɲa ghuni ta kəma Mgham, dza'a kapaghunaf kapa.

Ma tsə kuni ta guma ta sanlaha

¹¹ Ma vazu kuni ta rutsak ta sani nda sani. Mndu ya ta vza rutsak ta zwanama, ka ta tsanaghatá guma a tsi ná, ta vza rutsak tsa mndu ya ta zlahu. Ta tsanaghatá guma guli ta zlahu nda tsa. Ala, ka ta tsanaghatá ka ta guma ta zlahu katsi ná, nza a kagha ka mnda sna zlahu nda tsa wa, ama mnda tsa guma kagha nda tsa. ¹² Lazglafta turtukwani ta vlatá zlahu, tsatsi guli ta tsa guma. Tsatsi ta laviɲtá mbanaf, tsatsi guli ta laviɲtá zafanata. Ama wa kagha tama, ta tsanaghatá guma ta zwanama gha?

Na ghuni a mahtsim wa

¹³ Ndanana tama, fawafa ta sləməɲ, kaghuni gwal ta mnay kazlay: Gita ka mahtsim a tsi dza'a dza'a mu da luwa manda ya, ɲa zata mu ta vaku, ɲa tsakalay mu ta tsakala, ɲa mutsakta mu ta tsemi kə'a ya. ¹⁴ Tsaw sna a kaghuni ta skwi dza'a magaku mahtsim§ wa. Sna a kuni ta nzakwa hafa ghuni guli wa. Manda nzakwa kusay ta zlagapta sel, ɓats nzdani ɲa gi zwadutani ya nzakwa ghuni. ¹⁵ Skwi má da mnə kuni katək ná, «ka ta dɔafɔdva Lazglafta ta kladamapta nda hafu katsi ná, dza'a magay ɲni ta skwi manda ya, nda skwi manda ya,» ka kuni má dza'azlay. ¹⁶ Ama ndanana ná, ta ghərɔaku kuni ma ndana ghuni, ka gla ghəɲ. Ghwadaka skwi na mndərga tsa gəla ghəɲ ya. ¹⁷ Mantsa tama, mndu ya nda sna ta maga skwi dīna má ɲa magayni, ka kwalaghutá tsi ta magay ná, gaga ta dmaku.

5

¹ Ndana tama, fawafa ta sləməɲ kaghuni gwal gadghəl. Tawawa tawa ta taw, ka waha kuni ta wahu, ta ghəɲa ghuya dɔɲwa ya dza'a dɔɔgaghunaghata. ² Rwurwa skwa gadghəla ghuni ghunzəɔək, zuza zahar ta lgutha ghuni. ³ Hpaduhpada hzay* ta dasuha ghuni nda tsemi ghuni. Tsa hzayha tan ya dza'a mna gwada ta kaghuni, ɲa dughwaduta tan ta vgha ghuni, manda ya ta dghwadú vu ta skwi. Ta sagha kdakwa ghəɲa hadik ya

* 4:6 Ngha ta Mahdihi 3:34. † 4:6 Ngha ta mahdihi 3:34 mnə lu ma gwada Grek ghalya. ‡ 4:8 Gray nda Zakari 1:3, Malatsi 3:7. § 4:14 Aya 13-14: Ngha ta Mahdihi 27:1. * 5:3 Aya 2-3: Ngha ta Mata 6:19.

ná, ta tskanata kaghuni ta skwa gadghəl. ⁴ Wya plana a kuni ta nisəla gwal ta ksaghunatá slna ma vwah† wa. Nranafnra kuni ta nɔdúfa tan. Ta wahu haɲ. Ka snanaghatá tsa waha tan ya ta Lazglafta Mgham ya ta mbruta. ⁵ Zuza kuni ta mghama ghuni ma ghəɲa hadik, magamaga kuni ta skwiha ya kumarɲ maya ghuni. Nu'af nu'a kuni ta vgha ghuni, ka kzla fitika hnay. ⁶ Tsanagha tsa kuni ta guma ta gwal kul had' dmakwa tan, pslapsla kuni ta tɔkwa mnduha kul pghanɲá ghəɲ nda kaghuni.

Ksatá nɔdúf, wya Mgham Yesu ta saha

⁷ Mantsa tama zwanama dá, nzawanza nda ksa nɔdúf ha ka sagha fitika sagha Mgham. Nghawangha 6a ta mnda hva, ya ka'a ta nzata ka kzla nɔrma skwi ya ta sabi ma hadik. Nda ksa nɔdúf ta nzata tsi ka kzlay ha ka mutsaftani ta tanɲaɲa ima sləgu nda kwanaha ima fwak‡. ⁸ Kaghuni guli ná, nzawanza nda ksatá nɔdúf ka mbra kuni ta vgha, kabga ndusa fitika saha Mgham.

⁹ Zwanama dá, ma nɔdɔ kuni ta ghəɲ ta ghəɲa sani nda sani kada kwala lu tsaghunaghatá guma. Ya wya mnda tsa guma ta wa tgha. ¹⁰ Zwanama dá, klawakla ta sada satá duni nda ksa nɔdúfa la anabi, gwal si ta mna gwada nda hga Mgham. ¹¹ Nda tfawi ta ghəɲa ghuni ka anɲi ta mnay nda gwal ta ghuya danwa nda ksa nɔdúf. Sniɲsna kuni ta mna gwada ta ksatá nɔdúfa Ayuba, nda ngha kuni ta kdavakta skwi ya vlarɲ Mgham Lazglafta. Lazglafta ná, dagala tawa hidahida nda zdaku§ da tsi.

¹² Zwanama dá, sana skwi guli ná, ma waɔu kuni ta waɔu, dər nda luwa, dər nda hadik, dər nda wati ma skwa waɔu tsi. Ama ka «anɲi» tsi, ka nza tsi ka anɲi. Ka «mantsa a tsi wu,» ka nza tsi ka mantsa a wu, kada kwala kuni dɔdamta ma guma Lazglafta*.

Ndɔba dzvu ta ghəɲa danwa

¹³ Mamu sana mndu mataba ghuni ta sa duni ra? Ka ndɔba tsi ta dzvu da Lazglafta. Mamu sana mndu mataba ghuni ta rfu ra? Ka fa tsi ta laha. ¹⁴ Mamu sana mndu mataba ghuni kul dughwanaku ra? Ka hga tsi ta gwal ta ngha Igliz. Ka maga haɲ ta du'a da Lazglafta ta ghəɲani, nda pghanaghatá rdí nda hga Mgham†. ¹⁵ Ka nda nɔdúf turtuk magata lu ta tsa du'a ya katsi ná, dza'a mbanafmba ta tsa mndu kul dughwanaku ya. Dza'a mbanafmba Mgham ma tsa danwani ya. Ka si mamu dmakuha maga tsi, dza'a plinispla Lazglafta. ¹⁶ Mantsa ya tama, mnvuswa dmakwa ghuni mataba ghuni, ka maga kuni ta du'a da Lazglafta ta ghəɲa sani nda sani, kada mbaghunafta Lazglafta ma inda danwaha ghuni. Maga du'a mndu tɔkwa ná, ta ksay ta slna nda mbraku kahwathwata. ¹⁷ Iliya ná, mndu ya manda wa amu. Ka ndi'ata tsi ka maga du'a da Lazglafta, nɔ kwala imi kul sagha. Ka kwalaghutá imi ta sagha ta ghəɲa hadik ka vaku hkən nda tili mku'. ¹⁸ Tahula tsa guli, ka magəglata tsi ta du'a da Lazglafta, ka zligintá luwa ta imi, ka zlrəglaftá skwiha ta dayaku‡ ta hadik.

Vranakwa gwal ta zwaɔuta ma kahwathwata

¹⁹ Zwanama dá, ka mamu sani mataba ghuni ta di'inghuta nda kahwathwata Lazglafta, ka vranaktá sani ma mndu katsi, ²⁰ Dina ka snanɲani kazlay: Mndu ya ta vranaktá mnda dmaku ma tvi ya si zwaɔu tsi ná, mbanafmba ta

† 5:4 Gray nda Zlahu 19:13, Vrafta ta Zlahu 24:14-15. ‡ 5:7 Vrafta ta Zlahu 11:14, Yuwel 2:23.

§ 5:11 Ngha ta Ayuba 1:20-22, 2:10, 42:10-17. Nda Zabura 103:8. * 5:12 Ngha ta Mata 5:34-37.

† 5:14 Ngha ta Markus 6:13. ‡ 5:18 Aya 17-18: Ngha ta 1 Mghamha 17:1, 18:1, 18:42-45.

hafa tsa mnda dmaku ya ma mtaku. Ma tsa slna maga tsi ya guli ná, dza'a plinpla Lazglafta ta ndəghata dmakuha§.

§ 5:20 Ngha ta Mahdihdi 10:12, 1 Piyer 4:8.

Tan̄tan̄a tsghatá lwa 1 Piyer

Ga zgu

¹ I'i Piyer ghunatá mnda Yesu Kristi ta vinda na delewer na ŋa zabatá mnduha Lazglafta ta wutsatá vgha ta nzaku ka matbay ta hadika Puj nda Galat, nda Kapadus, nda Asiya, nda ya ta hadika Bitani*. ² Lazglafta ta nzakway ka Da ta zabaptá kaghuni manda va ya ghada tsi ta payafta. Ka faghutá tsi ta kaghuni ka ŋani nda ma Sulkumani nda ghuóa, ŋa nzakwa ghuni ka gwal ta snanatá gwada Yesu Kristi, ŋa wutsikaghunaftá usani ka ghuóighunista nda tsi. Ka vlaghunavla Lazglafta ta zdákatahudani nda zdakwani tani katakata.

Faftá ghəŋ ta mbaku

³ Zlzlvmama Lazglafta ta nzakway ka Dani ma Mghama mu Yesu Kristi. Ma glakwa Zdakwani, ka yaǵlatá tsi ta amu ka vlamata hafu ka lfid ma sli'aganaptani ta Yesu Kristi mataba gwal nda rwa. Mantsaya tama, mamu mu nda fata ghəŋ ta nzaku nda hafu ka lfid, ⁴ ka kzla skwi ya kul 6adzavata, kul ksə rdak, kul kdavakta, fana Lazglafta ta zwanani ta luwa. ⁵ Kaghuni, ka zlghafzlgħa kuni katsi, ta ngha kaghuni Lazglafta nda mbrakwani ŋa mbaghunafta. Tsa mbaku ya ná, ma kdavakta fitik dza'a snan̄ta kuni.

⁶ Tsaya tama kəl kuni ka nzata nda rfu. Aŋ mndani, ndanana nda ŋra ŋudufa ghuni ŋa fitik kwitikw da skwiha kavghakavgha ta dzəghaghunata. ⁷ Tsa skwiha ta dzəgha kaghuni ya ná, nda nza ŋa maran̄tá nzakwa zlghay nda ŋudufa ghuni. Ta 6adzaku na dasu mndani, ama ta famfa lu ma vu ŋa nghay ka vərdani tsi, ka ki tsi. Mantsaya nzakwani guli nda zlghay nda ŋudufa ghuni ta malapta ka dasu ya. Mantsaya tama, ŋa klaghunaktá tsa zlghay nda ŋudufa ghuni ya ta zlzlvmu, nda glaku, nda sgit, badu tsa fitik dza'a zlagapta Yesu Kristi ya. ⁸ Aŋ mndani, ta ngha† a kuni ta Yesu nda ira ghuni wa, ama dvuóva kuni, zlghafzlgħa kuni guli dər ta ngha a kuni. Tsaya ta kəl kuni ka rfu katakata kul mnavata nda wi, ⁹ kabga mutsafta ghuni ta mbaku ta nzakway ka klatá ghəŋa zlghay nda ŋudufa ghuni ya.

¹⁰ Ghalya, zban̄zba la anabi dína ta tvi ya ká Lazglafta dza'a mbanafatá mnduha, ka mnutá həŋ ta gwada ta ghəŋa tsa zdákatahudi payaghunaf Lazglafta ya. ¹¹ Ka mnə Sulkuma Kristi, ta nzakway ma ŋudufa tan̄ ta gwada ta ghuya dan̄wa ya dza'a ghuyta Kristi, ma kdaku tsi mutsa glaku. Ka ŋavatá tsa anabiha ya ka psa snan̄ta, ka yawu dza'a magakwa tsa skwi ya, nda ya ka kinawu kə'a dza'a magaku ya‡. ¹² Ka snanamtá Lazglafta ta tsa la anabi ya kazlay: Ka ŋa tan̄ a tsa gwada ya wu, ka ŋaghuni nzakwani kə'a. Ndanana, mnaghunamna gwal ta mna Lfida Gwada ta tsa skwiha ya. Nda mbrakwa Sulkum nda ghuóa ghunagata Lazglafta snaghunamtá həŋ ta tsa gwada ya. Tsa gwada ya guli ná, kuman̄kuma duhwalha Lazglafta ta snan̄ta.

Nzaku ya ta ran̄tá gwal zlghay nda ŋuduf

¹³ Tsaya tama, payavawapaya ŋa ksa slna, nzawanza nda fata ghəŋ hzlen̄a. Fafwa fa ta ndana ghuni ta zdákatahudi ya dza'a vlaghunata lu badu zlagapta

* 1:1 Gray nda Yakubu 1:1. † 1:8 Gray nda Yuhwana 20:29. ‡ 1:11 Ngha ta Zabura 22, Isaya 53, Lukwa 24:25-26.

Yesu Kristi. ¹⁴Ya nda nza kuni ka zwana Lazglafta ta snanata gwadani ya, ma zlanaj kuni ta vgha ghuni ta ghwadaka skwiha, ya si ta zdagahunata ghalya ma nzakwa ghuni ta kul snantá Lfida Gwada. ¹⁵Tsa Lazglafta ta hgaftá kaghuni ya, nda ghu6a tsatsi. Nzawanza kaghuni guli nda ghu6a manda va tsatsi. ¹⁶Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na: «Nzawanza nda ghu6a, kabga nda ghu6a^S i'i,» ka'a.

¹⁷Ka ta hgay kuni ma du'a ghuni ka «Da» ta Lazglafta, ya ta tsa guma ta ghəŋa inda mndu tafta slnani maga tsi kul gala mndu nda gala ya, nzawanza nda zləŋay ma na nzakwa ghuni tata na ghəŋa hadik na. ¹⁸Nda sna kuni kazlay, varagap ma nzaku ka rgha, zlaghunaj dzidza ghuni lu ta kaghuni kə'a. Nda dasu nda ya nda dzindar ta badzaku ya a varata lu ta kaghuni wu, ¹⁹ama nda usa Kristi* ta bluta varata lu ta kaghuni. Manda zwanja tuwak kul had maslivinza, kul had rdak tida ya, na tsa Kristi ya. ²⁰Lazglafta ta thanafta mantsaya daga ma kdaku lu zlaganaptá ghəŋa hadik, ka marigintá tsi ma na kdavakta fitik na, ŋa kata kaghuni. ²¹Nda ma tsatsi zlglafta kuni ta Lazglafta ya ta sli'aganapta ma mtaku mataba gwal nda rwa, ka vlantá glaku. Tsaya kəl kuni ka zlglafta, ka faftá ghəŋa ghuni ta Lazglafta.

²²Nda nza kuni ka gwal nda ghu6a, ma snanata ghuni ta gwada Lazglafta, ŋa dvuta ghuni ta zwanama ghuni nda ŋudufa ghuni. Gdawagda tama ta dvuvustá vgha ghuni kahwathwata nda ŋuduf turtuk. ²³Mantsa ya tama ná, nda sna kuni kazlay: Nda ya yakwa mahisa ghuni nda mbrakwa gwada Lazglafta ya ta vla hafu ta nzaku ŋa kdekedzen kə'a. Lazglafta ya kul had ta mtavata ta vlaghunata tsa hafu ya, ya ta mtaku a wa. ²⁴Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Inda mnda səla ná, manda kuzuŋ nzakwani.

Sgitani guli ná, manda vzlizla kuzuŋ nzakwani guli.

²⁵Ama gwada Lazglafta ná, ŋa kdekedzen† nzakwani,» ka'a.

Tsa gwada ya ná, tsaya Lfida Gwada ya mnaghuna lu.

2

¹Hliŋwahla ta inda ghwadaka skwiha ma ŋudufa ghuni, ma kuslember kuni ta kuslemberaku, ma pghə kuni ta wirak his ma vu, ma hara'u kuni ta hara'uwaku, ma tsanava kuni ta skwi ta mndu guli. ²Manda zwanja vzi'uwa ta mama u'a da mani ya, mantsaya ka kaghuni guli mama vərda gwada Lazglafta ŋa glay ghuni ta glaku nda tsi, ŋa mutsay ghuni ta mbaku ŋa dekdek. ³«Lawa ta kəma ta kəma, kabga tapanatapa kuni ta zdakwa* Mgham Yesu Kristi.»

⁴Gavanavawagava ta Mgham Yesu Kristi. Tsatsi tsa pala ta vla hafu wudidinj mnduha ya. Tsatsi zbap Lazglafta ta hemanata inda skwi ta wa irani. ⁵Kaghuni guli, nzawanza ka pala nda hafu mida, ya ta kəl lu ka ba həga mndərga ŋa Sulkum, ŋa nzakwa ghuni ka guyata ghəŋa gwal nda ghu6a ta vla skwi manda ya ta kumə Sulkum. Tsaya skwi ta zdaganatá Lazglafta nda ma Yesu Kristi. ⁶Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Wana zbapzba yu ta vərda palaka tughwa ba həga, ka fata ma luwa Siyuna. Mndu ya ta faftá ghəŋani tida ná, had sana skwi dza'a pghanaghatá hula dekdek wu,» ka'a.

^S 1:16 Livitik 19:2. * 1:19 Ngha ta Kwalasuha 1:20. † 1:25 Aya 24-25: Isaya 40:6-8, mnaf lu manda ya nda Grek ŋa ghalya. * 2:3 Ngha ta Zabura 34:9.

7 Ka ña kaghuni gwal ta zlgħafta ya ná, dagala sgitani, ama mantsaya a da gwal kul zlgħafta wa. Ka lu vindafta ma deftera Lazgħafta na:

«Va tsa pala wudidinj gwal ba hēga ya, ta nuta ka vārdaka pala tughwa hēga.»

8 Ka lu vindafta guli na:

«Tsa pala ya ná, ta dza mndu ka tuthun.

Tsa pala ya ta zλmbanaptá† mnduha,» ka'a.

Ta dzay ta hēj ka tuthun, kabga kwalaghuta tanj ta snanató gwada Lazgħafta. Manda tsaya thanafta Lazgħafta ta hēj daga manda ghalya.

9 Ama kaghuni ya, nda nza kaghuni ka mndēra mndu zabap Lazgħafta, ka guyata ghēja gwal ta vla skwi ña Lazgħafta, ka gwal faghu Lazgħafta ka ñani. Tsatsi ta hagāftá kaghuni ka hlagaghunapta ma grusl, ka pghaghunamta ma tsuwadák ta ndērmim lu nda ndērmima, ña mna skwi maga tsi ta malaghutá mbraku‡. 10 Ghalya ná, si nza a kuni ka mnduha Lazgħafta wu, ama ndanana, nda nza kuni ka ñani. Ghalya mutsaf a kuni ta tawa hidahida Lazgħafta wu, ama ndanana, mutsafmutsa§ kuni.

Nzawanza ta nzaku ka mnduha Lazgħafta

11 Zwanama da gwal ta dvu yu nda ñudufa da, dina ka snanā ghuni kazlay, manda matbay nzakwa ghuni, gdavata a kuni ma na ghēja hadik na wu ka'a. Tsaya ta kēl yu ka vla mbraku ña ghuni, ka wara kuni ta skwi ya ta hara'uwa kaghuni. Ya hafa ghuni ta zbē tsa skwiha ya. 12 Dina ka kuni nzaku mataba gwal kul snanā Lazgħafta. Ña nzakwani dēr má ta vaza rutsak hēj ta kaghuni, ña nghay tanj ta ñerma slna ya ta magē kuni, ña zlzlvay tanj ta Lazgħafta bađu dza'a sagha tsi da guyaku nda hēj.

13 Ma tsa nzakwa ghuni ka ña Yesu Kristi ya, hanaganawahana ta ghēja ghuni mista inda gwal ta ga mgham ta ghēja mnduha. Haninjwa ghēj mista mgham dagala, ta ga mgham ta ghēja inda skwi. 14 Haninjwa ghēja ghuni mista ñumna ya fa lu ña tsanaghatá guma ta gwal ta maga ghwadaka skwi, nda ya ña ghuba gwal maga skwi dina*. 15 Kumankuma Lazgħafta ta magay ghuni ta skwi dina, ña hanāftá wi ta gwal kul snanā skwi, ta gutá rgha tanj. 16 Nzawanza ka gwal fala'u vgha tanj. Nziya nza tsi ná, ma nza tsa fala'uwata vgha ghuni ya, ka skwi ña bukwanatá ghwadaka skwi. Ama nzawanza ta nzaku ya ta maranjá nzakwa ghuni ka gwal ta ksanatá slna ta Lazgħafta. 17 Vlawavla ta glaku ña inda mndu, dvuwadva ta zwanama ghuni ma zlgħay nda ñuduf, zlējawazlēja ta Lazgħafta, vlawavla ta glaku ña Mgham dagala.

Klawa sada Kristi

18 Kaghuni la kwalva, hanaganawa ghēja ghuni mista danahaga ghuni, ka zlēja kuni ta hēj kahwathwata. Mista gwal zda ghēja tanj nda gwal leftekwa yeya a wu, ama nduk nda ya mista gwal tēntēja nzakwa tanj tani. 19 Ka lagha mndu ka su'a ghuya danjwa, ta ghēja kumayni ta nzaku manda ya ta zdēganatá Lazgħafta, dēr má si ra a ghuyayni ta tsa danjwa ya wu katsi ná, skwi dina ya. 20 Ka lagha ghuni ka gatá gwada, ka ghuyē lu ta danjwa ña ghuni ta ghējani, ka su'aftá kuni katsi, mamu mndu dza'a ghuba kaghuni ra? Ama ka lagha ghuni ka magatá skwi dina, ka ghuyē lu ta danjwa ña ghuni ta ghējani, ka su'aftá kuni katsi, skwi dina tsaya da Lazgħafta. 21 Ka ña tsaya hgafta lu ta

† 2:8 Aya 6: Ngha ta Isaya 28:16. Aya 7: Ngha ta Zabura 118:22. Aya 8: Ngha ta Isaya 8:14. ‡ 2:9 Ngha ta Sabi 19:5-6, Isaya 43:20, Sabi 19:5, Vrafta ta Zlahu 4:20, 7:6, Isaya 43:21, 9:1. § 2:10 Huseya 1:6, 9, 2:1, 23, 25. * 2:14 Aya 13-14: Ngha ta Ruma 13:1-7.

kaghuni, kabga ghuyghuya Yesu Kristi ta danwa guli ta ghəŋa kaghuni. Tvi ya taghunap tsi ŋa ksay ghuni guli ta səlani. ²² Tsatsi ná, walaŋ a ta gatá dmaku wu, had' sana tsakalawi ta sabi ma wani† wa. ²³ Ma fitika razay mnduha, vranam a ta hən nda razu wa. Ma fitika ghuyay lu ta danwa ŋani, tha a kazlay: Nya', kabgawu na kə'a wa. Ka zlanəŋtá tsi ta ghəŋani ta Lazglafta ya ta tsa guma nda tvani ya. ²⁴ Tsatsi ka ghəŋani ta klaftá dmakwa mu ta vghani ma zlanəfta lu ta udza zlanəy. Ŋa nzakwa mu ka gwal nda rwa tvə dmaku, ŋa nzay mu ta nzakwa tdukwa. Nda ma tsa balanata ya mbaghunafta lu. ²⁵ Ghalya si nda nza kuni manda tuwakha nda zada‡, ama ndanana tama, vrakvra kuni da mnda ngha tuwak ta nghapta ka hafa ghuni guli.

3

Nzakwa i marakw nda zə'al

¹ Kaghuni guli mi'aha, haniŋwahana ta ghəŋ mista zə'alha* ghuni. Ka ta magay kuni mantsa, dər má sna a sanlaha ta gwada wu, ŋa nghay tan ta ŋərma nzakwa mi'a tan, ŋa mbədanafata tan ta nzakwa tan, dər má pslaf a kuni ta wi. ² Dza'a nghanŋgha hən ta ŋərmata nzakwa ghuni, nda ya ká kuni ta sna gwada da hən. ³ Yaha rka ghuni da nzakway ka skwa nghay wa iri, manda: 'Datá ghən ya nda bla, nda ya nda mizidikwa dasu, nda ya nda lgut nda bla nda bla† dzvani. ⁴ Ka nza rkatarka ghuni ka skwi nda difa ma ŋudufa ghuni, ka nzakwa tsi ka rka ya kul had' ta badzavata, manda: Nzaku lebfekwa, tbfekwa. Tsahaya skwi dagala sgitani da Lazglafta. ⁵ Ghalya, mantsaya si ta rka mi'aha ta fafta ghən ta Lazglafta ta rka, ma haniŋta tan ta ghəŋa tan mista zə'alha tan. ⁶ Mantsaya si ta maga Sara, ta sna gwada da Abraham. «Mghama da‡!» ka'a si ta hgay guli. Kaghuni guli ná, kwaghani kuni, ka ta magay kuni ta skwi dina, ka ksu a zlanə ta kaghuni.

⁷ Kaghuni zə'alha guli, dina ka kuni nzaku nda mi'a ghuni, ka famta kuni ta difil ma ghən, ya gwal nda hta mbrakwa tan hahən. Ka vla kuni ta sgit§ ŋa tan, kabga tsa hafu ya ta vlə Lazglafta ka zdakatahudani ya ná, nda hahən tani, nda kaghuni tani mida. Ka mantsaya ka kuni magay na: Ta snay Lazglafta ta du'a ghuni.

Ghuya danwa ta ghəŋa maga skwi dina

⁸ Ŋa kdinŋa ná, guyaya guya ta ndana ghuni kaskwa turtuk, tawavuswa hidahida, dɔvuvuswa vgha ghuni ka zwanama nda kwaghama, magawa zdaku nzawanza nda hanatá ghən. ⁹ Ka magamaga mndu ta ghwadaka skwi, ma vranam ka nda ghwadaka skwi. Ka razaghaf raza mndu, ma vranam ka nda razu, «katək na tfanaghatfa ta wi*,» kabga ŋa tsaya hgafta Lazglafta ta kaghuni, ŋa tfaqhunaghatani ta wi ta kaghuni guli. ¹⁰ Ka lu vindafta ma deftera Lazglafta na:

«Ka ta kumay mndu ta zdakwa nzakwani,
ka ta kumay mndu ta rfayni ta rfu ma nzakwani,
ksanatani ta ghanikani, zlanətani ta tsakalawi.

¹¹ Zlanətani ta maga ghwadaka skwi, ka maga skwi dina.

Zbayni ta zdaku ka ŋavata mistani.

¹² Nda fa ira Lazglafta ta gwal ta maga skwi tdukwa.

† 2:22 Ngha ta Isaya 53:9. ‡ 2:25 Aya 24-25: Ta gray lu nda Isaya 53:4-6. * 3:1 Ngha ta Afisus 5:22, Kwalasuha 3:18. † 3:3 Ngha ta 1 Timute. 2:9. ‡ 3:6 Ngha ta Zrafta 18:12. § 3:7 Ngha ta Afisus 5:25, Kwalasuha 3:19. * 3:9 Ngha ta Mata 5:44.

Nda fa sləmənani ka sna du'a tanj.
Ama gwal ta maga ghwadaka skwi ná,
ta mbədanambəda Lazglafta ta hul ta hən[†],» ka'a.

¹³ Ka navaŋa kuni ka maga skwi dina ná, wati ma mndu ya dza'a maga ghwadaka skwi ŋa ghuni na? ¹⁴ Anj mndani dər má ta ghuyay kuni ta danwa ta ghəŋa vəl magay ghuni ta skwi tdukwa ná, dza'a rfay kuni ta rfu. Ma zləŋ kuni ta gwal ta kuma magaghunata ghwadaka skwi. Ma tdu tsi ta nudufa ghuni. ¹⁵ Fafwafa ta ghəŋa ghuni ta Yesu Kristi turtukwani, ka ga tsi ta mgham[‡] ma nudufa ghuni. Fata kaghuni ta ghəŋa ghuni ŋa ghuni ŋa zlgħawi da inda gwal ta dawaghunata ka kabgawu kəl kaghuni ka faftá ghəŋa ghuni ta Yesu Kristi. ¹⁶ Ta zlgħə kuni ta tsa wi ya, zlgħawazlgħa nda hanatá ghən, nda ya nda vla glaku ŋa tanj guli. Gədata kaghuni ta maga tsa skwi dina ya ŋaghuni, kada ksuta tsi ka hula ta hən, dər klafkla hən ta kaghuni ka ghwadaka mnduha, ka raraza nər mata nzakwa ghuni ta tva Kristi. ¹⁷ Ta dran ghuya danwa ta ghəŋa maga skwi dina, ka si mantsaya kumanja Lazglafta, ka ghuyay ta ghəŋa magatá ghwadaka skwi. ¹⁸ Mantsaya luta tsi guli nda Yesu Kristi, tsatsi ta nzakway ka tdukwa mndu, ka mtutá tsi turtuktuk ta ghəŋa ghwadaka mnduha, ŋa bhadamaghata da Lazglafta. Ma nzakwani ma slu'uvgha dzata lu, ka nzaku tsi nda hafu ma SulkumŠ. ¹⁹ Nda mbra tsa Sulkum ya. Ka laha tsi da mna gwada Lazglafta ŋa sulkumha tsam lu ma gamak. ²⁰ Tsa sulkumha ya ná, hahən gwal ta kwalaghuta snanata gwada Lazglafta ghalya. Anj mndani, nzəvanzəda Lazglafta ka ksanatá nudufani ma fitika tsay Nuhu ta kwambalu. Ka mba'atá mbsaka mnduha hutsekw ma tsa imi* ya nda ma tsa kwambalu ya. Tghas yeya hən kwenkwen. ²¹ Tsa imi ya ná, gray nda batem ta mba kaghuni gitana ya. Rdak ta vgha a ta ghuəu na batem wa. Magaftá batem ná, vlanja mu ta ghəŋa mu ta Lazglafta nda vərda nudufa mu ya. Ndana guli, ta mbay batem ta kaghuni nda ma sli'agapta Yesu Kristi ma mtaku. ²² Vraghuvra Yesu Kristi ta luwa, ta nzaku nda ga zəghwa Lazglafta, ta ga mgham ta ghəŋa duhwalha Lazglafta, nda inda sanlaha ma skwiha nda mbra nda mbra.

4

Maga skwi ya ta zdəganatá Lazglafta

¹ Nda sna mu kazlay: Ghuyghuya Kristi ta danwa ma slu'uvgha ka'a. Kaghuni guli, nzawanza nda fata vgha ŋa ghuyay manda ŋani. Mndu ta ghuytá danwa ma slu'uvgha ná, had ta gəgəltá dmaku wa. ² Ma na pdakwa fitik ŋa zay ghuni nda hafu ta na ghəŋa hadik na ná, nzawanza ta nzaku manda ya ta zdəganatá Lazglafta, manda ya ta hara'u slu'uvgha ya a wa. ³ Ma nzakwagapta ghuni manda ghalya ná, mburapmbura kuni ma maga skwi ta zdəganatá gwal kul snantá Lazglafta. Ma magay ghuni ta sli'insli'ın, nda hara'u ta iri, nda ghuyaku, nda zďakwa skwi katakata, nda sasaku, nda manzakdawaya skwa wuyayha. ⁴ Ndanana tama, ta ndərmim nda ndərmima gwal kul snantá Lazglafta ta kwalaghuta ghuni ta gugəltá ghən nda hən ma tsa nzakwa sli'insli'ın ya, ka razu hən ta kaghuni. ⁵ Ama hahən nda wa tanj dza'a mnanjá sna tanj ta kəma Lazglafta ya nda fa vghani ŋa tsanaghatá guma ta gwal nda hafu nda gwal nda rwa tani. ⁶ Tsaya kəl lu ka

[†] 3:12 Aya 10-12: Ngha ta Zabura 34:13-17. [‡] 3:15 Ngha ta Mata 5:10, aya 14-15: ngha ta Isaya 8:12-13. [§] 3:18 Ngha ta Ruma 1:4. * 3:20 Ngha ta Zlrafta 6:1-7:24.

mnanatá Lfída Gwada ta dər gwal nda rwa, ɲa nzakwa taɲ nda hafu manda ya ta kumə Lazglafta nda ma Sulkum dər má tsanaghatsa Lazglafta ta guma ta həɲ ma ghəɲa hadik, manda va ɲa hamata mnda səla.

Nzaku ma guyatá ghəɲ

⁷ Ndusakndusa kdavakta fitika inda skwi. Nzawanza hzleɲa nda difil ma ghəɲ, ɲa ɲavata ghuni ma maga du'a. ⁸ Mali ma inda skwi ná, tsaya gdavata ghuni nda dvuvustá vgha nda ɲuduf turtuk sani nda sani, kabga ta tiɲway dvu ta mndu ɲa plinistá ndəghata dmakwa* mnduha. ⁹ Ma rurunwaku kuni ta rurunwaku ta tsu'a matbay ta lagha da kaghuni. ¹⁰ Inda kaghuni, magawamaga ta slna nda tvani ɲa sanlaha nda skwi ya vlaghuna Lazglafta. Mantsaya dza'a kəl kuni ka nzakway ka vərda gwal ta ksa slna nda zdakatahudi kavghakavgha ya ta vlə Lazglafta. ¹¹ Ka vlanɲla Lazglafta ta mbrakwa gwada ta mndu katsi, ka mna tsi ta skwi mnana Lazglafta. Mndu ya vlanɲ Lazglafta ta mbrakwa maganata† slna ta mndu guli, ka maga tsi nda mbraku ya vlanɲ Lazglafta. Magawamaga mantsaya ɲa zləzlvay mnduha ta Lazglafta ma inda skwi, kabga Yesu Kristi. ɲani glaku, nda mbraku, ɲa kdekedzeɲ. Amin!

Ghuya daɲwa nzaku ka mnda Kristi

¹² Zwanama da gwal ta dvu yu, yaha kuni da ndərmima ghuya daɲwaha ya ta fwaghunata da nzaku tsi ka skwa madukwa da kaghuni. ¹³ Rfawarfa ta rfu katək, nda nzakwa ghuni kawadaga nda Kristi ma ghuya daɲwa, kada ndəghafta ɲudufa ghuni nda rfu bađu dza'a maraɲta tsi ta glakwani ɲa inda mndu. ¹⁴ Ka ta razay mnduha ta kaghuni, ta ghəɲa nzakwa ghuni ka ɲa Kristi katsi, rfawarfa ta rfu kabga ta nzaku Sulkum ya dagala ta nzakway ka Sulkuma Lazglafta ta ghəɲa kaghuni. ¹⁵ Ka ta ghuyay sani mataba ghuni ta daɲwa katsi, ma nza tsi, kabga vəl dzatani ta mndu, kabga ghalatani ta ghali, kabga vəl magatani ta ghwadaka skwi, kabga vəl valamtani da skwi kul nghanata. ¹⁶ Ala, ka lagha mndu ka ghuya daɲwa, kabga vəl nzakwani ka krista katsi, yaha tsaya da ksay ka skwa hula. Katək na, ka rfa tsi ta Lazglafta ta ghəɲa vəl favatani ta tsa hgu ya.

¹⁷ Saghasa fitik ɲa zltraftá Lazglafta ta tsa guma. Tiɲəl ta ghəɲa həgani dza'a zltrafta tsi ta tsay. Ala, ka si nda amu ka lu zltrafta katsi, kinawu dza'a kdavakta tsi ta ghəɲa gwal kul snatá Lfída Gwada Lazglafta na? ¹⁸ Ka lu vindafata ma deftera Lazglafta na:

«Ka nda daɲwa mbafta mndu tdukwa katsi, kinawu dza'a kdavakta ɲa ghwadaka mnduha, nda gwal ta ga dmaku‡ na?»
ka'a.

¹⁹ Tsaya tama, gwal ta ghuya daɲwa manda ya ta kumə Lazglafta ya, ka gdata həɲ ta maga skwi dina. Ka fanamta həɲ ta ghəɲa taɲ ma dzvu ta Lazglafta ya ta magaftá həɲ, kul had ta mbədanaftá skwi mna tsi ya.

5

¹ Ndanana tama, wya ka yu ta mnanatá la galata mndu ta ngha Igliz mataba ghuni. I'i guli ná, glata mndu yu manda va hahəɲ. Maslamtsəka ghuya ta daɲwa ghuyə Kristi yu, dza'a mutsay i'i guli ta mayaka da ma glakwa Kristi ya dza'a maraɲta Lazglafta. ² Wyawa dzvu, ka ngha kuni ta bra ya

* 4:8 Ngha ta Mahdihi 10:12, Yakubu 5:20. † 4:11 Ngha ta Slna gwal ghunay 6:2-4, Ruma 12:7.

‡ 4:18 Ngha ta Mahdihi 11:31, Irmija 25:29.

faghunam* Lazglafta ma dzvu. Nghawangha nda n̄uduf turtuk manda ya ta kumə Lazglafta. Ma nza tsi ka mbla kaghuni nda mbla. Ma magə kuni kabga n̄a mutsa tseḏi, ama magawamaga kabga d̄vu. ³ Ma zbə kuni ta ga má mghammgham ta ghəḅa gwal pghaghunam Lazglafta ma dzvu. Nzawanza ka gwal n̄a ksay tan̄ ta saḏa ghuni. ⁴ Ka mantsaya ka kuni magay, baḏu zlagagaghata mghama gwal ta ngha rini ná, n̄a mutsay ghuni ta zewzewa nda sgit tida, kul b̄adzavata ya.

⁵ Kaghuni guli duhwalha, hanaganawa ghəḅ mista la galata mndu ta ngha Igliz. Kaghuni demdem nzawanza nda hanatá ghəḅ ma gwaya vgha ghuni, kabga «zdəgana a gwal ta gla ghəḅ ta Lazglafta wu, ama ta zd̄anaḅ zḏa ta huḏi ta gwal ta hanaganatá† ghəḅ.» ⁶ Hanaganawa ghəḅ mista mbrakwa Lazglafta, kada kapaghunafta tsi ma fitik ya kuman‡ tsi. ⁷ Pəghanamwa pgha ma dzvu ta inda ḏaḅwa ghuni, kabga tsatsi ta nghapta ka kaghuni§.

⁸ Nzawanza hzleḅa nda difil, kabga ta pgha buḏukwa ghuma ghuni halaway manda rveri ta hurgu ta zba skwi n̄a dughwaḏutani. ⁹ Dihavawa diha ma zlghay nda n̄uduf, ma zlanəḅ kuni ta tvi. Nda sna kuni kazlay: Mndərga va tsa ḏaḅwa ya ná, slanaghasla ta inda zwanama ghuni ta ghəḅa haḏik demdem kə'a. ¹⁰ Tahula ghuyta ghuni ta ḏaḅwa ma fitik kwitikw ya, dza'a vlaghunavla Lazglafta ya ta gḏata ta vla zḏakatahuḏi, ta hgaftá kaghuni ma Yesu Kristi, n̄a lami ḏa glakwani ya n̄a kḏekedzeḅ, n̄a payafta tsatsi kaghəḅani ta kaghuni, n̄a dihaghunatani, n̄a mbraghunaftani, n̄a kwala skwi kul gigidaḅtá kaghuni. ¹¹ N̄ani mbraku n̄a kḏekedzeḅ. Amin!

Ga zgu

¹² Silveḅ ta katihata kəl yu ka vindaghunaftá na zwaḅa ḏelewer na. Nda sna yu kazlay: N̄erma mndu ya kə'a* ta tva Lazglafta. N̄a vlaghunatá mbraku kəl yu ka vindaghunafta. Nda ya n̄a graghunaftá kahwathwata zḏakatahuda Lazglafta. Dihavawa diha nda mbraku ta tsa zḏakatahuda Lazglafta ya.

¹³ Ta ga zgu Igliz ma Babila n̄a ghuni, gwal ḏagap Lazglafta manda va kaghuni guli. Ta ga zgu zwaḅa† ḏa Markus guli n̄a ghuni. ¹⁴ Guvuswa ga ta zgu sani nda sani nda brusa vgha hmətət.

Ka nza zḏakatahuda Lazglafta nda kaghuni demdem, kaghuni gwal ma Kristi ya.

* 5:2 Ngha ta Yuhwana 21:15-17, Slna gwal ghunay 20:28. † 5:5 Ngha ta Mahdiḏi 3:34. ‡ 5:6 Ngha ta Mata 23:12, Lukwa 14:11, 18:14. § 5:7 Ngha ta Zabura 55:23. * 5:12 Silas: Ngha ta Slna gwal ghunay 15:22, 40. † 5:13 Babila: Ngha ta Suna Yuhwana 17:5, Slna gwal ghunay 12:12, 25, 13:13, 15:37-39, Kwalasuha 4:10, Filipiya. 24. Zwaḅa ḏa: Ma sulkum (ngha ta 1 Timute. 1:2.).

Mahisa tsghatá lwa 2 Piyer

Ga zgu

¹ I'i Simurj Piyer ta nzakway ka kwalva nda ya ka ghunatá mnda Yesu Kristi ta vinda na delewer ná, ña gwal ta mutsaftá zlgħay nda ñuduf ka guram nda va ñarñi, nda ma zdákwa Lazglafta nda Yesu Kristi. ² Ka sgaghunagħa sga Lazglafta ta zdákataħudí nda zdaku ma snarjta i Lazglafta nda Yesu Kristi Mghama mu.

Nzaku ya ta ranjta mnda zlgħay nda ñuduf

³ Yesu Kristi ta snamamtá Lazglafta ya ta hgafatá amu ña dguvusta mu ta glakwani nda zdakwani. Mantsa tama, ka vlamatá tsi nda ma mbrakwani ta inda skwi ya ta ramata, ña nzay mu ta nzaku manda ya ta zdaganatá Lazglafta. ⁴ Nda ma tsa skwiħa ya vlamata tsi ta tsa skwiħa ta dínuta katakata, ya tamaf tsi ta imi ta sləmən daga manda ghalya ña vlamata ya. Ma mutsafta ghuni ta tsa skwiħa ya, lavinĵa kuni ta ndapta ma ghwadaka skwiħa ya ta hara 'uwa iri ta ghəña hadik, ka ksay ghuni ta sada Lazglafta. ⁵ Mantsaya tama, ñavawa ña ka sganaghata kuni ta ghəña zlgħay nda ñudufa ghuni ta nzaku dina. Ta ghəña nzaku dina, ka sganaghata kuni ta snarjta skwi. ⁶ Ta ghəña snarjta skwi, ka sganaghata kuni ta ksanatá ghəñ. Ta ghəña ksanatá ghəñ, ka sganaghata kuni ta ñavata. Ta ghəña ñavata, ka sganaghata kuni ta nzaku ta zdaganatá Lazglafta. ⁷ Ta ghəña nzaku ta zdaganatá Lazglafta, ka sganaghata kuni ta nzaku hmətət manda la zwanama. Ta ghəña nzaku hmətət manda la zwanama, dvutá mndu. ⁸ Ka mamu kuni nda mndərga tsa nzaku ya, ta gdavagda kuni ta maga slna nda tsi katsi, had kuni dza'a nzata nda zbukwatá vgha wa. Dza'a dza'a kuni ta kəma takma nda snarjta Mghama mu Yesu Kristi. ⁹ Mndu kul had nda mndərga tsa nzaku ya ná, manda ghulpata mndu ta lulumaku ya nzakwani. Zanapza ta tsa mbanaf Lazglafta ma dmakuhani maga tsi ghalya ya.

¹⁰ Tsaya tama zwanama da, ñavawaña ka nzafta kuni ta tsa hgu hgaf Lazglafta ta kaghuni, ka dagaptá kaghuni ya. Ka mantsaya ka kuni magay had kuni dza'a dədamta da ghwadaka skwi wa. ¹¹ Mantsaya, nda fa ghəña ghuni ta gunaghunata Lazglafta ta watgha lami da ga mgham ña kdəkedzəñ ta nzakway ka ña Yesu Kristi Mghama mu, ta mba amu ya guli.

¹² Tsaya ta kəl yu ka gdavata ta hava tsa skwiħa ya ña ghuni, dər má nda ghada snarjta ghuni, ta ñavaña kuni ma tsa kahwathwata taghaghunaf lu ya. ¹³ Ka tata hafu yu katsi ná, nda nza ka skwi dina na havay da ta tsa skwiħa ya ñaghuni, kada nzata kuni nda fatá ghəñ hzlerja. ¹⁴ Nda sna yu kazlay: Ta ghwan a kdavakta hafa da ma na ghəña hadik na wu kə'a, manda ya snidim Mghama da Yesu Kristi. ¹⁵ Ama dza'a magay yu ta kdavakta mbrakwa da, ña nzakwani dər má nda mta yu, ña lavinĵa ghuni ta hava tsa skwiħa ya.

Gwal ta nghanjta glakwa Kristi

¹⁶ Ma fitika mnaghunata ñni ta saha dza'a saha Yesu Kristi ma mbrakwani ná, prukutunzum ya gi ta tsa'ata mnduha ma ghəña tarj a mnaghuna ñni wu, ama skwi ghada añni ta nghanjta mbrakwani nda ira ñni ya mnaghuna ñni. ¹⁷ Ma fitika mutsaftani ta sgit, nda glaku da Lazglafta ta nzakway ka Da ná,

hada an̄ni. Nda sna an̄ni nda slēmən̄ja n̄ni ta mn̄ə Lazglafta ya ta hemanatá inda skwi kazlay: Nana na zwan̄ja dá ya d̄vu yu ta zd̄əgihata katakata kə'a. ¹⁸ Vərdá an̄ni ka ghən̄ja n̄ni ta snan̄tá saha tsa lwi ya daga ta luwa, ma fitika nzakwa n̄ni kawadaga nda tsi ta ghwá nda ghuḅa*.

¹⁹ Ta ghən̄ja tsaya guli ná, nda fa ghən̄ja n̄ni ta gwadá ya klak la anabi. Dina má ka n̄anata ghuni dásuwa ta tsa gwadaha tan̄ ya, kabga nda nza manda pitir̄la, ya ta tsuwadákaku ma grum. Dina ka gdata ghuni ta snay, ha ka tsad̄ata vli, ka safa gumbəzla n̄ja nghan̄ta ghuni ta tsalatá inda skwi ma n̄udufa ghuni. ²⁰ Karaku ná, wya skwi n̄ja snan̄ta ghuni: Tsa gwadaha hlak la anabi ghalya, ka vindamta ma deftera Lazglafta ya ná, tsa a ma ghən̄ja tan̄ a hən̄j wa. ²¹ Tsa gwadaha hlak la anabi ya ná, had̄ ya walan̄j mnda s̄əla ta tsa'ata ma ghən̄jani wa. Sulkum nda ghuḅa ta vlan̄tá mbraku ta hən̄j, n̄ja mna skwi ya mnanaf Lazglafta ta hən̄j.

2

Ghwadaka anabiha

¹ Ghalya, zlagapzłaga ghwadaka anabiha mataba mnduha Lazglafta, mantsaya guli dza'a zlagapta ghwadaka gwal tagha skwi mataba ghuni. Dza'a kladamkla hən̄j ta ghwadaka tagha skwi n̄ja zad̄in̄tá mnduha, n̄ja vz̄injta tan̄ ta Yesu Kristi ta nzakway ka mnda tagha skwi ta mbanaf̄tá hən̄j ya. Mantsaya gi dza'a td̄akta hən̄j ta zad̄aku ta ghən̄ja tan̄. ² Nda ndəgha gwal dza'a ksa s̄əla tan̄ ma tsa ghwadaka nzaku ya, n̄ja razay mnduha ta v̄ərdá tva Lazglafta kabga hahən̄j. ³ Ta tad̄aku ira tsa ghwadaka mnduha ya ta skwa mndu, n̄ja tsakalay tan̄ ta wi n̄ja gatugadughunustá skwa ghuni. Tsaw nda ghada tsatá guma ta ghən̄ja tan̄ daga manda ghalya, ta kzlaykzlay zad̄aku ta hən̄j.

⁴ D̄ər tsa duhwalha Lazglafta ta ga ta dmaku ghalya ya ná, złana a Lazglafta ta hən̄j mantsa wa. Ama ka pghaghatá tsi ta hən̄j da d̄uda vu, ka tsamtá hən̄j nda zidá ma grum, ka kzla fitika guma. ⁵ Tsa mnduha ghalya ta gatá dmaku ya guli ná, złana a Lazglafta ta hən̄j mantsaya guli wa. Ka zad̄anatá tsi ta tsa gwal ta maga ghwadaka skwi ya nda ima mabudbud̄. Ta ghən̄ja Nuhu si ta mnay n̄ja mnduha kazlay: Magawa skwi td̄ukwa kə'a yeya mbanaf tsi, nda sanlaha ma mnduha* ndəf̄án̄j guli. ⁶ Mantsaya tsanaghata tsi ta guma ta luwa Suduma nda Gwamura guli, ka zad̄anatá tsi ta hən̄j nda vu, ka nin̄tá hən̄j ka hutid̄if. Mantsaya maran̄jta tsi ta gwal ta maga ghwadaka skwi kə'a dza'a slanaghatá hən̄j†. ⁷ Ludu ná, td̄ukwa mndu ya. Ta kuzlan̄kuzla tsa maga sli'insli'in̄j ta magə gwal ma luwa Suduma ya ta n̄udufani katakata‡. ⁸ Mataba tan̄ ta nzakwa tsa td̄ukwa mndu ya. Inda fitik ta nghan̄j, ta snay, ta inda tsa sli'insli'in̄j ta magə hən̄j ta hla s̄əla mndu ya. Ta gurdá n̄udufani, kabga td̄ukwa mndu tsatsi. ⁹ Tsaya tama ná, nda sna Mgham Lazglafta kə'a ta h̄ligin̄tá td̄ukwa mnduha ma skwi ta dzəghan̄tá hən̄j. Nda sna guli kə'a ta pghaghutá gwal ta maga ghwadaka skwi n̄ja ganaptá iri ta hən̄j bad̄u fitika tsa guma. ¹⁰ Katkatatani ná, ta ghən̄ja gwal ta maga ghwadaka skwi kuman̄j slu'uvgha tan̄, nda gwal ta h̄ərtətatá ga mghama Lazglafta, dza'a tsi giri n̄ja tan̄.

Tsa mnduha ta tagha ghwadaka skwi ya ná, had̄ hula ta wa ira tan̄ wa. Ta gla ghən̄j hən̄j. Vla a hən̄j ta glaku n̄ja duhwala Lazglafta ta luwa wa. Ta

* **1:18** Aya 17-18: Ngha ta Mata 17:1-5, Markus 9:2-7, Lukwa 9:28-35.
 † **2:6** Ngha ta Złrafta 19:24. ‡ **2:7** Ngha ta Złrafta 19:1-16.

* **2:5** Ngha ta Złrafta

razu nda raza hən̄. ¹¹ Dər duhwalha Lazglafta ya ta malaghutá tsa gwal ta tagha ghwadaka skwi nda mbraku ya má, had' hən̄ ta ghubasa hən̄, ka raza hən̄ ta kama Lazglafta wa. ¹² Tsa mnduha ya ná, had' ghən̄ da hən̄ wa. Manda nimitak ta yaku n̄a kasuta, ka pslinjá hən̄ ya, ka hən̄ ta magaku. Dər skwi kul snanjá hən̄ tsi ná, razay tan̄ n̄a tan̄. Manda va tsaya ná, dza'a zadanazada lu ta hən̄ manda nimitakha. ¹³ Nda ghuya dan̄wa dza'a vranamta Lazglafta ta hən̄. Manda ya ghuyanap hahən̄ ta dan̄wa ta sanlaha ya. Ka skwa zdanafá vgha ta hən̄ ka hən̄ klaftá sasaku, nda maga sli'in̄sli'in̄ dər nda fitik ma ghən̄ tsi. Ka skwa hula nzamta tan̄ mataba ghuni, ta kuzlaku ta n̄uduf guli. Ta zay hən̄ ta say hən̄ kawadaga nda kaghuni, ama mbədəta tan̄ ta hul ná, skwi ta kumə maya§ tan̄ ta magə hən̄. ¹⁴ Ta tadaku ira tan̄ ta mi'aha, hərfava a hən̄ ma vəl maga dmaku wa. Bla a ta barafra hən̄ ta gwal nda hta mbrakwa tan̄ ka pghamtá hən̄ da dmaku wa. Yukyukyuk ka ira tan̄ ta tadaku ta skwiha. Mndərga tsahaya ma mnduha ná, nda ghada ksuta guma Lazglafta ta hən̄. ¹⁵ Zlun̄zla hən̄ ta vədaka tvi, ka zwaduta, ka ksaghatá tvi manda n̄a Balama zwan̄a Baswara zdugudun̄ tsemi ka magatá tsi ta ghwadaka skwi ya. ¹⁶ Ka dvanaghatá lu ta ghən̄a kwalaghutani ta snatá gwada, ha ka gwadganatá kdih kul had' ta gwada ya nda gwada manda va n̄a mndu. Ka hanafá tsi ta tvi ta tsa anabi* ya yaha da gəgəltá tsa rghani ya.

¹⁷ Ka guram nda ghwa swi'ap imi mida tsa mnduha ta tagha ghwadaka skwi ya, ka guram nda ghwayak ta turinjta falak ya hən̄ guli. Payanapaya Lazglafta ta vli ta hən̄ ma grusl tđik katakata. ¹⁸ Ta ghərbaku hən̄ ka yawu bətbət, ka bara gwal tsaghuta tan̄ yeya ta vgha nda gwal ta gdáta ta nzaku ma dmaku. ¹⁹ «Falau' vgha ghuni dza'azlay,» ka hən̄ ta mnay n̄a tan̄. Hahən̄ ya kay tatan̄, nda ghada nzatá hən̄ ka vu'a bədzaku ta kla hən̄ da zadaku. Nda sna kuni ná, ka nu tsa skwi ta hbutá tsa mndu ya ná, vu'a tsa skwi ya tsa mndu ya. ²⁰ Ka lagha tsa gwal ta zlu'agaptá vgha ma ghwadaka skwi ta badza mndu ma ghən̄a hadik ya, manda snanjta tan̄ ta Mghama mu Yesu Kristi ta nzakway ka mnda mba amu ya guli, ka vrəglamta da maga tsa ghwadaka skwi ya katsi, dza'a malaghumala badzatá hən̄ ka nzakwa tan̄ tan̄tan̄. ²¹ Ta dər má kwala tan̄ kul snanjá tsa tvi tđukwa ya, ka ya ghada hən̄ ta snanjá tsa tvi ya dīnadīna, tahula tsa, ka zlanavata tan̄ ta zlahuha Lazglafta ya mnana lu ta hən̄. ²² Tsa skwi ta slanaghatá hən̄ ya, maran̄mara kazlay: Kahwathwata tsa gwada mahdihdi ta mnata ya kə'a. Ka'a na: «Ta vradaghavra kri da ni'iglaftá vnihatá vnihani†.» «Tahula mbazanatá mbaza ta ghuvazu ná, n̄a vrəglamtani da dzazlak guli,» ka'a ya.

3

Faftá ghən̄ ta vragata Mgham Yesu

¹ Graha da ya ta d̄vu yu, mahisa delewera da nana vindaghunaf yu na. Ma tsəna delewera da his vindaghunaf yu na ná, vraftá ya ta vrafta yu ta skwiha ya ghada kuni ta snanjta, n̄a ndanay ghuni ta ndanu nda tvani ta ghən̄a tan̄. ² Ta kumay yu ta ndanay ghuni ta skwiha ya mna la anabi nda ghuba ghalya. Nda zlahu Mgham Yesu Kristi ta nzakway ka mnda mba amu, taghaghunaf gwal ghunay, ghunədaghunagha lu ya. ³ Skwi n̄a snanjta ghuni karaku ná, dīna ka snanjta ghuni kazlay: Ma ndusakta kdavakta fitik ná, dza'a sli'agapsli'a inda gwal ta maga skwi manda ya kuman̄ ghən̄a tan̄, dza'a

§ 2:13 Ngha ta Yuda aya 12. * 2:16 Aya 15-16: Ngha ta Mbsak 22:4-35. † 2:22 Ngha ta Mahdihdi 26:11.

ghuḅasay həj ta kaghuni kə'a. ⁴ «Dza'a vragavra yu a katsi tamaftá imi ta sləməj kay ra? Ga tsi kay ka na? Ka yawu rwakta dzidziha mu, ta nzaku inda skwi manda va vlani daga ka yawu zlagapta ghəja hadik,» ka həj. ⁵ Gwal ta mnay mantsaya ná, mamu skwi ya nda maya zanap həj ka palama. Daga manda ghalya ta magaftá Lazglafta nda gwaḁani ta luwa nda hadik. Kligij ma imi lu ta hadik, nda imi guli magafta lu ta hadik. ⁶ Nda imi ta nzakway ka ima mabudbud' zadanamta* Lazglafta ta ghəja hadik ghalya. ⁷ Na luwa nda ghəja hadik ta nghə mu ndanana ná, va tsa gwada Lazglafta ya ta ŋanata, ŋa zadanata nda vu. Ŋananja ta həj ha sagha fitika guma, ŋa zadanatá ghwaḁaka mnduha.

⁸ Graha ḁa gwal ta ḁvu yu, mamu skwi turtuk dza'a kwal kuni zanapta: Da Mgham Lazglafta ná, fitik turtuk ya ná, manda fitik dəmbu' nzakwani. Fitik dəmbu' ya guli ná, manda fitik turtuk† nzakwani. ⁹ Gərḁa a Lazglafta ka maga skwi ya tamaf tsi ta imi ta sləməj manda ya ta ndanu sanlaha ya wa. Ama kaghuni nza tsi katək ka kzlay, kabga va a ta zadavaghuta dər wati ma mndu wa. Ta kumay katək ta mutsafta inda mndu ta mbəḁanaftá nzakwani.

¹⁰ Nduk nda tsaya tani ná, dza'a sagha manda ghali tsa fitika Mgham Yesu ya. Ma tsa fitik ya dza'a nda sna lu ta ghudzagata skwi nda mbraku, ŋa zwaḁuta luwa gi rək. Ŋa drinta vu ta inda skwi ta luwa, ŋa zwaḁuta‡ ghəja hadik nda inda skwi mida tani. ¹¹ Ka si mantsa dza'a zwaḁuta inda tsa skwiha ya ná, mndarga wati nzaku ta raku ŋa nzakway ghuni? Nzawanza ta nzaku ya nda ghuḁa. Ka vlanja kuni ta ghəja ghuni ta Lazglafta ma inda skwi. ¹² Kzlawakzla ta tsa fitika Lazglafta ya, ka ŋavata kuni nda inda mbrakwa ghuni ŋa sagha tsa fitik ya gi misimmisim. Tsa fitik dza'a zadanata lu ta luwa ŋa nu'uta inda skwi da vu ya, tsa fitik ya. ¹³ Ta kzlaykzlay mu ta tsa lfida luwa nda tsa lfida hadik§, ma vli ya dza'a gḁavata nzaku tḁukwa manda ya tamaf tsi ta imi ta sləməj ya.

¹⁴ Tsaya tama graha ḁa ya ta ḁvu yu, ŋavawa ŋa, ŋa slaghunaghatani nzidid kul had sana skwi ta kaghuni, ŋa nzakwa ghuni nda zḁaku nda tsi. ¹⁵ Havakwahava kazlay: Skwi ya kəl Mgham Yesu ka gərḁaku ná, kabga ŋa mutsafta mnduha ta mbəḁanaftá nzakwa tan, ŋa mbanaftani ta həj ya kə'a. Manda va tsaya vindaghunafta zwanjama mu Pwal ya ta ḁvu mu guli nda difil ya vlanj Lazglafta. ¹⁶ Tsaya skwi ta mnə tsi ma inda delewerhani ya, ta gwaḁo tsi ta gwaḁa ta ghəja mndəra tsa skwiha ya. Mamu sana skwi ya nda bla ta vindamta tsi ma tsa delewerhani ya, ta tərḁanafta gwal kul snaḁtá skwi, nda gwal kul taghaku skwa tan, ta klatá ghəja skwi mida. Manda va tsaya ta snuta həj ta magay nda sana vliha ma skwi vindaf lu ma sanlaha ma delewer. Manda tsaya ta klanakta hahəj ka ghəja tan ta zḁaku.

¹⁷ Kaghuni graha ḁa ya ta ḁvu yu, snaghunamsna lu ndana tama. Dasuwa ka kuni, yaha krughuva ghwaḁaka mnduha da zadighunista da tsaghutá kuni ta vgħa ta fatá ghəja ghuni. ¹⁸ Ama gḁavawagḁa ta dza'a ta kəma ta kəma na snaḁtá Mghama mu Yesu Kristi mnda mba amu, ŋa vlaghunatani ta zḁakatahudani. Ŋani glaku, daga ndanana nda ya ŋa kḁekedzej. Amin!

* 3:6 Aya 5: Ngha ta Zlrafta 1:6-9, aya 6: Ngha ta Zlrafta 7:11. † 3:8 Ngha ta Zabura 90:4. ‡ 3:10 Ngha ta Mata 24:43-44, Lukwa 12:39-40, 1 Tesalunik 5:2. § 3:13 Ngha ta: Isaya 65:17, 66:22.

Tanṭaṅa tsghatá lwa 1 Yuhwana

Gwada Lazglafta ná, ta vlay ta hafu

¹ Nana skwi ta vindaghunafta ṅni na ná, gwada ta ghəṅja mndu ta vla hafu ta nzakway daga ta kul zlaftá* inda skwi ya. Ta ghəṅja skwi snaṅ ṅni nda skwi nghanṅ ṅni nda ira ṅni, nda ya vitsanava ṅni, nda ya ksarṅ ṅni nda dzva ṅni ta mnaghunata ṅni. ² Na zlagapta tsa mndu ta vla hafu ya, ka nghanṭá aṅni nda ira ṅni. Tsaya kəl aṅni ka nzakway ka masləmtsəkani, kəl ṅni ka mnay ṅa ghuni ta gwada ta hafu ṅa kdekedzeṅ si ta nzaku tavata Da mu, ka maravatá† tsi ta wa ira mu. ³ Tsa skwi nghanṅ ṅni nda ya snaṅ ṅni ya, tsaya ta mnaghunata aṅni kada nzakwa kuni nda guya nda aṅni. Ka nda guya ghəṅja mu katsi, nda guya ghəṅja mu kawadaga nda Lazglafta Da, nda ya nda zwanṅani Yesu Kristi. ⁴ Kada kdṅṅta rfa mu‡ ta ndəghafta ta kəl ṅni ka vindaghunaftá na skwiha na.

Mbada ma tsuwadək

⁵ Tsuwadəka nzakwa Lazglafta, haḍ skwi ka grum da tsi wu, na skwi snaṅ aṅni da tsi, ta mnaghunata aṅni. ⁶ Ka nda guya ghəṅja mu nda Lazglafta ka mu katsi, ta ghəṅja tsa tata mbada mu ma grum, tsakalawi tsa ta tsakalə mu, maga a mu ta skwi tdukwa wa. ⁷ Ala ka si ta mbadə ma tsuwadək mu ta mbada manda nzakwa Lazglafta ma tsuwadək ya, nda guya ghəṅja mu sani nda sani nda tsa ṅa ghuḍimista usa Yesu Zwanṅa Lazglafta ta inda dmakuha mu.

⁸ Ka haḍ mu ta ga dmaku wu ka mu katsi ná, nana ghəṅja mu ta nana mu, haḍ kahwathwata ma amu nda tsa wa. ⁹ Ala ka si mnigimna mu ta dmakwa mu nda wa mu katsi, dza'a plimispla Lazglafta ta dmakwa mu, ṅa ghuḍṅṅtani ta inda dmakwa mu§, ṅa nzakwa mu tsuwedək ta kəmani, kabga tsatsi Lazglafta tdukwa. Skwi mna tsi ta magamaga manda va tsaya. ¹⁰ Ka ta ga amu ta dmaku wu ka mu katsi, ta tsakalawi Lazglafta ka'a mu nda tsaya. Haḍ tsa gwadani ya ma ṅudufa mu nda tsa tama wa.

2

¹ Zwana da, skwi kəl yu ka vindaghunaftá na skwi na ná, vindaghunaf vinda yu ṅa mbəl ṅa waray ghuni ta maga dmaku. Ala ka si magamaga mndu ta dmaku katsi, mamu mndu tdukwa ta nzaku tavata Lazglafta ta kla lwa mu ṅani. Tsa mndu ya, Yesu Kristi ya. ² Tsatsi ta mtuta ṅa pla ghəṅj kada plimista Lazglafta ta dmakuha* mu. Nza a ṅa pla dmakuha amu ndaghəṅja mu wu, lavinṅlava ta pla dmakwa inda mnduha ta ghəṅja haḍik demdem guli.

Lfiḍa zlahu

³ Ka ta magay mu ta skwi ta mnamata Lazglafta katsi ná, tsaya ta maraṅṅta kazlay: Nda sna mu kahwathwata ta Lazglafta kə'a. ⁴ Ka ka mndu mantsa, «nda sna yu ta Lazglafta,» ka'a, ta sna a ta skwi ta mnata Lazglafta kay guli wu, tsa mndu ya ná, ta tsakalawi. Haḍ kahwathwata dekdek ma ṅudufani wa. ⁵ Mndu ta snatá gwada Lazglafta ná, dnuḍva ta Lazglafta

* 1:1 Gray nda 2:13. Yuhwana 1:1. † 1:2 Ngha ta Yuhwana 1:14. ‡ 1:4 Rfa mu: Ma sana vliha ná, rfa ghuni. § 1:9 Gray nda Zabura 32:1-5. * 2:2 Gray nda Ruma. 3:25-26.

kahwathwata. Tsaya ta gramafta kazlay: Nda ndi'a mu nda Lazglafta kə'a. ⁶ Ka nda ndi'a nzakwa da kawadaga nda Lazglafta, ka mndu katsi ná, ka maga tsi ta skwi manda ŋa Yesu Kristi.

⁷ Zwanama da, ka lfidani a na zlahu ta vindaghunafta yu na wu, va tsa zlahu manda ghalya yeya. Nda sna kuni ta tsa zlahu ya daga ma zlraftá† mnaghunatá gwada Lazglafta. Va tsaya tsa gwada snaj kuni ya. ⁸ Anj mndani, lfidani na zlahu ta vindaghunafta yu na, kabga nzakwa Yesu Kristi ná, vərda lfi da nzaku ya maraman tsi. Mantsa ya kaghuni guli. Manda skwi ta had grum tama wu, ta zlagəzlagu vərda tsuwadək.

⁹ Ka «ma tsuwadək yu» ka mndu ta gray, tata husanhusa zwanamani ta nzakway ma zlgay nda nuduf katsi ná, ta ma grum tsa mndu ya manda va nzakwani ghalya. ¹⁰ Ala ka ta dvay mndu ta zwanamani katsi, nda nza nzakwa tsa mndu ya ma tsuwadək, had sana skwi dza'a sabi da tsi ŋa zləmbintá mndu wa. ¹¹ Mndu husan zwanamani ná, ma grum nzatá nzakwani, ta tatdamaku tsa mndu ya ma grum. Sna a ta vli ta mbadə tsi ta mbada mida wu, kabga tđikanaf tđika grum ta irani.

Ma dvu kuni ta ghəŋa hadik

¹² Zwana da, ka yu ta vindaghunafta na: «Plighunis pla Lazglafta ta dmakuha ghuni, kabga slna Yesu Kristi ta magata.» ¹³ Kaghuni dadaha, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda sna kaghuni ta tsa mndu ta nzakway daga ta kul zlraftá‡ inda skwi ya.» Kaghuni duhwalha, ka yu ta vindaghunaftá kaghuni guli na: «Ghuḃasapghuḃasa kaghuni ta halaway.»

¹⁴ Kaghuni zwani, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda sna kaghuni ta Da mu Lazglafta.» Kaghuni dadaha, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda sna kaghuni ta tsa mndu ta nzakway daga ta kul zlraftá inda skwi ya.» Kaghuni duhwalha, ka yu ta vindaghunafta na: «Nda mbra kaghuni, nzamnza gwada Lazglafta ma kaghuni, ka ghuḃasaptá kuni ta halaway.»

¹⁵ Ma hara'u kuni ta tva nzakwa mnduha ma ghəŋa hadik. Ma laghu kuni ngha skwiha ma ghəŋa hadik. Ka laghula mndu da hara'uwa skwiha ma ghəŋa hadik katsi ná, dva a tsa mndu ya ta Da mu Lazglafta wa. ¹⁶ Skwi ta magə mnduha ma ghəŋa hadik ná, maga skwi kumaf slu'uvgha tanj nda skwi kumaf ira tanj ya. Mutsafta tanj kay guli, glay tanj ta ghəŋ nda tsi. Mndərga tsahaya ma nzaku ná, Da mu Lazglafta a ta taghamafta wu. Ŋa na ghəŋa hadik na mndərga tsaya. ¹⁷ Dina ka snanjta kaghuni kazlay: Ta kđakukđaku nana ghəŋa hadik na kə'a. Inda na skwiha ta mamə mnduha na guli ná, dza'a kđukda. Mndu ta maga skwi ta kumə Lazglafta ya ná, tsaya mndu dza'a nzata nda hafu ŋa kdekedzeŋ.

Ghuma Kristi

¹⁸ Zwana da, ndusa ghəŋa hadik ka kđaku, manda va ya snaj kuni kazlay: Dza'a saghasa ghuma Kristi kə'a ya ná, daga ndana ná, sli' agapsli' a ghumaha Kristi. Tsaya ta gramafta kazlay: Ndusa kđakwa ghəŋa hadik§ kahwathwata kə'a. ¹⁹ Tsa ghumaha ya ná, mataba mu sli' agapta həŋ. Si nza a nzakwa tanj kawadaga nda amu wa. Ka má nda nza nzakwa tanj kawadaga nda amu ná, má gdavagda həŋ tavata amu. Magamaga manda tsaya kabga ŋa snanjta kazlay: Mataba amu a həŋ demdem wu kə'a.

²⁰ Kaghuni ya, vlaghunavla Kristi ta Sulkumani. Kaghuni demdem, nda sna kaghuni ta vərda skwi ta ghəŋa Yesu Kristi. ²¹ Kəl yu ka vindaghunafta

† 2:7 Ngha ta Yuhwana 13:34. ‡ 2:13 Gray nda 1:1. § 2:18 Ngha ta Mata 24:5, 23-24, Markus 13:21-22.

na: «Kwalaghuni kul snanjá vərđá skwi a wu, kabga nda sna kuni.» Nda sna kuni guli kazlay: Guya a tsakalawi ta vgha nda kahwathwata wu kə'a.

²² Wa va na mghama tsakalawi na? Mndu ta vziñtá Yesu kazlay: Kristi a wu, ka'a a tsa wa. Tsa mndu ya ná, ghuma Kristi ya ta vziñta i Lazglafta nda Yesu tani ya. ²³ Dər wati ma mndu ta vziñtá Zwanja Lazglafta ná, had' tvani ŋa nzuvta nda Lazglafta ta nzakway ka Dani wa. Ala dər wati ma mndu ta mnay banjuwa kazlay: Yesu ná, Zwanja Lazglafta ya kə'a, nda nza nzakwani nda Lazglafta ta nzakway ka Dani* guli.

²⁴ Kaghuni, ŋanawa ŋa ta tsa skwi snanj kuni daga zlrafta ghuni ta zlghaftá gwada Lazglafta ya. Ka ŋanaŋa kuni ta tsa skwi snanj kuni daga zlrafta ghuni ta zlghaftá gwada Lazglafta ya katsi, dza'a gdavagda nzakwa ghuni kawadaga nda Zwanj nda Lazglafta guli. ²⁵ Ka Kristi tamaftá imi ta slaməŋ ná, dza'a vlaghunavla yu ta hafu ŋa kdekedzeŋ, ka'a.

²⁶ Vindaghunafvinda yu ta tsa skwiha ya, kabga ka maga kuni ta dasuwa nda tsa gwal ta kuma hla sala ghuni ya. ²⁷ Kaghuni, tsa Sulkum vlaghuna Kristi ya ná, ta nzaku ma kaghuni. Wya ta mamu tsa Sulkum ya ma ŋudufa ghuni ya, psəgla a kuni ta sana mndu ŋa taghaghunaftá sana skwi wu, kabga ta taghaghunaftagha tsa Sulkum ya ta inda skwi. Tsa skwiha ta taghaghunafta tsi ya guli ná, vərđá skwiha ya. Had' tsakalawi mida wa. Gdavawagda kawadaga nda Yesu Kristi manda ya ta taghaghunafta Sulkumani.

²⁸ Mantsa tama zwana da, gdavawagda kawadaga nda Yesu Kristi, ŋa kwala zləŋ ksa amu badu vragata dza'a vragata tsi, ŋa kwala hula ksa amu guli ta kəmani.

Zwana Lazglafta amu

²⁹ Ka si nda sna kuni kazlay: Tudukwa mndu Yesu Kristi kə'a, nda ra guli ka snanjta ghuni kazlay: Gwal ta maga skwi tdukwa ná, zwana Lazglafta həŋ kə'a.

3

¹ Nghawa ka Da mu Lazglafta dvtutá amu 6a! Zwana da kə'a ta hga amu. Manda va tsaya nzakwani guli, zwana Lazglafta* amu. Tsaw sna a mnduha ma ghəŋa hadik ta amu wu, kabga sna a həŋ ta Lazglafta wa. ² Zwanama da, daga ndanana zwana Lazglafta amu. Nziya nza tsi, tsa nzaku ká mu dza'a nzakway ta kəma ya ná, ta ma dífa kaku. Tsaw nda sna amu kazlay: Badu vragata dza'a vragata Kristi ná, dza'a nzakway amu manda tsatsi kə'a, kabga dza'a nda ngha mu ta nzakwani. ³ Ka si mantsa tsi katsi, inda mndu ta faftá ghəŋani ta Kristi ná, dza'a waray ta ghəŋani da dmaku manda ŋa Kristi kul gatá dmaku ya.

⁴ Ka ta gdagda mndu ta maga dmaku katsi ná, sna a tsa mndu ya ta zlahá Lazglafta wa. Dmaku ná, kwal kul sna zlahá Lazglafta ya. ⁵ Wya nda sna kaghuni kazlay: Sasa Yesu Kristi ta ghəŋa hadik da klaghutá dmakwa mnduha kə'a. Tsatsi ná, had' dmaku dekdek tida wa. ⁶ Inda mndu ta gdavata kawadaga nda Yesu Kristi ná, had' ta gəgəltá dmaku wa. Inda mndu ta gdata ta maga dmaku guli ná, ta tsatsaf a ta Yesu Kristi wu, ta sna a guli wa.

⁷ Mantsa tama zwana da, ma snə kuni ta bara mnduha. Mndu ta gdata ta maga skwi tdukwa ná, tdukwa tsa mndu ya manda nzakwa Yesu Kristi ka

* **2:23** Ngha ta Mata 11:27, Yuhwana 5:23, 15:23.

* **3:1** Ngha ta Yuhwana 1:12.

mndu tdukwa ya. ⁸ Mndu ta gɔata ta maga dmaku ná, mista halaway tsa mndu ya, kabga ta maga dmaku halaway daga ka yawu zraftani ta gata. Tsaya kəl Zwanja Lazglafta ka saha. Sahani ta ghəŋa hadik ná, ŋa zliŋtá slna halaway.

⁹ Dər wati ma mndu ta nzakway ka Zwanja Lazglafta, had ta ga dmaku wu, kabga mamu Sulkuma Lazglafta ma ŋudufani. Had ta kdantá maga dmaku dekdek wu, kabga nda nza Lazglafta ka Dani. ¹⁰ Dər wati ma mndu kul had ta maga skwi tdukwa, nza a tsa mndu ya ka Zwanja Lazglafta wa. Mantsa ya mndu kul dva zwanamani guli. Ta tsahaya ta tsatsafta lu ta nzakwa zwana Lazglafta nda nzakwa zwana halaway.

Dvuma mndu manda ŋa Kristi

¹¹ Daga zrafta ghuni ta zlghaftá gwada Lazglafta mnaghunata lu kazlay: Dvumadva ta sani nda sani† kə'a. ¹² Yaha amu da nzakway manda Kayinu. Tsatsi ná, nda nza ka zwanja halaway, ka dzatá tsi ta zwanamani. Kabgawu kəl tsi ka dzata na? Kabga ghwadaka skwi ŋa Kayinu ta magay, tdukwa‡ skwi ŋa tsa zwanamani ya ta magay, kəl tsi ka valafta tida ka dzata.

¹³ Zwanama da, ka ta husanhusa§ kuni ta mnduha ma ghəŋa hadik katsi, yaha da nzakway ka skwa ndərmimay da kaghuni. ¹⁴ Amu ná, nda sna amu kazlay: Sabsa amu ma mtaku ka nzata nda hafu* kə'a, kabga ta dvuta amu ta zwanama mu. Mndu kul dva zwanamani ná, ma mtaku ta gɔavata tsatsi. ¹⁵ Mndu husan zwanamani ná, mnda dzatá mndu tsa mndu ya. Nda sna kaghuni guli kazlay: Mndu ta dzatá mndu ná, ta mutsa a hafani ŋa kdekedzer wu kə'a. ¹⁶ Wya tvi kəl amu ka snantá skwi ta hgə lu ka dva mndu: Dvudva Yesu Kristi ta amu, ka saha tsi vlatá ghəŋani ma vla amu. Amu guli ná, vlamavla amu ta ghəŋa mu guli ma vla zwanama mu. ¹⁷ Ka mamu skwi da mndu, ka nghanjá tsi ta zwanamani ta pday, ka laghu tsi da nghanj nda iri† katsi ná, laviŋ a tsa mndu ya ta mnay kazlay: Ta dvay yu ta Lazglafta kə'a wa. ¹⁸ Zwana da, gwaday ma wi kwenkwenj a dva zwanama wa. Dvumadva kahwathwata ma ŋudufa mu, ka maga mu ta skwi manda tsaya.

¹⁹ Mantsa ya dza'a grafta mu kazlay: Ta mbadə ta verdá tvi mu ta mbadə kə'a. Tsaya tama ná, nda ləa ŋudufa mu ta kəma Lazglafta. ²⁰ Ka ta dga ghəŋ mu ta ghəŋa skwi maga mu katsi, nda sna amu kazlay: Mal Lazglafta nda sna ta inda skwi ta magə mu ka ŋudufa mu kə'a. ²¹ Zwanama da, ka had dga ghəŋ ta dgə mu ta ghəŋa skwi maga mu wu katsi, wadah vgha mu ta sladu ta kəma Lazglafta. ²² Dər má nu dawanj mu da tsi ta vlamavla kabga ta snanasna mu ta zlahani, ta maganamaga mu ta skwi ta zdəganata. ²³ Ká tsa zlaha Lazglafta ya ta mnay na: «Fafwafa ta ghəŋa ghuni ta hga Yesu Kristi zwanani, ka dvuvusta kuni ta vgha ghuni sani nda sani,» ka zlahani ta mnamata‡. ²⁴ Mndu ta sna zlaha Lazglafta ná, ta gɔavagda kawadaga nda Lazglafta, ta gɔavagda Lazglafta guli kawadaga nda tsatsi. Nda sna amu guli kazlay: Ta gɔavagda Lazglafta ma amu nda ma Sulkum ya vlama tsi kə'a.

4

¹ Zwanama da, ma gi sna kuni ta gwada mndu ta mnay kazlay: Mamu Sulkuma Lazglafta ma i'i kə'a ya. Daslawa tsa skwi ta mnə tsi ya karaku,

† 3:11 Ngha ta Yuhwana 13:34. ‡ 3:12 Ngha ta Zrafta 4:1-8. § 3:13 Ngha ta Lukwa 6:22, Yuhwana 15:18-19. 17:14. * 3:14 Ngha ta Yuhwana 5:24. † 3:17 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 15:7-8. ‡ 3:23 Ngha ta Yuhwana 13:34, 15:12, 17.

ka mamu Sulkuma Lazglafta* mida, ka haď wa a tsi. Kəl yu ka mna tsaya ná, kabga nda ndəgha ghwadaka anabiha ta sli'agapta ta ghəŋa hadik. ² Ka mnaghunamna yu ká kuni dza'a graftá mndu nda Sulkuma Lazglafta mida 6a: Ka ta mnay mndu kazlay: Yesu ná, Kristi ya, sa daga da Lazglafta, ka yatá lu, ka mndu kə'a ná, mamu Sulkuma Lazglafta ma tsa mndu ya. ³ Ka haď tsa mndu ya ta mnay kazlay: Manda tsaya nzakwa Yesu kə'a wu ná, haď Sulkuma Lazglafta ma tsa mndu ya wa, sulkuma ghuma Kristi mida. Nda ghada snan̄ta ghuni ta mnay kazlay: Dza'a saghasa tsa ghuma ya kə'a. Nda ghada saghani ndanana tama ta ghəŋa hadik.

⁴ Kaghuni zwana dá, zwana Lazglafta kaghuni, ghu6asapghu6asa kaghuni ta tsa gwal nana mndu ya, kabga mal tsa Sulkum ma kaghuni ya mbratani ka tsa sulkum ma gwal ma ghəŋa hadik ya. ⁵ Hahəŋ ná, ŋa ghəŋa hadik həŋ. Tsaya ta kəl həŋ ka mna skwi ta zdəganatá mnduha ma ghəŋa hadik. Ta fana fa mnduha ma ghəŋa hadik ta sləməŋ ta həŋ guli ka snay. ⁶ Amu ná, zwana Lazglafta mu. Mndu nda sna ta Lazglafta ná, ta snay ta skwi ta mnə ŋni. Ka Zwan̄a Lazglafta a mndu wu katsi ná, fa a ta sləməŋ ka sna skwi ta mnə ŋni wa. Mantsa ya ta tsatsafta mu ta gwal nda vərđa Sulkum ma həŋ nda gwal nda sulkuma nana mndu ma həŋ.

Lazglafta ná, đvu ya

⁷ Zwanama dá gwal đvu yu, gđamagđa ta đvutá sani nda sani. Tva đvutá mndu ná, ta sagha daga da Lazglafta. Inda mndu ta đvutá mndu guli ná, nda na tsa mndu ya ka Zwan̄a Lazglafta, nda sna ta Lazglafta guli. ⁸ Mndu kul đvutá mndu ná, sna a tsa mndu ya ta Lazglafta wu, kabga nzakwa Lazglafta ná, đvu ya. ⁹ Wya ká Lazglafta maraman̄tá tva đva mndani: Ghunagaghuna ta zwan̄ani turtuktuk ta ghəŋa hadik kada nzakwa mu nda hafu ma tsatsi†. ¹⁰ Tin̄əl Lazglafta ta đvutá amu ka ghunagatá tsi ta Zwan̄ani ka saha da mtuta ŋa pla ghəŋ ŋa plamata Lazglafta ta dmakwa‡ mu. Tsaya na vərđa đvutá mndu, da thə amu kazlay: Tin̄əl amu ta đvutá Lazglafta kə'a.

¹¹ Zwanama dá gwal ta đvu yu, ka si mantsa ya đvuta Lazglafta ta amu katsi ya, đvama đva amu guli ta vgha mu sani nda sani. ¹² Haď mndu ta kaďnghan̄tá Lazglafta§ nda irani wa. Tsa đvutá vgha mu ta đvuta mu sani nda sani ya ná, nzakwa Lazglafta ta gđavata kawadaga nda amu tsa. Ta đvuđva mu ta Lazglafta dar manda ya kuman̄t tsi kə'a guli.

¹³ Lazglafta ná, vlamavla ta Sulkum. Tsaya kəl mu ka grafta kazlay: Ta gđavagđa amu kawadaga nda tsi, tsatsi guli ta gđavagđa kawadaga nda amu kə'a. ¹⁴ Ghunaga ghuna Lazglafta ta zwan̄ani ta nzakway ka mnda mba mndu ta ghəŋa hadik*, ka nghan̄tá aŋni nda ira ŋni, tsaya ta mnə aŋni ŋa mnduha. ¹⁵ Mndu ta mnay banluwa kazlay: Yesu ná, Zwan̄a Lazglafta ya kə'a, nda nza nzakwa Lazglafta nda tsa mndu ya, nda nza nzakwa tsatsi guli nda Lazglafta. ¹⁶ Amu ná, nda sna amu kazlay: Đvuđva Lazglafta ta amu. Ta tsaya fafta amu guli ta ghəŋa mu.

Lazglafta ná, đvu ya. Tsaya tama, mndu ta gđata ta đva mndu ná, nda nza nzakwani nda Lazglafta nda nza nzakwa Lazglafta guli nda tsatsi. ¹⁷ Dza'a kəl amu ka grafta kazlay: Ta đvay amu ta Lazglafta dar kə'a ná, wya tsi: Bađu tsa fitik dza'a tsə Lazglafta ta guma ta ghəŋa mnduha ya ná, haď amu dza'a zləŋa tsa guma ya wu, kabga nda nza nzakwa mu ta ghəŋa hadik ka gura

* 4:1 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 13:2-6. † 4:9 Ngha ta Yuhwana 3:16. ‡ 4:10 Ngha ta 2:2. § 4:12 Ngha ta Yuhwana 1:18. * 4:14 Ngha ta Yuhwana 3:17, 4:42.

nda Yesu. ¹⁸ Ka nda sna amu kazlay: Dvudva Lazglafta ta amu, had amu dza'a zlanj wa. Tsa dvutadvu Lazglafta ta amu ya na, ta hlijnta zlanj dekdek ma amu. Ala, ka tata zlanj mndu katsi, murmura nudufani, ta fa a ghonjani ta tsa dvudvu Lazglafta ya wu, kel tsi ka zlanj.

¹⁹ Amu na, dvudva mu ta Lazglafta kabga tinj tsatsi ta dvuta amu. ²⁰ Ka «dvudva yu ta Lazglafta» ka mndu, tata husanhusa zwanjamani katsi na, tsakalawi tsa ta tsakal tsa mndu ya, dvu a ta Lazglafta wa. Ka dvu a mndu ta zwanjamani ya nghanj tsi nda irani wu katsi na, waka a dza'a dvuta Lazglafta ya kul nghanj tsi na? ²¹ Ka dvudva yu ta Lazglafta ka mndu katsi na, ka dvudva tsi ta zwanjamani[†] guli, ka zlahu Kristi mnata.

5

Zlghafta ta Zwanja Lazglafta, tsaya ghuabasapta ghona hadik

¹ Der wati ma mndu ta zlghafta mnay kazlay: Yesu na, Kristi ya ka'a, tsa mndu ya na, nda na ka Zwanja Lazglafta. Ka dvudva tsa mndu ya ta Dani Lazglafta katsi na, dza'a dvudva guli ta zwana Lazglafta. ² Ka dvudva mu ta Lazglafta, ta snay mu ta zlahani guli na, tsaya kel amu ka sanjta dvudva mu ta Zwana Lazglafta ka'a. ³ Snata mu ta zlahu Lazglafta na, tsaya dvafuta mu ta Lazglafta kahwathwata. Bla a tsa zlahuhani* ya guli wa. ⁴ Inda zwana Lazglafta na, ghuabasapghubasa hanj ta ghona hadik. Nda ghuabasa ghona hadik, kabga nda fa ghona mu ta Yesu Kristi. ⁵ Wa mndu ta ghuabasapta ghona hadik na? Ba mndu ta zlghafta kazlay: Yesu na, Zwanja Lazglafta ya ka'a ta ghuabasapta.

Maslamsaka Yesu Kristi

⁶ Yesu Kristi na, sasa ta ghona hadik, ka lamə tsi nda ma ima batem, ka pghijnta tsi ta usani ma mtakwani[†]. Lami nda ma ima batem kwenkwenj yeya wu, pghinjgha ta usani guli. Sulkuma Lazglafta ta mnamata tsa skwiha ya kazlay: Mantsa ya nzakwani ka'a, kabga had tsatsi ta tsakalawi wa. ⁷ Hkən skwi[‡] ta maramanta kazlay: Yesu na, Zwanja Lazglafta ya ka'a. ⁸ Tsa skwiha hkən ya na, mamu Sulkuma Lazglafta, nda imi, nda us. Tsa skwiha hkən ya na, ka skwa turtuk gwada tanj. ⁹ Ka si ta tsu'ay mu ta gwada ta mnata mnduha ta ghona skwi ta nghanj hanj ya ni, malaghumala a na Lazglafta ma gwada ta mnata, ka na mnduha ra? Lazglafta ka ghonjani ta mnanjta tsa skwiha ya ta ghona zwanjani. ¹⁰ Mndu ta zlghafta Zwanja Lazglafta na, nda sna tsatsi kazlay: Kahwathwata tsa skwiha ya ka'a. Mndu kul zlghafta Lazglafta guli na, ninja ta Lazglafta ka tsakalawi, kabga kwalani kul zlghafta skwi mna Lazglafta ta ghona zwanjani. ¹¹ Vlamavla Lazglafta ta hafu na kdekedenj. Tsa hafu ya guli na, nda ma zwanjani Yesu ta mutsakwa tsi. Mantsa ya ka Lazglafta mnamata. ¹² Mndu ta zlghafta Zwanja Lazglafta, nda mutsa hafani. Mndu kul zlghata Zwanja Lazglafta guli na, mutsa a hafani[§] wa.

Hafu na kdekedenj da Lazglafta

¹³ Vindaghunaf vinda yu ta tsa skwiha ya, na kaghuni gwal ta zlghafta Zwanja Lazglafta, kada grafta kuni kazlay: Mutsafmutsa kuni ta hafu na kdekedenj ka'a. ¹⁴ Ta lagha mu ta kama Lazglafta da dawa skwi manda ya ta zdaganata na, har ghona mu, kabga ta snamasna. ¹⁵ Ka nda sna mu kazlay:

[†] 4:21 Ngha ta Mata 22:36-40, Markus 12:28-31, Lukwa 10:25-28. * 5:3 Ngha ta Yuhwana 14:15.

[‡] 5:6 Ngha ta Yuhwana 19:34. [‡] 5:7 Ngha ta Vrafta ta Zlahu 19:15. [§] 5:12 Ngha ta Yuhwana 3:36.

Ta snamasna ta inda skwi ta dawu mu da tsi kə'a, nda sna mu guli kazlay: Ta vlamavla kahwathwata ta inda skwi dawarj mu kə'a.

¹⁶ Ka nda ngha mndu ta zwanamani ta ga dmaku, dza'a kwal kul klaghata da mtaku na kdekedzenj kati, ka maga tsi ta du'a da Lazglafta ta ghəna tsa mndu ya na vlarjta Lazglafta ta hafu. Tsa hafu ya, na gwal ta ga dmaku dza'a kwal kul klaghatá hən da mtaku na kdekedzenj dza'a vla lu. Mamu dmaku ta kla mndu da mtaku na kdekedzenj. Mna a i'i kazlay: Ka maga kuni ta du'a da Lazglafta ta ghəna mndərga tsaya kə'a wa. ¹⁷ Inda skwi ta magə lu kul dīnaku ná, dmaku ya. Nziya nza tsi, mamu dmaku kul haf ta kla mndu da mtaku na kdekedzenj.

¹⁸ Nda sna amu kazlay: Dər wati ma mndu ta nuta ka Zwanə Lazglafta ná, haf ta gəgəltá dmaku wa. Zwanə Lazglafta ta nghay, lavinj a halaway ta ksarjta wa.

¹⁹ Nda sna amu kazlay: Nda na amu ka zwana Lazglafta kə'a. Sanlaha ma mnduha ta ghəna hadik ná, ta ma dzva halaway hən demdem.

²⁰ Nda sna amu guli kazlay: Sasa Zwanə Lazglafta ta ghəna hadik ka vlamatá tsi ta difil na snarjta vərda Lazglafta kə'a. Ka ndi'aftá mu ta vgha nda vərda Lazglafta nda ya nda zwanani Yesu Kristi. Tsatsi ná, vərda Lazglafta ta vlamatá hafu na kdekedzenj ya.

²¹ Zwana da, dasuwa ka kuni, yaha kuni da nana vgha nda skwa wuyay.

Mahisa tsghatá lwa 2 Yuhwana

Ga zgu

¹ I'i glata mndu ta vindaftá na tsghatá lwi ná, ña makwata rka ya zbap Lazglafta, nda ya ña zwanani ya ta d̄vu yu kahwathwata. I'i turtukwa dá yeya a ta d̄vutá kaghuni wu, nduk nda inda gwal nda sna ta kahwathwata tani. ² Ta d̄vay ñni ta kaghuni kabga mamu kahwathwata, dza'a ḡdavaḡda guli ma amu.

³ Má ka vlamavla Lazglafta ta nzakway ka Da nda Yesu Kristi ta nzakway ka Zwanani, ta zdakatahudani nda tawa hidahidani, nda zdakwani ña nzakwa mu ma kahwathwata nda ya ma d̄vutá mndu.

Kahwathwata, nda d̄vu

⁴ Manda san̄ta dá kazlay: N̄anañ sanlaha ma zwana gha ta kahwathwata manda ya taghamaf Da mu Lazglafta kə'a ná, ka tuta yu da rfu katakata. ⁵ Ari makwata rka, ya lfida zlahu a na skwi ta vindaghafta na wu, va tsa zlahu da amu daga manda zrafta* mu ta zlghaftá gwađa Lazglafta yeya. Skwi ta ndəbu yu ta dzvu da kagha ná, d̄vumađva amu gwal ta zlghafta Kristi ta vgha mu. ⁶ Vərda tva d̄vutá mndu manda ya kumañ zlahu Lazglafta ná, tsaya nzata ghuni nda d̄vutá mndu, kabga mantsa ya taghamafta lu daga zrafta mu ta zlghaftá gwađa Lazglafta.

Dasuwa ka kuni nda gwal ta tsakalawi

⁷ Kəl yu ka mnay mantsa ná, nda ndəgha gwal nana mndu ta tamtá vgha ma ghəña hadik. Ka həñ ta mnay ná, ka mndu tsakwam a saha Yesu Kristi ta ghəña hadik wu, ka həñ. Tsa mndu ta mnay mantsa ya ná, ghuma Kristi ya. Tsatsi ná, nana sanlaha ma mnduha ta nanə tsi. ⁸ Dasuwa ka kuni nda həñ, da d̄əd̄əgudughunusta hyahya skwi ya mutsaf kuni da an̄ni, ya dza'a mutsay kuni ta nisəla ghuni katakata.

⁹ Dər wati ma mndu ta kwal kul ñanatá tagha skwa Kristi, ka tsanaghatá ñani nda tsa, ta ndi'a a nzakwani nda Lazglafta wa. Ala ka ḡdavaḡda mndu ma tagha skwi taghanaf Kristi katsi ná, nda ndi'a a nzakwa tsa mndu ya nda Da mu Lazglafta nda ya nda Yesu Kristi Zwanani. ¹⁰ Ka Lagha la mndu da Kaghuni, ka taghə tsi ta skwi tskəm nda skwi taghaghunaf Kristi katsi ná, ma tsu'af kuni ta tsa mndu ya ma həga ghuni, ma gə kuni dər zgu ñani. ¹¹ Ka «hudukhuduk» ká mndu ganaghatá zgu katsi ná, nda gwa wa tsa mndu ya ma tsa ghwadaka slnani ya.

Ga zgu

¹² Ta teke'a ndəghata pdakwa skwiha má ña mnaghunata dá mndani, tsaw va a yu ta vindaghunaf ta vinda ta delewer wu. Ta kumay yu ta laba dá nda la da kaghuni, ka nzata mu, ka gwaduvusta mu ka skwa turtuk. Kada zdavaf ta ñudufa mu.

¹³ Ta ga zgu zwana mukuma gha ya zbap Lazglafta guli ña gha.

* 1:5 Ngha ta Yuhwana 13:34, 15:12, 17.

Mahkəna tsghatá Iwa 3 Yuhwana

Ga zgu

¹ I'i glata mndu ta vinda na dēlewer na ŋa gra dā Gayus* ya ta d̄vu yu kahwathwata.

² Zwanjama dā, ta kumay yu ta nzakwa inda skwi demdem dīna da kagha. Má dughwana ka nzakwa gha ma slu'uvgha gha manda nzakwa gha ma zlghay nda ŋudufa gha ya.

Gayus mnda kahwathwata

³ Tuta yu da rfu katakata manda sagha zwanama da rusay ŋa dā ya káka ta nzaku ta vərda tvi nda ŋuduf turtuk. Nda sna yu guli kazlay: Mantsa ya nzakwani kə'a. ⁴ Had skwi tafta snan̄ta dā ta dihatá nzakwa zwana dā ta vərda tvi wa. ⁵ Zwanjama dā, tsa nghapta ta nghapta ka ka zwanama ma zlghay nda ŋuduf dər má ka matbay hən̄ ya ná, ŋərma mndu ka. ⁶ Tsa mnduha katan̄ ka ya ná, ta ghubay hən̄ ta kagha da gwal zlghay nda ŋuduf hadna. Ndada a d̄vafta tsi ta an̄ni wu, ka hən̄ ta mnay. Wya dzvu, ka kd̄an̄ta ka ta kata mnd̄erga tsa mnduha ya, kada kd̄in̄ta hən̄ ta wawaku tan̄ manda ya ta kumə Lazglafta. ⁷ Tsa wawaku ta wawaku hən̄ ya ná, ta wawu ka maga slna Yesu Kristi hən̄. Had sana skwi ta mutsafta hən̄ da gwal kul zlghaftá Yesu wa. ⁸ Amu gwal ta zlghaftá Kristi, dīna ka katay mu ta mnd̄erga tsa mnduha ya, kada nzakwa mū nda gwa ma tsa vərda slna ta magə hən̄ ya.

Dan̄wa gwal guyata ghən̄

⁹ Si vindanafvinda yu ta dēlewer ta Igliza ghuni, tsaw va a Diyatref ta sna tsa gwada ŋni ya wu, kabga ta kumay ta nzaku ka mali. ¹⁰ Badu laba dā da kaghuni ya ná, dza'a rusanafrusa yu ta mnduha ta tsa ghwadaka skwiha ta magə tsi ya, nda tsa raraza i'i ta raraza tsi ya. Ta ghən̄a tsaya guli ná, had ta tsu'a zwanama ma zlghay nda ŋuduf ta lagha hən̄ da tan̄ ka matbay guli wa. Na sli'a sanlaha da tsu'a mnduha ya guli ná, pyayni ta hən̄, ka ŋawa hən̄ mataba guyatá ghən̄.

¹¹ Gra dā ya ta d̄vu yu, ma ksə ka ta sada mnduha ta maga ghwadaka skwi, ksa ta sada gwal ta maga skwi dīna. Mndu ta maga skwi dīna ná, nda na tsatsi ka Zwanj Lazglafta. Mndu ta maga ghwadaka skwi ya guli ná, ta sna a tsatsi ta Lazglafta wa.

¹² Ya wya Dematriyus ya ní, ndada a ta ghuba mnduha wa. Ma nzakwani ná, ta nghaku ŋərma slna ta magə tsi. An̄ni guli ná, ŋərma mndu ya ta mna an̄ni. Nda sna kagha guli kazlay: Kahwathwata ta mnə ŋni kə'a.

Ga zgu

¹³ Ta nda ndəgha skwiha ta kumə yu ta mnaghata, tsaw va a yu ta vindaghafta nda vinda ta dēlewer wa. ¹⁴ Nz̄davata a yu ka labə da kaghuni wu, ŋa guyakwa u tsa, ŋa gwaday u.

¹⁵ Ka nza zd̄aku kawadaga nda kagha!

Ta ga zgu inda graha gha hadna ŋa gha. Ka ganaghata kagha guli ta zgu ta inda graha mu turtuk turtuk.

* 1:1 Ngha ta Slna gwal ghunay 19:29, Ruma. 16:23, 1 La Kwarentj 1:14.

Tsgha ta Iwa Yuda

Gazgu

¹ I'i Yuda ta nzakway ka kwalva Yesu Kristi, zwanamani ma Yakubu*, ta vindaghunaftá na delewer na. Ta ga zgu yu na ghuni gwal hagaf Lazglafta Da, gwal dvu tsi ka pghata na Yesu Kristi.

² Ka nza hidahidá Lazglafta nda zdakwani nda dvtutá mndani kawadaga nda kaghuni.

Guma ta ghəja gwal ghwadak

³ Graha dá ya ta dvu yu ma ndufu dá, gitagita a ta dvtuta yu ta vindaghunaftá skwi ta ghəja gwađa ta mbaku ya ka skwa turtuk mu mida wu, kabga tsa, nda nza tkwe' ka vindaghunafta dá, na vlaghunatá mbraku, na navata ghuni ma zlg hay nda nduf ya zlg haf kuni, ya vlan Lazglafta ta mnduhani. Tsa gwađa ta mbaku ya ná, had dza'a walanja mbəđavafta wa. ⁴ Klə yu ka mna tsaya ná, nda ndəgha mnduha ta kdikadamta da taba ghuni, ka badza zdakatahuda Lazglafta. «Lma a Lazglafta ta magay mndu ta ghwadaka skwi ta kumə mndu wu,» ka həj ta mnay. Mantsa ya vzinjta həj ta Yesu Kristi ta nzakway ka Mgham ta ghəja amu. Mndərga tsa mnduha ya ná, nda ghada vinda ta tsatá guma ta ghəja tan daga ghalya.

⁵ Ka havaghunakhava yu ta skwi ghada kuni ta snanjta 6a. Ghalya, ka katanjta Lazglafta ta la Isra'ila, ka hlagaptá həj ma Masar. Ka rwanaghutá tsi ta gwal kul faftá ghəja tan ta tsatsi. ⁶ Havak kuni guli ta mnduha Lazglafta ta Pak vla ga mgham vlan lu ta həj, ka zlanavatá tsa vli si vlan Lazglafta ta həj ya. Ta ghəja tsaya kəl Lazglafta ka hlafá həj ka tsamta, ka zlanjta həj ma vəl tdika na kzla kdinjta Lazglafta ta tsatá guma ta ghəja tan badu tsa fitik dagala ya. ⁷ Havak kuni guli ta luwa Suduma nda luwa Gwamura, nda sana luwaha ta wanaftá həj. Ka magə mnduha ma tsa luwaha ya ta sli'insli'in manda na tsa duhwalha Lazglafta ya. Ka sli'amtá həj da hliri nda sluvvgha ya kul raku ka magay mnda səla. Ka pghamtá Lazglafta ta həj ma vu kul mtavata dekdek. Tsaya ná, na marananjta mnduha ta skwi ya dza'a magə Lazglafta nda gwal ta magaku mantsa ya.

⁸ Tsa mnduha ta lamə da taba ghuni ya ná, mndərga ya ghwadaka skwiha ya ta magə həj. Ta sli'amsli'a həj da maga ghwadaka skwi ta zdəganatá həj manda ya ta fanaghata suni ta həj. Vla a həj ta glaku na Lazglafta wu, mbađa həj ka raraza gwal dagaladagala ta luwa. ⁹ Dar Misel mali mataba duhwalha Lazglafta má, walan a ta razanaftá halaway badu zlərdəy tan ta wi ta ghəja mbla Musa wa. Skwi mnana tsi kwenjkenj ná, «Ka dvagha dva Lazglafta†,» ka'a, ¹⁰ Hahəj ta tan, raraza skwi kul snanjta həj yeya na tan. Manda nimitak magakwa tan, ghəja zadaku ta kala həj. ¹¹ Dəjwa na tan, kabga mndərga skwi maga Kayinu ghalya ta magə həj. Ka vzinjta həj ta ghəja tan ka maga ghwadaka skwi na mutsa tsedi manda na Balama ghalya guli, na rwakwa tan kabga sli'avafita tan nda zlərdutawi manda na Kware‡ ghalya. ¹² Ta ksaku

* **1:1** Yakubu: Ngha ta Mata 13:55, Markus 6:3. † **1:9** Ngha ta 1 Tesalunik 4:16 Ngha ta Daniyel 10:13, 21, 12:1, Suna Yuhwana 12:7. Mbala Musa: Gray nda Vrafta ta zlahu 34:6, gray nda Zakari 3:2. ‡ **1:11** Kayinu: Ngha ta Zlrafta 4:3-8, Balama: ngha ta Mbsak 22:1-35, Kware: Ngha ta Mbsak 16:1-35.

ka hula nzata ghuni ka za skwa zay kawadaga nda hən̄. Ghən̄ja tan̄ skwi snan̄ hən̄. Hahən̄ gwal ta n̄rintá skwa zay ma vla guyatá ghən̄ja mnduha ka za skwi, ksa a hula ta hən̄ wa. Manda n̄tatá matətdú ta vusliŋ falak ya hən̄, manda fu kul had̄ ta yafta dər ma fitika yakwani tsi ya hən̄. Manda fu tđiŋ lu nda slrən̄ nda slrən̄ ta mtuta ka ghwaluta dzun̄un̄ ya hən̄. ¹³ Manda tska ta n̄əđak ta wa sgam, tskana vəl va gamtsa'uwakwa d̄rəf ya ta dmakuha tan̄. Manda tekwatsa ta sli'af̄ta ta vla tan̄ ka ndandaraku ta luwa ya hən̄. Ma vəl ka n̄ra tđik fanata Lazglafta ta vli n̄a nzakwa tan̄ n̄a kdekedzeŋ S̄.

¹⁴ Ka Inuk ta nzakway ka mandəfán̄ja dzidzí daga ta Adamu mnata ta ghən̄ja mndərga tsa mnduha ya daga ghalya na: «Wya Mgham ta saha kawadaga nda duhwalhani nda ndəgha n̄əddəm, ¹⁵ n̄a tsa guma ta ghən̄ja inda mndu ta ghən̄ja had̄ik, n̄a tsanaghatani ta guma ta inda gwal kul sna gwad̄a da tsi. Ta ghən̄ja vəl maganata tan̄ va gamtsa'uwakwa skwi, nda ya ta ghən̄ja n̄aslu bədzakana hən̄ guli,» ka a. ¹⁶ Ta ghən̄ tsa mnduha ya mna Inuk ta tsa gwad̄a ya kazlay: Rurun̄waku nda n̄ad̄a ghən̄ yeya n̄a tan̄ inda fitik. Skwi ta kumə ghən̄ja tan̄ ta magə hən̄, ghuba mndu n̄a gat̄u ta wi skwi ta gwad̄ə hən̄.

Dəvu nda zlahu

¹⁷ Kaghuni graha d̄a ya ta d̄vu yu, havakwahava ta gwad̄a ghada mnduha Mgham Yesu Kristi ta mnaghunata. ¹⁸ Ka hən̄ mnaghunata na: «Mamu mnduha dza'a ghuḅasa gwal ta zlghaftá Lazglafta ma kdavakta fitikha. Nzaku manda ya kuman̄ tsa ghwad̄aka ndana* tan̄ ya, n̄a tan̄.» ¹⁹ Tsa hahən̄ ya ta klaktá daga vgha mataba mnduha. Ghən̄ja tan̄ ta d̄vu hən̄. Had̄ Sulkuma Lazglafta ma hən̄ wa.

²⁰ Kaghuni tama graha d̄a ta d̄vu yu nda n̄udufa d̄a, katuvuswa vgha ghuni ma zlghay nda n̄udufa ghuni, ka glakwa kuni. Nəvawan̄ja ka maga du'a nda mbrakwa Sulkum nda ghuḅa. ²¹ Nzawanza ma d̄vutá mnda Lazglafta. Fafwa ghən̄ja ghuni hzleŋa ta zdakatahud̄a Mghama mu Yesu Kristi n̄a mutsa hafu n̄a kdekedzeŋ. ²² Tawawa hidahid̄a, ka katan̄ja kuni ta gwal ta daga ghən̄. ²³ Mbanafwamba ta sanlaha guli nda tđigin̄tá hən̄ ma skwi dza'a klamtá hən̄ da vu. Tawawa hidahid̄a ta sanlaha, ama d̄aswa ka kuni da tđamtá hən̄ ta kaghuni da dmakwa tan̄.

Vlan̄ta glaku ta Lazglafta

²⁴ Ka nza glaku n̄a Lazglafta ya ta lavin̄tá n̄gha kaghuni, yaha kuni zlumbutá, tsatsi dza'a ghuḅighunista tsezele' n̄a rfay ghuni ta rfu ta hladaghu-naghatá tsi ta kəma glakwani. ²⁵ N̄a Lazglafta turtukwani ya ta mbamafta nda ma Yesu Kristi Mghama mu ga mgham, nda mbraku, nda glaku, daga manda ghalya nda ya ndanana ha n̄a kdekedzeŋ. Amin.

Suna Yuhwana

Skwiha marigiŋ Yesu Kristi ma na delewer na

¹ Nana delewer na ná, ta gwaday ta gwada ta ghəŋa skwi ya maranaŋ Yesu Kristi ta gwal ka kwalva Lazglafta. Lazglafta ta vlanjá tsa skwiha ya ŋa maranaŋtá hən, ŋa snaŋta taŋ ta skwi ta dza'a gi magaku. Tsaya tama kəl Yesu Kristi ka ghunaftá duhwalani da kwalvani Yuhwana ŋa maranaŋtá tsa skwiha ya. ² Inda na skwiha nghan yu na ná, gwada Lazglafta ya kahwathwata, masləmtsəka Yesu Kristi yu, ka Yuhwana. ³ Tfawi ta ghəŋa gwal ta dzaŋa na delewer na. Tfawi ta ghəŋa gwal ta snaŋtá tsəna tsghatá lwa Lazglafta na. Ka snatá inda na skwiha nda vinda na. Grafgra kazlay: Ndu sakndusa fitika magakwa tsa skwiha ya kə'a.

Tsgha ta lwi ŋa Iglizha ndəfáj

⁴ I'i Yuhwana ta vindaŋ ŋa ghuḅa Iglizha ndəfáj ta hadika Asiya.

Ka vlaghunavla Lazglafta ta zďakatahudani nda zďakwani. Tsatsi Lazglafta daga manda ghalya, va tsa tsatsi ya guli ndanana, tsa tsatsi ya guli ta kəma. Ka vlaghunavla tsa Sulkumhani ndəfáj ta nzaku tavata dughurukwani ya, ta zďakatahudi nda zďaku guli. ⁵ Ka vlaghunavla Yesu Kristi ta nzakway ka vərda masləmtsək ya guli, ta zďakatahudi nda zďaku. Tsatsi na taŋtaŋa mndu ta sli'agapta ma mtaku nda hafu. Tsatsi ta ga mgham ta ghəŋa inda mghamha ta ga mgham ta ghəŋa hadik.

Dvuḍva tsa Yesu Kristi ya ta amu. Ka pghinjá tsi ta usani ŋa varagamapta ma dmaku. ⁶ Tsatsi ta namafta ka gwal ta ga mgham, ka gwal ta vla skwi ŋa Lazglafta ta nzakway ka Dani. Ŋani glaku nda mbraku ŋa kďekedzeŋ. Amin!

⁷ Wya tsi dza'a sagha ma ghwayak.

Dza'a nda nghan inda mnduha nda ira taŋ,

nduk nda tsa gwal ta dzata ya tani.

Dza'a taway inda mndəra mndu ta taw ta ghəŋani.

Manda va tsaya dza'a nzakwa tsi. Amin!

⁸ «I'i zraftani, i'i kďavaktani,» ka Mgham Lazglafta mnata. Tsatsi Lazglafta ta mbruta, tsatsi ya manda ghalya, tsatsi ya ndanana guli, tsatsi ya guli ta kəma.

Nghanja Yuhwana ta Kristi ma glakwani

⁹ I'i Yuhwana zwanjama ghuni ya ta vindaghunafta. Nda i'i tani, nda kaghuni tani, nda guya vgha mu ma Yesu. Ta kuwa turtuk mu ma ghuya ďaŋwa. Su'uway ta su'u mu demdem. Ma ga mghamani mu. Ksafksa lu ta i'i, ka klaghata vziŋta ta tsatá hadik ma takataka drəf ta hgu lu ka Patmus*, ta ghəŋa vəl mnyay da nda tvani ta gwada Lazglafta nda kahwathwatani ya marigiŋ tsi ma Yesu.

¹⁰ Ma sana fitik baḍu Dəmas, ka ksuta Sulkum nda ghuḅa ta i'i. Ka snaŋta yu ta lwi ta gwadata nda lwi dagala manda ghudzaga duli nda ga mahulhula ďa. ¹¹ Ka'a mantsa: «Klafkla ta delewer ka vindamta ka mida ta skwi nghan ka. Ka tsaghanafata ka ta ghuḅa Iglizha ndəfáj, ta nzakway ka luwa: Afisus, Samirna, Pergam, Tiyyatir, Sardis, Filadelfi nda Lawdikiya,» ka'a.

* **1:9** Patmus: sana zwanja vli ya ta tsavata ma drəfa Ege, ta maga meli 100 nda luwa Afisus. Vli ya ta hlaghata lu ta gwal ta tsanaghata la ŋumna Ruma ta guma ta hən, na tsa vli ya.

Na snarjta da ta tsa lwi ya, ¹² ka mbədavata yu ka nghay ka wa tsa mndu ta gwada nda i'i ya. Mbədavata da, ka nghanja yu ta pitirlaha dasu ndəfəj. ¹³ Ma takataka tanj, mamu sana mndu ta sladu manda tsatá Zwanja mndu, nda sudatá lgut zutut dikw ta səla ta vghani, hbana tsi ma ghuva nda banava magaf lu nda dasu. ¹⁴ Ka nʊsliŋ tilil swidi ma ghəjani manda ɓata swida tuwak nda ya manda ɓata papla. Ta zlgħaku iri ma ghəjani manda yu. ¹⁵ Ta wuɗaku səlahani manda kufur sluwap lu ma vu. Manda ghudzaga bərzlakwa imi ka lwani ta ghudzaga. ¹⁶ Ka njanatá tsi ta tekwatsaha ndəfəj ma dzva zeghwani. Ka sabə kafay nda za sləpɸuhani his his ma wani. Ta wuɗaku kumani manda wuɗakwa fitik ma ghəj. ¹⁷ Manda nghanja da, ka zləmbatá yu ta kəmani manda mndu nda mta. Ka faftá tsi ta dzva zeghwani ta i'i, ka'a mantsa: «Ma zləŋ ka ta zləŋ! I'i tanjanani, i'i kdavaktani†, ¹⁸ i'i hafu. Si nda mta yu, ama nda hafu yu ndana nja kdəkedzəj. Ma dzva da njanata yu ta makuɓla mtaku nda həga mtaku tani. ¹⁹ Vinda tama ta inda skwi ya nghanja ka, nda inda skwi ya ta magaku ndanana, nda inda skwi ya dza'a gi sagħa tahula tsa. ²⁰ Wya klatá ghəja skwi ya nda difa ma na tekwatsaha ndəfəj ta nghə ka ma dzva zeghwa da, nda ya ma Pitirlaha dasu ndəfəj na: Tsa tekwatsaha ndəfəj ya ná, duhwalha Lazglafta ta ghəja ghuɓa Igliz ndəfəj ya. Tsa pitirlaha ndəfəj ya guli ná, tsa Igliz ndəfəj yeya guli.»

2

Tsgha ta lwi nja Igliz ma Luwa Afisus

¹ «Vinda nja duhwala Lazglafta ta nzakway ka nja Igliz ma luwa Afisus:

«Wya skwi ya mna mndu ya ta njanata tekwatsaha ndəfəj ma dzva zeghwani, ta mbaɗa mataba pitirlaha dasu ndəfəj. Ka'a mantsa: ² Nda sna yu ta slnaha gha, ta dzadza ka ta vgha me' ka magay, ta nawanja ka. Had'ka ta dzrawi nda gwal ta sidi wa. Ghunatá mndu nni, ka sanlaha ma mnduha ta mnay. Tsaw ta ghunata mndu a həj kay guli mataba tsa wa. Ka dzəgharjta ka ta həj, ka tsatsaftá ka kazlay: Gwal tsakalawi həj kə'a. ³ Ta nawanja ka, ka su'a ghuya dərjwa ta ghəja gwada ta i'i. Had'ka ta rwa mala gulu wa. ⁴ Ama, mamu sana skwi ta dɸu yu ta kagha ta ghəjani. Dvəgla a ka ta i'i manda ya si ta dɸə ka tanjan wa. ⁵ Havak hava, ka ma vəl ga zləmbuta ka ya. Ka payanata ka ta nzakwagha, ka vranafata ka ta nzakwa gha manda va ya si ghalya. Ka kwalaghukwala ka ta mbədanafta nzakwa gha katsi, dza'a lagħala yu da slaghaghata, nja klaghuta pitirla gha ma vlani. ⁶ Nziya nza tsi ná, mamu sana skwi ta zdigihata ma kagha. Ta husa gha husa slna la Nikwalay manda va ya ta husihata tsi ta i'i ya guli.

⁷ «Ka mamu sləmənja snay da mndu, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum nja Igliz.

«Ŋa gwal ta zaktá ghwa ya, dza'a vlanjla yu ta fwa hafu ta slanaghata lu ma gama Lazglafta* ya ta həj, nja zay tanj.»

Tsgha ta lwi nja Igliz ma luwa Samirna

⁸ «Vinda nja duhwala Lazglafta ta nzakway ka nja Igliz ma luwa Samirna:

«Wya gwada ta mnə mndu ta nzakway ka tanjanani nda kdavaktani, mndu ya si ta mtuta ka vragapta nda hafu ya. ⁹ Nda sna yu ta sa duni ta sə ka, nda pda gha. Tsaw ka gadghəl ka. Nda sna yu ta rutsak ya ta pghə lu ta kagha, nda

† **1:17** Aya 13. 15: Ngha ta Daniyel 7:13, nda 10:5, nda 7:9, nda 10:6. Aya 16:17. Ngha ta Isaya 49:2, Hebru 4:12, Isaya 44:6, nda 48:12. * **2:7** Ngha ta Zlrafta 2:8. 9, nda Suna Yuhwana 22:2.

ya ta pghə tsa gwal ta mnay kazlay: La Yahuda an̄ni kə'a ya, tsaw mantša ya a hən̄ wu, guyata ghəna mnduha halaway hən̄. ¹⁰ Ma zləŋ ka ta ghuya đan̄wa ya dza'a ka da ghuyay. Ya wya halaway dza'a hlafta sanlaha ma kaghuni ka pghamta ma gamak ŋa dzəghaghunata, ŋa zaghunatá fitik ghwan̄ ta giri ŋa ghuni. Ka sladafta ka ta zlḡhay nda ŋudufa gha đər ŋa dzata kagha tsi. Dza'a vlaghavl̄a yu ta hafu ŋa nisəla vəl zata gha ta ghwa.

¹¹ «Mndu ya nda sləmən̄ja snay, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum ŋa Igliz.

«Mndu ya ta zata ghwa ná, had' mtakwa mahis dza'a walan̄ta ksən̄ta wa,» ka'a.

Tsḡha ta lwi ŋa Igliz ma luwa Pergam

¹² «Vinda ŋa duhwala Lazglafta ya ta nzakway ka ŋa Igliz ma luwa Pergam:

«Wya gwada ya mna mndu ta ŋanata kafay ya nda za wani his his. ¹³ Nda sna yu kazlay: Ma vla ga mghama halaway nzata ka kə'a. Kulam nda tsa, ndi'afndi'a ka ta vgha ta i'i. Zlana a ka ta zlḡhay nda ŋudufa gha, đər ma fitika dzata An̄tipas ta nzakway ka ŋərma mndu, ka masləmtsəka đa ma luwa ghuni, ma vla nzakwa halaway ya wa. ¹⁴ Ama wya skwiha ta dvaghaghata yu: Mamu sanlaha mataba ghuni ta đvutá tagha skwa Balam, ya ta taghanaftá Balak, ka pghamta zwana la Isra'ila da ga dmuq, ŋa za slu'a skwa wuyay, nda ya ŋa maga sli'insli'inj̄† ya. ¹⁵ Manda tsaya guli ná, mamu sanlaha mataba ghuni ta đvuta tagha skwa la Nikwalay‡ guli. ¹⁶ Mbəđanafmbəđá ta nzakwa gha. Ka mbəđanaf a ka wu katsi, wya yu ta gi lagha slaghaghata. Dza'a lmay ŋni nda hən̄ nda kafay ya ta sabi ma wa đa.

¹⁷ «Ka mamu mndu nda sləmən̄ja snay, ka sna tsi ta skwi ta mnanata Sulkum ta Igliz!

«Mndu ya ta zatá ghwa ná, dza'a vlan̄vla lu ta skwa zay ya nda đifa. Dza'a vlan̄vla yu ta inda tan̄ guli ta pala ka ŋusliŋ ya vindaf lu ta lfida hgu§ tida. Tsa hgu ya ná, had' sana mndu nda sna wu, ba tsa mndu ta zlḡhafta ya,» ka'a.

Tsḡha ta lwi ŋa Igliz ma luwa Tiyatir

¹⁸ «Vinda ŋa duhwala Lazglafta ya ta nzakway ka ŋa Igliz ma luwa Tiyatir.

«Wya gwada ya mna Zwan̄ja Lazglafta ya ta zlḡhaku iri ma ghən̄ani manda zlḡhakwa vu, ta wudaku səlahani manda kufur sluwap lu ma vu ya. ¹⁹ Ka'a mantša: Nda sna yu ta slnaha ya ta magə ka, nda đva mndu ya ta đva ka, nda gđavata ya gđava ka ma zlḡhay nda ŋuduf. Nda sna yu kazlay: Mal slnaha gha ya ta magə ka ndanana ka ya maga ka tan̄tan̄ kə'a. ²⁰ Ama mamu skwi ya ta dvaghaghata yu ta ghən̄ani. Zlan̄an̄zla ka ta tvi ta sana marakw ta hgə lu ka Zizabel*, ta mnay kazlay: Mnda kla lwa Lazglafta yu kə'a ya. Mbada kə'a ka tagha tsakalawi, ka nanaghatá gwal ta kshata slna đa da maga sli'insli'inj̄, nda ya da za slu'a skwa wuyay. ²¹ Zlan̄an̄zla yu ta fitik ma ŋa mbəđanaftani ta nzakwani, ama va a ta zlan̄ta maga tsa sli'insli'inj̄ani ya wa. ²² Tsaya tama, dza'a vzafvza yu ta ghzlən̄ja ghuya đan̄wa. Dza'a ganapga yu ta iri katakata ta inda gwal ta hliri nda tsi guli. Ala, ka mbəđanafmbəđá hən̄ ta nzakwa tan̄, ka zlan̄ta maga tsa ghwadaka slna tan̄ nda tsi ya katsi, ba tsa kasi'i. ²³ Ta ghən̄ja tsaya guli, dza'a rwanarwa yu ta zwanani. Tsaya dza'a kəl Igliz ka snan̄ta

† **2:14** Ngha ta Mbsak 31:16 nda 25:1-2. I Balam nda Balak: Ngha ta Mbsak 22:24. ‡ **2:15** Ngha ta 2:6, nda skwi ya ŋa ŋanata. § **2:17** Ngha ta Sabi 16:14. 15, 33:34 nda Isaya 62:2, 65:15. * **2:20** Ngha ta 1 Mghamha 16:31, 19:1. 2, 2 Mghamha 9:22, 30.

kazlay: I'i mnda tsatsafta skwi ma ndana mndu, nda skwi ma ɲudufa mndu tani kə'a. Taβ ta slna ya maga† mndu dza'a planamta yu ta mndu guli.

²⁴ «Ama pɔakwa kaghuni gwal zlgħay nda ɲuduf ma luwa Tiyatir, kul snata tsa ghwadaka tagħa skwi ya, kul tagħafta tsa skwi ta hgə həj kazlay: Difata skwa halaway kə'a ya, had sana skwa ndəgaku ta faghunaghata yu wa. ²⁵ ɲanawanja kahwathwata ta zlgħay nda ɲudufa ghuni ta vragaghata yu.

²⁶ «Mndu ya ta zata ghwa, ta ɲanata slna da ha ka kdavaktani, dza'a vlanjvla yu ta mbraku ta ghəjja inda mndəra mndu. ²⁷ Tsa mbraku dza'a vlanja yu ya na, tsa mbraku vliha Da da yeya. ɲa gayni ta mgham nda saraka kufur ta ghəjja mnduha. Dza'a dzaβiɲdzaβa ta ghwadaka mnduha, manda ya ta dzaβiɲta lu ta siga rōisl ya. ²⁸ Dza'a vlanjvla yu ta gumbəzla sərdək‡ guli.

²⁹ «Ka mamu mndu nda sləmənja snay, ka sna tsi ta skwi ya ta mnə Sulkum ɲa Igliz,» ka'a.

3

Tsgha ta lwi ɲa Igliz ma luwa Sardis

¹ «Vinda ɲa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ɲa Igliz ma luwa Sardis.

«Wya skwi mna mndu ta ɲanata Sulkumha ndəfəj ka ɲa Lazglafta nda tekwatsaha ndəfəj. Ka'a mantsa: Nda sna yu ta inda slnaha għa. Nda hafu ma i'i ka ka ta gray, tsaw nda mta ka. ² Sli'avakslia, mbra ta gwal ta nda hafu ma həj sli'ef sli'efa makəd həj da kdīvta. Ta nghə yu ta slna għa ta kəma Lazglafta da na, kdanak a ka wa. ³ Havakhava għa tama ka kinawu mutsafa ka ta skwi tagħaghaf lu nda ya ka ka snanja. Snasna ka mbədanafata ka ta nzakwa għa. Ka si va a ka ta snata wu, dza'a lagħala yu manda ghali ksaghaghata, snanja a ka, ka ta wati luwa dza'a lagħa yu wa*. ⁴ Nziya nza tsi, mamu sanlaha ma mnduha għa, ma va tsa luwa Sardis ya kul ɲriɲta lguta tan. Tsahaya, dza'a sli'i həj kawadaga nda i'i nda suɟata lguta ɲusliɲ, kabga ranja ta həj.

⁵ «Mantsa ya dza'a suɟanavata lu ta lguta ɲusliɲ ta mndu dza'a zata ghwa. Had yu dza'a walaɲta hərdiɲta hğani ma deftera ya vindam lu ta hga gwal nda hafu ɲa kdəkedzeɲ wa. Dza'a mnanjma yu ta hğani ta kəma Da da, nda ya ta kəma duhwalhani kazlay: ɲa da həj kə'a.

⁶ «Ka mamu mndu nda sləmənja snay, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum ɲa Igliz,» ka'a.

Tsgha ta lwi ɲa Igliz ma luwa Filadelfi

⁷ «Vinda ɲa duhwala Lazglafta ta nzakway ka ɲa Igliz ma luwa Filadelfi.

«Wya gwada ta mnə mndu ya nda għuβa. Tsatsi kahwathwata, tsatsi ta ɲanata makūβla mgham Dawuda. Ka guna guna tsi, had wa mndu ka haftu wa. Ka hafha tsi guli, had wa mndu ka gunata guli wa. ⁸ Ka'a mantsa: Nda sna yu ta inda slnaha għa. Nda sna yu guli kazlay: Nda hta mbrakwa għa kə'a. Kulam nda va tsaya tani, ɲanaja ka ta gwada da. Ta mna a ka kazlay: Sna a yu ta kagħa wu kə'a nda i'i wa. Tsaya tama, ta gunagħa guna yu ta watgħa. Had mndu dza'a haftu wa. ⁹ Wya skwi dza'a yu magay ɲa guyata ghəjja mnduha halaway ta mnay kazlay: La Yahuda anjni kə'a, kul nzakway manda tsaya. Tsakalawi ta tsakalə həj. Dza'a tiɲwaftiɲwa yu ta həj ɲa lagħa da tsalβu ta kəma għa ka vla glaku ɲa għa, ɲa snanja tan kazlay: ɉvudva† yu ta kagħa

† 2:23 Ngha ta Zabura 7:10, Irmija 17:10, Zabura 62:13. ‡ 2:28 Ngha ta Zabura 2:8. 9, grafgra nda Mbsak 24:17, Suna Yuhwana 22:16. * 3:3 Grafgra nda Mata 24:43. 44, Lukwa 12:39. 40, 1 Tesalunik 5:2, 2 Piyer 3:10. † 3:9 Ngha ta Isaya 49:23, 60:14, 43:4.

kə'a. ¹⁰ Manda va ya nana kagha ta gwada da ka gdavata mida ya, dza'a na gha na i'i ta kagha guli ma ghuya danwa dza'a dadanaghatá inda gheña hadik na dzaghanjá tá hən ya. ¹¹ Ndusa yu ka lagha. Nanaña nda mbraku ta tsa skwi da kagha ya, kada kwala sani ma mndu klugudughusta nisəla zata ghwa gha.

¹² «Dza'a nanafna yu ta mndu ta zata ghwa ka gugudi ma həga Lazglafta da. Had' dza'a walañta sabi mida wa. Dza'a vindafvinda yu ta hga Da da nda gha luwa Da da tani tida. Tsa luwa ya ná, lfidá Ursalima ya dza'a saha ta luwa, ghunaf Lazglafta. Dza'a vindafvinda yu guli tida ta lfidá hgu^z ya mutsaf yu.

¹³ «Ka mamu mndu nda sləmənə snay, ka sna tsi ta skwi ta mnə Sulkum na Igliz,» ka'a.

Tsga ta lwi na Igliz ma luwa Lawdikiya

¹⁴ «Vinda na duhwala Lazglafta ta nzakway ka na Igliz ma luwa Lawdikiya. «Wya gwada ta mnə mndu ta hgə lu ka Amin. Mndu ya ta nzakway ka vərda tughwani nda kahwathwatani. Nda ma tsatsi magafta Lazglafta ta inda skwi demdem. ¹⁵ Ka'a mantša: Nda sna yu ta inda slna gha. Nda sna yu kazlay: Ləñlənə a ka wu, ghwitaktaka a ka wu kə'a. ¹⁶ Ma ta dər nzakwa gha ləñlənə ka ghwitaktaka a tsi. Dza'a vnihgirvniha yu ta kagha ma wa da. ¹⁷ Ka kagha ta mnay na: Ka gadghəl yu, nda na yu ka gadghəl, "had' sana skwi ta pdu yu wu," ka ka. Tsaw sna a ka kazlay: danwa na gha, ta ksaku ka ka hidahida kə'a wa. Ka pdu ka, ka fərdi'u ka, nda ghulpa ka guli. ¹⁸ Hidaku ya ta vlə yu na gha ná, skwa da i'i ta dasu ya sluwap lu ma vu, ka da nzakwa ka, ka gadghəl. Skwa guli ta lguta nʒusliñ na sudavata gha, ka bukwanatá hula nzakwa gha ka fərdi'u. Skwa ta ghwana skwi ta iri na ta ira gha, kada nghanja ka ta vli. ¹⁹ Gwal ta dvafš yu ná, ta dvay yu ta hən, ta zlahay yu ta hən. Mantša ya, navaña ka payanata ka ta tva gha. ²⁰ Wana yu ta sladu ta watgha ka dza watgha. Ka snajna mndu ta lwa da ka gunihata wa tgha, dza'a lamla yu da tan, dza'a zay yu ta skwa zay kawadaga nda tsi, dza'a zay tsatsi kawadaga nda i'i guli.

²¹ «Mndu ya dza'a zata ghwa, dza'a nzanafnza yu kawadaga nda i'i ta dughurukwa da, manda va ya za i'i ta ghwa ka nzaftá yu kawadaga nda Da da ta dughurukwani ya.

²² «Ka mamu mndu nda sləmənə snay, ka sna tsi ta skwi mnə Sulkum na Igliz,» ka'a.

4

Falaha ta luwa ma glakwa Lazglafta

¹ Tahula tsa, ka nghanjá yu ta gunatá watgha ta luwa.

Ka snəglanja yu ta tsa lwi si ta gwađgihata nda lwi dagala manda ghudzaga duli ya kay. Ka'a nda i'i mantša: «Safsa da hadna ka maraghata yu ta skwi ya dza'a magaku tahula tsa,» ka'a.

² Ka gi klaghata Sulkum ta i'i. Ka nghanja yu ta sana dughurukwa ga mgham. Ta tsa dughuruk ya, mamu sana mndu ta nzaku tida. ³ Tsa mndu ta nzaku tida ya, ta wuđaku manda sana palaha ta hgə lu ka Dzaspa nda Sardwan. Dakwambuhwali ta wuđaku manda pala ta hgə lu ka Imrud* ta wanaftá tsa dughuruk ya. ⁴ Mamu dughurukha hisamsak fwađ mida guli ta wanafta tsa dughuruk ya. Hisamsak fwađ mida galata mnduha guli ta nzanazfta tida, nda susudatá lguta nʒusliñ ta vgha tan, nda wawa ta zewzewa

† 3:12 Ngha ta Isaya 62:2. § 3:19 Ngha ta Mahdihi hdi 3:12, nda Hebru 12:6. * 4:3 Aya 2-3: Ngha ta Izekiyel 1:26-28, 10:1. Imrud: Ngha ta 21:19-20 nda skwi na njanata gha.

dasu guli ma ghəŋa taŋ. ⁵ Mamu wuɗakwa luwa, nda hlawa skwiha, nda ghudzaga luwa ta sli'agapta ma tsa dughuruk ya. Ta kəma tsa dughuruk ya, mamu pinatá vu ndəfáŋ. Tsa pinatá vuha ya ta nzakway ka Sulkumha Lazglafta† ndəfáŋ. ⁶ Mamu sana skwi guli ta kəma tsa dughuruk ya manda dərəfa kwalaba ta wɗaku manda dalagar.

Ma takataka tsa dughuruk ya nda ya nda ta hulani ta wanafta ná, mamu sana skwiha nda hafu ma həŋ, ka iriha dze'dze' nda tvə kuma taŋ nda ya nda tvə hula taŋ. ⁷ Tsa taŋtaŋa skwi nda hafu mida ya ná, manda rveri nzakwani. Tsa mahisani ya guli, manda zwanja lghəŋ nzakwani. Tsa mahkənani ya, manda kuma mndu kumani. Tsa mafwaɗani ya guli, manda dzala ta ndəru‡ ya nzakwani. ⁸ Tsa skwiha fwaɗ nda hafu ma həŋ ya ná, mku' mku' zləmbakha taŋ. Ka iri dze'dze' wawa ta zləmbakha taŋ nda vli nda ma huɗani tani.

«Nda ghuɓa! Nda ghuɓa! Nda ghuɓa!

Na nzakwa Mgham Lazglafta,

ya nda mbra.

Kagha manda ghalya,

kagha ndanana,

kagha guli dza'azlay ta kəma§,»

ka həŋ ta vaghay nda vagha,

ka hanay nda hana, ta mnay.

⁹ Ta vlə tsa skwiha fwaɗ nda hafu mida ya ta glaku nda zləzlvu, ka rfa Lazglafta ta nzaku nda hafu ŋa kɗekedzeŋ, ta nzaku ta dughurukwa ga mgham ya, ¹⁰ ta zləmbatá tsa galata mnduha hisamsak fwaɗ mida ya ta kəma Lazglafta ta nzaku ta dughurukwa ga mgham. Ta tsəlɓu həŋ ta tsəlɓu ta kəma Lazglafta ya nda hafu ŋa kɗekedzeŋ ya, ta hlapta həŋ ta tsa zewazewaha ma ghəŋa taŋ ya ka pghata ta kəma tsa dughurukwa ga mgham ya. Ka həŋ mantsa:

¹¹ «Mghama ŋni, Lazglafta ŋni,

kagha ta zlaganaptá inda skwi.

Manda ya ɗvaf ka zlaganapta ka ta həŋ,

Ka gi nzaku həŋ.

Tsaya tama kəl tsi ka nzakway ka skwi nda ra ka vlaghata glaku, nda zləzlvu.

Ŋagha mbraku guli,» ka həŋ.

5

Deftera zwanja tuwak

¹ Ka nghanjá yu ta mbsatá defteri vindaf lu ta vindi ta hulani his his ma dzva zeghwa tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya. Ka ndi'anaftá lu nda ŋizlaha ndəfáŋ. ² Ka nghə yu ta sana duhwal nda mbra, duhwala Lazglafta, ta hagaku nda lwi dagala dagala. Ka'a mantsa: «Wa ya nda ra ŋa ɓlanapta na ŋizla na, ka gunanafta na defteri na?» ka'a.

³ Lay! Haɗ sana mndu dər ta luwa, dər ta ghəŋa haɗik, dər ta mnaka haɗik*, ta laviŋta gunanafta tsa defteri ya, dər ka nghanmta dida wa. ⁴ Ka taw yu ta taw katakata, kabga kwala lu kul slafta ta mndu nda ra ŋa gunanafta tsa defteri ya dər ŋa nghanavata ya wa. ⁵ Ka sani ma tsa galata mnduha ya nda i'i mantsa: «Ma taw ka ta taw, wya rveri mataba mndəra la Yuda, ma zivra

† 4:5 Ngha ta Sabi 19:16, Izekiyel 1:13, Zakari 4:2. ‡ 4:7 Aya 6:7. Ngha ta Izekiyel 1:22, 1:5. 10,

10:14. § 4:8 Ngha ta Izekiyel 1:18, 10:12, Isaya 6:2. 3. *

5:3 Ngha ta la Filipiya 2:10 nda skwi ya

ŋa ŋanata.

Dawuda, ta zata ghwa. Tsatsi dza'a ɓlanaptá tsa ɗizla ya, ka gunanafta tsa defteri ya,» ka'a.

⁶ Ka nghanɗa yu ma takataka tsa dughuruk ya, nda ya mataba tsa skwiha fwaɗ nda hafu mida ya, nda ya ma takataka tsa galata mnduha ya ta Zwanɗa Tuwak manda skwi si dzadza lu. Ndəfánɗ duliɗani, ndəfánɗ irihani ta nzakway ka Sulkumha Lazglafta ndəfánɗ ghunaf lu ta inda ghəɗɗa hadik ya. ⁷ Ka lagha tsi da tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya, ka zlgħagħutá tsa defteri ma dzva zeghwani ya. ⁸ Manda zlgħafta tsa Zwanɗa Tuwak ya ta tsa defteri ya, ka zləmbata tsa skwiha fwaɗ nda hafu mida, nda tsa galata mnduha hisambsak fwaɗ mida ya ta kəmani. Inda tanɗ, nda ɗanɗatá htimbil, nda ndagħatá leghwaha dasu nda urdi ta nzakway ka du'a gwal nda għuɓa, ma dzva tanɗ. ⁹ Ka fə həɗ ta lfida laha. Ka həɗ mantsa:

«Nda ra ka ka klafta na defteri na,
ka ɓlanaptá ɗizlahani, kabga si dzadza lu ta kagha,
ka varanaktá ka ta Lazglafta

nda usa gha ta inda mndəra mndu ma inda mndəra gwadá ta gwadá lu,
nda inda mnduha, nda inda zivra mnduha.

¹⁰ Nanafna ka ta həɗ ka mnduha Lazglafta, kagha ta nzakway ka Mgham. Nanafna ka ta həɗ ka gwal ksanatá slna ta Lazglafta, ɗa gay tanɗ ta mgham ta ghəɗɗa mnduha ma ghəɗɗa hadik.»

¹¹ Ka nghanɗa yu ta ɗəddəma† ta duhwalha Lazglafta kul laviɗta lu ta mbəɗafta ta wanafta tsa dughuruk ya, nda tsa skwiha nda hafu ma həɗ ya, nda tsa galata mnduha ya tani. Ka fə həɗ ta laha. ¹² Ka həɗ nda lwi dagaladagala mantsa:

«Tsa Zwanɗa Tuwak si dza lu ya kay ná,
ranɗa zlgħaftani ta ga Mgham, nda gadghəl,
nda difil, nda mbraku, nda zləzlvu,
nda glaku, nda għubu,» ka həɗ.

¹³ Ta snə yu, ka inda skwiha zlaganap Lazglafta ta luwa, nda ya ta ghəɗɗa hadik tani, nda ya ta mnaka hadik tani, nda ya ma drəf tani, nda inda skwi ya mamu tani, ka həɗ guli mantsa:

«ɗa mndu ta nzaku ta dughuruk, nda Zwanɗa Tuwak na zləzlvu,
nda għubu, nda glaku, nda mbraku ɗa kɗekedzen!» ka həɗ.

¹⁴ «Mantsa ya nzakwani!» ka tsa skwiha fwaɗ nda hafu ma həɗ ya. Ka zləmbata tsa galata mnduha ya ka tsələbu ta kəmani.

6

Nizlaha

¹ Tahula tsa, ka nghə yu ta pslanapta tsa Zwanɗa Tuwak ya ta tanɗanɗ tsa ɗizlaha* ndəfánɗ ya. Ka snə yu ta mnay sana tanɗanɗa tsa skwiha fwaɗ nda hafu ma həɗ ya, nda lwi manda ghudzaga luwa. Ka'a mantsa: «Sawi,» ka'a. ² Kə'a ka yu ná, ka nghanɗá yu ta sana plis ka ɗusliɗ. Ta nzaku mndu tida nda ɗa ta lgħed da tsi. Ka vlantá lu ta zewzewa. Tsatsi ta zata ghwa, ka laghu tsi da za ghwa guli.

³ Manda pslanapta tsa Zwanɗa Tuwak ya ta mahisa tsa ɗizlaha ya, ka snə yu ta mnay sana mahisa tsa skwiha nda hafu ma həɗ ya. Ka'a mantsa: «Sawi,» ka'a. ⁴ Ka sagha sana plis ka dva. Ka vlantá lu ta mbrakwa hliɗtá inda zdaku

† 5:11 Ngha ta Daniyel 7:10. * 6:1 Ngha ta 5:1 nda skwi ɗa ɗanata.

ta ghəŋa hadik ta tsa mndu tida ya, kada psluvusta mnduha ta vgha tanj. Ka vlaŋtá lu ta sana kafay dagala.

⁵ Manda pslanapta tsa Zwanja Tuwak ya ta tsa mahkəna ŋizla ya, ka snə yu ta mnay tsa sana mahkəna skwiha nda hafu ma həŋ ya. Ka'a mantsa: «Sawi,» ka'a. Kə'a ka yu ná, ka nghə yu ta zlagapta sana plis ka ŋra[†]. Nda skwa gara skwi ma dzva tsa mndu ta nzaku tida ya. ⁶ Ka snə yu ta gwadagapta sana lwi ma takataka tsa skwiha fwaď nda hafu ma həŋ ya. Ka'a mantsa: «Darama alkama turtuk ya ná, prək ka kwaďa vagha mndu turtuk ta ksa slna. Darama hupa hya hkən ya guli ná, prək ka kwaďa vagha mndu turtuk ta ksa slna. Ama rđi nda ima inabi ya, ma ksəŋ ka ta tsahaya,» ka'a.

⁷ Manda pslanapta tsa Zwanja Tuwak ya ta tsa mafwada ŋizla ya, ka snə yu ta mnay tsa sana mafwada tsa skwiha nda hafu ma həŋ ya. Ka'a mantsa: «Sawi!» ka'a. ⁸ Kə'a ka yu ná, ka nghə yu ta zlagapta sana plis ka kuzun[‡]kuzun[‡]. Mtaku hga tsa mndu ta nzaku tida ya. Mistani ta dza'a vla nzakwa gwal nda rwa. Ka vlaŋtá lu ta mbraku ta həŋ ta ghəŋa sləhaw turtuk ma dgata ghəŋa hadik fwaď ŋa rwanatá mnduha mida nda kafay, nda ya nda maya, nda ya nda đanwaha, nda ya nda nimtakha[‡]. ⁹ Manda pslanapta tsa Zwanja Tuwak ya ta tsa mahutafa tsa ŋizla ya, ka nghə yu mista gwir ta hafa gwal psła lu ta ghəŋa gwaďa Lazglafta nda ya ma vəl mnay si ta mnə həŋ. ¹⁰ Ka həŋ nda lwi dagaladagala mantsa: «Mgham Lazglafta ta mbruta, ya nda ghuďa, ya kahwathwata. Baďu yawu dza'a tsa ka ta guma ta ghəŋa na ghəŋa hadik na, ŋa planamta gha ta həŋ ta vəl psłata tanj ta aŋni na?» ka həŋ. ¹¹ Ka daganapta lu ta lɡuta ŋusliŋ ta inda tanj. Ka lu nda həŋ mantsa: «Swidwa karaku, ksanawa ksa ta ŋuduf ŋa fitik kwitikw, ha ka hđamta mbsaka zwanama ghuni nda graha ta ksa slna ghuni ya dza'a psłata lu manda kaghuni ya,» ka lu nda həŋ.

¹² Ka nghə yu ta pslanapta tsa Zwanja Tuwak ya ta tsa mamku' a ŋizla ya. Ka gigđavapta ghəŋa hadik katakata. Ka nuta fitik ka ŋra manda biwa ŋra. Ka nuta tili ghuz ka dva manda us. ¹³ Ka rkagata tekwatsaha ta luwa ta hadik manda rkakwa yakwa ghuraf ta ka gurambazlak gigđanaf falak nda mbraku nda mbraku ya. ¹⁴ Ka mbsaghutá luwa ta vgha manda mbsa defteri ta mbsafta lu ya. Ka sli'aftá inda ghwáha nda inda hadikha tsatam imi ma vla[§] tanj, ka laghwí. ¹⁵ Ka sli'aftá la ka mgham ta hadik, nda gwal dagala dagala, nda la mghama sludzíha, nda la ka gadghəl, nda gwal nda mbra nda mbra, nda inda gwal ta ga vu'a, nda inda gwal kul had' ka vu'a, ka laghwí da đidífa ma galighaha nda ya ma dzanjha ta ghwá. ¹⁶ Ka həŋ nda ghwá nda ya nda dzanj mantsa: «Dəďagan[‡]naghawa đəďa, ka bukwanjata kuni, yaha tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya nghanjá aŋni, yaha Zwanja Tuwak da tsəŋnaghatá guma, ¹⁷ kabga saghasa fitika 6asata ŋudufa tanj. Wati ma mndu ya dza'a ŋafta * na?» ka həŋ.

7

Nizlaha Lazglafta nda mnduha 144,000

¹ Tahula tsa, ka nghanjá yu ta duhwalha Lazglafta fwaď ta sladu ta slərpuha hadik fwaď. Ka ŋaghuta həŋ ta falakha^{*} fwaď, kada kwala həŋ ta vyaku ta hadik đər ta drəf, đər ta fuha. ² Ka nghə yu ta sana duhwala

[†] 6:5 Aya 2:5. Ngha ta Zakari 1:8, 6:1. 8. [‡] 6:8 Ngha ta Izekiyel 14:21. [§] 6:14 Aya 12-14: ngha ta Isaya 13:10. 13, 34:4, Izekiyel 32:7. 8, Amus 8:9, Yuwel 2:10, 3:3-4. ^{*} 6:17 Aya 16: Ngha ta Izekiyel 10:8, Lukwa 23:30. Aya 17: Ngha ta Yuwel 2:11, Sefuni 2:2. 3.

^{*} 7:1 Ngha ta Irmija 49:36, Daniyel 7:2, Zakari 6:5.

Lazglafta ta safi nda ma mndëra luwa nda ñatá ñizla[†] Lazglafta ta vla hafu. Ka hganñtá tsi nda lwi dagaladagala ta tsa duhwalha Lazglafta valañ lu ta hən ta mbrakwa 6adziñtá hadik nda imiha tani ya. ³ Ka'a nda hən mantsa: «Ma 6adziñ kuni karaku ta dër hadik, dër draf, dër fuha ta kul nde'anafta mu ta ñizla ta kuma ta gwal ta ksanatá slna ta Lazglafta[‡] mu ya,» ka'a. ⁴ Ka mniññta lu ta mbsaka tsa gwal nde'anaf lu ta ñizla Lazglafta ya. Dëmbu' dërmæk nda fwað mbsak fwað mida hən. Tsa mnduha ya ná, sabë ma mndëra inda la Isra'ila hən. ⁵ Dëmbu' ghwanpðë his mataba mndëra la Yuda. Dëmbu' ghwanpðë his mataba mndëra la Ruben. Dëmbu' ghwanpðë his mataba mndëra la Gada. ⁶ Dëmbu' ghwanpðë his mataba mndëra la Asira. Dëmbu' ghwanpðë his mataba mndëra la Naftali. Dëmbu' ghwanpðë his mataba mndëra la Manasa. ⁷ Dëmbu' ghwanpðë his mataba mndëra la Simeyuna. Dëmbu' ghwanpðë his mataba mndëra la Levi. Dëmbu' ghwanpðë his mataba mndëra la Isakar. ⁸ Dëmbu' ghwanpðë his mataba mndëra la Zabulun. Dëmbu' ghwanpðë his mataba mndëra la Yusufu. Dëmbu' ghwanpðë his mataba mndëra la Benzamen. Inda tsa mnduha ya ndende'anaf lu ta ñizla Lazglafta ta hən.

Mndëra mndu ma inda vli

⁹ Tahula tsa, ka nghanñtá yu guli ta ñeððëma ñeððëma ta mnduha kul laviñta lu ta mbëðafta. Tsa mnduha ya ná, sabë ma inda hadikha, nda ya ma inda mndëra mndu, nda ya ma inda zivra mnduha, nda ya ma inda gwaða ta gwaða mndu saba hən. Ta sladu hən ta këma dughuruk nda ya ta këma Zwanja Tuwak nda sudatá lguta ñusliñ nda ñatá zlizlam ma dzvu, hən. ¹⁰ Ka hən nda lwi dagaladagala mantsa: «Da Lazglafta ta nzaku ta dughuruk, nda ya da Zwanja Tuwak mutsafta mu ta mbaku,» ka hən. ¹¹ Inda duhwalha Lazglafta, nda la halata mndu, nda tsa skwiha fwað nda hafu ma hən ya kay tani ta wanafta tsa dughuruk ya. Ka zlämbata hən ta këma tsa dughuruk ya ka tsälbu ña Lazglafta. ¹² Ka hən mantsa: «Mantsa nzakwani! Nda ra Lazglafta mu ka zläzlvay, ka ghubay, nda ðifil ma ghëñani, nda ra ka rfay, ka vla glaku ñani, da tsatsi mbraku, mbrumbra, ña kðekedzer tsatsi. Amin!»

¹³ Ka sani ma tsa la halata mndu ya nda i'i mantsa: «I wa na mnduha nda sudata lguta ñusliñ ta vgha na na? Sagha ga hən na?» ka'a. ¹⁴ «Kagha yeya nda sna Mghama ða,» ka yu nda tsi. Ka'a nda i'i mantsa: «Hahən ná, gwal ta sabi ma giriŒ ganap lu ta hən katakata ya hən. Ka ghwaðaptá hən ta lguta tan, ka 6aßaptá hən ma usa Zwanja Tuwak. ¹⁵ Tsaya ta kël hən ka sladu ta këma dughurukwa Lazglafta, ka zläzlvä tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya nda fitikani tani nda rvidikani tani ma hëgani. Ña katay tsa mndu ta nzaku ta dughuruk ya ta hən. ¹⁶ Hað maya nda ndala dza'a kuzläglañta hən wa. Hað fitik nda vis dza'a dzëgälta hən guli wa, ¹⁷ kabga tsa Zwanja Tuwak ma takataka tsa dughuruk ya dza'a ngha hən, ña hlaiñi ta hən ta dzuðaya ima hafu, ña masanapta Lazglafta ta inda ima taw ma ira* ta hən.»

8

Mandëfäña ñizla

† 7:2 Ngha ta 5:1 nda skwi ña ñanata. ‡ 7:3 Ngha ta Izekiyel 9:4. 6. § 7:14 Ngha ta Daniyel 12:1, Mata 24:21, Markus 13:19. * 7:17 Aya 16:17. Ngha ta Isaya 49:10, Zabura 23:1, Izekiyel 34:23 Zabura 23:2, Isaya 49:10, 25:8.

¹ Manda pslanapta Zwanja Tuwak ta mandəfəŋa ŋizla*, ka nzatá vli sriw ta luwa ha ka magata rita awa. ² Ka nghə yu ta duhwalha Lazglafta ndəfəŋ ta sladu ta kəmani. Ka vlanja lu ta duliha ndəfəŋ guli ta həŋ.

³ Ka sagha sana duhwala Lazglafta sladata ndusa nda gwir nda ŋatá skwa dra urdi ka dasu. Ka vlanja lu ta urdi ŋulum ŋa dray ta tsa gwira dasu ta kəma dughuruk† ya kawadaga nda du'a gwal ta nzakway ka ŋa Lazglafta. ⁴ Ka sli'aftha dīŋa tsa skwi ta drə lu ya kawadaga nda du'a mnduha Lazglafta ta kəma Lazglafta. ⁵ Ka klaftá duhwala Lazglafta ta skwa dra urdi, ka ndəghanafta nda vu ta gwir, ka wdagata ta hadik. Ka ghudzagata luwa, ka hlə skwiha ta wi, ka wdə luwa ta wdu, ka ghudzavafta hadik‡.

Duliha

⁶ Ka hbə tsa duhwalha Lazglafta ndəfəŋ ta ŋaŋanata duli ya kay ta vgha ŋa vyay.

⁷ Ka vyata tsa taŋtaŋa duhwala Lazglafta ya ta ŋani ma duli. Ka sli'agata papla nda vu gaŋanaf lu nda us ta hadik. Ka dravaghuta faway turtuk ma dгатá hadik hkən, nda faway turtuk ma dгатá fuha hkən, nda faway turtuk ma dгатá kuzuŋa mukwanek§ hkən.

⁸ Ka vyatá tsa mahisa duhwala Lazglafta ya ta ŋani ma duli. Ka vzadatá lu ta sana skwi manda ghwa dagala ta draku da drəf. Ka mbədavafá faway turtuk ma dгатá imi hkən, ka us. ⁹ Ka rwuta faway turtuk ma dгатá skwiha nda hafu ma imi hkən, zadanaha lu ta faway turtuk ma dгатá kwambalu hkən guli.

¹⁰ Ka vyata mahkəna duhwala Lazglafta ta ŋani ma duli. Ka dədagata mghama tekwatsa ta zlghaku manda vu ta luwa, ka dədaftha ta faway turtuk ma dгатá zala hkən nda ya ta dzuəay. ¹¹ «ŋilahlaha,» hga tsa tekwatsa ya. Ka nzatá fawaya dгатá imi hkən ŋilah, ka rwuta ndəghata mnduha ta sanja tsa imi ya, kabga nzakwani ŋilahlaha.

¹² Ka vyatá mafwada duhwala Lazglafta ta ŋani ma duli. Ka dzadzanja lu ta faway turtuk ma dгатá fitik hkən, nda faway turtuk ma dгатá tili hkən, nda faway turtuk ma dгатá tekwatsaha hkən, kada htavaghuta faway turtuk ma dгатá tsuwadak hkən. Mantsa ya, ka htavaghuta faway turtuk ma tsuwadaka fitik hkən, ka htavaghuta faway turtuk ma tsuwadaka* rvidik hkən.

¹³ Tata nghayngay yu, ka snə yu ta dzala ta zaghuta da ghuvanata luwa, ka'a mantsa: «Daŋwa! Daŋwa! Daŋwa ŋa mnduha ta ghəŋa hadik ghudzagarə vyata duhwalha Lazglafta hkən ta dula tan, dza'a vyata həŋ ya,» ka'a.

9

Vyatá mahutafa duli

¹ Ka vyatá mahutafa duhwala Lazglafta ta ŋani ma duli. Ka gi nghə yu ta dədagata tekwatsa ta luwa ta hadik. Ka vlanja lu ta tsa tekwatsa ya ta makuəla mghama gudzuvruŋ. ² Ka gunanaftá tsi ta tsa mghama gudzuvruŋ ya, ka saf dīŋ kudumbul mida manda dīŋa mghama* vu ta zlghaku. Ka nutá vli ma ghuvanata luwa nda fitik tani tdik da tsa dīŋ ta safi ma tsa gudzuvruŋ ya. ³ Ka sli'agaptá hi'i ma tsa dīŋ ya ka tatá vgha ta hadik. Ka vlanja lu ta

* **8:1** Ngha ta 5:1 nda skwi ya ŋanata. † **8:3** Ngha ta Sabi 30:1. 3. ‡ **8:5** Ngha ta Levitik 16:16-12, Izekiyel 10:2, Sabi 19:16. § **8:7** Ngha ta Sabi 9:23-24, Izekiyel 38:22. * **8:12** Aya 10: Ngha ta Isaya 14:12, Aya 11: Ngha ta Irmia 9:14. Aya 12: Ngha ta Sabi 10:21. 23. * **9:2** Ngha ta Zlrafta 19:28.

mbraku ta hən, manda mbraku ya vɫən lu ta rda† ta hadik. ⁴ Ka lu nda hən mantša: «Yaha kuni da ksantá kuzun ta hadik, dər fu, dər wati ma skwi ta dyaf ta nda dya. Mnduha kul had ɲizla* Lazglafta ma bizlbizla kuma tan yeya kwenkwen dza'a kuni hahay. ⁵ Yaha kuni da pslatá hən nda psła, ama ka ganapta kuni tiri ta hən ka tili hutaf,» ka lu nda hən. Manda va kuzlakwa vəl hata rda ta mndu ya, manda va tsaya kuzlakwa vəl hatani ta mndu. ⁶ Ma tsa fitik ya, dza'a zbay mnduha ta mtaku, ama mutsafta a hən wa. Ta kumay hən ta mtuta tan, ama dza'a hwayugadunus hwaya§ mtaku ta hən.

⁷ Manda nzakwa plis ta dza'a da vɫa vulu ya nzakwa tsa hi'i ya. Manda zewazewa dasu ya watá skwi ma ghəŋa tan. Manda tsatá kuma mndu ya kuma tan guli. ⁸ Manda səmbəka ta swidi ma ghəŋa marakw ya swidi ta hən. Manda sli'ɲ ma wa rveri ya sli'ɲa tan. ⁹ Nda skwi manda zalama kufur mbəghata ghuva tan. Manda ghudzaga mwata plisha ta hwaya da vɫa vulu* ya ghudzaga zɫambaka tan. ¹⁰ Huturha tan ná, ta haha mndu manda va huturha rda. Ma tsa huturha tan ya ta mutsa hən ta mbrakwa haha mnduha ka tili hutaf. ¹¹ Mghama tan ná, tsaya duhwala halaway ya ta ga mgham ta ghəŋa tsa gudzuvrun ya. «Abadun,» ka lu ta hɔay nda gwada Hebru. Nda gwada Grek ya guli ná, «Apwaliyan,» ka lu ta hɔay. «Tsaya zadaku.»

¹² Tan tan ghuya danwa tsaya ta luta. Tahula tsaya, wya ghuya danwaha his guli ta sagha.

¹³ Ka vyata mamku'a duhwala Lazglafta ta ɲani ma duli guli. Ka snə yu ta lwi ta sabi ma tuldiha fwad, ta nzakway ka tulda gwira dasu ta kəma Lazglafta† ya. ¹⁴ Ka'a nda tsa mamku' a duhwala Lazglafta nda duli da tsi ya mantša: «Paliŋpala ta tsa duhwalha halaway tsam lu ta wa mghama dref ta hɔə lu ka Ifrata ya,» ka'a. ¹⁵ Tsa duhwalha fwad ya ná, payaf paya lu ta hahən ɲa tsa vaku ya, nda ya ɲa tsa tili ya, nda ya ɲa tsa fitik ya, nda ya ɲa tsa nzemndi ya. Ka zɫazligintá lu ta hən ɲa zadanatá faway turtuk ma dɔatá mbsaka mnduha hkən. ¹⁶ Ka snadimta lu ta mbsaka sludziha tan ta plis ta plis. Mlenwi his dərɲək hən. ¹⁷ Mantša ya maridintá lu. Ka nghanjta yu ta plisha nda mnduha tida, nda sudatá lguta kufur manda vu ta vgha tan. Ka kubalkubal manda pala ta hɔə lu ka Safir nzakwani. Ka ghuvazwan ghuvazwan ghandand kay guli. Ghəŋa tsa plis ya ná, Manda tsatá ghəŋa rveri nzakwani. Skwi ta sabi ma wa tan ná, vu, nda dɲ, nda ghandandatá vu ya. ¹⁸ Nda tsa skwiha hkən ta nzakway ka vu, nda dɲ, nda tsa ghandandatá vu ta sabi ma wa tan ya, ka rwiŋtá lu ta faway turtuk ma dɔatá mbsaka mnduha hkən. ¹⁹ Mbrakwa tsa plisha ya ná, ma wa tan, nda ya ma hutura tan nzakwani. Manda nzakwa tsata nahadik nda ghən tida ya nzakwa tsa huturha tan ya. Nda tsa hutura tan ya ta babala hən ta mnduha.

²⁰ Má ɲa mbədanafta pɔakwa mnduha kul rwanatá tsa ghuya danwaha ya ta nzakwa tan ma slnaha tan ta magata hən ya ná, ka kwalaghutá hən. Ka gdavata hən ta tsəlú ɲa halaway, nda ya ɲa skwa wuyayha. Hahən ná, nɔha a hən ta vli wu, sna a hən ta sləmən wu, had hən ta mbaɔa wu, nda dasu tsaf ta lu ta sanlaha, nda kufur sanlaha, nda ghuva tili sanlaha, nda udzu sanlaha. ²¹ Ka kdantá hən ta va psła mndu, ka va mbaɔakwa tan, nda va hlira tan, ka va ghala tan, Zlana a hən dekdek wa.

† 9:3 Nɔha ta Sabi 10:12. 15. Rda: Nɔha ta Lukwa 10:19 nda skwi ya ɲa ɲanata. ‡ 9:4 Nɔha ta 5:1 nda skwi ɲa ɲanata. § 9:6 Nɔha ta Ayuba 3:21, Irmiya 8:3. * 9:9 Aya 7:9. Nɔha ta Yuwel 2:4, 1:6, 2:5. † 9:13 Nɔha ta 8:3 nda skwi ɲa ɲanata.

10

Zwanja tuwak nda zwanja defteri

¹ Ka nghanja yu ta sana duhwala Lazglafta bukwam lu ma kusay ta saha ta luwa, nda watá dakwambuhwali ma ghənjani. Manda fitik nzakwa kumani. Manda zlgħakwa vu ya nzakwa səlahani. ² Ka njanatá tsi ta gunata zwanja defteri ma dzvani. Ka fatá səla zeghwani ta drəf, faha ta səla zlaḅani ta hadik. ³ Ka hurgwatá tsi nda lwi dagala manda hurgwa rveri. Manda hurgwatani, ndəfáŋ ka luwa nɛzlata. ⁴ Manda nɛzlata tsa luwa ya ndəfáŋ, ka kumə yu ta vinda tsa skwi mna tsi ya. Ama ka sana lwi gwadagata ta luwa mantsa: «Ma vində ka, njanja ma ghənja gha ta tsa skwi mna tsa nɛzlata nɛzla luwa ndəfáŋ ya,» ka'a.

⁵ Ka nghanjá yu ta kapafita tsa duhwala Lazglafta ta sladata ta drəf, nda ya ta hadik ya, ta dzva zeghwani nda ta luwa. ⁶ Ka wadata tsi nda hga Lazglafta ta nzaku nja kdekedzeŋ, ta zlaganaptá luwa nda inda skwiha tida tani, ta zlaganaptá hadik nda inda skwiha tida tani, ta zlaganaptá drəf nda inda skwiha mida tani ya. Ka'a mantsa: «Ta had gɔglata ta gərɔaku wu, ⁷ ama bađu da vyata tsa mandəfáŋa duhwala Lazglafta ya ta njan ma duli, bađu tsaya dza'a hdamta Lazglafta ta difatá skwi ya si mnana tsi ta gwal ksanatá slna, ta nzakway ka la anabi* ya,» ka'a.

⁸ Ka gwadgəlgihatá tsa lwi si ta gwadagata ta luwa ya. Ka'a mantsa: «La! Ka zlgħafta ka ta tsa zwanja defteri nda guna ma dzva tsa duhwala Lazglafta ta sladata ta drəf nda ya ta hadik ya,» ka'a.

⁹ Ka labə yu da tsa duhwala Lazglafta ya. Vlihavla ta na defteri na, ka yu nda tsi. «Zlgħa, ka dughwaduta ka. Gun dza'a nzata tsi ma wa gha manda zuđum. Tahula dughwaduta gha, ɗah dza'a nzata tsi ma huɗa gha,» ka'a nda i'i.

¹⁰ Ka zlgħaftá yu ta tsa zwanja defteri ya ma dzva tsa duhwala Lazglafta ya, ka dughwadutá yu. Ka nzatá tsi gun ma wa ɗa manda zuđum. Ama tahula dughwaduta ɗa, ka nzatá vəl ma huɗa† ɗa ɗah manda kurak.

¹¹ Ka lu nda i'i mantsa: «Ka kləgəlta ka ta lwa Lazglafta ta gwaday ta ghənja ndəghatá mndəra mnduha, nda ya ta ghənja hadikha, nda gwadaha kavghakavgha, nda mghamha tani,» ka'a.

11

Masləmtsəkha his

¹ Ka vlihatá lu ta sana sləka, manda sarak nzakwani ta kəl lu ka gra skwi. Ka lu nda i'i mantsa: «Sli'afsl'i'a ka grafta ka ta haga Lazglafta nda gwir tani. Ka mbədaf ka ta gwal ta tsəlbu nja Lazglafta mida*.² Ka zlanata ka ta gra rmakani. Yaha ka da grafta, kabga zlanantá gwal kul nzakway ka la Yahuda lu ta tsaya. Hahəŋ gwal dza'a dɛŋla luwa nda ghuɓa ka tili fwad mbsak his mida†.³ Dza'a ghunafghuna yu ta masləmtsəkha ɗa his, nja sudavata tanj ta buhu ta vgha, nja zata tanj ta fitik dəmbu' nda his dərmək nda mku' mbsak ta mna gwada ɗa ma tsa fitikha ya.»

⁴ Tsa masləmtsəkha ta sladu ta kəma Mgham Lazglafta ta ga mgham ta ghənja hadik‡ ya ná, fwa zaytuŋha his nda pitirlaha dasu his ya. ⁵ Ka

* **10:7** Aya 5:7. Ngha ta Sabi 20:11 Zlahu 32:40, Daniyel 12:7, Amus 3:7. † **10:10** Aya 8:10. Ngha ta Azekiyel 2:8. 3:3. * **11:1** Grafgra nda Izekiyel 40:3, Zakari 2:5. 6. † **11:2** Grafgra nda Lukwa 21:24. ‡ **11:4** Grafgra nda Zakari 4:3, 11:14.

kumanj kuma mndu ta maganata ghwadaka skwi ta hən katsi, dza'a sabsa vu ma wa tan, ɲa zadanata tsa ghumaha tan ya. Mantsa ya dza'a zadanata lu ta mndu ya ta kumanj ta maganata ghwadaka skwi ta hən. ⁶ Mamu hən nda mbrakwa haghuta luwa, ɲa kwala imi nzaku ma tsa fitik ta klə hən ta lwa Lazglafta ya. Mamu hən guli nda mbrakwa mbədanafta imi guli ka us. Mamu hən nda mbrakwa gaktə danwa ta ghənja mnduha ta ghənja hadik ma fitik ya kumanj hənš.

⁷ Manda kdinja tan ta ga masləmtsəka tan, ɲa linista tsa nimtak ta safi ma gudzuwruj ya ta hən nda lmu ɲa mbranaghatani ta hən, ɲa rwanatani* ta hən, ⁸ ɲa nzakwa mbła tan ta daβi ma luwa dagala, vli ya kəl lu dalafta Mghama tan ta udza zlənɲa. Ta grə nda luwa Suduma nda ya nda luwa Masar† lu ta tsa luwa ya. ⁹ ɲa nghay inda mndəra mndu ta mbła tan, dər ta nzaku ta hadik ga hən, dər wati gwadə ta gwadə hən, ɲa zata tan ta fitik hkən nda rita ta nghay. Dvanja a hən ta padamta tsa mbliha ya wa. ¹⁰ ɲa rfay mnduha ma ghənja hadik ta rfu katakata, ka vavalaku, ka mbahuvta vgha ta ghənja rwatə tsa mnduha ya, kabga ganapga hən tiri katakata ta mnduha ta ghənja hadik.

¹¹ Tahula tsa fitik hkən nda rita ya, ɲa vuslanamta Lazglafta ta hafu ta hən. ɲa sli' avakta‡ tan ka sladata nda səla tan. ɲa ksuta zlən katakata ta inda gwal ta nga hən. ¹² Manda sli' avakta tan ka sladata, ka sana lwi gwadagata ta luwa nda hən mantsa: «Safwa sa da hadna,» ka'a. Ka ɲlaghatə hən ta luwa ma kusayš ta nghay ghumaha tan. ¹³ Gi ma va tsa fitik ya, ka gigdavafta hadik katakata ka hwanzabanapta faway turtuk ma dgatə tsa luwa ya ghwanj. Ka rwuta mnduha dəmbu' ndəfəj ma gigdavafta tsa hadik ya. Ka ksuta zlən katakata ta gwal ta pdaku, ka zləzlvu hən ta Lazglafta ya ta nzaku ta luwa.

¹⁴ Mahisa ghuya danwa tsaya ta luta. Wya mahkənani ta gi sagha.

Mandəfəja duli

¹⁵ Ka vyata mandəfəja duhwala Lazglafta ta ɲani ma duli. Ka snaku sana lwiha dagaladagala daga ta luwa. Ka hən mantsa: «Mgham Lazglafta ɲni nda Kristani ta ga mgham ta ghənja hadik ndana. Tsatsi dza'a ga Mgham ɲa kdəkedzer*,» ka hən. ¹⁶ Ka zlambata tsa halata mnduha hisamsak fwad mida ta nzanzafata ta dughuruk ta kəma Lazglafta ya zluzlumbruh ka tsəlvu ɲa Lazglafta. ¹⁷ Ka hən mantsa:

«Mgham Lazglafta ta mbruta. Kagha ndanana, kagha guli manda ghalya. Ta rfa kagha ɲni, kabga ɲanata gha ta tsa mghama mbrakwa gha ya, ka nzaku ka ka Mgham,

¹⁸ Ka gavaghatə mndəra mnduha ta sisi.

Ndana tama,

saghasa fitika ganavata kagha ta sida ta hən.

Saghasa fitika tsanaghata gha ta guma ta gwal nda rwa.

Dza'a valanvala ka ta nisəla gwal ta ksaghatə slna ta nzakway ka la anabi,

nda gwal nda ghuβa, nda gwal ta zlənja hga gha,

nda zwani tani, nda galata mndu tani.

§ **11:6** Grafgra nda 1 Mghamha 17:1, Sabi 7:17. 19, 1 Samuyel 4:8. * **11:7** Grafgra nda Daniyel 7:3, 7, 21. † **11:8** Grafgra nda Isaya 1:9. 10. Suduma: Ngha ta Zlrafta 18:19. ‡ **11:11** Grafgra

nda Izekiyel 37:5, 10. § **11:12** Grafgra nda 2 Mghamha 2:11. * **11:15** Grafgra nda Sabi 15:18, Daniyel 2:44, 7:14, 27.

Saghasa fitik guli ŋa zaɗanata gha ta inda gwal ta baɗziɗntá ghəŋa haɗik†,» ka həŋ.

19 Ka gunatá həga Lazglafta ya ta luwa, ka zlagaptá akwata dzratawi mida. Ka wɗa luwa ta wɗu, ka snaku hla wi, ka ŋzla luwa ta ŋzlu, ka gigdavaftá haɗik, ka saha papla guli.

12

Sana marakw nda makɗakatandanj

1 Tahula tsa, ka zlagapta sana mandərmimi ta luwa. Sana marakw ya bukwam lu nda fitik manda skwi nda lgut. Ka sladafta tsi ta tili nda wa ta tekwatsa ghwanɗɗa his ma ghəŋ. 2 Nda huɗi tsa marakw ya ta basa yaku, ta dgakudgaku. Ka wah tsi ta wahu, kabga kuzlanɗani.

3 Ka zlagaglapta sana mandərmimi ta luwa. Sana mghama makɗakatandanj ya ka dva manda vu. Ndəfəŋ ghəŋani, nda wawa ta zewazewa mida. Ghwanj duliɗani guli. 4 Ka slɗidɗntá tsi ta faway turtuk ma dɗatá tekwatsaha hkən ta luwa ta haɗik nda hturani. Ka sladata tsa makɗakatandanj ya ta kəma tsa marakw ta dza'a dgaku ya ŋa ndutá tsa zwanjani ya dgar* tsi. 5 Ka yatá tsi ta zwanj zgun ya dza'a ŋanatá inda mndəra mnduha nda saraka kufurani†. Na gi frekw saha tsa zwanj ya, ka gi klaghatá lu da Lazglafta nda dughurukwa ga mghamani. 6 Ta hwayaghatá tsa marakw ya da mtak, da vli ya payaf Lazglafta, ŋa zunustá skwa zay hada ka fitik dembu' nda his dərmək nda mku' mbsak.

7 Ka lmanafta lu ta lmu ta luwa. Ka lmanaftá i Misel‡ nda duhwalhani ta lmu nda makɗakatandanj. Ka lmu i makɗakatandanj nda duhwalhani tani. 8 Ka ŋawafta i Misel nda duhwalhani ta həŋ. Ta haɗ wa tanj ŋa nzəglata ta luwa wa. 9 Ka slɗɗɗɗntá lu ta tsa mghama makɗakatandanj ya. Tsaya ta nzakway ka dzidza nahadik, ta hgə lu ka halaway, ghwaɗaka sulkum ta nana inda ghəŋa haɗik. Ka slɗɗɗɗntá lu ta haɗik kawadaga nda duhwalhani tani§.

10 Ka snanɗtá yu ta sana lwi ta luwa ta gwadata nda mbraku, ka'a mantsa: «Ndana tama, mbamafmba Lazglafta, maranmara ta mbrakwani. Tsatsi ta ga Mgham. Maranmara Kristi ta ŋani ma mbraku guli, kabga slɗɗɗɗntani ta haɗik ta mndu ya ta gɗata ta nana zwanama mu. Tsatsi ya ta gɗata ta wla zwanama mu ta kəma Lazglafta* mu nda fitik tani nda rvidik tani.

11 Nrapɗra həŋ, kabga vəl varata Zwanj Tuwak ta həŋ nda usani, nda ya kabga vəl mnay tanj kazlay: Kahwathwata gwada Lazglafta kə'a. Zlanɗa a həŋ ta mtaku ka laghwi da dɗutá hafa tanj wa.

12 Tsaya tama, rfa ta rfu kagha luwa, nda gwal ta nzaku tida tani. Ɗanɗa ŋa gha haɗik nda drəf, kaghuni dza'a ghuya ɗanɗa, kabga la da kaghuni halaway nda ga ta sidani katakata. Nda sna kazlay: Ta sira a fitika ɗa wu» kə'a.

† 11:18 Grafra nda Zabura 2:1, 5, 110:5, 115:12. 13. * 12:4 Ngha ta Daniyel 8:10. † 12:5 Grafta nda Isaya 66:7, Zabura 2:9. ‡ 12:7 Misel: Ngha ta Yuda 9 nda skwi ŋa ŋanata. § 12:9 Grafta nda Zrafta 3:1, Lukwa 10:18. * 12:10 Grafta nda Ayuba 1:9, 11, Zakari 3:1-2.

¹³ Kə'a ka makdakatandanj ná, slinwiginjslinjwa lu ta hadik. Ka lintá tsi ta tsa marakw ta yatá zwanj ya. ¹⁴ Ka vlantá lu ta zlambakha his manda ŋa dzala ta tsa marakw ya, ŋa ndragnetani da mtak da vli ya payanaf Lazglafta, ŋa kwala nahadik bhanavata. Hada dza'a zunusta lu ta skwa zay ka vaku hkan, fwad ka manjzlawats†. ¹⁵ Ka vnihidintá tsa nahadik ya ta imi ma wani mista tsa marakw ya manda zala, má ŋa klaghata. ¹⁶ Ama ka kataftá hadik ta tsa marakw ya, ka gunatá wi ka ndaghatá tsi ta tsa zala zliginj makdakatandanj ma wani ya. ¹⁷ Ka basaftá tsa makdakatandanj ya ta ŋuduf nda tsa marakw ya. Ka sli'afta tsi ka laghwi da lmu nda pdakwa zivra tsa marakw ya, gwal ta ŋanatá zlahuha Lazglafta, nda ya nda gwal ta ŋanatá ta nzaku ka maslámmtsəka Yesu.

¹⁸ Ka laghu tsa makdakatandanj ya sladafta ta wutak ta wa drəf.

13

Nimtak ta sabi ma drəf

¹ Tahula tsa, ka nghanjá yu ta sana nimtak ta sabi ma drəf. Ndəfəŋ ghəŋ tida, ghwanj dulani, nda wawa ta zewazewa tida. Ta tsa ghəŋhani ya mamu vindatá hgə ŋa raza Lazglafta. ² Tsa nimtak nghə yu ya ná, manda maspata nzakwani. Manda sala mandundi səlahani. Manda wa rveri wani. Ka vlantá makdakatandanj ta mbrakwani, nda dughurukwani, nda ga mgham dagala ta tsa nimtak ya. ³ Ka nghanjá yu ta balatá sani ma tsa ghəŋha tsa nimtak ya manda skwi si dza'a lu dzata. Ama ka mbaftá tsa lkwanj ya. Ka ndrəmmim inda mnduha ta ghəŋa hadik demdem ta tsa nimtak ya, ka sli'i hən mistani. ⁴ Ka tsəlbə hən ta tsəlbə ŋa tsa makdakatandanj ya, kabga vlantani ta ga mgham ta tsa nimtak ya. Ka tsəlbə hən ta tsəlbə ŋa tsa nimtak ya guli, ka hən mantsa: «Wa kamtagha na nimtak na na? Wa dza'a lavinjta guya kuma nda tsi?» ka hən.

⁵ Ka vlantá lu ta tvi gi ka ghərḅə tsi ta ghərḅaku ka raraza Lazglafta. Ka vlantá lu ta mbrakwa magay manda tsaya ka tili fwadmbusak his mida. ⁶ Ka zraftá tsi ta raraza Lazglafta, ka raraza hgani, nda vla nzakwani tani, nda inda gwal ta nzaku ta luwa tani. ⁷ Ka zlanantá lu ta tvi ŋa vulu nda mnduha Lazglafta, ŋa ghuḅasaptani ta hən*. Ka vlantá lu ta ga mgham ta ghəŋa inda mndəra mndu, nda inda zivra mndu, nda ya ta ghəŋa inda gwadə ta gwadə lu, nda ya ta ghəŋa inda hadikha, ⁸ ŋa tsəlbəy inda mnduha ta ghəŋa hadik ta tsəlbə ŋani, Tsa gwal kul vindaku hga tanj ma defteri hafu daga zrafta ghəŋa hadik da Zwanj. Tuwak ya si dza lu ya dza'a tsəlbə tsa tsəlbə ya.

⁹ Ka mamu mndu nda sləmənə snay, ka sna tsi.

¹⁰ Ka nda fa mndu ŋa ksaghatá da ga vu'a ya ná,

dza'a ksaghaksa lu da ga vu'a.

Ka nda fa mndu ŋa dzata nda kafay ya guli ná,

dza'a dza dza lu nda kafay.

Tsaya tama ná, dina ka nzata mnduha Lazglafta nda ksanatá ŋuduf nda ya nda zlgəhay nda ŋudufa tanj.

Nimtak ta sabə ma hadik

¹¹ Ka nghanjá yu ta saba sana nimtak guli ma hadik. His dulani manda ŋa zwanj tuwak. Ta gwadə guli manda ŋa makdakatandanj. ¹² Mbrakwa tsa nimtak tanjanj ya da tsi. Ka marə tsi ta tsa mbraku ya ta kəma tsa tanjana nimtak ya. Ka mblə tsi ta mnduha ma ghəŋa hadik, nda inda skwiha mida

† 12:14 Grafta nda Daniyel 7:25, 12:7. * 13:7 Aya 5:7. Grafta nda Daniyel 7:8, 25, 11:36, 7:21.

ɲa tsəlɔ́u ɲa tsa taɲtaɲa nimtak si balana lu manda skwi ɲa dzata, ta mbafta ya. ¹³ Ka magə tsi ta mandərmimi katakata, ha ka klagata tsi ta vu ta luwa ta hadik ta wa ira inda mnduha. ¹⁴ Ka nanaghatá tsi ta inda mnduha ma ghəɲa hadik nda skwa ndərmimay ya vɲaɲ lu ta tvi ɲa magay ta kəma tsa taɲtaɲa nimtak ya. Ka'a nda mnduha ma ghəɲa hadik mantsa: «Magafwamaga ta skwa wuyay ɲa vɲaɲtá glaku ta taɲtaɲa nimtak si balana lu manda skwi ɲa dzata, ka mbafta tsi ya,» ka'a. ¹⁵ Ka vɲaɲtá lu ta tvi ta tsa mahisa nimtak ya ɲa vuslanamta hafu ta tsa skwa wuyay tsaf lu manda tsa taɲtaɲa nimtak ya, ɲa gwadayni ta gwada, ɲa pslatani ta inda gwal kul vɲaɲtá glaku. ¹⁶ Ka tsa mahisa nimtak ya mantsa: Tahanafwataha ta ɲizla ta dzva zeghwi, ka ma bizbizla kuma a tsi ta zwani, nda galata mnduha, nda la ka gadghəl, nda la ka pɔ́u, nda la kul had'ka vu'a, nda la ka vu'a tani. ¹⁷ Ka had' tsa ɲizla ta nzakway ka hga tsa nimtak ya, ka mbsaka hɲani a tsi ya, ta tsa mndu ya wu katsi, yaha da skwa skwi, yaha da dzawaptá skwi guli, ka'a.

¹⁸ Wana fitika zlagakwa mndu ya nda difil ma ghəɲani. Mndu ya nda difil ma ghəɲani ná, dza'a nda sna ta skwi ta kumə mbsaka hga tsa nimtak ya ta mnay. Tsa mbsak ya ná, manaka hga mndu ya. Mku' dərmək nda mku' mbsak mku' mida nzakwani.

14

Laha gwal varagaha lu

¹ Ka nghanjá yu kay guli ta Zwanja Tuwak ta sladu ta ghwá Siyuna. Ta sladu mnduha dəmbu' dərmək nda fwaɔ́ mbsak fwaɔ́ mida kawadaga nda tsi. Inda taɲ, nda vinda hga Zwanja Tuwak nda hga Dani guli ma bizbizla kuma* taɲ. ² Ka snanjá yu ta sani lwi ta ghudzagata manda ghudzaga mghama zala nda ya manda ghudzaga ɲəzla luwa. Tsa lwi ta snə yu ya ná, manda ghudzaga htimbil ta dzə lu ya nzakwani. ³ Lfida laha ta fə tsa ndəghata mnduha ya ta kəma dughuruk, nda ya ta kəma tsa skwiha fwaɔ́ nda hafu ma həɲ ya, nda ya ta kəma tsa halata mnduha ya. Had' sana mndu ta lavɲta taghaftá tsa laha ya, ka tsa mnduha dəmbu' dərmək nda fwaɔ́ mbsak fwaɔ́ mida si ta hadik vara lu ta həɲ ya a tsi wa.

⁴ Hahəɲ ná, ɲriɲ a həɲ ta vgha taɲ nda hliri wa. Ksanaksa həɲ ta vgha taɲ, ka nzata həɲ hezle'. Mista Zwanja Tuwak ta mbada həɲ ta mbada dər ta dza' a diga tsi. Varagap mataba mnduha lu ta həɲ. Nda nza həɲ ka taɲtaɲani vɲaɲ lu ta Lazglafta nda ya ɲa Zwanja Tuwak. ⁵ Ta sna a lu ta tsakalawi† ma wa taɲ wa. Had' sana maslvinza ta həɲ guli wa.

Duhwaha Lazglafta hkən

⁶ Ka nghanjá yu ta sana duhwala Lazglafta ta ndrə ma ghuvanata luwa. Mamu Lfida Gwada ɲa kɔ́kɔ́dɔ́ɲɔ́n da tsi ɲa mnay ɲa mnduha ta ghəɲa hadik, ɲa inda hadikha, ɲa inda mndəra mndu, ɲa inda mndəra gwada ta gwada lu, ɲa inda zivra mnduha. ⁷ Ka'a nda lwi dagaladagala mantsa: «Zlənawazlənja ta Lazglafta ka zləzɲa kuni, kabga saghasa fitika tsayni ta guma. Tsəlɔ́awatsəlɔ́a ta tsəlɔ́u ɲa mndu ya ta magaftá luwa, nda hadik, nda drəf, nda dzuɔ́ayha‡,» ka'a.

⁸ Ka sabə mahisa sana duhwala Lazglafta. Ka'a mantsa: «Kweɲ tama! Nda zləmba Babila ta nzakway ka luwa dagala. Snusna ta ima inabi ta inda mnduha, sa tsa ima inabi ya ná, hliri ya manda ɲani§,» ka'a.

* **14:1** Grafta nda 7:3. 8, Izekiyel 9:4. † **14:5** Grafta nda Sefuni 3:13. ‡ **14:7** Grafta nda 10:6. 7 nda skwi ya ɲa ɲanata. § **14:8** Grafta nda Isaya 21:9, Irmiya 51:7. 8.

⁹ Ka sabə mahkəna sana duhwala Lazglafta guli. Ka'a nda lwi dagaladagala mantša: «Ka ta tsəlɓay mndu ta tsəlɓu ŋa tsa nimitak ya, nda ya ŋa tsa skwa wuyay tsaf lu ya, ka tsu'aftá tsi ta ŋizla ta bizlbizla kumani ka ta dzvani a tsi, ¹⁰ dza'a say tsatsi guli ta ima inabi gatá sida Lazglafta kul had sana skwi gaɓam lu mida. Tsa ima inabi ya ná, ma leghwa basatá ŋudufa Lazglafta pghamta lu. Na gay lu ta iri ŋani ma ghandanda ta vu ta kəma mnduha Lazglafta nda ya ta kəma Zwanja Tuwak* . ¹¹ Diŋa tsa vu ta gə lu ta iri ŋa tan ya ná, dza'a gɗavagɗa ta ŋlu ta luwa ha ŋa kɗekedzer†. Tsa gwal ta tsəlɓu ŋa tsa nimitak ya, nda ya ŋa tsa skwa wuyay tsaf lu ya, nda inda gwal ta zlglaftá tsa mbsaka hɓani ya ná, had mbi'a vgha tan ma ghuya ɗanwa nda fitik tani, nda rvidik tani wa,» ka'a.

¹² Tsaya tama, kaghuni gwal ta snatá zlahá Lazglafta, ta zlglaftá Yesu nda ŋuduf, gɗavawagɗa mantša ya. ¹³ Ka snanɗá yu ta sana lwi ta gwadagata ta luwa. Ka'a mantša: «Vinda! Daga ndana ná, “Rfu da gwal ta rwuta ma slna Lazglafta,” ka'a. “Mantša nzakwani, kada mbi'a hən ta vgha ma slnaha tan, kabga ta dza'a mista tan slnaha tan,» ka Sulkum.

Guma Lazglafta ta ghəŋa mnduha ta ghəŋa hadik

¹⁴ Ka'a ka yu guli ná, ka nghanɗá yu ta ghwayak ka ŋusliŋ. Ta tsa ghwayak ya, mamu sana mndu manda Zwanja mndu‡ ta nzaku tida, nda wa ta zewazewa dasu ma ghəŋani, nda ŋatá vɗu ya nda za ma dzvani guli. ¹⁵ Ka sabə sana duhwala Lazglafta guli ma həga Lazglafta. Ka'a nda lwi dagaladagala nda tsa mndu ta nzaku ta ghwayak ya mantša: «Kla ta tsa vudá gha ya, ka tska ka ta skwi ta vwah, kabga saghasa fitika tska skwi§ ta vwah. Nda ndəha nimaya ta hadik,» ka'a. ¹⁶ Ka wuɗiɗiŋta tsa mndu ta nzaku ta ghwayak ya ta tsa vudani ya, ka gi tskatá lu ta nimaya ta ghəŋa hadik.

¹⁷ Ka sabə sana duhwala Lazglafta ma həga Lazglafta ya ta luwa. Mamu vɗu ya nda za da tsaya.

¹⁸ Ka sabə sana duhwala Lazglafta ma gwir, ya ta nzakway ta ga mgham ta ghəŋa vu. Ka'a nda lwi dagaladagala nda tsa mndu ta ŋanata vɗu nda za ya mantša: «Wuɗiɗiŋwuda ta tsa vudá gha nda za ya, ka tskanata ka ta yakwa inabiha ta hadik, kabga nda ndəha tsa yakwani ya,» ka'a. ¹⁹ Ka gi wuɗiɗiŋta tsa duhwala Lazglafta ya ta tsa vudani ya ta hadik. Ka tskatá tsi ta yakwa inabi ta hadik. Ka pghamtá tsi ta tsa skwi tska tsi ya ma mghama glifiŋa basata ŋudufa Lazglafta. ²⁰ Ka hu'anaptá lu ta tsa yakwa inabi ma tsa glifiŋ ya ta hula luwa. Ka mbəzagaptá us mida ka ta ta vgha ka mbaɗa manda zala ha meli hkən dərɓək*. Latani guli, ka lamla plis dida ná, ghəŋghəŋ yeya dza'a nghaku.

15

Kɗavakta ghuya ɗanwa

¹ Tahula tsa, ka nghanɗá yu ta sana ŋizla dagala nzakwani ta ndərmim lu nda ndərmima. Ka nghanɗá yu ta duhwalha Lazglafta ndəfəŋ nda ŋanata ghuya ɗanwaha ndəfəŋ ma dzva tan guli. Tshaya kɗavakta ghuya ɗanwa, kabga tshahya dzatá ghəŋa basá ŋudufa Lazglafta.

* **14:10** Grafta nda Isaya 51:17, Zlrafta 19:24, Izekiyeel 38:22. Həga vu: Ngha ta Lukwa 17:29 nda skwi ŋa ŋanata. † **14:11** Grafta nda Isaya 34:10. ‡ **14:14** Grafta nda 1:13, Daniyeel 7:13. § **14:15** Grafta nda Yuwel 4:13. * **14:20** Aya 19:20. Grafra nda Isaya 63:1. 6, Naɗa ghəŋ 1:15.

² Ka nghanṭá yu ta sana skwi manda drəf ta wuḍaku manda dalagar, nda vu mida guli. Ka nghanṭá yu guli ta gwal ta ghuḅasapta tsa nimitak ya, nda tsa skwa wuyay tsaf lu ya, nda tsa mbsaka hgani ya. Ta sladu hən̄j ta tsa drəf ta wuḍaku manda dalagar ya, nda njanatá htimbil ya vlan̄j Lazglafta ta hən̄j. ³ Fa laha ya si ta fə Musa ta nzakway ka kwalva Lazglafta nda laha ya si ta fə Zwan̄ja Tuwak, ta fə hən̄j. Ka hən̄j mantsa:

«Mgham Lazglafta ta mbruta,
dagala slna gha ya ta magə ka,
ka skwa ndərmimay nzakwani.
Kagha Mgham ta ghən̄ja inda hadikha.

Inda skwi ta magə ka ná, tdukwatdukwā nzakwani,
kahwathwata nzakwani guli. ⁴ Mghama da!
Wati ma mndu ya dza'a kwal kul v̄la glaku n̄ja gha ka z̄l̄z̄l̄va kagha na?
Kagha turtukwa gha ya nda ghuḅa.
Dza'a sli'agaghasli'a mnduha ta inda hadikha da tsəl̄bu ta kəma gha,
kabga nda n̄gha hən̄j ta inda skwi ta magə ka ná,
tdukwā nzakwani*,» ka hən̄j.

⁵ Tahula tsaya guli, ka nghanṭá yu ta gunatá həga tumpul ma həga Lazglafta ta luwa† ya ta kəl mnduha ka guya vgha nda Lazglafta. ⁶ Ka sli'agaptá tsa duhwalha Lazglafta ndəfán̄j ya kay ma həga Lazglafta, nda njanatá ghuya dan̄waha ndəfán̄j ma dzva tan̄j, nda sudatá lguta n̄j̄slīj tilil ta wḍaku ta vgha tan̄j. ⁷ Ka hlaftá sani mataba tsa skwiha fwad̄ nda hafu ma hən̄j ya kay ta leghwaha ndəfán̄j ka dasu ka dasu, ka vlan̄jta tsa duhwalha Lazglafta ndəfán̄j ya kay. Tsa leghwaha ya ná, nda ndagha nda ndagha hən̄j nda basa n̄j̄dufa Lazglafta ta nzakway n̄ja k̄dekedzen̄j. ⁸ Ka ndəghanaftá d̄in̄j ta sabi ma glakwa Lazglafta nda ya ma mbrakwani‡ ta tsa həga Lazglafta ya. Had̄ tvi n̄ja ləglama mndu da tsa həga Lazglafta ya, ha ka dzatá ghən̄ja tsa ghuya dan̄waha ndəfán̄j da tsa duhwalha Lazglafta ya wa.

16

Leghwa basatá n̄j̄dufa Lazglafta

¹ Ka snə yu ta sana lwi dagala ta sabi ma həga Lazglafta. Ka'a nda tsa duhwalha Lazglafta ndəfán̄j ya mantsa: «Lawala da pghadata ta hadik ta tsa leghwa basatá n̄j̄dufa Lazglafta ndəfán̄j ya,» ka'a.

² Ka sli'aftá tan̄jan̄ja duhwala Lazglafta, ka laghwi pghadatá n̄jani ma leghwa basata n̄j̄duf ta hadik. Ka slaftá ghwadak ghwadaka lkuha ta kuzlaku* ta gwal nda n̄j̄zla nimitak, nda ya ta gwal ta tsəl̄bu n̄ja tsa skwa wuyay tsaf lu ya, ta hən̄j.

³ Ka pghadatá mahisa duhwala Lazglafta ta n̄jani ma leghwa basata n̄j̄duf da drəf. Ka nuta drəf manda usa mndu nda mta. Ka rwuta inda skwi nda hafu ma drəf.

⁴ Ka pghadatá mahkəna duhwala Lazglafta ta n̄jani ma leghwa basata n̄j̄duf da ghwa nda ya ta dzuḅayha. Ka mbədavaftá imi ka us†. ⁵ Ka sana duhwala Lazglafta ya ta njanatá imi ta snə yu mantsa:
«Kagha ná, nda tvani tsata ka ta tsa guma ya.
Manda ghalya ka,

* 15:4 N̄gha ta Sabi 15:1nda Irm̄iya 10:7, Zabura 86:9. † 15:5 Grafta nda Sabi 38:21. ‡ 15:8 Grafta nda Sabi 40:34. 35, 1 Mghamha 8:10. 11, Isaya 6:4. * 16:2 N̄gha ta Sabi 9:10. † 16:4 Gray nda Sabi 7:17. 21.

yu ka lu dza'a tsa guma ta tsa mghama hliri ta nzakway ka luwa dagala, ta nzafta ta imiha ya 6a. ²Nda tsatsi nderamta mghamha ta ghəŋa hadik ta hliri, ka ghuytá mnduha ta ghəŋa hadik durin da tsa hliri* ya,» ka'a.

³ Ka lamə Sulkum da i'i, ka klaghatá duhwala Lazglafta ta i'i da mtak. Ka nghanťá yu ta sana marakw ta nzafta ta nimitak ka dva ghez hada. Rakwatsak, vivindatá ta hga rarazatá Lazglafta ta tsa nimitak ya, ndəfán ghəŋani, ghwan dulihami. ⁴ Tsa marakw ya ná, lguta dvanđvanja nda ya ka dva ghez sudava tsi, nda rka ta rka nda mizidikwa dasu, nda ya nda pala ta wdaku, nda ya nda zidaha nda bla nda bla dzvani. Leghwa dasu ŋana tsi ma dzvu nda ndaghata manzakdaway, nda ghwadaka skwiha ma vəl hlirani mida. ⁵ Nda vinda hga difatá skwi ma bizlbizla kumani. «Luwa Babila, mani ma gwal ta hliri, nda ya nda manzakdawayha ta ghəŋa hadik.» ⁶ Ka nghə yu ta ghuyatá tsa marakw ya da usa mnduha Lazglafta, nda ya da usa masləmtsəkha Yesu.

Na tsa nghanťá da mantsa ya ná, ka ndərmimə yu nda ndermima katakata. ⁷ Ka tsa duhwala Lazglafta ya nda i'i mantsa: «Nya ta ndərmimə ka mida? Dza'a mnaghamna yu ta klatá ghəŋa difatá skwi ta ghəŋa tsa marakw ya, nda ya ta ghəŋa tsa nimitak ya nzaf tsi tida, ndəfán ghəŋani, ghwan dulani ya. ⁸ Tsa nimitak nghə ka ya ná, si mamu ghalya, ama ta had ndanana wa. Dza'a safsa ma gudzuvrun† ka dza'a da vla zadakwani. Mnduha ta nzaku ta ghəŋa hadik, tsa gwal kul vindaku hga tan ma deftera hafu daga ma zrafta ghəŋa hadik, ya hən, ŋa ndermimay tan nda ndərmimə nghanəŋ hən ta tsa nimitak ya. Nziya nza tsi, si mamu tsatsi ghalya, ama ta had ndanana wu, ta dza'a zlagapzлага guli.

⁹ «Hadna, nda nza na fitik na ŋa snanťá skwi nda mahizl, nda ya nda difil mida. Tsa ghəŋha ndəfán ya ná, tsaya ghwáha ndəfán nzanaf tsa marakw ya ta hən. Nda nza hən guli ka mghamha ndəfán. ¹⁰ Hutaf gwal ta zlambuta mataba tan. Ta teke'a sani turtuk. Ta sagha a sani guli karaku wa. Dər saghaha tsatsi dazlay katsi, sira a dza'a nzdavata tsa ga mghamani ya wa. ¹¹ Tsa nimitak si ghalya ya kay, kul had ndanana ya, tsatsi dza'a nzaku ŋa matghasa mgham. Tekw tsatsi mataba tsa mbsakha ndəfán ya, ama ta dza'a da vla zadaku.

¹² «Tsa duliha ghwan nghə ka ya ná, mghamha ghwan‡ ta kul mutsaftá ga mgham ya. Ama dza'a mutsafmutsa hən ta ga mgham ma fitik kwitikw kawadaga nda tsa nimitak ya. ¹³ Ka skwa turtuk ndana tsa mghamha ya ŋa zlananťa tan ta mbrakwa tan, nda ga mghama tan, ta tsa nimitak ya. ¹⁴ Dza'a vulay hən ta vulu nda Zwanja Tuwak, ŋa ŋrapta Zwanja Tuwak kawadaga nda mnduhani gwal hagaf tsi, gwal zabap tsi, gwal ka ŋərmani ya, ta hən, Zwanja tuwak mgham ta ghəŋa mghamha, tsatsi mali ta ghəŋa maliha guli,» ka'a.

¹⁵ Ka tsa duhwala Lazglafta ya nda i'i guli mantsa: «Tsa imiha nghə ka nzaf gwal ta hliri tida ya ná, mnduha, nda dəmga, nda hadikha, nda gwadaha ta gwadə lu, tsahaya. ¹⁶ Tsa duliha ghwan nghan ka nda nimitak ya, dza'a husanťusa tsa marakw ta hliri ya ta hən, ŋa sudata tan ka zlanťa ka fərđi'u, ŋa zuta tan ta slu'ani ka zadanata nda vu. ¹⁷ Mantsa ya ná, Lazglafta ta fanamta hən ma ndana tan ŋa magata tan ta skwi ya ta kumə tsi. Ka sagha ndana tan ka skwa turtuk, ka vlanťá hən ta ga mghama tan ta tsa nimitak ya ha ka sagha fitika dzatá ghəŋa gwada Lazglafta.

* 17:2 Aya 1:2 Gray nda Irmiya 51:13, Isaya 23:17, Irmiya 51:7. † 17:8 Ngha ta 11:7 nda skwi ŋa nanata vindin lu mistani. ‡ 17:12 Gray nda Daniyel. 7:24.

¹⁸ «Tsa marakw nghə ka ya guli ná, tsaya luwa dagala ta ga mgham ta ghəŋa mghamha ta ghəŋa hadik,» ka'a.

18

Zlambata Babila

¹ Tahula tsaya, ka nghanťa yu ta sana duhwala Lazglafta ta saha daga ta luwa, dagala glakwa mbrakwani. Ka tsuwađakanafta tsa glakwa mbrakwani ya ta ghəŋa hadik demdem. ² Ka gugudata tsi nda lwi dagala dagala. Ka'a mantsa:

«Nda zlamba!

Ya nda zlamba Babila ta nzakway ka luwa dagala.

Nuna ka luwa nzakwa halaway ndana tama.

Hada vla difa inda ghwađaka sulkumha

nda ghwađaka zarakha ta mbiđu lu.

³ Zlambuzlamba luwa Babila,

kabga fafa ta ghəŋani ka maga sli'insli'inj.

Sasusasa inda mndəra mndu ta ima inaba kbatá tsa sli'insli'injani ya.

Fa fa mghamha ta ghəŋa hadik ta ghəŋa tan ka maga sli'insli'inj nda tsi.

Nuna gwal ta tsakala ta ghəŋa hadik ka gadghəl

nda skwiha ta tadaku iri tida si da tsi,» ka'a.

⁴ Ka snanťa yu guli ta sana lwi ta gwađagata ta luwa. Ka'a mantsa:

«Mnduha da! Sli'apwasli'a ma tsa luwa ya,

kabga yaha kuni da nłamta ma tsa dmakwani ya,

da dađamťa kuni ma ghuya danwa

manda nani guli.

⁵ Sli'apwasli'a,

kabga fərtufərtá ndikata tsa dmakwani ya dikw ta luwa.

Zanap a Lazglafta ta tsa ghwađaka slnani ya wa.

⁶ Ghuyanapwaghuya ta danwa manda

va ya ghuyanap tsatsi ta mnduha!

Manda va tsaya manda va tsaya his

ka kuni planamťa skwi ya magana tsi ta sanlaha.

Ka leghwa wuđ turtuk ka tsatsi tanafta ima inabani ta mndu ya,

ka leghwa wuđwud his ka kaghuni planamta.

⁷ Tađ ta tsa glakwani nda zatá mghamani ya ka kuni dza'a ganap tiri ka ninťa ka skwa hidahida.

Ka'a ta ndanay ma ghəŋani na:

“Nda nza nzakwa da ka mgham, nza a yu ka wadgu wu,

walanťa a yu ta nzata ka skwa hidahida wu,» ka'a.

⁸ Tsaya tama, bađu va tsa fitik turtuk ya dza'a slanaghata ghuya danwani

ta nzakway ka mtaku,

nda nzaku ka skwa hidahida,

nda maya, nja drinťa nda vu guli.

Mgham Lazglafta ná, Lazglafta ta mbruta ya.

Tsatsi ta tsanaghatá guma*, » ka'a.

⁹ Nghanťa inda mghamha ta ghəŋa hadik ta gutá sli'insli'inj nda tsi, ta zutá mgham da tsi ta dinja tsa luwa ya ta draku, dza'a tawinj tawa hən, dza'a nđainjadá hən ta ghəŋ. ¹⁰ Di'inj dza'a nzakta hən, kabga zlənja tsa ghuya danwa hada ya. Ka hən dza'azlay mantsa:

* **18:8** Vli nja gray nda aya 4:8. Aya 4: Isaya 48:20, Irmiya 50:8, 51:6, 45. Aya 5: Zrafta 18:20. 21, Irmiya 51:9. Aya 6: Zabura 137:8, Irmiya 50:29. Aya 7:8. Isaya 47:7. 9.

«Aya! Aya Babila ta nzakway ka luwa dagala, luwa ya ta mbruta!

Gi hadahada ná, tsaghaghata guma[†] tsa re!» ka hən.

¹¹ Ka taw gwal ta tsakala ta ghəŋa hadik ta taw, ka ŋada ghəŋ ta ghəŋa tsa luwa ya, kabga had mndu dza'a skugəltá huzla taŋ wa. Tsa huzlaha ya ta nzakway ka ¹² dasu, nda dzindar, nda palaha nda bla nda bla dzvani, nda skwiha lwi, nda lgutha kulefedfedá, nda lgutha ka dva ka dva, nda lgutha ta wdaku, nda sanlaha ma lgutha dínadína, nda inda mndərga udzuha nda bla mutsay, nda inda mndəra skwiha magaf lu nda sli'inja gwi'an, nda skwiha magaf lu nda kufur ka ghuvazwan zwan. Sanlaha guli ná, magaf nda pala lu. ¹³ Ta dzawapdzawa hən guli ta urdiha kavghakavgha, nda sluhwaha zdazda zi'akwani, nda ima inabi, nda rdi, nda hupu, nda hya, nda slaha, nda tuwakha, nda plisha, nda vu'aha ta nzakway ka mnda səla guli. Ta had mndu ta skugəltá hən wa. ¹⁴ Ka tsa gwal tsakala ya nda tsa luwa ya mantsa:

«Nda zada inda tsa skwiha ta zdəgaghata ya, zwaduzwada inda gadghəla gha, nda inda skwiha ta zə ka ta mghama gha tida.

Mutsəglaf a ka wa,» ka hən.

¹⁵ Tsa gwal tsakala ta tsakala tsa skwiha ma tsa luwa, ka nuta hən ka gadghəl ya, di'ij nzakta hən kabga zləŋa tsa ghuya darwani[‡] ya. Dza'a taway hən ta taw ŋa nzakwa taŋ ka skwa hidahida. ¹⁶ Ka hən dza'azlay mantsa:

«Aya! Aya Babila! Ta nzakway ka luwa dagala, si ta rkafartaka nda lgut kulefedfedá, nda ya nda lguta dva, nda ya nda lgut ta wdaku, nda ya nda mizidikw. Magaf nda dasu lu ta sanlaha, nda palaha ta dínuta sanlaha.

¹⁷ Gi hadahada ná, ka zadanata mndərga tsaya ma gadghəl re!» ka hən.

Ka nzaktá inda gwal ta swa kwambalu, nda gwal ma kwambalu tani, nda la sludza imi tani nda gwal kasa klipi tani, di'ij nda tsi. ¹⁸ Na nghay taŋ ta dukwakwa dínə drakwa tsa luwa ya, ka wahu hən ta wahu. Ka hən mantsa: «Wati luwa ya dagala ŋa gray nda tsa luwa ya na?» ka hən. ¹⁹ Ka tsədə hən ta hadik ta ghəŋ, ka taw, ka ŋada ghəŋ, ka wahu. Ka hən mantsa:

«Aya! Aya luwa dagala!

Luwa ya ta nanaftá gwal kwambalu ka gadghəl.

Gi hadahada ná, gi zadanatá[§] tsa re!» ka hən.

²⁰ Kaghuni gwal ta luwa, rfawarfa kaghuni ta rfu ta ghəŋa zadanatá tsa luwa* ya. Kaghuni mnduha Lazglafta nda gwal ghunay, nda la anabi. Rfawarfa ta rfu kaghuni guli, kabga tsanaghata Lazglafta ta guma ta ghəŋa tsa skwi magaghuna tsi ya.

²¹ Tahula tsa, ka klafta sana duhwal nda mbra ta nzakway ka duhwala Lazglafta ta sana pala dagala manda buna ka vzaghata da drəf. Ka'a mantsa: «Mantsaya dza'a vzidiŋta lu ta Babila ta nzakway ka luwa dagala, ŋa kwal kul nghəlanja. ²² Had'lu dza'a snəlanja ghudzagata htimbil, dər gwal ta fa laha ka dza dewdew, nda gwal ta vya sirjak, nda gwal ta vya talakwa tani ma luwa Babila wa. Had'lu guli dza'a sləglanaghatá gwal vivda dər má wati ma

[†] 18:10 Aya 9:10. Gray Izekiyel 26:16-17. [‡] 18:15 Aya 11:15. Gray nda Izekiyel 27:31, 36, 27:12, 13, 22, 27:31, 36. [§] 18:19 Aya 17:19. Gray nda Izekiyel 27:29 34. * 18:20 Gray nda Irmiya 51:48.

sana skwi tsi wa. Had lu dza'a snəglan̄tá ghudzaga buna ma luwa Babila guli wa. ²³ Had tsuwadaka pitirla ta dza'a tsuwadakəglaku ma Babila wa. Had lu dza'a snəglan̄ta lwa zwan̄amidzi nda makwamidzi ma Babila wa. Ghalya ná, malaghumala gwal ta tsakalaghatá tsakala ka p̄dakwa sanlaha ta ghə̄ŋa hadik. Nda tsa mbə́dakwa gha ya gataghata ka ta inda mndəra mnduha†,» ka'a.

²⁴ Ta ghə̄ŋa tsa guli ná, ma Babila slanaghata lu ta pghatá usa la anabi, nda usa mnduha Lazglafta, nda usa inda gwal psala lu ta ghə̄ŋa hadik‡.

19

Laha zatá ghwa

¹ Tahula tsa, ka snan̄tá yu ta lwi dagala ta n̄zlata ta luwa manda lwa tskata mnduha. Ka'a mantša:

«Zləzlvawa Lazglafta, tsatsi ta mba mnduha.

N̄a Lazglafta mu glaku nda mbraku tani.

² Nda tvani manda ya ta raku ta tsa tsi ta guma.

Ka tsanaghatá tsi ta guma ta tsa mghama sli'ín̄
ta ɓadziŋta hadik nda tsa sli'ín̄sli'ín̄jani ya.

Ganapga Lazglafta tiri

kabga vəl pslatani ta kwalvahani,» ka'a.

³ Ka hən̄ ka mahis mantša:

«Zləzlvawa Lazglafta.

Had tsa d̄in̄ ta dukwaku ma vəl dra tsa luwa ya dza'a hlata wa,
ŋa kdekedzer̄ dza'a ḡdavata tsi,» ka hən̄.

⁴ Ka gi zlambatá tsa halata mnduha hisamsak fwađ mida ya, nda tsa skwiha fwađ nda hafu ma hən̄ ya, ka tsə́lbu ta kəma Lazglafta ta nzaku ta dughuruk. Ka hən̄ mantša: «Amin! Zləzlvawa Lazglafta,» ka hən̄.

⁵ Ka gwadagapta sana lwi ma tsa dughuruk ya. Ka'a mantša:

«Inda kaghuni kwalvahani,
kaghuni gwal ta zləzlvay,
zwani nda galata mnduha tani,
zləzlvawa Lazglafta,» ka'a.

⁶ Ka gi snan̄tá yu ta sana lwi manda lwa tskata mnduha, ta ghudzagata manda zala dagala ma ghwa, ta n̄əzlu manda n̄əzla luwa ta ghudzagata nda mbraku. Ka'a mantša:

«Zləzlvawa Lazglafta! Mghama mu Lazglafta ta mbruta,
tsatsi ta ga Mgham*.

⁷ Rfamarfa ta rfu, wad̄ah ká mu nzata,
v̄lan̄mavla ta glaku,

kabga nda maga fitika klay Zwan̄a Tuwak ta makwamidzani,
nda hba vgha makwamidzani guli.

⁸ Vlan̄vla lu ta tvi ŋa sudavatá lgut kulefed̄ fed̄a,
ta wudaku, nda ghūba guli,» ka'a.

«Tsa lgut kulefed̄fed̄a ya ná,
slna tdukwa maga mnduha Lazglafta ya.»

⁹ Ka sana duhwala Lazglafta nda i'i mantša: «Vindafvinda kazlay: Rfu da gwal hagaf lu da v̄la za skwa zaya klay Zwan̄a Tuwak† ta makwa»

† 18:23 Aya 21:23. Gray nda Irmiya 51:63. 64, Izekiyel 26:21, 26:13, Isaya 24:8, Irmiya 7:34, 25:10.

‡ 18:24 Gray nda Irmiya 51:49. * 19:6 Aya 5:6. Gray nda Zabura 135:1, Izekiyel 1:24, Zabura 97:1, 99:1. † 19:9 Gray nda Mata 22:1-14, Lukwa 14:15-24.

kə'a. Ka'a nda i'i guli mantsa: «Nana gwadaha na ná, gwada Lazglafta ya kahwathwata,» ka'a.

¹⁰ Na tsa snar̄ta d̄a mantsa ya, ka zl̄ambata yu ka ts̄əl̄bu ta k̄amani. Ama ka'a nda i'i mantsa: «Nawa, ma maḡə[†] ka mantsa! Mnda ksanat̄a sl̄na ta Lazglafta yu manda va kagha, manda va zwanama gha ta n̄anat̄a kahwathwata ya marigij̄ lu nda ma Yesu. N̄a Lazglafta dza'a ts̄əl̄ba ka ta ts̄əl̄bu,» ka'a.

Tsa kahwathwata marigij̄ lu nda ma Yesu ya ta vlata mbrakwa kla lwa Lazglafta.

Mndu ta n̄la plisa n̄uslij̄

¹¹ Tahula tsa, ka nghan̄t̄a yu ta gunat̄a luwa, gi ka zlagapta sana plis ka n̄uslij̄. N̄orma mndu nda v̄ard̄a mndu ta hga lu ta tsa mndu ta tsa plis ya. Tud̄ukwa ta tsa tsi ta guma[§], t̄dukwa ta vula tsi ta vulu guli. ¹² Manda zlḡhakwa vu ya irani. Nda nd̄əgha zewazewaha ma gh̄əñani. Mamu sana hgu vindaf lu ta vghani. Tsa hgu ya ná, had̄ sana mndu nda sna wu, ba tsatsi turtukwani yeya nda sna. ¹³ Lgut tsghumam lu ma us sud̄ava tsi ta vgha. «Gwada Lazglafta» hgani. ¹⁴ Mbad̄a la sludziha ta luwa ka sl̄i'i mistani ta plis ka n̄uslij̄ ka n̄uslij̄, nda susud̄ata lgutha kulefed̄əda, ka n̄uslij̄ ka n̄uslij̄, nda ghūba nda ghūba guli. ¹⁵ Ka sab̄ə na kafay nda za wani pit ma wani n̄a zadanat̄a mnduha kul snat̄a n̄ani, n̄a gayni ta mgham ta gh̄əñ̄a tan̄ nda mani' uwa kufur, n̄a hu' anaptani ta h̄əñ̄ manda hu'a yakwa inabi ma glifij̄ n̄a d̄iza imani ya. Tsaya dza'a maran̄ta kazlay: Katakata basat̄a n̄ud̄ufa Lazglafta ta mbruta kə'a. ¹⁶ «Rveri ta gh̄əñ̄a rveriha, Mgham ta gh̄əñ̄a mghamha,» ká lu vindaf̄t̄a hgu ta lgutani nda ya ta rkufani.

¹⁷ Tahula tsa guli, ka nghan̄t̄a yu ta sana duhwala Lazglafta ta sladu ta fitik. Ka gugud̄ata tsi nda lwi dagala dagala. Ka'a nda inda zarak ta ndaraku ma ghuv̄an̄ata luwa mantsa: «Sl̄'akwa sl̄i'a ka ts kavata kuni n̄a za skwa zaya skalu dagala da Lazglafta. ¹⁸ Sawa da za sl̄u'a mghamha, nda sl̄u'a mghamha sludziha, nda sl̄u'a gwal nda mbra nda mbra, nda zlu'a plisha nda gwal tida tani, nda sl̄u'a inda mnduha ta nzakway ka vu'a, nda gwal kul had̄ ka vu'a, zwani nda galata mnduha* tani,» ka'a.

¹⁹ Ka gi nghan̄t̄a yu ta tsa nimtak ya, nda mghamha ta gh̄əñ̄a had̄ik, nda sludziha tan̄ tani, ta ts kavata n̄a vulu nda tsa mndu ta nzafta ta plis ya, nda ya nda sludzihani tani. ²⁰ Ka gi ksuta lu ta tsa nimtak ya kawadaga nda tsa ghwad̄aka anabi si ta magat̄a maz̄ənz̄əmh̄a ta k̄əma tsa nimtak ya. Nda tsa maz̄ənz̄əmh̄a maga tsi ya nanaghata tsi ta gwal ta tsu'af̄t̄a n̄izla tsa nimtak ya ka ts̄əl̄bu n̄a skwa wuyayni ya. Ka pghaghat̄a lu ta h̄əñ̄ his his ta ndiri ta ndiri da duda vu ghandand. ²¹ Ka gi pslat̄a lu ta sanlaha nda kafay ya ta sabi ma wa tsa mndu ta nzafta ta plis ya. Ka babaghut̄a zarakha da sl̄u'a tan̄.

20

Vaku d̄əmbu'

¹ Tahula tsa, ka nghan̄t̄a yu ta saha duhwala Lazglafta daga ta luwa, nda klat̄a makūla gudzuvrun̄ nda ya nda mghama zida ma dzvu. ² Ka ksaft̄a tsi ta tsa mak̄akatandan̄ dzidza nahad̄ik, ta nzakway ka mghama ghwad̄aka sulkum, halaway hgani ya. Ka habafta tsi n̄a za vaku d̄əmbu'. ³ Ka vzaghat̄a tsi da tsa gudzuvrun̄ ya, ka hunust̄a tsi ta wa tghani ka n̄ər̄zlafta, kada kwala

† 19:10 Gray nda 22:8-9. § 19:11 Gray nda Izekiyel ... 1:1, Zabura 96:13, Isaya 11:4. * 19:18 Aya 17:18. Gray nda Izekiyel ... 39:17-20.

tsi ta nangáltá mnduha ta ghəŋa hadík ha ka hdatá tsa vaku dəmbu' ya. Tahula tsaya, ŋa zligiŋta ŋa vaku kwitikw.

⁴Tahula tsa guli, ka nghanťá yu ta dughurukha*. Ka vlanťá lu ta mbrakwa tsa guma ta gwal ta nzaku tida. Ka gi nghanťá yu ta hafa gwal datsaghu lu ta ghəŋa tanť ta ghəŋa vəl mna gwada Yesu nda ya ta ghəŋa gwada Lazglafta. Hahəŋ ná, tsələŋa a həŋ ta tsəlbu ŋa tsa nimtak ya nda ya ŋa skwa wuyayni tani wa. Had ŋizlani ta kuma tanť nda ya ta dzvuha tanť wa. Ka vramťá həŋ, ka gə həŋ ta mgham kawadaga nda Yesu Kristi ka vaku dəmbu'. ⁵Tsaya tanťanťa sli'agapta ma mtaku. Sanlaha ma gwal ta rwuta ná, vrəglam a hahəŋ nda hafu ha ka kdatá tsa vaku dəmbu' ya wa. ⁶Rfu da tsa gwal ta sli'agapta tanťanť ma mtaku ya, nda ghuəa hahəŋ. Ta had mahisa mtaku nda mbraku ta ghəŋa tanť wa. Hahəŋ ná, dza'a nzakway həŋ ka gwal ta dra skwi ŋa Lazglafta nda ya ŋa Yesu Kristi, ŋa gay tanť ta mgham kawadaga nda Kristi ka vaku dəmbu'.

Kdatá mbrakwa halaway

⁷Manda kdatá tsa vaku dəmbu' ya, ŋa pligiŋťá halaway ma gamakani, ⁸ŋa sabani da nangəltá mnduha ta ghəŋa hadík demdem, ta nzakway ka hadíka Gwagw nda Magwagw, kada tskanata tsi ta həŋ ŋa vulu. Manda wutak ma ghwa mbsaka tanť. ⁹Ka sli'agaghata həŋ ma inda vli ta ghəŋa hadík, ka wamtá həŋ ta ghuəa mnduha Lazglafta nda tsa luwa đvu Lazglafta ya tani. Ama ka saha vu daga ta luwa ka dughwadutá həŋ. ¹⁰Ka gi klaftá lu ta tsa halaway ta nana həŋ ya ka vzaghata da duda vu ghandand ma vli hada tsa nimtak nda ghwadaka anabi ya, ŋa giri ŋa tanť hada nda fitik tani, nda rvidík tani ha ŋa kdekedzenť.

Dzatá ghəŋa guma

¹¹Tahula tsa, ka nghanťá yu ta sana dughuruk ka ŋusliŋ dagala, ta nzaku mndu tida. Ka nutá hadík nda luwa lay ta kəmani. Nghəglanťa a lu ta həŋ wa. ¹²Ka gi nghanťá yu ta gwal ta rwuta, galata mnduha nda zwani tani ta nzaku ta kəma tsa dughuruk ya. Ka gwananaftá lu ta defteriha. Ka gunanaftá lu ta sana defteri ta nzakway ka deftera hafu. Ka tsanaghata lu ta guma ta gwal ta rwuta taəta slnaha tanť ta magata həŋ manda va ya nda vinda ma tsa defteriha ya. ¹³Ka varanaktá drəf ta mnduha ya si rwana tsi. Ka varanaktá mtaku nda vla tska vgha gwal ta rwuta ta ya si da hahəŋ. Ka tsanaghatá lu ta guma ta həŋ taəta slnaha tanť ta magata həŋ. ¹⁴Ka gi klafta lu ta mtaku nda vla tska ta vgha gwal ta rwuta tani, ka pghaghata da duda vu. Tsa duda vu ya ta nzakway ka mahisa mtaku. ¹⁵Ka slanagha a lu ta vindatá ta hga dər wati ma mndu ma tsa deftera hafu ya wu katsi, dza'a klafkla lu ta tsa mndu ya ka vzaghata da duda vu.

21

Lfida luwa nda lfida hadík

¹Tahula tsa, ka nghanťá yu ta sana lfida luwa nda sana lfida hadík. Lula tanťanťa luwa nda tanťanťa hadík, ta had drəf guli wa. ²Ka gi nghanťá yu ta saha luwa dagala nda ghuəa, ta nzakway ka luwa Ursalima ta luwa daga da Lazglafta. Nda rkarkani manda makwa ta dza'a da zə'al. ³Ka snanťá yu ta sana lwi ta gugudagapta ma dughuruk. Ka'a mantsa: Wya həga tumpula nzakwa Lazglafta mataba mnduha! Ŋa nzakwani kawadaga nda həŋ, ŋa nzakwa tanť ka mnduhani, ŋa nzakwa tsatsi guli kawadaga nda həŋ, ⁴ŋa masanaptani ta həŋ ta inda ima taw ma ira tanť. Ta had mtaku dza'azlay

* 20:4 Gray nda Daniyel. 7:9, 22.

dekdek wa. Ta haf taw dza'azlay dekdek guli wu, dər wahu, dər kuzlakwa skwi, kabga lula* tanɲa skwiha.

⁵ Ka tsa mndu ta nzafta ta dughuruk ya mantsa: «Ndana tama, wana yu ta magaftá inda skwi demdem ka lfidani,» ka'a. Ka'a guli mantsa: «Vindaf vinda, kabga na gwaɗaha na ná, kahwathwata nzakwani, skwi ɲa faftá ghəɲ tida ya,» ka'a.

⁶ Ka'a nda i'i guli mantsa: «Nda kɗa tama! I'i zraftani nda kɗavaktani, i'i nahani nda kwanahani. Mndu ya kuzlanɲa ndala, dza'a vlanɲa yu ta dzuɓaya imi ta vla hafu ka mbalay. ⁷ Mndu ya ta zatá ghwa, dza'a vlanɲa lu ta tsa skwiha ya. Dza'a nzakway yu ka Lazglaftani, dza'a nzakway tsatsi guli ka zwanɲa† ɗa. ⁸ Ama gwal ta yaɗi, nda gwal ta mbrəs, nda gwal ta maga manzakɗaway skwiha, nda gwal ta psalatá mndu, nda gwal ta maga sli'insli'inɲ, nda gwal ta mbaɗaku, nda gwal ta wuya skwi, nda inda gwal ta tsakalawi ya, ɗa dudu vu ghandand dza'a pghaghata lu ta hən. Tsaya ta nzakway ka mahisa mtaku,» ka'a.

Lfida Ursalima

⁹ Tahula tsa, ka sagha sani turtuk mataba tsa duhwalha Lazglafta ndəfán, ta ɲananaɗ leghwaha ndəfán, nda ndaghatani nda tsa ghuya ɗanɲwaha ndəfán ka kwanahani ya. Ka gwadɣihatá tsi, ka'a mantsa: «Saghasa! Ka maraghata yu ta makwamidzi ta nzakway ka markwa Zwanɲa Tuwak,» ka'a.

¹⁰ Ka klaghatá tsi ta i'i kay guli ma Sulkum ta sana ghwá‡ dagala nda slra. Ka marihatá tsi ta luwa dagala nda ya nda ghuɓa ta nzakway ka Ursalima ta saha ta luwa daga da Lazglafta. ¹¹ Tsa luwa ya ná, ta wɗaku da glakwa Lazglafta, ta wɗaku manda pala nda sgit tida, manda pala dzasfa ta wɗaku manda dalagar. ¹² Ƴam ma muhul dagala nda slra lu ta tsa luwa ya. Ghwanɲɗə his watghaha tida, ghwanɲɗə his duhwalha Lazglafta ta wa tsa watghaha ya, nda vivindatá hgəha tida guli. Hgəha mndəra zwana la Isra'ila ghwanɲɗə his tsa hgəha ya. ¹³ Watghaha hkən nda tvə mndəra luwa, watghaha hkən nda tvə Nur, watghaha hkən nda tvə Sud, watghaha hkən nda tvə MazuŦ. ¹⁴ Ta palaha ghwanɲɗə his thafta lu ta mndəra tsa muhula tsa luwa ya. Ka vivindaftá lu ta tsa palaha ya ta hgəha gwal ghunay ghwanɲɗə his, gwal si ta dza'a mista Zwanɲa Tuwak.

¹⁵ Da tsa mndu ta gwaɗa nda i'i ya ná, mamu dafa dasu ma dzvani ɲa graftá tsa luwa ya, nda watghahani, nda muhulani* tani. ¹⁶ Fwad slərpa tsa luwa ya. Ka gragra tsa slərpuhani ya guli. Ka graftá tsi ta tsa luwa ya nda tsa dafa ya ka meli dəmbu' his nda fwad ɗərmək. Slrakwani nda bughwatani, nda lafani ta luwa, ka skwa turtuk tsahaya. ¹⁷ Ka graftá tsi ta slada tsa muhul ya, ka mbəɗaftá tsi ka səla ɗərmək nda fwad mbsak fwad mida. Manda va ya snu mnduha ta mbəɗay mbəɗafta duhwala Lazglafta. ¹⁸ Baf nda sana pala ta hgə lu ka Dzaspa lu ta tsa muhul ya. Tsa luwa ya, baf nda dasu dze'dze' lu manda skwi ka dalagar. ¹⁹ Thatá mndəra muhula tsa luwa ya ná, nda palaha kavghakavgha ya ta ɗinuta katakata rkanafɗa lu ta rka. Tanɲa palaka thatá mndərani, nda palaka Dzaspa. Mahisani, nda palaka Safir. Mahkənani, nda palaka Kalsedwanɲ. Mafwadani, nda palaka Imrud. ²⁰ Mahutafani, nda palaka Sarduniksa. Mamku'ani, nda palaka Sardwana. Mandəfánani, nda

* **21:4** Aya 1:4. Gray nda Isaya 65:17, 66:22, 52:1, 61:10, Izekiyel ... 37:27, Livitik 26:11-12, Isaya 25:8, 35:10, 65:19. † **21:7** Gray nda 2 Sam. 7:14, Zabura 89:27-28. ‡ **21:10** Gray nda Izekiyel ... 40:2.

Ŧ **21:13** Aya 12:13. Gray nda Izekiyel ... 48:30-35. * **21:15** Gray nda Izekiyel ... 40:3.

palaka Krisuwalit. Matghasani, nda palaka Beril. Matəmbayani, nda palaka Tupaz. Ma ghwanjani, nda palaka Krisupraza. Maghwanjapdə ndenani, nda palaka Hyasiŋta. Maghwanjapdə hisani, nda palaka Tista. ²¹ Tsa watghaha ghwanjapdə his ya ná, palaha ghwanjapdə his ya. Tsa palaha ya ta hgə lu ka Perla. Tvi ma tsa luwa ya ná, ka dasu dze'dze' nzakwani, ta wdaku manda dalagar.

²² Ma tsa luwa ya, ngha a yu ta həga Lazglafta wa. Mgham Lazglafta ta mbruta ta nzakway ka həgani, mantsa ya Zwanja Tuwak guli. ²³ Zba a tsa luwa ya dər fitik, dər tili ŋa tsuwadaka vli mida wa. Glakwa Lazglafta ta tsuwadaka vli mida. Zwanja Tuwak pitirla tsa luwa ya. ²⁴ Dza'a mbaďa ma tsuwadək inda mndəra mnduha ta mbaďa, ŋa hladamta mghamha ta ghəŋa hadik ta gadghəla tan da tsa luwa ya. ²⁵ Had' lu dza'a walaŋta hahafta watgha tsa luwa ya giftik wa, ta had' rvidik dekdek hada wa. ²⁶ Dza'a hladamhla lu ta inda skwiha dīnadīna nda gadghəla inda mndəra mnduha da tsa luwa ya. ²⁷ Had' skwi kul ghuḅaku dza'a lami da tsa luwa ya dər mndu ta vziŋtá ghəŋani ka maga manzakdaway skwi, nda gwal ta tsakalawi wa. Ba gwal nda vinda hga tan ma deftera hafu da Zwanja Tuwak† yeya dza'a lami.

22

¹ Tahula tsa, ka marihatá tsa duhwala Lazglafta ya ta ghwa ima ta vla hafu, ta wudaku manda dalagar, ta mbəzagapta ma dughurukwa i Lazglafta nda Zwanja Tuwak*, ² ta mbaďa ta tvi ma tsa luwa ya guli. Ta slərpuha tsa ghwa ya guli, mamu fwa hafu. Ghwanjapdə his kə'a ta yafta ma vaku. Tili tili kə'a ta yaku. Ta mbamba inda mndəra mnduha lu nda sluhwahani. ³ Had' skwi kisi'af Lazglafta† dza'a lami da tsa luwa ya wa.

Dughurukwa Lazglafta nda ŋa Zwanja Tuwak dza'a nzaku ma tsa luwa ya, ŋa tsəlbay kwalvahani ta tsəlbə ŋani. ⁴ Dza'a nghanŋha həŋ ta kumani, dza'a mamu hgani ma bizlbizla kuma tan guli. ⁵ Had' ta a rvidik dekdek wa. Zbəgəltə a həŋ dər pitirla, dər tsuwadaka fitik wu, kabga Mgham Lazglafta dza'a tsuwadaka həŋ ŋa gay tan ta mgham ha ŋa kdekedzerŋ.

Vragata Yesu Kristi

⁶ Tahula tsa, ka tsa duhwala Lazglafta ya nda i'i mantsa: «Kahwathwata na gwada na, gwada ŋa faftá ghəŋ tida ya, Mgham Lazglafta ya ta valaŋtá Sulkumani ta la anabi ta ghunaftá duhwalhani ŋa maranata kwalvani ta skwi ya gi dza'a magaku,» ka'a.

⁷ Ka Yesu mantsa: «Wya yu gi ta lagha, tfawi ta ghəŋa gwal ta ŋanatá tsghatá lwa Lazglafta ma na defteri na!» ka'a.

⁸ I'i Yuhwana ta snanŋta nda sləməŋa dā, ka nghanŋtá yu nda ira dā ta tsa skwiha ya. Manda snanŋta dā ka nghanŋtá yu, ka zləmbatá yu ta kəma tsa duhwala Lazglafta ta maray ŋa dā ya, ka tsəlbə ŋani.

⁹ Ama ka'a nda i'i mantsa: «Nawa, ma magə ka mantsa! Mnda ksa slna yu manda va kagha, manda va zwanama gha la anabi, manda va gwal ta snatá gwada ma na defteri na, ŋa Lazglafta tsəlbə ka ta tsəlbə,» ka'a.

¹⁰ Ka'a nda i'i guli mantsa: «Yaha ka da kwal kul mna na tsghatá lwa Lazglafta ma na defteri na, kabga ndusakndusa fitik. ¹¹ Ka ghwadaka skwi kumanj mndu ta magay ya, kdayni ta maga ghwadaka skwani. Ka skwi ŋa mbiday nda mbida kumanj mndu ta magay ya, kdayni ta magay. Ka nzaku

† 21:27 Aya 23:27. Gray nda Isaya 60:19-20, 60:3-5, 60:11, 52:1, Izekiyel ... 44:9.

* 22:1 Gray nda

Izekiyel ... 47:1, Zakari 14:8. † 22:3 Gray nda Zakari 14:11, Zlrafta 3:17.

tfukwa kumanj mndu ta magay ya guli, kdayni ta magay. Mndu ya nda ghuḅa ya, ka kḁa tsi ta nzakwani nda ghuḅa‡,» ka'a.

¹² Ka Yesu mantsa: «Wya yu gi ta lagha, dza'a kladanaghata nda nisəla yu, ŋa vlanṭá inda mndu taḅta slnani maga tsi. ¹³ I'i zltraftani, i'i kḁavaktani. I'i nahani, i'i kwanahani. I'i tanṭañani, i'i kḁavaktani,» ka'a.

¹⁴ Nda tfawi ta ghəŋa gwal ta ghuḅaptá lguta tanj. Hahəŋ gwal dza'a mutsaftá laviŋta za yakwa fwa hafu§, nda lami nda ta watgha tsa luwa ya.

¹⁵ Ama gwal ta nzakway ta magaku manda kriha, nda gwal ta mbəḁaku, nda gwal ta maga sli'insli'ij, nda gwal ta pslatá mndu, nda gwal wuya skwi, nda inda gwal zdəgana tsakalawi, ta tsakalay həŋ guli ya, ma bli dza'a zlanata lu ta tsahaya.

¹⁶ «I'i Yesu ta ghunaftá duhwala ḁa ŋa mnananjá tsa skwiha ya ta Igliz. I'i ná, zivra mghama Dawuda yu, gumbəzla ta wḁaku gasərdək yu,» ka'a.

¹⁷ Ka i Sulkum nda makwamidzi mantsa: «Saghasa,» ka həŋ.

Ka inda mndu ya ta snay guli mantsa: «Saghasa,» ka'a.

Mndu ya ta kuzlanṭa ndala, ka sawi tsi da sa ima hafu, dza'a vlanjva lu ka mbalay*.

Dzatá ghəŋani

¹⁸ Ka yu ta mnananjá ḁər wati ma mndu ya ta snanjá na tsghatá lwa Lazglafta ma na defteri na ná. Ka sganaghasga mndu ta sana skwi katsi, dza'a ganappa Lazglafta tiri nda tsa ghuya ḁanjwaha vindam lu ma na defteri na. ¹⁹ Ka klanaghukla mndu ta sana skwi mataba gwadaha ma na defteri† ta nzakway ka tsghatá lwa Lazglafta na katsi, dza'a klanaghukla Lazglafta ta mayakani ma yakwa tsa fwa hafu ya, nda ya nda tsa luwa nda ghuḅa ya, manda va ya nda vinda ma na defteri na.

²⁰ Ka na mndu ta nghanṭá na skwiha na ta mnay ná, «Anji, wya yu gi ta lagha.»

Amin! Saghasa gha Mgham Yesu‡!

²¹ Ka nza zdakatahuḁa Mgham Yesu nda kaghuni demdem.

‡ 22:11 Gray nda Daniyel. 12:10. § 22:14 Gray nda 2:7, Zlrafta 2:9, 3:22. * 22:17 Gray nda Isaya 55:1. † 22:19 Aya 18:19. Gray nda Vrafta ta zlahu 4:2, 13:1. ‡ 22:20 Gray nda 1 La Kwareŋt 16:22.